AM/1749

M. FABII QUINCTILIANI

DE

INSTITUTIONE ORATORIA

LIBRI DUODECIM,

JUXTA

EDITIONEM GOTTINGENSEM

JOHANNIS MATTHIÆ GESNERI.

ACCEDUNT

PRÆFATIO

ET

INDICES COPIOSISSIMI.

VOL. II.

OXONII:
E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO.
MDCCCVI.

R.8393

INSTITUTO DE ESTUDIOS RIOJANOS
BIBLIOTECA

M. FABII QUINCTILIANI

DE

INSTITUTIONE ORATORIA

LIBER OCTAVUS.

PROŒMIUM.

HIS fere, quæ in proximos quinque libros collata sunt, ratio *inveniendi*, atque inventa *disponendi*, continetur[a]: quam ut per omnes numeros penitus cognoscere, [b]ad summam scientiæ necessarium est, ita incipientibus bre-
2 vius ac simplicius tradi[c] magis convenit. Aut enim difficultate institutionis tam numerosæ[d] atque perplexæ deterreri solent: aut eo tempore, quo præcipue alenda ingenia, atque indulgentia quadam enutrienda sunt, asperiorum tractatu rerum atteruntur: aut, si hæc sola didicerint[e], satis se ad eloquentiam instructos arbitrantur: aut, quasi ad certas quasdam dicendi leges alligati, conatum
3 omnem reformidant. Unde existimant accidisse, ut, qui diligentissimi Artium scriptores exstiterunt, ab eloquentia longissime fuerint. Via tamen opus est incipientibus, sed ea plana, et cum ad ingrediendum, tum ad demonstrandum expedita. Eligat itaque peritus ille præceptor ex omnibus optima, et tradat ea demum in præsentia, quæ[f] placent, remota refutandi cetera mora. Sequuntur enim

[a] continentur Jens. [b] et *inf. id.* [c] *om.* G. [d] innumerosæ Jens.
[e] didicerunt G. Jens. [f] quæ placent *om.* G. *nec forte male.*

3. *ab eloquentia longissime*] Ut contra eloquentior est ipse Fabius, quam in præceptionum Artis minutarum subtilitate (in his enim, quæ summa sunt et naturalia, plane regnat) accuratior; sæpe eo nomine reprehensus a Vossio, qui dicendo nunquam profecto cum illo contendisset.

discipuli, quo duxeris[g]. Mox cum robore discendi crescet etiam eruditio. Iidem primo solum iter credant esse, in 4
quod inducentur, mox[h] illud cognituri etiam optimum. Sunt autem neque obscura, neque ad percipiendum[i] difficilia, quæ scriptores diversis opinionibus pertinaciter tuendis involverunt. Itaque in toto artis hujusce tractatu 5
difficilius est judicare, quid doceas; quam, cum judicaris, docere: præcipueque in duabus his partibus perquam sunt pauca, circa quæ si is, qui instituetur[l], non repugnaverit, pronum ad cetera habiturus est cursum. Nempe e- 6
nim plurimum in hoc laboris exhausimus, ut ostenderemus rhetoricen *bene dicendi scientiam, et utilem, et artem, et virtutem esse:* materiam ejus *res omnes*, de quibus dicendum esset. Tum[m] et eas in tribus fere generibus, *demonstrativo, deliberativo, judicialique* reperiri. Orationem porro omnem constare *rebus, et verbis:* in rebus intuendam *inventionem*, in verbis *elocutionem*, in utrisque[n] *collocationem:* quæ *memoria* complecteretur, *actio* commendaret. Oratoris officium, *docendi, movendi, delectandi* partibus 7
contineri. Ex quibus ad docendum, *expositio et argumentatio*; ad movendum, *affectus* pertinerent: quos per omnem quidem causam, sed maxime tamen in ingressu[o] ac fine dominari. Nam *delectationem*, quamvis in utraque sit eorum, magis tamen proprias *in elocutione* partes habere. *Quæstiones* alias *infinitas*, alias *finitas*, quæ perso- 8
nis, locis, temporibus continerentur. In omni porro materia tria esse quærenda, *an sit? quid sit? quale sit?* His adjiciebamus, *demonstrativam*[p] laude ac vituperatione constare. In ea, quæ ab[q] ipso, de quo diceremus, quæ post eum acta essent, intuendum. Hoc opus tractatu *honestorum*[r] *utiliumque* constare. *Suasoriis* accedere tertiam par- 9
tem ex conjectura, *possetne fieri?* et, *an esset futurum?* de quo deliberaretur. Hic præcipue diximus spectandum, *quis, apud quem, quid?* diceret. *Judicialium* causarum alias in singulis, alias in pluribus controversiis consistere: et in quibusdam sufficere[s] modo *intentionem*, modo *depul-*

[g] vexeris G. [h] post *inf.* G. [i] præcipiendum Jens. [l] instituitur G. Jens. [m] *om.* G. [n] utraque G. Jens. [o] egressu G. [p] *am.* G. [q] ante ipsum G. [r] honestissimorum G. [s] *om.* G. Jens.

5. *perquam sunt pauca*] Quærit transitum ad recapitulationem dictorum, i. e. ἀνακεφαλαίωσιν.

9. *tertiam partem*] Nimirum duas habent communes cum *demonstrativa*, de *honestis* ac de *utilibus*.

ſionem: porro *depulſionem* omnem infitiatione duplici, *factumne, et an hoc factum eſſet?* præterea *defenſione* ac *tranſ-*
10 *latione*[t] conſtare. *Quæſtionem* aut ex facto, aut ex ſcripto eſſe. *Ex facto*, de rerum fide, proprietate, qualitate. *Ex*[u] *ſcripto*, de verborum vi, aut voluntate: in quibus vis tum cauſſarum, tum actionum inſpici ſoleat, quæque aut ſcripti et voluntatis, aut ratiocinativæ[x], aut ambiguitatis, aut
11 legum[z] contrariarum ſpecie continetur. In omni porro cauſſa judiciali quinque eſſe partes: quarum *exordio* conciliari audientem, *narratione*[a] cauſſam proponi, *confirmatione*[b] roborari, *refutatione*[c] diſſolvi, *peroratione* aut me-
12 moriam judicis refici, aut animos moveri. His argumentandi et afficiendi locos, et quibus generibus concitari, placari, reſolvi judices oportet, adjecimus. Acceſſit ratio diviſionis. Credere modo, qui diſcet, velit, certam[d] quamdam viam eſſe, in qua multa etiam ſine doctrina præſtare debeat per ſe ipſa natura, ut hæc, de quibus dixi, non tam inventa a præceptoribus, quam, cum fierent, ob-
13 ſervata eſſe videantur. Plus exigunt laboris et curæ, quæ ſequuntur. Hinc[e] enim jam *elocutionis* rationem tractabimus, partem operis, ut inter omnes oratores convenit, difficillimam. Nam et M. Antonius, cujus ſupra habuimus[f] mentionem, ait *a ſe diſertos viſos eſſe multos, eloquentem autem*[g] *neminem. Diſertis*[h] ſatis putat, dicere quæ oporteat: ornate autem dicere, proprium eſſe[i] *eloquen-*
14 *tiſſimi.* Quæ virtus ſi uſque ad eum in nullo reperta eſt, ac ne in[l] ipſo quidem, aut L. Craſſo, certum[m] eſt et in his et in prioribus eam deſideratam, quia difficillima fuit. Et Marcus Tullius *inventionem* quidem ac *diſpoſitionem*
15 prudentis hominis putat[n], *eloquentiam* oratoris. Ideoque præcipue circa partis hujus præcepta[o] elaboravit. Quod

[t] detractione G. altercatione Jenſ. tranſlat. *videtur a ſola Regii conjectura.* [u] *om.* G. Jenſ. [x] ratiocinativa aut ambiguitate G. *recte, arbitror.* [z] rerum G. Jenſ. [a] narr. propoſita G. Jenſ. [b] confirmari G. [c] refutatione aut memoriam refici G. Jenſ. *et plerique MSS. Reſtitutio debetur ingenio Regii.* [d] tertia quædam varia et G. [e] Hic jam G. [f] habuerimus G. [g] *om.* G. [h] diſerto G. [i] eſt G. [l] in *om.* G. in ipſo *om.* Jenſ. [m] tum eſt et his et prioribus etiam deſiderata G. [n] judicat G. [o] *om.* Jenſ.

10. *proprietate*] h. e. finitione. Nam ἰδιότητος ſive *proprietatis verbo finitionem oſtendi*, dixit ipſe 3, 6, 52.

13. *M. Antonius*] In quodam libello, cujus facit ipſe mentionem apud Cic. de Orat. 1, 21, pr. Memoratur etiam in Orat. c. 5. Vid. 7, 3. 16.

14. *M. Tullius*] Locus eſt in Orat. c. 14.

cum merito feciſſe, etiam ipſo rei, de qua loquimur, nomine palam declaratur. *Eloqui* enim hoc [p] eſt, omnia, quæ mente conceperis, promere, atque ad audientes perferre, ſine quo ſupervacua [q] ſunt priora, et ſimilia gladio condito, atque intra vaginam ſuam hærenti [r]. Hoc ita- 16
que maxime docetur; hoc nullus [s] niſi [t] arte aſſequi poteſt; huc [u] ſtudium adhibendum; hoc exercitatio petit, hoc imitatio, hic omnis ætas conſumitur; hoc maxime orator oratore præſtantior; hoc [x] genera ipſa dicendi alia aliis potiora. Neque enim Aſiani, aut quocumque alio 17
genere corrupti, res non viderunt, aut eas non collocaverunt: neque, quos *aridos* vocamus, ſtulti, aut in cauſſis cæci fuerunt: ſed his judicium in eloquendo ac modus; illis vires defuerunt: ut appareat in hoc et vitium et virtutem eſſe dicendi. Non ideo tamen ſola eſt agenda cura 18
verborum. Occurram enim neceſſe eſt, et, velut in veſtibulo protinus apprehenſuris hanc confeſſionem meam, reſiſtam iis, qui, omiſſa rerum (qui nervi ſunt in cauſſis) diligentia, quodam inani circa voces ſtudio ſeneſcunt: idque faciunt gratia decoris, quod eſt in dicendo, mea quidem opinione, pulcherrimum, ſed cum ſequitur, non cum affectatur. CORPORA ſana [y], et integri ſanguinis, et ex- 19
ercitatione firmata, ex iiſdem his ſpeciem accipiunt, ex quibus vires: namque et colorata, et adſtricta, et lacertis expreſſa [z] ſunt, ſed eadem ſi quis vulſa atque fucata mu-

[p] *Vid. om.* hoc. [q] ſemper vacua Jenſ. [r] hebenti *conj. Gebh. Crep.* 3, 8. [s] nullum—poſſe Jenſ. [t] ſine G. [u] hic G. Jenſ. [x] hæc G. Jenſ. [y] ſua G. [z] oppreſſa G. *male.*

15. *gladio condito—hærenti*] Fruſtra metuit ταυτολογίαν Gebhardus, quem præclare repulit Burmannus. Sic *enſes conditos* una cum vagina repoſitos dixit Hor. Epod. 7, 2.

17. *his—illis*] Sæpe ita Fabius, ut *hoc* ad remotius, ad propius *illud* referat. Vid. ad 6, 1, 9.

19. *Corpora ſana*] Locum illum de pulchritudine, naturaliter ſanitatem, utilitatem, artem conſequente, eleganter tractatum vide a Cic. de Orat. 3, 45. ſq. Varr. de R. R. 1, 4, 2. Noſtro præſertim 8, 3, 8. et 9, 4, 8.

19. *adſtricta, et lacertis expreſſa*] Hæc ſe naturaliter conſequuntur. Quo magis *adſtricta* nervis ſunt corpora ſana, bene nutrita, eademque virilia, tanto magis illa ipſa vi *exprimuntur*, ut appareant eminentque *lacerti*: ipſa exercitatio, quæ *adſtringat* nimirum nervos, *lacertos exprimit*, ut noſter ait 8, 3, 10. Ab hac *expreſſione* deinde et artis opera *expreſſa* dicuntur, de quibus Burm. h. l. Cæterum *lacerti* non modo pars brachii humeris proxima; quod contra aliorum Lexicorum errorem in Fabriano Theſauro oſtendimus: ſed ii, quos medici *muſculos* appellant. Itaque Columella 6, 37, 6, ut *pectus muſculoſum*, ſic *lacertoſa femina* poſcit

20 liebriter comat, fœdiſſima ſunt ipſo formæ labore. Et *cultus conceſſus atque magnificus addit hominibus*, ut Græco verſu teſtatum eſt, *auctoritatem*: at muliebris et luxurioſus, non corpus exornat, ſed detegit mentem. Similiter illa tranſlucida et verſicolor quorumdam elocutio res ipſas [a] effeminat, quæ illo verborum habitu veſtiuntur [b].

21 CURAM ergo verborum, rerum volo eſſe ſolicitudinem. Nam plerumque optima [c] rebus cohærent, et cernuntur ſuo lumine: at nos quærimus illa, tamquam lateant ſemper, ſeque ſubducant. Ita numquam putamus circa id eſſe, de quo dicendum eſt: ſed ex aliis locis petimus, et 22 inventis vim afferimus. Majore animo aggredienda eloquentia eſt: quæ, SI toto corpore valet, ungues polire, et capillum reponere, non exiſtimabit ad curam ſuam pertinere. Sed evenit plerumque, ut [d] hac diligentia dete- 23 rior etiam fiat oratio. Primum [e], quia ſunt optima minime arceſſita, et ſimplicibus atque ab ipſa veritate profectis ſimilia. Nam illa, quæ curam fatentur, et ficta atque compoſita videri etiam volunt, nec gratiam conſequuntur, et fidem amittunt, propter id, quod ſenſus obumbrant, et 24 VELUT læto gramine ſata ſtrangulant. Nam et, quod recte dici poteſt, circumimus [f] amore verborum: et, quod ſatis dictum eſt, repetimus: et, quod uno verbo patet, pluribus oneramus: et pleraque ſignificare melius putamus, quam dicere. Quid? quod nihil jam proprium placet, dum parum creditur diſertum, quod et alius dixiſ- 25 ſet? A corruptiſſimo quoque poetarum figuras ſeu tranſlationes mutuamur: tum demum ingenioſi ſcilicet, ſi ad

[a] ipſa Jenſ. [b] veſtiantur G. [c] optime G. Jenſ. [d] in *inf. iid.* [e] *om.* G. [f] circuimus G.

aſinum admiſſarium: et Varro 2, 7, 13, *equum maxime creſcere* ait, *cum eſt trimus, et lacertoſum fieri*; idemque 3, 9, 5, *lacertoſos* eſſe vult gallos gallinaceos. Nec abſurdum forte fuerit putare, eadem ſimilitudine et figura hos *lacertos* primum a *lacerto* piſce vel quadrupede dictos, qua deinde *muſculi*. Firmat hæc non Gorræus modo, qui μῦν *lacertum* vocat: ſed Gloſſ. vetus, *Lacerti* μύες βραχίονων.

20. *cultus conceſſus*] Jam Cælii Rhodigini indicio hic laudatus Hom. Od. ζ'. 29. ubi Minerva hortatur Nauſicaam, ut ad inſtantes nuptias veſtes lavet, Ἐκ γάρ τοι τάδε πάντα φάτις ἀνδρῶπης ἀναξαίνει Ἐσθλή.

20. *tranſlucida et verſicolor*] Prius ad Coas veſtes adludit, *ventum illum textilem, nebulam lineam*, in qua matrona eadem omnibus in theatro publicat, quæ dat adultera in cubiculo &c. Locus claſſicus ad Petron. c. 55. *Verſicolor* ad meretricium et ipſum cultum pertinet: hæc eſt *maculoſa oratio* Petronii c. 2; de qua Bergerus de Nat. Pulchr. Orat. p. 11.

intelligendos nos opus ſit ingenio. Atqui ſatis aperte Cicero præceperat, *in dicendo vitium vel maximum eſſe, a vulgari genere orationis, atque a conſuetudine communis ſenſus abhorrere.* Sed [g] ille durus, atque ineruditus: nos 26
melius, quibus ſordent omnia, quæ natura dictavit [h]: qui non ornamenta quærimus, ſed lenocinia: quaſi vero ſit ulla [i] verborum, niſi rei cohærentium, virtus: quæ ut propria ſint, et dilucida, et ornata, et apte collocentur, ſi tota vita laborandum eſt, omnis ſtudiorum fructus amiſſus eſt. Atque pleroſque videas hærentes circa ſingula, et 27
dum inveniunt, et dum inventa ponderant, ac dimetiuntur. Quod [l] etiam [m] ſi idcirco fieret, ut ſemper optimis uterentur, abominanda tamen hæc infelicitas erat, quæ et curſum dicendi refrenat, et calorem cogitationis exſtinguit mora et diffidentia [n]. Miſer enim et (ut ſic dicam) 28
pauper orator eſt, qui nullum verbum æquo animo perdere poteſt. Sed ne perdet quidem, qui rationem loquendi [o] primum cognoverit, tum lectione multa et idonea copioſam ſibi verborum ſupellectilem compararit, et huic adhibuerit artem collocandi: deinde hæc omnia exercitatione plurima roborarit, ut ſemper in promtu ſint, et ante oculos. Namque [p] hoc qui fecerit, ei [q] res cum no- 29
minibus ſuis occurrent. Sed opus eſt ſtudio præcedente, et acquiſita facultate, et quaſi repoſita. Namque iſta quærendi, judicandi, comparandi anxietas, dum diſcimus, adhibenda eſt, non cum dicimus. Alioqui, SICUT qui patrimonium non pararunt, ſubinde quærunt: ita in oratione, qui non ſatis laborarunt. Si præparata vis dicendi 30
fuerit, erunt [r] in officio, ſic ut non ad requiſita reſpondere, ſed ut ſemper ſenſibus inhærere videantur, atque [s] UT umbra corpus ſequi. Tamen [t] in hac ipſa cura eſt aliquid 31
ſatis. Nam, cum Latina, ſignificantia, ornata, [u] apte ſint

[g] ſed et ille G. ſed ille et G. [h] ditavit G. Jenſ. *ex Italiſmo.* [i] illa *iid.* [l] Quæ—fierent G. [m] *om.* G. Jenſ. [n] differentia *iid.* [o] eloq. G. [p] *Sic* G. et *inſ. al.* [q] ſibi G. Jenſ. [r] erunt inofficioſi non ut ad requ. Jenſ. erit in officio ſic non ut requiſiti G. [s] eos *inſ.* G. [t] *om.* Jenſ. [u] cum *inſ.* G.

25. *Cicero*] De Orat. 1, 3.

29. *repoſita*] In theſauris et horreis collecta, unde promere ad uſum poſſis, quoties opus eſt.

30. *erunt in officio*] Videbatur mihi ita conſtituendus atque interpretandus hic locus, *Erunt in officio* verba *ſic, non ut requiſita* demum et arceſſita *reſpondere, ſed* ultro ita adeſſe et nutum quaſi obſervare, *ut ſemper ſenſibus inhærere* videantur. Famuli vel miniſtri, aut in proximo ſunt, vocandi tamen; aut coram ad nutum intenti: ſic verba.

[x] collocata, quid amplius laboremus? Quibusdam tamen nullus finis calumniandi est, et cum singulis pene syllabis commorandi [z]: qui, etiam cum optima sint reperta, quæ-
6 runt aliquid, quod sit magis antiquum, remotum, inopinatum; nec intelligunt, jacere sensus in oratione, in qua
32 verba laudantur. Sit igitur cura elocutionis quam maxima, dum sciamus tamen [a], NIHIL verborum caussa esse faciendum, cum verba ipsa rerum gratia sint reperta: quorum ea sunt maxime probabilia, quæ sensum animi
7 nostri optime promunt, atque in animis judicum, quod [b]
33 volumus, efficiunt. Ea debent præstare sine dubio et admirabilem [c] et jucundam orationem: verum *admirabilem* non sic, quo modo prodigia miramur; et *jucundam* [d], non deformi voluptate [e], sed cum laude ad dignitatem con-
8 juncta.

I. Igitur, quam Græci φράσιν vocant, Latine dicimus *elocutionem*. Eam spectamus in [f] verbis aut *singulis*, aut *conjunctis*. In *singulis* intuendum est, ut sint *Latina*, *perspicua*, *ornata*, et ad id, quod efficere volumus, *accommo-*
2 *data*: in *conjunctis*, ut *collocata*, ut *figurata*. Sed ea, quæ
9 de ratione Latine atque emendate loquendi fuerunt dicenda, *in libro primo*, cum *de* [g] *grammatice* loqueremur, exsecuti sumus. Verum illic tantum, ne vitiosa essent, præcepimus [h]: hic non alienum est admonere, ut sint quam minime *peregrina*, et *externa*. Multos enim, quibus loquendi [i] ratio non defit, invenias [l], quos curiose potius loqui dixeris, quam Latine: quo modo et illa Attica
0 anus Theophrastum, hominem alioqui disertissimum, an-

[x] *Vid. leg.* sunt. [z] commoriendi G. *et al. ap. Bur.* [a] *om.* G. [b] nos *inf.* G. Jens. [c] adm. efficere non sic *omissis rel.* G. [d] *Sic* G. orationem *inf. al.* [e] voluntate Jens. [f] *om.* G. Jens. [g] cum grammaticen G. [h] *Sic* G. præcipimus *al.* [i] eloquendi G. [l] inveniam Jens.

31. *nullus finis calumniandi*] Huc facit egregie Plin. 34, 8, s. 19. *Ex omnibus autem maxime cognomine insignis est Callimachus, semper* calumniator sui, *nec finem habens diligentiæ, ob id* κακιζότεχνος *appellatus, memorabili exemplo adhibendi curæ modum.* Similis, sed diversa tamen est illa *calumnia timoris*, et *cæcæ suspicionis tormentum*, de quo Cæcina queritur sub Cic. fam. 6, 7. *ubi animus* ita *secum loquitur, Hoc probabit Cæsar; hoc verbum suspiciosum est; quid si hoc muto? at vereor, ne pejus sit* &c.

31. *commorandi*] Possit aliquis argutari, elegans esse illud, quod Gothæ legitur, *commoriendi*, indicari enim summum studii gradum: sed vix paterer *consenescere* aliquem cum singulis pene syllabis, nedum *commori*.

2. *anus Theophrastum*] Refert Cicero in Bruto, c. 46, *Cum percunctaretur ex anicula quadam*, Quanti aliquid venderet? *et respon-*

notata unius affectatione [m] verbi, hospitem dixit: nec alio se id deprehendisse interrogata [n] respondit, quam quod *nimium Attice* loqueretur. Et in Tito Livio, miræ facun- 3
diæ viro, putat inesse Pollio Asinius quamdam *Patavinitatem*. Quare, si fieri potest, et verba omnia, et vox, hujus alumnum [o] urbis oleant, ut oratio Romana plane videatur, non civitate donata.

II. *Perspicuitas* in verbis præcipuam habet proprietatem: sed *proprietas* ipsa non simpliciter accipitur. Primus enim intellectus est sua cujusque rei appellatio: qua non semper utimur. Nam et obscœna vitabimus, et sor- 2
dida, et humilia. Sunt autem humilia infra dignitatem rerum, aut ordinis. In quo vitio cavendo non mediocriter quidam errare solent, qui omnia, quæ sunt in [p] usu, etiamsi caussæ necessitas postulet [q], reformidant [r]: ut ille, qui in actione *Ibericas herbas*, se solo nequidquam [s] intelligente, dicebat, nisi irridens hanc vanitatem Cassius Severus, *spartum* eum dicere velle indicasset. Nec video, 3
quare clarus orator *duratos muria pisces* nitidius esse crediderit, quam ipsum id, quod vitabat [t]. In hac autem proprietatis specie, quæ nominibus ipsis cujusque rei utitur, nulla virtus est: atque ei contrarium est vitium id, quod [u] apud nos *improprium*, ἄκυρον apud Græcos vocatur: quale est,—*tantum sperare dolorem*: aut, quod in 4
oratione Dolabellæ emendatum a Cicerone annotavi, *mor-*

[m] affectione *id.* [n] interrogat Jens. [o] alumnam esse urbis oleat G. [p] *om.* G. Jens. [q] postulat G. [r] reformident Jens. [s] nequaquam G. Jens. [t] videbat *iid.* [u] *om.* G. Jens.

disset illa, Hospes, non pote minoris, *tuliisse eum molestæ, se non effugere hospitis speciem, cum ætatem ageret Athenis, optimeque loqueretur*. Simile quid de Q. Valerio Sorano memorat de Orat. 3, 11, extr.

3. *Livio—Patavinitatem*] Vid. 1, 5, 56.

3. *alumnum urbis oleant*] Cic. de Orat. 3, 12. *Cum sit quædam certa vox Romani generis urbisque propria, in qua nihil offendi, nihil displicere, nihil animadverti possit, nihil sonare aut* olere *peregrinum*; *hanc sequamur*. Plura de *olere* hoc sensu usurpato Burm.

II, 2. *spartum*] Nimirum patria sparti Hispania. Locus de eo classicus Plin. 19, 2, s. 7. sq.

3. *duratos muria pisces*] Firmatos sale et durabiliores redditos; cum alioquin cito in tabem solverentur. Hinc ipsa *muria dura* dicitur, ut *pallida mors* nimirum, et *tristis sententia*, quæ pallidos ac tristes reddunt. Laudati sunt, qui egerint de *muria dura* a Schoettgenio et me ad Col. 12, 6, 1, ubi ejus faciendæ ratio traditur. Vitabat autem clarus hic orator, quisquis fuit, *falsamenta* dicere.

3. *sperare dolorem*] Quod est Virgilii Æn. 4, 419.

tem ferre[x]: aut, qualia nunc laudantur a quibusdam, quorum est, *de*[z] *cruce*[a] *decernere*[b], *verba ceciderunt*. Non tamen, quidquid non erit proprium, protinus et improprii vitio laborabit: quia primum omnium multa sunt et
5 Græce et Latine non denominata. Nam et, qui jaculum emittit, *jaculari* dicitur; qui pilum[c] aut sudem, appellatione privatim sibi assignata caret: et ut, *lapidare* quid sit, manifestum est, ita glebarum testarumque jactus non habet nomen. Unde abusio, quæ *καταχρησις* dicitur, ne-
6 cessaria. *Transiatio* quoque, in qua vel maximus est orationis ornatus, verba non suis rebus accommodat. Quare proprietas non ad nomen, sed ad vim significandi refer-
7 tur: nec auditu, sed intellectu perpendenda est. Secundo modo dicitur proprium inter plura, quæ sunt ejusdem nominis, id[d], unde cetera ducta sunt: ut *vertex*[e] est contorta in se aqua, vel quidquid aliud similiter vertitur; inde propter flexum capillorum pars est[f] summa capitis; et ex hoc, quod[g] est in montibus eminentissimum. Recte, inquam[h], dixeris hæc omnia *vertices*; proprie tamen, unde initium est. Sic[i] *foleæ*, et *turdi* pisces, et cetera[l].
8 Tertius est huic diversus modus, cum res communis pluribus in uno aliquo[m] habet nomen eximium: ut carmen funebre proprie *Nænia*, et tabernaculum ducis *Augurale*[n].

x fere *Sph.* Jens. morem ferre *marg. Vasco. et Steph.* z et *inf.* G.
a de cruce *om.* Jens. de cornice *quorundam marg.* b *om.* G. *et al. ap. Bur.*
c pilam G. d et—dicta G. Jens. e vortex *iid.* f *om. iid.* g quod est *om. iid.* h *om. iid.* i ficut G. l *om.* G. m loco G.
n Augustale G. Jens. *Lectio nostra est a conjectura Schelii, firmata a Burm. ex Cod. Almel.*

4. *mortem ferre*] Non pro *perferre* posuit igitur Dolabella; proprium enim: sed forte pro *inferre*. Verum hæc quidem hariolatio est: ut et in proxime sequentibus, quorum tum de lectione tum de significatione disputatio exitum vix potest habere, cum extra seriem et contextum orationis huc illuc temere vagari conjecturam necesse sit.

5. *pilum*] Rectissime, ut pleraque Burmannus, emendationem in Turnebianis propositam recepit: *pilum* enim, Romanum missile, cum jaculo et sude multo melius, quam *pila* convenit.

6. *proprietas non ad nomen*] Hoc vult. Propria hic non opponuntur translatis, aut tropis aliis, sed ea sunt, quæ usus emendate loquentium unicuique rei ita adsignavit, ut facillime eam agnoscant, qui audiunt. Potest itaque verbum idem esse improprium, h. e. translatum et a prima sua notione inflexum, et tamen *proprium*, propter vim suam significandi non minus, quin magis certam, fixam, usitatam et perpetuo cum re, quam notat, cohærentem, quam est prima illa. Ita *calor* vel *ardor* et *æstus* de adfectibus animi non minus proprie quam de ignis et aquarum motu adhibentur. Vid. mox s. 11. et 8, 6, 7.

8. *Augurale*] Eruditissime hic

Item, quod commune eſt et aliis nomen, intellectu alicui rei peculiariter tribuitur[o], ut *urbem*, Romam accipimus, et *venales*, novitios, et *Corinthia*, æra: cum ſint urbes aliæ quoque, et venalia multa, et tam aurum et argentum, quam *æs Corinthium*. Sed ne in his quidem virtus oratoris inſpicitur. At illud jam non[p] mediocriter pro- 9
bandum, quod hoc etiam laudari modo ſolet, ut proprie dictum, id eſt, quo nihil inveniri poſſit ſignificantius: ut Cato dixit, *C. Cæſarem ad evertendam rempublicam ſobrium acceſſiſſe*: ut Virgilius *deductum carmen*, et Horatius *acrem tibiam*, *Hannibalemque dirum*. In quo modo 10
illud quoque eſt a quibuſdam traditum proprii genus ex appoſitis, quæ epitheta dicuntur, ut, *Dulce muſtum*: et, *Cum dentibus albis*. De quo genere alio loco dicendum eſt. Etiam, quæ bene tranſlata ſunt, *propria* dici ſolent. Interim autem, quæ ſunt in quoque genere[q] præcipua, 11
proprii locum accipiunt, ut Fabius inter plures imperatorias virtutes *Cunctator* eſt appellatus. Poſſunt videri verba, quæ plus ſignificant, quam eloquuntur, in parte ponenda perſpicuitatis: intellectum enim adjuvant. Ego autem libentius emphaſin retulerim ad ornatum orationis, quia non, ut intelligatur, efficit[r], ſed, ut plus intelligatur. At obſcuritas ſit etiam verbis ab uſu remotis: ut, ſi 12
commentarios quis pontificum, et vetuſtiſſima fœdera, et

[o] attribuitur G. [p] modo G. [q] *om.* G. Jenſ. [r] efficiat Jenſ.

de *Augurali*, non *Auguſtali*, diſputat Burmannus, Scheliique conjecturam hoc loco confirmat, quam is propoſuerat ad Hygin. de Caſtram. p. 52. ſq.

9. *ſobrium acceſſiſſe*] Diſſimilem proinde Catilinæ et aliorum vel vino, vel mala alia libidine, ebrioſorum: tanto magis ergo formidandus reipublicæ, tanto magis abominandus Catoni. *Vini* eum *parciſſimum* ne inimicos quidem negaſſe, refert Sueton. c. 53, ubi nec hanc Catonis vocem omittit.

9. *Virgilius*] Ecl. 6, 5. Obſervat Broukhuſius ad Tib. 2, 1, 54, *ducere* ad ſerium et Heroicum proprie carmen pertinere. Ovid. Met. 1, 4, *Ad mea perpetuum deducite tempora carmen*.

9. *Horatius*] *Acris tibia* Horatii Od. 1, 12, 1, ad ſonum, puto, illum acutum, clamoſum, et penetrabilem refertur: deinde etiam famæ vim poteſt ſignificare longe lateque ſonantis. *Hannibal dirus* eſt Od. 2, 12, 2. 3, 6, 36. Cujus epitheti quanta vis ſit, vel inde apparet, quod formula *diris devovere*, ad ſummam infelicitatem et extremam perniciem pertinet.

10. *alio loco*] 8, 6, 39, ubi vid.

11. *emphaſin*] Vid. 9, 2, 64.

12. *commentarios—pontificum*] De quibus Cic. de Orat. 2, 12. *Memoriæ publicæ retinendæ cauſſa ab initio rerum Romanarum uſque ad P. Mucium, Pontificem Maximum, res omnes ſingulorum annorum mandabat literis Pontifex—ii qui etiam nunc* Annales maximi *nominantur*.

12. *vetuſtiſſima fœdera*] Non

exoletos ſcrutatus auctores, id ipſum petat ex his, ut [s], quæ inde contraxerit, [t] non intelligantur [u]. Hinc enim aliqui famam eruditionis affectant, ut quædam ſoli ſcire
13 videantur. Fallunt etiam [x] verba vel regionibus quibuſdam magis familiaria, vel artium propria, ut *Atabulus* [y] ventus, et *navis Saccaria*, et *In malaco* [z] *ſanum*. Quæ vel

[s] *om. id.* [t] quæ *inf. id.* [u] intelliguntur Jenſ. [x] enim G. J. [y] atabulis G. 2. [z] alio loco ſane G. maloco ſanum Kapp. malacoſſanum G. 2. malacho ſanum Jenſ. ſanum, *quod norim, omnes*; ſanum *ſphalma forte Lugd. repetitum per incuriam.*

puto aliquid exſtare hodie, quod ad hanc claſſem pertineat: cum ſententiam modo antiquiſſimorum fœderum Græce vel Latine perſcriptam habeamus hodie, non ipſas tabulas. Vid. Briſſon. de formulis 4, 44. ſqq.

13. *Atabulus*] Inter *flatus alicujus regionis proprios* refert Plin. 17, 24, ſ. 37, 8, *Atabulum Apuliæ*. Vid. Hor. Sat. 1, 5, 78.

13. *navis Saccaria*] Mercaturæ forte propria vox. Neſcio an melius quid dictum ſit iis, quæ habet Cælius Rhodig. 25, 20. et tamen illa non ſatisfaciunt, aliquid ultra conjecturam quærenti. Primo *ſaccariam facere*, apud Apuleium Met. 1. p. 6. Pric. expunxere de Beroaldi conjectura plerique editores, et *ſagariam* ſubſtituerunt, in ſagis texendis, vendendis, occupatam: et, ſi, ut arbitror equidem, omnino poſuit *ſaccariam* Apuleius, negotiatio non eſt, operulæ ſunt, quas, dum vegetus eſſet adhuc, merebat ille Socrates, vile nempe miniſterium ſaccorum portandorum, de quo Paullus l. 40. §. 3. ff. de contr. emt. *Si quid ex ſacco ſaccarii cecidiſſet* frumenti, et inde enatum aliquid. Poſſet etiam aliquis ſaccariam Apuleii interpretari ex notione verbi Συλακίζειν, quod eſt Heſychio auctore ἀπαιτεῖν (f. ὑπαιτεῖν) ἐπόμενον μετὰ Συλάκου. Verum et hic operulæ obſtant, quas *merebatur vegetus* adhuc Socrates. Deinde illi Συλακόφοροι aromatarii, quibus nixus Cælius *ſaccarias naves* vult eſſe Alexandrinas et Syriacas, aromata Orientis inde devehentes, forte recentioris et ſemibarbaræ tantum Græciæ ſunt. Neque enim fundum alium adhuc invenio præter Heſychium, in cujus loco accidit, quod ſexcenties, ut duæ ſignificationes miſcerentur. Cum enim prius, ex Polluce puto, qui bis habet, 7, 100, et 10, 149, relatum eſt, Συλακοφόροι οἱ μεταλλεῖς, ſubjungitur, Συλάκεις περιφέροντες τὰ ἀρώματα, ὅθεν ἐκαλοῦντο ᾗ πυρροφόροι (ſic leg. pro πυροφ.) Hoc recentius adſumentum jam non ad μεταλλεῖς pertinet, ſed ad minutos mercatores, in pera circumferentes et venditantes paganis peregrinas merces, quas in urbibus venderent ſeplaſiarii et pigmentarii &c. Cæterum Συλακοφόροι, niſi fallor, dicti ſunt metallici inde, quod caput munirent Συλάκοις, cucullis ſive ſaccis coriaceis. Sic accipi puto etiam ab Ariſtophane Σύλακον Veſp. 1082. Quanquam enim ibi Scholiaſtes ad ἀναξυρίδας Perſarum ſive braccas refert, tamen, qui duos verſus attente legere volet, nobiſcum, ſpero, ſentiet. Veſpæ gloriantur de ſua expeditione contra barbaros, Εἶτα δ' ἐσπόμεθα Συνάζοντες ἐς τὰς Συλάκας, οἱ δ' ἔφευγον τὰς γνάθας ᾗ ὀφρῦς κεντέμενοι. Niſi braccis malas et ſupercilia tum tegebant homines, profecto Σύλακοι cuculli ſunt, quomodo hic vocat Perſarum tiaras; certe capitis tegmina ſunt. Neque tamen non Σύλακος interdum et cruralia veſtimenta notat. In Euripidis Cy-

vitanda apud judicem ignarum significationum earum, vel interpretanda sunt: sicut in his, quæ *homonyma* dicuntur; ut, *Taurus* animal sit, an mons, an signum in cœlo, an nomen hominis, an radix arboris, nisi distinctum non intelligitur. Plus tamen est obscuritatis in contextu et 14
continuatione sermonis, et plures modi. Quare nec fit tam longus, ut eum prosequi non possit intentio: nec trajectione[a] tam[b] tardus[c], ut[d] in hyperbaton finis ejus differatur. Quibus adhuc pejor[e] est mixtura verborum, qualis[f] in illo versu,

Saxa vocant Itali, mediis quæ in fluctibus, aras.

Etiam interjectione (qua et oratores et historici frequenter 15
utuntur, ut medio sermone aliquem inferant sensum) impediri solet[g] intellectus, nisi, quod interponitur, breve est. Nam Virgilius illo loco, quo pullum equinum describit, cum dixisset,

Nec vanos horret strepitus,——

[a] transjectio Jens. [b] *om.* G. Jens. [c] tarda *iid.* [d] *om.* G. [e] prior Jens. [f] est *inf.* G. [g] solent Jens.

clope v. 181, Silenus de Helena, Barbari Paridis barbarice vestiti et braccati amore capta, ἡ τὰς Συλάκιδας τὰς ποικίλας περὶ τοῖν σκελοῖν ἰδοῦσα— Ἐξεπατήθη. Credo ego hausturn ex hoc loco significationem τῶν Συλάκων importune ad Aristophanis locum applicatam esse. Hic igitur Σύλακες, in quo, ut notum, farinas alias servare solebant, (vid. Casaub. ad Theophr. Char. Eth. p. 296. sq.) οὐδὲν πρὸς τ' ἄλφιτα Fabii nostri. Interim obiter in eo versari non piguit, cum taceat Stephanus. De *navi faccaria* laudare liceat conjecturam Cælii, uti dictum est, sed non ultra.

13. *In malaco sanum*] Etiam hic nihil præter conjecturas proferri posse arbitror, in quibus mihi adhuc placet, et summo digna ingenio videtur laudati modo Cælii, qui 6, 1, tractum putat ex Peripateticis scholis, et usurpatum ab his, quos divinaculos lepide appellat, et physiognemonas, qui hoc dicto indicare voluerint, in carnis mollitie et raritate (ἐν τῷ μαλακῷ) summam intelligi mentis sanitatem. Multa certe per hanc occasionem egregia de subtilitate illa et opposita ei crassitie cutis ex optimis auctoribus depromit.

13. *Taurus—radix arboris*] De tauro arboris radice silent, quos inspexi, harum rerum consulti. Cum vero notum sit, *taurum* etiam esse, quo viri sunt, (vid. Burm. ad Petron. c. 25,) in suspicionem venit ingeniosissimo viro, quem alias laudo, scripsisse Quinctilianum *radicem arrhenici*, h. e. stirpis illius, qua excisa eunuchi fiunt; de *arboris* simili significatione impurus scriptor, qui primi peccati originem calumniatus est.

14. *Saxa vocant*] Virg. Æn. 1, 109. (113.)

15. *Etiam interjectione*] Quam hic *interjectionem*, h. e. parenthesin, describit, eam simul, ut solet, exemplo declarat. Vid. 7, 10, 17. Add. 8, 3, 46.

15. *Virgilius*] Georg. 3, 79.

compluribus insertis, alia figura quinto demum versu redit[h],

— Tum, si qua sonum procul arma dedere,
Stare loco nescit.——

14 16 Vitanda in primis ambiguitas, non hæc solum, de cujus genere supra dictum est, quæ incertum intellectum facit, ut, *Chremetem audivi percussisse Demeam:* sed illa quoque, quæ, etiamsi turbare non potest sensum, in idem tamen verborum vitium incidit: ut, si quis dicat, *visum a se hominem librum scribentem.* Nam, etiamsi librum ab homine scribi pateat, male tamen composuerat, feceratque am-
15 17 biguum, quantum in ipso fuit. Est etiam in quibusdam turba inanium verborum, qui, dum communem loquendi morem reformidant, ducti specie nitoris, circumeunt omnia copiosa loquacitate, quæ dicere volunt: ipsam deinde illam seriem cum alia simili jungentes, miscentesque, ultra 18 quam ullus[i] spiritus durare possit, extendunt. In hoc malum etiam a quibusdam laboratur: neque id novum vitium est, cum jam apud Titum Livium inveniam, fuisse præceptorem aliquem, qui discipulos *obscurare*, quæ dicerent, juberet, Græco verbo utens, σκότισον. Unde illa scilicet egregia laudatio[k], *Tanto melior: ne ego quidem intel-*
19 *lexi.* Alii, brevitatis æmuli, necessaria quoque orationi subtrahunt verba, et, velut satis sit scire ipsos, quæ dicere velint, quantum ad alios pertineat, nihil putant. At ego otiosum sermonem dixerim, quem auditor suo ingenio non[l] intelligit. Quidam, emutatis in perversum dictis, de
20 figuris idem vitium consequuntur. Pessima vero sunt ἀδιανόητα, hoc est, quæ verbis aperta occultos sensus habent: ut, *Conductus est cæcus*[m] *secus viam stare:* et, qui[n]

[h] reddit Jens. redditur G. [i] illius G. *f.* ullius. [k] *om.* G. [l] *om.* G. Jens. *et al. debetur restitutio Regio.* [m] cecus viam stare G. 2. cæcus viam vitam st. Kapp. cond. est cæcus viam monstrare *conj. Heusingerus.* [n] quæ Jens.

16. *supra dictum*] 7, 9, 10.

18. *apud T. Livium*] Putat Burmannus, respici epistolam ad filium, de qua 10, 1, 39, et probabile est admodum.

19. *de figuris*] Vid. 7, 4, 28.

20. *Cond. est cæcus*] Cæcutire me hic fateor, et hæc ἀδιανόητα mihi ita esse ἀδιανόητα, ut operam luserit candidissimi ut animi, ita lucidissimæ alioquin vir orationis, cum me docere voluit, ἀδιανόητον ortum ex eo, quod *secus viam*, pro *ad* vel *prope* aut *juxta viam* posuerit quisquis sit hujus senarii auctor: cum inauditus sit antiquis ille usus τῆς *secus*, et sordidæ novitatis postulatus a Charisio lib. 1. p. 61. Putsch. Cui tamen alii contradicunt, et nuper Cl. Heumannus ad Lactant. 1,

ſuos artus morſu laceraſſet[o], fingitur in ſcholis *ſupra ſe cubaſſe*. Ingenioſa hæc et fortia, ut[p] ex ancipiti diſerta credantur, perficiunt. At[q] pervaſit[r] quidem jam multos 21
iſta perſuaſio, ut id jam demum eleganter atque exquiſite dictum putent, quod interpretandum ſit. Sed auditoribus etiam nonnullis grata ſunt[s] hæc, quæ, cum intellexerint, acumine ſuo delectantur, et gaudent, non quaſi audiverint, ſed quaſi invenerint. Nobis prima ſit virtus *perſpi-* 22
cuitas, propria verba, rectus ordo, non in longum dilata concluſio: nihil neque deſit, neque ſuperfluat. Ita ſermo et doctis probabilis, et planus imperitis erit. Hæc eſt eloquendi obſervatio. Nam rerum perſpicuitas quo modo præſtanda ſit, diximus in præceptis narrationis. Similis autem ratio eſt in omnibus. Nam, ſi neque pauciora, 23
quam oportet, neque plura, neque inordinata aut indiſtincta dixerimus, erunt dilucida, et negligenter quoque audientibus aperta: quia id ipſum in conſilio eſt habendum, non ſemper tam eſſe acrem judicis intentionem, ut obſcuritatem apud ſe ipſe[t] diſcutiat, et tenebris orationis inferat quoddam[u] intelligentiæ ſuæ lumen: ſed multis eum frequenter cogitationibus avocari: niſi tam clara fuerint, quæ dicemus, ut in animum ejus oratio, UT ſol in oculos, etiamſi in eam non intendatur, incurrat. Quare 24
non, ut intelligere poſſit, ſed, ne omnino poſſit non intel-

[o] laceraſſe G. 2. [p] *Forte leg.* et ex anc. diſ. ut credantur. [q] *Vid. leg.* Ac. [r] perſuaſit G. Jenſ. *vitioſe.* [s] *om.* G. [t] ipſam Jenſ. ipſa G. [u] quiddam Jenſ.

11, 34. Sed, uti dixi, ἀδιανόητον quid hic ſit, non perſpicio; quis occultus in verbis apertis ſenſus, non reperio.

20. *fingitur in ſcholis*] Etiam hic aſellum docuit parentem currere frenis amicus meus, cum perſuadere mihi voluit, hæc verba, *Et qui ſuos —cubaſſe*, eſſe ſcriptoris, quem reprehendat Fabius, qui debuiſſet ita ſcribere, *Declamator aliquis in ſchola fingit, quempiam ſupra ipſum cubaſſe, ipſiuſque artus morſu laceraſſe*. Mihi, ut dixi, n. l. Sed hoc video, ab aliis quoque obſervatum, infra 8, 5, 23, ejuſdem hypotheſeos et hominis fieri mentionem, *cui pater ſua membra laceranti venenum dedit*. Tractatur hæc ſpecies etiam in Senecæ Exc. Controv. 3, 7. ſed nihil inde lucis ad tenebras Fabii diſcutiendas.

20. *ex ancipiti diſerta*] Παράδολα Græci vocant, vel παρακεκινδυνευμένα. Vid. ad 2, 11, 3. ubi *a periculo peti optimas ſententias* id genus oratores putant. Sed vide totum locum. Quid ad concinnitatem majorem huic loco conciliandam in lectione mutandum cenſeam, ſupra indicavi.

23. *etiamſi in eam non int.*] Verbum *intendatur* ad *animum* reſpicit, qui *intenditur in orationem*. Neque tamen non verum eſt, quod, obſervante hic viro ſummo, Heinſius docuit ad Val. Fl. 7, 114, abſolute nonnunquam hoc verbum poni.

ligere, curandum. Propter quod etiam repetimus sæpe, quæ non satis percepisse eos, qui cognoscunt, putamus. *Quæ caussa utique nostra*[x] *culpa dicta obscurius est; qua caussa ad planiora et communia magis verba descendimus:* cum id ipsum optime fiat, quod nos aliquando[y] non optime feciſſe simulamus.

III. Venio nunc ad *ornatum*: in quo fine dubio plus, quam in ceteris dicendi partibus, sibi indulget orator. Nam emendate quidem ac dilucide[z] dicentium tenue præmium est, magisque vitiis carere, quam ut[a] aliquam magnam virtutem adeptus esse videaris. *Inventio* cum imperitis sæpe communis: *dispositio* modicæ doctrinæ credi potest: et quæ sunt artes altiores, plerumque occultantur, ut artes sint: denique omnia hæc ad utilitatem caussarum solam referenda sunt. Cultu vero atque ornatu se quoque commendat ipse, qui dicit, et in ceteris judicium doctorum, in hoc vero etiam popularem laudem petit. Nec fortibus modo, sed etiam fulgentibus armis præliatus in caussa est Cicero Cornelii: qui[b] non assecutus esset docendo judicem tantum, et utiliter demum, ac Latine, perspicueque dicendo, ut populus Romanus admirationem suam non acclamatione tantum, sed etiam plausu confiteretur. Sublimitas profecto, et magnificentia, et nitor, et auctoritas expressit illum fragorem. Nec tam insolita laus esset prosecuta dicentem, si usitata, et ceteris similis fuisset oratio. Atque ego illos credo, qui aderant, nec sensisse, quid facerent, nec sponte judicioque plausisse, sed velut mente captos, et, quo essent in loco, ignaros erupisse in hunc voluptatis[c] affectum. Sed ne caussæ quidem parum confert[d] idem hic orationis ornatus. Nam, qui libenter audiunt, et magis attendunt, et facilius credunt, plerum-

[x] id est *inf.* Jenſ. id *inf.* G. [y] aliquid G. Jenſ. [z] lucide *iid.* [a] *Videtur om. v. n.* [b] cum consecutus G. cujus secutus Jenſ. *Lectio recepta debetur conjecturæ Regii.* [c] *Sic* G. volunt. *al.* [d] conferat Jenſ.

III, 1. *quam—ut videaris*] Respicit ad Horat. A. P. 267, *Vitavi denique culpam, Non laudem merui.* Ferri potest recepta lectio; *præmium est vitiis carere, præmium est, ut laudem adeptus esse videare.* Sed concinnitati et τῷ περιοδικῷ multum accedere, et Fabianam magis orationem fieri, si omissa *ut videaris* tum ad *vitiis carere*, tum ad *virtutem adeptus esse* referatur, qui aures habent, modo ego habeam, animadvertent.

2. *ut artes sint*] *Definit enim*, ait noster, *ars esse, cum apparet.* Eleganter Aristoteles Rhet. 3, 2, 10. Δεῖ λανθάνειν—ὡς γὰρ πρὸς ἐπιβουλεύοντα διαβάλλονται, καθάπερ πρὸς τὸν οἶνον τὸν μεμιγμένον.

que ipsa delectatione capiuntur, nonnumquam admiratione auferuntur. Nam et ferrum affert oculis terroris aliquid, et fulmina ipsa non tam nos confunderent, si vis eorum tantum, non etiam ipse fulgor [e] timeretur. Recte- 6
que Cicero his ipsis ad Brutum verbis quadam in [f] epistola scribit, *Nam eloquentiam, quæ admirationem non habet, nullam judico.* Aristoteles quoque eamdem petendam maxime putat. Sed hic ORNATUS (repetam enim) virilis, fortis, et sanctus sit: nec [g] effeminatam levitatem [h], nec fuco eminentem colorem amet [i], sanguine et viribus niteat. Hoc autem adeo verum est, ut, cum in hac maxime 7
parte sint vicina virtutibus vitia, etiam, qui vitiis utuntur, virtutis tamen his nomen imponant. Quare nemo ex corruptis dicat, me inimicum esse culte dicentibus [k]. Non [m]
nego [n] hanc esse virtutem, sed illis eam non tribuo. An 8
ego fundum cultiorem putem, in quo mihi quis ostenderit lilia et violas, et amœnos fontes surgentes, quam ubi plena messis, aut graves fructu vites erunt? Sterilem platanum, tonsasque myrtos, quam maritam ulmum et uberes oleas præoptaverim? Habeant illa divites: licet: quid essent, si aliud nihil haberent? Nullusne ergo etiam [o] fruc- 9
tiferis adhibendus est decor? quis negat? Nam et in ordinem certaque intervalla redigam eas arbores. Quid enim illo quincunce speciosius, qui [p], in quamcumque partem spectaveris, rectus est? Sed protinus in id quoque prodest, ut terræ succum æqualiter trahant. Surgentia 10
in altum cacumina oleæ ferro coercebo [q]: in orbem se formosius fundet [r], et protinus fructum ramis pluribus feret. Decentior equus, cujus [s] adstricta [t] sunt [u] ilia, sed idem velocior. Pulcher adspectu sit athleta, cujus lacertos exercitatio expressit, idem certamini paratior. Numquam 11

[e] tantum *inf. id.* [f] *om.* G. [g] neque enim G. [h] lenitatem Jens. [i] manet *id.* [k] discentibus Jens. [m] Nam G. [n] *om.* G. [o] *om.* G. [p] quid Jens. [q] coërcendo *id.* [r] fundant *id.* fundent G. [s] cui G. [t] adstrictus Jens. [u] *om.* G. Jens.

5. *ferrum adfert terroris*] Vid. infra 10, 1, 30. Laudatus jam hic est Veget. 2, 14. *Plurimum terroris hostibus armorum splendor importat.*

6. *Quæ admirationem non habet*] Admirabiliter hoc ipsum eloquitur Longinus 1, 9. Οὐ γὰρ εἰς πειθὼ τοὺς ἀκροωμένους, ἀλλ' εἰς ἔκστασιν ἄγει τὰ ὑπερφυᾶ· πάντη δέ γε σὺν ἐκπλήξει τοῦ πιθανοῦ ἡ τοῦ πρὸς χάριν ἀεὶ κρατεῖ τὸ θαυμάσιον. Breviter et absciſſe, ut solet, Aristoteles 3, 2, 5. Δεῖ ποιεῖν ξένην τὴν διάλεκτον· θαυμαζαὶ γὰρ τῶν ἀπόντων εἰσίν· ἡδὺ δὲ τὸ θαυμαζόν.

10. *lacertos—expressit*] Vid. ad 8, pr. 18.

vera[x] ſpecies ab utilitate dividitur. Sed hoc quidem diſcernere modici judicii eſt. Illud obſervatione dignius, quod hic ipſe honeſtus ornatus[y] pro[z] materiæ genere debet eſſe variatus. Atque, ut a prima diviſione ordiar, non idem *demonſtrativis*, et *deliberativis*, et *judicialibus* cauſſis conveniet. Namque illud genus, oſtentationi[a] compoſitum, ſolam petit audientium voluptatem: ideoque omnes dicendi[b] artes aperit, ornatumque orationis exponit; ut qui non inſidietur, nec ad victoriam, ſed ad ſolum finem
12 laudis et gloriæ tendat. Quare, quidquid erit ſententiis populare, verbis nitidum, figuris jucundum, tranſlationibus magnificum, compoſitione elaboratum, velut inſtitor quidam eloquentiæ, intuendum, et pene pertractandum
13 dabit. Nam eventus ad ipſum, non ad cauſſam, refertur. At, ubi res agitur, et vera dimicatio eſt, ultimus ſit famæ locus. Præterea non debet quiſquam[c], ubi maxima rerum momenta verſantur, de verbis eſſe ſolicitus. Neque hoc eo pertinet, ut in his nullus ſit ornatus, ſed uti preſſior et ſeverior, eo[d] minus confeſſus, præcipue ad materiam
14 accommodatus. Nam et[e] ſuadendo ſublimius aliquid ſenatus, concitatius populus, et in judiciis publicæ capitaleſque cauſſæ poſcunt accuratius dicendi genus. At[f] privatum conſilium, cauſſaſque paucorum, ut frequenter accidit, calculorum, purus ſermo, et diſſimilis curæ magis decuerit. An non pudeat certam creditam pecuniam periodis poſtulare? aut circa ſtillicidia affici? aut in[g] mancipii[h] red-
15 hibitione ſudare[i]? Sed ad propoſitum. Et, quoniam orationis tam ornatus, quam perſpicuitas, aut in ſingulis verbis eſt, aut in pluribus poſitus: quid ſeparata, quid conjuncta exigant, conſideremus. Quamquam rectiſſime traditum
11 eſt, perſpicuitatem propriis, ornatum tranſlatis verbis magis egere: ſciamus inornatum eſſe, quod ſit improprium.
16 Sed, cum idem frequentiſſime plura ſignificent[l], quod

[x] mera Jenſ. vero G. [y] ornator G. orator Jenſ. [z] *om.* G. Jenſ. [a] oſtentationis Jenſ. [b] dicendo G. [c] quidem G. Jenſ. [d] *Vid. leg.* et. [e] *Vid. inf.* in. [f] Et G. [g] *om.* G. Jenſ. [h] mancipia Jenſ. [i] ſuadere *id.* [l] ſignificet G. Jenſ.

11. *non inſidietur*] Vid. locus Ariſtotelis laudatus modo ad ſ. 2.

14. *paucorum calculorum*] Quæ paucorum judicum ſuffragiis decidenda eſt.

14. *certam cred. pec.*] Puto, de qua utrinque conſtat, atque id agitur tantum, ut malum nomen, vel tardum adeo, ad fidem liberandam adigatur.

15. *improprium*] H. e. alienum a re, parum materiæ conveniens. Vid. ſupra 8, 2, 3.

συνωνυμία vocatur, jam [m] ſunt aliis alia honeſtiora, ſublimiora, nitidiora, jucundiora, vocaliora. Nam, ut ſyllabæ e literis melius ſonantibus clariores ſunt, ita verba e [n] ſyllabis magis vocalia: et, quo plus quæque [o] ſpiritus habet, auditu pulchrior [p]. Et, quod facit ſyllabarum [q], idem verborum quoque inter ſe copulatio, ut aliud alii junctum melius ſonet. Diverſus eſt tamen uſus. Nam rebus atro- 17
cibus verba etiam ipſo auditu aſpera magis conveniunt [r]. In univerſum quidem optima ſimplicium creduntur, quæ [s] aut maxime exclamant, aut ſono ſunt jucundiſſima. Et honeſta quidem turpibus potiora ſemper, nec ſordidis umquam in oratione erudita locus. Clara illa atque ſublimia 18
plerumque materiæ modo [t] cernenda ſunt. Quod enim alibi magnificum, tumidum alibi. Et, quæ [u] humilia circa res magnas, apta circa minores videntur. Et, ſicut in oratione nitida notabile eſt humilius verbum, et velut macula: ita a ſermone tenui ſublime nitidumque diſcordat, fitque corruptum, quia in plano tumet. Quædam non 19
tam ratione, quam ſenſu judicantur: ut illud,

—— *Cæſa jungebant* [x] *fœdera porca,*

fecit elegans, fictio nominis: quod ſi fuiſſet *porco*, vile erat: in quibuſdam ratio manifeſta eſt. Riſimus, et merito, nuper poetam, qui dixerat,

Prætextam in ciſta mures roſere Camilli.

At Virgilii miramur illud, 20

— *Sæpe exiguus mus.*

Nam [z] epitheton, *exiguus*, aptum proprium effecit, ne plus

[m] nam G. [n] *om.* G. [o] quoque G. [p] pulchrius G. Jenſ. [q] *om.* G. [r] convenient G. Jenſ. [s] quæ—quidem *om.* G. [t] *om.* G. Jenſ. [u] quo Jenſ. [x] jungebat G. [z] Nam ep. ex. *om.* G.

19. *Cæſa—porca*] Virg. 8, 641, ubi, poſt alias rationes a ſacrificiorum more ſumtas, ſubjicit Servius, *Quidam* porcam *euphoniæ gratia dictam volunt.*

19. *mures Camilli*] Adfert etiam Servius ad laudandum ſtatim a Fabio verſum Georg. 1, 181. Cæterum, *camilloſne mures* dixerit poeta, an M. Furii Camilli exulantis prætextam ab muribus roſam voluerit, in ambiguo eſt. Si prius, eadem forte figura uti voluit, qua Virgilius *parvos Quirites* dixit de apibus Georg. 4, 202: *Camilli* enim pueri ingenui: ac riſus eſt, quod in materia gravi ita luderet, cum in alio argumento res amœnitatem quandam fuiſſet habitura. Si poſterius, humili, ſordidaque et ſententia et elocutione majeſtatem carminis fœdavit.

exſpectaremus, et caſus ſingularis magis decuit, et clauſula ipſa unius ſyllabæ, non uſitata, addidit gratiam. Imitatus eſt itaque utrumque Horatius,

— *Naſcetur ridiculus mus.*

21 Nec augenda ſemper oratio, ſed ſubmittenda nonnum-
17 quam eſt. Vim rebus aliquando et[a] ipſa verborum humilitas affert. An, cum dicit in Piſonem Cicero, *Cum tibi tota cognatio in*[b] *ſarraco advehatur*, incidiſſe videtur in ſordidum nomen, non eo contemtum hominis, quem deſtructum volebat, auxiſſe? Et alibi, *Caput opponis*[c], *cum*
18 22 *eo coniſcans*[d]. Unde interim[e] grati idiotis joci: qualis eſt ille apud M. Tullium, *Puſio, qui cum majore ſorore cubitabat*[f]. Et, *Cn. Flavius*[g], *qui cornicum oculos confixit.* Et pro Milone illud, *Heus*[h], *ubi Ruſcio?* et pro[i] Vareno,

[a] *om.* G. Jenſ. [b] *om.* G. [c] oppoſitionis G. [d] conificans G. Jenſ.
19 [e] in Timocratii dictis, de quo qualis G. de quo *pro* joci *etiam* Jenſ. [f] dormitabat Jenſ. [g] Fabius G. Jenſ. [h] heu turifio Jenſ. heus tu puſio G.
[i] pro Vareno *om.* G. Jenſ.

20. *Horatius*] Art. 139.

21. *cognatio in ſarraco*] Opportune huc advocavit Burmannus Tib. 1, 11, 51.

Ruſticus e lucoque vehit, male ſobrius ipſe,
Uxorem plauſtro progeniemque domum.

Compara iter Milonis Lanuvium, greges delicatorum et ancillarum, et cogita *ſarracum*, barbarum et agreſte vehiculum &c.

21. *quem deſtructum volebat*] Auctoritate, honore, fama, privatum: ut 5, 7, 26, *Teſtis—infamia criminum deſtruendus.*

21. *coniſcans*] Si eſt a Græco κόνις, κονίζεσθαι, (Ebr. פדנ ab פדנ pulvis) ut Martinius Voſſiuſque volunt, *coniſſare* potius debebat ſcribi, ut *patriſſare*, *comiſſari*: ipſum deinde *coruſſare*, quod Lambinus præfert ad Lucr. 2, 320, tenui adeo diſcrimine diſtat vel literarum vel ſignificationis, ut difficile ſit, in verbo non nimis frequenti, aliquid ponere, cui non alterum æque probabile opponi poſſit.

22. *op. M. Tullium*] Pro Cœlio c. 15. ad Clodiam, *Ex tuis ſumam aliquem, at potiſſimum minimum fratrem—qui te amat plurimum: qui, propter neſcio quam timiditatem, et nocturnos quoſdam inanes metus, tecum ſemper puſio cum majore ſorore cubitavit.*

22. *Cn. Flavius*] Pro Muren. c. 11. Conf. pro Flacco c. 20. Ad quod proverbium intelligendum unice facit locus Prop. 4, 5, 16, a Burmanno hic laudatus: ſed a nemine, quod ſciam, plane ad hanc rem adplicatus. Nec enim ſolum id docet Propertius magicis ſacris adhibitos eſſe cornicum oculos: ſed apud ipſum lena,

Poſſit ut intentos aſtu cæcare maritos,
Cornicum emeritas eruit ungue genas.

Itaque hoc agitur *cornicum oculis* configendis a venefica, ut maritum cæcum reddat ad furta conjugis adulteræ. Hinc tractum, ut *cornici oculos configere* dicatur, ſi quis fallit alioquin cautiſſimos.

22. *pro Milone*] C. 22. Quidquid ſit de lectione, quæ hic et

Erutius Antoniaſter. Id tamen[l] in declamationibus eſt notabilius, laudarique me puero ſolebat, *Da patri panem:* et in eodem, *Etiam canem paſcis*. Res quidem præcipue in ſcholis anceps, ſed frequenter cauſſa riſus, nunc utique[m], cum hæc exercitatio, procul a veritate ſejuncta, laboret incredibili verborum faſtidio, ac ſibi magnam partem ſermonis abſciderit. Cum ſint autem verba *propria, ficta, tranſlata:* 24 propriis dignitatem dat antiquitas: namque et ſanctiorem et magis admirabilem faciunt[n] orationem, quibus non quilibet fuerat uſurus[o]: eoque ornamento acerrimi judicii P. Virgilius unice eſt uſus. *Olli* enim, et *quianam*, et 25 *mis*, et *pone*, pellucent[p] et[q] adſpergunt illam, quæ etiam in picturis eſt gratiſſima[r], vetuſtatis inimitabilem arti auctoritatem. Sed utendum modo, nec ex ultimis tenebris repetenda. *Satis* eſt vetus: quid[s] neceſſe[t] eſt, quæſo, dicere, *Oppido?* quo ſunt uſi paullulum tempore noſtro ſuperiores: vereor, ut jam nos[u] ferat quiſquam: certe *Antigerio*[x], cujus eadem ſignificatio eſt, nemo, niſi ambitioſus, utetur. *Ærumnas* quid opus eſt? tamquam pa- 26

l cum *inſ.* Jenſ. m itaque G. n facit G. o uſus G. Jenſ. p pollicet G. pollucent Jenſ. q ad adſpargendam G. r graviſſima G. J. s *Sic* G. quæſo q. nec. e. *al.* quæſo quid nec. eſt quæſo Jenſ. t quidem G. quod Jenſ. u *Sic* G. Jenſ. non *al.* x Antegerio Jenſ. Antigeno G.

apud Ciceronem valde variat, illud quidem apparet, ſervos viliſſimos hic compellari perquam familiariter, ut ſevera, ſi Dis placet, quæſtio miſerorum hominum, nihil præter imperata reſpondere audentium, tanto proponatur apertius.

22. *Da patri panem*] Et hæc poterant humilia nimis putari, niſi indignitas hominis canes alentis, et alimenta recuſantis patri, ipſa verborum humilitate gravius exprobrari videretur.

24. *Virgilius*] De *olli* non eſt dubium: de *quianam* ſubtilis diſputatio eſt in indice Erythræi, qui non modo 10, 6, ſed etiam 5, 13, ita legendum contra Pontanum contendit. De *mis* autem nihil hodie apud Virgilium invenitur. Quin Servius ne *mi* quidem pro *mihi* poſitum concedere vult Æn. 6, 104. Idem tamen ad Æn. 2, 595, *mis* et *tis* nominativos ſingulares antiquos dicit. De Ennio alia res eſt.

25. *Satis eſt vetus*] *Satis* nimirum pro *valde*, (vid. Burm. Ep. p. 8, et quem laudat Broukh. ad Tib. 2, 7, 35,) pro quo etiam *oppido* dixerunt ſuperiores, v. g. Terentius et alii, ſed Quinctiliani ætas illud reſpuebat, non tamen ita vehementer, ut alterum, *Antigerio*, quod et ſupra 1, 6, 40. damnavit.

26. *Ærumnas*] Forte nimium hic indulget auribus ætatis ſuæ Fabius: certe nobis, qui Julii Cæſaris et Auguſti ævum primam dicendi regulam putamus, interdici non patimur vocabulo, quo ſæpe uſus eſt Cicero, quod definiit Tuſc. 4, 8, *ægritudinem laborioſam*. Similiter de verbo *reor*, *autumo*, *proles*, judicandum: vid. Voſſ. 4, 1, 7. Notabilis eſt locus Cic. de Orat. 3, 38. *Raro* (h. e. *nonnunquam* Pear-

rum [y] sit, si [z] dicatur *labor* [a]. Horridum, *reor:* tolerabile, *autumo:* tragicum [b], *prolem* [c] *ducendam* [d]: *universam* [e] *ejus* [f]
23 *prosapiam*, insulsum [g]. Quid multa? totus prope [h] muta-
27 tus est sermo. Quædam tamen adhuc vetera vetustate ipsa gratius nitent, quædam etiam [i] necessario interim sumuntur, *nuncupare* [k], et *fari* [l]: et [m] multa alia etiam au-
24 dientibus grata [n] inferi possunt; sed ita demum, si non appareat affectatio, in quam mirifice Virgilius, [o]

[y] parvus G. [z] *om.* Kapp. [a] *om.* G. Jens. *Sed* quod *inf.* G. G. 2. Jens. [b] *om.* Kapp. trigicum G. 2. [c] plolelem Kapp. [d] dicendam G. G. 2. Kapp. Jens. *et al. ap. Bur.* dicendum, *id est, dicere licet, conj. Werthof.* Sed eruam universam ejus perosapiam *Obr. quod placet Burm.* [e] universo G. 2. [f] ei G. [g] insulsus G. [h] proprie G. 2. [i] esse G. 2. Jens. [k] enuncupare G. G. 2. Jens. *et al. unde natum aliorum* emancipare. [l] effari *Obr. recte puto: et probat Burm.* [m] *om.* G. G. 2. Kapp. Jens. [n] *om.* G. 2. Kapp. Jens. [o] et *inf.* G. Jens.

25

26 cio interprete) *habet etiam in oratione poeticum aliquod verbum dignitatem: neque enim illud fugerim dicere, ut Cælius*, Qua tempestate Pœnus in Italiam venit: *nec* prolem, *aut* subolem, *aut* effari, *aut* nuncupari; *aut, ut tu soles, Catule*, non rebar *aut* opinabar; *aut alia multa, quibus loco positis grandior atque antiquior oratio sæpe videri solet.* De *prosapia* laudavit Vossius locum Ciceronis e fragm. Timæi, *Jovem, Junonem, reliquos, et eorum, ut utamur veteri verbo*, prosapiam. Cæterum horribilis pene in his, quæ sequuntur, lectionis varietas, quam male sit habitus a librariis Quinctilianus, ostendit, et quam parum liquido constitui de ea hodie possit.

27. *nuncupare, et fari*] Verbum utrumque necessarium, quia solenne: alterum in *testamentis*, itemque in *votis*; *Effari* autem (sic enim legendum putamus) in augurum disciplina. Vide laudatos viro summo Cic. ad Att. 13, 42 extr. Serv. ad Æn. 3, 463, et 6, 197. Add. Cic. de Legg. 2, 8, *Urbemque, et agros, et templa liberata et effata habento*; ubi vid. Manut. ac Davies.

27. *mirifice Virgilius*] Quæcunque hic delirarunt librarii, aut ingeniose somniarunt viri eruditi, referre omnia nec instituti nostri, et tanto minus opus est, cum exspectemus adhuc plenissimam Catalecton veterum poetarum editionem, quorum hæc non contemnenda pars est. Egerunt de illo Jo. Ba. Pius adnott. poster. c. 43. Turneb. 27, 29. Scalig. ad Catal. p. 221 sq. Salm. ad Solin. p. 814: laudati omnes Burmanno. Separemus ea, quæ certa sunt, ut in hoc genere nimirum, ab illis, quæ mera tantum hariolatione constant. In Cimbrum ista lusisse Virgilium, fratris sui, ut fama ferebat, interfectorem, ipse docet Fabius. Porro persuadet Scaliger, illud epigramma respici ab Ausonio in Technopægnio tit. Grammaticomastix p. 495. Toll.

Dic, quid significent Catalecta Maronis? in his AL
Celtarum posuit, sequitur non lucidius TAU,
Et quod Germano mistum male letiferum MIN.

Hinc de sententia epigrammatis Virgiliani colligere licet, voluisse poetam eadem opera et verborum insolentiam Cimbro et fratricidium objicere, fingendo, verbis illis tanquam tot veneni speciebus interfectum ab

Corinthiorum[p] *amator iſte verborum,* 28
Iſte[q] *iſte rhetor: namque quatinus totus*
Thucydides Britannus[r], *Atticæ febres*[s],
Tau[t] *Gallicum, min*[u], *al ſpinæ male illiſit*[x].
Ita omnia iſta verba miſcuit fratri[z].

[p] *Sic* G. G. 2. Kapp. Jenſ. *Alm. Voſſ.* 2. *Ald. Baſ.* Homitiorum Reg. Hormetiorum *Catal.* Hormethiorum Vaſcoſ. *Hinc* Hermætiorum *Turn. ut adludatur ad* Αἴτια *Callimachi, in quibus obſcura multa vocabula.* Rhetor metrorum, *vel* meiorum, *h. e.* μειόρων *Scal.* Tumentiorum *Salmaſ.* Hermechiorum *Voſſ. ad Melam* 3, 4. Hemitomiorum *Bern. Moneta ap. Capper.* Hemioniorum, *i. e. hybridarum, et quaſi mulorum Werlh.* [q] *Verſum hunc om.* G. G. 2. Jenſ. [r] tyrannus *Catal. Ald. et plur.* [s] fepres Jenſ. febris *Catal. Salmaſ.* Attice febris *Werlh.* [t] tam G. 2. [u] enim et ſpinæ G. G. 2. Kapp. minet profinet *Ald.* minæ et ſpiræ *Baſ.* Spinæ ipſemet *Catal.* min ipſe ſit al illiſit *Pith.* min ipſum et al ei illiſit *Scal.* min ſit et al *Salmaſ.* min al ſpinæ malæ Obr. [x] Male illi ſit G. 2. *et conj. Werlh. qui ita connectit,* Male illi ſit, Ut omnia iſta verba miſcuit fratri. [z] frater G. G. 2.

eo fratrem. Hæc, puto, generatim de emendatione atque interpretatione corruptiſſimi epigrammatis dici poſſunt. Reliqua ad ſingulos verſus adſcribemus.

28. *Corinthiorum*] Si placeat hæc lectio, vel ad luxum et delicias reſpici poteſt, vel ad miſturam æris Corinthii, quod Pio probatur et Burmanno. Et tantis præſidiis nititur, ut poſſeſſione tueri ſe poſſit. *Hermætiorum* nimis eruditum videtur et abſtruſum. Idem fere de Scaligeranis cogitatis dixerim. Lepida ſunt, niſi quod Græca, *Hemitomia* et *Hemionia*.

28. *Thucydides Britannus*] In hac etiam lectione, ut videmus, conveniunt major meliorque pars MSStorum: ac poteſt Cimber iſte cum Cæſare fuiſſe in Britannia, gente tum omnino barbara, poteſt de illa expeditione aliquid mandaſſe literis; eademque adeo forma *Thucydides Britannus* dictus eſſe, qua Trebatio ſuo ridiculam *ICti Britannici*, vel Samarobrivienſis perſonam imponit Fam. 7, 11.

28. *Atticæ febres*] Febriculoſum et frigidum Atticiſmi ſtudium hic perſtringi apparet. Placebat hanc in rem Werlhofii mei ratio, *Attice febris*, Ἀττικῶς, ut ipſo vocabulo Græciſmi adfectatio tangatur.

28. *Tau Gallicum*] Adhuc ſic ſatis convenit inter libros. Nec puto facile eſſe aliam interpretationem invenire præter illam, quam Scaliger protulit, quæque firmari plurimis exemplis et ratione manifeſta poteſt. *Tau, min, al*, pro *tauro, minio, allio*, pronuntiabant barbari Britanniæ inſularis et Celticæ ſ. Gallicæ. Quare *Tau Gallicum* dixerit *taurum* Gallico more pronuntiatum. Poteſt adjungi illud quoque, quod monuit Pius, ex figura literæ *crucem* intelligi: quam ille fratricidio meruerit.

28. *min, al ſpinæ*] Hic vero tanta ſcripturæ et ſententiarum diverſitas, ut, qui certi quidquam explicare velit, nihil videatur agere. Qui *minæ* et *ſpinæ* legunt, poſſunt illi uti interpretatione Werlhofii, qui in *minis* Græciſmi adfectationem reprehendi ait, cum Cimber non more Romano, et Seſtertiaria ratione, ſed Græcula per *minas* computandi utatur; *ſpinas* autem ipſam verborum aſperitatem intelligit. Si autem verum eſt, quod ſupra poſuimus, Auſonianum Grammaticomaſtiga huc reſpicere; ad Pithœi, Scaligeri, Salmaſii conjecturas eundum, quæ omnes hoc habent, Cimbrum illum truncatorum, monoſyllaborum certe, verborum adfecta-

29 Cimber[a] hic fuit, a quo fratrem necatum hoc Ciceronis dicto notatum est, *Germanum Cimber occidit*. Nec minus noto Sallustius epigrammate incessitur,

Et verba antiqui multum furate Catonis
Crispe, Jugurthinæ conditor historiæ.

30 Odiosa cura: nam est[b] cuilibet facilis, et hoc pessima[c], quod[d] rei[e] studiosus non verba rebus aptavit, sed res extrinsecus arcessit, quibus hæc verba conveniant. Fingere, ut primo libro dixi, Græcis magis concessum est, qui sonis etiam quibusdam et affectibus non dubitaverunt nomina aptare: non alia libertate, quam qua[f] illi primi homines
31 rebus appellationes dederunt. Nostri autem, in jungendo aut derivando paullum aliquid ausi, vix in hoc satis recipiuntur. Nam memini juvenis admodum inter Pomponium et Senecam etiam præfationibus esse tractatum, an *gradus eliminat*, apud[g] Accium in Tragœdia, dici oportuisset. At veteres ne *expectorat* quidem timuerunt. Et
32 sane ejusdem notæ est, *exanimat*. At in tractu[h] et declinatione talia sunt, qualia apud Ciceronem *beatitas* et *bea-*

[a] Cimbri G. [b] et G. *recte, puto.* [c] pessimum G. Jens. [d] quia G. [e] *Vid. leg.* ejus. [f] *om.* G. Jens. [g] ap. Acc. *om. iid.* [h] tracta Jens.

tione enecare auditores: neque opus fuisse alio veneno ad fratrem, quem interfecerit, tollendum e medio. *Venena* vocat malos versiculos Catullus c. 14, et c. 42 orationem *plenam veneni et pestilentiæ*. Unum adjicimus, egregie huc advocatum a Burmanno Suetonii locum Aug. 86, ubi ab ipso Augusto, Tiberium suum monente, inter malos loquendi auctores (quæcunque de reliquo sit illius loci vel scriptura verior vel interpretatio) *Cimber* refertur.

29. *Ciceronis dicto*] Acerbissimo illo Phil. 11, 6, in recensu satyrico exercitus Antoniani, *Lumen et decus illius exercitus pene præterii, T. Annium Cimbrum, Lysidici filium, Lysidicum ipsum* [*Græco verbo*] *quoniam omnia jura dissolvit: nisi forte* jure Cimber Germanum occidit.

29. *Sallustius*] Accusat illum hoc nomine Augustus eadem epistola, qua Cimbrum ab eo notatum diximus, apud Sueton. cap. 86. *Ut verbis, quæ Crispus Sallustius excerpsit ex Originibus Catonis, utaris.*

30. *verba rebus aptavit*] Nisi *aptavit* ἀορίστως Græco more sumatur, quod familiare præsertim Senecæ; legendum videtur *aptat*; sequitur enim *arcessit, conveniant*, quæ parum respondent præterito.

30. *primo libro*] 1, 5, 71 sq. Add. 8, 6, 31.

31. *gradus eliminat*] Extra limen profert, domo egreditur. Non est, ut adscribamus huc, quæ cum maxime in Thesauro L. L. Stephaniano retractamus.

32. *tractu et declin.*] Ut nimirum *nomen* vel *cognomen trahere* aliquid ab altero dicitur. *Tractationem* vocat Cic. Partit. cap. 5, ubi ponuntur verba *ab oratore modificata, et inflexa quodammodo.*

titudo: quæ dura quidem ſentit eſſe, verumtamen uſu putat poſſe molliri. Nec a verbis modo, ſed a nominibus quoque, derivata ſunt quædam, ut a Cicerone *Sullaturit*[i], et ab[l] Aſinio *Fimbriaturit*[m] et *Figulaturit*. Multa ex Græ- 33
co formata nova, ac plurima a Sergio † Flavio, quorum dura quædam[n] admodum videntur, ut° *ens*, et *eſſentia*: quæ cur tantopere aſpernemur, nihil video, niſi quod iniqui judices adverſus[p] nos ſumus, ideoque paupertate ſermonis laboramus. Quædam tamen perdurant. Nam et, 34
quæ vetera nunc ſunt, fuerunt olim nova, et quædam in uſu perquam recentia[q], ut Meſſala primus *reatum*, *munerarium* Auguſtus primus[r], dixerunt. *Piraticam* quoque, ut *muſicam* et[s] *fabricam*, dici adhuc dubitabant mei præceptores. *Favorem*, et *urbanum*, Cicero nova credit. Nam et in epiſtola ad Brutum, *Eum*, inquit, *amorem, et eum (ut*[t] *hoc verbo utar) favorem in conſilium advocabo*. Et ad Ap- 35
pium Pulchrum, *Te hominem, non ſolum ſapientem, verum*

[i] Syllatum G. Jenſ. *et al. ap. Bur.* ſyllabatum *Andr.* ſubuculatum *Aſc. Ald. et plur.* Ita *inſ.* G. *et al.* [l] *om.* Jenſ. [m] Fimbriatum et Fibulatum G. Jenſ. *et optimi quique ap. Burm.* † Sergio, Flavioque Jenſ. *et al. ap. Burm.* [n] quem *iid.* ° utraque ens et entia Jenſ. utquens G. [p] apud G. [q] recenti G. *non male.* [r] primo dixerit G. *Deinde* Reatum nemo ante Meſſalam, numerarium nemo ante Auguſtum dixerat *inſ.* G. Jenſ. [s] *om.* G. [t] in *inſ.* Jenſ.

32. *dura qu. ſentit eſſe*] Vid. ſupra ad 1, 5, 72.

32. *Sullaturit*] Difficile eſt hic verum videre. *Sullaturit* eſſe Ciceronis, dubio caret; exſtat enim ad Att. 9, 10, poſt med. et laudat noſter deinde 8, 6, 32. Sed libri quam varient, indicavimus. *Fimbriaturit*, *Figulaturit*, conjecturæ ſoli debetur: ac de *C. Fimbriæ* furore res nota: *Figulaturit*, analogiam non ſervat, a *Figulo* ſi ducas, (forte Cluſinio illo, de quo 7, 2, 26,) *Fibulam* cognomen Romanum, unde *Fibulaturit* trahi poſſit, non inveniri puto. Itaque vehementer inclino in Burmanni ſuſpicionem, verius forte eſſe, ut legatur *ſubuculatum*, *fimbriatum*, *fibulatum*.

33. *Sergio Flavio*] Flavii *eſſentia* et *entia* commemorantur etiam ſupra 2, 14, 2. Diverſos homines eſſe Sergium et Flavium, rectèque habere adeo lectionem *Sergio, Flavioque*, inde fit probabile, quod diverſarum gentium nomina ſunt, quæ in uno homine jungi, ſerius inſtitutum eſt. Laudat in hanc rem Burmannus Sirmondum ad Sidon. lib. 1. prin. Fabrett. Inſcr. c. 3, p. 203.

34. *ut Meſſala primus*] Quam ſuperfluam ſententiam paullo poſt inſerant libri veteres, ſub litera *r* indicatum eſt. Quid ſi ita dederit Fabius? *quædam in uſu perquam recenti. Reatum nemo ante Meſſalam, munerarium nemo ante Auguſtum dixerat.* His deinde gloſſam ſubjunxit aliquis, *ut Meſſala primus reatum, munerarium Auguſtus primo dixerit*. Hæc pro Fabii verbis arrepta a Criticis priorem ſenſum eliſere.

35. *ad Appium Pulchrum*] Fam. 3, 8.

etiam (ut nunc loquuntur[u]*) urbanum.* Idem putat a Terentio primum dictum esse *obsequium.* Cæcilius ad[x] Sisennam, *Albenti cœlo. Cervicem* videtur Hortensius[y] primus[z] dixisse: nam veteres pluraliter appellabant[a]. Audendum itaque. Neque enim accedo Celso, qui ab oratore verba fingi vetat. Nam, cum sint eorum alia (ut dicit Cicero) *nativa*, id est, *quæ significata sunt* primo[b] *sensu:* alia *reperta*, quæ ex his facta sunt: ut jam nobis ponere alia[c], quam[d] quæ[e] illi rudes homines primique fecerunt, fas non sit, at *derivare, flectere, conjungere*, quod natis postea concessum est, quando desiit licere[f]? Et, si quid periculosius finxisse videbimur, quibusdam remediis præmuniendum est, *Ut ita dicam*; *Si licet dicere*; *Quodam-*

[u] loquimur G. [x] a Sisenna G. *et al. ap. Bur. vid. leg.* ac Sis. *v. no.* [y] Torrentius G. 2. [z] primum G. [a] appellant G. Jens. [b] primo —sunt *om.* G. *et al. ap. Burm.* [c] aliqua G. [d] quam *om.* G. Jens. [e] quod G. [f] licet G.

35. *a Terentio dictum*] Si respicit, ut videtur, Læl. c. 24, non hoc dixit Cicero, Terentium primo usum verbo *obsequii*, quod falsum esset; sed Lælium (cui quidam tribuebant Terentii fabulas) ex personæ decoro introducit laudantem primo versiculum illum familiaris sui *obsequium amicos*, ac mox dicentem, *In obsequio autem, quoniam Terentiano verbo lubenter utimur*, &c. Verbo *obsequi* honestissima significatione sæpe uti Terentium, vel index docuerit.

35. *Cæcilius ad Sis.*] Ostendit Burmannus, Cæcilium Comicum *ad Sisennam* historicum scribere per temporum rationes non potuisse. Suspicatur igitur merito, legendum *Cæcilius*, vel etiam *Cælius* Antipater, historicus, *ac Sisenna.*

35. *Cervicem Hortensius*] Habet hoc Fabius a Varrone, ut videtur, qui de L. L. 7, 5, et 9, 4, extr. Hortensio hoc tribuit: et priore quidem loco addit, *in poëmatis.* Sed refutatur testimoniis Pacuvii apud Cic. de Divinat. 2, 64, ubi testudini *cervix anguina* tribuitur, et Lucretii 6, 744.

36. *ut dicit Cicero*] Partit. c. 5. *Simplicia verba partim* nativa *sunt*, *partim* reperta. Nativa *ea, quæ significata sunt sensu:* reperta, *quæ ex his facta sunt, et novata aut similitudine, aut imitatione, aut inflexione, aut adjunctione verborum.* Formula, *quæ significata sunt sensu*, obscuritatis aliquid habet. Intelligendus est ipse sensus communis, qui significavit, indicavit (de quorundam sententia) hominibus prima illa verba. Hæc sunt verba *pene una nata cum ipsis rebus*, ut loquitur de Orat. 3, 37. Magna olim disputatio agitabat philosophos, essentne ex conventione quadam et impositione data prima illa nomina, an ab ipsa natura, vel Deo adeo, orta? ut, qui nominum rationem teneret, ipsas rerum, quas notant, naturas ignorare non posset. Hoc in utramque partem disputatur in Platonis Cratylo. Jam Hippocrates de arte 3, 4, τὰ ὀνόματα φύσιος νομοθετήματα appellat: unde apparet, nihil novasse Platonem, cum νομοθεσίας et νομοθέτην in hoc argumento nominibus crebro utitur; nec fuisse adeo, quod ὀνομοθεσίαν substituere vellet Ficinus Marsilius.

modo; *Permittite*[ff] *mihi ſic uti*[g]. Quod idem etiam in iis, quæ licentius tranſlata erunt, proderit[h], quæ non tuto dici poſſunt. In quo non falli judicium noſtrum, ſolicitudine ipſa manifeſtum erit[i]. Qua de re Græcum erit illud[k] elegantiſſimum, quo præcipitur ita[l], προεπιπλήσσειν[m] τῇ ὑπερβολῇ. *Tranſlata* probari, niſi in contextu ſermonis, non poſſunt. Itaque de[n] ſingulis verbis ſatis dictum, quæ, 38
ut alio loco oſtendi, per ſe nullam virtutem habent. Sed ne inornata[o] ſunt[p] quidem, niſi cum ſunt infra rei, de qua loquendum eſt, dignitatem: excepto, ſi obſcæna nudis nominibus enuntientur. Quod viderint, qui non pu- 39
tant eſſe vitanda, quia nec ſit vox ulla natura turpis: et, ſi qua eſt rei deformitas, alia quoque appellatione quacumque ad intellectum eumdem nihilominus perveniat. Ego Romani pudoris more contentus, ut jam reſpondi talibus, verecundiam ſilentio vindicabo. Jam hinc igitur ad con- 40
juncti ſermonis rationem tranſeamus. Cujus ornatus in hæc duo prima dividitur, quam concipiamus elocutionem, quo modo efferamus. Nam primum eſt, ut liqueat[q], augere quid velimus, an minuere; concitate dicere, an moderate; læte, an ſevere; abundanter, an preſſe; aſpere, an leniter; magnifice, an ſubtiliter; gravitèr, an urbane. Tum, quo tranſlationis genere, quibus figuris, qualibus 41
ſententiis, quo modo, qua poſtremo collocatione id, quod intendimus, efficere poſſimus. Ceterum dicturus, quibus ornetur oratio, prius ea, quæ ſunt huic contraria laudi, attingam: nam *prima virtus eſt, vitio carere*. Igitur ante 42

[ff] permittere Jenſ. permitte G. [g] *om.* Jenſ. [h] proderunt G.
[i] eſt G. [k] *om.* G. [l] *om.* G. *recte.* [m] προεπιπλάττειν G.
[n] *om.* Jenſ. [o] inordinata G. [p] quidem quæ ſunt G. Jenſ. [q] liceat G.

37. *quæ licentius tranſlata*] Jam adnotavit Philander Cic. de Orat. 3, 41, *Si vereare, ne paullo durior tranſlatio eſſe videatur, mollienda eſt præpoſito ſæpe verbo* &c. Sed plena manu, quæ huc pertinent, congeſſit Tollius ad Longin. 32, 3, p. 173, ubi παραμυθίας, θεραπείας, μειλίγματα appellari videas, quibus audacior tranſlatio excuſatur. Ἄκος addi poterat ex Ariſtotelis loco jam citando.

37. προεπιπλήσσειν] Sumtum ex Ariſtot. Rhet. 3, 7, 12, ubi minus accurate legitur προσεπιπλήσσειν. Multa de hoc verbo H. Stephanus pr. adnotationum in expoſitiones proverbiorum quorundam Eraſmicorum. Breviter, προεπιπλήττειν ἑαυτῷ vel τῇ ὑπερβολῇ dicitur orator, cum exceſſum quemvis primus ipſe reprehendit, ut non judicio labi videatur, ſed ipſa rei magnitudine impelli.

38. *alio loco*] 1, 5, 3.

39. *vox ulla natura turpis*] Uti volunt Stoici, in nobili ad Pætum epiſtola Cic. 9, 22. Nota etiam Bælii (Bayle) diſputatio.

41. *prima virtus*] Horat. Epiſt. 1, 1, 41. *Virtus eſt vitium fugere, et ſapientia prima Stultitia caruiſſe.*

omnia NE ſperemus ornatam orationem fore, quæ probabilis non erit. *Probabile* autem Cicero id genus dicit, quod non plus minuſve eſt, quam decet[r]. Non, quia comi expolirique non debeat: (nam et hæc ornatus pars eſt)
43 ſed, quia VITIUM eſt ubique, quod nimium eſt. Itaque vult[s] eſſe *auctoritatem et*[t] *pondus in verbis, ſententias vel*
38 *graves, vel aptas opinionibus hominum ac moribus.* His enim ſalvis licet aſſumere ea, quibus illuſtrem fieri orationem putat, *delecta*[u], *tranſlata, ſuperlata*[x], *ad nomen adjuncta, duplicia*[z], *et idem ſignificantia, ab*[a] *ipſa actione atque*
39 44 *ab imitatione rerum non abhorrentia.* Sed, quoniam vitia prius demonſtrare aggreſſi ſumus, vel hoc vitium ſit[b], quod κακόφατον[c] vocatur: *ſive* mala conſuetudine in obſcænum intellectum ſermo detortus eſt, ut *ductare exerci-*

40

[r] dicit G. J. [s] in nobis G. Jenſ. *omiſſo* vult. [t] et pondus *om. iid.* [u] Delectat G. Delectant *al. Vid. no.* [x] ſupra lata G. Jenſ. [z] *om.* G. duplicata *forte dedit Fabius ex Cic. h. e. compoſita.* [a] ab i. act. *om.* G. Jenſ. [b] *om.* G. [c] κακεφατον G. *forte fuit* κακηφατον, *aut* cacemphaton, κακέμφατον, *quod maxime probat H. Stephanus de abuſu Gr. L.* p. 129.

42. *Probabile Cicero*] Partit. c. 6. *Probabile genus eſt orationis,*
41 *ſi non nimis eſt comtum atque expolitum, ſi eſt auctoritas et pondus in verbis, ſi ſententiæ vel græves, vel aptæ opinionibus hominum et moribus.* Nimirum *probabile* eſt non
42 modo veriſimile, ſed quod probari, placere, laudari poſſit.

43. *delecta, tranſlata*] Sic legendum non dubitabit, qui inſpicere Ciceronis verba voluerit. His enim, quæ modo laudavimus, ſubjungit, *Illuſtris autem oratio eſt, ſi et verba gravitate delecta ponuntur, et tranſlata, et ſuperlata, et ad nomen adjuncta, et duplicata,—abhorrentia.* Origo mendi, quod ſuſtulimus, inde, quia ad *delecta* primum adhæſit inter dictandum prima litera vocis *tranſlata*; deinde cum male cohæreret ſingulare verbum pluralibus, *delectant*; conſequens fuit, ut aliter interpungeretur &c.

44. *ductare exercitus*] Utitur eo Salluſtius Catil. 11, 5, et Jug. 70, 2. Delicatuli quidam et belli homines erubeſcere ſe fingunt ad id verbum, quoniam Plautus Aſin. 1, 3, 12, ſqq. 5, 2, 13, et alias ſæpe eo utitur in negotio lenonio et meretricio. Cortius ad locum poſteriorem Salluſtii turpius etiam quiddam ſuſpicatur ex Juven. 6, 238. In *patrandi* verbo, quo uſi ſunt ante et poſt Fabium optimi quique ſcriptores, non minus abſurde turpiculum quiddam quærebant Fabii ævo quidam vel ſtulte delicati vel frigide jocoſi, qui bonam nobis honeſtiſſimorum verborum partem eriperent, ſi ponere non liceret, quocunque impuri homines male aliquando uſi ſunt; *facere, pati, ludere, molere* non liceret dicere, et ſexcenta alia. Eſt tamen, ubi *evincentibus vitiis*, ut ait noſter, h. e. prævalentibus concedendum ſit, quod noſtræ etiam conſuetudinis verbo declarare licet. *Scheren* tondere ſignificat Germanis, puto, omnibus: ſignificat etiam majori eorum parti ludere aliquem vel liberalius, vel cum aliqua etiam vexatione aut ignominia: ſed Lipſiæ honos præfandus eſt, &c. De illo *Ductare exercitum* conf. Bur. ad Val. Flacc. 6, 377.

tus,

tus, et *patrare bellum*, apud Salluſtium dicta ſancte et antique, ridentur [d] a nobis, ſi diis placet; quam culpam non ſcribentium quidem judico, ſed legentium; tamen vitanda, quatenus verba honeſta moribus perdidimus, et evincentibus etiam vitiis cedendum eſt: *ſive* junctura deformiter ſonat, ut, ſi *cum hominibus notis loqui* nos dicimus, niſi [e] hoc ipſum *hominibus* medium ſit, in præfanda [f] videmur incidere; quia ultima prioris ſyllabæ litera, quæ exprimi, niſi labris [g] coeuntibus, non poteſt, aut interſiſtere nos indecentiſſime cogit, aut continuata [h] cum inſequente, in [i] naturam [i] ejus corrumpitur. Aliæ [m] conjunctiones aliquid ſimile faciunt, quas perſequi longum eſt, in eo vitio, quod vitandum dicimus [n], commorantes. Sed *diviſio* quoque [o] affert eamdem injuriam pudori, ut, ſi *intercapedinis* nominativo caſu quis utatur. Nec ſcripto modo id acci- 45 46 47

[d] ridentibus ſi G. Jenſ. [e] niſi hoc *om.* G. [f] *Sic* G. *it. Obr. et plur. ap. Burm.* præfata *rel.* [g] libris G. laboris Jenſ. [h] cogitata G. Jenſ. [i] *om.* G. [i] natura G. Jenſ. [m] aliquæ G. aliæque Jenſ. [n] ſcimus G. [o] *om.* G.

45. *in præfanda*] Quibus *honor præfandus* ſit, ut Plin. 7, 51, ſ. 52, inter *ſigna letalia* refertur *præfandi humoris e corpore effluvium*.

45. *prioris ſyllabæ*] Clarius dixiſſet *primæ*; loquitur enim de M ultima ſyllabæ CUM. Hæc *exprimi niſi labris coeuntibus non poteſt*; unde eſt illud ænigma de fratribus quatuor et viginti eadem porta exeuntibus, quorum duodecimus claudat valvas. Igitur etiam in compoſitis facile tranſit in proximam liquidam, ut in *colligo*, *connatus*, *corrado*. Quare ſi jungas *cum notis*: aut diſtinctæ pronuntiationis cauſſa claudenda labia poſt primam ſyllabam, et indecore inſiſtendum inter præpoſitionem et ejus caſum, aut pronuntiandum *cunnobis*, &c. ut *m* litera in naturam ſequentis *n corrumpatur*, h. e. mutetur, qua ratione duæ priores ſyllabæ efficiunt id nomen, quod dici honeſte non poterat, licet Satyrici eo frequenter, Horatius etiam per Synecdochen partis diſtinguentis et petitæ pro toto, uterentur.

46. *diviſio quoque*] Non formaliter tantum, ut loquuntur Scholaſtici, poſuit hanc vocem, ſed materialiter etiam pro ſe ipſa. Significant enim tres poſteriores ſyllabæ ſimile quiddam ei, quod duæ in *intercapedo*, id quod etiam in Ciceronis epiſtola citata obſervatum. Neque vero fugit Fabium nominis hujus ratio, qui in hoc ipſo tractatu epiſtolam Ciceronis præ oculis videtur habuiſſe. Sed ita ponit, ut, quod alias ſolet, exempli vim præceptum habeat, (vid. ad 8, 2, 15) et tanto magis pudori ſuo conſulat, quo minus ſtatim, quid ſibi velit, lectores obſervant. In hoc itaque ſolo non convenit mihi cum Jo. Frid. Chriſtii, elegantiſſimo ingenio, ſumma doctrina, et moribus candidiſſimis viri, interpretatione hujus loci, quam dedit Noctt. Acadd. Obſ. 9, p. 112, ſqq. unde etiam cognoſcere poſſunt ſtudioſi, reliqua ad hunc de obſcœnis locum pertinentia unde peti queant.

47. *Nec ſcripto—ſenſu*] Utitur diviſione alias uſitata in cauſſis, *ſcripti* et *voluntatis*. Ad *ſcriptum* pertinent, quæ de *junctura* ac *diviſione* vocum dixit: hæc enim ſcripto vel committi poſſunt, vel evitari, ſi non ſcribas v. g. *cum nobis*, ſed *nobiſ-*

dit, ſed etiam ſenſu plerique obſcæne intelligere, niſi caveris, cupiunt: ut apud Ovidium,

Quæque latent, meliora putat;

ac ex verbis, quæ longiſſime ab obſcænitate abſunt, occaſionem turpitudinis rapere. Siquidem Celſus cacophaton [p] apud Virgilium putat,

Incipiunt agitata tumeſcere,

48 quod ſi recipias, nihil loqui tutum eſt. Deformitati proximum eſt *humilitatis vitium*, ταπείνωσιν vocant, qua rei magnitudo vel dignitas minuitur: ut, *Saxea* [q] *eſt verruca in ſummo montis vertice.* Cui natura contrarium, ſed errore par eſt, parvis dare excedentia modum nomina, niſi cum ex induſtria riſus inde captatur. Itaque nec parricidam, *nequam* dixeris hominem, nec deditum forte meretrici, *nefarium*: quod alterum parum, alterum nimium eſt.

49 Proinde quædam [r] *hebes, ſordida, jejuna, triſtis, ingrata, vilis* oratio eſt. Quæ vitia facillime fiunt [s] manifeſta contrariis virtutibus. Nam primum *acuto*, ſecundum *nitido*, tertium *copioſo*, deinceps [t] *hilari, jucundo, accurato* diverſum eſt.

50 Vitanda [u] & μειώσεις, cum ſermoni quidem [x] deeſt aliquid, quod [z] minus plenus ſit, quamquam id obſcuræ potius,

[p] cacephaton G. Jenſ. *Vid. ſupra no. c.* [q] ea G. ex ea Jenſ. *et al. ap. Bur.* [r] quæ hæc habet Jenſ. quædam ſordida G. [s] fient G. [t] denique G. [u] vitari G. vitatum Jenſ. [x] *om.* G. [z] quod—plenum G.

cum, ſi non ponas nominativum *intercapedo*: *ſenſus* autem etiam bonus interdum pervertitur ab impuris vel jocoſis certe hominibus, qui *cupiunt obſcæne intelligere*, quæ alium in ſenſum dicta ſunt. Ita v. g. caſtiſſima Virgilii hemiſtichia in Centone nuptiali aliorſum plane detorſit Auſonius, qui virgines illius muſas arcana nuptialis tori, non ſine rubore illarum, coegit Latine admodum ac diſerte eloqui.

47. *Virgilium*] Georg. 1, 357.

48. *Saxea eſt verruca*] Incertum, an eundem ex Originibus Catonis locum præ oculis habuerit Fabius, quem Gellius 3, 7, qui illud videtur indicare, ſolenne fuiſſe Catoni, *locum editum aſperumque verrucam* appellare. Certe *Saxea* apud Gellium non eſt. Quod ſi hic etiam pro *Saxea* legas e MSS. *ex ea*, intell. ταπεινώσει, propius ad locum Gellii acceſſeris, quod nec Burmanno diſplicet. Cæterum reprehendit hic etiam, quod amat, Fabium ὁμοτέχνως Voſſius 4, 6, 9: et eſt ſane tanta ſimilitudo ut Gelliana definitione et *verruca* proprie dicta, et id, quod vult Cato, non indicetur modo, ſed prope depingatur. Melius certe hoc, quam *umbilicus terræ* dictum mihi videbatur, quod ita multis placuit, (vid. Voſſ. laudatiſſimi operis 4, 6, 1) nec pejus, quam *venæ*, quas *auri* et aliorum metallorum terræ tribuimus.

48. *ex induſtria*] Totus fere lepos Βατραχομυομαχίας, Virgiliani de apibus carminis, et eorum omnium, quibus minutarum rerum elogia continentur, ex eo fonte profluxit.

quam inornatæ orationis vitium eſt. Sed hoc quoque cum a prudentibus fit, ſchema dici ſolet, ſicut ταυτολογία, id eſt, ejuſdem verbi aut ſermonis iteratio. Hæc enim, 51
quamquam non magnopere ſummis auctoribus vitata [a], interim vitium videri poteſt: in quod ſæpe incidit etiam Cicero, ſecurus tam parvæ obſervationis, ſicut hoc loco, *Non ſolum igitur illud judicium judicii ſimile, Judices, non fuit.* Interim mutato [b] nomine ἐπανάληψις dicitur, atque eſt et ipſum inter ſchemata: quorum exempla illo loco reddam, quo virtutes erunt. Pejor [c] hac ὁμοιολογία eſt, quæ nulla 52
varietatis gratia levat tædium, atque eſt tota coloris [d] unius, quæ maxime deprehenditur carens arte oratoria, eaque [e] et in ſententiis, et figuris, et compoſitione [f] longa, non animis ſolum, ſed etiam auribus eſt ingratiſſima. Vitanda 53
μακρολογία, id eſt, longior, quam oporteat, ſermo, ut apud Livium, *Legati, non impetrata pace, retro domum, unde venerant, abierunt.* Sed huic vicina periphraſis virtus habetur. Eſt et πλεονασμὸς vitium, cum ſupervacuis verbis oneratur oratio, *Ego meis oculis vidi.* Satis eſt enim, 54
vidi. Emendavit hoc non [g] inurbane in Hirtio [h] Cicero, qui [i], cum in Panſam declamans, *filium a matre decem menſibus in utero latum eſſe* dixiſſet, *Quid? aliæ*, inquit, *in penula* [k] *ſolent ferre?* Nonnumquam tamen illud genus, cujus exemplum priore loco poſui, affirmationis gratia adhibetur,

——*Vocemque his auribus hauſi.*

[a] vitanda G. [b] mutatio nominis G. [c] pejor hac *om.* G. [d] dotis unſ. qua G. *et al. ap. Bur.* [e] æque ut et ſententiis G. *et Voſſ.* 2. [f] impoſitione Jenſ. [g] etiam urbane G. Jenſ. [h] Hirtii G. Hirtium Jenſ. [i] cauſſa paſſivum G. cum paſſivum Jenſ. *Hinc* Paſſienum *ſuſpicabatur Regius.* [k] *Forte* perula: *vid. no.*

51. *Cicero*] Pro Cluent. c. 35, ubi tamen interpunctione Sylvius et Grævius τὸ ταυτολόγον ſuſtulerunt, *Non fuit igitur illud judicium: judicii ſimile, judices, non fuit.* Illa forte familiaris potius ταυτολογία quam anaphora ſpecioſa fuerit, quod Fam. 3, 7, ponit, *An ego tibi obviam non prodirem?* primum, *Appio Claudio?* deinde, *imperatori?* deinde, *more majorum?* deinde, *quod caput eſt, amico?*

53. *apud Livium*] Dicitur eſſe libro 8.

54. *in Hirtio*] Qui cum Dolabella, aliiſque declamaret apud Ciceronem: vid. Fam. 9, 18.

54. *in penula*] Si ita dedit Quinctilianus, ſinus veſtis intelligendus fuerit. Verum cum *penula* non ſit inter ordinarias mulierum veſtes, olim placuit viris eruditis Paſſeratii conjectura, ſuſpicantis *in perula*. Cæterum nimis forte hic urbanum fuiſſe Ciceronem, ex uſu frequenti Romanorum Græcorumque probabile facit Burmannus, qui *uteri*, τῆς γαστρὸς mentionem frequentiſſime faciunt.

54. *Vocemque*] Virg. Æn. 4, 359.

55 At[l] vitium erit, quoties otiosum fuerit, et supererit, non, cum[m] adjicietur. Est etiam, quæ περιεργία vocatur, *supervacua* (ut sic dixerim) *operositas*, ut a diligenti *curiosus*, et a religione *superstitio* distat. Atque, ut semel finiam[n], verbum omne, quod neque intellectum adjuvat, neque orna-
56 tum, *vitiosum* dici potest. Κακόζηλον, id est, *mala affectatio*, per omne dicendi genus peccat. Nam et *tumida*, et *exilia*, et *prædulcia*, et *abundantia*, et *arcessita*, et *exsultantia*, sub idem nomen cadunt. Denique κακόζηλον vocatur, quidquid[o] est ultra virtutem, quoties ingenium judicio caret, et specie boni fallitur: omnium in eloquen-
57 tia vitiorum pessimum. Nam cetera parum[p] vitantur, hoc petitur. Est autem totum in elocutione. Nam *rerum vitia* sunt, *stultum*, *commune*, *contrarium*, *supervacuum*: *corrupta oratio* in verbis maxime *impropriis*, *redundantibus*, *comprehensione obscura*, *compositione fracta*, *vocum similium*
58 aut *ambiguarum puerili captatione* consistit. Est autem omne[r] κακόζηλον utique falsum, etiamsi non omne falsum κακόζηλον, ut[s], cum dicitur aliter, quam se natura habet, et quam oportet, et quam sat est. Totidem autem generibus corrumpitur oratio, quot ornatur. Sed de hac parte et in alio a[t] nobis opere plenius dictum est, et in hoc sæpe tractabitur[x], et adhuc spargetur[z] omnibus locis. Loquentes[a] enim de ornatu, subinde, quæ sunt vitanda, similia[b] virtutibus vitia dicemus. Sunt inornata[c] et hæc,
59 *Quod male dispositum est, id*[d] ἀνοικονόμητον· *Quod male figuratum, id*[d] ἀσχήματον· [e] *Quod male collocatum, id*[d] κακοσύνθετον vocant. Sed de *dispositione* diximus: de *figuris* et *compositione* dicemus. Κοινισμὸς[f] quoque appellatur quædam mixta ex varia ratione linguarum oratio, ut,

[l] Tale G. *vid. leg.* Quare. [m] tamen G. [n] vel *inf.* G. Jens. [o] quod quidem ultra G. [p] *Sic G. et MSS. plur. ap. Bur.* cæt. vitantur Jens. cum vitentur *al.* [r] nomen G. [s] et dic. G. etiam dic. Jens. [t] *om.* G. Jens. [x] tractatur G. Jens. [z] spargitur Jens. [a] Loquente *id.* [b] autem *inf.* G. [c] in ornatu G. Jens. [d] *om.* G. *ter.* [e] ἀσχημάτισεν G. [f] σωρεισμὸς G.

56. *cetera parum vitantur*] Prætuli lectionem non auctoritate modo, sed elegantia etiam, ut mihi videtur, præstantem. Horat. A. P. 353, *Non ego paucis Offendar maculis, quas aut incuria fudit, Aut humana parum cavit natura.*

58. *in alio opere*] Quodcunque fuerit hoc opus, fuit autem fine dubio *de caussis corruptæ eloquentiæ*, diversum certe fuit ab eo, qui nunc supereſt de hac re, dialogo: in quo nihil specialium præceptionum habeatur, sed in universum caussæ indicantur, cur circa sextum Vespasiani patris annum multum jam defecerit ab Tulliani ævi fastigio eloquentia.

si [g] Atticis Dorica, Ionica, Æolica etiam dicta confundas. Cui simile vitium est apud nos, si quis sublimia humilibus, 60
vetera novis, poetica vulgaribus misceat. Id enim tale est monstrum, quale Horatius in prima parte libri de arte poetica fingit,

Humano capiti cervicem pictor equinam
Jungere si velit——

et cetera [h] ex diversis naturis subjiciat. *Ornatum* est, quod 61
perspicuo ac probabili plus est. Ejus primi sunt gradus in eo, quod velis, exprimendo [i], concipiendoque: tertius, qui hæc nitidiora faciat, quod proprie dixeris *cultum*. Itaque ἐνάργειαν, cujus in præceptis narrationis feci mentionem, quia plus est *evidentia*, vel, ut alii dicunt, *repræsentatio*, quam *perspicuitas*, et illud [l] quidem patet, hæc se
quodammodo ostendit, inter ornamenta ponamus. Magna 62
virtus est, res, de quibus loquimur, clare, atque ut cerni videantur, enuntiare. Non enim satis efficit, neque, ut debet, plene dominatur oratio, si usque ad aures volet, atque ea sibi judex, de quibus cognoscit, narrari credit, non exprimi, et oculis mentis ostendi. Sed, quoniam 63
pluribus modis accipi solet, non equidem in omnes eam [m] particulas secabo [n], quarum [o] ambitiose a quibusdam numerus augetur [p], sed maxime necessarias [q] attingam.

[g] *om.* G. [h] ea esse ex G. Jens. [i] exprimi decentius quod hæc G. *et plur. ap. Bur.* concipiendaque *om.* Jens. [l] *Vid. leg.* illa, *aut deinde* hoc. [m] eas G. [n] locabo G. Jens. [o] quorum *iid.* [p] agetur G. [q] necessarius G.

61. *Ejus primi sunt gradus*] Hic locus, nisi fallor, corruptus est. Fabius quidem ita jungere non potuit, *in eo, quod velis, exprimendo concipiendoque*: neque multum profeceris, si invertas cum Rollino *concipiendo exprimendoque*. Fortasse voluit aliquis in margine indicare, *perspicuum et probabile primos esse gradus* ornatæ orationis. Hæc observatio deinde cum in Fabii contextum temere irrepsisset, *tertio* gradui confingendo, et immutandæ orationi locum dedit. Certe non incommoda orietur sententia, si ita jungas, *Ornatum est, quod perspicuo et probabili plus est in eo, quod velis exprimi decentius, quod hæc*, perspicua nempe atque probabilia, *nitidiora faciat* &c.

61. *et illud quidem patet*] Res clara, *Perspicuum* quod est, *patet* his, qui oculos advertunt, intelligitur attendentibus: τὸ ἐναργές, *evidens, repræsentatum se ostendit*, ingerit ultro, etiam nolentium, oculis, et in mentes vi quadam irrumpit. Neque illud turbare nos debet, quod *illud* refertur ad proximius, (vid. 6, 1, 9) sed generis illa discrepantia vix tolerabilis est. Itaque melius legas, ut indicavimus, *et illa quidem* &c. De ἐναργείᾳ vid. etiam 4, 2, 63. 6, 2, 32.

Eſt igitur unum genus, quo tota rerum imago quodam
60 modo verbis depingitur.

Conſtitit in digitos extemplo arrectus uterque,

et cetera, quæ nobis illam pugilum congredientium faciem [r] ita oſtendunt, ut non clarior futura fuerit ſpectantibus.
64 Plurimum in hoc genere, ſicut in ceteris, eminet Cicero. An quiſquam tam procul a concipiendis imaginibus rerum
61 abeſt, ut [s], cum illa in Verrem legit, *Stetit ſoleatus Prætor populi Romani cum pallio purpureo, tunicaque talari, muliercula nixus, in litore*, non ſolum ipſum os intueri videatur, et [t] locum, et habitum, ſed quædam etiam ex iis, quæ dicta
65 non ſunt, ſibi ipſe adſtruat? Ego certe mihi cernere videor et vultum, et oculos, et deformes utriuſque blanditias, et eorum, qui aderant, tacitam averſationem [u], ac timidam [x]
66 verecundiam. Interim ex pluribus efficitur illa [z], quam conamur exprimere, facies, ut eſt apud eumdem (namque ad omnium ornandi [a] virtutum exempla [b] vel unus [c] ſufficit) in deſcriptione convivii luxurioſi, *Videbar videre alios intrantes, alios vero exeuntes, quoſdam ex vino vacillantes,*
63 *quoſdam heſterna potatione oſcitantes. Verſabatur* [d] *inter hos Gallius unguentis oblitus, redimitus coronis. Humus erat immunda, lutulenta vino, coronis languidulis, et ſpinis co-*
67 *operta piſcium.* Quid plus videret, qui intraſſet? Sic urbium captarum creſcit miſeratio. Sine dubio enim, qui dicit *expugnatam* eſſe civitatem, complectitur omnia, quæcumque talis fortuna recipit: ſed in affectus minus pene-
68 trat brevis hic velut nuntius. At, ſi aperias hæc, quæ verbo uno incluſa erant, apparebunt et [e] *fuſæ per domos*

[r] aciem G. Jenſ. [s] ut non cum in G. [t] et locum *om.* G. [u] averſionem G. [x] tumidam G. [z] illorum G. [a] ornatum G. [b] exemplum Jenſ. [c] una G. [d] verſabatur—coronis *om.* G. [e] effuſæ G. Jenſ.

63. *Conſtitit in dig.*] Virg. Æn. 5, 426.

64. *a concipiendis imag.*] De quibus ſupra 6, 2, 29 ſqq. Locus Ciceronis eſt in Verr. 5, 33. Repetit 11, 3, 90.

64. *ſibi ipſe adſtruat*] Sicut *adſtruit auditis pavor* Sil. Ital. 4, 8.

65. *timidam verecundiam*] In *verecundia* ſemper ineſt *timor*: itaque parum abeſt, quin *tumidam* probem, i. e. iratam. Sed hoc ſenſu eſt poeticum.

66. *Videbar videre*] Ex oratione pro Gallio, quod indicavit ex Aquila Romano Victorius Var. Lect. 22, 5. Laudat iterum noſter 11, 3, 165.

68. *ſi aperias—apparebunt*] Hæc ipſa jam verba ad ἐνάργειαν illam, quam deſcribit Fabius, multum conferunt. Cæterum non puto hanc captæ ur-

ac templa flammæ, et ruentium tectorum fragor, et ex diversis clamoribus unus quidam sonus: aliorum fuga incerta, alii in extremo complexu suorum cohærentes, et infantium femina-
rumque ploratus, et male in illum usque diem servati fato
senes: tum illa profanorum sacrorumque direptio, efferentium 69
prædas repetentiumque discursus, et acti ante suum quisque
prædonem catenati, et conata retinere infantem suum mater,
et, sicubi majus lucrum est, pugna inter victores. Licet enim hæc omnia (ut dixi) complectatur *eversio*, minus est tamen totum dicere, quam omnia. Consequemur autem, 70
ut manifesta sint, si fuerint veri similia: et licebit etiam falso adfingere, quidquid fieri solet. Contingit eadem claritas etiam ex accidentibus.

- - - Mihi frigidus horror
Membra quatit, gelidusque coït formidine sanguis.

et,

- - - Trepidæ matres pressere ad pectora natos.

Atque hujus summæ, judicio quidem meo, virtutis facil- 71
lima est via. Naturam intueamur: hanc sequamur. Omnis eloquentia circa opera vitæ est, ad se refert quisque, quæ audit; et id facillime accipiunt animi, quod agnoscunt. Præclare vero ad inferendam rebus lucem 72
repertæ sunt *similitudines*; quarum aliæ sunt, quæ probationis gratia inter argumenta ponuntur, aliæ ad exprimendam rerum imaginem compositæ, quod est hujus loci proprium,

- - - Inde lupi ceu Raptores atra in nebula.

et,

- - - Avi similis, quæ circum litora, circum
Piscosos scopulos humilis volat æquora juxta.

Quo in genere id [f] est præcipue custodiendum, ne id, quod 73
similitudinis gratia adscivimus [g], aut obscurum sit, aut ignotum. Debet enim, quod illustrandæ alterius rei gratia

[f] istud G. [g] adscivimus—gratia *om.* G.

bis descriptionem alterius esse auctoris, sed ab ipso scriptam et exempli caussa propositam Quinctiliano. Quæ enim de eadem re ad Herenn. 4, 39, et Senec. de Benef. 7, 27, apud Virgilium Æn. 2. 298 sqq. et alias passim leguntur, ea non nisi argumento conveniunt.

70. *Mihi frigidus horror*] Æn. 3, 29: alterum 7, 518: *Inde lupi* 2, 355: *Avi similis* 4, 254: *Qualis ubi* 4, 143.

assumitur, ipsum esse clarius eo, quod illuminat. Quare sane poetis quidem permittamus hujusmodi exempla:

Qualis, ubi hybernam Lyciam Xanthique fluenta
Deserit, aut Delon maternam invisit, Apollo.

74 Non idem decebit oratorem, ut occultis aperta demonstret. Sed illud quoque, de quo in argumentis diximus, similitudinis genus ornat orationem, facitque sublimem, floridam, jucundam, mirabilem. Nam, quo quæque longius petita est, hoc plus affert novitatis, atque inexspectata 75 magis est. Illa vulgaria videri possunt, et utilia tamen ad conciliandam fidem, UT *terram cultu, sic animum disciplinis meliorem uberioremque fieri.* Et, UT *medici abalienata morbis membra præcidunt, ita turpes ac pernicioſos, etiam si nobis sanguine cohæreant, amputandos.* Jam sublimius illud pro Archia, *Saxa atque solitudines voci* [h] *respondent, bestiæ sæpe immanes cantu flectuntur atque consistunt,* et 76 cetera. Quod quidem genus a quibusdam declamatoria maxime licentia corruptum est: nam et falsis utuntur, nec illa iis, quibus tandem similia videri volunt, applicant: quorum utrumque in iis est, quæ me juvene ubique cantare[i] solebant, *Magnorum fluminum navigabiles fontes sunt:* 77 et, *Generosioris arboris statim planta cum fructu est.* In omni autem parabola aut præcedit similitudo, et res sequitur, aut præcedit res, et similitudo sequitur. Sed interim libera et separata est: interim, quod longe optimum est, cum re, cujus est imago, connectitur, collatione invicem respondente, quod facit *redditio contraria,* quæ 78 ἀνταπόδοσις dicitur. *Præcedit* similitudo illa, cujus modo feci mentionem,

- - - Inde lupi ceu
Raptores atra in nebula.

Sequitur in primo Georgicôn, post longam de bellis civilibus atque externis conquestionem,

[h] voce G. [i] *Sic* Jens. cantari *videtur esse a Regio.*

75. *pro Archia*] C. 8.

78. *in primo Georgicôn*] In ipso fine. Observat hic Burmannus tum plura de phrasi *addere* se; tum a Valerio Flacco etiam tertium Argonauticôn librum in similitudine desiisse. *Addere* Varroni et Columellæ quoque significare *mittere, immittere, injicere,* etiam ubi de vacuo vase sermo est, satis demonstratum in Lexico Rustico.

Ut cum carceribus ſeſe effudêre quadrigæ,
Addunt ſe [k] *in ſpatia; et fruſtra retinacula tendens*
Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

Sed hæc ſunt ſine antapodoſi. *Redditio* autem illa rem 79
utramque, quam comparat, velut ſubjicit oculis, et pariter oſtendit. Cujus præclara apud Virgilium multa reperio exempla, ſed oratoriis potius utendum eſt. Dicit Cicero pro Murena, Ut *aiunt in Græcis artificibus eos aulædos eſſe, qui citharœdi fieri non potuerunt: ſic nos videmus, qui oratores evadere non potuerunt, eos ad juris ſtudium devenire* [l]. Illud pro eodem, jam pene poetico 80
ſpiritu, ſed tamen cum ſua redditione, quod eſt ad ornatum accommodatius: nam, *Ut tempeſtates ſæpe certo aliquo cœli ſigno commoventur* [m], *ſæpe* [n] *improviſo, nulla ex certa ratione, obſcura aliqua ex cauſſa concitantur: ſic in hac comitiorum tempeſtate populari ſæpe intelligas, quo ſigno commota ſit; ſæpe ita obſcura eſt, ut caſu* [o] *excitata eſſe videatur.* Sunt et illæ breves, *Vagique* [p] *per ſilvas ritu fe-* 81
rarum: et illud Ciceronis in Clodium, *Quo ex judicio, velut ex incendio, nudus effugit.* Quibus ſimilia poſſunt cuicumque, etiam ex quotidiano ſermone, ſuccurrere. Huic ſubjacet virtus non ſolum aperte ponendi rem ante

[k] *om.* G. [l] divertere G. Jenſ. *et al.* [m] commonentur G. [n] ex Jenſ. [o] ſine cauſa G. [p] vagi G.

79. *pro Murena*] C. 13. Nimirum, quantæ artis ſit citharœdum eſſe, h. e. citharæ nervos impellere, et eundem voce accinere, ipſe ſupra indicavit Fabius 1, 12, 3. Minus multo eſt aulœdum eſſe, hoc eſt, tibias inflanti alii accommodare vocem. Igitur qui prius illud tentavit infeliciter, omiſſa cithara tamen aulœdus eſſe poteſt.

79. *evadere—devenire*] Pulchre obſervavit Burmannus duorum verborum oppoſitionem, quorum alterum de adſcenſu arduo, de deſcenſu ad humiliora alterum proprie uſurpatur. Et ſane conſtans apud Ciceronem lectio Quinctiliani libris hic præferenda, niſi putamus Fabium potuiſſe verbum parum commodum ſubſtituere efficaciſſimo.

80. *pro eodem*] C. 17.

80. *aliquo cœli ſigno*] Totam enim tempeſtatum rationem ſideribus adſignabant, quod obſervaſſent certis anni temporibus ſuas quaſdam fere reſpondere tempeſtates; tempora autem illa non alia re quam ſiderum ortu atque obitu diſtinguerent ipſi etiam nautæ atque ruſtici; quam rem memoriæ cauſſa cum verſibus complecterentur poetæ, uſi ſunt illa ſua licentia, ut actum ſigno efficientiamque tribuerent. Hinc Aratus pendet et tot illius interpretes. Hinc ipſe Columella, qui Aſtrologicam vanitatem aliquot libris confutaverat, tamen in Kalendario ruſtico, quod luculentiſſimum dedit 11, 2, paſſim ita loquitur, ut ſi tempeſtates commoveri a ſignis et ipſe exiſtimet. Cæterum *ſigna* pro ſideribus non XII illis tantum Zodiaci nobiliſſimis, ſed univerſim omnibus ponit etiam alias Cicero de Inv. 1, 34, *Signorum ortus atque obitus* &c.

82 oculos, ſed circumciſe atque velociter. Ac merito laudatur brevitas integra: ſed ea [q] minus præſtat, quoties nihil dicit, niſi quod neceſſe eſt; βραχυλογίαν vocant, quæ reddetur inter ſchemata: eſt vero pulcherrima, cum plura paucis complectimur, quale illud [r] Salluſtii eſt, *Mithri-*
83 *dates corpore ingenti, perinde* [s] *armatus.* Hoc male imitantes ſequitur obſcuritas. Vicina prædictæ, ſed amplior virtus eſt ἔμφασις, altiorem præbens intellectum, quam quem verba per ſe ipſa declarant. Ejus duæ ſunt ſpecies: altera, quæ plus ſignificat, quam dicit: altera, quæ etiam
84 id, quod non dicit. *Prior* eſt et apud Homerum, cum Menelaus Graios in equum *deſcendiſſe* dicit; nam verbo uno magnitudinem ejus oſtendit: et apud Virgilium,

Demiſſum lapſi per funem. - - -

Nam ſic quoque altitudo demonſtrata eſt. Idem Cyclopa cum *jacuiſſe* dicit *per antrum*, prodigioſum illud corpus
85 ſpatio loci menſus eſt. *Sequens* poſita eſt in voce aut omnino ſuppreſſa, aut etiam abſciſſa. *Supprimitur* vox, ut fecit

[q] eam Jenſ. [r] *om.* G. Jenſ. [s] proinde *iid.* [t] *Sic iid. et MSS. puto amnes* in equo ſediſſe *editt. plures et Burm.* intra equum deſediſſe Obr.

82. *inter ſchemata*] 9, 3, 50.

82. *perinde armatus*] *Animatus* mallent Lipſius et Douza ad Fragm. Salluſtii, ſed Freinſhemius tuetur *armatus*. Obſervat Burmannus, et addit ſimillimum Brachylogiæ exemplum e Floro 3, 2, 2, *Atrox cœlum, perinde ingenia.*

83. ἔμφασις] Hæc eſt illa, quam *ſignificationem* vocat Auctor ad Her. 4, 53 ſq. et definit, *quæ plus in ſuſpicione relinquit, quam poſitum eſt in oratione.* Dividit deinde, et illuſtrat: locus eſt claſſicus.

84. *in equum deſcendiſſe*] Hæc conſtantiſſima Codicum MSS. lectio mutata eſt ab his, qui apud Homerum non invenirent hanc ideam: et vel præivit reliquis, vel certe confirmavit eos Hartungus, qui locor. memor. Decur. 2, 6, Lamp. Gruter. tom. 2, p. 682, inter errata in citando Quinctiliani hunc locum refert, et confidenter ait, præter ὀδ. θ'. 272, et θ'. 503, non fieri mentionem equi Trojani apud Homerum. Ac ſane priore loco Menelaus ἐνήμεθα dicit, altero εἵατο Demodocus, quæ *ſedendi* potius et *inſidiarum* notionem habent, ut θ'. 515, Ἱππόθεν ἐκχύμενοι κοῖλον λόχον ἐκπρολιπόντες. Præterea in hoc eſt μνημονικὸν ἁμάρτημα Fabii, cum Menelao tribuit, quod Ulyſſes dicit ὀδ. λ'. 522, Αὐτὰρ ὅτ' εἰς ἵππον κατεβαίνομεν, ὃν κάμε Ἐπειός. Quem verſum Emphaſeos exemplum jam laudaverat Plutarchus de Homero, p. 297 Gal. Ἐν τῷ κατεβαίνομεν τὸ μέγεθος τῷ ἵππῳ ἐμφαίνει. Definierat ἐμφασιν, ὅπερ δι' ὑπονοίας ἐπίτασιν τῷ λόγῳ παρίστησιν. Non fugerunt hæc F. Urſinum in Virgilio cum Græcis collato, p. 238, ad ipſum, qui hic laudatur, locum Æn. 2, 262. Quæ cum ita ſint, non dubitavi reddere ſuam lectionem Fabio, præſertim cum ille *deſcenſus* demum magnitudinem equi horribilem declaret; *ſediſſe* etiam in mediocri machina aliquot homines potuerint.

84. *jacuiſſe—per antrum*] Æn. 3, 631.

pro Ligario Cicero, *Quod ſi in hac tanta tua fortuna lenitas*[u] *tanta non eſſet, quantam*[x] *tu per te, per te, inquam, obtines: intelligo, quid loquar:* tacuit enim illud, quod nihilominus accipimus, non deeſſe homines, qui ad crudelitatem eum impellerent. *Abſcinditur* per ἀποσιώπησιν, quæ, quoniam eſt figura, reddetur ſuo loco. Eſt in vul- 86
garibus quoque verbis emphaſis, *Virum eſſe oportet:* et, *Homo eſt ille:* et, *Vivendum eſt.* Adeo ſimilis eſt arti plerumque natura. Non tamen ſatis eloquentiæ eſt, ea, de quibus dicat[y], clare atque evidenter oſtendere: ſed ſunt multi ac varii excolendæ[z] orationis modi. Nam et[a] ipſa 87
illa ἀφέλεια ſimplex et inaffectata habet quemdam *purum*, qualis etiam in feminis amatur, *ornatum*, et ſunt quædam velut e tenui diligentia circa proprietatem ſignificationemque munditiæ. Alia *copia locuples*, alia floribus *læta.* 88
Virium non unum genus. Nam, quidquid in ſuo genere ſatis *effectum* eſt, valet. Præcipua tamen ejus opera δείνωσις in[b] *exaggeranda indignitate*; et in ceteris *altitudo* quædam; φαντασία in *concipiendis viſionibus*; ἐξεργασία in *efficiendo* velut opere propoſito; cui adjicitur ἐπεξεργασία, *repetitio probationis* ejuſdem, et cumulus ex abundanti. Ἐνέργεια confinis his eſt, ab *agendo* ducta, et cujus pro- 89
pria ſit virtus, non eſſe, quæ dicuntur, otioſa. Eſt et *amarum* quiddam, quod fere in contumelia eſt poſitum, quale eſt Caſſii, *Quid facies, cum*[c] *in bona tua invaſero? hoc eſt, cum te docuero neſcire maledicere?* Et *acre*, ut illud Craſſi, *Ego*[d] *te conſulem cum putem, tu me non putes ſenatorem.* Sed vis oratoris omnis in *augendo minuendoque* conſiſtit. Utrique parti totidem modi, ex quibus præcipuos attingemus: reliqui ſimiles erunt. Sunt autem poſiti in *rebus*, et *verbis.* Sed, quæ ſit rerum inventio ac 90
ratio, tractavimus: nunc, quid *elocutio* attollat aut deprimat, dicendum.

IV. Prima eſt igitur *amplificandi* vel *minuendi* ſpecies in ipſo *rei*[e] *nomine*, ut, cum eum, qui ſit *cæſus, occiſum*; eum, qui ſit *improbus, latronem*; contraque eum, qui

[u] bonitas G. Jenſ. [x] quam *iid.* [y] dicit G. [z] extollendæ G. [a] *om.* G. Jenſ. [b] *om.* G. [c] vi *inf.* G. [d] Ego te conſulem putem, cum tu non putes me eſſe ſenatorem G. Jenſ. [e] rerum G.

85. *ſuo loco*] 9, 3, 60.

89. *totidem modi*] Oppoſitorum eadem ratio; quot ſunt augendi extollendique modi, totidem ſunt minuendi ac deprimendi. Vid. 8, 4, 28. 8, 6, 68.

pulsavit, attigisse; qui *vulneravit, læsisse* dicimus. Utriusque pariter exemplum est pro M. Cœlio, *Si vidua libere, proterva*[f] *petulanter, dives effuse, libidinosa meretricio more viveret, adulterum*[g] *ego putarem, si quis hanc paullo liberius*
2 *salutasset?* Nam et impudicam, *meretricem* vocavit; et
86 eum, cui longior cum illa fuerat usus, *liberius salutasse*. Hoc genus increscit, ac fit manifestius, si ampliora verba cum ipsis nominibus, pro quibus ea posituri sumus, conferantur: ut Cicero in Verrem, *Non enim furem, sed raptorem; non adulterum, sed expugnatorem pudicitiæ; non sa-*
87 *crilegum, sed hostem sacrorum religionumque; non sicarium, sed crudelissimum carnificem civium sociorumque, in vestrum*
3 *judicium adduximus*. Illo enim modo, ut sit multum, hoc
88 etiam, plus ut fit, efficitur. Quatuor tamen maxime generibus video constare amplificationem, *incremento, comparatione, ratiocinatione, congerie*. *Incrementum* est potentissimum, cum magna videntur, etiam quæ inferiora sunt. Id aut uno gradu fit, aut pluribus. Per id venitur non modo ad summum, sed interim quodammodo supra
4 summum. Omnibus his sufficit vel unum Ciceronis exemplum, *Facinus est vincire civem Romanum, scelus verbe-*
89 *rare, prope parricidium necare: quid dicam in crucem tollere*[h]*?* Nam et, si tantum *verberatus* esset, uno gradu increverat, ponendo etiam id *esse facinus*, quod erat infe-
5 rius. Et, si tantum *occisus* esset, per plures gradus adscenderat. Cum vero dixerit, *prope parricidium necare*, supra quod nihil est, adjecit, *quid dicam in crucem tollere?* ita, cum id, quod maximum est[i], occupasset, necesse erat
6 in eo, quod ultra est, verba deficere. Fit et aliter supra
90 summum adjectio: ut apud Virgilium de Lauso,

- - - quo pulchrior alter
Non fuit, excepto Laurentis corpore Turni.

Summum est enim, *quo pulchrior alter non fuit*; huic[k]

[f] proterve G. Jens. [g] adulterium Jens. [h] Ita cum id quod maximum est *inf.* G. *ita tamen, ut syllaba* va *super primam, et* cat *super ultimam vocem minutis literis scripta,* vacare *indicetur, ex sequentibus improvide præcepta scilicet.* [i] esset Jens. [k] hic Jens.

1. *pro M. Cœlio*] C. 16. in Verrem, 1, 3. Alter locus in Verr. 5, 66. *Facinus est—tollere? verbo satis digno tam nefaria res appellari nullo modo potest. Non fuit his omnibus iste contentus* &c.

6. *apud Virg.*] Æn. 7, 649. Ciceronis locus est Phil. 2, 25, et alter in Catil. 1. 7, et pro Cluentio c. 11.

deinde aliquid ſuprapoſitum eſt. Tertius quoque eſt mo- 7
dus, ad quem non per gradus itur, ut[m] quod non eſt plus quam maximum, ſed quo nihil majus eſt. *Matrem tuam occidiſti*[n]. *Quid dicam amplius? Matrem tuam occidiſti.* Nam et hoc augendi genus eſt, tantum aliquid efficere, ut non poſſit augeri. Creſcit oratio minus aperte, ſed 8
neſcio an hoc ipſo efficacius, cum citra diſtinctionem in contextu et curſu ſemper aliquid priore majus inſequitur: ut de vomitu in Antonium Cicero, *In cœtu vero populi Romani, negotium publicum gerens, magiſter equitum.* Singula incrementum habent. Per ſe deforme, vel non in cœtu, *vomere:* in cœtu etiam, *non populi:* populi etiam, *non Romani:* vel, ſi nullum *negotium* ageret[o], vel, ſi non *publicum:* vel, ſi non *magiſter equitum.* Sed 9
alius divideret hæc, et circa ſingulos gradus moraretur: hic in ſublime etiam currit, et ad ſummum pervenit non nixu, ſed[p] impetu. Verum, ut hæc amplificatio in ſuperiora tendit, ita, quæ ſit per *comparationem*, incrementum ex minoribus petit. Augendo enim, quod eſt infra, neceſſe eſt extollat id, quod ſupra poſitum eſt: ut idem, atque in eodem loco, *Si hoc tibi inter cœnam, et in illis im-* 10
manibus poculis tuis accidiſſet, quis non turpe duceret[q]*? in cœtu vero populi Romani.* [s] Et in Catilinam, *Servi mehercle*[t] *mei ſi me iſto pacto metuerent, ut te metuunt omnes cives tui, domum meam relinquendam putarem.* Interim propo- 11
ſito velut ſimili exemplo, efficiendum eſt, ut ſit majus id, quod a nobis exaggerandum eſt[u]: ut idem pro Cluentio, cum expoſuiſſet, Mileſiam[x] quamdam a ſecundis heredibus pro abortu pecuniam accepiſſe, *Quanto eſt*, inquit, *Oppianicus in eadem injuria majore ſupplicio dignus? Siquidem illa, cum ſuo corpori vim attuliſſet, ſe ipſa cruciavit: hic autem idem illud effecit per alieni corporis vim atque cruciatum.* Nec putet quiſquam hoc, quamquam eſt ſimile, 12
illi ex argumentis loco, quo majora ex minoribus colliguntur, idem eſſe. Illic enim *probatio* petitur, hic *amplificatio:* ſicut in Oppianico non id agitur in illa[z] comparatione, ut ille male fecerit, ſed, ut pejus. Eſt tamen quamquam diverſarum rerum quædam vicinia. Repetam

m et G. Jenſ. n cecidiſti Jenſ. o ageretur G. p et Jenſ. q diceret G. duceretur Jenſ. s Sed *inſ. id.* t mehercle *id.* u *om.* G. x mulierem G. moleſtiam Jenſ. z hac G.

12. *majora ex minoribus*] De quo copioſe 5, 10, 86 ſqq.

igitur[a] hic quoque idem, quo ſum illic uſus, exemplum,
13 ſed non in eumdem uſum. Nam hoc mihi oſtendendum
eſt, augendi gratia non *tota* modo *totis*, ſed etiam *partes*
partibus comparari: ſicut hoc loco, *An vero vir ampliſſimus*
P. Scipio, pontifex maximus, Tib. Gracchum, mediocriter
8 *labefactantem ſtatum reipublicæ, privatus interfecit: Cati-*
linam, orbem terrarum[b] *cæde atque incendio vaſtare cupien-*
14 *tem, nos conſules perferemus?* Hic et Catilina Graccho, et
ſtatus reipublicæ orbi terrarum, et mediocris labefactatio
cædi et incendiis et vaſtationi, et privatus conſulibus com-
paratur: quæ ſi quis dilatare velit, plenos[c] ſingula locos
15 habent. Quas dixi *per ratiocinationem* fieri amplificationes,
videamus, an ſatis proprio verbo ſignaverim[d]. Nec ſum
9 in hoc ſolicitus, dum res ipſa volentibus diſcere appareat.
Hoc ſum tamen ſecutus, quod hæc *amplificatio* alibi poſita
eſt, alibi valet: et[e], ut aliud creſcat, aliud augetur;
inde ad id, quod extolli volumus, ratione[f] ducitur[g].
16 Objecturus Antonio Cicero merum et vomitum, *Tu*, inquit,
iſtis faucibus, iſtis lateribus, iſta gladiatoria totius corporis
firmitate. Quid fauces et latera ad ebrietatem? Minime
10 ſunt otioſa. Nam reſpicientes ad hæc poſſumus æſtimare,
quantum ille vini in Hippiæ nuptiis exhauſerit, quod ferre
et coquere non poſſet illa gladiatoria corporis firmitate.
Ergo, ſi ex alio colligitur aliud, nec improprium, nec in-
11 uſitatum nomen eſt *ratiocinationis*, ut quod ex eadem cauſſa
17 inter ſtatus quoque habemus. Sic et *ex inſequentibus* am-
plificatio ducitur: ſi quidem tanta vis fuit[h] vini erumpen-
tis, ut non caſum afferret aut voluntatem, ſed neceſſitatem,
ubi minime deceret, vomendi: et cibus[i] non recens, ut
accidere interim ſolet, redderetur, ſed qui uſque[l] in poſ-
18 terum diem redundaret. Idem hoc præſtant, quæ ante-
12 ceſſerunt. Nam, cum Æolus a Junone rogatus,

> - - - *cavum converſa cuſpide montem*[m]
> *Impulit in latus, ac venti, velut agmine facto,*
> *Qua data porta, ruunt*: - - -

19 apparet, quanta ſit futura tempeſtas. Quid? cum res

[a] *om.* G. itaque Jenſ. [b] terræ G. Jenſ. [c] per *inſ. iid.* [d] ſignific. *iid.* [e] *om.* Jenſ. [f] ratio *id.* [g] deducitur G. Jenſ. [h] fuerit Jenſ. [i] cibi non recentes—redderentur—redundarent G. [l] *om.* G. [m] *om.* G.

13. *An vero vir ampl.*] Catil. 1, 1.
16. *Tu iſtis faucibus*] Ex Phil. 2, 25.
18. *Æolus*] Virg. Æn. 1, 81. Ciceronis locus eſt Verr. 5, 44.

atrociſſimas, quaſque in ſummam ipſi extulimus invidiam, elevamus conſulto, quo graviora videantur, quæ ſecutura ſunt: ut a Cicerone factum eſt, cum illa diceret, *Levia ſunt hæc in hoc reo crimina*[n]. *Metum virgarum navarchus nobiliſſimæ civitatis pretio redemit: humanum eſt. Alius, ne ſecuri feriretur, pecuniam dedit: uſitatum eſt.* Nonne 20
uſus eſt ratiocinatione, qua colligerent audientes, quantum illud eſſet, quod inferebatur, cui comparata hæc, humana viderentur atque uſitata? Sic quoque ſolet ex alio aliud augeri, ut, cum Hannibalis bellicis laudibus ampliatur virtus Scipionis. Et fortitudinem Gallorum Germanorumque miramur, quo fit major C. Cæſaris gloria. Illud 21
quoque eſt *ex relatione ad aliquid*, quod non ejus rei gratia dictum videtur[o], amplificationis genus. *Non putant indignum Trojani principes, Graios Trojanoſque propter Helenæ ſpeciem tot mala, tanto temporis ſpatio ſuſtinere:* quænam igitur illa forma credenda eſt? Non enim hoc[p] dicit Paris, qui[q] rapuit; non aliquis juvenis, non[r] unus e vulgo; ſed ſenes, et prudentiſſimi, et Priamo aſſidentes. Verum et 22
ipſe rex, decenni bello exhauſtus, amiſſis tot liberis, imminente ſummo diſcrimine, cui faciem illam, ex qua tot lacrimarum origo fluxiſſet, inviſam atque abominandam eſſe oportebat, et audit hæc, et eam filiam appellans juxta ſe locat, et excuſat etiam, atque ſibi eſſe malorum cauſſam negat. Nec mihi videtur in Sympoſio Plato, cum Alci- 23
biadem confitentem de ſe, quid a Socrate pati voluerit, narrat,[s] ut illum culparet, hæc tradidiſſe: ſed, ut Socratis invictam continentiam oſtenderet, quæ corrumpi ſpecioſiſſimi hominis tam obvia voluntate[t] non poſſet. Quin 24
ex inſtrumento quoque heroum illorum magnitudo æſti-

[n] *om.* G. Jenſ. *et MSS. al. et poteſt abeſſe.* [o] videretur *iid.* [p] hæc G. [q] eam *inſ.* Jenſ. [r] aut G. [s] non *inſ.* Jenſ. [t] voluptate G.

21. *Non putant indignum*] Ἰλ. γ'. 156. Οὐ νέμεσις Τρῶάς τε καὶ εὐκνήμιδας Ἀχαιοὺς Τοιῇδ' ἀμφὶ γυναικὶ πολὺν χρόνον ἄλγεα πάσχειν κ. τ. λ. Qui uſi ſint his verſibus aut ad alia traduxerint, laudat V. C. Tib. Hemſterhuſius ad Lucian. Tom. 1. p. 409, 64.

23. *in Sympoſio Plato*] Ubi miro artificio Alcibiadem inducit ebrium, ut et libere eum loqui de ſua turpitudine nirum non eſſet, et in vino eſſe veritas videretur. Οἶνος, ut ait ipſe, ἄνευ τε παίδων καὶ μετὰ παίδων ἀληθής. Hic igitur Alcibiades enarratis ſuis multis ambagibus artibuſque, quibus pellicere Socratem ad turpiculum illud (cujus injuſte a quibuſdam poſtulatur) voluerit, tandem operam ſe luſiſſe omnem jurat p. m. 334, G. Δικαίως γὰρ ἐγὼ τῶν Σωκράτους ὑπερηφανίας. Εὖ γὰρ ἴστε, μὰ θεοὺς καὶ θεάς, οὐδὲν περιττότερον κατεδεδαρθηκὼς ἀνέστην μετὰ Σωκράτους, ἢ εἰ μετὰ πατρὸς καθεύδων, ἢ ἀδελφῷ πρεσβυτέρῳ.

manda [u] nobis datur: ad hoc pertinet *clypeus Ajacis*, et *haſta* [x] *Pelias Achillis*. Qua virtute egregie eſt uſus in Cyclope Virgilius. Nam quod illud corpus mente concipiam, cujus

Trunca manum pinus regit? - - -

Quid? cum *vix loricam duo multiplicem connixi humeris ferrent* [z], quantus Demoleos, qui, indutus eam,

- - - *curſu palantes Troas agebat?*

Quid? M. Tullius de M. Antonii luxuria tantum fingere ſaltem potuiſſet, quantum oſtendit dicendo, *Conchyliatis Cn. Pompeii periſtromatis ſervorum in cellis ſtratos lectos videres? Conchyliata periſtromata*, et *Cn. Pompeii*, et [a] *in cellis ſervorum*, nihil dici poteſt ultra: et neceſſe eſt tamen [b] infinito plus in domino cogitare. Eſt [c] hoc ſimile illi, quod ἔμφασις dicitur: ſed illa ex verbo, hoc [d] ex re conjecturam facit: tantoque plus valet, quanto res ipſa verbis eſt firmior. Poteſt adſcribi amplificationi *congeries* quoque verborum, ac ſententiarum idem ſignificantium. Nam, etiam ſi non per gradus adſcendant [e], tamen velut acervo quodam allevantur. *Quid enim tuus ille, Tubero, deſtrictus* [f] *in acie Pharſalica gladius agebat? cujus latus ille mucro petebat? qui ſenſus erat armorum tuorum? quæ tua mens? oculi? manus? ardor animi? quid cupiebas? quid optabas?* Simile eſt hoc figuræ, quam συναθροισμὸν vocant: ſed illic plurium rerum eſt congeries, hic unius multiplicatio [g]. Hæc etiam creſcere ſolet verbis omnibus altius atque altius inſurgentibus: *Aderat janitor carceris, carnifex prætoris, mors terrorque ſociorum, et civium Romanorum, lictor Sextius.* Eadem fere eſt ratio *minuendi*. Nam totidem

[u] exiſtim. *id.* [x] *om.* G. *et al. ap. Bur.* [z] ferunt G. Jenſ. [a] de ſervis et cellis G. *et* Jenſ. *niſi quod hic* cœlis. [b] ultra *inf.* Jenſ. *et pleræque editt.* [c] Et h. ſ. eſt G. Jenſ. [d] hæc *iid.* [e] aſcendat G. [f] diſtrictus Jenſ. [g] amplific. G.

24. *clypeus Ajacis*] Ἰλ. η'. 219, Σάκος, ὅτε πύργον, Χάλκειον, ἑπταβόειον.

24. *haſta Pelias*] Reliqua arma Achillis ſumit Patroclus, Ἰλ. π'. 140, ſq. Ἔγχος δ' οἷον ἄχ ἔλετ' οἷον Βριθὺ, μέγα, σιβαρόν· τὸ μὲν οὐ δύνατ' ἄλλος Ἀχαιῶν Πάλλειν, ἀλλά μιν οἶος ἐπίσατο πῆλαι Ἀχιλλεύς. Πηλιάδα μελίην κ. τ. λ. *Pelias haſta*, e Pelio monte cæſa, paſſim laudatur Poetis, v. g. Ovidio Met. 13, 109 ex Ponto 1, 7, 52, et 2, 2, 26.

24. *Virgilius*] Æn. 3, 659. De lorica Demolei Æn. 5, 260. Tullii locus Phil. 2, 27.

27. *Quid enim tuus*] Ex Ligariana c. 3. Alterum de janitore carceris Verr. 5, 45.

sunt adscendentibus, quot descendentibus, gradus. Ideoque uno ero exemplo contentus ejus loci, quo Cicero de oratione Rulli hæc [h] dicit, *Pauci tamen, qui proximi adstiterant, nescio quid illum de lege Agraria voluisse dicere, suspicabantur.* Quod si ad intellectum referas, *minutio* est, si ad obscuritatem, *incrementum.* Scio posse videri quibusdam speciem amplificationis *hyperbolen* quoque, nam et hæc [h] in utramque partem valet: sed, quia excedit hoc nomen, in tropos differenda est. Quos continuo subjungerem, nisi esset a ceteris separata ratio dicendi, quæ constat non propriis, sed translatis. Demus ergo breviter hoc desiderio jam pene publico, ne [i] omittamus eum, quem plerique præcipuum ac pene solum putant orationis ornatum. 29

V. *Sententiam* veteres, quod animo sensissent, vocaverunt. Id cum est apud oratores frequentissimum, tum etiam in usu quotidiano quasdam reliquias habet. Nam et juraturi *ex animi nostri sententia*, et gratulantes *ex sententia* dicimus. Non raro tamen et sic locuti sunt, ut *sensa* sua dicerent: nam *sensus* corporis videbantur. Sed 2 consuetudo jam tenuit, ut mente concepta *sensus* vocaremus; lumina autem, præcipueque in clausulis posita, *sententias*. Quæ minus crebra apud antiquos, nostris temporibus modo carent. Ideoque mihi et de generibus earum, et de usu arbitror pauca dicenda. Antiquissimæ sunt, quæ 3 proprie, quamvis omnibus idem sit nomen, *sententiæ* vocan-

[h] hoc G. Jens. [i] ut G.

28. *de oratione Rulli*] De L. Agr. 2, 5. Operæ pretium est hunc locum paullo apponi verbosius, et congeriem illam enumerare. *Explicat orationem sane longam, et verbis valde bonis. Unum erat, quod mihi vitiosum videbatur, quod* a) *tanta ex frequentia inveniri* b) *nemo potuit, qui intelligere posset, quod diceret. Tamen si qui* c) *acutiores in concione steterunt, de lege agraria* d) *nescio quid* e) *voluisse eum dicere* f) *suspicabantur.*

29. *excedit hoc nomen*] Hyperbole excedit nomen amplificationis, et ultra aliquid significat, quod vitium esset, nisi figura esset. Vid. 8. 6, 68. sq.

29. *quæ constat—translatis*] Hæc verba non injuria suspecta fuerunt Regio. Postulatur hic *sententiæ* descriptio, de qua acturus ante est, quam ad *tropos* accedat. Verum an *sententia* dici potest *constare non propriis sed translatis?* Hæc nonne potius *metaphoræ* ipsius, de qua deinde dicturus est, finitio fuerit? Certe *propria* pariter et *translata* hic alio intellectu sumuntur, quam ubi de tropis sermo est. Ac de *propriis* quidem vid. 8, 2 pr. Fortasse autem *translata* æque late pateant. Certe deinde s. 6 *translationem* vocat *a communi ad proprium.* Quidni hic *translata* sint a *propriis ad communia?* Add. s. 17. it. 8, 6, 5.

tur, quas Græci γνώμας appellant: utrumque autem [l] nomen ex eo acceperunt, quod ſimiles ſunt conſiliis aut decretis. Eſt autem hæc vox univerſalis, quæ etiam citra complexum cauſſæ poſſit eſſe laudabilis, interim ad rem tantum relata, ut [m], *Nihil eſt tam populare, quam bonitas*: interim [n] ad perſonam, quale eſt Afri Domitii, *Princeps, qui*
4 *vult omnia ſcire, neceſſe habet multa ignoſcere* [o]. Hanc quidam partem *enthymematis*, quidam initium aut clauſulam *epicherematis* eſſe dixerunt: et eſt [p] aliquando, non tamen ſemper. Illud verius, eſſe eam aliquando *ſimplicem*, ut ea [q], quam ſupra dixi; aliquando ratione ſubjecta [r], *Nam* IN *omni certamine, qui opulentior eſt, etiam ſi accipit* [s] *injuriam, tamen, quia plus poteſt, facere videtur*: nonnumquam
5 *duplicem, Obſequium amicos, veritas odium parit.* Sunt etiam, qui decem genera fecerunt, ſed eo modo, quo fieri vel plura poſſunt, *per interrogationem, comparationem, infitiationem, ſimilitudinem* [t], *admirationem*, et cetera hujuſmodi: per omnes enim figuras tractari poteſt. Illud notabile *ex diverſis*, MORS *miſera non eſt, aditus ad mortem miſer eſt.*
6 Ac rectæ quidem ſunt tales, *Tam deeſt avaro, quod habet, quam quod non habet.* Sed majorem vim accipiunt commutatione [u] figuræ, ut,

Uſque adeone mori miſerum eſt? . . .

Acrius enim hoc, quam per ſe, *Mors miſera non eſt.* Et *tranſlatione* a communi ad proprium. Nam, cum ſit rectum, *Nocere facile eſt, prodeſſe difficile*: vehementius apud Ovidium Medea dicit,

Servare potui, perdere an poſſim, rogas?

7 Vertit ad perſonam [x] Cicero, *Nihil habet, Cæſar, nec fortuna tua majus, quam ut poſſis; nec natura* [y] *melius, quam ut velis ſervare quam plurimos.* Ita, quæ erant rerum, propria fecit hominis. In hoc genere cuſtodiendum eſt, et id quidem [z] ubique, *ne crebræ* ſint, *ne palam falſæ*, (quales frequenter ab iis dicuntur, qui hæc καθολικὰ vocant: et,

[l] tamen G. Jenſ. [m] *om.* Jenſ. [n] aut *inſ. id.* [o] cognoſcere *id.* [p] ſi G. [q] eam G. [r] ſubjectam Jenſ. [s] accepit G. [t] *om.* G. [u] ex mut. G. Jenſ. [x] *Vid. inſ.* etiam. [y] tua *inſ.* G. [z] quod G.

4. *partem enthymematis*] Cum conſtet utrumque propoſitione aliqua generali ad probandum adſumta, quæ ſententia eſt; et ea, quæ inde elicitur.

quidquid pro cauſſa videtur, quaſi indubitatum pronuntiant) et, ne *paſſim* et *a quocumque* dicantur [a]. Magis enim 8
decent eos, in quibus eſt auctoritas, ut rei pondus etiam perſona confirmet. Quis enim ferat puerum aut adoleſcentulum, aut etiam ignobilem, ſi judicet in dicendo, et quodammodo præcipiat? *Enthymema* quoque eſt omne, 9
quod mente concipimus: proprie tamen dicitur, quæ eſt ſententia ex contrariis, propterea quod eminere inter ceteras videtur, ut Homerus *poeta*, *urbs* Roma. De hoc in 10
argumentis ſatis dictum eſt. Non ſemper autem ad probationem adhibetur, ſed aliquando ad ornatum, *Quorum igitur impunitas, Cæſar, tuæ clementiæ laus eſt, eorum te ipſorum ad crudelitatem acuet oratio?* Non, quia ſit ratio diſſimilis, ſed, quia jam per alia, ut id juſtum appareret, effectum erat. Et addita in clauſula eſt epiphonematis modo 11
non tam probatio, quam extrema quaſi inſultatio. Eſt enim epiphonema rei narratæ vel probatæ ſumma acclamatio,

Tantæ molis erat Romanam condere gentem:

Facere enim probus adoleſcens periculoſe, quam perpeti turpiter maluit. Eſt et, quod appellatur a novis νόημα, qua voce 12
omnis intellectus accipi poteſt; ſed hoc nomine donarunt ea, quæ non dicunt [b], verum intelligi volunt, ut in eum, quem ſæpius a ludo redemerat ſoror, agentem cum ea talionis, quod ei pollicem dormienti recidiſſet, *Eras dignus, ut haberes integram manum.* Sic enim auditur [c], *ut depugnares.* Vocatur aliquid [d] et *clauſula:* quæ [e], ſi eſt, quod *concluſionem* dicimus, et recte, et quibuſdam in partibus neceſſaria eſt: *Quare prius de facto veſtro* [f] *fateamini neceſſe eſt, quam Ligarii culpam ullam* [g] *reprehendatis.* Sed nunc illud volunt, ut omnis locus [h], omnis ſenſus in fine ſermonis 13

[a] dicatur—decet G. Jenſ. [b] dicuntur G. [c] ad digitum *conj. Ramir. vid. not. ad ſ.* 20. [d] *Forte leg.* aliquando. [e] quaſi Jenſ. [f] noſtro *id.* [g] illam G. [h] locus omnis, *om.* G.

9. *ſatis dictum eſt*] Supra 5, 10.

10. *Quorum igitur impun.*] Ex Ligariana c. 4. Quod ſequitur, *Tantæ molis*, eſt Virg. Æn. 1, 33. et illud, *Facere enim*, pro Milon. c. 4.

12. *a ludo redemerat*] Cui ſe auctorabant, re ſua comeſa, non infimi modo generis homines, ſed equites Romani, quin ſenatores etiam, quod idoneis auctoritatibus demonſtrat Lipſ. Saturn. 2, 3. it. 5. Pia igitur ſoror quem pecunia bis a turpitudine et periculo ſervarat, tandem, ne recipiatur in poſterum, pollice mutilat. Vid. ad ſ. 20.

14 feriat aurem. Turpe autem ac prope nefas ducunt [i], reſpirare ullo loco, qui acclamationem non petierit. Inde minuti corruptique ſenſiculi, et extra rem petiti. Neque enim poſſunt tam multæ bonæ ſententiæ eſſe, quam 15 neceſſe eſt multæ ſint clauſulæ. Jam hæc magis nova ſententiarum genera. *Ex inopinato:* ut dixit Vibius Criſpus in eum, qui, cum loricatus in foro ambularet, prætendebat, id ſe metu facere, *Quis tibi ſic timere permiſit?* Et inſigniter Africanus apud Neronem de morte matris, *Rogant te, Cæſar, Galliæ tuæ, ut felicitatem tuam fortiter* 16 *feras.* Sunt et *alio relata*, ut Afer Domitius, cum Cloantillam defenderet, cui objectum crimen, quod virum, qui inter rebellantes fuerat, ſepeliſſet, remiſerat Claudius, in epilogo filios ejus alloquens, *Matrem tamen*, inquit, *pueri* 17 *ſepelitote.* Et aliunde petita, id eſt, in alium locum ex alio *tranſlata:* ut [k] pro Spatale Criſpus, quam qui [l] heredem amator inſtituerat, deceſſit, cum haberet annos duodevi- 18 ginti, *O* [m] *hominem divinum, qui ſibi indulſit.* Facit quaſdam ſententias ſola *geminatio:* qualis eſt Senecæ in eo ſcripto, quod Nero ad Senatum miſit occiſa matre, cum ſe periclitatum videri vellet, *Salvum me eſſe adhuc nec credo, nec gaudeo.* Melior, cum ex contrariis valet, *Habeo, quem fugiam; quem ſequar, non habeo. Quid, quod miſer,* 19 *cum loqui non poſſet, tacere non poterat?* Ea vero fit pul-

[i] dicunt Jenſ. [k] *om.* G. Jenſ. [l] *om. iid.* [m] *om.* G.

16. *Matrem—ſepelitote*] Videntur igitur ipſi matrem accuſaſſe filii, quos ita pietatis admonuerit Domitius, q. d. nolite metuere iram Cæſaris in ſepelienda olim matre, amat ille pietatem, ignovit matri veſtræ contra legem ſepelienti virum: magis ei placebit iſta pietas, quam impia hæc veſtra accuſatio. Sed res aliunde cum nota non ſit, nihil equidem definiam.

17. *O hominem divinum*] A ſuſpicione forte commota in *Spatalen* (ſic ſcribo, non *Spathalen*, eſt enim σπαλάλη, σπαταλᾶν, κ. τ. λ.) veneficii aut corruptionis, quæ mortis illi cauſſa fuerit, transfertur oratio aliorſum. *Divinus fuit*, præſenſit præſagiente animo, non diuturna ſibi vivendi ſpatia dari, itaque vixit dum vixit, rapuit horas voluptatis: excuſatio præclara, qua utuntur etiam boni viri in libro Sapientiæ c. 2.

18. *geminatio*] Non ſtatim apparet, quid geminetur in propoſito exemplo. Puto autem, *ſalvum me eſſe*, quod licet ſemel tantum poſitum, bis tamen intelligendum eſt.

18. *Habeo quem fugiam*] Vox dubitantis et fluctuantis inter Pompeium atque Cæſarem, vel potius utrumque deteſtantis, Tullii ad Att. 8, 7.

18. *Quid, quod miſer*] Laudat hic Pithœus Hieronymum ad Oceanum, *Poſtea vero, Piſoniano vitio, cum loqui non poſſet, tacere non poterat.* Videtur itaque ſumta eſſe ex Tullii in Piſonem oratione, qua parte hodie integra non eſt; dictum certe de Piſone aliquo.

cherrima, cum aliqua comparatione clareſcit. Trachallus contra Spatalen, *Placet hoc ergo,* o[n] *leges, diligentiſſimæ pudoris cuſtodes, decimas uxoribus dari, quartas meretricibus?* Sed horum quidem generum et bonæ [o] dici poſſunt, et malæ. Illæ ſemper vitioſæ, uti [p] *a*[q] *verbo, Patres conſcripti;* 20 *ſic enim incipiendum eſt mihi, ut memineritis patrum.* Pejus adhuc, quo magis falſum eſt, et longius petitum, contra eamdem ſororem gladiatoris, cujus modo feci mentionem, *Ad*[r] *digitum pugnavi.* Eſt etiam generis ejuſdem, neſcio 21 an vitioſiſſimum, quoties verborum ambiguitas cum rerum falſa quadam ſimilitudine jungitur. Clarum auctorem juvenis audivi, cum lecta e[s] capite cujuſdam oſſa ſententiæ

n *om.* G. Jenſ. o bene—male G. p *om.* G. q *om.* Jenſ. r *Sic* G. Jenſ. *et Cod. Bongarſ. laudatus Salmaſio.* At digito *al.* mihi *inſ. poſt* digitum G. ad digitum pugna mihi eſt *MS. Joan. ap. Bur.* a. d. mihi pugna eſt *margo Vaſc. Steph. quod probat Ramirez* l. c. Da digitum mihi, pugnabo *conj. Burm.* s in G. Jenſ. *recte puto. v. n.*

19. *decimas uxoribus*] Diſputat de hoc loco laudatus jam Burmanno Perizonius diſſertatione, quæ ſecunda eſt in triade de lege Voconia p. 210, obſervatque ex Sueton. Domit. c. 8, hujus Imperatoris lege ademtum probroſis feminis jus capiendi legata hereditateſque: et ſuſpicatur, Spatalen hanc forte matrem aliquot liberorum fuiſſe, ut ea cauſſa capere ipſi tantum licuerit: *decimas* autem *uxorum* intelligi earum, quæ non periiſſent &c.

20. *ſororem gladiat.*] Vid. ſ. 12. Sed quid ſibi velit hæc ſententia pro gladiatore dicentis, obſcurum eſt. Pro ſimpliciore *digitis pugnare* poſitum ait Salm. ad Vopiſ. Cari p. 830 Hack. ubi lectionem noſtram e Bongarſiano codice firmat. Varias interpretationes ipſius formulæ aliorum et ſuas dedit Barth. ad Gratium 1, 12, et videtur hoc ei maxime placere, ut ſignificet, eo uſque pugnare, dum exſerto digito victum ſe alter fateatur: quod probat etiam Grævius Præf. ad Tom. 6 Theſauri ſui, et demonſtrarat Ramireſius ad Martial. Amphitheat. Cæſ. 29, p. 27. Interim de ſententia ipſa hujus ſententiæ forte optimum fuerit fateri cum Scaligero ad laudatum modo epigramma, quod Martiali tribuitur in catalectis, p. 329, *Propter nimiam brevitatem diſpicere nihil certi queo.* Uſi ſumus hic, ut alias etiam, locis in Burmanniana editione indicatis: non tamen ignava, quod res loquitur, opera.

21. *lecta e capite oſſa*] Hinc diſcimus probabilem quidem eſſe conjecturam ſupra propoſitam ad 6, 1, 30, quæ *vulneribus funera* ſubſtitutum ibat; veram non eſſe. Nos aliquid tum odoratos, apparet: rem ipſam pervettigaſſemus, niſi placere nobis ſolerent conjecturæ Burmannianæ, et ſi hujus loci in mentem tum veniſſet, vel alterius Senecæ de Benef. 5, 24, *in capite lecta oſſa*; ubi plura laudat Lipſius. Præclare autem in mentem venerunt iſta Daviſio ad Cic. de Leg. 2, 4, ubi de vetito in duodecim tabulis e cadavere *oſſilegio* ad funus poſt faciendum. De juſto autem illo et legitimo, ad quod hic reſpicitur, oſſilegio poſt crematum cadaver, vid. Broukh. ad Tib. 1, 3, 6. *Quæ legat in mæſtos oſſa peruſta ſinus.* Quod vero laudatus modo Daviſius apud Senecam *a capite* legi malit, vereor, ne

gratia tenenda matri dediſſet, *Infeliciſſima femina, nondum*
22 *extuliſti filium, et jam oſſa legiſti.* Ad hoc[t] plerique mini-
mis etiam inventiunculis gaudent, quæ excuſſæ riſum
habent, inventæ facie ingenii[u] blandiuntur. De eo, qui
naufragus, et ante agrorum ſterilitate[x] vexatus, in ſcholis
fingitur ſe ſuſpendiſſe, *Quem nec terra recipit, nec mare*[z],
23 *pendeat.* Huic ſimile in illo, de quo ſupra dixi, cui pater
ſua membra laceranti venenum dedit, *Qui hæc*[a] *edit, debet*
hoc bibere. Et in luxurioſum[b], qui ἀποκαρτέρησιν[c] ſimulaſſe
dicitur, *Necte laqueum, habes, quod faucibus tuis iraſcaris:*
24 *ſume venenum, decet luxurioſum*[d] *bibendo mori.* Alia vana:
ut ſuadentis purpuratis, ut Alexandrum Babylonis incendio
ſepeliant, *Alexandrum ſepelio, hoc quiſquam ſpectabit e*[e] *tecto?*
Quaſi vero id ſit in re tota indigniſſimum. Alia nimia: ut
de Germanis[f] dicentem quemdam audivi, *Caput neſcio ubi*
25 *impoſitum*[g]*:* et de viro forti, *Bella umbone propellit.* Sed
finis non erit, ſi ſingulas corruptorum perſequar[h] formas.
Illud potius, quod eſt magis neceſſarium. Duæ ſunt di-
verſæ opiniones; aliorum ſententias ſolas pene ſpectantium,
aliorum omnino damnantium: quorum mihi neutrum ad-
26 modum placet. Denſitas earum obſtat invicem, UT in
ſatis omnibus fructibuſque arborum[i] nihil ad juſtam mag-

t huc Jenſ. u ingenio *id.* x ſterilitatem Jenſ. z in aëre G. a hoc G. b luxurioſo G. c apocarteresin Jenſ. d luxurioſo *id.* e a G. f Germanicis G. g in nube poſitum *Obr. ex Cod. Argentor. v. n.* h proſequar Jenſ. i arvorum G. Jenſ. *et al.* horum *inf.* Jenſ.

potius hic legendum ſit auctoritate optimorum librorum, et ipſius Senecæ adeo, *in capite.* Sic *bibere in auro* elegantius eſt: ſic caput erit quaſi buſtum, *in quo* leguntur oſſa.

23. *de quo ſupra dixi*] 8, 2, 20.

23. ἀποκαρτέρησιν] Recte jam hic definivit ἀποκαρτέρησιν Turnebi nomine fulgens interpres, propoſitum moriendi per inediam; dixerat etiam Caſaubon. ad Athenæum 6, 9: multis idoneiſque auctoribus demonſtravit Cl. Daviſius ad Cic. Tuſc. 1, 34. ubi laudatur *Hegeſiæ liber* ἀποκαρτερῶν, *in quo a vita quidam per inediam diſcedens revocatur ab amicis* &c. Huic igitur luxurioſo poſt rem comeſam eadem via diſcedere e vita cogitanti, hic diverſam unam alteramque ſuadet, qui ἀποκαρτέρησιν illam nimis ei honeſtam putat: quippe qua Democritus, Iſocrates, Atticus, aliique viri magni perierunt.

24. *Caput neſcio ubi*] Dixerat forte ineptus declamator, de quo hic Fabius commemorat, *caput nubi impoſitum:* adſcripſit aliquis in margine, *neſcio ubi*, ſcilicet hoc legatur: hæc gloſſa ipſa auctoris verba *in nube* loco movit. Forte imitari voluit declamator illud Virgilianum de Fama Æn. 4, 177. *Ingreditur-que ſolo, et caput inter nubila condit.*

26. *fructibuſque arborum*] Pallad. Febr. 25, 16. *Si ſpiſſa poma ramos onerabunt, interlegenda ſunt quæque vitioſa, ut alimentum cæteris ſuccus æquiparet, et generoſis*

nitudinem adoleſcere poteſt, quod loco, in quem creſcat, caret. Nec pictura, in qua nihil circumlitum eſt, eminet. Ideoque artifices, etiam cum plura in unam tabulam opera contulerunt, ſpatiis diſtinguunt, ne umbræ in corpora[l] cadant. Facit res eadem conciſam quoque orationem. 27
Subſiſtit[m] enim omnis ſententia: ideoque poſt eam utique aliud eſt initium. Unde ſoluta fere oratio, et e ſingulis non membris, ſed fruſtis collata, ſtructura caret, cum illa rotunda et undique [n] circumciſa inſiſtere invicem nequeant. Præter hoc etiam color ipſe dicendi quamlibet[o] 28
clarus[p], multis tamen ac variis velut maculis conſpergitur. Porro, ut afferent[q] lumen clavus et purpuræ, loco inſertæ, ita certe neminem deceat intertexta pluribus notis veſtis. Quare, licet hæc enitere, et aliquatenus exſtare videan- 29
tur, tamen lumina illa non flammæ[r], ſed ſcintillis inter fumum emicantibus ſimilia dixeris[s]: quæ ne apparent quidem, ubi tota lucet oratio, ut in ſole ſidera ipſa definunt cerni: et, quæ crebris parviſque conatibus ſe attollunt,

[l] corpore Jenſ. [m] ſubſtitit Jenſ. [n] utique G. [o] quam licet G. [p] claris G. Jenſ. [q] affert lumen clavus purpuræ loco infertus Jenſ. *recte puto.* [r] flammis *id.* [s] dixerit G.

abundantiam miniſtret, quam numeroſa vilitate perdebat. Add. Jun. 5, 1. Jul. 3, 1. Itaque *arborum* quin rectum ſit, dubitari non poteſt, imprimis cum *fructus arborum* prorius vulgo putetur; *fruges* videantur *arvorum*. Sed habet etiam altera lectio præſidii nonnihil, non in eo modo, quod vanam eſſe diſtinctionem illam conſtat; ſed quod in omnis generis terræ fructibus hoc evenit, ut denſi nimis ſe invicem ſtrangulent, cui incommodo et ſerendi ipſa ratione occurrunt ruſtici, præcipiuntque, quot modii cujuſque ſeminis in jugero ſerendi ſint, Varr. 1, 41: quibus ſpatiis diſponendi ſint in quincuncem ſurculi, vid. Colum. 5, 3: tum id ipſum prohibere ſtudent *intercidendo* ac *diſrarando*, *interputando*, *interradendo*, *intervellendo* denique, quorum verborum et actionum auctoritatem præſtabit volentibus Lexicon noſtrum Ruſticum.

28. *velut maculis*] Unde *maculoſa* oritur oratio, non illa quidem *ſordida* et *immunda*, ſed *varia*, *picta*, ut tigres, ut lynces, et quidam equi. Vid. omnino Phidiacum Bergeri opus de naturali pulchritudine orationis p. 11. ſq. cujus ſententia hoc loco probatur egregie.

28. *clavus et purpuræ*] Eſt ἓν διὰ δυοῖν pro *clavus purpureus*. Nec tamen diſſimulo, ut ſimpliciorem ſic veriorem mihi videri primarum editionum lectionem *clavus purpuræ*, h. e. purpureus, *loco*, nempe juſto et ſuo, *inſertus*. De *clavo* hallucinationes ad hunc etiam locum eruditorum refutare jam non eſt opus, poſtquam in Lexica etiam meliora recepta eſt ſententia Rubeniana de *clavo*, h. e. *linea* vel *virga* purpurea per mediam in parte anteriore tunicam a ſummo ad imum deſcendente, quam collegit breviter et explicatam dedit ὁ πάνυ Grævius præfatione ad Tomum 6 Theſauri Antt. Rom.

inæqualia tantum, et velut confragosa, nec admirationem consequuntur[t] eminentium, et planorum gratiam perdunt.
30 Hoc quoque accidit[u], quod solas captanti sententias multas necesse est dicere leves, frigidas, ineptas. Non enim potest esse delectus, ubi[x] numero laboratur. Itaque videas et *divisionem* pro sententia poni, et argumentum, si tantum
31 in clausula[y] et calce pronuntietur[z]. *Occidisti uxorem ipse adulter: non ferrem te, etiamsi repudiasses*, divisio est. *Vis scire venenum esse amatorium? viveret homo, nisi illud bibisset*, argumentum est. Nec multas plerique sententias
32 dicunt, sed omnia tamquam sententias. Huic quibusdam contrarium studium, qui fugiunt ac reformidant omnem hanc in dicendo voluptatem, nihil probantes, nisi planum, et humile, et sine conatu. Ita, DUM timent, ne aliquando cadant, semper jacent. Quod enim tantum in sententia bona crimen est? non causæ prodest? non judicem movet? non dicentem commendat? At[a] est quoddam genus,
33 quo veteres non utebantur. Ad[b] quam[c] usque nos[d] vocatis[e] vetustatem? Nam, si ad[f] illam extremam, multa[g] Demosthenes, quæ ante eum nemo. Quomodo potest Ciceronem probare, qui nihil putet ex Catone Gracchisque mutandum[h]? Sed ante hos simplicior adhuc loquendi
34 ratio fuit. Ego vero hæc lumina orationis, velut oculos quosdam esse eloquentiæ credo. Sed neque oculos esse toto corpore velim, ne cetera membra officium suum perdant: et, si necesse sit, veterem illum horrorem dicendi malim, quam istam novam licentiam. Sed patet media quædam via, SICUT in cultu victuque accessit aliquis citra reprehensionem nitor, quem[i], sicut possumus, adjiciamus virtutibus. Prius tamen sit, vitiis carere: ne, dum volumus esse meliores veteribus, simus tantum[l] dissimiles.
35 Reddam nunc, quam proximam esse dixeram, partem *de*

t consequentur G. Jens. u accedit G. x *Forte inf.* de. y clausulæ calce G. Jens. z pronuntiatur G. a Sed G. *om.* Jens. b Et Jens. c quod G. d vos Jens. e vocant G. Jens. f *om. iid.* g mutat Jens. h imitandum G. Jens. i quare *iid.* l tamen Jens.

32. *veteres non utebantur*] Vid. 12, 10, 48.

34. *adjiciamus virtutibus*] Præter virtutes reliquas, communes nobis cum antiquis, etiam nitorem illum habere studeamus. Si quis ad candorem, fidem, fortitudinem majorum nostrorum adjiciat, qua illi carebant, venustam quandam elegantiam, invidia careat et laudem mereatur: sed si pro candore, fide, fortitudine, quibus ipse careat, venustatem illam suam venditare nobis velit; facessere illum jubeamus merito.

tropis, quos *motus* clariſſimi noſtrorum auctores vocant. Horum tradere præcepta et grammatici ſolent. Sed a[m] me, cum de illorum officio loquerer, dilata pars hæc eſt, quia de ornatu orationis gravior videbatur locus, et majori operi ſervandus.

VI. *Tropus eſt verbi vel ſermonis a propria ſignificatione in aliam cum virtute mutatio.* Circa quem inexplicabilis et grammaticis inter ipſos, et philoſophis, pugna eſt, quæ ſint genera, quæ ſpecies, qui numerus, quis cui[n] ſubjiciatur. Nos omiſſis, quæ nihil ad inſtruendum oratorem 2
pertinent, cavillationibus, neceſſarios maxime atque in uſum receptos exſequemur: hoc[o] modo in his annotaſſe contenti[p], quoſdam gratia *ſignificationis*, quoſdam *decoris* aſſumi, et eſſe alios in verbis *propriis*, alios in *tranſlatis: vertique formas* non *verborum* modo, ſed et *ſenſuum*, et *compoſitionis*[q]. Quare mihi videntur erraſſe, qui non alios 3
crediderunt tropos, quam in quibus verbum pro verbo poneretur. Neque illud ignoro, in iiſdem fere, qui ſignificandi gratia adhibentur, eſſe et ornatum: ſed non idem accidet contra, eruntque quidam tantum ad ſpeciem accommodati. Incipiamus igitur ab eo, qui cum frequen- 4
tiſſimus eſt, tum longe pulcherrimus, *tranſlatione* dico, quæ μεταφορὰ Græce vocatur. Quæ quidem cum[r] ita eſt ab ipſa nobis conceſſa natura, ut indocti quoque ac non ſentientes ea frequenter utantur: tum ita jucunda atque nitida, ut in oratione, quamlibet[s] clara, proprio tamen lumine eluceat. Neque enim vulgaris eſſe, nec humilis, nec 5

m *om. id.* n cuique *id.* o hæc G. Jenſ. p conſtanti Jenſ. q compoſitiones *id.* r *om.* G. s qualibet G.

35. *quos motus*] Repetit 9, 1, 1. Interim nondum inveni, qui *motus* dixerit: *Modos* appellaſſe videtur Cic. de Orat. 3, 41: et ad *verba modificata* Part. c. 5, refert ea etiam, *quæ transferuntur*, h. e. metaphorica. *Immutationes* dixit Brut. c. 17. *Mores* ex altera ſignificatione nominis τρόπος vocarunt ſequioris ætatis quidam rhetores. Ne de *modis* ſubſtituendis cogitem, illud facit, quod duobus in locis ſine varietate ita legitur.

35. *cum de illor. officio loq.*] Supra 1, 5, 5.

1. *grammaticis*] Vide, ſi quis iis rebus delectaris, Chariſ. l. 4. p. 243. ſq. Diomed. l. 2. p. 450. ſq. Donatum p. 1775. ſq. omnes edit. Putſch.

2. *in verbis propriis*] At finieras, M. Fabi, omnem *tropum, mutationem vocis a propria ſignificatione in alienam*: quomodo igitur eſt aliquis in propriis? Sed omittamus et nos exemplo tuo cavillationes: utamur bonis tuis, ornemus orationem tropis, diſputandi de his ſubtilitatem in locum alium differamus.

insuavis, recte modo adscita, potest. Copiam quoque sermonis auget permutando[t], aut mutuando[u], quod non habet: quodque difficillimum est, præstat, ne ulli rei nomen deesse videatur. Transfertur ergo nomen aut verbum ex eo loco, in quo proprium est, in eum, in quo aut proprium deest, aut translatum proprio melius est.
6 Id facimus, aut quia *necesse* est, aut quia *significantius* est, aut (ut dixi) quia *decentius*. Ubi nihil horum præstabit, quod transferetur, improprium erit. *Necessitate* rustici dicunt[x] *gemmam* in vitibus, (quid enim dicerent aliud?) et *sitire segetes*, et *fructus laborare*. Necessitate nos *durum hominem*, aut *asperum*. Non enim proprium erat, quod
7 daremus his affectionibus, nomen. Jam, *incensum ira:* et *inflammatum cupiditate*: et *lapsum errore, significandi* gratia. Nihil enim horum suis verbis, quam his arcessitis, magis proprium erat. Illa ad *ornatum*, *lumen orationis*, et *generis claritatem*, et *concionum procellas*, et *eloquentiæ flumina*[z]: ut Cicero pro Milone, *Clodium fontem gloriæ ejus vocat*, et
8 alio loco *segetem ac materiam*. Quædam etiam parum speciosa dictu, per hanc explicantur,

Hoc faciunt, nimio ne luxu obtusior usus
Sit genitali arvo, et sulcos oblimet inertes.

In totum autem metaphora brevior est similitudo: eoque distat, quod illa comparatur rei, quam volumus exprimere,
9 hæc pro ipsa re dicitur. *Comparatio* est[a], cum dico fecisse quid hominem, *ut leonem*; translatio, cum dico de homine,

[t] permittendo G. Jens. [u] mutuari G. [x] *om.* G. [z] fulmina Jens. *et plur. ap. Bur. recte puto.* [a] enim *inf. id.*

5. *permutando*] Refero ad reciprocas, quas vocant, metaphoras, ubi v. g. mundi oculum solem vocant, et solis nomine amasiarum indicant oculos.

6. *improprium erit*] Vid. ad 8, 2, 6. it. ad 8, 4. extr.

6. *fructus laborare*] Sic Col. 11, 2, 29. et Palladius Mart. 8, 1, quomodo *laborantes oleæ curentur*, docent.

7. *concionum procellas*] *Tempestates et procellas in fluctibus concionum* ex Miloniana refert s. 48.

7. *eloquentiæ flumina*] Difficile non est, sed neque necessarium, ostendere, et *flumina* et *fulmina* de eloquentia dici. Auctoritas MSS. fere ad hoc inclinat animum: *Flumina* forte maluit, qui *fontem* cogitavit, quo statim utitur Fabius: sed *fulmina* æque parum distant a *lumine* et *procellis* &c.

7. *Cicero pro Milone*] C. 13 utrumque legitur. *Hoc faciunt*, ex Virg. Georg. 3, 135. Non minus elegans est versus proximus,

Sed rapiat sitiens Venerem, interiusque recondat.

leo[b] *est.* Hujus vis omnis quadruplex maxime videtur: cum in rebus animalibus aliud pro alio ponitur: ut de agitatore,

—— gubernator magna contorsit equum vi:

et, ut Livius, Scipionem a Catone *adlatrari* solitum, refert. Inanima pro aliis generis ejusdem sumuntur, ut, *Classique immittit habenas:* aut pro rebus animalibus inanima, *Ferro an*[c] *fato virtus*[d] *Argivum occidit:* aut contra,

—— sedet inscius alto
Accipiens sonitum saxi de vertice pastor:

Præcipueque ex his oritur mira sublimitas, quæ audaci[e] proxime periculum translatione tolluntur, cum rebus sensu carentibus actum quemdam et animos damus, qualis[f] est,

Pontem indignatus Araxes.

[b] leonem G. *non male.* [c] aut G. [d] ferrum G. metus Jens. moerus *h. e.* murus *ex lectione V. C.* moecus *Muret. V. L.* 19, 2. [e] audaciæ proxima periculo translationis attollitur G. Jens. *et plur. ap. Bur. Dedimus lectionem e marg. Basil. Obrechto etiam et Burmanno probatam, firmatamque MS. Almel. nisi quod et post* audaci *inserunt, et* proxima *conj. Bur.* [f] quale G.

9. *gubernator*] Ennianus forte versus: contra ea *aurigam* pro *gubernatore navis* ex Ovid. Trist. 1, 3, 118, huc attulit Burmannus.

9. *Livius, Scipionem*] 38, 54, pr. Deinde *Classique immittit habenas* est Virg. Æn. 6, 1.

10. *virtus Argivum*] Mire placet Mureti conjectura, Burmanno etiam laudata, et confirmata ex Ovid. Met. 13, 281, ubi *Graium murus* vocatur Achilles. Add. Silius 16, 68. et quæ ibi Drakenb. *Murum* igitur si legas, habebis positam *rem inanimam pro animali*, quod vult Fabius.

10. *sedet inscius*] Æn. 2, 307: legitur autem *stupet. Vertex* res animalis est, summa pars capitis, attributa hic saxo. Vid. 8, 2, 7.

11. *audaci proxime peric.*] Non damno lectionem supra propositam, sed elegantem et ipsam puto, ac *periculo translationis* interpretor *periculosa translatione.* Verum præfero hanc, quod paullo difficilior est, et ipsa difficultate occasionem mutandi videtur dedisse. Est autem aliquantum difficilis et insolita his, qui Græce nescientes cogitare non possunt, hic exprimi a Fabio vim verbi παρακεκινδυνευμένον, ac *proxime* illud respondere præpositioni παρα. Vid. ad 2, 11, 3. et 8, 2, 20. Cæterum τὸν *et*, quam post *audaci*, e conjectura quantum scio, collocant, omisi auctoritate Almeloveeniani Codicis: pulchre enim jungi puto hæc, *audax proxime periculum translatio*, ut apud S. Aurelium Vict. epit. 14, 2, de Hadriano, *Fictor ex ære vel marmore proxime Polycletos et Euphranoras.*

11. *Pontem indignatus*] Virg. Æn. 8, 728. Cicer. pro Lig. c. 5. Virg. Æn. 9, 773.

12 Et illa Ciceronis, *Quid enim tuus ille, Tubero, deſtrictius in acie Pharſalica gladius agebat? Cujus latus ille mucro petebat? qui ſenſus erat armorum tuorum?* Duplicatur interim hæc virtus apud Virgilium,

—— *Ferrumque armare veneno.*

13 Nam et *veneno*[g] *armare*, et *ferrum armare*, tranſlatio eſt. Secantur hæc in plures: ut a rationali ad rationale, et idem de irrationalibus, et hæc[h] invicem, quibus ſimilis ratio eſt, et a toto, et a partibus. Sed jam non pueris præcipimus, ut, accepto genere, ſpecies intelligere non 14 poſſint. Ut modicus autem atque opportunus ejus uſus illuſtrat orationem: ita frequens et obſcurat, et tædio complet: continuus vero in *allegoriam* et *ænigmata* exit. Sunt quædam etiam humiles tranſlationes: ut id, de quo modo 15 dixi, *Saxea eſt verruca.* Et ſordidæ. Non enim, ſi Cicero recte *ſentinam reipub.* dixit, fœditatem hominum ſignificans, idcirco probem illud quoque veteris oratoris, *Perſecuiſti reipub. vomicas.* Optimeque Cicero demonſtrat cavendum, ne ſit deformis tranſlatio: qualis eſt (nam ipſis ejus utar exemplis) *Caſtratam morte Africani rempub.* et, 16 *Stercus curiæ Glauciam.* Ne nimio major: aut, quod ſæpius accidit, minor. Ne diſſimilis: quorum exempla nimium frequenter deprehendet, qui ſcierit hæc vitia eſſe. Sed et copia quoque modum egreſſa vitioſa eſt, præcipue 17 in eadem ſpecie. Sunt et duræ, id eſt, a longinqua ſimilitudine ductæ: ut, *Capitis nives*, et,

Jupiter hibernas cana nive conſpuit Alpes.

In illo vero plurimum erroris, quod ea, quæ poetis (qui et omnia ad voluptatem referunt, et plurima vertere etiam ipſa metri[i] neceſſitate coguntur) permiſſa ſunt, convenire quidam

[g] venenum armare ferrum et Jenſ. *mendoſe.* [h] hoc Jenſ. [i] mentiri G.

13. *a toto, et a partibus*] Nimirum totam ſynecdochen metaphoræ nonnunquam ſubjiciunt antiqui, et ipſe Ariſtoteles. Vid. Voſſ. 4, 6, 1.

14. *de quo modo dixi*] 8, 3, 48.

15. *ſentinam reip.*] Catil. 1, 5. et 2, 4.

15. *Cicero demonſtrat*] De Orat. 3, 41.

17. *Capitis nives*] Sunt Hor. Od. 4, 13, 12. Nec illum, puto, reprehendit Quinctilianus, ſed ſi qui in ſoluta oratione ſic loquantur. Interim in noſtrorum hominum ſermone hoc evaluit. Illud alterum de *Jove* Alpes *conſpuente* eſt Furii Bibaculi, ab Horatio deriſi Sat. 2, 5, 41, ut ibi nos ſcholiaſtes doçet.

etiam profæ putant. At ego in agendo nec *paſtorem populi* auctore Homero dixerim: nec *volucres pennis*[k] *remigare:* licet Virgilius in apibus ac Dædalo ſpecioſiſſime ſit uſus. Metaphora enim aut vacantem occupare locum debet, aut, ſi in alienum venit, plus valere eo, quod[l] expellit. Quod[m] aliquanto pene jam magis de *ſynecdoche* dicam. Nam *tranſlatio* permovendis animis plerumque 19
et ſignandis rebus, ac ſub oculos[n] ſubjiciendis reperta eſt: hæc variare ſermonem poteſt, ut ex uno plures intelligamus, parte totum, ſpecie genus, præcedentibus ſequentia, vel contra. Omnia liberiora poetis, quam oratoribus. Nam proſa, ut *mucronem* pro gladio, et *tectum* pro domo 20
recipiet: ita non *puppim* pro navi, nec *abietem* pro tabellis[o]. Et rurſus, ut pro gladio *ferrum*, ita non pro equo *quadrupedem*. Maxime autem in orando valebit numerorum illa libertas. Nam et Livius ſæpe ſic dicit, *Romanus prælio victor:* cum Romanos viciſſe ſignificat. Et contra, Cicero ad Brutum: *Populo*, inquit, *impoſuimus, et oratores viſi ſumus*, cum de ſe tantum loqueretur. Quod genus 21
non orationes modo ornat, ſed etiam quotidiani ſermonis uſus recipit. Quidam συνεκδοχὴν vocant, cum et id in contextu ſermonis, quod tacetur, accipimus. Verbum enim ex verbo intelligitur, quod inter vitia ἔκλειψις vocatur.

Arcadas[p] *ad portas ruere.*———

k ſpere ſanare *V. C. Almel.* per os ſonare vel alis remigare *Obr.* per aëra nare nec pennis (*vel* alis) remigare *conj. Bur.* l quem G. Jenſ. m Quin aliquam potentiam magis G. *vitioſe. ap. Bur.* n oculis Jenſ. o tabulis *MS. Colb.* p Arcades G. Jenſ.

18. *volucres pennis remigare*] Cum citetur *in apibus* Virgilius, h. e. in quarto Georgicôn; ibi autem volatus apium remigio non comparetur: apparet in hac lectione aliquid deſiderari, quod ſatis feliciter Burmanni conjectura ſupplet, quæ reſpicit ad v. 58, ubi *ad ſidera cœli nare* dicuntur, ſicut *tranare* de volatu uſurpavit ſæpius Silius. Alterum de Dædalo ejuſque *alarum remigio* eſt Æn. 6, 19.

20. *abietem pro tabellis*] Quod factum a Plauto, qui Perſa 2, 2, 66 *obſignatam abietem* pro epiſtola poſuit.

20. *Cicero ad Brutum*] In epiſtola deperdita. Cæterum vicinum huic dicto eſt, quod ad eundem Brutum de claris oratoribus ſcribit c. 50 pr. *Id ipſum eſt ſummi oratoris, ſummum oratorem populo videri.*

21. ἔκλειψις] Vitioſum hoc eſſe, et ἔλλειψις legendum copioſiſſime oſtendit H. Stephanus de Abuſu Gr. L. p. 118 editionis, quam cum Kromayeri, amici nuper mei, ſui Præceptoris, adnotatiunculis dedit, a cujus ingenio et doctrina majora exſpectamus, Frid. Guil. Roloffius.

21. *Arcadas ad portas*] Æn.

22 Mihi hanc figuram esse magis placet. Illic ergo reddetur [q]. Aliud etiam intelligitur ex [r] alio,

Adspice, aratra jugo referunt suspensa juvenci,

unde [s] apparet noctem appropinquare. Id nescio an oratori conveniat, nisi in argumentando, cum rei signum est.
23 Sed hoc ab elocutionis ratione distat. Nec procul ab hoc genere discedit [t] μετωνυμία, *quæ est nominis* [u] *pro* [x] *nomine positio* [z]: cujus vis est, pro eo, quod dicitur, caussam, propter quam dicitur, ponere: sed, ut ait Cicero, ὑπαλλαγὴν [a] rhetores dicunt. Hæc inventa ab inventore [b], et subjecta ab obtinentibus significat: ut, *Cererem corruptam undis*: et,

—*receptus*
Terra Neptunus classes Aquilonibus arcet.

24 Quod fit retro durius. Refert autem, in quantum dictus tropus oratorem sequatur. Nam, ut *Vulcanum* pro igne vulgo audimus [c], et, *Vario Marte pugnatum*, eruditus est sermo, et *Venerem*, quam coitum, dixisse magis decet: ita *Liberum* et *Cererem* pro vino et pane licentius, quam ut fori severitas ferat. Sicut ex eo, quod continetur, usus recipit [d] *bene moratas urbes*, et *poculum epotum*, et *seculum*
25 *felix*. At id, quod contra est, raro audeat quis, nisi poeta,

——— *jam proximus ardet Ucalegon.*

Nisi forte hoc potius est, a possessore, quod [e] possidetur:

[q] redietur Jens. [r] aliud G. [s] *om.* G. [t] descendi Jens. [u] tropus *inf.* G. Jens. [x] *om.* G. [z] posito G. Jens. [a] ὑπαλλαγὴ eam esse rhet. G. [b] inventione G. [c] audivimus Jens. [d] recepit *id.* [e] qui possidet G. Jens. *male.*

11, 142. Nimirum deesse putat *cæperunt*. Alterum, *Adspice aratra*, est Ecl. 2, 66.

23. *nominis pro nomine*] Interpretatio nominis Græci hæc est, non definitio, quam statim subjungit. Locus autem Ciceronis est Orat. c. 27, ubi laudaverat Enniani *Africa terribili* &c. *pro* Afris, inquit, *immutat* Africam. *Hanc* hypallagen *rhetores*, *quia quasi* summutantur *verba pro verbis*; metonymian *grammatici vocant*, *quod* nomina transferuntur.

23. *Cererem corruptam*] Æn. 1, 177. *receptus Terra*, Hor. A. P. 63.

23. *Quod fit retro durius*] Quin in propositis exemplis plane, credo, nisi ab insano fieri non potest: nisi tamen Proserpinam *panis* (hæc enim est *Ceres*) filiam; aut Tyro illam nympham a *mari* (h. e. *Neptuno*) corruptam, dicere pulchrum aut tolerabile arbitramur.

25. *jam proximus*] Æn. 2, 311.

ut, *hominem devorari*, cujus patrimonium consumatur. Quo modo fiunt innumerabiles species. Hujus enim sunt 26
generis, cum *ab Annibale cæsa apud Cannas sexaginta millia* dicimus: et apud Tragicos *ab Ægialao* [f]: et *carmina Virgilii* [g] *venisse*: et *venire* [h] *commeatus*, qui afferantur: et *sacrilegium deprehensum*, non sacrilegum: et [i] *armorum scientiam habere*, non artis. Illud quoque et poetis et ora- 27
toribus frequens, quo eum, qui efficit, ex eo, quod efficitur, ostendimus. Nam et carminum auctores,

Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas,
Regumque [l] *turres.*

Et,

Pallentesque habitant morbi, tristisque senectus.

Et orator *præcipitem iram*, *hilarem adolescentiam*, *segne* [m] 28
otium dicit [n]. Est etiam huic tropo quædam cum synecdoche vicinia. Nam, cum [o] dico *vultus hominis* pro vultu, dico pluraliter, quod singulare est: quod [p] plurale est, singulariter. Sed non id ago, ut unum ex multis intelligatur, (nam id est manifestum) sed nomen immuto: ut, cum aurata tecta, *aurea*, pusillum a [q] vero discedo, quia non est nisi [r] pars aurata [s]. Quæ singula persequi, minutioris 29
est curæ, etiam non oratorem instruentibus. Ἀντωνομασία, quæ aliquid pro nomine ponit, Poetis quoque [t] modo fre-

[f] Ægilao G. *vid. leg.* Ægialco. [g] Virgilium venit G. *vid. no.* [h] *om.* Jens. [i] *om. id.* non G. [l] Regumque turres *om.* G. [m] segnem G. [n] dicet Jens. [o] *om.* G. [p] quod—singulariter *om. Voss. 2. recte, arbitror.* [q] ab eo Jens. [r] *om.* G. Jens. [s] auratura Jens. auraturæ G. [t] utraque G. Jens.

26. *ab Ægialao*] Non dubito, quin sit legendum *Ægialeo*. Ægialeus Adrasti filius, unicus de *septem* Heroum, qui *ad Thebas* cum Polynice contra fratrem ejus Eteoclem pugnaverant, totidem filiis, quos ἐπίγονοι vocant, qui solus ad Thebas periit, cum de septem patribus solus ipsius pater Adrastus superstes fuisset. Fuit Sophoclis ἐπίγονοι Tragœdia. Forte in hac de Ægialeo aliquid, cæsisque ab eo, id est ab ipsius exercitu multis hostibus. Apollod. Bibl. 3, 7, 2, et 3. Hygin. fab. 71.

26. *carmina Virgilii venisse*] Locus corruptus: quæ enim Metonymia, si *Virgilii carmina venisse*, s. venum iisse vel vendita esse dicas? Ita dedit vel similiter, puto, Fabius, quod Gothanus quoque liber indicat, et Philander vidit ex parte, *Virgilium, hoc est, carmina Virgilii venisse*. Quod enim putat Regius *carmina* dici pro libro, in quo sunt carmina: vereor, ut probari possit. Quid enim? non scriptum illud ipso libro multo pretiosius est? carmina emuntur, et propter carmina liber.

27. *Pallida mors*] Hor. Od. 1, 4, 13. *Pallentesque* Virg. Æn. 6, 275. Deinde *Divum pater* Æn. 1, 65. Et *Thalamo quæ*, 4, 495.

quentiſſima, et per *epitheton*, quia detracto eo, cui apponi-
26 tur, valet pro nomine, *Tydides*, *Pelides*: et[u] ex his, quæ in quocumque ſunt *præcipua*,

—— *Divum pater, atque hominum rex:*

et ex factis, quibus perſona ſignatur,

27 —— *Thalamo quæ fixa reliquit Impius.*

30 Oratoribus etiamſi rarus ejus rei, nonnullus tamen uſus eſt. Nam, ut *Tydiden* et *Peliden* non dixerint, ita dixerunt *impium*[v] pro parricida: *everſorem* quoque *Carthaginis et Numantiæ* pro Scipione, et *Romanæ eloquentiæ principem* pro Cicerone poſuiſſe non dubitent. Cicero ipſe certe uſus eſt hac libertate: *Non multa peccas, inquit ille fortiſſimo viro ſenior magiſter, et*[x], *ſi peccas, te regere poſſum.*
28 Neutrum enim nomen poſitum eſt, et utrumque intelligi-
31 tur. Ὀνοματοποιΐα quidem, id[z] eſt, *fictio nominis*, Græcis inter maximas habita virtutes, nobis vix permittitur. Et ſunt plurima ita poſita ab iis, qui ſermonem primi[a] fecerunt, aptantes affectibus vocem. Nam *mugitus*, et *ſibilus*,
32 et *murmur* inde venerunt. Deinde, tamquam conſummata[b] ſint omnia, nihil generare audemus ipſi, cum multa quotidie ab antiquis ficta moriantur. Vix illa[c], quæ
29 παραγόμενα vocant, quæ ex vocibus in uſum receptis quocumque modo declinantur, nobis permittimus, qualia ſunt *Sullaturit*[d], et *proſcripturit*[e]: atque *laureati poſtes*[f], pro
33 illo, lauro coronati, ex eadem fictione ſunt. Sed hoc fe-

[u] et ex *it.* quæ in *om.* G. [v] impius G. Jenſ. [x] et—poſſum *om.* G. Jenſ. [z] *om.* G. [a] primo G. [b] conſumta G. Jenſ. [c] illa ωε-ποιημένα G. [d] uſulatum G. [e] proſcripturiæ G. [f] ponentes G.

30. *Non multa peccas*] Cic. pro Muræn. c. 29. Sumtum procul dubio ex fabula, quæ tum nota eſſet, ut neminem fugeret, quis ille *fortiſſimus vir*, quis *ſenior magiſter?* Jam cum non exſtet ea fabula, fruſtra eſt hariolari. Poteſt *fortiſſimus vir* Achilles eſſe vel Agamemnon, *ſenior magiſter* Phœnix vel Neſtor.

31. *mugitus—ſibilus—murmur*] Quæ nomina qui pronuntiat, eadem illud edit, quod ſignificant.

32. *Deinde*] Habet hoc *deinde* eam vim, quam Græcorum εἶτα, ut abſurdam conſequentiam cum vehementia quadam indicet. De quo ad Fabrum jam monuimus.

32. *cum multa—moriantur*] Videtur reſpicere Hor. A. P. 62. *Verborum velut interit ætas, Et juvenum ritu florent modo nata, vigentque. Debemur morti nos noſtraque.* Et deinde, *Multa renaſcentur, quæ jam cecidere* &c.

32. *Sullaturit*] Vid. 8, 3, 32.

liciter, *evaluit* [ff]: at[g] contra *vio* pro *eo*, infelicius. In Græcis *obeliſco* [h], *coludumo*, *&c.* dure etiam jungere [i] vetamur, qui toleranter videre *ſeptentriones* videmur. Eo magis neceſſaria καταχρησις, quam recte dicimus *abuſionem*, quæ non habentibus nomen ſuum accommodat, quod in proximo eſt, ſic, 33 34

—— *Equum* [k] *divina Palladis arte Ædificant:*

et apud Tragicos, *Et jam leo pariet* [l], at pater eſt [m]. Mil- 35

[ff] evanuit *marg. Baſ.* [g] adonia et vioco G. ad omoia et inoeo fermius in Grecis Kapp. adomia et vio eo ferimus in Gr. Jenſ. *et* G. 2. *niſi quod* omoya. [h] Obidis acobaditivio G. Obidius acoludituino bono eo dure etſi Kapp. Obidius ocoludi tu moibono eo dure etiam G. 2. obidis oculuditiuno bono eo dure atque jung. Jenſ. [i] jungar atqui tollentem et G. jungere atqui tollentem et vid. Kapp. jungere qui tollentem G. 2. Jenſ. [k] ecum ogra putant Ædif. G. ſi cæcum ogra putant Ædif. Jenſ. *Vulgata lectio jam eſt in Aſcenſ.* 1519. [l] paret G. Jenſ. [m] *om.* Jenſ.

33. *at contra vio*] Poſuimus lectionem hujus loci, ut ex optimis editionibus Burmannus repetiit, quæ qualicunque poſſeſſionis titulo ſe defendat, dum ingenioſus aliquis ex monſtroſa, quam ſupra dedimus, varietate verum forte eruat. Interim conjecturam unam alteramque hic proponemus. Igitur Obrechtus, *Sed hoc feliciter: evanuit e contra* vio *in* eo: *ferimus in Græcis obeliſcos, ὑπερβορεο dure: et tamen jungere Maronem ſolerter et dividere* ſeptentriones *videmus.* Rationem reddere non ſolet: nec nos poſſumus.

33. *obeliſco, coludumo*] Turnebus, non ille perſonatus, cujus adſcripta ad hunc locum nota in alia omnia abit; ſed verus ille Turnebus Adv. 12, 11, conjicit hic eſſe Ariſtotelis illud ὀβελισκολύχνιον, inſtrumentum quod et veru et candelabri vices idem præſtet, cujus mentionem facit Polit. 1, 1. it. 4, 15. et de part. animal. 4, 6. Werlhofius, magnum ægrorum præſidium, medicinam etiam Fabio facere adgreſſus, ut alias feliciſſimam, ita hic modeſtam pro magnitudine mali et ſuſpenſa manu adminiſtratam. Legit, *E Græcis* obeliſco (ὀβελίζω) colum (κῶλον) *ducere* (et in linguam noſtram adſumere) *etiam jungere* (ſive componere Græcorum more verba) *vetamur, qui toleranter videre* ſeptemtriones *videmur* (tanquam venia potius quam laude dignum.) Modeſta, inquam, eſt illa conjectura, (ut ipſe nempe eſt vir modeſtiſſimus) ſi eam compares cum vulgata lectione: cum vero ab ea vehementer diſſideant libri antiqui, fateor mihi aquam hærere. Illud adjicio, in illo *Obidis* latere *Ovidium* putat Burmannus, cui aperte ſuffragantur Gothanæ poſteriores membranæ et Cel. Kappii.

34. *Equum divina*] Æn. 2, 15. *Inſtar montis equum* &c. In *ædificant* eſt catachreſis verbi, quod ad *ædes* et domus proprie pertinet. Utrum vero hunc locum ſignare voluerit Fabius, non dixerim. Niſi quod ſilentium Anglicanorum codicum conſenſum cum vulgata interpretari interim licet: ſed tacent illi etiam in præcedentibus, ut ſuſpicio oriatur, dormitaſſe hic vel pertæſos laboris eſſe eruditos eorum tractatores.

34. *Et jam leo pariet*] *Leo*, qui pater eſt, non *parit*, ſed *generat*,

le[n] ſunt hæc, et *acetabula*[o], quidquid habet; et *pyxides*, cujuſcumque materiæ ſunt; et *parricida*, matris quoque aut fratris interfector. Diſcernendumque eſt hoc[p] totum a tranſlatione genus, quod *abuſio* eſt, ubi nomen defuit: *tranſlatio*, ubi aliud fuit[q]. Nam poetæ ſolent abuſive etiam in his rebus, quibus nomina ſua ſunt, vicinis po-
36 tius uti; quod rarum in proſa eſt. Illa quoque quidam[r] καταχρήσεις eſſe volunt, cum pro temeritate *virtus*, aut pro luxuria *liberalitas* dicitur. A quibus hæc quidem diſſonantia ſunt, quod in his non verbum pro verbo ponitur, ſed res pro re. Neque enim putat quiſquam *luxuriam* et *liberalitatem* idem ſignificare: verum id, quod[s] fit, alius *luxuriam* eſſe dicit, alius *liberalitatem*: quamvis neutri du-
37 bium ſit, hæc eſſe diverſa. Supereſt ex his, quæ aliter ſignificant, μετάληψις, id eſt *tranſſumtio, quæ ex alio in aliud velut viam præſtat*: tropus et rariſſimus, et maxime[t] improprius[u], Græcis tamen frequentior, qui[x] *Centaurum*[y] Chirona[z], et νήσες[a] ἁλὸς ὀξείας dicunt. Nos quis ferat, ſi

[n] *Forte leg.* Similia ſunt et hæc. Sunt mille, ſicut hæc *Obr. Si ex libro, bene: ſin, malim ut poſui.* [o] accetabula Jenſ. acceptabilia G. [p] ac totum tranſlationis iſtud genus G. Diſc. eſt totum a tranſlatione iſtud genus, quod abuſio eſt, ubi nomen nullum fuit Obr. [q] defuit Jenſ. [r] quidem G. [s] qui ſit aliud—aliud G. [t] *om.* G. [u] improbus G. [x] qua G. Kapp. quam Jenſ. [y] ſcient aurum G. G. 2. Jenſ. ſtient aurum Kapp. [z] qui auroriem G. qui hitorem Kapp. qui haronem Jenſ. qui hirorie G. 2. [a] hoc cona inſule φιλοδοας dicuntur G. hoc cona inſule—dicunt G. 2. Kapp. *et* Jenſ. *niſi quod* inſulem Kapp.

Abuſio igitur eſt, cum Tragicus neſcio quis dixit, *Jam leo pariet*. Sic Burm. Alii catachreſin ponunt in eo, quod *Leo* ponatur pro *Leæna*, quod antiquis conſuetum fuiſſe oſtenderat idem vir doctiſſimus ad Quinctil. 1, 6. p. 74.

35. *acetabula—pyxides*] Illa nempe proprie *oxybapha*, *aceto* deſtinata vaſcula; hæc a materia, πύξῳ ſ. *buxo*. Qui *acceptabula* dicebant, qui error libros pleroſque invaſit, ab *accipiendo* generalius volebant dicta.

37. *tranſſumtio*] Vid. 6, 3, 52. ubi exemplum, unde clare, quæ ſit *metalepſis* ſ. *tranſſumtio*, intelligitur. Græca hic etiam ita corrupta ſunt, ut confirmare non audeam hæc exempla eſſe ab ipſo Fabio. Si quis igitur eum, qui *Chiron* proprio nomine vocatur, *centaurum* appellat, utitur metalepſi, tribuitque huic Chironi nomen, quod alii Chironi convenit, huic non item. Ita malo, quam contra *centaurum* unumquemque *Chironis* nomine appellari: ea enim non Metalepſis fuerit, ſed Antonomaſia.

37. νήσες θοὰς] Suſpicor hanc lectionem eſſe ab emendatoribus, quos *inſulæ* vox et ſyllabæ θοὰς deduxerunt ad Homeri Ὀδ. ο'. 298. Ἔνθεν δ' αὖ νήσοισιν ἐπιπροέηκε θοῇσιν quem verſum Metalepſeos exemplum laudatum meminerant in libello de Homero, qui Plutarcho inſcribitur, p. 205 Gal. Nimirum ὀξὺς et θοὸς ſunt ſynonyma: qua *celerem* notat utrumque. Sed ὀξὺς

Verrem, *ſuem:* aut Lælium, *doctum* nominemus? Eſt 38
enim hæc in metalepſi natura, ut inter id, quod transfertur, ſit medius quidam gradus, nihil ipſe ſignificans, ſed præbens tranſitum: quem tropum magis affectamus, ut habere videamur, quam[b] ut[c] ullo in loco deſideremus. Nam[d] ejus frequentiſſimum exemplum eſt, *cano, canto, dico:* ita *cano*[e], *dico*. Intereſt[f] medium illud *canto*. Nec 39
diutius in eo morandum: nihil[g] enim uſus admodum video, niſi[h], ut dixi, in mediis[i]. Cetera jam non ſignificandi gratia, ſed ad ornandam modo[l], non augendam orationem aſſumuntur[m]. Ornat enim ἐπίθετον, quod recte diximus *appoſitum:* a nonnullis *ſequens* dicitur. Eo po- 40
etæ et frequentius et liberius utuntur. Namque illis ſatis eſt convenire verbo, cui apponitur: et ita *dentes albi*, et *humida vina* in his non reprehenduntur. Apud oratorem, niſi aliquid efficitur, redundat. Tum autem efficitur, ſi ſine illo, quod dicitur, minus eſt: qualia ſunt, *O ſcelus abominandum*[n], *o deformem libidinem*. Exornatur 41
autem res tota maxime tranſlationibus, *Cupiditas effrenata*, et, *Inſanæ ſubſtructiones*. Et ſolet fieri aliis adjunctis epitheton tropus[o], ut apud Virgilium, *Turpis egeſtas*, et,

[b] quem Jenſ. [c] *om.* G. Jenſ. [d] id. *inf.* G. [e] canonico G. [f] *Sic Obr.* Item eſt med. il. cano *rel. iid.* [g] niſi uſus Kapp. Jenſ. [h] nihil [i] comœdiis *iid. et* G. [l] *om.* G. Jenſ. [m] aſſumitur G. [n] abhomin. G. Jenſ. [o] tropis *iid.*

præterea ad *acutam* figuram refertur, quod in Θοὰς ſe non ita habet. Poeta autem κατὰ συνωνυμίαν, ut loquitur laudatus modo auctor, σημαίνει σχῆμα διάφορον· et quia ὀξὺς certo reſpectu eſt Θοὰς, inſulam, quæ ὀξεῖα eſt, Θοὴν appellat. Sic *Verres* et *ſus* ſunt ſynonyma, *ſapiens* et *doctus* item: ſed Metalepſis intolerabilis fuerit, ſi C. Cornelium pro *Verre ſuem*, et C. Lælium pro *ſapiente doctum* velis appellare. Werlhofius meus pro *doctum* legi vult *Decimum*, atque in eo ponit Metalepſin, ſi ideo, quod unus nobilis Lælius *Decimus* fuit, alium quemcunque ejus familiæ *Decimum* velis dicere.

38. *cano, canto, dico*] Qui *cantat*, idem *canit*, h. e. modulatur, tollit vocem ac remittit, et *dicit*, h. e. articulata verba profert; hinc, quæ in medio verbo *cantare* conveniunt verba, eadem pro ſe invicem ponuntur. Recepi lectionem Obrechti, ut quam neceſſariam putem, quæ mihi etiam olim in mentem venerit: cujus ille forte auctores libros habuit.

39. *ut dixi, in mediis*] Hæc ſana eſſe non puto, nec ſanari, ſi legamus *in comœdiis*. Verba *ut dixi* referuntur, credo, ad ſ. 38, *quem tropum magis—deſideremus*. Hinc forte exſculpere aliquando emendationem licebit.

39. *appoſitum*] Vid. 8, 2, 10. ubi Burmannus *dementem furorem, taciturna* et *muta ſilentia, pavidum metum, mœſtum dolorem*, quin *ſonitum ſonantem* ex poetis protulit.

41. *apud Virgil.*] Æn. 6, 275. ubi *pallentes morbi, triſtis ſenectus*, et *turpis egeſtas* junguntur.

Triſtis ſenectus. Verumtamen talis eſt ratio [p] hujuſce virtutis, ut ſine appoſitis nuda ſit et velut incomta oratio.
42 Ne oneretur [q] tamen multis: nam [r] ſit longa et impedita, ut in quæſtionibus [s] eam judices [t] SIMILEM [tt] agmini totidem lixas habenti, quot milites quoque [u], in quo et numerus eſt duplex, nec duplum virium: quamquam non ſingula modo, ſed etiam plura verba apponi ſolent: ut,

Conjugiò Anchiſa Veneris dignate ſuperbo.

43 Sed hoc quoque modo duo verba, uni appoſita, ne verſum quidem decuerint. Sunt autem, quibus non videatur hic omnino tropus, quia nihil vertat. Neceſſe eſt enim [x] ſemper, ut [z] id, quod eſt appoſitum, ſi [a] a proprio diviſeris, per ſe ſignificet, et faciat *antonomaſiam*. Nam, ſi dicas, *Ille, qui Carthaginem et Numantiam evertit*, antonomaſia [b]
44 eſt: ſi adjeceris *Scipio*, appoſitum. Non poteſt ergo non [c] eſſe junctum [d]. At ἀλληγορία, quam *inverſionem* interpretamur [e], aliud verbis, aliud ſenſu oſtendit, ac etiam interim contrarium. Prius, ut,

O navis, referent in mare te novi
Fluctus: o quid agis? fortiter occupa Portum.

[p] oratio Jenſ. [q] *om.* G. [r] ſit læta et G. ſit cocan *Alm.* ſit læta etiam Jenſ. [s] quæſtione G. [t] jungas Jenſ. [tt] jungas *inf.* Jenſ. [u] *om.* G. [x] *om.* G. Jenſ. [z] cum idem app. *iid.* [a] *om.* G. [b] anton. eſt *om.* G. [c] *om.* G. Jenſ. [d] vinctum *iid.* [e] interpretantur ut —oſtendat *iid.*

42. *Conjugio*] Virg. Æn. 3, 475.

42. *Sed hoc—decuerint*] Si hanc periodum a me intelligi dicam, mentiar. Quis enim eſt *hic modus?* Decuit ſane Virgilium dicere Famam Æn. 4, 181, *monſtrum horrendum, ingens:* et 3, 658, Polyphemum *Monſtrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademtum.* Itaque aliquid ſubeſt vel corruptum, vel mihi quidem nondum perceptum.

44. *interim contrarium*] De quo ſ. 54. ſq.

44. *O navis*] Horat. Od. 1, 14. Cæterum negant allegoriam hic eſſe Muretus, Tan. Faber, et Bentleius: et ſane, abſque hoc Quinctiliani loco ſi eſſet, nemo forte de allegoria cogitaſſet. Suſpectam mihi eam facit ille præſertim verſus, *Nuper ſollicitum quæ mihi tædium, Nunc deſiderium:* videtur enim, ſi hic allegoria eſt, parum generoſe Pompeianas reliquias notare, ac ſe invitum et cum tædio eas partes ſecutum oſtendere: cum, ſi proprie ſumas, nauſea et periculi metus, in quo fuerit Horatius, quamdiu ipſe in hac navi fuerit, pulchre ſic notetur. Sed nec ineptiarum poſtulaverim, quod Bentleius facit, Quinctilianum, neque cum Baxtero Fabrum accuſem, qui plus ſapere quam Quinctilianus voluerit. Problema eſt non maximi momenti, nec nimis idem facile; in quo diverſum facile ſentiant doctiſſimi. Laudavit Muretum, Fabrum, Maſſonum, hic Burmannus.

totuſque ille Horatii locus, quo *navim* pro republica[f], *fluctuum tempeſtates*[g] pro bellis civilibus, *portum* pro pace atque concordia dicit. Tale Lucretius, 45

Avia[h] *Pieridum peragro loca.*——

et Virgilius,

Sed nos immenſum ſpatiis confecimus æquor:
Et jam tempus equum fumantia[i] *ſolvere colla.*

Sine tranſlatione vero in Bucolicis, 46

Certe equidem audieram, qua ſe ſubducere colles
Incipiunt, mollique jugum demittere clivo,
Uſque ad aquam, et veteris jam[l] *fracta cacumina fagi,*
Omnia carminibus veſtrum ſervaſſe Menalcam.

Hoc enim loco præter nomen cetera propriis deciſa ſunt 47
verbis: verum non paſtor *Menalcas*, ſed *Virgilius* eſt intelligendus. Habet uſum talis allegoriæ frequenter oratio, ſed raro totius: plerumque apertis permixta eſt. Tota apud Ciceronem talis. *Hoc miror enim, querorque, quemquam hominem ita peſſumdare alterum verbis velle, ut etiam navem perforet, in qua ipſe naviget.* Illud commixtum 48
frequentiſſimum. *Equidem ceteras tempeſtates et procellas in illis duntaxat fluctibus concionum ſemper Miloni putavi eſſe ſubeundas.* Niſi adjeciſſet *duntaxat fluctibus concionum*,

[f] populo G. [g] tempeſtatem G. [h] Via Jenſ. *et V. C. Alm. vitioſe:* invia *multi ap. Bur. Vid. no.* [i] ſpumantia G. Jenſ. *et plerique MSS. ap. Bur. Vid. no.* [l] confracta *iid.*

45. *Lucretius*] 4. 1. Obſervatu dignum eſt his, qui libros antiquos tractant, ex eodem fonte ortam lectionem *via*, quam ſupra notavimus, e qua *omnia*, quod legitur in prima omnium editione Lucretii A. 1486. Nimirum primam literam libri cum miniculatori relinqueret librarius pingendam elegantius, relictum eſt *via*: hoc arripuit aliquis Fabii emendator imperitus. Porro *via* illud cum non placeret alii, qui laborare verſum ſentiret, fecit *oia*, h. e. *omnia*. Alii, quos Regius ſecutus eſt, *invia* conjecerunt, non male illi quidem, ſed *avia* verum eſſe, vel inde patet, quod unam tantum literam ab initiis relinquere miniculatori, quem diximus, deſcriptores ſolebant.

45. *Virgilius*] Georg. 2, 541. *in Bucolicis* 9, 7.

45. *fumantia colla*] Solenniter hæc duo *fumans* et *ſpumans* miſceri a librariis, obſervatum a Drakenb. ad Sil. 2, 163. Nec ſane *ſpumantia* damnare auſim: videmus enim in exercitis vehementius equis non in *fumum* modo facile, imprimis ſi frigidior tempeſtas ſit, ſed in *ſpumam* etiam ſudorem colligi.

48. *Equidem ceteras*] Pro Milon. 2.

esset allegoria: nunc eam miscuit. Quo in genere et species ex arcessitis verbis venit, et intellectus ex pro-
49 priis. Illud vero longe speciosissimum genus orationis, in quo trium permixta est gratia, similitudinis, allegoriæ, et translationis: *Quod fretum, quem Euripum, tot motus, tantas, tam varias habere creditis agitationes, commutationes, fluctus, quantas perturbationes, et quantos æstus habet ratio comitiorum*[m]*? Dies intermissus unus, aut nox interposita sæpe et perturbat omnia, et totam opinionem parva nonnumquam*
50 *commutat*[n] *aura rumoris.* Nam id quoque in primis est custodiendum, ut, quo[o] ex genere cœperis translationis, hoc desinas. Multi enim, cum initium a tempestate sumserunt, incendio aut ruina finiunt: quæ est inconsequentia
51 rerum fœdissima. Ceterum allegoria parvis quoque ingeniis, et quotidiano sermoni frequentissime servit: nam illa in agendis causis jam detrita, *Pedem conferre*, et *Jugulum petere*, et *Sanguinem mittere*, inde sunt[p]: nec offendunt tamen. Est enim grata in eloquendo novitas, et commutatio[q]: et magis inopinata delectant. Ideoque jam in his amisimus modum, et gratiam rei nimia captatione[r]
52 consumsimus. Est in *exemplis* allegoria, si non[s] prædicta ratione ponantur. Nam, ut[t] *Dionysium*[u] *Corinthi esse*, quo Græci omnes utuntur, ita plura similia dici possunt. Hæc allegoria, quæ est obscurior, *ænigma* dicitur: vitium meo quidem judicio, (si quidem dicere dilucide virtus) quo tamen et poetæ utuntur,

Dic, quibus in terris, et eris mihi magnus Apollo,
Tres[x] *pateat cœli spatium non amplius ulnas?*

53 Et oratores nonnumquam: ut Cœlius[z], *quadrantariam*[a]

[m] comicorum G. *male.* [n] committat G. [o] quo—initium a *om.* Jens. *versum nempe unum præterviderunt operæ.* [p] fit G. Jens. [q] emutatio Jens. [r] cooptatione *id.* [s] *om.* G. [t] et Jens. [u] Dionysum G. [x] Tris G. Jens. [z] Cæcilius *iid.* [a] quadratoriam G.

49. *Quod fretum*] Pro Muræn. 17.

51. *Sanguinem mittere*] Ubi hoc in agendis causis locum habeat, quæri potest; de aliis enim appareret. Adhuc adnotati sunt duo loci ad Att. 1, 16, *missus est sanguis*, i. e. materia subtracta, *invidiæ sine dolore*: et Att. 6, 1, ubi Appius ἐξ ἀφαιρέσεως *curasse provinciam, sanguinem ei misisse* dicitur.

52. *Dic, quibus*] Ecl. 3, 104.

53. *Cælius*] Sic legendum, cum notum sit dixisse pro se ipsum M. Cœlium accusante Clodia: ad hunc itaque referenda, quæ hic dicuntur omnia, non ad Cæcilium Comicum: præsertim cum *oratores* laudet hic Fabius. Hæc notanda contra Ramiresium ad Mart. 3, 30. Nimirum ut breviter dicamus, quæ maxime videntur probabilia, *Clytæmnestra* dicta propter suspicionem interfecti mariti Metelli: *quadran-*

Clytæmneſtram, in[b] *triclinio choam,* [c]*in cubiculo nolam.* Namque et nunc quædam ſolvuntur, et tum erant notiora, cum dicerentur, et[d] *ænigmata* ſunt tamen, nec ea[e], niſi quis interpretetur, intelligas. In eo vero genere, quo 54
contraria oſtenduntur, *ironia* eſt: *illuſionem* vocant: quæ aut pronuntiatione intelligitur, aut perſona, aut rei natura: nam, ſi qua earum verbis diſſentit, apparet diverſam eſſe orationi voluntatem: quamquam[f] in plurimis id 55
tropis accidit, ut interſit, quid[g] de quo dicatur: quia (quod dicitur alibi) verum eſt, aut[h] laudis ſimulatione detrahere, aut vituperationis[i] laudare[l], conceſſum eſſe[m]: quale eſt, quod *C. Verres, prætor urbanus, homo ſanctus et diligens, ſubſortitionem ejus in eo codice*[n] *non haberet.* Et contra, *Oratores viſi ſumus, et populo impoſuimus.* Ali- 56
quando cum riſu quodam contraria dicuntur iis[o], quæ intelligi volunt: quemadmodum in[p] Clodium, *Integritas tua te purgavit, mihi crede, pudor eripuit, vita anteacta ſervavit.* Præter hæc uſus eſt allegoriæ, ut triſtia dica- 57
mus melioribus[q] verbis, aut bonæ rei gratia quædam con-

[b] interclinio G. et in tricl. Jenſ. [c] et *inſ.* Jenſ. [d] *om.* G. [e] eas G. [f] inquam G. [g] *om.* Jenſ. [h] et laudi aut G. Jenſ. et laudis aut Kapp. *Almel.* aut laudi *rel.* [i] *Sic* Kapp. *Almel.* vituperatione G. vituperationi *rel.* [l] *Sic* Jenſ. Kapp. laude *rel.* [m] eſt G. Kapp. Jenſ. [n] *om.* G. die Jenſ. *Sed* codice *eſt ap. Ciceronem, et neceſſario.* [o] iis *om.* Jenſ. uſuque G. [p] ad G. Jenſ. [q] mollioribus *vid. leg. Werlhofio et mihi.*

taria, quod, Plutarcho teſte in vita Ciceron. p. 1604, Steph. τῶν ἑρατῶν τις αὐτῇ χαλκὸς ἐμβαλὼν εἰς βαλάντιον, ὡς ἀργύριον εἰσέπεμψε· τὸ δὲ λεπτότατον τῷ χαλκῷ νομίσματος κοδράντην ἑκάλουν. *Quadrantaria* igitur eſt, cum in æreo puſillo numiſmate, quadrantibus, ſatis fieri poteſt. De reliquis forte minus inepta eſt interpretatio Alciati Parerg. jur. 2, 12, probata etiam Voſſio Orat. 4, 11, 1, 5, p. 206, procacem laſcivamque in triclinio, et ad *coitum* ultro allicientem, *nolendo* deinde, ubi in cubiculum atque ad rem ventum eſſet, amatores luſiſſe. Aliquando etiam *Coam* dici cogitabam, quæ Cois veſtibus induta in conviviis nihil corporis ſui ſatis bona fide tectum haberet. Sed metuo, ne hæ ſint difficiles et nugæ tamen.

55. *aut laudis ſimulatione*] Videmur huic loco lucem et elegantiam reddidiſſe. Nihil eſt ſolennius (an conceſſum ſit, non diſputo) quam *laudis ſimulatione detrahere*; nec alterum inauditum, licitum quidem et jucundum, *vituperationis* ſimulatione *laudare*. Utrumque junxit Oſſunæ dux ille, qui Neapolitanum regnum pro Rege gubernavit, qui interrogatis compeditis quibuſdam remigibus, cum omnes innocentes videri vellent, unus autem ſceleratum ſe hominem et majora commeritum fateretur, *Quin tu*, inquit, *furcifer, ſtatim exis navi regia ante, quam bonos illos tot viros mihi contagione ipſa corrumpas.* Add. ad 9, 2, 27.

55. *quod C. Verres*] Ex Orat. pro Cluent. c. 33. Alterum *Oratores viſi* jam laudaverat ſupra ſ. 20, ubi vid. not.

trariis significemus, aliud textu [r]: quæ et enumeravimus. Hæc, si quis profecto [s] ignorat, quibus Græci nominibus appellent, σαρκασμὸν [t], ἀστεϊσμὸν, ἀντίφρασιν [u], παροιμίαν [x] dici
58 sciat. Sunt etiam, qui hæc non species allegoriæ, sed ipsa tropos dicunt [z]: acri quidem ratione, quod illa obscurior sit, et in his omnibus aperte appareat, quid [a] velimus. Cui accedit [b] hoc [c] quoque, quod genus, cum dividitur [d] in species, nihil habeat [e] proprium, ut *arbor pinus*, et *olea*, et *cupressus*, et ipsius per se nulla proprietas: *Allegoria* vero habeat aliquid proprium: quod [f] quo modo

[r] textum spectato et adnum. Kapp. textum specta quæ et annum.—appellant G. 2. [s] *om.* Kapp. Jens. Professor *conj.* Werlh. [t] καρκαϊσμὸν G. [u] ἀντιγραφὴν G. [x] προσιμίαν G. [z] dicant G. [a] quod G. Jens. [b] accidit *id.* [c] hæc G. [d] dividatur G. [e] habet G. Jens. [f] quoquo *iid.*

57. *aliud textu: quæ et*] Locus, nisi me omnia fallunt, lacuna corruptus. Enumeravit Fabius species, quas quidam constituunt *Allegoriæ*, egitque hactenus de ea, quæ *metaphoram* continuat, certe *similitudine* quadam constat, a s. 44—51: tum de ea, quæ in *exemplo* inest, s. 52: de *ænigmate* ibid. et s. 53: de *ironia* s. 54—56. Jam reliquas commemoraturus, *Præter hæc*, inquit, *usus est Allegoriæ, ut tristia dicamus melioribus* (mollioribus) *verbis*. Quis non videt, εὐφημισμὸν hic describi? Pergit, *aut bonæ rei gratia quædam contrariis significemus*. Pro *aut bonæ rei* vellem esset in bono libro *urbanitatis*: sic enim ἀστεϊσμὸς significari posset. Quæ jam sequuntur, sunt corruptissima. Verba *aliud textu*, vel, ut est in Cl. Kappii libro, *aliud textum spectato* e margine huc puto irruisse, cum aliquis animadversa lacuna adscripsisset *aliud textum* s. aliud exemplum emendatius et incorruptius exspectandum esse et inspiciendum de hoc loco. In easdem cogitationes etiam doctissimum Heusingerum impulit similis Gothani secundi lectio. Post verba igitur, quæ jam desiderantur, definitiones nempe earum figurarum, quæ ad *Allegoriam* referebantur ætate Fabii, Græca earumdem nomina nos docere voluit. *Quæ enumeravimus*, inquit, *hæc si quis ignorat* &c. Quæ porro nomina hic posuerit, non magis apertum est, quam quas definitiones temporum injuria interceperit. Εὐφημισμὸν (de quo præclare Voss. 4, 10, 9. p. 187.) desiderari, non facile mihi aliquis eripiet. De reliquis existimari utcunque potest ex enumeratione Charisii L. 4. p. 247. Putsch. qui *Allegoriæ*, quam inter tropos ponit, septem facit species, *Ironiam, Antiphrasin, Ænigma, Charientismon, Paræmiam, Sarcasmon, Asteismon*. Eadem species, iisdem fere exemplis illustratas ponunt Diomedes L. 2. p. 457. sq. et Donatus p. 1777. sq. Putsch. Παροιμία quidem sine dubio allegoriæ species etiam Nostro 5, 11, 21. Werlhofius meus ad παροιμίαν refert, *cum tristia dicimus melioribus, aut bonæ rei* &c. esse enim generatim παροιμίαν, cum de via deflectitur; sed optem, probari posset etiam aliunde hæc ratio: Grammatici quidem, quos laudavi, et plures apud Stephanum in Thesauro aliter.

58. *nihil habeat proprium*] Quod non idem in speciebus omnibus deprehendatur.

fieri potest, nisi [g] ipsa species est? Sed ad utendum nihil refert. Adjicitur his μυκτηρισμὸς [h], simulatus quidem, sed 59
non latens derisus. Pluribus autem verbis cum id, quod uno aut paucioribus certe dici potest, explicatur, περίφρασιν vocant, *circuitum loquendi* [i], qui [l] nonnumquam necessitatem habet, quoties dictu deformia operit: [m] Sallustius, *Ad requisita* [n] *naturæ* [o]. Interim [p] ornatum petit solum, 60
qui est apud poetas frequentissimus: ut,

Tempus erat, quo prima quies mortalibus ægris
Incipit, et dono divum gratissima serpit.

Et apud oratores non rarus, semper [q] tamen adstrictior. Quidquid enim significari [r] brevius potest, et cum ornatu 61
latius ostenditur, περίφρασις est: cui nomen Latine datum est, non sane orationis aptum virtuti, *circumlocutio*. Verum hæc ut, cum decorum [s] habet, *periphrasis*; ita, cum in vitium incidit, περισσολογία dicitur. OBSTAT enim, quidquid [t] non adjuvat. *Hyperbaton* quoque, id est, *verbi* 62
transgressionem, quam [u] frequenter ratio comparationis et decor poscit, non immerito inter virtutes habemus. Fit enim frequentissime aspera et dura, et dissoluta et hians oratio, si [x] ad necessitatem ordinis sui verba redigantur, et, ut quodque oritur, ita proximis, etiamsi vinciri non potest, alligetur. Differenda [z] igitur quædam, et præsu- 63
menda, atque, ut in structuris lapidum impolitiorum [a], loco, quo convenit, quidque ponendum. Non enim recidere ea, nec polire possumus, quo [b] coagmentata se magis

[g] in G *forte* ni. [h] mysteriis G. Jens. [i] eloqu. G. Jens. [l] quod G. [m] ut *inf.* G. Jens. [n] reliqua G. [o] sunt *inf.* G. [p] intima G. [q] *om.* G. [r] signari Jens. [s] decorem G. Jens. [t] quod G. inquit Jens. [u] quoniam *id.* [x] sed G. [z] deferenda Jens. [a] impolitior —quisque ponendus G. Jens. [b] quæ G.

59. *Sallustius*] Laudavit, Almeloveenio jam observante, Carrio ad fragm. histor. p. 489, (edit. Grut. 1607, 8.) ex Flodegarii cujusdam commentario MS. ad Barbarismos Donati, hæc paullo plenius, *profectus quidam Ligus ad requisita naturæ*. Vix mihi dubium est, quin respiciatur ad historiam, quam narrat Crispus Jug. 93, 2. *Forte quidam Ligus ex cohortibus auxiliariis miles gregarius, castris* aquatum *egressus, haud procul ab latere castelli* &c. Utrum igitur Sallustius mutavit in altera editione stilum? an aliquid passus est a mala manu? an *aquatum* eunt etiam soli? an *aquatum ire* dicuntur etiam, qui *ad requisita naturæ* secedunt, et aquam deinde sumunt? Quæstiones valde magisteriales. Sed nihil contemnendum neque in bello, neque ubi de integritate veterum librorum agitur.

60. *Tempus erat*] Æn. 2, 268.

jungant; ſed utendum his, qualia ſunt, eligendæque ſedes.
64 Nec aliud poteſt ſermonem facere numeroſum, quam opportuna ordinis mutatio. Neque alio in[c] ceris Platonis inventa ſunt quatuor illa verba, quibus in illo pulcherrimo operum *in*[d] *Piræeum ſe*[e] *deſcendiſſe* ſignificat, plurimis modis ſcripta, quod eum quoque maxime[f] facere ex-
65 periretur. Verum id, cum duobus verbis fit, ἀναστροφὴ dicitur, *reverſio* quædam; qualia ſunt vulgo, *Mecum*, *ſecum*: apud oratores et hiſtoricos, *Quibus de rebus*. At[g], cum decoris gratia contrahitur longius[h] verbum, proprie *hyperbati* tenet nomen: ut[i], *Animadverti, judices, omnem*
66 *accuſatoris orationem in duas diviſam eſſe partes*[j]. Nam *in duas partes*[j] *diviſam eſſe*, rectum erat, ſed durum et incomtum. Poetæ quidem etiam verborum diviſionem faciunt, et tranſgreſſionem,

—— *Hyperboreo ſeptem ſubjecta trioni:*

quod oratio nequaquam recipiet. At id quidem[m] eſt, propter quod, cum[n] dicitur[o], *tropus* fit; quia componendus

[c] *om.* G. [d] imperii ſedes condidiſſe G. *it.* Voſſ. 2. [e] *om.* Jenſ. [f] *Sic V. C. Almelov.* maximi *al.* [g] Et G. [h] longis verbis G. [i] *om.* G. Jenſ. [j] partis Jenſ. *bis.* [m] quod *id.* [n] *om.* G. Jenſ. [o] dicit *iid.*

64. *in Piræeum ſe deſcendiſſe*] Narrat Halicarnaſſenſis Dionyſius περὶ συνθέσ. ſ. 25, p. 242, Upton. Digna ſunt verba, quæ hic legantur. Dixerat de Iſocratis diligentia; pergit, Ὁ δὲ Πλάτων, τὰς ἑαυτῷ διαλόγους πτενίζων καὶ βοστρυχίζων, καὶ πάντα τρόπον ἀναπλέκων, οὐ δέλιτιν ὑγδοήκοντα γεγονὼς ἔτη. Πᾶσι γὰρ δήπου τοῖς φιλολόγοις γνώριμα—τὰ περὶ τὴν δέλτον, ἣν τελευτήσαντος αὐτῷ λέγουσιν εὑρεθῆναι, ποικίλως μεταπειμένην τὴν ἀρχὴν τῆς Πολιτείας ἔχουσαν, τήνδε,

Κατίδην χθὲς εἰς Πειραιᾶ μετὰ Γλαύκωνος τοῦ Ἀρίστωνος.

Memorantur eadem a Phalereo Demetrio ſ. 21. itemque a Diogene Laertio 3, 37. ubi Euphorion et Panætius auctores citantur. Habuit hoc Piræeus, ut magni homines de eo vehementer eſſent ſolliciti. Scripſerat ad Atticum Cicero 6, 9, *In Piræea cum exiſſem*. Ea de re ita diſputatum, ut tandem ſcriberet ad amicum ſuum 7, 3, *Quoniam Grammaticus es, ſi hoc mihi ζήτημα perſolveris, magna me moleſtia liberaris.*

64. *quod eum quoque*] *Eum*, h. e. *numeroſum ſermonem facere* quod *maxime experiretur* ſ. tentaret, ſtuderet, Plato, ideo ſæpe verba tranſpoſuit.

66. *Hyperboreo*] Virg. Georg. 3, 381.

66. *At id quidem eſt*] Non auſim confirmare ita dediſſe Fabium. Sententiam quidem, poſtquam illud *intellectibus* ſyllaba una minui, adſequi mihi videor. *Id*, h. e. illa verborum diviſio et tranſgreſſio eſt hoc, quod tropum facit; in eo ineſt tropus, quia *intellectus componendus eſt ex duobus* verbis unus. An hoc ſatis ſit ad *tropum*? non dixerim: mihi ſatis fuit ſententiam Fabii utcunque declarare.

eſt e duobus intellectus [p]. Alioqui [q], ubi nihil ex ſignifi- 67
catione mutatum eſt, et ſtructura ſola variatur, *figura* [r] potius *verborum* dici poteſt: ſicut multi [s] narrationem longis mutant hyperbatis. Ex confuſis quæ vitia accidunt, ſuo loco diximus. *Hyperbolen* audacioris ornatus ſummo loco poſui. Eſt hæc *ementiens* [t] *ſuperjectio*. Virtus ejus ex diverſo par augendi atque minuendi. Fit pluribus 68
modis. Aut enim plus facto dicimus: [u] *Vomens fruſtis eſculentis gremium ſuum et totum tribunal implevit.*

—— *Geminique minantur* *In cœlum ſcopuli.*

Aut res per ſimilitudinem attollimus:

—— *Credas innare* [x] *revulſas* *Cycladas.*

Aut per comparationem: ut [z], 69

—— *Fulminis ocior alis.*

Aut ſignis quaſi quibuſdam,

Illa vel intactæ ſegetis per ſumma volaret
Gramina, nec teneras curſu læſiſſet ariſtas.

Vel tranſlatione, ut ipſum illud *volaret*. Creſcit interim [a] 70
hyperbole, alia inſuper addita: ut Cicero in Antonium dicit, *Quæ Charybdis tam vorax? Charybdin dico? quæ, ſi fuit, fuit animal unum: Oceanus, medius fidius, vix videtur tot res, tam diſſipatas, tam diſtantibus in locis poſitas, tam cito abſorbere potuiſſe.* Exquiſitam vero figuram hujus rei 71
deprehendiſſe apud principem Lyricorum Pindarum videor in libro, quem inſcripſit ὕμνος. Is namque *Herculis impetum adverſus Meropas*, qui in inſula Co dicuntur habitaſſe, non igni, nec ventis, nec mari, ſed *fulmini dicit ſimilem fuiſſe*: ut illa minora, hoc par eſſet. Quod imitatus 72
Cicero, illa compoſuit in Verrem, *Verſabatur in Sicilia longo intervallo non Dionyſius ille, nec Phalaris, (tulit enim illa quondam inſula multos et crudeles tyrannos) ſed novum*

[p] *Sic* Jenſ. intellectibus *al.* [q] Aliquando *id.* [r] ſigna G. [s] ex his *inf.* G. Jenſ. [t] de menſuris Jenſ. *An ſomniavit librarius aliquid de Italico* ſmiſurato *aut Gallico* démeſuré? [u] ſicut *inf.* G. [x] in mare G. *vitioſe.* [z] et G. [a] interdum G.

68. *Geminique*] Æn. 1, 162. *Credas* Æn. 8, 691. *Fulminis* Æn. 5, 319. *Illa vel* Æn. 7, 808. *Cicero in Anton.* Phil. 2. 27.

71. *Herculis—Meropas*] Reſpicere Pindarum ad hanc Herculis expeditionem, monet Burmannus, Nem. 4, 41, et Iſthm. 6, 46; ſed nihil eſſe ibi hujus hyperboles.

72. *in Verrem*] 5, 56. *Vix oſſibus* Virg. Ecl. 3, 103.

quoddam monſtrum ex vetere illa immanitate, quæ in iiſdem verſata locis dicitur. Non enim Charybdin tam infeſtam neque Scyllam navibus, quam iſtum in eodem freto fuiſſe arbi-
73 *tror.* Nec pauciora ſunt genera minuendi.

——— *Vix oſſibus hærent.*

Et quod Cicero in quodam joculari libello,

Fundum Varro[b] *vocat, quem poſſim mittere funda:*
Ni tamen exciderit, qua[c] *cava funda patet.*

Sed hujus[d] quoque rei ſervetur menſura quædam. Quamvis enim eſt omnis *hyperbole* ultra fidem: non tamen eſſe debet ultra modum: nec alia via magis in κακοζηλίαν itur.
74 Piget referre plurima hinc orta vitia, cum præſertim minime ſint ignota et obſcura. Monere ſatis eſt, mentiri *hyperbolen*, nec ita, ut mendacio fallere velit. Quo magis intuendum eſt, quouſque deceat extollere, quod nobis non creditur. Pervenit hæc res frequentiſſime ad riſum: qui ſi aptus eſt, *urbanitatis*, ſin aliter, *ſtultitiæ* nomen aſſe-
75 quitur. Eſt autem in uſu, vulgo quoque et inter eruditos[e], et apud ruſticos, videlicet quod a[f] natura eſt omnibus *augendi res* vel *minuendi* cupiditas inſita, nec quiſquam vero contentus eſt. Sed ignoſcitur, quia non affirmamus.
76 Tum eſt *hyperbole* virtus, cum res ipſa, de qua loquendum eſt, naturalem modum exceſſit. Conceditur enim amplius dicere, quia dici, quantum eſt, non poteſt: meliuſque ultra, quam citra, ſtat oratio. Sed de hoc[g] ſatis, quia eumdem locum plenius in eo libro, quo *cauſſas corruptæ eloquentiæ* reddebamus, tractavimus.

[b] Vecto G. Vero Jenſ. [c] quod *id.* [d] huic—ſervatur G. [e] ineruditos Jenſ. [f] *om.* G. Jenſ. [g] his Jenſ.

76. *cauſſas corruptæ eloquentiæ*] Nihil ejus reperimus in dialogo, qui exſtat hodie: ut generatim nihil technicum.

M. FABII QUINCTILIANI

DE

INSTITUTIONE ORATORIA

LIBER NONUS.

CUM sit proximo libro *de tropis* dictum, sequitur pertinens ad figuras, quæ σχήματα Græce vocantur, locus, ipsa rei natura conjunctus superiori. Nam plerique has *tropos* esse existimarunt, quia sive ex hoc duxerint [a] nomen, quod sint formati quodam modo; sive ex eo, quod vertant orationem, unde et *motus* dicuntur: fatendum
2 erit, esse utrumque eorum etiam in figuris. Usus quoque est idem: nam et vim rebus adjiciunt, et gratiam præstant. Nec desunt, qui tropis *figuræ* [b] nomen imponant, quorum est C. Artorius [c] Proculus. Quin [d] adeo similitudo manifesta est, ut eam discernere non sit in promtu.
3 Nam, quo modo quædam in [e] his species plane distant, manente tamen generali [f] illa societate, quod utraque res a [g] recta et simplici ratione cum aliqua dicendi virtute deflectitur: ita quædam perquam tenui limite dividuntur: ut [h], cum *ironia* tam inter figuras sententiæ, quam inter *tropos* reperiatur: περίφρασιν autem, et ὑπέρβατον, et ὀνοματοποιΐαν, et [i] ἐπίθετον, clari quoque auctores *figuras* verbo-
4 rum potius, quam *tropos*, dixerunt. Quo magis signanda est utriusque rei differentia. Est igitur *tropus, sermo a naturali et principali significatione translatus ad aliam ornandæ orationis gratia:* vel, (ut plerique Grammatici finiunt)

[a] dixerint G. [b] figurarum G. [c] Aristarchus Jens. *et MSS. plur. ap. Bur.* [d] quoniam G. [e] in specie Jens. [f] generaliter soc. *id.* [g] de *id.* [h] et *id.* [i] et ἐπίθετον om. G.

I, 1. *motus dicuntur*] 8, 5. extr.
3. *ironia—inter fig. sententiæ*] Vid. mox s. 29.

dictio ab eo loco, in quo propria est, translata in eum, in quo propria non est. Figura, (sicut nomine ipso patet) *est conformatio quædam orationis, remota a communi et primum se offerente ratione.* Quare in tropis ponuntur[l] verba alia 5
pro aliis, ut in μεταφορᾷ, μετωνυμίᾳ, ἀντονομασίᾳ, μεταλήψει, συνεκδοχῇ, καταχρήσει, ἀλληγορίᾳ plerumque, ὑπερβολῇ. Ἀλληγορία[m] namque et rebus fit, et verbis: ὀνοματοποιία fictio
est nominis: ergo hoc quoque pro aliis ponitur, quibus 6
usuri fuimus, si illud non fingeremus: περίφρασις etiamsi frequenter et id ipsum, in cujus locum assumitur, nomen complecti solet, utitur tamen pluribus pro uno: ἐπίθετον, quoniam plerumque[n] habet *antonomasiæ* partem, conjunctione ejus fit *tropus*. In *hyperbato* commutatio est ordinis: ideoque multi tropis hoc genus eximunt. Transfert tamen verbum aut partem ejus a suo loco in alienum.
Horum nihil in figuras cadit. Nam et propriis verbis, et 7
ordine collocatis figura fieri potest. Quo modo autem *ironia* alia sit tropi, alia schematis, suo loco reddam. Nomine[o] enim fateor esse communia[p] hæc, et scio, quam multiplicem habeant, quamque[q] scrupulosam, disputationem: sed ea non pertinet ad præsens meum propositum. Nihil enim refert, quo modo appelletur utrumlibet eorum, si, quid orationi prosit, apparet[r]. Nec mutatur vocabulis vis rerum. Et, sicut homines, si aliud acceperunt, 8
quam quod habuerant, nomen, iidem sunt tamen: ita hæc, de quibus loquimur, sive *tropi*, sive *figuræ* dicentur[s], idem efficient. Non enim nominibus prosunt, sed effectibus: ut, *statum conjecturalem*, an *infitialem*, an *facti*, an[t] *substantiæ*, an *de substantia* nominemus, nihil intereſt, dum idem quæri sciamus. Optimum ergo in his sequi 9
maxime recepta, et rem ipsam, quocumque appellabitur modo, intelligi[u]. Illud tamen notandum, coire frequenter in easdem sententias et τρόπον et *figuram*. Tam enim translatis verbis, quam propriis, figuratur oratio. Est au- 10
tem non mediocris inter auctores dissensio, et quæ vis nominis ejus, et quot genera, et quæ, quam multæque sint species. Quare primum intuendum est, quid accipere debeamus *figuram*. Nam duobus modis dicitur: uno,

[l] ponantur Jens. [m] *om.* G. [n] pler. ant. pars est G. [o] Nomen G. Non Jens. [p] commune hæc scio G. [q] quamquam *al.* [r] appareat G. [s] dicuntur Jens. [t] an subst. *om.* G. an substantialem Jens. [u] intelligere G. *recte, puto.*

7. *suo loco reddam*] 9, 2, 44.

qualiſcumque *forma* ſententiæ, ſicut in corporibus, in quibus, quoquo modo ſint compoſita, utique habitus eſt ali-
11 quis: altero, quod proprie *ſchema* dicitur, in ſenſu vel ſermone aliqua a vulgari et ſimplici ſpecie cum ratione mutatio: ſicut nos *ſedemus*, *incumbimus*, *reſpicimus*. Itaque, cum in eoſdem caſus, aut tempora, aut numeros, aut etiam pedes continue quis, aut certe nimium frequenter incurrit, præcipere ſolemus *variandas figuras* eſſe vi-
12 tandæ ſimilitudinis gratia. In quo ita loquimur, tamquam omnis ſermo habeat figuram. Itemque *eadem figura* dicimus [x] *curſitare*, qua *lectitare*, id eſt, eadem ratione declinari. Quare illo intellectu priore et communi nihil non figuratum eſt. Quo ſi contenti ſumus, non immerito Apollodorus, ſi tradenti Cæcilio credimus, incom-
13 prehenſibilia partis hujus præcepta exiſtimavit [y]. Sed, ſi habitus quidam, et quaſi geſtus ſic appellandi ſunt, id demum hoc loco accipi [z] *ſchema* oportebit, quod ſit [a] a ſimplici atque in promtu poſito dicendi modo poetice vel oratorie mutatum [b]. Sic enim verum erit, aliam eſſe orationem ἀσχημάτιστον, id eſt, carentem figuris, quod vitium non inter minima eſt: aliam ἐσχηματισμένην, id eſt, *figu-*
14 *ratam*. Verum id ipſum anguſte [c] Zoilus [d] terminavit, qui id ſolum putaverit *ſchema*, quo aliud ſimulatur dici, quam dicitur: quod ſane vulgo quoque ſic accipi ſcio: unde et *figuratæ controverſiæ* quædam, de quibus paullo poſt dicam, vocantur. Ergo figura ſit *arte aliqua novata*
15 *forma dicendi*. Genus ejus unum quidam putaverunt, in hoc ipſo diverſas opiniones ſecuti. Nam hi, quia verborum mutatio ſenſus quoque verteret, omnes figuras in verbis eſſe dixerunt: illi, quia verba rebus accommodarentur [e], omnes in ſenſibus. Quorum [f] utraque manifeſta ca-
16 villatio eſt. Nam, ut [g] eadem dici [h] ſolent aliter atque aliter, manetque ſenſus elocutione mutata: ita [i] et figura ſententiæ plures habere verborum figuras poteſt. Illa eſt

[x] dici G. *Forte* dicimus dici. [y] exiſtimarit G. Jenſ. [z] dici Jenſ. [a] ſi G. [b] imitatum Jenſ. [c] tamen *inf.* Jenſ. [d] *Sic* G. Jenſ. *et probat ex Phœbammone Capperon.* Cælius *conj. Regii.* Cæcilius *rel.* [e] accommodarent Jenſ. [f] *Sic* G. Jenſ. Quarum *al.* [g] et G. Jenſ. [h] loci G. [i] *om.* G.

14. *figuratæ controverſiæ*] De quibus 5, 10, 70. et mox 9, 2, 65.

16. *figura ſententiæ*] Itane Fabius, *Figura ſententiæ poteſt habere plures figuras verborum?* Si ita, hoc voluit, v. g. in *interrogatione*, quæ ſententiæ figura eſt, po-

enim posita in concipienda cogitatione, hæc in enuntianda: sed frequentissime coeunt: ut in hoc, [l] *Jam jam, Dolabella, neque tui* [m], *neque tuorum liberûm*. Nam oratio a judice aversa, in sententia; *jam jam* et *liberûm*, in verbis sunt schemata. Inter plurimos enim, quod sciam, con- 17
sensum est, duas ejus esse partes, διανοίας, id est, *mentis*, vel *sensus*, vel *sententiarum*; nam iis omnibus modis dictum est; et λέξεως, id est, *verborum*, vel *dictionis*, vel *elocutionis*, vel *sermonis*, vel *orationis*; nam et variatur, et nihil refert. Cornelius tamen Celsus adjicit verbis et sen- 18
tentiis *figuras colorum*: nimia profecto novitatis cupiditate ductus. Nam quis ignorasse eruditum alioqui virum credat, colores et sententias sensuum esse? Quare, sicut omnem orationem, ita figuras quoque versari necesse est in sensu, et in verbis. Ut vero natura prius est, concipere 19
animo res, quam enuntiare: ita de iis figuris ante loquendum est, quæ ad mentem pertinent: quarum quidem utilitas cum magna, tum multiplex, in nullo non orationis opere [n] clarissime elucet. Nam, etsi minime videtur pertinere ad *probationem*, qua figura quidque dicatur, facit tamen credibilia, quæ dicimus, et in animos judicum, qua non observatur, irrepit. Namque, UT in armorum cer- 20
tamine [o] adversos ictus, et rectas ac simplices manus cum videre, tum etiam cavere ac propulsare facile est; aversæ tectæque minus sunt observabiles, et aliud ostendisse, quam petas, artis est: sic oratio, quæ astu caret, pondere, mole [p], et impulsu præliatur; simulanti, variantique conatus, in latera [q] atque in terga incurrere [r] datur, et arma avocare [s], et velut nutu fallere. Jam vero affectus nihil

[l] *Sic* G. Jens. *et plur. ap. Bur.* Nemo *inf. al.* [m] Metium Jens. metu tuo G. [n] vel *inf.* G. Jens. [o] et *inf. iid.* [p] modo G. [q] latus G. [r] incutere Jens. [s] advocare G. Jens. *male.*

test esse *anaphora*, potest *asyndeton* vel *polysyndeton* &c. Sed potest etiam his carere, et tamen esse figura sententiæ.

16. *Jam jam, Dolabella*] Ex Verr. 1, 30. ubi ita ex MSS. tum Ciceronis tum Fabii, Gruterus, *Jam jam, Dolabella, neque* (*me* recte ex MSS. etiam Fabii inserit Grævius) *tui neque tuorum liberûm, quos tu miseros in egestate atque in solitudine reliquisti, misereri potest.*

20. *rectas—manus*] Vid. 5, 13, 54. add. 6. 4, 8. Vide, quam eleganter hic non describat, sed quasi ipso gestu signet eas, quas *fictiones*, *fintes* vocant nostri lanistæ: quibus *avocantur arma*, h. e. inducitur adversarius, ut, dum alteri parti, quam designari putat ab adversario, cavere vult, aperiat eam, quæ tecta adhuc fuerat, quæque mutata subito manu petitur. Docuerat ista olim Salmasius ad Spartian. Adrian. c. 26. Burmanno laudatus.

21 magis ducit. Nam ſi frons, oculi, manus multum ad motum animorum valent, quanto plus orationis ipſius vultus ad id, quod intendimus efficere, compoſitus? Plurimum tamen ad commendationem facit, ſive in conciliandis agentis moribus, ſive ad promerendum actioni favorem, ſive ad levandum varietate faſtidium, ſive ad quæ-
22 dam vel decentius indicanda [t] vel tutius. Sed antequam, quæ cuique rei figura conveniat, oſtendam [u], dicendum, nequaquam eas eſſe tam multas, quam ſunt a quibuſdam conſtitutæ. Neque enim me movent nomina illa, quæ
23 fingere utique Græcis promtiſſimum eſt. Ante omnia igitur illi, qui totidem *figuras* putant, quot *affectus*, repudiandi: non quia *affectus* non ſit quædam qualitas mentis; ſed quia *figura*, quam non communiter, ſed proprie nominamus, non ſit ſimplex rei cujuſque enuntiatio. Quapropter in dicendo *iraſci*, *dolere*, *miſereri*, *timere*, *confidere*, *contemnere*, non ſunt figuræ, non magis quam *ſuadere*, *mi-*
24 *nari*, *rogare*, *excuſare*. Sed fallit parum diligenter intuentes, quod inveniunt in omnibus his locis figuras, et earum [x] exempla ex orationibus excerpunt. Neque enim pars ulla dicendi eſt, quæ non recipere eas poſſit. Sed aliud eſt admittere *figuram*, aliud *figuram* eſſe. Neque enim verebor explicandæ rei gratia frequentiorem ejuſ-
25 dem nominis repetitionem. Quare dabunt mihi aliquam in *iraſcente*, *deprecante*, *miſerante* figuram, ſcio: ſed non ideo *iraſci*, *miſereri*, *deprecari*, figura erit. Cicero quidem omnia orationis lumina in hunc locum congerit, mediam quamdam (ut arbitror) ſecutus viam: ut nec omnis ſermo *ſchema* judicaretur, nec ea ſola, quæ haberent aliquam remotam ab uſu communi fictionem: ſed quæ eſſent clariſſima, et ad movendum auditorem valerent plurimum: quem duobus ab eo libris tractatum locum ad literam ſubjeci, ne fraudarem legentes judicio maximi auctoris.
26 In tertio de *Oratore* ita ſcriptum eſt: *In perpetua autem oratione, cum et conjunctionis lenitatem, et numerorum, quam*

[t] judicanda G. [u] oſtendo Jenſ. [x] eorum Jenſ.

26. *in tertio de Oratore*] C. 52. ſqq. Convenit autem lectio, quam e Burmanniana damus, cum ea, quam propoſuit vir doctiſſimus Zach. Pearce, pauciſſimis, quæ notamus, exceptis. Cæterum explicare figuras omnes adſcriptis nominibus aliis, Græcis præſertim, et exemplis, non nimis difficile; ſed non neceſſarium, præſertim cum deinde de omnibus fere diligenter ipſe Fabius præcipiat, nos vero huic, non Tullio, jam navemus operam.

dixi, rationem tenuerimus, tum eſt quaſi luminibus diſtinguenda et frequentanda omnis oratio ſententiarum atque verborum. Nam et commoratio *una in re permultum movet, et* 27
illuſtris explanatio, *rerumque, quaſi gerantur, ſub adſpectum pene ſubjectio: quæ et in exponenda re plurimum valet, et ad illuſtrandum id, quod exponitur, et ad amplificandum: ut iis, qui audient, illud, quod augebimus, quantum efficere oratio poterit*[z], *tantum eſſe videatur: et huic contraria ſæpe* præciſio[a] *eſt: et ad plus intelligendum, quam dixeris,* ſignificatio: *et diſtincte*[b] *conciſa brevitas, et* extenuatio: *et huic* 28
adjuncta illuſio, *a præceptis Cæſaris non abhorrens: et ab re* digreſſio, *in qua cum fuerit delectatio, tum* reditus *ad rem aptus et concinnus eſſe debebit:* propoſitioque, *quid ſis dicturus: et ab eo, quod eſt dictum,* ſejunctio: *et* reditus *ad propoſitum, et* iteratio: *et rationis apta* concluſio: *tum augendi minuendive cauſſa veritatis* ſuperlatio, *atque* tra- 29
jectio[c]: *et* rogatio, *atque huic finitima quaſi* percontatio: expoſitioque *ſententiæ ſuæ: tum illa, quæ maxime quaſi irrepit in hominum mentes, alia dicentis ac ſignificantis* diſſimulatio, *quæ eſt perjucunda, cum in oratione, non contentione, ſed ſermone tractatur: deinde* dubitatio, *tum* diſtribu- 30
tio, *tum* correctio, *vel ante, vel poſtquam dixeris, vel cum aliquid a te ipſo rejicias:* præmunitio *etiam eſt ad id, quod aggrediare: et* rejectio[d] *in alium:* communicatio, *quæ eſt quaſi cum iis ipſis, apud quos dicas, deliberatio: morum ac vitæ* imitatio, *vel in perſonis, vel ſine illis, magnum quoddam ornamentum orationis, et aptum ad animos conciliandos vel maxime, ſæpe autem etiam ad commovendos:* [e] *perſona-* 31
rum[f] ficta inductio, *vel graviſſimum lumen augendi:* deſcriptio, *erroris* inductio, *ad hilaritatem* impulſio, anteoccupatio[g]: *tum duo illa, quæ maxime movent,* ſimilitudo, *et*

[z] poſſit G. [a] percuſſio G. [b] diſtricte Jenſ. *bene, puto.* [c] tranſlatio G. [d] trajectio *Pearce ex MSS.* [e] orationis *inf.* Jenſ. [f] animos *inf.* G. Jenſ. [g] aut occup. *iid.*

28. *a præceptis Cæſaris*] Illius, quem unum collocutorum in his libris introducit Tullius.

29. *rogatio—percontatio*] Differunt enim hæc duo. Vid. 9, 2, 6. Doctiſſimus Pearce *percunctationem expoſitionemque ſententiæ ſuæ* conjungit, et intelligit, cum ad interrogata ſibi ſua ipſe Orator reſpondet, (quod ex Oratore deinde videbimus ſ. 42,) eamque *Subjectionem* vocari a Fabio aliiſque ait. Sed aliter certe ad Her. 4, 23. *Subjectio eſt, cum interrogamus adverſarios—deinde ſubjicimus* &c. *Sibi ipſi reſponſio* deinde ponitur ſ. 35. Add. 9, 2, 15.

29. *diſſimulatio*] Ironia: vid. 9, 2, 44.

exemplum: digeſtio, interpellatio, contentio, reticentia,
32 commendatio. *Vox quædam libera, atque etiam effrenatior* [h], *augendi cauſſa:* iracundia, objurgatio, promiſſio, deprecatio, obſecratio: declinatio *brevis a propoſito, non ut ſuperior illa* digreſſio, purgatio, conciliatio, læſio, optatio,
33 *atque* execratio. *His fere luminibus illuſtrant orationem ſententiæ. Orationis autem ipſius, tamquam armorum, eſt vel ad uſum* comminatio *et quaſi* petitio, *vel ad venuſtatem ipſa* tractatio. *Nam et* geminatio *verborum habet interdum vim, leporem alias: et paullulum immutatum verbum atque deflexum: et ejuſdem verbi crebra tum a primo* repetitio, *tum in extremum* converſio, *et in eadem verba* impetus, *et* concurſio, *et* adjunctio, *et* progreſſio: *et ejuſdem verbi crebrius poſiti quædam* diſtinctio, *et* revocatio *verbi: et illa, quæ* ſimiliter deſinunt [i], *aut quæ* cadunt ſimiliter, *aut quæ*
34 paribus paria *referuntur* [l], *aut quæ ſunt inter ſe* ſimilia. *Eſt etiam* gradatio *quædam, et* converſio, *et verborum concinna* tranſgreſſio: *et* contrarium, *et* diſſolutum, *et* declinatio [m], *et* reprehenſio, *et* exclamatio, *et* imminutio: *et quod* in multis caſibus *ponitur, et quod de ſingulis rebus propoſitis ductum* refertur ad ſingula, *et ad propoſitum* ſubjecta ratio,
35 *et item in diſtributis* ſuppoſita ratio: *et* permiſſio, *et rurſus alia* dubitatio, *et* improviſum *quiddam: et* dinumeratio, *et alia* correctio, *et* diſſipatio [n], *et quod* [o] continuatum, *et* interruptum, *et* imago, *et ſibi ipſi* reſponſio, *et* immutatio, *et* disjunctio, *et* ordo, *et* relatio, *et* digreſſio [p], *et* circum-
36 ſcriptio. *Hæc enim ſunt fere, atque horum ſimilia, vel plura etiam eſſe poſſunt* [pp], *quæ ſententiis orationem verbo-*

[h] effrenatio *Pearce, qui provocat etiam ad MSS. Fabii.* [i] deſinent Jenſ. [l] referent *id.* [m] dedignatio G. [n] *Sic* G. *et optimi quique MSS. it. Pearce, Capp.* diſputatio *al.* [o] *om.* G. Jenſ. [p] degr. *Pearce.* [pp] putant Jenſ.

31. *digeſtio*] Intelligo cum Turnebiano interprete μερισμὸν, quo nempe in partes ſuas totum *digeritur: contentio* autem eſt δεινωσις, vehementia.

33. *tamquam armorum*] Cicero paullo ante hunc locum c. 52. *Tum denique nobis hic orator ita conformandus eſt et verbis et ſententiis, ut, quemadmodum qui utuntur armis aut palæſtra, non ſolum ſibi vitandi aut feriendi rationem eſſe habendam putant, ſed etiam ut cum venuſtate moveantur; ſic verbis quidem ad aptam compoſitionem et decentiam, ſententiis vero ad gravitatem orationis utatur, ut ii, qui in armorum tractatione verſantur.* Tractatio igitur *armorum* hic eſt commoda, ſpecioſa, magnifica vibratio.

35. *et diſſipatio*] Quam interpretatur Noſter 9, 3, 39.

rumque conformationibus illuminent. Eadem ſunt in Oratore plurima, non omnia tamen, et paullo magis diſtincta: quia poſt orationis et ſententiarum figuras tertium quemdam ſubjecit locum, ad alias (ut ipſe ait) quaſi virtutes dicendi pertinentem. *Et reliqua,* [q] *ex collocatione verborum quæ ſumuntur quaſi lumina, magnum afferunt ornatum orationi. Sunt enim ſimilia illis, quæ in amplo ornatu ſcenæ aut fori appellantur* inſignia, *non quod ſola ornent, ſed quod excellant. Eadem ratio eſt horum, quæ ſunt* orationis lumina, *et quodammodo* inſignia: *cum aut duplicantur iteranturque verba, aut breviter commutata ponuntur: aut ab eodem verbo ducitur ſæpius oratio, aut in idem conjicitur, aut* [r] *utrumque: aut adjungitur idem iteratum, aut idem ad extremum refertur: aut continenter unum verbum non in eadem ſententia ponitur: aut cum ſimiliter vel cadunt verba, vel deſinunt: aut* [s] *multis modis contrariis relata contraria: aut cum gradatim ſurſum verſus reditur: aut cum demtis* [t] *conjunctionibus diſſolute plura dicuntur: aut cum aliquid prætereuntes, cur id faciamus oſtendimus: aut cum corrigimus noſmet ipſos, quaſi reprehendentes: aut ſi eſt aliqua exclamatio vel admirationis vel conqueſtionis* [u]*: aut cum ejuſdem nominis caſus ſæpius commutantur.* [v] *Sententiarum ornamenta majora ſunt: quibus quia frequentiſſime Demoſthenes utitur, ſunt qui putent, idcirco ejus eloquentiam maxime eſſe laudabilem. Enimvero* [x] *nullus fere ab eo locus ſine quadam conformatione* [y] *ſententiæ dicitur* [z]*: nec aliud quidquam eſt dicere, niſi omnes aut certe pleraſque aliqua ſpecie illuminare ſententias. Quas cum tu optime, Brute, teneas, quid attinet nominibus uti, aut exemplis? tantummodo notetur locus. Sic igitur dicet ille, quem expetimus, ut verſet ſæpe multis modis eamdem* [a] *et unam rem, et hæreat in eadem commoreturque ſententia. Sæpe etiam ut extenuet aliquid: ſæpe ut irrideat: ut declinet a propoſito, deflectatque ſententiam: ut proponat, quid dicturus ſit: ut, cum tranſegerit jam aliquid, definiat: ut ſe ipſe revocet: ut, quod dixit* [b]*,*

37 38 39 40 41 42

[q] quæ ex collatione verb. ſumuntur G. Jenſ. [r] *Sic MSS. Alm. et Voſſ.* [s] aut cum contr. G. [t] decaptis G. *ex* demptis. [u] queſtionis G. [v] Sed *inf. Grut.* [x] Et vere Jenſ. Et vero *Grut.* [y] *Sic* Jenſ. *it. Grut.* confirm. *ſphalma videtur.* [z] edicitur *Grut.* [a] eadem et in una re hæreat, in eademque commoretur ſent. G. Jenſ. [b] dixerit *iid.*

36. *in Oratore*] C. 39. ſq. in quo Gruterianam lectionem, ſi qua a noſtra diſcedit, ſupra notamus.

38. *breviter commutata*] *Breviterne* idem eſt quod brevi intervallo? an legendum *leviter?*

iteret: ut argumentum ratione concludat: ut interrogando urgeat: ut rursus quasi ad interrogata sibi ipse respondeat: 43 *ut contra, ac dicat, accipi et sentiri velit: ut addubitet, quid potius, aut quo modo dicat: ut dividat in partes: ut aliquid relinquat, ac* [c] *negligat: ut ante præmuniat: ut in eo ipso, in quo reprehendatur* [d]*, culpam in adversarium conferat: ut sæpe cum iis, qui audiunt* [e]*, nonnumquam etiam cum adversario quasi deliberet: ut hominum mores* [f] *sermonesque describat:* 44 *ut muta quædam loquentia inducat: ut ab eo, quod* [g] *agitur, avertat animos: ut sæpe in hilaritatem risumve convertat: ut ante occupet, quod videat* [h] *opponi: ut comparet similitudines, ut* [i] *utatur* [l] *exemplis: ut aliud alii tribuens dispertiat: ut interpellatorem coerceat: ut aliquid reticere se dicat: ut denuntiet, quid caveat* [m]*: ut liberius quid audeat: ut irascatur etiam: ut objurget aliquando: ut deprecetur: ut supplicet: ut medeatur: ut a proposito declinet aliquantulum: ut optet: ut execretur: ut fiat iis, apud quos dicet, fa-* 45 *miliaris. Atque alias etiam dicendi quasi* [n] *virtutes sequatur: brevitatem, si res petet: sæpe etiam rem dicendo subjiciet oculis, sæpe supra feret* [o]*, quam fieri possit: significatio sæpe erit major, quam oratio: sæpe hilaritas* [p]*, sæpe vitæ naturarumque imitatio* [q]*. Hoc in genere (nam quasi silvam vides) omnis eluceat oportet eloquentiæ magnitudo.*

II. Ergo cui latius complecti conformationes verborum ac sententiarum placuerit, habet, quod sequatur: nec affirmare ausim, quidquam esse melius; sed hæc ad propositi mei rationem legat. Nam mihi de his sententiarum figuris dicere in animo est, quæ ab illo simplici modo indicandi recedunt: quod idem multis doctissimis viris vi- 2 deo placuisse. Omnia tamen illa, etiam quæ sunt alterius modi lumina, adeo sunt virtutes orationis, ut sine his nulla intelligi vere possit oratio. Nam quo modo judex doceri potest, si desit illustris *explanatio, propositio, promissio, finitio, sejunctio* [r]*, expositio sententiæ suæ, rationis* [s] *apta conclusio, præmunitio, similitudo, exemplum, digestio, distributio, interpellatio, interpellantis coercitio* [t]*, contentio, purga-* 3 *tio, læsio?* Quid vero agit omnino eloquentia detractis amplificandi minuendique [u] rationibus? Quarum prior desiderat illam *plus quam dixeris significationem*, id est,

[c] ut *iid.* [d] reprehendantur Jens. [e] audient *id.* [f] fermones moresque *Grut.* [g] quo Jens. [h] putet G. putat Jens. [i] *om.* G. Jens. [l] utantur Jens. [m] caveant *Grut.* [n] *om.* G. [o] fiet Jens. [p] hilaritatis *id.* [q] mutatio G. [r] ejunctio G. [s] orationis G. Jens. [t] coërtio *iid.* [u] muniendi Jens.

ἔμφασιν, et *superlationem veritatis*, et *trajectionem*[x]: hæc altera *extenuationem*, *deprecationemque*. Qui affectus erunt vel concitati detracta *voce libera*, *effrenatiore*[z] *iracundia*, *objurgatione*, *optatione*, *execratione*? vel illi mitiores, nisi adjuvantur *commendatione*, *conciliatione*, *ad hilaritatem impulsione*? Quæ delectatio, aut quod mediocriter saltem 4
docti hominis indicium[a]? nisi alia *repetitione*, alia *commoratione* infigere: *digredi a re*, et *redire ad propositum* suum scierit: *removere a se*, *in alium trajicere*: quæ *relinquenda*, quæ *contemnenda* sint, judicare? Motus est in his orationis atque actus: quibus detractis jacet, et velut agitante corpus spiritu caret. Quæ cum adesse debent, tum dispo- 5
nenda atque varianda sunt, ut auditorem, quod in fidibus fieri videmus, omni sono permulceant[b]. Verum ea plerumque recta sunt, nec se fingunt, sed confitentur. Admittunt autem (ut dixi) *figuras*: quod vel ex proximo[c] doceri potest. Quid enim tam commune, quam *interro-* 6
gare, vel *percontari*? Nam utroque utimur indifferenter, cum alterum noscendi, alterum arguendi gratia videatur[d] adhiberi. At[e] ea res, utrocumque[f] modo dicatur, etiam multiplex habet schema. Incipiamus enim ab iis, quibus acrior ac vehementior sit probatio, quod primo loco posuimus. Simplex est sic rogare, 7

Sed vos qui tandem? quibus aut venistis ab oris?

Figuratum autem, quoties non scisciti gratia assumitur, sed instandi: *Quid enim*[g] *tuus ille, Tubero, destrictus in acie Pharsalica gladius agebat?* et, *Quousque tandem abutere, Catilina, patientia nostra?* et, *Patere tua consilia non sentis?* et totus denique hic locus. Quanto enim 8

[x] rejectionem G. *male. notat enim ὑπερβολήν.* [z] *Forte leg.* effrenatione, *vid.* 9, 1, 32. [a] judicium G. Jens. [b] mulceant G. [c] proxima Jens. [d] videtur G. Jens. [e] ut Jens. *Quid si fuit* Utro ea res cunque modo? [f] utracunque *id.* [g] *om. id.*

2. ἔμφασιν] De qua 9, 2, 64.

6. *interrogare, vel percontari*] Vid. 9, 1, 29. Prius illud *alterum noscendi* pertinere ad posterius verbum *percontari*, posterius vero *alterum arguendi* referri ad prius verbum *interrogare*; post Buchneri in Thesauro Fabriano observationem Popmæ errori oppositam, passim monuerunt alii. *Utrocunque* autem *modo dicatur*, sive *percontandi* sive *interrogandi* verbo utamur, multiplex ea in re schema occurrit.

7. *Sed vos*] Æn. 1, 369. *Quid enim tuus* Cic. pro Lig. 3. *Quousque tandem* Catil. 1, pr. *Dixitne tandem* pro Cluent. 37. *Medea apud Senecam* 453. *Sinon* Æn. 2, 69. *Et quisquam* Æn. 1, 48. *Quid non* Æn. 3, 56. *Non arma* Æn. 4, 590. *Terentianum* Eun. 1, 1, 1.

magis ardet, quam si diceretur, *Diu abuteris patientia nostra:* et, *Patent tua consilia.* Interrogamus etiam, quod negari non possit: *Dixitne tandem caussam C. Fidiculanius Falcula?* Aut ubi respondendi difficilis est ratio, ut vulgo uti solemus, *Quo modo? qui fieri potest?* Aut invidiæ gra-
4 9 tia, ut Medea apud Senecam, *Quas peti terras jubes?* Aut miserationis, ut Sinon apud Virgilium,

Heu quæ me tellus, inquit, quæ me æquora possunt
Accipere?

Aut instandi, et auferendæ dissimulationis: ut Asinius,
5 *Audisne? furiosum, inquam, non inofficiosum testamentum* [h]
10 *reprehendimus.* Totum hoc plenum est varietatis: nam et indignationi convenit,

—— *Et quisquam numen Junonis adoret?*

6 Et admirationi,

—— *Quid non mortalia pectora cogis,*
Auri sacra fames?——

11 Est interim acrius imperandi genus,

Non arma expedient, totaque ex urbe sequentur?
7

Et ipsi nosmet rogamus: quale est illud [i] Terentianum,

Quid igitur faciam?

12 Est aliqua etiam in respondendo figura, cum aliud interroganti ad aliud, quia sic [l] utilius sit [m], occurritur, tum augendi criminis gratia, ut testis in reum rogatus, *An ab*
8 *reo fustibus vapulasset? Et* [n] *innocens,* inquit; tum declinandi, quod est frequentissimum: *Quæro, an occideris hominem?* respondetur, *Latronem. An fundum occupaveris?*
13 respondetur, *Meum.* Ut confessionem præcedat defensio: ut apud Virgilium in Bucolicis dicenti,

Non ego te vidi Damonis, pessime, caprum
Excipere insidiis?——

occurritur,

An mihi cantando victus non redderet ille?

[h] testimonium G. *male.* [i] id Jens. [l] *om. id.* [m] sic G. [n] *om.* G.

13. *apud Virgilium*] Ecl. 3, 17.

Cui [o] eſt conſinis *diſſimulatio*, non alibi quam in riſu po- 14
ſita, ideoque tractata ſuo loco. Nam ſerio ſi fiat, pro
confeſſione eſt. Ceterum et *interrogandi ſe ipſum* [p], et *re-*
ſpondendi ſibi, ſolent eſſe non ingratæ vices: ut Cicero
pro Ligario, *Apud quem igitur hoc* [q] *dico? nempe apud eum,*
qui, cum hoc ſciret, tamen me antequam vidit, reipublicæ
reddidit. Aliter pro Cœlio ficta interrogatio eſt [r]: *Dicet* 15
aliquis, Hæc igitur eſt tua diſciplina? ſic tu inſtituis ado-
leſcentes? et totus locus. Deinde, *Ego, ſi quis, judices,*
hoc robore animi, atque hac indole virtutis ac continentiæ
fuit, et cetera. Cui diverſum eſt, cum alium rogaveris,
non exſpectare reſponſum, et ſtatim ſubjicere: *Domus tibi*
deerat? at habebas: pecunia ſuperabat? at egebas [s]. Quod
ſchema quidam [t] per *ſubjectionem* vocant. Fit et compa- 16
ratione: *Uter* [u] *igitur facilius ſuæ ſententiæ rationem red-*
deret? Et aliis modis tum brevius, tum latius, tum de
una re, tum de pluribus. Mire vero in cauſſis valet *præ-*
ſumtio, quæ προλήψις dicitur, cum id, quod objici poteſt,
occupamus. Id neque in aliis partibus parum [x] eſt, et
præcipue procemio convenit. Sed, quamquam generis 17
unius, diverſas tamen ſpecies habet. Eſt [y] enim quædam
præmunitio, qualis Ciceronis contra Q. Cæcilium, *quod ad*
accuſandum deſcendat, qui ſemper defenderit [z]: quædam
confeſſio, ut pro Rabirio Poſthumo, quem ſua quoque ſen-
tentia reprehendendum fatetur [a], *quod pecuniam regi credi-*
derit: quædam *prædictio*, ut, *Dicam enim non augendi cri-*
minis gratia: quædam *emendatio*, ut, *Rogo ignoſcatis mihi,*
ſi longius ſum evectus: frequentiſſima *præparatio*, cum
pluribus verbis, vel quare facturi quid ſimus, vel quare
fecerimus, dici ſolet. Verborum quoque vis ac propriе- 18
tas confirmatur vel *præſumtione*, *Quamquam illa non pœna,*
ſed prohibitio ſceleris fuit: aut *reprehenſione*, *Cives, cives* [b],
inquam, ſi hoc eos appellari nomine fas eſt. Affert aliquam 19
fidem veritatis et *dubitatio*, cum ſimulamus quærere nos,
unde incipiendum, ubi deſinendum, quid potiſſimum di-

[o] cujus G. Jenſ. [p] ſe ipſos Jenſ. [q] hæc G. Jenſ. [r] interroga-
tione *iid. recte, puto.* [s] agebas Jenſ. [t] quidem G. [u] Utrum Jenſ.
[x] *Vid. leg.* rarum: [y] *et* p *ſexcenties miſcentur.* [y] Etenim *id.* [z] defen-
derat *id.* [a] fateretur *id.* [b] *om.* G. Jenſ.

14. *ſuo loco*] 6, 3, 68. *Cic. pro Lig.* c. 3. *pro Cœlio* c. 17. *Domus tibi* Cic. Orat. c. 67. *contra Cæcil.* Div. in Verr. 1. *pro Rabirio Poſt.* in ipſo principio et c. 9. *Dicam enim non augendi.* Neſcio ubi hoc; ſed ſimillimum pro Milon. 10. *Dicam enim non derivandi criminis cauſſa.*

cendum sit? cujusmodi exemplis plena sunt omnia: sed unum interim sufficit, *Equidem, quod ad me attinet, quo me vertam, nescio. Negem fuisse infamiam judicii corrupti? &c.* Hoc etiam in præteritum valet: nam et dubitasse nos fingimus. A quo schemate non procul abest illa, quæ dicitur *communicatio*, cum aut [c] ipsos adversarios consulimus, ut Domitius Afer pro Cloantilla [d], *At illa nescit trepida* [e], *quid liceat feminæ, quid conjugem deceat: forte vos in illa solitudine* [f] *obvios casus miseræ mulieri obtulit: tu, frater, vos, paterni amici, quod consilium datis?* Aut cum judicibus quasi deliberamus, quod est frequentissimum, *Quid suadetis?* et, *Vos interrogo, quid tandem fieri oportuit?* ut Cato: *Cedo, si vos in eo loco essetis, quid aliud fecissetis?* Et alibi, *Communem rem agi putate, ac vos huic rei præpositos esse.* Sed nonnumquam communicantes aliquid inexspectatum subjungimus, quod et per se schema est: ut in Verrem Cicero, *Quid deinde? quid censetis? furtum fortasse, aut prædam aliquam?* Deinde, cum diu suspendisset judicum animos, subjecit, quod multo esset improbius. Hoc Celsus *sustentationem* vocat. Est autem duplex: nam contra frequenter, cum exspectationem gravissimorum fecimus, ad aliquid, quod sit leve, aut nullo [g] modo criminosum, descendimus. Sed, quia non tantum per communicationem fieri solet, παρά-δοξον alii nominaverunt, id est, *inopinatum*. Illis non accedo, qui schema esse existimant, etiam si quid nobis ipsis dicamus inexspectatum accidisse: ut Pollio, *Numquam fore credidi, judices, ut, reo Scauro, ne quid in ejus judicio gratia valeret, precarer.* Pene [h] idem fons est illius, quam *permissionem* vocant, qui communicationis: cum aliqua ipsis judicibus relinquimus æstimanda [i], aliqua nonnumquam adversariis quoque: ut Calvus Vatinio, *Perfrica frontem, et dic te digniorem, qui prætor fieres, quam Catonem.* Quæ vero sunt augendis affectibus accommodatæ figuræ, constant maxime *simulatione*. Namque et irasci nos, et gaudere, et timere, et admirari, et dolere, et indignari, et optare, quæque sunt similia his, fingimus. Inde sunt illa, *Liberatus sum. Respiravi*: et, *Bene habet:*

[c] apud Jens. [d] Cloatilla nescit G. Jens. *vicinia soni elisit tres syllabas.* [e] trepidat *iid.* [f] solicitudine G. *recte, arbitror.* [g] ullo G. *male.* [h] Est pene idem fons Jens. [i] existim. *id.*

19. *Equidem, quod*] Pro Cluent. c. 1. *In Verrem* 5, 5, pr.
26. *Liberatus sum*] Pro Milon. c. 18. *O tempora* Catil. 1, 1. *Miserum me* Phil. 2, 26.

et, *Quæ amentia eſt hæc?* [k] *O tempora, o mores!* et, [l] *Miſerum me! conſumtis enim lacrimis infixus tamen pectori* [m] *hæret dolor*: et,

——— *Magnæ nunc hiſcite terræ.*

Quod *exclamationem* quidam vocant, ponuntque inter fi- 27
guras orationis. Hæc quoties vera ſunt, non ſunt in ea forma, de qua nunc loquimur. Sed [n] aſſimulata, et arte compoſita, procul dubio *ſchemata* ſunt exiſtimanda. Quod idem dictum ſit de oratione libera, quam Cornificius *licentiam* vocat, Græci παῤῥησίαν. Quid enim minus figuratum, quam vera libertas? Sed frequenter ſub hac facie 28
latet adulatio. Nam Cicero cum dicit pro Ligario, *Suſcepto bello, Cæſar, geſto jam etiam* [o] *ex parte magna, nulla vi coactus* [p], *conſilio ac voluntate mea ad ea arma profectus ſum, quæ erant contra te ſumta*: non ſolum ad utilitatem Ligarii reſpicit, ſed magis laudare victoris clementiam non poteſt. In illa vero ſententia, *Quid autém aliud egi-* 29
mus, Tubero, niſi ut [q], *quod hic poteſt, nos poſſemus?* admirabiliter utriuſque partis facit bonam cauſſam: ſed hoc eum [r] demeretur, cujus [s] mala fuerat. Illa adhuc audaciora [t], et majorum (ut Cicero exiſtimat) laterum, fictiones perſonarum, quæ προσωποποιίαι dicuntur. Mire namque cum variant orationem, tum excitant. His et [u] ad- 30
verſariorum cogitationes, velut ſecum loquentium, protrahimus: quæ tamen ita demum a fide non abhorrent, ſi ea locutos finxerimus, quæ cogitaſſe [x] eos non ſit abſurdum: et noſtros cum aliis ſermones, et aliorum inter ſe credibiliter introducimus: et *ſuadendo, objurgando, querendo, laudando, miſerando*, perſonas idoneas damus. Quin 31

[k] et *inf.* G. [l] *Sic Voſſ. pr. et ſic ap. Cic.* o miſerum *al.* [m] pectoris Jenſ. [n] *om.* G. [o] *om.* G. Jenſ. [p] *om.* G. [q] *om.* G. [r] cum G. [s] et c. G. [t] audentiora Jenſ. [u] etiam *id.* [x] coegiſſe *id.*

27. *ſub hac facie latet adul.*] Diximus aliquid ad 8, 6, 55. Hic Plutarchum advocemus, et exemplum unum hujus torvæ adulationis pulcherrimum. De diſcr adulat. p. 104. H. Steph. Τιβερίῳ Καίσαρος εἰς τὴν σύγκλητον ποτε παρελθόντος, εἷς τῶν κολάκων ἀναβοᾷ ἔφη, Δεῖν ἐλευθέρους ὄντας παῤῥησιάζεσθαι καὶ μηδὲν ὑποστέλλεσθαι μηδ' ἀποσιωπᾶν τῶν συμφερόντων. Ἀναπεινας δὲ πάντας ὄντας, γενομένης αὐτῷ σιωπῆς, καὶ τῷ Τιβερίου προσέχοντος, Ἄκουσον, ἔφη, Καῖσαρ, ἃ σοι πάντες ἐγκαλοῦμεν, οὐδεὶς δὲ τολμᾷ φανερῶς λέγειν· ἀμελεῖς σεαυτοῦ, καὶ πρόεσαι τὸ σῶμα, καὶ καταπτοίχεις ἀεὶ φροντίσι καὶ πόνοις ὑπὲς ἡμῶν, ὥτε μεδ' ἡμέραν ὥτε νύκτωρ ἀναπαυόμενος. Πολλὰ δὲ αὐτῷ τοιαῦτα συνείροντος, εἶπεῖν φασι τὸν βίττορα Κάσσιον Σευῆρον, Αὐτη τοῦτον ἡ παῤῥησία τὸν ἄνθρωπον ἀποκτενεῖ.

30. *perſonas idoneas*] Admirabiliter hoc obſervavit in Oratione pro Cœlio Tullius, c. 14, 15, 16.

deducere deos in hoc genere dicendi, et inferos excitare, conceſſum eſt. Urbes etiam populique vocem [z] accipiunt. Ac ſunt quidam, qui has demum προσωποποιίας dicant, in quibus et corpora et verba fingimus. Sermones hominum aſſimulatos [a] dicere διαλογες malunt, quam [b], quod
32 Latinorum quidam dixerunt, *ſermocinationem*. Ego, jam recepto more, utrumque eodem modo appellavi. Nam certe ſermo fingi non poteſt, ut non perſonæ ſermo fingatur. Sed in his, quæ natura non permittit, hoc modo mollior fit figura: *Etenim ſi mecum patria, quæ mihi vita mea multo eſt carior, ſi cuncta Italia, ſi omnis reſpublica ſic loquatur, M. Tulli, quid agis?* Illud audacius genus: *Quæ* [c] *tecum, Catilina, ſic agit* [d], *et quodammodo tacita loquitur, Nullum jam aliquot annis facinus exſtitit, niſi per te.*
33 Commode etiam aut [e] nobis aliquas ante oculos eſſe rerum perſonarumve [f] imagines fingimus, aut eadem adverſariis aut judicibus [g] non accidere miramur: qualia ſunt, *Videtur mihi*, et, *Nonne videtur tibi?* Sed magna quædam vis eloquentiæ deſideratur. Falſa enim et incredibilia natura neceſſe eſt aut magis moveant [h], quia ſupra vera
34 ſunt: aut pro vanis accipiantur, quia vera non ſunt. Ut dicta autem quædam, ita ſcripta quoque fingi ſolent: quod facit Aſinius pro Liburnia, *Mater mea, quæ mihi tum cariſſima, tum dulciſſima fuit, quæque mihi vixit, biſque eadem die mihi* [i] *vitam dedit*, et reliqua: deinde, *exheres eſto*. Hæc cum per ſe figura eſt, tum duplicatur, quoties, ſicut in hac cauſſa, ad imitationem alterius ſcripturæ
35 componitur. Nam contra recitabatur teſtamentum, *P. Novanius Gallio, cui ego omnia meritiſſimo volo et debeo, pro ejus animi in me ſumma voluntate*, et adjectis deinceps aliis, *heres eſto*. Incipit eſſe quodammodo παρῳδή, quod nomen ductum a canticis ad aliorum ſimilitudinem modulatis, abuſive etiam in verſificationis ac ſermonum imi-
36 tatione ſervatur. Sed formas quoque fingimus ſæpe, ut

[z] voces G. Jenſ. [a] aſſimilatos Jenſ. [b] *om. id.* [c] qui Jenſ. [d] ait G. [e] apud nos Jenſ. [f] perſonarum, vocum im. G. [g] judiciis G. [h] moveat Jenſ. [i] *om.* G. Jenſ.

31. *Latinorum quidam*] V. g. Auctor ad Her. 4, 43 et 52. ſq. Idem *conformationem* dicit, *cum aliqua, quæ non adeſt, perſona confingitur—aut cum res muta aut informis ſit eloquens et formata, et ei oratio tribuitur ad dignitatem accommodata, aut actio quædam* &c.

32. *Etenim ſi*] Catil. 1, 11. *Quæ tecum* Catil. 1, 7.

34. *biſque eadem die mihi vitam dedit*] Quomodo *bis?* an quod liberum peperit vel nobilem?

Famam Virgilius, ut[l] *Voluptatem ac Virtutem* (quemadmodum a Xenophonte traditur) Prodicus, ut *Mortem ac Vitam*, quas contendentes in Satyra tradit Ennius. Eſt 37
et incertæ[m] perſonæ ficta oratio: *Hic aliquis*, et, *Dicat aliquis*. Eſt et jactus ſine perſona ſermo, *Hic Dolopum manus, hic ſævus tendebat Achilles*. Quod ſit mixtura figurarum, cum προσωποποιΐα accedit illa, quæ eſt orationis per detractionem[n]: detractum eſt enim, *quis diceret?* Vertitur enim interim προσωποποιΐα in ſpeciem narrandi. Unde et apud hiſtoricos reperiuntur obliquæ allocutiones: ut in T. Livii primo ſtatim libro, *Urbes quoque, ut cetera, ex infimo naſci: deinde, quas*[o] *ſua virtus ac dii juvent, magnas opes ſibi magnumque*[p] *nomen facere*. Averſus 38
quoque a judice ſermo, qui dicitur ἀποστροφή, mire movet, ſive adverſarios invadimus[q], *Quid enim tuus ille, Tubero, in acie Pharſalica gladius agebat?* ſive ad invocationem aliquam convertimur, *Vos enim jam ego, Albani tumuli atque luci:* ſive ad invidioſam implorationem, *O leges*[r] *Porciæ, legeſque Semproniæ!* Sed illa quoque vocatur *averſio*, 39
quæ a propoſita quæſtione abducit audientem,

Non ego cum Danais Trojanam exſcindere[s] *gentem*
Aulide juravi. ———

Quod ſit et multis et variis figuris, cum aut aliud ex-

[l] et Jenſ. [m] incerta perſona *id.* [n] detractationem G. [o] quos G. [p] magnum Jenſ. [q] invaſimus G. Jenſ. [r] lex Porcia G. [s] excidere G.

36. *Famam Virgilius*] Æn. 4, 174. *A Xenophonte* Ἀπομνημον. 2, 1. *Hic Dolopum* Virg. Æn. 2, 29.

37. *illa, quæ eſt*] *Illa* figura, *quæ eſt per detractionem orationis*. Sic utcunque intelligitur. Sed Gothanus monet, ut ſuſpicer, latere hic aliquid de abſtruſiore illa notione verbi *tractare* et *tractatio*, quam ex quarto ad Heren. 42, proponam breviter, ſi quis forte felicior verum videat. *Commutabimus* (expoliendæ orationis cauſa eandem rem) *tripliciter, verbis, pronuntiando*, tractando—tractando, ſi *ſententiam trajiciemus aut ad* ſermocinationem, *aut ad* exſuſcitationem &c. Illam *tractationem* non intellectam, puto, corrumpendo gloſſis et mutationibus huic loco occaſionem dediſſe.

37. *in T. Livii*] 1, 9. ubi tamen obſcurum non eſt, quis loquatur. Præcedit enim, *Tum ex conſilio patrum Romulus legatos circa vicinas gentes miſit, qui ſocietatem connubiumque novo populo peterent: Urbes quoque* &c. intellige *dicerentque*, vel ſimile quiddam.

38. *Quid enim tuus*] Pro Ligario c. 3. *Quid enim, Tubero, deſtrictus ille tuus in acie Pharſalica gladius agebat?* Alterum, *Vos enim jam*, eſt ex Miloniana c. 31. Tertium in Verr. 5, 63. *O Lex Porcia, legeſque Semproniæ!* illud autem, *Non ego cum Danais*, eſt Æn. 4, 426. Denique quod *proximo libro* dixit, eſt 8, 3, 68.

ſpectaſſe nos, aut majus aliquid timuiſſe ſimulamus, aut plus videri poſſe ignorantibus, quale eſt proœmium pro
40 Cœlio. Illa vero (ut ait Cicero) ſub *oculos ſubjectio* tum fieri ſolet, cum res non geſta indicatur, ſed, ut ſit geſta, oſtenditur: nec univerſa, ſed per partes: quem locum proximo libro ſubjecimus *evidentiæ:* et Celſus hoc nomen iſti figuræ dedit: ab aliis ὑποτύπωσις dicitur propoſita quædam forma rerum ita expreſſa verbis, ut cerni potius videatur, quam audiri: *Ipſe, inflammatus ſcelere ac furore, in forum venit: ardebant oculi: toto ex ore crudelitas emica-*
41 *bat*[t]. Nec ſolum, quæ facta ſint aut fiant, ſed etiam, quæ futura ſint aut futura fuerint, imaginamur. Mire tractat hæc Cicero pro Milone, quæ facturus fuerit Clodius, ſi præturam invaſiſſet. Sed hæc quidem tranſlatio temporum, quæ proprie μετάστασις dicitur, in διατυπώσει verecundior apud priores fuit. Proponebant[u] enim talia, *Credite vos intueri:* ut Cicero, *Hæc, quæ non vidiſtis oculis,*
42 *animis cernere poteſtis.* Novi vero, et præcipue declamatores, audacius, nec mehercule ſine motu quodam imaginantur: ut Seneca in controverſia, cujus ſumma eſt, quod pater filium et novercam, inducente[x] altero filio, in adulterio deprehenſos occidit, *Duc, ſequor: accipe hanc ſenilem*
43 *manum, et quocumque vis imprime.* Et paullo poſt, *Aſpice,* inquit, *quod diu non credidiſti. Ego vero non video, nox oboritur, et craſſa caligo.* Habet hæc figura[z] manifeſtius
44 aliquid. Non enim narrari res, ſed agi videtur. Locorum quoque dilucida et ſignificans deſcriptio eidem[a] virtuti aſſignatur a quibuſdam, alii τοπογραφίαν dicunt. Εἰρωνείαν, inveni, qui *diſſimulationem* vocarent: quo nomine, quia parum totius hujus figuræ videntur vires oſtendi, nimirum ſicut in pleriſque, Græca erimus appellatione contenti. Igitur εἰρωνεία, quæ eſt *ſchema*, ab illa, quæ eſt tropus, genere ipſo nihil admodum diſtat: (in utroque enim *contrarium ei, quod dicitur*, intelligendum eſt) ſpecies vero prudentius intuenti diverſas eſſe facile eſt deprehen-
45 dere[b]. Primum, quod tropus apertior eſt: et, quam-

[t] eminebat G. *et Cic. ap. Grut. et Gron.* emanabat *Gell. Grutero laudatus.* [u] Proponebat Jenſ. [x] indicante G. [z] *om.* G. [a] ejuſdem virtutis G. Jenſ. [b] repreh. Jenſ.

40. *Ipſe inflammatus*] Verr. 4, 62. *pro Milone* c. 32. ſq. Sed quam *Senecæ* laudat *controverſiam*, ea hodie non exſtat.

44. *qui diſſimulationem vocarent*] Ipſe quoque Cicero, cujus verba ſunt 9, 1, 29. Adde de re ipſa 9, 1, 7. *Illud in Catilinam* eſt 1, 8.

quam aliud dicit ac sentit, non tamen aliud simulat. Nam et omnia circa fere recta sunt: ut illud in Catilinam, *A quo repudiatus, ad sodalem tuum, virum optimum, M.* [c] *Marcellum demigrasti.* In duobus demum verbis est ironia, ergo etiam brevior est tropus. At in [d] figura to- 46
tius voluntatis fictio est, apparens magis, quam confessa: ut illic verba sint verbis diversa, hic sermoni [e] sensus, loci [f], et tota interim causæ conformatio [g]: tum etiam vita universa ironiam habere videtur [h], qualis est visa Socratis. Nam ideo dictus εἴρων, id est, agens imperitum, et admirator aliorum tamquam sapientium: ut, quemadmodum ἀλληγορίαν facit continua μεταφορά, sic hoc [i] schema faciat troporum [l] ille contextus. Quædam vero genera hujus 47
figuræ nullam cum tropis habent societatem: ut illa statim prima, quæ dicitur a negando, quam nonnulli vocant ἀπόφασιν [m], *Non agam tecum jure summo, non dicam, quod forsitan obtinerem:* et, *Quid ego istius decreta, quid rapinas, quid hereditatum possessiones datas, quid ereptas proferam?* et, *Mitto* [n] *illam primam libidinis injuriam:* et, *Ne illa quidem testimonia recito, quæ dicta sunt de sestertiorum* [o] *septingentis millibus:* et, *Possum dicere.* Quibus generibus per 48
totas interim quæstiones decurrimus, ut Cicero, *Hoc ego si sic agerem, tamquam mihi crimen esset diluendum, hæc* [p] *pluribus dicerem.* Εἰρωνεία est et, cum similes imperantibus vel permittentibus [q] sumus,

[c] Metellum G. Jens. [d] *om.* G. [e] fermonis Jens. [f] *Sic* G. *it. Colb. et Vallæ ap. Bur.* joci *al.* [g] *Sic* Jens. *it. Almel.* confirm. *al.* [h] videatur G. Jens. [i] hæc G. [l] tropus G. tropos ille conteftus Jens. [m] ἀντίφρασιν G. [n] Mitte G. [o] *Sic* G. *et Voss.* 2. seftertiis *rel.* [p] hoc G. Jens. [q] prætermitt. Jens.

46. *agens imperitum*] Suavissima est illa de Socrate Alcibiadis ebrii oratio in Symposio Platonis, de qua apponam paucula, ut ante Plutarchi narrationem, ne tædeat tamdiu in rhetoricis spinis versari. Est autem p. 333, A. Læmar. Φημὶ ὁμοιότατον αὐτὸν εἶναι τοῖς Σειληνοῖς τούτοις, τοῖς ἐν τοῖς Ἑρμογλυφείοις κειμένοις· οὕστινας ἐργάζονται οἱ δημιουργοὶ σύριγγας ἢ αὐλοὺς ἔχοντας· οἱ δὲ διχάδε διοιχθέντες φαίνονται ἔνδοθεν ἀγάλματα ἔχοντες θεῶν κ. τ. λ. nimirum hæc deinde tum ad formam corporis, quod pulchræ adeo animæ hospitium præbeat, tum ad perpetuam viri ironiam refert.

47. *Non agam tecum*] Verr. 5, 2, ubi ita editur, *Non agam summo jure tecum; non dicam id, quod debeam forsitan obtinere.* Nimirum ex memoria laudavit Fabius. *Quid ego istius* Phil. 2, 25.

47. *sestertiorum septingentis millibus*] Prætuli lectionem, quæ conveniret rationi sestertiariæ, ut a Gronovio demonstrata est; ac pœnitet fere non idem me ausum in Columella 3, 3, 13, ubi tamen causam ejus timiditatis dixi. Adjiciendus interim hic locus illis, quos emendari jubet vir summus de Pec. Vet. 1, 4, p. 22.

I, sequere Italiam ventis. ——

49 Et, cum ea, quæ nolumus videri adversariis esse, concedimus eis[r]. Id acrius fit, cum eadem in nobis sunt, et in adversario non sunt:

—— *Meque timoris*
Argue tu, Drance, quando tot cædis acervos
Teucrorum tua dextra dedit.

Quod idem contra valet, cum aut ea, quæ a nobis absunt, aut etiam, quæ in adversarios recidunt, quasi fateamur[s]:

Me duce Dardanius Spartam expugnavit adulter.

50 Nec in personis tantum, sed et in rebus versatur hæc contraria dicendi, quam quæ intelligi velis, ratio, ut totum pro Quincto Ligario procemium, et illæ elevationes, *Videlicet, O dii boni!*

Scilicet is superis labor est.

51 Et ille pro Oppio locus, *O amorem mirum! O benevolentiam*[t] *singularem!* Non procul autem absunt ab hac simulatione tres[u] inter se similes, *Confessio nihil nocitura*, qualis est, *Habes igitur, Tubero, quod est accusatori maxime optandum, confitentem reum:* et *Concessio*, cum aliquid etiam iniquum videmur caussæ fiducia pati, *Metum*[x] *virgarum navarchus*[y] *nobilissimæ civitatis pretio*[z] *redemit: humanum est*[a]: et pro Cluentio de invidia, *Dominetur in concionibus, jaceat in judiciis:* tertia *Consensio*, ut pro eodem, *judicium*
52 *esse corruptum.* Hæc evidentior figura est, cum alicui rei assentimur, quæ est futura pro nobis: verum id accidere sine adversarii vitio non potest. Quædam etiam velut[b] laudamus, ut Cicero in Verrem circa crimen Apollonii[c] Drepanitani, *Gaudeo etiam, si quid ab eo abstuliisti: et abs*
53 *te nihil rectius factum esse dico.* Interim augemus crimina,

[r] hic *id.* [s] fatemur G. Jens. [t] benivol. *iid.* [u] res *Voss.* 1. *quod probo.* [x] metu Jens. [y] nobilis *inf.* G. Jens. [z] se *inf.* Jens. [a] humatum G. [b] vel Jens. [c] Apollinis G. Jens.

48. *I, sequere Italiam*] Æn. 4, 381. *Meque timoris* Æn. 11, 384. *Me duce* 10, 92. *Scilicet is superis* Æn. 4, 379.

51. *Habes igitur*] Pro Ligar. 1. *Metum virgarum* Verr. 5, 44. *pro Cluent.* c. 2. In eadem oratione in pr. c. 23, convenit inter partes, *judicium*, quo damnatus est Oppianicus, *fuisse corruptum*; a quo corruptum fuerit, quæritur. Illud de *Apollonio Drepanitano* est in Verr. 4, 17. *pro Roscio* immanitas parricidii exaggeratur c. 22. sq.

quæ ex facili aut diluere poſſumus, aut negare, quod eſt frequentius, quam ut exemplum deſideret. Interim hoc ipſo fidem detrahimus illis, quod ſint tam gravia: ut pro Roſcio Cicero, cum immanitatem parricidii, quamquam per ſe manifeſtam, tamen etiam vi orationis exaggerat. Ἀποσιώπησις, quam idem Cicero *reticentiam*, Celſus *obticentiam*, nonnulli *interruptionem* appellant, et ipſa oſtendit aliquid affectus vel [d] iræ, ut, 54

Quos ego: ſed motos præſtat componere fluctus:

vel [d] ſolicitudinis, et quaſi religionis, *An hujus* [e] *ille legis, quam Clodius a ſe inventam gloriatur, mentionem facere auſus eſſet vivo Milone, ne* [f] *dicam conſule? de noſtrum enim omnium: non audeo totum dicere:* cui ſimile eſt in proœmio 55
pro Cteſiphonte Demoſthenis: vel alio tranſeundi gratia, *Communis autem, tametſi* [g] *ignoſcite mihi, judices.* In quo eſt et illa (ſi tamen inter ſchemata numerari debet, cum aliis etiam pars cauſſæ videatur) *digreſſio:* abit enim cauſſa in laudes Cn. Pompeii. Id quod fieri etiam ſine ἀποσιωπήσει potuit. Nam brevior illa, ut ait Cicero, a re di- 56
greſſio plurimis ſit modis. Sed hæc exempli gratia ſufficient: *Tum* [h] *Caius Varenus, is qui a familia Anchariana occiſus eſt: hoc, quæſo, judices, diligenter attendite:* et pro Milone, *Et aſpexit me* [i] *illis quidem oculis, quibus tum ſolebat, cum omnibus omnia minabatur.* Eſt alia non quidem 57
reticentia, quæ ſit imperfecti ſermonis, ſed tamen præciſa, velut ante legitimum finem, oratio: ut illud [k], *Nimis urgeo, commoveri videtur adoleſcens:* et, *Quid plura? ipſum adoleſcentem dicere audiſtis.* Imitatio morum alienorum, 58
quæ ἠθοποιΐα, vel, ut alii malunt, μίμησις dicitur, jam inter leniores affectus numerari poteſt. Eſt [l] enim poſita fere in eludendo: ſed verſatur et in *factis*, et in *dictis*. In factis, quod [m] eſt ὑποτυπώσει vicinum: in dictis, quale eſt apud Terentium,

[d] ut G. *bis.* [e] hoc G. [f] non Jenſ. [g] temeſi Jenſ. [h] Cum G.
[i] tum *inf.* Jenſ. [k] illa *id.* [l] Etenim *id.* [m] quidem ὑπ. in dictis G.

54. *Quos ego*] Virg. Æn. 1, 135. Iſta, *An hujus ille legis*, videntur petita ex illa Tullii pro Milone oratione, quam in ipſo judicio habuit: quam lectam Fabio aliunde conſtat.

55. *pro Cteſiphonte Demoſthenis*] S. 2. Ἀλλ' ἐμοὶ μὲν—poſtulabat ſententia eum dicere, quid futurum de ſe eſſet, ſi benevolentia populi excideret; id quod reticet, et ſubjungit, οὐ βούλομαι δὲ δυσχερῆς εἶπεῖν ὑδὲν ἀρχόμενος τῷ λόγου.

56. *Tum C. Varenus*] Adfuit 4, 1, 74. Pro Milone c. 12.

58. *apud Terentium*] Eunuch.

At ego neſciebam, quorſum tu ires. Parvula
Hinc eſt abrepta, eduxit mater pro ſua,
Soror dicta eſt: cupio abducere, ut reddam ſuis.

59 Sed noſtrorum quoque dictorum factorumque ſimilis imitatio eſt per *relationem*, niſi quod frequentius aſſeverat, quam eludit: *Dicebam habere eos actorem Q. Cæcilium.* Sunt et illa jucunda, et ad commendationem cum varietate, tum etiam ipſa natura plurimum proſunt, quæ ſimplicem quamdam, et non præparatam oſtendendo oratio-
60 nem, minus nos ſuſpectos judici faciunt. Hinc eſt quaſi *pœnitentia dicti*: ut pro Cœlio, *Sed quid ego ita gravem perſonam induxi*[n]*?* Et quibus utimur vulgo, *Imprudens incidi.* Vel cum quærere nos, quid dicamus, fingimus, *Quid reliquum eſt?* et, *Num quid omiſi?* et cum ibidem in Verrem ait Cicero, *Unum etiam mihi reliquum hujuſmodi crimen eſt*: et,
61 *Aliud ex alio ſuccurrit mihi.* Unde etiam venuſti tranſitus fiunt; non, quia tranſitus ipſe ſit ſchema: ut Cicero, narrato Piſonis exemplo, qui annulum ſibi cudi[o] ab aurifice in tribunali ſuo juſſerat, velut hoc[p] in memoriam adductus[q] adjecit, *Hic*[r] *modo me commonuit Piſonis annulus, quod*[s] *totum effluxerat. Quam multis iſtum putatis hominibus honeſtis de digitis annulos aureos abſtuliſſe?* Et cum aliqua velut ignoramus, *Sed earum rerum artificem, quem? quemnam?*
62 *recte admones, Polycletum eſſe dicebant.* Quod quidem non in hoc tantum valet. Quibuſdam enim, dum aliud agere videmur, aliud efficimus: ſicut hic Cicero conſequitur, ne, cum morbum in ſignis atque tabulis objiciat Verri, ipſe quoque earum rerum ſtudioſus eſſe credatur. Et Demoſthenes jurando per interfectos in Marathone et Salamine id agit, ut minore invidia cladis apud Chæroneam

[n] introduxit G. Jenſ. [o] eludi G. [p] hic Jenſ. [q] inductus G. [r] hoc Jenſ. [s] qui totus G.

1, 2, 75. *Dicebam habere* Divin. in Cæcil. c. 2. *pro Cœlio* c. 15. *Imprudens incidi*, in Verrem 4, 20.

61. *Hic modo me*] Verr. 4, 26. *Sed earum rerum* in Verr. 4, 3. Laudat etiam Plin. 1, 20, 5. Extemporalitatem fingit Cicero et actionis ſimilitudinem in oratione, quam nunquam habuit; quærit nomen artificis, fingit illud ſibi ſubjici ab ſuæ partis hominum aliquo.

62. *Demoſthenes jurando*] Pro corona ſ. 60. Οὐ μὰ τὰς ἐν Μαραθῶνι προκινδυνεύσαντας τῶν προγόνων, οὐ τοὺς ἐν Πλαταιαῖς παραταξαμένους, καὶ τοὺς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχήσαντας, οὐ τοὺς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, οὐ πολλοὺς ἑτέρους τοὺς ἐν τοῖς δημοσίοις μνήμασι κειμένους ἀγαθοὺς ἄνδρας κ. τ. λ. Conſiderat hoc jusjurandum, et quantum in eo ὕψος inſit, ſuo more h. e. eruditiſſime diſputat Longinus ſ. 16, ubi multa etiam de antiquorum aliorum judiciis viri docti. Meminit Noſter iterum 12, 10, 24.

acceptæ laboret. Faciunt illa quoque jucundam oratio- 63
nem, aliqua mentione habita *differre* et deponere apud memoriam judicis, et *repoſcere* quæ depoſueris, et *ſeparare* quædam ſchemate aliquo, (non enim eſt [t] ipſa per ſe iteratio ſchema,) et *excipere* aliqua, et dare actioni varios velut vultus. Gaudet [u] enim res varietate: et SICUT oculi diverſarum aſpectu rerum magis detinentur; ita ſemper animis [x] præſtat [z], in quod ſe velut novum intendant. Eſt *emphaſis* etiam inter figuras, cum ex aliquo 64
dicto latens aliquid eruitur: ut apud Virgilium,

Non licuit thalami expertem ſine crimine vitam
Degere more feræ?———

Quamquam enim de matrimonio queritur Dido, tamen huc erupit ejus affectus, ut ſine thalamis vitam non hominum putet, ſed ferarum. Aliud apud Ovidium genus, apud quem et Myrrha nutrici amorem patris ſic confitetur,

——— *O, dixit, felicem conjuge matrem!*

Huic vel confinis, vel eadem eſt, qua nunc utimur plurimum. Jam enim ad id genus, quod et frequentiſſimum 65
eſt, et exſpectari maxime credo, veniendum eſt: in quo per quamdam ſuſpicionem, quod non dicimus, accipi volumus: non utique contrarium, ut in εἰρωνείᾳ, ſed aliud latens, et auditori quaſi inveniendum: quod, ut ſupra oſtendi, jam fere ſolum *ſchema* a noſtris vocatur, et unde controverſiæ *figuratæ* dicuntur. Ejus triplex uſus eſt, 66
unus [a], ſi dicere palam parum tutum eſt; alter, ſi non decet; tertius, qui venuſtatis modo gratia adhibetur, et ipſa novitate ac varietate magis, quam ſi relatio ſit recta,

[t] iſta *inſ.* G. Jenſ. *al.* [x] animus Jenſ. [a] unum Jenſ. [u] *Sic* G. *et Alm. it. Voſſ. omnes ap. Bur.* gaudent [z] *Sic* G. Jenſ. *et plur. ap. Bur.* præſtant *al.*

63. *Gaudet enim res*] Hæc *res*, nimirum *actio*, de qua ſermo eſt, *gaudet*, lætius efflorescit, jucundiorque fit *varietate*—et *ſemper præſtat animis* auditorum aliquid, *in quod ſe velut novum intendant*, cum eadem actio diverſos quaſi vultus oſtendat.

64. *emphaſis*] De qua 8, 2, 11. 8, 3, 83. 9, 2, 11. Auctor ad Her. 4, 53. Significatio *eſt, quæ plus in ſuſpicione relinquit, quam eſt in oratione: ea fit per exuberationem, ambiguum, conſequentiam, abſciſſionem, ſimilitudinem*: quæ deinde ſingula exemplis declarantur. Virgilii locus eſt 4, 550. Ovidii autem Met. 10, 422.

65. *ut ſupra oſtendi*] 9, 1, 14. Add. 5, 10, 70. 7, 4, 28.

delectat. Ex his, quod est primum, frequens in scholis
67 est. Nam et pactiones [b] deponentium imperium tyrannorum, et post civile bellum senatusconsulta finguntur, et capitale est objicere anteacta: ut, quod in foro non expedit, illic nec liceat. Sed schematum conditio non eadem est. Quamlibet enim apertum, quod modo et aliter intelligi possit [c], in illos tyrannos bene dixeris, quia pericu-
68 lum tantum, non etiam offensa vitatur. Quod si ambiguitate sententiæ possit [d] eludi, nemo non illi furto favet. Vera negotia numquam adhuc habuerunt hanc silentii necessitatem: sed aliam huic similem, verum multo ad agendum difficiliorem, cum personæ potentes obstant, sine
69 quarum reprehensione teneri [e] caussa non possit. Ideoque hoc parcius et circumspectius faciendum [f]: quia nihil interest, quo modo offendas: et aperta figura perdit hoc ipsum, quod figura est. Ideoque a quibusdam tota res repudiatur, sive intelligatur, sive non [g]. Sed licet modum adhibere. In primis, ne sint manifestæ. Non erunt autem, si non ex verbis dubiis et [h] quasi duplicibus petentur: qualis [i] est in suspecta nuru, *Duxi uxorem, quæ patri*
70 *placuit:* aut, quod est multo ineptius, compositionibus ambiguis: ut illa controversia, in qua infamis amore virginis filiæ pater raptam eam interrogat, a quo vitiata sit,
71 *Quis te*, inquit, *rapuit? tu, pater, nescis?* Res ipsæ perducant judicem ad suspicionem, et amoliamur cetera, ut hoc solum superfit; in quo multum etiam affectus juvant, et interrupta silentio dictio, et cunctationes. Sic enim fiet, ut judex quærat illud nescio quid, quod ipse fortasse non crederet, si audiret: et ei, quod a se inventum existi-
72 mat, credat. Sed ne si optimæ quidem sint, esse debent

[b] actiones *id.* [c] potest G. Jens. [d] posset G. [e] tueri G. [f] est *inf.* G. Jens. [g] intelligatur G. *et plur. ap. Bur. Vid. not.* [h] vel Jens. [i] quales G.

67. *pactiones—tyrannorum*] Legem illam ἀμνησίας s. oblivionis intelligi, bene observarunt viri eruditi. Vid. infra s. 97 quos laudat Bosius ad Nep. 8, 3, 2. et ex declamatoribus Fabium 267. it. Sen. Exc. Contr. 5, 8. *Objicere anteacta*, Græcis esse μνησικακεῖν, Bosius l. c. ostendit.

69. *sive intelligatur, sive non*] Non plane inauditum est *non* in fine sententiæ positum: jam ad Fabrum laudavimus, præter Senecam, ipsum Cic. ad Att. 8, 3, p. 761. Græv. *Eam si nunc sequor, quonam? cum illo non.* Et 14, 12, p. 551. *Octavium sui Cæsarem salutabant, Philippum non.* Interim non dissimulo, facilitati minime abruptæ Fabii magis videri convenire repetitionem verbi, quod omitti facile fuit bis positum; inserendi, si non adfuit, librarius quam causam habuerit, non ita expeditum est.

frequentes. Nam denſitate ipſa figuræ aperiuntur, nec offenſæ minus habent, ſed auctoritatis. Nec pudor videtur, quod non palam objicias, ſed diffidentia. In ſumma, ſic maxime judex credit figuris, ſi nos putat nolle dicere. Equidem [l] (quandoque [m]) et in perſonas incidi tales, et in 73
rem quoque, (quod eſt magis rarum) quæ [n] obtineri niſi hac arte non poſſet. Ream tuebar, quæ ſubjeciſſe dicebatur marito [o] teſtamentum, et dicebantur chirographum marito exſpiranti [p] heredes [q] dediſſe: et verum erat. Nam, 74
quia per leges inſtitui uxor non poterat heres, id fuerat actum, ut ad eam bona per hoc tacitum fideicommiſſum pervenirent. Et caput quidem tueri [r] facile erat, ſi hoc diceremus palam: ſed [s] peribat hereditas. Ita ergo fuit nobis agendum, ut judices illud intelligerent factum, delatores non poſſent apprehendere ut dictum: et contigit [t] utrumque. Quod non inſeruiſſem, veritus opinionem jactantiæ, niſi probare voluiſſem, in foro quoque eſſe his figuris locum. Quædam etiam, quæ probare non poſſis, 75
figura potius ſpargenda ſunt. Hæret enim nonnumquam telum iſtud [u] occultum, et hoc ipſo, quod non apparet,

[l] Etiam G. [m] *om. Voſſ.* 1 *et* 3 *ap. Bur.* quando etiam Jenſ. [n] quod obt. niſi arte non poſſit G. [o] mariti G. [p] *Sic* G. *et V. C. Almel.* exſpirante *al.* [q] heredibus G. Jenſ. [r] veti G. queri Jenſ. tueri *reſtituiſſe videtur Obr.* [s] ſed per ſe deper. G. Jenſ. [t] conjungit Jenſ. [u] illud G.

73. *Equidem* (*quandoque*] Non indignus Quinctiliani ævo uſus adverbii *quandoque* pro *interdum*, quod ad Fabrum oſtenſum eſt; ſed cum ſatis ſit hoc ſemel iterumque contigiſſe, nec adeo neceſſaria ſit vis verbi *interdum*, et abſit in quibuſdam codicibus: includendum certe putavi.

73. *marito exſpiranti*] Sic legendum omnino videtur. Mulier accuſatur *teſtamentum ſubjeciſſe marito*; igitur ignoranti, et vel inteſtato, vel qui aliud teſtamentum feciſſet. Accuſatur ergo criminis falſi, et commiſiſſe dicitur lege Cornelia, cujus *pœna eſt deportatio et omnium bonorum publicatio* l. 1. ff. de lege Cornel. de falſis §. 13. coll. l. 2. eod. Jam porro *dicebantur heredes marito exſpiranti*, ſed viventi tamen adhuc, et conſcio, *chirographum dediſſe*, quo promitterent ſcilicet, ſe bona ſibi relicta teſtamento, tanquam fidei ſuæ commiſſa, reddituros mulieri. Hæc res ſi plana facta eſſet judicibus, a falſi certe pœna liberabat mulierem, *caput* illius *tuebatur*, quo minus deportaretur: ſed eadem etiam illi *peribat hereditas*, cum in fraudem legis illud tacitum fideicommiſſum interceſſiſſet. Quinctilianus, patronus mulieris, illud factum per figuram ſignificat judicibus, ut ipſi intelligerent eo argumento, teſtamentum non eſſe ſubjectum; uti eo non poſſent adverſarii, contra voluntatem defuncti. Nimirum judices non excedunt formulam: ſatis ipſis eſt ad abſolvendam mulierem a crimine falſi, ſcire teſtamentum eſſe a marito: ſi quis deinde alia lege experiri velit, hoc ipſi, in hac quidem cauſſa, non laborant.

76 eximi non poteſt. At ſi idem dicas palam, et defenditur, et probandum eſt. Cum autem obſtat nobis *perſonæ reverentia*, (quod ſecundum poſuimus genus) tanto cautius dicendum eſt, quanto validius bonos inhibet pudor quam metus. Hic vero tegere nos judex, quod ſciamus, et verba vi [v] quadam veritatis erumpentia credat coercere. Nam quanto [x] minus aut ipſi, in quos dicimus, aut judices, aut aſſiſtentes oderint [y] hanc maledicendi laſciviam, ſi velle [z]
77 nos credant? Aut quid intereſt, quo modo dicatur, cum et res et [a] animus intelligitur? Quid dicendo denique proficimus, niſi ut palam ſit, nos facere, quod ipſi ſciamus non eſſe faciendum? Atqui præcipue prima, quibus præcipere cœperam, tempora hoc vitio laborarunt. Dicebant enim libenter tales controverſias, quæ difficultatis gratia
78 placent, cum [b] ſint multo faciliores. Nam rectum genus approbari niſi maximis viribus non poteſt: hæc deverticula et anfractus ſuffugia ſunt infirmitatis [c]: UT qui curſu parum valent, flexu eludunt: cum hæc, quæ affectatur, ratio ſententiarum non procul a ratione jocandi abhorreat. Adjuvat etiam, quod auditor gaudet intelligere, et
79 favet ingenio ſuo, et alio dicente ſe laudat. Itaque non ſolum, ſi perſona obſtaret rectæ orationi, (quo in genere ſæpius modo quam figuris opus eſt) decurrebant ad ſche-

[v] in G. *ſolenni obſcuritate literarum ſolis perpendicularibus conſtantium lineis.* [x] quo G. Jenſ. [y] oderit Jenſ. [z] *ita* Jenſ. *et plur. ap. Burm.* nolle *eſt a criticis.* [a] *om.* Jenſ. [b] ut G. *non male, pro* licet. [c] infirmitati Jenſ. *recte.*

76. *ſecundum poſuimus genus*] Supra l. 66.

76. *ſi velle nos credant*] Reſtitui lectionem, quæ intempeſtivis correctionibus cedere coacta fuerat, cum ſententiam hujus loci non ſatis homines adſequerentur, quam immutatis etiam verbis effremus, ſi qua fieri poſſit clarior. Figura utimur reverentia quadam perſonæ, contra quam dicimus. Hic faciendum eſt nempe, ut nolle dicere videamur, quod tamen ſcire judicem noſtra intereſt. Si enim credant adverſarius, judex, auditor, nos omnino *velle* dicere id, quod figura male tegitur: ingenioſius tantum nos maledicos putabunt; non ideo minus habebunt odio. Contra ea ſe res habet, ubi ipſa quaſi vi ſua erumpere veritas, invitis nobis et reprimentibus, videtur. Hinc, credo, apparet, *nolle* contrarium eſſe, *velle* unice verum.

78. *rectum genus*] *Rectum* et *ſimplex genus figuræ* univerſim opponit noſter, v. g. 9, 1, 3, et 13. 9, 2, 103. 9, 3, 3.

78. *a ratione jocandi*] In quo regnat *ambiguum*, *emphaſis*, et id genus furtorum.

79. *ſæpius modo*] H. e. moderatione, modeſtia, pudore, pietatis ſignificatione aut honoris, ut Servium et ipſum Catonem Cicero tractat in oratione pro Muræna.

mata, ſed faciebant illis locum etiam, ubi [d] inutiles ac nefariæ eſſent: ut [e] ſi pater, qui infamem in matrem filium ſecreto occidiſſet, reus malæ tractationis, jacularetur in uxorem obliquis ſententiis. Nam quid impurius, quam 80
retinuiſſe talem? Quid porro tam contrarium, quam eum [f], qui accuſetur, quia ſummum nefas ſuſpicatus de uxore videatur, confirmare id ipſa defenſione, quod diluendum eſt? At, ſi judicum ſumerent animum, ſcirent, quam ejuſmodi actionem laturi non fuiſſent: multoque etiam minus, cum in parentes abominanda crimina ſpargerentur. Et quatenus huc incidimus, paullo plus ſcho- 81
lis demus. Nam et in his educatur orator: et IN eo, quo modo declametur, poſitum eſt etiam, quo modo agatur. Dicendum ergo de iis quoque, in quibus non aſperas figuras, ſed palam [g] contrarias cauſſæ plerique fecerunt. *Tyrannidis affectatæ damnatus torqueatur, ut conſcios indicet: accuſator ejus optet, quod volet. Patrem qui accuſavit, optat, ne is torqueatur: pater ei contradicit.* Ne- 82
mo ſe tenuit agens pro patre, quin figuras in filium faceret, tamquam illum conſcium pater in tormentis eſſet nominaturus. Quo quid ſtultius? Nam cum hoc [h] judices intellexerint, aut non torquebitur, cum ideo [i] torqueri velit: aut torto non credetur. *At credibile eſt, hoc eum* 83

[d] perſonæ *inf. editt. a Regio inde plures.* [e] *om.* G. ut is G. Jenſ. [f] enim Jenſ. [g] parum Jenſ. [h] hæc G. [i] omnino G.

79. *ubi inutiles ac nefariæ eſſent*] *Perſonæ* illud, quod Regii, optime alioqui de Fabio meriti, auctoritas commendavit reliquis, non tantum abeſt a libris optimis, non ſolum neceſſarium non eſt, ſed plane alienum. Adjectiva *inutiles* et *nefariæ* referuntur ad ſynonymum nominis *ſchemata*, h. e. ad *figuras*. Hæ enim profecto *inutiles* et *nefariæ* ſunt in ſpeciebus, quas ſtatim exempli cauſſa ſubjicit. Neque vero offendere aliquem debet iſtud loquendi genus, cum non ad ipſum aliquod verbum, ſed ad illius ſynonymum refertur oratio: quam *Syneſin* exemplis aliquam multis Varronis et Columellæ duobus illuſtratam videre poteſt lector in Lexico noſtro Ruſtico h. v. Longe plura dabunt quos ibi laudavimus viri docti, quibus addere jam licet Longolium ad Plin. Epiſt. 10, 99, 1. Uno hic exemplo contenti erimus, in quod forte modo incidimus, ex ipſo principio Paradoxon Ciceronis, *Animadverti — Catonem — LOCOS GRAVES ex philoſophia tractare, abhorrentes — ſed dicendo conſequi tamen, ut* ILLA *etiam populo probabilia viderentur.*

79. *infamem in matrem*] Tractatur hæc ſpecies in declamatione 18 et 19, quæ Fabio tribuuntur.

81. *de iis quoque*] Puto intelligendum *ſcholis*: niſi quis malit *cauſſis*.

velle? Fortaſſe: diſſimulet ergo, ut efficiat. *Sed nobis* (declamatoribus dico) *quid proderit hoc intellexiſſe, niſi dixerimus?* Ergo ſi vere ageretur, ſimiliter conſilium illud latens prodidiſſemus? Quid ſi neque utique verum eſt, et habere alias hic damnatus contradicendi cauſſas poteſt, vel quod legem conſervandam putet, vel quod nolit accuſatori debere beneficium, vel (quod ego maxime ſequerer) 84 ut ſe innocentem in tormentis eſſe pertendat [k]? Quare ne illud quidem ſemper ſuccurret [l] ſic dicentibus, *Patrocinium hoc voluit, qui controverſiam finxit.* Fortaſſe enim noluit: ſed eſto, voluerit [m]: continuone, ſi ille ſtulte cogitavit, nobis quoque ſtulte dicendum eſt? At ego in cauſſis agendis frequenter non puto intuendum, quid liti- 85 gator velit. Eſt et ille in hoc genere frequens error, ut putent aliud quoſdam dicere, aliud velle: præcipue cum in themate eſt, aliquem, ut ſibi mori liceat, poſtulare: ut in illa controverſia, *Qui aliquando fortiter fecerat, et alio bello petierat, ut militia vacaret ex lege, quod quinquagenarius eſſet, adverſante filio ire in aciem coactus, deſeruit. Filius, qui fortiter eodem prælio fecerat, incolumitatem ejus optat: contradicit pater. Non enim,* inquiunt, *mori vult, ſed* 86 *invidiam filio facere.* Equidem rideo, quod illi ſic timent, tamquam ipſi morituri, et in conſilium ſuos metus ferunt, obliti tot exemplorum circa voluntariam mortem, cauſſarum quoque, quas habet [n] factus ex viro forti deſertor. 87 Sed de [o] una controverſia loqui [p] ſupervacuum eſt. Ego in univerſum neque oratoris puto eſſe umquam prævaricari, neque litem intelligo, in qua pars utraque idem ve-

[k] *Sic* Jenſ. *et optimi quique ap. Bur.* prætendat *rel.* [l] ſuccurreret G. [m] noluerit Jenſ. [n] habent Jenſ. *forte* habeat. [o] *om. id.* [p] ſequi *id.*

83. *pertendat*] Verbo paullum rariori, ſed optimæ tamen notæ et ad hunc locum aptiſſimo, prætulerunt quidam notius ſibi, et barbarorum uſu frequentatum, ſed minime huc conveniens. Nimirum *prætendere* idem eſt barbaris (abeſſe contumeliam huic verbo et notum eſt, et ego quidem volo) quod adſeverare, pro jure ſuo poſtulare, contendere. Sed hic opus eſt verbo vehementiore, quod perſeverantiam et contentionem ad finem durantem notet, ut noſtrum, *auf der tortur erhaerten.* Rarior hujus verbi uſus illud etiam loco moverat Ter. Eun. 1, 1, 6, ubi ex Gloſſa *perficies* ſubſtitutum. Sed recte e Bembi membranis et veteribus grammaticis repoſuit Bentleius, *Verum ſi incipies, neque pertendes naviter.*

86. *cauſſarum—quas habet deſertor*] E. g. non vult ſupervivere pudori ſuo et ignominiæ: vult oſtendere ſe non mortem fugiſſe, cum ſigna deſereret, ſed ingratæ patriæ operam navare noluiſſe, &c.

lit: neque tam ſtultum quemquam, qui, ſi vivere velit [q], mortem potius male petat, quam omnino non petat. Non 88
tamen nego, eſſe controverſias hujuſmodi figuratas: ut eſt illa, *Reus parricidii, quod fratrem occidiſſet, damnatum iri videbatur: pater pro teſtimonio dixit, eum ſe jubente feciſſe: abſolutum abdicat.* Nam neque in totum filio parcit, nec, quod priore judicio affirmavit, mutare palam poteſt, et ut non durat ultra pœnam abdicationis, ita [r] abdicat tamen: et alioqui figura in patre plus facit, quam licet, in filio minus. Ut autem nemo contra id, quod vult, 89
dicit, ita poteſt melius aliquid velle, quam dicit: quomodo ille *abdicatus, qui a patre, ut filium expoſitum et ab eo educatum ſolutis alimentis recipiat, poſtulat,* revocari fortaſſe mavult: non tamen, quod petit, non vult. Eſt la- 90
tens et illa ſignificatio, qua, cum jus aſperius petitur a judice, fit ei tamen ſpes aliqua clementiæ, non palam, ne paciſcamur, ſed per quamdam credibilem ſuſpicionem, ut in multis controverſiis, ſed in hac quoque: *Raptor, niſi intra trigeſimum diem et raptæ patrem, et ſuum exoraverit [s], pereat: qui exorato raptæ patre ſuum non exorat, agit cum eo dementiæ.* Nam ſi permittat hic pater, lis tollitur: ſi 91
nullam ſpem faciat, ut non demens, crudelis certe videatur, et a ſe judicem avertat. Latro igitur optime, *Occides [t] ergo? ſi potero.* Remiſſius, et pro ſuo ingenio, pater

[q] vult *id.* [r] ira *id.* [s] exornaverit *id. male: ſed bene ita collocat,* exor. et ſuum. [t] occidet *id.*

88. *Reus—damnatum iri videbatur*] Ratio poſtulabat legi *Reum.* Neque enim dicere licet *itur reus damnatum:* ſed *itur* vel eunt judices *damnatum reum.* Verum indulſiſſe ſibi aliquid hic etiam uſus tyrannidem contra veram rationem, oſtendit poſt Voſſium Perizonius ad Sanctii Min. 3, 9, 3. p. 474. ubi nec ipſe hic Fabii locus prætermittitur.

88. *non durat ultra pœnam*] Non obdurat animum, non poteſt imperare ſibi vel ab animo paterno impetrare graviorem pœnam, ut deinde ſ. 91 *Dura, anime.* Sed quid ſibi velint quæ ſequuntur, non plane intelligo. *Figura in patre plus facit, quam licet, in filio minus.* An hoc, Reſpectu patris figura in abdicationis cauſa nimium probat? Si enim, ut nunc innuit figura, ſuo dolo interfecit fratrem; quid eum pater tantum abdicat? Filii reſpectu minus. Si enim, quod in ſpeciem dicitur, cædis innocens eſt, quid abdicatur? Sed ſic Quinctilianus ſua ipſe vineta videtur cædere: conceſſerat enim eſſe hic controverſiam figuratam.

91. *Occides ergo?*] Patronus filii, vel ipſe adeo filius patrem nondum exoratum rogat, *Occides ergo* illa tua duritie filium? Reſpondet ille, *ſi potero:* quod hanc etiam poteſt vim habere, ſi potero expugnare animum paternum, et vincere pietatem, juſtitiæ et ſeveritatis cogitatione. Illa verba, *Dura, anime,* pater eloquitur apud Gallionem

Gallio, *Dura, anime, hodie* [u], *dura: heri fortior fuiſti.*
92 Confinia ſunt his celebrata apud Græcos ſchemata, per quæ res aſperas mollius ſignificant. Nam Themiſtocles ſuaſiſſe exiſtimatur Athenienſibus, ut *urbem apud deos deponerent:* quia durum erat dicere, *ut relinquerent:* et, qui Victorias aureas in uſum belli conflari volebat, ita declinavit, *victoriis utendum eſſe.* Totum autem allegoriæ ſi-
93 mile eſt, aliud dicere, aliud intelligi velle. Quæſitum etiam eſt, quomodo reſponderi contra figuras oporteret [x]. Et quidam ſemper ex diverſo aperiendas putaverunt, ſicut latentia vitia reſcinduntur. Idque ſane frequentiſſime faciendum eſt: aliter enim dilui objecta non poſſunt, utique cum quæſtio in eo conſiſtit, quod figuræ petunt. At cum maledicta ſunt tantum, et non intelligere interim
94 bonæ conſcientiæ eſt. Atque etiam cum [z] fuerint crebriores figuræ, quam ut diſſimulari poſſint, poſtulandum eſt, ut illud neſcio quid, quod adverſarii obliquis ſententiis ſignificare voluerint, ſi fiducia ſit, objiciant palam: aut certe non exigant, ut [a], quod ipſi non audent dicere,
95 id judices non modo intelligant, ſed etiam credant. Utilis etiam aliquando diſſimulatio eſt, ut in eo, (nota enim fabula eſt) qui, cum eſſet contra eum dictum, *Jura per patroni* [b] *tui cineres*, paratum ſe eſſe reſpondit: et judex

[u] *om.* G. [x] oportet Jenſ. [z] ſi G. Jenſ. [a] ut—credant *om.* G. [b] patris *ap. Senecam, et ſic Obr.*

rhetora, iiſque ipſis vacillare ſe et labare ſignificat. Cæterum hæc ſpecies tractatur in Senecæ Contr. 2, 11. et Exc. Contr. 2, 3.

92. *victoriis utendum*] Simile Chriſtiani Brunſvicenſis dicto, qui argenteas Apoſtolorum, quas Paderbornæ nactus erat, ſtatuas cum in monetam ferri juberet, rationem ſubjecit, *ire juſſos a magiſtro ſuo Apoſtolos per terrarum orbem.* In verbo itaque *declinavit* intelligo *orationem rectam et ſimplicem*, ut figura fieret.

95. *nota enim fabula eſt*] Tum erat. Nos eam ignoraremus, abſque Seneca ſi eſſet. Apponemus verba, ne opus ſit Fabium interim deponere: Controv. 3. præf. p. 171 Elzev. narrat de Albutio, *In quodam judicio centumvirali*—Placet *inquit*, tibi rem jurejurando tranſigi? jura, ſed ego jusjurandum dabo: jura per patris cineres, qui inconditi ſunt: jura per patris memoriam. *Et exſecutus eſt locum: quo perfecto ſurrexit Arruntius ex diverſo et ait*, Accipimus conditionem, jurabit. *Clamabat Albutius:* Non detuli conditionem, ſchema dixi. *Arruntius inſtabat, Albutius clamabat:* Iſta ratione ſchemata de rerum natura tolluntur. *Arruntius aiebat*, Tollantur, poterimus ſine illis vivere. *Summa rei hæc fuit: Centumviri dixerunt*, dare ipſos ſecundum adverſarium Albutii, ſi juraret ille. *Juravit. Albutius non tulit hanc contumeliam —nunquam amplius in foro dixit.— Hoc delectabat ipſum in declamationibus, quod ſchemata ſine periculo dicebantur.*

INSTITUTO DE ESTUDIOS RIOJANOS
BIBLIOTECA

conditione uſus eſt, clamante multum advocato, ſchemata de rerum natura tolli: ut protinus etiam præceptum ſit, ejuſmodi figuris utendum temere non eſſe. Tertium eſt 96
genus, in quo ſola melius dicendi petitur occaſio: ideoque id Cicero non putat eſſe poſitum in contentione [c]. Tale eſt illud, quo idem utitur in Clodium, *Quibus iſte, qui omnia ſacrificia noſſet* [d], *facile ab ſe deos placari poſſe arbitrabatur*. Ironia quoque in hoc genere materiæ [e] fre- 97
quentiſſima eſt. Sed eruditiſſimum longe, ſi per aliam rem alia inducatur [f]: ut cum adverſus tyrannum, qui ſub pacto abolitionis dominationem depoſuerat [g], ait competitor, *Mihi in te dicere non licet, tu in me dic, et potes: Nuper te volui occidere*. Frequens illud [h] eſt, nec magnopere 98
captandum, quod petitur a [i] jurejurando: ut [l] pro exheredato, *Ita mihi contingat herede filio mori*. Nam et in totum jurare, niſi ubi neceſſe eſt, gravi viro parum convenit: et eſt a Seneca dictum eleganter, *non patronorum hoc eſſe, ſed teſtium*. Nec meretur fidem, qui ſententiolæ gratia jurat: niſi ſi poteſt tam bene, quam Demoſthenes, ut ſupra dixi. Leviſſimum [m] autem longe genus ex verbo, 99
etiamſi [n] eſt apud Ciceronem in Clodiam, *Præſertim quam omnes amicam omnium potius quam cujuſquam* [o] *inimicam putaverunt*. *Comparationem* equidem video figuram non 100
eſſe, cum ſit interim probationis, interim etiam cauſſæ genus: et ſit talis ejus forma, qualis eſt pro Murena, *Vigilas tu de nocte, ut tuis conſultoribus reſpondeas: ille, ut* [p], *quo intendit* [q], *mature cum exercitu perveniat: te Gallorum, illum buccinarum cantus excitat* [r], et cetera. Neſcio an orationis potius quam ſententiæ ſit. Id enim ſolum mu- 101
tatur, quod non univerſa univerſis, ſed ſingula ſingulis opponuntur. Et Celſus tamen, et non negligens auctor Viſellius in hac eam parte poſuerunt. Rutilius quidem

[c] concione Jenſ. [d] noſcet *id.* [e] naturæ *id.* [f] indicetur G. inducetur Jenſ. [g] ſepoſ. Jenſ. [h] *om. id.* [i] *om. id.* [l] eſt *inſ.* G. Jenſ. [m] Lætiſſ. Jenſ. [n] etiam ſicut Jenſ. [o] cujuſcunque *id.* [p] eo *inſ.* G. Jenſ. [q] tendit G. contendit Jenſ. [r] exuſcitat G. Jenſ.

96. *Tertium eſt genus*] Reſpicit ad diviſionem ſ. 66 propoſitam.

96. *qui omnia ſacrificia noſſet*] Etiam Bonæ Deæ, in cujus operto fuerat.

97. *ſub pacto abolitionis*] Sive oblivionis, ἀμνηστίας· vid. ſ. 67. *Abolitionis* nomen hac in re etiam eſt ap. Senec. Exc. Contr. 5, 8. *Nuper te volui occidere*: licebat enim tyrannum, et legibus præmium ſtatutum interfectoribus.

98. *ut ſupra dixi*] ſ. 62. Ciceronis jocus in Clodiam eſt pro Cœlio c. 13. *pro Murena* c. 9.

102 Lupus [s] in utroque genere, idque ἀντίθετον vocat. Præter illa vero [t], quæ Cicero inter lumina posuit sententiarum, multa alia et idem Rutilius, Gorgiam secutus, non illum Leontinum, sed alium sui temporis, cujus quatuor libros in unum suum transtulit, et Celsus, videlicet Rutilio acce-
103 dens, posuerunt *schemata*. *Consummationem*, quam Græcus [u] διαλλαγὴν vocat, cum plura argumenta ad unum effectum deducuntur. *Consequens*, ille ἐπακολούθησιν, de quo nos in argumentis diximus. *Collectionem*, qui apud illum est συλλογισμός. *Minas*, id est [x], κατάπληξιν. *Exhortationem*, παραινετικόν. Quorum nihil non [z] rectum est, nisi cum aliquam ex his, de quibus locuti sumus, figuram
104 accipit [a]. Præter hæc Celsus, *excludere*, *asseverare*, *detrectare* [b], *excitare judicem*, *proverbiis uti*, *et versibus*, *et joco*, *et invidia*, *et invocatione*, *intendere crimen*, quod est δείνωσις, *adulari*, *ignoscere*, *fastidire*, *admonere*, *satisfacere*, *precari*,
105 *corripere*, figuras putat. *Partitionem* quoque, et *propositionem*, et *divisionem*, et *rerum duarum cognationem*, (quod est, ut idem valeant, quæ videntur esse diversa, ut non is [c] demum sit veneficus, qui vitam abstulit data potione, sed
106 etiam, qui mentem) quod est in parte finitionis. Rutilius, sive Gorgias, ἀναγκαῖον, ἀνάμνησιν, ἀνθυποφοράν, ἀντίῤῥησιν, παραύξησιν, προέκθεσιν, quod est dicere, quid fieri oportuerit, deinde quid factum sit: ἐναντιότητα, unde sint enthymemata κατ' αἰτίασιν [d]: μετάληψιν etiam, quo statu Herma-
107 goras utitur. Visellius, quamquam pauciissimas facit [e] figuras, facit [f] ἐνθύμημα tamen, quod *commentum* vocat, et *rationem* [g], appellans ἐπιχείρημα, inter eas habet: quod quidem recipit quodammodo et Celsus: nam, *consequens* an epicherema sit, dubitat. Visellius adjicit et *sententiam*. Invenio [h], qui aggregent [i] his διασκευὰς [l], ἀπαγορεύσεις, παραδιηγήσεις. Sed ut hæc non sunt schemata: sic alia vel sint forsitan, ac [m] nos fugerint; vel etiam nova fieri adhuc possint, ejusdem tamen naturæ, cujus sunt ea, de quibus dictum est.

III. Verborum vero figuræ et mutatæ sunt semper, et, utcumque valuit consuetudo, mutantur. Itaque si anti-

[s] Rufus G. [t] *om.* G. Jens. [u] Græci—vocant *iid.* [x] idem G. *fæpius.* [z] *om.* Jens. [a] accepit G. [b] detract. Jens. [c] in his *id.* [d] ἔκτασιν G. [e] faciat G. Jens. [f] *om.* G. [g] ratione Jens. [h] Inveni *id.* [i] aggerent G. [l] *om. signo lacunæ appositio* G. [m] magis vetusta fug. *id.*

103. διαλλαγὴν] Vid. 9, 3, 49. De *Consequente* 5, 14, 1.

103. *rectum est*] *Rectum figuræ* opponitur: vid. ad s. 78.

quum ſermonem noſtro comparemus, pene jam, quidquid loquimur, figura eſt: ut, *hac* [n] *re invidere*, non, ut omnes veteres, et Cicero præcipue, *hanc* [o] *rem*: et, *incumbere illi*, non *in illum*: et, *plenum vino*, [p] non *vini*: et, *huic*, non *hunc adulari*, jam dicitur, et mille alia: utinamque [q] non pejora vincant. Verum ſchemata λέξεως duorum ſunt ge- 2
nerum: alterum loquendi rationem vocant, alterum [r] quod ad collocationem maxime exquiſitum eſt. Quorum tametſi utrumque convenit orationi, tamen poſſis [s] illud *grammaticum*, hoc *rhetoricum* magis dicere. Prius ſit iiſ-
dem generibus, quibus vitia. Eſſet enim omne [t] *ſchema* vitium, ſi non peteretur, ſed accideret. Verum auctori- 3

[n] hanc rem Jenſ. hac re *Almel. et Voſſ.* 1 *et* 3, *ac probat Burmannus. Vid. not.* [o] huic rei Jenſ. [p] et *inſ.* Jenſ. [q] uterque G. [r] alterum collocatione G. Jenſ. [s] poſſes G. [t] *om.* G.

1. *ut, hac re invidere*] Non dubitavi recipere lectionem bonorum librorum, quam firmant loca plura Plinii ex Mediceo codice laudata hic a Burmanno, et a Cortio ad ipſius Plinii epiſt. 1, 10. extr. Notabilis præſertim 2, 10, 1, *Quouſque et tibi et nobis invidebis, tibi maxima laude, nobis voluptate.* Sed Plinii loca vulgo corrupta fuerant: in Poetam non tantum licuit. Lucanus 7, 798, *Invidet igne rogi miſeris.* Add. Plin. major 8, 32, ſ. 50. *Sed et hi* (cervi) *bono ſuo invident*: quod recte interpretatur Harduinus, *bonum ſuum nobis invident.* Confirmat porro lectionem quam dedimus Fl. Caper pr. libelli de Orthogr. p. 2239 Putſch. ubi veteres dixiſſe ait, *Invideo tibi divitias, non divitiis.* Indicat nempe, poſterius ſua ætate uſitatum fuiſſe. Cæterum etiam Genitivo rei, qui adfinis admodum ablativo eſt, jungi hoc verbum, oſtendit Horatii locus, mox laudandus ſ. 17. Quod autem eſt de verſiculo Accii, quem profert Cic. Tuſc. 3, 9, *Quiſnam florem liberûm invidit meûm?* ubi diſerte ſubjicit, *ut* videre, *ſic* invidere florem *rectius, quam* flori; *nos conſuetudine prohibemur; poeta jus ſuum tenuit, et dixit audacius*: vereor, ut optimum Grammaticum hic egerit Tullius. Potuit quidem dixiſſe Accius, *Quis invidit florem liberûm meorum*; et tamen intelligere *mihi.* Sed ſuſpicor tamen Accium hic poſuiſſe *invidere* pro intuendo et oculorum conjectu dire faſcinare. *Neſcio quis teneros oculus mihi faſcinat agnos* &c. Quantum quidem exemplis certis conſtat, hoc verbum, cum angi alienis malis ſignificat, dativum perſonæ, cujus bona alium angunt, ſemper habet; res, cujus cauſa, propter quam, vel de qua invident alii, obliquis reliquis exprimitur; dativo tum demum, cum pro perſona adjunctum illius ponitur, ea ratione, qua *gratulari alterius felicitati* dicimus, *pro alteri felicitatem.* Ita commodiſſime componi nobis videbantur, quæ moventur a Voſſio de Conſtr. c. 34, a Scioppio et Perizonio ad Sanctii Minerv. 3, 3, 8, atque a Gronovio ad Taciti Ann. 1, 22, ubi legendum ex veteri libro jam Gruterus cenſuit; ne hoſtes quidem *ſepultura invident.*

1. *plenum vino, non vini*] Non omni exceptione hanc quaſi regulam ſuperiorem eſſe, Lexica noſtro quoque ſtudio polita ſatis oſtendunt: in quibus etiam de verbo *adulari* dictum.

tate, vetuſtate, conſuetudine plerumque defenditur, ſæpe etiam ratione quadam. Ideoque, cum ſit a ſimplici rectoque loquendi genere deflexa, virtus eſt, ſi habet probabile aliquid [a], quod ſequatur. Una tamen in re maxime utilis, ut [x] quotidiani et ſemper eodem modo formati ſermonis faſtidium levet, et nos a vulgari dicendi genere de-
4 fendat. Quo [z] ſi quis parce, et, cum res poſcet, utetur, velut aſperſo quodam condimento jucundior erit: at qui nimium affectaverit, ipſam illam gratiam varietatis [a] amittet. Quamquam ſunt quædam figuræ ita receptæ, ut pene jam hoc ipſum nomen effugerint; quæ etiamſi fuerint
5 crebriores, aures conſuetas minus ferient. Nam [b] ſecretæ, et extra vulgarem uſum poſitæ, ideoque magis nobiles, ut novitate aurem [c] excitant, ita copia ſatiant: nec ſe obvias fuiſſe dicenti, ſed conquiſitas, et ex omnibus late-
6 bris extractas congeſtaſque declarant. Fiunt ergo et circa genus figuræ in nominibus: nam et *oculis capti talpæ, et timidi damæ* dicuntur a Virgilio: ſed ſubeſt ratio, quia ſexus [d] uterque altero ſignificatur: tam [e] enim mares eſſe *talpas damaſque* quam feminas, certum eſt: et in verbis,
7 ut, *fabricatus eſt gladium*, et, *inimicos punitus eſt*. Quod mirum minus eſt, quod in natura verborum eſt, et, quæ facimus, patiendi modo ſæpe dicere, ut *arbitror*, *ſuſpicor*; et contra faciendi, quæ patimur, ut *vapulo*: ideoque frequens permutatio eſt, et pleraque [f] utroque modo efferuntur, *luxuriatur* [g], *luxuriat*; *fluctuatur* [h], *fluctuat*; *aſſentior*,
8 *aſſentio*; *revertor* [i], *reverto*. Eſt figura et in numero, vel cum ſingulari pluralis [l] ſubjungitur, *Gladio pugnaciſſima gens Romani: gens* enim ex multis: vel e diverſo,

——— *Qui* [m] *non riſere parentes,*
Nec deus hunc menſa, dea nec dignata cubili eſt.

[a] *om.* Jenſ. [x] et *id.* [z] Qua G. [a] veritatis G. [b] et *inſ.* Jenſ. [c] *om.* G. [d] *om.* G. [e] nam mares G. Jenſ. [f] plerumque G. [g] luxuriatus G. Jenſ. [h] et fluctuatus *iid.* [i] revertor, reverto *om. iid. et plur. ap. Bur.* [l] numerus G. Jenſ. [m] Cui *inſ.* Jenſ.

6. *talpæ*] Virg. Georg. 1, 183. *timidi damæ* Ecl. 8, 28. *fabricatus eſt gladium* Cic. pro Rabir. Poſt. 3. *Punitus eſt inimicos* id. pro Milon. c. 13. Magnam vim talium verborum congeſſere Dan. Vechnerus in Hellenol. 1, 1, 8, et ad eum diligentiſſimus amicus noſter Heuſingerus.

8. *ſingulari pluralis*] *Numeri ſynthefin* vocant, cujus plurima exempla dant viri modo laudati 1, 2, 15.

8. *Qui non riſere*] Illud apertum in loco alioquin vexatiſſimo, Fabium pronomen *qui* accepiſſe nominativo plurali, *qui pueri non riſere* (ad) *parentes*, non arriſerunt pa-

Ex illis enim, *qui* non riſere, *hunc*[n] non dignatus[o] deus, nec dea dignata. Et mutatione[p] partium, ut in Satyra,

——— *Et noſtrum iſtud vivere triſte Aſpexi,*

cum infinito verbo ſit uſus pro appellatione: *noſtram* enim *vitam* vult intelligi. Utimur et verbo pro participio, ut,

Magnum dat ferre talentum,

tamquam *ferendum*: et participio pro verbo, *Volo datum*. Interim etiam dubitari poteſt, cui ſimile vitio[q] ſit ſchema, ut in hoc,

Virtus eſt vitium fugere: ———

aut enim partes orationis mutat, ex illo, *Virtus eſt fuga vitiorum*; aut caſus, ex illo, *Virtutis*[r] *eſt vitium fugere*: multo[s] tamen hoc[t] utroque excitatius. Junguntur interim ſchemata, *Sthenelus ſciens pugnæ*: eſt enim, *ſcitus*[u]

[n] hic Jenſ. quem *inf.* G. Jenſ. [o] dignatus—dea *om. iid.* [p] mutatione partium ut *om. iid. et plur. ap. Bur. et videntur eſſe e conj. Regii.* [q] vitium G. [r] virtus eſt G. virtutem vit. Jenſ. [s] Multa, *puto, omnes.* [t] quoque *inf.* G. Kapp. [u] *Sic* Jenſ. *et plur.* ſpecies ſcitus G. ſciens ſcitus *Voſſ.* 2.

rentibus: nec video, cur illam Quinctiliani et Scaligeri interpretationem, a Cerda etiam probatam confirmatamque, Voſſianæ, ad Catull. p. 146 propoſitæ, præferam, qui vult *cui* dativo caſu intelligi hoc ſenſu, Incipe puer riſu tuo provocare riſum matris: cui enim parentes non riſere &c. Ænigmata locutus eſt, ſi hoc voluit Virgilius. Multo ſimplicius quid eſt, *riſu cognoſcere matrem*. Vid. La Cerda.

9. *in Satyra*] Perſ. 1, 8. Comparat Burmannus Petron. 44, *Illud erat vivere*.

9. *Magnum dat*] Eſt Æn. 5, 548. Illi, *volo datum*, ſimile Terentianum Andr. 1, 1, 2, *dictum puta*. Illud, *Virtus eſt*, Hor. Epiſt. 1, 1, 41.

10. *multo tamen hoc utroque*] Horatianum illud, *Virtus eſt vitium fugere*, multo excitatius eſt et ſplendidius utroque ſ. utraque formula, tum illa, *Virtus eſt fuga vitiorum*, tum altera, *Virtutis eſt fugere vitium*. Hanc eſſe bonam ſententiam, et dignam Fabio, nemo, ſpero, dubitabit. Si quis tamen audax nimis eſſe putet *a* in *o* mutatum ſine librorum auctoritate, ille ocius per nos reponat receptam lectionem, *Multa tamen hoc utroque excitatius junguntur interim ſchemata*.

10. *Sthenelus ſciens*] Ex Hor. Od. 1, 15, 24. Ut autem jungantur hic ſchemata, non poteſt dediſſe Fabius *Eſt enim ſciens Sthenelus*; ſic enim in ſolo verbo *pugnandi* pro appellatione *pugnæ* poſito ſchema fuerit. Sed *ſcitus pugnandi* ſcripſit videlicet. Quam bene, non diſputo: at illud video, *ſcitum* vel *peritum*, *cautum*, poni ſatis frequenter active pro eo qui ſcit, ut Ovid. Faſt. 5, 54, *Curvæ ſcita Thalia lyræ*, et Met. 9, 108, *Scitus vadorum*. Duplex igitur figura in hoc ineſt, quod *ſciens participium* ponitur pro nomine *ſcitus*, quod *pugnæ* contra nomen pro participio *pugnandi* ſumitur.

11 *Sthenelus pugnandi.* Transferuntur etiam tempora, *Timarchides negat esse ei periculum a securi.* Præsens enim pro præterito [x] positum est: et [z] futurum pro præsenti,

Hoc Ithacus velit:

et, ne morer, per omnia fit genera, per quæ fit *solœcismus.*
12 Hæc est quoque, quam [a] ἑτέρωσιν [b] vocant: cum [c] dissimilis est, *Zeugma* [d] dicitur: ut apud Sallustium, *Neque ea res falsum me habuit:* et, *Duci* [e] *probare.* Ex quibus fere præter novitatem brevitas etiam peti solet. Unde eousque processum est [f], ut *non pœnituruum,* pro non acturo pœnitentiam: et *visuros,* ad videndum missos idem auctor
13 dixerit. Quæ ille quidem fecerit *schemata,* an idem vocari possint, videndum, quia recepta sint. Nam receptis etiam vulgo auctore contenti sumus. Ut [g] nunc evaluit,

[x] futuro *Basil. ap. Bur.* [z] Et Virgilius Hoc Jens. Et status Hoc G. *et* G. 2. Ut Virg. Hoc *Bass.* [a] et *inf.* Kapp. [b] ἑτεροίωσιν G. *Ald.* [c] cui Jens. cui similis est *Ald. et Bass.* [d] cum *inf.* G. *et Bass.* tum *inf.* Jens. *pro* Zeugma, amat enim Kapp. *et* G. 2. Zeuma Jens. [e] Ducit G. [f] *Sic* G. Jens. esse *al.* [g] Utrum natura evaluit ag. Jens. utinam velut rebus G. Kapp.

11. *et futurum pro præsenti*] In his verbis Æn. 2, 104, *Hoc Ithacus velit,* futurum pro præsenti positum, nemo, puto, videt: et dixit nuper Cl. Cannegieter ad Avian. fab. 14, p. 101, *nihil esse ineptius quam ita putare.* Adjungit, neque tamen has Quinctiliani ineptias; sed aliquid excidisse. Et est sane hoc præsertim caput misere habitum, credo, ea causa, quod tractatum de figuris passim prælegerent magistri, quæ frequentius describendi corrumpendique occasio. Tum multo difficilius retinentur verba scriptorum, quæ non una serie inter se connexa intelligentiam juvant mutuo, alterumque adeo ut in cratibus, ut in fornicibus, ut in acie bene instituta, ab altero servatur. Igitur corruptissimum hoc caput esse, magna cum molestia intelligo. Sed quid si hic non tam truncatum aliquid, quam insititium esse dicamus; nempe verba *futurum pro præsenti,* quæ abesse in bonis libris supra ostendimus. Si adsint, monet Werlhofius, post locum Virgilii demum ponenda: qua ratione *Hoc Ithacus velit* exemplum sit præsentis positi pro præterito imperfecto, *vellet.*

12. *Hæc est quoque*] Ἑτέρωσιν vulgo vocant, cum tempus pro tempore, numerus pro numero ponitur. Itaque hoc comma refero ad præcedentia. Sed quid sibi velint, quæ jam sequuntur, non intelligere me fateor. Werlhofius meus legit ex Basil. *Cui similis est Zeugma, cum dicitur, ut apud Sallustium,* Neque ea res &c. Locus Sallustii est Jug. 10. Sed nescio, ne de auctoritate librorum dicam, an Zeugma ita acceperit aliquis, ut significet unum verbum pluribus redditum, *falsum habuit* pro *fefellit:* neque video, qua in re *Zeugma* hoc *heteroси* vel *simile* dicatur vel *dissimile.* Breviter, nihil hic video, Bonam copiam ejuro. Quin ita mihi Suffenus sum in hac ignorantia, ut ipsum Fabium, si videat, non agniturum putem, quid sibi sui corruptores voluerint.

rebus agentibus, quod Pollio in Labieno damnat: et, *contumeliam fecit*, quod a Cicerone reprehendi notum est: *affici* enim *contumelia* dicebant. Alia commendatio ve- 14
tustatis, cujus amator unice Virgilius fuit,

Vel cum se pavidum contra mea jurgia jactat [h]:
Progeniem sed enim Trojano a sanguine duci
Audierat.———

Quorum similia apud veteres tragicos comicosque sunt plurima. Illud etiam in consuetudine remansit, *Enimvero*. His amplius apud eumdem: 15

Nam quis te juvenum confidentissime:———

cum [i] *quis* sermonis initium sit. [k] Et,

Tam magis illa tremens, et tristibus effera flammis,
Quam [l] *magis effuso crudescunt sanguine pugnæ.*

Quod est versum ex illo, *Quam magis ærumna urget* [m], *tam*

[h] jactet G. fingit *legitur ap. Virgil.* [i] quo serm. G. Jens. [k] *Hic inseram illa* [Pleni-leno] [l] quo G. *vid. leg.* quo sermonis initium sit. [m] *Sic* G. Jens. *et al. in pr. Muret. V. L.* 19, 2. viget—urget *al.*

13. *rebus agentibus*] Etiam hic aqua mihi hæret. Somniabam aliquid de *agentibus in rebus*: sed mox vidi, ad hanc eos ætatem non adscendere.

13. *contumeliam fecit*] Locus est Phil. 3, 9. Scripserat Antonius, *Nulla contumelia est, quam facit dignus*: interrogat Cicero, *quid est porro* Facere contumeliam? *quis sic loquitur?* De hoc loco XVI virorum eruditorum sententias collegit Gronovius Obs. 3, 8. qui ipse eo tandem evadit, non solœcismum objici Antonio, sed obscuritatem. Mihi videbatur Quinctilianus quidem ita cepisse, ut ceperunt Camerarius, Muretus, Schottus, Scioppius, Salmasius, nempe dictum ab Antonio *facere contumeliam* ut *facere damnum, jacturam, detrimentum, naufragium, ruinam, vitium*, h. e. pati.

14. *Vel cum se*] Æn. 11, 406. *Vel* hic sine dubio significat *etiam, adeo*, cum vi exaggerandi. Sed neque in hoc, neque in proximo *Progeniem*, sumto ex Æn. 1, 19, *commendationem vetustatis* deprehendere facile est. Equidem in his, et aliquot, quæ sequuntur, particularum usum video non vulgarem, eoque vehementiam quandam orationi conciliari sentio. Itaque ante versum *Vel cum se pavidum* præcepti aliquid vel observationis, quod ad vetustum usum *particularum* speciatim pertineat, excidisse, certum habeo.

14. *Enimvero*] Quod verbum proprie excitantibus se vel alios ad affectum graviorem convenire, et sic poni ab initiis, ubi proprie caussali particulæ locus non erat, inductione facile probari, si quis dubitaret, posset. Eadem est ratio τῆς *Nam* in versu, quem statim laudat e Georg. 4, 445: ubi Servius, *Hodie*, inquit, NAM *particula postponitur, antea præponebatur*. Et sane sæpe ita Terentius. In illo *Tam magis* ex Æn. 7, 787, itidem particula est, in qua a vulgari ratione discessit Maro.

16 *magis ad malefaciendum viget.* [Pleni talibus antiqui: ſicut initio Eunuchi Terentius, *Quid igitur faciam?* inquit. *Alluſit tandem leno.*] Catullus in Epithalamio,

——— *Dum innupta*[n] *manet, dum chara ſuis eſt,*

17 cum prius *dum* ſignificet *quoad*, ſequens *uſque eo*. Ex Græco vero tranſlata vel Salluſtii plurima, quale eſt, *Vulgus amat fieri:* vel Horatii: nam id maxime probat hoc,

——— *Nec illi*
Sepoſiti ciceris, nec longæ invidit avenæ[o].

Et[p] Virgilii,

——— *Tyrrhenum navigat æquor.*

18 Et jam vulgatum actis quoque, *Saucius pectus.* Ex eadem parte figurarum[q] *additio* et *abjectio* eſt. Illaque[r] prior[s] videri poteſt ſupervacua, ſed non ſine gratia eſt:

[n] intacta *eſt ap. Catullum.* [o] harenæ Jenſ. herænæ G. [p] vel G.
[q] prior G. priore *inf.* Jenſ. [r] Illa quæ G. [s] *om.* G. Jenſ.

16. *Pleni talibus*] Qualibus? Si exempla inſpicias, talibus ubi initia ſermonis particulas habent continuandæ orationi proprias. Hæc ergo quæ incluſimus trajecta puto, jungenda verbis, *Cum* quis *ſermonis initium ſit.* Deinde aptius etiam cohærebit proximum e Catullo exemplum, in quo *dum* repetitur &c.

16. *Alluſit tandem leno*] Undecunque ſumtum hoc ſit, illud *tandem* figuram hic facit, ab initio ſententiæ poſitum. Sed reſpiciunt nimirum talia, apud Comicos præſertim, non contextum orationis, ſed rerum ipſarum et cogitationum adeo ſeriem, in qua præceſſit, quod tali particula indicatur.

16. *Dum innupta*] Vulgo ediderant apud Catullum in Epithal. ſ. 62, 45, *Sic virgo dum intacta manet, tum cara ſuis eſt.* Sed eandem particulam repeti, docet hic Fabius, *dum*, ſignificatione duplici, ut et protaſi ſerviat, et apodoſi. Reſpondent huic puellarum carmini mox juvenes, *Sic virgo dum intacta manet, dum inculta feneſcit*, eadem plane conſtructione, ut ſit in amœbæis. Tale etiam eſt illud Virg. Ecl. 8, 41. *Ut vidi, ut perii, ut me malus abſtulit error!*

17. *Vulgus amat fieri*] Vid. Ciaccon. et Cort. ad Sall. Jug. 38, 1. *Impetu atque aliis omnibus, quæ ira fieri amat:* ad quem locum a Quinctiliano hic reſpici putat Cortius, eumque e Græcis illuſtrat.

17. *Horatii*] Cujus plurimos omnium generum Græciſmos notant paſſim interpretes. Locum Fabio laudatum Sat. 2. 6, 83, non omiſit in Hellenolexia Vechnerus 1, 2, 24, 7 p. 332. ubi pulchre hanc conſtructionem cum Cæſaris illa voce comparat apud Plut. Caton. extr. p. 1456, Ὦ Κάτων, φθονῶ σοι τῦ θανάτυ· καὶ γὰρ ἐμοὶ σὺ τῆς σαυτῦ σωτηρίας ἐφθόνησας.

17. *Tyrrhenum*] Ex Æn. 1, 67. Græciſſimus eſt in ellipſi præpoſitionis.

18. *Et jam vulgatum actis*] Diviſi *etiam*, quod faciendum Burmannus viderat. De *actis diurnis*, quæ noſtris *Gazettis*, et *Novellis* ex aliqua parte reſpondent, copioſe Lipſ. Tac. Ann. 5. Exc. A.

Nam[t] *neque Parnaſi vobis juga, nam neque Pindi.*

Poteſt enim deeſſe alterum *nam*[u]. Et apud Horatium illud,

——— *Fabriciumque,*
Hunc, et intonſis[v] *Curium capillis.*

Et[x] detractiones, quæ in complexu ſermonis aut *vitium* habent, aut *figuram*. Figuram[y], ut, *Accede ad ignem hunc: jam caleſces plus ſatis: plus* enim *quam ſatis eſt.* [z]De altera, quæ *detractio*[a] *eſt*, pluribus dicendum[b] eſt. Utimur vulgo et comparativis pro abſolutis, ut cum ſe quis *infirmiorem* eſſe dixerit[c]: duo inter ſe comparativa committimus, *Si te jam,*[d] *Catilina, comprehendi, ſi interfici juſſero, credo, erit verendum mihi, ne non hoc*[e] *potius omnes boni ſerius a me, quam quiſquam crudelius factum eſſe dicat.* Sunt illa non ſimilia ſolœciſmo quidem, ſed tamen[f] numerum mutantia, quæ et tropis affignari ſolent, ut de uno pluraliter[g] dicamus,

Sed nos immenſum ſpatiis confecimus æquor:

et de pluribus ſingulariter,

Haud ſecus ac patriis acer Romanus in armis.

Specie diverſa, ſed genere eadem et hæc ſunt,

Neve tibi ad ſolem vergant vineta cadentem:
Nec[h] *mihi tum molles ſub dio*[i] *carpere ſomnos,*
Neu dorſo nemoris libeat jacuiſſe per herbas:

[t] Nam—juga *om.* G. Jenſ. *et paullo poſt inſ. poſt* alterum. [u] *om.* G. [v] incomtis *Horat.* [x] *Sic* G. Jenſ. *et plur. ap. Bur.* Eſt etiam adjectio—habet *al. vid. not.* [y] *om.* Jenſ. [z] Nam *inſ.* G. Jenſ. [a] detractioe *quod legunt* detractione Jenſ. *et al.* [b] adjiciendum G. Jenſ. *Fuit forte* o dicendum *h. e.* non dicendum. [c] dicit G. Jenſ. [d] *om. iid.* [e] *om. iid.* [f] numero tamen *iid.* [g] plura G. [h] Ne G. [i] divo G. Jenſ.

18. *Nam neque Parnaſi*] Virg. Ecl. 10, 11. *Fabriciumque* Hor. 1, 12, 40. Forte hoc vult, *Hunc* illud poſſe omitti.

18. *Et detractiones*] Cum exemplum, quod ſequitur ex Terentii Eun. 1, 2, 5, ad detractionem multo facilius referri poſſit; *plus ſatis* enim dictum eſt pro *plus quam ſatis eſt*: revocavi lectionem antiquam. Sed non ideo mutilum adhuc eſſe et lacerum crudeliter hunc locum, negaverim. Quid enim ſibi volunt iſta, *De altera, quæ detractio eſt, pluribus dicendum eſt?* et ſtatim tranſit ad *comparativa* pro abſolutis poſita. Sine dubio maleficium hic eſt, et immedicabile copiis quidem noſtris vulnus.

19. *Si te jam, Catilina*] Ex Cat. 1, 2. *Sed nos* Virg. Georg. 2, 541. *Haud ſecus* Georg. 3, 346. *Neve tibi* Georg. 2, 298. *Nec mihi* Georg. 3, 435. Illud *prius* Fabii pertinere ad locum Virgilii penultimum, *poſtea* vero ad ultimum, attendenti facile apparet.

non enim neſcio, cui[k] alii prius, nec poſtea ſibi uni, ſed omnibus præcipit. Et de[l] nobis loquimur tamquam de
22 aliis, *Dicit Servius, Negat Tullius.* Et noſtra perſona utimur[m] pro aliena, et alios pro aliis fingimus. Utriuſque rei exemplum pro Cæcina. Piſonem, adverſæ partis advocatum, alloquens Cicero dicit, *Reſtituiſſe te dixti*[n], *Nego me*[o] *edicto prætoris reſtitutum eſſe:* verum enim[p] illud *reſtituiſſe* Æbutius dixit; Cæcina, *nego me*[q] *edicto prætoris reſtitutum eſſe.* Ubi[r] et ipſum *dixti*, extrita[s] ſyllaba, fi-
23 gura in verbo eſt. Illa quoque ex eodem genere poſſunt videri, quam[t] nos *interpoſitionem* vel *intercluſionem* dicimus, Græci παρένθεσιν vocant, dum continuationi ſermonis medius aliquis ſenſus intervenit, *Ego*[u] *cum te* (*mecum*
24 *enim ſæpiſſime loquitur*) *patriæ reddidiſſem.* Cui adjiciunt *hyperbaton*, non[x] illud, quod inter tropos eſſe voluerunt: ſed[z] alterum, quod eſt ejus[a] figuræ ſententiarum, quæ ἀποστροφὴ dicitur, ſimile, cum[b] non ſenſus mutatur, verum forma eloquendi:

——— *Decios, Marios, magnoſque Camillos,*
Scipiadas duros bello, et te, maxime Cæſar.

25 Acutius adhuc in Polydoro:

Fas omne abrumpit[c]*, Polydorum obtruncat, et auro*
Vi potitur. Quid non mortalia pectora cogis
Auri ſacra fames?

[d] Qui tam parva momenta nominibus[e] diſcreverunt, μετάξασιν vocant, quam et aliter fieri putant:

Quid loquor[f]*? aut ubi ſum?*

26 Conjunxit[g] autem παρένθεσιν et ἀποστροφὴν Virgilius in illo loco,

[k] an G. [l] omnibus *inſ.* G. [m] *om.* G. [n] dixiſti *eſt ap. Cic. male.* [o] ex *inſ.* G. *et ita ap. Ciceronem.* [p] *om.* Jenſ. [q] ex *inſ.* G. [r] *om.* G. Jenſ. [s] excuſſa *iid.* [t] unum quod int. *iid.* [u] enim *inſ.* G. [x] non illud *om.* G. Jenſ. [z] *om. iid.* [a] ei G. [b] et non ſenſum mutat Jenſ. [c] abrupit G. [d] Ii *inſ.* G. [e] nobis Jenſ. ex noibus. [f] loquar Jenſ. [g] conj. autem *om.* G.

22. *pro Cæcina*] c. 29. Cæterum nemo, ſpero, reprehendet, nos levi trium vocum tranſpoſitione lucem huic loco reddidiſſe. Satis eſt ponere hic, quomodo editum fuerit, *Verum enim illud* reſtituiſſe *Æbutius dixit.* Nego me, Cæcina, edicto Prætoris reſtitutum eſſe. *Ubi et* &c. Ut nunc dedimus, aperte declarat Fabius, Advocatis tribui ſive Patronis verba litigatorum.

23. *Ego cum te*] Pro Milon. c. 34. *Decios* Virg. Georg. 2, 169. *Fas omne* Æn. 3, 55. *Quid loquor* Æn. 4, 595. *Haud procul* Æn. 8, 642.

Haud[h] *procul inde citæ Metium in diverſa quadrigæ*
Diſtulerant, (at tu dictis Albane maneres)
Raptabatque viri mendacis viſcera Tullus.

Hæc *ſchemata*, et [i] his ſimilia, quæ [l] erunt *per mutationem*, 27
adjectionem, *detractionem*, *ordinem*, et convertunt in ſe auditorem, nec languere patiuntur ſubinde aliqua notabili figura excitatum: et habent quamdam ex illa vitii ſimilitudine gratiam, ut in cibis interim acor ipſe jucundus eſt. Quod continget, ſi [m] neque ſupra modum multæ fuerint, nec ejuſdem generis aut junctæ aut frequentes: quia ſatietatem, ut varietas earum, ita raritas effugit. Illud eſt 28
acrius genus, quod non tantum in [n] ratione poſitum eſt loquendi, ſed ipſis ſenſibus cum gratiam, tum etiam vires accommodat. E quibus primum ſit, quod fit *per adjectionem*: plura ſunt genera: nam et verba geminantur, vel amplificandi gratia: ut, *Occidi, occidi, non Sp. Melium*; alterum eſt enim, quod indicat, alterum, quod affirmat: vel miſerandi, ut,

Ah Corydon, Corydon [o] *:———*

Quæ eadem figura nonnumquam per *ironiam* ad elevan- 29
dum convertitur. Similis geminationis [p] poſt aliquam [q] interjectionem repetitio eſt, ſed [r] paullo etiam vehementior, *Bona, miſerum me! (conſumtis enim lacrimis tamen infixus animo hæret dolor) bona, inquam, Cn. Pompeii acerbiſſimæ voci ſubjecta præconis. Vivis, et vivis non ad deponendam, ſed ad confirmandam audaciam.* Et ab iiſdem 30
verba plura acriter et [s] inſtanter incipiunt, *Nihilne te nocturnum præſidium palatii, nihil urbis vigiliæ, nihil timor populi, nihil conſenſus bonorum omnium, nihil hic munitiſſimus* [t] *habendi ſenatus locus, nihil horum ora vultuſque moverunt?* et iiſdem deſinunt, *Quis* [u] *eos poſtulavit? Appius: quis pro- 31
duxit? Appius.* Quamquam hoc exemplum ad aliud quoque ſchema pertinet, cujus initia inter ſe et fines iidem ſunt, *quis* et *quis*, *Appius* et *Appius*. Quale eſt, *Qui ſunt, qui fœdera ſæpe ruperunt? Carthaginienſes. Qui ſunt, qui*

h At G. i aut G. Jenſ. l quærunt G. quærent Jenſ. m ſiveque Jenſ. n ratione inpoſitum *id.* o *om. id.* p ſed *inſ.* G. q quam Jenſ. r et G. s quam Jenſ. t inimiciſſimus *id.* u qui G.

28. *Occidi, occidi*] Pro Milon. c. 27. *Ah Corydon* Virg. Ecl. 2, 69. *Bona, miſerum me* Cic. Phil. 2, 26. *Vivis, et vivis* Cat. 1, 2. *Nihilne* Cat. 1, 1. *Quis eos poſtulavit?* pro Milon. 22. *Qui ſunt, qui fœdera* ad Her. 4, 14. *Vigilias tu* pro Muræn. c. 9.

crudele[x] *bellum in Italia gesserunt? Carthaginienses. Qui sunt, qui Italiam deformaverunt? Carthaginienses. Qui*
32 *sunt, qui sibi ignosci postulant? Carthaginienses.* Etiam in contrapositis vel comparativis solet respondere primorum[y] verborum alterna repetitio, quod[z] modo hujus esse loci potius dixi: *Vigilas tu de nocte, ut tuis consultoribus*[a] *respondeas; ille, ut eo, quo intendit, mature cum exercitu perveniat. Te gallorum; illum buccinarum cantus exsuscitat. Tu actionem instituis, ille aciem instruit. Tu caves, ne con-*
33 *sultores*[b] *tui; ille, ne urbes aut castra capiantur.* Sed hac gratia non fuit contentus orator, vertit in contrarium eamdem figuram: *Ille tenet et scit, ut hostium copiæ; tu, ut aquæ pluviæ arceantur. Ille exercitatus*[c] *est in propa-*
34 *gandis finibus, tu in regendis.* Possunt media quoque respondere vel primis, ut,

Te nemus Anguitiæ[d]*, vitrea te Fucinus unda;*

vel ultimis, *Hæc navis onusta præda Siciliensi, cum ipsa quoque esset ex*[e] *præda.* Nec quisquam dubitabit[f], idem posse fieri iteratis utrimque mediis. Respondent primis et ultima, *Multi et graves dolores inventi parentibus, et*
35 *propinquis multi.* Est et illud repetendi genus, quod semel proposita iterat et dividit,

Iphitus et Pelias mecum, quorum Iphitus ævo
Jam gravior, Pelias et vulnere tardus Ulixi.

36 ἐπάνοδος dicitur Græce, nostri *regressionem* vocant. Nec solum in eodem sensu, sed etiam in diverso eadem verba contra sumuntur[g], *Principum dignitas erat pene par, non par fortasse eorum, qui sequebantur.* Interim[h] variatur[i] casibus hæc et generibus[l] iteratio[m], *Magnus est labor dicendi, magna res est*[n]: et apud Rutilium longiore περιόδῳ, et[o] hæc initia[p] sententiarum sunt, *Pater hic tuus? patrem hunc appellas? patris tu*[q] *hujus filius es?* Fit casibus modo
37 hoc schema, quod πολύπτωτον vocant. Constat et aliis

[x] bellum crudelissime gesserunt G. Jens. [y] primo Jens. [z] quod hujusmodi ee loci Jens. [a] cultoribus Jens. consultatoribus G. [b] consultatores G. Jens. [c] exercitatur *iid.* [d] Angitiæ *iid.* [e] etiam Jens. [f] *Sic* G. dubitavit *al.* [g] *om.* G. [h] Jam G. [i] variatis G. [l] fit *ins.* G. [m] retractatio Jens. [n] *om.* G. [o] sed *conj. Reg.* [p] vitia G. [q] tui filius est G. Jens.

34. *Te nemus*] Æn. 7, 759. *Hæc navis* Cic. Verr. 5, 17. *Multi et graves* Verr. 5, 45. *Iphitus* Æn. 2, 435. *Principum dignitas* pro Lig. c. 6. *Quod autem tempus* pro Cluent. c. 60.

etiam modis: ut pro Cluentio, *Quod autem tempus veneni dandi? illo*[r] *die? in illa frequentia? Per quem porro datum? unde ſumtum? quæ porro interceptio poculi? cur non de integro autem datum?* Hanc rerum conjunctam diverſi- 38
tatem Cæcilius [s] μεταξολὴν vocat: qualis eſt pro Cluentio locus in Oppianicum, *Illum tabulas publicas violaſſe*[t], *Cenſorias corrupiſſe, decuriones univerſi judicarunt: cum illo jam*[u] *nemo rationem, nemo rem ullam contrahebat: nemo illum*[x] *ex tam multis cognatis et affinibus tutorem umquam liberis ſuis ſcripſit*[z], et deinceps adhuc multa. Ut hæc in 39
unum congeruntur, ita contra illa diſperſa ſunt, quæ a Cicerone *diſſipata* dici puto,

Hic ſegetes, illic veniunt felicius uvæ,
Arborei fœtus alibi[a],

et deinceps. Illa[b] vero apud Ciceronem mira figurarum 40
mixtura deprehenditur, in qua et primo verbo longo[c] poſt intervallo redditum eſt ultimum, et media primis, et mediis ultima congruunt: *Veſtrum jam hic factum deprehenditur*[d], *Patres conſcripti, non meum: ac pulcherrimum quidem factum: verum, ut dixi, non meum, ſed veſtrum.* Hanc frequentiorem repetitionem πλοκὴν vocant, quæ fit 41
ex permixtis figuris, ut ſupra dixi, utque ſe habet epiſtola ad Brutum, *Ego cum in gratiam redierim cum Appio Claudio, et redierim per Cn. Pompeium, te*[e] *ego ergo cum*[f] *redierim.* Et in iiſdem ſententiis crebrioribus mutata declina- 42
tionibus iteratione verborum: ut apud Perſium,

——— *Uſque adeone*
Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter?

[r] unde illa *iid.* [s] Cælius G. [t] violari Jenſ. Larini *Cic. vid. not.* [u] *om.* G. Jenſ. [x] ullum Jenſ. [z] ſcripſiſſet G. [a] *om.* G. Jenſ. [b] Illa vero *om.* [c] et *inſ.* G. [d] *Vid. leg.* repreh. *et ſic Vidov.* [e] et Jenſ. [f] q̄d G. q̄ Jenſ.

38. *Illum — violaſſe*] Sumamus hanc occaſionem diſcendi ingenia librariorum. Eſt apud Ciceronem pro Cluent. c. 14 *Illum tabulas publicas* Larini *cenſorias corrupiſſe.* Cum, qui deſcriberet iſta apud Fabium, quid ſibi vellet illud *Larini*, non comminiſceretur, et forte ultima ſyllaba non ſatis appareret, ſuſpicatus eſt, et poſuit *violari*, ut habet Jenſonii editio: illud porro in *violaſſe* mutavit Regius. Sed quod apud Ciceronem ita legi ait, neſcio quid ſit. Certe varietatis nullius mentionem faciunt editiones præſtantiſſimæ: et eſt penes me liber Ven. 1495, fol. editus, in quo ibidem ſic legitur. Neſcio igitur, utrum fides Regii an memoria vacillaverit.

39. *a Cicerone diſſipata*] de Orat. 3, 54. *vid. ſupra* 9, 1, 35. Locus Virgilii eſt Georg. 1, 54. Perſii autem 1, 27.

43 Et apud Ciceronem, *Neque enim poterat judicio ex his damnatis, qui judicabantur.* Sed sensus quoque toti, quem ad modum cœperunt, definent: *Venit ex Asia, hoc ipsum quam*[g] *bonum? Trib. pleb. venit ex Asia.* In eadem tamen periodo et verbum ultimum primo[h] refertur, tertium jam[i] sermone adjectum[k] est, *Verum tamen venit.* Interim sententia quidem repetitur, sed[l] eodem verborum ordine, *Quid Cleomenes facere potuit*[m]*? Non enim possum quemquam insimulare falso. Quid, inquam*[n]*, Cleomenes*
44 *magnopere facere potuit?* Prioris sententiæ verbum ultimum, ac sequentis primum[o] frequenter est idem: quo quidem schemate utuntur poetæ sæpius,

Pierides, vos hæc facietis maxima Gallo,
Gallo[p]*, cujus amor tantum mihi crescit in horas.*

Sed[q] ne oratores quidem raro: *Hic tamen vivit: vivit?*
45 [r]*immo vero etiam in senatum venit.* Aliquando, sicut in geminatione verborum diximus, initia quoque et clausulæ sententiarum aliis, sed non alio tendentibus verbis, inter se consonant. Initia hoc modo, *Dederim periculis omnibus, obtulerim insidiis, objecerim invidiæ.* Rursus clausulæ: ibidem statim, *Vos enim statuistis, vos sententiam dixistis, vos judicastis.* Hoc alii μετωνυμίαν[s], alii *disjunctionem* vocant, utrumque (etiamsi est diversum) recte. Nam est nominum idem significantium separatio. Congregantur quoque verba idem significantia: *Quæ cum ita sint, Catilina, perge quo cœpisti: egredere aliquando ex urbe: patent*
46 *portæ: proficiscere.* Et[t] in eumdem alio libro, *Abiit, excessit, erupit, evasit.* Hoc Cæcilio πλεοναστὸς videtur, id est, abundans supra necessitatem oratio: sicut illa, *Vidi oculos*[u] *ante ipse meos.* In illo enim *vidi* inest *ipse.* Verum id, ut alio quoque loco dixi, cum supervacua oneratur adjectione, vitium dicitur[x]: cum autem auget manifestam sententiam, sicut hic, virtus. *Vidi, ipse, ante ocu-*
47 *los,* quot[y] verba, totidem[z] sunt affectus. Cur tamen hæc proprie nomine tali notarit, non video. Nam et ge-

[g] tanquam G. [h] primum G. [i] etiam sermoni *conj. Capper.* [k] abjectum Jens. [l] sed eodem *om.* G. Jens. [m] potuerit G. [n] enim G. [o] *om.* G. Jens. [p] *om.* G. [q] Sic quæ or. G. [r] vivit? *inf.* G. [s] κοινωνονίαν G. [t] Est G. [u] oculis—meis Jens. [x] est G. Jens. [y] quot verba *om. iid.* [z] tot fœtus G.

43. *Quid Cleomenes*] Cic. Verr. 5, 41. *Pierides* Virg. Ecl. 10, 72. *Hic tamen* Catil. 1, 1. *Quæ cum ita* Catil. 1, 5. *Abiit, excessit, evasit, erupit* Cat. 2, 1. *Vidi oculos* Virg. Æn. 12, 638.

minatio, et repetitio, et qualiſcumque adjectio, πλεονασμὸς videri poteſt. Nec verba modo, ſed ſenſus quoque idem facientes, acervantur: *Perturbatio iſtum mentis, et quædam ſcelerum offuſa*[a] *caligo, et ardentes furiarum faces*[b] *excitarunt.* Congeruntur et diverſa: *Mulier, tyranni ſæva*[c] *crudelitas, patris amor, ira præceps, temeritas, dementia.* Et apud Ovidium, 48

Sed grave Nereïdum numen, ſed corniger Ammon,
Sed quæ viſceribus veniebat bellua ponti
Exſaturanda meis.———

Inveni[d], qui et hoc vocaret[e] πλοκὴν[f], cui[g] non aſſentio: 49
cum ſint unius figuræ mixta quoque, et idem, et diverſum ſignificantia, quod et ipſum διαλλαγὴν vocant: *Quæro ab inimicis, ſint*[h] *ne hæc inveſtigata, comperta,*[i] *patefacta, ſublata*[k]*, delata*[m]*, exſtincta per me? Inveſtigata, comperta, patefacta,* aliud oſtendunt; *ſublata, delata*[m]*, exſtincta* †, ſunt inter ſe ſimilia, ſed non etiam prioribus. Et hoc autem ex- 50
emplum, et ſuperius, aliam quoque efficiunt figuram, quæ, quia conjunctionibus caret, *diſſolutio* vocatur; apta, cum quid inſtantius dicimus: nam et ſingula inculcantur, et quaſi plura fiunt. Ideoque utimur hac figura non in[n] ſingulis modo verbis, ſed ſententiis etiam: ut Cicero dicit contra concionem Metelli, *Qui indicabantur, eos vocari, cuſtodiri, ad ſenatum adduci juſſi*[o]; *in ſenatu ſunt poſiti:* et totus hic locus[p]. Hoc genus βραχυλογίαν vocant, quæ poteſt eſſe *copulata diſſolutio.* Contrarium[q] eſt ſchema, quod conjunctionibus abundat. Illud ἀσύνδετον, hoc πολυσύνδετον dicitur. Hoc eſt vel iiſdem ſæpius repetitis, ut, 51

——*Tectumque, laremque,*
Armaque, Amyclæumque canem, Creſſamque pharetram:

vel diverſis, 52

[a] effuſa G. Jenſ. [b] face Jenſ. [c] ſcæva *id.* [d] *om.* G. [e] *om.* G. [f] uſque deducet *inf.* Jenſ. G. [g] cui—inimicis *om.* G. [h] per me inv. G. [i] id eſt *inf.* G. [k] ſublata—patef. *om.* [m] delata Jenſ. *bis* G. † *Hic inf.* G. *omiſſa ante h. m.* vocare. Cui non aſſentior, cum ſint unius figuræ mixta quoque et idem et diverſum ſignificantia, quod et ipſum dialogen vocant. Quæro ab inimicis, ſint ne hæc inveſtigata, comperta, id eſt patefacta, ſublata delata exſtincta. [n] *om.* G. Jenſ. [o] juſſit in ſe natum Jenſ. [p] talis *inf.* Jenſ. [q] Ut eſt id ſche. G.

48. *apud Ovidium*] Met. 5, 17. Illa *Quæro ab inimicis* puto et ipſa eſſe ex oratione Ciceronis contra concionem Metelli trib. pl. qui acta ipſius in cauſa Catilinaria vexaverat, non minus quam quæ deinde laudantur ſ. 50.

51. *Tectumque*] Virg. Georg. 3, 344. *Arma virumque* Æn. pr. *Hic illum* Ecl. 1, 43.

Arma virumque,———
Multum ille et terris,———
Multa quoque et [r] *bello.———*

53 Adverbia quoque et pronomina variantur,

Hic illum vidi juvenem,———
Bis ſenos cui noſtra dies,———
Hic mihi reſponſum primus dedit ille petenti.

Sed utrumque horum *coacervatio*. Etenim [s] tantum juncta
54 aut diſſoluta. Omnibus ſcriptores ſua nomina dederunt, ſed varia, et ut [t] cuique fingenti [u] placuit. Fons quidem unus, quia acriora facit et inſtantiora, quæ dicimus, et vim quamdam præ ſe ferentia, velut ſæpius erumpentis affectus. *Gradatio*, quæ dicitur κλῖμαξ, apertiorem habet artem, et magis affectatam, ideoque eſſe rarior debet.
55 Eſt autem ipſa quoque adjectionis; repetit enim, quæ dicta ſunt: et, priuſquam ad aliud deſcendat, in prioribus reſiſtit. Ejus exemplum ex Græco notiſſimo transferatur, *Nec* [x] *hæc dixi quidem, ſed nec ſcripſi: nec ſcripſi quidem, ſed nec obii legationem: nec obii quidem, ſed nec per-*
56 *ſuaſi Thebanis*. Sunt [z] tamen erudita [a] et Latina: *Africano virtutem induſtria, virtus gloriam, gloria æmulos comparavit*: et Calvi, *Non ergo magis pecuniarum repetundarum, quam majeſtatis, neque majeſtatis magis, quam Plautiæ legis, neque Plautiæ legis magis, quam ambitus, neque am-*

[r] et bello *om.* G. Jenſ. [s] et G. Jenſ. [t] unicuique Jenſ. [u] fingere G. [x] Non enim dixi qu. ſed non obligationem ſed non perſuaſit hæc vanis G. Jenſ. *niſi quod* G. *pro* vanis *habet* navis. [z] ſint Jenſ. [a] tradita G.

55. *ex Græco notiſſimo*] Demoſt. pro Corona et Cteſiph. c. 55. Οὐκ εἶπον μὲν ταῦτα, οὐκ ἔγραψα δέ· οὐδὲ ἔγραψα μέν, οὐκ ἐπρέσβευσα δέ· οὐδὲ ἐπρέσβευσα μέν, οὐκ ἔπεισα δὲ Θηβαίους· ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς διὰ παντὸς ἄχρι τῆς τελευτῆς διεξῆλθον, ᾗ ἔδωκ' ἐμαυτὸν ὑμῖν ἁπλῶς κ. τ. λ. Niſi igitur malus fuit interpres Fabius, ita dedit priora, vel non multo aliter, *Neque hæc dixi quidem, ſed non* ſcripſi; neque ſcripſi quidem, ſed non *obii legationem: nec obii quidem, ſed non perſuaſi Thebanis*. Aquila Romanus p. 21, Pithœi: *Et non dixi hæc quidem, non autem ſcripſi: nec ſcripſi quidem, non profectus ſum autem ad legationem: nec profectus quidem, non perſuaſi autem Thebanis*. Quæ ſenſu conveniunt, ſed a lectione MSS. Fabii nimis recedunt. Illa τῆς *nec* repetitio videtur negare omnia, cum tamen, ut ex ſerie propoſita apparet, confirmet Demoſthenes, a ſe facta eſſe omnia, intermiſſum nihil eſſe. Si illud *nec* poſt adverſativam *ſed* omnino eſt a Fabio, interpretandum erit per *non etiam*: et tamen umbrarum aliquid orationi offundet.

56. *Africano*] Jam uſus eſt eo exemplo Auctor ad Her. 4, 25.

bitus magis, quam omnium legum † *judicia perierunt.* In- 57
venitur apud poetas quoque, ut[b] apud Homerum de[c] ſceptro, quod a Jove ad Agamemnonem uſque deducit: et apud noſtrum etiam tragicum,

Jove propagatus eſt (ut perhibent[d]*) Tantalus,*
Ex Tantalo[e] *Pelops, ex Pelope autem ſatus*
Atreus, qui noſtrum porro propagat genus.

At quæ *per detractionem* fiunt figuræ, brevitatis novitatiſ- 58
que maxime gratia petuntur: quarum una eſt ea, quam libro proximo in figuras[f] diſtuli, *ſynecdoche*, cum ſubtractum verbum aliquod ſatis ex ceteris intelligitur: ut Cœlius[g] in Antonium, *Stupere gaudio*[h] *Græcus.* Simul enim auditur, *cœpit.* Cicero ad Brutum, *Sermo nullus ſcilicet*[i], *niſi de te: quid enim potius? Tum Flavius,* Cras[l], *inquit*[m], tabellarius[n], *et ego ibidem has*[o] *inter cœnam exa-*

† omnia *inf. Aquila ap. Burm. qui probat.* [b] et G. [c] diſceptorque Jenſ. [d] prohibent G. [e] ortus *inf.* G. Jenſ. [f] fig. συνεκδοχὴ diſtuli eum G. fig. ex ſynecdoche diſt. cum Jenſ. [g] Cæcilius Jenſ. [h] gaudere G. [i] ſ. niſi te Jenſ. *illud* ſ. *nota* τῆς ſcilicet. [l] *Sic* G. eras Jenſ. oras *Almel.* erras *al.* [m] *Sic* G. Jenſ. *et MSS. pl. ap. Bur. om. al.* [n] tabellarie G. *rel.* [o] orans *omnes. vid. not.*

57. *apud Homerum*] Ἰλ. Ε'. 101. ubi Agamemnon

Ἔςη σκῆπτρον ἔχων· (τὸ μὲν Ἥφαιςος κάμε τεύχων·
Ἥφαιςος μὲν δῶκε Διὶ Κρονίωνι ἄνακτι·
Αὐτὰρ ἄρα Ζεὺς δῶκε διακτόρῳ Ἀργειφόντῃ· κ. τ. λ.

Sic enim porro ad Pelopa, Atreum, Thyeſten, Agamemnona denique pervenit.

57. *apud noſtrum trag.*] Inter incerta adhuc referunt viri docti: nominatim Scriverius in fragm. Trag. p. 171.

58. *Cras, inquit, tabellarius*] Ut nunc legitur hic locus, elegans omnino exemplum eſt illius ſynecdoches, quæ verba quædam ſententiæ neceſſaria, ſed facile intelligenda, ex ſerie orationis reticet. Quis enim non facile ita ſuppleat, *Sermo nullus* habitus eſt a nobis *ſcilicet, niſi de te. Quid enim loqueremur potius? Tum Flavius, Cras, inquit, tabellarius* ibit ad Brutum: *et ego ibidem has* literas *inter cœnam exaravi.* Nimirum felix Burmanni conjectura cum iis, quas ſupra adduxi, auctoritatibus fulciatur; non dubitavi in contextum eam recipere, et ita lucem reddere loco alioquin obſcuriſſimo. Ac reliqua quidem excuſatione non indigent. Solum illud audax nimium videatur, *orans*, quod eſt in omnibus libris, mutatum in *has*. Et ſane alio in loco illud non temere ferendum fuerit. Sed ſi cogitemus fontem corruptionis, nempe *exaravi* in *exoravi* mutatum facillimo lapſu; et peccatum in præcedenti *cras*, pro quo *oras*, quod habent libri aliqui, forte in margine ſcriptum huc irrepſit: æquum fuerit, dare hanc veniam ſententiæ. Sed cui nimium ſumſiſſe nobis videbimur, ille vel pro *orans cenans* legat, i. e. *cænans*, vel reponat per nos ipſum *orans*, et interpretetur, ut voluerit. Ceterum de *Flaviis*, qui huc pertinere poſſint forte, erudite ad h. l. Burmannus.

59 *ravi*[p]. Cui ſimilia ſunt illa[q], meo quidem judicio, in quibus verba decenter pudoris gratia ſubtrahuntur,

Novimus et qui te, tranſverſa tuentibus hircis,
Et quo, ſed faciles Nymphæ riſere, ſacello.

60 Hanc[r] quidam *apoſiopeſin* putant, fruſtra. Nam, illa quid taceat, incertum eſt, aut certe longiore ſermone explicandum: hic unum verbum, et manifeſtum quidem, deſideratur: quæ ſi *apoſiopeſis* eſt, nihil, in quo deeſt aliquid, 61 non[s] idem appellabitur. Ne ego illud quidem *apoſiopeſin* ſemper voco, in quo res quæcumque relinquitur intelligenda, ut ea, quæ in epiſtolis Cicero, *Data Lupercalibus, quo die Antonius Cæſari*[t]: quia nihil hic aliud intelligi 62 poterat, quam hoc, *diadema impoſuit*. Altera eſt *per detractionem* figura, de qua modo dictum eſt, cui conjunctiones eximuntur. Tertia, quæ dicitur συνεζευγμένον, in qua unum ad verbum plures ſententiæ referuntur, quarum unaquæque deſideraret illud, ſi ſola poneretur. Id accidit aut præpoſito verbo, ad quod reliqua reſpiciant: *Vicit pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia*: aut illato, quo plura cluduntur[u]: *Neque enim is es, Catilina, ut te aut pudor unquam a turpitudine, aut metus a periculo,* 63 *aut ratio a furore revocaverit*. Medium quoque poteſt eſſe, quod et prioribus et ſequentibus ſufficiat. Jungit autem et diverſos ſexus; ut cum marem feminamque *filios* 64 dicimus: et ſingularia pluralibus miſcet. Sed hæc[v] adeo ſunt vulgaria, ut ſibi artem figurarum aſſerere non poſſint.

[p] *Sic* G. *Alm. et Voſſ.* 2. exoravi *rel.* [q] *om.* Jenſ. [r] Hic Jenſ. [s] *om.* G. Jenſ. [t] nihil obticuit luſitque *inſ.* Jenſ. *et plur. apud Burm. etiam Gibſon.* non enim obticuit luſit G. [u] clauduntur Jenſ. ducuntur G. [v] *om.* G.

59. *Novimus et*] Virg. Ecl. 3, 8.

61. *Cicero*] Epiſtola non exſtat. Sed rem ipſam graviter et cum ſumma indignatione exponit Phil. 2, 33. ſq. Illud *impoſuit* intelligendum, ut multa alia, de pleno conatu, per quem non ſtetit, quo minus res fieret. Sic Paradoxo 6, 2. *Utrum tandem pluris æſtimemus pecuniam Pyrrhi, quam Fabricio dabat, an continentiam Fabricii, qui illam pecuniam repudiabat?*

62. συνεζευγμένον] Illud, quod vulgo *zeugma*, ζεῦγμα, *junctionem*, vocant Grammatici. Exemplum primum eſt Cic. pro Cluent. c. 6. quod iterum laudat mox ſ. 77. alterum Catil. 1, 9.

63. *marem feminamque filios*] Sic Paulus l. 84 de V. S. *Filii appellatione omnes liberos intelligimus*. De *fratrum appellatione* res nota itidem, præſertim ICtis: et erudite hic monuit quædam Burm.

Illud plane figura eſt, qua diverſa ſermonis forma conjungitur,

——— *Sociis tunc, arma capeſſant* [x],
Edico, et dira bellum cum gente gerendum.

Quamvis enim pars [*bellum* [y]] poſterior participio infiſtat, utrique tamen convenit illud *edico*: nam [z] utrique detractionis gratia facta conjunctio. Συνοικείωσιν vocant, quæ duas res diverſas colligat: *Tam deeſt avaro* [a], *quod habet, quam quod non habet.* Huic diverſam volunt eſſe 65
diſtinctionem, cui dant nomen παραδιαζολήν, qua ſimilia diſcernuntur [b]: *Cum te pro aſtuto ſapientem appelles, pro confidente fortem, pro illiberali diligentem:* quod totum [c] pendet ex finitione, ideoque, an figura ſit, dubito. Cui contraria eſt ea, quæ ex vicinia tranſit ad diverſa aut ſimilia,

——— *Brevis eſſe laboro,*
Obſcurus fio,

et quæ ſequuntur. Tertium eſt genus figurarum, quæ [d] 66
aut ſimilitudine aliqua vocum, aut paribus, aut contrariis vertunt [e] in ſe aures, et animos [f] excitant. Huic nomen eſt [g] παρωνομασία [h], quæ dicitur *agnominatio.* Ea non uno [i] modo fieri ſolet, ſed ex vicinia quadam prædicti nominis ducta, caſibus declinatur: ut [l] Domitius Afer pro Cloantilla [m], *Mulier rerum omnium imperita, in omnibus rebus* [n] *infelix.* Et cum verbo idem verbum plus ſignificanter 67
ſubjungitur, *Quando homo, hoſtis homo.* Quibus exemplis ſum in aliud uſus, ſed in uno facilis eſt geminatio. Παρ-

[x] capeſcant Jenſ. [y] *Gloſſam* partis poſterioris *putat Burm. recte!* [z] non G. Jenſ. [a] auro Jenſ. [b] diſcernunt G. Jenſ. [c] *om.* G. Jenſ. [d] quod *iid.* [e] convertunt G. [f] *om.* G. Jenſ. [g] *om.* G. [h] παρονομασια G. [i] *om.* G. [l] et G. [m] Cloatilla G. Cloetilla Jenſ. [n] rerum felix Jenſ. [o] falſis G. faſſis Kapp. φάσις *invenit Regius.* facilius *Leid. ap. Burm.*

64. *Sociis tunc*] Æn. 3, 234. *Brevis eſſe* Horat. Art. Poet. 25.

66. *Tertium eſt genus*] Primum per *adjectionem*, alterum per *detractionem*: vid. ſ. 27.

67. *Quibus exemplis*] Locum mihi difficillimum ſic interpretatur Werlhofius meus. *Quibus* h. e. cujus generis *exemplis*, repetitæ nimirum vocis unius aut plurium, *in aliud* h. e. alio conſilio et fine *ſum uſus*, v. g. ſ. 28, 29. *Sed in uno*, ubi ſenſus unus idemque manet vocis geminatæ, *facilis* dicenti ad inveniendum, et auditori ad intelligendum, *eſt geminatio*; difficilior, ubi ſenſus mutatur. Ego hic Fabium, mea forte culpa, deſidero.

ωνομασία ei contrarium est, quod eodem verbo quasi falsum augetur †, *Quæ lex privatis hominibus esse lex non vi-*
68 *debatur.* Cui consinis est [p] ἀνταναάκλασις, ejusdem verbi contraria significatio. Cum Proculeius quereretur de filio, quod is mortem suam *exspectaret*, et ille dixisset, *se vero non exspectare*: *Immo*, inquit, *rogo exspectes.* Non ex [q] eodem, sed ex diverso, vicinum accipitur, cum *supplicio* afficiendum dicas, quem [r] *supplicatione* dignum [s] ju-
69 dicaris. Aliter quoque voces aut eædem [t] diversa in significatione ponuntur, aut productione tantum vel correptione mutatæ: quod etiam in jocis frigidum, equidem tradi inter præcepta miror: eorumque exempla vitandi potius, quam imitandi gratia, pono. *Amari jucundum est,*
70 *si curetur, ne quid insit amari. Avium dulcedo ad avium ducit:* et apud Ovidium ludentem,

Cur ego non dicam, Furia, te furiam?

71 Cornificius hanc *traductionem* vocat, videlicet alterius intellectus [x] ad alterum. Sed elegantius, quod est positum in distinguenda [z] rei proprietate: *Hanc reipublicæ* [a] *pestem paullisper reprimi, non in perpetuum comprimi posse.* Et

† negatur *marg. Vasc. et al.* [p] quæ ἀντεπίδοσις G. [q] *om.* G. Jens. [r] quæ supplicia G. [s] dignum—aut *om.* G. [t] eadem G. Jens. aut *inf.* G. [x] et *inf.* G. Jens. [z] *Sic* G. *et MSS. plur. ap. Bur. et Obr.* distinguendam rerum proprietatem *al.* [a] publicæ *om.* Jens.

67. *Quæ lex privatis*] Ex orat. in Pison. 13. Cave autem viro summo, quem libentissime alias audio, hic obtemperes, et *privatis* mutes in *priva his.* Perierit enim argumentum Tullii, qui sic ratiocinatur. Ignavos homines et indignos non honore modo, sed nomine consulum esse cum collega suo Gabinio Pisonem: qui *cupere se* dicerent revocare Ciceronem; *sed lege* Clodii *impediri*; qua tamen lege, falso sic dicta, nemo privatus teneri se putaret, adeo manifestis illius vitiis; nedum ut consules in tanto omnium bonorum consensu tribuere illi quidquam deberent.

68. ἀνταναάκλασις] Commodum quidem huic rei verbum, quod reflexum quasi sonum et Echo notet: sed neque damnem Gothanum illud ἀντεπίδοσις, quod incrementi significationem habet. Proculeius primum queritur de filio, quod is mortem suam *exspectet*, cupide nimirum, et optet: negat hoc filius: hic cum *incremento* quodam occurrit ei, et sibi adeo, *immo rogo*, inquit, *exspectes*, neque fatum meum præcipites. *Anaclasin* vocat, qui eodem hoc exemplo Proculeii utitur, Rutilius p. 2, Pith.

69. *Amari jucundum*] Utitur hoc exemplo etiam auctor ad Her. 4, 14. ubi tamen *festivitatem quandam inesse huic* quoque *generi exornationis ait*: illud etiam alterum *Avium dulcedo* habet 4, 21. Verba *Hanc reip.* sunt Cic. Cat. 1, 12. Denique *Ex oratore orator* est Phil. 3, 9.

quæ præpoſitionibus [b] in contrarium mutantur, *Non emiſſus ex urbe, ſed immiſſus* [c] *in urbem eſſe videatur.* Melius atque acrius, quod cum figura jucundum eſt, tum etiam ſenſu valet, *Emit morte immortalitatem.* Illa levior [d] eſt, 72
Non Piſonum, ſed Piſtorum; et, *Ex oratore* [e] *arator.* Peſſimum vero, *Ne patres conſcripti videantur circumſcripti*; *Raro evenit, ſed vehementer venit.* Sic contingit, ut aliquis ſenſus vehemens et acer venuſtatem aliquam, non eodem [f] ex verbo non diſſonam, accipiat. Et cur me 73
prohibeat pudor uti domeſtico exemplo? Pater meus contra eum, qui ſe legationi immoriturum dixerat, deinde vix paucis diebus inſumtis re infecta redierat: *Non exigo, ut immoriaris legationi, immorare.* Nam et valet ſenſus ipſe, et in verbis tantum diſtantibus jucunde conſonat vox, præſertim non captata, ſed velut oblata [g]: cum altero [h] ſuo ſit uſus, alterum ab adverſario acceperit. 74
Magnæ veteribus curæ fuit, gratiam dicendi e [i] paribus contrariis acquirere. Gorgias in hoc immodicus [l], copioſus utique [m] prima ætate Iſocrates fuit. Delectatus eſt his etiam M. Tullius, verum et modum adhibuit non ingratæ (niſi copia redundet) voluptati, et rem, alioqui levem, ſententiarum pondere implevit. Nam per ſe frigida et inanis affectatio [n], cum in acres [o] incidit ſenſus, innata 75
videtur eſſe [p], non arceſſita. *Similium* fere quadruplex ratio eſt. Nam eſt [q] primum, quoties verbum verbo ſimile [r], aut non diſſimile valde quæritur: ut,

——— [s] *Puppeſque tuæ, pubeſque tuorum.*

et, *Sic* [t] *in hac calamitoſa fama, quaſi* [u] *in aliqua perniciosiſſima flamma:* et, *Non enim tam ſpes laudanda, quam res eſt.* Aut certe par eſt extremis ſyllabis conſonans, *Non* 76
verbis, ſed armis. Et hoc quoque, quoties in ſententias acres incidit, pulchrum eſt: *Quantum poſſis, in eo ſemper experire* [x], *ut proſis.* Hoc eſt πάρισον, ut pleriſque placuit.

[b] propoſitionibus G. [c] miſſus in urbe Jenſ. [d] leviora, Non G. [e] aratore orator Jenſ. [f] eandem eo verbo—accipiet G. Jenſ. [g] oblita G. [h] aliter Jenſ. [i] a G. [l] immodicus G. [m] *om.* G. [n] affectio Jenſ. [o] aeris *id.* [p] habere *id.* [q] et G. [r] *om.* G. Jenſ. [s] Tu *inſ.* Jenſ. [t] Sic G. Jenſ. Cic. Si *al.* [u] quæ Jenſ. [x] experiri G. Jenſ.

75. *Puppeſque tuæ*] Virg. Æn. 1, 399. *Sic in hac* Cic. pro Cluent. 1. extr. *Non modo ad ſalutem* pro Milon. 2. *Vicit pudorem* pro Cluent. c. 6. uſus etiam eſt ſupra ſ. 62. *Abiit, exceſſit* Catil. 2, 1.

76. πάρισον] Paullo aliter accipit Aquila Rom. p. 18, Pithœi, nempe *prope exæquatum*, in quo differt ab ἰσοκόλῳ, quod plane *exæquatum*

77 Cleoſteleus [z] πάρισον exiſtimat, quod ſit [a] e membris non diſſimilibus. Secundum [b], ut clauſula ſimiliter cadat, vel iiſdem in ultimam partem collatis, ὁμοιοτέλευτον [c], ſimilem [d] duarum ſententiarum vel plurium finem: *Non modo ad ſalutem ejus exſtinguendam, ſed etiam gloriam per tales viros infringendam.* Ex quibus fere ſunt [e], non tamen ut ſemper ultimis conſonent, quæ τρίκωλα dicunt: *Vicit* [f] *pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia.* Sed in quaternas quoque ac plures hæc ratio ire ſententias poteſt. Fit etiam ſingulis verbis: *Hecuba, hoc* [g] *dolet, piget, pu-*
78 *det:* et, *Abiit, exceſſit, erupit, evaſit.* Tertium eſt, quod [h] in eoſdem caſus cadit, ὁμοιόπτωτον dicitur. Sed neque, quod finem habet ſimilem, eſt [i] ὁμοιόπτωτον: utique in eumdem finem venit ὁμοιοτέλευτον [k]. Eſt enim ὁμοιόπτωτον tantum caſus ſimilis, etiamſi diſſimilia ſint, quæ declinentur: nec tantum in fine deprehenditur, ſed reſpondent vel prima [l] inter ſe, vel mediis, vel extremis: vel etiam permutatis his, ut media primis, et ſumma mediis accommodentur, et quocumque modo accommodari po-
79 terunt. Nec enim ſemper paribus ſyllabis conſtat: ut eſt apud Afrum, *Amiſſo nuper infelicis aulæ, ſi non præſidio inter pericula, tamen* [m] *ſolatio vitæ* [n] *inter adverſa.* Ea [o] vero videntur optima, in quibus initia ſententiarum et fines conſentiunt: ut hic, *præſidio, ſolatio.* Et [p] ut pene ſimilia ſint verbis, et paribus [q] cadant, et eodem definant
80 modo. Etiam ut ſint (quod eſt quartum) membris æqualibus, quod ἰσόκωλον dicitur: *Si, quantum in agro lociſque deſertis audacia poteſt, tantum in foro atque judiciis impudentia valeret:* ἰσόκωλον eſt, et ὁμοιόπτωτον habet [r]. *Non minus nunc in* [s] *cauſſa cederet Aulus Cæcina Sexti Ælutii* [t] *impudentiæ, quam tum in vi facienda ceſſit audaciæ:* ἰσόκωλον, ὁμοιόπτωτον [u], ὁμοιοτέλευτον. Accedit [x] et ex illa ſi-

[z] Cleoſcoleus G. Cleoſtolchus *mar. Baſ.* Cleoſtelæus Colin. Cleo Stelæus *Obr.* [a] ſic G. ſit Jenſ. [b] Sed nudum G. [c] ὁμοιοτέλεσον G. [d] ſimile Jenſ. [e] fiunt G. [f] vincit G. Jenſ. [g] hæc Jenſ. [h] non *inſ.* Jenſ. [i] eſt ὁμ. *om.* G. Jenſ. [k] ὁμ. eſt en. *om.* G. [l] primis Jenſ. [m] ſed Jenſ. [n] *om. id.* [o] Enim fere Jenſ. Ejus fere G. [p] prdio. Similia G. prædio. Sim. Jenſ. [q] paria G. [r] *om.* G. [s] ea *inſ.* G. [t] Æbuti G. Jenſ. [u] ὀνομάπτωτον, ὁμοιοτέλεσον G. [x] Accidit Jenſ.

membris. Nempe in hoc *membrorum verba paria ſunt numero: hic uno vel altero addito* &c.

80. *Si, quantum in agro*] Principium ornatiſſimum orationis pro Cæcina. *Dominetur* pro Cluentio c. 2 dictum de invidia. *Odit populus* pro Muræn. 36. *Quod in tempore* pro Cluent. 29. *Eſt enim hæc* pro Milon. 4.

gura gratia [z], qua nomina dixi mutatis casibus repeti, *Non minus cederet, quam cessit.* Adhuc ὁμοιοτέλευτον et παρωνομασία [a] est [b], *Neminem posse alteri dare matrimonium, nisi quem penes sit patrimonium.* *Contrapositum* autem, vel, 83
ut quidam vocant, *contentio* (ἀντίθετον dicitur) non uno fit modo. Nam et fit, si singula singulis opponuntur: ut in eo, quod modo dixi, *Vicit pudorem libido, timorem audacia:* et bina binis: *Non nostri ingenii, vestri auxilii est:* et sententiæ sententiis: *Dominetur in concionibus, jaceat in judiciis.* Cui commodissime subjungitur et ea species, 84
quam *distinctionem* diximus: *Odit populus Romanus privatam luxuriam, publicam magnificentiam diligit:* et, quæ sunt simili casu, dissimili sententia in ultimo locata: ut, *Quod in tempore mali fuit, nihil obsit, quin, quod in caussa boni fuit, prosit.* Nec semper contrapositum subjungitur, 85
ut in hoc, *Est enim* [c] *hæc, judices, non scripta, sed nata lex:* verum, sicut Cicero dicit, [quod] [d] de [e] singulis rebus propositis [f] refertur ad singula: ut in eo, quod sequitur, *Quam non didicimus, accepimus, legimus, verum ex natura ipsa arripuimus, hausimus, expressimus.* Nec semper, quod 86
adversum est, contraponitur: quale est apud Rutilium, *Nobis primum* [g] *dii immortales* [h] *fruges dederunt: nos, quæ* [i]

[z] Græca Jens. [a] ὁμοιοτέλεσον G. [b] *om.* G. [c] igitur jud. Jens. [d] *om. Alm. Baf. Obr.* [e] *om.* G. [f] ductum *inf. ap. Cic.* [g] Primis Jens. [h] nobis *inf. id.* [i] quod G. Jens.

83. *verum*—[*quod*] *de singulis*] Locus Ciceronis est de Orat. 3, 54, jam supra laudatus 9, 1, 35. *Et quod de singulis rebus propositis ductum refertur ad singula.* Sed credibile est tum *quod* tum *ductum* omissa a Fabio, ut suis præceptis verba Tullii accommodaret. Si tamen retinenda sit *a quod*, facile intelligas omissum *est etiam.* Non puto elegantius hujus figuræ exemplum exstare illo Verr. 4, 50; quod licet longiusculum adscribam recreandi lectoris causa. *Tenuerunt illum locum* (de Enna Siciliæ loquitur) *servi, fugitivi, barbari, hostes. Sed neque tam servi illi dominorum, quam tu libidinum: neque tam fugitivi illi a dominis, quam tu a jure et a legibus: neque tam barbari lingua et natione illi, quam tu natura et moribus: neque illi tam hostes hominibus, quam tu Diis immortalibus. Quæ deprecatio est igitur ei reliquæ, qui indignitate servos, temeritate fugitivos, scelere barbaros, crudelitate hostes vicerit?*

84. *apud Rutilium*] Lupum rhetora, tanquam antitheti exemplum ex oratione Demetrii Phalerei, qui etiam subjicit p. 11, Pith. *Itaque et amplissimus nobis honos ab omnibus habetur: et propter honoris hujus dignitatem superbiæ nostræ nemo vestigium experitur.* De Athenienſibus ſermonem hic esse repertisque apud eos frugibus, apparet. Cic. pro Flacco 26, *Adsunt Athenienses, unde humanitas, doctrina, religio, fruges, jura, leges, ortæ, atque in omnes terras distributæ putantur.*

ſoli accepimus, in omnes terras diſtribuimus; nobis [1] *majores noſtri Rempubl. reliquerunt: nos etiam ſocios noſtros de ſer-*
85 *vitute eripuimus.* Fit etiam aſſumta illa figura, qua verba declinata repetuntur, quod ἀντιμεταβολὴ [m] dicitur: *Non, ut edam, vivo; ſed, ut vivam, edo.* Et quod apud Ciceronem converſum ita eſt, ut [n], cum mutationem caſus habeat, etiam ſimiliter deſinat: *Ut et* [o] *ſine invidia culpa*
86 *plectatur, et ſine culpa invidia ponatur* [p]. Quod [q] et eodem clauditur [r] verbo: ut quod dicit de [s] Roſcio, *Etenim, cum artifex ejuſmodi ſit, ut ſolus dignus videatur eſſe, qui ſcenam* [t] *introeat: tum vir ejuſmodi ſit, ut ſolus videatur dignus, qui eo non accedat.* Eſt et in nominibus ex diverſo collocatis [u] ſua gratia: *Si Conſul Antonius, Brutus hoſtis;*
87 *ſi conſervator reipublicæ Brutus, hoſtis Antonius.* Olim plura de figuris, quam neceſſe erat: et adhuc erit, qui putet [x] eſſe figuram, *Incredibile eſt, quod dico, ſed verum,* (ἀνθυποφορὰν vocant;) et, *Aliquis hoc ſemel tulit, ego* [z] *bis, ego ter.* Διέξοδον [a], ἄφοδον, *Longius evectus ſum, ſed redeo ad*
88 *propoſitum.* Quædam verborum figuræ paullum figuris ſententiarum declinantur, ut *dubitatio.* Nam cum eſt in re, priori parti aſſignanda eſt; cum in verbo, ſequenti: *Sive me malitiam, ſive ſtultitiam dicere oportet.* Item cor-

[1] Nobis—eripuimus *om. iid.* [m] antimetaphora G. [n] et Jenſ. [o] *om. id.* [p] puniatur Jenſ. [q] *om.* G. Jenſ. [r] concluditur G. exclud. Jenſ. [s] Sextio *inſ.* Jenſ. [t] ſcenam—dignus *om.* G. [u] collatis G. [x] putant G. [z] nego G. Jenſ. [a] διέξ. ἄφ. *poſt* propoſitum *ponit* G. *recte puto.*

85. *Non, ut edam, vivo*] Socratis vox Muſonio teſte apud Stobæum Serm. 18 de incontinentia p. m. 167. it. Macrob. Sat. 2, 8. Commendat eam etiam Pædagogus Clementis Alexandrini 2, 1, pr. ubi feſtinavit Reverendiſſimus editor, cum emendari voluit in verbis Muſonii, quæ ita habent, Διὸ καὶ προσήκει ἐσθίειν ἡμᾶς ἵνα ζῶμεν, οὐχ ἵνα ἐδώμεθα, εἴγε μέλλομεν συζοιχεῖν ἀρίστῳ ὄντι τῷ λόγῳ Σωκράτης, ὃς ἔφη τὰς μὲν πολλὰς ἀνθρώπους ζῆν, ἵνα ἐσθίωσι, αὐτὸς (recte ita, quia in eadem perſona ſubſtitutur; non αὐτὸν, ut jubet vir ſummus) δὲ ἐσθίειν, ἵνα ζῇ. Cæterum elegans hujus ἀντιμεταβολῆς exemplum habet noſter 10, 7, 21. *Qui ſtultis videri eruditi volunt, ſtulti eruditis videntur.*

85. *Ut et ſine—ponatur*] *Puniatur* blandiebatur, credo, correctori cuidam, quod ad *plectatur* caderet melius. Sed *ponatur* eſt apud Ciceronem, et *puniatur* reſpuit ſententia. Illud *de Roſcio* eſt pro Quint. 25. *Si Conſul Antonius* Phil. 4, 3, extr.

87. *Incredibile eſt*] Ex memoria forte citavit Verr. 4, 26. *Incredibilem rem dicam, ſed tam claram, ut ipſum negaturum non arbitrer.*

87. *Aliquis hoc ſemel*] Hujus figuræ, quam hoc exemplo ſignat, nomen deeſſe puto, *incrementum* forte dici potuit. Illud quidem maneat, διέξοδον, ἄφοδον, eſſe nomina reditus a digreſſione.

rectionis eadem ratio est. Nam quod illic dubitat, hic emendat. Etiam in personæ fictione accidere quidam 89
idem putaverunt, ut in verbis etiam esset hæc figura: *Crudelitatis est mater avaritia*: et apud Sallustium in Ciceronem, *O Romule Arpinas*: quale est et apud Menandrum, *Œdipus* [b] *Othryasius* [c]. Hæc omnia copiosius sunt exsecuti, qui non ut partem operis transcurrerunt, sed proprie libros huic operi dedicaverunt, sicut Cæcilius, Dionysius, Rutilius, Cornificius, Visellius, aliique non pauci: sed non minor erit eorum, qui vivunt, gloria. Ut 90
fateor autem, verborum figuras posse plures reperiri a quibusdam, ita iis, quæ ab auctoribus claris traduntur, meliores, non assentior. Nam in primis M. Tullius multas in tertio de oratore libro posuit, quas in oratore, postea scripto, transeundo videtur ipse damnasse: quarum pars est, quæ sententiarum potius, quam verborum sit, ut *imminutio*, *improvisa* [d] *imago*, *sibi ipsi responsio*, *digressio*, *permissio*, *contrarium*: hoc enim puto, quod dicitur ἐναντιώσις, *sumta ex adverso probatio*. Quædam omnino non sunt 91
figuræ, sicut *ordo*, *dinumeratio*, *circumscriptio*: sive hoc nomine significatur comprehensa [e] breviter sententia, sive finitio. Nam et hæc [f] Cornificius atque Rutilius [g] schemata λέξεως putant. Verborum autem *concinna transgressio*, id est, *hyperbaton*, quod Cæcilius quoque putat *schema*, a nobis est [h] interposita. Et *mutatio*, quæ [i] si ea 92
est, quam Rutilius ἀλλοίωσιν [k] vocat, dissimilitudinem ostendit hominum, rerum, factorumque: [l] si latius fiat, figura non est; si angustius, in ἀντίθετον cadet: si vero hæc appellatio significat ὑπαλλαγήν, satis de ea dictum est. Quod vero [m] schema est, *ad propositum subjecta ratio*? 93
Utrum, quod Rutilius αἰτιολογίαν [n] vocat? [o] nam de illo dubitari possit, an *schema* sit distributis subjecta ratio. Quod apud eumdem primo loco positum est, προσαπόδοσις? 94
dicitur [q], quæ ut maxime servetur, sane est [r] in pluribus

[b] *om.* G. [c] Chriasius G. [d] improvisum, imago *vid. leg. ex Cic. de Or.* 3, 54. *vid. supra* 9, 1, 35. [e] compressa Jens. [f] hoc G. Jens. [g] hæc *inf.* Jens. [h] esse G. [i] et G. Jens. [k] ἀνομοίωσιν G. [l] quæ *inf.* Jens. [m] *Sic* G. Jens. vere *al.* [n] ἀπολ. G. [o] utrum *inf.* G. Jens. [p] προσάπαρσιν προσαπόδοσιν G. [q] dicit G. Jens. [r] *om. iid.*

89. *apud Sallustium in Cicer.*] Legitur nunc s. 15 declamationis, quæ eo nomine circumfertur. Vid. quæ diximus ad 4, 1, 68.

93. *Rutilius*] Qui p. 12, Pith. *Hoc schema*, inquit, *efficitur ratione brevi et sententiosa, ita ut, quod dubium est visum, ad certam fidem adduci videatur.*

propositis: quia aut singulis[s] statim ratio subjicitur, ut est apud C. Antonium, *Sed neque accusatorem eum metuo, qui sum innocens: neque competitorem vereor, qui sum Antonius: neque consulem spero, qui est Cicero:* aut positis duobus vel tribus, eodem ordine singulis continuo[t] redditur[u]: quale apud Brutum de[x] dictatura Cn. Pompeii, *Præstat enim nemini imperare, quam alicui servire: sine illo enim vivere honeste licet, cum hoc vivendi nulla conditio est.* Sed uni rei multiplex ratio subjungitur[z]: ut apud Virgilium,

Sive inde occultas vires, et pabula terræ
Pinguia concipiunt, sive illis omne per ignem
Excoquitur vitium[a] ———
Seu plures calor ille vias, ———
Seu durat magis, ———

et totus locus. *Relationem* quid accipi velit, non mihi liquet. Nam si ὑπαλλαγὴν[b] aut ἐπάνοδον, aut ἀντιμεταβολὴν[c] dicit, de omnibus locuti sumus. Sed quidquid id est, neque[d] hoc, neque superiora in oratore repetit. Sola est in eo libro posita[e] pariter inter figuras verborum *exclamatio*, quam sententiæ potius puto: affectus enim est; et ceteris omnibus consentio. Adjicit his Cæcilius περίφρασιν, de qua dixi. Cornificius *interrogationem, ratiocinationem, subjectionem, translationem, occultationem:* præterea *sententiam, membrum, articulum, interpretationem, conclusionem:* quorum priora alterius generis sunt schemata, sequentia schemata omnino non sunt. Item Rutilius præter ea, quæ apud alios quoque sunt *schemata*, παρομολογίαν, ἀναγκαῖον, ἠθοποιΐαν, δικαιολογίαν, πρόληψιν, χαρακτηρισμὸν, βραχυλογίαν, παρασιώπησιν, παῤῥησίαν, de quibus idem dico. Nam eos quidem auctores, qui nullum prope finem fecerunt exquirendis nominibus, præteribo: qui etiam, quæ sunt argumentorum, figuris adscripserunt. Ego illud de iis etiam, quæ vere sunt, adjiciam breviter, sicut ornant

[s] singula Jens. [t] continua G. Jens. [u] reddatur G. reddantur Jens. [x] de dict. *om.* Jens. [z] subjicitur *id.* [a] et totus locus *inf.* G. Jens. *et mox om.* [b] ἀνάτασιν G. [c] μεταβολὴν G. [d] ne hæc sup. Jens. [e] ponitur et inter G. Par est inter G. Jens.

96. *apud Virg.*] Georg. 1, 86. sq.

97. *Relationem quid accipi velit*] De Cicerone loquitur et loco de Orat. 3, 54, supra laudato 9, 1, 35.

99. *Item Rutilius*] Habentur horum schematum nomina et definitiones atque exempla p. 6 sqq. Pith.

orationem[f] opportune positæ, ita ineptissimas esse, cum immodice petuntur[g]. Sunt, qui neglecto rerum pondere, et viribus sententiarum, si vel inania verba in hos modos depravarint[h], summos se judicent artifices, ideoque non desinunt eas nectere: quas[i] sine sententia sectari tam est ridiculum, quam quærere habitum gestumque sine corpore. Sed ne hæ quidem, quæ recte fiunt, densandæ sunt nimis: nam et[l] vultus mutatio, oculorumque conjectus, multum in actu valet: sed si quis ducere os exquisitis modis, et frontis ac luminum inconstantia trepidare non desinat, rideatur. Et oratio[m] habeat[n] rectam quamdam VELUT faciem: quæ ut stupere immobili rigore non debebit, ita sæpius in ea, quam natura dedit, specie continenda est. Sciendum vero in primis, quid quisque in orando postulet *locus*, quid *persona*, quid *tempus*. Major enim pars harum figurarum posita est in delectatione. Ubi vero atrocitate, invidia, miseratione pugnandum est, quis ferat contrapositis, et pariter cadentibus, et consimilibus irascentem, flentem, rogantem? cum in[o] his rebus cura verborum deroget affectibus fidem: et, UBIcumque ars ostentatur, veritas[p] abesse videatur.

IV. De † *compositione* non equidem post Marcum Tullium scribere auderem, (cui nescio an ulla pars operis hujus sit magis elaborata) nisi et ejusdem ætatis homines, scriptis ad ipsum etiam[q] literis, reprehendere id[r] collocandi genus ausi fuissent, et post eum plures multa ad eamdem rem pertinentia memoriæ tradidissent. Itaque accedam[s] in plerisque Ciceroni, atque in iis ero, quæ indubitata sunt, brevior: in quibusdam paullum fortasse dissentiam. Nam etiam cum judicium meum ostendero, suum tamen legentibus relinquam. Neque ignoro quosdam esse, qui curam omnem *compositionis* excludant, atque

[f] orationes Jens. [g] petantur Jens. [h] depravarunt G. [i] quasi nec substantia Jens. substantia *etiam* G. [l] *om.* G. Jens. [m] orator *iid.* [n] habet G. [o] tamen G. jam Jens. [p] varietas Jens. *male.* † *Hoc caput cum Gothano libro contulerat Liebius* ὁ μαχαιρίτης *in Act. Erud. Lipsi.* 1721. *p.* 71, *sq. cujus judicium interdum laudamus.* [q] *om.* Jens. [r] vel Jens. [s] accedant *id.*

IV, 1. *ejusdem ætatis homines*] Brutum signat, de quo ad Att. 14, 20, Tullius, *Cum—scripsissem ad eum de optimo genere dicendi, non modo mihi, sed etiam tibi scripsit, sibi illud, quod mihi placeret, non probari.* Indicat idem ad Att. 15, 1. *Quo in genere Brutus noster esse vult, et quod judicium habet de optimo genere dicendi, id ita consecutus est in ea oratione, ut elegantius esse nihil possit. Sed ego solus alius sum; sive hoc recte, sive non* recte.

illum horridum ſermonem, ut forte effluxerit, modo magis *naturalem*, modo etiam magis *virilem* eſſe contendant. Qui ſi [t] id demum *naturale* eſſe dicunt, quod a natura primum ortum eſt, et quale ante cultum fuit, tota hæc [u] 4 ars orandi ſubvertetur. Neque enim loquuti ſunt [x] ad hanc regulam et diligentiam primi homines, nec proœmiis *præparare*, *docere* expoſitione [z], argumentis *probare*, affectibus *commovere* ſcierunt. Ergo his omnibus, non ſola compoſitione caruerunt: quorum ſi fieri nihil melius licebat, NE domibus [a] quidem caſas, aut veſtibus [b] pellium tegmina, aut urbibus montes ac ſilvas mutari oportuit. 5 Quæ porro ars ſtatim fuit? quid non cultu niteſcit [c]? cur vites coercemus manu? cur eas fodimus? rubos arvis excidimus? terra et hæc generat: manſuefacimus animalia? indomita naſcuntur. Verum id eſt maxime natu- 6 rale, quod fieri natura optime patitur. Fortius vero quî [d] incompoſitum poteſt eſſe, quam junctum, et bene collocatum? Neque ſi parvi pedes vim detrahant [e] rebus, ut *Sotadeorum* et *Galliamborum* [f], et quorumdam in oratione ſimili pene licentia laſcivientium, compoſitionis eſt judi- 7 candum. Ceterum QUANTO vehementior fluminum curſus eſt prono alveo, ac nullas moras objiciente, quam inter obſtantia ſaxa fractis aquis ac reluctantibus; tanto, quæ [g] connexa eſt, et totis viribus fluit [h], fragoſa atque interrupta melior oratio. Cur ergo vires ipſas ſpecie ſolvi putent, quando nec ulla res ſine arte ſatis valeat, et co- 8 mitetur ſemper artem decor? AN non eam, quæ emiſſa optime eſt, haſtam ſpecioſiſſime contortam ferri videmus? et arcu dirigentium tela, quo certior manus, hoc eſt [i] habitus ipſe formoſior? Jam [k] in certamine armorum, atque

[t] *om.* G. [u] his G. hic Jenſ. [x] fumus G. [z] exponere Jenſ. [a] hominibus G. [b] veſtes G. [c] *Sic etiam* G. miteſceret Jenſ. [d] quid G. [e] detrahunt G. *a manu ſecunda: recte, puto.* [f] Callimachorum G. [g] *Sic etiam* G. tantaque—vir. fuerit Jenſ. [h] furit *Baſ. marg. quid ſi* ruit? [i] et G. [k] Ita G.

6. *Sotadeorum*] Exempla habes 9, 4, 90. Add. quæ diximus ad 1, 8, 6. itemque illud Demetrii περὶ ἑρμηνείας ſ. 193. Σύνθεσις ἀναπαιστικὴ, ἢ μάλιστα ἐοικυῖα τοῖς κεκλασμένοις καὶ ἀσήμοις μέτροις, οἷα μάλιστα τὰ Σωτάδεια κ. τ. λ. De Galliambico Terentianus p. 2447.

Nomenque Galliambis memoratur hinc datum,
Tremilos (f. *tremulis*) *quod eſſe Gallis habiles putant modos.*

6. *compoſitionis eſt judicandum*] Non eſt judicandum compoſitionis hoc opus eſſe, vel vitium adeo, ſi quorundam in oratione parvi pedes vim rebus detrahunt &c.

7. *comitetur artem decor*] Vid. ad 8. pr. 19.

in omni palæstra, quid satis recte cavetur ac petitur, cui non artifex motus, et certi quidam pedes adsint? Quare 9
mihi [l] compositione VELUT amentis quibusdam nervisve intendi et concitari sententiæ videntur. Ideo eruditissimo cuique persuasum est, valere eam [m] quamplurimum, non ad delectationem modo, sed ad motum quoque animorum. Primum, quia nihil intrare potest in affectum [n], 10
quod in aure, VELUT quodam vestibulo, statim offendit. Deinde, quod natura ducimur ad modos. Neque enim aliter eveniret, ut illi quoque organorum soni, quamquam verba non exprimunt, in alios tamen atque alios motus ducerent auditorem. In certaminibus sacris non eadem 11
ratione concitant animos ac remittunt: nec eosdem [o] modos adhibent, cum bellicum est canendum, et cum posito genu supplicandum: nec idem signorum concentus [p] est procedente ad prælium exercitu, idem receptui carmen. Pythagoreis certe moris fuit, et, cum evigilassent, animos 12
ad lyram excitare, quo essent ad agendum erectiores: et, cum somnum peterent, ad eamdem prius lenire mentes, ut, si quid fuisset turbidiorum cogitationum, componerent. Quod si numeris et modis inest quædam tacita [q] 13
vis, in oratione est [r] vehementissima: quantumque interest, sensus idem quibus verbis efferatur [s], tantum, verba eadem qua compositione vel in exitu jungantur, vel fine claudantur. Nam quædam et sententiis parva, et elocutione modica, virtus hæc sola commendat. Denique 14
quod cuique visum erit vehementer, dulciter, speciose dictum, solvat et [t] turbet: abierit omnis vis, jucunditas, decor. Solvit quædam sua in oratore Cicero, *Nam neque me divitiæ movent, quibus omnes Africanos et Lælios multi*

[l] in *inf.* G. [m] *om.* G. [n] affectus G. [o] eod. modo adhibentur G. [p] contentus Jens. [q] tanta G. [r] eo G. Jens. [s] afferatur Jens. [t] *om.* G.

12. *Pythagoreis*] Locus classicus Jamblichi de vita Pyth. c. 25.

14. *in oratore Cicero*] Cap. 70. e quo loco hunc Fabii interpolasse aliquis videtur. Apparebit, si locum ponamus: *Quantum autem sit apte dicere, experiri licet, si compositi oratoris bene structam collocationem dissolvas permutatione verborum: corrumpatur enim tota res, ut et hæc nostra in Corneliana, et deinceps omnia.* Neque me divitiæ movent, quibus omnes Africanos et Lælios multi venalicii mercatoresque superarunt. *Immuta paullum, ut sit*, multi superarunt mercatores venaliciique: *perierit tota res.* Igitur certe illa, quæ a Jensonio omitti ostendimus, non frustra puto abesse. Quod *de Graccho* subjicit, est eodem loco Ciceronis, et sententiam nostram confirmat.

venalitii mercatoresque [u] *superarunt*. Immuta [x] paullulum, ut sit, *Multi superarunt mercatores, venalitiique*, et sequentes [z] deinceps periodos: quas si ad illum modum perturbes, velut fracta aut transversa tela projeceris. Idem corrigit, quæ [a] a Graccho [b] composita durius putat. Illum decet: nos hac simus [c] probatione contenti, quod in scribendo quæ se nobis solutiora obtulerint, componimus [d]. Quid enim attinet eorum exempla quærere, quæ sibi quisque experiri potest? illud notasse satis habeo, quo pulchriora et sensu et elocutione dissolveris, hoc orationem magis deformem fore: quia negligentia collocationis [e] ipsa verborum luce deprehenditur. Itaque ut consiteor pene ultimam oratoribus artem *compositionis*, quæ [f] perfecta sit, contigisse: ita illis priscis habitam inter curas, in quantum adhuc profecerant [g], puto. Neque [h] mihi, quamlibet magnus auctor, Cicero persuaserit, Lysiam, Herodotum, Thucydidem, parum studiosos ejus fuisse. Genus fortasse sint secuti non idem, quod Demosthenes, aut Plato; quamquam et ii [i] ipsi inter se dissimiles fuerunt [l]. Nam neque illud in Lysia dicendi textum tenue

[u] venaliaque *inf.* Jens. [x] Immuta—ven. et *om.* Jens. [z] insequentes G. Jens. [a] quod Jens. [b] Græco G. [c] sumus G. [d] componemus Jens. [e] collationis *id.* [f] quam G. *cum nota parvæ lacunæ, quæ tamen non capit supplementum Burm.* artem compos. qua demum eloquentia perfecta sit. [g] profecerunt G. [h] enim *inf.* G. Jens. [i] *om.* Jens. [l] fuerint G.

15. *Illum decet*] Orator, qualis erat Cicero, arrogantiæ accusari non debet, si quid in Graccho corrigat.

16. *in quantum adhuc profecerant*] Quantum in reliquis paullatim profecerunt, tantum hac etiam in re progressi sunt: non mirum, parum eos fuisse compositos, qui in cæteris etiam partibus non multum profecerant.

16. *Cicero persuaserit*] Qui v. g. Orat. 44, ipsum Thucydidem negat vitasse concursum vocalium et hiulcum atque asperum, quod inde oriatur, ne Platonem quidem: sed fugisse ait Demosthenem. Et c. 52. *Qui Isocratem maxime mirantur, hoc in ejus summis laudibus ferunt, quod verbis solutis numeros primus adjunxerit* &c. Sed hanc sententiam non undique probat; verum *inveniendi principem* facit Thrasymachum, eumque cum Gorgia numeris jam ante aliquanto usos, observat. Add. Brut. c. 17. ubi Lysiam et Hyperidem *composuisse* et *coagmentasse* verba negat. Si rem bene consideres, nulla fere inter Fabium et Ciceronem pugna fuerit. Neque enim, puto, negavit Cicero, numerosam esse alioquin Thucydidis orationem, quod ostendit Dion. Halic. de constr. c. 18. Sed hoc ait Orat. 65. *Si quæ veteres illi (Herodotum dico, et Thucydidem, totamque eam ætatem) apte numerose que dixerunt; ea non numero quæsito, sed verborum collocatione ceciderunt.* Τὸ μετροειδὲς fugisse Thucydidem ait Demetrius περὶ ἑρμην. s. 184. qui tamen numerosæ orationis exempla a Thucydide repetit s. 39, et alias.

atque rarum lætioribus numeris corrumpendum erat. Perdidisset enim gratiam, quæ in eo[m] maxima est, simplicis atque inaffectati[n] coloris: perdidisset fidem quoque. Nam[o] scribebat aliis, non ipse dicebat; ut oportuerit esse illa rudibus et incompositis similia: quod ipsum[p] *compositio* est. Et[q] historiæ (quæ currere debet ac ferri) minus 18
conveniissent interfistentes[r] clausulæ, et debita actionibus respiratio, et cludendi inchoandique sententias ratio. In concionibus quidem etiam similiter cadentia quædam, et contrapositа deprehendas. In Herodoto vero cum omnia 19
(ut ego quidem sentio) leniter fluunt, tum ipsa διάλεκτος habet eam[s] jucunditatem, ut latentes etiam[t] numeros complexa videatur. Sed de propositorum diversitate post paullum. Nunc, quæ prius iis, qui recte componere volent, discenda[u] sint. Est igitur ante omnia *oratio* alia *vincta*[x], atque *contexta*: *soluta* alia, qualis in sermone et epistolis: nisi cum aliquid supra naturam suam tractant, ut *de philosophia*, *de republica*, similibusque[z]. Quod non 20
eo dico, quia non illud quoque solutum habeat suos quosdam, et forsitan difficiliores etiam pedes: neque enim aut hiare semper vocalibus, aut destitui temporibus volunt sermo et epistola: sed non fluunt, nec cohærent, nec verba de[a] verbis trahunt; ut potius laxiora in his vincula, quam nulla sint. Nonnumquam in cauſſis quoque mino- 21
ribus decet eadem simplicitas, quæ non nullis[b], sed aliis utitur numeris, dissimulatque eos, et tantum communit occultius. At illa connexa series tres habet formas: 22
Incisa, quæ κόμματα dicuntur: *Membra*, quæ κῶλα: et περίοδον, quæ est vel *ambitus*, vel *circumductum*, vel *continuatio*, vel *conclusio*. In omni porro compositione tria sunt[c] necessaria, *ordo*, *junctura*, *numerus*. Primum igitur *de ordine*. Ejus observatio in verbis est singulis, et contextis. 23

[m] etiam *inf.* G. [n] inaffecti Jens. [o] ipse *inf. id.* [p] ipsam compositionem. Et G. [q] *om.* Jens. [r] insistentes G. Jens. *quod probat Lieb.* [s] etiam *iid.* [t] in *iid.* [u] dicenda sunt Jens. *Posterius recte, arbitror.* [x] juncta Jens. *in* G. *non potest discerni*, juncta *an* vincta *sit?* [z] similibus Jens. [a] *om.* G. [b] *Sic V. C. Almel. et erat ita legendum contra omnes libros.* [c] genera *inf.* Jens. *pro* necessaria *ponit* G.

20. *destitui temporibus*] Intelligе, brevibus longisque inter se alternantibus.

21. *communit occultius*] Metaphoram ineſſe huic verbo arbitror ductam a viis, quæ etiam occulte possunt *muniri*, si fundamentis e solido lapide profundius jactis arena vel glarea injiciatur, quæ cum temere videatur jacere vel ibi nata esse, cursum facilem et inoffensum præstat vehiculis.

Singula ſunt, quæ diximus[d] ἀσύνδετα. In his cavendum eſt[e], ne decreſcat oratio, et fortiori ſubjungatur aliquid infirmius, ut *ſacrilego fur*, aut[f] *latroni petulans*. Augeri enim debent ſententiæ, et inſurgere: ut optime Cicero, *Tu*, inquit, *iſtis*[g] *faucibus, iſtis lateribus, iſta gladiatoria totius corporis firmitate*. Aliud enim majus alio ſupervenit. At ſi cœpiſſet a toto corpore, non bene ad latera fauceſ-
24 que deſcenderet. Eſt et alius naturalis ordo, ut *viros ac feminas, diem ac noctem, ortum et occaſum* dicas potius, quam retrorſum. Quædam ordine permutato fiunt ſupervacua, ut *fratres gemini*: nam ſi præceſſerint[h] *gemini*, *fratres* addere non eſt neceſſe. Illa[i] nimia quorumdam fuit obſervatio, ut *vocabula verbis, verba* rurſus *adverbiis*,
25 *nomina appoſitis*[l] et *pronominibus* rurſus eſſent priora. Nam ſit contra quoque frequenter non indecore. Necnon et illud nimiæ eſt[m] ſuperſtitionis, ut quæque ſint[n] tempore, ea facere etiam ordine priora: non quin[o] frequenter ſit hoc melius, ſed quia interdum plus valent ante geſta,
26 ideoque levioribus ſuperponenda ſunt. *Verbo ſenſum cludere*, multo, ſi compoſitio patiatur, optimum eſt. In verbis enim ſermonis vis ineſt. At[p] ſi id aſperum erit, cedat hæc[q] ratio numeris, ut ſit[r] apud ſummos Græcos Latinoſque oratores frequentiſſime. Sine dubio enim omne, quod non cludet, *hyperbaton* eſt: ipſum hoc inter tropos
27 vel figuras, quæ ſunt virtutis[s], receptum eſt. Non enim ad pedes verba dimenſa ſunt: ideoque ex loco transferuntur in locum, ut jungantur, quo congruunt maxime: SICUT in ſtructura ſaxorum rudium etiam[t] ipſa enormitas invenit, cui applicari, et in quo poſſit inſiſtere. Feliciſſimus tamen ſermo eſt, cui et rectus ordo, et apta junctura, et cum his numerus opportune cadens contin-
28 git[u]. Quædam vero tranſgreſſiones et longæ[x] ſunt ni-

[d] ἀσύνδετα dicimus G. *recte, puto.* [e] *om.* G. [f] ut G. [g] iſtis faucibus *om.* Jenſ. [h] præceſſerit G. *recte, judice Liebio quoque.* præceſſerunt Jenſ. [i] quoque *inſ.* Jenſ. [l] appoſita pronom. eſſe G. [m] *om.* G. [n] ſit ordine G. [o] *Sic* G. quia Jenſ. [p] Et Jenſ. *om.* G. [q] *om.* G. [r] ſit Jenſ. [s] virtutes G. [t] et Jenſ. [u] contigit *id.* [x] longe ſunt minus G.

24. *diem ac noctem*] Videas tamen interdum, quaſi habito ad Ebræam traditionem reſpectu, noctem præpoſuiſſe. V. g. Cic. de Orat. 1, 61. *Remotiſque ceteris ſtudiis—in hoc uno opere—noctes et dies urgeatur.* De poetis taceo, quos carminis lex hic cogit.

24. *fratres gemini*] Nimiam eſſe hanc quoque obſervationem, et ſubtilius iſta quam verius diſputari, exemplis oſtendit Burmannus.

mis, ut in superioribus diximus libris, et interim etiam compositione vitiosæ, quæ in hoc ipsum petuntur, ut exsultent atque lasciviant: quales illæ Mæcenatis, *Sole et aurora rubent plurima. Inter sacra movit aqua fraxinos. Ne exsequias quidem unus inter miserrimos viderem meas.* Quod inter hæc pessimum est, quia in re tristi ludit compositio. Sæpe tamen est vehemens aliquis sensus in ver- 29
bo: quod si in media parte sententiæ latet, transiri intentione, et obscurari circumjacentibus solet; in clausula positum assignatur auditori, et infigitur: quale est illud Ciceronis, *Ut tibi necesse esset in conspectu populi Romani vomere postridie* [z]. Transfer hoc ultimum, minus valebit. 30
Nam totius ductus hic est quasi mucro, ut per se fœdæ [a] vomendi necessitati, jam nihil ultra exspectantibus, hanc quoque adjiceret deformitatem, ut cibus teneri non posset *postridie*. Solebat Afer Domitius trajicere in clausulas 31
verba tantum asperandæ compositionis gratia, et maxime in procœmiis: ut pro Cloantilla, *Gratias agam continuo.* Et pro Lælia, *Eis utrisque apud te judicem periclitatur Lælia.* Adeo refugit teneram delicatamque modulandi voluptatem, ut currentibus [b] per se numeris, quo [c] eos inhiberet, [d] objiceret. Amphiboliam [e] quoque fieri vitiosa 32
locatione verborum, nemo est, qui nesciat. Hæc arbitror, ut in brevi, de ordine fuisse dicenda: qui si vitiosus est, licet et juncta [f] sit, et apte cadens oratio, tamen merito incomposita [g] dicatur. Junctura sequitur. Ea [h] est in *verbis, incisis, membris, periodis.* Omnia namque ista et virtutes et vitia in complexu habent. Atque ut ordinem 33
sequar, primum quæ [i] imperitis quoque ad reprehensionem notabilia videntur, id est, quæ [l], commissis inter se verbis duobus, ex ultima [m] prioris, ac prima sequentis syllaba, deforme aliquod nomen efficiunt. Tum vocalium concursus: qui cum accidit, hiat, et interfistit, et quasi labo-

[z] *om.* G. Jens. [a] fœda vom. necessitas *lid. quod probat Liebius: non ego.* [b] occurrentibus Jens. [c] qui G. *pulchre, casu sexto.* [d] et *inf.* G. [e] amphibologiam Jens. [f] vinciat (vincat Jens.) ac sit (fit Jens.) aperte G. Jens. [g] composita G. [h] *om.* G. Jens. *et Voss. 2. probatque Liebius.* [i] sunt *inf.* Jens. *vid. not.* [l] qua G. [m] fine *inf.* Jens.

29. *illud Ciceronis*] Phil. 2, 25. Cæterum quem *ductum* hic vocat, *tractum* dixit 4, 2, 118: Franci hodie ita *tractum* appellant, *trait.* Paullo aliter ponit 4, 2, 53, *ductum quendam rei credibilis*, ubi Galli uterentur suo *tour*.

33. *primum quæ imperitis*] Verbum *sunt*, quod expunxit hic Regius, transponendum erat hoc modo, *Primum sunt, quæ imperitis* &c. Ita nihil hic suspensum aut hiulcum, aut aliunde supplendum erit.

rat oratio. Peſſime longæ, quæ eaſdem inter ſe literas
34 committunt, ſonabunt. Præcipuus tamen erit hiatus earum, quæ cavo aut patulo maxime[n] ore efferuntur. *E*, plenior[o] litera eſt, *I*, anguſtior: ideoque obſcurius in his vitium. Minus peccabit, qui longis breves ſubjiciet, et adhuc, qui præponet longæ brevem. Minima[p] eſt in duabus brevibus offenſio. Atque cum aliæ[q] ſubjunguntur aliis, perinde[r] aſperiores erunt, prout oris hiatu ſimili
35 aut diverſo pronuntiabuntur. Non tamen id, ut crimen ingens, expaveſcendum eſt, ac[s] neſcio[t] negligentia in hoc, an ſolicitudo ſit pejor. Inhibeat enim neceſſe eſt hic metus impetum dicendi, et a potioribus avertat. Quare ut negligentiæ pars eſt hoc pati, ita humilitatis ubique perhorreſcere, nimioſque non immerito in hac cura putant omnes Iſocratem ſecutos, præcipue[u] Theopompum. At Demoſthenes et Cicero modice reſpexerunt ad[x] hanc par-
36 tem. Nam et coeuntes literæ, quæ *συναλοιφὴ* dicitur[z], etiam leniorem[a] faciunt orationem, quam ſi omnia[b] verba ſuo fine cludantur; et nonnumquam hiulca etiam decent, faciuntque ampliora quædam: ut, *Pulchra oratione acta omnino*[c] *jactare:* tum[d] longæ per ſe, et velut opimæ[e] ſyllabæ aliquid etiam medii[f] temporis inter vocales, quaſi
37 interfiſtatur[g], aſſumunt. Qua de re utar Ciceronis potiſſimum verbis, *Habet*, inquit, *ille tamquam hiatus et concurſus vocalium molle quiddam, et quod indicet non ingratam negligentiam de re hominis magis, quam de verbis, laborantis.* Ceterum conſonantes quoque, eæque[h] præcipue, quæ ſunt aſperiores, in commiſſura verborum rixantur, et *S*

[n] maximo *id.* [o] planior G. Jenſ. *et plur. ap. Bur. quod probo: vid. not.* [p] Nimia Jenſ. [q] alia *id.* [r] proinde *id.* [s] at G. [t] an Jenſ. [u] præcipueque *id.* [x] in G. Jenſ. [z] dicuntur et *iid.* [a] leviorem Jenſ. [b] *om. id.* [c] oratio G. [d] tuum Jenſ. [e] optimæ G. Jenſ. [f] mediis temporibus *iid.* [g] inſiſtatur G. [h] *om.* Jenſ. earum G.

34. *cavo aut patulo ore*] *Cavo* O et V, *patulo* A. Quod deinde E *plenior* litera vocatur, vereor ne ſecurius Regii conjecturam ſecuti ſint viri eruditi. Mihi retinenda videtur antiqua lectio, *E planior eſt litera*, h. e. facilius media apertura oris exiens, nec pandendo illi ut A, neque contrahendo ut O vel V vim quaſi adferens. *Lenior*, quod Rollino placuit, non damnarem, ſi libri tam *plenior* haberent, quam habent *planior*. *Plenior* vel ideo non placet, quod E cum A comparata *plenior* dici, ſi aures habeo, non poteſt.

36. *ſuo fine cludantur*] Si vox in vocalem exiens excipiatur ab alia, quæ et ipſa a vocali incipiat; prior illa interdum non ſuo fine clauditur, ſed coit et coaleſcit cum ſequente: hæc enim eſt *συναλοιφὴ*, quæ vox a pigmentis inter ſe commixtis et coeuntibus tracta, ad hanc diſciplinam commode tranſlata eſt.

37. *Ciceronis*] Orat. c. 23.

ultima [i] cum *X* proxima, quarum triſtior etiam, ſi binæ collidantur, ſtridor eſt: ut [k], *Ars* [l] *ſtudiorum*. Quæ fuit 38
cauſſa et Servio (ut dixi) ſubtrahendæ *S* literæ, quoties ultima eſſet, aliaque [m] conſonante ſuſciperetur: quod reprehendit Lauranius [n], Meſſala defendit. Nam neque Lucilium putant uti eadem ultima, cum dicit, *Serenu'* [o] *fuit*, et, *dignu'* [p] *loco* [q]. Quinetiam [r] Cicero in Oratore 39
plures antiquorum tradit ſic locutos. Inde *belligerare*, *po'* [s] *meridiem*: et illa [t] Cenſorii [u] Catonis, *Die'* [x] *hanc*, æque *M* litera in *E* mollita: quæ in veteribus libris reperta mutare imperiti ſolent: et, dum librariorum inſectari volunt inſcitiam, ſuam confitentur. Atqui eadem 40
illa litera, quoties ultima eſt, et vocalem verbi ſequentis ita contingit, ut in eam tranſire poſſit, etiam ſi ſcribitur, tamen parum exprimitur: ut, *Multum ille*, et, *Quantum erat*, adeo ut pene cujuſdam novæ literæ ſonum reddat. Neque enim eximitur, ſed obſcuratur, et tantum [z] aliqua inter duas vocales velut nota eſt, ne ipſæ coeant. Viden- 41
dum etiam, ne ſyllabæ [a] verbi prioris ultimæ ſint primæ ſequentis. Id ne quis præcipi miretur, Ciceroni in epiſtolis excidit, *Res mihi inviſæ* [b] *viſæ ſunt, Brute*. Et in carmine,

[i] litera G. [k] *om.* Jenſ. [l] vas G. vaſtudiorum Jenſ. [m] alia quæ Jenſ. [n] Lunarius G. [o] Serenus G. Jenſ. [p] dignus *iid.* [q] joco Jenſ. [r] Quod etiam Jenſ. Quod et G. [s] per G. Jenſ. [t] *om.* Jenſ. [u] Cenſorini *id.* [x] die. e. hanc *id.* die hac G. [z] tamen Jenſ. [a] ſyllaba—ultima ſit prima G. Jenſ. *quod probat etiam Liebius.* [b] *om.* Jenſ.

37. *S ultima cum X*] Quid ſi inverſo ordine legamus *x ultima cum s?* Hujus enim concurſus exempla ſunt plurima, ut *exſpecto*, *exſolvo*, *exſtinguo*, in quibus ſequentem *S* omittere ſolent etiam: *Exercitus Xerxis*, et *ars Xenocratis* aſperrimum quid habent, fateor: ſed neſcio an propter propria aliquot Græcorum nomina laboraverit Quinctilianus.

38. *ut dixi*] Ubi dixerit? et quid proprie dixerit? fruſtra adhuc quæſitum eſt a viris doctis. Et totus hic locus a melioribus libris aut ingeniis felicioribus opem exſpectat.

39. *Cicero in Oratore*] Adſcribamus et nos locum e c. 48. *Quinetiam, quod jam ſubruſticum videtur, olim autem politius, eorum verborum, quorum eædem erant poſtremæ duæ literæ, quæ ſunt in optumus, poſtremam literam detrahebant, niſi vocalis inſequebatur*— vita illa dignu' locoque, *non*, dignus &c.

41. *ne ſyllabæ verbi*] Videtur parum referre ad ſententiam, utrum ſingulari numero hic locus legatur, an plurium. Sed exempla Fabii docent, de plurium repetitione illum agere. Cæterum hanc vel unius, vel plurium etiam ſyllabarum repetitionem et quaſi παρήχησιν non evitarunt, ſed adfectarunt, non poetæ modo, ſed etiam oratores, præſertim Cicero. Congeſſit talia Broukhuſius ad Tib. 1, 1, 3.

O fortunatam natam me Consule Romam.

42 Etiam monosyllaba, si plura sunt [c], male continuabuntur: quia necesse est compositio multis clausulis concisa subsultet. Ideoque etiam brevium verborum ac nominum vitanda continuatio, et ex diverso quoque longorum: afferunt enim quamdam dicendi tarditatem. Illa quoque vitia sunt ejusdem loci, si cadentia similiter et similiter desinentia, et eodem modo declinata, multa [d] jungantur.
43 Nec [e] verba quidem verbis, aut nomina nominibus, similiaque [f] his continuari decet: cum virtutes etiam ipsæ tædium pariant [g], nisi gratia varietatis [h] adjutæ. Membrorum, incisorumque [i] junctura non eo [l] modo est observanda, quo verborum, quamquam et [m] in his extrema et
44 prima *coeunt*. Sed plurimum refert *compositionis*, quæ quibus anteponas [n]. Nam et, *vomens fructis esculentis, vinum redolentibus, gremium suum et totum tribunal implevit:* et

[c] *om.* G. [d] *om.* G. [e] Ne G. Jens. [f] similia quoque G. [g] patiantur G. Jens. [h] veritatis Jens. [i] vitiorumque *id.* [l] eodem G. [m] *om.* G. Jens. [n] anteponam G.

42. *monosyllaba*] Observatio hæc Latinæ et Græcæ linguæ propria, male ad alias extenditur ab Is. Vossio de viribus rhythmi et cantu carm. p. 42. it. 50. De Germanica itemque Anglica aliter se rem habere, dubitari non potest. Neminem sane, etiam Latine et Græce doctum, hoc nomine offendunt versiculi Lutheri ex noto cantico, *Er sprach zu mir, halt dich an mich, Es soll dir iezt gelingen*, quia 12 monosyllaba continuantur.

43. *extrema et prima coeunt*] *Extrema* incisi vel membri præcedentis junguntur, et ita *coeunt* primis incisi vel membri sequentis. Sed cum tamen intercedat distinctio quædam sive brevis pausa, non ita sentitur, si quid vel geminetur, vel junctura obscenum sensum efficiat.

44. *vomens fructis*] Ex Phil. 2, 25. Hic *gremium* recte præcedit, sequitur, quod multo majus est, *totum tribunal*: contra se res habet, si audimus Fabium, in proximo ex orat. pro Archia c. 8. ubi post *saxa* et *solitudines* sequuntur demum *bestiæ*. Nimirum Cicero compositionis decorem antehabuit veræ rationi, quæ vult id quod gravius est postponi. Hanc Fabii mentem, recepta adhuc lectione obscuratam, multo lucidius exprimi, si legatur, ut nunc restituimus, nemo, credo, dubitat. Sed levior fuit Tullius, si rerum et naturæ ordinem condonavit crepitaculis numerorum: ad ignoscendum facilis Quinctilianus, si hoc indulsit Ciceroni. Verum enimvero jam vidit Victorius V. L. 13, 16, verbis, *saxa atque solitudines voci respondent*, non majus quiddam et illustrius contineri, sed minus longe illo altero, *bestiæ sæpe immanes*: Prius enim ad resultantem vocis imaginem pertinere, quam echo vocamus; alterum ad exempla bestiarum cantu se passarum demulceri. Fontem erroris in Quinctiliano non aperit, quem putarim eum esse, quod Orphei fabulam præ oculis fuisse Ciceroni putavit, *non bestias modo* carminibus suis, *verum etiam saxa et silvas* trahentis; cujus tamen nullum hic vestigium est.

contra (nam frequentius utar iisdem diversarum quoque rerum exemplis, quo sint magis familiaria) *Saxa atque solitudines voci respondent, bestiæ sæpe immanes cantu flectuntur, atque consistunt.* Magis id[o] insurgebat, si verteretur: 45
nam [p] plus est, *saxa*, quam *bestias commoveri:* vicit [q] tamen compositionis decor. Sed transeamus ad numeros. Omnis *structura* ac *dimensio* et *copulatio vocum* constat aut numeris (numeros ῥυθμὸς accipi volo) aut μέτρῳ, id est, dimensione quadam. Quod etiam si [r] constat utrumque pedibus, habet tamen non simplicem differentiam. Nam 46
rhythmi, id [s] est, numeri, spatio temporum constant: *metra* etiam ordine: ideoque alterum esse quantitatis videtur, alterum qualitatis. Ῥυθμὸς aut par est [t], ut *dactylus:* unam enim syllabam parem brevibus habet. Est quidem 47
vis eadem et aliis pedibus, sed nomen illud tenet: (*Longam* esse duorum temporum, *brevem* unius, etiam pueri sciunt) aut sesquiplex [u], ut *pæon:* cujus vis est ex longa et tribus brevibus: quique ei contrarius, ex tribus brevibus et longa, vel alio quoquo modo [x] tempora tria ad duo relata sesquiplum faciunt: aut duplex, ut *iambus:* nam est ex [z] 48
brevi et longa: quique est ei contrarius. Sunt hi et metrici

[o] *om.* G. Jens. [p] *Sic* G. Jens. etsi *inf. Regius e conj. vid. not.* [q] *Sic* G. *et al. ap. Bur. probante etiam Liebio.* inest tamen compositioni Jens. *et al.* [r] *om.* Jens. [s] in numero G. Jens. [t] *om.* Jens. [u] sexcuplex Jens. sesquiplum G. [x] ut *inf.* G. [z] et G.

45. *numeros ῥυθμὸς accipi volo*] Nimium *numeros* Latini etiam appellant ordinem, et alternationem quasi temporum, brevium et longorum, qualis etiam sine toni differentia est v. g. in tympanorum sono, in saltantium, in vibrantium arma, in artificum quorundam simul opus facientium motibus, fabrorum v. g. ferrum in incude formantium, victorum doliis adigentium circulos, triturantium frumenta flagellis rusticorum, quibus vel laboris molestiam solantur, vel æqualiter operas inter se dividunt. Hoc numerorum genus hic ῥυθμὸν, quasi tu concinnitatem quandam aut motus proportionem dicas, vocat. Vid. quæ supra monuimus ad 1, 10, 22: et lege in primis Dionysium Halic. de constructione c. 17 et 18. Hic enim disertissimus omnium videtur: sic facilius intelliges deinde tum Fabium nostrum, tum quæ habent alii vel Musici, ut Quinctilianus Aristides lib. 1. p. 33. Meib. quem vertit vitiose satis Martianus Capella: vel rhetores, ut Ruffinus apud Pithœum p. 313. sqq. vel Grammatici, ut Marius Victorinus p. 2484. Putsch. Plenissime autem hanc veterum doctrinam, pene obsoletam hodie, tractavit Jovita Rapicius principio operis de numero oratorio. Nos pauca adnotabimus, sine quibus nempe obscurum esse Quinctilianum lectoribus plerisque arbitrabimur.

47. *vis eadem aliis*] Nempe Spondeo, et Anapæsto, et Amphibrachy. Sed qui de rhythmo solo præcipiunt, illi hos etiam dactyli nomine comprehendunt, ut docet mox s. 48.

pedes: ſed hoc intereſt, quod *rhythmo* [a] indifferens eſt [b], *dactyluſne* [c] ille priores habeat [d] breves, an ſequentes. Tempus enim ſolum [e] metitur, ut a ſublatione ad poſitionem iiſdem ſit [f] ſpatiis pedum. [g] In verſu pro *dactylo* poni non poterit *anapæſtus* aut *ſpondeus:* nec *pæon* [h] eadem ratione a brevibus incipiet ac deſinet. Neque ſolum alium pro alio pedem metrorum ratio non recipit, ſed ne dactylum quidem, aut forte ſpondeum alterum pro altero. Itaque ſi quinque continuos dactylos, ut ſunt in illo,

Panditur interea domus omnipotentis olympi,

confundas, ſolveris verſum. Sunt et illa diſcrimina, quod *rhythmis* libera ſpatia, *metris* finita ſunt [i]; et his certæ clauſulæ, illi, quo modo cœperant, currunt uſque ad μεταβολήν, id eſt, tranſitum [l] in aliud genus rhythmi: et quod *metrum* in verbis modo, *rhythmus* etiam in corporis motu eſt. Inania quoque tempora *rhythmi* facilius accipient, quamquam hæc et in metris accidunt: major tamen illic licentia eſt, [m] ubi tempora etiam animo metiuntur, et pedum et digitorum ictu intervalla ſignant, et † quibuſdam notis, atque æſtimant, quot breves illud ſpatium habeat: inde τετράσημοι [n], πεντάσημοι, et deinceps

[a] rhythmos Jenſ. [b] *om.* G. [c] dactylos: ne Jenſ. [d] habet G. Jenſ. [e] *Sic* G. *et Vall. ap. Aſcenſ.* ſonum *rel.* [f] *om.* G. Jenſ. [g] Proinde alia ad dimenſionem in verſu Jenſ. verſuum G. [h] penes eandem rationem G. Jenſ. [i] *om.* Jenſ. [l] Id *inf.* G. Id eſt *inf.* Jenſ. [m] et *inf.* G. † et *hoc inſerui, ſenſu exigente: loquitur de notis muſicorum et rhythmicorum ſcripto expreſſis.* [n] tetraſmoe pentaſmoe Jenſ. τετρασημεῖον πεντασημεῖον G. τετράσημον, πεντάσημον. Deinceps *rel.*

48. *a ſublatione ad poſitionem*] Ἄρσιν et Θέσιν Græci dixerant, eaque, ut et ipſum *pedis* nomen a ſaltantium motibus deduxerant: v. g. qui dactylos ſaltat, duo tempora in *ſublatione pedis* conſumit, totidem in *poſitione* &c.

49. *ſolveris verſum*] Quod non fieret, ſi verbis ſingulis ſinguli conſtarent pedes, v. g. *Carmina mollia, lævia, languida, ludere tento.*

50. *rhythmis libera ſpatia*] Et hoc e ſaltandi rationibus intelligitur. Poteſt vel una Minuta (*Menuet*) vel partes ejus quæcunque, continuari quem ad finem volueris, modo *pedes* ſerventur iidem muſici, quibus βάσεις, ſive *paſſus* reſpondent.

51. *Inania tempora*] Redundantia, quæ diſſimulantur, ut in eo qui vocatur hodie *ſtilus recitativus*, ubi verbis tempora accommodare licet. conf. mox ſ. 89.

51. *inde* τετράσημοι] Ante omnia meminerimus, quod ſtatim docet etiam Fabius, σημεῖον eſſe tempus unum. Eadem nempe vox σημεῖον punctum mathematicum notat. Adſcribamus locum Ariſtidis Quinctiliani p. 32. Meibom. Πρῶτος μὲν οὖν ἐστι χρόνος ἄτομος ᾗ ἐλάχιστος, ὃς ᾗ σημεῖον καλεῖται.—σημεῖον δὲ καλεῖται διὰ τὸ ἀμερὲς εἶναι· καθὸ ᾗ οἱ γεωμέτραι τὸ

longiores fiunt percuſſiones. Nam σημεῖον tempus eſt [o] unum. In compoſitione orationis certior, et magis omnibus aperta ſervari debet dimenſio. Eſt igitur in pedibus. Et metrici quidem pedes adeo reperiuntur in oratione, ut in ea frequenter non ſentientibus nobis omnium generum excidant verſus; [p] contra nihil, quod [q] proſa ſcriptum, [r] non redigi poſſit in quædam verſiculorum ge- 52

[o] eſt. Unde in G. [p] *Sic* G. Et *inf. al.* [q] *Sic* G. Jenſ. eſt *al.* [r] *Sic* G. Jenſ. quod *inf. al.*

παρὰ σφισιν ἀμερὲς, σημεῖον προσηγόρευσαν. Jam intelligitur, quæ ſint *percuſſiones* (*pedes*, *tactus* hodie vocant) τετράσημοι aut πεντάσημοι, *aut deinceps longiores*, uſque ad πεντεκαιεικοσίσημον, quod eſt apud Ariſtidem p. 35. Ita ſcilicet legendum eſſe et diſtinguendum, cum ipſa res nos monuit, tum confirmavit lectio, quam ſupra poſuimus, Jenſoniana, quæ illud quidem ſatis indicat, ultimam ſyllabam habuiſſe ει.

52. *certior—dimenſio*] In metris indulgetur et condonatur aliquid de pronuntiatione verborum, v. g. circa mutæ et liquidæ concurſum, poſitionemque aliam: *in compoſitione* autem *orationis*, quæ metro adſtricta non ſit, ſervatur dimenſio naturalis, quæ certior ob id ipſum apertiorque.

52. *excidant verſus*; *contra nihil*] De verſu in proſa excidente copioſiſſime Voſſ. Rhet. 4, 4, 3. et quos laudat Fabric. B. L. To. 2. p. 746. Locus claſſicus Cic. Orat. c. 56. Add. infra ſ. 72. Cæterum revocavi antiquam lectionem, temere mutatam a Regio: eamque hic explicatiorem dare conabor: Metricos pedes in oratione reperiri, duabus rebus intelligitur, primo quod excidunt verſus imprudentibus, deinde quod, ſi id agamus, nihil proſa oratione ſcriptum non poteſt redigi in verſus diverſorum generum vel integros, vel in quædam certe membra verſiculorum. Sed hic res nobis nonnunquam eſt cum Grammaticis molеſtis, qui non moroſa minus diligentia rhythmos et pedes exigunt et dinumerant in oratoribus, quam in Lyricorum carminibus factum eſt, v. g. a Mario Victorino de metris Horatianis p. 2610. Putſch. a Scholiaſtis Pindaricis &c. Et ſunt ſane de hoc genere pluſcula apud ipſum Halicarnaſſenſem Dionyſium περὶ συνθ. c. 18. ubi initium Demoſthenis pro Corona expendit. Et poteſt talis Grammaticus provocare ad ipſum Ciceronem, h. m. *At Cicero* &c. Argumentaretur autem ita, *Numerus* et *rhythmus* ſunt idem; jam numeris alligat orationem Cicero: ergo rhythmis. Sed propoſitionem non ſimpliciter concedit Fabius: *Rhythmi* ſunt *numeri*, ſed non contra omnes *numeri* ſunt iidem *rhythmi*. Interim cum non ſit nomen commodius, *numeros* etiam vocemus rhythmicum illud, muſicum illud et poeticum in oratione. Poteſt hoc tanto magis poſtulare Fabius, quod etiam ῥυθμὸς ita nonnunquam accipitur a Græcis, ut ſonorum illud ſignificet, et quidquid percipit auditor, etiam cum ſignificationem vocis neſcit. Sic Lucian. in vitar. auct. p. 382, ubi Stoici Emtor doceri petit, quid ſit σύμπαμα, παραπύμπαμα, cauſam interſerens, οὐκ οἶδ' ὅπως ἐπλήγην ὑπὸ τῦ ῥυθμῦ τῶν ὀνομάτων. Et ipſe Ariſtoteles Rhet. 3, 8, 5. ὁ τῦ σχήματος τῆς λέξεως ἀριθμὸς ῥυθμός ἐστιν. Hanc ſi quis ſeriem temerit, locus, qui multum alioqui negotii faceſſit hominibus non indoctis, ſatis erit perſpicuus. Sed nunc ad ſingula.

53 nera vel[s] in membra. Sed in[t] adeo moleſtos incidimus grammaticos, quam[u] fuerunt, qui Lyricorum quædam[x] carmina in varias menſuras coegerunt. At Cicero frequentiſſime dicit, totum hoc conſtare *numeris*, ideoque reprehenditur a quibuſdam, tamquam orationem ad *rhyth-*
54 *mos* alliget. Nam ſunt numeri *rhythmi*, ut et ipſe conſtituit, et ſecuti eum Virgilius, cum dicit,

——— *Numeros memini, ſi verba tenerem:*

et Horatius,

——— *Numeriſque fertur*[y]
Lege ſolutis.

55 Invadunt ergo hanc inter ceteras vocem, *Neque enim Demoſthenis fulmina tantopere vibrarent*[z] *illa, niſi numeris contorta ferrentur*[a]. In quo ſi hoc ſentimus *rhythmis contorta*, diſſentio. Nam *rhythmi*, ut dixi, neque finem habent certum, nec ullam in contextu varietatem, ſed, qua cœperunt ſublatione ac[b] poſitione, ad finem uſque decurrunt: ora-
56 tio non deſcendit ad ſtrepitum digitorum. Id[c] quod Cicero optime videt, ac teſtatur frequenter, ſe, quod numeroſum ſit, quærere: ut magis non ἄῤῥυθμον[d], quod eſſet

[s] *Sic* G. Jenſ. *et MSS. puto omnes.* vel in membra *om. reliqui de conjectura Regii.* [t] tam immodeſtos G. Sed etiam in moleſtos incidimus Grammaticos, quorum fuerunt, qui membra, velut Lyricorum *&c. conj. Burman.* [u] quorum Jenſ. [x] quorundam G. [y] feratur Jenſ. *male.* [z] vibratus dicitur Jenſ. [a] ferantur *id.* [b] ad poſitionem uſque G. poſitionem *etiam* Jenſ. [c] et quæ G. Jenſ. [d] ἄῤῥυθμον, *credo, omnes. Sed alterum analogia poſcit et perpetuus Græcorum uſus*, v. g. Quinct. Ariſtidis 1. p. 33. *Interim ex illo* Arythmon *etiam apud Martianum Capellam aliquoties: quin ſic editur Ariſt. Rhetor.* 3, 8, 1.

53. *totum hoc conſtare numeris*] V. g. Orat. 60. *Si numerus orationis quæritur qui ſit; omnis eſt: ſed alius alio melior atque aptior. Si locus; in omni parte verborum. —Si, ad quem rem adhibeatur; ad delectationem: ſi, quando; ſemper: ſi, quo loco; in tota continuatione verborum.*

54. *Virgilius*] Ecl. 9, 45. Horat. Od. 4, 2, 11. *Neque enim Demoſth.* Cic. Orat. 70.

55. *ſi hoc ſentimus*] Si hunc locum Ciceronis ita intelligimus, ut *numeris contorta* idem valeat, quod *rhythmis contorta*; diſſentit Fabius; negatque adeo, hic *rhythmum* et *numerum* eſſe unum idemque: quatenus nempe paullo ante ſ. 50 rhythmum definivit, ut non ſolum pedum collectionem proportione quadam inter ſe temperatorum notet, ſed illam eorundem pedum continuationem ſine certo fine ad μεταβολὴν uſque ſeu mutationem generis procurrentem: quod optime ex tympanotribarum, frumenta flagellantium, et cæterorum, quos ad ſ. 45 diximus, rhythmis intelligitur. Hoc genus rhythmi merito excludit ab oratione Fabius, quod non modo ſuavitatem habiturum non eſſet, ſed moleſtiam ex ipſa uniformitate adferret.

56. *non ἄῤῥυθμον — quam rhythmum*] De lectione quid mihi vide-

inſcitum atque agreſte, quam rhythmum [e], quod poeticum eſt, eſſe compoſitionem velit, ſicut etiam quos palæſtritas eſſe nolumus, tamen eſſe nolumus eos, qui dicuntur ἀπάλαιστροι [f]. Verum ea, quæ efficitur ex pedibus, æ- 57
qua concluſio, nomen aliquod deſiderat. Quid ſit igitur potius, quam [g] *numerus*, et oratorius numerus, ut enthymema rhetoricus ſyllogiſmus? Ego certe, ne in calumniam cadam, qua ne M. quidem Tullius caruit, poſco hoc mihi, ut, cum pro compoſito dixero *numerum*, et ubicumque jam [h] dixi [i], *oratorium* dicere intelligar. *Collocatio* 58
autem verba jam probata, et electa [k], et velut aſſignata ſibi debet connectere: nam vel [l] dura inter ſe [m] commiſſa potiora ſunt inutilibus. Tamen et eligere quædam, dum ex iis, quæ idem ſignificent, atque idem valeant, permiſerim: et adjicere dum non otioſa: et detrahere, dum non neceſſaria: ſed et [n] figuris [o] mutare et caſus et numeros, quorum varietas, frequenter gratia compoſitionis adſcita, etiam [p] ſine numero ſolet eſſe jucunda. Etiam ubi 59
aliud ratio, aliud conſuetudo poſcit, utrum volet, ſumat compoſitio, *Vitaviſſe* vel *vitaſſe*, *Deprehendere* vel *deprendere*. [q] Coitus etiam ſyllabarum non negabo, et quid-

[e] *Sic* G. Jenſ. εὔρυθμον *al. ex conj. credo Regii. Si ſit ex Codd. malim* ἔρρυθμον. *vid. not.* [f] a palæſtra Jenſ. ἀπαλαιστοι *Cicero.* [g] *om.* G. [h] *om.* G. [i] dixero G. [k] edocta G. [l] velut dum G. [m] *om.* G. Jenſ. [n] *om. iid.* [o] figuras G. [p] et G. [q] Nam *inſ. conj. Liebius.*

retur, ſupra indicatum eſt. Jam adſcribendus eſt Dionyſii locus, qui unice hanc Fabii doctrinam, lectionemque adeo noſtram confirmat. Eſt autem laudati jam ſæpius περὶ συνθέσ. c. 25, p. 228. Upt. Ἡ λέξις ὅμοια περιλαμβάνουσα μέτρα, ἢ τεταγμένως σύζυγα ῥυθμοὺς, κατὰ στίχον, ἢ περίοδον, ἢ στροφὴν διὰ τῶν αὐτῶν σχημάτων περαινομένη, ἢ τοῦτο μέχρι πολλοῦ ποιοῦσα, ἔρρυθμός ἐστι καὶ ἔμμετρος, ἢ ὀνόματα κεῖται τοιαύτῃ τῇ λέξει μέτρον ἢ μέλος· ἡ δὲ πεπλανημένα μέτρα καὶ ἀτάκτους ῥυθμοὺς (hi ſunt *numeri*, ut Cicero eos accepit l. c. *numeri innumeri*) ἐμπεριλαμβάνουσα, ἢ μήτε ἀκολουθίαν ἐμφαίνουσα αὐτῶν, (quæ eſt in omni genere carminis) μήτε ὁμοζυγίαν, μήτε ἀντιστροφὴν, (quæ ſunt in Lyricis) εὔρυθμος μέν ἐστιν, ἐπεὶ πεποίκιλταί τισι ῥυθμοῖς· οὐκ ἔρρυθμος δὲ, ἐπειδὴ οὐχὶ τοῖς αὐτοῖς οὐδὲ κατὰ τὸ αὐτό. Τοιαύτην εἶναι δὴ φημι πᾶσαν λέξιν ἁρμέτρον, ἥτις ἐμφαίνει τι ποιητικὸν ἢ μελικὸν ἢ δὴ καὶ τὸν Δημοσθένη κεχρῆσθαι φημί. Hic igitur apparet, εὔρυθμον non potuiſſe hic ponere Fabium, quippe quæ virtus orationis numeroſæ eſt, quod diſerte ait Ariſt. Rhet. 3, 8, 17: ſed vel ἔρρυθμον, unde, in majuſculis præſertim literis, ΕΥΡΥΘΜΟΝ ortum, vel, ut diſerte libri optimi habent, *rhythmum*. Compoſitio non debet eſſe *rhythmus*, ſed habere poteſt ac debet quiddam rhythmicum, ne ſit ἄῤῥυθμος. Hoc idem docet Ariſtoteles Rhet. 3, 8, 1: hoc Cicero Orat. 65. ext. hoc ipſa ſimilitudo de palæſtra indicat, ſumta ex Cic. Orat. 68. ubi ἀπάλαιστος habent editiones optimæ: et ſane melius videtur, ut ſit ſimile centum aliis a tertia perſona præteriti ductis, ἄγευστος, ἀδεύτερος, ἀγεωμέτρητος, ἄπρακτος κ. τ. λ.

60 quid ſententiis aut eloquentiæ [r] non nocebit. Præcipuum tamen in hoc opus eſt, ſcire quod [s] quoque loco verbum [t] maxime quadret. Atque is optime componet, qui hoc ſolum componendi gratia faciet. Ratio vero pedum in oratione eſt multo, quam in verſu, difficilior: primum, quod *verſus* paucis continetur, *oratio* longiores habet ſæpe circuitus: deinde, quod *verſus* ſemper ſimilis ſibi eſt, et una ratione decurrit: *orationis* compoſitio niſi varia eſt [u], et
61 offendit [x] ſimilitudine, et affectatione [z] deprehenditur. Et in omni quidem corpore, totoque (ut ita dixerim) tractu, numeris inſerta eſt [a]. Neque enim loqui poſſumus [b], niſi e ſyllabis brevibus ac longis, ex quibus pedes fiunt. Magis tamen et deſideratur in clauſulis, et apparet: primum, quia ſenſus omnis habet ſuum finem, poſſidetque naturale intervallum, quo a ſequentis initio dividatur: deinde, quod aures, continuam vocem ſecutæ, ductæque velut prono decurrentis orationis flumine, tum magis judicant,
62 cum ille impetus ſtetit, et intuendi tempus dedit. Non igitur durum ſit neque abruptum, quo animi velut reſpirant ac reficiuntur. Hæc eſt ſedes orationis, hoc auditor exſpectat, hic laus omnis declamat [c]. Proximam [d] clauſulis diligentiam poſtulant initia: nam et ad hæc intentus
63 auditor eſt. Sed eorum facilior ratio eſt. Non enim cohærent aliis [e], nec præcedentibus ſerviunt, ſed [f] novum exordium ſumunt [g]; cum illa, quamlibet ſit compoſita, ipſam gratiam perdat, ſi ad eam rupta via veniamus. Namque cum [h] ſit, ut videtur, ſevera Demoſthenis com-

[r] elocutione elucebit G. [s] quid Jenſ. [t] verborum G. Jenſ. [u] *om.* G. [x] offendet Jenſ. [z] affectione *id.* [a] *om id.* [b] poſſunt G. [c] declamatoris *conj. Burm. quid ſi* et clamor, *i. e. plauſus?* [d] Proxima G. [e] ſed præced. G. *et plur. ap. Bur.* [f] ſed novum *om.* G. [g] ſumant cum ea qualibet ſit enim compoſita ipſa gratia perdent, ſi ad ea rupta vis veniemus G. [h] cur ſicut Demoſthenis vera videtur comp. G. Jenſ.

63. *præcedentibus ſerviunt*] Hunc uſum verbi, quo relationem aliquam ad integrum conſtituendum ſignificat, declaramus ad Plin. ep. 1, 3, 1. it. 5, 6, 23.

63. *cum illa, quamlibet ſit*] Debebat, ſi obſequi Grammaticæ legibus de relatis voluiſſet, plurium numero uti, *cum illæ quamlibet ſint compoſitæ* &c. Reſpicit enim ad clauſulas.

63. *ſevera Demoſthenis compoſ.*] *Severa*, id eſt, caſtigata, accurata: eſt autem in principio orationis pro Cteſiphonte, ſeu corona ſua. Laudat eodem nomine et expendit Dionyſius Halic. c. 25. p. 236. ſq. Alter locus Demoſthenis eſt ex Philipp. 3. p. 46, B. Ὁ γὰρ οἷς ἐγὼ ληφθεὶν ταῦτα παρεῖλον καὶ κατασκευαζόμενος, οὗτος ἐμοὶ πολεμεῖ· κἂν μήπω βάλλῃ, μηδὲ τοξεύῃ. Ciceronis prior locus eſt pro Cœlio c. 26. *Archipiratam* in clauſula ponit Verr. 5, 27. *Unum, te prætore, horruiſſent Apronium, terreſtrem Archipiratam.* Verba, *non*

positio, πρῶτον μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς θεοῖς εὔχομαι πᾶσι καὶ πάσαις: et illa, quæ ab uno (quod sciam) Bruto minus probatur, ceteris placet, κἂν μήπω[i] βάλλῃ, μηδὲ τοξεύῃ: non[k] desunt, qui Ciceronem carpant in his, *Familiaris co-* 64
perat esse balneatori, et, non minus dura[l] *archipiratæ*: nam[m] *balneatori* et *archipiratæ* idem finis est, qui πᾶσι καὶ πάσαις, et[n] qui μηδὲ[o] τοξεύῃ: sed propria[p] sunt, ideo severiora[q]. Est in eo quoque nonnihil, quod hic singulis verbis bini 65
pedes continentur, quod etiam in carminibus est permolle: nec solum ubi quinæ syllabæ nectuntur, ut in his, *Fortissima Tyndaridarum:* sed etiam ubi[r] quaternæ, cum versus cluditur *Apennino*, et *armamentis*, et *Oriona*[s]. Qua- 66
re hoc[t] quoque vitandum est, ne plurium syllabarum[u] verbis utamur in fine. Mediis quoque non ea modo cura sit, ut inter se cohæreant[x], sed ne pigra, ne longa sint: ne, quod nunc maximum[z] vitium est, brevium contextu resultent, ac sonum reddant pene puerilium crepitaculorum. Nam ut initia clausulæque plurimum momenti[a] 67
habent, quoties incipit sensus, aut desinit: sic in mediis quoque sunt quidam conatus, qui leviter intersistunt[b], UT currentium pes[c] etiam si non moratur, tamen vestigium facit. Itaque non modo membra atque incisa bene inci-

[i] μήτω βαλλοίμεν αὖ τὸ ζῆν G. [k] non def. qui *om.* Jens. [l] *Vid. leg.* duro. [m] nam—archip. *om.* G. Jens. [n] *om.* Jens. [o] αὖ τὸ ζῆν G. [p] priora G. Jens. [q] veriora G. [r] *om.* G. Jens. [s] Orione Jens. [t] hic G. Jens. [u] his *inf. iid.* [x] cohæreat G. [z] maxime G. [a] morati G. [b] insistunt G. Jens. [c] concurr. G.

minus dura (malim *duro*) sunt judicium eorum, qui reprehendunt Ciceronem.

64. *sed propria—severiora*] Si ita dedit Fabius, quod dubium reddit indicata supra varietas, *propria* vocavit nomina *balneatori* et *archipiratæ*, i. e. accommodata et necessaria adeo huic orationi, ut supersederi illis non potuerit; et ob id ipsum *severiora*, hoc est, magis eminentia, et ferientia oculos; ut *colores austeri* sunt, qui lumine vivaci perstringunt visum. Vid. Salm. ad Solin. p. 140. sq. Sic s. 97. de Dochimo pede *stabilis in clausulis et severus*. Sic ipsum, quod modo laudavimus, *austera* compositionis epitheton est infra s. 128, et convenit cum αὐστηρᾷ ἁρμονίᾳ Halicarnassensis Dionysii c. 22. Certe ad *tristitiam* referri hic *severiora* non possunt, cum statim *permolle* de eadem re dicatur.

65. *Fortissima Tyndaridarum*] Est Hor. Sat. 1, 1, 100. De *Apennino* bene monuit, qui diligentissimus est in requirendis et indicandis Fabii testimoniis, Philander, respici ad Persii 1, 1, 95. ubi de numero et junctura etiam disputatur. Laudat idem Ovid. Met. 2, 226. *Armamentis* Ovid. Met. 11, 456. *Oriona* Virg. Æn. 3, 517. Lucan. 1, 665. it. 9, 836.

66. *brevium contextu resultent*] Ut fiant Pyrrhichii, destinati armatis saltationibus numeri. Sic s. 83, 88, 91. it. 10, 2, 16.

pere atque cludi[d] decet, sed etiam in iis, quæ non dubie contexta[e] sunt, nec respiratione utuntur, spiritum[f] sustinemus. Quis enim dubitet, unum sensum et unius spiritus esse, *Animadverti, judices, omnem accusatoris orationem in duas divisam esse partes?* tamen et duo prima verba, et tria proxima, et deinceps duo rursus, ac tria, suos quasi numeros habent. Illi[g] velut occulti gradus: sicut apud *rhythmicos* æstimantur. Hæ particulæ, prout sunt *graves, acres, lentæ, celeres, remissæ, exsultantes*; proinde id[h], quod ex illis conficitur, aut *severum*, aut *luxuriosum*, aut *quadratum*, aut *solutum* erit[i]. Quædam etiam clausulæ sunt claudæ atque pendentes, si relinquantur; sed sequentibus suscipi ac sustineri solent: eoque facto, vitium, quod erat in fine, continuatio emendat. *Non*[l] *vult P. R. obsoletis criminibus accusari Verrem:* durum, si desinas: sed cum est continuatum iis, quæ sequuntur, quamquam natura ipsa divisa sint, *Nova postulat, inaudita desiderat:* salvus est cursus. *Ut adeas, tantum dabis:* male cluderet: nam et trimetri versus pars ultima est: excipit, *Ut cibum vestitumque inferre liceat, tantum:* præceps adhuc, firmatur ac sustinetur ultima[m], *Recusabat nemo.* Versum[n] in oratione fieri, multo fœdissimum[o] est, totum; sicut[p] etiam in parte, deforme: utique si pars posterior in clausula deprehendatur, aut rursus[q] prior in ingressu. Nam quod[r] est contra, sæpe etiam decet, quia et[s] cludit[t] interim optime[u] prima pars versus, dum intra paucas syllabas, præcipue senarii atque octonarii. *In Africa fuisse*, initium se-

[d] includi G. Jens. [e] cont. sunt *om.* G. [f] *Sic* G. *it. Vallæ liber et Voss.* 2. illi vel occulti gradus. quis *rel.* [g] *Sic iidem.* spiritum sicut *rel.* [h] idem G. [i] *om.* G. [l] Nollet G. Nondum Jens. [m] *om.* G. [n] Verrem omne fieri G. nemo in oratione fieri Jens. [o] fidissimum Jens. [p] sed *id.* sunt G. [q] visus G. versus Jens. [r] quidem contra G. [s] *om.* G. [t] et *inf.* G. Jens. [u] *om.* G.

67. *spiritum sustinemus*] Cum auctores hujus mutationis, quam supra indicavi, habeam non infitiandos, nihil opus esse videtur aliud ad probandam eam arbitris idoneis, nisi ut utramque rationem ipsi inter se comparent, et utra candidior, id est dignior Fabio videatur, existiment.

68. *Animadverti*] Principium orationis pro Cluentio. *Non vult P. R.* Cic. Verr. 5, 44. *Ut adeas* ibid. 45.

72. *Versum fieri*] Vid. ad s. 52.

72. *quia et cludit*] Huic *et* post longum satis intervallum respondet s. 74 *Et ultima.* Sic supra 6, 3, 40, *Et a Cicerone—Et Cælius.* Sic 11, 1, 46. sq. Sic Cicero Orat. 70, pr. *Quantum autem sit apte dicere, experiri licet, si aut compositi*—deinde post longum intervallum et exempla aliquot, *aut si alicujus inconditi arripias dissipatam* &c. Sæpe ita Noster.

narii eſt, primum pro Quin. Ligario caput cludit. *Eſſe videtur* [x], nunc [z] nimis frequens, octonarium inchoat. Talia [a] ſunt Demoſthenis, πᾶσι καὶ πάσαις· ᾗ πᾶσιν ὑμῖν· ὅσην [b] εὔνοιαν, et totum pene principium. Et ultima ver- 74
ſuum initio conveniunt orationis: *Etſi vereor, judices:* et, *Animadverti, judices.* Sed initia initiis non conveniunt. T. Livius hexametri exordio cœpit, *Facturuſne operæ pretium ſim.* Nam ita edidit [c], eſtque melius, quam quo modo emendatur. Nec [d] clauſulæ clauſulis: ut Cicero, *Quo* 75
me vertam, neſcio, qui trimetri finis eſt: [Trimetrum] et, *Pro miſero dicere liceat.* [Sex enim pedes, tres percuſſiones habent.] Pejus claudit finis hexametri: ut Brutus in epiſtolis, *Neque enim* [e] *illi malunt habere tutores aut de-* 76

[x] videatur G. Jenſ. [z] *Sic Obr.* Nam *al. præced. puncto.* jam *conj. Bur.* [a] alia G. [b] ὅσ. εὔν. *om.* G. [c] editum eſt Jenſ. [d] Nam G. *malt.* † *quæ incluſi, gloſſam arbitror. vid. not.* [e] *om.* G.

73. *primum caput*] Hoc eſt, primam periodum pauciſſimorum, duorum forte, verſuum.

73. *Eſſe videtur, nunc nimis*] Illa clauſula Ciceroni amata *eſſe videatur*, quæ nunc nimis frequenter adhibetur, (vid. 10, 2, 18,) *octonarium* inchoat: hunc, credo, nominat, quia licentiam majorem habet, et facilius non-iambos in ſedes priores præſertim admittit. Talia, h. e. imitatorum importunitati expoſita, ſunt Demoſthenis formulæ, quas hic laudat Noſter, et totum pene orationis pro Corona, ex quo deſumtæ ſunt, exordium. Adponamus primum caput, ne opus ſit ad alium librum tranſire, cognoſcere volentibus, Πρῶτον μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θεοῖς εὔχομαι πᾶσι καὶ πάσαις, ὅσην εὔνοιαν ἔχων ἐγὼ διατελῶ τῇ τε πόλει ᾗ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξαι μοι παρ' ὑμῶν εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα. Expendit Dion. Halic. c. 25, p. 236, Upton.

74. *Etſi vereor*] Initium Milonianæ. *Animadverti judices* principium pro Cluentio.

74. *T. Livius*] Putat Ryckius ad Tac. An. 1. pr. non temere hoc factum a Livio; nec a Salluſtio, qui bellum Jugurthinum a ſpondaico incepit, *Bellum ſcripturus ſum, quod populus Romanus*; nec ab ipſo adeo Tacito, cujus prima Annalium verba ſunt, *Urbem Romam a principio Reges habuere.* Et ſane difficile eſt ad credendum, tribus ſcriptoribus principibus id excidiſſe in ipſo principio, ubi attentio ſolet eſſe et cura maxima.

75. *Quo me vertam*] Cic. pro Lig. c. 1. ut et illud alterum *Pro miſero.* Cæterum quæ incluſi, ea gloſſam eſſe hominis grammatici, liquido mihi conſtat. *Trimetrum* non vocavit Fabius hæc verba ſola, *Pro miſero dicere liceat*: quæ pars trimetri ſunt. Deinde non inculcavit profecto hic trimetri deſcriptionem Fabius: ſed adſcripſit aliquis eo tempore, quo docendi erant talia lectores Fabii. Cæterum illam ipſam de διποδίαις, *tribuſque* adeo *ſenarii percuſſionibus*, a quibus *trimeter* vocatur, doctrinam revocavit quaſi ex longa oblivione, et ad Terentii fabulas integras omnes magno ſane literarum beneficio applicavit Ric. Bentleius, e cujus diſciplina ita ſignanda fuerint hæc commata, *Quó me vertam néſcio*: et, *Pro míſero dicere líceat.*

fenſores, quamquam [f] *ſciunt placuiſſe Catoni.* Illic minus [g] ſunt notabiles, quia hoc genus ſermoni [h] proximum eſt. Itaque [i] et verſus hi fere excidunt, quos Brutus ipſo [l] componendi ductus [m] ſtudio ſæpiſſime facit, non raro Aſinius, ſed etiam Cicero nonnumquam, ut in principio ſtatim orationis in Lucium Piſonem, *Pro dii immortales,* 77 *quis* [n] *hic illuxit dies?* Non minore autem cura vitandum eſt, quidquid ἔῤῥυθμον [o]: quale eſt apud Salluſtium, *Falſo queritur de natura ſua.* Quamvis enim vincta ſit, tamen ſoluta videri debet oratio. Atqui [p] Plato, diligentiſſimus compoſitionis, in Timæo, prima ſtatim parte, vitare iſta 78 non potuit. Nam et initium hexametri ſtatim invenias [q], et Anacreontion [r] protinus colon efficias, et ſi velis trimetron, et quod duobus pedibus et parte, πενθημιμερὲς [s] a Græcis dicitur: et hæc omnia in tribus verbis; ut [t] Thucydidis ὑπὲρ [u] ἥμισυ Κᾶρες ἐφάνησαν [x], ex molliſſimo rhyth- 79 morum [z] genere excidat [a]. Sed quia orationem [b] omnem conſtare pedibus [c] dixi, aliqua de iis quoque: quorum no-

[f] quam conſtituunt G. *et Almel.* [g] nimiis G. [h] ſermonis G. [i] Ita et verſus hic G. [l] ipſe G. [m] durus G. *quod probat Liebius.* [n] qui G. Jenſ. [o] empiomon G. *et al. ap. Bur. conjecit etiam Liebius* ἐῤῥύθμον, *et ſic dedit Capper. vid. ad ſ.* 56. εὔρυθμον *al. quod repugnat ſententiæ.* [p] Atque G. [q] invenies G. [r] Anacetion G. [s] ἥμισυ δίπους G. Voſſ. 2. *quod ſapit librarium ſemidoctum, qui, cum Græca evanuiſſent, e Latinis ſupplere ea vellet.* [t] et G. Jenſ. [u] *Sic* G. *et ſic eſt ap. Thucyd.* ἐν ἡμίσει *al.* [x] illis timor *inſ.* G. illis tioremorum genere *Voſſ.* 2. [z] morum G. [a] *Sic* G. excitant *al.* [b] omnem Oratoriam G. [c] *om.* G. Jenſ.

77. *quidquid ἔῤῥυθμον*] Sic legendum eſſe non dubitabit, qui et lectionis varietatem, et, quæ ad ſ. 56 ex Halicarnaſſenſi Dionyſio protulimus, conſideraverit. Τὸ εὔρυθμον (h. e. numeroſa oratio) adeo non eſt vitandum, ut potius ſtudioſe conſectandum ſit oratori: ſed vitandum eſt τὸ ἔῤῥυθμον, h. e. rhythmis et metris plane adſtricta, poematis inſtar oratio.

77. *non potuit*] Aut non voluit potius, arbitror. Verba, quibus incipit Timæum, hæc ſunt: εἷς, δύο, τρεῖς· ὁ δὲ δὴ τέταρτος ἡμῖν, ὦ φίλε Τίμαιε, ποῦ τῶν χθὲς μὲν δαιτυμόνων, ταχὺν δὲ ἑστιάτορων; Hic Hexametri initium eſt εἷς, δύο, τρεῖς· ὁ δὲ δή. Anacreontion colon fiet, ſi omiſſa prima voce ſumas, δύο, τρεῖς· ὁ δὲ δὴ πέταρλος. Trimetron erit δύο, τρεῖς· ὁ δὲ δὴ τέταρτος ἡμῖν (aut ut iambus fiat, ἄμμιν) ὦ. Πενθημιμερὲς eſt ipſum illud Hexametri initium. Sed quod *hæc omnia in tribus verbis* fieri ait, non intelligo, niſi per ſynecdochen *tria* dixit pro pauciſſimis.

78. *ut Thucydidis*] Locus eſt 1, 8. Δῆλα δὲ καθαιρομένης—ὧν τῶν θηκῶν ἀναιρεθεισῶν, ὅσαι ἦσαν τῶν τεθνεώτων ἐν τῇ νήσῳ, ὑπὲρ ἥμισυ Κᾶρες ἐφάνησαν. Cæterum h. l. ita interpretor; Ita numeroſus eſt et modulatus Platonis locus, *ut Thucydidis* illud nobile alias comma ὑπὲρ ἥμισυ *excidat ex molliſſimo rhythmorum genere*, nec amplius tanquam exemplum rhythmi molliſſimi in proſa oratione laudari debeat a Grammaticis ac rhetoribus: cum multo mollius ſit illud Platonicum.

mina quoniam [d] varia esse traduntur [e], constituendum est [f], quo quemque [g] appellemus. Et quidem Ciceronem sequar, (nam is [h] eminentissimos Græcorum est secutus) excepto quod pes tres [i] syllabas non videtur excedere: quamquam ille *pæone* [l] *dochimoque*, quorum prior in quatuor, secundus in quinque excurrit [m], utatur. Nec tamen 80
ipse dissimulat, quibusdam *numeros* videri, non *pedes*: nec immerito. Quidquid enim supra tres [n] syllabas habet, id ex pluribus est pedibus. Ergo cum constent quatuor pedes [o] binis, octo ternis: *spondeum* longis duabus; *pyrrhichium*, quem alii *periambum* vocant, brevibus; *iambum* brevi longaque; huic contrarium e longa et brevi, *choreum* nos, non [q] ut alii *trochæum*, nominemus. Ex iis ve- 81
ro, qui ternas syllabas habent, *dactylum* longa duabusque brevibus; huic temporibus parem, sed retroactum, appellari constat *anapæston*. Media inter longas brevis faciet *amphimacrum*, sed frequentius ejus nomen est *creticus*. Longa inter breves, *amphibrachys*; duabus longis brevem 82
sequentibus, *bacchius*; totidem [r] longis brevem præcedentibus, huic [s] contrarius *palimbacchius* erit [t]. Tres breves *trochæum* [u], quem *tribrachyn* [x] dici volunt, qui choreo [z] *trochæi* nomen imponunt; totidem longæ *molossum* efficiunt. Horum pedum nullus non in orationem venit: 83
sed quo quique sunt temporibus pleniores, longisque syllabis magis stabiles, hoc [a] graviorem faciunt orationem, breves celerem ac mobilem. Utrumque locis utile. Nam et illud, ubi opus est velocitate, tardum et segne, et hoc, ubi pondus exigitur, præceps ac resultans, merito damnetur. Sit in hoc quoque aliquid fortasse momenti, quod 84

[d] quæ C. quam Jens. [e] tradunt Jens. [f] *om.* G. [g] quæque G. [h] emissos *inf.* G. *et Voss. Fuit, credo,* emissos *compendium scribendi, quod mansit una cum explanatiore scriptura.* [i] trisyllabas G. Jens. *fuit nempe* tris syllabas. [l] pæan dochimioque G. [m] excurri putatur G. Jens. [n] tryfillabas id est ex pl. G. et Jens. *fuit* tris syllabas. [o] pedibus G. *Sic* G. hunc *inf. al.* [q] *om.* G. [r] huic bis G. [s] huic contr. *om.* G. [t] erat G. [u] choreum G. [x] tribacchum G. [z] orichæo troci G. [a] hi Jens. iis G.

79. *pæone dochimoque*] Quorum ille tribus brevibus et una longa constat, et pro varia positione longæ illius primus, secundus &c. vocatur, ac proinde diversimode in pedes binos disyllabos dividi potest: hic vero, si Diomedem audias p. 479, Putsch. ex anapæsto et iambo junctis constat; apud Ciceronem autem Orat. 64 extr. *brevi, duabus longis, brevi, longa,* i. e. iambo et amphimacro. Sed fatetur nimirum ipse l. c. Tullius, *Pæon, quod plures habeat syllabas, quam tres, numerus a quibusdam, non pes habetur.*

83. *resultans*] Vid. paullo ante ad s. 66.

et longis longiores, et brevibus sunt breviores syllabæ: ut, quamvis neque plus duobus temporibus, neque uno minus habere videantur [h], (ideoque in metris omnes breves longæque [c] inter se obsessæ [d] sunt pares) lateat tamen nescio quid [e], si [f] quidquam supersit [g], aut desit. Nam versuum propria conditio est, ideoque in his quædam [h] etiam communes. Veritas vero, quia patitur [i] æque bre-

[h] videatur G. [c] quæ longæ Kapp. G. 2. [d] ob sese sunt pares latæ. Attamen Kapp. Jens. inter se obesse sint pares late attamen nescio si G. 2. [e] *om.* G. Kapp. Jens. [f] quasi *conj. Werlh.* [g] supereſt Kapp. [h] quidem G. [i] pariter G. Kapp. breviter G. 2.

84. *et longis longiores*] Dionys. Halic. περὶ συνθέσ. ὀνομ. s. 15, p. 104. Upton. Μίκυς ἡ βραχύτητος συλλαβῶν ἡ μία φύσις· ἀλλὰ ἡ μακρότεραι τινές εἰσι τῶν μακρῶν, ἡ βραχύτεραι τῶν βραχειῶν κ. τ. λ. Exemplo illud deinde monstrat prioris syllabæ in ἕδος, ῥόδος, τρίπος, τρόφος· quæ brevis ubique, sed brevior in τρίπος; quam in τρόφος, et sic per tres retro gradus. Eadem ex Latinis copiose tractat Marius Victorinus Artis Gram. l. 1, p. 2481. Putsch. qui Musicos in hoc dissentire ait a metricis, quod illi *brevi breviorem et longa longiorem* dicant *posse syllabam fieri*, hi negent: quos tamen Musici etiam exemplis refellant metricorum pedum &c. Et sane in metris versuum illud discrimen negligitur, ubi syllabæ brevi unum tempus adsignatur, duo autem longæ, sine discrimine subtiliori.

84. *inter se obsessæ*] Utcunque interpretari liceat hæc verba, ut interpretatur musarum omnium corculum Werlhofius, uni metro inclusæ, ut altera alteram quasi obsessam teneat, nec evagari ultra legem patiatur: fateor tamen, me in his Fabii verbis desiderare Fabium, et optare, ut inveniatur codex aliquis, qui habeat vel ita, *inter sese censentur pares*, vel melius.

84. *lateat tamen nescio quid*] Latet etiam hic, me quidem fugit, nescio quid. Werlhofius ita expedit, ut pro *si* legat *quasi*, hoc intellectu, ut, licet pares videantur syllabæ, tamen occulta quædam vis in illis lateat, *quasi* in alteris *quidquam supersit, aut desit* in alteris.

84. *propria conditio*] Ut supra 1, 5, 27. *Mihi videtur conditionem mutare.* Mar. Victorin. p. 2480. Putsch. *Syllaba positione longa loci conditione vim suæ proceritatis non obtinens.*

84. *quædam etiam communes*] Ego interpretabar; ancipites, nunc longæ, prout versus postulat, nunc breves, quales sunt natura breves, ante mutam cum liquida, item *i* in fine quarundam dissyllabarum. Sed Werlhofius cum respectu ad ea, quæ sequuntur, *communes* vult esse, quæ de se impertiant aliquid proximis syllabis.

85. *Veritas vero, quia*] *Veritas*, h. e. natura ipsius rei, de qua agitur, τὸ ὄν. Hic vero iterum laboro, nec perspicio (qui forte stupor meus est, sed cum pluribus tamen communis) quomodo cohæreat illud *quia* cum his, quæ sequuntur. Quid enim? num ex eo, quod vocalis naturam suam retinet, sive sola sit, sive in positione, sequitur, in dimensione pedum brevem vocalem propter duas consonantes proximas produci posse? Equidem non video nexum. Quid si igitur tenui mutatione legamus, *Veritas igitur quum patiatur—certe in dimensione* &c. Sic pro caussali periodo habebimus concessivam.

vem esse vel longam vocalem, cum est[l] sola, quam cum[m] eam consonantes una pluresve[n] præcedunt: certe in dimensione pedum syllaba, quæ est brevis, insequente alia vel brevi, quæ tamen duas primas consonantes habeat, sit longa: ut,

Agrestem tenui musam meditaris avena,

nam[o] licet *gre* brevis, facit[p] tamen longam *A* priorem. Dat igitur illi aliquid ex suo tempore: quo modo, nisi 86
habeat[q] plus, quam quæ brevissima, qualis ipsa[r] esset detractis consonantibus? nunc unum tempus accommodat priori, et unum accipit a sequente, ita duæ natura breves, positione[s] sunt temporum quatuor. Miror autem in hac 87
opinione doctissimos homines fuisse, ut alios pedes ita eligerent, alios damnarent, quasi ullus esset, quem non sit necesse in oratione deprehendi. Licet enim[t] *pæonem* sequatur Ephorus, inventum a Thrasymacho, probatum ab Aristotele, *dactylumque*, ut temperatiores[u] brevibus ac longis; fugiat *spondeum*[x] et *trochæum*, alterius tarditate[z], 88
alterius celeritate damnata[a]; et *herous*[b], qui est idem *dactylus*, Aristoteli amplior, *iambus* humanior videatur;

[l] et solam Kapp. est solam G. 2. *om.* G. [m] *om.* G. [n] plures breves Kapp. G. 2. [o] Brevem gre G. A brevis gre Jens. [p] faciet Jens. [q] habet G. [r] illa G. [s] compos. G. [t] igitur periambum G. [u] temperatum G. temperatos Jens. [x] spondeum et *om.* G. Jens. [z] tarditatem G. etenim *inf.* G. Jens. [a] damnat G. [b] choreus G.

85. *Agrestem tenui*] Error aliquis intercessisse videtur vel librarii, qui versum ab auctore inceptum ex Ecl. 6, 8, continuarit ex Ecl. 1, 2, ubi tamen legitur *Silvestrem*: vel ipsius Fabii ex memoria citantis et miscentis duo carmina. Si itaque versum integrum dare voluit, debebat *Agrestem tenui meditabor arundine musam*.

85. *gre brevis*] Nimirum *e* in syllaba *gre* breve est, quod exaudiebant aures Romanæ; nostræ jam non adsequuntur.

86. *temporum quatuor*] Atque adeo duabus longis pares, cum *gre*, licet ex metrica disciplina brevis sit ipsa, et unius adeo temporis, unum tamen tempus tribuat præcedenti *A*; sicut contra tempus unum accipit a sequenti syllaba, et ipsa alioquin brevi, *stem*.

87. *probatum ab Aristotele*] Quod docet etiam Demetrius περὶ ἑρμηνείας s. 39. Δεῖ δὲ ἐν τοῖς καλοῖς τῷ μεγαλοπρεποῦς λόγου τὸν σπονδειακὸν μὲν παίωνα ἄρχειν τῶν κώλων, τὸν καταληκτικὸν δὲ ἐπεσθαι.—τί ποτ' ὂν Ἀριστοτέλης οὕτω διετάξατο;

87. *trochæum celeritate*] Semper meminerimus, *trochæum* nostro esse *tribrachyn*, quod hodie monere subinde opus est.

88. *Aristoteli amplior*] Rhet. 3, 8, 7. Τῶν ῥυθμῶν ὁ μὲν ἡρῷος στασιμὸς ἡ λεκτικὸς καὶ ἁρμονίας δεόμενος· ὁ δ' ἰαμβεῖος αὐτὴ ἐστιν ἡ λέξις ἡ τῶν πολλῶν· διὸ μάλιστα πάντων τῶν μέτρων ἰαμβεῖα φθέγγονται λέγοντες κ. τ. λ. Pulchre igitur Burmannus *humaniorem iam-*

trochæum ut nimis currentem damnet, eique *cordacis* [c] nomen imponat; eademque dicant Theodectes ac Theo-
89 phraſtus, ſimilia poſt eos Halicarnaſſeus Dionyſius: irrumpent etiam ad [d] vicinos, nec ſemper illis *Heroo*, aut *Pæone* [e] ſuo, quem, quia verſus [f] raro facit, maxime laudant, uti licebit. Ut ſint tamen aliis alii crebriores, non *verba* facient, quæ neque augeri, neque minui, neque ſicut modulatione produci aut corripi [g] poſſint; ſed *tranſ-*
90 *mutatio* et *collocatio*. Plerique enim ex commiſſuris eorum vel diviſione fiunt pedes: quo fit, ut iiſdem verbis alii atque alii verſus fiant: ut memini quemdam non ignobilem poetam ita luſiſſe [h],

Aſtra tenet [i] *cœlum, mare claſſes, area meſſem.*

Hic retrorſum fit [l] *ſotadeus*. Itemque *ſotadeo* adjungat [m] retro trimetros [n]:

Caput exſeruit mobile pinus repetita.

91 Miſcendi ergo ſunt, curandumque, ut ſint plures, qui placeant [o], et circumfuſi bonis deteriores lateant. Nec vero in literis ſyllabiſque natura mutatur, ſed refert, quæ cum qua [p] optime coeat. Plurimum igitur auctoritatis,

[c] chordacis G. [d] adjunctos Jenſ. adjutos G. [e] Pæane G. [f] verſum G. [g] corrumpi G. [h] declaraſſe G. [i] tenent G. [l] fit G. *recte.* [m] adjuret G. Jenſ. [n] metros G. [o] placent Jenſ. [p] quaque G. Jenſ.

bum interpretatur ſermoni hominum convenientem, et comparat cum Petronii c. 90, ubi *humane loqui* et *poetice* diſtinguuntur. Quod *Heroum* ſ. *dactylum*, a quo *Heroicum* carmen dicitur, λεκτικὸν vocavit Ariſtoteles, id non ſatis commode interpretantur *elegantem*. Sumitur enim cum reſpectu ad λέξιν, h. e. dictionem et ſermonem conſuetum, ſignificatque adeo *ſermoni aptum*; quod vel Horatiani *ſermones* ſatis indicant, quos ille ob id ipſum ita vocavit, quod poetici nihil haberent præter metrum. Add. ſ. 110 et 131, ubi breves ſyllabæ ſermoni aptiores.

88. *cordacis nomen*] Κορδακικώτερον appellat l. c. Videtur autem Fabius hic Ciceronem ſecutus, qui Orat. c. 57, *Trochæum*, inquit, *cordacem appellat*: accuratius omnino ad mentem Ariſtotelis *cordaci optum* dixiſſent aut *cordacicum*. Cæterum de brevium ſyllabarum continuatione *exſultandi* verbum adhibere amat Noſter: vid. ad ſ. 66.

88. *Halic. Dionyſ.*] Laudati jam ſæpe operis ſ. 17.

89. *non verba facient*] Adſcribamus et hic Dionyſii locum l. c. p. 134. Τὰ ὀνόματα ἔγκειται τοῖς πράγμασιν ὡς ἔτυχεν· οἰκονομεῖν αὐτὰ χρὴ φιλοτέχνως, ᾗ διακλέπτειν τῇ χάριτι τῆς συνθέσεως τὴν ἀνάγκην, ἄλλως τε καὶ πολλὴν τὴν ἄδειαν ἔχοντας· οὐδὲ γὰρ ἀπελαύνεται ῥυθμὸς οὐδεὶς ἐκ τῆς ἀμέτρου λέξεως, ὥσπερ ἐκ τῆς ἐμμέτρου.

90. *retrorſum fit ſotadeus*] Meminit etiam ſupra 9, 4, 6. Tu vide ad 1, 8, 6.

ut dixi, et ponderis habent *longæ*, celeritatis *breves*: quæ, si miscentur quibusdam longis, currunt; si continuantur, exsultant. *Acres* [q], quæ ex brevibus ad longas insurgunt; 92
leniores [r], quæ a longis in breves descendunt. Optime incipitur a longis, recte aliquando a brevibus, ut, *Novum crimen, C.* [s] *Cæsar:* lenius [t], ut, *Animadverti, judices* [u]: quod initium [x] partitioni simile est, quæ celeritate gaudet. Clausula quoque e longis firmissima est: sed cludent et [z] 93
breves, quamvis habeatur indifferens ultima. Neque enim [a] ego ignoro, in fine pro longa accipi brevem, quod videtur aliquid vacantis [b] temporis [c] ex eo, quod insequitur, accedere: aures tamen consulens meas, intelligo multum referre, utrumne *longa* sit, quæ cludit, an *pro longa*. Neque enim tam plenum est, *Dicere incipientem* [d] *timere:* quam illud, *Ausus est confiteri.* Atqui si nihil re- 94
fert, brevis an longa sit ultima, idem pes erit; verum nescio quo modo sedebit hoc, illud subsistet. Quo moti quidam, longæ ultimæ tria tempora dederunt, ut illud tempus, quod brevis ex longa accipit, huic quoque accederet. Nec solum refert, quis claudat, sed quis antecedat. Retrorsum autem neque [e] plus tribus, iique [f] si non 95
ternas syllabas habebunt, repetendi sunt: abest tamen poetica observatio; neque minus duobus: alioqui *pes* erit, non *numerus*. Potest tamen vel unus esse *dichoreus*, si unus est, qui constat [g] ex duobus choreis. Itemque 96
pæon, qui [h] est ex choreo et pyrrhichio, quem aptum initiis putant, vel contra, qui est e tribus brevibus et longa, cui clausulam affingunt: de quibus fere duobus scriptores hujus artis loquuntur, alios [i] omnes, [j] quotcumque sint

[q] Acresque G. [r] levioresque G. [s] C. Cæsar *om.* G. [t] Levibus utamur Anim. G. [u] Scilicet (sed G.) pro Cluentio recte *inf.* G. Jens. *forte ex glossa.* [x] ejus *inf. iid.* [z] in *inf.* Jens. [a] *om.* G. [b] vocantis G. [c] tempori Jens. [d] inopinate G. [e] quæ G. Jens. [f] iis quæ G. [g] constet G. [h] quod G. Jens. [i] alii G. Jens. *vid. not.* [j] ut *inf.* G.

91. *exsultant*] Vid. ad s. 66, et add. 108. Illud *Novum crimen* est initium Ligarianæ; *Animadverti, judices*, habitæ pro Cluentio.

93. *in fine pro longa*] Vid. Cic. Orat. 64. *Nihil enim interest, daetylus sit extremus an creticus: quia postrema syllaba brevis an longa sit, ne in versu quidem refert.*

93. *Dicere incipientem timere*] Ex initio Milonianæ. *Ausus est confiteri* ex Ligarianæ principio.

94. *brevis ex longa*] Suntne hæc sana? Equidem melius intelligam, si legatur, *ex fine*, vel *ex clausula*, vel quid simile.

95. *neque plus tribus*] Cic. Orat. c. 64. *Hos cum in clausulis pedes nomino, non loquor de uno pede extremo: adjungo (quod minimum sit) proximum superiorem, sæpe etiam tertium.*

96. *alios omnes—orationem*] Legendus videtur, auctoribus quos

temporum, quæ [m] ad orationem [n] pertineant, *pæonas* ap-
97 pellant. Eſt et *dochimus*, qui fit ex *bacchio* et *iambo*, vel [o] *iambo* et *cretico*, ſtabilis in clauſulis, et ſeverus. *Spondeus* quoque, quo plurimum eſt Demoſthenes uſus, moram [p] ſemper per [q] ſe habet: optime præcedet eum *creticus*, ut in hoc, *De qua ego nihil dicam, niſi depellendi criminis cauſſa.* Illud eſt, quod ſupra dixi, multum referre, unone verbo pedes ſint duo comprehenſi, an uterque liber. Sic enim fit forte, *Criminis cauſſa:* molle, *Archipiratæ:* mol-
98 lius, ſi tribrachys [r] præcedat, *facilitates, temeritates.* Eſt enim quoddam in [rr] ipſa diviſione verborum latens tempus, ut in pentametri medio ſpondeo, qui niſi alterius verbi [s] fine, alterius initio conſtet, verſum non efficit. Poteſt, etiam ſi minus bene, præponi anapæſtus, *Muliere*
99 *non ſolum nobili, verum etiam nota.* Tum anapæſtus et creticus, iambus quoque, qui eſt utroque ſyllaba [t] minor: præcedet enim [u] tres longas brevis. Sed et [v] ſpondeus iambo recte præponitur, [x] *In armis fui.* Tum ſpondeus et bacchius: ſic enim fiet ultimus dochimus [y], *Iiſdem* [z] *in*
100 *armis fui.* Ex iis, quæ ſupra probavi, apparet, moloſſon quoque clauſulæ convenire, dum habeat ex quocumque
101 pede ante ſe brevem. *Illud ſcimus, ubicumque ſunt, eſſe pro nobis.* Minus gravis erit ſpondeus [a], præcedente [b] pyrrhichio: ut, *Judicii Juniani:* et adhuc [c] pejus priore pæone: ut, *Brute, dubitavi:* niſi potius hoc eſſe velimus [d]

[m] qui G. [n] rationem Jenſ. [o] vel iambo *om. id.* [p] in Midiam G. in eodem Jenſ. [q] pre *id eſt* præ G. [r] tribachius G. [rr] *om.* G. [s] in fine—in initio Jenſ. [t] et ſi illis G. [u] *Vid. leg.* etiam. [v] *om.* G. Jenſ. [x] iiſdem *inſ. iid.* [y] dochmius Jenſ. [z] *om. iid.* [a] *om.* G. [b] ſe *inſ.* G. Jenſ. [c] ad hoc Jenſ. [d] volumus G.

ſupra laudavi, et interpretandus hic locus ita; *Alii* auctores pedes *omnes quotcumque ſint temporum*, i. e. quomodocumque ordinatorum, *quæ ad rationem* illam hemioliam, quæ eſt inter tria tempora totidem brevium ſyllabarum, et duo unius longæ, *pertineant, pæonas appellant*, nempe primum - ◡ ◡ ◡, ſecundum ◡ - ◡ ◡, tertium ◡ ◡ - ◡, et quartum denique ◡ ◡ ◡ -.

97. *et ſeverus*] Vid. ad ſ. 64. *De qua ego* ex Cœliana c. 13. De illo *Archipiratæ* itidem ſ. 64. *Muliere non ſolum* ex Cœliana c. 13. *In armis fui* pro Ligar. c. 3.

101. *Judicii Juniani*] Cic. pro Cluent. c. 1. *Brute, dubitavi* Orat. 1. In illo Craſſi, *Cur de perfugis*, cum etiam ſit apud Ciceronem Orat. c. 66, *comparant:* videri poteſt hunc locum inde emendandum, conſentiente præſertim Gothano. Sed Fabius vix patitur, qui numeret vocum *is, contra, nos* ſyllabas. Et tamen apud Ciceronem præcedit aliud ſimile verbum, *Cur clandeſtinis conſiliis nos oppugnant*, an et hoc mutabimus in *oppugnat?* Bene eſt, quod non agitur ſalus patriæ.

dactylum et bacchium. Duo spondei non fere conjungi patiuntur: quæ in versu quoque notabilis[e] clausula est, nisi[f] cum id fieri potest ex tribus quasi membris: *Cur de perfugis nostris copias comparat*[g] *is contra nos?* una syllaba, duabus, una. Ne dactylus quidem spondeo bene præpo- 102
nitur, quia finem versus damnamus in fine orationis: bacchius et cludit, et sibi jungitur, *Venenum timeres*[h]. Vitat[i] choreum, spondeum autem amat: ut non *Venena timeres:* sed, *Virus timeres.* Contrarius[l] quoque qui est, cludet, nisi si ultimam longam esse volumus: optimeque habebit ante se molossum, ut, [m] *Et spinis respersum*; aut bacchium, *Quod hic potest, nos*[n] *possemus.* Sed verius erit 103
cludere choreum præcedenti spondeo. Nam hic potius est numerus, *Nos*[o] *possemus:* et, *Romanus sum.* Cludet et dichoreus, si[p] pes idem sibi ipsi jungetur, quo Asiani sunt usi plurimum: cujus exemplum Cicero ponit, *Patris dictum sapiens temeritas filii comprobavit.* [q] Accipiet ante se 104
choreus[r] et pyrrhichium: *Omnes prope cives virtute, gloria, dignitate superabat*[s]. Cludet et dactylus, nisi eum observatio ultimæ creticum facit: ut[t], *Muliercula nixus in litore.* Habebit ante bene creticum et iambum, spondeum male, pejus choreum. Cludit amphibrachus, *Q.* 105
Ligarium in Africa fuisse; si non eum malumus esse bacchium. Non optimus est trochæus, si ultima est brevis: quod certe sit necesse est, alioqui quo modo cludet, qui placet plerisque, dichoreus? Illa observatione ex trochæo fit anapæstus. Idem trochæus præcedente longa fit pæon: 106
quale est, *Si potero:* et, *Dixit hoc Cicero, Obstat invidia.* Sed hoc initiis dederunt. Cludit et pyrrhichius choreo præcedente: nam sic[u] pæon est. Omnes ii, qui in breves excidunt, minus erunt stabiles: nec alibi fere satis apti, quam ubi cursus orationis exigitur, et clausulis non interfistitur. Creticus est initiis optimus: *Quod precatus*[x] 107

[e] nobilis G. [f] nec tunc G. [g] comparant contra G. *et ap. Cic.* [h] timere G. Jens. [i] vel Choreum et sp. ante amat ut venenum timeres. Cont. *iid.* [l] Contrario quoque quis cludet, nisi fit ultima G. [m] cibis *pro* ut et spinis G. Jens. *male.* [n] non *bis* G. [o] præcedentis pondere G. [p] *om.* G. Jens. si—jungetur *potest glossa videri.* [q] Vel *inf.* G. [r] choreum G. Jens. [s] superabit G. [t] de unica syllaba pro una *inf.* G. *ex glossemate.* [u] si pæan esset G. si *etiam* Jens. [x] deprecatus Jens.

102. *Venenum timeres*] Sunt ista sumta ex Cœliana c. 14. *Cur aut tam familiaris huic fuisti, ut aurum commodares, aut tam inimica, ut venenum timeres.* Itaque illud *Virus timeres* exemplum aliud est, quod de suo adjecit Fabius. *Quod hic potest* pro Ligar. 4, pr. *Muliercula nixus* Verr. 5, 33.

107. *Quod precatus*] Princ. pro

a diis immortalibus sum: et clausulis, *In conspectu populi Romani vomere postridie*. Apparet vero, quam [z] bene eum præcedant, vel anapæstus, vel ille, qui videtur fini [a] aptior, pæon. Sed [b] et se ipse sequitur, *Servare quam plurimos*. Sic [c] melius, quam choreo præcedente, *Quis* [d]
108 *non turpe duceret?* si [e] ultima brevis pro longa sit. Sed fingamus sic, *Non turpe, duceret*. Sed hic est illud inane, quod dixi. Paullulum enim moræ damus inter ultimum atque proximum verbum, et [f] *turpe* illud intervallo quodam [g] producimus: alioqui sit [h] exsultantissimum, et trimetri finis, *Quis non turpe duceret?* Sicut illud, *Ore spiritum* [i] *excipere liceret*, si jungas, lascivi carminis est [l]: sed interpunctis quibusdam et tribus quasi initiis, sit plenum
109 auctoritatis. Nec ego, cum præcedentes pedes posui, legem dedi, ne alii essent: sed quid fere accideret, quod in [m] præsentia videretur optimum, ostendi. Et quidem optime est sibi junctus anapæstus, ut qui sit pentametri finis vel rhythmus, qui [n] nomen ab eo traxit: *Nam ubi libido dominatur, innocentiæ leve præsidium est*; nam [o] syn-
110 alœphe facit, ut [p] ultimæ syllabæ pro una sonent [q]. Mollior [r] fiet præcedente spondeo vel bacchio: ut si mutes idem, *leve innocentiæ præsidium est*. Non me capit (ut a magnis viris dissentiam) pæon, qui est ex tribus brevibus et longa. Nam est [s] ipse [t] una plus brevi anapæstos [u], *facilitas* et *agilitas*. Quod quid [x] ita placuerit his, non video, nisi quod illum fere probaverint [z], quibus loquendi
111 magis, quam orandi studium fuit. Nam et ante se bre-

[z] qui bene cum G. [a] fine G. [b] Sicut G. [c] Sit G. [d] *om.* G. [e] si—duceret *om.* G. [f] At G. [g] quoad G. [h] *om.* G. [i] *om.* G. Jens. [l] *om.* G. [m] ut G. ne Jens. [n] quod—transit G. Jens. [o] Ita in syn. G. [p] unde G. [q] solent G. [r] Melior G. Jens. [s] et *inf.* G. [t] ipsa G. Jens. [u] *Sic* G. anapæsto *al.* [x] quidem G. [z] probaverit G. *vid. leg.* probaverunt.

Murena. *In conspectu* Phil. 2, 25. *Servare quam plur.* pro Lig. extr. quamquam ibi legitur *conservare*.

108. *Sed fingamus sic*] Si legamus, *Non turpe duceret*, nihil fingetur: sunt enim plane eadem, quæ præcessere. Igitur malim cum Gothano *turpes*. Etiamsi vero hoc non fingamus, sed relinquamus *turpe*; tamen *inane illud*, mora illa s. pausa, quam interponere licet inter *turpe* et *duceret*, intercipit quasi occultatque metrum, ne clausula versus ita appareat. Apprime huc facit Ciceronis locus Orat. c. 66, *Ex hoc genere illud est Crassi*, Missos faciant Patronos: ipsi prodeant. *Nisi intervallo dixisset* (sic leg. non *dixisses*) — ipsi prodeant — *senssisset profecto effugisse senarium*.

108. *Ore spiritum*] Cic. Verr. 5, 45. *Nam ubi libido* Crassi apud Cic. Orat. 65.

110. *loquendi magis, quam orandi*]

vibus gaudet pyrrhichio et choreo, *mea* [a] *facilitas*, [b] *noſtra facilitas*. At [c] præcedente ſpondeo tum [d] plane finis eſt trimetri. Cum ſit per ſe quoque ei contrarius; principiis merito laudatur: nam et primam ſtabilem, et tres celeres habet. Tamen hoc quoque meliores alios puto. Totus vero hic locus non ideo tractatur a nobis, ut ora- 111
tio, quæ ferri debet ac fluere, dimetiendis [e] pedibus ac perpendendis ſyllabis conſeneſcat. Nam id tum miſeri, tum [f] in minimis occupati eſt. Neque enim, qui ſe to- 113
tum in hac cura conſumſerit, potioribus vacabit: ſiquidem relicto rerum pondere, ac nitore contemto, *teſſerulas* (ut ait Lucillius) ſtruet, et *vermiculate* inter [g] ſe *lexeis* committet. Nonne ergo refrigeretur ſic calor, et impetus pereat, UT equorum curſum [h] qui dirigit, minuit: et paſſus qui æquat, curſum frangit? Quaſi numeri non 114
fuerint in compoſitione deprehenſi: ſicut poema nemo dubitaverit imperito [i] quodam initio fuſum, et aurium menſura, et ſimiliter decurrentium ſpatiorum obſervatione eſſe generatum [l], mox in eo repertos pedes. Satis igitur in hoc nos [m] componit multa ſcribendi exercitatio, ut ex tempore etiam ſimilia fundamus. Neque vero tam ſint 115
intuendi pedes, quam univerſa comprehenſio: ut verſum facientes totum illum decurſum, non ſex vel quinque partes, ex quibus conſtat verſus, aſpiciunt. Ante enim

[a] mea fac. *om.* G. Jenſ. [b] nec *inſ.* G. [c] Ac G. [d] tamen G. Jenſ. [e] demet. G. [f] *om.* Jenſ. [g] in ſe lex. commutet G. [h] curſum dirigat utimur his paſſibus ut equorum frangat, quaſi vero fecerint G. curſum delicati minutibus paſſibus frangunt, quaſi non fuerint Jenſ. [i] perito G. Jenſ. [l] gravatum G. [m] *om.* G.

Conf. ſ. 131, ubi *brevibus laudatur, quidquid eſt ſermoni magis ſimile*. Add. quæ dicimus ad ſ. 88, et locum Ariſtotelis de heroo.

111. *Cum ſit per ſe*] Hæc verba præcedenti membro adjuncta quid ſibi velint, non intelligo. Sed ut nunc interpunxi, hic ſenſus eſt. Cum ſit pæoni adhuc deſcripto ∪ ∪ ∪ -, quem in fine laudant, per ſe contrarius hic - ∪ ∪ ∪, is principiis merito laudatur, ut ſtabili quaſi principio nixa procurrat facilius oratio.

113. *ut ait Lucillius*] Apud Cic. de Orat. 3, 45. *Quam lepide lexeis compoſtæ? ut teſſerulæ omnes Arte pavimento, atque emblemate vermiculato.* Repetit Orat. 44.

114. *numeri—deprehenſi*] *In compoſita* Herodoti, Thucydidis, aliorum, *oratione deprehenſi*, qui jam aderant ante artem, *numeri*, et ars inde formata: eadem nimirum ratione, uti troporum ac figurarum nomina et præcepta ab his demum inventa ſunt, qui eas res in aliorum oratione admirarentur, vellentque tum ipſi adſequi, tum docere alios, quid proprie eſſet illud admirabile: ſic in verſibus, ſic in ipſis ratiocinandi formis, ſic in ſaltandi, vibrandorum armorum arte &c. uſus prior præceptis.

carmen ortum est, quam observatio carminis. Indeque [a] illud:

——— *Fauni vatesque canebant.*

116 Ergo quem in poemate locum habet *versificatio*, eum in oratione *compositio*. Optime autem de illa judicant aures, quæ [o] et plena sentiunt, et parum expleta desiderant [p], et fragosis offenduntur, et [q] lenibus [r] mulcentur, et contortis excitantur, et stabilia probant, clauda deprehendunt, redundantia et nimia fastidiunt. Ideoque docti rationem
117 componendi intelligunt, etiam indocti voluptatem. Quædam vero arte tradi non possunt. Mutandus est casus, si durius is [s], quo cœperamus, feratur. Num, in quem transeamus ex quo, præcipi potest? Figuræ laboranti [t] etiam compositioni variatæ sæpe succurrunt. Quæ? cum orationis, tum etiam sententiæ. Num præscriptum [u] ejus rei ullum [x] est? Occasionibus utendum, et [z] cum re præ-
118 senti deliberandum. Enimvero spatia ipsa, quæ in hac quidem parte plurimum valent, quod possint [a], nisi aurium, habere judicium? Cur alia paucioribus verbis satis plena, vel nimium, alia pluribus brevia et absciſſa sunt? Cur in circumductionibus, etiam cum sensus finitus est,
119 aliquid tamen loci vacare videtur [b]? *Neminem vestrum ignorare arbitror, judices, hunc per hosce dies sermonem vulgi, atque hanc opinionem populi Romani fuisse.* Cur *hosce* potius, quam *hos?* Neque enim erat asperum. Rationem fortasse non reddam, sentiam esse melius. Cur non satis sit, *sermonem vulgi fuisse?* Compositio enim patiebatur. Ignorabam [c]; sed ita ut audio, hoc animus accipit ple-

[a] ideoque G. [o] quæ poëma sent. Jens. quæ poëma sunt G. [p] confiderant G. [q] *om.* G. [r] levibus Jens. [s] si G. [t] laborant et compositione variata G. variata *etiam* Jens. laboranti etiam, compositione variata, sæpe succurrunt *placebat Liebio.* [u] scriptum Jens. [x] nullum G. Jens. [z] *om.* G. [a] possunt Jens. [b] videatur G. Jens. [c] *Vid. leg.* Ignorabo. *vid. not.*

115. *Fauni vatesque*] Ex Ennio, quod laudat etiam Cic. Orat. 51. *Versibu' quos olim Fauni vatesque canebant.*

117. *Figuræ laboranti*] Sententia aperta attendenti, *Figuræ variatæ succurrunt compositioni laboranti.* Ad evitandam, quæ ex nominum similiter cadentium concursu oritur, obscuritatem, ita conjiciebat Burmannus, *Figuræ etiam, compositione variata, laboranti* (int. oratori) *sæpe succurrunt.* Vel, *Figuræ laborantibus etiam, compositione variata, sæpe succurrunt.*

119. *Neminem vestrum*] Principium libri primi in Verrem.

119. *Ignorabam*] Possit forte hoc *Ignorabam* per ironiam intelligi, et ad ultima, *compositio enim patieba-*

num sine hac geminatione non esse. Ad[d] sensum igitur 120
referenda sunt. Nequeas[e] satis forte, quid severum, quid
jucundum sit, intelligere: facias[f] quidem natura duce
melius, quam arte: sed naturæ[g] ipsi ars inerit. Illud 121
prorsus oratoris, scire ubi quoque genere compositionis
sit utendum. Ea duplex observatio: altera, quæ ad pe-
des refertur; altera, quæ ad comprehensiones, quæ effi-
ciuntur ex pedibus. Et de his prius. Diximus igitur 122
esse *incisa, membra, circuitus*. *Incisum* (quantum mea fert
opinio) erit sensus[h] non expleto numero conclusus[i];
plerisque pars membri. Tale est enim, quo Cicero uti-
tur, *Domus tibi deerat? at habebas: pecunia superabat? at
egebas*. Fiunt autem etiam singulis verbis incisa, ut[l],
Diximus, testes dare volumus: incisum est, *diximus*. *Mem-* 123
brum autem est sensus numeris[m] conclusus, sed a toto cor-
pore abruptus, et per se nihil efficiens. Id[n] enim, *O cal-
lidos homines*, perfectum est[o]: at, remotum a ceteris, vim
non habet, UT per se manus, et pes, et caput: et[p], *O rem
excogitatam, o*[q] *ingenia metuenda*. Quando ergo incipit
corpus esse? cum venit extrema conclusio, *Quem, quæso*[r],
nostrum fefellit, id vos[s] *ita esse facturos?* Quam Cicero
brevissimam putat. Itaque fere incisa et membra mixta[t]
sunt, et conclusionem utique desiderant. *Periodo* plurima 124
nomina dat Cicero, *ambitum, circuitum, comprehensionem,
continuationem, circumscriptionem*. Genera ejus duo sunt:
alterum simplex, cum sensus unus longiore ambitu cir-
cumducitur; alterum, quod constat membris et[u] incisis,
quæ plures sensus habent: *Aderat janitor carceris, et car-
nifex prætoris*, et[x] reliqua. Habet *periodus*[z] membra

[d] *om.* G. [e] Nequis G. [f] faciant G. Jens. [g] naturis ipsis Jens.
[h] sensu Jens. [i] inclusum G. conclusum Jens. [l] *om.* Jens. [m] mem-
bris G. Jens. [n] Ideo o *iid.* [o] esse ac G. [p] *om.* G. Jens. [q] o ing.
met. *om. iid. et al. ap. Bur.* [r] quasi *iid.* [s] nos G. [t] immixta G.
[u] *om.* G. Jens. [x] *om.* G. [z] periodos G. Jens.

tur, referri. Non diffiteor tamen, multo mihi digniorem Fabio sententiam videri, si legamus, *Ignorabo*: æquo animo fatebor me nescire, certe explicare oratione non posse, *cur non satis* sit, *sermonem vulgi fuisse?* Ita respondebit illis: *Rationem forte non reddam* &c.

120. *Ad sensum igitur referenda*] Ad judicium illud a natura ortum, et firmatum, quod hodie *gustum* solemus appellare, de quo disputare difficile est, in quo deprehenditur tamen aliquis ingeniosissimorum quorumque consensus.

122. *Cicero utitur*] Orat. 67. unde etiam reliqua petita sunt. Nomina autem periodi ex ejusdem libri c. 61. *Aderat janitor* Cic. Ver. 5, 45.

115 minimum duo. Medius numerus videtur quatuor: ſed recipit frequenter et plura. Modus ei[a] a Cicerone aut quatuor ſenariis verſibus, aut ipſius ſpiritus modo terminatur[b]. Præſtare debet, ut ſenſum concludat; ſit aperta, ut intelligi poſſit; non immodica, ut memoria contineri. Membrum longius juſto[c], tardum: brevius[d], in-
116 ſtabile[e] eſt. Ubicumque acriter erit et inſtanter pugnaciterque dicendum, membratim cæſimque[f] dicemus. Nam hoc[g] in oratione plurimum valet: adeoque rebus accommodanda[h] compoſitio, ut aſperis aſperos etiam numeros adhiberi oporteat, et cum dicente æque[i] audientem[l] in-
117 horreſcere. Membratim plerumque narrabimus, aut ipſas periodos majoribus intervallis, et velut laxioribus nodis[m] reſolvemus: exceptis quæ non docendi gratia, ſed ornandi narrantur: ut in Verrem *Proſerpinæ raptus*. Hic
118 enim lenis et fluens contextus decet. Periodus apta proœmiis majorum cauſſarum, ubi[n] ſolicitudine, commendatione, miſeratione res eget. Item communibus locis, et in omni amplificatione: ſed poſcitur[o] tum auſtera, ſi accuſes; tum fuſa, ſi laudes. Multum et in epilogis pollet.
119 Totum autem[p] adhibendum eſt, quo[q] ſit amplius compoſitionis genus, cum judex non ſolum rem tenet, ſed etiam captus eſt oratione, et ſe credit actori, et voluptate jam ducitur. Hiſtoria non tam finitos numeros, quam orbem[r] quemdam contextumque deſiderat. Namque omnia ejus membra connexa ſunt, [s] quoniam lubrica eſt, ac fluit: ut homines, qui manibus invicem apprehenſis gra-
120 dum firmant, continent et continentur. *Demonſtrativum*

[a] ejus Jenſ. [b] terminatus pr. G. *non male.* [c] *om.* Jenſ. [d] brevium *id.* [e] ſtabile G. Jenſ. [f] ſenſimque G. [g] hac or. G. [h] accommodata G. Jenſ. [i] atque *iid.* [l] audiente G. [m] modis G. Jenſ. [n] quibus G. [o] poſcit Jenſ. [p] *om.* G. [q] quod G. [r] obicem quandam Jenſ. [s] et *inſ.* G.

125. *a Cicerone*] Orat. 66. *E quatuor igitur, quaſi hexametrorum inſtar verſuum quod ſit, conſtat fere plena comprehenſio &c.*

125. *Præſtare debet*] Eam vim hujus verbi puto; De modo ſ. menſura periodi, ut res tulerit: neque enim certum quidquam in univerſum poteſt præcipi. At illud quidem certo præſtare debet, ut ſenſum concludat, et rel.

127. *Proſerpinæ raptus*] In Verr. 4, 48.

128. *auſtera, ſi accuſes*] Vid. ad 9, 4, 64.

129. *Totum autem adhibendum*] Quidquid habet ars numeroſæ orationis, adhibendum eſt eo tempore &c. Ex Cic. Orat. 62. *Genus autem hoc orationis neque totum aſſumendum eſt ad cauſſas forenſes, neque omnino repudiandum.—Id autem tum valet, cum is, qui audit, ab oratore jam obſeſſus eſt, ac tenetur.*

genus omne fusiores habet liberioresque numeros. *Judiciale* et *concionale*, ut materia varium est, sic etiam ipsa collocatione verborum. Ubi jam nobis pars ex duabus, quas modo fecimus, secunda tractanda est. Nam[t] quis dubitat alia lenius, alia concitatius, alia sublimius, alia pugnacius, [u] alia gravius esse dicenda? Gravibus, sublimibus, ornatis longas magis syllabas convenire? Ita ut lenia spatium, sublimia et ornata claritatem quoque vocum [x] poscant [z], potius quam his contraria. Magis laudarem [a] brevibus argumenta, partitiones [b], jocos, et quidquid est sermoni magis simile. Itaque componemus proœmium varie, atque ut sensus ejus postulabit. Neque enim accesserim Celso, qui unam quamdam huic parti formam dedit: et optimam compositionem esse proœmii, ut apud Asinium, dixit [c], *Si, Cæsar, ex omnibus mortalibus, qui sunt, ac fuerint, posset huic causæ disceptator legi, non quisquam te potius optandus nobis fuit.* Non quia negem hoc [d] bene esse compositum, sed quia legem hanc esse componendi in omnibus principiis recusem. Nam judicis animus varie præparatur: tum miserabiles esse volumus, tum modesti, tum acres, tum graves, tum blandi [e], tum flectere, tum ad diligentiam hortari. Hæc ut sunt diversa natura, dissimilem componendi quoque rationem desiderant [f]. An similibus Cicero usus est numeris in exordio pro *Milone*, pro *Cluentio*, pro *Ligario?* Narratio fere tardiores, atque, ut sic dixerim, modestiores desiderat pedes, et nominibus maxime mixtos. Nam et verbis, ut sæpius pressa est, ita interim insurgit: sed docere et infigere animis res semper cupit, quod minime festinantium opus est. Ac mihi videtur tota narratio constare longioribus periodis. Argumenta acria et citata pedibus quoque ad hanc naturam accommodatis utentur, non tamen [g] ita ut trochæis, quæ celeria quidem, sed sine viribus sunt. Verum quamvis sint [h] brevibus longisque mixta, non tamen plures longas, quam breves habentia. Illa sublimia spatiosas claraque voces habent, amant am-

t nam dubitatur G. u alia gratius *inf.* G. Jens. x vocabula G. vocalium Jens. z *om.* G. a laudare Jens. b partitionem locos G. c dixi G. d aut *inf.* G. e blanditiis fl. G. f *om.* G. g nondum G. Jens. enim *inf.* Jens. h sit G.

130. *quos modo fecimus*] Redi ad s. 121. De comprehensionibus dixit, nunc de pedibus.

131. *quidquid est sermoni*] Compara s. 110.

plitudinem *dactyli* quoque, ac *pæonis*, etiamsi majori [i] ex parte syllabis brevibus, temporibus tamen satis pleni. Aspera contra *iambis* [l] maxime concitantur: non solum quod sint e duabus modo syllabis, eoque frequentiorem quasi pulsum habent, quæ res lenitati contraria est: sed etiam quod omnibus partibus [m] insurgunt, et a brevibus in longas nituntur et crescunt: ideoque meliores *choreis*,
137 qui a longis in breves cadunt. Submissa, qualia in epilogis, [n] lentas et ipsa, et minus exclamantes exigunt. Vult esse Celsus aliquam et superiorem compositionem, quam si quidem [o] sciremus [p], doceremus: sed sit [q], necesse est, tarda et supina. Verum nisi ex verbis atque
138 sententiis per se id quæritur, satis odiosa esse non potest. Denique, ut semel finiam, sic fere componendum, quo modo pronuntiandum erit. An [r] non in procemiis plerumque submissi [s], (nisi cum in accusatione concitandus est judex, aut aliqua indignatione complendus) in narratione pleni atque expressi, in argumentis citati, atque ipso etiam motu celeres sumus [t]? ut in locis ac descriptionibus fusi ac fluentes, in epilogis plerumque dejecti et
139 infracti? Atque [u] corporis quoque motui [x] sua quædam tempora, et [ad [y] signa pedum] non minus saltationi, quam modulationibus adhibet musica [z] ratio numeros [a]. Quid? non vox et actus accommodatur naturæ [b] ipsarum, de quibus dicimus, rerum? Quo minus id mirum in pedibus orationis, cum debeant sublimia ingredi, lenia duci,

[i] major G. [l] iambus max. concitatus G. Jens. [m] pedibus *iid.* [n] sed *inf. iid.* [o] equidem G. quidem Jens. [p] scire nos Jens. [q] sint G. [r] At enim Jens. [s] summis *id.* [t] simus *id.* [u] Ad que G. Atque Jens. Atqui *al.* [x] motus G. [y] *Ineluſa videntur esse e gloſſa.* [z] musicam G. [a] numerorum G. Jens. [b] natura *iid.*

136. *temporibus satis pleni*] V. g. vox quatuor syllabarum brevium tantundem, aut plus adeo valet ea, quæ duas habet longas &c.

137. *Vult esse Celsus*] Neque quid velit Celsus, neque quid de consilio ejus judicet Fabius, intelligi a me confiteor. Veniebat in mentem legere, *vult esse Celsus aliquam et supiniorem compositionem*; ac *supiniorem* intelligebam negligentia quadam et quasi fastidio auditorum odiosam. Succurrebat illud II, 3, 122, *Est odiosa omnis supinitas*. Sed mihi ipse non satisfacio.

139. [*ad signa pedum*] Puto voluisse aliquem explicare *numeros*, qui saltationi adhibentur, eaque *signa pedum* vocasse, ut nempe hodie etiam libri extant, in quibus pedes singuli atque gradus saltantibus geometrica quadam, certe lineari ratione præscripti sunt. Fabius nempe argumentatur a saltatione ista et actione histrionum, quorum motus præscripti illi quidem, sed ad argumentum fabulæ accommodati sunt: quidni idem fiat in actione oratoris?

acria currere, delicata fluere. Itaque ubi eſt neceſſe, affectamus etiam tumorem [c], qui [d] ſpondeis atque iambis maxime continetur, 140

En impero [e] *Argis, ſceptra mi* [f] *liquit Pelops.*

At ille comicus æque ſenarius, quem *trochaicum* vocant, pluribus choreis, qui trochæi ab aliis dicuntur. *Pyrrhichius* quidem decurrit: ſed quantum celeritatis habet [g], tantum gravitatis amittit, 141

Quid igitur faciam? non [h] *eam, ne nunc quidem?*

Aſperum [i] vero et maledicum, etiam in carmine, iambis graſſatur [l],

Quis hoc poteſt videre, quis poteſt pati,
Niſi impudicus, et vorax, et aleo?

In univerſum autem, ſi ſit neceſſe, duram potius atque aſperam compoſitionem malim eſſe, quam effeminatam et enervem, qualis apud multos: et quotidie magis laſcivimus [m] ſyntonorum modis ſaltitantes. Ac ne tam bona quidem ulla erit, ut debeat eſſe continua, et in [n] eoſdem ſemper pedes ire. Nam et verſificandi genus eſt, unam legem omnibus ſermonibus dare: et id cum manifeſta affectatione, (cujus [o] rei maxime cavenda ſuſpicio eſt) tum etiam ſimilitudine tædium [p] ac ſatietatem [q] creat: quoque eſt dulcius, magis perit [r]: amittitque et fidem, et affectus, motuſque omnes [s], qui eſt in hac cura deprehen- 142 143

[c] tumor rerum G. [d] ex G. et Jenſ. [e] Hyperoargus *plerique libri et edd.* Hyproargus ſcripta G. *Vid. not.* [f] mihi *hic et ap. Sen. al.* [g] *om.* G. Jenſ. [h] non eam *om.* Jenſ. [i] Aſpere—maledicunt dixit etiam G. Jenſ. [l] graſſantur *iid.* [m] laſcivi ſumus G. laſciviſſimus ſed in tonorum Jenſ. laſcivimus Sybaritarum modis *Aſcenſ. et al.* [n] ideo G. [o] cui G. [p] tædium ex ſimilitudine G. Jenſ. [q] ſatietate G. [r] perdit atque fidem G. [s] omnis G.

140. *En impero Argis*] Nihil dubitavi recipere emendationem, quam e Senecæ epiſt. 80 certiſſimam propoſuit Turn. Adv. 12, 11.

140. *pluribus choreis*] Int. ex ſuperioribus *continetur*.

141. *Quid igitur*] Principium Eunuchi Terent. *Quis hoc poteſt* Catull. 27.

142. *ſyntonorum modis*] Si *Sybaritarum* depromſit ex horrendæ vetuſtatis Lexovienſi libro Aſcenſius, quod in univerſum præfert in titulo et præfatione editionis 1519, f. nihil aliud quærendum. Notum enim ex Athenæo 12, 6, adeo illos deditos fuiſſe numeris, ut etiam equos ſaltare docerent; quæ res exitio illis fuit. Sed *ſyntona* quoque explicat Salmaſ. ad Carin. 19, p. 840, a Hack. *ſcabilla ſymphoniacorum*, quæ ſine toni variatione, tenore quodam perpetuo, unoque rhythmo, percutiebantur. Explicat, inquam, ſed non adfert ejus ſignificationis auctorem.

ſus: nec poteſt ei credere, aut propter eum dolere et
144 iraſci judex, cui putat hoc vacare. Ideoque [t] vincta quædam quaſi ſolvenda de induſtria ſunt; [u] illa quidem maximi laboris, ne laborata videantur. Sed neque longioribus, quam oportet, hyperbatis compoſitioni ſerviamus, ne, quæ ejus gratia fecerimus, propter eam [x] feciſſe videamur. Et certe nullum aptum atque idoneum ver-
145 bum prætermittemus [z] gratia lenitatis. Neque enim erit ullum tam difficile, quod non commode inferi poſſit: niſi quod in evitandis ejuſmodi verbis non decorem compoſitionis quærimus, ſed facilitatem. Non tamen mirabor, Latinos magis indulſiſſe compoſitioni, quam Atticos, quam-
146 vis minus in verbis habeant varietatis [a] et gratiæ. Nec vitium dixerim, ſi Cicero a Demoſthene paullulum in hac parte deſcivit. Sed quæ ſit differentia noſtri Græcique ſermonis, explicabit ſummus liber. *Compoſitio* (nam finem imponere egreſſo deſtinatum modum volumini feſti-
147 no) debet eſſe *honeſta, jucunda, varia*. Ejus tres partes, *ordo, conjunctio, numerus*. *Ratio*, in adjectione, detractione, mutatione. *Uſus* [b] pro natura rerum [c], quas dicimus. *Cura* magna, ut ſentiendi atque loquendi prior ſit. Diſſimulatio curæ [d] præcipua, ut numeri [e] ſponte fluxiſſe [f], non [g] arceſſiti et coacti eſſe videantur.

[t] Ideo quod interim (intima Jenſ.) quædam G. Jenſ. [u] quædam illa max. *iid.* [x] *om.* Jenſ. [z] permutemus G. [a] veritatis G. Jenſ.
[b] Uſu G. [c] rei quam G. [d] cura G. [e] numerum G. Jenſ.
[f] flexiſſe Jenſ. [g] arceſſiſſe nec *inf.* G. arceſſiſſe: ne *inf.* Jenſ.

145. *niſi quod in evitandis*] *Niſi* hic ut ſæpiſſime alias pro *ſed* ponitur.

146. *ſummus liber*] 12, 10.

M. FABII QUINCTILIANI

DE

INSTITUTIONE ORATORIA

LIBER DECIMUS.

SED hæc eloquendi præcepta, ſicut cognitioni [a] ſunt neceſſaria, ita non ſatis ad vim dicendi valent, niſi illis firma [b] quædam facilitas, quæ apud Græcos ἕξις nominatur, acceſſerit: quam *ſcribendo* plus, an *legendo*, an *dicendo* conſequamur, ſolere quæri ſcio. Quod eſſet diligentius nobis examinandum [c], ſi qualibet earum rerum poſſemus
2 una eſſe contenti. Verum ita ſunt inter ſe connexa et indiſcreta omnia, ut, ſi quid [d] ex his [e] defuerit, fruſtra ſit in ceteris laboratum. Nam neque ſolida atque robuſta fuerit umquam eloquentia, niſi multo ſtilo vires acceperit: et citra lectionis exemplum labor ille, carens rectore, fluit. Qui autem ſcierit, quo ſint quæque modo dicenda, niſi tamquam in procinctu, paratam quidem ad omnes caſus [f], habuerit eloquentiam, velut clauſis theſauris incu-
3 babit. Non autem ut [g] quidque [h] præcipue neceſſarium eſt, ſic ad efficiendum oratorem maximi protinus erit momenti. Nam certe cum ſit in eloquendo poſitum oratoris officium, *dicere* ante omnia eſt; atque hinc initium ejus artis fuiſſe manifeſtum eſt; proximam deinde *imitationem*,

[a] cogitationi Jenſ. [b] formæ G. Jenſ. *et al. Sed* firma *probatur ab ipſo Fabio mox.* [c] cura *inſ. iid.* [d] qui flexus *iid.* [e] iiſdem Jenſ. [f] cauſſas G. [g] *om.* Jenſ. [h] quidquam G.

2. *labor—fluit*] Fluctuat, fluitat. Nam ſimplex verbum etiam ita poni, apparet ex illo Martial. 4, 66, *Nec merſa eſt pelago, nec fluit ulla ratis.*

3. *hinc initium fuiſſe*] Fuerunt enim ſine dubio prius, qui cum ſæpe dixiſſent, dicerent aliquando digna literarum monumentis, quam qui ſcriberent ea, quæ probata au-

noviſſimam *ſcribendi* quoque *diligentiam*. Sed ut perve- 4
niri ad ſumma, niſi ex principiis non poteſt: ita proce-
dente jam opere, [i] minima incipiunt eſſe, quæ prima ſunt.
Verum nos non, quo modo ſit [l] inſtituendus orator, hoc
loco dicimus: (nam id quidem aut ſatis, aut certe uti
potuimus, dictum eſt) ſed ut athletam [m], qui omnia jam
perdidicerit a præceptore, nimirum quo genere exercita-
tionis ad certamina præparandus ſit; ita eum, qui res in-
venire et diſponere ſciet, verba quoque et eligendi [n] et
collocandi rationem perceperit, inſtruamus, qua [o] ratione,
quæ didicit, facere quam optime et quam facillime poſſit.
Num [p] ergo dubium eſt, quin ei velut opes ſint quædam 5
parandæ [q], quibus uti, ubicumque deſideratum erit, poſ-
ſit? Eæ [r] conſtant *copia rerum ac verborum*. Sed res pro- 6
priæ ſunt cujuſque cauſſæ, aut paucis communes: verba
in univerſas paranda: quæ ſi [s] rebus ſingulis eſſent ſin-
gula, minorem curam poſtularent: nam cuncta ſeſe cum
ipſis protinus rebus offerrent [t]. Sed cum ſint aliis alia
aut magis propria, aut magis ornata, aut plus efficientia,
aut melius ſonantia, debent eſſe non ſolum nota omnia,
ſed in promtu, atque (ut ita dicam) in conſpectu, ut, cum
ſe judicio dicentis oſtenderint, facilis ex his optimorum ſit
electio. Equidem [u] ſcio, quoſdam collecta, quæ idem 7
ſignificarent, vocabula ſolitos ediſcere, quo facilius et oc-
curreret unum ex pluribus, et, cum eſſent [x] uſi aliquo, ſi [z]
breve intra ſpatium [a] rurſus deſideraretur, effugiendæ re-
petitionis gratia ſumerent aliud, quo [b] idem intelligi poſ-
ſet. Quod cum eſt puerile, et cujuſdam infelicis operæ,
[c] tum etiam utile parum: turbam enim modo congregat,
ex qua [d] fine diſcrimine occupet proximum quodque.
Nobis autem *copia cum judicio* paranda eſt, vim orandi, 8
non circulatoriam volubilitatem [e] ſpectantibus. Id au-

[i] jam *inſ.* Jenſ. [l] *om.* G. Jenſ. [m] athleta *iid.* [n] elegendi G. [o] qua in orat. quæ dicere G. Jenſ. *et plur. Sed nobiſcum jam Vaſcoſan. fol.* 1542. [p] Non *iid.* [q] paranda *iid.* [r] Ei conſtare Jenſ. e conſtantia G. [s] in *inſ.* G. Jenſ. [t] offerunt G. [u] Et quæ idem ſolitos ſæpe (ſcio Jenſ.) dicere, quo G. Jenſ. [x] eſſet uſui aliquod *iid.* [z] *om.* G. [a] ſemet ipſum v. deſideratur G. Jenſ. [b] quod Jenſ. [c] i *inſ.* G. [d] quo G. [e] voluptatem Jenſ.

ditoribus etiam ad poſteros vellent tranſmitti: quis autem legit, cum nemo quidquam ſcripſiſſet? Itaque *dicere* ipſum majoris eſt momenti ad efficiendum oratorem, quam *legere*.

4. *minima—quæ prima*] V. g. literarum elementa, in oratore vel philoſopho.

tem consequemur [f] *optima legendo atque audiendo.* Non solum [g] enim nomina ipsa rerum cognoscemus [h] hac cura,
9 sed cui [i] quodque [l] loco sit aptissimum. Omnibus enim fere verbis [m], præter pauca, quæ sunt parum verecunda, in oratione locus est. Nam scriptores quidam [n] iamborum, veterisque comœdiæ, etiam in illis sæpe laudantur: sed nobis nostrum opus interim tueri satis est. Omnia verba (exceptis de quibus dixi) sunt alicubi optima: nam [o] et humilibus interim et vulgaribus est opus, et quæ cultiore [p] in parte videntur sordida, ubi res poscit, proprie
10 dicuntur. Hæc ut sciamus, atque eorum non significationem modo, sed formas etiam mensuraque norimus, ut [q], ubicumque erunt posita, conveniant, nisi multa lectione atque auditione assequi non possumus; cum omnem sermonem auribus primum accipiamus. Propter quod infantes a mutis nutricibus jussu regum in solitudine educati, etiamsi verba quædam emisisse traduntur, tamen lo-
11 quendi facultate caruerunt. Sunt autem alia hujus naturæ, ut idem pluribus vocibus declarent, ita ut nihil significationis, quo potius utaris, interfit: ut *ensis* et *gladius.* Alia, quæ etiamsi propria rerum aliquarum sint nomina, τροπικῶς [r] tamen ad eumdem intellectum feruntur, ut *fer-*
12 *rum* et *mucro.* Nam per abusionem *sicarios* etiam omnes vocamus, qui cædem telo quocumque commiserint. Alia [s] circuitu verborum plurium ostendimus: quale est,

[f] sequimur G. consequimur Jens. [g] sola G. [h] cognoscimus Jens.
[i] quid G. [l] quoque G. Jens. [m] rebus Jens. [n] *om.* G. Jens.
[o] *om. iid.* [p] utiliore Jens. *et plur.* cultiore *etiam* G. [q] et G. Jens.
[r] quasi *inf.* Jens. [s] Talia G. Jens. *Adhæsit* T *ex proximo.*

9. *scriptores iamborum*] Græci, quorum fragmenta passim sunt apud Athenæum: sed Priapeia etiam quædam et Martialis obscena iambica sunt.

10. *formas mensuraque*] Ut sciamus, cui quodque rei accurate conveniat? hæc *forma* est: quam late pateat? sitne latius an angustius? hæc *mensura.*

10. *infantes a mutis nutricibus*] Quod experimentum Psammetichus Ægyptiorum rex fecisse dicitur. Herod. 2, 2. Add. Schol. Apollon. Argon. 4, 262. Notum cæteroquin est, surdos a natura ob id ipsum mutos eosdem esse, quod loquentes alios non audiant: idemque accidere, si qui sint, ἠρεμοβρέμ-τοις.

11. *ensis et gladius*] Contra apud Germanos hodie multum interest inter nomina olim synonyma *Schwert* et *Degen:* quorum hoc nunquam de carnificis opere, illud nunquam de honoris insigni adhibetur: cum *ensem* et *gladium* Latini scriptores sine ullo, quod observatum sit, discrimine dicant; nisi quod observo, *ensem* familiariorem longe esse Virgilio, quo vel quinquagies usus sit, vix quater *gladio.*

——— *Et preſſi copia lactis.*

Plurima vero mutatione figuramus, *Scio*, *Non ignoro*, et, *Non me fugit*, *Non me præterit*, et, *Quis*[t] *neſcit?* *Nemini dubium eſt.* Sed etiam ex proximo mutuari licet. Nam 13
et *intelligo*, et *ſentio*, et *video*, ſæpe idem valent, quod *ſcio*. Quorum nobis ubertatem ac divitias dabit lectio, ut his[u] non ſolum quo modo occurrerint, ſed etiam quo modo oportet[x], utamur. Non ſemper enim hæc inter ſe idem 14
faciunt: nec ſicut de intellectu animi recte dixerim, *video*, ita de viſu[z] oculorum, *intelligo*: nec ut *mucro* gladium, ſic *mucronem* gladius oſtendit. Sed ut copia[a] ver- 15
borum ſic paratur, ita non verborum tantum gratia legendum vel audiendum eſt. Nam omnium, quæcumque docemus, hoc ſunt exempla potentiora etiam ipſis[b], quæ traduntur, artibus, cum eo, qui diſcit, perductus eſt, ut[c] intelligere ea ſine demonſtrante, et ſequi jam ſuis viribus poſſit: quia, quæ doctor[d] præcipit, orator oſtendit. Alia 16
vero legentes, alia audientes magis adjuvant. [e] Excitat, qui dicit, ſpiritu ipſo, nec imagine et[f] ambitu rerum, ſed rebus incendit. Vivunt enim omnia, et moventur, excipimuſque nova illa, velut naſcentia, cum favore ac ſolicitudine. Nec fortuna modo judicii, ſed etiam ipſorum, qui orant, periculo afficimur. Præter hæc, vox et actio 17
decora, commoda[g], ut[h] quiſque locus poſtulabit, pronuntiandi vel potentiſſima in dicendo ratio, et ut ſemel dicam, pariter omnia docent[i]. In lectione certius judicium, quod audienti frequenter aut ſuus cuique favor, aut ille laudantium clamor extorquet. Pudet enim diſſentire, et 18

[t] qui G. [u] *om.* G. Jenſ. [x] *Sic iid.* oporteat *al.* [z] uſu G.
[a] copioſus verborum ſit paratus G. Jenſ. *et plur. apud Burm.* [b] ipſius Jenſ. [c] *om.* Jenſ. non G. [d] decor G. [e] Et *inſ.* G. Jenſ. [f] etiam G. [g] commendat G. [h] quid *inſ.* G. Jenſ. [i] docet G.

14. *mucronem gladius*] Quin nec *mucro* ſemper gladium. Quis enim, niſi fatuus, dixerit, *I puer, adfer mihi mucronem*, cum gladium ſibi dari poſtulat? Scilicet in ipſis etiam tropis verum ineſſe debet: nec teque poeta *mucrone peremtum* aliquem dicit: neque enim profecto *capulo*. In hoc quidem exemplo vix quiſquam peccat; utinam nec in aliis.

16. *ambitu rerum*] Deſcriptione, ſ. periphraſi. *Ambitus* enim non ad *periodum* modo et *orbem* illum verborum pertinet, ſed ad copiam ſimpliciter et multitudinem. Sic Plin. 15, 30, ſ. 39, *Id quoque, quod daphnoides vocatur*, lauri *genus in nominum ambitu eſt. Alii enim Pelaſgum, alii eupetalon, alii ſtephanon Alexandri vocant.*

17. *laudantium clamor*] Vid. ad 4, 2, 37. Pertinet huc nobilis Hieronymi narratio ex Epiſt. ad Nepotianum de vita Clericor. fol. 16, b.

velut[l] tacita quadam verecundia inhibemur plus nobis credere; cum interim et vitiosa pluribus placeant[m], et a
19 corrogatis laudentur etiam, quæ non placent. Sed e contrario quoque accidit, ut optime dictis gratiam prava judicia non referant. Lectio libera est, nec actionis impetu transcurrit: sed repetere sæpius licet, sive dubites, sive memoriæ penitus[n] affigere velis. Repetamus[o] autem, et tractemus, et UT cibos mansos ac prope liquefactos demittimus, quo facilius digerantur, ita lectio non cruda, sed multa iteratione mollita, et velut confecta, memoriæ
20 imitationique tradatur. Ac diu non nisi optimus quisque, et qui credentem sibi minime fallat, legendus est, sed diligenter, ac pene ad scribendi solicitudinem: nec per partes modo scrutanda omnia, sed perlectus liber utique ex integro resumendus, præcipueque[p] oratio, cujus virtu-
21 tes frequenter ex industria quoque occultantur. Sæpe enim præparat, dissimulat[q], insidiatur orator, eaque in prima parte actionis dicit, quæ sunt in summa profutura. Itaque suo loco minus placent, adhuc nobis, quare dicta sint, ignorantibus: ideoque erunt cognitis omnibus repe-
22 tenda. Illud vero utilissimum, nosse eas causas, quarum orationes in manus sumserimus[r]: et quoties continget, utrimque habitas legere actiones: ut Demosthenis atque Æschinis inter se contrarias: ut Servii Sulpicii et[s] Messalæ, quorum alter pro Ausidia, contra dixit alter: et Pollionis et Cassii[t] reo[u] Asprenate, aliasque plurimas. Quin-

[l] illud G. Jens. [m] placent—laudantur *iid.* [n] *om. iid.* [o] Repetimus et tractamus *iid.* [p] præcipue *iid.* [q] dissimulatim insidias orator atque *iid.* [r] sumsimus Jens. [s] atque G. Jens. [t] contra *inf.* G. [u] reus aspernatus est G. Jens. Reus Asprenas est *conj. Ptol. Flavius Obss.* c. 58, *Lamp. Grut.* T. 1, p. 977.

Erasmi. *Præceptor quondam meus, Gregorius Nazianzenus, rogatus a me ut exponeret, quid sibi vellet in Luca Sabbathum* δευτεροπρωτον, *eleganter lusit, Docebo te, inquiens, super hac re in Ecclesia, in qua mihi omni populo acclamante, cogeris invitus scire quod nescis: aut certe si solus tacueris, solus ab omnibus stultitiæ condemnaberis. Nihil tam facile, quam vilem plebeculam, et indoctam concionem linguæ volubilitate decipere, quæ quidquid non intelligit, plus miratur.*

22. *Servii Sulpicii*] Hujus *contra Ausidiam* oratio laudatur 6, 1, 20.

22. *reo Asprenate*] *Asprenas Nonius arctius* Augusto *junctus causam veneficii accusante Cassio Severo dixit*, teste Sueton. Aug. 56. De *patinis* agens Plin. 35, 12, s. 46, *Non illa*, inquit, *fœdiore, cujus veneno Asprenati reo Cassius Severus accusator objiciebat interisse CXXX convivas.* Igitur Pollio pro Asprenate dixit, quod etiam utriusque personæ ingenium, et reliqua ratio faceret probabile, si nesciremus: cum Pollio, in amicitia

etiam, si minus pares videbuntur, aliquæ tamen ad cog- 23
noscendam litium quæstionem recte requirentur: ut contra Ciceronis orationes, Tuberonis in Q. Ligarium, et Hortensii pro Verre. Quin[x] etiam, easdem causas ut[z] quisque egerit, utile erit scire. Nam pro domo Ciceronis dixit Calidius: et[a] pro Milone orationem Brutus exercitationis gratia scripsit, etiamsi egisse eum Cornelius Celsus falso existimat. Et Pollio ac Messala defenderunt 24
eosdem, et nobis pueris insignes pro Volusено Catulo, Domitii Afri, Crispi Passieni, Decimi Lælii orationes ferebantur. Neque id statim legenti persuasum sit[b], omnia, quæ magni[c] auctores dixerint, utique esse perfecta. Nam et labuntur[d] aliquando, et oneri cedunt, et indulgent ingeniorum suorum voluptati: nec semper intendunt animum, et nonnumquam fatigantur: cum Ciceroni dormitare interim Demosthenes, Horatio vero etiam Home-

[x] Quis G. Jens. [z] utrisque erit scire. nam de *iid.* [a] et pro Mil. *om.* G. [b] se Jens. [c] omnes G. Jens. [d] labant Jens.

Augusti qui esset, *arctius illi junctum* defendere sibi gloriæ duxerit, et huic etiam *mæsto præsidium reo* (Horat. 2, 1, 13,) esse: Cassius Severus autem animum illum potentiæ contemtorem, et inimicitiarum immodicum, hic ostenderit. Vide quæ de illo Tac. Ann. 4, 21; et adde specimen illius in regnatricem domum reverentiæ, prolatum ad 9, 2, 27. Exordium autem hujus ipsius orationis, viro dignum, infra 11, 1, 57. Hæc faciunt, ut non placeat proposita supra Ptolemæi Flavii conjectura; quandoquidem *Pollionis et Cassii reus* est, quem Pollio et Cassius accusant. Non accusavit autem, nisi parum fuit aulicus, Pollio amicum Augusti, et loquitur Fabius de *actionibus utrinque* habitis: a quibus distinguit statim *eosdem causas* a pluribus actas.

23. *pro Milone Brutus*] Meminit etiam 10, 5, 20.

24. *orationes ferebantur*] Rationes temporum Quinctiliani diligentissime suo more persecutus est Dodwellus: satis fuerit hic post Burmannum observare, formula hac, *orationes ferebantur*, non hoc indicari necessario, auditos omnes, qui hic indicantur, a Fabio; sed illud modo, in manibus hominum et laudibus tum fuisse has orationes.

24. *Horatio — Homerus*] Art. Poet. 359. *Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus.* Non puto errasse hic Fabium circa vim τῆς *quandoque*, quam interpretabantur ante, quam prodita esset Victoriana ad Colum. 2, 4, 5, adnotatio, per *interdum*, pro quo *interim* ponere ipse solet: sed indicat modo, quod ex Horatii verbis sequitur. Si enim *indignatur* Horatius, *quandoque* i. e. quandocunque *dormitat Homerus*; consequens est, ut illum dormitare interdum fateatur. Neque tribuit Ciceroni verbum *dormitare*, quo ille in hoc argumento non est usus, sed verbo Horatiano etiam Tullii de Demosthene judicium complexus est, quod habetur in Orat. 29. *Tantum abest ut nostra miremur, ut usque eo difficiles ac morosi simus, ut nobis non satisfaciat ipse Demosthenes; qui quanquam unus eminet inter omnes in omni genere dicendi, tamen non*

25 rus ipse videatur. Summi enim [e] sunt, homines tamen: acciditque iis, qui, quidquid apud illos repererunt, dicendi legem putant, ut deteriora imitentur, (id enim est facilius) ac se abunde similes putent [f], si vitia magnorum
26 consequantur. Modeste tamen et circumspecto judicio de tantis viris pronuntiandum est, ne (quod plerisque accidit) damnent, quæ non intelligunt. Ac [g] si necesse est in alteram errare partem, omnia eorum legentibus pla-
27 cere, quam multa displicere maluerim. Plurimum dicit oratori conferre Theophrastus lectionem poetarum: multique ejus judicium sequuntur: neque immerito. Namque ab his et in rebus spiritus, et in verbis sublimitas, et in affectibus motus omnis, et in personis decor petitur, præcipueque velut attrita quotidiano actu forensi ingenia, optime rerum talium blanditia reparantur [h]. Ideoque in
28 hac lectione Cicero requiescendum putat. Meminerimus tamen, non per omnia poetas esse oratori sequendos, nec libertate verborum, nec licentia figurarum; totumque [i] illud studiorum genus ostentationi comparatum, [l] præter id, quod solam petit voluptatem, eamque, fingendo non falsa modo, sed etiam quædam incredibilia, sectatur, pa-
29 trocinio quoque aliquo juvari: quod alligati [m] ad certam pedum necessitatem non semper propriis uti possint, sed depulsi [n] a recta via, necessario ad eloquendi quædam deverticula confugiant: nec mutare quædam modo verba, sed extendere, corripere, convertere, dividere cogantur: nos vero armatos stare in acie, et summis de rebus decer-
30 nere, et ad victoriam niti [decet [o].] Neque ego arma squalere [p] situ ac rubigine velim, sed fulgorem [q] his inesse, qui terreat, qualis est ferri, quo mens simul visusque perstringitur [r]: non QUALIS auri argentique, imbellis, et

[e] *om.* G. [f] putant G. Jens. [g] At G. [h] reperiantur Jens. *male.* [i] totumque ill. stud. *om.* G. Jens. [l] et *inf. iid.* [m] alligata *iid.* [n] repulsi Jens. [o] *om.* G. Jens. *recte fane: est enim e gloſſa non attendentis pendere orationem a verbo* meminerimus. [p] squalore—fulgore muniſſe Jens. [q] fulgore nimis seque terreat G. [r] *Sic* G. perstringatur *al.*

semper implet aures meas. Ita sunt avidæ et capaces, et semper aliquid immensum infinitumque desiderant. Vid. tamen infra 12, 1, 22.

25. *homines tamen*] Formula solennis, de qua Burm. ad Petron. 75: ubi etiam Terentianum illud *homo sum*, initio Heautontimorumeni, a communi huc trahentium errore vindicat.

27. *Cicero requiescendum*] Pro Archia c. 6.

30. *fulgorem—qui terreat*] Vid. supra 8, 3, 5.

30. *perstringitur*] Posui indicativum modum, auctoritate Gotha-

potius habenti periculoſus. Hiſtoria quoque alere oratio- 31
nem quodam molli jucundoque ſucco [s] poteſt. Verum et
ipſa ſic eſt legenda, ut ſciamus, pleraſque ejus virtutes
oratori eſſe vitandas. Eſt enim proxima poetis, et quo-
dam modo carmen ſolutum: et ſcribitur [t] ad narrandum,
non ad probandum: totumque opus non ad [u] actum rei,
pugnamque præſentem, ſed ad memoriam poſteritatis, et
ingenii famam componitur: ideoque et verbis liberiori-
bus, et remotioribus figuris narrandi tædium evitat. Ita- 32
que, ut dixi, neque illa *Salluſtiana brevitas*, qua nihil
apud aures vacuas atque eruditas poteſt eſſe perfectius,
apud occupatum variis cogitationibus judicem, et ſæpius
ineruditum, captanda nobis eſt: neque illa *Livii lactea*
ubertas ſatis docebit [x] eum, qui non ſpeciem expoſitio-
nis [z], ſed fidem quærit. Adde [a], quod M. Tullius ne 33
Thucydidem quidem aut Xenophontem utiles [b] oratori

[s] ſuco G. *quod paſſim probant viri docti.* [t] ſcribuntur G. Jenſ. [u] intuitum pug. G. ad intuitum rei Jenſ. [x] decebit G. Jenſ. [z] compoſ. Jenſ. [a] Audio G. Jenſ. *male.* Quod dicere fortius audeo, quia *Baſ.* [b] inutiles Jenſ.

na; cum non ad illud *qui terreat* adjunctum ſit, ſed ſimpliciter ad deſcribendum ferri ſplendorem pertineat. Deinde *perſtringitur* retineo: neque enim, puto, hic ſermo eſt de hebetandis oculis, et impediendo viſu, ubi *præſtinguendi* (a quo *præſtigiæ*) et forte etiam *præſtringendi* verbo locus eſt, ſed de feriendis, et terrore quodam percellendis, qua in re *perſtringere* aptiſſimum eſſe videtur. Cæterum cognata eſſe ut ſcriptione ita ſignificatione *perſtringere*, *præſtringere*, *præſtinguere* non negandum, ac proinde difficillime diſtingui, et, quid melius conveniat, dijudicari. Sequamur ergo libros. Vid. ſ. 92.

30. *habenti periculoſus*] Nam Alexander aliquis *Illyrios et Thracas rapto vivere adſuetos aciem hoſtium auro purpuraque fulgentem intueri jubet, prædam non arma geſtantem. Irent, et imbellibus feminis aurum, viri, eriperent.* Curt. 3, 10, 9: ubi plura in hanc ſententiam Freinſhemius.

31. *pugnamque præſentem*] Expreſſum ex illo Thucydidis de ſua hiſtoria dicentis 1, 22, extr. κτῆμα εἰς ἀεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα εἰς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν σύγκειται, quod laudat etiam Plinius jun. 5, 8, 11. ubi explicamus.

33. *Tullius ne Thucydidem*] Orat. 9. *Thucydides res geſtas et bella narrat et prælia, graviter ſane et probe: ſed nihil ab eo transferri poteſt ad forenſem uſum et publicum.—Quis porro unquam Græcorum rhetorum a Thucydide quidquam duxit?—Itaque nunquam eſt numeratus orator.—Nactus ſum etiam, qui Xenophontis ſimilem eſſe ſe cuperet: cujus ſermo eſt ille quidem melle dulcior, ſed a forenſi ſtrepitu remotiſſimus.* Similia in Bruto c. 83, et de Opt. Gen. Orat. 5. extr. Interim aliquid juvari ſe Thucydidis hiſtoriis ediſcendis putavit Demoſthenes, qui octies eas ſua manu deſcripſerit. Lucian. adv. indoct. p. 380. Græv. Τὰ τῦ Θουκυδίδυ παρὰ τῦ Δημοσθένους ὀκτάκις μετεγγεγραμμένα εὑρεθῆ καλῶς. Et notum eſt, quoties illo utantur Dionyſii duo, Halicarnaſſeus atque Longinus.

putat, quamquam illum [c] *bellicum canere*, hujus *ore Muſas eſſe locutas* exiſtimet. Licet tamen nobis in digreſſionibus uti vel hiſtorico nonnumquam nitore, dum in iis, de quibus erit quæſtio, meminerimus NON athletarum toros, ſed militum lacertos eſſe: nec verſicolorem illam, qua Demetrius Phalereus dicebatur uti, veſtem bene ad foren-
34 ſem pulverem facere. Eſt et alius ex hiſtoriis [d] uſus, et is quidem maximus, ſed non ad præſentem pertinens locum, ex cognitione [e] rerum exemplorumque, quibus in primis inſtructus eſſe debet orator, ne omnia teſtimonia expetat [f] a litigatore; ſed pleraque ex vetuſtate diligenter ſibi cognita ſumat, hoc [g] potentiora, quod ea ſola criminibus odii
35 et gratiæ [h] vacant. A philoſophorum vero lectione ut eſſent [i] nobis multa petenda, vitio factum eſt [k] oratorum, qui [l] quidem illis optima ſui operis parte ceſſerunt [m]. Nam et de juſtis, honeſtis, utilibus, [n] quæque ſunt his contraria, et de rebus divinis maxime dicunt, et argumentantur acriter: et [o] altercationibus atque interrogationibus ora-
36 torem futurum optime Socratici præparant. Sed his quoque adhibendum eſt ſimile judicium, ut etiam cum in rebus verſemur iiſdem, non tamen eamdem eſſe conditionem ſciamus litium ac diſputationum, fori et auditorii,
37 præceptorum et periculorum. Credo exacturos pleroſque, cum tantum eſſe utilitatis in legendo judicemus, ut id quoque adjungamus operi, *qui ſint legendi* [p], quæ in quo-

[c] illius bell. canorem G. Jenſ. [d] hiſtoricis uſ. et iis G. [e] cogitatione G. [f] expectet G. [g] hæc G. Jenſ. [h] gratia *iid.* [i] eſſet Jenſ. [k] alias *inf.* G. Jenſ. [l] quæ *iid.* [m] cenſentur *iid.* [n] iiſque quæ ſint contr. *iid.* [o] ex *iid.* [p] *om. iid.*

33. *Non athletarum toros*] Athletæ enim ſtudioſe et victu exquiſito ad id aluntur, ut ſpecioſa pulpis et toris habeant corpora, et ſpecioſioribus patentioribuſque vulneribus ſanguinem copioſiorem fundant. Vid. quæ de gladiatoria illa ſagina Lipſ. Saturn. Serm. 1, 14. Militum adſtricta nervis, et ad patientiam omnem durata, nec tamen confecta et emaciata, ſed lacertoſa adhuc, decent corpora.

33. *verſicolorem — veſtem*] Pictam nimis et luminibus omnibus diſtinctam orationem, quam Petronii verbo *maculoſam* dicas, intelligi, planum eſt. Quis illa de Demetrio metaphora uſus ſit, nondum inveniebam.

35. *Socratici præparant*] In primis Academici, qui caput illud et præcipuam quaſi notam Magiſtri ſui, ignorantiæ profeſſionem, dubitationem, diſputationem in utramque partem, tenerent: hæc eſt illa Philoſophia, qua ſe plus uti ait in præf. paradoxôn, *quæ peperit dicendi copiam, et in qua dicuntur ea, quæ non multum diſcrepant ab opinione populari.*

36. *periculorum*] Notum eſt, *periculum* a Cicerone ſæpe poni pro cauſarum et litium moleſtiis.

que auctore præcipua virtus. Sed perſequi ſingulos, infiniti fuerit operis. Quippe cum in Bruto M. Tullius tot 38
millibus verſuum de Romanis tantum oratoribus loquatur, et tamen de omnibus ætatis ſuæ, quibuſcum [q] vivebat, exceptis Cæſare atque Marcello, ſilentium egerit: quis erit modus, ſi et illos, et [r] qui poſtea fuerunt, et Græcos omnes, et [s] philoſophos, et [t] poetas, perſequi velim? Fuerit [u] igitur brevitas illa tutiſſima, quæ eſt [x] apud 39
Livium in epiſtola ad filium ſcripta, *legendos Demoſthenem atque Ciceronem: tum ita, ut quiſque eſſet Demoſtheni et Ciceroni ſimillimus.* Non eſt tamen [z] diſſimulanda noſtri 40
quoque judicii ſumma. Paucos [a] enim, vel potius vix ullum ex iis, qui vetuſtatem pertulerunt, exiſtimo poſſe reperiri, qui judicium adhibentibus [b] non allaturus ſit utilitatis aliquid, cum ſe Cicero ab illis quoque vetuſtiſſimis auctoribus, ingenioſis quidem, ſed arte carentibus, pluri-

[q] *Sic Baſſ. it. Lugd.* 1538. f. *et Vaſcoſan.* 1542. *fol.* &c. quidem quiſque convivebat G. Jenſ. quibuſque convivebat *Aſcenſ.* 1519. f. qui tum vivebant *Riec. Lipſ.* 1540. 8. qui cum maxime vigebant *conj. Burm. Quid ſi* quidem, quique tum vivebant? *vid. not.* [r] *om.* G. Jenſ. [s] *om.* Jenſ. [t] et—velim *om.* G. Jenſ. [u] fuit *iid.* [x] *om. iid.* [z] *om. iid.* [a] Paucos et vix *iid.* [b] adeuntibus Jenſ.

38. *quibuſcum vivebat*] Sive hæc vera lectio eſt, quod in tanta varietate confirmare non auſim, ſive conjecturæ alicujus debetur; non incommodam eſſe arbitror. Neque enim ταυτολογίαν habent hæc duo, *ætatis ſuæ* et *quibuſcum vivebat*. Nimirum illud prius latius aliquando patet, et comprehendit quoſcunque pars aliqua ætatis Tullii attigit, non excluſis, quos ſenes puer vidit aut vir jam factus Cicero, ſed, cum ſcriberet Brutum, jam fato functos, (ex quo ultimo genere eſt ipſe Hortenſius.) Alterum autem, *quibuſcum vivebat*, reſpicit tempus ipſum, quo ſcribendo Bruto operam dabat. Hoc ipſum pulchre etiam ſignat doctiſſima Burmanni conjectura; ſed quæ aliquantum a literis antiquæ lectionis recedit; a qua multo minus remota eſt noſtra ſuſpicio. Quin ne opus quidem videtur mutatione. Scripſit, ſi audimus incorruptiſſimos, ut in tali re, teſtes, Fabius, *Et tamen de omnibus, ſuæ ætatis quidem, quiſque* (i. e. *queiſque* vel *quibuſque*) *convivebat*. Quod duriuſculum videtur, *convivendi* verbum jam poſuit, quanquam diverſa aliquantum, *convivandi* nimirum notione, Fabius 5, 9, 14, et 7, 3, 31. Sed cum a *convivendo*, hoc eſt una vivendo *convivæ et convivari* dicta ſint; quidni uſus ſit Fabius verbo, non adeo quidem uſitato, ſed nec inaudito tamen, quodque tum proprietate ſermonis, tum analogia Græcorum, qui συζῆν et συμβιῶναι dicunt, ſe tueatur? Porro cauſa mutandi fuit hominibus ipſa verbi, quam fatemur, raritas; cauſa nulla fuit, cur aliam quis lectionem in eam, quam hic defendimus, mutaret. Itaque vix manum abſtinui, quin inter indubia Quinctiliani eam reponerem.

39. *Livium in epiſtola*] Ad quam forte reſpexit etiam 8, 2, 18.

41 mum fateatur adjutum. Nec multo aliter[c] de novis[d] ſentio. Quotus[e] enim quiſque inveniri[f] tam demens poteſt, qui ne minima[g] quidem alicujus certæ[h] fiducia partis, memoriam poſteritatis[i] ſperaverit? qui ſi quis eſt, intra primos ſtatim verſus deprehendetur, et citius nos dimittet, quam ut ejus nobis magno temporis detrimento
42 conſtet experimentum. Sed non quidquid ad aliquam partem ſcientiæ pertinet[k], protinus ad faciendam etiam φράσιν[l], de qua loquimur, accommodatum eſt[m]. Verum antequam de ſingulis loquar, pauca in univerſum de va-
43 rietate opinionum dicenda ſunt. Nam quidam ſolos veteres legendos putant, neque in ullis aliis eſſe naturalem eloquentiam, et robur viris dignum, arbitrantur: alios recens hæc laſcivia, deliciæque[n], et omnia ad voluptatem multitudinis imperitæ compoſita, delectant: ſunt[o] etiam,
44 qui rectum dicendi genus ſequi volunt. Alii preſſa demum et tenuia, et quæ minimum ab uſu quotidiano recedant[p], ſana et vere Attica putant: quoſdam elatior[q] ingenii vis, et magis concitata, et plena[r] ſpiritus capit:

[c] aliud G. Jenſ. [d] nobis *plerique*. novis *Camerar. et Obrechtus, quibus ſuccurrit* G. [e] Quod *iid.* [f] in veritate tumens potenſque ne *iid. Sed receptam lectionem jam habent Lugdun.* 1538, 8. *Vaſcoſ.* 1542. *f. Lipſ.* 1540, 8. [g] nimia G. [h] ceteræ G. Jenſ. *Quid ſi* certe? *et ſic Vaſcoſ.* [i] artis *iid.* [k] *om.* G. [l] afferefin G. [m] *om.* G. Jenſ. [n] deliciaque *iid.* [o] Ipſos *iid.* [p] recedunt G. [q] clarior G. [r] alias ſpurcitiis (ſpurcius G.) plena capit G. Jenſ. et alti ſpiritus plena *conj. Burm.*

41. *Quotus enim quiſque*] Poteſt fieri, ut nondum ſatis emendatus ſit hic locus; intelligi quidem poteſt. Nemo eſt tam demens ſcriptor, qui non poſſit alicujus certe partis nomine ſperare memoriam poſteritatis: nullus tam malus liber eſt, qui non aliqua parte proſit, legique proinde debeat. Et ſi quis omnino ſit, ille intra primos verſus deprehendetur. Neque enim, puto, aliquis in lectione aget, quod luſores, qui ne perdiderint, perdere non ceſſant: ſed aut legendum non putabit, ſi quis non volet intelligi; aut abjiciet, ſi quis artis quam promittit plane imperitus eſſe appareat.

43. *Nam quidam*] Videbatur mihi optimum factu, ut bis ternas quaſi ſectas, de ſcriptoribus legendis diſſentientium, commemorari a Fabio ponerem, idque interpunctione declararem: ternas circa ætatem, totidem circa genus dicendi. I. Quidam a) veteres, alii b) recentiores ſolos laudant, c) quidam ſine diſcrimine ætatis rectum dicendi genus ſectantur. II. Alii a) tenue, b) ſublime alii, c) quidam mediocre genus dicendi probant.

44. *plena ſpiritus*] Vix dubito, quin recepta jam a Baſileenſibus lectio vera ſit. Fontem corruptionis indicat Gothanus liber. *Spiritus* primo obſcuræ manus, et imperiti deſcriptoris, vitio tranſit in *ſpurcius*; quod deinde ut cum nomine *plena* conveniret in *ſpurcitiis* mutatum eſt. Illud *alias* vel varietatis index fuit, vel, quod jam Burmanno in mentem venit, ortum eſt ex *alti*.

sunt et lenis, et nitidi, et compositi generis non pauci amatores. De qua differentia differam diligentius, cum de genere dicendi quærendum erit. Interim summatim, quid a qua lectione petere possint, qui confirmare facultatem dicendi volunt, attingam [s]. Paucos enim, qui sunt 45
eminentissimi, excerpere in animo est: facile est autem studiosis, qui sint [t] his simillimi, judicare: ne quisquam queratur, omissos forte aliquos eorum [u], quos [x] ipse valde probet. Fateor enim plures legendos esse, quam qui a [z] me nominabuntur [a]. Sed nunc genera ipsa lectionum, quæ præcipue convenire intendentibus, ut oratores fiant, existimem, persequar [b]. Igitur, ut Aratus *ab Jove incipiendum* putat, ita nos rite cœpturi ab *Homero* videmur. 46
Hic enim (QUEM ad modum *ex oceano* dicit ipse *amnium vim fontiumque cursus initium capere*) omnibus eloquentiæ partibus exemplum et ortum dedit. Hunc nemo in magnis [c] sublimitate, in parvis proprietate superaverit [d]. Idem lætus ac pressus [e], jucundus et gravis, tum copia, tum brevitate mirabilis: nec poetica modo, sed oratoria virtute eminentissimus. Nam ut de laudibus, exhorta- 47
tionibus, consolationibus taceam; nonne vel nonus liber, quo missa ad Achillem legatio continetur, vel in primo

[s] attingam paucos. sunt enim em. et exc. *iid.* [t] sunt *iid.* [u] *om. iid.* [x] *om.* G. [z] a me *om.* G. Jens. [a] nominantur G. [b] persequor G. [c] rebus *inf.* G. Jens. [d] superavit *iid. bene, puto.* [e] depressus *iid.*

46. *Aratus ab Jove*] Noto initio Φαινομένων, Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα. Illud Homericum *ex Oceano* est Ἰλ. φ'. 195.

Ἐξ ὅπερ πάντες ποταμοὶ, καὶ πᾶσα θάλασσα,
Καὶ πᾶσαι κρῆναι, καὶ φρείατα πάντα νάουσιν.

Notum est illud Salomonem ejusdem sententiæ, de fluviis omnibus venientibus e mari et eodem tendentibus. Notum est, cum Physicis etiam, in quantum hodie innotuerunt, rationibus illud conciliari posse, si dicatur vaporum specie tantundem humoris in terram, montes præsertim, regeri, quantum per ostia fluminum in mare effundatur. Cæterum de Homero omnium doctrinarum fonte qui legere voluerit, illi suppeditabit tantum, unde fatigari etiam patientissimus possit, decus literarum, dum vixit, et dum vigebunt ipsæ, Fabricius Bibl. Græc. 2, 6.

46. *lætus ac pressus*] *Lætus* quin hic conveniat, non dubitabit nisi qui nunquam legit, *Quid faciat lætas segetes*. Deinde *pressum læto* opponi non mirabitur, qui *fœcundes vites premi*, et *pressius putari eas* non ignoret. Non igitur est quod necessariam putemus Cortianam emendationem, qui ad Plin. epist. 1, 8, 5, *elatus* legi vult. Quanquam enim eam vocem minime damnandam esse vel ipsius nostri verba s. 44 declarant, ubi *pressi elatior ingenii* vis respondet: necessaria tamen non est ista emendatio. Alias *latum* etiam substituere possis, quo Noster utitur 7, 3, 16.

inter duces illa contentio, vel dictæ in secundo sententiæ,
48 omnes litium ac consiliorum explicant artes? Affectus quidem, vel illos mites, vel hos concitatos, nemo erit tam indoctus, qui non in sua potestate hunc auctorem habuisse fateatur. Age vero, nonne[f] in[g] utriusque sui[h] operis ingressu[i] pauciss imis versibus legem prœmiorum, non dico, servavit, sed constituit? Nam et benevolum auditorem invocatione Dearum, quas præsidere vatibus creditum est, et intentum proposita rerum magnitudine, et
49 docilem, summa celeriter comprehensa, facit. Narrare vero quis brevius, quam qui mortem nuntiat Patrocli? quis significantius potest, quam qui Curetum Ætolorumque prælium exponit? Jam similitudines, amplificationes, exempla, digressus, signa rerum, et argumenta cetera quæque[l] probandi ac refutandi, sunt ita multa, ut etiam, qui de artibus scripserunt, plurima earum rerum testimo-
50 nia ab hoc poeta petant. Nam[m] epilogus quidem quis umquam poterit illis Priami[n] rogantis Achillem precibus æquari? Quid? in verbis, sententiis, figuris, dispositione totius operis, nonne humani ingenii modum excedit[o]? Ut magni sit viri, virtutes ejus non æmulatione, (quod
51 fieri non potest) sed intellectu sequi. Verum hic omnes sine dubio, et in omni genere eloquentiæ procul a se reliquit, Heroicos tamen præcipue, videlicet quia clarissima
52 in materia simili[p] comparatio est. Raro assurgit *Hesiodus*, magnaque pars ejus in nominibus est occupata, tamen utiles circa præcepta sententiæ lenitasque[q] verborum, et

[f] non G. [g] *om.* G. Jens. [h] *om. iid.* [i] ingressus *iid.* [l] ceteraque quæ prob. *iid.* ceteraque prob. *rel.* [m] et *inf.* G. Jens. [n] rogantis Achillem Priami *iid. recte, puto.* [o] excessit Jens. [p] similis G. Jens. [q] levitasque *iid. recte, puto. vid. not.*

49. *mortem nuntiat Patrocli*] Il. Σ, 20, ubi Antilochus ad Achillem,

Κεῖται Πάτροκλος· νέκυος δὲ δὴ ἀμφιμάχονται
Γυμνοῦ· ἀτὰρ τάγε τεύχε' ἔχει κορυθαίολος Ἕκτωρ.

Etiam specimen brevitatis hæc verba laudat Plin. Epist. 4, 11, 12. *Curetum Ætolorumque prælium* est Il. I, 525.

49. *cetera quæque probandi*] Sic videntur ista sententiam commodam efficere: nec ab antiquorum librorum fide recedunt. Receptam adhuc lectionem nescio an interpretari aliquis possit.

50. *Priami rogantis*] Il. Ω, 486. sqq. Μνῆσαι πατρὸς σεῖο κ. τ. λ.

52. *in nominibus*] In primis in genealogia deorum.

52. *lenitasque verborum*] Non damnanda videtur antiqua scriptura *levitas*. Cum enim in his judiciis fere sequatur Fabius Dionysii Halicarnassensis sententias et verba adeo, quod in Capperonnerii editione ostensum; non improbabile est illum *levitatem* vocasse, quæ est Dionysio in Ἀρχαίων Κρίσει, λειότης ὀνομάτων. Re-

compositionis[r] probabilis: daturque[s] ei palma in illo medio genere dicendi. Contra in *Antimacho* vis et gravitas, 52
et minime vulgare eloquendi genus habet laudem. Sed
quamvis ei secundas fere Grammaticorum consensus deferat; et affectibus, et jucunditate, et dispositione, et omnino arte deficitur, ut plane manifesto appareat, quanto
sit aliud proximum esse, aliud secundum. *Panyasin*[t] ex 54
utroque mixtum putant, in eloquendo neutrius æquare
virtutes: alterum tamen ab eo materia, alterum disponendi ratione superari. *Apollonius* in ordinem a grammaticis datum non venit, quia Aristarchus atque Aristophanes, poetarum judices, neminem sui temporis in numerum redegerunt: non tamen contemnendum edidit[u]
opus æquali quadam mediocritate. *Arati* materia motu 55
caret, ut in qua nulla varietas, nullus affectus, nulla persona, nulla[x] cujusquam sit oratio: sufficit tamen operi,
cui se parem credidit[y]. Admirabilis in suo genere *Theocritus*, sed musa illa rustica et pastoralis non forum modo,
verum ipsam etiam urbem reformidat. Audire videor 56
undique congerentes nomina plurimorum poetarum.
Quid? Herculis acta non bene *Pisandros?* Quid? *Nicandrum* frustra secuti *Macer* atque *Virgilius?* Quid? *Euphorionem*[z] transibimus? quem nisi probasset Virgilius,
idem numquam certe conditorum Chalcidico versu carminum feciſſet in Bucolicis mentionem. Quid? Hora- 57
tius frustra *Tyrtæum* Homero subjungit? Nec sane quis-

r expositio Jens. compositio G. s *Forte leg.* datur. t Panesium Jens.
u reddit G. x *Sic* G. *et plur. ap. Burm.* persona, cui usquam *al.* y vel æqualem *inf.* Jens. *gloss.* z frustra *inf.* G. Jens.

currit eadem diversitas 10, 1, 121, ubi idem nostrum judicium. *Candidum, et leve, et speciosum dicendi genus*, videntur in eodem genere dici: *candidum*, quod apertum et facile ad intelligendum; *leve*, bene compositum et politum, non asperum aut duriter commissum; *speciosum* a verbis splendidis, longioribus &c. Permutantur hæc verba etiam 10, 2, 23.

53. *proximum—secundum*] Unice huc facit Horat. Od. 1, 12, 17. *Unde* (i. e. ex quo Jove) *nil majus generatur ipso, Nec viget quidquam simile aut secundum*: Proximos *illi tamen occupavit Pallas honores. Proximus* nempe est, quo nemo propior; *secundus*, qui statim sequitur nullo intervallo.

56. *Bucolicis*] Ecl. 10, 50. *Ibo, et Chalcidico quæ sunt mihi condita versu Carmina, pastoris Siculi modulabor avena*: quæ verba ita interpretatur Servius, ut ab Asinio Gallo Euphorionem in Latinum sermonem esse translatum dicat hic et ad vers. 1. it. ad Ecl. 6, 72.

57. *Horatius Tyrtæum*] Artis 401.

— *Post hos insignis Homerus, Tyrtæusque mares animos in Martia bella*
Versibus exacuit.

quam eſt tam procul a cognitione eorum remotus, ut non indicem certe ex bibliotheca ſumtum transferre in libros ſuos poſſit. Nec ignoro igitur quos tranſeo, nec utique damno, ut qui dixerim eſſe in omnibus utilitatis aliquid: ſed ad illos jam perfectis conſtitutiſque viribus revertemur. Quod etiam [a] IN cœnis grandibus ſæpe facimus, ut, cum optimis ſatiati ſimus [b], varietas tamen nobis ex vilioribus grata ſit. Tunc et elegiam vacabit in manus ſumere, cujus princeps habetur *Callimachus*. Secundas confeſſione plurimorum *Philetas* [c] occupavit. Sed dum aſſequimur illam firmam (ut dixi) facilitatem, optimis aſſuefcendum eſt: et multa magis, quam multorum lectione formanda [d] mens, et ducendus eſt color. Itaque ex tribus receptis Ariſtarchi judicio ſcriptoribus iamborum, ad [e] ἕξιν maxime pertinebit unus *Archilochus*. Summa in hoc vis elocutionis, cum validæ, tum breves vibranteſque ſententiæ, plurimum ſanguinis atque nervorum, adeo ut videatur quibuſdam, quod quoquam [f] minor [g] eſt, materiæ eſſe, non ingenii vitium. Novem vero Lyricorum longe *Pindarus* princeps, ſpiritus magnificentia, ſententiis, figuris, beatiſſima rerum verborumque copia, et velut quodam eloquentiæ flumine: propter quæ [h] Horatius eum merito credidit nemini imitabilem. *Steſichorum* [i], quam ſit inge-

[a] *om.* G. [b] ſumus G. [c] *Sic* G. Philotas Jenſ. Philætas *al.* [d] feſtinanda G. [e] ad hæc G. ad exitum Jenſ. [f] quidem Jenſ. [g] *om.* G. [h] quod G. Jenſ. [i] Therpſichorum Jenſ. Steſichorus G. *et al.*

57. *indicem ex bibliotheca*] Pungit, credo, eos, qui temere laudant, vituperant, judicii ſui lance ſuſpendunt auctores, quos nunquam recte inſpexerunt, ex indicibus nimirum. Quid ſi hodie viveres, Fabi? Novi ego hominem, qui ediderat aliquot Homeri verſus, quos in ſtationibus Bibliopoliorum et Bibliothecarum recitaret, et cum interpretibus hodiernis ita compararet, ut putares in ſuperciliis hominis tanquam in duabus lancibus ea ſuſpendi, ita alternis ea attollebat deprimebatque. At illum ego hominem paullo poſt comperi indoctiſſimum mortalem, qui ne legere quidem recte Græca poſſet, ut putem præeunte aliquo illum verſus Homeri edidiciſſe.

58. *Philetas*] Sic ſcribendum nomen hujus poetæ, tum Suidas docet, apud quem Φιλητᾶς eſt, tum Athenæus apud quem Φιλήτας legimus.

59. *ut dixi*] In ipſo libri hujus principio.

59. *ex tribus receptis*] Qui alii ſint duo, neſcio, an ſciatur hodie. Cæterum Archilochum etiam cum principibus in ſuo genere poetis numerat Cicero Orat. c. 1.

60. *Novem Lyricorum*] Qui vulgo ſic enarrantur ex antiquis Pindari prolegomenis; Alcæus, Sappho, Steſichorus, Ibycus, Bacchylides, Simonides, Alcman, Anacreon et Pindarus.

61. *Horatius*] Od. 4, 2. *Pindarum quiſquis* &c.

nio validus, materiæ quoque oſtendunt, maxima bella et clariſſimos canentem [l] duces, et epici carminis onera lyra ſuſtinentem. Reddit enim perſonis in agendo ſimul loquendoque debitam dignitatem: ac, ſi tenuiſſet modum, videtur æmulari proximus Homerum potuiſſe: ſed redundat, atque effunditur: quod ut eſt reprehendendum, ita copiæ vitium eſt. *Alcæus* in parte operis aureo plectro 63 merito donatur, qua tyrannos inſectatur [m]: multum etiam moribus confert: in eloquendo quoque brevis et magnificus, et diligens, plerumque [n] Homero ſimilis, ſed in luſus et amores deſcendit, majoribus tamen aptior. *Simo-* 64 *nides* tenuis, alioqui ſermone proprio et jucunditate quadam commendari poteſt: præcipua [o] tamen ejus in commovenda miſeratione virtus, ut quidam in hac eum parte omnibus ejuſdem operis auctoribus præferant. Antiqua [p] 65 comœdia cum ſinceram illam ſermonis Attici gratiam prope ſola retinet, tum facundiſſimæ [q] libertatis, etſi eſt in [r] inſectandis vitiis præcipua, plurimum tamen virium etiam in ceteris partibus habet. Nam et grandis, et elegans, et venuſta, et neſcio an ulla, poſt Homerum tamen, quem, ut Achillem, ſemper excipi par eſt, aut ſimilior ſit oratoribus, aut ad oratores faciendos aptior. Plures ejus [s] auctores: *Ariſtophanes* tamen [t], et *Eupolis*, *Cratinuſque* præcipui. Tragœdias primus in lucem *Æſchylus* protulit, 66 ſublimis et gravis, et grandiloquus ſæpe uſque ad vitium, ſed rudis in pleriſque et incompoſitus: propter quod correctas ejus fabulas in certamen deferre poſterioribus poetis

[l] canente—ſuſtinente G. Jenſ. *int.* lyra. [m] inſectatus *iid.* [n] plurimum G. [o] præcipue Jenſ. [p] illa *inf. iid.* [q] fœcund. G. Jenſ. [r] *om. iid.* [s] enim Jenſ. [t] autem G.

62. *copiæ vitium*] Vid. infra 12, 10, 13. it. Plin. epiſt. 1, 20, 21.

63. *qua tyrannos inſectatur*] Præclare hic obſervat Almelovenius, huc reſpicere *Alcæi minaces Camenas* apud Horatium 4, 9, 7, ubi vet. Schol. *Adeo*, inquit, *amarus fuit, ut auſteritate carminis ſui multos* civitate ejiceret.

65. *ut Achillem*] Quem excipit Homerus v. g. in laude Nirei in Bœotia 180.

Νιρεὺς, ὃς κάλλιστος ὑπὸ Ἴλιον ἦλθε
Τῶν ἄλλων Δαναῶν, μετ' ἀμύμονα Πηλείωνα

65. *Ariſtophanes* &c.] Jungit eoſdem Horatius Sat. 1, 4, pr. *Eupolis, atque Cratinus, Ariſtophaneſque, Poetæ* &c.

66. *correctas ejus fabulas*] Neſcio unde hoc habeat noſter, *correctas* eſſe ejus fabulas. Illud nos docent tum vetus auctor vitæ Æſchyli, tum Philoſtratus in vita Apoll. 6, 11, p. 245, Olear. et Schol. ad Ariſtophanis Ran. 892, itemque ad Acharn. 10, (laudati etiam Bibliothecario Græco 2, 16, 4, ſed a nobis deſignati accuratius) decreto Athenienſium in ſcenam reductas defuncti etiam Æſchyli tra-

Athenienſes permiſere, ſuntque eo modo multi coronati.
67 Sed longe clarius illuſtraverunt hoc opus *Sophocles* atque *Euripides:* quorum in diſpari dicendi via uter ſit poeta melior, inter plurimos quæritur. Idque ego [u] ſane, quoniam ad præſentem materiam nihil pertinet, injudicatum relinquo. Illud quidem nemo non fateatur neceſſe eſt, iis, qui ſe ad agendum comparant, utiliorem longe Euri-
68 pidem fore. Namque is et [x] in ſermone (quod ipſum reprehendunt, quibus gravitas et cothurnus et ſonus Sophoclis videtur eſſe ſublimior) magis accedit oratorio [z] generi: et ſententiis denſus, et in [a] iis, quæ a ſapientibus tradita ſunt, pene ipſis par, et in dicendo ac reſpondendo cuilibet eorum, qui fuerunt in foro diſerti [b], comparandus. In affectibus vero cum omnibus mirus, tum in iis,
69 qui [c] miſeratione conſtant, facile præcipuus. Hunc et admiratus [d] maxime eſt (ut ſæpe teſtatur) et [e] ſecutus, quamquam in opere diverſo, *Menander:* qui vel unus, meo quidem judicio, diligenter lectus, ad cuncta, quæ præcipimus [f], efficienda ſufficiat: ita omnem vitæ imaginem expreſſit: tanta in eo inveniendi copia, et eloquendi facultas: ita eſt [g] omnibus rebus, perſonis, affectibus ac-
70 commodatus. Nec nihil profecto viderunt, qui orationes, quæ *Chariſii* nomine eduntur, a Menandro ſcriptas

[u] *om.* G. [x] et in *om.* G. Jenſ. [z] oratori Jenſ. [a] *om.* G.
[b] diſertis Jenſ. [c] quæ *id.* [d] admirandus Jenſ. [e] eum *inſ.* G. Jenſ.
[f] præcepimus G. [g] in *id.*

gœdias, victoriam retuliſſe. *Correctas* a quoquam non docent. Et habent ſane illum characterem adhuc, quod ſunt grandiloquæ ultra modum, id quod riſit varie Ariſtophanes in Ranis; v. g. 861, ex perſona Euripidis vocat eum, Ἄνδρωπον ἀγριοποιόν, αὐθαδόςομον, Ἔχοντ' ἀχάλινον, ἀκρατῆ, ἀπύλωτον ςόμα, Ἀπεριλάλητον, κομποφακελορρήμονα. Ultima vox eleganter notat compoſita majora, qualibus ludit Ariſtophanes, in re ſeria utebatur Æſchylus. Φάκελοι enim, Scholiaſte docente, τὰ βαρέα ἢ συνδεδεμένα φορτία τῶν ξύλων. Ipſa etiam lex non videtur fuiſſe diuturna. Lycurgus certe apud Plutarchum in vita p. 1547. Steph. legem fert, τὰς Αἰσχύλου, Σοφοκλέους, Εὐριπίδου τραγῳδίας ἐν κοινῷ γραφαίνας φυλάττειν, ἢ τὸν τῆς πόλεως γραμματέα παραναγινώσκειν τοῖς ὑποκρινομένοις, (dum aguntur fabulæ argumenti cognati, vel alioquin plagii ſuſpectæ, ſimul inſpicere librum et legere) ἐκ ἐξεῖναι γὰρ αὐτὰς ὑποκρίνεσθαι.

67. *uter ſit poeta melior*] Id ipſum varie, ſed ſatyrice et ridicule majorem partem, agitatur in laudata Ariſtophanis Ranarum fabula. Ad agendum ſe comparantibus utiliorem judicavit etiam et exemplo ſuo declaravit Cicero, qui ſæpe illo utatur et ipſius verſiculos *teſtimonia* judicet, ut ea appellat Quintus Cicero, Famil. 16, 8.

69. *Menander*] Etiam Plutarchus illum longe ipſi præfert Ariſtophani, cui tamen reſpondit Friſchlinus.

70. *Chariſii nomine*] Laudat

putent. Sed mihi longe magis orator probari in opere
suo videtur, nisi forte aut illa [h] mala judicia, quæ Ἐπιτρέ-
ποντες, Ἐπίκληρος, Λοκροὶ [i] habent: aut meditationes in
Ψοφοδεεῖ [l], Νομοδέτῃ, Ὑποζολιμαίῳ non omnibus oratoriis nu-
meris sunt absolutæ. Ego tamen plus adhuc quiddam 71
collaturum esse declamatoribus puto, quoniam his ne-
cesse est secundum conditionem controversiarum plures
subire personas, patrum, filiorum, maritorum, militum,
rusticorum, divitum, pauperum, irascentium, deprecan-
tium, mitium, asperorum. In quibus omnibus mire cus-
toditur ab hoc poeta decorum [m]. Atque ille quidem om- 72
nibus ejusdem operis auctoribus abstulit nomen, et ful-
gore quodam suæ claritatis tenebras obduxit. Habent
tamen alii quoque Comici, si cum venia legantur, quæ-
dam, quæ possis [n] decerpere: et præcipue *Philemon*, qui
ut [o] pravis [p] sui temporis judiciis Menandro sæpe [q] præla-
tus est, ita consensu [r] omnium meruit credi [s] secundus.
Historiam multi scripsere præclare, sed nemo dubitat duos 73
longe ceteris præferendos, quorum diversa virtus laudem
pene est parem consecuta. Densus, et brevis, et semper
instans sibi *Thucydides*: dulcis, et candidus, et fusus [t] *He-
rodotus*: ille concitatis, hic remissis affectibus melior; ille
concionibus, hic sermonibus; ille vi, hic voluptate. *Theo-* 74
pompus his proximus, ut in historia prædictis minor, ita
oratori magis similis: ut qui, ante quam est ad hoc opus

[h] alia Jens. [i] Locre G. Locros *Bass. et Lips.* lectos Jens. *et plur.* Lo-
chos *s.* λοχῖς *rel.* [l] Sophocle G. Jens. [m] decor G. Jens. [n] possit G.
[o] quamvis Jens. [p] prave G. Jens. [q] semper G. [r] tamen *inf.* G.
Jens. [s] esse Jens. [t] effusus G. Jens.

Burmannus Cic. Brut. c. 83, et Reines. Var. Lect. 3, 14, atque Epist. ad Daum. 22.

70. *orator probari in opere suo*] In opere suo h. e. in ipsis Comœdiis orator probatur Menander. In comœdiis nempe quæ laudantur, causæ in scenam videntur productæ, vel quasi agerentur in foro, vel quasi aliquis ad eos se compararet, ac meditaretur. Non autem appellat hic Fabius *mala judicia*, per ἐπίθετον, sed negat esse mala; solenni illa et Ciceroniana argumentatione ab absurdo. Orator est Menander, nisi dicere velis, quod absurdum est, mala esse illa judicia—aut meditationes—non omnibus numeris absolutas. Hæc cur monuerimus, intelliget, qui adnotationes ad h. l. virorum doctorum inspiciet.

70. Ἐπιτρέποντες] Qui præterea mentionem faciant harum fabularum, dabit Fabricius, qui etiam hic probat *Locros*: et sane de Λοκροῖς, quos firmat etiam Gothanus liber, aliunde constat, et est inter Alexidis quoque fabulas deperditas hoc nomen; de λοχῷ non item. Potuit sane etiam de *puerpera* vel *gravida* fabula plus una scribi. Sed de auctoritate jam sermo est. Itaque *Locros* interim restituimus.

ſolicitatus, diu fuerit orator. *Philiſtus* quoque meretur, qui turbæ, quamvis bonorum poſt hos auctorum, eximatur [u], imitator Thucydidis: et ut multo infirmior, ita aliquatenus lucidior. *Ephorus*, ut Iſocrati viſum, calcari-
73 bus eget. *Clitarchi* probatur ingenium, fides infamatur. Longo poſt intervallo temporis natus *Timagenes*, vel hoc eſt ipſo probabilis, quod intermiſſam hiſtorias ſcribendi induſtriam nova laude reparavit. *Xenophon* non excidit
76 mihi, ſed inter philoſophos reddendus eſt. Sequitur oratorum ingens manus, cum decem ſimul Athenis ætas una tulerit: quorum longe princeps *Demoſthenes*, ac pene lex orandi fuit: tanta vis in eo, tam denſa omnia, ita quibuſdam nervis [x] intenta ſunt, tam nihil otioſum, is dicendi modus, ut nec quod deſit in eo, nec quod redundet inve-
77 nias. Plenior *Æſchines*, et magis fuſus, et grandiori ſimilis, quo minus ſtrictus eſt: carnis tamen plus habet, lacertorum minus. Dulcis in primis et acutus *Hyperides*: ſed minoribus cauſſis, ut non [a] dixerim utilior, magis par.
78 His ætate *Lyſias* major [b], ſubtilis atque elegans, et quo nihil, ſi oratori ſatis ſit docere [c], quæras perfectius: nihil enim eſt inane, nihil arceſſitum; puro tamen fonti, quam mag-
79 no flumini propior. *Iſocrates* [d] in diverſo genere dicendi nitidus et comtus, et palæſtræ, quam pugnæ magis accommodatus, omnes dicendi Veneres ſectatus eſt; nec immerito: auditoriis enim ſe, non judiciis compararat [e]: in [f] inventione facilis, honeſti ſtudioſus: in compoſitione
80 adeo diligens, ut cura ejus reprehendatur. Neque ego in his, de quibus ſum locutus, has ſolas virtutes, ſed has præcipuas puto: nec ceteros parum fuiſſe magnos. Quinetiam *Phalereum* illum *Demetrium* (quamquam is primus inclinaſſe eloquentiam dicitur) multum ingenii habuiſſe et facundiæ fateor, vel ob [g] hoc memoria dignum, quod ultimus eſt fere ex Atticis, qui dici poſſit orator: quem tamen in illo medio genere dicendi præfert omnibus Ci-
81 cero. Philoſophorum, ex quibus plurimum ſe traxiſſe

[u] exiſtimatur *iid.* [x] verius Jenſ. [a] *om.* G. [b] minor *id.* [c] dicere Jenſ. [d] Iſocrate *id.* [e] comparat G. Jenſ. [f] *om.* G. [g] ab Jenſ.

74. *Ephorus calcaribus*] Cic. de Orat. 3, 9. *Dicebat Iſocrates, doctor ſingularis, ſe calcaribus in Ephoro, contra autem in Theopompo frenis uti ſolere.* Cenſuram hiſtoricorum eorundem fere qui hic memorantur, idem peragit de Orat. 2, 13.

80. *præfert — Cicero*] Reſpicit, puto, quod jam obſervatum Alme-

eloquentiæ M. Tullius confitetur, quis dubitet *Platonem* esse præcipuum, sive acumine differendi, sive eloquendi facultate divina quadam et Homerica? multum enim supra prosam orationem, et quam pedestrem Græci vocant, surgit: ut mihi non hominis ingenio, sed quodam Delphico videatur oraculo instinctus. Quid ego commemorem *Xenophontis* jucunditatem illam inaffectatam, sed quam nulla possit affectatio consequi? ut ipsæ finxisse sermonem Gratiæ [h] videantur: et quod de *Pericle* veteris comœdiæ testimonium est, in hunc transferri justissime possit, in labris ejus sedisse quamdam persuadendi deam. Quid reliquorum *Socraticorum* elegantiam? Quid *Aristotelem?* quem dubito scientia rerum, an scriptorum copia, an eloquendi [i] suavitate, an inventionum acumine, an varietate operum, clariorem putem. Nam in *Theophrasto* tam est eloquendi nitor ille divinus, ut ex eo nomen quoque traxisse dicatur. Minus indulsere eloquentiæ *Stoici* veteres: sed cum honesta suaserunt, tum in colligendo [l], probandoque, quæ instituerant, plurimum valuerunt: rebus tamen acuti magis, quam (id quod sane non affectant [m]) oratione magnifici. [n] Idem nobis per Romanos quoque auctores ordo ducendus est. Itaque ut apud illos Homerus, sic apud nos *Virgilius* auspicatissimum dederit exordium, omnium ejus generis poetarum, Græcorum nostrorumque, illi haud dubie proximus. Utar enim verbis iisdem, quæ ex [o] Afro Domitio juvenis accepi [p]: qui mihi interroganti, quem

82 83 84 85 86

[h] Græcis videatur *id.* [i] usu *inf.* Jens. usus *inf.* G. [l] eligendo Jens. [m] affectarunt G. [n] Quid *inf.* Jens. [o] ab Jens. [p] excepi *id.*

lovenio, ad Orat. c. 27, qui alia quoque illius elogia citat ex de Orat. 2, 23, et Offic. 1, 1.

81. *Delphico oraculo*] Huc pertinet illud Cic. Bruto c. 31. *Quis uberior in dicendo Platone? Jovem aiunt Philosophi, si Græce loqueretur, sic loqui. Deificum* oraculum Barthii merito hic destruxit Burmannus.

82. *in labris ejus sedisse*] Passim hoc Eupolidis fragmentum illustratum est, postquam signum quasi bene de eo merendi sustulit Politianus Misc. c. 91. Et paucæ hebdomades sunt, cum hunc locum tractavimus ad Plin. Epist. 1, 20, 17. Lectionem, quam ibi probavimus versuum Eupolidis, etiam confirmat Aristidis Scholiastes, e quo tum inedito primum eos protulit Politianus. Vid. Tom. 2, p. 129. Jebb. Cæterum τὴν Πειθὼ, quam *persuadendi deam* hic transfert Fabius, Ennius *Suadam, Leporem* Cicero, Horatius *Suadelam* vocarunt; quod idem jam docuerat Politianus.

83. *nomen traxisse*] Diog. Laert. 5, 38. Τοῦτον, Τύρταμον λεγόμενον, Θεόφραστον διὰ τὸ τῆς φράσεως θεσπέσιον Ἀριστοτέλης μετωνόμασεν. Reliquorum auctorum in hanc sententiam verba copiose laudat ad h. l. Menagius.

Homero crederet maxime accedere, *Secundus*, inquit, *eſt Virgilius, propior tamen primo, quam tertio.* Et hercle ut [q] illi naturæ cœleſti atque immortali ceſſerimus, ita curæ et diligentiæ vel ideo in hoc plus eſt, quod ei fuit magis laborandum: et quantum [r] eminentioribus vincimur, for-
87 taſſe æqualitate penſamus. Ceteri omnes longe ſequentur. Nam *Macer* et *Lucretius* legendi quidem, ſed non ut phraſin, id eſt, corpus eloquentiæ faciant: elegantes in ſua quiſque materia, ſed alter humilis, alter difficilis. *Attacinus* [s] *Varro* in iis, per quæ nomen eſt aſſecutus, interpres operis alieni, non ſpernendus quidem, verum ad
88 augendam facultatem dicendi parum locuples. *Ennium*, ſicut ſacros vetuſtate lucos, adoremus, in quibus grandia et antiqua robora jam non tantam habent ſpeciem, quantam religionem. Propiores alii, atque ad hanc phraſin [t], de qua loquimur, magis utiles. Laſcivus quidem in Heroicis quoque *Ovidius*, et nimium amator ingenii ſui:
89 laudandus tamen in [u] partibus. *Cornelius* autem *Severus*, etiamſi verſificator quam poeta melior, ſi tamen, ut eſt dictum, ad exemplar [x] primi libri bellum Siculum perſcripſiſſet, vindicaret [y] ſibi jure ſecundum locum. Sed [z] eum conſummari mors immatura non paſſa eſt: puerilia

[q] cum G. [r] quanto plus em. vincimus Jenſ. [s] Acatinus G. [t] *om.* G. Jenſ. [u] parcius *iid.* [x] exemplum G. [y] judic. Jenſ. [z] Varenum conſ. *Baſ. et al.* Terrenum *V. C. Alm.* Farrenum *Voſſ.* 1 *et* 3 *ap. Bur.*

86. *ut illi naturæ*] Ingenium itaque majus Homero tribuit Fabius; curæ et diligentiæ laudem ampliorem ob hoc ipſum Virgilio, quod *ei magis fuit laborandum*, ut nimirum, quod deeſſet ingenio, cura et arte expleret. Loco obſcuritatis nonnihil offundit illa figura, quod per communicationem quandam prima perſona pluralis utitur &c. *Æqualitatem* interpretor *æquabilitatem*.

87. *alter humilis, alter difficilis*] Macer etiam ille antiquus herbarum poeta, cujus nihil ætatem tulit, (ne de eo, qui nunc circumfertur hoc nomine quis cogitet) humilis eſt propter argumenti rationem; difficilis Lucretius et ipſe propter materiam abſtruſiorem.

87. *interpres operis alieni*] Argonauticorum Apollonii Rhodii.

89. *ut eſt dictum*] A quo? aut ubi? nam in hoc quidem opere non puto mentionem illius factam. An, quod hic de *bello Siculo* ſcripſiſſe dicitur, pars illius operis vel παρεργον eſt *Ætna* carmen, quod ſub ejus nomine in Catalectis veterum Poetarum ponitur?

89. *Sed eum conſummari*] Putat Burmannus hic omnino latere nomen alicujus poetæ. Et ſuadet hoc propoſita ſupra varietas. Cum vero Gothanus et primæ editiones conſentiant, et præterea videantur hæc Severo Cornelio convenire, (ut de quo modo dixerit, eum *ad exemplar primi libri bellum Siculum non perſcripſiſſe*) neſcio an opus ſit quærere, quod forte nuſquam eſt.

tamen ejus opera [a] et maximam indolem oſtendunt, et mirabilem [b], præcipue in ætate illa, recti generis voluntatem. Multum in *Valerio Flacco* nuper amiſimus. Ve- 90
hemens et poeticum ingenium *Saleii* [c] *Baſſi* fuit, nec ipſum ſenectute maturum. *Rabirius* ac *Pedo* non indigni cognitione, ſi vacet. *Lucanus* ardens, et concitatus, et ſententiis clariſſimus, et, ut dicam quod ſentio, magis oratoribus, quam poetis adnumerandus. Hos nominavi- 91
mus, quia Germanicum Auguſtum ab inſtitutis ſtudiis deflexit cura terrarum, parumque diis viſum eſt, eſſe eum maximum poetarum. Quid tamen iis ipſis ejus operibus, in quæ, donato † imperio, juvenis feceſſerat ‡, ſublimius,

[a] operam Jenſ. [b] admir. G. Jenſ. [c] Salii *iid.* † *iid. et Bodl. itemque Voſſ.* 1 *et* 3 *ap. Burm. necnon Baſſ. et Lipſ.* donatus *rel.* natus *conj. Schel.* ‡ fuccefſerat *omnes, puto. vid. not.*

90. *Saleii Baſſi*] Cujus honorificentiſſima mentio in Dialogo de Oratoribus c. 5 et 9; neque tamen ita diverſa ab hoc Fabii judicio, ut illo argumento dialogum ipſum illi abjudicem; quod a Barthio factum ad Stat. Theb. 10, 700, hic refert Burmannus.

91. *Germanicum Auguſtum*] Domitianum, cui adrepit more ſuo, et temporum miſeria, qua ſola excuſari forte poteſt indigna alioquin adulatio. De Arateorum interpretatione verſu hexametro ſcripta, quæ Cæſaris Germanici nomen præfert, accipiebat Rutgerſius Var. Lect. 2, 9, non improbante Nic. Heinſio ad Val. Flac. 1, 13, et Voſſio de Poetis Lat. 3, et de Matheſi 35. Sed Cæſari Germanico Druſi F. recte vindicarunt iſta Giraldus, et præſertim Triſtanus Com. p. 320, Burmanno laudatus hic et ad Val. Flaccum l. c. unde illud apparet liquido, ſcribere inſtituiſſe Domitianum *verſam Idumen* (Idumæam vaſtatam) *et Solymo nigrantem pulvere* (ab Hierololymarum expugnatione) *fratrem* ſuum Titum.

91. *donato imperio, juvenis feceſſerat*] Primo interpretabimur iſta verbis Taciti adpoſitis, quæ commentarii inſtar in difficillimorum unum Fabii locum eſſe poſſunt. Ita autem ille Hiſt. 4., extr. cum enarraſſet vanos Domitiani, tum Cæſaris, adverſus Titum fratrem, vel patrem forte ipſum, conatus, *Domitianus autem*, inquit, *ſperni a ſenioribus* juventam *ſuam cernens, modica quoque et uſurpata antea* munia imperii omittebat, *ſimplicitatis et modeſtiæ imagine in altitudinem conditus, ſtudiumque literarum et* amorem carminum *ſimulans, quo velaret animum, et fratris æmulationi ſubduceretur, cujus diſparem mitioremque naturam contra interpretabatur.* In hunc quaſi articulum temporis convenit illud Suetonii Domit. c. 2. *Simulavit et ipſe mire modeſtiam, in primiſque poeticæ ſtudium, tam inſuetum antea ſibi, quam poſtea ſpretum et abjectum.* conf. c. 20. Huc pertinet etiam Valerii Flacci prooemium, in quo Poeta Veſpaſianum patrem alloquitur haud dubie his verbis; *Verſam proles tua*, Domitianus, *pangat* et carmine deſcribat *Idumen* ſ. Judæam: *Namque poteſt* propter divinum ingenium; et *Solymo nigrantem pulvere fratrem* Titum celebret. (Addamus obiter et quæ ſequuntur, cum difficultatis aliquid habere videantur. *Ille* Titus *tibi*, O Veſpaſiane, *cultuſque Deûm* per ἀποδιοπομπήσεις, *delubraque*

doctius, omnibus denique numeris præstantius? Quis enim caneret bella melius, quam qui sic egerit? Quem præsidentes studiis Deæ propius audirent? Cui magis
92 suas artes aperiret familiare numen Minervæ? Dicent hæc plenius futura secula. Nunc enim ceterarum fulgore virtutum laus ista[d] præstringitur. Nos tamen sacra literarum colentes feras, Cæsar, si non tacitum hoc præterimus, et Virgiliano certe versu testamur,

Inter victrices hederam tibi serpere lauros.

93 Elegia Græcos quoque provocamus, cujus mihi tersus atque elegans maxime videtur auctor *Tibullus*. Sunt qui *Propertium* malint. *Ovidius* utroque lascivior: sicut du-

[d] ipsa *iid.*

genti Instituet, tanquam Deo etiam templum dicabit, quod genti vestræ in primis sacrum et sanctum erit. Neque enim opus est, ut poeta prodente Quinctiliano jam mortuus, et ista scribens vivo Vespasiano, vaticinatus fingatur de templo gentis Flaviæ a Domitiano condito: sed potuit facile existimare, honorem habitum iri Vespasiano eundem a suis, quem Julio Augustus habuit. Sed redeamus ad Fabium.) De hac re igitur agens, noster verbis utitur ad rationes temporum horum, et adulationem, egregie compositis. *Donato imperio* militari, condonato tum suspicionibus fratris, tum suo in optimarum artium studia amori, *in opera* poetica, h. e. ad ea elaboranda, a strepitu rerum gerendarum *secesserat* Domitianus. Sic nimirum legendum putamus post summos viros Lipsium ad Tac. l. c. et Schelium ad Dial. de Orat. c. 9, licet nondum prolatus sit liber, cujus auctoritate se tueri possit ea lectio. Interim habere adfinitatem quandam syllabas *suc* et *se* vel inde colligas, quod ex *succurro*, *succursus*, factum est Gallorum *secourir*, *secours*. Illud autem non opus est hic probari, *secedere* illos dici, et *secessum petere*, qui scribendi causa a negotiorum et hominum turba vel ad breve tempus, vel toto vitæ tenore, se removent. Vel Fabius noster cum discipulo suo Plinio exemplorum festivam copiam præbebunt in Thesauro Ling. Lat. quem cum maxime molimur.

91. *qui sic egerit*] Recte ostenderunt Gronovius Obss. 2, 3, et Burmannus ad h. l. itemque ad Ovid. Trist. 2, 230, atque ad Gratii Cyneg. 334, *Bella* etiam *agi*, et perperam tentatas esse id genus formulas: sed nescio tamen quomodo blandiatur mihi correctio Regii, qui pro *egerit* hic malit *gerit*. Multum certe hoc videtur plenius, cum non ad conatus modo juveniles pertineat, sed ad totius imperii tempus, et præsentem laudem.

92. *præsidentes studiis Deæ*] Qui *musica certamina* varia, in his *oratorum* etiam et *poetarum* instituerit. Vid. Sueton. Domit. c. 4, ubi etiam de Minerva. Sed de hac multo disertius c. 15, ubi *superstitiose* illam *coluisse* narratur &c.

92. *præstringitur*] Comparanda, quæ diximus ad s. 30. Certe hic magis placeret *præstinguitur*, quoniam ad obscuritatem, et visum impeditum refertur.

92. *Inter victrices*] Ecl. 8, 13. Horatii versus de Lucilio est Sat. 1, 4, 11, in quo illud *tollere* esse *delere*, *recidere*, *stilo verso inducere* docte ostendit hic Burmannus.

rior *Gallus*. Satyra quidem tota noſtra eſt, in qua primus inſignem laudem adeptus eſt *Lucilius*, qui quoſdam ita deditos ſibi adhuc [e] habet amatores, ut eum non ejuſdem modo operis auctoribus, ſed omnibus poetis præferre non dubitent. Ego quantum ab illis, tantum ab Horatio diſ- 94
ſentio, qui *Lucilium fluere lutulentum* [f], et, *eſſe aliquid, quod tollere poſſis*, putat. Nam et [g] eruditio in eo mira, et libertas, atque inde acerbitas, et abunde ſalis. Multo [h] eſt terſior ac purus magis *Horatius*, et [i] ad notandos hominum mores præcipuus. Multum et veræ gloriæ, quamvis uno libro, *Perſius* meruit. Sunt clari hodieque [k], 95
et qui olim nominabuntur. Alterum illud eſt [l], et prius Satyræ genus, quod [m] non ſola carminum varietate mixtum condidit *Terentius Varro*, vir Romanorum eruditiſſimus. Plurimos hic libros, et doctiſſimos, compoſuit, peritiſſimus linguæ Latinæ, et omnis antiquitatis, et rerum Græcarum, noſtrarumque, plus tamen ſcientiæ collaturus, quam eloquentiæ. *Iambus* non ſane a Romanis celebra- 96
tus eſt, ut proprium opus; a quibuſdam interpoſitus: cujus acerbitas in *Catullo* [n], *Bibaculo*, *Horatio*: quamquam illi epodos intervenire non [o] reperiatur. At Lyricorum

[e] *om.* Jenſ. [f] lutulenter *id.* [g] *om.* G. Jenſ. [h] Multum Jenſ. etiam *inf.* G. [i] et niſi labor ejus amore præc. G. Jenſ. *Lugd. Lipſ. conf. ſupra* 6, 3, 3. [k] hodie quoque *iid.* [l] etiam pr. G. Jenſ. *et Lipſ.* [m] ſed *iid.* [n] Catulo Jenſ. [o] *Sic* G. Jenſ. *Lipſ. et plur. ap. Burm.* non *om. Regium ſecuti plerique.*

95. *qui olim nominabuntur*] *Clari* nempe *poſtgenitis: quatenus (heu nefas!) Virtutem incolumem odimus, Sublatam ex oculis quærimus invidi.* Horat. Od. 3, 24, 30. Add. ſupra 3, 1, 21.

95. *Alterum illud*] Puto retineri poſſe veterem lectionem, quæ conjecturæ Regii adhuc cedere in pleriſque, recentioribus præſertim, coacta eſt, h. m. *Alterum illud, etiam prius* h. e. præſtantius *ſatyræ genus, ſed non ſola carminum* laſcive huc illuc deſilientium *varietate mixtum*, verum etiam proſa tum Latina tum Græca interpoſita diſtinctum *condidit* apud Romanos *Varro* &c. Ita ſane malim illud *prius* (modo ſanum ſit, et non ex compendio vocis *poſterius perius* ortum) interpretari, quam cum ſummo viro Iſaac. Caſaubono de Satira Rom. 2, 2, p. 196, Varronianum genus *prius* vocare ideo, quod Ennium auctorem habeat, Lucilio majorem. Nimis enim diſerte contradicere hæc interpretatio videtur his, quæ ſ. 93 dicit Fabius. Cæterum de illa varietate Satyræ Varronianæ optime diſcas ex fragmentis, quæ in bonis editionibus collecta exſtant.

96. *ut proprium opus*] Ut aliquis totum librum iamborum dederit: quanquam iambos dederit haud unus.

96. *epodos intervenire non reperiatur*] Locus non ſatis clarus. Primo negatio in optimis quibuſque libris reperta non videbatur negligenda. Deinde quid *epodos* ſit, neſcio an ſatis ſit expeditum. Ab

idem *Horatius* fere ſolus legi dignus. Nam et inſurgit aliquando, et plenus eſt jucunditatis et gratiæ, et variis figuris et verbis feliciſſime [p] audax. Si quem adjicere velis, is [q] erit [r] *Cæſius Baſſus*, quem nuper vidimus: ſed
97 eum longe præcedunt ingenia viventium. Tragœdiæ ſcriptores, *Accius* atque *Pacuvius*, clariſſimi gravitate ſententiarum, verborum [s] pondere, et auctoritate perſonarum. Ceterum nitor, et ſumma in excolendis operibus manus, magis videri poteſt temporibus, quam ipſis defuiſſe. Virium tamen Accio plus tribuitur: Pacuvium videri doc-
98 tiorem, qui eſſe docti affectant, volunt. Jam *Varii Thyeſtes* cuilibet Græcorum comparari poteſt. *Ovidii Medea* videtur mihi oſtendere, quantum vir ille præſtare potuerit, ſi ingenio ſuo temperare, quam indulgere, maluiſſet. Eorum quos viderim, longe princeps *Pomponius Secundus*, quem ſenes parum [t] tragicum putabant, eruditione ac ni-
99 tore præſtare confitebantur. In comœdia maxime claudicamus [u]: licet Varro dicat [x], *Muſas*, Ælii [y] Stilonis ſententia, *Plautino* [z] *ſermone locuturas fuiſſe, ſi Latine loqui vellent*; licet *Cæcilium* veteres [a] laudibus ferant; licet *Terentii ſcripta* ad Scipionem Africanum referantur: quæ tamen ſunt in hoc genere elegantiſſima, et plus adhuc
100 habitura gratiæ, ſi intra verſus trimetros ſtetiſſent. Vix levem conſequimur umbram, adeo ut mihi ſermo ipſe Romanus non recipere videatur illam ſolis conceſſam Atticis Venerem, quando eam ne Græci quidem in alio genere linguæ obtinuerint. Togatis excellit *Afranius*: utinamque non inquinaſſet argumenta puerorum fœdis amo-
101 ribus, mores ſuos faſſus. At hiſtoria non ceſſerit Græcis,

[p] ferociſſime Jenſ. [q] *om.* G. [r] *om.* Jenſ. [s] verborumque G. Jenſ. [t] Pindarum Jenſ. [u] judicamus Jenſ. claudicavimus G. [x] *om.* G. Jenſ. [y] Epi Stoloni *iid.* [z] dicat *inf. iid.* [a] in *inf.* G.

hoc incipiamus. Qui Horatii librum quintum *Epodon* nomine appellarunt, ii hoc videntur ſpectaſſe, quod ejuſdem generis verſiculus brevior *accinit* quaſi et *ſuccinit* longiori, trimetro nempe dimetros. Ex hoc enim genere ſunt XI priora carmina, a quibus, ut a potiori parte, nomen tractum eſt. Ex hoc genere quanquam paullum diverſo eſt etiam Carmen XII, hexametris dactylicis ſubjecti ejuſdem generis tetrametri: nec multum abit tertium decimum. Cum igitur ἐπωδὸς verſiculus *interveniat*, apud Horatium, ad quem ita Fabii pertinere homines judicaſſent, et vix unum ultimum carmen iambos ſolos ſenarios habeat; conſequens erat, ut illud *non* delendum putarent. Sed quum nondum prolatus ſit liber, qui *non* illo careat, tutius et modeſtius viſum eſt illud ſervare, et referre totum hoc ad Catullum, ad quem ut remotiorem pronomen *illi* reſpicit commode: in hujus certe iambicis *epodos non reperitur*, quantum eorum ſupereſt hodie.

100. *mores ſuos faſſus*] Contradicit itaque ſuo diſcipulo Plinio,

nec opponere Thucydidi *Salluſtium* verear: nec indignetur ſibi Herodotus æquari *T. Livium*, cum in narrando miræ jucunditatis, clariſſimique candoris, tum in concionibus, ſupra quam enarrari poteſt, eloquentem: ita [b] dicuntur omnia, cum rebus, tum perſonis, accommodata: ſed affectus quidem [c], præcipue eos, qui ſunt dulciores, ut parciſſime dicam, nemo hiſtoricorum commendavit magis. Ideoque immortalem illam Salluſtii [d] velocitatem 102
diverſis virtutibus conſecutus eſt. Nam mihi egregie dixiſſe videtur *Servilius Nonianus* [e], pares eos magis, quam ſimiles: qui et ipſe a nobis auditus eſt, clari [f] vir ingenii [g], et ſententiis creber [h], ſed minus preſſus, quam hiſtoriæ auctoritas poſtulat. Quam, paullum ætate præcedens 103
eum *Baſſus Aufidius*, egregie, utique in libris belli Germanici, præſtitit, genere ipſo probabilis in omnibus, ſed in quibuſdam ſuis [i] ipſe viribus minor. Supereſt adhuc,

[b] Itaque Jenſ. [c] quidem pr. eos *om.* G. [d] Salluſtius Jenſ. [e] Nomianus G. Novianus Jenſ. [f] elatus G. clarus Jenſ. [g] ingenio G. Jenſ. [h] crebrior *iid.* [i] ſuis ipſe *om. iid.*

qui 4, 14, 5, Catullianis illis ſe tuetur,

Nam caſtum eſſe decet pium poetam
Ipſum, verſiculos nihil neceſſe eſt.

De Plinio et pauciſſimis forte, ut voluerit, aliquis. Impuros poetas pleroſque certe *ſuos fateri mores*, certum eſt. Sed hac de re ad Plin. 4, 27, 4.

103. *Supereſt adhuc*] Si Plinium intelligit, cujus illum admonere debuit Aufidius Baſſus, *a* cujus *fine*, h. e. ubi ille deſiit, hiſtoriarum libros unum et triginta dedit, teſte ipſius filio adoptivo epiſt. 3, 5, 6: hunc igitur ſi intelligit, jam ſcripſiſſe iſta oportet ante Domitiani imperium, (cum Tito imperante ille perierit) et hoc rerum potiente modo retractaſſe atque edidiſſe. Poteſt etiam fieri, ut a nomine, quod Domitiano forte inviſum eſſet, abſtinuerit lubens in ipſa quoque retractatione, vel emendatione. Tacitus quidem, obſervante etiam Lipſio ad hunc Fabii locum inter teſtimonia de illo relatum, cum Domitianus rerum potiretur, nondum quidquam ediderat. Pertinent forte ad Plinium etiam quæ ſequuntur. *Habet amatores* laudatoreſque hiſtoriarum ſuarum, *nec* tamen *imitatores*; quod difficilius eſt, ſcilicet, (ut de Seneca ſ. 126) *ut libertas*, qua utitur in ſcriptis ſuis, quam et ipſam laudare quam amare facilius eſt: *quamquam circumciſis* et omiſſis in repetita forte libri prælectione atque retractatione, *quæ dixiſſet* in hoc genere paullo aſperius, *ei* libertati ipſe *nocuerit*, eamque obſcuraverit, ut jam non ita appareat. Solitum fuiſſe Plinium libertate magna in ſcribendo uti, non modo varii operis immortalis loci demonſtrant; ſed illud etiam, quod (auctore filio epiſt. 3, 5, 6,) potius aliud ſcripſit quidvis quam hiſtoriam *ſub Nerone noviſſimis annis, cum omne ſtudiorum genus paullo liberius et erectius periculoſum ſervitus feciſſet*. Hæc de loco obſcuriuſculo: ſi quis melius quid attulerit, facile nos in partes ſuas traducet.

et exornat ætatis noſtræ gloriam, vir ſeculorum memoria
104 dignus, qui olim nominabitur, nunc intelligitur. Habet amatores, nec imitatores [k], ut libertas, quamquam circumciſis quæ dixiſſet, ei nocuerit. Sed elatum abunde ſpiritum, et audaces ſententias deprehendas etiam in iis, quæ manent. Sunt et alii ſcriptores boni: ſed nos ge-
105 nera deguſtamus, non [l] bibliothecas excutimus. Oratores vero vel præcipue Latinam eloquentiam parem [m] facere Græcæ poſſunt. Nam *Ciceronem* cuicumque eorum [n] fortiter oppoſuerim. Nec ignoro, quantam mihi concitem pugnam, cum præſertim id non ſit propoſiti, ut eum *Demoſthenі* comparem hoc tempore: neque enim attinet, cum Demoſthenem in primis legendum, vel ediſcendum
106 potius putem. Quorum ego virtutes pleraſque arbitror ſimiles, conſilium, ordinem dividendi [o], præparandi, probandi rationem, omnia denique, quæ ſunt [p] inventionis. In eloquendo eſt aliqua diverſitas: denſior ille, hic copioſior; ille concludit adſtrictius, hic latius; pugnat ille acumine ſemper, hic frequenter [q] et pondere; illi nihil detrahi poteſt, huic nihil adjici; curæ plus in illo, in
107 hoc naturæ. Salibus certe, et commiſeratione (qui duo plurimum affectus valent) vincimus. Et fortaſſe epilogos illi mos civitatis abſtulerit: ſed et nobis illa, quæ Attici mirantur, diverſa Latini ſermonis ratio minus permiſerit. In epiſtolis quidem, quamquam ſunt utriuſque, nulla con-
108 tentio eſt. Cedendum vero in hoc quidem [r], quod ille [s] et prior fuit, et ex magna parte Ciceronem, quantus eſt, fecit [t]. Nam mihi videtur M. Tullius, cum ſe totum ad imitationem Græcorum contuliſſet, effinxiſſe vim Demoſt-
109 henis, copiam Platonis, jucunditatem Iſocratis. Nec vero quod in quoque optimum fuit, ſtudio conſecutus eſt tantum, ſed plurimas, vel potius omnes ex ſe ipſo virtutes extulit immortalis ingenii beatiſſima ubertate [u]. Non

[k] immerito *MS. Bodl. et plur. ap. Burm.* immeritores *vel* immeritorem *al. ibid.* [l] *om.* Jenſ. [m] non *inf. id.* [n] ita *inf.* G. [o] videndi G. Jenſ. [p] *om.* Jenſ. [q] frequentior *id.* [r] *om.* G. Jenſ. [s] *om.* G. [t] *Sic* G. Jenſ. facit *al.* [u] ubertas Jenſ.

105. *ut eum—comparem*] Et tamen videris hoc ipſum facere paullo poſt, Fabi: et quſi hoc minuat augeatque pugnam, ſi compares Demoſtheni Ciceronem vel non compares? Fateor me hic non ſatis clarum videre. Dicam interim, Fabium negare hoc modo, ſed dedita opera comparationem utriuſque non ſcribere, qualem, ut hoc utar, dedit paullo poſt hæc tempora Plutarchus.

enim *pluvias* (ut ait Pindarus) *aquas colligit, ſed vivo gurgite exundat*, dono quodam providentiæ genitus, in quo totas vires[x] ſuas eloquentia[z] experiretur. Nam quis do- 110
cere diligentius, movere vehementius poteſt? Cui tanta umquam jucunditas affuit? ut[a] ipſa illa, quæ extorquet, impetrare eum credas, et, cum tranſverſum vi ſua judicem ferat[b], tamen ille non rapi videatur, ſed ſequi. Jam in[c] 111
omnibus, quæ dicit, tanta auctoritas ineſt, ut diſſentire pudeat: nec advocati ſtudium, ſed teſtis aut judicis adferat fidem. Cum interim[d] hæc omnia, quæ vix ſingula quiſquam[e] intentiſſima cura conſequi poſſet, fluunt illaborata: et illa, qua nihil pulchrius auditu eſt, oratio[f] præ ſe fert tamen feliciſſimam facilitatem. Quare non 112
immerito ab hominibus ætatis ſuæ *regnare in judiciis* dictus eſt: apud poſteros vero id[g] conſecutus, ut Cicero jam non hominis nomen, ſed eloquentiæ habeatur. Hunc igitur ſpectemus, hoc propoſitum nobis ſit exemplum, ILLE ſe profeciſſe ſciat, cui Cicero valde placebit. Multa in 113
Aſinio Pollione inventio[h], ſumma diligentia, adeo ut quibuſdam etiam nimia videatur: et conſilii et animi ſatis: a nitore et jucunditate Ciceronis ita longe abeſt, ut videri poſſit ſeculo[i] prior. At *Meſſala* nitidus et candidus, et quodammodo præ ſe ferens in dicendo nobilitatem ſuam; viribus minor. *C.* vero *Cæſar* ſi foro tantum vacaſſet, 114
non alius ex noſtris contra Ciceronem nominaretur: tanta in eo vis eſt, id acumen, ea concitatio, ut illum eodem animo dixiſſe, quo bellavit, appareat. Exornat tamen hæc omnia mira ſermonis, cujus proprie ſtudioſus fuit, elegantia. Multum ingenii in *Cœlio*, et præcipue in ac- 115
cuſando multa urbanitas, dignuſque vir, cui et mens me-

[x] virtutes ſuas experiretur eloquentia Jenſ. [z] eloquentiæ G. [a] *om.* Jenſ. [b] feriat Jenſ. [c] *om. id.* [d] inter *id.* [e] quamquam G. [f] *om. id.* [g] eſt *inſ.* G. Jenſ. [h] invenio *iid.* [i] ſecundo Jenſ.

109. *ut ait Pindarus*] Non puto exſtare hodie apud Pindarum tale quid.

112. *regnare in judiciis*] Reſpicit huc ipſe Fam. 7, 24, *Olim, cum regnare exiſtimabamur*, et Fam. 9, 18, *amiſſo regno forenſi*.

114. *cujus proprie ſtudioſus*] Quid ſi *proprii ſermonis ſtudioſum* hic prædicari Cæſarem dicamus? Certe notum eſt, rigidum hujus virtutis exactorem fuiſſe. Nam *tanquam ſcolum fugere* juſſit *verbum inſolens*; quod ex primo ipſius de analogia libro refert Gellius 1, 10. Niſi forte *proprie ſtudioſus* eſt in primis et maxime ſtudioſus.

115. *mens melior*] Minus libidinoſa et procax, quod in Clodiæ familiaritate demonſtravit, quo nomine defenſus eſt a Cicerone: minus porro iracunda et αὐθάδης, cujus veſtigia multa ſunt in octavo Ciceronis epiſtolarum.

lior, et vita longior contigiſſet. Inveni qui *Calvum* præferrent omnibus, inveni qui Ciceroni[1] crederent, cum nimia contra ſe calumnia verum ſanguinem perdidiſſe: ſed eſt et ſancta et gravis[m] oratio, et caſtigata, et frequenter vehemens quoque. Imitator eſt autem Atticorum: fecitque illi properata mors injuriam, ſi quid adjecturus[n], non
116 ſi quid detracturus fuit. [o] Et *Servius Sulpicius*[p] inſignem non[q] immerito famam tribus orationibus meruit. Multa, ſi cum judicio legatur[r], dabit imitatione digna *Caſſius Severus*: qui, ſi ceteris virtutibus colorem et gravitatem
117 orationis adjeciſſet, ponendus inter præcipuos foret. Nam et ingenii plurimum eſt in eo, et acerbitas mira et urbanitas, et vis ſumma: ſed plus ſtomacho, quam conſilio dedit: præterea ut[s] amari ſales, ita[t] frequenter amaritu-
118 do ipſa ridicula eſt. Sunt et[u] alii multi diſerti, quos perſequi longum eſt. Eorum, quos viderim, *Domitius Afer*, et *Julius Africanus*, longe præſtantiſſimi. Verborum arte ille, et toto genere dicendi præferendus, et quem in numero veterum locare[x] non timeas: hic concitatior, ſed in cura verborum nimius, et compoſitione nonnumquam longior, et tranſlationibus parum modicus. Erant clara
119 et nuper ingenia. Nam et *Trachalus*[z] plerumque ſublimis, et ſatis apertus fuit, et quem velle optima crederes: auditus tamen major. Nam et vocis, quantam in nullo cognovi, felicitas; et pronuntiatio vel ſcenis ſuffectura, et decor[a]: omnia denique ei, quæ ſunt extra, ſuperfuerunt. Et *Vibius Criſpus*, compoſitus, et jucundus, et delectationi natus: privatis tamen cauſſis, quam publicis,
120 melior. *Julio Secundo* ſi longior contigiſſet ætas, clariſſi-

[1] Ciceronem *id.* [m] brevis *id.* [n] ſibi *inf.* G. [o] Inſignis *inf.* Jenſ. [p] non *inf.* G. [q] *om.* Jenſ. [r] legantur G. [s] et Jenſ. [t] ut *inf. id.* [u] *om.* G. autem Jenſ. [x] habere Jenſ. [z] Trachallus *id.* [a] decora *id.*

115. *Ciceroni crederent*] In Bruto c. 82, ubi inter alia, *Accuratius quoddam dicendi et exquiſitius adferebat genus: quod quamquam ſcienter eleganterque tractabat, nimium tamen inquirens in ſe, atque ipſe ſeſe obſervans, metuenſque ne vitioſum colligeret, etiam verum ſanguinem deperdebat.* Hæc eſt illa *calumnia*, quæ καλιζότεχνον fecit. Vid. ſupra ad 8, pr. 31. *Infelicem calumniandi ſe pœnam* damnat etiam noſter 10, 3, 10. et 10, 4, 3. et *infelicem verborum cavillationem* 10, 7, 14. add. omnino 12, 10, 77.

116. *tribus orationibus*] Quarum meminit etiam 10, 7, 30.

117. *plus ſtomacho*] Vide de viri ingenio ad 10, 1, 22: de *acerbitate autem* (τῆς δριμύτητος) *urbana*, et *amaris ſalibus*, illam Plutarchi narratiunculam, quam referimus ad 9, 2, 27.

119. *vocis—felicitas*] Vid. 12, 5, 6.

mum profecto nomen oratoris apud posteros foret. Adjeciſſet enim, atque adjiciebat ceteris virtutibus ſuis, quod deſiderari poteſt. Id eſt autem, ut eſſet multo magis pugnax, et ſæpius ad curam rerum ab elocutione reſpiceret [b]. Ceterum interceptus quoque magnum ſibi vindicat locum. Ea eſt facundia, tanta in explicando, quod velit, gratia: tam candidum et lene [c] et ſpecioſum dicendi genus: tanta verborum, etiam quæ aſſumta ſunt, proprietas: tanta in quibuſdam ex periculo petitis ſignificantia. Habebunt qui poſt nos de oratoribus ſcribent, magnam eos, qui nunc vigent, materiam vere laudandi [e]. Sunt enim ſumma hodie, quibus illuſtratur forum, ingenia. Namque et conſummati jam patroni veteribus æmulantur, et eos juvenum ad optima tendentium imitatur ac ſequitur induſtria. Superſunt, qui de philoſophia ſcripſerunt [f], quo in genere pauciſſimos adhuc eloquentes literæ Romanæ tulerunt. Idem igitur *M. Tullius*, qui, ut ubique, etiam in hoc opere *Platonis* æmulus extitit. Egregius vero, multoque, quam in orationibus, præſtantior *Brutus*, ſuffecit ponderi rerum: ſcias eum ſentire, quæ dicit. Scripſit non parum multa *Cornelius Celſus*, Scepticos [g] ſecutus, non ſine cultu ac nitore. *Plancus* [h] in Stoicis rerum cognitione utilis. In Epicureis levis quidem, ſed non injucundus tamen auctor [i] eſt *Catius*. Ex induſtria *Senecam* in omni genere eloquentiæ diſtuli, propter vulgatam falſo de me opinionem, qua [l] damnare eum, et inviſum quoque habere ſum creditus. Quod accidit mihi, dum corruptum et omnibus vitiis fractum dicendi genus revocare ad ſeveriora judicia contendo. Tum [m] autem ſolus hic fere in manibus adoleſcentium fuit. Quem non equidem omnino conabar excutere, ſed potioribus præferri non finebam, quos ille non deſiterat

[b] reſpiſc. *id.* [c] leve *id. Vid. not. ad* 10, 1, 52. [e] laudanda Jenſ. [f] ſcripſerint G. Jenſ. [g] Sextios *iid.* [h] Plautus Jenſ. [i] ductorem. Ex *id.* [l] quia G. Jenſ. [m] Cum *iid.*

121. *ex periculo petitis*] Vid. ad 2, 11, 3, et 8, 6, 11.

124. *Scepticos ſecutus*] Diſciplinas prope omnes ſtilo proſecutum eſſe docet noſter 12, 11, 24. Opus hoc ſceptici, per omnes partes ire eorum, quæ ſciri putantur, ut factum a Sexto Empirico. Legentes præfationem operis, quod ſolum hodie ſupereſt, facile vident, eum ſcepticum quidem ſe non profiteri, ſcepticos tamen in hoc ſecutum, quod ſententias diverſas commemorat, nihil facile adſeverat &c.

124. *Catius*] Ille, cujus *ſpectra* (εἴδωλα Epicuri) ridet Tullius Fam. 15, 16 et 19.

inceſſere, cum diverſi ſibi conſcius generis, placere ſe in dicendo poſſe iis [n], quibus illi placerent, diffideret. Amabant autem eum magis, quam imitabantur: tantumque ab illo defluebant, quantum ille ab antiquis deſcenderat.
127 Foret enim optandum, pares, aut ſaltem proximos, illi viro fieri. Sed placebat propter ſola vitia, et ad ea ſe quiſque dirigebat effingenda, quæ poterat: deinde cum ſe
128 jactaret eodem modo dicere, Senecam infamabat. Cujus et multæ alioqui, et magnæ virtutes fuerunt: ingenium facile et copioſum, plurimum ſtudii, multarum rerum cognitio: in qua tamen aliquando ab iis, quibus inquirenda quædam mandabat, deceptus eſt. Tractavit etiam
129 omnem fere ſtudiorum materiam. Nam et orationes ejus, et poemata, et epiſtolæ, et dialogi feruntur [o]. In philoſophia parum diligens, egregius tamen vitiorum inſectator fuit [p]. Multæ in eo claræque ſententiæ, multa etiam morum gratia legenda: ſed in eloquendo corrupta pleraque, atque eo perniciofiſſima, quod abundant dulci-
130 bus vitiis. Velles eum ſuo ingenio dixiſſe, alieno judicio. Nam ſi aliqua [q] contemſiſſet, ſi parum concupiſſet, ſi non omnia ſua amaſſet, ſi rerum pondera minutiſſimis ſententiis non fregiſſet: conſenſu potius eruditorum, quam pue-
131 rorum amore comprobaretur. Verum ſic quoque jam robuſtis, et ſeveriore genere ſatis firmatis legendus, vel ideo, quod exercere poteſt utrumque judicium [r]. Multa enim (ut dixi) probanda in eo, multa etiam admiranda ſunt: eligere modo curæ ſit, quod utinam ipſe feciſſet. Digna enim fuit illa natura, quæ meliora vellet, quæ [s], quod voluit, effecit [t].

II. Ex his ceteriſque lectione dignis auctoribus et verborum ſumenda copia eſt [u], et varietas figurarum, et componendi ratio: tum ad exemplum virtutum omnium mens dirigenda. Neque enim dubitari poteſt, quin artis pars magna contineatur *imitatione*. Nam ut invenire primum
2 fuit, eſtque præcipuum: ſic ea, quæ bene inventa ſunt, utile ſequi. Atque omnis vitæ ratio ſic conſtat, ut, quæ probamus in aliis, facere ipſi velimus. Sic literarum ductus, ut ſcribendi fiat uſus, pueri ſequuntur: ſic muſici vocem docentium, pictores opera priorum, ruſtici probatam

[n] in *iis.* [o] efferuntur Jenſ. [p] *om.* G. [q] nihil æqualium G. Jenſ.
[r] judicem G. [s] *om.* Jenſ. [t] efficit *id.* [u] *om.* G. Jenſ.

126. *Amabant—magis, quam imitabantur*] Sic paullo ante ſ. 104.

experimento culturam in exemplum intuentur[x]. Omnis denique disciplinæ initia ad propositum sibi præscriptum formari videmus. Et Hercle necesse est, aut similes aut 3
dissimiles bonis simus. Similem raro natura[z] præstat, frequenter imitatio. Sed hoc ipsum, quod tanto faciliorem nobis rationem rerum omnium facit, quam fuit iis, qui nihil, quod sequerentur, habuerunt, nisi caute et cum judicio apprehenditur, nocet. Ante omnia igitur imita- 4
tio per se ipsa non sufficit, vel quia pigri est ingenii, contentum esse iis, quæ sunt ab aliis inventa. Quid enim futurum erat temporibus illis, quæ sine exemplo fuerunt, si homines nihil nisi quod jam cognovissent, faciendum sibi aut cogitandum putassent? Nempe nihil fuisset inventum. Cur igitur[a] nefas est reperiri aliquid a nobis, 5
quod ante non fuerit? An illi[b] rudes sola mentis natura ducti sunt in hoc, ut tam multa generarent, nos ad quærendum non eo ipso concitemur, quod certe scimus inveniisse eos, qui quæsierunt[c]? Et cum illi, qui nullum cu- 6
jusquam[d] rei habuerunt[e] magistrum, plurima in posteros tradiderint[f], nobis usus aliarum rerum ad eruendas[g] alias non proderit, sed nihil habebimus[h], nisi beneficii alieni? Quemadmodum quidam pictores in id solum student, ut describere tabulas mensuris ac lineis sciant. Turpe 7
etiam illud est, contentum esse id consequi, quod imiteris. Nam rursus quid erat[i] futurum, si nemo[k] plus effeciisset eo, quem[l] sequebatur? Nihil in poetis supra *Livium Andronicum*; nihil in historiis supra *Pontificum annales* haberemus: ratibus adhuc navigaremus: non esset pictura, nisi quæ lineas modo extremas umbræ, quam corpora in

[x] tuentur Jens. [z] naturam G. *male.* [a] ergo Jens. [b] illa G. [c] quæsierit G. quæsierint Jens. [d] cujusque G. [e] habuerint Jens. [f] tradiderunt *id.* [g] erudiendas *id.* [h] habemus G. [i] esset G. [k] nihil G. [l] quæ Jens.

II, 5. *Cur igitur nefas*] Ut hic *nefas* sic *fas* s. 9 ad *fatum* quoddam sive æternam legem refertur, qua perfectiones rerum possibiles (φιλοσοφητέον γὰς) determinantur: h. e. qua sui quidam fines rebus earumque virtutibus adsignantur, ultra quos adscendere per conditionem suam illis non liceat. Sic 11, 3, 181, *Neque tamen illud est nefas.* Simile mox 10, 2, 26, *Totum exprimere pene homini inconcessum.* Et quoties *licet* ita ponitur?

7. *Pontificum annales*] Incunabula illa quasi historiæ Romanæ, de quibus Cic. de Orat. 2, 12. *Ab initio rerum Romanarum—res omnes singulorum annorum mandabat literis Pontifex Maximus, efferebatque* (*referebat* malit cum Lambino Pearcius) *in album, et proponebat tabulam domi, potestas ut esset populo cognoscendi*; *hi etiam nunc annales maximi nominantur.*

7. *lineas umbræ*] Hanc picturæ originem adsignant omnes: cui de-

8 ſole feciſſent, circumſcriberet. Ac ſi omnia percenſeas, nulla ſit ars, qualis inventa eſt, nec intra initium ſtetit: niſi forte noſtra potiſſimum tempora damnamus hujus infelicitatis, ut nunc demum nihil creſcat. Nihil enim [m] 9 creſcit ſola imitatione. Quod ſi prioribus adjicere fas non eſt, quomodo ſperare poſſumus [n] illum oratorem perfectum? cum [o] in iis, quos maximos adhuc novimus, nemo ſit inventus, in quo nihil aut deſideretur, aut reprehendatur. Sed etiam qui ſumma [p] non appetunt, contenio dere potius, quam ſequi debent. Nam QUI agit, ut prior ſit, forſitan etiam, ſi non tranſierit, æquabit. Eum vero nemo poteſt æquare, cujus veſtigiis ſibi utique inſiſtendum putat. Neceſſe eſt enim, ſemper ſit poſterior, qui ſequitur. Adde quod plerumque facilius eſt plus facere, quam idem. Tantam enim difficultatem habet ſimilitudo, ut ne ipſa quidem natura in hoc ita evaluerit [q], ut non res, quæ ſimillimæ videantur [r], diſcrimine aliquo diſcernantur. 11 Adde quod quidquid alteri ſimile eſt, neceſſe eſt minus ſit eo, quod imitatur, UT umbra corpore, et imago facie, et actus hiſtrionum veris affectibus. Quod in orationibus quoque evenit. Namque iis, quæ in exemplum aſſumimus, ſubeſt natura, et vera vis: contra omnis imitatio 12 ficta eſt, et ad alienum propoſitum accommodatur. Quo [s] fit, ut minus ſanguinis ac virium declamationes habeant, quam orationes: quod in illis vera, in his aſſimulata materia eſt. Adde quod ea, quæ in oratore [t] maxima ſunt, imitabilia non ſunt, *ingenium*, *inventio* [u], *vis*, *facilitas*, et 13 quidquid arte non traditur. Ideoque plerique, cum verba quædam ex orationibus excerpſerunt, aut aliquos compoſitionis certos pedes, mire a ſe, quæ legerunt, effingi arbi-

[m] autem. [n] poſſimus ullum *id.* [o] cum in iis *om.* G. [p] ſummam G. Jenſ. [q] valuerit Jenſ. [r] videntur G. [s] quod Jenſ. *male*. [t] oratione *id.* [u] inventioni fac. G. inventiones Jenſ.

beatur, non convenit. vid. Plin. H. N. 35, 3, ſ. 5. Athenag. Legat. pro Chriſtian. p. 59. Dechair. &c.

9. *illum oratorem perfectum*] Quem doctrinæ cauſa non deformant modo, ſed exiſtere etiam poſſe aliquando, bonæ ſpei cauſa docent rhetores. Hoc opus Ciceronis tum in tribus de Oratore libris, tum in eo, qui ſimpliciter Orator inſcriptus eſt. Hoc etiam noſter agit toto opere. Vid. procem. ſ. 6, et mox 10, 2, 28.

10. *res—ſimillimæ—diſcernantur*] Viveres hodie, Fabi, videres Philoſophos ſerio hoc demonſtrare, non eſſe duo in rerum natura plane ſimilia, vel, ut loquuntur viri magni, indiſcernibilia, (*indiſcretæ* res *ſimilitudinis* dixit Plinius) et hoc ſi admiſſum ſit, plura et maxima quædam inde efficere. Sed nihil ſub ſole novum: et nos hoc non agimus.

trantur : cum et [x] verba intercidant invaleſcantque [z] temporibus, ut quorum certiſſima ſit regula in conſuetudine, eaque non ſua natura ſint bona aut mala, (nam per ſe ſoni tantum ſunt) ſed prout opportune proprieque aut ſecus collocata ſunt : et compoſitio cum rebus accommodata ſit [a], tum ipſa varietate gratiſſima. Quapropter exactiſſimo judicio circa hanc partem ſtudiorum examinanda ſunt 14
omnia. Primum, quos imitemur : nam ſunt plurimi, qui ſimilitudinem peſſimi cujuſque et corruptiſſimi concupierint [b]. Deinde in ipſis, quos elegerimus, quid ſit, ad [c] quod efficiendum [d] nos comparemus. Nam in magnis quoque auctoribus incidunt aliqua vitioſa, et a doctis in- 15
ter ipſos etiam mutuo reprehenſa : atque UTINAM tam bona imitantes dicerent melius, quam mala pejus dicunt [e]. Nec vero ſaltem iis, quibus ad evitanda vitia judicii ſatis fuit, ſufficiat imaginem virtutis effingere, et ſolam, ut ſic dixerim, cutem, vel potius illas Epicuri figuras, quas e ſummis corporibus dicit effluere. Hoc autem iis accidit, qui 16
non introſpectis penitus virtutibus, ad primum ſe velut adſpectum orationis aptarunt : et cum iis feliciſſime ceſſit imitatio, qui [f] verbis atque numeris ſunt non multum differentes, vim dicendi atque inventionis non aſſequuntur, ſed plerumque declinant in pejus, et proxima virtutibus vitia comprehendunt, fiuntque pro *grandibus tumidi*, *preſſis exiles*, *fortibus temerarii*, *lætis corrupti*, *compoſitis exſultantes*, *ſimplicibus negligentes*. Ideoque qui horride at- 17
que incompoſite quamlibet [g] frigidum illud et inane ex-

[x] *om.* G. [z] invaleſcant Jenſ. [a] *om.* G. Jenſ. [b] concupierunt *ind.* [c] *om.* G. Jenſ. [d] nobis efficiendum comp. G. [e] dicant Jenſ. [f] *om.* G. Jenſ. [g] *Sic* G. *et Vallæ liber.* quidlibet *al.*

13. *verba intercidant*] Ex illo Horat. A. P. 60. ſq.

Ut ſilvis folia pronos mutantur in annos,
Prima cadunt—
Multa renaſcentur, quæ jam cecidere, cadentque
Quæ nunc ſunt in honore vocabula.

15. *Nec vero ſaltem*] Pro *ne quidem*, ut 6, 2, 19. 6, 4, 15, ubi vid.

15. *illas Epicuri figuras*] A quibus ſunt *ſpectra* illa *Catiana*, de quibus ad 10, 1, 124. Diſertiſſime, ut ſolet, Lucretius 4, 48; cujus verba cum reſpexerit aperte noſter, hic adſcribenda ſunt.

Dico igitur rerum effigias tenuſque figuras
Mittier ab rebus ſummo de corpore earum;
Quæ quaſi membrana vel cortex nominitanda eſt,
Quod ſpeciem ac formam ſimilem gerit ejus imago,
Quoiuſcunque cluet de corpore ſuſa vagari.

16. *compoſitis exſultantes*] Exceſſus itaque numeroſæ et compoſitæ orationis eſt *exſultans*, cum rhythmi nimis aperti, ut ii ad quos ſaltatur. vid. 9, 4, 66.

tulerunt [h], antiquis ſe pares credunt: qui carent cultu atque ſententiis, Atticis ſcilicet [i]: qui præciſis concluſionibus obſcuri, Salluſtium atque Thucydidem ſuperant: triſtes ac jejuni Pollionem æmulantur: otioſi et ſupini, ſi quid modo longius circumduxerunt, jurant ita Ciceronem
18 loquuturum [l] fuiſſe. Noveram quoſdam, qui ſe pulchre expreſſiſſe genus illud cœleſtis hujus in dicendo viri ſibi viderentur, ſi in clauſula poſuiſſent, *Eſſe videatur*. Ergo primum eſt, ut, quod imitaturus eſt quiſque, intelligat, et, quare bonum ſit, ſciat. Tum in ſuſcipiendo onere con-
19 ſulat ſuas vires. Nam quædam ſunt inimitabilia [m], quibus aut infirmitas naturæ non ſufficiat, aut diverſitas repugnet. Nec, cui tenue ingenium erit, ſola velit fortia et abrupta: cui [n] forte quidem, ſed indomitum, amore ſubtilitatis [o] et vim ſuam perdat, et elegantiam, quam cupit, non aſſequatur [p]. Nihil eſt enim tam indecens, quam
20 cum mollia dura [q] fiunt. Atque ego illi præceptori, quem inſtitueram in libro ſecundo, tradidi [r] non ea ſola docenda eſſe, ad quæ quemque diſcipulorum natura compoſitum videret. Nam is et adjuvare debet, quæ in quoque eorum invenerit [s] bona, et, quantum fieri poteſt, adjicere, quæ deſunt, et emendare quædam et mutare. Rector enim eſt alienorum ingeniorum atque formator: diffici-
21 lius eſt naturam ſuam fingere. Sed ne ille quidem doctor, quamquam omnia, quæ recta ſunt, velit eſſe in ſuis auditoribus quam pleniſſima, in eo tamen, cui naturam obſtare viderit, laborabit. Id quoque vitandum, (in quo magna pars errat) ne in oratione poetas nobis et hiſtoricos, in illorum [t] operibus oratores aut declamatores imi-

[h] extulerint G. [i] *om.* G. [l] loquutum G. [m] imitabilia G. Jenſ. [n] qui *iid.* [o] ſublimitatis G. [p] perſ. G. Jenſ. [q] dure fiunt G. dureſcunt Jenſ. *et Bodl. ac plur. ap. Burm.* [r] credidi Jenſ. [s] invenit *id.* [t] illis G. Jenſ.

18. *Eſſe videatur*] Vid. 9, 4, 73.

19. *mollia dura fiunt*] An nihil peccarint librarii, haud equidem dixerim. Sententiam video quam poſtulet argumentatio Fabii. Si is cui forte ingenium erit idemque indomitum, ſubtilis præter naturam ſuam eſſe velit; hinc vim perdat ſuam, illinc elegantiam, cui ſtudet, non adſequatur. Quid ita? Nihil enim tam indecens, quam cum ea quæ ſunt natura ſua dura et virilia, ſtudio et adfectatione fiunt mollia: ſunt enim ſimilia Herculi in crocota Omphales, aut elephanto, puerperæ Romanæ delicias imitanti. Hæc ſententia aperta. Sed utrum eam Fabius ita obſcure, ambigue certe, poſuerit, non dixerim; niſi forte ſtudio voluit etiam alterum comprehendere, indecens et hoc eſſe, ſi quæ mollia ſunt per ſuam naturam, adfectatione fiant dura.

tandos putemus. Sua cuique propoſita lex, ſuus cuique 22
decor eſt. Nec comœdia in cothurnos aſſurgit, nec contra tragœdia ſocco ingreditur. Habet tamen omnis eloquentia aliquid commune. Id imitemur, quod commune eſt. Etiam hoc ſolet incommodi accidere iis, qui ſe uni 23
alicui generi dediderunt, ut ſi aſperitas his placuit alicujus, hanc etiam in leni [u] ac remiſſo cauſſarum genere non exuant: ſi [x] tenuitas, aut nuditas, in aſperis gravibuſque cauſſis ponderi rerum parum reſpondeant: cum ſit diverſa non cauſſarum modo inter ipſas conditio, ſed in ſingulis [z] etiam cauſſis [a] partium; ſintque [b] alia leniter [c], alia aſpere, alia concitate, alia remiſſe, alia docendi, alia movendi gratia dicenda [c]: quorum omnium diſſimilis atque diverſa inter ſe ratio eſt. Itaque ne hoc quidem ſuaſerim, 24
uni ſe alicui proprie, quem per omnia ſequatur, addicere [d]. Longe perfectiſſimus Græcorum *Demoſthenes*, aliquid tamen aliquo in loco melius alii. Plurima ille [e]: ſed non qui maxime imitandus, etiam [f] ſolus imitandus eſt. Quid 25
ergo? non eſt ſatis omnia ſic dicere, quo modo *Marcus Tullius* dixit? Mihi quidem ſatis eſſet, ſi omnia conſequi poſſem. Quid tamen nocet [g], vim *Cæſaris*, aſperitatem *Cælii*, diligentiam *Pollionis*, judicium *Calvi*, quibuſdam in locis aſſumere? Nam præter id, quod prudentis eſt [h], 26
quod in quoque optimum eſt, ſi poſſit, ſuum facere: tum in tanta rei difficultate unum intuentes, vix aliqua pars ſequitur. Ideoque cum totum exprimere, quem elegeris, pene ſit homini inconceſſum: plurium bona ponamus ante oculos, ut aliud ex alio hæreat, et, quo quidque loco conveniat, aptemus. Imitatio autem (nam ſæpius idem 27
dicam) non ſit tantum in verbis. Illuc intendenda mens, quantum fuerit illis viris decoris in rebus atque perſonis, quod conſilium, quæ diſpoſitio, quam omnia etiam, quæ delectationi videantur data, ad victoriam ſpectent: quid agatur proœmio, quæ ratio et quam varia narrandi, quæ vis probandi ac refellendi, quanta in affectibus omnis ge-

[u] levi *et* leviter Jenſ. *vid. not. ad* 10, 1, 52. *Sed hic quidem nihil mutaverim.* [x] ſed Jenſ. [z] ſimilis *id.* [a] cauſſæ partibus G. [b] qui *inſ.* Jenſ. [c] dicent *id.* [d] adjicere. Longe omnium perf. G. Jenſ. [e] *Sic* G. Jenſ. illi *al.* [f] etiam ſ. im. *om.* G. [g] noceret G. Jenſ. [h] *om.* G.

26. *totum exprimere—inconceſſum*] Plin. epiſt. 5, 10. *Ut pictores pulchram abſolutamque faciem raro, niſi in pejus, effingunt: ita ego ab hoc archetypo labor et decido.* Illud *inconceſſum* comparamus cum formula *nefas* 10, 2, 5.

neris movendis scientia, quamque[1] laus ipsa popularis utilitatis gratia assumta, quæ tum[l] est pulcherrima, cum sequitur, non cum arcessitur. Hæc si perviderimus[m], 28 tum vere imitabimur. Qui vero etiam propria his bona adjecerit, ut suppleat, quæ deerant, circumcidat, si quid redundabit, is erit (quem quærimus) perfectus orator: quem nunc consummari potissimum oportebat, cum tanto plura exempla bene dicendi superstint[n], quam illis, qui adhuc summi sunt, contigerunt[o]. Nam erit hæc quoque laus eorum, ut priores superasse, posteros docuisse dicantur.

III. Et[p] hæc quidem auxilia extrinsecus adhibentur: in iis autem, quæ nobis ipsis paranda sunt, ut laboris, sic utilitatis etiam longe plurimum affert stilus. Nec immerito M. Tullius hunc *optimum effectorem ac magistrum dicendi vocat.* Cui sententiæ personam L. Crassi in disputationibus, quæ sunt de oratore, adsignando, judicium suum 2 cum illius auctoritate conjunxit. Scribendum ergo quam diligentissime, et quam plurimum. Nam UT terra altius effossa generandis alendisque seminibus fecundior est: sic profectus non a summo petitus, studiorum fructus et[q] fundit uberius, et fidelius continet. Nam, sine hac quidem conscientia[r], ipsa illa ex tempore dicendi facultas inanem modo loquacitatem dabit, et verba in labris nas- 3 centia. Illic radices, illic fundamenta sunt: illic opes velut sanctiore quodam ærario[s] reconditæ, unde ad subitos quoque casus, cum res exiget, proferantur. Vires faciamus ante omnia, quæ sufficiant labori certaminum[t], et

[1] *Sic* G. quantaque *al.* [l] tamen Jens. [m] prævid. *id.* [n] supersunt G. Jens. [o] contigerint Jens. [p] At G. Jens. [q] *Sic* G. *Bass.* effundit *al.* [r] *Vid. leg.* constantia. [s] sacrario Jens. [t] certantium G.

III, 1. *M. Tullius*] De Orat. 1, 33.

2. *sine hac quidem conscientia*] Explicant quidem Stigelius et Landsidelius hunc locum ita, *nisi tibi conscius sis laboris.* Sed non video equidem, quid ad rem faciat *conscientia*: quin δευτεροσοφίαν et loquacitatem parere potest illa laboris conscientia et cogitatio. *Constantia* opus est, ut *quam diligentissime* scribamus et *quam plurimum*, quod postulat Fabius. Adeo parum hæc distant in antiqua scriptura, ut vix dubitem ita Quinctilianum dedisse.

3. *ærario*] Non displicebat hic *sacrarium*, quod præfert Jensonii editio, cum notum sit in templis eorumque ὀπισθοδόμοις, repositos fuisse thesauros publicos non minus quam privatos. Sed adjectum epitheton *sanctius*, ærario quasi proprium, *sacrario* vix sine ταυτολογίας vitio addi potest. Itaque nihil mutandum.

3. *labori certaminum*] Cum respectu ad sacra Græcorum, vel solennia Romanorum, et ipsa quoque

INSTITUTO DE ESTUDIOS RIOJANOS
BIBLIOTECA

uſu non exhauriantur. NIHIL enim rerum ipſa [u] natura 4
voluit magnum effici cito, præpoſuitque pulcherrimo cuique operi difficultatem; quæ naſcendi quoque hanc fecerit legem, ut majora animalia diutius viſceribus parentum [x] continerentur. Sed cum ſit duplex quæſtio, *quo modo*, et *quæ* maxime ſcribi oporteat, jam hinc ordinem ſequar. Sit primo vel tardus, dum diligens, ſtilus: quæ- 5
ramus optima, nec protinus ſe offerentibus gaudeamus: adhibeatur judicium inventis, diſpoſitio probatis. Delectus enim rerum verborumque agendus [z] eſt, et pondera ſingulorum examinanda. Poſt [a] ſubeat ratio collocandi, verſenturque omni modo numeri: non, ut quodque ſe proferet verbum, occupet locum. Quæ quidem ut dili- 6
gentius exſequamur, repetenda ſæpius erunt ſcriptorum [b] proxima. Nam præter id, quod ſic melius junguntur prioribus ſequentia, calor quoque ille cogitationis, qui ſcribendi mora refrixit, recipit ex integro vires, et VELUT repetito ſpatio ſumit impetum; quod in certamine ſaliendi fieri videmus, ut conatum longius petant, et ad illud, quo contenditur, ſpatium curſu ferantur: UTque in jaculando brachia reducimus, et, expulſuri tela, nervos retro tendimus. Interim tamen, ſi feret [c] flatus, danda ſunt vela, 7
dum nos indulgentia illa non fallat. Omnia enim noſtra, dum naſcuntur, placent: alioqui nec ſcriberentur. Sed redeamus ad judicium, et retractemus ſuſpectam facilitatem. Sic ſcripſiſſe Salluſtium accepimus: et ſane mani- 8
feſtus eſt etiam ex opere ipſo labor. Virgilium quoque pauciſſimos die compoſuiſſe verſus, auctor eſt Varus. Oratoris quidem alia conditio eſt [d]. Itaque hanc moram 9
et ſolicitudinem initiis impero. Nam primum hoc conſtituendum, hoc obtinendum eſt, ut quam optime ſcribamus: celeritatem dabit conſuetudo. Paullatim res facilius ſe oſtendent, verba reſpondebunt, compoſitio ſequetur [e]: cuncta denique, UT in familia bene inſtituta, in

[u] ipſa natura *om.* G. [x] parentis G. *recte, puto.* [z] habendus Jenſ. [a] ea *inſ.* G. Jenſ. [b] ſcriptori Jenſ. [c] fuerit G. fieret Jenſ. [d] *om.* Jenſ. [e] perſequetur G. *Quid ſi* per ſe ſequetur? *Sed* proſeq. *Alm. et Voſſ.*

Diis dicata, ſpectaculorum certamina. Quin ipſa illa oratorum profeſſio, *certamen* eſt, ἀγὼν, et togata quædam militia.

4. *majora animalia diutius*] Elegans eſt de elephante locus Achillis Tatii ab Almelovenio indicatus lib. 4, p. 225. ſq. Κύει μὲν αὐτὸν ἡ μήτηρ, χρονιώτατον δέ. Καὶ γὰρ δέκα ἐνιαυτοῖς πλάττει τὸν σπορέα. Μετὰ δὲ τοσαύτην ἐτῶν περίοδον τίκτεται, ὅταν ὁ τόκος γέρων γένηται. Διὰ τοῦτο, οἶμαι, γίνεται μέγας τὴν μορφὴν, ἄμαχος τὴν ἀλκὴν, σοφὸς τὴν βιοτὴν, βραδὺς τὴν πλευτὴν.

10 officio erunt. Summa hæc eſt rei, CITO ſcribendo non ſit, ut bene ſcribatur: bene ſcribendo ſit, ut cito. Sed tum maxime, cum facultas illa contigerit, reſiſtamus, ut provideamus [f], et FEROCIENTES [g] equos frenis quibuſdam coerceamus: quod non tam moram faciet, quam novos impetus dabit. Nec enim rurſus eos, qui robur aliquod in ſtilo fecerint, ad infelicem calumniandi ſe pœnam
11 alligandos puto. Nam quomodo ſufficere civilibus officiis poſſit, qui ſingulis actionum partibus inſeneſcat? Sunt autem, quibus nihil ſit ſatis; omnia mutare, omnia aliter dicere, quam occurrit, velint [h]: increduli quidam, et de ingenio ſuo peſſime meriti, qui diligentiam putant,
12 facere ſibi ſcribendi difficultatem. Nec promtum eſt dicere, utros peccare validius putem, quibus omnia ſua placent, an quibus nihil. Accidit enim [i] etiam ingenioſis adoleſcentibus frequenter, ut labore conſumantur, et in ſilentium uſque deſcendant nimia bene dicendi cupiditate. Qua de re memini narraſſe mihi Julium Secundum illum, æqualem meum, atque a me, ut notum eſt, familiariter amatum, miræ facundiæ virum, infinitæ tamen curæ,
13 quid [l] eſſet ſibi a patruo ſuo dictum. Is fuit Julius Florus, in eloquentia Galliarum (quoniam ibi demum exercuit eam [m]) princeps, alioqui inter paucos diſertus, et dignus illa propinquitate. Is cum Secundum, ſcholæ adhuc operatum, triſtem forte vidiſſet, interrogavit, quæ cauſſa
14 frontis tam obductæ [n]? nec diſſimulavit adoleſcens, tertium jam diem eſſe, ex [o] quo omni labore materiæ ad ſcribendum deſtinatæ non inveniret exordium: quo ſibi non præſens tantum dolor, ſed etiam deſperatio in poſterum fieret. Tum Florus arridens, *Numquid tu*, inquit,
15 *melius dicere vis, quam potes?* Ita ſe res habet. Curandum eſt, ut quam optime dicamus: dicendum tamen pro facultate. Ad profectum [p] enim opus eſt ſtudio, non indignatione. Ut poſſimus autem ſcribere etiam plura, et celerius, non *exercitatio* modo præſtabit, in qua ſine dubio multum eſt, ſed etiam *ratio*, ſi non reſupini, ſpectanteſque tectum, et cogitationem murmure agitantes, exſpectaverimus, quid obveniat, ſed [q] quid res poſcat, quid perſo-

[f] prohibeamus G. Jenſ. *et plur.* [g] *om.* G. efferentes Jenſ. *et plur. ap. Burm. Optimum puto* efferentes ſc equos. [h] velut Jenſ. [i] *om.* G. Jenſ. [l] quod G. [m] eum G. [n] adductæ G. abd. Jenſ. [o] *om.* G. [p] perf. G. *male.* [q] *om.* G. Jenſ.

10. *calumniandi ſe*] Vid. 10, 1, 115.

nam deceat, quod ſit tempus, qui judicis animus, intuiti, humano quodam modo ad ſcribendum acceſſerimus. Sic nobis et initia, et quæ ſequuntur, natura ipſa præſcribit. Certa ſunt enim pleraque, et, niſi conniveamus, in 16
oculos incurrunt: ideoque nec indocti nec ruſtici diu quærunt, unde incipiant: quo pudendum eſt magis, ſi difficultatem facit doctrina. Non ergo putemus, ſemper optimum eſſe, quod latet; [r] immuteſcamus alioqui, ſi nihil dicendum videatur, niſi quod non [s] invenimus. Di- 17
verſum eſt huic eorum vitium, qui primo [t] decurrere per materiam ſtilo quam velociſſimo volunt, et ſequentes calorem atque impetum, ex tempore ſcribunt, hanc *ſilvam* vocant: repetunt deinde, et componunt, quæ effuderant [u]: ſed verba emendantur et numeri, manet in rebus temere congeſtis, quæ fuit [x], levitas. Protinus ergo ad- 18
hibere curam rectius erit, atque ab initio ſic opus ducere, ut cælandum, non ex integro fabricandum ſit. Aliquando tamen affectus ſequemur, in quibus fere plus calor, quam diligentia, valet. Satis apparet ex eo, quod hanc ſcribentium negligentiam damno, quid de illis dictandi deliciis ſentiam. Nam in ſtilo quidem quamlibet [z] prope- 19

[r] nec *inſ.* G. ne *inſ.* Jenſ. [s] *om.* G. *forte recte. vid. not.* [t] primum G. quaſi *inſ.* Jenſ. [u] effuderunt G. [x] fudit G. Jenſ. *credo, recte.* [z] et *inſ.* Jenſ.

18. *dictandi deliciis*] Scilicet jam tum notabilis erat ea mollities, ut circa ſcribendi artem negligentiores eſſent homines in aliquo faſtigio conſtituti: (vid. 1, 1, 28,) quæ poſtea ita invaluit, ut *dictare* jam eſſet eruditorum hominum opus, quemadmodum antea *ſcribere*. Itaque *vario dictandi genere* ſupergreſſum ſe alios dicit Sidonius Apollin. 8, 6, et ab initio ejuſdem epiſtolæ conjungit *ſtudia certandi, dictandi, lectitandique*. Vid. quæ hic Savaro, itemque ad *latiſſimæ dictationis campum* 9, 9. Hinc apud Caſſiodorum Var. 8, 13, ex perſona Athalarici Regis Ambroſius *dictationibus adhibetur*, et ſubjicitur, *Omnia bona cumulat lingua diſerta*: et, *Quod a nobis præcipitur, gratia dictantis ornatur*. Sermo eſt de Quæſturæ dignitate, cui nihil hodie ſimilius munere Secretariorum intimorum. Hinc nati *de arte dictandi* (h. e. epiſtolas ſcribendi) libelli. Quæ cum ita ſint, non erraſſe cenſeo, qui Eginhardi de Carolo M. verba c. 25 ita interpretantur, ut ſcribendi artis et formandorum ſtilo, calamo, penna, elementorum imperitum fuiſſe dixerit: quod nec in mentem venire aliter poteſt cuiquam ipſa verba intuenti, *Tentabat et ſcribere*, inquit, *tabulaſque et codicillos ad hoc in lectulo ſub cervicalibus circumferre ſolebat, ut cum vacuum tempus eſſet*, manum effingendis literis adſuefaceret. *Sed parum proſpere ſucceſſit labor præpoſterus ac ſero inchoatus*. At incredibile eſt, doctum adeo principem pingere literas neſciſſe? At non minus incredibile, niſi crederemus Caſſiodoro, Quæſtorem Principis in ſcribendis quæ formaret Edictis Principalibus manu ſua non uſum,

rato [a] dat aliquam cogitationi moram non conſequens celeritatem ejus manus: ille, cui dictamus, urget, atque interim pudet etiam dubitare, aut reſiſtere, aut mutare,
20 quaſi conſcium infirmitatis noſtræ timentes. Quo fit, ut non rudia tantum, et fortuita, ſed impropria interim, dum ſola eſt connectendi ſermonis cupiditas, effluant: quæ nec ſcribentium curam, nec dicentium impetum conſequantur. At idem ille, qui excipit, ſi tardior in ſcribendo, aut inertior in legendo, VELUT offenſator fuerit, inhibetur curſus, atque omnis, quæ erat, conceptæ mentis
21 intentio mora et interdum iracundia excutitur. Tum illa, quæ apertiorem animi motum ſequuntur, quæque ipſa animum quodammodo concitant, quorum eſt jactare manum, torquere vultum, ſimul vertere latus, et interim objurgare, quæque Perſius notat, cum leviter [b] dicendi genus ſignificat,

Nec pluteum, inquit, *cædit, nec demorſos ſapit ungues;*

22 etiam ridicula ſunt, niſi cum ſoli ſumus. Denique ut ſemel, quod eſt potentiſſimum, dicam: ſecretum (quod [c] dictando perit) atque liberum arbitris locum, et quam altiſſimum ſilentium ſcribentibus maxime convenire nemo dubitaverit. Non tamen protinus audiendi, qui credunt, aptiſſima in hoc nemora ſilvaſque; quod [d] illa cœli libertas, locorumque amœnitas, ſublimem animum, et beatio-
23 rem ſpiritum parent. Mihi certe jucundus hic magis,

[a] perpetrato G. [b] *malim,* leniter. *Lapſus facillimus.* [c] in G.
[d] quid—parant? G.

ſed dictaſſe. At ſunt loca auctorum idoneorum, ubi *ſcripſiſſe* Carolus dicitur? At potuit hoc per alios. Sed *correxit,* Thegano teſte de geſtis Ludov. c. 7, *libros ſacros?* Ita nimirum, ut ipſe oculis uteretur, et quid corrigi deberet, oſtenderet. Ex Synodo ad S. Macram profertur, *Carolum adnotaſſe quædam in tabulis, quas ad capitium lecti ſui cum graphio haberet, et cum conſiliariis inde tractaſſe*; idque *quidam ab illis audiſſe* dicitur, *qui interfuerunt.* Nempe animadverſi ſunt pugillares: quid ſibi vellent? aliquis pro ſua de Carolo opinione interpretatus eſt. Oſtendit doctiſſimus Fontaninus Vindic. Diplom. 2, 3, p. 170, Caroli tempeſtate vulgo principes viros et epiſcopos quoque ejus artis imperitos fuiſſe. A quibus ea res initiis profecta ſit, ſatis hic ipſe Fabii locus docet, et Plinii utriuſque conſuetudo. Junior enim de avunculo ſuo narrat 3, 5, 15: de ſe 9, 36, 2. 9, 40, 2, &c.

20. *impropria*] Quam late illa vox pateat, cognoſces ex 8, 2, 3 et 6. Illa formula *connectendi ſermonis* videtur e Græco συνέχειν tracta, qua de conjunctis ſine more modoque verbis in primis utuntur.

21. *Perſius notat*] Sat. 1, 106.

22. *qui credunt*] In quibus eſt Plinius ipſe diſcipulus noſtri epiſt. 1, 6 et 9. 36, 6.

quam ſtudiorum hortator, videtur eſſe ſeceſſus. Namque illa ipſa, quæ delectant, neceſſe eſt avocent [c] ab intentione operis deſtinati. Neque enim ſe bona fide in multa ſimul intendere animus totum poteſt: et, quocumque [f] reſpexerit, deſinit intueri, quod propoſitum erat. Quare ſilvarum 24
amœnitas, et [g] præterlabentia flumina, et inſpirantes ramis arborum auræ, volucrumque cantus, et ipſa late circumſpiciendi libertas, ad ſe trahunt: ut mihi remittere potius voluptas iſta [h] videatur cogitationem, quam intendere. Demoſthenes melius, qui ſe in locum, ex quo nulla exau- 25
diri [i] vox, et ex quo nihil proſpici poſſet, recondebat [l], ne aliud agere mentem cogerent oculi. Ideoque lucubrantes, ſilentium noctis, et clauſum cubiculum, et lumen unum velut tectos [m] maxime teneat. Sed cum in omni 26
ſtudiorum genere, tum in hoc præcipue bona valetudo, quæque eam maxime præſtat, frugalitas, neceſſaria eſt: cum tempora ab ipſa rerum natura ad quietem refectionemque nobis data, in acerrimum laborem convertimus. Cui tamen non plus irrogandum eſt, quam quod ſomno ſupererit, haud [n] deerit. Obſtat enim diligentiæ ſcribendi 27
etiam fatigatio: et [o] abunde, ſi vacet, lucis ſpatia ſufficiunt: occupatos in noctem neceſſitas agit. Eſt tamen lucubratio, quoties ad eam integri ac refecti venimus, optimum ſecreti genus. Sed ſilentium et ſeceſſus, et undi- 28
que liber animus, ut ſunt maxime optanda, ita non ſem-

[c] advoc. Jenſ. *male.* [f] quo reſpexit G. Jenſ. [g] *om.* G. [h] ipſa G. [i] audiri G. [l] recumbebat Jenſ. [m] rectos G. Jenſ. vel etiam lectus *conj. Burm.* [n] aut *iid. male.* [o] quod Jenſ.

23. *avocent*] Lepide laudatus ſemel iterumque Plinius 9, 36, 1. *Clauſæ feneſtræ manent: mire enim ſilentio et tenebris animus alitur. Ab iis quæ avocant abductus et liber, et mihi relictus, non oculos animo, ſed animum oculis ſequor, qui eadem quæ mens vident, quoties non vident alia.*

25. *Demoſthenes*] Hoc eſt μελετητήριον illud Demoſthenis, de quo Plutarchus in vita illius p. 1556, ſqq. Steph. ubi et reliquæ viri exercitationes enarrantur. Add. noſter 11, 3, 54 et 68.

25. *ſilentium noctis*] Vid. locus Plinii ad ſ. 23 advocatus: it. noſter 10, 6, 1.

25. *velut tectos*] Ne quid obſtrepere poſſit animo, eumque turbare vel avocare. Veriſſima ſunt quæ de *lecto* hic commemorat Burmannus, de quibus agimus etiam ad Plin. 7, 27, 7. Sed quod vix aliter tolerent quam in lecto commentari, ut cœnare nimirum et fabulari, et omnia; propter quod *cubicula* ſunt Romanis ea etiam membra domus, in quibus interdiu verſantur: ideo non puto hic lecti talem mentionem injectam a Fabio, quippe non neceſſariam; qui enim in *cubiculo* eſt, *cubare*, ſi non inambulat, in lecto certe eſſe, Romana conſuetudine videtur.

per possunt contingere: ideoque non statim, si quid obstrepet, abjiciendi codices erunt, et deplorandus dies: verum incommodis repugnandum, et hic faciendus usus, ut omnia, quæ impediunt, vincat intentio: quam si tota mente in opus ipsum direxeris, nihil eorum, quæ oculis 29 vel auribus incursant, ad animum perveniet. An vero frequenter etiam fortuita hoc cogitatio præstat, ut obvios non videamus, et itinere deerremus: non consequemur [p] idem, si et voluerimus? Non est indulgendum cautis desidiæ. Nam si non nisi refecti, non nisi hilares, non nisi omnibus aliis [q] curis vacantes, studendum existimaverimus, 30 semper erit, propter quod nobis ignoscamus. Quare in turba, itinere, conviviis [r] etiam faciat sibi cogitatio ipsa secretum. Quid alioqui fiet, cum in medio foro, tot circumstantibus judiciis, jurgiis, fortuitis etiam clamoribus, erit subito continua oratione dicendum, si particulas, quas ceris mandamus, nisi in solitudine reperire non possumus? Propter quæ idem ille tantus amator secreti Demosthenes, in litore, in quod [s] se [t] maximo cum sono fluctus illideret [u], meditans, consuescebat concionum fremitus 31 non expaveſcere. Illa quoque minora (sed nihil in studiis parvum est) non sunt transeunda, scribi optime ceris, in quibus facillima est ratio delendi: nisi forte visus infirmior membranarum potius usum exiget: quæ ut juvant aciem, ita crebra [x] relatione, quoad intinguntur calami, 32 morantur manum, et cogitationis impetum frangunt. Relinquendæ autem in utrolibet genere contra [z] vacuæ tabellæ, in quibus libera adjicienti [a] fit excursio. Nam interim pigritiam emendandi angustiæ faciunt, aut certe novorum interpositione priora confundunt [b]. Ne latas quidem ultra modum esse ceras velim, expertus juvenem studiosum alioqui prælongos habuisse sermones, quia illos

[p] consequamur G. [q] *om.* Jenſ. [r] vel concione *inf. iid.* [s] quo G. Jenſ. [t] *om.* G. [u] illiderentur G. illideretur Jenſ. [x] crebro relationi Jenſ. [z] eum *inf.* G. Jenſ. [a] adjiciendi *iid.* [b] confundant *iid.*

30. *circumstantibus judiciis*] *Quatuor enim in una basilica judicia coguntur.* vid. infra 12, 5, 6.

30. *Demosthenes, in litore*] *Ad Phalericum—ad fluctum aiunt declamare solitum Demosthenem, ut fremitum adsuesceret voce vincere* Cic. de Fin. 5, 2.

31. *facillima ratio delendi*] Verso stilo, et qua latior est inducto verbis quæ improbantur. vid. 10, 4, 1.

32. *latas—ceras*] Eodem jure poterat monere, ne literæ nimis magnæ scribentem morentur, ne tenuiores justo obtundant aciem, aut longas nimis orationes eadem ratione qua latiores ceræ efficiant.

numero verſuum metiebatur: idque vitium, quod frequenti admonitione corrigi non potuerat, mutatis codicibus eſſe ſublatum. Debet vacare etiam locus, in quo no- 33
tentur, quæ ſcribentibus ſolent extra ordinem, id eſt ex aliis, quam qui ſunt in manibus loci [c], occurrere. Irrumpunt enim optimi nonnumquam ſenſus, quos neque inſerere oportet, neque differre tutum eſt: quia interim elabuntur, interim memoriæ ſui [d] intentos, ab alia inventione declinant: ideoque optime ſunt in depoſito.

IV. Sequitur *emendatio*, pars ſtudiorum longe utiliſſima. Neque enim ſine cauſſa creditum eſt, ſtilum [e] non minus agere, cum delet. Hujus autem operis eſt, *adjicere, detrahere, mutare*. Sed facilius in his ſimpliciuſque judicium, quæ replenda vel dejicienda ſunt: premere vero tumentia, humilia extollere, luxuriantia adſtringere, inordinata digerere [f], ſoluta componere, exſultantia coercere, duplicis operæ. Nam et damnanda ſunt, quæ placue- 2
rant; et invenienda, quæ fugerant. Nec dubium eſt, optimum eſſe emendandi genus, ſi ſcripta in aliquod tempus reponantur, ut ad ea poſt intervallum, velut nova atque aliena, redeamus, ne nobis ſcripta noſtra, tamquam [g] recentes fœtus, blandiantur. Sed neque hoc contingere 3
ſemper poteſt, præſertim oratori, cui ſæpius ſcribere ad præſentes uſus neceſſe eſt: et ipſa emendatio finem habet. Sunt enim qui ad omnia ſcripta, tamquam vitioſa, redeant, et, quaſi nihil fas ſit rectum eſſe, quod primum eſt, melius exiſtiment, quidquid eſt aliud: idque faciant, quoties librum in manus [h] reſumſerint, SIMILES medicis etiam integra ſecantibus. Accidit itaque, ut cicatricoſa ſint, et exſanguia, et cura pejora. Sit igitur aliquando, quod 4
placeat, aut certe quod ſufficiat: ut opus poliat lima, non exterat. Temporis quoque eſſe debet modus. Nam quod Cinnæ Smyrnam nov*em annis accepimus ſcriptam, et

[c] locis *iid.* [d] *Sic iid. et plur. ap. Burm.* ſive *al.* [e] *om.* G. [f] dirigere G. [g] quaſi Jenſ. [h] manibus reſumſerunt *id.*

IV, 1. *cum delet*] Vid. ad 10, 3, 31.

1. *exſultantia*] Vid. ad 9, 4, 66.

3. *melius exiſtiment*] Vid. ad 10, 1, 115.

4. *Cinnæ Smyrnam*] De qua jam laudatum hic eſt epigramma Catulli p. 319. Voſſ.

Smyrna mei Cinnæ nonam poſt denique meſſem
Quam cœpta eſt, nonamque edita poſt hiemem.

Notum eſt illud Menagii, puto:

Illa Capellani dudum exſpectata puella
Longo poſt tandem tempore prodit anus.

Panegyricum Isocratis, qui parcissime, decem annis dicunt elaboratum, ad oratorem nihil pertinet: cujus nullum erit, si tam tardum fuerit, auxilium.

V. Proximum est, ut dicamus, *quæ præcipue scribenda* sint. Hoc [1] exuberantis [l] quidem est operis, ut explicemus, quæ sint materiæ: quæ prima aut secunda, aut deinceps tractanda sint: nam id factum est etiam primo libro, quo puerorum; et secundo, quo jam robustorum studiis ordinem dedimus: sed, de quo [m] nunc agitur, unde
2 copia ac facilitas maxime veniat? Vertere Græca in Latinum veteres nostri oratores optimum judicabant. Id se L. Crassus in illis Ciceronis de Oratore libris dicit factitasse. Id Cicero sua ipse persona frequentissime præcipit: quin etiam libros Platonis atque Xenophontis edidit hoc genere translatos. [n] Id Messalæ placuit: multæque sunt ab eo scriptæ ad hunc modum orationes: adeo ut etiam cum illa Hyperidis pro Phryne difficillima Romanis subti-
3 litate contenderet. Et manifesta est exercitationis hujusce ratio. Nam et rerum copia Græci auctores abundant, et plurimum artis in eloquentiam intulerunt: et hos transferentibus, verbis uti optimis licet: omnibus enim utimur nostris. Figuras vero, quibus maxime ornatur oratio, multas ac varias excogitandi etiam necessitas quædam est: quia plerumque a Græcis Romana diffen-
4 tiunt. Sed et illa ex Latinis conversio multum et ipsa contulerit. Ac de carminibus quidem neminem credo dubitare, quo solo genere exercitationis dicitur usus esse Sulpicius. Nam et sublimis spiritus attollere orationem potest: et verba, poetica libertate audaciora, non [o] præsumunt eadem [p] proprie [q] dicendi facultatem. Sed et ip-

[1] Nec G. Hæc est imperantibus Jens. [l] id *inf.* G. Jens. [m] *Forte leg.* hoc. [n] Marco *inf.* Jens. [o] et G. Jens. [p] eandem *iid.* [q] *om.* Jens.

4. *decem annis*] Plutarchus in vita. Op. Mor. 1540. H. Steph. Τὸν παναγυρικὸν ἔτεσι δέκα συνέθηκεν, οἱ δὲ δεκαπέντε λέγουσι, et tamen addit, ὃν μετεσχήκει ἐκ τῆς Γοργίου τοῦ Λεοντίνου καὶ Ἀνυσίου.

V, 2. *L. Crassus*] Cic. de Orat. 1, 34.

3. *omnibus enim utimur nostris*] In interpretatione e Græcis quidquid verborum bonorum adhibeamus nostrum est, nemo occupavit, libere utimur; at in altero exercitationis genere, quo aliorum vel poetarum vel oratorum, Romanorum quidem, sensus aliis verbis Latinis conamur reddere, difficultatem res habet, cum optima jam occupata sint &c. Adde vero s. 5.

4. *non præsumunt — facultatem*] Quæ libera oratione scripta ab aliis eodem genere, commutata tamen, dicere conamur, ea hoc habent incommodum, ut *præsumta* fere sint, vel occupata, ut modo dicebamus,

fis ſententiis adjicere licet[r] oratorium robur, et omiſſa ſupplere, et effuſa ſubſtringere. Neque ego παράφρασιν[s] eſſe interpretationem tantum volo, ſed circa eoſdem ſenſus certamen atque æmulationem. Ideoque ab illis diſſentio, qui vertere orationes Latinas vetant, quia, optimis occupatis, quidquid aliter dixerimus, neceſſe ſit eſſe deterius. Nam neque ſemper eſt deſperandum, aliquid illis, quæ dicta ſunt, melius poſſe reperiri: neque adeo jejunam ac pauperem natura eloquentiam fecit, ut una de re bene dici, niſi ſemel, non poſſit. Niſi forte hiſtrionum 6
multa circa voces eaſdem variare geſtus poteſt, orandi minor vis, ut dicatur aliquid, poſt[t] quod in eadem materia nihil dicendum ſit. Sed eſto, neque melius, quod invenimus, fit[u], neque par: eſt certe proximus locus. An[x] 7
vero ipſi non bis ac ſæpius de eadem re dicimus, et quidem continuas nonnumquam ſententias? Niſi forte contendere nobiſcum poſſumus, cum aliis non poſſumus. Nam ſi uno tantum[z] genere bene diceretur[a], fas erat exiſtimari præcluſam nobis a prioribus viam[b]. Nunc vero innumerabiles ſunt modi, plurimæque eodem viæ ducunt. Sua[c] brevitati gratia, ſua copiæ, alia tranſlatis virtus, alia 8
propriis. Hoc oratio recta, illud figura declinata commendat. Ipſa denique utiliſſima eſt exercitationi difficultas. Quid? quod auctores maximi ſic diligentius cognoſcuntur? Non enim ſcripta lectione ſecura tranſcurrimus: ſed tractamus ſingula, et neceſſario introſpicimus, et, quantum virtutis habeant, vel hoc ipſo cognoſcimus, quod imitari non poſſumus. Nec aliena tantum tranſ- 9
ferre, ſed etiam noſtra pluribus[d] modis tractare proderit: ut ex induſtria ſumamus ſententias quaſdam, eaſque verſemus quam numeroſiſſime, VELUT eadem cera aliæ atque aliæ formæ duci ſolent. Plurimum autem parari faculta- 10

[r] liceat *id.* [s] periphraſin Jenſ. [t] præter G. Jenſ. [u] eſſe *iid.*
[x] an non ipſi nos G. an non ipſi ac Jenſ. [z] *om.* G. Jenſ. [a] dicetur *iid.*
[b] in dicendo *inſ. iid.* [c] ſive brevitatis gr. ſive Jenſ. [d] plurimis G. Jenſ.

ea, quæ ſunt optima: ſed poetice dicta *non præſumunt*, præripiunt, intercipiunt, *facultatem eadem proprie*, demtis poetici ſtili phaleris, *dicendi*: ita utitur hoc verbo 11, 1, 27.

9. *Velut eadem cera*] Demetrius Περὶ Ἑρμηνείας ſ. 317. ſq. "Ωσπερ τὸν αὐτὸν κηρὸν, ὁ μὲν τις κύνα ἔπλασεν, ὁ δὲ βοῦν, ὁ δὲ ἵππον· ἔτω δὲ πράγματα ταυτὸν ὁ μὲν ἀποφαινόμενος καὶ κατηγορῶν φησιν· ἕτερος δὲ τὸ αὐτὸ ὑποθητικῶς περαίνεται κ. τ. λ. Longior enim eſt locus, ſed lectu digniſſimus. Adde verſiculos Plinii epiſt. 7, 9, 11, *Ut laus eſt ceræ* &c. itemque Cic. de Orat. 3, 45, de verbis; *Ea nos cum jacentia fuſtulimus e medio, ſicut molliſſimam ceram ad noſtrum arbitrium formamus et fingimus.*

tis exiſtimo ex ſimpliciſſima quaque materia. Nam in illa multiplici *perſonarum, cauſſarum, temporum, locorum, dictorum, factorum* diverſitate facile deliteſcet [e] infirmitas, tot ſe undique rebus, ex quibus aliquam apprehendas, offe-
11 rentibus. Illud virtutis indicium [f] eſt, fundere, quæ natura contracta ſunt, augere parva, varietatem ſimilibus, voluptatem expoſitis dare, et bene dicere multa de paucis. In hoc optime facient infinitæ quæſtiones, quas vocari θέσεις diximus, quibus Cicero jam princeps in republica
12 exerceri ſolebat. His confinis eſt deſtructio et confirmatio ſententiarum. Nam cum ſit ſententia decretum quoddam atque præceptum; quod de re, idem de judicio rei quæri poteſt. Tum loci communes, quos etiam ſcriptos ab oratoribus ſcimus. Nam qui hæc recta tantum, et in nullos flexus recedentia copioſe tractaverit, utique in illis plures excurſus recipientibus magis abundabit, eritque in
13 omnes cauſſas paratus [g]. Omnes enim generalibus quæſtionibus conſtant. Nam quid intereſt, *Cornelius Tribunus plebis quod codicem legerit*, reus ſit: an quæramus [h], *Violenturne majeſtas, ſi magiſtratus rogationem ſuam populo, ipſe recitaverit? Milo Clodium rectene occiderit*, veniat in judi-

[e] delireſcit G. *male.* [f] judicium Jenſ. [g] gratus G. Gracchus Jenſ.
[h] quæratur G.

11. *diximus*] Supra 3, 5, 5. In his *Cicero jam princeps in rep.* exerceri ſe teſtatur ad Att. 9, 4. *Ne me totum ægritudini dedam, ſumſi mihi quaſdam tanquam θέσεις* &c. Tales etiam ſunt ea quæ *Paradoxa* vocantur.

12. *deſtructio et confirmatio*] Ea quæ Græcis rhetoribus eſt ἀνασκευὴ ἢ κατασκευή, (de qua v. g. Theon p. 64, ſq. Camer.) proprie ad narrationes pertinet. Sic accipit etiam noſter 2, 4, 18. Sed hic etiam ad ſententias refert. Nimirum quæ ſequuntur, ita declaro. *Sententia* eſt decretum ſ. præceptum ſ. judicium de re. Si igitur de re ipſa poteſt quæri, et in utramque partem diſputari; poterit etiam ſententia de eadem lata vel defendi vel oppugnari. *Deſtruere* in hac materia eſſe refutare, redarguere, non novum noſtro, qui jam 8, 3, 21, *deſtruere teſtem* dixerit.

12. *loci communes*] De quibus 2, 1, 11. 2, 4, 22. præſertim Cic. de Orat. 3, 27.

13. *quod codicem legerit*] Vid. ad 4, 4, 8; et add. ſimillimum exemplum ex Plut. Caton. Jun. p. 1416. Steph. Metellus Trib. pl. legem promulgabat de credenda Pompeio ejuſque exercitui urbe: Ἐνθα τοῦ ὑπηρέτου τὸν νόμον προχειρισαμένου, τοῦ δὲ Κάτωνος (qui et ipſe Tribunus plebis eſſet, atque intercedendi poteſtatem haberet) οὐκ ἐῶντος ἀναγινώσκειν· τῷ δὲ Μετέλλῳ παραλαζόντος αὐτὸν, ἢ ἀναγινώσκοντος, ὁ μὲν Κάτων ἐξήρπασε τὸ βιβλίον· ὁ δὲ Θέρμος (collega ipſe quoque) ἀπὸ στόματος τοῦ Μετέλλου τὸν νόμον ἐπισαμένου ἢ λέγοντος, ἐπέσχε τῇ χειρὶ τὸ στόμα, ἢ τὸν φωνὴν ἀπέκλεισεν. Vim itaque interpretantur duo tribuni plebis, quod collega ipſis vetantibus legem recitaret, cui vim aliam opponere nihil dubitant.

cium: an, *Oporteatne insidiatorem interfici, vel perniciosum reipublicæ civem, etiam si non insidietur? Cato Marciam honestene tradiderit Hortensio:* an, *Conveniatne res talis bono viro?* De personis judicatur, sed de rebus contenditur. Declamationes vero, quales in scholis rhetorum dicuntur, 14
si modo sunt ad veritatem accommodatæ, et orationibus similes, non tantum dum adolescit profectus, sunt utilissimæ, quæ inventionem et dispositionem pariter exercent, sed etiam cum est consummatus, ac jam in foro clarus. Alitur enim atque enitescit, VELUT pabulo lætiore, facundia, et assidua contentionum asperitate fatigata renovatur. Quapropter historiæ nonnumquam ubertas in 15
aliqua exercendi stili parte ponenda, et dialogorum libertate gestiendum. Ne carmine quidem ludere contrarium fuerit: SICUT athletæ, remissa quibusdam temporibus ciborum atque exercitationum certa necessitate, otio et jucundioribus epulis reficiuntur. Ideoque mihi videtur 16
M. Tullius tantum intulisse eloquentiæ lumen, quod in hos quoque studiorum secessus excurrit. Nam si [i] nobis sola materia fuerit ex litibus, necesse est, DETERATUR fulgor, et durescat articulus, et ipse ille mucro ingenii quotidiana pugna retundatur. Sed quemadmodum so- 17
rensibus certaminibus exercitatos, et quasi militantes [l] reficit ac reparat hæc velut sagina dicendi: sic adolescentes non debent nimium in falsa rerum imagine detineri, et inanibus simulacris: usque adeo, ut difficile ab his digressos sit assuefacere, ne ab illa, in qua prope consenuerint, UMBRA vera discrimina, velut quemdam solem, reformident: quod accidisse etiam Porcio Latroni, qui primus 18
clari nominis professor fuit, traditur: ut cum ei, summam in scholis opinionem obtinenti, caussa in foro esset oranda, impense petierit, uti subsellia in basilicam transferrentur. Ita illi cœlum novum fuit, ut omnis ejus eloquentia contineri tecto ac parietibus videretur. Quare juvenis, qui 19
rationem inveniendi eloquendique a præceptoribus diligenter acceperit, (quod non est infiniti [m] operis, si docere sciant et velint [n]) exercitationem quoque modicam fuerit consecutus, oratorem sibi aliquem (quod apud majores

[i] *om.* Jens. [l] militares Jens. [m] finiti G. Jens. [n] vel exercit. Jens.

16. *durescat articulus*] Qui *mollis* desideratur ad exercitationes armorum. Vid. 2, 12, 2.

19. *quod apud majores*] Hoc de se narrat Cicero in Bruto c. 89. sq.

fieri ſolebat [o]) deligat, quem ſequatur, quem imitetur, judiciis interſit quam plurimis, et ſit certaminis, cui deſti-
20 natur, frequens ſpectator. Tum cauſſas vel eaſdem, quas agi audierit, ſtilo et ipſe componat, vel etiam alias, veras modo, et utrimque [p] tractet, et, QUOD in gladiatoribus fieri videmus, decretoriis exerceatur, ut feciſſe Brutum diximus pro Milone. Melius hoc, quam reſcribere veteribus orationibus, ut fecit Seſtius [q] contra Ciceronis actionem habitam pro eodem, cum alteram partem ſatis
21 noſſe non poſſet ex ſola defenſione. Citius autem ſic [r] idoneus erit juvenis, quem præceptor coegerit in declamando quam ſimillimum eſſe veritati, et per totas ire materias: quarum nunc facillima, et maxime favorabilia decerpunt. Obſtat huic, quod ſecundo libro [s] poſui, frequens [t] turba diſcipulorum, et conſuetudo claſſium certis diebus audiendarum: nonnihil etiam perſuaſio patrum, numerantium potius declamationes, quam æſtimantium.
22 Sed (quod dixi primo, ut arbitror, libro) nec ille ſe bonus præceptor majore numero, quam ſuſtinere poſſit, onerabit: et nimiam loquacitatem recidet [u], ut omnia, quæ ſunt in controverſia, non (ut quidam volunt) quæ in rerum natura, dicantur [v]: et vel longiore potius dierum ſpatio laxabit dicendi neceſſitatem, vel materias [x] dividere per-
23 mittet [z]. Una [a] enim diligenter effecta plus proderit, quam plures inchoatæ [b] et quaſi deguſtatæ. Propter quod accidit, ut nec ſuo loco quidque [c] ponatur: nec illa, quæ prima ſunt, ſervent ſuam legem: juvenibus floſculos omnium partium in ea, quæ ſunt dicturi, congerentibus: quo fit, ut timentes, ne ſequentia perdant, priora confundant.

VI. Proxima ſtilo *cogitatio* eſt, quæ et ipſa vires ab hoc accipit, et eſt inter ſcribendi laborem, extemporalemque fortunam media quædam, et neſcio an uſus frequentiſſimi [d]. Nam ſcribere nec ubique, nec ſemper poſſumus: cogitationi temporis ac loci plurimum eſt. Hæc paucis

[o] ſolet G. [p] utrumque G. Jenſ. [q] Ceſtius *Baſil. vid. not.* [r] ſi *iid.* [s] loco G. [t] fere G. Jenſ. [u] recidere G. [v] ducantur Jenſ. [x] ſibi *inſ.* Jenſ. [z] permittit G. [a] una enim *om.* G. Jenſ. [b] incohatæ *iid.* [c] quidquam G. [d] frequentiſſimus G.

20. *Brutum diximus*] Vid. 10, 1, 23.

20. *ut fecit Seſtius*] Vix dubito veram eſſe lectionem ſupra propoſitam. Legenda eſt pars poſterior procemii ad librum 3 Excerpt. Controv. Senecæ, ut Ceſtium Ciceromaſtiga cognoſcamus, quem inter alia *recitaſſe* ait *in Milonem*.

21. *ſecundo libro*] 2, 4, 15. *Primo*, 1, 2, 15.

admodum horis magnas etiam cauſſas complectitur. Hæc, quoties intermiſſus eſt ſomnus [e], ipſis noctis tenebris adjuvatur. Hæc inter medios rerum actus aliquid invenit vacui [f], nec otium patitur. Neque vero rerum ordinem 2
modo (quod ipſum ſatis erat) intra ſe ipſa diſponit, ſed verba etiam copulat, totamque ita contexit orationem, ut ei nihil præter manum deſit. Nam memoriæ quoque plerumque inhæret fidelius, quod [g] nulla ſcribendi ſecuritate laxatur. Sed ne ad hanc quidem vim cogitandi perveniri poteſt aut ſubito, aut cito. Nam primum facienda 3
multo [h] ſtilo forma eſt, quæ nos etiam [i] cogitantes ſequatur, tum aſſumendus uſus paullatim, ut pauca primum complectamur animo, quæ reddi fideliter poſſint: mox per incrementa tam modica, ut onerari ſe labor ille non ſentiat, augenda uſu, et exercitatione multa continenda eſt, quæ quidem maxima ex parte memoria conſtat: ideoque aliqua mihi in illum locum differenda ſunt. Eo 4
tamen pervenit, ut is, cui non refragetur ingenium, acri ſtudio adjutus tantum conſequatur, ut [l] ea [m] etiam, quæ cogitarit, quæque ſcripſerit, atque [n] edidicerit, in dicendo fidem ſervent. Cicero certe Græcorum Metrodorum Scepſium [o], et Eriphylum [p] Rhodium, noſtrorumque [q] Hortenſium tradidit, quæ cogitaverant, ad verbum in agendo

[e] ſonus G. [f] vacuum otium non pat. Jenſ. [g] quæ G. [h] *om.* G. [i] incogit. Jenſ. [l] *Hic locus ita videtur legendus:* ut eandem quæ cogitarit, quam quæ ſcripſerit, atque edidicerit, in dicendo fidem ſervent. *Sed jam neſcio unde Obr.* ut ea etiam quæ cog. æque ac quæ ſcripſ. *eadem ſententia.* [m] *om.* G. *et Voſſ.* [n] an G. [o] Epheſium Jenſ. [p] Emphylum G. [q] noſtrorum *id.*

VI, 1. *tenebris adjuvatur*] Vid. 10, 3, 25.

3. *quæ—memoria conſtat*] Cogitatio, de qua hic agitur, conſtat et continetur memoria, ut tum demum utilis ſit, ſi memoria poſſint ſemel cogitata retineri, et expromi in tempore. Agit autem de memoria 11, 2.

4. *Eo tamen pervenit*] Iterum intelligitur *cogitatio*, quæ ad illud faſtigium pervenit ac perducitur. Similis formula eſt mox 10, 7, 19.

4. *ut ea etiam*] Ut nunc legitur, nihil dicit Fabius quod ad rem pertineat: de commodo cogitationis ſermonem ei eſſe apparet, quod in eo, niſi fallimur, ineſt maxime; quod compendifacere ſcriptionis et ediſcendi laborem licet his, qui cogitatione complecti cauſam totam didicerint. Hanc ſententiam exprimi, et Obrechtiana lectione et noſtris conjecturis, apparet.

4. *Metrodorum Scepſium*] Hanc orthographiam probant Cll. Viri Pearce apud Cic. de Orat. 2, 88; Daviſ. Tuſcul. 1, 24; Harduin. Plin. H. N. 7, 24; auctoritate præſertim Strabonis 13, p. 609, Caſaub. ubi de patria viri *Scepſi* Troadis urbe. Sed *Eriphylum* aut *Emphylum Rhodium* neque apud Ciceronem, neque alios, adhuc invenire licuit. De reliquis memorioſis deinde 11, 2, ubi ſ. 14 *Eurypilus* occurrit, æque ignotus.

5 retuliſſe. Sed ſi forte aliquis inter dicendum effulſerit [r] extemporalis color, non ſuperſtitioſe cogitatis demum eſt inhærendum. Neque enim tantum habent curæ, ut non ſit dandus et fortunæ locus, cum ſæpe etiam ſcriptis ea, quæ ſubito nata ſunt, inſerantur. Ideoque totum hoc exercitationis genus ita inſtituendum eſt [s], ut et digredi 6 ex eo, et redire in id facile poſſimus. Nam ut primum eſt, domo afferre paratam dicendi copiam, et [t] certam: ita refutare temporis munera longe ſtultiſſimum eſt. Quare *cogitatio* in hoc præparetur, ut nos fortuna decipere non poſſit, adjuvare poſſit. Id autem fiet memoriæ viribus, ut illa [u], quæ complexi animo ſumus [x], fluant ſecura [z], non [a] ſolicitos et reſpicientes, et una ſpe ſuſpenſos recordationis, non ſinant providere [b]: alioqui vel extemporalem temeritatem malo, quam male cohærentem cogi- 7 tationem. Pejus enim quæritur retrorſus, quia cum illa deſideramus, ab aliis avertimur: et ex memoria potius repetimus, quam ex materia. Plura ſunt autem, ſi [c] utrumque quærendum eſt, quæ inveniri poſſunt, quam quæ inventa ſunt.

VII. Maximus vero ſtudiorum fructus eſt, et velut præmium quoddam ampliſſimum [d] longi laboris, *ex tempore dicendi facultas:* quam qui non erit conſecutus, mea quidem ſententia civilibus officiis renuntiabit, et ſolam ſcribendi facultatem potius ad alia opera convertet. Vix enim bonæ fidei viro convenit auxilium in publicum polliceri, quod in [e] præſentiſſimis quibuſque periculis deſit:

r effluxerit *id.* s *om. id.* t et certam *om. id.* u ea G. Jenſ. x ſimus *iid.* z *om.* G. a ne Jenſ. b prævidere *id.* c ſtrictius *inf. id. vid. not.* d *om.* G. amplius Jenſ. e *om.* G. Jenſ.

5. *extemporalis color*] *Calorem* Obrechti, qui placet etiam Burmanno, recepiſſem, ſi vel uno in libro inveniſſem. Cæterum huc facit, quod de Gallione narrat Seneca Exc. Controv. 3. Pr. Elzevir. *Sine commentario nunquam dixit—Sed cum procedere nollet niſi inſtructus, libenter ab inſtrumentis recedebat. Ex tempore coactus dicere, infinito ſe antecedebat. Nunquam non utilius erat illi deprehendi quam præparari* &c.

7. *ſi utrumque quærendum*] Quid ſi pro *utrumque utcunque* legamus, i. e. quovis modo, omnino. *Si* quacunque ratione *quærendum* eſt, ſi neceſſitas cogit dicentem memoria fallente quærere, potius antrorſus quærat, cum *plura* ſint *quæ inveniri* ab homine non ſtupido *poſſunt, quam quæ* domi jam ab eo *inventa* et in commentarios relata, memoriæ quidem commendata *ſunt*. Quærendum, inquam, non quid dixerimus, omiſerimus; ſed quid jam dicendum ſit. Aliquoties hæc vox labendi librariis occaſionem dedit. Vid. 11, 2, 24. 11, 3, 101.

ut[f] indicare[g] portum, ad quem navis accedere, nisi lenibus ventis vecta, non possit. Siquidem innumerabiles 2
accidunt subitæ necessitates, vel apud magistratus, vel repræsentatis[h] judiciis continuo agendi. Quarum si qua, non dico cuicumque[i] innocentium civium, sed amicorum ac propinquorum alicui evenerit, stabitne mutus, et salutarem petentibus vocem, statim[k], si non succurratur, perituris, moras et secessum et silentium quæret, dum illa[l] verba fabricentur[m], et memoriæ insidant, et vox ac latus præparetur? Quæ vero patitur hoc ratio, ut quis- 3
quam sit orator[n] imparatus[o] ad casus? Quid, cum adversario respondendum erit, fiet? Nam sæpe ea, quæ opinati sumus, et contra quæ scripsimus, fallunt, ac tota subito causa mutatur. Atque UT gubernatori ad incursus[p] tempestatum, sic agenti ad varietatem causarum ratio mutanda est. Quid porro multus stilus, et assidua lectio, 4
et longa studiorum[q] ætas facit, si manet eadem, quæ fuit incipientibus, difficultas? Periisse profecto confitendum est præteritum laborem, cui semper idem laborandum est. Neque ego hoc ago, ut ex tempore dicere malit, sed ut possit. Id[r] autem maxime hoc modo consequemur. No- 5
ta sit primum dicendi via. Neque enim prius contingere cursus potest, quam scierimus, quo sit et qua perveniendum. Nec satis est, non ignorare, quæ sunt causarum judicialium partes, aut quæstionum ordinem recte disponere, quamquam ista sunt[s] præcipua: sed quid quoque loco primum sit, quid secundum, ac deinceps: quæ ita sunt natura copulata, ut mutari aut intervelli sine confusione non possint. Quisquis autem viam[t], qua[u] sit ingre- 6
diendum, discet[x], ducetur[z] ante omnia rerum ipsa serie, velut duce: propter quod homines etiam modice exercitati, facillime tenorem in narrationibus servant. Deinde, quid quoque loco quærant, scient, nec circumspectabunt;

[f] *om. iid.* [g] intrare *iid.* indicare *et in marg.* monstrare *jam Asc.* 1519. f. *it. Lugd.* 1538. 8. *tum Colin. &c.* [h] præsentatis G. [i] cujusque *id.* [k] statimque G. Jens. [l] illic *conj. Schel. ad Dial. de Oratt.* c. 9. [m] fabricetur Jens. [n] aliquando *inf.* G. Jens. [o] mittere casus G. mitteretur casus Jens. [p] quoque *inf.* Jens. [q] studio G. [r] Idem Jens. [s] sint *id.* [t] via *id.* [u] qua sit ingr. *om.* G. Jens. [x] *om.* Jens. [z] duretur *inf.* Jens.

VII, 1. *ut indicare portum*] Repetendum ἀπὸ τοῦ πρώτου, *vix bonæ fidei viro convenit*; quod cum non observaret aliquis, mutavit *indicare* in *intrare*.

5. *mutari aut intervelli*] Conf. 12, 9, 17.

nec offerentibus se aliunde sensibus turbabuntur, nec confundent ex diversis orationem, velut salientes huc, illuc,
7 nec [a] usquam insistentes. Postremo habebunt modum et finem, qui esse citra divisionem nullus potest: expletis pro facultate omnibus, quæ proposuerint, perveniisse se ad ultimum sentient. Et hæc quidem *ex arte*, illa vero *ex studio*: ut copiam sermonis optimi, quemadmodum præceptum est, comparemus; multo ac fideli stilo sic formetur [b] oratio, ut scriptorum colorem, etiam [c] quæ subito effusa sunt, reddant; ut cum multa scripserimus, etiam [d]
8 multa dicamus. Nam *consuetudo* et *exercitatio* facilitatem maxime parit, quæ si paullulum [e] intermissa fuerit, non [ee] velocitas illa modo tardatur [f], sed et [ff] *νάρκημα* ipsum coit

[a] nec usquam *om.* G. [b] comparetur G. [c] ea G. Jens. [d] qui *inf.* Jens. [e] paullum G. Jens. paulum G. 2. [ee] *om.* G. 2. [f] *om.* G. Jens. tradatur G. 2. [ff] et *νάρκημα om.* G. Jens. G. 2. *sine nota lacunæ. it. Ald. Bass. Primum video νάρκημα in Ascens.* 1519. *f.* sed ipsum atque concurrit *V. C. Alm. vid. not.*

7. *quemadmodum præceptum est*] Ab initio inde hujus libri.

8. *νάρκημα ipsum*] Quomodo *coeat νάρκημα*, id est, contrahatur, intermittenda exercitatione, intelligere mihi videor, ut nimirum *vulnera*, *cicatrices*, *aqua*, et multa alia *coire* dicuntur, cum partes earum rerum propius sibi admoventur &c. Sed quomodo *concurrit νάρκημα*; An hoc dicit Fabius, ita celeriter hoc vitium, hunc torporem contrahi, ut non *coire* videatur, sed *concurrere*? Sed neque Werlhofii mei interpretatione fraudabo meos lectores. Ille ὄξύμωρον inesse arbitratur Fabii verbis; torpor ille non coit modo, comitaturque dicentem, sed una cum oratione illius procurrit, ut quantumvis festinantem non deserat. Sed quod maxime mihi probatur, illud ultimo loco ponam. Videtur illud *νάρκημα* recentioris alicujus conjecturæ, non libro antiquo, deberi, et usus hic quoque fuisse Fabius formula suæ ætatis nondum, quod sciam, satis observata: verbo, scripsisse videtur, *sed os ipsum coit atque concurrit*; vel quod malim ex vestigiis V. C. Almel. *sed ipsum os quoque concurrit*. Quid sibi velit formula *os concurrit*, jam declarandum est. Seneca de Benef. 2, 1, *Cum homini probo ad rogandum* os concurrat, *et suffundatur rubor*; *qui hoc tormentum remittit, multiplicat munus suum.* Idem de Ira 3, 15, pr. de Harpago, quem post horribilem cœnam interrogavit rex, *Quomodo esset acceptus? Non defuerunt misero verba*, non os concurrit. *Apud regem, inquit, omnis cœna jucunda est.* Idem Epist. 11, *Quibusdam tremunt gemua dicturis: quorumdam dentes colliduntur, lingua titubat*, labra concurrunt. Audiamus ipsum Fabium 11, 3, 56, *Concursus oris, et cum verbis suis collucatio*: et 11, 3, 121, *cum ore concurrente rixari, si memoria fefellerit, aut cogitatio non suffragetur. Concurrit* igitur *os*, cum turbato per pudorem et quemcunque æstum animi sanguine, oris musculi invitis etiam trahuntur et quasi convelluntur, ut fluctuum concurrentium, aut coruscantium subito nubium species quædam circa labia (quibusdam etiam circa frontem) exoriatur. Cives mei per Franconiam aiunt: *Es blitzt ihm im Gesichte.*

atque concurrit. Quamquam enim opus eſt naturali quadam mobilitate animi, ut, dum proxima dicimus, ſtruere ulteriora poſſimus, ſemperque noſtram vocem proviſa et formata cogitatio excipiat: vix tamen aut natura, aut ratio in tam multiplex officium diducere animum queat, ut inventioni, diſpoſitioni, elocutioni, ordini rerum verborumque, tum iis, quæ dicit, quæ ſubjuncturus eſt, quæ ultra ſpectanda ſunt, adhibita vocis, pronuntiationis, geſtus obſervatione, una ſufficiat. Longe enim præcedat oportet intentio, ac præ ſe res agat: quantumque dicendo conſumitur, tantum ex ultimo prorogetur: ut donec perveniamus ad finem, non minus proſpectu procedamus, quam gradu, ſi non interſiſtentes offenſanteſque brevia illa atque conciſa fingultantium modo ejecturi ſimus [g]. Eſt igitur uſus quidam irrationalis [h], quem Græci ἄλογον τριβὴν vocant, quo [i] manus in ſcribendo decurrit, quo [i] oculi totos ſimul in lectione verſus, flexuſque eorum et tranſitus intuentur, et ante ſequentia vident, quam priora dixerunt. Quo conſtant miracula illa in ſcenis pilariorum ac ventilatorum, ut ea, quæ emiſerint, ultro venire in manus credas, et qua jubentur decurrere. Sed hic uſus ita proderit, ſi ea, de qua locuti ſumus, ars anteceſſerit, ut ipſum illud, quod in ſe rationem non habet, in ratione verſetur. Nam mihi ne dicere quidem videtur, niſi qui *diſpoſite, ornate, copioſe* dicit. Sed nec [k] tumultuarii nec fortuiti ſermonis contextum mirabor umquam, quem jurgantibus etiam mulierculis ſuperfluere video: quem [l] ſi calor ac ſpiritus tulit, (frequenter enim [m] accidit, ut ſuc-

9 10 11 12 13

[g] ſumus G. Jenſ. [h] irrationabilis *iid.* [i] qua *bis iid.* [k] *om.* Jenſ. [l] cum cum eo quod ſi G. *et* Jenſ. *niſi quod hic alterum* cum *om.* [m] *om.* Jenſ.

10. *præcedat intentio*] Vid. 11, 2, 3.

11. *quo manus in ſcribendo*] Cic. de Orat. 2, 30. *Neque enim, quoties verbum aliquod eſt ſcribendum nobis, toties ejus verbi literæ cogitatione ſunt conquirendæ: nec quoties cauſa dicenda eſt, toties ad ejus cauſæ ſepoſita argumenta revolvi nos oportet; ſed habere certos locos, qui, ut literæ ad verbum ſcribendum, ſic illi ad cauſam explicandam, ſtatim occurrant.*

11. *pilariorum ac ventilatorum*] Protulit *Pilarium omnium eminentiſſimum* ex Fabretti Inſcr. 4, p. 25, [250,] Burmannus. Nec habeo dicere, an alias occurrant hæc nomina: res quidem ſatis aperta. Sunt *pilarii* illi θαυματοποιοί, qui manuum agilitate illudunt ſpectatoribus, ut emittere videantur manu vel ſub pocillo reponere pilulam, quam retinent manu, vel in os ſibi injiciunt &c. *Ventilatores* iidem vocantur, quod ventilantium inſtar projicere manum ac retrahere ſolent, variaque geſticulatione fucum faciunt ſpectatoribus.

ceſſum extemporalem conſequi cura non poſſit) Deum tunc adfuiſſe, cum id eveniſſet, veteres oratores (ut Cicero
14 dicit [n]) aiebant. Sed ratio manifeſta eſt. Nam bene concepti affectus et recentes rerum imagines continuo impetu feruntur, quæ nonnumquam mora ſtili refrigeſcunt, et dilatæ non revertuntur. Utique vero cum infelix illa verborum cavillatio acceſſit, et curſus ad ſingula veſtigia reſtitit, non poteſt ferri [o] contorta vis, ſed, ut optime vocum ſingularum cedat electio, non continua, ſed
15 compoſita eſt. Quare capiendæ ſunt illæ, de quibus dixi, rerum imagines, quas vocari φαντασίας indicavimus, omniaque, de quibus dicturi erimus, *perſonæ*, *quæſtiones*, *ſpes*, *metus* [p], habenda in oculis, in affectus recipienda. PECTUS eſt enim, quod diſertos facit, et vis mentis. Ideoque imperitis quoque, ſi modo [q] ſunt aliquo affectu conci-
16 tati, verba non deſunt. Tum [r] intendendus animus, non in aliquam rem unam, ſed in plures ſimul continuas: UT, ſi per aliquam rectam viam mittamus oculos, ſimul omnia, quæ ſunt in ea circaque, intuemur, non ultimum tantum videmus, ſed uſque ad ultimum. Addit [s] ad dicendum etiam pudor ſtimulos, addit [t] et dicendorum exſpectata laus: mirumque [u] videri poteſt, quod, cum ſtilus ſecreto gaudeat, atque omnes arbitros reformidet, extemporalis actio auditorum frequentia, UT miles congeſtu
17 ſignorum, excitatur. Namque et difficiliorem cogitationem exprimit et expellit dicendi neceſſitas, et ſecundos impetus auget placendi cupido. Adeo præmium [x] omnia ſpectant, ut eloquentia quoque, quamquam plurimum habeat in ſe voluptatis, maxime tamen præſenti fructu lau-
18 dis opinioniſque ducatur. Nec quiſquam tantum fidat

[n] *om.* G. [o] furti Jenſ. *male.* [p] motus G. [q] non *inſ.* Jenſ. *male.*
[r] Tamen *id.* [s] *om.* G. [t] habet G. Jenſ. [u] utrumque Jenſ.
[x] pretium omnia expectant G. Jenſ.

13. *ut Cicero dicit*] Reſpicitne ad de Orat. 1, 46, *Sermone noſtro conquirimus eum virum, qui ſit ejus artis antiſtes, cujus cum ipſa natura homini magnam facultatem daret, tamen eſſe Deus putatur*, (intelligit recte Pearcius, *qui dederit illam facultatem*:) *ut et ipſum, quod erat hominis proprium, non partum per nos, ſed divinitus ad nos delatum videretur*. Cæterum ſi nomen quæris hujus Dei, eſt Mercurius: quamobrem ſtatim etiam *caducei* mentionem facit Tullius.

14. *verborum cavillatio*] Quam etiam *calumniam* vocat. Vid. 10, 1, 115.

15. *rerum imagines*] De quibus egit 6, 2, 29. 8, 3, 64. Add. 11, 3, 62. 12, 10, 6.

16. *congeſtu ſignorum*] Ubi plura in unum locum ſigna congeruntur, iiſque prælatis fit in hoſtem impetus.

ingenio, ut id ſibi ſperet incipienti ſtatim poſſe contingere; ſed, ſicut in cogitatione præcepimus [z], ita facilitatem [a] quoque extemporalem a parvis initiis paullatim perducemus ad ſummam: quæ neque perfici neque contineri, niſi uſu, poteſt. Ceterum pervenire eo debet, ut 19
cogitatio non utique melior ſit ea, ſed tutior; cum hanc felicitatem [b] non in [c] proſa modo multi ſint conſecuti, ſed etiam in [c] carmine, ut Antipater Sidonius, et Licinius Archias: credendum enim Ciceroni eſt: non quia noſtris quoque temporibus non et fecerint quidam hoc, et faciant: quod tamen ipſum non tam probabile puto [d], (neque enim habet aut uſum res, aut neceſſitatem) quam exhortandis in hanc ſpem, qui foro præparantur, utile exemplum. Neque vero tantam eſſe umquam fiduciam facili- 20
tatis velim [e], ut non breve ſaltem tempus, quod nuſquam [f] fere deerit, ad ea, quæ dicturi ſumus, diſpicienda ſumamus, quod quidem in judiciis ac foro datur ſemper. Neque enim quiſquam eſt, qui cauſſam, quam non didicerit, agat. Declamatores quoſdam perverſa ducit ambitio, ut 21
expoſita controverſia protinus dicere velint: quin etiam, quod eſt in primis frivolum ac ſcenicum, verbum petant, quo incipiant. Sed tam contumelioſos in ſe ridet invicem eloquentia: et QUI ſtultis videri eruditi volunt [g], ſtulti eruditis videntur. Si qua tamen fortuna tam ſubitam fe- 22
cerit agendi neceſſitatem, mobiliore quodam opus erit ingenio, et vis omnis intendenda rebus, et in præſentia remittendum aliquid ex cura verborum, ſi ſequi utrumque non dabitur. Tum et tardior pronuntiatio moras habet, et ſuſpenſa ac velut dubitans oratio: ut tamen deliberare, non hæſitare, videamur. Hoc, DUM egredimur e portu, 23
ſi nos nondum aptatis ſatis armamentis aget [h] ventus: deinde paullatim ſimul euntes aptabimus vela, et diſponemus rudentes, et impleri ſinus optabimus. Id potius, quam ſe inani [i] verborum torrenti dare, quaſi tempeſtatibus, quo [k] volent, auferendum. Sed non minore ſtudio 24

[z] præcipimus *iid.* [a] facult. G. [b] facilit. G. Jenſ. [c] *om. iid. bis.* [d] credo G. [e] *om.* G. Jenſ. [f] nunquam G. [g] velint G. [h] agit G. [i] mari G. [k] qui G. Jenſ.

18. *in cogitatione præcepimus*] Paullo ante 10, 6, 3.

19. *pervenire debet*] Vid. 10, 6, 4.

19. *Antipater—Archias*] De illo Cic. de Orat. 3, 50: de hoc pro ipſo c. 8.

continetur hæc facultas, quam paratur. Ars enim ſemel percepta, non labitur †: ſtilus quoque intermiſſione paullo admodum de celeritate deperdit: promtum hoc, et in expedito poſitum, exercitatione ſola continetur. Hac uti ſic optimum eſt, ut quotidie dicamus audientibus pluribus, maxime de quorum ſimus [l] judicio ac opinione [m] ſoliciti: rarum eſt enim, ut ſatis ſe quiſquam vereatur. Vel ſoli [n] tamen dicamus potius, quam [o] non omnino dicamus. Eſt illa [p] exercitatio cogitandi, totaſque materias vel ſilentio (dum tamen quaſi dicat intra [q] ſe ipſum) perſequendi, quæ nullo non et [r] tempore et [s] loco, quando non aliud agimus, explicari poteſt: et eſt in parte utilior, quam hæc proxima. Diligentius enim componitur, quam illa, in qua contextum dicendi intermittere [t] veremur. Rurſus illa [u] prior plus confert, vocis firmitatem, [x] oris facilitatem, motum corporis, qui et ipſe, ut dixi, excitat oratorem, et jactatione [z] manus, pedis ſupploſione, SICUT cauda leones facere dicuntur, hortatur. Studendum vero ſemper, et ubique. Neque enim fere tam eſt ullus dies occupatus, ut nihil lucri [a], vel ut Cicero Brutum facere

† capitur *iid. et plur. ap. Burm.* labitur *jam Aſc.* 1519. *f. Lugd.* 1538. 8vo. *&c.* [l] ſumus *iid.* [m] optione G. [n] ſolita dic. G. Jenſ. [o] quam animo dic. G. *Vid. leg.* omnino non dic. [p] alia G. Jenſ. [q] contra ipſum Jenſ. [r] ex G. eſt Jenſ. [s] re, Jenſ. [t] intromitt. G. [u] in alia G. Jenſ. [x] firmitate, oris facilitate, motu *iid. Quid ſi* firmitati, oris facilitati, motu *i. e.* motui? [z] jactationem—ſupploſionem G. [a] lucrative ut G. Jenſ.

24. *Ars enim—labitur*] Tria ſunt in oratore, quorum hic ita mentionem facit Fabius, ut alterum altero facilius vel retineri vel excidere doceat. I. *Ars* ipſa ſ. via dicendi, ratione ac præceptis comprehenſa. Hæc ſi bene ſemel percepta fuerit, *non labitur*, aut effluit animo; huic itaque nihil nocet intermiſſio. II. *Stilus*, ſive ſcribendi facultas. Hic ipſe quoque non multum, ſed aliquid tamen, amittit de celeritate ſua, ſi intermiſſus aliquamdiu fuerit. III. Sed extemporalitas, *promtum illud et in expedito poſitum*, mox perit, niſi perpetua exercitatione contineatur. Ponimus autem veram lectionem eſſe *labitur*. Si *capitur*, quod habent veteres libri, revocandum alicui videatur, is interpretari poterit ex eo verbi intellectu, quo *captus oculis*, *mente*, *membris*, dicitur, qui uſum eorum amiſit. Sed auctorem ejus formulæ requiro.

26. *ut dixi*] An reſpicit ad 1, 2, 31? Quæ enim 11, 3, 65, ſqq. præcipit, de his non uſus videtur fuiſſe præterito tempore, *dixi*.

26. *cauda leones*] Plin. H. N. 8, 16, ſ. 19. *Leonum animi index cauda—Immota ergo placidus, clemens, blandientique ſimilis, quod rarum eſt: crebrior enim iracundia. Ejus in principio, terra verberatur: incremento terga, ceu quodam incitamento, flagellantur.*

27. *ut Cicero Brutum*] Nondum inventus eſt locus; hinc tanto difficilius de vera lectione ſtatuere. Diligentiam quidem illius commendat in Orat. 10. *Jam quantum illud*

tradit, operæ ad ſcribendum, aut ad legendum, aut dicendum rapi aliquo momento temporis poſſit. Siquidem C. Carbo etiam in tabernaculo ſolebat hac uti exercitatione dicendi. Ne [b] id quidem tacendum eſt, quod eidem 28
Ciceroni placet, nullum noſtrum uſquam negligentem eſſe ſermonem: quidquid loquemur, ubicumque, ſit pro ſua ſcilicet portione perfectum. Scribendum certe numquam [c] eſt magis, quam cum multa dicemus ex tempore. Ita enim ſervabitur pondus, innatans [d] illa verborum facilitas in altum reducetur [e], SICUT ruſtici proximas vitis radices amputant [f], quæ illam in ſummum ſolum ducant, ut inferiores penitus deſcendendo firmentur. Ac neſcio an, u- 29
trumque cum cura et ſtudio fecerimus, invicem profit, ut ſcribendo dicamus diligentius, dicendo ſcribamus facilius. Scribendum ergo, quoties licebit; ſi id non dabitur, cogitandum: ab utroque excluſi, debent tamen adniti [g], ut neque deprehenſus orator, neque litigator deſtitutus eſſe videatur. Plerumque autem multa agentibus accidit, ut 30
maxime neceſſaria, et utique initia ſcribant, cetera, quæ domo afferunt [h], cogitatione complectantur, ſubitis ex tempore occurrant. Quod feciſſe M. Tullium [i] commentariis ipſius apparet. Sed feruntur aliorum quoque, et inventi forte, ut eos dicturus quiſque compoſuerat, et in libros digeſti: ut cauſſarum quæ ſunt actæ a Servio Sulpicio, cujus tres orationes exſtant. Sed hi, de quibus lo- 31
quor, commentarii ita ſunt exacti, ut ab ipſo mihi in memoriam poſteritatis eſſe videantur compoſiti. Nam Ciceronis ad præſens modo tempus aptatos libertus Tyro contraxit: quos non ideo excuſo, quia non probem, ſed ut ſint magis admirabiles. In hoc genere prorſus recipio hanc brevem annotationem, libelloſque, qui vel manu teneantur, et ad quos interim reſpicere fas ſit. Illud, quod 32
Lænas præcipit, diſplicet mihi, [l] quæ ſcripſerimus [m], in

[b] Nec Jenſ. [c] nuſquam *id.* [d] intrans G. trans in Jenſ. [e] reducatur G. Jenſ. [f] amputent Jenſ. [g] inviti G. vincere Jenſ. [h] afferant *id.* [i] ſuis comm. app. G. [l] ne (nec G.) in iis *inf.* G. Jenſ. [m] vel *inf.* Jenſ.

eſt, quod in maximis occupationibus nunquam intermittis ſtudia doctrinæ! ſemper aut ipſe ſcribis aliquid, aut me vocas ad ſcribendum.

28. *innatans—facilitas*] Vid. ad 7, 1, 45. Illud ruſticorum opus, quod hic tangit noſter, ablaqueatio eſt, deſcripta diſertiſſime et accommodate ad hunc locum a Colum. 4, 8, int. Geſner. Nimirum *proximæ vitis radices* ſunt, ſuperficiei proximæ, ἐπιπολάζουσαι.

30. *tres orationes*] Quarum mentio etiam 10, 1, 116.

ſummas, ſive commentarios et capita, conferre: facit enim et diſcendi negligentiam hæc ipſa fiducia, et lacerat ac deformat orationem. Ego autem ne ſcribendum quidem puto, quod [non [n]] ſimus [o] memoria proſecuturi. Nam hic quoque [p] accidit, ut revocet nos cogitatio ad illa elaborata, nec ſinat præſentem fortunam experiri. Sic anceps inter utrumque animus æſtuat, cum et ſcripta perdidit [q], et non quærit nova. Sed de memoria deſtinatus eſt libro proximo locus, nec huic parti ſubjungendus, quia ſunt alia prius nobis dicenda.

[n] *Hoc* non *inſeruit ex conj. Regius*; *retinuere Ald. Colin. it. Capper.* [o] ſumus G. [p] hoc G. [q] perdit G. Jenſ.

32. *lacerat ac deformat*] Cum enim quædam eorum, quæ ſcripta ſunt in commentariis amplioribus, memoriæ adhuc obverſentur, quædam exciderint, quædam ex parte tantum ſe oſtendant, emergantque: hinc tenorem orationis multum interpellari, ac diſſimilitudinem quandam oriri neceſſe eſt, quin illa *concurrentis oris* vitia exiſtere, de quibus II, 3, 121.

32. *quod [non] ſimus—proſecuturi*] Non video, quî abeſſe poſſit negatio. Ex diſciplina Fabii aut ſcribenda eſt actio, et memoria complectenda: aut, ſi hoc fieri per anguſtias temporis non poſſit, ne ſcribenda quidem. Hoc toto capite de memoria II, 2, inculcat. Hoc ipſa hic ſeries cogit. Incluſi tamen, ut lector tanto facilius moneatur, hic tentatum aliquid contra libros.

M. FABII QUINCTILIANI

DE

INSTITUTIONE ORATORIA

LIBER UNDECIMUS.

PARATA, ſicut ſuperiori libro continetur, facultate ſcribendi, cogitandique, et ex tempore etiam, cum res poſcet, orandi, proxima eſt cura, ut *dicamus apte:* quam virtutem quartam elocutionis Cicero [a] demonſtrat, quæque [b] meo
2 quidem judicio maxime neceſſaria eſt [c]. Nam cum ſit ornatus orationis varius et multiplex, conveniatque alius alii: niſi fuerit accommodatus rebus atque perſonis, non modo non [d] illuſtrabit eam, ſed etiam deſtruet, et vim rerum in contrarium vertet. Quid enim prodeſt, eſſe verba et Latina, et ſignificantia, et nitida, figuris etiam numeriſque elaborata, niſi cum iis, in quæ judicem duci formaque volumus, conſentiant? Si genus ſublime dicendi
3 parvis in cauſſis, parvum limatumque grandibus, lætum triſtibus, lene aſperis, minax ſupplicibus, ſubmiſſum concitatis, trux atque violentum jucundis adhibeamus? UT monilibus, et margaritis, ac veſte longa, quæ ſunt orna-

[a] eſſe *inſ.* G. [b] eſt *inſ.* G. Jenſ. [c] *om. iid.* [d] *om. Voſſ. ap. Burm. vid. not.*

I, 1. *Cicero*] De Orat. 3, 10. *Quinam igitur dicendi eſt modus melior, quam ut Latine, ut plane, ut ornate, ut ad id, quodcunque agetur, apte congruenterque dicamus?*

2. *non modo non illuſtrabit*] Poterat alicui in mentem venire, poſterius *non* in hoc commate recte abeſſe in libris Voſſianis; nec ſane poteſt negari, producta eſſe a viris doctis exempla, ubi etiam nulla ſequente nova negatione illud poſterius *non* omittatur. Sed cum hoc genus exempla rariſſima ſint, et plane rationi adverſa; aliorum autem plena omnia, et ratio in promtu: malim librariorum fidem accuſare, quoties non ſequitur *nedum, ne quidem, vix*, aut ex eo genere aliquid. Hæc etiam Perizonii ſententia ad Sanct. Minerv. 4, 7, 5 et 6. p. 694. ſq.

menta feminarum, deformentur [e] viri, nec habitus triumphalis, quo nihil excogitari poteſt auguſtius, feminas deceat. Hunc locum Cicero breviter in tertio de oratore 4
libro perſtringit: neque tamen [f] videri poteſt quidquam omiſiſſe, dicendo, *non omni cauſſæ, nec auditori, nec perſonæ, nec tempori congruere orationis unum genus.* Nec fere pluribus in Oratore eadem. Sed illic L. Craſſus, cum apud ſummos oratores, homineſque eruditiſſimos dicat, ſatis habet, partem hanc velut notare inter agnoſcentes. Et hic Cicero alloquens Brutum teſtatur eſſe hæc ei nota, 5
ideoque brevius a ſe dici, quamquam ſit fuſus locus, tracteturque a philoſophis latius. Nos inſtitutionem profeſſi, non ſolum ſcientibus iſta, ſed etiam diſcentibus tradimus: ideoque paullo pluribus verbis debet [g] haberi venia. Quare notum ſit nobis ante omnia, quid *conciliando, docendo, movendo* judici conveniat: quid quaque parte ora- 6
tionis petamus. Ita neque vetera, aut [h] tranſlata, aut ficta verba in [i] *incipiendo* [i], *narrando, argumentando* tractabimus, neque decurrentes [m] contexto nitore circuitus, ubi dividenda erit cauſſa, et in partes ſuas digerenda [n], neque humile atque quotidianum ſermonis genus, et compoſitione ipſa diſſolutum, epilogis dabimus, nec jocis [o] lacrimas, ubi opus erit miſeratione, ficcabimus. Nam ornatus 7
omnis non tam ſua, quam rei, cui adhibetur, conditione conſtat: nec plus refert, quid dicas, quam quo loco. Sed totum hoc, *apte dicere*, non *elocutionis* tantum genere conſtat, ſed eſt [p] cum *inventione* commune. Nam ſi tantum habent etiam [q] verba momentum, quanto res ipſæ majus? Quarum quæ eſſet obſervatio, ſuis locis ſubinde ſubjecimus. Illud eſt [r] diligentius docendum [s], eum demum di- 8
cere apte, qui, non ſolum *quid* [t] *expediat*, ſed etiam *quid deceat*, inſpexerit. Nec me fugit, plerumque hæc eſſe conjuncta. Nam quod decet [u], fere prodeſt: neque alio magis animi judicum conciliari, aut, ſi res in contrarium tulit, alienari ſolent. Aliquando tamen et hæc diſſen- 9

[e] deformantur G. *Sed nihil mutandum.* [f] tam G. [g] decet G. *male.* [h] nec G. [i] *om.* G. Jenſ. [i] imponendo G. [m] decurrentis G. Jenſ. [n] dirigenda G. [o] locis G. [p] etiam G. Jenſ. [q] et *id.* [r] etiam G. [s] dicendum Jenſ. [t] quod G. [u] deceat G. Jenſ.

4. *Cicero*] De Orat. 3, 55. Nec tamen hæc Fabii verba ita accipienda, quaſi plane nihil, præter verba laudata, eſſet apud Ciceronem de hoc argumento. Sunt enim pluſcula. Ita illud *aptum*, quod εὐφυὲς vocat, tractat in Oratore c. 21. ſq.

8. *quod decet, fere prodeſt*] Vid. quæ laudamus ad 8, pr. 19.

tiunt. Quoties autem pugnabunt, ipſam utilitatem vincet quod decet. Nam quis neſcit, nihil magis profuturum ad abſolutionem Socrati[x] fuiſſe, quam ſi eſſet uſus illo judiciali genere defenſionis, et oratione ſubmiſſa conciliaſſet judicum animos ſibi, crimenque ipſum ſolicite redarguiſſet? Verum id eum minime decebat: ideoque ſic egit, ut qui pœnam ſuam honoribus ſummis eſſet æſtimaturus. Maluit enim vir[z] ſapientiſſimus, quod ſupereſſet ex vita, ſibi perire[a], quam quod præteriſſet. Et quando ab hominibus ſui temporis parum intelligebatur, poſterorum ſe judiciis reſervavit, brevi detrimento jam ultimæ ſenectutis ævum ſæculorum omnium conſecutus. Itaque quamvis Lyſias, qui tum in dicendo præſtantiſſimus habebatur, defenſionem illi ſcriptam attuliſſet[b], uti ea noluit: cum bonam quidem, ſed parum ſibi convenientem, judicaſſet. Quo vel ſolo patet, non perſuadendi, ſed bene dicendi finem in oratore ſervandum, cum interim perſuadere deforme ſit. Non fuit hoc utile abſolutioni: ſed (quod eſt majus) homini fuit. Et[c] nos ſecundum communem potius loquendi conſuetudinem, quam ipſam veritatis regulam, diviſione hac utimur[d], ut ab eo, quod deceat, utilitatem ſeparemus. Niſi forte prior ille Africanus, qui patria cedere, quam[e] cum tribuno plebis humillimo contendere de innocentia ſua maluit, inutiliter ſibi videtur conſuluiſſe: aut P. Rutilius, vel quum illo pene Socratico genere defenſionis eſt uſus, vel quum, re-

[x] Socratis Jenſ. [z] *om. id.* [a] aperire Jenſ. *male.* [b] obtul. G. Jenſ. [c] Etiam Jenſ. [d] utamur G. [e] quantum tr. G.

9. *Socrati*] Tractat hunc locum in primis Xenophon, et rationis, quam ſecutus ſit Socrates, cauſas reddit in Apologiæ Socratis principio.

10. *pœnam—æſtimaturus*] Cic. de Orat. 1, 54, *Erat enim Athenis, reo damnato, ſi fraus capitalis non eſſet, quaſi pœnæ æſtimatio* &c. Legendus enim totus eſt locus, ſi cui hic brevis nimis videatur Fabius. *Pœnæ*, inquam, *æſtimatio*. Neque enim audiendus videtur Lambinus, licet etiam doctiſſimo Pearcio fere perſuaſerit, de omittendo nomine *pœnæ*, quod tum libri antiqui tuentur, (v. g. editio Omniboni 1495, f.) tum hic ipſe Fabii locus: et cum *lis æſtimari* dicitur, eadem *pœna* æſtimatur, quæ pretium *litis* aut facinoris eſt.

11. *non perſuadendi*] Qua de re ſupra copioſe diſputat 2, 15. int.

12. *Africanus, qui patria*] Enarrat Liv. 38, 51. ſq.

12. *P. Rutilius*] De quo tum alia Cic. de Orat. 1, 53, tum iſta, *Cum eſſet ille vir exemplum innocentiæ, cumque illo nemo neque integrior eſſet in civitate neque ſanctior, non modo ſupplex judicibus eſſe noluit, ſed ne ornatius quidem aut liberius cauſam dici ſuam, quam ſimplex ratio veritatis ſinebat.* Add. Val. Max. 6, 4, 4.

vocante eum[f] P. Sylla, manere in exilio maluit, quid[g] sibi maxime conduceret, nesciebat. Hi vero parva illa, 13
quæ abjectissimus quisque animus utilia credit, si cum
virtute conferantur, despicienda judicaverunt: ideoque
perpetua sæculorum admiratione celebrantur. Neque nos
simus tam humiles, ut, quæ laudamus, inutilia credamus.
Sed hoc[h] qualecumque discrimen raro admodum evenit[i]. 14
Ceterum[l] idem fere (ut dixi) in omni genere causarum
et proderit, et decebit. Est autem, quod omnes et sem-
per et ubique, suadere[m] ac dicere honeste[n]: contraque[o]
neminem ullo umquam in loco, turpiter. Minora vero,
quæque[p] sunt ex mediis, plerumque[q] sunt talia, ut aliis
sint concedenda, aliis non sint, aut *pro persona, tempore,*
loco, causa magis ac minus vel excusanda[r] debeant vi-
deri, vel reprehendenda. Cum dicamus autem de rebus 15
aut alienis, aut nostris, dividenda ratio est eorum, dum
sciamus pleraque neutro loco convenire. In primis igi-
tur[s] OMNIS sui vitiosa jactatio est, eloquentiæ tamen in
oratore præcipue: affertque audientibus non[t] fastidium
modo, sed plerumque etiam odium. Habet enim mens 16
nostra natura sublime quiddam et erectum, et impatiens
superioris. Ideoque abjectos, aut submittentes se, liben-
ter allevamus, quia hoc facere tamquam majores vide-
mur: et, quoties discessit æmulatio, succedit humanitas.
At qui se supra modum extollit, premere ac despicere
creditur, nec tam se majorem, quam minores ceteros fa-
cere. Inde invident humiliores. Hoc vitium est eorum, 17
qui nec cedere[u] volunt, nec possunt contendere: rident

[f] eo G. [g] quod G. Jens. [h] *om.* G. [i] eveniet G. *rectr.* [l] *om.* G. [m] persuadere G. [n] *Sic* G. Jens. *it. Voss.* 1, 3, *ap. Burm.* facereque deceat *inf. al.* [o] contra quem Jens. [p] quæ G. [q] plura G. Jens. [r] excusata *iid.* [s] enim Jens. [t] non fast. *om.* G. [u] credere Jens.

14. *Est autem, quod*] *Est* quiddam *quod omnes, et semper, et ubique*, decet: quidnam? *suadere ac dicere honeste. Contra* est, quod *neminem ullo umquam in loco* decet: quid? suadere ac dicere *turpiter*. Si ita expleveris brevitatem Fabii, apparet non opus esse verbis illis, quæ injusta possessione deturbavimus; quin eis pulcherrimam sententiam obscurari et corrumpi. Aperte eam firmat s. 42.

15. *neutro loco convenire*] Quæ non conveniunt, cum de nobis dicimus, ea neque decora sunt, cum de aliis &c.

15. *vitiosa jactatio*] Cic. Divin. in Cæc. 11, *Cum omnis arrogantia odiosa est, tum illa ingenii atque eloquentiæ multo molestissima.* Id. Orat. 42, *Eloquentiam illi ipsi qui consecuti sunt, tamen ea se valere dissimulant* &c. plura enim sunt ibi Patre eloquentiæ dignissima.

ſuperiores, improbant boni [x]. Plerumque vero deprehendas arrogantium [z] fallacem de [a] ſe opinionem: ſed in veris [b] quoque ſufficit conſcientia. Reprehenſus eſt in hac parte non mediocriter Cicero, quamquam is quidem rerum a ſe geſtarum major, quam eloquentiæ, fuit in ora-
18 tionibus utique jactator. At plerumque illud quoque non ſine aliqua ratione fecit [c]. Aut enim tuebatur eos, quibus erat uſus adjutoribus in opprimenda conjuratione, aut reſpondebat invidiæ: cui tamen non fuit par, ſervatæ patriæ pœnam paſſus exſilium: ut illorum, quæ egerat [d] in conſulatu, frequens commemoratio poſſit videri non glo-
19 riæ magis, quam defenſioni, data. Eloquentiam quidem cum pleniſſimam diverſæ partis advocatis concederet, ſibi numquam in agendo immodice arrogavit. Illius ſunt [e] enim, *Si quid eſt in me ingenii, judices, quod ſentio quam ſit exiguum:* et, [f] *Nam quo minus ingenio poſſum, ſubſidium*
20 *mihi diligentia comparavi.* Quinetiam contra Q. Cæcilium de accuſatore [g] in Verrem conſtituendo, quamvis multum eſſet in hoc quoque momenti, uter ad agendum magis idoneus veniret, dicendi tamen facultatem magis

[x] *Sic* G. *Sic conjecerat Reg. Sic MSS. plur. ap. Bur. et Obr.* bonis Jenſ. bonos *al.* [z] arrogantiam G. [a] de ſe *om.* G. [b] *Sic* G. *et plur. ap. Bur.* in his veri *al.* [c] facit G. Jenſ. [d] egerat conſul G. [e] ſunt enim *om.* G. [f] et quia minus G. et quod minus Jenſ. [g] accuſatorem G.

17. *improbant boni*] Jactatorem oderunt omnes, ſed diverſo modo, pro diverſo hominum vel animo vel ſtatu. *Invident humiliores*, qui contendere non poſſunt, ſi iidem non ſint patientes, ut velint cedere: *rident ſuperiores*, ut hominem abſurdum, et qui fruſtra conetur; *improbant boni* viri, qui neque invidere volunt, neque ridere, in re miſericordia potius, quam invidia vel riſu adeo digna. Sic eadem emendationis noſtræ rationem reddidimus.

17. *ſed in veris quoque*] *In veris* quoque eloquentiæ bonis *ſufficit* ſapienti viro *conſcientia* ſua, quo minus opus eſſe putat, ut aliorum admirationem de ſe prædicando concitet. Hæc ſententia, puto, planiſſima eſt et digna Fabio. Qui alteram lectionem prætulere, non indicarunt, qua re inducti fecerint; aut quorſum illud *his* referendum ſit.

17. *major, quam eloquentiæ*] Hoc enim jactationis genus vel maxime deprecatur loco modo laudato, ſ. Divin. in Cæc. 11.

19. *Si quid eſt*] Principium Orationis pro Archia Poeta. *Nam quo minus* pro Quinctio c. 1.

20. *de accuſatore*] Non damnanda eſt temere Gothana lectio. Quid ſi fuit vetus formula et titulus, ut *de in jus vocando, de in litem jurando*, ſic *de conſtituendo accuſatorem?* Varro R. R. 3, 9, 12, *in ſupponendo ova.* De Gerundiis in *dum* plura exempla protulimus in Lexico Ruſtico, et plura volentes remiſimus ad Drakenb. ad Sil. 15, 105.

illi detraxit, quam arrogavit ſibi: *ſeque non conſequutum, ſed omnia feciſſe, ut poſſet eam conſequi*, dixit. In epiſtolis 21
aliquando familiariter apud amicos, nonnumquam in dialogis, aliena [h] tamen perſona, verum de eloquentia ſua dicit. Et [i] aperte tamen gloriari, neſcio an ſit magis tolerabile vel ipſa vitii hujus ſimplicitate, quam illa jactatione [ii] perverſa, ſi abundans opibus pauperem ſe [k], nobilis obſcurum, et potens infirmum, et [l] diſertus imperitum plane et infantem vocet. Ambitioſiſſimum gloriandi ge- 22
nus eſt, etiam deridere. Ab aliis ergo laudemur. Nam ipſos, ut Demoſthenes ait, *erubeſcere, etiam cum ab aliis laudabimur* [ll], *decet*. Neque hoc dico, non aliquando de rebus a ſe geſtis oratori eſſe dicendum, ſicut eidem Demoſtheni pro Cteſiphonte: quod tamen ita emendavit, ut neceſſitatem id faciendi oſtenderet, invidiamque omnem in eum regereret [m], qui hoc ſe coegiſſet. [n] Et M. 23
Tullius ſæpe dicit de oppreſſa conjuratione Catilinæ: ſed

[h] cum perſona G. Jenſ. [i] Verum gloriari Kapp. *et V. C. Alm.* [ii] jactatio *conj. Rollin.* [k] *Sic V. C. Alm. Voſc.* 1542. *f. Steph.* neget *inf. al.* [l] *Sic quos modo laudavimus, et inſuper* G. Jenſ. quam ſi ſe diſ. *al. ab Aſcenſ. inde* 1519. *f.* [ll] laudamur Jenſ. [m] regeret *id.* [n] Sed *inf. id.*

20. *ſeque non conſequutum*] Moderate ſane Div. in Cæc. 12, *Fortaſſe dices, Quid? ergo hæc in te ſunt omnia*, quæ modo ab actore hujus cauſſæ deſideraſti? *utinam quidem eſſent! veruntamen ut eſſe poſſent, magno ſtudio mihi a pueritia eſt elaboratum*. Cæterum de toto hoc crimine jactantiæ Ciceroni impacto vid. Andr. Schott. Ciceron. a Calumn. Vind. c. 2.

21. *quam illa jactatione*] Non eſt opus conjectura Rollini, intelligitur enim ἀπὸ τῦ κοινῦ *gloriari*. Cæterum quibus auctoribus hic immutaverimus lectionem, ab aliquo inde tempore receptam, indicatum eſt. Tanto æquius eam ferent idonei judices, ſi gradus corruptionis inſpiciant. Primo ſcioli alicujus opere inculcatum eſt præter Fabii ſententiam illud *neget*. Deinde cum obſervaret Aſcenſius, puto, (poſt Jenſonium atque Aldum certe aliquis) parum ſic ſibi conſtare ſententiam, pro *et* induxit *quam*; qua ratione tectum aliquo modo vitium eſt: ſed, ut ſolet, perverſa curatione auctum.

22. *Ambitioſiſſimum*] Hic cauſam adfert, cur perverſa illa, quam adhuc deſcripſit, jactatio tantopere exoſa ſit. *Ironiæ* enim eſt, *deriſio* eſt, quæ accedit, ut cumulus quidam, jactationi: qui ad dictum modum ſe jactat, ille inſuper *etiam deridet*. Eam hic vim habet ἡ *etiam*, quam εἶτα Græcorum, et ipſum *etiam* ſexcenties alias, v. g. Ter. Eun. 5, 2, 21, *Vix me contineo, quin involem in Capillum: monſtrum! etiam ultro deriſum advenit!*

22. *neceſſitatem id faciendi*] In procem. c. 2. Πολλάκις λέγειν ἀναγκασθήσομαι περὶ ἐμαυτῦ. Πειράσομαι μὲν ὧν ὡς μετριώτατα τῦτο ποιεῖν· ἤ, τι γ' ἂν τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἀναγκάζῃ, τῦτο τὴν αἰτίαν ἄτος ἐχει, ὁ τοιῦτον ἀγῶνα ἐνεγκάμενος.

23. *Et M. Tullius*] Eleganter ipſe cauſam dicit pro Domo c. 35, *Quis unquam audivit, cum ego de me niſi coactus ac neceſſario dicerem?* &c.

modo id virtuti Senatus, modo providentiæ Deorum immortalium assignat. Plerumque contra inimicos atque obtrectatores plus vindicat sibi. Erant enim tuenda, cum
24 objicerentur. In carminibus utinam peperciſſet, quæ non deſierunt carpere maligni,

Cedant arma togæ, concedat laurea linguæ:

et,

O fortunatam natam me conſule Romam:

et, *Jovem illum, a quo in concilium deorum advocatur:* et, *Minervam, quæ omnes eum artes edocuit:* quæ sibi ille, se-
25 cutus quædam Græcorum exempla, permiſerat. Verum eloquentiæ ut indecora jactatio, ſic nonnumquam concedenda fiducia eſt. Nam quis reprehendat hæc? *Quid putem? contemtumne me? Non video nec in vita, nec in gratia, nec in rebus geſtis, nec in hac mea mediocritate ingenii,*
26 *quid deſpicere poſſit Antonius.* Et paullo poſt apertius: *An decertare mecum voluit contentione dicendi? Hoc quidem beneficium eſt. Quid enim plenius, quid uberius, quam mihi*
27 *pro me, et contra Antonium dicere?* Arrogantes et illi, qui ſe judicaſſe de cauſſa, nec aliter affuturos fuiſſe proponunt.

24. *Cedant arma*] Quantas tragœdias de hoc verſu, quem in Poemate de conſulatu ſuo Tullius poſuerat, Piſo excitaverit, videre licet ex reſponſione Ciceronis c. 29, ſq. ubi etiam Plutarchi cenſuram adfert Lambinus. Pro ultimo verbo verſus, *linguæ, laudi* eſt in Ciceronis l. c. et tuentur Gronovius pater, atque Grævius. Reſpondit de eodem crimine etiam Antonio Phil. 2, 8.

24. *O fortunatam*] Alterum crimen, in quo malum etiam poetam dicunt Ciceronem; quod lepide illi etiam exprobrat Juvenalis 10, 122, et qui ibi laudantur a Grangæo. Sed defendit laudatus modo Schottus c. 10.

24. *Jovem—Minervam*] Etiam hæc varie objecta ab inimicis, Clodio præſertim, qui fictionem poeticam e libris de conſulatu arripuerant. Retorquet aſperrime pro Domo c. 34, *Hic tu me etiam gloriari vetas. Negas eſſe ferenda, quæ ſoleam de me prædicare; et homo facetus inducis etiam ſermonem urbanum ac venuſtum: me dicere ſolere, eſſe me Jovem: eundemque dictitare, Minervam eſſe ſororem meam. Non tam inſolens ſum,* (intell. ſi vera dicis, Clodi) *quod Jovem eſſe me dico, quam ineruditus, quod Minervam ſororem Jovis eſſe exiſtimo.* Hæc unice vera lectio, a Grutero prolata, et repetita a Gronovio: quam poſtea deſertam non oportuit. Reliqua, quibus Clodium configit, omittimus, quia ſine varietate leguntur. Cæterum Minervam præter ceteros Deos cultam a Cicerone, vel illa *Cuſtos urbis*, in Capitolio ab ipſo poſita, ſatis declarat.

25. *Quid putem*] Phil. 2, 1. Illa tamen *Quid enim plenius* &c. non tam ad laudem eloquentiæ Tullianæ, quam ad argumenti ubertatem pertinent, in quo oratio deeſſe vel minus diſerto non poſſit.

Nam et inviti judices audiunt præſumentem partes ſuas: nec hoc oratori contingere inter adverſarios, quod Pythagoræ inter diſcipulos contigit, poteſt, *Ipſe dixit*. Sed iſtud magis minuſve[o] vitioſum eſt pro perſonis dicentium. Defenditur enim aliquatenus *ætate*, *dignitate*, *auctoritate*: quæ tamen vix in ullo tanta fuerint, ut non hoc affirmationis genus temperandum ſit aliqua moderatione, ſicut omnia, in quibus patronus argumentum ex ſe ipſo petet. Quod fuiſſet tumidius[p], ſi[q] criminis loco eſſe[r] negaſſet Cicero, Equitis Romani eſſe filium, ſe defendente. At ille fecit hoc etiam favorabile, conjungendo cum judicibus dignitatem ſuam: *Equitis autem Romani eſſe filium, criminis loco poni ab accuſatoribus, neque his judicantibus oportuit, neque defendentibus nobis*. Impudens, tumultuoſa, iracunda actio, omnibus indecora: ſed ut quiſque ætate[s], dignitate, uſu præcedit, magis in ea reprehendendus[t]. Videas autem rixatores quoſdam neque judicum reverentia, neque agendi more ac modo, contineri. Ex quo ipſo mentis habitu manifeſtum ſit, tam in ſuſcipiendis, quam in agendis cauſſis nihil penſi habere. Profert enim mores plerumque oratio, et animi ſecreta detegit. Nec ſine cauſſa Græci prodiderunt, *Ut vivat*[u], *quemque etiam dicere*. Humiliora illa vitia, ſubmiſſa adulatio, affectata ſcurrilitas, in rebus ac verbis parum modeſtis ac pudicis vilis pudor,

[o] minervæ G. *ex compendiis ſyllabarum* us *et* er *in MSS.* [p] timidius Jenſ. [q] niſi G. [r] *om.* G. Jenſ. [s] erat G. [t] reprehendens G. reprehendes Jenſ. [u] juvat G. Jenſ.

27. *præſumentem partes*] Occupantem et præripientem: ſic ſumi diximus 10, 5, 4.

28. *Equitis autem Romani*] Ex Cœliana c. 2.

29. *magis—reprehendendus*] Cum enim impudentia, tumultus, iræ, ſoleant eſſe malæ cauſæ vel imbecillorum hominum præſidia, turpiter etiam ad ea confugit, qui alia habet, quibus nitatur. Solebat aliquis literarum omnium expers ventitare ad Academicas diſputationes, atque interrogatus, cur id ageret, reſpondere, ſe videre velle, uter vinceret. Cum objiceretur, qui id poſſet Latinæ linguæ rudis? At ego, inquit, uter iraſcatur obſervo; cum enim liquido mihi conſtat cauſa eſſe vel eruditione inferiorem.

30. *Ut vivat, quemque*] Pervulgata Græcis Latiniſque ſcriptoribus ſententia; quorum loca dederunt Menag. ad Diog. Laert. 1, 58, ſive illud Solonis, Λόγον εἴδωλον εἶναι τῶν ἔργων, et Davis. ad Cic. Tuſc. 5, 16; qui tamen in eo fallitur, quod hic apud Fabium legendum putat, *vivit*, non *vivat*; cum tamen indefinita oratio conjunctivum poſtulet.

30. *vilis pudor*] h. e. contemtus, conculcatus; verbo, impudentia. Pertinet huc illud Apuleii Apol. p. 274. extr. Elmenh. *Pudor veluti veſtis, quanto obſoletior eſt, tanto incurioſius habetur.*

in omni negotio neglecta auctoritas: quæ fere accidunt
31 iis, qui nimium aut blandi esse, aut ridiculi volunt. Ipsum etiam eloquentiæ genus alios aliud decet. Nam neque tam plenum, et erectum, et audax, et præcultum [x] senibus convenerit, quam pressum, et mite, et limatum, et quale intelligi vult Cicero, cum dicit, orationem suam cœpisse *canescere*; sicut vestibus quoque non purpura coc-
32 coque [z] fulgentibus illa ætas satis apta sit. In juvenibus etiam uberiora paullo, et pene periclitantia feruntur. At in iisdem siccum, et solicitum, et contractum dicendi propositum, plerumque affectatione ipsa severitatis invisum est: quando etiam morum senilis auctoritas immatura in
33 adolescentibus creditur. Simpliciora militares decent. Philosophiam ex professo (ut quidam faciunt) ostentantibus, parum decori sunt plerique orationis ornatus, maximeque ex affectibus, quos illi vitia dicunt. Verba quoque exquisitiora, et compositio numerosa tali proposito [a]
34 diversa. Non enim solum illa lætiora, qualia a Cicerone dicuntur, *Saxa atque solitudines voci respondent*; sed etiam illa, quamquam plena sanguinis, *Vos enim jam, Albani tumuli atque luci, vos, inquam, imploro atque testor, vosque, Albanorum obrutæ aræ, sacrorum populi Romani sociæ et*
35 *æquales*; non conveniant barbæ illi atque tristitiæ. At vir civilis, vereque sapiens, qui se non otiosis disputationibus, sed administrationi reipublicæ dediderit [b], (a qua longissime isti, qui philosophi vocantur, recesserunt) omnia, quæ ad efficiendum oratione, quod proposuerit [c], valent, libenter adhibebit: cum prius, quod [d] honestum sit, effi-
36 cere in animo suo constituerit. Est quod principes deceat, aliis non concesseris. Imperatorum ac triumphalium [e] separata est aliqua ex parte ratio eloquentiæ: sicut Pompeius abunde disertus rerum suarum narrator: et hic,

[x] petulcum G. [z] crocoque G. Jens. [a] propofita G. propositio Jens. *male utrumque.* [b] dederit G. [c] propofuerint Jens. [d] quid G. Jens. [e] triumphantium Jens.

31. *orationem—canescere*] Bruto c. 2. *Cum ipsa oratio jam nostra canescceret, haberetque suam quandam maturitatem et quasi senectutem.*

31. *purpura coccoque*] Non ausim damnare antiquam lectionem *crocoque*. Phrygibus objicitur Æn. 9, 614, *picta croco et fulgenti mitrâ vestis*. Neque me movet, *crocotas* fuisse mulierum et effeminatorum: nec enim sexum hic distinguit Quinctilianus; et est etiam in feminis ætatis aliquod hac parte discrimen.

34. *Saxa atque solitudines*] Pro Archia 8. *Vos enim Albani* pro Milon. 31.

qui bello civili se interfecit, Cato eloquens senator fuit. Idem dictum sæpe in alio liberum, in alio furiosum, in 37
alio superbum est. Verba adversus Agamemnonem a Thersite habita ridentur: da[f] illa Diomedi, aliive cui pari[g], magnum animum[h] ferre præ se videbuntur. *Ego te consulem putem*, inquit L. Crassus Philippo, *cum tu me non putes senatorem?* Vox honestissimæ libertatis, non tamen ferres[i] quemcumque dicentem. Negat se magni 38
facere aliquis poetarum, *utrum Cæsar ater an albus homo sit:* insania: verte, ut[k] idem Cæsar de illo dixerit, arrogantia est. Major in personis observatio est apud comicos tragicosque. Multis enim utuntur[l], et variis. Eadem et eorum, qui orationes aliis scribebant[m], fuit ratio; et declamantium est. Non enim semper ut advocati, sed plerumque ut litigatores dicimus. Verum etiam in iis caus- 39
sis, quibus advocamur[n], eadem[o] differentia diligenter est custodienda. Utimur enim fictione personarum, et velut ore alieno loquimur: dandique sunt iis, quibus vocem accommodamus, sui mores. Aliter enim P. Clodius, aliter Appius Cæcus: aliter Cæcilianus ille, aliter Terentianus pater fingitur. Quid asperius lictore Verris? *Ut adeas,* 40
tantum dabis. Quid fortius illo, cujus inter ipsa verberum supplicia una vox audiebatur, *Civis Romanus sum?* Quam dignæ Milonis in peroratione ipsa voces eo viro, qui pro republica seditiosum civem toties compescuisset, quique insidias virtute superasset? Denique non modo quot in 41
caussa, totidem in prosopopœia sunt varietates: sed hoc etiam plures, quod in his puerorum, feminarum, populo-

[f] at G. Jens. [g] par G. [h] *om.* G. [i] feres G. *forte* feras. [k] in G. [l] utimur G. [m] scribebat G. [n] advocamus G. Jens. [o] ea G.

37. *a Thersite*] Ἰλ. Β'. 225—242. *Ego te consulem* Cic. de Orat. 3, 1, extr. *aliquis poetarum,* Catullus car. 92. Quod autem *insaniam* vocat Fabius, ita verum puto, si constet, Cæsare Dictatore ista, et quæ his sunt apud eum similia, scripta a Catullo, quod quidem mihi non sit probabile: et ostendit Vossius ad hunc poetam p. 83 circa ipsa belli civilis initia eum esse mortuum.

38. *orationes aliis scribebant*] Qualem Lysias Socrati obtulit Cic. de Orat. 1, 54.

39. *Aliter enim P. Clodius*] Summa omnia ex Cœliana Ciceronis, qui c. 15 introducit expostulantem acerrime cum Clodia Appium Cæcum, leniter, fraterneque et amatorie monentem eandem P. Clodium; tum c. 16 vehementem ac durum Cœlio patrem Cæcilianum, leniorem autem et clementem Terentianum. Itaque nihil opus est huc advocare Cæcilianum stultum senem de incommodis senectutis conquerentem ex Catone M. c. 8.

40. *lictore Verris*] In Verr. 5, 45. Quod statim sequitur, *Civis R. sum* est ex eadem c. 62.

rum, mutarum [p] etiam rerum assimulamus affectus, quibus
42 omnibus debetur suus decor. Eadem in iis, pro quibus agemus, observanda [q] sunt. Aliter enim pro alio sæpe dicendum est, ut quisque [r] *honestus, humilis, invidiosus* [s], *favorabilis erit*, adjecta propositorum quoque et anteactæ vitæ differentia. Jucundissima vero in oratore *humanitas* [t], *facilitas, moderatio, benevolentia*. Sed illa quoque diversa bonum virum decent, malos odisse, publica vice commoveri, ultum [u] ire scelera et injurias: et omnia, ut initio
43 dixi, honesta. Nec tantum, *quis* et *pro quo*, sed etiam, *apud quem* dicas, interest. Facit enim et fortuna discrimen et potestas: nec eadem apud principem, magistratum [x], senatorem, privatum, tamen [y] liberum, ratio est [z]: nec eodem sono publica judicia, et arbitrorum disceptа-
44 tiones aguntur. Nam ut orantem pro capite solicitudo deceat et cura, et omnes ad amplificandam orationem quasi machinæ: ita in parvis rebus judiciisque [a] vana sint eadem, rideaturque merito, qui apud disceptatorem de re levissima sedens dicturus, utatur illa Ciceronis confessione, *non modo se animo commoveri, sed etiam corpore ipso perhor-*
45 *rescere*. Quis vero nesciat, quin aliud dicendi genus poscat gravitas senatoria, aliud aura popularis? cum etiam singulis judicantibus, non idem apud graves viros, quod leviores; non idem apud eruditum, quod militarem, ac rusticum deceat: sitque nonnumquam submittenda et contrahenda oratio, ne judex eam vel intelligere vel ca-
46 pere non possit. Tempus quoque ac locus egent observatione propria. Nam et tempus tum lætum, tum triste, tum liberum, tum angustum est, atque ad hæc omnia
47 componendus orator: et loco publico, privatone [b]; celebri, an secreto; aliena civitate, an tua; in castris denique [c], an foro dicas, interest plurimum, ac suam quidque [d] formam, et proprium quemdam [e] modum eloquentiæ pos-

[p] multarum Jens. [q] obvers. G. [r] quisquis G. [s] insidiosus G.
[t] jucunditas G. [u] ultum G. [x] magistrum Jens. [y] tantum *id.*
[z] *om. id.* [a] judicibusque *id.* [b] privatoque G. [c] quoque *id.*
[d] quicunque Jens. [e] *om. id.*

42. *initio dixi*] Nempe hujus argumenti, de eo quod decet s. 14.

43. *tamen liberum*] Non displicet Jensoniana lectio *tantum liberum*, h. e. in quo nihil aliud sit, cujus rationem habere orator debeat, quam libertas.

44. *Ciceronis confessione*] Ex Divin. in Cæc. c. 13, ubi tamen pro *corpore ipso*, *toto* legitur.

46. *Nam et tempus*] Interpunxi, ut ἀλληλουχία et continuatio utriusque *et* melius appareat. Vid. ad 9, 4, 72.

cit: cum etiam in ceteris actibus vitæ non idem in foro, curia, campo, theatro, domi [f], facere conveniat; et pleraque, quæ natura non sunt reprehendenda, atque ideo [g] interim sunt necessaria, alibi quam mos permiserit [h], turpia habeantur. Illud jam diximus, quanto plus nitoris et 48
cultus demonstrativæ materiæ, ut ad delectationem audientium compositæ, quam, quæ sunt in actu et contentione, suasoriæ judicialesque permittant. Hoc adhuc adjiciendum, aliquas etiam, quæ sunt egregiæ dicendi virtutes, quo minus deceant [i], effici conditione causarum. An 49
quisquam tulerit reum in discrimine capitis, præcipue qui apud victorem et principem pro se ipse dicat, frequenti translatione, fictis ac repetitis ex vetustate verbis, compositione, quæ sit maxime a vulgari usu remota, decurrentibus periodis, quam lætissimis locis [k] sententiisque dicentem? Non perdant hæc omnia necessarium periclitanti [l] solicitudinis colorem, petendumque etiam innocentibus misericordiæ auxilium? Commoveaturne quisquam ejus 50
fortuna, quem tumidum, ac sui jactantem, et ambitiosum institorem eloquentiæ in ancipiti sorte videat? Non: immo oderit reum verba aucupantem, et anxium de fama ingenii, et cui esse diserto [m] vacet. Quod mire M. Cælius in 51
defensione [n] causæ, qua [o] reus de vi fuit, comprehendisse mihi videtur, *Ne cui vestrum, atque etiam omnium, qui ad rem agendam adsunt, mens aut vultus molestior, aut vox immoderatior aliqua, aut denique, quod nimium est, jactantior* [p] *gestus fuisse videatur.* Atqui sunt quædam actiones in sa- 52
tisfactione, deprecatione, confessione positæ: sententiosissime flendum erit? Epiphonemata aut enthymemata exorabunt? Non quidquid meris adjicietur affectibus, omnes eorum diluet vires, et miserationem securitate laxabit? Age, si de morte filii sui, vel injuria, quæ morte sit gra- 53
vior, dicendum patri fuerit, aut in narrando gratiam il-

[f] *om.* G. [g] *Vid. leg.* adeo. [h] permiserat G. [i] deceat G. [k] *Sic* G. Jens. jocis *al.* [l] periculi tanti Jens. [m] disertum G. [n] defensionem *id.* [o] quam Jens. [p] jactatior G. *et al. ap. Burm.*

48. *Illud jam diximus*] Supra 8, 3, 11.

53. *injuria, quæ morte sit gravior*] Σεμνολογία verecundi Fabii nostri. Passim *injuria*, ut *contumelia*, ut Gr. ὕβρις, de stupro et mala libidine adhibetur. Vid. mox s. 84. Laudavit hic Burmannus Heraldum animad. in Salmas. 5, 18, 15, et plura ipse dedit ad Petron. c. 25. Ita ὑβριστὴς est Ixion apud Lucian. Dial. Deor. 6, pr. De raptore noster Decl. 349, *Puellam usque in eam injuriam traxisti, qua nihil gravius bella habent.*

lam expositionis, quæ continget ex sermone puro atque dilucido, quæret, breviter ac significanter, ordinem rei protulisse [q] contentus, aut argumenta diducet [r] in digitos, et propositionum ac partitionum captabit leporem, et, ut plerumque in hoc genere moris est, intentione omni re-
54 missa loquetur [s]? Quo fugerit interim dolor ille? ubi lacrimæ substiterint? unde se in medium tam secura observatio artium miserit? Non ab exordio usque ad ultimam vocem continuus quidam gemitus, et idem tristitiæ vultus servabitur, si quidem volet dolorem suum etiam in audientes transfundere? quem si usquam remiserit, in ani-
55 mum judicantium non reducet. Quod præcipue declamantibus (neque enim me pœnitet ad hoc quoque opus meum, et curam susceptorum semel adolescentium respicere) custodiendum est, quo plures in schola finguntur af-
56 fectus, quos, non ut advocati, sed ut passi, subimus. Cum etiam hoc genus simulari [t] litium [u] soleat, cum jus mortis a senatu quidam vel ob aliquam magnam infelicitatem, vel etiam pœnitentiam petunt, in quibus non solum cantare, quod vitium pervasit, aut lascivire, sed ne argumentari quidem nisi mixtis, et quidem ita, ut in ipsa probatione magis emineant, affectibus decet. Nam qui intermittere in agendo dolorem potest, videtur posse etiam de-
57 ponere. Nescio tamen an hujus (de quo loquimur) decoris custodia maxime circa eos, contra quos dicimus, examinanda sit. Nam sine dubio in omnibus statim accusationibus hoc agendum est [x], ne ad eas libenter descendisse videamur. Ideoque mihi illud Cassii Severi non mediocriter displicet, *Dii boni, vivo: et, quo me vivere juvet,*

[q] pertulisse G. Jens. [r] deducet G. [s] loquatur Jens. [t] simulacri *id. male.* [u] litigium G. [x] ut *inf.* G.

55. *ut passi, subimus*] Primo *passi* ex Græcorum usu positum arbitror, παθόντες, quod non modo ad injuriam ab alio illatam, sed ad ipsam animi affectionem pertinet: deinde *subimus* et ipsum ex Græco ὑποδῦναι ductum, *subimus affectus*, h. e. tanquam personam induimus.

56. *jus mortis*] De hoc jam dictum aliquid 7, 4, 39. Tractatur eadem species a Fabio ipso Decl. 4 et 337. Similis autem Decl. 11.

56. *cantare*] Ut compositionis et numerorum nimium studium *saltationis* nomine reprehenditur 9, 4, 142, sic *cantare* dicuntur, qui in illo moderato potius quam modulato flexu pronuntiandi modum excedunt. Vid. 11, 3, 57; et add. Plin. epist. 2, 14, 13. Quin Cic. Orat. 18, *Est in dicendo etiam quidam cantus obscurior, non hic e Phrygia et Caria rhetorum epilogus, pene canticum* &c. E Græcis plusscula dabit Cresollius Vacatt. Autum. 3, 7, p. 484. sq.

57. *Cassii Severi*] Vid. ad 10, 1, 22.

Asprenatem reum video. Non enim justa ex caussa vel necessaria videri potest postulasse eum, sed quadam accusandi voluptate. Præter hoc tamen, quod est commune, pro- 58
priam moderationem quædam caussæ desiderant. Quapropter et qui curationem bonorum patris postulabit, doleat ejus valetudine: et quamlibet gravia filio pater objecturus, miserrimam sibi ostendat esse hanc ipsam necessitatem: nec hoc paucis modo verbis, sed toto colore actionis, ut id eum non dicere modo, sed etiam vere dicere appareat. Nec caussanti pupillo sic tutor irascatur um- 59
quam, ut non remaneant amoris vestigia, et sacra quædam patris ejus memoria. Jam quo modo contra abdicantem patrem, querentem uxorem, agi caussam oporteret, in libro, ut arbitror, septimo dixi. Quando etiam ipsos [z] loqui, quando advocati voce uti deceret, quartus liber, in quo procemii præcepta sunt, continet. Esse et in verbis 60
quod deceat, aut turpe sit, nemini dubium est. Unum jam igitur huic loco, quod est summæ difficultatis, adjiciendum videtur, quibus modis ea, quæ sunt natura parum speciosa, quæque non dicere, si utrumlibet esset liberum, maluissemus, non tamen sint indecora dicentibus. Quid asperiorem habere frontem potest, aut quid aures 61
hominum magis respuunt, quam cum est filio filiive [a] advocatis in matrem perorandum? Aliquando tamen necesse est, ut in caussa Cluentii Habiti: sed non semper illa via, qua contra Sassiam Cicero usus est: non quia non ille optime, sed quia plurimum refert, qua in re et quo modo lædat. Itaque illa, cum filii caput palam impugnaret, 62
fortiter fuit repellenda. Duo tamen, quæ sola supererant, divine Cicero servavit. Primum, ne obliviscetur reverentiæ, quæ parentibus debetur: deinde ut, repetitis al-

[z] ipsos loqui quando *om.* G.

[a] *Sic* G. *et Obr.* filiisve *al.*

58. *curationem bonorum*] Hæc est in declamatoria schola *actio dementiæ*: vid. 7, 4, 11, et de hac decori observatione 7, 4, 29. De ipsa ratione illius actionis agitur sermone Declam. 349.

59. *caussanti pupillo*] Διικαζομένῳ, ad cujus verbi formam fictum simillique quasi moneta percussum puto Latinum: ut enim se habet δίκη ad διικάζεσθαι, ita *caussa* ad *caussari*. At significatio non convenit? Hic quidem egregie convenit, nec minus in loco ex Afranii Emancipato, quem laudat Nonius cap. 2, §. 157, *Vide ut facunde contra causseris patrem*: quem solum laudamus, quia eadem tractatur hic species, ut ad illum respexisse videri queat Fabius. Accii et Pacuvii testimonia non minus luculenta ex eodem Nonio damus ad Thesaurum L. L. in quo ordinando poliendoque cum maxime elaboramus.

59. *in libro septimo*] c. 4, 24. sq. *quartus liber*, c. 1, 46. sq.

tius [b] cauſſis, diligentiſſime oſtenderet, quam id, quod
erat in matrem dicturus, non oporteret modo fieri, ſed
63 etiam neceſſe eſſet. Primaque hæc expoſitio fuit, quam-
quam ad præſentem quæſtionem nihil pertinebat: adeo [c]
in cauſſa difficili atque perplexa nihil prius intuendum
credidit, quam quid deceret. Fecit itaque nomen paren-
64 tis non filio invidioſum, ſed ipſi, in quam dicebatur. Po-
teſt tamen aliquando mater et in re leviore aut minus in-
feſta contra filium ſtare: tum lenior atque ſubmiſſior de-
cebit oratio. Nam et ſatisfaciendo, aut noſtram minue-
mus invidiam, aut etiam in diverſum eam transferemus [d]:
et ſi graviter dolere filium palam fuerit, credetur abeſſe
65 ab eo culpa [e], fietque ultro miſerabilis. Avertere quoque
in alios crimen decet, ut fraude aliquorum concita creda-
tur: et omnia nos paſſuros, nihil aſpere dicturos, teſtan-
dum: ut etiam ſi non poſſimus [f] non [g] conviciari, nolle
videamur. Etiam, ſi quid objiciendum erit, officium eſt
patroni, ut id filio invito, ſed fide cogente, facere creda-
tur. Ita poterit uterque laudari. Quod de matre dixi,
de utroque parente accipiendum eſt. Nam inter patres
etiam filioſque, cum interveniſſet emancipatio, litigatum
66 ſcio. In aliis quoque propinquitatibus [h] cuſtodiendum
eſt [i], ut inviti, et neceſſario, et parce judicemur dixiſſe:
magis autem aut minus, ut cuique perſonæ debetur reve-
rentia. Eadem pro libertis adverſus patronos obſervantia.
Et ut ſemel plura complectar, numquam decebit ſic ad-
verſus tales agere perſonas [l], quo modo contra nos agi ab
hominibus conditionis ejuſdem iniquo animo tuliſſemus.
67 Præſtatur hoc aliquando etiam dignitatibus [m], ut liberta-
tis noſtræ ratio reddatur, ne quis nos aut petulantes in
lædendis his, aut etiam ambitioſos putet. Itaque Cicero,
quamquam erat in Cottam graviſſime dicturus, neque ali-
ter agi P. Oppii cauſſa poterat, longa tamen præfatione
68 excuſavit officii ſui neceſſitatem. Aliquando etiam infe-
rioribus, præcipueque [n] adoleſcentulis, parcere aut mede-

[b] alterius G. [c] eadem G. [d] transferimus G. [e] culpam Jenſ.
[f] poſſumus Jenſ. [g] *om.* G. Jenſ. [h] propinquantibus G. [i] ſit Jenſ.
[l] *om.* G. [m] dignationibus Jenſ. *et al. quod non diſplicet Burmanno.* [n] præc.
ad. *om.* G.

65. *cum interveniſſet emancipatio*] Quî enim alias litigaret cum patre filius, qui in ipſius poteſtate eſt? Huc pertinet Afranianæ fabulæ titulus, quem modo laudavimus ex Non. 2, 157. Nam *Emancipato* demum licet *cauſſari adverſus patrem.*

ri [o] decet. Utitur hac moderatione Cicero pro Cælio contra Atratinum, ut eum non inimice corripere, ſed pene patrie monere videatur. Nam et juvenis, et nobilis: et non injuſto dolore venerat ad accuſandum. Sed in iis quidem, in quibus vel judici, vel etiam aſſiſtentibus ratio [p] noſtræ moderationis probari debet, minor eſt labor: illic plus difficultatis, ubi ipſos, contra quos dicimus, veremur offendere. Duæ ſimul hujuſmodi perſonæ Ciceroni pro 69
Muræna dicenti obſtiterunt, M. Catonis, Serviique Sulpicii: quam decenter tamen Sulpicio, cum omnes conceſſiſſet virtutes, ſcientiam petendi conſulatus ademit? Quid enim aliud eſſet, quo ſe victum homo nobilis et juris antiſtes magis ferret? Ut vero rationem defenſionis ſuæ reddidit, cum ſe ſtuduiſſe petitioni Sulpicii contra honorem Murænæ, non idem debere accuſationi contra caput, diceret? Quam molli autem articulo tractavit Cato- 70
nem? cujus naturam ſumme admiratus, non ipſius vitio, ſed Stoicæ ſectæ, quibuſdam in rebus factam duriorem videri volebat: ut inter eos non forenſem contentionem, ſed ſtudioſam diſputationem crederes incidiſſe. Hæc eſt 71
profecto ratio, et certiſſimum præceptorum genus, illius viri obſervatio, ut, cum aliquid detrahere ſalva gratia velis, concedas alia omnia: in hoc ſolo vel minus peritum, quam in ceteris, adjecta, ſi poterit [q] fieri, etiam cauſſa, cur ita [r] ſit, vel paullo pertinaciorem, vel credulum, vel iratum, vel impulſum ab aliis. Hoc illis commune reme- 72
dium eſt, ſi [s] in tota actione æqualiter appareat non honor modo, ſed etiam caritas: præterea cauſſa ſit [t] nobis juſta 73
ſic dicendi: neque id moderate tantum faciamus, ſed etiam neceſſario. Diverſum ab hoc, ſed facilius, cum hominum aut alioqui turpium, aut nobis inviſorum quædam facta laudanda ſunt. Decet enim rem ipſam probare in qualicumque perſona. Dixit Cicero pro Gabinio et P. Vatinio, inimiciſſimis antea ſibi hominibus, et in quos

[o] videri G. *it. Voſſ. ap. Burm.* [p] oratio Jenſ. [q] potuerit G. Jenſ.
[r] dicta Jenſ. [s] niſi G. Jenſ. [t] ſi nobis juſta ſit dicenda Jenſ. *Vid. not.*

68. *Cicero pro Cælio*] In ipſo exordio aliquoties.

70. *tractavit Catonem*] Locus eſt divinus in Orat. pro Muræna c. 29. ſq.

72. *Hoc illis commune*] Si referri aliquorſum debet *illis*; non invenio, quo melius conveniat, quam ad ſ. 68. *Illis* cauſſis, ſpeciebus, ubi adverſarium nolumus lædere &c.

72. *cauſſa ſit nobis*] Placet antiqua lectio, ſi non tota, ea certe tenus, ut legamus, *Cauſſa ſi nobis juſta ſit dicendi.*

orationes etiam ſcripſerat: verum cauſſa[u] juſta ſit fatendo,
74 non ſe de ingenii fama, ſed de fide eſſe ſolicitum. Difficilior ei ratio in judicio Cluentiano fuit, cum Scamandrum neceſſe haberet dicere nocentem, cujus egerat cauſſam. Verum illud elegantiſſime, cum eorum, a quibus ipſe productus[x] eſſet, precibus, tum etiam adoleſcentia[z] ſua excuſat: detracturus alioqui plus auctoritatis, ſi, in cauſſa
69 præſertim ſuſpecta[a], ſe[b] eum eſſe, qui temere nocentes
75 reos ſuſciperet, fateretur. Apud judicem vero quod aut[c] propter alienum commodum in cauſſa, quam ſuſceperimus, aut ſuum[d], ut perſuadendi ardua ratio[e], ita dicendi expeditiſſima. Fiducia enim juſtitiæ ejus[f], non cauſſæ, nihil nos timere ſimulabimus[ff]. Ipſe erit gloria inflandus, ut tanto clarior futura ſit fides ac religio in pronuntiando,
76 quanto minus vel offenſæ vel utilitati ſuæ indulſerit. Hoc
70 modo[g] et apud eos, a quibus appellatum erit, ſi forte ad eoſdem remittentur[h]: adjicienda ratio vel neceſſitatis alicujus, ſi id cauſſæ cedit, vel erroris, vel ſuſpicionis. Tutiſſimum ergo pœnitentiæ confeſſio, et ſatisfactio culpæ:
71 77 perducenduſque omni modo[i] judex ad iræ pudorem. Accidit etiam nonnumquam, ut[k] eamdem[l] cauſſam, de qua pronuntiavit, cognoſcat[m] iterum: tum illud quidem commune, apud alium nos judicem diſputaturos de illius ſententia non fuiſſe: neque enim emendari ab alio, quam

[u] et juſta ſic faciendo G. Jenſ. [x] perductus *iid.* [z] adoleſcentiam ſuam Jenſ. [a] ſuſcepta G. [b] ſi Jenſ. [c] autem propter aliquod Jenſ. *et Aſc.* 1519. *marg.* quum aut proponitur alienum *Vaſcoſ.* 1542. f. aliquod *pro* alienum *etiam* G. 2. *Kapp. et plures ap. Burm.* Propter aliquod com. eorum, quorum cauſſam ſuſceperimus *conj. Regii, recepta ab Aldo.* quamquam aut proponitur alienum *conj. Franc. Vid. not.* [d] ſunt G. Jenſ. G. 2. Kapp. [e] oratio Jenſ. [f] et non eſt me nichil G. 2. [ff] ſimulamus *id.* [g] *om.* G. Jenſ. [h] *Vid. leg.* remittemur. *Et ſic jam dedit Vaſcoſan.* [i] omnino jud. Jenſ. *ex* omnimo *i. e.* modo. [k] *om.* G. Jenſ. [l] eadem cauſſa *iid.* [m] cogatque *iid.*

74. *elegantiſſime—excuſat*] Pro Cluent. c. 17. ſq.

75. *Apud judicem vero*] Loco varie tentato medicina ſic fieri poſſe videbatur, ſi ponamus, tranſpoſitione (cujus ſexcenta ſunt exempla in his libris) primo turbatum ordinem, deinde *alienum* ſemel tantum poſitum, cum bis deberet, hoc modo: *Apud judicem vero alienum, aut propter quod* (h. e. aliquod) *alienum commodum in cauſſa, q. ſ. aut ſuum* &c. Duæ cauſſæ ponuntur, quæ alienum reddiderint judicem, *commodum alienum*, quod is tamen ad ſe referat, *commodum ſuum*, cui ſcilicet utrique adverſetur cauſa, quam ſuſceperimus. Illud commodum porro latiſſime patet, poteſt eſſe vindictæ exercendæ occaſio, poteſt bonum aliquod eſſe propoſitum: in illa *offenſæ*, in hoc *utilitati* ne *indulgeat*, metuendum.

ab [n] ipso, fas esse: ceterum ex caussa, ut quæque permittet, aut ignorata quædam, aut defuisse testes, aut (quod timidissime, et si nihil aliud plane fuerit, dicendum est) patronos non satisfeciſſe [o], succurret [p]. Etiam si apud 78
alios judices agetur, ut in secunda assertione, aut in centumviralibus judiciis, duplicibus, parte victa, decentius erit, quoties contigerit [q], servare judicum pudorem: de qua re latius in [r] probationum loco dictum est. Potest evenire, ut in aliis reprehendenda sint, quæ ipsi fecerimus: ut objicit Tubero Ligario, *quod in Africa fuerit.* Et ambitus [s] quidam [t] damnati, recuperandæ dignitatis [u] 79
gratia reos ejusdem criminis detulerunt, ut in scholis luxuriantem patrem luxuriosus ipse juvenis accusat. Id quam decenter fieri possit, equidem non invenio, nisi aliquid [x] reperiatur, quod interſit, *persona, ætas, tempus, caussa, locus, animus.* Tubero juvenem se patri hæsisse, 80
illum a senatu missum non ad bellum, sed ad frumentum coemendum ait, ut primum licuerit, a partibus recessisse: Ligarium et perseveraſſe, et non pro Cn. Pompeio, inter quem et Cæsarem dignitatis fuerit contentio, cum salvam uterque [z] rempublicam vellet, sed pro Juba atque Afris inimicissimis populo Romano stetisse. Ceterum vel sa- 81
cillimum est, ibi alienam culpam accusare [a], ubi fateris tuam. Verum id jam judicis est, non actoris. Quod si nulla contingit excusatio, sola colorem habet pœnitentia. Potest enim videri satis emendatus, qui in odium eorum, in quibus erraverat, ipse conversus est. Sunt enim qui- 82
dam, qui hoc natura ipsa rei non indecens faciunt: ut cum pater ex [b] meretrice natum, quod amet meretricem in matrimonium, abdicat. Scholastica materia, sed non, quæ non possit accidere. Hic igitur multa non deformiter dicet: vel quod omnium sit votum parentum, ut honestiores, quam sint ipsi, liberos habeant, (nam et [c] filia nata, meretrix eam mater pudicam esse voluisset) vel quod [d] humilior ipse fuerit, (licet enim hoc dicere) vel quod non habuerit patrem, qui moneret: quin eo minus 83

[n] *om. iid.* [o] suffeciſſe G. *recte, puto.* [p] succurreret Kapp. [q] contingit Kapp. [r] *om.* G. Jens. [s] abitus Jens. [t] qui G. Jens. [u] libertatis G. [x] aliud reperietur Jens. reperitur G. [z] utrique Jens. [a] recusare *id.* incusare *Alm.* [b] ex mer. na. *om.* G. natum quod amet ex mer. in matrim. Jens. [c] etsi G. [d] qui hum. ipsa Jens.

78. *in probationum loco*] Supra 5, 2, 1.

81. *Verum id—actoris*] Nondum intelligebam, cum ista scriberem, quid sibi hæc verba hoc in loco velint.

faciendum filio fuiſſe, ne renovaret domus pudorem, et exprobraret patri nuptias; matri prioris vitæ neceſſitatem: ne denique legem quamdam ſuis quoque ſubinde liberis daret: et credibilis erit etiam propria quædam in illa meretrice turpitudo, quam nunc hic pater ferre non poſſit. Alia prætereo [e]. Neque enim nunc declamamus, ſed oſtendimus, nonnumquam poſſe ipſis incommodis di-
84 centem bene uti. Illic major æſtus, ubi quis pudenda queritur, ut ſtuprum, præcipue [f] in maribus: aut [g] os profanatum. Non dico, ſi loquatur ipſe, (nam quid aliud ei, quam gemitus ac fletus, et [h] exſecratio vitæ conveniat [i]? ut judex intelligat potius dolorem illum, quam audiat) ſed patrono quoque per ſimiles affectus eundum erit, quia hoc injuriæ [l] genus [m] verecundius ineſt paſſis, quam auſis.
85 Mollienda eſt in pleriſque alio colore aſperitas orationis, ut Cicero de proſcriptorum liberis fecit. Quid enim crudelius, *quam homines, honeſtis parentibus ac majoribus natos, a republica ſubmoveri?* Itaque durum id eſſe ſummus ille tractandorum animorum artifex confitetur: ſed ita legibus Sullæ cohærere [n] ſtatum civitatis affirmat, ut his ſolutis ſtare ipſa non poſſit. Aſſecutus [o] itaque eſt, ut aliquid eorum quoque cauſſa videretur facere, contra quos diceret.
86 Illud etiam in jocis [p] monui, quam turpis eſſet fortunæ inſectatio: et ne in totos ordines, aut gentes, aut populos, petulantia incurreret. Sed interim fides patrocinii cogit quædam de univerſo genere aliquorum hominum dicere, ut libertinorum, vel militum, vel publicanorum,
87 vel ſimiliter aliorum: in quibus omnibus commune reme-

[e] præterea G. Jenſ. [f] proprie G. [g] honos profanatus Jenſ. [h] *om.* G. Jenſ. [i] conveniant Jenſ. [l] *om.* G. [m] hoc verecundiæ genus eſt G. *Vid. not.* [n] coercere G. Jenſ. [o] Secutus *iid.* [p] locis *iid.*

84. *injuriæ genus*] Vid. ſupra ſ. 53. Cæterum puto veram lectionem, non tamen ſine tranſpoſitione, ſervatam Gothæ, et ſic legendum eſſe hunc locum, *Quia hoc genus (injuriæ* intelligi poteſt, aut *pudendorum) verecundiæ eſt paſſis* (magis) *quam auſis*. Ellipſis quam notamus particulæ *magis*, illa ætate ſolennis, (Taciti pluſcula dedit Perizon. ad Sanct. Minerv. 4, 7, 4. p. 693.) occaſionem interpolandi dedit librariis. Neſcio an dixerit, dicere bonis auctoribus potuerit, Fabius, *Hoc injuriæ genus verecundius ineſt paſſis, quam auſis*, h. e. magis pudet injuriæ paſſos, quam auſos.

85. *Cicero de proſcriptorum liberis*] Etiam hoc argumento ſummam Tullii eloquentiam commendat major Plin. 7, 30, *Te orante, proſcriptorum liberos honores petere puduit*. Add. Plut. in vita Cic. p. 1587. H. Steph.

86. *in jocis monui*] Supra 6, 3, 28. *In calamitatem* uti ridiculo vetat etiam Cic. Orat. c. 26.

dium est, ut ea, quæ lædunt, non libenter tractare videaris; nec in omnia impetum facias, sed in id, quod expugnandum est; et reprehendens, alia laude compenses. Si milites [q] cupidos dicas esse, non mirum, quod periculorum ac sanguinis majora sibi deberi præmia putent: eosdem petulantes, et hoc fieri, quod bellis magis, quam paci, assueverint [r]. Libertinis detrahenda est auctoritas: licet his testimonium reddere industriæ, per quam exierint de servitute. Quod ad nationes exteras pertinet, Cicero varie detracturus Græcis testibus fidem, doctrinam his concedit ac literas: seque ejus gentis amatorem esse profitetur: *Sardos* contemnit, *Allobrogas* ut hostes infectatur: quorum nihil tunc, cum diceretur, parum aptum, aut remotum a [s] cura decoris fuit. Verborum etiam moderatione detrahi solet, si qua est rei invidia, si *asperum* dicas *nimium severum*, *injustum persuasione labi*, *pertinacem* ultra modum *tenacem esse propositi*: plerumque velut ipsos [t] coneris ratione vincere, quod est mollissimum. Indecorum est super hæc omne nimium: ideoque etiam quod natura rei satis aptum est, nisi modo quoque temperetur, gratiam perdit. Cujus rei observatio judicio magis quodam sentiri [u], quam præceptis tradi potest, *Quantum satis sit, et quantum recipiant aures*. Non habet hæc res mensuram et quasi pondus, quia, UT [x] in cibis, alia aliis magis complent. Adjiciendum etiam breviter videtur, quod fere dicendi virtutes diversissimæ non solum suos amatores habeant, sed ab eisdem sæpe laudentur. Nam Cicero quodam loco scribit, *id esse optimum, quod cum* [z] *te facile crediderit consequi*

88 89 90 91 92

[q] *om. iid.* [r] adsueverunt G. [s] *om.* G. Jens. [t] ipse G. [u] servari sentireque G. [x] *om.* G. Jens. [z] *om.* G. non Jens.

89. *Græcis testibus*] In oratione pro Flacco c. 26. sq. *Sardos contemnit* in fragm. Or. pro M. Scauro; *Contendes et postulabis, ut M. Æmilius cum sua dignitate omni—sordidissimæ, levissimæ, vanissimæ genti, ac prope dicam pellitis testibus condonetur*. De *Sardis* vero sermonem esse, argumentum Asconii satis declarat. *Allobrogum* testimoniis credere vetat judices pro M. Fonteio c. 8. sq.

92. *id esse optimum*] In Orat. 23, ubi de Attico oratore, *Submissus est et humilis, consuetudinem imitans, ab indisertis re plus quam opinione differens. Itaque eum qui audiunt, quamvis ipsi infantes sint, tamen illo modo confidunt se posse dicere. Nam orationis subtilitas imitabilis illa quidem videtur esse existimanti, sed nihil est experienti minus*. Hæc igitur non de omni eloquentia, sed de Attico dicendi genere. *Amplo, copioso, gravi, ornato* oratori ibid. c. 28, tribuit *eloquentiam, quæ cursu magno sonituque ferretur, quam suspicerent omnes, quam admirarentur, quam se assequi posse diffiderent*. Cæterum

imitatione, non poſſis [a]. Alio vero, *non ſe* [b] *id egiſſe, ut ita* [c] *diceret, quo modo ſe quilibet poſſe conſideret, ſed quo modo*
93 *nemo.* Quod poteſt pugnare inter ſe videri. Verum utrumque, ac merito, laudatur. Cauſſa enim modoque [d] diſtat [e]: quia ſimplicitas illa, et velut ſecuritas inaffectatæ orationis, mire tenues cauſſas decet: majoribus illud admirabile dicendi genus magis convenit. In utroque eminet [f] Cicero, ex quibus alterum imperiti ſe poſſe conſequi
89 credent; neutrum, qui intelligunt.

II. *Memoriam* quidam naturæ modo eſſe munus exiſtimaverunt, eſtque in ea non dubie plurimum; ſed ipſa excolendo, ſicut alia omnia, augetur: et totus, de quo diximus adhuc, inanis eſt [g] labor, niſi ceteræ partes hoc velut
90 ſpiritu continentur [h]. Nam et omnis diſciplina memoria conſtat, fruſtraque docemur, ſi, quidquid audimus, præterfluat: et exemplorum, legum [i], reſponſorum, dictorum, beneque factorum [l] velut quaſdam copias, quibus abundare, quaſque in promtu ſemper habere debet [m] orator, eadem [n] illa vis repræſentat [o]. Neque immerito *theſaurus*
91 2 hic *eloquentiæ* dicitur. Sed non firme tantum continere, verum etiam cito percipere multa acturos oportet, nec quæ ſcripſeris modo iterata lectione complecti, ſed in cogitatis quoque rerum ac verborum contextum ſequi: et,
92 quæ ſint [p] ab adverſa parte dicta, meminiſſe: nec utique eo [q] quo [r] dicta ſunt, ordine refutare, ſed opportunis locis
3 ponere. Quid? extemporalis oratio non alio mihi videtur mentis vigore conſtare. Nam dum alia dicimus, quæ dicturi ſumus, intuenda ſunt: ita cum ſemper cogitatio ultra id, quod eſt, longius quærit: quidquid interim reperit, quodammodo apud memoriam deponit: quod illa, quaſi media quædam manus, acceptum ab inventione [s]
4 tradit elocutioni. Non arbitror autem mihi in hoc immorandum, quid [u] ſit, quod memoriam [x] faciat: quam-

[a] poſſet Jenſ. [b] *om.* G. Jenſ. [c] ſe *inſ.* Jenſ. [d] modo G. Jenſ. [e] diſcat G. [f] et *inſ.* G. [g] *om.* G. Jenſ. [h] contineantur Jenſ. [i] legem G. Jenſ. [l] quæ *inſ. iid. Quid ſi fuit* dictorum bene factorumque? [m] *om.* G. [n] eademque G. [o] præſentat G. Jenſ. [p] ſunt Jenſ. [q] ea G. Jenſ. [r] quæ G. [s] nec G. Jenſ. t intentione *iid.* [u] quidquid mem. *iid.* [x] memoria Jenſ.

de ſe in Bruto c. 93, *Propter exquiſitius*, inquit, *et minime vulgare orationis genus, animos hominum ad me dicendi novitate converteram.* Ipſa verba, quæ laudat Fabius, nondum inveniebam. Cæterum de varietate ſentiendi in talibus ipſe ſub finem Oratoris, *Poteſt enim non ſolum aliud mihi, aliud tibi, ſed mihi ipſi aliud alias videri.*

II, 3. *dum alia dicimus*] Conf. 10, 7, 10.

quam plerique imprimi quædam veſtigia noſtro animo, quæ[y] velut in ceris[z] annulorum ſigna ſerventur, exiſtimant. Neque ero tam credulus, ut quaſi[a] habitu tardiorem firmioremque memoriam fieri putem. Ejus autem, 5
quod ad animum pertinet, magis admirer[b] naturam, ſubito res vetuſtas, tanto ex intervallo repetitas, reddere ſe et offerre: nec tantum requirentibus[c], ſed etiam ſponte interim: nec vigilantibus, ſed etiam quiete compoſitis[d] magis. Eoque illa quoque animalia, quæ carere intel- 6
lectu videmus, meminerunt, et agnoſcunt, et, quamlibet longo itinere diducta, ad aſſuetas ſibi ſedes revertuntur. Quid? non hæc varietas mira eſt, excidere proxima, vetera inhærere? heſternorum immemores, acta pueritiæ recordari? Quid? quod quædam requiſita ſe occultant, et 7
eadem forte ſuccurrunt? nec manet ſemper memoria, ſed aliquando etiam redit? Neſciretur tamen, quanta vis eſſet

y *om. id.* z figuris G. gyris Jenſ. a Quodam *ante* quaſi *inſ. conj. Aſc.* Ut quemadmodum habitu tard. fir. mem. fieri, ejus putem cauſſam quoque ad artificium pertinere. magis admirari naturam ſubit, tot res *Obr.* ut quaſi habitum *conj. Burm.* b admirere G. Jenſ. c inquir. G. d compoſiti *id.*

4. *in ceris annulorum*] Plato Theæt. p. 135. C. Θὲς ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν ἔν κήρινον ἐκμαγεῖον—καὶ εἰς τοῦτο—ἀποτυποῦσθαι ὥσπερ δακτυλίων σημεῖα κ. τ. λ. Add. Phileb. p. 83, ubi libro comparat.

4. *ut quaſi habitu*] Si legas *corporis habitu*, ſententia facilis eſt, quæ his nimirum contradicat, ſi qui medicamentis parari poſſe memoriam putent. Qui notas illas et compendia cogitarit, quibus vocem utramque exprimere ſolebant librarii, *cris* et *qus*; illud præſertim, *r* ita ad perpendiculum protractam, ut cum præcedente *c* coalita pro *q* haberi poſſet; ille modeſtiam certe conjecturæ noſtræ agnoſcet. Platonicus Socrates illam ceræ ſimilitudinem l. c. ita extendit, ut in ſuſpicionem venire poſſit, a *corporis habitu* ſuſpendere memoriam: nec aliter poſſunt qui vel ipſum animum noſtrum corporea concretione non liberant, vel temperamentorum illum ternarium an quaternionem? a ſanguinis h. e. *corporis habitu*, a temperamento vero ut judicium, et ingenium, ſic memoriam quoque derivant; vel denique medicamentis juvare augereque memoriam pollicentur. Quæ tentarint hic viri docti, oſtenſum ſupra. Si ex libris ſit Obrechtiana lectio, quantivis eam pretii eſſe, non eam infitias; ſin ex conjectura, plus ſibi ſumſit vir magnus, quam puſilli forte animi homo ego auſim vel ſumere mihi, vel ſumtum ab alio defendere.

7. *requiſita ſe occultant*] Elegantiſſime illam memoriæ naturam, illas ejus facultatis *delicias* (ſic enim appellat, quam aliquis Gallico nomine *capriciam* diceret) deſcribit Rhetor Seneca in proœmio Controv. v. g. *Non, dum quæro aliquid, invenio: ſed ſæpe, quod quærenti non comparuit, aliud agenti præſto eſt. Quædam vero, quæ obverſantia mihi, et jam ex aliqua parte ſe oſtendentia non poſſum occupare, eadem ſecuro et repoſito animo ſubito emergunt* &c.

ejus, quanta divinitas illa, nisi [e] hoc lumen orandi extu-
8 lisset. Non enim rerum modo, sed etiam verborum ordi-
nem præstat: nec ea pauca contexit, sed durat prope in
infinitum, et in longissimis actionibus prius audiendi pa-
9 tientia, quam memoriæ fides deficit. Quod et ipsum ar-
gumentum est, subesse artem aliquam, juvarique ratione
naturam: cum iidem [f] docti facere illud, indocti et inex-
ercitati non possimus [g]: quamquam invenio apud Plato-
nem, obstare memoriæ usum literarum: videlicet quod
illa, quæ scriptis reposuimus, velut custodire desinimus, et
10 ipsa securitate dimittimus. Nec dubium est, quin pluri-
mum in hac parte valeat mentis intentio, et velut acies
luminum a prospectu rerum, quas [h] intuetur, non aversa.
Unde accidit, ut, quæ per plures dies scribimus ediscendi [i]
11 caussa, cogitatione ipsa contineat. Artem autem memo-
riæ primus ostendisse dicitur Simonides: cujus vulgata fa-
bula est: Cum pugili coronato carmen, quale componi
victoribus solet, mercede pacta scripsisset, abnegata [l] ei
pecuniæ pars est, quod more poetis frequentissimo digres-
sus, in laudes Castoris et Pollucis exierat: quapropter
partem ab iis petere, quorum facta celebrasset, jubeba-
12 tur [m]: et persolverunt, ut traditum est. Nam cum esset
grande convivium in honorem ejusdem victoriæ, atque

[e] in *inf.* G. Jens. [f] idem G. Jens. *et al. ap. Burm.* [g] possumus Jens.
[h] quasi intuemur G. [i] edicendi Jens. [l] abnegatam—partem, quod de more Jens. [m] videbatur G.

7. *nisi hoc lumen orandi extulisset*] Memoria igitur *extulit* et in alto quasi fastigio collocatum omnibus ostendit *lumen orandi*, h. e. facultatem perspicue et illustri cum dignitate dicendi. Si altera sit verior lectio, ita interpreter. *Extulit* produxitque memoria vim suam ac divinitatem *in lumen orandi* i. e. in lucem illam fori, concionum, judiciorum, ubi luculenter cognita et admirationi exposita est.

9. *cum iidem docti*] Si diversorum hominum alii quidem, nempe docti, memoria valerent, alii, indocti, non item: esset excipiendi et argutandi locus, non quia docti sint, illos valere memoria, sed quod a natura habeant, eo tanquam arte parato gloriari, (vid. mox s. 23.) sed cum *iidem* homines ante disciplinam atque exercitationem non possint orationem, ut hoc utar, memoria complecti, possint post illam: hinc apertum est, artem esse aliquam, qua juvetur memoria.

9. *apud Platonem*] In Phædro p. 356, C. ubi Theuth ille de literis a se inventis gloriatus, μνήμης τε καὶ σοφίας φάρμακον eas appellat; sed respondens ipsi Thamus negat vera illum prædicare, Τοῦτο γὰρ τῶν μαθόντων λήθην μὲν ἐν ψυχαῖς παρέξει, μνήμης ἀμελετησίᾳ, ἅτε διὰ πίστιν γραφῆς ἔξωθεν ὑπ' ἀλλοτρίων τύπων, οὐκ ἔνδοθεν αὐτοὺς ὑφ' αὑτῶν ἀναμιμνησκομένους κ. τ. λ. Verbum *dimittimus* etiam de memoria usurpavit Plinius epist. 9, 18, 2, *Ne memoriam cogam—posterioribus priora dimittere.*

11. *Simonides*] Narrat Cic. de Orat. 2, 86. Phædr. 4, 24.

adhibitus ei cœnæ Simonides, nuntio eſt excitus, quod eum [n] duo juvenes, equis advecti, deſiderare majorem in modum dicebantur [o]. Et illos quidem non invenit, fuiſſe tamen gratos erga ſe Deos [p] exitu comperit. Nam vix 13
eo limen egreſſo, triclinium illud ſupra convivas corruit, atque ita contudit [q], ut non ora modo oppreſſorum, ſed membra etiam omnia requirentes ad ſepulturam propinqui, nulla nota poſſent diſcernere. Tum Simonides dicitur memor ordine [r] quo quiſque diſcubuerat, corpora ſuis reddidiſſe. Eſt autem magna inter auctores diſſenſio, 14
Glaucone Caryſtio, an Leocrati, an Agatharco, an Scopæ ſcriptum ſit id carmen: et Pharſali fuerit hæc domus, ut ipſe quodam loco ſignificare Simonides videtur, atque Apollodorus, et Eratoſthenes, et Euphorion, et Lariſſeus Eurypilus tradiderunt; an Cranone, ut Apollas Callimachus, quem ſecutus Cicero hanc famam latius fudit. Sco- 15
pam nobilem Theſſalum periiſſe in eo convivio conſtat: adjicitur ſororis filius: putant et ortos pleroſque ab illo Scopa, qui major [s] ætate fuerit. Quamquam mihi totum 16
de Tyndaridis fabuloſum videtur: neque omnino hujus rei meminit uſquam poeta ipſe, profecto non taciturus de tanta ſua gloria. Ex hoc Simonidis [t] facto notatum [u] vi- 17
detur, juvari memoriam ſignatis animo ſedibus, idque credere ſuo quiſque experimento. Nam cum in loca aliqua poſt tempus reverſi ſumus, non ipſa agnoſcimus tantum, ſed etiam, quæ in his fecerimus, reminiſcimur, perſonæque ſubeunt, nonnumquam tacitæ quoque cogitationes in mentem revertuntur. Nata eſt igitur, ut in pleriſque, ars ab experimento. Loca diſcunt [x] quam maxime ſpa- 18

[n] cum Jenſ. [o] *om.* G. [p] *om.* G. Jenſ. [q] confudit *iid.* [r] *Vid. leg.* ordinis: *et ſic Obr. Sed poteſt intelligi,* memor, quo ordine *&c.* [s] majore G. [t] Simonides f. notavit Jenſ. [u] notari G. [x] diſcuntur G.

14. *Eurypilus*] Supra 10, 6, 4, in eodem argumento *Eriphylus* laudabatur, æque ignotus.

15. *ortos ab illo Scopa*] Laudavit de utroque Scopa Burmannus Menagium ad Laert. 2, 25, et Perizon. ad Ælian. 12, 1.

16. *neque meminit—ipſe*] Ponit itaque Fabius, exſtitiſſe ſua ætate Simonidis, quæ ſcripſit, omnia: quod neſcio an temere ſumere liceat, cum periiſſe ut alia viri carmina ſexcenta, ſic unum alterumque potuerit, in quo de hac re commemoravit. Scilicet puto non ad ſuam modo ætatem reſpexiſſe Quinctilianum, ſed hoc indicare, eorum quoque qui narrent iſtam fabulam, non eſſe, qui ad Simonidis ipſius teſtimonium provocet. Qua ſane ratione majorem vim argumentum hoc a ſilentio ductum accipit.

17. *idque credere*] Int. *videtur.* Quanquam non diffiteor, me utraque, aiunt, amplexurum, ſi in bono libro inveniatur *credet.*

tiosa, multa varietate signata, domum forte magnam, et in multos diductam recessus. In ea quidquid notabile[z] est, animo diligenter affigitur, ut sine cunctatione ac mora partes ejus omnes[a] cogitatio possit percurrere. Et primus hic labor est, non hærere in occursu. Plus enim quam firma debet esse memoria, quæ aliam memoriam
19 adjuvet. Tum[b] quæ scripserunt, vel cogitatione complectuntur, et alio[c] signo, quo moneantur[d], notant: quod esse vel ex re tota potest, ut de navigatione, militia, vel ex verbo aliquo. Nam etiam excidentes, unius admonitione verbi in memoriam reponuntur. Sit autem signum navigationis, ut ancora; militiæ, ut aliquid ex armis.
20 Hæc ita[e] digerunt[f]. Primum sensum vel[g] locum vestibulo quasi assignant, secundum[h] atrio, tum impluvia circumeunt, nec cubiculis modo aut exedris, sed stratis[i] etiam similibusque per ordinem committunt. Hoc facto, cum est repetenda memoria, incipiunt ab initio loca hæc recensere, et, quod cuique crediderunt, reposcunt, et eorum imagine admonentur: ut, quamlibet multa sint, quorum meminisse oporteat, sint[l] singula connexa quodam choro[m], ne errent conjungentes prioribus sequentia
21 solo ediscendi labore. Quod de domo dixi, et in operibus publicis, et in itinere longo, ut[n] urbium ambitu, et picturis, fieri potest. Etiam fingere sibi has imagines licet. Opus est ergo locis, quæ vel finguntur, vel sumuntur: [o]imaginibus, vel simulacris, quæ utique fingenda sunt. Imagines notæ sunt, quibus ea, quæ ediscenda sunt[p], notamus: ut quo modo Cicero dicit, *locis pro cera,*
22 *simulacris pro literis utamur*. Illud quoque ad verbum ponere, optimum fuerit: *Locis est utendum multis*[q], *illustribus, explicatis*[r], *modicis intervallis: imaginibus autem*[s]

[z] nobile G. Jens. *non male.* [a] omnis *iid.* [b] Tamen Jens. [c] aliquo G. [d] moveantur G. [e] itaque Jens. [f] deligere G. diligere Jens. [g] bello tum G. Jens. [h] puta *inf. iid.* [i] status G. [l] fiunt G. Jens. [m] corio G. [n] et G. [o] *Vid. inf.* et. [p] *om.* Jens. [q] mutis G. [r] expectatis Jens. [s] aliqui Jens. *forte voluit* aliquid.

20. *quodam choro*] In illa enim saltantium multitudine, quæ *chorus* vocatur, ordine et successione quadam tum personarum tum rhythmorum constant omnia. Ita *chorum* corporibus cælestibus tribuunt. v. g. Tibull. 2, 1, 83.

21. *vel sumuntur*] Videor mihi hac interpunctione non male de hoc loco meritus, quem ita adhuc distinxerant, *Opus est ergo locis, quæ vel finguntur, vel sumuntur imaginibus, vel simulacris, quæ* &c. Sed idem video, jam ita dedisse Vascosanum 1542, f. cui obsequi debebant posteri.

21. *Cicero dicit*] Loco jam laudato de Orat. 2, 86. Illud, *Locis est utendum*, est c. 87. fin.

agentibus, acribus, insignitis [t], *quæ occurrere, celeriterque percutere* [u] *animum possint.* Quo magis miror, quo modo Metrodorus in XII signis, per quæ Sol meat, trecenos [x] et sexagenos invenerit locos. Vanitas nimirum fuit atque 23
jactatio circa memoriam suam [z] potius arte, quam natura gloriantis. Equidem hæc ad quædam prodesse non negaverim, ut si rerum nomina multa, per ordinem audita, reddenda sint. Namque in iis, quæ didicerunt, locis reponunt res illas, *mensam*, ut hoc utar, *in vestibulo*, *in atrio pulvinum* [a], et sic cetera: deinde relegentes inveniunt, ubi posuerint. Et forsitan in hoc sunt adjuti, qui, auctione 24
dimissa, quid cuique vendidissent, testibus argentariorum tabulis reddiderunt. Quod præstitisse Hortensium dicunt. Minus idem proderit in ediscendis, quæ orationis perpetuæ erunt. Nam et sensus non eamdem imaginem, quam res, habent, cum alterum fingendum sit: et horum tamen utcumque [b] commonet: sed [c] sermonis alicujus habiti [d] verborum contextus eadem arte quo modo comprehendetur [e]? Mitto, quod quædam nullis simulacris signi- 25
ficari possunt, ut certæ [f] conjunctiones. Habeamus enim

[t] insignitisque *id.* [u] percurrere G. Jens. [x] tricenos Jens. [z] sua G. [a] populum G. [b] *Sic emendavi. Editum erat* utrumque. [c] Si G. cum *inf.* G. Jens. [d] habitu *iid.* [e] comprehenditur Jens. [f] ceteræ *id. vid. leg.* certe.

24. *Hortensium*] Seneca procem. Controv. quod totum ad hunc locum pertinere, jam indicatum est. Laudat alioqui memoriam Hortensii *tantam quantam in ullo cognovisset* pluribus verbis Cic. Bruto c. 88.

24. *utcumque commonet*] In oratione perpetua ediscenda, ratio haberi debet præter *rem* de qua sermo est, *sensuum* quoque h. e. sententiarum, et *verborum*. Meminisse debet, qui prodit ad dicendum, non modo *de bello* sibi orationem habendam esse; hujus forte rei illum *gladium*, in loculamento quodam memoriæ repositus, admoneat: sed etiam *sensus* illi præsto esse debent; hi *fingendi* ab ipso *sunt* oratore, cogitandum, quid de unoquoque *subjecto* (loquamur enim dialectice) adfirmaturus sit, quid negaturus. Hi jam *sensus* non eandem imaginem, quam res habent; certe difficilius est notas eorum excogitare ita simplices, ut facile comprehendi possint memoria, ita *agentes* et efficaces, ut feriant animum: sed tamen *utcumque*, si non apte, commode, facile; aliquo certe modo, *sensuum* etiam *commonet* ars ista. Verum enimvero *verbis* quid faciemus? horumne contextus eadem arte comprehendetur? Hæc sententia Fabii si bona, vera, commode enuntiata; ignoscent nobis lectores, cum apice vix immutato pro *utrumque*, quod libros omnes obsederat, turbaveratque orationem, *utcumque* reposuimus: quale quid jam tentavimus 10, 6, 7. add. 11, 3, 101. Placebant ista Werlhofio etiam, cui me meaque placere omnia vehementer cupio.

25. *conjunctiones*] Sive Grammatice accipias hanc vocem, verum est; da mihi enim notam, quæ

ſane, ut qui notis ſcribunt, certas imagines omnium, et loca ſcilicet infinita, per quæ verba, quæ ſunt in quinque contra Verrem ſecundæ actionis libris, explicentur, ut meminerimus etiam omnium quaſi depoſitorum: nonne impediri quidem eorum, quæ dicit [g], decurſum neceſſe
26 eſt duplici memoriæ cura? Nam quo modo poterunt copulata fluere, ſi propter ſingula verba ad ſingulas formas reſpiciendum erit? Quare et Charmadas [h] et Scepſius [i] (de quo modo dixi) Metrodorus, quos Cicero dicit uſos hac exercitatione, ſibi habeant ſua: nos ſimpliciora tradamus.
27 Si longior complectenda memoria fuerit oratio, proderit per partes ediſcere, (laborat enim maxime onere) et hæ partes non ſint perexiguæ: alioqui nimis multæ erunt, et eam diſtinguent atque concident. Nec utique certum imperaverim modum [l], ſed maxime ut quiſque finietur locus: niſi [m] forte tam ſit [n] numeroſus, ut ipſe quoque di-
28 vidi [o] debeat. Dandi ſunt certi quidam termini, ut contextum verborum (qui eſt difficillimus) continuet crebra meditatio, partes deinceps ipſas repetitus ordo conjungat. Non eſt inutile [p], quo facilius hæreant, aliquas apponere notas, quarum recordatio commoneat et quaſi excitet me-
29 moriam. Nemo enim fere tam infelix, ut, quod cuique loco ſignum deſtinaverit, neſciat: ut, ſi erit tardus [q] ad hoc, eo quoque adhuc remedio [r] utatur, ut ipſæ excitent [s] notæ. Hinc eſt ex [t] illa [u] arte non [v] inutile, attendere [x] ſigna ad

[g] *Vid. leg.* dicimus: *ſed intelligi etiam poteſt* Cicero. [h] Carneades *omnes, puto, ante Burm.* [i] Septius Jenſ. *et al.* [l] modo G. Jenſ. [m] ni *iid.* [n] *om. iid.* [o] divelli G. [p] inutilis G. [q] tradendus G. Jenſ. [r] remedium utitur *iid.* [s] *om. iid.* [t] *om.* G. 2. [u] ipſa G. [v] *om. Kapp.* [x] attentus ad G. Kapp. Jenſ. G. 2.

clare, breviterque ſignet *nam, enimvero, tametſi?* ſive *conjunctiones* intelligas connectendi et tranſeundi formulas. Cic. de Orat. 2, 88, pr. *Multa ſunt verba, quæ, quaſi articuli, connectunt membra orationis, quæ formari ſimilitudine nulla poſſunt: eorum fingendæ nobis ſunt imagines, quibus ſemper utamur.*

26. *de quo modo dixi*] 10, 6, 4.

29. *ut, ſi erit tardus*] Adeo certum eſt, quod modo dixit Fabius, *neminem tam eſſe infelicem* &c. *ut* etiam *ſi* quis *ſit tardus*, hoc remedio utatur, ad eam tarditatem ſublevandam; ut nempe notæ ipſum excitent. Pergit, *Hinc eſt*, quod dicere modo cœperam, *ex illa* memoriæ *arte non inutile* præceptum &c.

29. *attendere ſigna*] Idem puto eſſe *attendere ſigna*, quod modo *apponere* dixerat, ea ratione ut *prætendere ſepem* vel *velum* dicimus. Utile eſt *attendere ſigna* i. e. appingere, adlinere, in margine commentarii, unde ediſcimus, *ad eos ſenſus qui excidunt* h. e. excidere ſolent. Nondum obſervavi qui verbo *attendere* ita uſus ſit. Sed primum hujus verbi intellectum ad corpora pertinere, et *attendere* pri-

eos, qui excidunt [y], ſenſus: *ancoram*, (ut ſupra poſui) ſi de nave dicendum eſſet: *ſpiculum*, ſi de prælio. Multum 30
enim ſigna faciunt, et ex alia memoria venit alia, ut cum tranſlatus annulus vel alligatus commoneat nos, cur [z] id † fecerimus. Hæc magis adhuc adſtringunt, quæ memoriam ab aliquo ſimili transferunt ad id, quod continendum eſt: ut in nominibus, ſi *Fabius* forte ſit tenendus, referamus ad illum *Cunctatorem*, qui excidere non poteſt: aut 31
ad aliquem amicum, qui idem vocetur: quod eſt facilius in *Apris*, et ‡ *Urſis*, et *Naſone*, aut *Criſpo*, ut id memoriæ affigatur, unde ſunt nomina. Origo quoque aliquando declinatorum tenendi magis [a] cauſſa eſt, ut in *Cicerone*, *Verrio*, *Aurelio*, ſi debent [b] inſeri. Illud neminem non 32
juvabit, iiſdem, quibus ſcripſerit, ceris ediſcere. Sequitur [c] enim [d] veſtigiis quibuſdam memoriam, et velut oculis intuetur [e] non paginas modo, ſed verſus prope ipſos, qui [f] tum dicit, ſimilis legenti. Jam vero ſi litura aut adjectio aliqua aut mutatio interveniat, ſigna ſunt quædam, quæ intuentes deerrare [g] non poſſumus. Eſt [h] ratio, 33
ut [i] illi [k], de qua primum locutus ſum, arti non diſſimilis, ita (ſi quid me experimenta docuerunt) et expeditior et potentior. Ediſcere [l] tacite, (nam id quoque eſt quæſitum [m]) erat optimum, ſi non ſubirent velut otioſum animum plerumque aliæ cogitationes, propter quas excitandus eſt voce, ut duplici motu [n] juvetur memoria, dicendi, et audiendi. Sed hæc vox ſit modica, et magis murmur. Qui autem legente alio ediſcit, in parte tardatur, quod 34
acrior eſt oculorum, quam aurium ſenſus: in parte juvari poteſt, quod, cum ſemel aut bis audierit, continuo illi

[y] *Sic iid.* exciderunt *al.* [z] cum G. Jenſ. † hæc G. iis Jenſ. ‡ in *inſ.* G. Jenſ. [a] magas Jenſ. [b] debet G. Jenſ. debet miſceri *MSS. quidam ap. Burm. qui conj.* Sed tædet his inhærere. [c] ſequuntur *iid.* [d] in *inſ.* Jenſ. [e] intuentur G. [f] quæ G. Jenſ. [g] *Sic e V. C. Alm. Burm.* errare *al.* [h] Hæc *conj. Gallæus. Certe intelligendum* hæc. [i] eſt *inſ.* G. Jenſ. [k] illa G. [l] *Sic jam diſtinxerat Gallæus, probante etiam Burm. qui tamen cum rel. dedit* potentior, ediſcere tacite. Nam id quoque eſt, quod tum erat, optimum *&c.* [m] *Sic conj. etiam Burm. ex vulgato* quod tum (G. quod) *pro quo V. C. Alm.* quod ſitum. [n] modo G.

mo ad *aurem*, tum ad *animum* eſſe relatum, tandem per ſe poſitum, nemo forte negaverit.

31. *id—unde ſunt nomina*] Hoc e fonte hauſta h. e. a qualicunque nominum convenientia petita eſt major pars mnemonicorum libellorum, quibus hiſtoriam, ordinem et argumenta legum, et quid non? complexi ſunt Buno, Winckelmannus, alii, de quibus Morhof. Polyh. 1, 2, 6, 48. ſq.

31. *ſi debent inſeri*] Si eſt a Fabio hæc clauſula, ſignificat, ſi mentio facienda horum hominum, *Ciceronis*, *Verrii* &c.

memoriam ſuam experiri licet, et cum legente contendere. Nam et alioqui id maxime faciendum eſt, ut nos ſubinde tentemus: quia continua lectio, et quæ magis, et
35 quæ minus hærent [o], æqualiter tranſit. In experiendo, teneaſne? et major intentio eſt, et nihil ſupervacui temporis perit [p], quo etiam, quæ tenemus, repeti [q] ſolent: ita ſola, quæ exciderunt, retractantur, ut crebra reiteratione firmentur: quamquam ſolent hoc ipſo maxime hærere, quod exciderunt. Illud ediſcendo ſcribendoque commune eſt, utrique plurimum conferre bonam valetudinem, di-
36 geſtum cibum, animum cogitationibus aliis liberum. Verum et in his, quæ ſcripſimus, complectendis multum valent, et in iis, quæ cogitamus, continendis prope ſolæ (excepta, quæ potentiſſima eſt, exercitatione) *diviſio* et *compoſitio*. Nam qui recte diviſerit, numquam poterit in
37 rerum ordine errare. Certa ſunt enim non ſolum in digerendis quæſtionibus, ſed etiam in exſequendis, ſi modo recte dicimus, prima ac ſecunda, et deinceps: cohæretque omnis rerum copulatio, ut ei nihil neque ſubtrahi
38 ſine manifeſto intellectu, neque inſeri poſſit. An vero Scævola in luſu duodecim ſcriptorum [r], cum prior calculum promoviſſet, eſſetque victus, dum rus tendit, repetito totius certaminis ordine, quo dato erraſſet recordatus, rediit ad eum, quicum luſerat, iſque ita factum eſſe confeſſus eſt: minus idem ordo valebit in oratione, præſertim

[o] hæret G. Jenſ. [p] petit G. [q] reperiri G. Jenſ. [r] ſcruporum *iid. ſed* ſcriptorum *etiam MS. Bodl. ap. Tho. Hyde de Nerdil.*

38. *duodecim ſcriptorum*] Sic eſſe legendum, et *ſcripta* diminuta voce *ſcriptula* dicta, ut γραμμὰς Græcorum ſ. *lineas* (vid. Pollux 9, 97. ſq.) paſſim obſervatum eſt: in primis a Salmaſio ad Vopiſci Proculum c. 13, p. 737, ſqq. Hack. et Gron. de Pec. Vet. 3, 15, p. 233, ſqq. item Tho. Hyde in Hiſt. Nerdiludii p. 8, ſqq. qui nimirum dedita etiam opera de ludo ipſo egerunt. Salmaſio uſus eſt, nomine prætermiſſo, diligenter vir doctus in Hiſt. Acad. Inſc. Gall. T. 1. p. 123. ſq.

38. *quo dato erraſſet*] Nimirum compoſitum eſſe hoc ludi genus ex fortuna et arte, vel ex hoc loco apparet. Jactantur tali: qui cecidit numerus, ad hujus præſcriptum promoventur calculi: hoc eſt *dare*. Laudavimus olim ad hunc ipſum locum Chreſtom. Plin. p. 155, poſt viros doctos Ovid. Art. 2, 203,

Seu ludet, numeroſque manu jactabit eburnos,
Tu male jactato, tu male jacta dato.

Cicero in Hortenſio apud Non. cap. 2, §. 781, *Itaque tibi concedo, quod in* duodecim ſcriptis *olim, ut calculum reducas, ſi te alicujus* dati *pœnitet*. Huc ergo refertur illud Terentii Adel. 4, 7, 21, *Ita vita eſt hominum, quaſi ſi ludas teſſeris: Si illud, quod maxime opus eſt jactu, non cadit; Illud, quod cecidit forte, id arte ut corrigas.*

totus noſtro arbitrio conſtitutus, cum tantum ille valeat alternus? Etiam quæ bene compoſita erunt, memoriam 39
ſerie ſua ducent. Nam ſicut facilius verſus ediſcimus, quam proſam orationem: ita proſam vinctam [s], quam diſſolutam. Sic contingit, ut etiam quæ ex tempore videbantur effuſa, ad verbum repetita reddantur: quod meæ quoque memoriæ mediocritatem ſequebatur, ſi quando interventus aliquorum, qui hunc honorem mererentur, iterare declamationis partem coegiſſet: nec eſt mendacio locus, ſalvis qui interfuerunt. Si quis tamen unam maxi- 40
mamque a me artem memoriæ quærat, *exercitatio* eſt, et *labor*: multa ediſcere, multa cogitare, et (ſi fieri poteſt) quotidie, potentiſſimum eſt. Nihil æque vel augetur cura, vel negligentia intercidit. Quare et pueri ſtatim, 41
ut præcepi, quam plurima ediſcant, et, quæcumque ætas operam juvandæ ſtudio memoriæ dabit, devoret initio tædium illud et ſcripta et lecta ſæpius revolvendi, et quaſi eumdem cibum remandendi. Quod ipſum hoc fieri poteſt levius, ſi pauca primum, et quæ tædium non afferant, cœperimus ediſcere: tum quotidie adjicere ſingulos verſus, quorum acceſſio labori ſenſum incrementi non afferat, in ſummam ad [t] infinitum uſque perveniat: et poetica prius, tum oratorum, noviſſime etiam ſolutiora numeris, et magis ab uſu dicendi remota, qualia ſunt juriſconſultorum. Difficiliora enim debent eſſe, quæ exercent, quo 42
ſit levius ipſum illud, in quod exercent: UT athletæ ponderibus plumbeis aſſuefaciunt manus, quibus vacuis et nudis in certamine utendum eſt. Non omittam etiam, quod quotidianis experimentis deprehenditur, minime fidelem eſſe paullo tardioribus ingeniis recentem memoriam. Mirum dictu eſt, nec in promtu ratio, quantum 43
nox interpoſita afferat firmitatis, ſive quieſcit labor ille, cujus ſibi ipſa fatigatio obſtabat, ſive maturatur, atque [u] concoquitur [x], ſeu firmiſſima ejus pars eſt recordatio: quæ ſtatim referri non poterant, contexuntur poſtera die, confirmatque memoriam idem illud tempus, quod eſſe in

[s] junctam *iid.* [t] ac Jenſ. [u] ſive G. ac Jenſ. [x] coquitur Jenſ.

41. *ut præcepi*] Supra 1, 1, 35. et 2, 7, 2. ſq.

41. *ſenſum incrementi*] Ut Milo ille tollendo non diebus modo ſed horis ſingulis vitulo, perfeciſſe dicitur, ut bovem paullatim factum adhuc tolleret.

42. *Ut athletæ ponderibus*] Vel ut equi in hippodromo per arenas ire coguntur, ut altius tollere pedes conſueſcant, quod et jam in ſolido euntibus decorum eſt.

44 cauſſa ſolet oblivionis. Etiam illa prævelox fere cito ef-
fluit, et, velut præſenti officio functa, nihil in poſterum
debeat, tamquam dimiſſa diſcedit. Nec eſt mirum, magis
hærere animo, quæ diutius affixa ſint. Ex hac ingenio-
rum diverſitate nata dubitatio eſt, [z] *ad* [a] *verbum ſit ediſcen-
dum dicturis? an vim modo rerum atque ordinem complecti
ſatis ſit* [b]*?* de quo fine dubio non poteſt in univerſum
45 pronuntiari. Nam ſi memoria ſuffragatur, tempus non
deſit [c], nulla me velim ſyllaba effugiat: alioqui etiam
ſcribere ſit ſupervacuum. Idque præcipue a pueris obti-
nendum, atque in hanc conſuetudinem memoria exercita-
tione redigenda, ne nobis diſcamus ignoſcere. Ideoque
et [d] admoneri [e], et ad libellum reſpicere vitioſum, quod li-
bertatem negligentiæ facit, nec quiſquam ſe parum te-
46 nere judicat, quod, ne ſibi excidat, non timet. Inde in-
terruptus actionis impetus, et reſiſtens ac ſalebroſa oratio,
et qui dicit ediſcenti ſimilis, etiam omnem bene ſcripto-
rum gratiam perdit vel hoc ipſo, quod ſcripſiſſe ſe confi-
tetur. Memoria autem facit etiam promti ingenii famam,
ut illa, quæ dicimus, non domo attuliſſe, ſed ibi protinus
ſumſiſſe videamur: quod et [f] oratori et ipſi cauſſæ pluri-
47 mum confert. Nam et magis miratur, et minus timet
judex, quæ non putat adverſus ſe præparata. Idque [g] in
actionibus inter præcipua ſervandum eſt, ut quædam
etiam, quæ optime vinximus [h], velut ſoluta enuntie-
mus: et cogitantibus nonnumquam et dubitantibus ſimiles
quærere videamur, quæ attulimus. Ergo quid ſit opti-
48 mum, neminem fugit. Si vero aut memoria natura du-
rior erit, aut non ſuffragabitur tempus, etiam inutile [i] erit
ad omnia ſe verba alligare, cum oblivio unius eorum cu-
juſlibet, aut deformem hæſitationem, aut etiam ſilentium
inducat. Tutiuſque multo [l], comprehenſis animo rebus
49 ipſis, libertatem ſibi eloquendi relinquere. Nam et invi-
tus perdit quiſque id, quod elegerat, verbum: nec facile
reponit aliud, dum id, quod ſcripſerat, quærit. Sed ne
hoc quidem infirmæ memoriæ remedium eſt, niſi in iis,
qui ſibi facultatem aliquam dicendi ex tempore paraverunt.

[z] An, *quod hic inſ. alii, recte om.* G. *et Voſſ. et Vall. ap. Burm.* [a] *om.* Jenſ. [b] eſt G. [c] defuit G. [d] *om.* Jenſ. [e] admonere *id.* [f] *om.* Jenſ. [g] ideoque *id.* [h] junximus G. Jenſ. [i] utile Jenſ. [l] *om. id.*

47. *dubitantibus ſimiles*] Ut Cic. in Verr. 4, 3. *Canephoræ ipſæ vocabantur. Sed earum artificem— quem?* (quaſi converſus ad advocatos ſuos) *quemnam? Recte admones. Polycletum eſſe dicebant.* Uſus et noſter 9, 2, 61; et, ut ibi indicamus, Plinius.

Quod si cui utrumque defuerit, huic omittere omnino[m] totum actionum laborem, ac, si quid in literis valet, ad scribendum potius suadebo convertere. Sed hæc rara infelicitas erit. Ceterum quantum natura studioque valeat me- 50
moria, vel Themistocles testis, quem unum intra annum optime locutum esse Persice constat: vel Mithridates, cui duas et viginti linguas, quot nationibus imperabat[n], traditur notas fuisse: vel Crassus ille dives, qui, cum Asiæ præesset, quinque Græci sermonis differentias sic tenuit, ut, qua quisque apud eum lingua postulasset, eadem sibi jus redditum ferret: vel Cyrus, quem omnium militum tenuisse creditum est nomina. Quin semel auditos quam- 51
libet multos versus protinus dicitur reddidisse Theodectes[o]. Dicebantur etiam nunc esse, qui facerent, sed mihi numquam, ut ipse interessem, contigit: habenda tamen fides est vel in hoc, ut[p], qui crediderit[q], et speret.

III. *Pronuntiatio* a plerisque *actio* dicitur, sed prius nomen[r] a voce, sequens a gestu videtur accipere. Namque *actionem* Cicero alias quasi *sermonem*, alias *eloquentiam* quamdam *corporis* dicit. Idem tamen duas ejus partes facit, quæ sunt eædem pronuntiationis, *vocem* atque *motum*. Quapropter utraque appellatione indifferenter uti licet. Habet autem res ipsa miram quamdam in orationibus 2
vim ac potestatem. Neque enim tam[s] refert, qualia sint, quæ intra nosmet ipsos composuimus; quam quo modo efferantur: nam ita quisque, ut audit, movetur. Quare

m *om. id.* n imperavit G. Jens. o Theodoctes Jens. p *om.* Jens.
q crediderint et sperent G. r est *inf.* G. s eam Jens. jam G.

50. *Themistocles*] Apud Thucyd. 1, 137, annuum sibi tempus dari petit, ut paret se ad colloquium regis: deinde c. 138, Ὁ δὲ ἐν τῷ χρόνῳ—τῆς τε Περσίδος γλώττης ὅσα ἠδύνατο κατενόησε, ᾗ τῶν ἐπιτηδευμάτων τῆς χώρας. Vide, quam circumspecte. Plutarchus augere videtur p. 229. H. Steph. Ἐνιαυτὸν αἰτησάμενος καὶ τὴν Περσίδα γλῶτταν ἀποχρώντως ἐκμαθών. Cornelium Nepotem secutus videtur noster, qui 2, 10, 1, in vita Them. *multo commodius* eum narrat *verba apud regem fecisse, quam hi poterant*, qui *in Perside erant nati*.

50. *Mithridates*] Sic et Plin. 7, 24 et 25, 2. Sed Gell. 17, 17. optimi libri *quinque et viginti gentes et linguas* habent. Illud de *Crasso* est etiam ap. Val. Max. 8, 7, 6. De *Cyro* Plin. 7, 24. et Val. Max. 8, 7, ext. 16. Quanquam hoc fabulosum nimis, nec Xenophonti memoratum, qui Duces tantum omnes notos Cyro et nominibus et factis fuisse narrat Cyrop. 5, p. 360. sq. Hutchinson. Mirantur sui Cyrum, ὁπόσοις συνέταττε, πῶς ὀνομάζων ἐνετέλλετο.—Miratur Cyrus, si Dux nesciat τῶν ὑφ' αὐτὸν ἡγεμόνων τὰ ὀνόματα.

III, 1. *Cicero*] De Orat. 3, 59. *Est enim actio quasi sermo corporis.* Et Orat. 17. *Est enim actio quasi corporis quædam eloquentia, cum constet e voce atque motu.*

neque probatio ulla, quæ [t] modo venit ab oratore, tam firma eſt, ut non perdat [u] vires ſuas, niſi adjuvetur [x] aſſeveratione dicentis. Affectus omnes langueſcant neceſſe eſt, niſi *voce*, *vultu*, totius prope *habitu corporis*, inardeſ-
3 cant [y]. Nam cum hæc omnia fecerimus, felices [z], ſi tamen noſtrum illum [a] ignem judex conceperit: nedum eum [b] ſupini ſecurique moveamus [c], ac [d] non et ipſe noſtra
4 oſcitatione ſolvatur. Documento ſunt vel ſcenici actores, qui et optimis poetarum tantum adjiciunt gratiæ, ut nos infinite [e] magis eadem illa audita, quam lecta, delectent; et viliſſimis etiam quibuſdam impetrant [f] aures, ut, quibus nullus [g] eſt in bibliothecis locus, ſit etiam frequens in
5 theatris. Quod ſi in rebus, quas fictas eſſe ſcimus et inanes, tantum pronuntiatio poteſt, ut iram, lacrimas, ſolicitudinem afferat, quanto plus valeat neceſſe eſt, ubi et credimus? Equidem vel mediocrem orationem, commendatam viribus actionis, affirmaverim plus habituram eſſe
6 momenti, quam optimam eadem illa deſtitutam. Siquidem et Demoſthenes, *quid eſſet in toto* [h] *dicendi opere* [i] *primum* [j], interrogatus, *pronuntiationi palmam* dedit, eidemque *ſecundum* ac *tertium locum*, donec ab eo quæri defineret [m]: ut eam videri poſſet non præcipuam, ſed ſolam ju-
7 dicaſſe. Ideoque ipſe tam diligenter apud Andronicum

[t] aliquo *inſ.* G. Jenſ. [u] perdet Jenſ. [x] adjuvatur G. [y] inardeſcunt G. Jenſ. [z] ſumus *inſ. Obr. recte, ſi ex libro.* [a] *om.* G. [b] *om.* G. Jenſ. [c] moveamur Jenſ. [d] an non et ipſa G. [e] infinito G. *et Voſſ. 2. nec negligendum videtur Burmanno.* [f] *Sic* G. *et Obr.* impetrent *al.* [g] nullis Jenſ. [h] genere *inſ.* G. Jenſ. [i] *om. iid.* [j] ſummum Jenſ. [m] deſierit G. Jenſ.

3. *ignem conceperit*] Sic Cic. de Orat. 2, 45. *Ut enim nulla materies tam facilis ad exardeſcendum eſt, quæ, niſi admoto igni ignem concipere poſſit: ſic nulla mens eſt tam ad comprehendendam vim oratoris parata, quæ poſſit accendi, niſi inflammatus ipſe ad eam et ardens acceſſeris.*

5. *vel mediocrem*] Cic. de Orat. 3, 56. *Actio in dicendo una dominatur: ſine hac ſummus orator eſſe in numero nullo poteſt; mediocris hac inſtructus ſummos ſæpe ſuperare. Huic primas dediſſe Demoſthenes dicitur, cum rogaretur, quid in dicendo eſſet primum; huic ſecundas; huic tertias.* Deinde narrat etiam illud de Æſchine: de quo dicimus etiam ad Plin. epiſt. 2, 3, 10.

6. *quid eſſet—primum*] Sic Cato major interrogatus, quid primum, quid alterum, quid tertium eſſet in re ruſtica, ſemper reſpondit, *Paſcere*. Vid. ad Colum. 6, pr. 5. Sic minor Cato, *quem maxime amaret?* interroganti, quem deinde &c. ſemper reſpondit, *Fratrem*. Vid. Plut. in vita p. 1396. H. Steph.

7. *Andronicum*] *Satyrum* nominat Plutarchus p. 1556, in vita majore: ſed in ea qua novem reliquos complexus eſt, p. 1552, *Neoptolemum*; *Andronicum* denique eodem in loco, ubi etiam tres illas de

Hypocritem [n] ſtuduit, ut admirantibus ejus orationem Rhodiis non immerito Æſchines dixiſſe videatur, *quid ſi ipſum audiſſetis?* Et M. Cicero *unam in dicendo actionem dominari* putat. Hac Cn. Lentulum plus opinionis con- 8
ſecutum, quam eloquentia, tradit: eadem C. Gracchum in deflenda fratris nece totius populi Romani lacrimas concitaſſe: Antonium et Craſſum multum valuiſſe, plurimum vero Q. Hortenſium: cujus rei fides eſt, quod ejus ſcripta tantum intra famam ſunt, qui [o] diu princeps [p] oratorum, aliquando æmulus Ciceronis exiſtimatus eſt, noviſſime, quoad vixit, ſecundus: ut appareat, placuiſſe aliquid eo dicente, quod legentes non invenimus. Et her- 9
cle cum valeant multum verba per ſe, et vox propriam vim adjiciat rebus, et geſtus motuſque ſignificet [q] aliquid, profecto perfectum quiddam fieri, cum omnia coierint [r], neceſſe eſt. Sunt tamen qui rudem illam, et qualem im- 10
petus cujuſque animi tulit, actionem judicent fortiorem, et ſolam viris dignam: ſed non alii fere, quam qui etiam in dicendo curam, et artem, et nitorem, et quidquid ſtudio paratur, ut affectata et parum naturalia ſolent improbare; vel qui verborum atque ipſius etiam ſoni ruſticitate, ut L. Cottam dicit Cicero feciſſe, imitationem antiquitatis affectant. Verum illi perſuaſione ſua fruantur, qui 11
hominibus, ut ſint oratores, ſatis putant naſci: noſtro labori dent veniam, qui nihil credimus eſſe perfectum, niſi

[n] Hippocratem G. Jenſ. [o] quam *iid.* [p] deinceps Jenſ. [q] significent G. [r] coiere G. coierunt Jenſ.

actione ſ. hypocriſi reſponſiones enarrat.

8. *Cn. Lentulum*] In Bruto 66. *Cn. Lentulus ceterarum virtutum dicendi mediocritatem actione occultavit, in qua excellens fuit.* Et paullo ante, *Multo majorem opinionem dicendi actione faciebat, quam quanta in eo facultas erat.* Plura ibi de hoc, et P. Lentulo. De *C. Graccho fratris necem deflente* de Orat. 3, 56. *Quæ ſic ab illo acta eſſe conſtabat oculis, voce, geſtu, inimici ut lacrimas tenere non poſſent.* De *Hortenſio* Bruto c. 88. *Motus et geſtus etiam plus artis habebat, quam erat oratori ſatis.*

10. *L. Cottam dicit Cicero*] De Orat. 3, 11, ex perſona Craſſi, *L. Cotta gaudere mihi videtur gravitate* (conj. Pearce *pravitate*) *linguæ, ſonoque vocis agreſti; et illud quod loquitur priſcum viſum iri putat, ſi plane fuerit ruſticanum.* Et cap. 12. *Cotta, cujus tu illa lata, Sulpici, nonnunquam imitaris, ut Iota literam tollas, et E pleniſſimum dicas, non mihi oratores antiquos, ſed meſſores videtur imitari.* Et Bruto c. 74. *Cotta, quia ſe valde dilatandis literis a ſimilitudine Græcæ locutionis abſtraxerat, ſonabatque plane contrarium Catulo, ſubagreſte quiddam planeque ſubruſticum; alia quidem quaſi inculta et ſilveſtri via ad eandem laudem pervenerat.*

ubi natura cura juvetur. In hoc igitur non contumaciter
12 consentio, primas partes esse naturæ. Nam certe bene pronuntiare non poterit, cui aut in scriptis memoria, aut in iis, quæ subito dicenda erunt, facilitas promta defuerit: nec si inemendabilia oris incommoda obstabunt. Corporis etiam potest esse aliqua tanta deformitas, ut nul-
13 la arte vincatur. Sed ne vox quidem, nisi liberalis, actionem habere optimam potest. Bona enim firmaque ut volumus [s] uti licet: mala vel [t] imbecilla et inhibet multa, ut *insurgere*, *exclamare*; et aliqua cogit, ut *submittere*, *deflectere*, et rasas [u] fauces ac latus fatigatum deformi cantico reficere. Sed nos de eo nunc loquimur [x], cui non
14 frustra præcipitur. Cum sit autem omnis actio, ut dixi, in duas divisa partes, *vocem*, *gestumque*, quorum alter oculos, altera aures movet, per quos duos sensus omnis ad animum penetrat affectus, prius est *de voce* dicere, cui etiam *gestus* accommodatur. In ea prima observatio est, *qualem habeas*: secunda, *quomodo utaris*. Natura vocis
15 spectatur *quantitate* et *qualitate*. *Quantitas* [z] simplicior est [a]: in summa [b] enim *grandis* aut *exigua* est: sed inter has extremitates mediæ sunt species, et ab ima ad summam, ac retro, multi sunt gradus. *Qualitas* magis varia est, nam est et *candida*, et *fusca*, et *plena*, et *exilis*, et *lenis*, et *aspera*, et *contracta*, et *fusa*, et *dura*, et *flexibilis*, et

[s] voluimus Jens. [t] et G. [u] raucas Jens. rausas *conj. Gallæus.* ravas *conj. Burm.* [x] loquamur G. Jens. [z] enim *inf.* Jens. [a] *om.* G. Jens. [b] summam G.

13. *rasas fauces—cantico*] Intelligere possis *rasas* h. e. contentione vehementiori perstrictas et cuticula quasi sua privatas. Recurrunt s. 20, et audacius etiam notter 3, 1, 3, *ne—aures tam delicatas raderet*. Sed *rasis faucibus* silentium potius et sorbillatio vel eclegma quoddam dulce profuerit, quam *deforme canticum*. *Raucas* igitur vel *rausas* malim i. e. humore tenaci obsitas, qui vociferatione est excutiendus, quod *deforme canticum* est sane in concione dicentis. Si enim solus sis, non dedecet illo uti, vel illo altero genere, quo *vox ac latus præparetur* 10, 7, 25 de quo Seneca procem. Controv. de Porcio Latrone, *Nihil vocis causa facere, non illam per gradus paullatim ab imo usque ad summum perducere, non rursus a summa contentione paribus intervallis descendere*. Sed de hoc vid. mox 11, 3, 22.

15. *candida, et fusca*] Sic et Cic. de Nat. Deor. 2, 58. *Vocis genera permulta, canorum, fuscum; læve, asperum; grave, acutum; flexibile, durum*. Pauperies sermonis facit, ut quæ ad alios sensus pertinent, tribuerentur voci. Sic Plin. 20, 6, s. 21, de porro, *Voci splendorem adfert* &c.

15. *contracta, et fusa*] Licet interpretari *contractam* moderatam, et intra alveum quasi suum coercitam, cui, ut vitium, *fusa*, i. e. im-

clara, et *obtusa*: *Spiritus* etiam *longior, breviorque*. Nec 16
causas, cur quidque eorum accidat [c], persequi, proposito operi necessarium est: eorumne sit differentia, in quibus aura illa concipitur? an eorum, per quæ velut organa meat? an ipsi propria natura? an prout movetur [cc] lateris pectorisve firmitas, an capitis [d] plus adjuvet? nam opus est omnibus, (sicut [e]) non oris modo suavitate, sed narium quoque, per quas, quod supereſt vocis, egeritur. Dulcis 17
tamen esse debet, non exprobrans sonus. *Utendi* voce multiplex ratio. Nam [f] præter illam differentiam, quæ

[c] accidit G. [cc] moveret G. 2. [d] *Sic* G. Jens. etiam *inf. al.* [e] *Videtur redundare.* [f] *om.* G.

moderate profusa, totisque, quam late patent, faucibus erumpens, opponi queat. In mentem etiam venit *fusam* accipere pro virtute, ut Cic. de Orat. 2, 15, *fusum atque tractum* orationis genus laudatur, i. e. facile, lene: et, cum *contracta* sic non bene responderet *fusæ*, emendare pronum erat *confracta*, h. e. confragosa, aspera. Sed nihil muto, cum sic non fit, in quo *confracta* et *fusa* ab *aspera* et *leni* differant. Tum nondum observavi, qui *confractum* pro *confragoso* dixerit.

16. *aura illa concipitur*] Pulmones intelligit. Solent enim hoc verbo uti de intimis quasi recessibus, unde aura oritur. De eadem re, vulgarem ille quidem errorem secutus, Cicero de Nat. Deor. 2, 55, *Quæ spiritu in pulmones anima ducitur, ex ea pars redditur respirando, pars* concipitur *cordis parte quadam* &c.

16. *velut organa*] Vid. 11, 3, 40.

16. *an prout movetur*] An diversa vox fit pro diversa vi, qua propellitur, musculorum diaphragmatis, id enim est *pectoris ac laterum*, firma constrictione vel dilatatione, spiritus? An *capitis* firmitas motusque, in quo, dum erumpit, formatur et quasi fingitur vox, illam diversitatem *plus adjuvat?* Verum dixerit forte, qui conjungat ista omnia; et conjungenda duxit, licet disjuncte proponeret, Fabius. Juvit me in hoc etiam loco, qui solet in rebus seriis mihi adesse, Werlhofius, cum dubitarem de illo *movetur*, et cogitarem ita legere, *an, prout monetur, lateris pectorisque firmitas?* et illud *prout monetur* referrem ad voces amicorum, qui *lateribus* parcere juberent contentius dicentes; ut ille Neronis Phonascus, *qui semper adstans moneret, Parceret arteriis.* Sed nihil hariolatione opus est.

16. *nam opus est*] Pertinet hæc periodus ad illud, quod modo *de capitis firmitate* dictum est, ne miremur pro *capite oris* solius factam mentionem. Dicentibus opus est non oris tantum recta conformatione ejusque partium, unde existit suavitas; sed *narium* quoque, per quas egeritur scilicet, quod supereſt vocis, quibus proinde obturatis, (quod hodie sibi belli homines errhinis pulvisculis, egregium decus scilicet, conciliare solent) sonus oritur, qui non nimis etiam delicatas aures ad ossa usque radat et vulneret, ac spiritus sæpius patulo ore captandi, replicandique labra necessitas. Neque tamen nimis adhiberi nares ad formandam vocem debent, ne oriatur anhelatus naribus minaciter dispulsis, et *exprobrans sonus.*

est tripartita, *acutæ*, *gravis*, *flexæ*: tum *intentis*, tum *remissis*, tum *elatis*, tum *inferioribus modis* opus est, *spatiis* 18 quoque *lentioribus* aut *citatioribus*. Sed iis ipsis media interjacent multa: et, UT facies, quamquam ex pauciſſimis constat [g], infinitam habet differentiam: ita *vox*, etsi paucas, quæ nominari possint [h], continet species, *propria* cuique [i] est: et non hæc minus auribus, quam oculis illa 19 dignoscitur. Augentur autem sicut omnium [k], ita vocis quoque bona, cura: et negligentia [l] minuuntur. Sed cura non eadem oratoribus, quæ phonascis, convenit: tamen multa sunt utrisque communia, *firmitas corporis*, ne ad spadonum, et mulierum, et ægrorum exilitatem vox nostra tenuetur: quod ambulatio, unctio, veneris abstinentia, facilis ciborum digestio, id est frugalitas, præstat. 20 Præterea ut sint *fauces integræ*, id est molles ac leves [m], quarum vitio et *frangitur*, et *obscuratur*, et *exasperatur*, et *scinditur* vox. Nam UT tibiæ, eodem spiritu accepto, alium clausis, alium apertis foraminibus, alium non satis purgatæ, alium quassæ sonum reddunt: ita fauces *tumentes strangulant* vocem, *obtusæ obscurant*, *rasæ exasperant*, 21 *convulsæ* fractis sunt [n] organis similes. *Finditur* etiam *spiritus* objectu aliquo, SICUT lapillo tenues aquæ, quarum fluxus [o] etiam si ultra paullum coit, aliquid tamen cavi relinquit post id ipsum, quod offenderat. Humor quoque vocem ut nimius [p] impedit, ita consumtus destituit. Nam et fatigatio corpora non ad præsens modo tempus, 22 sed etiam in [q] futurum afficit. Sed ut communiter et phonascis [r] et oratoribus necessaria est exercitatio, qua omnia convalescunt, ita curæ non idem [s] genus est. Nam neque certa tempora ad spatiandum [t] dari possunt tot civilibus officiis occupato, nec præparare ab imis sonis vocem

[g] constet G. Jens. [h] possent *iid.* [i] cujusque G. [k] omnia ita voces Jens. [l] vel insicitia *inf.* G. Jens. [m] lenes Jens. [n] sub G. [o] spiritus G. *et optimi libri ap. Burm.* spus Jens. [p] minimus G. [q] *om.* Jens. [r] phonaiscis *id.* [s] id G. [t] spirandum G. Jens.

19. *ambulatio*] Cic. ad Att. 2, 23, pr. *Cum recreandæ voculæ causa necesse esset mihi ambulare, hæc dictavi ambulans*; ubi plura Grævius, quæ ad hujus rei rationem pertinent. Breviter, ambulatio digestionem ciborum juvat: *unctio* transpiratione nimia impedienda vires continet, quare etiam phthisicis commendatur: *veneris* abusus ut toti nervorum generi, sic his, quibus ad vocem formandam opus est, inimicus; quare *fibula* imposita continebant cantores et actores suos magistri &c. Adde laudatam aliquoties Senecæ de Porcio Latrone præfationem.

22. *præparare—vocem*] Vid. ad s. 13. Hic adjiciemus classicum quasi Ciceronis locum de Orat. 1,

ad ſummos, nec ſemper a contentione concedere [u] licet, cum pluribus judiciis ſæpe dicendum ſit. Ne ciborum 23
quidem eſt eadem obſervatio. Non enim tam molli teneraque voce, quam forti ac durabili opus eſt: cum illi omnes, etiam altiſſimos ſonos, leniant [x] cantu oris, nobis pleraque aſpere ſint concitateque dicenda [z], et vigilandæ noctes, et fuligo lucubrationum bibenda, et in ſudata veſte durandum. Quare vocem deliciis non molliamus, 24
nec imbuatur [a] ea conſuetudine, quæ [b] duratura [c] non ſit: ſed exercitatio ejus talis ſit, qualis uſus: nec [d] ſilentio ſubſidat [e], ſed firmetur [f] conſuetudine, qua difficultas omnis levatur [g]. Ediſcere autem, quo exercearis, erit optimum: 25
(nam ex tempore dicentem [h] avocat [i] a cura vocis ille, qui ex rebus ipſis concipitur, affectus) et [l] ediſcere quam maxime varia, quæ et clamorem, et diſputationem, et ſermonem, et flexus habeant, ut ſimul in omnia paremur. Hoc ſatis eſt. Alioqui nitida illa et curata vox inſolitum 26
laborem recuſabit; UT aſſueta gymnaſiis et oleo corpora, quamlibet ſint in ſuis certaminibus ſpecioſa atque robuſta, ſi militare iter, faſceſque et vigilias imperes, deficiant, et quærant unctores ſuos, nudumque ſudorem. Illa 27
quidem [m] in hoc opere præcipi quis ferat, vitandos ſoles atque ventos, et nubila etiam ac ſiccitates? Ita ſi dicen-

[u] contendere Jenſ. [x] leniat *id.* [z] dicendi *id.* [a] imbuamur *id. et al. ap. Burm. non male.* [b] quam G. Jenſ. [c] deſertura G. deſideratura Jenſ. [d] ne G. Jenſ. [e] ſubſideat *iid.* [f] firmiter G. [g] levetur *id.* [h] dicentis G. *quod probum eſt, ſi accipias accuſativo plurali.* dicentem Jenſ. dicenti *rel.* [i] avocati G. advocata Jenſ. avocata *Voſſ.* avocatur *rel.* [l] *om.* G. Jenſ. [m] tamen G. Jenſ.

59. *Quid eſt oratori tam neceſſarium, quam vox? tamen me auctore nemo dicendi ſtudioſus Græcorum more Tragœdorum voci ſerviet, qui et annos complures ſedentes declamitant, et quotidie antequam pronuntient, vocem cubantes ſenſim excitant, eandemque cum egerunt ſedentes ab acutiſſimo ſono uſque ad graviſſimum ſonum, recipiunt, et quaſi quodam modo colligunt. Hoc nos ſi facere velimus, ante condemnentur ii, quorum cauſas receperimus, quam toties quoties præſcribitur, Pæanem aut* Munionem (quid ſi pro hoc monſtro legamus *etiam ionem*, vel *ionium?*) *citarimus.*

25. *dicentem avocat*] Qui mutarunt hanc lectionem, hanc ſententiam dederunt, *dum vocem curet talis recitator, perire adfectum*, quod verum et ipſum eſt: ſed de eo hic non agitur, cum vocis cauſa hic inſtituatur exercitatio. Hoc vult Fabius, et hoc dicit, ſive Jenſonianam lectionem probes, ſive Gothanam; *Adfectus* ille, qui e rebus ipſis conceptus ex tempore dicenti miniſtrare verba debet, *avocat dicentem* (*dicentis* h. e. dicentes) *a cura vocis*, cujus tamen hic in primis habenda eſt ratio. Illud non excuſo, ſed ultro imputo, quod *avocata* diviſi in *avocat a*: quam rem cum neglexiſſent ſuperiores, tenebræ ex eo ipſo obortæ ſunt.

dum in sole, aut ventoso, humido, calidove[n] die fuerit, reos deferemus? Nam crudum quidem, aut saturum, aut ebrium, aut ejecto modo vomitu, quæ cavenda quidam monent, declamare neminem, qui sit mentis compos, pu-
28 to. Illud non sine caussa est[o] ab omnibus præceptum, ut parcatur[p] maxime voci in illo a pueritia in adolescentiam transitu, quia[q] naturaliter impeditur, non, ut arbitror, propter calorem, quod quidam putaverunt, (nam est
29 major[r] aliis) sed propter humorem potius. Nam hoc[s] ætas illa turgescit. Itaque nares etiam, ac pectus, eo[t] tempore tument, atque omnia velut germinant, tenera, et injuriæ obnoxia. Sed, ut ad propositum redeam, jam confirmatæ constitutæque vocis genus exercitationis optimum duco, quod est operi simillimum, dicere quotidie, sicut agimus. Namque hoc modo non vox tantum confirmatur et latus, sed etiam corporis decens et accommodatus
30 orationi motus componitur. Non alia est autem ratio pronuntiationis, quam ipsius orationis. Nam ut illa emendata, dilucida, ornata, apta esse debet: ita hæc quoque emendata erit, id est, vitio carebit, si fuerit os facile, explanatum, jucundum, urbanum, id est, in[u] quo nulla ne-
31 que rusticitas neque peregrinitas resonet. Non enim sine caussa dicitur *barbarum*, *Græcumve*. Nam sonis homines, ut æra tinnitu, dignoscimus. Ita fiet illud, quod Ennius probat, cum dicit *suaviloquenti*[x] *ore Cethegum fuisse*: non quod Cicero in iis reprehendit, quos ait *latrare*, *non agere*. Sunt enim multa vitia, de quibus dixi, cum in quadam primi libri parte puerorum ora formarem, opportunius

[n] calido *iid.* [o] *om. iid.* [p] pareatur G. [q] qui G. Jens. [r] in *inf. iid.* [s] hæc Jens. [t] maxime *inf. id.* [u] *om. id.* [x] suaviloquentiorem *id.*

28. *a pueritia—transitu*] Quo tempore *hirquitalli* et *hirquitallire*, Gr. τραγίζειν, a voce caprini generis dicuntur. Vid. Censorin. de Die Nat. c. 14, et ibi Lindebr. p. m. 100.

30. *Nam ut illa—hæc*] *Illa* ad propius refertur, *hæc* ad remotius. Vid. ad 6, 1, 9, et mox s. 41.

31. *barbarum, Græcumve*] Intelligo verba, *sonare aliquis*: abruptene locutus sit Fabius, an turbarint librarii, non definio. Non temere est, quod *barbarum* aut *Græcum* agnoscimus, dicimusque, etsi verba omnia Latina aliquis efferat, sed sono vel rustico vel peregrino. Notum est, quod de Q. Valerio Sorano retulit Cicero de Orat. 3, 11. Add. hic 1, 1, 13.

31. *Ennius—latrare*] Apud Cic. Bruto 15, ubi et illud, *Latrant jam quidam oratores, non loquuntur*. Sic de Orat. 3, 34, de Pericle, *At hunc non clamator aliquis ad clepsydram latrare docuerat*.

31. *in quadam libri primi parte*] 1, 1, 37. 1, 5, 32. 1, 8, 1. in primis vero 1, 11. int.

ratus, in ea ætate facere illorum mentionem, in qua emendari poſſunt. Itaque [y] ſit ipſa *vox* primum (ut ſic 32
dicam) *ſana*, id eſt, nullum eorum, de quibus modo [z] re-
tuli, patiatur incommodum: deinde non *ſubſurda* [a], *rudis*,
immanis, *dura*, *rigida*, *vana*, *præpinguis*, aut *tenuis*, *inanis*,
acerba, *puſilla*, *mollis*, *effeminata*: *ſpiritus*, nec *brevis*, nec
parum *durabilis*, nec *in receptu* [b] *difficilis*. *Dilucida* vero 33
erit *pronuntiatio*, primum, ſi verba tota *exegerit*, quorum
pars *devorari*, pars *deſtitui* ſolet, pleriſque extremas ſylla-
bas non proferentibus, dum priorum ſono indulgent. Ut
eſt autem neceſſaria verborum explanatio, ita omnes im-
putare [c] et velut adnumerare literas, moleſtum, et odio-
ſum. Nam et vocales frequentiſſime coeunt, et conſo- 34
nantium quædam inſequente [d] vocali diſſimulantur: utri-
uſque exemplum poſuimus,

y Itemque G. z nunc dixi G. Jenſ. a ſurda *V. C. Almel.* b per-
ceptu Jenſ. c *Sic* G. Jenſ. *et MSS. pl. ap. Burmannum, qui rectum putat ipſe quoque.* d *om.* G.

32. *ſubſurda*] Neſcio an uſquam præterea exſtet vox ob id ipſum ob-
ſcuriuſcula. Si ſervanda omnino eſt, nec forte ſubſtituendum *abſurda*, interpreter ex intellectu nominis ὑπόκωφος, quod ad abſurdam quandam et abſonam ſtoliditatem, qua-
les videntur conatus ſurdorum cum movent organa loquendi, referri nonnunquam docet Stephanus. Erit igitur *ſubſurda* eadem, quæ Cic. Orat. 3, 11, eſt *extra modum abſona atque abſurda*.

32. *vana*] Si *vanam* intelligere velis *inanem*, in qua nihil ſit præ-
ter conatum; *inanis* deinde nomi-
natur, et ad alteram quaſi claſſem vitiorum pertinet. *Vaſta*, quod Bur-
mannus hic legi malit, eſt ſane et ipſum vocis epitheton; (v. g. Cic. de Orat. 3, 12, *Loquamur non* vaſte &c.) ſed quod ab *immani* quomodo differat, non reperiebam. *Rava*, a qua *rabulæ* quibuſdam dicti viden-
tur, non male huc convenit, ſi co-
gites *r* et *v* parum, *u* et *n* nihil fere in MSS. differre: *varia* etiam facillime in *vana* corrumpi potuit; quod ſi ſumamus, fuerit *varia* in-
conſtans, in qua tenorem quendam ſervare non poſſis, quam in poteſta-
te adeo non habeas, ſed quæ ſubito in alium tonum quaſi elidatur. Certe quidvis fere malim, quam quod legitur.

32. *in receptu difficilis*] Vid. mox ſ. 39.

33. *devorari — deſtitui*] *Devo-
rari* idem eſt, quod Cic. de Orat. 3, 11, *obſcurari negligentius*; uti-
tur eo etiam noſtra conſuetudo *verſchlingen*. *Deſtitui* contrarium eſt, cum deſeruntur a ſuis ſororibus quædam ſyllabæ, ſine quibus pla-
cere, aut intelligi adeo, non poſſunt. Quod deinde Fabius *imputare* ait, et *velut adnumerare* literas, illud eſt Tullio l. c. *exprimere literas putidius*. Nimirum *imputare* red-
didi Fabio, quod accommodatum admodum eſt huic negotio, tractum ab his, qui rationes cum alio pu-
tant, et aera ſingula, capita ſingula, ſeparatim ponunt ac recenſent. Ne-
que tamen ſimpliciter illud *compu-
tare* damnaverim: nimirum ratio non fuit, quare librarius *computare* mutaret in *imputare*; fuit, cur con-
tra faceret, quod non ita ſolenne eſt *imputare* hoc intellectu &c.

34. *poſuimus*] 9, 4, 40, ubi et reliqua a ſ. 36.

Multum ille et terris.———

35 Vitatur etiam duriorum [e] inter se congressus, unde [f] *pellexit, et collegit*, et quæ alio loco dicta sunt. Ideoque laudatur in Catulo [g] *suavis appellatio literarum.* Secundum est, ut *sit oratio distincta*, id est, ut [h], qui dicit, et incipiat, ubi oportet, et [i] definat. Observandum etiam, quo loco sustinendus, et quasi suspendendus sermo sit, (quam Græci ὑποδιαζολὴν, vel [l] ὑποσυζολὴν, vel ὑποστιγμὴν vocant)
36 quo deponendus. Suspenditur, *Arma, virumque, cano:* quia illud *virum*, ad sequentia pertinet, ut sit [m], *virum, Trojæ qui primus ab oris:* et hic iterum; nam etiamsi aliud est, unde venit [n], quam quo venit, non distinguendum tamen, quia utrumque eodem verbo continetur, *ve-*
37 *nit.* Tertio *Italiam*, quia interjectio est *fato profugus*, et continuum sermonem qui faciebat, *Italiam, Lavinaque*, dividit [o]. Ob eamdemque causam, quarto *profugus*, deinde, *Lavinaque venit litora:* ubi jam erit distinctio, quia inde alius incipit sensus. Sed in ipsis etiam distinctioni-
38 bus tempus alias brevius, alias longius dabimus. Interest enim, sermonem finiat, an sensum. Itaque illam distinctionem, *Litora*, protinus altero spiritus initio insequar: cum illuc venero, *Atque altæ mœnia Romæ*, deponam, et
39 morabor, et novum rursus exordium faciam. Sunt aliquando et sine respiratione quædam moræ etiam in periodis: ut in illa, *In cœtu vero populi Romani, negotium publicum gerens, magister equitum, &c.* Multa habet membra †; sensus enim sunt alii atque alii: et [p] sicut una circumductio est, ita paullum morandum in his intervallis, non interrumpendus est contextus: et e contrario spiritum interim recipere sine intellectu moræ necesse est: quo loco quasi surripiendus est: alioqui si inscite recipiatur, non minus afferat obscuritatis, quam vitiosa distinctio. Virtus autem distinguendi fortasse sit parva, sine qua ta-
40 men esse nulla alia in agendo potest. *Ornata* est pronun-

[e] durior Jens. [f] inde G. [g] Catullo Jens. [h] *om.* G. Jens. [i] *om.* Jens. [l] vel ὑπ. *om.* G. [m] sic G. [n] veniat Jens. [o] dividi *id.* † *Sic leg. Refertur enim ad* periodum. Habent *omnes, quod sciam.* [p] aliquando sub unam circumdictionem, ita G.

35. *suavis appellatio*] Cic. Bruto 74. *Catulus erat ille quidem minime indoctus: sed tamen suavitas vocis et lenis appellatio literarum bene loquendi famam confecerat.*

39. *In cœtu vero*] Cic. Phil. 2, 25.

tiatio, cui ſuffragatur *vox facilis, magna, beata* ‡, *flexibilis, firma, dulcis, durabilis, clara, pura, ſecans aera, auribus ſedens.* Eſt enim quædam ad auditum accommodata, non magnitudine, ſed proprietate, ad hoc velut tractabilis, utique habens omnes in ſe, qui deſiderantur, ſonos, intentioneſque, et *toto* (ut aiunt) *organo* inſtructa: cui aderit lateris firmitas, ſpiritus cum ſpatio pertinax, tum labori non facile ceſſurus. Neque graviſſimus, ut [q] in muſica, 41
ſonus, nec acutiſſimus orationibus convenit. Nam et hic parum clarus, nimiumque plenus, nullum afferre animis motum poteſt: et [r] ille prætenuis, et immodicæ claritatis, cum eſt ultra verum, tum neque pronuntiatione flecti, neque diutius ferre intentionem poteſt. Nam vox, ut nervi, 42
quo [s] remiſſior, hoc et gravior et plenior: quo tenſior, hoc tenuis et acuta magis eſt. Sic ima vim non habet, ſumma rumpi periclitatur. Mediis igitur utendum ſonis, hique [t], cum augenda intentio eſt, excitandi: cum ſubmittenda, ſunt temperandi. Nam prima eſt obſervatio recte 43
pronuntiandi, *æqualitas*, ne ſermo ſubſultet imparibus ſpatiis ac ſonis, miſcens longa brevibus, gravia acutis, elata ſubmiſſis: et inæqualitate horum omnium, ſicut pedum,

‡ lata *conj. Bur.* foris G. 2. *et* Kapp. [q] autem G. Jenſ. [r] et ille— poteſt *om.* G. [s] tam Jenſ. [t] ii quoque *id.*

40. *magna, beata*] Diſplicet *beata* vox viro celeberrimo; *latam* ideo ſubſtituit: in quo illud mihi videbatur dubium, quod *latum* ubi ad vocem et pronuntiationem refertur, in vitio potius ponit noſter ſupra ſ. 10. Deinde *beatum* ad lætam quandam ubertatem ſignificandam, excludendamque inopiam aut tenuitatem pertinere, etiam ubi de voce ſermo eſt, poſſe videbatur: ut adeo *beata* vox dicatur ut *felix ingenium*, quæ virtutes omnes habeat, quæ ſufficiat una omnibus contentionibus, remiſſionibus, quæ eadem, prout opus, ſit acuta et gravis &c.

40. *auribus ſedens*] Quæ ſua ſuavitate ſic demulſit auditorem, ut etiam poſt dicendi finem, audire illam ſibi videatur, quemadmodum ille Nigrini Lucianei auditor c. 7, Τῆς φωνῆς, inquit, ὁ ἦχος ἐν ταῖς ἀκοαῖς παραμένει.

40. *toto organo inſtructa*] Cui non unus modo atque alter ſonus reſpondeat, ſed quicunque ſunt in polychordo, vel hydraulico organo, toni pareant. Vid. 11, 3, 16, ubi tubos quoſdam vel tibias intelligi, per quas ſpiritus meet, apertum eſt: ſectione vero 169, *organum* eſſe ſyſtema plurium ſonorum. Elegans Tertulliani deſcriptio ex lib. de Anima c. 14, etiam hic legatur: *Specta portentoſiſſimam Archimedis munificentiam, organum hydraulicum dico, tot membra, tot partes, tot compagines, tot itinera vocum, tot compendia ſonorum, tot commercia modorum, tot acies tibiarum, et una moles erunt omnia.* Cteſibio tribuit, et nominat Plin. 7, 37, ſ. 38, et leguntur hodie machinationes id genus in diſcipuli illius Heronis ſpiritalibus in fine. Poeticas deſcriptiones ſuppeditavimus ad Chreſtom. Plin. 47. n. 12. p. 404.

claudicet [u]. Secunda *varietas* eſt, quæ [x] ſolum [z] eſt pro-
44 nuntiatio. Ac ne quis pugnare inter ſe putet æqualitatem et varietatem; cum illi virtuti contrarium ſit vitium inæqualitas, huic, qui dicitur μονοειδής, quaſi quidam unus aſpectus. Ars porro variandi cum gratiam præbet, ac renovat aures, tum dicentem ipſa laboris mutatione [a] reficit: UT ſtandi, ambulandi, ſedendi, jacendi vices ſunt, nihil-
45 que eorum pati unum diu poſſumus. Illud vero maximum, (ſed id paullo poſt tractabimus) quod ſecundum rationem rerum, de quibus dicimus, animorumque habitus, conformanda [b] vox eſt, ne ab oratione diſcordet. Vitemus igitur illam, quæ Græce μονοτονία vocatur, una quædam [c] ſpiritus ac ſoni intentio: non ſolum ne dicamus omnia clamoſe, quod inſanum eſt [d]; aut intra loquendi modum, quod motu caret [e]; aut ſubmiſſo mur-
46 mure, quo etiam debilitatur omnis intentio: ſed ut in iiſdem partibus iiſdemque affectibus ſint tamen quædam non ita magnæ vocis declinationes [f], prout aut verborum dignitas, aut ſententiarum natura, aut depoſitio [g], aut inceptio, aut tranſitus poſtulabit: UT qui ſingulis pinxerunt coloribus, alia tamen eminentiora, alia reductiora fecerunt, ſine quo ne membris quidem [h] ſuas lineas dediſſent.
47 Proponamus enim nobis illud Ciceronis in oratione nobiliſſima pro Milone principium, nonne ad ſingulas pene diſtinctiones, quamvis in eadem facie, tamen quaſi vultus mutandus eſt? *Etſi vereor, judices, ne turpe ſit, pro fortiſſi-*
48 *mo viro dicere incipientem timere.* Etiamſi eſt toto propoſito contractum atque ſubmiſſum, quia et [i] exordium eſt, et ſoliciti exordium: tamen fuerit, neceſſe eſt, aliquid plenius et erectius, dum dicit, *Pro fortiſſimo viro* [l], quam

[u] ſermo *inf. id.* [x] quod G. Jenſ. [z] ſola G. *recte, puto.* [a] permutatione Jenſ. [b] confirmanda G. Jenſ. [c] quidem G. [d] *om.* Jenſ. [e] *om. id.* [f] declamationes *id.* [g] diſpoſitio G. [h] quidam Jenſ. [i] *om.* Jenſ. [l] dicere *inf. id.*

43. *quæ ſolum eſt pronuntiatio*] Neque enim pronuntiare dicas puerum, ut hoc utamur, uno tenore ſyllabas omnes quaſi adnumerantem. Cæterum quod *æqualitate* et *varietate* finit Fabius pronuntiationis rationem, id illi præſertim probabunt, qui ad perfectionis, pulchritudiniſque adeo notionem illum *diverſorum conſenſum* referunt.

46. *depoſitio, aut inceptio*] Malim tranſpoſitis verbis, quod ſolenne admodum librariis in hoc etiam opere fuit, legere, *inceptio aut depoſitio.* Hanc enim θέσιν intelligo, cum ad finem ſententia non illa quidem eodem plane tenore profertur, ſed nec præcipitatur, ſed moderato quodam flexu et inclinatione *deponitur.* Clarum eſt hoc ex ſ. 38, *deponam, et morabor, et novum rurſus exordium faciam.*

cum, *Etsi vereor*, et, *Turpe sit*, et, *Timere*. Jam secunda 49
respiratio increscat oportet, et naturali quodam conatu,
quo minus pavide dicimus, quæ [m] sequuntur, et quo mag-
nitudo animi Milonis ostenditur, *Minimeque deceat, cum*
T. Annius ipse magis de reipublicæ salute, quam de sua per-
turbetur. Deinde quasi objurgatio sui est, *Me ad ejus*
causam parem animi magnitudinem afferre non posse. Tum 50
invidiosiora, *Tamen hæc novi judicii nova forma terret ocu-*
los. Illa vero jam pene apertis (ut aiunt) tibiis, *Qui, quo-*
cumque inciderunt, veterem consuetudinem fori, et pristinum
morem judiciorum requirunt. Nam sequens latum etiam
atque fusum est, *Non enim corona consessus vester cinctus est,*
ut solebat. Quod notavi, ut appareret, non solum in 51
membris cauſſæ, sed etiam in articulis esse aliquam pro-
nuntiandi varietatem, sine qua nihil neque majus neque
minus est. Vox autem ultra vires urgenda non est. Nam
et *suffocata* sæpe, et majore nisu minus clara est, et interim
elisa in illum sonum erumpit, cui Græci † κλωσμὸν nomen
a gallorum immaturo cantu dederunt. Nec *volubilitate* 52
nimia confundenda, quæ dicimus: qua et distinctio pe-
rit, et affectus; et nonnumquam etiam verba aliqua sui
parte fraudantur. Cui contrarium est vitium nimiæ tar-
ditatis. Nam et difficultatem inveniendi fatetur, et seg-
nitia solvit animos, et, in quo est aliquid, temporibus
præfinitis aquam perdit. Promtum sit os, non præceps:
moderatum, non lentum. Spiritus quoque nec crebro re- 53
ceptus concidat sententiam: nec eo usque trahatur, donec
deficiat. Nam et deformis est consumti illius sonus, et
respiratio sub aqua diu pressi similis, et receptus longior,
et non opportunus, ut qui fiat, non ubi volumus, sed ubi
necesse est. Quare longiorem dicturis periodum colli-
gendus est spiritus: ita tamen, ut id neque diu, neque
cum sono faciamus, neque omnino ut manifestum sit: re-
liquis partibus optime inter juncturas sermonis revocabi-
tur. Exercendus autem est, ut sit quam longissimus: 54

[m] quem Jens. † Græci nomen immaturo et Gallorum Jens. *Abest* κλωσμὸν *etiam in al. ap. Burm.*

50. *apertis—tibiis*] Ut nihil sit καταπεπλασμένον s. circumlitum: vid. 1, 11, 6.

51. κλωσμὸν] Etiam Germani utuntur verbo *Krachen* gallinacei generis proprio. Utrum Græca voce usus hic sit Fabius, dubium libri faciunt. Potest illa sane abesse: et abfuit a libris, quibus usus est Jensonius, qui diligenter lacunas alioqui solet notare. Habet tamen, nisi hic dormitavi, Gothanus. Vid. Juvenal. 3, 90.

quod Demoſthenes ut efficeret, ſcandens in adverſum continuabat quam poſſet plurimos verſus. Idem, quo facilius verba ore libero exprimeret, calculos lingua volvens
55 dicere domi ſolebat. Eſt interim et longus, et plenus, et clarus ſatis ſpiritus, non tamen firmæ intentionis, ideoque tremulus: ut corpora, quæ aſpectu integra, nervis parum ſuſtinentur. Id βράγχον Græci vocant. Sunt qui ſpiritum cum ſtridore per raritatem dentium non recipiunt, ſed reſorbent. Sunt qui crebro anhelitu, et introrſum etiam clare ſonante, imitentur jumenta onere et jugo la-
56 borantia. Quod affectant quoque, tamquam inventionis copia urgeantur, majorque vis eloquentiæ ingruat, quam quæ emitti[n] faucibus poſſit. Eſt aliis concurſus oris, et cum verbis ſuis colluctatio[o]. Jam tuſſire, et exſpuere crebro, et ab imo pulmone pituitam trochleis adducere, et oris humore[p] proximos ſpargere, et majorem partem ſpiritus in eloquendo per nares effundere, etiamſi non utique vocis ſunt vitia; quia tamen propter vocem accidunt,
57 potiſſimum huic loco ſubjiciantur. Sed quodcumque ex his vitium magis tulerim, quam, quo nunc maxime laboratur in cauſſis omnibus ſcholiſque, cantandi: quod inutilius ſit, an fœdius, neſcio. Quid enim minus oratori convenit, quam modulatio ſcenica, et nonnumquam ebri-
58 orum aut commiſſantium[q] licentiæ ſimilis? Quid vero movendis affectibus contrarium magis, quam, cum dolendum, iraſcendum, indignandum, commiſerandum ſit,

[n] immitti G. [o] collutatio Jenſ. [p] humores *id.* [q] comeſſ. G. Jenſ.

54. *Demoſthenes*] De cujus aliis exercitationibus vid. ad 10, 3, 25.

55. βράγχον] Quem ita deſcribunt Medici, v. g. Gorræus in definitionibus, ut obſcuritatem vocis a nimio humore faucium ortam intelligamus. Quam vero hoc ad Fabianam deſcriptionem faciat, vel non faciat potius, apparet. *Longum* enim, *plenum*, *clarum* præſertim, rauci ſpiritum quis dixerit? Vix igitur arbitror βράγχον eſſe ab auctore: quid vero ſcripſiſſe putem, non æque video. Apud Hippocratem Epid. 7, 11, de Harpalidis unctore κυναγχικὸς βεβαγχώδης; pro quo βεβαμμένος eſſe in MSS. teſtatur Fœſius, et de ſtridore quodam, et ſonu explicat, laudato Heſychio, apud quem βραχεῖν eſt ἰσχῆσαι, ψοφῆσαι. Quid ſi igitur βραγμὸς ſit ſonus, qualem hic deſcribit Fabius, qualiſque a figlinis vitioſis et rimam agentibus reddi ſolet? Mihi quidem n. l.

56. *concurſus oris*] Hunc ſatis videmur interpretati ad 10, 7, 8. Add. 11, 3, 121.

56. *proximos ſpargere*] Ablegat nos hic Burmannus ad ſua in Petron. c. 44 obſervata, et Schol. Ariſtoph. Achar. 1149.

57. *cantandi*] Vid. ad 11, 1, 56, ubi etiam Ciceronis *e Lycia et Caria rhetores*.

non ſolum ab iis affectibus, in quos inducendus eſt judex, recedere, ſed ipſam fori ſanctitatem ludorum talarium licentia ſolvere? Nam Cicero *illos ex Lycia et Caria rhetores*[r] *pene cantare in epilogis* dixit. Nos etiam cantandi ſeveriorem paullo modum exceſſimus. Quiſquamne, non 59
dico de homicidio, ſacrilegio, parricidio, ſed de calculis certe atque rationibus, quiſquam denique (ut ſemel finiam) in lite cantat? Quod ſi omnino recipiendum eſt, nihil cauſſæ eſt, cur non illam vocis modulationem fidibus ac tibiis, imo mehercule, quod eſt[s] huic deformitati propius, cymbalis adjuvemus. Facimus tamen hoc libenter: 60
nam nec cuiquam ſunt injucunda, quæ cantant ipſi, et laboris in hoc, quam in agendo, minus eſt. Et ſunt quidam, qui ſecundum alia vitæ vitia, etiam hac ubique audiendi, quod aures mulceat, voluptate ducantur. Quid ergo? non et Cicero dicit eſſe *aliquem in oratione cantum obſcuriorem?* Et hoc quodam naturali initio[t] venit. Oſtendam[u] non multo poſt, ubi et quatenus recipiendus ſit hic flexus, et cantus quidem, ſed (quod[v] plerique intelligere nolunt) obſcurior. Jam enim tempus eſt dicendi, 61
quæ ſit *apta pronuntiatio:* Quæ certe ea eſt, quæ iis, de quibus dicimus, accommodatur: quod quidem[x] maxima ex parte præſtant ipſi motus animorum, ſonatque vox, ut feritur. Sed cum ſint alii veri affectus, alii ficti et imitati: veri naturaliter erumpunt, ut dolentium, iraſcentium, indignantium; ſed carent arte, ideoque non ſunt

[r] rhetoras Jenſ. [s] in Jenſ. *ſphal.* [t] *Sic* Jenſ. *et al. ap. Burm.* vitio *al.* [u] oſtendimus Kapp. [v] quid—volunt Jenſ. [x] quidam Jenſ.

58. *ludorum talarium*] Qui ſint *talares ludi*, nemo, puto, facile dixerit. *Talarium ludum* memorat Cic. Off. 1, 42. Proverbii vim habere *talares ludos in foro*, ad importunam levitatem ſignandam, arbitratur Werlhofius meus, et ad Cic. Phil. 2, 23, provocat; *Hominem omnium nequiſſimum, qui non dubitaret vel* in foro alea ludere, *lege quæ eſt de alea condemnatum qui in integrum reſtituit, is non apertiſſime ſtudium ſuum ipſe profitetur?* Dixerit igitur Fabius, qui cantet in foro, eum non minus levem et nequam videri, quam qui talis ludat. Alioqui in mentem mihi veniebat ſyllaba una omiſſa legere *ludorum talium.*

60. *naturali initio*] Ut nimirum artium, et rerum omnium bonarum initia quædam ſunt in ipſa natura hominum inſita, quæ deinde diſciplina et exercitatione augentur: ſic etiam Muſices et cantus quædam initia ſunt in illis, quæ τὰ φυσικὰ naturæ vocantur. *Naturali* quodam *initio* cantillant homines h. e. tollunt vocem et ſubmittunt, corripiunt et producunt.

61. *ut feritur*] Prout ab animo, cujus imperio parent nervi, *feritur*, tangitur, percutitur ac proinde movetur, lingua cum organis reliquis.

62 disciplinæ traditione formandi [z]. Contra qui effinguntur imitatione, artem habent: sed hi carent natura: ideoque in his primum est bene affici, et concipere imagines rerum, et tamquam veris moveri: sic [a] velut media vox, quem habitum a nostris acceperit, hunc judicum animis dabit. Est enim mentis index [b] et velut exemplar, ac tot-
63 idem, quot illa, mutationes habet. Itaque lætis in rebus *plena*, *simplex*, et ipsa quodammodo *hilaris* fluit: at in certamine *erecta* totis viribus, et velut omnibus nervis intenditur. *Atrox* in ira, et *aspera* ac *densa*, et respiratione crebra. Neque enim potest esse longus spiritus, cum immoderate effunditur. Paullulum in invidia facienda *lentior* [c], quia non fere ad hanc nisi inferiores confugiunt: at [d] in blandiendo, fatendo, satisfaciendo, rogando, *lenis*
64 et *submissa*. Suadentium, et monentium, et pollicentium, et consolantium *gravis*. In metu et verecundia *contracta*, adhortationibus *fortis*, disputationibus *teres*, miseratione *flexa* et *flebilis* [e], et consulto quasi obscurior: at [f] in egressionibus *fusa*, et securæ claritatis, in expositione ac sermonibus *recta*, et inter acutum sonum et gravem me-
65 dia. *Attollitur* autem concitatis affectibus, compositis *descendit*, pro utriusque rei [g] modo altius vel inferius. Quid autem quisque in dicendo postulet locus, paullum differam, ut de gestu prius dicam: qui et ipse voci consentit, et animo cum ea simul paret. Is quantum habeat in oratore momenti, satis vel ex eo patet, quod pleraque,
66 etiam citra verba, significat. Quippe non manus solum, sed nutus etiam declarant nostram voluntatem, et in mutis pro sermone sunt, et saltatio [h] frequenter sine voce intelli-

[z] firmandi *id.* disciplina et ratione formandi *V. C. Alm. quod Burmanno placet: mihi quidem vehementer.* [a] si velit m. v. q. animum a. n. accepit G. [b] index et *om.* G. [c] lenior G. levior Jens. [d] et G. [e] flexibilis Jens. *male.* [f] at ingressionibus Jens. [g] *om.* G. [h] saltatio G. Jens. *cum rel.* saltatio *e V. C. Alm. et Vallæ libro a Burmanno restit. Est etiam in marg. Ascens.* 1519. *f.*

62. *concipere imagines*] Vid. 6, 2, 29. it. 10, 7, 15.

62. *mentis index*] Quin ipse foras prodiens animus, quod ipsum quoque Græcorum λόγος declarat.

64. *disputationibus teres*] Quam *volubilem* alias appellamus. Nimirum *teres* cylindri naturam exprimit proprie, qui ἀπὸ τοῦ κυλίειν, a *volvendo*, nomen habet. Sic sapiens Horatianus est *totus, teres atque rotundus* Sat. 2, 7, 86, qui facile se quorsum opus est moveat, nusquam adhæresçat &c.

66. *saltatio*] Apud me quidem dubio caret Burmanniana emendatio, cum *saltatoris* hoc significatu mentionem faciat noster deinde s. 89: et fecit *saltationis* 1, 11, 18, sq. Qui plene edoceri cupit, qualis

gitur, atque afficit, et ex ingreſſu vultuque perſpicitur habitus animorum: et [i] animalium quoque, ſermone carentium, ira, lætitia, adulatio, et oculis, et quibuſdam aliis corporis ſignis deprehenditur. Nec mirum ſi iſta, quæ 67
tamen in aliquo ſunt poſita motu, tantum in animis valent, quum pictura, tacens opus, et habitus ſemper ejuſdem, ſic in intimos penetret affectus, ut ipſam vim dicendi nonnumquam ſuperare videatur. Contra ſi geſtus ac vultus ab oratione [l] diſſentiant, triſtia dicamus hilares, affirmemus aliqua renuentes: non auctoritas modo verbis, ſed etiam fides deſit. Decor quoque a geſtu atque a motu venit. Ideoque Demoſthenes grande quoddam intuens 68
ſpeculum, componere actionem ſolebat. Adeo, quamvis fulgor ille [m] finiſtras imagines reddat [n], ſuis demum oculis credidit, quod efficeret. Præcipuum vero in actione, ſicut in corpore ipſo, caput eſt, cum ad illum [o], de quo dixi, decorem, tum etiam ad ſignificationem decoris. Illa ſunt, ut ſit primo rectum, et ſecundum naturam. 69
Nam et [p] dejecto humilitas, et ſupino arrogantia, et in latus inclinato languor, et [q] præduro ac rigente barbaria quædam mentis oſtenditur. Tum accipiat aptos ex ipſa actione motus, ut cum geſtu concordet, et manibus ac lateribus obſequatur [r]. Aſpectus enim ſemper eodem verti- 70
tur, quo geſtus, exceptis quæ aut damnare, aut non [s] concedere, aut a nobis removere oportebit: ut idem illud vultu videamur averſari, manu repellere:

[i] ex *inf.* G. *male.* [l] oratore G. [m] in *inf.* Jenſ. [n] reddet *id.* [o] ipſum *id.* [p] *om.* G. [q] *om.* Jenſ. [r] conſequatur *id.* [s] *om.* G. Jenſ.

et quantæ artis illa fuerit ſaltatio, legat Luciani de ea, hoc eſt enim περὶ ὀρχήσεως, libellum. Mimorum et Pantomimorum apud Romanos ſummam hanc artem fuiſſe, conſtat, et oſtendit O. Ferrarius. Si tamen omnino *ſalutationem* retinere quis velit, hoc intelligemus, ſæpe eam nutu conjectuque oculorum peragi.

67. *vim dicendi—ſuperare*] De eo etiam noſtra ætate diſputatur, utrum plus in animos poeſis poſſit an pictura? qua de re poſt alios nuper Carolus la Motte in Tentamine Anglice ſcripto de poeſi et pictura.

68. *Demoſthenes—ſpeculum*] Non tacuere neque Plutarchus, neque Lucianus &c. De P. Francio externæ eloquentiæ ſummo et artifice et doctore, idem hic docet Burmannus.

68. *finiſtras imagines*] Si ad ſpeculum dicas, quos tu geſtus dextra manu peregeris, eos imago ſua finiſtra perficiat. Si dextrum claudas oculum, imaginis clauſus eſt finiſter &c. Sed nimirum a pueris adſueſcimus ei rei, ut fraudi eſſe vix jam poſſit.

69. *ſupino arrogantia*] Videtur enim altiorem locum adfectare, ſumma petere: ideo *exoſa eſt ſupinitas*, vid. ſ. 122.

——— *Dii talem terris avertite peſtem.*

Et,

——— *Haud equidem tali me dignor honore.*

71 Significat vero plurimis modis. Nam præter annuendi, renuendi, confirmandique motus, ſunt et verecundiæ, et dubitationis, et admirationis, et indignationis noti et communes omnibus. Solo tamen eo facere geſtum ſcenici quoque doctores vitioſum putaverunt. Etiam frequens ejus nutus non caret vitio: adeo [t] jactare id, et co-
72 mas excutientem rotare, fanaticum eſt. Dominatur autem maxime vultus. Hoc ſupplices, hoc minaces, hoc blandi, hoc triſtes, hoc hilares, hoc erecti, hoc ſubmiſſi ſumus: hoc pendent homines, hunc [u] intuentur, hunc [u] ſpectant, etiam ante quam dicamus [x]: hoc quoſdam amamus, hoc odimus, hoc plurima [z] intelligimus: hic eſt ſæpe
73 pro [a] omnibus verbis. Itaque [b] in iis, quæ ad ſcenam componuntur, fabulis, artifices pronuntiandi a perſonis quoque affectus mutuantur: ut ſit *Niobe* in tragœdia *triſ-*
74 *tis, atrox Medea, attonitus Ajax, truculentus Hercules.* In comœdiis vero præter aliam obſervationem, qua ſervi, lenones, paraſiti, ruſtici, milites, vetulæ [c], meretriculæ, ancillæ; ſenes auſteri ac mites, juvenes ſeveri ac luxurioſi, matronæ, puellæ, inter ſe diſcernuntur: pater ille, cujus præcipuæ partes ſunt, quia interim concitatus, interim lenis eſt, altero erecto, altero compoſito eſt ſupercilio: atque id oſtendere maxime latus [d] actoribus moris eſt, quod
75 cum iis, quas agunt, partibus congruat. Sed in ipſo vultu plurimum valent oculi, per quos maxime animus emanat, ut citra motum quoque et hilaritate eniteſcant [e], et triſtitia quoddam nubilum ducant. Quinetiam lacrimas his natura mentis indices dedit: quæ aut erumpunt

[t] ideo G. Jactare id comaſque, et concutientem rotare phreneticum eſt *Obr. ultima vox orta forte ex* phanaticum. [u] hoc Jenſ. *bis.* [x] dicimus G. [z] plura G. [a] præ G. [b] Ita G. [c] *om.* G. Jenſ. *recte, puto.* [d] *Sic* G. Jenſ. *it. Voſſ.* 2. Latiis *liber Vallæ et marg. Aſc.* 1519. *f.* Latinis *eſt ex conj. Regii, recepta a rel.* [e] eniteſcat—ducat G.

70. *Dii talem*] Æn. 3, 620. *Haud equidem* Æn. 1, 335.

71. *comas excutientem rotare*] Hoc eſt, vehementer adeo circumagere, ut comæ refiliant quaſi a capite, et excutiantur. *Fanaticum* id eſſe Bacchæ loquuntur, et Pythia, et illa apud Maronem 6, 48, Sibylla, cui *non vultus, non color unus, Non comtæ manſere comæ.*

dolore, aut lætitia[f] manant. Motu vero intenti, remiſſi, ſuperbi, torvi, mites, aſperi fiunt: quæ, ut actus popoſcerit, fingentur. Rigidi vero et extenti, aut languidi et 76
torpentes, aut[g] ſtupentes, aut laſcivi et[h] mobiles, aut natantes, et quadam voluptate ſuffuſi, aut limi, et (ut ſic dicam) venerei[i], aut poſcentes aliquid, pollicenteſve non[l] numquam eſſe debebunt. Nam opertos compreſſoſve eos in dicendo quis, niſi plane rudis aut ſtultus, habeat? Et 77
ad hæc omnia exprimenda in palpebris etiam et in genis eſt quoddam deſerviens[m] his miniſterium. Multum et ſuperciliis agitur. Nam et oculos formant[n] aliquatenus, 78
et fronti imperant. His contrahitur, attollitur, demittitur[o]: ut una res in ea plus valeat, ſanguis ille, qui mentis habitu movetur, et, cum infirmam verecundia cutem accipit, effunditur in ruborem: cum metu refugit, abit omnis, et pallore frigeſcit: temperatus medium quoddam ſerenum efficit. Vitium in ſuperciliis, ſi aut immota ſunt 79
omnino, aut nimium mobilia, aut inæqualitate (ut modo de perſona comica dixeram) diſſident, aut contra id, quod dicimus, finguntur. *Ira*[p] enim contractis, *triſtitia* deductis, *hilaritas* remiſſis[q] oſtenditur. Annuendi quoque et[r] renuendi ratione demittuntur, aut allevantur. Nari- 80
bus labriſque non fere quidquam decenter oſtendimus, tametſi deriſus[s], contemtus, faſtidium ſignificari[t] ſolet. Nam et *corrugare nares*, (ut Horatius ait) et inflare, et movere, et digito inquietare, et impulſu ſubito ſpiritum excutere, et diducere ſæpius, et plana manu reſupinare, indecorum eſt: cum emunctio etiam frequentior[u] non ſine cauſſa reprehendatur. Labra et[x] porriguntur male, 81
et ſcinduntur, et adſtringuntur, et diducuntur[z], et dentes

[f] lætitiæ Jenſ. [g] aut ſtup. *om. id.* [h] aut mob. et Jenſ. [i] venere G. [l] *om.* G. Jenſ. [m] obſerviens Jenſ. [n] et G. [o] emittitur G. Jenſ. [p] Ut Jenſ. [q] pudor *inſ. id.* [r] renuendive G. Jenſ. [s] deriſim Jenſ. [t] ſignificare G. Jenſ. [u] frequenter *iid.* [x] *om.* Kapp. [z] deduc. G. Jenſ. G. 2.

79. *modo—dixeram*] ſ. 74. Huc referemus etiam illa Piſonis ſupercilia, *alterum ad frontem ſublatum, alterum ad mentum depreſſum*, ap. Cicer. c. 6.

80. *ut Horatius ait*] Epiſt. 1, 5, 23. *Ne ſordida mappa Corruget nares.*

81. *Labra—ſcinduntur*] Quid hic ſibi velit *labra ſcindere*, equidem me non ſatis adſequi fateor. Cogitabam, an non *ſcindi* queant dici labra, cum a forti compreſſione ſubito laxantur, et cum poppyſmate quodam diſſiliunt. Werlhofius hoc ſpectans, quod *ſcindere* labra oppoſitum eſt *porrigendis*, ſimpliciter *ſcindi* dicit, cum a porrectione illa antrorſum facta, ſubito in utrumque latus trahuntur.

nudant, et in latus ac pene ad aurem trahuntur, et velut quodam faſtidio replicantur, et pendent, et vocem tantum altera parte dimittunt. Lambere quoque ea et mordere, deforme eſt: cum etiam in efficiendis verbis modicus eorum eſſe debeat motus. Ore enim magis, quam
82 labris, loquendum eſt. Cervicem rectam [a] oportet eſſe, non rigidam aut ſupinam. Collum diverſa quidem, ſed pari deformitate et [b] contrahitur, et tenditur: ſed tenſo ſubeſt et labor, tenuaturque vox ac fatigatur. Affixum pectori mentum, minus claram, et quaſi latiorem preſſo
83 gutture facit. Humerorum raro decens allevatio atque contractio [c] eſt. Breviatur enim cervix, et geſtum quemdam humilem atque ſervilem, et quaſi fraudulentum facit, cum ſe in habitum adulationis, admirationis, metus
84 fingunt. Brachii moderata projectio remiſſis humeris, atque explicantibus ſe in proferenda manu digitis, continuos et decurrentes locos maxime decet. At cum ſpecioſius quid uberiuſque [d] dicendum eſt, ut illud, *Saxa atque ſolitudines voci reſpondent*, exſpatiatur in latus, et ipſa
85 quodammodo ſe cum geſtu fundit oratio. Manus vero, ſine quibus trunca eſſet actio ac [e] debilis, vix dici poteſt, quot motus habeant, cum pene ipſam verborum copiam perſequantur. Nam ceteræ partes loquentem adjuvant,
86 hæ (prope eſt [f] ut dicam) ipſæ loquuntur. An non his poſcimus? pollicemur? vocamus? dimittimus? minamur? ſupplicamus? abominamur? timemus? interrogamus? negamus [g]? gaudium, triſtitiam, dubitationem, confeſſionem, pœnitentiam, modum, copiam, numerum, tempus,
87 oſtendimus? Non eædem concitant? ſupplicant? inhibent? probant? admirantur? verecundantur? Non [h] in demonſtrandis locis atque perſonis adverbiorum atque pronominum obtinent vicem? ut in tanta [i] per omnes gentes nationeſque linguæ diverſitate hic mihi omnium homi-
88 num communis ſermo videatur. Et ii quidem, de quibus ſum locutus, cum ipſis vocibus naturaliter exeunt geſtus: alii ſunt, qui res imitatione ſignificant: ut ſi [l] ægrum, tentantis venas medici ſimilitudine, aut citharœ-

[a] erectam Jenſ. [b] *om.* Jenſ. [c] contradictio G. [d] uberius *id.* [e] *om. id.* [f] ſunt *id.* [g] *om.* Jenſ. [h] nonne *id.* [i] cantu G. [l] ſe Jenſ.

81. *vocem tantum altera parte dimittunt*] Imitantur hoc geſtu eos, qui altero labiorum angulo tubulum tenent Nicotianæ, altero apertiore fumum efflant.

84. *Saxa atque ſolitudines*] Ex Or. pro Arch. c. 8.

dum, formatis ad modum percutientis nervos manibus, oſtendas: quod eſt genus quam longiſſime in actione fu-
giendum. Abeſſe enim plurimum a ſaltatore debet ora- 89
tor, ut ſit geſtus ad ſenſus magis, quam ad verba, accommodatus: quod etiam hiſtrionibus paullo gravioribus facere moris fuit. Ergo ut ad ſe manum referre, cum de ſe ipſo loquatur, et in eum, quem demonſtret, intendere, et aliqua his [m] ſimilia permiſerim: ita non, effingere ſtatus quoſdam, et, quidquid dicet, oſtendere. Neque id in 90
manibus ſolum, ſed in omni geſtu ac voce ſervandum eſt. Non enim aut in illa periodo, *Stetit ſoleatus Prætor populi Romani*, inclinatio incumbentis in mulierculam Verris effingenda eſt: aut in illa, *Cædebatur in medio foro Meſſanæ*, motus laterum, qualis eſſe ad verbera ſolet, torquendus: aut vox, qualis dolore exprimitur, eruenda. Cum mihi 91
comœdi quoque peſſime facere videantur, qui, etiamſi juvenem agant, cum tamen in expoſitione aut ſenis ſermo, ut in *Hydriæ prologo*, aut mulieris, ut *in Georgo*, incidit, tremula vel effeminata voce pronuntiant. Adeo in illis quoque eſt aliqua vitioſa imitatio, quorum ars omnis conſtat imitatione. Eſt autem geſtus ille maxime communis, 92
quo medius digitus in pollicem contrahitur explicitis tribus, et principiis utilis cum leni [n] in utramque partem motu modice prolatus, ſimul capite atque humeris ſenſim ad id, quo [o] manus feratur, obſecundantibus: et in narrando certus, ſed tum paullo productior: et in exprobrando et arguendo acer atque inſtans. Longius enim 93
partibus his et liberius exſeritur. Vitioſe vero idem finiſtrum quaſi humerum petens in latus agi ſolet: quamquam adhuc pejus aliqui tranſverſum brachium [p] proferunt, et cubito pronuntiant. Duo quoque medii ſub pollicem veniunt: et eſt hic adhuc priore geſtus inſtantior, principio et narrationi non accommodatus. At cum tres 94
contracti pollice premuntur, tum [q] digitus ille, quo uſum

[m] ſibi G. [n] levi G. [o] quod G. [p] brachio Jenſ. [q] cum *id.*

89. *a ſaltatore*] Vid. ſupra ſ. 66. Add. mox ſ. 91. it. 128.

90. *Stetit ſoleatus*] Jam laudavit 8, 3, 64, ex Verr. 5, 33. *Cædebatur* Verr. 5, 62.

91. *Hydriæ—Georgo*] Menandri fabularum nomina, nec præterita Fabricio, tranſlatarum forte in Romanam conſuetudinem.

94. *digitus ille*] Cic. de Orat. 2, 45, ex perſona Antonii, *Quæ mehercule ego, Craſſe, cum a te tractantur in cauſis, horrere ſoleo: tanta vis animi, tantus impetus, tantus dolor, oculis, vultu, geſtu, digito denique* iſto tuo *ſignificari ſolet* &c.

optime Craſſum Cicero dicit, explicari ſolet. Is in exprobrando et indicando (unde ei nomen eſt) valet: et adlevata ac ſpectante humerum manu paullum [r] inclinatus affirmat: verſus in terram et quaſi pronus urget, aliquando pro numero eſt. Idem ſummo articulo utrimque leviter [s] apprehenſo, duobus modice curvatis, minus tamen minimo, [t] aptus ad diſputandum eſt. Acrius tamen argumentari videntur, qui medium articulum potius tenent: tanto contractioribus ultimis digitis, quanto priores deſcenderunt. Eſt et ille verecundæ orationi [u] aptiſſimus, quo quatuor primis leviter in ſummum coeuntibus digitis, non procul ab ore aut pectore fertur ad nos manus, et deinde prona ac paullulum prolata laxatur. Hoc modo cœpiſſe Demoſthenem credo [x] in illo pro Cteſiphonte timido ſubmiſſoque principio: ſic formatam Ciceronis manum, cum diceret, *Si quid eſt in* [y] *me ingenii* [z], *judices, quod ſentio quam ſit exiguum.* Eadem aliquatenus liberius deorſum ſpectantibus digitis colligitur [a] in nos [b], et fuſius paullo in diverſum [c] reſolvitur, ut quodammodo ſermonem ipſum proferre videatur. Binos interim digitos diſtinguimus, ſed non inſerto pollice, paullum tamen inferioribus intra ſpectantibus, ſed ne illis quidem tenſis, qui ſupra ſunt. Duo interim extremi palmam circa ima [d] pollicis premunt, ipſe prioribus ad medios articulos jungitur: interim quartus oblique reponitur: interim quatuor remiſſis magis

[r] parum G. [s] leniter Jenſ. [t] in uno *id.* [u] actioni G. Jenſ.
[x] creditur Jenſ. [y] in me *om. id.* [z] mei *inf. id.* [a] colligit *id.*
[b] *Sic MSS. Alm. et al. ap. Burm.* os *rel.* [c] diverſa G. Jenſ. [d] imam Jenſ.

97. *ſic formatam Ciceronis*] Non credit Fabio, certe non probat hunc geſtum P. Francius in Specim. Eloq. Extern. p. 63. Ac ſane, ſive ſeptentrionalis plaga frigidiores nos facit, ſive ætas noſtra moderatior, tardiorve eſt, geſtus quidam Quinctilianei parum decere noſtros homines videntur.

97. *colligitur in nos*] Ut paullo ante *fertur ad nos manus. In os* enim *colligere* digitos urſorum puto eſſe aut ſimiarum, non oratorum. Nihil pronius fuit inter dictantem et ſcribentem, vel illi etiam, qui verba quædam ex autographo hauſta immurmurans ſcriberet, quam pro *in nos* reddere *in os*. Si tamen ſervandum videatur *in os*, certe intelligendum eſt *ad os*, ut modo dixit, *non procul ab ore aut pectore:* ut deinde ſ. 103, *digitos, cum ſummi coierunt, ad os referre.* Quo propius enim ad ipſum os admoveris manum, tanto propius aberis ab illo vitio, quod reprehenditur ſ. 88. Quod enim ſubjicit, *ut quodammodo ſermonem ipſum proferre videatur*, ad hoc ſatis eſſe videtur, ſi collecta et verſus dicentem directa manus in diverſum ſ. ad auditores dum refertur, reſolvatur, ut prodire ex clauſo videatur oratio.

quam tenſis, pollice intus inclinato, habilem in latus demonſtrando, aut diſtinguendo [e], quæ dicimus, manum facimus, cum ſupina in ſiniſtrum latus, prona in alterum fertur. Sunt et illi breves geſtus, cum manus leviter pan- 100
data, qualis voventium [f] eſt, parvis intervallis, et ſubaſſentientibus humeris movetur, maxime apta parce et quaſi timide loquentibus. Eſt [g] admirationi conveniens ille geſtus, quo manus modice ſupinata, ac per ſingulos a minimo collecta digitos [h], redeunte flexu ſimul explicatur atque convertitur. Nec uno modo interrogantes geſtum 101
componimus: plerumque tamen vertentes [i] manum, utcumque [k] compoſita eſt. Pollici proximus digitus, mediumque, qua dexter eſt, unguem pollici ſummo ſuo jungens, remiſſis ceteris, eſt et approbantibus, et narrantibus et diſtinguentibus decorus. Cui non diſſimilis, ſed 102
compreſſis [l] tribus digitis, quo nunc Græci plurimum utuntur, etiam utraque manu, quoties enthymemata ſua geſtu velut corrotundant [m]. Cæſim manus lenior pro-

[e] diſtinguendis G. [f] foventium *plur. ap. Burm.* fomentium *MSS. Boll. et Alm. Unde formes facile* faventium. [g] Et Jenſ. [h] digito *id.* [i] verentes *id.* [k] utrumque G. *Vid. ad* 10, 6, 7. [l] complexis G. [m] *Sic conj. Aſcenſ. et placet Burm.* cornu tundant G. Kapp. cornu tundunt *al. et Burm.* corrotandum Jenſ. corrutenda *V. C. Alm.* corrocunda *Voſſ.* 1. corrutunda velut ceſi G. 2.

100. *pandata, qualis voventium eſt*] *Pandatam* manum intelligo inflexam ſurſum a ſuperiore parte, quæ volæ eſt oppoſita; *pandari* enim dicuntur animalia, quorum ſpina ab onere deorſum premitur, ut circuli ſegmentum verſus ſuperiora patens ea inclinatione efficiatur. Utrum vero ſic *pandata manus voventium*, an *foventium*, an *faventium* denique geſtus ſit, non habeo dicere, niſi quod *ſupinas* manus potius ad preces et *vota* pertinere, Horatiana Phidyle docet Od. 3, 23, 1. Verum in votis non ſolennibus illis, ſed in quotidianum ſermonem incidentibus, eum *pandatæ manus, et ſubaſſentientium humerorum*, geſtum adhiberi, apparet.

102. *corrotundant*] In enthymemate ineſt collectio, concluſio, principii aliqua cum fine conjunctio; hæc itaque ſignatur circulo quodam, quem format index digitus *unguem medium ſummo ſuo pollici jungens*. Græci igitur eo geſtu *corrotundant* enthymemata, h. e. ſignificant ipſo geſtu λέξιν στρογγύλην ſ. rotundam, quam eandem δικανικὴν vocat Dionyſ. Halic. Περὶ Συνθέσ. ſ. 7, extr. et Lyſiæ alias tribuit. Hæc στρογγύλα ῥήματα apud Ariſtoph. Acharn. 686. Sic diſplicet Juvenali 6, 449, matrona, quæ *Curvum ſermone rotato Torqueat enthymema*. *Corrotundare* igitur, verbum Petronio etiam et Senecæ uſurpatum, eſt συστρογγυλίζειν. Certe hæc melius, puto, intelliguntur, quam quid ſit *enthymemata ſua velut cornu cæſim tundere*. Ipſum primo *tundere enthymemata ſua* non poteſt, credo, ſignificare, petere adverſarium enthymematis. Deinde geſtus, quem ſignat Fabius, nihil habet, in quo *tundendi* quædam imago ſit: habet *rotundum* quid et *concluſionem*. Denique niſi *cæſim* ad ea re-

mittit et assentatur, citatior hortatur, interim laudat. Est et ille urgentis orationem gestus vulgaris magis, quam ex arte, qui contrahit alterno celerique motu, et explicat
103 manum. Est et illa cava, et rara, et supra humeri altitudinem elata cum quodam motu velut hortatrix[n] manus, a peregrinis scholis jam[o] prope recepta. Tremula, scenica est. Digitos, cum summi coierunt, ad os referre, cur quibusdam displicuerit[p], nescio. Nam id[q] et leviter[r] admirantes, et interim subita indignatione, velut pavesi-
104 centes, et deprecantes, facimus. Quin compressam etiam manum in signum pœnitentiæ vel iræ pectori admovemus, ubi vox vel inter dentes expressa non dedecet, *Quid nunc agam? Quid faciam?* Aversо pollice demonstrare aliquid, receptum magis puto, quam oratori decorum.
105 Sed cum omnis motus sex partes habeat, septimusque sit ille, qui in se redit, orbis, vitiosa est una circumversio: reliqui, ante nos, et dextra lævaque, et sursum et deorsum
106 aliquid ostendunt: in posteriora gestus non dirigitur. Interim tamen velut rejici solet. Optime autem manus a sinistra parte incipit, in dextra deponitur: sed ut deponi[s], non ut ferire videatur: quamquam et in fine interim cadit, ut cito tamen redeat: et nonnumquam resilit vel negantibus nobis, vel admirantibus. Hic veteres artifices illud recte adjecerunt, *ut manus cum sensu et inciperet, et deponeretur*[t]. Alioqui enim aut ante vocem erit gestus,
107 aut post vocem: quod est utrumque deforme. In illo lapsi nimia subtilitate sunt, quod[u] intervallum motus tria verba esse voluerunt: quod nec observatur, nec fieri potest, sed illi quasi mensuram tarditatis celeritatisque aliquam esse voluerunt, nec immerito, ne aut diu[x] otiosa esset manus, aut (quod multi faciunt) actionem continuo
108 motu concideret. Aliud est, quod et[z] sit frequentius et magis fallit. Sunt quædam latentes[a] sermonis percussiones, et quasi aliqui pedes, ad quos[b] plurimorum gestus cadit,

[n] ornatrix G. [o] tamen G. [p] displiciunt Jens. [q] *om.* G. [r] leniter G. Jens. [s] ponere *iid.* [t] deponeret *iid.* [u] qui G. [x] divo Jens. [z] *om. id.* [a] latentis G. Jens. [b] aliquos G.

feras quæ sequuntur, quæ sit *manus lenior*, aut quis sit promittentis gestus, plane non intelligitur. *Cæsim* vero h. e. extrorsum projecta manu *promittimus* &c.

103. *rara*] Intelligo *raram manum*, in qua divaricantur aliquantum digiti.

108. *latentes percussiones*] Hodie vulgus *scansiones* vocant, quæ enumeratione pedum potius, quam sententia perpendenda et quasi appendenda, constant.

ut sit unus motus, *Novum crimen:* alter, *C. Cæsar:* tertius, *Et ante hanc diem:* quartus, *Inauditum*[c]*:* deinde, *Propinquus meus:* et, *Ad te Quintus Tubero detulit.* Unde 109
id quoque fluit vitium, ut[d] juvenes, cum scribunt, gestu[e] præmodulati cogitationem sic componant, quo modo casura manus est[f]. Inde et illud vitium, ut gestus, qui in fine dexter esse debet, in sinistrum[g] frequenter desinat. Melius illud, cum sint in sermone omni brevia quædam 110
membra, ad quæ, si necesse sit, recipere spiritum liceat, ad hæc gestum disponere: ut puta, *Novum crimen, C. Cæsar,* habet per se finem quemdam suum, quia sequitur conjunctio: deinde, *Et ante hanc diem inauditum*[h], satis circumscriptum est. Ad hæc commodanda manus est, idque dum[i] erit prima et composita actio. At ubi jam calor 111
eam concitaverit, etiam gestus cum ipsa orationis celeritate crebrescet. Aliis locis citata, aliis pressa conveniet pronuntiatio. Illa transcurrimus, congerimus, abundamus, festinamus: hac[l] instamus, inculcamus, infigimus[m]. Plus autem affectus habent lentiora: ideoque[n] Roscius citatior, Æsopus gravior fuit, quod ille comœdias, hic tragœdias egit. Eadem motus[o] quoque observatio est. Ita- 112
que in fabulis, juvenum, senum, militum, matronarum gravior ingressus est: servi, ancillæ[p], parasiti, piscatores citatius moventur. Tolli autem manum artifices supra oculos, demitti infra pectus vetant: adeo a capite eam[q] petere, aut ad imum ventrem deducere, vitiosum habetur. At[r] sinistram intra humerum promovere[s], ultra non de- 113

[c] Non auditum G. Jenſ. [d] et Jenſ. [e] geſtus G. *Malim,* Geſtum præmodulati cogitatione. [f] ſit G. Jenſ. [g] ſiniſtram Jenſ. [h] non aud. G. Jenſ. [i] erupit *inſ.* Jenſ. [l] ac *id.* [m] infingimus *id.* [n] ideo G. [o] motuſque G. [p] ancillulæ *id.* [q] eum G. Jenſ. [r] *Sic* G. Jenſ. *et plur. ap. Burm.* Ad *al.* [s] *Sic iid.* promovetur *rel.*

109. *geſtu præmodulati*] Melius mihi videbar intelligere, ſi legamus *Geſtum præmodulati cogitatione.* Inter commentandum ſcribendumque de geſtu ad illos pedes, ad illas percuſſiones, accommodando cogitant; unde fit, ut componant nonnunquam, ſicut præmodulati et geſticulati intra animum ſunt; cum veritas poſtulet, ut in pronuntiando demum geſtus ad ipſam orationem accommodetur. *Inde,* nimirum ab illa percuſſione et enumeratione pedum, quos alternatim dextra ſiniſtraque manu peragunt, *et illud vitium* eſt &c. Melius itaque non ad pedes, ſed ad illa membra brevia, quæ commate hodie ſignari, magna commoditate ſtudiorum, ſolent, geſtus diſponitur.

112. *ſervi—citatius moventur*] Hinc ille in Heautontimorumeni prologo v. 37, *Servus currens* non minus diſerte ſignatus, quam *iratus ſenex, edax paraſitus, ſycophanta impudens, avarus leno.*

113. *At ſiniſtram*] Dixerat de manibus generatim, *ſupra oculos*

cet. Sed cum averſantes in lævam partem velut propellemus manum, finiſter humerus proferendus, ut cum capite
114 ad dextram ferente conſentiat. Manus finiſtra numquam ſola geſtum recte facit: dextræ ſe frequenter accommodat, ſive in digitos argumenta digerimus, ſive averſis in finiſtrum palmis abominamur, ſive objicimus adverſas, ſive in latus utramque [t] diſtendimus, ſive ſatisfacientes,
115 aut ſupplicantes. Diverſi autem ſunt hi geſtus, ſive [u] ſubmittimus, ſive adorantes attollimus, ſive aliqua demonſtrationi aut invocationi protendimus, *Vos Albani tumuli atque luci.* Aut Gracchanum illud, *Quo me miſer conferam? quo* [v] *vertam? in Capitoliumne? at* [x] *fratris ſanguine redundat: an domum? matremne* [y] *ut miſeram lamentantem-*
116 *que videam et abjectam?* Plus enim affectus in his junctæ exhibent manus. In rebus parvis, triſtibus, mitibus, breves [z]; magnis, lætis, atrocibus, extenſiores [a] ſunt. Vitia quoque earum ſubjicienda ſunt, quæ quidem accidere
117 etiam exercitatis actoribus ſolent. Nam geſtum poculum poſcentis, aut verbera minantis, aut numerum quingentorum flexo pollice efficientis, quæ ſunt a quibuſdam ſcrip-
118 toribus notata, ne in ruſticis quidem vidi [b]. At ut brachio exſerto introſpiciatur [c] latus, ut manum alius ultra

[t] utrumque Jenſ. [u] *om.* G. Jenſ. [v] quo vertam *om. iid.* [x] ad ſanguinem. an domum. plus *reliquis om.* G. Jenſ. [y] matremne—abjectam *om. iid.* [z] brevibus Jenſ. [a] extro res G. [b] dixi aut Jenſ. [c] in *inſ.* G.

non tollendas: nunc ſiniſtræ terminum etiam anguſtiorem ponit, *intra humerum.* Obſcuriorem fecit librariis ſententiam, et corruptioni occaſionem dedit verbum *decet* ſemel modo in fine poſitum, ſed quod intelligi debet etiam poſt *promovere.*

115. *Vos Albani*] Pro Milon. 31. *Quo me miſer* fragmentum ex oratione Gracchi, quod totidem verbis legitur ap. Cic. Orat. 3, 56.

116. *breves — extenſiores — earum*] Quorſum hæc referuntur? ad *manus* puto, h. e. geſtus manuum.

117. *numerum quingentorum*] Hunc ita deſcribit Ven. Beda, *Quum dicis quinquaginta, pollicem exteriori artu inſtar Græcæ literæ* Γ *curvatum ad palmam inclinabis: quingenta vero in dextra, quemadmodum quinquaginta in læva faciet.* Convenit Nic. Smyrnæus, ut compoſitum utrumque edidit in Spicilegio Evang. P. Poſſinus, et cum hoc Fabricius p. 166. ſq.

118. *introſpiciatur latus*] An nudum, quod Athenis in χειροτονίαις ſ. ſuffragiis ferendis factum ſcimus ex Schol. Ariſtoph. Ἐκκλησ. 60, et alias. Veteres etiam Romanos tunica manicata non uſos conſtat; *exſertoſque Cethegos* hinc dici apud Lucanum 2, 543, et Sil. 8, 587, antiquitatis illius tenaces; ac tales eſſe Græcorum ἐξωμίας ſ. viros, philoſophos præſertim, ἐξωμίδα indutos, de quo habitu Salmaſ. ad Tertull. de Pallio p. 253, ſq. Fabric. ad Sext. Empir. 1, 14, p. 39. Sed Quinctiliani ætate hoc inſolitum fuiſſe, vel hic ipſe locus docet. Quin Cato Uticenſis jam reprehen-

ſinum proferre non audeat, alius, in quantum patet longitudo, protendat, aut ad tectum erigat, aut repetito ultra lævum humerum geſtu ita in tergum flagellet, ut conſiſtere poſt eum parum tutum ſit, aut ſiniſtrum ducat orbem, aut temere ſparſa manu in proximos offendat, aut cubitum utrumque in diverſum latus ventilet[d], ſæpe ſcio evenire[e]. Solet eſſe et pigra, et trepida, et ſecanti ſimilis: 119
interim etiam uncis digitis, aut[f] a capite dejiciatur, aut eadem manus ſupinata in ſuperiora jactetur. Fit et ille habitus, qui eſſe in ſtatuis pacificator ſolet, qui, inclinato in humerum dextrum capite, brachio ab aure protenſo, manum infeſto pollice extendit: qui quidem maxime placet iis, qui ſe dicere *ſublata manu* jactant. Adjicias licet 120
eos, qui ſententias vibratis digitis jaculantur, aut manu ſublata denuntiant, aut (quod per ſe interim recipiendum eſt) quoties aliquid ipſis placuit, in ungues eriguntur: ſed vitioſum id faciunt, aut digito, quanto plurimum poſſunt, erecto, aut etiam duobus, aut utraque manu ad modum aliquid portantium compoſita. His accedunt vitia non 121
naturæ, ſed trepidationis, cum ore concurrente rixari, ſi memoria fefellerit, aut cogitatio non ſuffragetur, quaſi faucibus aliquid obſtiterit inſonare, in adverſum tergere nares, obambulare ſermone imperfecto, reſiſtere ſubito, et laudem ſilentio poſcere: quæ omnia perſequi prope infinitum eſt. Sua enim cuique ſunt vitia. Pectus ac ven- 122
ter ne projiciantur[g], obſervandum. Pandant enim poſteriora, et eſt odioſa omnis ſupinitas. Latera cum geſtu

[d] ventillet Jenſ. [e] venire *id.* [f] *Vid. leg.* ut. [g] projiciatur G.

ſus eſt, qui in prætura ἀχίτων, *ſine tunica*, jus diceret, vid. Plut. p. m. 1431 et 1447. Steph. Val. Maximus 3, 6, 7: unde errat Aſconius, cum in argumento Orationis pro Scauro æſtati hoc dediſſe Catonem ait; et Tertull. de Pall. 3, qui majorem Catonem, Græcorum illum inimicum, nominat, quod notare non neglexit Ferrarius de Re Veſt. 1, 15. Quî igitur introſpici potuit Quinctiliani ætate latus agentium, ſi tunicati erant ſub toga? Nimirum tunicæ Romanorum erant, quod docet idem Ferrarius 3, 8, colobia, quarum manicæ modo ad cubitum pertinerent. Potuit igitur fieri, ut inter agendum, ſi laxiores eſſent, retro actæ vel replicatæ nudam partem ſubaxillarem oſtenderent.

119. *ſecanti ſimilis*] πρίονι, ſerra utenti. Lepide Hippocrates ſ. qui auctor eſt operis de Diæta 1, 9, Ὥσπερ οἱ τέκτονες τὸ ξύλον πρίωσι, ἢ μὲν ἕλκει, ὁ δὲ ὠθέει, τὸ αὐτὸ ποιέοντες.

119. *ſublata manu*] Sic ſupra 2, 12, 9, *Clamant ubique, et omnia* levata, *ut ipſi vocant*, manu *emugiunt*.

121. *cum ore concurrente rixari*] Vid. ad 10, 7, 8.

121. *laudem ſilentio poſcere*] Vid. ſ. 126 et 131. ac ſupra 4, 2, 37. Add. Plin. epiſt. 2, 14, 4.

122. *ſupinitas*] Cum retro et ſurſum acto corpore videmur con-

consentiant. Facit enim aliquid et totius corporis motus: adeo ut Cicero plus illo agi, quam manibus ipsis putet. Ita enim dicit in Oratore, *Nullæ argutiæ digitorum, non ad numerum articulus cadens, trunco magis toto se ipse mode-*
123 *rans, et virili laterum flexione.* Femur ferire, quod Athenis primus feciſſe creditur [h] Cleon, et uſitatum eſt, et indignantes [i] decet, et excitat auditorem. Idque in Callidio Cicero deſiderat, *Non frons*, inquit, *percuſſa, non femur: pedum* [l] *(quod minimum eſt) nulla ſupploſio.* Quamquam (ſi licet) de fronte diſſentio. Nam et complodere
124 manus ſcenicum eſt, et pectus cædere. Illud quoque raro [m] decebit, cava manu ſummis digitis pectus appetere, ſi quando noſmet ipſos alloquemur, cohortantes, objurgantes, miſerantes: quod ſi quando fiet [n], togam quoque inde removeri non decebit. In pedibus obſervantur [o] ſtatus et inceſſus. Prolato dextro ſtare, et eamdem manum
125 ac pedem proferre, deforme eſt. In dextrum incumbere [p] interim datur, ſed æquo pectore: qui tamen comicus magis, quam oratorius geſtus eſt. Male etiam in ſiniſtrum pedem inſiſtentium dexter [q] aut attollitur [r], aut ſummis digitis ſuſpenditur. Varicare ſupra modum, et in ſtando deforme
126 eſt, et, accedente motu, prope obſcenum. Procurſio opportuna, brevis, moderata, rara. Conveniens etiam ambulatio quædam, propter immodicas laudationum moras: quamquam Cicero *rarum inceſſum*, neque ita longum probat. Diſcurſare vero, et, quod Domitius Afer de Sura Manlio dixit, *ſatagere*, ineptiſſimum: urbaneque Flavius [s]

[h] *om.* G. [i] indignatos G. [l] pedum—ſupploſio *om.* G. Jenſ. [m] rara Jenſ. [n] fiat *id.* [o] obſervatur *id.* [p] procumbere *id.* [q] dextre G. [r] tollitur Jenſ. [s] Flavus Jenſ.

temtis quæ circa nos ſunt, *ſuperiora* (a *ſupra* etiam *ſupinum* eſſe puto) tantum ſpectare. Vid. ſupra ſ. 69 et 82.

122. *in Oratore*] Cap. 18, ubi totam de geſtu doctrinam ita complectitur. *Status erectus et celſus: rarus inceſſus, nec ita longus: excurſio moderata, eaque rara: nulla mollitia cervicum, nullæ argutiæ— flexione, brachii projectione in contentionibus, contractione in remiſſis.* Illud alterum de *Callidio* an *Callidio?* eſt in Bruto c. 80, locus ſane ſuaviſſimus, quem totum inſpicere, ſi elegans es, differre noli. Reſpicit etiam Fabius deinde ſ. 155.

125. *prope obſcenum*] An quod ſic denudari poſſunt facilius partes, quas velat pudor? non puto: tunicati enim erant, vel certe cincti campeſtribus: ſed ipſe geſtus habet impudens quiddam et obſcenum.

126. *laudationum moras*] Vid. ad ſ. 121. *Rarum inceſſum probat Cicero* loco modo laudato ex Orat. c. 18. Illud *de pedis ſupploſione* eſt de Orat. 3, 59. Idem Bruto c. 43, negat frequenter illa uſum eſſe Craſſum, optimum nempe oratorem, et decoris obſervantiſſimum.

Virginius interrogavit de quodam suo antisophista, *quot millia passuum declamasset* [t]? Præcipi et illud scio, ne ambulantes avertamur a judicibus, sed sint obliqui pedes ad consilium nobis respicientibus. Id fieri judiciis privatis non potest. Verum et breviora sunt spatia, nec aversi diu sumus. Interim tamen recedere sensim datur. Quidam et resiliunt, quod est plane ridiculum. Pedis suppulsio, ut loco est opportuna, ut ait Cicero, *in contentionibus aut incipiendis, aut finiendis:* ita crebra et inepti est hominis, et definit judicem in se convertere. Est et illa indecora in dextrum ac lævum latus vacillatio alternis pedibus insistentium. Longissime fugienda mollis actio, qualem in Titio Cicero dicit fuisse, unde etiam saltationis quoddam genus *Titius* sit appellatum. Reprehendenda est et illa frequens et concitata in utramque partem nutatio, quam in Curione patre irrisit et Junius, quærens, *quis in lintre loqueretur?* et C. [u] Sicinius [x]: nam cum, assidente collega, qui erat propter valetudinem et deligatus, et plurimis medicamentis propter dolorem artuum delibutus, multum se Curio ex more jactasset, *Numquam*, inquit, *Octavi, collegæ tuo gratiam referes; qui nisi fuisset, hodie te istic muscæ comedissent.* Jactantur et humeri: quod vitium Demosthenes ita dicitur emendasse, ut, cum in angusto quodam pulpito stans diceret, hasta humero dependens immineret: ut, si calore dicendi vitare id excidisset, offensatione illa commoneretur. Ambulantem loqui ita demum oportet [z] in cauſſis publicis, in quibus multi sunt judices, si [a], quod dicimus, quasi singulis inculcare peculiariter velimus. Illud vero [b] non [c] ferendum [d], quod quidam, rejecta in humerum toga, cum dextra sinum usque ad lumbos reduxe-

127 128 129 130 131

[t] e G. [u] *om.* G. Jens. [x] Scinius G. [z] si *inf.* G. Jens.
[a] *om. iid.* [b] *om.* Jens. [c] *om.* G. [d] referendum G.

128. *in Titio Cicero*] Bruto c. 62. *S. Titius homo loquax sane, et satis acutus, sed tam solutus ac mollis in gestu, ut saltatio quædam nasceretur, cui saltationi Titius nomen esset.*

130. *hasta humero dependens*] Plut. in vita min. p. 1552, Τὸν ὦμον ἐν τῷ μελετᾶν κινοῦντα ἀπεσπᾶς καταπαῦσαι, παραρτήσαντα δεξελίσσον, ἢ (ὡς τινες) ξιφίδιον ἐκ τῆς ῥοφῆς, ἵνα φοβάμενος ἠρεμοίη. Lucian. Encom. p. 690, extr. Græv. junguntur κυφὰ, σπηλαιον, κάτοπτρον, ξίφος. Libanius in vita, Ὑπερκρεμάμενος τῷ ὤμῳ τὸ ξίφος ἐν χειρὶ καὶ οὕτω τῷ δέει τῆς πληγῆς ἐδυνήθη κατασχεῖν ἑαυτὸν ἐπὶ τῷ ῥήτορος σχήματος.

131. *dextra sinum—reduxerunt*] *Sinus* enim *decentissimus, si aliquando supra imam togam fuerit*, ut Fabius deinde monet s. 140. Si quis vero *in humerum* sinistrum (nam dexter liber est) a brachio *rejiciat* atque attollat togam, ac dextram sustinendo *ad lumbos sinu*, qui alias

runt, [e] siniſtra geſtum facientes ſpatiantur, et fabulantur: cum etiam lævam reſtringere prolata longius dextra ſit odioſum. Unde moneor, ut [f] ne id quidem tranſeam, ineptiſſime fieri, cum inter moras laudationum aut in aurem alicujus loquuntur, aut cum ſodalibus jocantur, aut nonnumquam ad librarios ſuos ita reſpiciunt, ut ſportulam
132 dictare videantur. Inclinari ad judicem, cum doceas, utique ſi id, de quo loquaris, ſit obſcurius, decet. Incumbere advocato adverſis [g] ſubſelliis ſedenti, [h] contumelioſum eſt. Reclinari etiam ad ſuos, et manibus ſuſtineri, niſi plane juſta fatigatio eſt, delicatum; ſicut palam mo-
133 neri, excidentis, aut legere. Namque in his omnibus et vis illa dicendi ſolvitur [i], et frigeſcit affectus, et [l] judex parum ſibi præſtari reverentiæ credit. Tranſire in diverſa ſubſellia, parum verecundum eſt. Nam et Caſſius Severus urbane adverſus hoc facientes lineam popoſcit. Et ſi

[e] ut *inf.* G. Jenſ. [f] *om.* Jenſ. [g] a diverſis G. [h] jam *inf.* Jenſ.
[i] reſolvitur *id.* [l] ut G.

ad medium crus pendet, impediat; ille ſiniſtram tanto liberiorem eo ipſo habet. Sed fruſtra, quæ hic ac deinde de togæ compoſitione habet noſter, intelligere ſtudeas, niſi ante omnia rationem veſtis illius Romanæ familiarem tibi reddideris, et tenueris firmiter, eſſe rotundam circulari ſectione in medio apertam ad eum modum, ut ſi explicatam humi ponas, utraque ejus ora circularem lineam referat, minorem majori incluſam. Per illud itaque foramen medium non caput modo exſerebatur, toga æqualiter creſcentibuſque a ſummo rugis circa corpus pendente, et utrumque continente et occultante brachium, niſi ſublata inferiore ora proferres: ſed ita laxum erat, ut cum dextro brachio humerus etiam proferri commode poſſet, quo facto neceſſario in illa parte rugæ non jam perpendiculares, ſed in tranſverſum pendentes, majores, (hi enim ſunt *ſinus*) oriuntur, cum ſiniſtræ partis oram prolata infra manus tollat. Hæc ſi quis probe cogitet, et ſtatuas veteres, quales aliquot Rubenius protulit, repetiitque Ferrarius, diligenter intueatur, evitabit multas difficultates, quibus eruditiſſimi etiam viri, ut Agamemnon veſte a Clytæmneſtra ſua data, irretiti hæſerunt: ſuperari omnes an poſſint, dubito; a me nondum ſuperatas, etiam poſt lecta, quæ ab Octavio Ferrario, A. Rubenio, et J. Frid. Gronovio eruditiſſime et ingenioſiſſime ſcripta ſunt, non diffiteor.

131. *moras laudationum*] Vid. ad ſ. 121.

131. *ſportulam dictare*] Quæ daretur, non vulgaribus modo clientibus, ſed redemtis hac ipſa *ſportula* laudatoribus. Crevit ita vitium, ut Plinii, qui diſcipulus noſtri fuit, ætate *in media baſilica* (non ut hic *dictarentur*, ſed) *tam palam* ſportulæ, *quam in triclinio, darentur*, epiſt. 2, 14, 4.

133. *lineam popoſcit*] Qua continerentur immoderati motus, ut in theatris. Nondum enim pœnitet eorum quæ tum in Fabriano Theſauro, tum ad Varron. R. R. 3, 5, 4, de theatrali *linea* dicta ſunt, quam ipſis a tergo ſedilibus ferream imminuiſſe puto, ut humeros ſedentium coerceret, ne reclinare ſe

aliquando concitate itur, numquam non frigide reditur. Multa ex iis, quæ præcipimus, mutari neceſſe eſt ab iis, 134
qui dicunt apud tribunalia. Nam et vultus erectior, ut eum, apud quem dicitur, ſpectet: et geſtus, ut [m] ad eumdem tendens, elatior ſit, neceſſe eſt, et alia, quæ [n] occurrere, etiam me tacente, omnibus poſſunt. Itemque ab iis, qui ſedentes agunt [o]. Nam et fere ſit hoc in rebus minoribus: et iidem impetus actionis eſſe non poſſunt, et quædam vitia fiunt [p] neceſſaria. Nam et dexter pes a 135
læva judicis ſedenti [q] proferendus eſt, et ex altera parte multi geſtus neceſſe eſt in ſiniſtrum eant, ut ad judicem ſpectent. Equidem pleroſque et ad ſingulas ſententiarum clauſulas video aſſurgentes ſibi, et nonnullos ſubinde aliquid etiam ſpatiantes: quod an deceat, ipſi viderint: cum id faciunt, non ſedentes agunt. *Bibere*, aut 136
etiam *eſſe* inter agendum, quod multis moris fuit, et eſt quibuſdam, ab oratore meo procul abſit. Nam ſi quis aliter dicendi onera perferre non poſſit, non ita miſerum eſt non agere, potiuſque [r] multo, quam et operis et hominum contemtum fateri. *Cultus* non eſt proprius oratoris aliquis, ſed magis in oratore [s] conſpicitur. Quare 137
ſit, ut in omnibus honeſtis debet eſſe, ſplendidus et virilis. Nam et toga, et calceus, et capillus, tam nimia cura, quam negligentia, ſunt reprehendenda. Eſt aliquid in amictu, quod ipſum aliquatenus [t] temporum conditione mutatum eſt. Nam veteribus nulli ſinus: perquam breves poſt illos fuerunt. Itaque etiam geſtu neceſſe eſt 138
uſos eſſe in principiis eos alio [u], quorum brachium, ſicut

[m] *om.* G. [n] quoque Jenſ. [o] agent G. Jenſ. [p] ſunt G. [q] ſedentes G. Jenſ. [r] eſt *inſ.* Jenſ. [s] *Sic* G. *Bodl. Obr. et plur. ap. Burm. it. Aſc.* 1519. *f. Lugd.* 1538. 8. *et Baſill.* mora Jenſ. in ora *vel* in ore *al. ap. Burm.* more *editi plur. et Burm.* in hora *conj. Salm. Ex. Plin.* p. 232. E. *Orta diverſitas ex compendio ſcribendi.* [t] aliqua Jenſ. [u] aliquorum brachium Jenſ.

nimis in poſt ſedentes poſſent, vel impulſus ac detruſus aliquis altius ſedentium per capita inferiorum præcipitari. Locus claſſicus eſt Ovid. Am. 3, 2, 19, ubi cupidus juvenis ad puellam vicinam in gradu circi, *Quid fruſtra refugis* oſculum, aut manum, *cogit nos linea jungi*, qua impediente fruſtra reflecteris, et reclinaris.

137. *veteribus nulli ſinus*] Quod anguſtæ togæ, quod continebant brachium utrumque.

138. *quorum brachium—continebatur*] Cic. pro M. Cœlio c. 5. *Nobis quidem olim annus erat unus ad cohibendum brachium toga conſtitutus.* Loquitur de primo in forum aditu. Sen. Exc. Contr. 5, 6. *Apud patres noſtros qui forenſia ſtipendia auſpicabantur, nefas putabatur brachium extra togam exſerere.*

Græcorum, veſte continebatur. Sed nos de præſentibus loquimur. Cui lati clavi [x] jus non erit, ita cingatur, ut [z] tunicæ prioribus oris infra genua paullum, poſterioribus ad medios poplites uſque perveniant. Nam infra mulie-
139 rum eſt, ſupra centurionum. Ut purpuræ recte deſcendant, levis cura eſt. Notatur interim negligentia. Latum habentium clavum modus eſt, ut ſit paullum cinctis ſubmiſſior. Ipſam togam rotundam eſſe, et apte cæſam velim. Aliter enim multis modis fiet enormis. Pars ejus prior mediis cruribus optime terminatur, poſterior
140 eadem portione altius quam cinctura. Sinus decentiſſi-

[x] laticlavius G. [z] et Jenſ.

138. *ſicut Græcorum*] Æſchines in Timarch. p. 174. B. Οὕτως ἦσαν σώφρονες οἱ ἀρχαῖοι ἐκεῖνοι ῥήτορες, ὁ Περικλῆς καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Ἀριστείδης,— ὥστε, ὃ νυνὶ πάντες ἐν ἔθει πράττομεν, τὸ τὴν χεῖρα ἔξω ἔχοντες λέγειν, τότε τοῦτο δεινόν τε ἐδόκει εἶναι, καὶ εὐλαβοῦντο αὐτὸ πράττειν: ac provocat deinde ad Solonis Salamine ſtatuam, in qua ἀνάκειται, ἐντὸς τὴν χεῖρα ἔχων. Neque vehementer hac in re Æſchini contradicit, ſed oratorie urget adverſarium Demoſthenes de falſa legat. p. 233. C. Οὐ λέγειν ἔσω τὴν χεῖρα ἔχοντα δεῖ, οὐ—ἀλλὰ πρεσβεύειν ἔσω τὴν χεῖρα ἔχοντα, ne quid accipiat ſcilicet injuſte.

138. *lati clavi*] Lineæ purpureæ in media tunica ad perpendiculum deſcendentis: quam *lati clavi* definitionem Rubenii ſtudio indagatam breviter propoſuit atque probavit Grævius præf. Tom. VI. Theſ. Rom. Cæterum lato clavo qui uterentur, eos cingi non ſolitos, vel ex hoc ipſo loco docet Ferrar. 1, 13. 3, 7. et 3, 12. Itaque paullo inferius deſcendit laticlavia tunica quam anguſticlavia, quæ propter ipſam cingendi rationem attollitur.

139. *Ut purpuræ*] In anguſticlavia tunica duo tenues clavi, duæ lineæ, purpureæ: in laticlavia una latior. Vid. Græv. l. c.

139. *eadem portione altius*] Simpliciter intelligo ex regula analogiæ ſ. proportionis (quam Columellæ etiam *portionem* eſſe alias notavi) hoc modo: quantum pars poſterior tunicæ cinctæ (hanc enim *cincturam* eſſe perſuadet mihi Ferrarius) altior eſt anteriore, tantum togæ lacinia poſterior altior eſſe debet anteriore.

140. *Sinus decentiſſimus*] *Sinus* totum illud cavum vocatur, de A. Rubenii Græviique ſententia, quod componitur ex plicis togæ de dextro humero procurrentibus ad brachium ſiniſtrum. Hic aliquid tegi gerique poteſt, hoc adducto ſinu poteſt aliquis faciem demiſſam occultare, et ſic *in ſinu gaudere* &c. Verum de hoc *togæ ſinu* hic ſermonem eſſe, mihi non ſit probabile, cum non intelligam, quomodo *ſinus togæ* inferior eſſe *ima toga* poſſit. *Tunicæ* igitur *ſinum* intelligo, eum præſertim quem *cinctura* efficit. Nimirum ille ſinus, quo quid occultatur vel geritur, commodiſſime, quod videmus quotidie, cinctura efficitur. Catullus in Juliæ et Mallii Epithal. p. 130, Voſſ. *Tibi*, inquit, *Hymeneæ virgines zonula ſolvunt ſinus*: metaphorice ille quidem, ſed ut proprietatem tamen inde intelligamus. Cicero ad Q. Fr. 2, 13, pr. *Mihi, crede, in ſinu eſt, neque ego diſcingor*, ut excidere poſſit ſcilicet. Quin Cæſar moriens, cum teſte Sueton. c. 82, *Siniſtra manu ſinum ad ima crura deduxit*, neſcio an æque commode hoc in tu-

mus, si aliquanto supra imam togam fuerit, numquam certe sit inferior. Ille, qui sub humero dextro ad sinistrum oblique ducitur, velut balteus, nec strangulet, nec fluat. Pars togæ, quæ postea imponitur, sit inferior: nam ita et sedet melius, et continetur. Subducenda etiam pars aliqua tunicæ, ne ad lacertum in actu redeat: tum [a] sinus injiciendus humero, cujus extremam oram rejeciſſe non dedecet. Operiri autem humerum cum toto jugulo non 141
oportet, alioqui amictus [b] fiet anguſtus, et dignitatem, quæ eſt in latitudine pectoris, perdet. Sinistrum brachium eo usque allevandum eſt, ut quasi normalem illum angulum faciat. Super quod ora ex toga duplex æqualiter sedeat. Manus non impleatur annulis, præcipue medios articulos 142
non transeuntibus: cujus erit habitus optimus, allevato pollice, et digitis leviter inflexis, nisi si libellum tenebit: quod non utique captandum eſt. Videtur enim fateri memoriæ diffidentiam, et ad multos geſtus eſt impedimento. Togam veteres ad calceos usque [c] demittebant, 143
ut Græci pallium. Idque ut fiat, qui de geſtu scripserunt circa tempora illa, Plotius Nigidiusque præcipiunt. Quo

[a] tamen *id.* [b] amictu Jenſ. [c] *om. id.*

nica facere potuerit, in primis cum *toga caput obvolveret*, quæ laxa admodum esse debuit, si eadem ima crura texit: et ne objicias laticlaviam tunicam cingi non solitam, quod modo s. 138 docuit Fabius, constat ex eodem Suetonio c. 45, illum *supra latum clavum cingi solitum et quidem fluxiore cinctura*. Nobis certe adhuc blandiebatur hæc interpretatio in loco, quem *maledictum* forte vocasset gloſſator aliquis. *Sed cœnæ fercula noſtræ Malim convivis, quam placuiſſe coquo.*

140. *Ille—velut balteus*] Ita jungenda sunt hæc verba, ut *velut* adjectum sit nomini *balteus* signum metaphoræ, vel similitudinis certe, eadem ratione ut *quaſi*: ut si dicas, *aliquem ex illo* velut *naufragio ſervatum*. Sic statim, *ut quaſi normalem illum angulum faciat* &c. Pars togæ quæ sub humero dextro ad sinistrum per pectus ducitur, *balteum* quasi quendam format aliquot plicis conſtantem. Huic *velut balteo* imponitur *pars togæ* a sinistro humero veniens sic, ut sit inferior, et infra illum dependeat.

140. *finus injiciendus humero*] Hic *finus* generatim cavam et fluctuantem togæ partem notat, quæ ab exserto humero dextro descendit per femur versus pedum intercapedinem; hic injiciendus humero dextro, ne vel nimis oneretur sinister, vel plane toga initio actionis defluat; nam *procedente actu ab initio pene narrationis velut ſponte delabitur*, quod monet s. 144.

141. *ut quaſi normalem*] *Brachium* hic proprie sumitur, ut distinguatur a *lacerto*, parte inter humerum atque cubitum interjecta: cum lacerto autem efficere debet tanquam altero latere *angulum normalem* sive rectum: *acutum* enim non admittit moles togæ incumbentis; *obtuſus* valde si sit, metus est, ne eadem defluat.

magis miror Plinii Secundi docti hominis, et in hoc utique libro pene etiam nimium curiosi, persuasionem, qui
143 solitum id facere Ciceronem velandarum [d] varicum gratia tradit: cum hoc amictus genus in statuis eorum quoque,
144 qui post Ciceronem fuerunt, appareat [e]. Palliolum, sicut fascias, quibus crura vestiuntur, et focalia, et aurium ligamenta, sola excusare potest valetudo. Sed hæc amictus observatio, dum incipimus [f]: procedente vero actu, jam pene ab initio narrationis, sinus ab humero recte velut sponte delabitur: et cum ad argumenta ac locos ventum
145 est, rejicere a siniſtro togam, dejicere etiam, si hæreat, sinum conveniet. Lævam a faucibus ac summo pectore
146 abducere licet. Ardent enim jam omnia. Et ut vox vehementior ac magis varia est, sic amictus quoque habet [g] actum quemdam velut præliantem. Itaque ut lævam involvere toga, et incingi, pene furiosum est: sinum vero in dextrum humerum ab imo rejicere, solutum ac delicatum, fiuntque adhuc pejus aliqua: ita cur laxiorem sinum
147 siniſtro brachio non subjiciamus? Habet enim acre quiddam atque expeditum, et calori concitationique non inhabile. Cum vero magna pars est exhausta orationis, utique afflante fortuna, pene omnia decent, sudor ipse et fatigatio, et negligentior amictus, et soluta ac velut labens

[d] velandorum G. Jens. *auctoritate neutra caret lectio.* [e] appareant G.
[f] incepimus Jens. [g] habent *id.*

143. *Plinii Secundi*] Sine dubio in opere, cui *Studiosi* titulum fecit, de quo ipsius filius 3, 5, 5.

144. *Palliolum*] Capiti ægrotorum involvendo serviebat. Ovid. Art. 1, 733,

Arguat et macies animum, nec turpe putaris
Palliolum nitidis impositisse comis.

Sen. Quæst. Nat. 4, extr. *Videbis quosdam graciles, et palliolo focalique circumdatos, pallentes et ægros.*

144. *rejicere a siniſtro*] Nempe *a siniſtro* brachio versus humerum *rejicere* togam decet: et *sinum, si* in dextro humero forte *hæreat*, ac non sponte delabatur, *dejicere*.

145. *Lævam a faucibus*] Intelligo, togam, id est partem togæ lævam, s. lævo humero incumbentem, quæ cum a brachio retrorsum, versus humerum, et hinc deorsum agatur, in lacerti regione colligatur necesse est; plane decidere non potest, nisi subducere siniſtram manum velis. Hoc nobis videbatur simplicissimum. *Lænam* volebat Ferrarius. Magis placeret Burmanni conjectura, *Læva etiam*: facile enim est *togam* supplere.

146. *incingi*] Ut collecta in siniſtrum brachium, et circa medium corpus in *velut balteum* constricta toga, pedes cum dextra sint expeditiores.

146. *sinum—rejicere*] Qui ab initio quidem reponendus, deinde vero, procedente actione, dejiciendus potius est, si non sponte delabatur; tantum abest, ut revocandus et rejiciendus sit.

undique toga. Quo magis miror hanc quoque ſuccurriſſe 148
Plinio curam, ut ita ſudario frontem ſiccari juberet, ne
comæ turbarentur, quas componi poſt paullum, ſicuti
dignum erat, graviter et ſevere vetuit. Mihi vero illæ
quoque turbatæ præ ſe ferre aliquid affectus, et ipſa obli-
vione curæ hujus commendari videntur. At ſi incipien- 149
tibus aut paullum progreſſis decidat toga, non reponere [h]
eam, prorſus [i] negligentis aut pigri, aut quo modo debeat
amiciri, neſcientis eſt. Hæc ſunt vel illuſtramenta pro-
nuntiationis, vel vitia: quibus propoſitis [k], multa cogitare
debet orator. Primum, *quid*, *apud quos*, *quibus præſenti-* 150
bus ſit acturus? Nam ut dicere alia aliis, et apud alios
magis convenit: ſic etiam facere. Neque eadem in vo-
ce [l], geſtu, inceſſu, apud principem, ſenatum, populum,
magiſtratum, privato, publico judicio, poſtulatione, actio-
ne ſimiliter decent. Quam differentiam ſubjicere ſibi 151
quiſque, qui animum intenderit, poteſt, tum qua de re
dicat, et efficere [m] quid velit. Rei quadruplex obſervatio
eſt. *Una* in tota cauſſa. Sunt enim triſtes, hilares, ſoli-
citæ, ſecuræ, grandes, puſillæ: ut vix umquam ita ſolici-
tari partibus earum debeamus, ut non ſummæ memineri-
mus. *Altera*, quæ eſt in differentia partium, ut in pro- 152
œmio, narratione, argumentatione, epilogo. *Tertia* in
ſententiis ipſis, in quibus ſecundum res et affectus [n] vari-
antur omnia. *Quarta* in verbis, quorum ut eſt vitioſa, ſi
efficere omnia velimus, imitatio: ita quibuſdam, niſi ſua
natura redditur, vis omnis aufertur [o]. Igitur in laudatio- 153
nibus, (niſi ſi funebres erunt) gratiarum actione, exhorta-
tione, ſimilibus, læta et magnifica et ſublimis eſt actio.
Funebres conciones, conſolationes [p], plerumque cauſſæ
reorum, triſtes atque ſubmiſſæ. In ſenatu conſervanda
auctoritas, apud populum dignitas, in privatis modus.

[h] deponere G. [i] non *inſ.* Jenſ. [k] præpoſ. *id.* [l] noſte *id.*
[m] afficere *id.* [n] actus *id.* [o] affertur G. [p] conſultationes Jenſ.

148. *ne comæ turbarentur*] Videtur ob id ipſum vetuiſſe Plinius nimiam comarum negligentiam, ne deinde cura molliore et turpicula ea reparanda eſſet. Quam male audierint alioquin, qui nimis comæ ſtuderent, qui *uno digito*, ne turbarent aliquid, *caput ſcalperent*, notum eſt. Turbatas comas *affectus aliquid præ ſe ferre* videri, non ignorabat Rullus iſte, qui *ut denuntiaret omnibus vim tribuniciam, meditabatur etiam eſſe corpore inculto et horrido, capillatior quam ante, barbaque majore*, Cic. in Rull. 2, 5.

150. *poſtulatione*] Quæ eſt, ut oſtendunt ICti, prima illa accuſatoris actio, qua petit, ut liceat ſibi aliquem accuſare.

De partibus cauſſæ, et ſententiis verbiſque, quæ ſunt mul-
154 tiplicia, pluribus dicendum. Tria autem præſtare debet pronuntiatio: *conciliet, perſuadeat, moveat*[q]: quibus natura cohæret[r], ut etiam *delectet*. *Conciliatio* fere aut commendatione morum, (qui neſcio quo modo ex voce etiam atque actione pellucent[s]) aut orationis ſuavitate conſtat: *perſuadendi* vis affirmatione, quæ interim plus
155 ipſis probationibus valet. *An iſta* (inquit Callidio Cicero) *ſi vera eſſent, ſic a te dicerentur?* et, *Tantum abeſt, ut inflammares noſtros animos, ſomnum*[t] *iſto loco vix tenebamus.* Fiducia igitur appareat, et conſtantia, utique ſi auctoritas
156 ſubeſt. *Movendi* autem[u] ratio aut in repræſentandis eſt, aut imitandis affectibus. Ergo cum judex in privatis, aut præco in publicis dicere de cauſſa juſſerit, leniter conſurgendum: tum in componenda toga, vel (ſi neceſſe erit) etiam ex integro injicienda, duntaxat in judiciis (apud principem enim et magiſtratus ac tribunalia non licebit) paullum eſt commorandum, ut et amictus ſit decentior, et
157 protinus aliquid ſpatii ad cogitandum. Etiam cum ad judicem nos converterimus, et conſultus prætor permiſerit dicere, non protinus eſt erumpendum, ſed danda brevis cogitationi mora. Mire enim auditurum dicturi cura de-
158 lectat, et judex ſe ipſe componit. Hoc præcipit Homerus Ulixis exemplo, *quem ſtetiſſe oculis in terram defixis, immotoque ſceptro, priuſquam illam eloquentiæ procellam effunderet*, dicit. In hac cunctatione ſunt quædam non indecentes, ut appellant ſcenici, moræ, caput mulcere, manum intueri, infringere articulos, ſimulare conatum, ſuſpiratione ſolicitudinem fateri, aut quod quemque magis decet: eaque[x]
159 diutius, ſi judex nondum intendet animum. Status ſit rectus, æqui et diducti paullum pedes, vel procedens mi-

[q] moneat Jenſ. [r] cohæreat *id.* [s] perlucent G. Jenſ. [t] ſomnium G. [u] eſt G. Jenſ. [x] eo Jenſ. ea G.

155. *An iſta*] Ex Bruto c. 80. Conf. ſ. 123.

156. *in componenda toga*] Itaque probamus apud Plin. epiſt. 2, 3, 2, antiquam lectionem, *Surgit, amicitur, incipit.*

156. *non licebit*] In quibus ſcilicet ad nutum paratus adſtat orator, ut ſtatim incipere poſſit.

158. *Homerus*] Ἰλ. γ'. 217,

Στάσκεν, ὑπαὶ δὲ βέβηκε, κατὰ χθονὸς ὄμματα πήξας,
Σκῆπτρον δ' ὔτ' ὀπίσω οὔτε προπρηνὲς ἐνάμμα,
Ἀλλ' ἀσεμφὲς ἔχεσκεν, ἀΐδρει φωτὶ ἐοικώς·
Φαίης κεν ζάκοτόν τινα ἔμμεναι, ἄφρονα δ' αὔτως·
Ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ὄπα τε μεγάλην ἐκ στήθεος ἵει,
Καὶ ἔπεα νιφάδεσσιν ἐοικότα χειμερίῃσιν κ. τ. λ.

nimo momento finiſter: genua recta, ſic tamen, ut non extendantur. Humeri remiſſi [z], vultus ſeverus, non mœſtus, nec ſtupens, nec languidus: brachia a latere modice remota: manus finiſtra, qualem ſupra demonſtravi: dextra, cum jam incipiendum erit, paullum prolata ultra finum geſtu quam modeſtiſſimo, velut exſpectans [a] quando incipiendum ſit. Vitioſa enim ſunt illa, intueri lacunaria, 160
perfricare faciem, et quaſi improbam facere: tendere confidentia vultum, aut, quo ſit magis torvus, ſuperciliis adſtringere: capillos a fronte contra naturam retro agere, ut ſit [b] horror ille terribilis: tum, id quod Græci frequentiſſime faciunt, crebro digitorum labiorumque motu commentari, clare exſcreare, pedem alterum longe proferre, partem togæ finiſtra tenere, ſtare diductum vel rigidum, vel ſupinum, vel incurvum, vel humeris, ut luctaturi ſolent, ad occipitium ductis. Proœmio frequentiſſime lenis 161
convenit pronuntiatio. Nihil eſt enim ad conciliandum gratius verecundia: non tamen ſemper. Nec enim uno modo dicuntur exordia, ut docui. Plerumque tamen et vox temperata, ac geſtus modeſtus, et ſedens humero toga, et laterum lenis in utramque partem motus, eodem ſpectantibus oculis, decebit. Narratio magis prolatam 162
manum, amictum recidentem, geſtum diſtinctum, vocem ſermoni proximam, ac tantum apertiorem, ſonum ſimplicem frequentiſſime poſtulabit in his duntaxat, *Quintus igitur Ligarius, cum eſſet adhuc* [c] *nulla belli ſuſpicio*, et, *A. Cluentius Habitus pater hujuſce.* Aliud in eadem poſcunt [d] affectus, vel concitati, *Nubit genero ſocrus*: vel flebiles, *Conſtituitur in foro Laodiceæ* [e] *ſpectaculum acerbum et miſerum toti Aſiæ provinciæ.* Maxime varia et multiplex actio 163
eſt probationum. Nam et [f] proponere, partiri, [g] interrogare, ſermoni ſunt proxima, et contradictionem ſumere. Nam ea quoque diverſa propoſitio eſt. Sed hæc tamen aliquando irridentes, aliquando imitantes pronuntiamus. Argumentatio plerumque agilior, et acrior, et inſtantior, 164
conſentientem orationi poſtulat etiam geſtum, id eſt, for-

[z] *Vid. leg.* demiſſi: *niſi tamen eandem vim habent* remiſſi. [a] ſpectans G. Jenſ. [b] ſi Jenſ. [c] in Africa G. Jenſ. [d] poſcet Jenſ. [e] Lodiceæ *id.* [f] *om. id.* [g] et *inf.* G.

162. *Q. igitur Ligarius*] Statim c. 1. *A. Cluentius* et illud *Nubit genero* pro Cluent. 5. *Conſtituitur* in Verr. 1, 30.

163. *contradictionem ſumere*] Ut vulgo *adſumere argumentum* dicitur, h. e. repetere illud, quod ab adverſario dictum eſt.

tem celeritatem. Inſtandum quibuſdam in partibus et denſanda oratio. Egreſſiones fere lenes, et dulces, et remiſſæ, ut [h] *raptus Proſerpinæ, Siciliæ deſcriptio, Cn. Pompeii laus.* Neque eſt mirum, minus habere contentionis
165 ea, quæ ſunt extra quæſtionem. Mollior nonnumquam cum reprehenſione diverſæ partis imitatio, *Videbar* [i] *videre alios intrantes, alios autem exeuntes, quoſdam ex vino* [l] *vacillantes.* Ubi non diſſidens [m] a voce permittitur geſtus, quo [n] fit in utramque partem tenera quædam, ſed intra
166 manus tamen, et ſine motu laterum, tranſlatio. Accendendi judices [o] plures ſunt gradus. Summus ille, et quo nullus eſt in oratore acutior: *Suſcepto bello, Cæſar, geſto jam etiam ex parte magna.* Prædixit enim, *Quantum potero voce contendam, ut populus hæc Romanus exaudiat.* Paullum inferior, et habens aliquid etiam jucunditatis, *Quid enim tuus ille, Tubero, in acie Pharſalica gladius*
167 *agebat?* Plenius adhuc et lentius, ideoque dulcius, *In cœtu vero populi Romani negotium publicum gerens.* Producenda omnia, trahendæque tum vocales, aperiendæque ſunt fauces. Pleniore tamen hæc canali fluunt, *Vos, Albani tumuli atque luci.* Nam [p] cantici quiddam habent, ſenſimque reſupina ſunt: *Saxa atque ſolitudines voci re-*
168 *ſpondent.* Tales ſunt illæ inclinationes vocis, quas invicem Demoſthenes atque Æſchines exprobrant, non ideo improbandæ: cum enim uterque alteri objiciat, palam eſt utrumque feciſſe. Nam neque ille per Marathonis et Platearum et Salaminis propugnatores recto ſono juravit,
169 nec ille [q] Thebas ſermone deflevit. Eſt his diverſa vox, et pene [r] extra organum, cui Græci nomen *amaritudinis*

[h] *om.* Jenſ. G. [i] videor *iid.* [l] vitio Jenſ. [m] diſcedens *id.*
[n] quoque in G. Jenſ. [o] judici *iid.* [p] Jam G. [q] hic *id.* [r] plene *id.*

164. *raptus Proſerpinæ*] Verr. 4, 48. *Siciliæ deſcriptio* Verr. 2, 1. *Laus Pompeii* tum alias tum pro Balbo 4. *Videbar videre* vid. ſupra 8, 3, 66, et Aquila Romanus p. 14, Pithœi. *Suſcepto bello* pro Ligar. 3, ubi etiam, *Quid enim tuus. In cœtu vero* Phil. 2, 25. *Vos, Albani* pro Milon. 31. *Saxa* pro Archia 8.

168. *Demoſthenes atque Æſchines*] V. g. Ille huic pro Corona c. 90, Ἐπάρας τὴν φωνὴν, καὶ γεγηθὼς, ἠλαγγάζων. Hic vero δάκρυα et τόνον τῆς φωνῆς illi objicit c. 72, et ſq. Jusjurandum *per Marathonis—propugnatores* eſt c. 60, pro Corona; vid. 9, 2, 62. 12, 10, 24. Lamentatio autem Æſchinis de Thebis c. 49, contra Cteſiphontem, Νομίσατε ὁρᾶν ἁλισκομένην τὴν πόλιν, τείχων κατασκαφὰς, ἐμπρήσεις οἰκιῶν, &c.

169. *extra organum*] Vid. ſupra ſ. 40.

169. *amaritudinis*] Πικροφωνίαν

dederunt: supra modum ac pene naturam vocis humanæ acerba: *Quin compescitis vocem istam, indicem stultitiæ, testem paucitatis?* Sed id, quod excedere modum dixi, in illa parte prima est, *Quin compescitis*. Epilogus, si enumera- 170
tionem rerum habet[s], desiderat quamdam conciſorum continuationem; si[t] ad concitandos judices est accommodatus, aliquid ex iis, quæ supra dixi; si placandos, inclinatam quamdam lenitatem; si misericordia commovendos, flexum vocis, et flebilem suavitatem, qua præcipue franguntur animi, quæque est maxime naturalis. Nam etiam orbos viduasque videas in ipsis funeribus canoro quodam modo proclamantes. Hic etiam fusca illa vox, 171
qualem Cicero fuisse in Antonio dicit, mire facit[u]: habet enim in se, quod imitemur[x]. Duplex est tamen miseratio: altera cum invidia, qualis modo dicta de damnatione Philodami: altera cum deprecatione demissior. Quare, 172
etiamsi est in illis quoque cantus obscurior, *In cœtu vero populi Romani*; non enim hæc rixantis modo dixit: et, *Vos, Albani tumuli*; neque enim, quasi inclamaret[z], aut testaretur[a], locutus est: tamen infinito magis illa flexa et circumducta[b] sunt[c], *Me miserum, me infelicem:* et, *Quid respondebo liberis meis?* et, *Revocare tu me in patriam potuisti, Milo, per hos; ego te in eadem patria per eosdem retinere non potero?* Et cum bona C. Rabirii uno sestertio addicit[d], *O meum miserum acerbumque præconium.* Illa quo- 173
que mire facit in peroratione velut deficientis dolore et fatigatione confessio: ut pro eodem Milone, *Sed*[e] *finis sit: neque enim præ lacrimis jam loqui possum.* Quæ similem verbis habere debent etiam pronuntiationem. Possunt vi- 174
deri alia quoque hujus partis atque officii, *reos excitare,*

[s] *om.* G. Jens. [t] sed Jens. [u] faciet G. Jens. [x] miratur G. imitamur Jens. [z] inclinaret G. [a] deteſtaretur G. Jens. [b] circumdata Jens. [c] *om.* G. Jens. [d] adjicit Jens. [e] Si *id.*

appellat Turnebianus, nescio unde. Verba Ciceronis ad tumultuantem et succlamantem sibi plebem sunt ex Orat. pro Rabir. Perduell. c. 6, et ita hodie leguntur, *Quin continetis vocem, indicem stultitiæ vestræ, testem paucitatis.*

171. *Cicero dicit*] In Bruto c. 38, *In Antonio vox permanens, verum subrauca natura: sed hoc vitium huic uni in bonum convertebat. De damnatione Philodami* s. 162. *In cœtu*, et *Vos, Albani* s. 167. *Me miserum* pro Milon. 37. *Bona C. Rabirii* Orat. pro illo (Posthumo) c. 17, ubi non *uno sestertio* sed *nummo* legitur: potest Fabius ex memoria citasse locum. Interim bona est Turnebiana observatio a Burmanno etiam probata, *nummi* vocem solere in tali re adjici, ne non *sestertius* intelligatur, sed *sestertium.*

pueros attollere, propinquos producere, veſtes laniare: ſed ſuo loco dicta ſunt. Et quia in partibus cauſſæ [f] etiam [g] aliis eſt varietas, ſatis apparet, accommodandam ſententiis ipſis pronuntiationem, ſicut oſtendimus. Sed verbis quoque, quod noviſſime dixeram, non ſemper, ſed aliquando. An non hæc, *Miſellus et pauperculus*, ſubmiſſa atque contracta? *Fortis, et vehemens, et latro*, erecta et concitata voce dicenda [h] ſunt? Accedit enim vis et proprietas rebus tali adſtipulatione: quæ niſi adſit, aliud vox, aliud animus oſtendat. Quid? quod eadem verba mutata pronuntiatione indicant, affirmant, exprobrant, negant, mirantur, indignantur, interrogant, irrident, elevant? Aliter enim dicitur,

Tu mihi quodcumque hoc regni.

et,

Cantando tu illum?

et,

Tune ille Æneas?

et,

Meque timoris
Argue tu, Drance.

Et ne morer, intra ſe quiſque vel hoc, vel aliud, quod volet, per omnes affectus verſet: verum eſſe, quod dicimus, ſciet. Unum jam his adjiciendum eſt, cum præcipue in actione ſpectetur decorum, ſæpe aliud alios decere. Eſt enim latens quædam in hoc ratio, et inenarrabilis: et ut vere hoc dictum eſt, *caput* eſſe *artis, decere* [i] *quod facias*; ita id neque ſine arte eſſe, neque totum arte tradi poteſt [k]. In quibuſdam virtutes non habent gratiam, in quibuſdam vitia ipſa delectant. Maximos actores [l] comœdiarum, Demetrium et Stratoclem [m], placere diverſis virtutibus vidimus [n]. Sed illud minus mirum, quod alter deos, et juvenes, et bonos patres, ſervoſque, et matronas, et graves anus optime: alter acres ſenes, callidos ſervos,

[f] cauſſæ talis eſt G. [g] et Jenſ. [h] dicendum eſt G. Jenſ. [i] dicere Jenſ. [k] *Vid. leg.* poſſe. [l] auctores *id.* [m] Stratoclea G. Stratoclen Jenſ. [n] videmus G.

174. *ſuo loco dicta*] Supra 6, 1, 30.

176. *Tu mihi quodcumque*] Virg. Æn. 1, 78. *Cantando* Ecl. 3, 25. *Tune ille* Æn. 1, 617. *Meque timoris* Æn. 11, 383.

177. *caput eſſe artis*] Cic. de Orat. 1, 29, Roſcium *ſæpe audio dicere, Caput eſſe artis decere; quod tamen unum id eſſe, quod tradi arte non poſſit.*

parasitos, lenones, et omnia agitatiora melius. Fuit [o] enim natura diversa. Nam vox quoque Demetrii jucun- 179
dior, illius acrior erat. Annotandæ magis proprietates, quæ transferri non poterant, manus jactare, et dulces exclamationes theatri caussa [p] producere, et ingrediendo ventum concipere veste, et nonnumquam dextro [q] latere facere gestus: quod neminem alium præter Demetrium decuit: namque in hæc omnia statura et mira specie adjuvabatur [r]. Illum cursus, et agilitas, et vel parum con- 180
veniens personæ risus, (quem non ignarus rationis populo dabat) et contracta etiam cervicula [s]. Quidquid horum alter feciſſet, fœdiſſimum videretur. Quare norit se quisque, nec tantum ex communibus præceptis, sed etiam ex natura sua capiat consilium formandæ actionis. Neque 181
illud tamen est nefas, ut [t] aliquem vel omnia vel plurima deceant [u]. Hujus quoque loci clausula sit eadem, necesse est, quæ ceterorum est, regnare maxime modum. Non enim comœdum esse, sed oratorem volo. Quare neque in gestu persequemur omnes argutias, nec in loquendo distinctionibus, temporibus, affectionibus [x] molestæ utemur. Ut si sit in scena dicendum, 182

Quid igitur faciam? non eam, ne nunc quidem,
Cum arcessor ultro? an potius ita me comparem,
Non perpeti meretricum contumelias?

Hic enim [y] dubitationis moras, vocis flexus, varias manus, diversos nutus actor adhibebit. Aliud oratio sapit, nec vult nimium esse condita [z]. Actione enim constat, non 183
imitatione. Quare non immerito reprehenditur pronuntiatio vultuosa, et gesticulationibus molesta, et vocis mu-

[o] fiunt G. [p] eam Jens. [q] dextra Jens. [r] admirabatur G.
[s] cervicalia G. [t] vel G. [u] decent Jens. [x] affectationibus Jens.
[y] est *inf.* Jens. [z] condicta *id.*

179. *ventum concipere veste*] Opportune hic adscripsit Burmannus Ovid. Art. 3, 301,

Hæc movet arte latus, tunicisque fluentibus auras
Excipit, extensos fertque superba pedes.

181. *Neque—nefas*] H. e. non est ἐκ τῶν ἀδυνάτων, non superat vires naturæ et vim ingenii; vid. ad 10, 2, 5.

181. *temporibus, affectionibus*] *Tempora* intelligo moras et intervalla. *Affectiones* autem ipsas animi mutationes in quantum flexu vocis declarari quodammodo possunt.

183. *vultuosa*] In qua vultus nimis magnæ sunt partes, ut *clamosus* est, qui nimis clamat. Sic etiam Cic. Oratore 18, *Vultus—quantam affert tum dignitatem,*

tationibus reſultans. Nec inutiliter ex Græcis veteres tranſtulerunt, quod ab his ſumtum Lenas Popilius poſuit,
184 eſſe *hanc inotioſam*[a] *actionem*. Optime igitur idem, qui omnia, Cicero præceperat, quæ ſupra ex oratore poſui: quibus ſimilia in Bruto de Marco Antonio dicit. Sed jam recepta eſt actio paullo agitatior, et[b] exigitur, et quibuſdam partibus convenit: ita tamen temperanda, ne, dum actoris captamus elegantiam, perdamus viri boni et gravis auctoritatem.

[a] invitioſam G. mocoſam *i. e.* μωκὸν *geſticulatoriam legi vult Salmaſ. ad Trebell. Pollion. Gallien. c.* 8. injocoſam *Voſſ.* 1 *et* 3. [b] etiam Jenſ.

tum venuſtatem! in quo cum effeceris, ne quid ineptum, aut vultuoſum ſit &c.

183. *inotioſam*] Ἄσχολον et Πολυάσχολον hoc ſenſu dicunt Græci pro nimis negotioſo in re non neceſſaria; ut in Philopatride Lucianeo ſub fin. ἡ πολυάσχολος μαθηματικὴ ponitur, de divinatoriis artibus.

184. *ſupra ex oratore*] Reſpicit, puto, ſ. 122. In Bruto de M. Antonio c. 38, *Geſtus erat non verba exprimens, ſed cum ſententiis congruens: manus, humeri, latera, ſuppoſio pedis, ſtatus, inceſſus, omniſque motus, cum verbis ſententiiſque conſentiens.*

M. FABII QUINCTILIANI

DE

INSTITUTIONE ORATORIA

LIBER DUODECIMUS.

PROŒMIUM.

VENTUM eſt ad partem operis deſtinati longe graviſſimam. Cujus equidem onus ſi tantum opinione prima concipere potuiſſem, quanto me premi ferens ſentio, maturius conſuluiſſem vires meas. Sed initio pudor omittendi, quæ promiſeram, tenuit: mox, quamquam per ſingulas prope[a] partes labor creſceret, ne perderem, quæ jam effecta erant, per omnes difficultates animo me ſuſ-
2 tentavi. Quare nunc quoque, licet major[b] quam umquam moles premat, tamen proſpicienti finem mihi conſtitutum eſt vel deficere potius, quam deſperare. Fefellit autem, quod initium a parvis ceperamus: MOX VELUT aura ſolicitante provecti longius, dum tantum nota illa, et pleriſque artium ſcriptoribus tractata præcipimus, nec adhuc a litore procul videbamur, et multos circa
3 velut iiſdem ſe ventis credere auſos habebamus. Jam[c] cum eloquendi rationem noviſſime repertam, pauciſſimiſque tentatam ingreſſi ſumus, rarus[d], qui jam procul a portu receſſiſſet, reperiebatur[e]. Poſtquam vero nobis ille, quem inſtituebamus, orator, a dicendi magiſtris dimiſſus,

[a] quoque Jenſ. [b] majori q. u. mole premar *id.* [c] Jam—tenta. *om.* G. *et pergit* tam ingreſſi ſumus. [d] ratis quæ Jenſ. *Vid. leg.* rarus qui tam procul—reperieb. [e] rapiebatur *id.*

1. *ne perderem*] *Sic ne perdiderit, non ceſſat perdere luſor.* Sed tu quidem laboris tui nihil perdidiſti, Fabi; utinam tuis divitiis ſtrenue porro utatur poſteritas, quo minus illis pereat tuæ fructus induſtriæ.

aut ſuo jam impetu fertur, aut majora ſibi auxilia ex ipſis ſapientiæ penetralibus petit: quam in altum ſimus[f] ablati, ſentire cœpimus. Nunc *cœlum undique et undique pontus.* Unum modo in illa immenſa vaſtitate cernere videmur 4
M. Tullium, qui tamen ipſe, quamvis tanta atque ita inſtructa nave hoc mare ingreſſus, contrahit vela, inhibetque remos, et de ipſo demum genere dicendi, quo ſit uſurus perfectus orator, ſatis habet dicere. At noſtra temeritas etiam mores ei conabitur dare, et aſſignabit officia. Ita nec antecedentem conſequi poſſumus, et longius eundum eſt, ut res feret. Probabilis tamen cupiditas honeſtorum, et vel[g] tutioris audaciæ eſt tentare, quibus paratior venia eſt.

I. Sit ergo nobis *orator*, quem inſtituimus[h], is, qui a M. Catone finitur, *vir bonus, dicendi peritus.* Verum id, quod ille poſuit prius, etiam[i] ipſa natura potius ac majus eſt, utique *vir bonus.* Id non eo tantum, quod, ſi vis illa dicendi malitiam inſtruxerit, nihil ſit publicis privatiſque rebus pernicioſius eloquentia[l]; ſed nos quoque ipſi, qui pro virili parte conferre aliquid ad facultatem dicendi conati ſumus, peſſime mereamur de rebus humanis, ſi latroni comparemus hæc arma, non militi. Quid de nobis 2
loquor? Rerum ipſa natura in eo, quod[m] præcipue indulſiſſe[n] homini videtur, quoque nos a[o] ceteris animalibus ſeparaſſe, non parens, ſed noverca fuerit, ſi facultatem dicendi, ſociam ſcelerum, adverſam innocentiæ, hoſtem ve-

[f] ſumus G. Jenſ. [g] *om.* G. Jenſ. [h] conſtituimus Jenſ. [i] et *id.*
[l] eloq. noſque ipſi G. Jenſ. [m] quo Jenſ. [n] indulſiſſet G. [o] *om.* G.

3. *cœlum undique*] Præſidium ex hoc loco petitur Virgilio Æn. 5, 9, ubi quidam libri hanc lectionem habere dicuntur; alii, *maria undique, et undique cœlum.* Si MSS. Virgilii repugnent huic lectioni, nolim Fabio ſolo auctore eam tueri. Poteſt enim ille memoria falſus eſſe, poteſt alium alterius locum reſpexiſſe: ut adeo non magis liceat Virgilium inde emendare, quam Ovidianum illud Triſt. 1, 2, 23, *Nihil eſt niſi pontus et aër.*

4. *inhibetque remos*] Laudat de hac formula Burmannus Gronovium Obſ. 4, 26, qui *remis* legendum cenſet, et perſuadet, ſi recte locutus eſt Fabius; nec enim *remos inhibent* nautæ in hoc actu, ſed *remis* agitandis contrario motu, *navem inhibent*, ne verſus proram pergat, ſed retro eat in puppim; vel, ut ſic appellat, et ſtatim ſolvendo parata ſit; vel, ut paullatim retrocedat fuga honeſtiore; vel, ut impetum capiat denique. Sed copioſiſſime iſta magnus vir, Gronovius.

I, 1. *a M. Catone*] Cujus finitionem invertebat Herennius Senecio in Regulum dicens, *Eſt vir malus, dicendi imperitus*, apud Plin. Ep. 4, 7, 5.

ritatis invenit. Mutos enim [p] nasci, et egere omni ratione satius fuisset, quam providentiæ munera in mu-
3 tuam perniciem convertere. Longius tendit hoc judi-
4 cium meum. Neque enim tantum id dico, eum, qui fit orator, *virum bonum esse oportere:* sed ne futurum quidem oratorem, nisi virum bonum. Nam certe neque intelligentiam concesseris iis, qui, proposita honestorum ac turpium via, pejorem sequi malint [q]; neque prudentiam iis [r], qui in gravissimas frequenter legum, semper vero malæ conscientiæ, pœnas a semet ipsis improviso rerum exitu
4 induantur. Quod si NEMINEM *malum* esse, *nisi stultum* eumdem, non modo a sapientibus dicitur, sed vulgo quoque semper est creditum: certe non fiet umquam stultus, orator. Adde quod ne studio quidem operis pulcherrimi vacare mens, nisi omnibus vitiis libera, potest: primum quod in eodem pectore nullum est honestorum turpiumque consortium: et cogitare optima simul ac deterrima non magis est unius animi, quam ejusdem hominis bonum
5 esse ac malum. Tum illa quoque ex caussa, quod mentem tantæ rei intentam, vacare omnibus aliis, etiam culpa carentibus, curis oportet. Ita demum enim libera, ac
2 tota, nulla distringente atque alio ducente caussa, spec-
6 tabit id solum, ad quod accingitur. Quod si agrorum [s] nimia cura, et solicitior rei familiaris diligentia, et venandi voluptas, et dati spectaculis dies, multum studiis auferunt; (huic enim rei perit tempus, quodcumque alteri datur) quid putamus facturas cupiditatem, avaritiam, invidiam? quarum impotentissimæ cogitationes somnos
7 etiam ipsos, et illa per quietem visa perturbant [t]. NIHIL est enim tam [u] occupatum, tam multiforme, tot ac tam variis affectibus concisum atque laceratum, quam mala mens. Nam et cum insidiatur, spe [v], curis, labore distringitur [x]: et jam, cum sceleris compos fuerit, solicitudine, pœnitentia, pœnarum omnium exspectatione torquetur. Quis inter hæc literis, aut ulli bonæ arti locus [z]? Non hercle magis, quam frugibus in [a] terra sentibus ac rubis
8 occupata. Age, non ad perferendos studiorum labores necessaria frugalitas? Quid ergo ex libidine ac [b] luxuria spei? Non præcipue acuit ad cupiditatem literarum amor laudis [c]? Num igitur malis esse laudem curæ putamus?

[p] etiam G. [q] malunt Jens. [r] cum in graviss. G. cum graviss. Jens. [s] corporum *de Regii conjectura quædam edidit.* [t] perturbent Jens. [u] *om.* G. [v] præ G. Jens. [x] distinguitur G. [z] cultus Jens. [a] interea Jens. [b] aut *id.* [c] claudum G.

INSTITUTO DE ESTUDIOS RIOJANOS
BIBLIOTECA

Jam hoc quis non videt, maximam partem orationis in tractatu æqui bonique consistere? Dicetne de his secundum debitam rerum dignitatem malus atque iniquus? Denique, ut maximam partem quæstionis eximam[d], demus id, quod nullo modo fieri potest, idem ingenii, studii, doctrinæ, pessimo atque optimo viro: uter melior dicetur orator? Nimirum qui homo quoque melior. Non igitur umquam malus idem homo, et perfectus orator. Non enim perfectum est[e] quidquam, quo melius est aliud. Sed, ne more Socraticorum nobismet ipsi[f] responsum finxisse videamur, sit aliquis adeo contra veritatem obstinatus, ut audeat dicere, eodem ingenio, studio, doctrina præditum, nihilo deteriorem futurum oratorem malum virum, quam bonum. Convincamus hujus quoque amentiam. Nam hoc certe nemo dubitabit, omnem oratorem id agere, ut judici, quæ proposita fuerint, vera et honesta videantur. Utrum igitur hoc facilius bonus vir persuadebit, an malus? Bonus quidem et dicet[g] sæpius vera atque honesta. Sed etiam si quando aliquo ductus officio (quod accidere, ut mox docebimus, potest) falso hæc affirmare conabitur, majore cum fide necesse est audiatur. At malis hominibus ex contemtu[h] opinionis, et ignorantia recti, nonnumquam excidit ipsa[i] simulatio. Inde immodeste proponunt, sine pudore affirmant. Sequitur in iis, quæ certum est effici non posse, deformis pertinacia, et irritus labor. Nam sicut in vita, ita in causis quoque, spes improbas habent[l]. Frequenter autem accidit, ut his etiam vera dicentibus fides desit, videaturque talis advocatus, malæ causæ argumentum[m]. Nunc de iis dicendum est, quæ mihi quasi conspiratione quadam vulgi reclamari videntur. *Orator ergo Demosthenes non fuit?* atqui malum virum accepimus. *Non Cicero?* atqui hujus quoque mores multi reprehenderunt. Quid agam? magna responsi invidia subeunda est, mitigandæ sunt prius

9 10 11 12 13 14

[d] eximiam Jens. [e] *om.* G. [f] ipsis Jens. [g] dicit G. [h] conceptu Jens. [i] illa G. [l] habet G. [m] augmentum Jens.

10. *more Socraticorum*] Cum enim tota illorum, nempe Platonis, Æschinis, Xenophontis philosophandi scribendique ratio insit in dialogis, in quibus auditor a doctore paullatim circumvenitur quasi et redigitur ad incitas; necesse est eas dari responsiones auditori, e quibus laquei deinde ad ipsum irretiendum componi possint.

12. *ex contemtu opinionis*] Quia parum pensi habent, quid alii homines de se existiment.

15 aures. Mihi enim nec *Demoſthenes* tam gravi morum dignus videtur invidia, ut omnia, quæ in eum ab inimicis congeſta ſunt, credam; cum et pulcherrima ejus [n] in re-
16 publica conſilia, et finem vitæ clarum legam [o]. Nec *Marco Tullio* defuiſſe video in ulla parte civis optimi voluntatem. Teſtimonio eſt actus [p] nobiliſſime conſulatus; integerrime provincia adminiſtrata; et repudiatus vigintiviratus; et civilibus bellis, quæ in ætatem [q] ejus graviſſima inciderunt, neque ſpe neque metu declinatus animus, quo minus optimis ſe partibus, id eſt, reipublicæ, junge-
17 ret. Parum fortis videtur quibuſdam: quibus optime reſpondit ipſe, *non ſe timidum in ſuſcipiendis, ſed in providendis periculis:* quod probavit morte quoque ipſa, quam
18 præſtantiſſimo [r] ſuſcepit animo. Quod ſi defuit his viris ſumma virtus: ſic, quærentibus, An oratores fuerint? reſpondebo, quo modo Stoici, ſi interrogentur [s], an ſapiens Zeno, an Cleanthes, an Chryſippus? [t] reſpondeant, Magnos quidem illos ac venerabiles, non tamen id, quod na-

[n] ejus reip. G. Jenſ. [o] virum G. [p] auctus G. [q] ætate G. Jenſ. [r] præſentiſſimo *malit cum Francio Burmannus.* [s] interrogarentur G. Jenſ. [t] qui *inf.* G. ipſi *inf.* Jenſ.

15. *tam gravi morum invidia*] Quam facit illi in Oratione contra Cteſiphontem, vel ipſum potius, Æſchines. *Finem vitæ* Plutarchus in vita longiore, et ſpecioſiſſime, quaſi ex Macedonicis quibuſdam Antipatri commentariis, enarrat auctor encomii Demoſthenis, quod inter Lucianea habetur. Totum illud encomium maximum nobis et optimum virum deſcribit.

16. *vigintiviratus*] Agro Campano dividundo; quam rem diligenter hoc ipſo etiam loco advocato declaravit, Burmanno etiam laudante, Fabricius Hiſt. Cic. ad A. U. C. DCXCIV.

17. *non ſe timidum*] Bonane fide credis hoc Tullio? an potius aliquem dicis *hic, Quinctiliane, colorem?* At ego fateor, me plus fidei habere de ſe Ciceroni, cum apud Terentiam, cum apud Atticum, ſua timiditate, ſua vivendi cupiditate, omnia perdita eſſe queritur. Collecta mihi ſunt, quando dubitare doctos etiam viros video, ea ipſius et aliorum teſtimonia, quibus niſi planum ſit, quod alias ſcripſi, in philoſophia, in tota vita, in ultimo ejus actu, timidum fuiſſe Ciceronem, (cujus ſummis virtutibus quam nihil ea re detractum cupiam, ſatis, puto, conſtat volentibus) non video, quæ fides hiſtoriæ eſſe poſſit. Sed ea hic promere et ſupra modum longum et importunum fuerit.

17. *morte quoque ipſa*] De qua Livius, *candidiſſimus omnium magnorum ingeniorum æſtimator*, apud Senecam Suaſor. 7, *Omnium adverſorum nihil ut viro dignum erat tulit, præter mortem:* et de hoc tamen etiam diſputatum inter hiſtoricos, (quod facile ita evenire potuit, cum pauci intereſſent) ſatis illa ipſa Senecæ ſuaſoria indicat. Certe, quin ultimo vitæ tempore varia animi inconſtantis, et inter deſperationem atque ſpei alicujus reliquias miſere fluctuantis ſigna dederit, ſi quis Plutarchum legit, non poteſt dubitare. Sed hæc peculiari, ſi modo, libello diſputabuntur.

tura hominis ſummum habet, conſecutos. Nam et Py- 19
thagoras [u], non *ſapientem* ſe, ut [v] qui ante eum fuerunt,
ſed *ſtudioſum ſapientiæ* vocari voluit. Ego tamen ſecun-
dum communem loquendi conſuetudinem ſæpe dixi, di-
camque, *perfectum oratorem* eſſe Ciceronem, ut amicos et
bonos viros, et *prudentiſſimos* dicimus vulgo, quorum nihil
niſi perfecte ſapienti datur. Sed cum proprie, et ad le-
gem ipſam veritatis loquendum erit, eum quæram orato-
rem, quem et ille quærebat. Quamquam enim ſtetiſſe 20
ipſum in faſtigio eloquentiæ fateor, ac vix, quid adjici
potuerit [x], invenio, fortaſſe inventurus [z], quod [a] adhuc ab-
ſciſſurum putem fuiſſe, (nam fere ſic docti judicaverunt,
plurimum in eo virtutum, nonnihil fuiſſe vitiorum: et ſe
ipſe multa ex illa juvenili abundantia coercuiſſe teſtatur)
tamen quando nec ſapientis ſibi nomen, minime ſui con-
temtor, aſſeruit; et melius dicere, certe data longiore
vita, et [b] ætate [c] ad componendum ſecuriore, potuiſſet:
non maligne crediderim, defuiſſe ei ſummam illam, ad
quam nemo propius acceſſit. Et licebat, ſi aliter [d] ſenti- 21
rem, fortius id et liberius defendere. An vero M. Anto-
nius *neminem a ſe viſum eloquentem*, quod tanto minus
erat, profeſſus eſt; ipſe etiam M. Tullius *quærit adhuc* [e]
eum, et tantum imaginatur ac fingit; ego non audeam di-

[u] Pythagoram G. [v] et Jenſ. [x] poterit *id.* [z] *om.* G. [a] quid G. Jenſ. [b] *om.* Jenſ. [c] ſe G. [d] aliud Jenſ. [e] hunc G.

19. *Pythagoras*] Notiſſima hiſtoria vel ex Cic. Tuſc. 5, 3, *Artem quidem ſe ſcire nullam, ſed eſſe philoſophum* &c.

20. *multa coercuiſſe teſtatur*] Bruto c. 91, de Molone, *Is dedit operam (ſi modo id conſequi potuit) ut nimis redundantes nos, et ſuperfluentes quadam dicendi impunitate et licentia, reprimeret, et quaſi extra ripas diffluentes coerceret.*

21. *Et licebat, ſi aliter*] H. e. Si minus honorifice ſentirem de Cicerone, licebat hodie, ubi inſectatores ita multos habet, ubi regnatrix domus, ob partes, adhuc odit illius memoriam, fortius et liberius de illo dicere. An ita potius, quod propter perpetuam Ciceronis in hoc opere admirationem fere probabilius videtur; Licebat mihi, per Domitianum, ſi majus quid de Cicerone ſentirem, fortius defendere, et ipſum pro perfecto undiquaque oratore laudare.

21. *M. Antonius*] Cic. Orat. 5, *M. Antonius—in eo libro quem unum reliquit, diſertos ait ſe vidiſſe multos, eloquentem omnino neminem.* Legenda ſunt etiam reliqua hujus loci admodum ad hanc rem accommodata: et ſunt per totum librum ſparſa talia, quibus indicet, ſe formam oratoris quærere, oratorem monſtrare digito vel voce non poſſe: vel, ut ipſe loquitur c. 2, perfectum illud quærit, quod neque oculis, neque *auribus, neque ullo ſenſu percipi poteſt; cogitatione tantum et mente complectimur.* Similia ex perſona Craſſi de Orat. 3, 22, ſq.

cere, aliquid in hac, quæ ſupereſt, æternitate inveniri
22 poſſe, eo, quod fuerit, perfectius? Tranſeo illos, qui Ciceroni ac Demoſtheni ne in eloquentia quidem ſatis tribuunt: quamquam neque ipſi Ciceroni Demoſthenes videatur ſatis eſſe perfectus, quem *dormitare* interim dicit; nec Cicero Bruto Calvoque, qui certe compoſitionem illius etiam apud ipſum reprehendunt; nec Aſinio utrique, qui vitia orationis ejus etiam inimice pluribus in locis in-
23 ſequuntur [f]. Concedamus ſane (quod minime natura patiatur) repertum eſſe aliquem malum virum, ſumme diſertum: nihilo tamen minus oratorem eum negabo. Nam nec omnibus, qui fuerint [g] manu promti, viri fortis nomen conceſſerim, quia ſine virtute intelligi non poteſt
24 fortitudo. An ei, qui ad defendendas cauſſas advocatur, non eſt opus fide, quam nec cupiditas corrumpat, nec gratia avertat, nec metus frangat? ſed proditorem, transfugam, prævaricatorem donabimus oratoris illo ſacro nomine? Quod ſi mediocribus etiam patronis convenit hæc, quæ vulgo dicitur, *bonitas*: cur non orator ille, qui nondum fuit, ſed poteſt eſſe, tam ſit moribus, quam dicendi virtute

[f] conſeq. Jenſ. [g] fuerunt G.

21. *in hac æternitate*] Non abſurde ita argumentari licet: cum obſervata ſint ea incrementa artium ſucceſſione ſæculorum, quæ prædicere vel imaginari nemo facile auſus eſſet; credibile eſt, futuram etiam ætatem adjecturam aliquid illis, quæ ſumma nunc putantur. Quanquam cauſæ ſupervenire externæ poſſunt, quæ illum quaſi gradum et progreſſum impediant, ut v. g. perierat ex rebus eloquentia; et licet ad aliquam ſcribendi facultatem reditus factus ſit; neſcio, an ea, quæ proprie vocatur eloquentia et vis dicendi, unquam locum ſuum ſplendoremque ſit recuperatura: contra in phyſicis mathematicisque artibus ille gradus factus eſt, ut admiraturi ſint, ſi redeant antiqui illi ingenioſiſſimi homines &c. Quod autem *æternitatem* Fabius appellat, a recepta tum ſentiendi inter gentiles tum loquendi ratione profectum eſt.

22. *Demoſthenes—dormitare*] Vid. quæ monemus ad 10, 1, 24. Utrum periit locus, ubi de Demoſthene hoc verbo uſus eſt? An Fabius, qui l. c. *dormitandi* verbo per occaſionem Homeri uſus fuerat, eoque complexus Demoſthenem, memoria labitur?

22. *Bruto Calvoque*] Dial. de Oratt. 18, *Legiſti utique et Calvi et Bruti ad Ciceronem miſſas epiſtolas, ex quibus facile eſt deprehendere, Calvum quidem Ciceroni viſum exſanguem et attritum, Brutum autem otioſum atque disjunctum: rurſumque Ciceronem a Calvo quidem male audiviſſe tanquam ſolutum et enervem; a Bruto autem, ut ipſius verbis utar, fractum atque elumbem. Si me interroges, omnes mihi* (Aper loquitur) *videntur verum dixiſſe.* Add. 12, 10, 12. ſq.

22. *Aſinio utrique*] Patri et filio, quorum hic *de comparatione patris et Ciceronis libros* edidit lectos Plinio epiſt. 7, 4, 4, et refutatos a Claudio Imp. teſte Sueton. c. 41. Add. Gell. 17, 1.

perfectus? Non enim forensem quamdam instituimus 25
operam, nec mercenariam vocem, nec (ut asperioribus
verbis parcamus) non inutilem sane litium advocatum,
quem denique *causidicum* vulgo vocant; sed virum, cum
ingenii natura præstantem, tum vero tot pulcherrimas ar-
tes penitus mente complexum, datum tandem rebus hu-
manis, qualem nulla antea vetustas cognoverit, singula-
rem, perfectumque undique, optima[h] sentientem, optime-
que dicentem. In hoc quota pars erit, quod aut inno- 26
centes tuebitur, aut improborum scelera compescet, aut
in pecuniariis quæstionibus veritati contra calumniam
aderit[i]? Summus ille quidem in his quoque operibus
fuerit, sed in majoribus clarius elucebit, cum regenda se-
natus consilia, et popularis error ad meliora ducendus.
An non talem quemdam videtur finxisse Virgilius, quem 27
in seditione vulgi, jam faces et saxa jaculantis, moderato-
rem dedit[l]?

Tum pietate gravem ac meritis si forte virum quem
Conspexere, silent, arrectisque auribus adstant.

Habemus igitur ante omnia *virum bonum*, post hæc adje-
cit *dicendi peritum*,

Ille regit dictis animos, et pectora mulcet.

[m] Quid? non in bellis quoque idem ille vir, quem insti- 28
tuimus, si sit ad prælium miles cohortandus, ex mediis
sapientiæ præceptis orationem trahet? Nam quomodo
pugnam ineuntibus, tot simul metus laboris, doloris, po-
stremo mortis ipsius exciderint[n], nisi in eorum locum pie-
tas, et fortitudo, et honesti præsens[o] imago successerit?
Quæ certe melius persuadebit aliis, qui prius persuaserit 29
sibi. PRODIT enim se, quamlibet[p] custodiatur, simula-
tio: nec umquam tanta fuerit eloquendi[q] facultas, ut
non titubet ac hæreat, quoties ab animo verba dissentiunt.
Vir autem malus aliud dicat[r] necesse est, quam sentit[s].
Bonos[t] numquam honestus sermo deficiet, numquam re- 30

h optime G. i addiderit Jens. l animi G. Jens. m Et *inf.* Jens. n exciderent Jens. o patris Jens. *ex compendio* pris *et* pns. p quantum libet G. *gloss.* q loquendi G. r dicit G. s sentiet Jens. t Bonis *id.*

25. *forensem—operam*] Ut sæpissime apud rusticos meos ponuntur *operæ* pro hominibus vel mercede, vel servitutis necessitate opus facientibus.

27. *Tum pietate*] Æn. 1, 148.

rum optimarum (nam iidem etiam prudentes erunt) inventio: quæ etiam si lenociniis destituta sit, satis tamen natura sua ornatur: NEC quidquam non diserte, quod
31 honeste, dicitur. Quare, juventus, imo omnis ætas (NEQUE enim rectæ voluntati serum est tempus ullum) totis mentibus huc tendamus, in hoc [u] elaboremus: forsan et consummare contingat. Nam si natura non prohibet, et esse virum bonum, et esse dicendi peritum: cur non aliquis etiam unus utrumque consequi possit? cur autem
32 non se quisque speret fore illum aliquem? Ad quod si vires ingenii non sufficerint, tamen ad quem usque modum processerimus, meliores erimus ex utroque. Hoc certe prorsus [x] eximatur animo, rerum pulcherrimam eloquentiam cum vitiis mentis posse misceri. Facultas dicendi, si in malos incidit, et ipsa judicanda est malum:
33 pejores enim illos facit, quibus contingit [z]. Videor mihi audire quosdam (nec enim deerunt umquam, qui diserti esse, quam boni, malint) illa dicentes: Quid ergo tantum est artis in eloquentia? cur tu de coloribus, et difficilium causarum defensione [a], nonnihil etiam de confesso loquutus es, nisi aliquando vis et facultas dicendi expugnat ipsam veritatem? Bonus enim vir non agit nisi bonas causas: eas porro etiam sine doctrina satis per se tuetur
34 veritas ipsa. Quibus ego, cum [b] de meo primum opere respondero, etiam pro boni viri officio, si quando eum ad defensionem nocentium ratio duxerit [c], satisfaciam. Pertractare [d] enim, quo modo aut [e] pro falsis, aut etiam [f] pro injustis aliquando dicatur, non est inutile, vel propter hoc solum, ut ea facilius et deprehendamus, et refellamus: quemadmodum remedia melius adhibebit, cui nota,
35 quæ nocent, fuerint. Neque enim Academici, cum in utramque differunt [g] partem, non secundum alteram [h] vivunt: neque Carneades ille, qui Romæ audiente Censorio Catone non minoribus viribus contra justitiam dicitur disseruisse, quam pridie pro justitia dixerat, injustus ipse vir

[u] hac G. Jens. [x] procul exim. animorum pulch. *iid.* [z] contigit G.
[a] defensionibus G. [b] non G. [c] dixerit G. [d] Protractare Jens.
[e] etiam Jens. [f] *om.* G. Jens. [g] dixerunt Jens. [h] naturam G.

35. *Carneades ille*] Rem copiose narrat Plut. in Caton. maj. p. 639. H. Steph. Breviter Plinius 7, 30, s. 31, *Cato Censorius, in illa nobili trium sapientiæ procerum ab Athenis legatione, quam primum legatos eos censuit dimittendos: quoniam illo viro argumentante, quid veri esset haud facile discerni posset.*

fuit. Verum et, *virtus* quid ſit, adverſa ei *malitia* detegit: et *æquitas* ſit ex *iniqui* contemplatione manifeſtior, et plurima contrariis probantur. Debent ergo oratori ſic eſſe adverſariorum nota conſilia, ut hoſtium imperatori. Verum et illud, quod prima propoſitione durum videtur, 36
poteſt afferre ratio, ut *vir bonus* in defenſione cauſſæ velit auferre aliquando judici veritatem. Quod ſi quis a me proponi mirabitur, (quamquam non eſt hæc mea proprie ſententia, ſed eorum, quos graviſſimos ſapientiæ magiſtros ætas vetus credidit) ſic judicet [l], pleraque eſſe, quæ non tam factis, quam cauſſis eorum, vel honeſta fiant, vel turpia. Nam ſi *hominem occidere, ſæpe* [l] *virtus, liberos necare,* 37
nonnumquam pulcherrimum eſt; aſperiora quædam adhuc dictu, ſi communis utilitas exegerit, facere concedi-tur; ne hoc quidem nudum [m] eſt intuendum, qualem cauſſam vir bonus, ſed etiam quare, et qua mente, defendat [n]. Ac primum concedant mihi omnes oportet, quod 38
Stoicorum quoque aſperrimi confitentur, facturum aliquando virum bonum, ut mendacium dicat, et quidem nonnumquam levioribus cauſſis: ut in pueris ægrotantibus, utilitatis eorum gratia multa fingimus, multa non facturi promittimus: nedum ſi ab homine occidendo graſ- 39
ſator avertendus ſit, aut hoſtis pro ſalute patriæ fallendus: ut hoc, quod alias in ſervis quoque reprehendendum eſt, ſit alias in ipſo ſapiente laudandum. Id ſi conſtiterit, multa jam video poſſe evenire, propter quæ orator bene ſuſcipiat tale cauſſæ genus, quale, remota ratione honeſta, non ſuſcepiſſet [o]. Nec hoc dico, quia ſeveriores ſequi 40
placet leges, pro patre, fratre, amico periclitantibus; tametſi [p] non mediocris hæſitatio eſt, hinc *juſtitiæ* propoſita imagine, inde *pietatis*: non nihil dubii relinquamus. Sit aliquis infidiatus tyranno, atque ob id reus: utrumne ſalvum eum nollet [q] is, qui a nobis finitur, orator? an, ſi tuendum ſuſceperit, non tam falſis defendet, quam qui apud judices malam cauſſam tuetur? Quid ſi quædam 41
bene facta damnaturus eſt judex, niſi ea non eſſe facta convicerimus [r]: non vel hoc modo ſervabit orator non in-

[l] judicent G. [l] fæpe virtus *om.* G. [m] nondum Jenſ. [n] defendit G. [o] recep. G. [p] tamen ſi med. G. [q] nolet G. Jenſ. [r] convinceremus G.

37. *liberos necare—pulcherrimum*] Ut in Junio Bruto Cos. ut in Manlio.

38. *ut mendacium dicat*] Quibus non contradicunt niſi in verbo, qui *mendacium* appellandum negant, cum bono conſilio diſſimulatur veritas, falſum dicitur.

nocentem modo, sed etiam [s] laudabilem civem? Quid si quædam justa natura, sed conditione temporum inutilia civitati sciemus: nonne utemur arte dicendi, bona qui-
42 dem, sed malis artibus simili? At hoc nemo dubitabit, quin [t], si nocentes mutari in bonam mentem aliquo modo possint, sicut posse interdum [u] conceditur, salvos esse eos magis e republica sit, quam puniri. Si liqueat igitur oratori, futurum bonum virum, cui [x] vera objicientur, non
43 id aget, ut salvus sit? Da nunc, ut crimine manifesto prematur dux bonus, et sine quo vincere honeste civitas non possit: nonne ei communis utilitas oratorem advocabit? Certe Fabricius Cornelium Rufinum [z], et alioqui malum civem, et sibi inimicum, tamen, quia utilem sciebat ducem, imminente bello palam consulem suffragio suo fecit: atque id [a] mirantibus quibusdam respondit, *A cive se spoliari malle, quam ab hoste venire.* Ita hic, si fuisset orator, non defendisset eumdem Rufinum [b] vel manifesti peculatus
44 reum? Multa dici possunt [c] similia, sed vel unum ex his quodlibet sufficit. Non enim hoc agimus, ut istud illi, quem formamus, viro sæpe sit faciendum: sed ut, si talis coegerit ratio, sit tamen vera finitio, *oratorem esse virum bonum, dicendi peritum.* Præcipere vero ac discere quomodo etiam probatione difficilia tractentur, necessarium [d]
45 est. Nam frequenter etiam optimæ causæ similes sunt malis, et innocens reus multis veri similibus premitur: quo fit, ut eadem actionis ratione sit defendendus, qua, si nocens esset. Jam innumerabilia sunt bonis causis malisque communia, *testes, literæ, suspiciones, opiniones.* Non aliter autem [e] veri similia, quam vera, et confirmantur, et refelluntur. Quapropter, ut res feret, flectetur [f] oratio, manente honesta voluntate.

II. Quando igitur orator est *vir bonus*, is autem citra virtutem intelligi non potest; virtus, etiamsi quosdam impetus ex natura sumit, tamen perficienda doctrina est: *mores* ante omnia oratori studiis erunt excolendi, atque

[s] *om.* Jens. [t] quando *id.* [u] *om.* G. [x] cum G. Jens. [z] Rufum, et aliquando mal. Jens. [a] admir. G. Jens. [b] Rufum Jens. [c] possent *id.* [d] necesse G. Jens. [e] *om.* G. [f] flectatur G.

43. *Fabricius Cornelium*] Cic. de Orat. 2, 66, *Cum C. Fabricio P. Cornelius, homo, ut existimabatur, avarus et furax, sed egregie fortis, et bonus imperator, gratias ageret, quod se homo inimicus consulem fecisset, bello præsertim magno et gravi:* Nihil est, quod mihi gratias agas, *inquit*, si malui compilari, quam venire. Narrat etiam Gellius 4, 8.

omnis honesti justique disciplina pertractanda, sine qua nemo nec vir bonus esse, nec dicendi peritus potest. Nisi 2
forte accedamus iis, qui natura constare mores, et nihil adjuvari disciplina putant: scilicet, ut ea quidem, quæ manu fiunt, atque eorum etiam contemtissima, confiteantur egere doctoribus: virtutem vero, qua nihil homini, quo ad deos immortales propius accederet[g], datum est, obviam et illaboratam, tantum quia nati[h] simus[i], habeamus. Abstinens erit, qui id[l] ipsum, quid sit abstinentia, 3
ignorarit[m]? Et fortis, qui metus doloris, mortis, superstitionis, nulla ratione purgaverit? Et justus, qui æqui bonique tractatum, qui leges, quæ natura sunt omnibus datæ, quæque propriæ populis et gentibus constitutæ, non eruditiore[n] aliquo sermone tractaverit? O quam istud parum putant, quibus tam[o] facile videtur! Sed hoc transeo, 4
de quo neminem, qui literas vel primis, ut aiunt, labris degustarit, dubitaturum puto: ad illud sequens revertar, ne dicendi quidem satis peritum fore, qui non et naturæ vim omnem penitus perspexerit, et mores præceptis ac ratione formarit. Neque enim frustra in tertio de Oratore 5
libro L. Crassus cuncta, quæ *de æquo, justo, vero, bono*, deque iis, quæ sunt contra posita, dicuntur, propria esse oratoris affirmat: ac philosophos, cum ea dicendi viribus tuentur, uti rhetorum armis, non suis. Idem tamen confitetur, ea jam esse a philosophia petenda, videlicet quia magis hæc illi videtur in possessione earum rerum fuisse. Hinc etiam illud est, quod Cicero pluribus libris et epi- 6
stolis testatur, dicendi facultatem ex intimis sapientiæ[p] fontibus fluere: ideoque aliquamdiu præceptores eosdem fuisse morum atque dicendi. Quapropter hæc exhortatio

[g] accedat Jens. [h] nacti *id.* [i] sumus G. Jens. [l] id ipsum *om. iid.*
[m] ignoraret G. [n] eruditione Jens. [o] non Jens. [p] scientiæ G.

II, 2. *mores—nihil adjuvari disciplina*] Est hæc antiqua illa quæstio, εἰ διδακτὸν ἀρετή: de qua Plato in Menone et Protagora, Æschines Socraticus dialogo hac inscriptione, Max. Tyrius diss. 17. 21. 22. In primis autem huc pertinet, et graviter sententiam Fabii confirmat aureus Plutarchi libellus Ὅτι διδακτὸν ἡ ἀρετή.

3. *Abstinens—ignorarit?*] Sunt quidem homines vel natura, vel necessitate, vel consuetudine abstinentes, aut alia parte sibi utiles, boni et commodi reipublicæ, qui hoc ipsum quid sit? ignorant; præferendi (addetur enim et hoc) illis, si qui post acutissimas de virtute disputationes, vivunt vitia. Sed virtus, quæ imputari possit, quæ præmium mereatur, proprie non est, nisi, quid? et cur faciat? intelligentis.

5. *in tertio de Oratore*] C. 19. 27. 31. quin toto passim opere.

mea non eo pertinet, ut esse oratorem philosophum velim, quando non alia vitæ secta longius a civilibus officiis, atque ab omni munere oratoris recessit. Nam quis philoso-
7 phorum aut in judiciis frequens, aut clarus in concionibus fuit? Quis denique in ipsa, quam maxime plerique præcipiunt, reipublicæ administratione versatus est [q]? Atque ego illum, quem instituo [r], Romanum quemdam velim esse sapientem, qui non secretis disputationibus, sed rerum experimentis atque operibus, vere civilem virum
8 exhibeat. Sed quia deserta ab iis, qui se ad eloquentiam contulerunt, studia sapientiæ, non jam in actu suo atque in hac fori luce versantur, sed in porticus et gymnasia primum, mox in conventus scholarum recesserunt, id quod est oratori necessarium, nec a dicendi præceptoribus traditur, ab iis petere nimirum necesse est, apud quos remansit.
9 Evolvendi penitus auctores, qui de *virtute* præcipiunt, ut oratoris vita cum scientia divinarum rerum sit humanarumque conjuncta. Quæ ipsæ quanto majores ac pulchriores viderentur, si illas ii docerent, qui etiam eloqui præstantissime possent? Utinamque sit tempus umquam, quo perfectus aliquis (qualem optamus) orator hanc partem superbo nomine et vitiis quorumdam bona ejus corrumpentium invisam, vindicet sibi, ac, velut rebus repetitis, in
10 corpus eloquentiæ adducat. Quæ quidem cum sit in tres divisa partes, *naturalem*, *moralem*, *rationalem*: quæ [s] tandem non est cum oratoris opere conjuncta? Nam ut ordinem retro agamus, de ultima illa, quæ tota versatur in verbis, nemo dubitaverit, si et proprietates vocis cujusque nosse, et ambigua aperire, et perplexa discernere, et de falsis judicare, et colligere ac resolvere, quæ velis, oratoris
11 est. Quamquam ea non tam est minute atque concise in actionibus utendum, quam in disputationibus: quia non docere modo, sed movere etiam ac delectare audientes debet orator: ad quod impetu quoque et viribus ac decore est opus: UT vis amnium major est altis ripis, multoque gurgitis tractu fluentium, quam tenuis aquæ, et
12 objectu lapillorum resultantis. Et UT palæstrici doctores illos, quos *numeros* vocant, non idcirco discentibus tra-

[q] *om.* Jens. [r] institutum *id.* [s] qua *id.*

6. *oratorem philosophum*] Adulatur hic etiam Domitiano, *philosophos urbe Italiaque submoventi*, Sueton. c. 10.

8. *ab iis petere*] Totum hunc locum tractat etiam in procœmio universi operis s. 16. sqq.

dunt, ut his omnibus ii, qui didicerint, in ipso luctandi certamine utantur, (plus enim pondere et firmitate et spiritu agitur) sed ut subsit copia illa, ex qua unum aut alterum, cujus se occasio dederit, efficiant: ita hæc pars dia- 13
lectica, sive illam dicere malimus *disputatricem*, ut est utilis sæpe et finitionibus, et comprehensionibus, et separandis, quæ sunt differentia, et resolvenda ambiguitate, et distinguendo, dividendo, illiciendo, implicando: ita si totum sibi vindicaverit in foro certamen, obstabit melioribus, et sectas ad tenuitatem suam vires ipsa [t] subtilitate consumet. Itaque reperias quosdam in disputando mire 14
callidos, cum ab illa [u] cavillatione discesserint, non magis sufficere in aliquo graviore actu, quam parva quædam animalia, quæ in angustiis mobilia, campo deprehenduntur. Jam quidem pars illa *moralis*, quæ dicitur *Ethice*, certe 15
tota oratori [x] est accommodata. Nam in tanta causarum (ut [z] superioribus libris diximus) varietate, cum alia conjectura quærantur, alia finitionibus concludantur, alia jure submoveantur, vel transferantur, alia colligantur, vel ipsa inter se concurrant, vel in diversum ambiguitate ducantur: nulla fere dici potest, cujus non parte in aliqua tractatus æqui ac boni reperiatur [a]. Plerasque vero esse quis 16
nescit, quæ totæ in sola qualitate consistant? In consiliis vero quæ ratio suadendi est ab honesti quæstione sepositа? Quid [b] illa etiam pars tertia, quæ *laudandi* ac *vituperandi* officiis continetur? Nempe in tractatu recti pravique versatur. An de *justitia*, *fortitudine*, *abstinentia*, *temperantia*, 17
pietate, non plurima dicet orator? sed ille vir bonus, qui hæc non vocibus tantum sibi nota atque nominibus, aurium tenus [c] in usum linguæ perceperit, sed qui virtutes ipsas mente complexus, ita sentiet, nec in cogitando ita laborabit, sed, quod sciet, vere dicet. Cum sit [d] autem omnis 18
generalis quæstio speciali potentior, quia universo pars continetur, non utique accedit parti, quod universum est: profecto nemo dubitabit, generales quæstiones in illo maxime studiorum more versatas. Jam vero cum sint 19
multa propriis brevibusque comprehensionibus finienda, unde etiam status causarum dicitur *finitivus*: nonne ad id

t ipsam Jens. u vero G. Jens. x oratoris est. Nam *iid.* z in G.
a reperiantur Jens. b Quin *id.* c tenuis G. d *om.* G. Jens.

13. *illiciendo*] Quasi in retia quædam: interrogationibus nempe, quæ nihil ad rem facere videntur, invitare et prolicere eum ad quædam responsa, quibus deinde implicetur.

quoque inſtrui ab iis, qui plus in hoc ſtudii dederunt, oportet? Quid? non quæſtio juris omnis, aut verborum proprietate, aut æqui diſputatione, aut voluntatis conjectura continetur? quorum pars ad rationalem, pars ad
20 moralem tractatum redundat. Ergo natura permixta eſt omnibus iſtis oratio, quæ quidem oratio eſt vere. Nam ignara quidem hujuſce doctrinæ loquacitas erret, neceſſe eſt, ut quæ vel nullos, vel falſos duces habeat. Pars vero *naturalis*, cum eſt ad exercitationem dicendi tanto ceteris uberior, quanto majore ſpiritu de divinis rebus, quam humanis loquendum eſt, tum illam etiam moralem, ſine qua nulla eſſe (ut docuimus) oratio poteſt, totum complecti-
21 tur. Nam ſi regitur providentia mundus, adminiſtranda certe bonis viris erit reſpublica. Si divina noſtris animis origo, tendendum ad virtutem: nec voluptatibus terreni corporis ſerviendum. An hæc[e] non frequenter tractabit orator? Jam *de auguriis, reſponſis, religione*[f] denique omni, de quibus maxima ſæpe in ſenatu conſilia verſata ſunt, non erit ei differendum, ſi quidem (ut nobis placet) futurus eſt vir civilis idem? Quæ denique intelligi ſaltem poteſt eloquentia hominis optima neſcientis? Hæc ſi ratione manifeſta non eſſent, exemplis tamen crederemus.
22 Siquidem et Periclem (cujus eloquentiæ, etiamſi nulla ad nos monumenta venerunt, vim tamen quamdam incredibilem cum hiſtorici, tum etiam[g], liberrimum genus hominum, comici veteres tradunt) Anaxagoræ phyſici conſtat auditorem fuiſſe: et Demoſthenem, principem omnium
23 Græciæ oratorum, dediſſe operam Platoni. Nam M. Tul-

[e] hoc Jenſ. [f] religioni G. religioneque Jenſ. [g] *om.* G.

21. *ſi regitur providentia*] Argumentandi ratio Stoica, qua utitur etiam 3, 5, 6. it. 5, 10, 89. Propoſitio hic eſt phyſica. In naturali enim philoſophia quæritur, *Regaturne mundus providentia?* et argumentis ex ea petitis probatur validiſſime.

22. *comici veteres*] Vid. ſupra 2, 16, 19. et infra 12, 10, 65.

22. *Anaxagoræ — auditorem*] Plut. in Pericle p. m. 280. ſq. Quem etiam impietatis reum defendit; quo reſpexit lepidiſſimus mortalis Lucianus in Timone c. 10, ubi Jupiter fractum ſibi fulmen ait, cum peteret Anaxagoram, Ἐκεῖνο μὲν διήμαρτον, (ὑπερέσχε γὰρ αὐτῷ τὸν χεῖρα Περικλῆς) ὁ δὲ κεραυνὸς κ. τ. λ.

22. *Demoſthenem—Platoni*] Plut. in vita maj. p. 1555, Ἕρμιππος δέ φησιν ἀδεσπότοις ὑπομνήμασιν ἐντυχεῖν, ἐν οἷς ἐγέγραπτο τὸν Δημοσθένη συνεσχολακέναι Πλάτωνι, ᾧ καλεῖσθαι εἰς τὰς λόγους ὠφελεῖσθαι.

23. *M. Tullius*] Orat. 3, *Fateor me oratorem, ſi modo ſim, aut etiam quicunque ſim, non ex rhetorum officinis, ſed ex Academiæ ſpatiis exſtitiſſe.—Omnis enim ubertas et quaſi fluvia dicendi ducta ab illis eſt.*

lius, non tantum ſe debere ſcholis rhetorum, quantum Academiæ ſpatiis, frequenter ipſe teſtatus eſt. Neque ſe tanta in eo umquam fudiſſet ubertas, ſi ingenium ſuum conſepto fori, non ipſius rerum [h] naturæ finibus terminaſſet. Verum ex hoc alia mihi quæſtio exoritur, quæ ſecta conferre plurimum eloquentiæ poſſit: quamquam ea non inter multas [i] poteſt eſſe contentio. Nam in primis 24
nos *Epicurus* a ſe ipſe [l] dimittit, qui fugere omnem diſciplinam navigatione quam [m] velociſſima [n] jubet. Neque vero *Ariſtippus*, ſummum in voluptate corporis bonum ponens, ad hunc nos laborem adhortetur [o]. *Pyrrho* quidem quas in hoc opere partes habere poteſt, cui judices eſſe, apud quos verba faciat, et reum, pro quo loquatur, et ſenatum, in quo ſit dicenda ſententia, non liquebit? *Academiam* quidam [p] utiliſſimam credunt, quod mos in 25
utramque partem differendi ad exercitationem forenſium cauſſarum proxime accedat. Adjiciunt loco probationis, quod ea præſtantiſſimos in eloquentia viros ediderit. *Peripatetici* ſtudio quoque ſe quodam oratorio jactant. Nam theſes dicere exercitationis gratia fere eſt ab his inſtitutum. *Stoici*, ſicut copiam nitoremque eloquentiæ fere 26
præceptoribus ſuis defuiſſe concedant, neceſſe eſt, ita nullos aut probare acrius, aut concludere ſubtilius contendunt. Sed hæc inter ipſos, qui velut ſacramento rogati, vel etiam ſuperſtitione conſtricti, nefas ducunt a ſuſcepta ſemel [q] perſuaſione diſcedere. Oratori vero nihil eſt neceſſe in cujuſquam jurare leges. Majus enim eſt opus at- 27
que præſtantius, ad quod ipſe tendit, et cujus eſt velut candidatus, ſi quidem eſt futurus cum vitæ, tum etiam eloquentiæ laude perfectus. Quare in exemplum bene dicendi facundiſſimum quemque proponet ſibi ad imitan-

[h] *om.* G. [i] multos Jenſ. [l] ipſo G. [m] quaſi G. [n] velociſſime G. Jenſ. [o] hortetur Jenſ. [p] quidem *id.* [q] demum G.

24. *Epicurus a ſe dimittit*] *Qui neglexerit orationis ornamenta* Cic. de Fin. 1, 5, qui etiam Brut. 35, Epicureos *minime aptum ad dicendum genus* appellat.

24. *Pyrrho*] Artem vero impudenter negandi, et oppugnandi, quæ manifeſta videntur aliis, nemo forte felicius docuerit: et ſane multa ſuppeditabit in utramque partem diſputare amanti præſidia Sextus Empiricus.

25. *præſtantiſſimos—viros*] Platonem primo ipſum, (quem audiviſſe modo dictum eſt Demoſthenem) tum Carneadem, ipſumque Ciceronem.

25. *Peripatetici*] Quis enim vel de Oratoria arte melius ſcripſit Ariſtotele, aut Theophraſto locutus eſſe elegantius putatur?

dum: moribus vero formandis quam honeſtiſſima præcepta, rectiſſimamque ad virtutem viam deliget. Exercitatione quidem utetur omni, ſed tamen erit plurimus in
28 maximis quibuſque ac natura pulcherrimis[r]. Nam quæ poteſt materia reperiri ad graviter copioſeque dicendum magis abundans, quam *de virtute, de republica, de providentia, de origine animorum, de amicitia?* Hæc ſunt, quibus mens pariter atque oratio inſurgant: *quæ vere*[s] *bona, quid mitiget metus, coerceat cupiditates, eximat nos opinioni-*
29 *bus vulgi, animumque*[t] *cæleſtem.* Neque ea ſolum, quæ talibus diſciplinis continentur, ſed magis etiam, quæ ſunt tradita antiquitus, dicta, ac facta præclare, et noſſe, et animo ſemper agitare conveniet. Quæ profecto nuſquam plura majoraque, quam in noſtræ civitatis monumentis re-
30 perientur. An fortitudinem, juſtitiam, fidem, continentiam, frugalitatem, contemtum doloris ac mortis, melius alii docebunt, quam Fabricii, Curii, Reguli, Decii, Mutii, aliique innumerabiles? Quantum enim Græci præceptis valent, tantum Romani (quod[u] eſt majus) exem-
31 plis. Tantumque non cognatis id[v] e rebus admoneri ſciet, qui non modo proximum tempus, locumque præſentem intueri ſatis credat, ſed omnem poſteritatis memoriam, ſpatium vitæ honeſtæ, et curriculum laudis exiſtimet. Hinc mihi ille juſtitiæ hauſtus bibat, hinc ſumtam libertatem in cauſſis atque conſiliis præſtet. Neque erit perfectus orator, niſi qui honeſte dicere et ſciet, et audebit.

III. *Juris* quoque *civilis* neceſſaria huic viro *ſcientia* eſt, et morum ac religionum ejus reipublicæ, quam capeſſet. Nam qualis eſſe ſuaſor in conſiliis publicis privatiſve poterit, tot rerum, quibus præcipue civitas continetur, ignarus? Quo autem modo patronum ſe cauſſarum non falſo dixerit, qui, quod eſt in cauſſis potentiſſimum, ſit ab al-

[r] pulcherrimus Jenſ. [s] vero *id.* [t] exiſtiment *inf. Lugd.* 1528, 8, *ex conj. Aſc.* probant *inf. conj. Paſſer. ap. Burm. cui etiam aliquid deeſſe vid.* [u] *incluſa vid. ex gloſſa.* [v] idem rebus G. ſideribus Jenſ. tantum quod non cognatis ſideribus admoneri, quin non *Obr. vid. not.*

31. *Tantumque non*] Locus ſi non corruptus plane, certe obſcurus; quem ſi legas ut Gothæ eſt, ſic forte interpreteris haud male. Futurus, quem hic fingimus, orator Romanus *tantum non* (h. e. prope) *cognatis rebus* geſtis majorum ſuorum *idem* ſ. ad eandem rem *admoneri* ſe et impelli *ſciet* atque ſentiet, *qui*, vel ſi quis, *non modo proximum* &c. Cum enim videat ſuperiorum ſupereſſe memoriam, idem ſibi et ſuis rebus eventurum intelligit.

tero petiturus? pene non dissimilis iis, qui poetarum scripta pronuntiant. Nam quodammodo mandata perferet, et [x] ea, quæ sibi a judice credi postulaturus est, aliena fide dicet: et ipse litigantium auxiliator egebit auxilio. [y] Quod ut fieri nonnumquam minore incommodo possit, cum domi præcepta et composita, et sicut cetera, quæ in caussa sunt, in discendo cognita ad judicem perferet [z]: quid fiet in iis [a] quæstionibus, quæ subito inter ipsas actiones nasci solent? non deformiter respectet? et inter subsellia minores advocatos interroget? Potest autem [b] satis diligenter accipere, quæ tum audiet, cum ei dicenda sunt? aut fortiter affirmare, aut ingenue [c] pro suis dicere? possit [d] in actionibus: quid fiet [e] in altercatione [f], ubi occurrendum continuo, nec libera ad discendum mora est? Quid? si forte peritus juris ille non aderit? Quid [g]? si quis non satis in ea re doctus, falsum aliquid subjecerit? Hoc enim est maximum ignorantiæ malum, quod credit eum scire, qui moneat. Neque ego sum nostri moris ignarus, oblitusve eorum, qui velut ad arculas sedent, et tela agentibus subministrant: neque idem Græcos quoque nescio factitasse, unde nomen his *pragmaticorum* datum est. Sed loquor de oratore, qui non clamorem modo suum cauſis, sed omnia, quæ profutura sunt, debet. Itaque eum nec inutilem, si ad horam forte constiterit, ne- 2 3 4 5

[x] eaque Jens. [y] Quid? quod fieri *id.* [z] perfert G. [a] *om.* G. Jens. [b] aut Jens. [c] possit *inf.* Jens. [d] *om. id.* [e] *om.* G. [f] altricatione G. *hic et sæpe supra.* [g] Quod si Jens.

III, 4. *ad arculas*] Telorum in curru militari, quibus inclamat ipse heros, ex Æn. 10, 333, *Suggere tela mihi*: quod bene observatum in Burmanniana.

4. *nomen—pragmaticorum*] Vid. 3, 6, 58.

5. *ad horam forte constiterit*] Nihil melius, certius quidem nihil novi iis, quæ Burmannus hic dedit; *Patronus ita debet posse consistere in judicio, ut ex tempore, et intra spatium quod clepsydra definit, ea dicat, quæ causa requirit.* Probat hanc sententiam etiam rogatus a me Ill. Gebaverus, non minor literarum nostrarum, quam juris quod docet, de quo respondet, gloria. Et tamen, fateor, scrupulum mihi injicit, non quidem *consistendi* verbum; illud enim de causæ dictione apud judices adhiberi vel Tertullianus satis me docuit, v. g. Apol. c. 4, pr. *Jam de causa innocentiæ confiſtam, nec tantum refutabo, quæ nobis objiciuntur, sed etiam in ipsos retorquebo*, qui objiciunt. Et c. 46, pr. *Constitimus adversus omnium criminum intentationem*: ibidemque συνκρίσεις ponuntur, *Si de pudicitia provocemus, si de probitate defendam, si de modestia certem, si de animi æquitate congrediar, si de fide comparem*, (an *compaream*?) *si de simplicitate confiſtam.* De hoc igitur nullum mihi erat dubium. Neque negavero *ad horam* significare *ad clepsydram* illam judicia-

que in teſtationibus faciendis eſſe imperitum velim. Quis enim potius præparabit ea, quæ, cum aget, eſſe in cauſſa velit? Niſi forte imperatorem quis idoneum credit in præliis quidem ſtrenuum et fortem, et omnium, quæ pugna poſcit, artificem: ſed neque delectus agere, nec copias contrahere atque inſtruere, nec proſpicere commeatus, nec locum capere caſtris ſcientem: prius eſt enim
6 certe parare bella, quam gerere. Atqui ſimillimus huic ſit advocatus, ſi plura, quæ ad vincendum valent, aliis reliquerit: cum præſertim hoc, quod eſt maxime neceſſarium, non tam ſit arduum, quam procul intuentibus fortaſſe videatur. Namque omne jus, quod eſt *certum*, aut *ſcripto* aut *moribus* conſtat: *dubium* æquitatis regula exa-
7 minandum eſt. Quæ ſcripta ſunt, aut poſita in more civitatis, nullam habent difficultatem, cognitionis ſunt enim, non inventionis: at quæ conſultorum reſponſis explicantur, aut in verborum interpretatione ſunt poſita, aut
8 in[h] recti pravique diſcrimine. Vim cujuſque vocis intelligere, aut commune prudentium eſt, aut proprium oratoris: æquitas optimo cuique notiſſima. Nos porro et bonum virum, et prudentem in primis oratorem putamus: qui cum ſe ad id, quod eſt optimum natura, direxerit[i], non magnopere commovebitur[l], ſi quis ab eo conſultus diſſentiet[m], cum ipſis illis diverſas inter ſe opiniones tueri conceſſum ſit. Sed etiam ſi noſſe, quid[n] quiſque ſenſerit, volet, lectionis opus eſt, qua nihil eſt in ſtu-
9 diis minus laborioſum. Quod ſi plerique, deſperata facultate agendi, ad diſcendum jus declinaverunt, quam id

[h] *om.* Jenſ. [i] duxerit *id.* [l] conabitur G. [m] diſſentiat G. [n] *om.* G.

riam. Verum illud me movet, quod non de opere proprio Oratoris vel Patroni hic ſermo eſt, ſed de ea opera, quam *forte* et obiter præſtare etiam vult Patronum Fabius; non de agenda cauſa apud judices, ſed de *præparandis, quæ* Patronus *in cauſa eſſe velit*; nempe vel apud prætorem ſive in jure, ubi conteſtanda lis eſt, vel *in teſtationibus faciendis*. Itaque arbitror, verbis, ad quæ iſta commentamur, intelligi *litis conteſtationem*, et quidquid ante illam agendum eſt juris ſui obtinendi cauſa, in quo ICto opus eſt cauto, ne plus petatur, ne actio difficilior pro faciliore inſtituatur &c. Hic, ſi forte intervenerit Patronus, optabile eſt, ut et ipſe juris in tantum peritus ſit, quo cavere clienti poſſit.

5. *in teſtationibus faciendis*] Vid. Bynckerſh. Obſſ. 3, 18. Nimirum hic generatim puto hoc intelligi; oratorem juris eatenus certe peritum eſſe debere, ut non ignoret, quibus ſolennibus cautionibuſve opus ſit ad teſtes audiendos, eorumque dicta conſignanda, ut ea res fidem conſequatur et firmitatem.

9. *ad diſcendum jus declinaverunt*] Cicero pro Murena c. 13,

ſcire facile eſt oratori, quod diſcunt, qui ſua quoque confeſſione oratores eſſe non poſſunt? Verum et M. Cato cum in dicendo præſtantiſſimus, tum juris idem fuit peritiſſimus: et Scævolæ Servioque Sulpicio conceſſa eſt etiam facundiæ virtus. Et M. Tullius non modo inter agendum numquam eſt deſtitutus ſcientia juris, ſed etiam componere aliqua de eo cœperat: ut appareat, poſſe oratorem non diſcendo [o] tantum juri vacare, ſed etiam docendo. Verum ea, quæ de moribus excolendis ſtudioque juris præcipimus [p], ne quis eo credat reprehendenda, quod multos cognovimus, qui tædio laboris, quem ferre tendentibus ad eloquentiam neceſſe eſt, confugerint ad hæc deverticula deſidiæ: quorum alii ſe ad album ac rubricas tranſtulerunt, et formularii, vel, ut Cicero ait, *leguleii* quidam eſſe maluerunt, tamquam utiliora eligentes ea, quorum ſolam facilitatem ſequebantur: alii pigritiæ arrogantioris, qui ſubito fronte confícta [q], immiſſaque barba, veluti deſpexiſſent oratoria præcepta, paullum aliquid ſederunt in ſcholis philoſophorum, ut deinde in publico triſtes, domi diſſoluti, captarent auctoritatem contemtu ceterorum. PHILOSOPHIA enim ſimulari poteſt, eloquentia non poteſt.

IV. In primis vero abundare debet orator *exemplorum copia*, cum veterum, tum etiam novorum, adeo ut non ea modo, quæ conſcripta ſunt hiſtoriis, aut ſermonibus velut per manus tradita, quæque quotidie aguntur, debeat noſſe; verum ne ea quidem, quæ ſunt a clarioribus poetis ficta, negligere. Nam illa quidem priora [r], aut teſtimo-

10 11 12 2

[o] dicendo G. [p] præcepimus nonne quis Jenſ. nonne *etiam* G. [q] conſtructa i. b. v. depexuiſſent *J. Gebh. Crep.* 2, 9, p. 80, *et Gallæus. Quid ſi* conſtricta? [r] propria Jenſ.

Videntur plerique ICti *initio multo hoc maluiſſe* ut oratores fierent.) *Poſt, cum id aſſequi non potuiſſent, iſtuc potiſſimum ſunt delapſi: ut aiunt in Græcis artificibus* &c.

11. *ad album et rubricas*] *Album* Prætoris, ut omnia inde edicta diſcerent, et in numerato haberent; *rubricas* autem ICtorum, quæ jam ea ætate hoc nomen habuiſſe, ex Perſio 5, 90, et *Maſurî rubrica*, apparet.

11. *leguleii*] De Orat. 1, 55, *Ita eſt tibi Juriſconſultus ipſe per ſe nihil, niſi leguleius quidam cautus et acutus, præco actionum, cantor formularum, auceps ſyllabarum.*

12. *immiſſaque barba*] Confirmat hæc formula, et viciſſim confirmatur his, quæ ſcripſimus in Add. ad Varr. R. R. 1, 31, 3. Nam ut ibi *vitis immittitur* pro eo, quod ſolennius eſt *ſubmittitur* vel *ſummittitur*; ita hic *immiſſa* barba eſt, quæ alias *ſubmiſſa*. Cæterum hic etiam peti inviſos Domitiano philoſophos, apparet.

niorum, aut etiam judicatorum obtinent locum: ſed hæc quoque aut vetuſtatis fide tuta ſunt, aut ab hominibus magnis præceptorum loco ficta creduntur. Sciat ergo quam plurima: unde etiam ſenibus auctoritas major eſt, quod plura noſſe et vidiſſe creduntur: quod Homerus frequentiſſime teſtatur. Sed non eſt exſpectanda ultima ætas, cum ſtudia præſient, ut, quantum ad cognitionem pertinet rerum, etiam præteritis ſeculis vixiſſe videamur.

V. Hæc ſunt, quæ me redditurum promiſeram, *inſtrumenta*, non artis, ut quidam putaverunt, ſed ipſius *oratoris*. Hæc arma habere ad manum, horum ſcientia debet eſſe ſuccinctus, accedente verborum figurarumque facili copia, et inventionis ratione, et diſponendi uſu, et memoriæ firmitate [s], et actionis gratia. Sed plurimum ex his valet *animi præſtantia*, quam nec metus frangat, nec acclamatio terreat, nec audientium auctoritas [t] ultra debitam reverentiam tardet. Nam ut abominanda ſunt contraria his vitia confidentiæ, temeritatis, improbitatis, arrogantiæ: ita citra conſtantiam, fiduciam, fortitudinem, nihil ars [u], nihil ſtudium, nihil profectus ipſe profuerit: ut ſi des arma timidis et imbellibus. Invitus mehercle dico, quoniam et aliter accipi poteſt, ipſam verecundiam, vitium quidem, ſed amabile, et quæ virtutes facillime generet, eſſe interim [x] adverſam, multiſque in cauſſa fuiſſe, ut bona ingenii ſtudiique in lucem non prolata, ſitu quodam ſecreti conſumerentur. Sciat autem, ſi quis hæc, forte minus adhuc peritus diſtinguendi vim cujuſque verbi, leget, non probitatem a me reprehendi, ſed verecundiam, quæ eſt timor quidam, reducens animum ab iis, quæ facienda ſunt, unde confuſio, et cœpti pœnitentia, et ſubitum ſilentium. Quis porro dubitet vitiis adſcribere affectum, propter quem facere honeſte pudet? Neque ego rurſus nolo eum, qui ſit dicturus, et ſolicitum ſurgere, et colore [z] mutari, et periculum intelligere: quæ ſi non accident, etiam ſimulanda erunt. Sed intellectus hic ſit operis, non metus: moveamurque, non concidamus. Optima eſt autem emendatio verecundiæ, *fiducia*: et quamlibet imbecilla frons, magna *conſcientia* ſuſtinetur. Sunt et naturalia, ut ſupra dixi, quæ tamen et cura juvantur,

[s] firmate Jenſ. [t] auctoritatis *id.* [u] artes G. [x] inter adverſa G. [z] colorem mutare Jenſ.

V, 5. *ut ſupra dixi*] Procem. univerſi operis ſ. 26. ſq. Illud de *Trachallo* etiam tetigit 10, 1, 119.

inſtrumenta, *vox*, *latus* [a], *decor*: quæ quidem tantum valent, ut frequenter famam ingenii faciant. Habuit oratores ætas [b] noſtra copioſiores: ſed cum diceret, eminere inter æquales *Trachallus* [c] videbatur: ea corporis ſublimitas erat, is ardor oculorum, frontis auctoritas, geſtus præſtantia, vox quidem, non ut Cicero deſiderat, pene tragœdorum, ſed ſuper omnes, quos ego quidem audierim, tragœdos. Certe cum in baſilica Julia diceret primo tri- 6
bunali, quatuor autem judicia, ut moris eſt, cogerentur, atque omnia clamoribus fremerent, et auditum eum et intellectum, et, quod agentibus ceteris contumelioſiſſimum fuit, laudatum quoque ex quatuor tribunalibus memini. Sed hoc votum [d] eſt, et rara felicitas: quæ ſi non adſit, ſane ſufficiat, ab iis, quibus quis dicit, audiri. Talis eſſe debet orator, et hæc ſcire.

VI. Agendi autem initium ſine dubio ſecundum vires cujuſque ſumendum eſt. Neque ego annos definiam, cum *Demoſthenem* puerum admodum actiones pupillares [e] habuiſſe manifeſtum ſit; *Calvus*, *Cæſar*, *Pollio*, multum ante quæſtoriam omnes ætatem graviſſima judicia ſuſceperint [f]; prætextatos egiſſe quoſdam ſit traditum; *Cæſar Auguſtus* duodecim natus annos aviam pro Roſtris laudaverit [g]. Modus mihi videtur quidam tenendus, ut neque 2
præpropere [h] diſtringatur [i] immatura frons, et quidquid eſt illud adhuc acerbum proferatur. Nam inde et contemtus operis innaſcitur, et fundamenta jaciuntur impudentiæ, et (quod eſt ubique perniciоſiſſimum) prævenit vires fiducia. Nec rurſus differendum eſt tirocinium in ſenectutem. Nam quotidie metus creſcit, majuſque fit ſemper, quod 3
auſuri ſumus: et, dum deliberamus, quando incipiendum

[a] latera G. [b] *om.* G. [c] Trachulus G. Trachalus Jenſ. [d] notum Jenſ. [e] populares Jenſ. [f] ſuſceperunt *id.* [g] laudavit G. [h] propere G. Jenſ. [i] deſtringatur *leg. vid. Cupero Obſ.* 4, 5. *et probat merito Burm.*

5. *ut Cicero deſiderat*] Locus elegans de Orat. 1, 28, *In oratore acumen dialecticorum, ſententiæ philoſophorum, verba prope poetarum, memoria Juriſconſultorum, vox tragœdorum, geſtus pene ſummorum actorum eſt requirendus.*

6. *quatuor judicia*] Vid. 10, 3, 30. Hinc *quadruplex judicium* de quo Plinius junior aliquoties v. g. 1, 5, 4. 1, 18, 3. 6, 33, 2, ubi etiam numerum judicum in IV judiciis indicat CLXXX. Illud de *laudibus* et plauſu dicentium illuſtramus ad 6, 4, 6.

VI, 1. *Demoſthenem puerum*] Certe in procemio primæ contra Aphobum tutorem ſuum actionis ἀπειρον ſe ait ὄντα παντάπασι πραγμάτων διὰ τὴν ἡλικίαν.

1. *Auguſtus duodecim*] Sueton. c. 8, *Duodecimum annum agens aviam Juliam defunctam pro concione laudavit.*

ſit, incipere jam ſerum eſt. Quare fructum ſtudiorum viridem et adhuc dulcem promi decet, dum et venia et ſpes eſt, et paratus favor, et [l] audere non dedecet; et, ſi quid deſit operi, ſupplet ætas; et, ſi qua ſunt dicta juveniliter,
4 pro indole accipiuntur: ut totus ille Ciceronis pro [m] Sexto Roſcio locus, *Quid enim tam commune, quam ſpiritus vivis, terra mortuis, mare fluctuantibus, litus ejectis?* Quæ cum ſex et viginti natus annos, ſummis audientium clamoribus dixerit, deferbuiſſe [n] tempore, et annis liquata jam ſenior idem fatetur. Et hercle [o] quantumlibet ſecreta ſtudia contulerint, eſt tamen proprius quidam fori profectus, alia lux, alia veri diſcriminis facies; PLUSque, ſi ſepares, uſus ſine doctrina, quam citra uſum doctrina,
5 valeat. Ideoque nonnulli ſenes in ſchola facti ſtupent novitate, cum in judicia venerunt, et omnia ſuis exercitationibus ſimilia deſiderant. At illic et judex tacet, et adverſarius obſtrepit, et nihil temere dictum perit: et, ſi quid tibi ipſe ſumas, probandum eſt: et laboratam congeſtamque dierum ac noctium ſtudio actionem aqua deficit: et, omiſſo magna ſemper flandi tumore, in quibuſdam cauſſis loquendum eſt, quod illi diſerti minime ſci-
6 unt. Itaque nonnullos reperias [p], qui ſibi eloquentiores videantur, quam ut cauſſas agant. Ceterum illum, quem juvenem, teneriſque adhuc viribus nitentem in forum deduximus, et incipere a quam maxime facili ac favorabili cauſſa velim, UT [q] catuli ferarum molliore præda ſaginantur: et non utique ab hoc initio continuare operam, et ingenio [r] adhuc alendo callum inducere; ſed jam ſcientem, quid ſit pugna, et in quam rem ſtudendum ſit, refici
7 atque renovari. Sic et tirocinii metum, dum facilius eſt audere, tranſierit, nec audendi facilitatem uſque ad contemtum operis adduxerit. Uſus eſt et hac ratione M. Tullius: et cum jam clarum meruiſſet inter patronos, qui tum erant, nomen, in Aſiam navigavit, ſeque et aliis ſine

[l] *om.* G. [m] *om.* G. [n] deferuiſſe G. [o] equidem G. [p] reperies G. Jenſ. [q] uti Jenſ. [r] ingenium G.

4. *Ciceronis locus*] Pro S. Roſ. c. 26. De hoc ipſo loco ipſe in Orat. c. 30, *Quantis illa clamoribus adoleſcentuli diximus de ſupplicio parricidarum? quæ nequaquam ſatis deferbuiſſe poſt aliquanto ſentire cœpimus.* Illud *annis liquata* de ſuo addit Fabius; eademque docere poteſt, *liquare vina* apud Horatium eſſe, cum, poſt fervorem, liquidum vel coli ope, vel defundendo, redditur.

7. *Uſus eſt—Tullius*] Quod ipſe narrat Bruto c. 91.

dubio eloquentiæ ac ſapientiæ magiſtris, ſed præcipue tamen Apollonio Moloni, quem Romæ quoque audierat, Rhodi rurſus[s] formandum ac velut recoquendum dedit. Tum dignum operæ pretium venit, cum inter ſe congruunt præcepta et experimenta.

VII. Cum[t] ſatis in omne certamen virium fecerit, prima ei cura in ſuſcipiendis cauſſis erit: in quibus defendere quidem reos profecto, quam facere, vir bonus mallet[u]: non tamen ita nomen ipſum accuſatoris horrebit, ut nullo neque publico neque privato duci poſſit officio, ut aliquem ad reddendam rationem vitæ vocet. Nam et leges ipſæ nihil valeant[v], niſi actoris idonea voce munitæ: et, SI pœnas ſcelerum expetere fas non eſt, prope eſt, ut ſcelera ipſa permiſſa ſint: et licentiam malis dari, certe contra bonos eſt. Quare neque ſociorum querelas, nec 2
amici vel propinqui necem[x], nec erupturas in rempublicam conſpirationes inultas patietur orator: non pœnæ nocentium cupidus, ſed emendandi vitia, corrigendique mores. Nam qui ratione traduci ad meliora non poſſunt, ſolo metu continentur. Itaque, ut accuſatoriam vitam 3
vivere et ad deferendos[z] reos præmio duci proximum latrocinio eſt; ita peſtem inteſtinam propulſare, cum propugnatoribus patriæ comparandum. Ideoque principes in republica viri non detrectaverunt[a] hanc officii partem: creditique ſunt etiam clari juvenes, obſidem reipublicæ dare malorum civium accuſationem, quia nec odiſſe improbos, nec ſimultates provocare, niſi ex fiducia bonæ mentis videbantur. Idque cum ab Hortenſio, Lucullis[b], 4
Sulpicio, Cicerone, Cæſare, plurimis aliis, tum ab utroque Catone factum eſt: quorum alter appellatus eſt *ſapiens*, alter niſi creditur fuiſſe, vix ſcio, cui reliquerit hujus nominis locum. Neque[c] defendet[d] omnes orator,

[s] reſponſum reform. G. [t] Quam Jenſ. *ex* Quum. [u] *Quid ſi* malet *vel* malit? [v] valent Jenſ. [x] neceſſe G. *quia interdum* nece. [z] defendendos reos primo Jenſ. [a] detract. G. Jenſ. [b] Lucillis G. Lucullo Jenſ. [c] *Sic codex ap. Turnebianum interpr. Sic malunt Gallæus, Rollinus, Burm.* Namque *adhuc editum.* [d] defendat Jenſ.

VII, 3. *clari juvenes*] Vid. ad 5, 13, 3, et add. Dial. de Oratt. ſ. de cauſis corr. eloquent. c. 34.

4. *Neque defendet omnes*] Nihil certius mihi hac lectione videbatur. Vir bonus accuſat etiam aliquando, ſi ſit e re publica. Num inferre poteſt, poſtquam iſta dixit, Fabius, *Namque defendet omnes?* Si quidem mente conſtitit, et, quid ſcriberet, cogitavit, ſic dare non potuit. Sed ita contexuit orationem, *Vir bonus accuſat aliquando: neque defendet omnes*; (pro hoc enim poni

idemque PORTUM illum eloquentiæ ſuæ ſalutarem non etiam piratis pateſaciet, duceturque in advocationem ma-
5 xime cauſſa. Quoniam tamen omnes, qui non improbe litigabunt, quorum certe bona [e] pars eſt, ſuſtinere non poteſt unus, aliquid etiam commendantium [f] perſonis dabit, et ipſorum, qui judicio decernent, ut [g] optimi cujuſque voluntate moveatur; namque hos et amiciſſimos vir
6 bonus habebit [h]. Submovendum vero eſt utrumque ambitus genus, vel potentibus contra humiles venditandi operam ſuam; vel illud etiam jactantius, minores, utique contra dignitatem, attollendi. Non enim fortuna cauſſas vel juſtas vel improbas facit. Neque vero pudor obſtet, quo minus ſuſceptam, cum melior videretur, litem, cognita inter dicendum [i] iniquitate, dimittat [k], cum prius li-
7 tigatori dixerit verum. Nam et in hoc maximum, ſi æqui judices ſumus, beneficium eſt, ut non fallamus vana ſpe litigantem. Neque eſt [l] dignus opera patroni, qui non utitur conſilio. Et certe non convenit ei, quem oratorem eſſe volumus, injuſta tueri ſcientem. Nam ſi ex illis, quas ſupra diximus, cauſſis [m] falſum tuebitur, erit tamen honeſtum, quod ipſe faciet. Gratiſne ei ſemper agendum
8 ſit, tractari poteſt. Quod ex prima [n] ſtatim fronte dijudicare, imprudentium eſt. Nam quis ignorat, quin id longe ſit honeſtiſſimum, ac liberalibus diſciplinis, et illo, quem exigimus, animo digniſſimum, non vendere operam, nec elevare tanti beneficii auctoritatem? cum plera-

[e] *om.* G. Jenſ. [f] commendatum G. [g] aut Jenſ. [h] habet G.
[i] diſceptandum G. diſcendum Jenſ. *et plur. ap. Burm.* [k] dimittas G.
[l] enim G. Jenſ. [m] *om.* Jenſ. [n] primo G.

omnis, vix opus eſt dictu). *Namque* et *neque* quam facile miſceantur, notum eſt.

6. *contra dignitatem*] Vel, ut hodie loquuntur, contra merita cauſæ. *Dignitatem* ita poni, vel ſola illa definitio Juſtitiæ docet, apud Cic. de Inv. 2, 53, quod *ſuam cuique tribuat dignitatem*. It. pro Muren. c. 9, *Ad conſulatum adipiſcendum multo plus adfert dignitatis, rei militaris quam juris civilis gloria.*

6. *inter dicendum*] Blandiebatur nobis Jenſoniana lectio *inter diſcendum*: tum enim vel maxime æquitas vel iniquitas videtur cognoſci. Sed mox collegi me, cum de *ſuſcepta* jam cauſa ſermo ſit, quod nemo niſi levis ante facit, quam eam didicerit. Deinde quis pudor obſtare poteſt eo tempore, cum adhuc cum ſolo litigatore negotium eſt, cauſam ſuam docente? Itaque ſine dubitatione jam præfero *inter dicendum*; vel ſi quid in vulgata lectione mutandum ſit, Gothanum ſequar, *inter diſceptandum*. *Inter dicendum* nempe, *inter diſceptandum*, nonnunquam emergunt atque apparent, quæ diſſimulaverat litigator. Hic patroni ejuſdemque boni viri eſt, obſequi Horatiano monito, *Quem ſua culpa premet, deceptus omitte tueri.*

que hoc ipso possint videri vilia, quod pretium habent. Cæcis hoc, ut aiunt, satis clarum [o] est: nec quisquam, qui 9
sufficientia sibi (modica autem hæc sunt) possidebit, hunc quæstum sine crimine sordium fecerit. At si res familiaris amplius aliquid ad usus necessarios exiget, secundum omnes sapientium leges patietur sibi gratiam referri; cum et Socrati collatum sit ad victum; et Zeno, Cleanthes, Chrysippus mercedes a discipulis acceptaverint. Ne- 10
que enim video, quæ justior acquirendi ratio, quam ex honestissimo labore, et ab iis, de quibus optime meruerint, quique, si nihil invicem præstent, indigni fuerint defensione. Quod quidem [p] non justum modo, sed necessarium etiam est; cum hæc ipsa opera, tempusque omne, alienis negotiis datum, facultatem aliter acquirendi recidant. Sed tum quoque tenendus est modus: ac pluri- 11
mum refert, et *a quo* accipiat, et *quantum*, et *quousque* [q]. Pacisendi quidem ille piraticus mos, et imponentium periculis pretia procul abominanda negotiatio, etiam [r] a mediocriter improbis aberit; cum præsertim bonos homines bonasque causas tuenti non sit metuendus ingratus, qui si futurus, malo tamen ille peccet. Nihil ergo acquirere 12
volet orator ultra [s], quam satis erit [t]: ac ne pauper quidem tamquam mercedem accipiet, sed mutua benevolentia utetur, cum sciat [u] se tanto plus præstitisse: quia nec venire hoc beneficium oportet, nec perire. Denique ut gratus sit, ad eum magis pertinet, qui debet.

VIII. Proxima *discendæ caussæ ratio*, quod est orationis [x] fundamentum. Neque enim quisquam tam ingenio tenui reperitur [z], qui, cum omnia, quæ sunt in caussa, diligenter cognoverit, ad docendum certe judicem non sufficiat. Sed ejus rei pauciſſimis cura est. Nam ut ta- 2
ceam de negligentibus, quorum nihil refert, ubi litium cardo vertatur, dum sint, quæ [a] vel extra caussam ex per-

[o] *om.* Jens. [p] quidam G. [q] quotisque Jens. [r] esse G. [s] utraque Jens. [t] est G. [u] sciet G. [x] oratoris Jens. [z] reperietur G. *et al. ap. Burm.* [a] qui G.

9. *Socrati collatum*] Gratis ille quidem docebat, et versabatur, quibuscum visum esset, quod gloriatur in Memorab. 1, 6: et in ipsa Apologia, ὅτε δῶρα, inquit, ὅτε μισθὸν δέχομαι. Nec obstat, puto, quod de illo narrat apud Laertium Diogenem 2, 20, Aristoxenus, eum χρηματίσασθαι κ. τ. λ. Sive enim recte Menagius de fœnebri pecunia interpretatus est, sive τιθέναι refertur ad statuas, quas prima ætate posuerit; huc nihil pertinet. Potest interim fieri, ut vel Aristoxenus, vel alius veterum ea de Socrate, quæ hic narrantur, memoriæ prodiderit.

ſonis aut communi tractatu locorum occaſionem clamandi largiantur; aliquos et ambitio pervertit, qui partim tamquam occupati, ſemperque aliud [b] habentes, quod ante agendum ſit, pridie ad ſe venire litigatorem, aut eodem matutino jubent: nonnumquam etiam inter ipſa ſubſellia didiciſſe ſe gloriantur: partim jactantia ingenii, ut res cito accepiſſe videantur, tenere ſe et intelligere prius pene, quam audiant, mentiti, cum multa et diſerte, ſummiſque clamoribus, quæ neque ad judicem, neque ad litigatorem pertineant [c], decantaverunt, bene ſudantes beneque comitati per forum reducuntur [d]. Ne illas quidem tulerim delicias eorum, qui doceri amicos ſuos jubent: quamquam minus mali eſt, ſi illi ſaltem recte diſcant, recteque doceant. Sed quis diſcet tam bene, quam patronus? Quomodo autem ſequeſter ille et media litium manus, et quidam interpres, impendet æquo animo laborem in alienas actiones, cum dicturus ipſe [e] non ſit? Peſſimæ vero conſuetudinis, libellis eſſe contentum, quos componit aut litigator, qui confugit ad patronum, quia liti ipſe non ſufficit; aut aliquis ex eo genere advocatorum, qui ſe non poſſe agere confitentur, deinde faciunt id, quod eſt in agendo difficillimum. Nam qui judicare, quid *dicendum*, quid *diſſimulandum*, quid *declinandum*, *mutandumve*, *fingendum* etiam ſit [f], poteſt, cur non ſit orator, quando, quod difficilius eſt, facit? Hi porro non tantum nocerent, ſi omnia ſcriberent, uti geſta ſunt. Nunc conſilium et colores adjiciunt, et aliqua pejora veris, quæ plerique cum acceperunt, immutare [g] nefas habent, et velut themata in ſcholis poſita cuſtodiunt. Deinde deprehenduntur, et cauſſam, quam diſcere ex ſuis litigatoribus noluerunt, ex adverſariis diſcunt. Liberum igitur demus ante omnia iis, quorum negotium erit, *tempus* ac *locum*: exhortemurque ultro, ut omnia quamlibet verboſe, et, unde volent, repetito [h] tempore exponant. Non enim tam obeſt audire ſupervacua, quam ignorare neceſſaria. Frequenter autem et vulnus et remedium in iis

[b] aliquid G. [c] pertinent, decantaverint Jenſ. [d] reducantur Jenſ. [e] vere G. [f] ſi Jenſ. [g] mutare *id.* [h] repetita temp. exponat *id.*

VIII, 5. *deinde faciunt*] Suavitatem orationi conciliat uſus hujus adverbii, quod Græco ἔπειτα reſpondet, quo illi utuntur, cum abſurdam et inſperatam conſequentiam proponere volunt.

6. *deprehenduntur*] Ut mus in decipula, hærent, ubi expedire ſe non poſſint. Sic utitur verbo 1, 8, 21.

orator inveniet, quæ litigatori in neutram partem habere momentum videbantur. Nec tanta sit acturo memoriæ fiducia, ut subscribere audita pigeat. Nec semel audisse sit satis: cogendus eadem iterum ac sæpius dicere [l] litigator; non solum quia effugere aliqua prima expositione potuerunt, præsertim hominem (quod sæpe evenit) imperitum; sed etiam, ut sciamus, an eadem dicat. Plurimi 9
enim mentiuntur, et, tamquam non doceant caussam, sed agant, non ut cum patrono, sed ut [l] cum judice loquuntur [m]. Quapropter numquam satis credendum est, sed agitandus omnibus modis, et turbandus, et evocandus [n]. Nam UT medicis non apparentia modo vitia curanda sunt, 10
sed etiam invenienda, quæ latent, sæpe ipsis ea, qui sanandi sunt, occulentibus; ita advocatus plura, quam ostenduntur, aspiciat. Nam cum satis in audiendo patientiæ impenderit, in aliam rursus ei personam transeundum est, agendusque adversarius, proponendum, quidquid omnino [o] excogitari contra potest, quidquid recipit in ejusmodi disceptatione natura. Interrogandus quam infestissime, ac premendus. Nam, dum omnia quærimus, ali- 11
quando ad verum, ubi minime exspectavimus, pervenimus. In summa, optimus est in discendo [p] patronus incredulus. Promittit [q] enim litigator omnia, testem populum, paratissimas consignationes, ipsum denique adversarium quædam non negaturum. Ideoque opus est intueri 12
omne litis instrumentum: quod videre non est satis, perlegendum erit. Nam frequentissime aut non sunt omnino, quæ [r] promittebantur, aut minus continent [s], aut cum alio aliquo nocituro [t] permixta sunt, aut nimia sunt, et fidem hoc ipso detractura, quod non habent modum. Denique linum ruptum, aut turbatam [u] ceram, aut fine 13

[l] dicam *id.* [l] *om.* G. Jens. [m] loquantur *iid.* [n] *Vid. leg.* avocandus. [o] animo G. [p] *Sic* Jens. *et Voss.* 1. dicendo *al. et sæpe confunduntur, ut mox ad not.* c. [q] Permittit Jens. [r] aut G. continet G. [s] nocitura Jens. [u] turbata cera G. Jens. *Nostram lectionem probat Salmas. de Modo Usur.* p. 451, *Edit. Lugdun. Batav.* 1639.

9. *evocandus*] Non damno conjecturam supra positam, *avocandus:* pertinet enim ad prudentiam oratoris *avocare* paullum ad alia intentionem litigatoris, ut cum non sentiat quid agatur, si mentitus sit, tanto deprehendatur facilius. Sed neque *evocandus* damnaverim: potest enim significare, eliciendum ab illo quavis arte verum, et latentia etiam educenda.

12. *quod non habent modum*] Hoc est illud quod vulgo aiunt, nihil probare, si quis probet nimium.

13. *linum ruptum*] Adscribamus hic etiam locum classicum Paulli sent. 5, 25, 5, *Amplissimus ordo decrevit, eas tabulas, quæ publici vel*

agnitione [x] signa frequenter invenies: quæ, nisi [z] domi excusseris, in foro inopinata decipient: plusque nocebunt destituta, quam non promissa nocuissent. Multa etiam, quæ litigator nihil ad caussam pertinere crediderit, patronus eruet [a], modo per omnes, quos tradidimus [b], argu-
14 mentorum locos eat: quos ut circumspectare in agendo, et attentare singulos minime convenit, propter quas diximus caussas; ita in discendo [c] rimari necessarium est, quæ *personæ*, quæ *tempora*, quæ [d] *loca*, *instituta*, *instrumenta*, ceteraque [e], ex quibus non tantum illud, quod est artificiale probationis genus, colligi possit, sed qui metuendi testes, quo modo sint refellendi. Nam plurimum refert, invidia reus, an [f] odio, an contemtu laboret: quorum fere pars prima superiores, proxima pares, tertia humiliores premit.
15 Sic caussam perscrutatus, propositis ante oculos [g] omnibus, quæ prosint, noceantve, tertiam deinceps [h] personam induat judicis, fingatque apud se agi caussam, et, quod ipsum movisset de eadem re pronuntiaturum, id potentissimum, apud quemcumque agetur [i], existimet: et sic eum raro fallet eventus, aut culpa judicis erit.

IX. Quæ sint [l] in agendo servanda, toto fere opere exsecuti sumus: pauca tamen propria hujus loci, quæ non tam dicendi arte, quam officiis agendi continentur, attingam. Ante omnia, ne, quod plerisque accidit, ab utilitate eum
2 caussæ præsentis cupido laudis abducat. Nam UT gerentibus bella non semper exercitus per plana et amœna ducendus est, sed adeundi plerumque asperi colles, expugnandæ civitates, quamlibet [m] præcisis impositæ rupibus [n],

[x] agnitiore G. agnitore *Salm. l. c. quod proba.* [z] ni G. [a] seruet G. [b] tradimus Jens. [c] dicendo G. [d] et G. [e] cetera G. Jens. [f] ac Jens. [g] oculis G. Jens. *Nimirum* ante *pro adverbio habuere.* [h] deinde Jens. [i] agitur G. [l] sunt Jens. [m] quantum libet G. [n] montibus G. Jens.

privati contractus scripturam continent, adhibitis testibus ita signari, ut in summa marginis ad mediam partem perforatæ, triplici lino constringantur, atque impositum (quid si impositæ?) *supra linum cereæ signa imprimantur, ut exteriores scripturæ fidem interiori servent. Aliter tabulæ prolatæ nihil momenti habent.* (Edit. Lugdun. Batav. 1671. 8.) Vid. plena manu ista illustrantes viros doctos ad illa Sueton. Neron. c. 17, *Adversus falsarios tunc primum repertum, ne tabulæ nisi pertusæ, ac ter lino per foramina trajecto, obsignarentur.*

13. *turbatam ceram*] Exemplum elegans apud Cic. Verr. 2, 76, *Cum jam in manibus tabulas haberemus, repente aspicimus lituras ejusmodi, quasi quædam vulnera tabellarum recentia. Statim suspicione offensi, ad ea ipsa nomina oculos animumque transtulimus* &c. legendus enim totus locus.

14. *quas diximus*] Supra 5, 10, 122. sq. Add. Cic. de Orat. 2, 34.

aut operum mole difficiles; ita oratio gaudebit quidem occasione latius [o] decurrendi, et æquo congressa campo totas vires populariter explicabit: at si juris anfractus, 3
aut eruendæ veritatis latebras adire cogetur, non obequitabit, nec illis vibrantibus concitatisque sententiis velut missilibus utetur; sed operibus, et cuniculis, et insidiis, et occultis artibus rem geret. Quæ † omnia non, dum 4
fiunt [p], laudantur, sed cum facta sunt: unde etiam minus [q] cupidis opinionis plus fructus venit. Nam ‡ cum illa dicendi vitiosa jactatio inter plausores suos detonuit, resurgit veræ [r] virtutis fortior fama: nec judices, a quo sint moti, dissimulant, et doctis creditur; nec est orationis vera laus, nisi cum finita est. Veteribus quidem etiam 5
dissimulare eloquentiam fuit moris: idque M. Antonius præcipit, quo plus dicentibus fidei, minusque suspectæ advocatorum insidiæ forent. Sed illa dissimulari, quæ tum erat, potuit: nondum enim tantum dicendi lumen accesserat, ut etiam per obstantia [s] erumperet. Quare artes quidem et consilia lateant, et quidquid, si [t] deprehenditur, perit. Hac tenus eloquentia secretum habet. *Ver-* 6
borum quidem *delectus*, *gravitas sententiarum*, *figurarum elegantia*, aut non sunt, aut apparent: sed vel propter hoc ipsum ostentanda non sunt, quod apparent: aut si unum e duobus eligendum, causa potius laudetur, quam patronus. Finem tamen hunc præstabit orator, ut videatur

[o] lætius G. † Sed Kapp. [p] fuit G. [q] *Sic* G. cupidissimis Jens. cupidis minus *al.* ‡ unde illa dic. Kapp. [r] vera et Jens. [s] obstantiam G. [t] sic G.

IX, 4. *minus cupidis opinionis*] Cave ne ad *minus* adjungas nomen *opinionis*, qua re sententiam turbaveris. Sed qui *minus cupidi* sunt alienæ de se opinionis, illis *plus fructus venit*. Ut pecuniam, sic famam negligere in loco sapientis est.

5. *M. Antonius*] Qui *probabiliorem hoc populo orationem fore censebat suam, si omnino didicisse nunquam putaretur* &c. Cic. de Orat. 2, 1, ubi similia de Crasso. Præceptum Antonii forte in eo libro fuit, quem de eloquentia scriptum ab eo constat ex Cic. Orat. 5.

6. *causa—quam patronus*] Nimirum a judice, qui sit dominus rei. Finis enim patroni hic est, causam probare judici. Alia ratio est, ubi de ingenio tantum contenditur, de causa aliunde constat. Sicut v. g. cum in Regicidio Anglicano causa laudaretur Salmasii, patronus autem Miltonus; nemo est, puto, quin Miltonum se malit, hac quidem parte esse, quam Salmasium. Et potest causa ita desperata esse, ut ipsa placere nullo modo possit, possit vis et ingenium patroni tamen interim probari. Nimirum illud agit omni studio Fabius, ne quid aliud tirones fori spectent, quam victoriam: et vitium ætatis suæ dum reprimere studet, aliquantum ipse τῷ ἀμέτρῳ τῆς ἀγωγῆς videtur abripi.

optimam cauſſam optime egiſſe. Illud certum erit, neminem pejus agere, quam qui diſplicente cauſſa placet:
7 neceſſe eſt enim, extra cauſſam ſit, quod placet. Nec illo [u] faſtidio laborabit orator, non agendi cauſſas minores, tamquam [x] infra eum ſint, aut detractura ſit opinioni minus liberalis materia. Nam et ſuſcipiendi ratio juſtiſſima eſt, officium, et optandum etiam, ut amici quam minimas lites habeant: et abunde dixit bene, quiſquis [z] rei ſatis
8 fecit. At quidam, etiam ſi forte ſuſceperunt [a] negotia paullo ad dicendum tenuiora, extrinſecus adductis ea rebus circumliniunt, ac, ſi defecerint alia, conviciis implent vacua cauſſarum; ſi contingit, veris; ſi minus, fictis, modo ſit materia ingenii [b], mereaturque clamorem, dum dicitur. Quod ego adeo longe puto ab oratore perfecto, ut eum ne vera quidem objecturum, niſi id cauſſa exigit,
9 credam. Ea eſt enim prorſus *canina*, ut ait Appius, *eloquentia, cenſuram* [c] *maledicendi ſubire*: quod facientibus, etiam male audiendi [d] præſumenda patientia eſt. Nam et in ipſos ſit impetus frequenter, qui egerunt, et certe patroni petulantiam litigator luit. Sed hæc minora ſunt ipſo illo vitio animi, quo MALEdicus a malefico non diſtat,
10 niſi occaſione. Turpis voluptas, et inhumana, et nulli audientium bono grata: a litigatoribus quidem frequenter exigitur, qui ultionem malunt, quam defenſionem. Sed neque alia multa ad arbitrium eorum facienda ſunt. Hoc quidem quis hominum liberi modo ſanguinis ſuſti-
11 neat, petulans eſſe ad alterius arbitrium? Atqui etiam in advocatos partis adverſæ libenter nonnulli invehuntur: quod, niſi ſi [e] forte meruerunt, et inhumanum eſt reſpectu communium officiorum, et cum ipſi, qui dicit, inutile, (nam idem juris reſponſuris datur) tum cauſſæ contrarium, quia plane adverſarii, fiunt et inimici: et quantu-
12 lumcumque his virium eſt, contumelia augetur. Super

[u] ullo Jenſ. [x] tamquam *om.* G. quam tam Jenſ. [z] qui G. [a] ſuſceperint G. Jenſ. [b] ingenua Jenſ. [c] cognituram G. Jenſ. [d] audendi G. [e] *om.* G. Jenſ.

8. *conviciis implent*] Quod licitum fuiſſe ſuprà oſtendimus ad 6, 4, 13. Add. quæ diſputat ſuaviſſimi vir ingenii et exquiſitæ doctrinæ I. F. Chriſtius Noctt. Acadd. obſ. 5, p. 76. ſq.

9. *canina, ut ait Appius*] Servavit, quod Turnebianus hic commentator monuit, verba Appii etiam Salluſtius apud Nonium cap. 1, §. 298, in *Rabula*. Hinc *caninum ſtudium a veteribus dictum locupletiſſimum quemque allatrandi* apud Columellam præf. 9, ubi plura Schœttgenius et Buchnerus.

omnia perit illa, quæ plurimum oratori et auctoritatis et fidei affert, modeſtia, ſi a viro bono in rabulam latratoremque convertitur, compoſitus non ad animum judicis, ſed ad ſtomachum litigatoris. Frequenter etiam ſpecies libertatis deducere ad temeritatem ſolet, non cauſſis modo, ſed ipſis quoque, qui dixerunt, periculoſam. Nec 13
immerito Pericles ſolebat optare, ne quod ſibi verbum in mentem veniret, quo populus offenderetur. Sed quod ille de populo, id ego de omnibus ſentio, qui tantumdem poſſunt nocere. Nam quæ *fortia*, dum dicuntur, videbantur, *ſtulta*, cum læſerunt, vocantur. Nunc quia[f] va- 14
rium fere propoſitum agentium fuit, et quorumdam cura tarditatis, quorumdam facilitas temeritatis crimine laboravit; quem credam fore in hoc oratoris modum, tradere non alienum videtur. Afferet[g] ad dicendum curæ ſem- 15
per quantum plurimum poterit. Neque enim ſolum negligentis, ſed[h] et[i] mali, et in ſuſcepta cauſſa perfidi ac proditoris eſt, pejus agere, quam poſſit. Ideoque ne ſuſcipiendæ quidem ſunt cauſſæ plures, quam quibus ſuffecturum ſe ſciat. Dicet ſcripta, quum res patietur[l], plurima; et ut Demoſthenes ait, ſi continget, et ſculpta. Sed hoc aut primæ actiones, aut quæ in judiciis publicis 16
poſt interjectos dies dantur, permiſerint: at cum protinus reſpondendum eſt, omnia parari non poſſunt: adeo ut paullo minus promtis etiam noceat ſcripſiſſe, ſi alia ex diverſo, quam opinati fuerant[m], occurrerint. Inviti enim 17
recedunt a præparatis, et tota[n] actione reſpiciunt, requiruntque, num aliquid ex illis intervelli[o], atque ex tempore dicendis inſeri poſſit: quod ſi fiat, non cohæret, nec commiſſuris modo, ut in opere male juncto, hiantibus, ſed ipſa coloris inæqualitate detegitur. Ita nec liber eſt 18
impetus, nec cura contexta, et utrumque alteri obſtat. Illa enim, quæ ſcripta ſunt, retinent animum, non ſequuntur. Itaque in his actionibus *omni*, ut agricolæ di-

[f] qui Jenſ. [g] Affert *id.* [h] *om.* Jenſ. [i] *om.* G. [l] patiatur G. Jenſ. [m] fuerint *iid.* [n] nota G. Jenſ. [o] intervallis *iid.*

13. *Pericles ſolebat optare*] Plut. in vita p. 284, Ἀεὶ πρὸς τὸ βῆμα βαδίζων εὔχετο τοῖς θεοῖς μηδὲ ῥῆμα μηδὲν ἐκπεσεῖν ἄκοντος αὐτῷ πρὸς τὴν παροκειμένην χρείαν ἀνάρμοστον.

15. *ut Demoſthenes ait*] Nondum inveni, ubi? ſed multa Plutarchus in vita p. 1557, ſq. quam fugerit ex tempore dicere, quamque ea in re Periclem imitatus ſit.

17. *intervelli*] Merito ſic e Voſſianis libris emendavit Burmannus, et Fabio ſuum verbum reddidit, quod habet etiam 10, 7, 5. Ruſticorum alias verbum eſſe, Lexicon noſtrum docet.

18. *omni—pede ſtandum*] Non puto in rei ruſticæ, quos hodie habe-

19 cunt, *pede ſtandum eſt.* Nam cum in propoſitione ac refutatione cauſſa conſiſtat, quæ noſtræ partis ſunt, ſcripta eſſe poſſunt: quæ etiam reſponſurum adverſarium certum eſt, (eſt enim aliquando certum) pari cura refelluntur. Ad alia unum paratum [p] afferre poſſumus, ut cauſſam bene noverimus; alterum ibi ſumere, ut dicentem adverſa-
20 rium diligenter audiamus. Licet tamen præcogitare plura, et animum ad omnes caſus [q] componere: idque eſt tutius ſtilo, quo facilius et omittitur cogitatio, et transfertur. Sed ſive in reſpondendo [r] fuerit ſubito dicendum, ſive quæ alia ita exegerit ratio, numquam oppreſſum [s] ſe ac deprehenſum credet orator, cui diſciplina et ſtudium et
21 exercitatio dederit vires etiam facilitatis [t]: quemque armatum ſemper, ac velut in procinctu ſtantem, non magis umquam in cauſſis oratio, quam in rebus quotidianis ac domeſticis ſermo deficiet, nec ſe umquam propter hoc oneri ſubtrahet; modo ſit cauſſæ diſcendæ tempus, nam cetera ſemper ſciet.

X. Supereſt, ut dicam *de genere orationis.* Hic erat propoſitus a nobis in diviſione prima locus tertius: nam ita promiſeram, me de *arte*, de *artifice*, de *opere* dicturum. Cum ſit autem rhetorices atque oratoris opus *oratio*, plureſque ejus formæ, ſicut oſtendam; in omnibus his [u] et *ars* eſt et *artifex*: plurimum tamen invicem differunt, nec ſolum ſpecie, ut ſignum ſigno, et tabula tabulæ, et actioni actio; ſed genere ipſo, ut a Græcis Tuſcanicæ ſtatuæ, et
2 Aſianus eloquens Attico. Suos autem hæc operum genera, quæ dico, ut auctores, ſic etiam amatores habent: atque ideo nondum eſt perfectus orator, ac neſcio an ars ulla, non ſolum quia aliud in alio magis eminet, ſed quod non una omnibus forma placuit, partim conditione vel temporum vel locorum, partim judicio cujuſque atque
3 propoſito. Primi, quorum quidem opera non vetuſtatis modo gratia viſenda ſint, clari pictores fuiſſe dicuntur

[p] partum Jenſ. [q] cauſſas expon. *id.* [r] reſpondendis Jenſ. [s] preſſum G. Jenſ. [t] facultatis G. [u] *om.* G.

mus, ſcriptoribus hanc formulam legi: ſed res ipſa eſt v. g. in Columella 3, 20, 1; *Providentis eſt diverſa genera* vitium *deponere: neque enim unquam ſic mitis et temperatus eſt annus, ut nullo incommodo vexet aliquod vitis genus* &c. Geſner.

X, 3. *clari pictores*] De his, et ſtatuariis Plinius libris 34 et 35, et ex recentioribus Fr. Junius in Catalogo artificum libris de pictura ſubjuncto, itemque David. Durandus in Gallica ex Plinio picturæ hiſtoria. Nobis extra oleas Fabii vagari tanto minus lubet, quod et ipſe excurſione potius hic utitur, quam in ſuo verſatur opere.

Polygnotus atque *Aglaophon*, quorum ſimplex color tam ſui ſtudioſos adhuc habet, ut illa prope rudia, ac velut futuræ mox artis primordia maximis, qui poſt eos exſtiterunt, auctoribus [x] præferantur, proprio quodam intelligendi [z] (ut mea fert opinio) ambitu. Poſt *Zeuxis* atque 4
Parrhaſius non multum ætate diſtantes (circa Peloponneſia ambo tempora; nam cum Parrhaſio fermo Socratis apud Xenophontem invenitur) plurimum arti addiderunt. Quorum prior luminum umbrarumque inveniſſe rationem, ſecundus examinaſſe ſubtilius lineas traditur. Nam 5
Zeuxis plus membris corporis dedit, id amplius atque auguſtius [a] ratus, atque (ut exiſtimant) *Homerum* ſecutus, cui validiſſima quæque forma etiam in feminis placet. Ille vero ita circumſcripſit omnia, ut eum [b] *legumlatorem* vocent, quia deorum atque heroum effigies, quales ab eo ſunt [c] traditæ, ceteri, tamquam ita neceſſe ſit, ſequuntur. Floruit autem circa Philippum, et uſque ad ſucceſſores 6
Alexandri, pictura præcipue, ſed [d] diverſis virtutibus. Nam cura [e] *Protogenes*, ratione *Pamphilus* ac *Melanthius*, facilitate *Antiphilus*, concipiendis viſionibus (quas φαντασίας vocant) *Theon Samius* [f], ingenio et gratia, quam in ſe ipſe maxime jactat, *Apelles* eſt præſtantiſſimus. *Euphranorem* admirandum facit, quod et ceteris optimis ſtudiis inter præcipuos, et pingendi fingendique idem mirus artifex fuit. Similis in ſtatuis differentia. Nam duriora, et Tuſ- 7
canicis proxima *Calon* atque *Egeſias* [g], jam [h] minus rigida *Calamis* [i], molliora adhuc ſupra dictis *Myron* fecit. Diligentia ac decor in *Polycleto* ſupra ceteros: cui quamquam

[x] pictoribus præferant G. [z] modo *inf.* Jenſ. [a] anguſtius *iid.* [b] cum G. [c] *om.* Jenſ. [d] ex *inf.* G. Jenſ. [e] cum Jenſ. [f] Samnius G. [g] Hegias *conj. Broukh. ad Prop.* 3, 7, 10, *et probat Burm.* [h] lami frigida Jenſ. [i] Calinus G.

3. *intelligendi ambitu*] Ut videantur aliquid intelligere, nec rudes, ſed eleganter docti, et belli homines eſſe, talia laudant etiam, qui non probant. Plin. 34, 2, ſ. 3, de ære Corinthio, *Mira circa id multorum affectatio fuit. At mihi major pars eorum ſimulare eam ſcientiam videtur, ad ſegregandos ſe a cæteris magis, quam intelligere aliquid ibi ſubtilius.*

4. *apud Xenophontem*] Memorab. Socr. l. 3, c. 10.

5. *legumlatorem*] Sicut Polycleti ſtatuam *canona* dicebant Plin. 34, 8, ſ. 19.

6. *concipiendis viſionibus*] Vid. ſupra 6, 2, 29.

6. *ingenio et gratia*] Plin. 35, 10, ſ. 36, *Præcipua* Apellis *in arte* venuſtas *fuit, cum eadem ætate maximi pictores eſſent, quorum opera cum admiraretur, collaudatis omnibus, deeſſe illis unam illam* Venerem *dicebat, quam Græci* charita *vocant: cætera omnia contigiſſe, ſed hac ſola ſibi neminem parem.*

a pleriſque tribuitur [k] palma, tamen, ne nihil detrahatur,
8 deeſſe pondus putant. Nam ut humanæ formæ decorem addiderit ſupra verum, ita non expleviſſe [l] deorum auctoritatem videtur. Quin ætatem quoque graviorem dicitur refugiſſe, nihil auſus ultra leves [m] genas. At quæ *Poly-*
9 *cleto* defuerunt, *Phidiæ* atque *Alcameni* dantur. *Phidias* tamen diis, quam hominibus, efficiendis melior artifex traditur, in ebore vero longe citra æmulum, vel ſi nihil, niſi *Minervam Athenis*, aut *Olympium in Elide Jovem*, feciſſet: cujus pulchritudo adjeciſſe aliquid etiam receptæ religioni videtur: adeo majeſtas operis deum æquavit. Ad veritatem *Lyſippum* et *Praxitelem* acceſſiſſe optime affirmant. Nam *Demetrius* tamquam nimius in ea reprehenditur, et fuit ſimilitudinis, quam pulchritudinis, aman-
10 tior. In oratione vero ſi ſpecies intueri velis, totidem pene reperias ingeniorum, quot corporum, formas. Sed fuere quædam genera dicendi conditione temporum horridiora, alioqui magnam jam ingenii vim præ ſe ferentia. Hinc ſunt *Lælii*, *Africani*, *Catones*, *Gracchique*, quos tu licet *Polygnotos* vel *Calonas* [n] appelles. Mediam illam for-
11 mam teneant [o] *L. Craſſus*, *Q. Hortenſius*. Tum deinde effloreſcat non multum inter ſe diſtantium tempore oratorum ingens proventus. Hinc *vim* Cæſaris, *indolem* Cœlii, *ſubtilitatem* Callidii, *gravitatem* Bruti, *acumen* Sulpicii, *acerbitatem* Caſſii, *diligentiam* Pollionis, *dignitatem* Meſſalæ, *ſanctitatem* Calvi reperiemus. In his etiam, quos ipſi vidimus, *copiam* Senecæ, *vires* Africani, *maturitatem* Afri, *jucunditatem* Criſpi, *ſonum* Trachalli [p], *elegantiam* Secundi.

[k] tribuatur Jenſ. [l] explicuiſſe G. [m] lenes G. [n] Calones G. Jenſ. *Sed Græca terminatio in nomine Græco præferenda, ne* calones *quis Latinos intelligat, quod monet Burm.* [o] tenent G. [p] Trachali G. Jenſ.

9. *tamquam nimius*] In pulchritudine nimium eſſe poſſe artificem apertum eſt: ſed in ſimilitudine etiam nimius fuerit, ſi quis non nævos modo, ſed lichenas etiam et puſtulas, aliaque minuta corporis vitia, quæ quidem ad vultum et habitum corporis nihil pertinent, velit exprimere. Subit hic vitium quorundam ſimilitudinis artificum, qui, ut nobiliſſimis ſæculi ſuperioris exemplis utar, tum demum mirifice ſacros ſe vultus in numis expreſſiſſe videbantur, ſi alterum dependente ultra pectoris regionem labio deformem; alterum autem enormi naſo, cujus lacinia caput eſſet armatum, propoſuiſſent. Adeo facilius eſt vitia exprimere quam virtutes! Deinde ingenioſos putemus pueros, ſi qui vitioſum ſermonem, geſtum, vultum aliorum feſtive imitentur.

11. *elegantiam Secundi*] Non Plinii junioris, quem nominaturus, tanquam vivum et juniorem, non erat. Sed *Julii Secundi*, de quo 10, 1, 120, unde ſcilicet elogia eorum, qui hic laudantur, peti poſſunt.

At *M. Tullium*, non illum habemus *Euphranorem* circa 12
plurium artium ſpecies præſtantem, ſed in omnibus, quæ
in quoque laudantur, eminentiſſimum. Quem tamen et
ſuorum homines temporum inceſſere audebant ut tumi-
diorem, et Aſianum, et redundantem, et in repetitionibus
nimium, et in ſalibus aliquando frigidum, et in compoſi-
tione fractum, exſultantem, ac pene (quod procul abſit)
viro molliorem. Poſtea vero quam triumvirali proſcrip- 13
tione conſumtus eſt, paſſim qui oderant, qui invidebant,
qui æmulabantur, adulatores etiam præſentis potentiæ,
non reſponſurum invaſerunt. Ille tamen, qui jejunus a
quibuſdam et aridus habetur, non aliter ab ipſis inimicis
male audire, quam nimiis floribus et ingenii affluentia,
potuit. Falſum utrumque; ſed tamen illa mentiendi pro-
pior occaſio. Præcipue vero preſſerunt eum, qui videri 14
Atticorum imitatores concupierant [q]. Hæc manus, quaſi
quibuſdam ſacris initia, ut [r] alienigenam, et virum [s] ſuper-
ſtitioſum, devinctumque illis legibus inſequebatur [t]. Un- 15

[q] concupierunt G. [r] vel G. [s] parum ſtatioſum *V. C. Alm.* me-
trorum ſuperſtit. *Obr.* [t] inſequebantur Jenſ. *non male. Syneſis.*

13. *nimiis floribus*] Compara 10, 1, 62, et adde de Cicerone 12, 1, 22.

14. *alienigenam, et virum ſuperſtitioſum*] *Alienigenam*, minime Atticum, ſed alterius generis ex Aſia. Sed quid ſibi vult *ſuperſtitioſum?* Veniebat in mentem, *ſuperſtitioſos* ab eo quod *ſuperſtat*, ſupereſt, abundat, dictos videri Servio, quod probat in Etymologico G. I. Voſſius. Quid ſi igitur *ſuperſtitioſum* vocaverint hoc ſenſu Ciceronem, h. e. nimis abundantem, et ultra modum plenum? Sed ita non reſpondet alterum illud *devinctum legibus*. Nihil itaque novi rectius eo, quod Celeberrimus Burmannus monuit, legi poſſe *et parum ſuperſtitioſum* &c. Nimirum Attici illi, qui ſolos ſe hoc nomine dici volebant, *ſuperſtitioſi* erant et *devincti* quibuſdam, quas finxerant, dicendi legibus. His *parum* ſimilis erat Cicero. Probemus illud ex laudato modo Tullii Bruto, c. 82, ubi de *Calvo, qui ſe Atticum dici volebat, ejus oratio*, inquit, *nimia religione* (ea quidem eſt *ſuperſtitio*) *attenuata*. Ad *leges* autem quaſdam referas, quod paullo ante de eodem dicitur, *Accuratius quoddam dicendi et exquiſitius adferebat genus: quod quamquam ſcienter eleganterque tractabat, nimium tamen inquirens in ſe, atque ipſe ſeſe obſervans, metuenſque ne vitioſum colligeret, etiam verum ſanguinem deperdebat*. Item, *Sanitatem, et integritatem, quaſi religionem et verecundiam* probant, ſed incidunt in genus *fractum, minutum, in ipſa concinnitate puerile*. Ponamus etiam ex Orat. 8, Atticorum illam rationem cum ſuo exceſſu vel in pravum deflexione: *Athenienſium ſemper fuit prudens ſincerumque judicium—eorum* religioni *cum ſerviret orator*—c. 8. Ad *Atticorum aures teretes et* religioſas *qui ſe accommodant, ii ſunt exiſtimandi Attice dicere*. Ita *tenues et circumſpectos* mox vocat noſter ſ. 23. Hæc qui ſequuntur, in hæc qui incidunt, iis Cicero *alienigenæ, parum ſuperſtitioſus, parum legibus* illis ſuis *devinctus videtur*.

de nunc quoque aridi, et exſucci, et exſangues (hi ſunt enim, qui ſuæ imbecillitati ſanitatis appellationem, quæ eſt maxime contraria, obtendant) quia clariorem vim eloquentiæ, VELUT ſolem, ferre non poſſunt, umbra magni nominis deliteſcunt: quibus quia multa, et pluribus locis Cicero ipſe reſpondit, tutior mihi de hoc differendi brevi-
16 tas erit. Et antiqua quidem illa diviſio inter *Aſianos* atque *Atticos* fuit; cum hi preſſi et integri, contra inflati illi et inanes haberentur; et [u] in his nihil ſuperflueret, illis judicium maxime [v] ac modus deeſſet. Quod quidam [x], quorum et *Santra* [z] eſt, hoc putant accidiſſe, quod, paullatim ſermone Græco in proximas Aſiæ civitates influente, nondum ſatis periti loquendi facundiam concupierint: ideoque ea, quæ proprie ſignari poterant, circuitu cœpe-
17 rint enuntiare, ac deinde in eo perſeverarint. Mihi autem orationis differentiam feciſſe et dicentium et audientium naturæ videntur, quod *Attici* limati quidem et emuncti nihil inane aut redundans ferebant. *Aſiana* gens tumidior alioqui atque jactantior, vaniore etiam dicendi
18 gloria inflata eſt. Tertium mox, qui hæc dividebant, adjecerunt *genus Rhodium*: quod velut medium eſſe atque [a] ex utroque mixtum volunt. Neque enim *Attice* preſſi, neque *Aſiane* ſunt abundantes, ut aliquid habere videan-
19 tur gentis, aliquid auctoris. *Æſchines* enim, qui hunc exſilio delegerat locum, intulit eo ſtudia Athenarum, quæ, VELUT fata quædam cœlo terraque degenerant, ſaporem illum Atticum peregrino miſcuerunt. Lenti ergo quidem [b] ac remiſſi, non ſine pondere tamen: neque fontibus puris, neque torrentibus turbidis, ſed lenibus ſtagnis ſimi-
20 les habentur. Nemo igitur dubitaverit, longe eſſe optimum genus Atticorum. In quo ut eſt aliquid inter ipſos

[u] *om.* G. Jenſ. [v] maximum Jenſ. [x] quidem *id.* [z] Stantra G. Sanctra Jenſ. Sancta Kapp. Satira *Voſſ.* 3. [a] velut G. [b] quidam G. Jenſ.

15. *Cicero ipſe reſpondit*] Iis ipſis locis, quos modo laudavimus.

16. *quorum et Santra eſt*] Feſtinatione, quod ſæpe mihi uſu venit, erravi, cum hunc locum inter Nodos Quinctilianeos retuli: quem tanto facilius ſolvit, qui Gordium haud unum extricavit, Heumannus meus, oſtenditque mihi nobilem Grammaticum *Santram*, Feſto, Hieronymo, vitæ Terentii ſcriptori antiquo, aliiſque laudatum. Scilicet ex iis, quæ per otium quærenda mihi ſumſeram, improvide et hic et unus itemque alter præterea locus in illum indiculum tranſcriptus eſt, quem in ipſo itineris procinctu cum eſſem, typographo dedi Parergis Gottingenſibus inſerendum, cujus rei pluſcula habet impreſſa ſibi veſtigia.

commune, id est, judicium acre, terſumque; ita ingenio-
rum plurimæ formæ. Quapropter mihi falli multum vi- 21
dentur, qui ſolos eſſe *Atticos* credunt tenues, et lucidos,
et ſignificantes, ſed quadam eloquentiæ frugalitate con-
tentos, ac ſemper manum intra pallium continentes. Nam
quis erit hic *Atticus?* Sit *Lyſias*; hunc enim amplectun-
tur [c] amatores iſtius nominis modum. Non [d] igitur jam
uſque ad *Coccum* [e] et *Andocidem* remittemur [f]? Interro- 22
gare tamen velim, an Iſocrates [g] *Attice* dixerit? Nihil
enim tam eſt *Lyſiæ* diverſum. Negabunt? At ejus ſchola
principes oratorum dedit. Quæratur ſimilius aliquid.
Hyperides Atticus? Certe. At plus indulſit voluptati.
Tranſeo plurimos, *Lycurgum*, *Ariſtogitona*, et his priores,
Iſæum [h], *Antiphontem:* quos ut homines, inter ſe genere
ſimiles, differentes dixeris ſpecie. Quid ille, cujus modo 23
fecimus mentionem, *Æſchines?* nonne his latior et au-
dentior, et excelſior? Quid denique *Demoſthenes?* non [i]
cunctos illos tenues et circumſpectos, vi, ſublimitate, im-
petu, cultu, compoſitione ſuperavit? non inſurgit locis?
non figuris gaudet? non tranſlationibus nitet? non ora-
tione ficta dat carentibus [k] vocem? non illud jusjuran- 24
dum per cæſos in *Marathone* ac *Salamine* propugnatores
reipublicæ, ſatis manifeſto docet præceptorem ejus *Plato-
nem* fuiſſe? Quem ipſum num *Aſianum* appellabimus,
plerumque inſtinctis divino ſpiritu vatibus comparandum?
Quid *Periclea?* ſimilemne credimus *Lyſiacæ* gracilitati,
quem fulminibus et cœleſti fragori comparant Comici,
dum illi conviciantur [l]? Quid eſt igitur, cur in iis de- 25
mum, qui tenui venula per calculos fluunt, *Atticum ſapo-
rem* putent? ibi demum *thymum redolere dicant?* Quos
ego exiſtimo, ſi quod in his finibus uberius invenerint ſo-
lum, fertilioremve ſegetem, negaturos *Atticam* eſſe, quod
plus, quam acceperit, ſeminis reddat, quia hanc ejus ter-
ræ fidem *Menander* eludit. Itaque ſi quis nunc ad eas 26

[c] amplectimur G. [d] *Vid. leg.* Num. [e] Cocum Kapp. [f] remit-
tentur G. [g] Socrates Jenſ. [h] Iſcum G. *ex* Iſeum. [i] nonne Jenſ.
[k] tacentibus G. Jenſ. *et plerique.* carentibus *primus quod obſervarim Vaſcoſan.*
1542. *f. quem ſequuntur alii.* [l] convicientur *id.*

21. *manum intra pallium*] Vid. ſupra 11, 3, 138.

21. *iſtius nominis modum*] Menſuram omnis ejus, quod *Atticum* vocari debeat, aiunt eſſe Lyſiam. Cæterum ſimillima hæc diſputatio Tullianæ in Oratore c. 9, qui locus comparandus eſt.

24. *illud jusjurandum*] Vid. 9, 2, 62. 11, 3, 168. Illud de Periclis fulminibus illuſtramus ad 2, 16, 19.

25. *terræ fidem*] *Fides certa ſegetis* apud Horat. Od. 3, 16, 30,

Demoſthenis virtutes, quas ille ſummus orator habuit, tamen quæ defuiſſe ei, ſive ipſius natura, ſive lege civitatis videntur, adjecerit, ut affectus concitatius moveat, audiam dicentem, *Non fecit hoc Demoſthenes?* et ſi quid exierit numeris aptius; fortaſſe non poſſit; ſed tamen ſi quid exierit; non erit *Atticum?* Melius de hoc nomine
27 ſentiant, credantque *Attice dicere eſſe optime dicere.* Atque in hac tamen opinione perſeverantes Græcos magis tulerim. *Latina* mihi *facundia*, ut inventione, diſpoſitione, conſilio, ceteris hujus generis artibus ſimilis Græcæ, ac prorſus diſcipula [l] ejus, videtur: ita circa rationem eloquendi vix habere imitationis locum. Namque eſt ipſi ſtatim ſonus durior [m], quando et jucundiſſimas ex Græcis [n] literas [o] non habemus, vocalem alteram, alteram [p] conſonantem, quibus nullæ apud eos dulcius ſpirant: quas mu-
28 tuari ſolemus, quoties illorum nominibus utimur. Quod cum contingit, neſcio quo modo velut [q] hilarior protinus renidet [r] oratio, ut in *Zephyris* et [s] *Zopyris*, quæ ſi noſtris literis ſcribantur, ſurdum quiddam [t] et barbarum efficient [u], et velut in locum earum ſuccedent [x] triſtes et hor-
29 ridæ, quibus Græcia caret. Nam illa, quæ ſexta eſt noſtrarum, pene non humana voce, vel omnino non voce potius, inter diſcrimina dentium efflanda eſt: quæ etiam cum vocalem proximam accipit, quaſſa quodammodo,

[l] diſciplina G. [m] dulcior *Aſc.* 1519, *f. Lugd.* 1538, 8. *et al. ap. Burm. et probat Gibſon. Male.* [n] υ et ζ *inf. Lugd.* 1538, 8. *et al. ap. Burm. Male. Quid enim opus erat verbis quæ ſequuntur*, vocalem alteram *&c.* [o] literis G. [p] *om.* Jenſ. [q] *om.* G. Jenſ. [r] revidet Jenſ. [s] Zopyriſque *id.* [t] quidem *id.* [u] ſonum *inf.* G. Jenſ. [x] ſuccedunt G. Jenſ.

non minus quam *fundus mendax* apud eundem Od. 3, 1, 30, nota ſunt. Sed et Plinius Paneg. 32. 4, *fallacem unius anni fidem* de ſterilitate Ægypti dixit. Menander jocatus videtur in *fidem terræ Atticæ*, quæ depoſitum cum fide (licet non cum fœnore) reddat. Sterilem enim fuiſſe et apibus quam vervecibus aut bubus opimis commodiorem, eaque de cauſa θεσμὸς non minus quam παιδείας συντρόφους Atticos, pervulgatum eſt.

27. *jucundiſſimas ex Græcis literas*] Quod Y et Z nominant editiones quædam, etiam hoc nomine reprehendendum, quod Z hic non intelligi manifeſtum ſit attendentibus. Occurrit illa quidem in *Zephyris* pariter ac *Zopyris*. Sed ſi noſtris h. e. Latinis literis ſcribantur, ſucceduntne tales, quibus Græcia caret? non puto. Nam Z Græcorum in SD vel DS vel TS denique mutari, inauditum, puto, eſt; quoties in S tranſit, non poteſt dici ſuccedere literam, qua Græcia careat. Quid ergo? Ypſilo ſuccedit V Latinum, cujus vim ſimplicium nulla exprimat, τῷ Φ autem ſufficitur nonnunquam F, ut in *fama*, *fure*, *ferendo* &c.

utique quoties aliquam conſonantium [z] frangit, ut [a] in hoc ipſo *frangit* [a], multo ſit horridior. *Æolicæ* quoque literæ, qua *ſervum cervumque* dicimus, etiamſi forma a nobis repudiata eſt, vis [b] tamen nos ipſa perſequitur. Duras et illa ſyllabas facit, quæ ad conjungendas demum ſubjectas ſibi vocales eſt utilis, alias ſupervacua, ut [c] *equos* ac [d] *equum* ſcribimus, cum ipſæ etiam hæ vocales duæ efficiant ſonum, qualis apud Græcos nullus eſt, ideoque ſcribi illorum literis non poteſt. Quid? quod pleraque nos illa, quaſi mugiente, litera cludimus [e] *M* [f], qua nullum Græce verbum cadit? At illi *N*, jucundam, et in fine præcipue, quaſi tinnientem [g] illius loco ponunt, quæ eſt apud nos rariſſima in [h] clauſulis. Quid? quod [i] ſyllabæ noſtræ in [i] *B* literam, et *D* innituntur [m] adeo aſpere, ut plerique non antiquiſſimorum [n] quidem, ſed tamen veterum, mollire tentaverint, non ſolum *averſa* [o] pro *abverſis* dicendo, ſed et in

30

31

32

[z] conſonantem Jenſ. [a] *Sic* G. Jenſ. *it. Vaſcoſ.* 1542, *f. et marg. Baſ.* ut—frangit *om. al.* [b] vix Jenſ. [c] *om.* G. [d] æque cur G. [e] cudimus Jenſ. elidimus Baſil. [f] in Jenſ. *et* G. *a ſecunda manu.* [g] timentem G. Jenſ. [h] in clauſulis *om.* G. [i] *om.* G. [i] *om. id.* [m] immittuntur G. *a dictante.* [n] antiquorum Jenſ. [o] adverſa pro adv. G. 2. Jenſ. apverſa *et in marg.* aſverſa pro abv. *Aſc.* 1519, *f.* aſverſa *Lugd.* 1528, 8. *Gryph. Colin.*

29. *conſonantium frangit*] Quid hoc ſit, jam ſupra 1, 4, 11, nos interpretatos putamus: rationem vocis explicare forte difficile eſt. Melius mihi videbar intelligere, ſi cogitarem in *fr*, *pr*, *tr*, et ſimilibus inter ſe junctis, vibrari quaſi poſteriorem literam, eaque re tremulum ſonum atque ſtridulum, qualis eſt a fractis corporibus, edi. Cæterum repetitio verbi *frangit* mutilando huic loco occaſionem dedit, quo facto obſcurior multo redditus eſt.

29. *Æolicæ literæ*] *Digamma*, de quo ſupra 1, 4, 7 et 14. *Serdum*, *Cerqum* ſcribi volebat Claudius.

31. *litera cludimus M*] Ut accuſativos ſingulares et plurales genitivos, quos Græci in N finiunt. Simile quid in Hiſpanorum et Portugallorum conſuetudine obſervatur, cum hi M ſuum terminationibus quorundam vocabulorum pro N illorum ſubſtituant.

32. *averſa pro abverſis*] Sic fuerit exemplum literæ B. Sed ſi exemplum ꝝ D hic poſtulari dicas, cum proximum ad B pertineat (in primis cum *adverſis* omnes prope agnoſcant) poſſis legere *arverſa* pro *adverſis*. Ut Cato RR. 135, *ubi arvectum erit*. Add. c. 138, *arvehant ligna*. Qua de re Velius Longus Orthogr. p. 327, Urſin. (p. 2232, Putſch.) D *non minus in R literam tranſit—apud antiques in* arvorſo *et* arvorſario: *Unde et pro* audiculis *ab* audiendo, auriculas *dicimus, et* meridiem *pro* medio die *loquimur*. Agit ibid. de verbo *arceſſo*. Sic in SC. de Bacchanalibus ſunt ARF. ARFUISSE, ARVORSUM, pro *adfuerunt* &c. Locus claſſicus eſt Priſcian. 1, p. 559, Putſch. ubi de *arceſſo*, laudatque *arvenas*, *arventores*, *arvocatos*, *arfines*, *arfari*, *arvelare*.

præpositione *B* literæ absonam † et ipsam *S*‡ subjiciendo.
33 Sed accentus quoque P cum rigore quodam, tum similitudine ipsa minus suaves habemus, quia ultima syllaba nec acuta umquam excitatur, nec flexa circumducitur, sed in gravem, vel duas graves cadit semper. Itaque tanto est sermo Græcus Latino jucundior, ut nostri poetæ, quoties dulce carmen esse voluerunt, illorum id nominibus exor-
34 nent. His illa potentiora, quod res plurimæ carent appellationibus, ut eas necesse sit transferre, aut circumire: etiam in iis, quæ denominata sunt, summa paupertas in eadem nos frequentissime revolvit: at illis non verborum modo, sed linguarum etiam inter se differentium copia est.
35 Quare qui a Latinis exiget illam gratiam sermonis *Attici*, det mihi in eloquendo eamdem jucunditatem, et parem

† adsonam G. 2. *Vid. leg.* ob sonum. ‡ F G. Jens. G. 2. Bas. P Kapp. P *om.* G.

32. *in præpositione*] *In præpositione* A *B literæ* accessoriæ *subjicitur et ipsum S* ut fiat ABS, *ob sonum* int. molliorem. Sic quidem puto legendum: quis enim, quæso, *mollire* se putat literam vel syllabam, *absona* alia litera *subjicienda?* aut cur *S* est absona? Posterius hoc viderunt, qui pro S maluerunt F legere, cui modo maledixerat noster. Sed non omitti debet Werlhofii mei conjectura et interpretatio: *Sed et in præpositione* (nominis) *absonam, B literæ absonam et ipsam F subjiciendo*, ut *absonam* primo materialiter, ut aiunt, supponatur, deinde formaliter, quod cum parum observaret librarius, semel omiserit. Nimirum pronuntiatum ait *Assonam:* aut si S malis, *Assonam:* illud putat hic significare *subjicere*, quod in formulis illis, ubi *testamentum* vel *epistola* dicitur *subjici*. Doctissimus Heusingerus probat lectionem Gothani secundi, *b literæ* adsonam *et ipsam f subjiciendo:* credo et ipsum *subjicere* hic intelligere pro substituere.

33. *in gravem, vel duas graves*] *In gravem*, quoties penultima longa accentum eadem habet; *in duas graves*, quoties brevi penultima in antepenultimam accentus rejicitur. Nimirum vel ex hoc loco rectam de gravi accentu Græcorum, a quo dicuntur et nomina et verba βαρύτονα, sententiam haurire licuit.

33. *poetæ — exornent*] Hic est velut fundus multarum emendationum Horatii, quas quarto animadversionum suarum capite doctissimus Cuningamus proposuit. *Nomina Græcorum* nimirum hic sunt quæ terminantur in *os, on, an, a, en* pro Latinis *us, um, am, em*. Multus hic fuit Dan. Vechnerus, et nuperus ipsius editor, Cl. Heusingerus, cujus amicitia etiam Fabii nostri quibusdam locis profuit.

34. *in iis, quæ denominata sunt*] Tenta, qui dubitas, totidem denominatis et adjectivis nominibus, reddere ista Xenophontis, Memor. Socr. 3, 1, ubi dicit imperatorem esse debere παρασκευαστικὸν, πορισικὸν τῶν ἐπιτηδείων τοῖς στρατιώταις, μηχανικὸν, ἐργαστικὸν, καρτερικὸν, φυλακτικὸν, προστατικὸν, ἐπιθετικὸν, τακτικὸν, it. c. 3, dic mihi eodem modo ἰατρικώτατον, et κυβερνητικώτατον, et γεωργικώτατον κ. τ. λ. Ludunt profecto, si qui Latina Græcis comparare hac parte audent.

copiam. Quod ſi negatum eſt, ſententias aptabimus iis vocibus, quas habemus, nec rerum nimiam tenuitatem, ut non dicam pinguioribus, fortioribus certe verbis miſcebimus, ne virtus utraque pereat ipſa confuſione. Nam 36
quo minus adjuvat ſermo, rerum inventione pugnandum eſt. Senſus ſublimes variique eruantur. Permovendi omnes affectus erunt, oratio tranſlationum nitore illuminanda [q]. Non poſſumus eſſe tam graciles? ſimus fortiores. Subtilitate vincimur? valeamus pondere. Proprietas [r] penes illos eſt certior [s]? copia vincamus. Inge- 37
nia Græcorum, etiam minora, ſuos portus habent? nos plerumque majoribus velis moveamur: validior ſpiritus noſtros ſinus tendat. Non tamen alto ſemper feremur: nam et litora interim ſequenda ſunt. Illis facilis per quælibet vada acceſſus, ego aliquid, non multo tamen, altius, in quo mea cymba non ſidat [t], inveniam. Neque 38
enim, ſi tenuiora hæc ac preſſiora Græci melius, in eoque vincimur ſolo, et ideo in comœdiis non contendimus, prorſus tamen omittenda pars hæc orationis, ſed exigenda ut optime poſſumus: poſſumus autem rerum et [u] modo et [x] judicio eſſe ſimiles: verborum gratia, quam in ipſis non habemus, extrinſecus condienda [z] eſt. An [a] non in 39
privatis et acutus [b], et non aſper, et non indiſtinctus, et non ſupra modum elatus M. Tullius? non in M. Callidio inſignis hæc virtus? non Scipio, Lælius, Cato in eloquendo [c] velut Attici Romanorum fuerunt? Cui porro non ſatis eſt, quo nihil eſſe melius poteſt? Ad hoc [d] qui- 40
dam nullam eſſe naturalem putant eloquentiam, niſi quæ ſit quotidiano ſermoni ſimillima, quo cum amicis, conjugibus, liberis, ſervis loquamur [e], contenti promere animi voluntatem, nihilque arceſſiti et elaborati requirentes: quidquid huc ſit adjectum, id eſſe affectationis [f], et ambitioſæ in loquendo jactantiæ, remotum a veritate, fictumque ipſorum gratia [g] verborum, quibus ſolum a natura ſit officium attributum, ſervire ſenſibus: SICUT athletarum 41
corpora etiamſi validiora fiant exercitatione, et lege quadam ciborum, non tamen eſſe naturalia, atque ab illa ſpe-

[q] eſt *inſ.* Jenſ. [r] proprietatis Jenſ. [s] certiore G. [t] conſidat Jenſ. [u] *om. id.* [x] in *inſ. id.* [z] concidenda Jenſ. condicenda *Locat. et al. ap. Burm. Quid ſi* conducenda *h. e. concilianda?* [a] At *id.* [b] acutus *id.* [c] loquendo G. Jenſ. [d] adhuc Jenſ. [e] loquimur G. Jenſ. [f] affectionis Jenſ. [g] gratiarum Jenſ.

37. *ſuos portus habent*] Ubi tuta ſint, ubi in tenui opere, ſtilo gracili, gloria ſit, gratia certe et venuſtas.

cie, quæ sit concessa hominibus, abhorrere. Quid enim, inquiunt[h], attinet circuitu res ostendere, et translationibus, id[i] est, aut pluribus aut alienis verbis, cum sua cui-
42 que sint assignata nomina? Denique antiquissimum quemque maxime secundum naturam dixisse contendunt, mox poetis similiores extitisse, etiamsi parcius, simili tamen ratione falsa et impropria virtutes[l] ducentes. Qua[m] in disputatione nonnihil veri est, ideoque non tam procul, quam fit a quibusdam, recedendum a[n] propriis atque
43 communibus. Si quis tamen (ut in[o] loco dixi compositionis) ad necessaria, quibus nihil minus est, aliquid melius adjecerit, non erit hac calumnia reprehendendus. Nam mihi aliam quamdam videtur habere naturam sermo vulgaris, aliam viri eloquentis oratio: qui[p], si res indicare[q] modo satis esset, nihil ultra verborum proprietatem elaboraret: sed cum debeat delectare, movere, in plurimas animum audientis species impellere, utetur iis quoque adjutoriis, quæ ab eadem sunt nobis concessa natura.
44 Nam et lacertos exercitatione constringere, et augere vires, et colorem[r] trahere, naturale est: ideoque in omnibus gentibus alius alio facundior habetur, et eloquendo[s] dulcis magis. Quod si non eveniret, omnes pares essent, et idem omnes deceret. At loquuntur, et servant[t] personarum discrimen: ita quo quisque plus efficit dicendo,
45 hoc magis secundum naturæ[u] eloquentiam dicit. Quapropter ne illis quidem nimium repugno, qui dandum putant nonnihil esse temporibus atque auribus, nitidius aliquid atque affectatius[x] postulantibus. Itaque non solum ad priores Catonem[y] Gracchosque, sed ne ad hos quidem oratorem alligandum puto. Atque id feciſſe M. Tullium video, ut cum omnia[z] utilitati, tum partem quamdam delectationi daret, cum † et ipsam se rem agere

[h] inquit *id.* [i] idem pluribus et G. [l] virtute G. Jens. [m] Quia Jens. [n] aut *id.* [o] illo *inf.* G. [p] cui G. Jens. [q] judicare Jens. [r] calorem *id.* [s] loquendo G. [t] salvant G. Jens. *gloſſa monachalis.* [u] naturam eloquentiæ G. *et plur. MSS. ap. Burm. quod fere eſt ut præferam.* [x] effectius G. *pulchre!* affectius *MSS. quidam ap. Burm.* affectibus Jens. [y] Catone Gracchisque *Obr.* [z] omnium G. Jens. † Et cum suam rem agere diceretur *conj. Burm.*

43. *in loco compoſitionis*] 9, 4, tum in principio capitis tum in fine.

44. *lacertos—conſtringere*] Unde *corpora* ipsa fiunt *colorata, et adſtricta, et lacertis expreſſa* 8, pr. 19. Add. 8, 3, 10.

45. *Catonem Gracchoſque*] Jungit etiam in tali re 8, 5, 33. *Ad hos quidem*, i. e. qui nuper fuere et nunc sunt, ut sæpe Cicero.

45. *cum et ipſam ſe rem*] Cicero

diceret (agebat autem maxime[a]) litigatoris. Nam hoc 46
ipso proderat, quod placebat. Ad cujus voluptates nihil
equidem quod addi possit[b] invenio, nisi ut sensus nos qui-
dem dicamus plures. Neque enim fieri potest salva trac-
tatione caussæ et dicendi auctoritate, si[c] crebra hæc lu-
mina et continua fuerint, ut[d] non invicem offecerint[e].
Sed me hac tenus cedentem nemo insequatur ultra: do 47
tempori, ne crassa[f] toga sit; [g]non serica: ne intonsum
caput; non in[h] gradus atque annulos[i] totum comtum:
cum in eo, qui[j] se non ad luxuriam ac libidinem refe-
rat[m], eadem speciosiora quoque sint, quæ honestiora.
Ceterum hoc quod vulgo *sententias* vocamus, (veteribus, 48
præcipueque Græcis in usu non fuit, apud Ciceronem[n]
invenio) dum rem contineant, et copia non[o] redundent,
et ad victoriam spectent, quis utile neget? Feriunt ani-
mum, et uno ictu frequenter impellunt, et ipsa brevitate
magis hærent, et dictione[p] persuadent. Ac sunt qui hæc 49
excitatiora lumina, etiamsi dicere permittant, a compo-
nendis tamen orationibus excludenda arbitrentur. Quo-
circa mihi ne hic quidem locus intactus est omittendus,
quod plures eruditorum aliam esse dicendi rationem, aliam
scribendi putaverunt: ideoque in agendo clarissimos quos-
dam nihil posteritati mansurisque [mox †] literis reli-
quisse, ut *Periclem* et *Demadem:* rursus alios ad compo- 50
nendum optimos, actionibus idoneos non fuisse, ut *Iso-
cratem:* præterea in agendo plus impetus[q] posse plerum-
que, et petitas vel paullo licentius voluptates; commo-
vendos enim esse, docendosque ‡ animos imperitorum: at

[a] rem G. [b] posset G. [c] non *inf.* G. Jens. [d] et inv. G. Jens.
[e] effecerint G. [f] nigra Jens. [g] ut *inf.* G. [h] smaragdus Jens.
[i] annuli centum sint cum eo Jens. [j] quod si G. Jens. [m] referas *iid.*
[n] enim *inf. iid.* [o] *om.* Jens. [p] dejectione G. † *Videtur otiosum, et nescio unde irrepsisse.* [q] impetum pler. G. Jens. ‡ ducendosque *conj. Burm. et firmat ad Ovid. Met.* 11, 2.

dicebat, se etiam cum delectationi partem quandam suæ orationis daret, rem agere litigatoris; agebat autem, Fabio judice, maxime. Nimirum et Cicero dicebat, et firmat Fabius, delectandis in loco auditoribus, judicibus præsertim, rem agi litigatoris: quo enim quis delectatur, illi favet, cui favet illum cupit vincere, illi credit, si judex sit, facilius. Itaque nihil muto.

46. *sensus — plures*] Sententias, de quibus 8, 5, ubi ad finem capitis eadem fere quæ hic monet. Illud *Neque enim* videtur ita connectendum. Ad Tullii voluptates nihil addi potest, nisi ut sensus, id est, sententias *plures* dicamus: *plures* inquam, non *meras* et perpetuas. *Neque enim fieri potest* &c. Hoc indicant, quæ sequuntur, *Do tempori, ne crassa toga sit, non* ideo statim do, ut *serica.*

quod libris dedicatur, et in exemplum editur[r], terſum ac limatum, et ad legem ac regulam compoſitum eſſe oportere; quia veniat in manus doctorum, et judices[s] artis[t]
51 habeat artifices. Quin illi ſubtiles, ut ſimiles ac multi[u] perſuaſerunt magiſtri, παράδειγμα dicendo, ἐνθύμημα ſcribendo eſſe aptius[x], tradiderunt. Mihi unum atque idem videtur *bene dicere*, ac *bene ſcribere*: neque aliud eſſe oratio ſcripta, quam monumentum[z] actionis habitæ. Itaque nullas non (ut opinor) debet habere virtutes. Non dico, nulla[a] vitia. Nam[b] imperitis placere aliquando quæ vi-
52 tioſa ſunt ſcio. Quo differant igitur? Quod[c] ſi mihi des concilium judicum ſapientum, perquam multa recidam ex orationibus non Ciceronis modo, ſed etiam ejus, qui eſt ſtrictior multo, Demoſthenis. Neque enim affectus omnino movendi erunt, nec aures delectatione mulcendæ, cum etiam procœmia[d] ſupervacua eſſe apud tales, Ariſtoteles exiſtimet: non enim trahentur his illi ſapientes: proprie et ſignificanter rem indicare, probatione colligere,
53 ſatis eſt. Cum vero judex detur aut populus, aut ex populo, laturique ſententiam indocti ſæpius, atque interim ruſtici: omnia, quæ ad obtinendum quod[e] intendimus, prodeſſe credemus[f], adhibenda ſunt, eaque etiam[g] cum dicemus[h], promenda[i], et cum ſcribemus, ut doceamus
54 quo modo[l] dici oporteat. An *Demoſthenes*[m] male fic egiſſet ut ſcripſit? aut *Cicero*[n]? aut eos præſtantiſſimos oratores alio quam ſcriptis cognoſcimus? Melius egerunt igitur, an pejus? nam ſi pejus, ſic potius[o] oportuit dici, ut ſcripſerunt: ſi[p] melius, ſic oportuit ſcribi, ut dixerunt.
55 Quid ergo? Semper ſic aget orator, ut ſcribit[q]? Si licebit, ſemper: quod ſi impediant[r] brevitate tempora a ju-

[r] redditur Jenſ. [s] judicis artes G. [t] ſibimet ac multis *vid. leg.* ſibi ac multis *jam conj. Burm.* [u] multos G. [x] altius G. a tuis Jenſ. [z] momentum G. monumenta Jenſ. [a] *om.* G. Jenſ. [b] Non G. [c] *om. id.* [d] procœmium ſupervacuum Jenſ. [e] quæ Jenſ. [f] credimus G. Jenſ. [g] *Vid. leg.* et tum, cum dic. [h] dicimus G. Jenſ. [i] *om.* G. *Voſſ.* 2. [l] ſcribi *inſ.* G. *ſed puncta ſubduxit manus emendatrix, quibus abeſſe illud debere ſignificatur. Quoties talia puncta evaneſcunt?* [m] *Sic* G. Kapp. *Voſſ.* 2. *Lugd.* 1528, 8. *Obr. niſi quod* vellem G. *Sed* male *habet etiam Aſc.* 1519, *f.* malle Jenſ. Demoſthenem mallem ſic egiſſe *al. Itaque nec opus eſt, elegante licet, conjectura Rollini*, An Demoſthen. nollem ſic egiſſe. [n] *Sic Lugd.* 1528, 8. *et Obr.* Ciceronem *al.* [o] *om.* G. [p] ſi—oportuit *om.* G. [q] ſcribet G. *recte.* [r] expediant G.

52. *procœmia ſupervacua*] Vid. 4, 1, 72.

53. *ut doceamus quo modo dici oporteat*] *Eſt enim oratio actionis exemplar, et quaſi ἀρχέτυπον*, Plin. epiſt. 1, 20, 9, quo in loco plura diſputat in præceptoris ſui ſententiam.

dice data: multum ex eo quod potuit dici, recidetur[s]; editio habebit omnia. Quæ autem ſecundum naturam judicantium dicta ſunt, non ita poſteris tradentur, ne[t] videantur propoſiti fuiſſe, non temporis. Nam id quoque 56
plurimum refert, quo modo judex audire velit: atque ei[u] vultus ſæpe ipſe rectus[x] eſt dicentis, ut Cicero præcipit. Ideoque inſtandum iis, quæ placere intellexeris, reſiliendum ab iis, quæ non recipientur. Sermo ipſe, qui facile judicem doceat, optandus. Nec id mirum ſit, cum etiam 57
teſtium perſonis aliqua mutentur. Prudenter enim, qui cum interrogaſſet ruſticum teſtem, *an*[y] *Amphiona*[z] *noſſet*[a]*?* negante[b] eo detraxit aſpirationem[c], breviavitque ſecundam ejus nominis ſyllabam, et ille eum ſic optime norat. Hujuſmodi caſus efficiunt, ut aliquando dicatur aliter quam ſcribitur; cum dicere, quo modo ſcribendum eſt, non licet. Altera eſt diviſio, quæ in tres partes et ipſa 58
diſcedit[d], qua diſcerni poſſe etiam recte dicendi genera inter ſe videntur. Namque unum *ſubtile*, quod ἰσχνὸν vocant. Alterum *grande* atque *robuſtum*, quod conſtituunt ἀδρόν. Tertium alii *medium* ex duobus, alii *floridum* (nam- 59
que id ἀνθηρὸν appellant) addiderunt, quorum tamen ea fere ratio eſt, ut primum *docendi*, ſecundum *movendi*, tertium illud utrocumque † nomine, *delectandi*, ſive aliud[e] interconciliandi præſtare videatur[f] officium: in docendo autem *acumen*, in[g] interconciliando *lenitas*, in movendo *gravitas*[h] videatur. Itaque illo ſubtili præcipue ratio narrandi probandique conſiſtit: ſed quod etiam detractis

[s] reciderunt Jenſ. [t] ut G. [u] his multus G. 2. [x] rector *Obr. et eo non inſpecto Werlh.* [y] at G. Jenſ. [z] Amphionem G. Amphion Jenſ. [a] *om.* G. Jenſ. [b] negat et detr. Jenſ. negant eo detraxiſſet G. [c] ſpiratione brevi autque G. [d] deſcendit G. † ultrorumque G. 2. [e] *Vid. om. Rollino et Capp. Pro* aliud inter *conj. Heum.* auditores. [f] *Sic* G. G. 2. *et al. MSS. ap. Burm. Cur igitur ita diu retentum* videtur? [g] *om.* G. Jenſ. [h] *om.* G.

56. *ei vultus ſæpe ipſe*] Si omnino ita ſcripſit Fabius, quod aſſeverare non auſim, dativum poſuit pro ablativo cum præpoſitione, ut *audita tibi putaram* &c. Si exſtaret, a nobis quidem inventus eſſet Ciceronis, ad quem reſpicit, locus, nihil forte dubitationis relinqueretur.

56. *Sermo—optandus*] H. e. eligendus, et ſtudioſe conſectandus, αἱρετέος. Quoties in declamationibus *optant* præmia fortes, nuptias raptoris aut mortem raptæ? *Adoptare* et *cooptare* tota ſunt ex hac notione.

59. *ſive aliud interconciliandi*] *Interconciliandi* verbum an alias etiam legatur, dubito. Cum bis poſitum ſit, eo minus auſim mutare. *Aliud* vero e margine irrepſiſſe arbitror, cum varietatem lectionis quamcunque *aliud* exemplar habere, aliquis indicaret.

60 ceteris virtutibus, suo genere plenum fit[i]. Medius hic modus[l], et translationibus crebrior, et figuris erit jucundior, egressionibus amœnus[m], compositione aptus, sententiis dulcis, lenior tamen, UT[n] amnis lucidus quidam[o], et
61 virentibus utrimque silvis inumbratus. At ille, qui saxa devolvat, et *pontem indignetur*, et ripas sibi faciat, multus et torrens judicem, vel nitentem contra, ferat, cogetque ire qua rapit. Hic orator et defunctos excitabit, ut *Appium Cæcum*: apud hunc et patria ipsa exclamabit, aliquandoque[p] *Ciceronem*, in oratione *contra Catilinam* in senatu, al-
62 loquetur. Hic et amplificationibus extollet orationem, et vi[q] superlationum quoque eriget: *Quæ Charybdis tam vorax?* et, *Oceanus medius fidius ipse*. Nota sunt enim jam studiosis hæc lumina. Hic deos ipsos in congressum prope suum sermonemque deducet, *Vos enim Albani tumuli atque luci: vos, inquam, Albanorum obrutæ aræ, sa-*
63 *crorum populi Romani sociæ et æquales*. Hic iram, hic misericordiam inspirabit, hic dicet, *Te vidit*[r], *et flevit, et appellavit*, et per omnes affectus tractatur[s]. Hinc itaque illuc sequitur, *nec doceri*[t] *desiderabit*. Quare si ex tribus his generibus necessario sit eligendum unum, quis dubitet hoc[u] præferre omnibus, et validissimum alioqui, et

[i] *om.* G. Jens. [l] *om. iid.* [m] amœnis Jens. [n] et *id.* [o] est *inf. id.* [p] *Sic* G. J. *Asc.* 1519, *f. Lugd.* 1528, 8. *Baff. et al. tum MSS. tum edd. ap. Burm.* aliquemque ut Ciceronem *Obr.* aliquemque ut apud *rel.* [q] in superlationem *editt. plur.* [r] videt, appellavit et flevit G. *et Voss.* 2. [s] auditor huc atque illuc sequetur, nec doceri desiderabit *Obr. Optime si ex MSS.* tractatus judex huc &c. *conj. Burm.* [t] decere G. doceri Jens. docere *rel.* [u] hunc G.

59. *sed quod—plenum sit*] Ita intelligo. Subtile illud genus non tantum partes orationis decet, narrationem, probationemque: sed totas etiam orationes, quæ probabiles, pro materiæ nimirum ratione, esse possunt, etiam *detractis cæteris virtutibus*, h. e. etiam si nihil neque floridum habeant neque grande: *plenum* igitur est sufficiens ac per se implens orationem, ut alio genere opus non sit.

61. *saxa devolvat*] Cum respectu, quod visum Burmanno, ad illa Horatii Od. 4, 2, 11, de Pindaro, *Per audaces nova dithyrambos Verba devolvit*. Dixerat *Monte decurrens velut amnis* &c. *Pontem indignatus* ut ille Virgilianus *Araxes* Æn. 8, 728. Nimirum, præcepta et hic sunt simul exempla. Huc pertinent etiam, quæ sequuntur, *Appius excitatus* pro Cœlio c. 14. *Patria exclamat* in Catil. 1, 7. *Ciceronem autem alloquitur* ibid. c. 11, *M. Tulli quid agis* &c. Quem locum cum non animadvertissent quidam editores, mutationem temere induxerunt supra indicatam. Nam libri antiqui tum manu exarati tum formis cusi, quod sciam, omnes nobiscum faciunt.

62. *Quæ Charybdis*] Philipp. 2, 27. *Vos enim Albani* pro Milon. 31.

maximis quibuſque cauſſis accommodatiſſimum? Nam et 64
Homerus *brevem* quidem cum animi [x] jucunditate, et *propriam*, (id enim eſt *non errare verbis*) et carentem ſupervacuis *eloquentiam* Menelao dedit, quæ ſunt virtutes generis illius primi. Et *ex ore* Neſtoris dixit *dulciorem melle profluere ſermonem*: qua certe delectatione nihil fingi majus poteſt. Sed ſummam [z] aggreſſus, ut in Ulyſſe, facundiam, magnitudinem illi junxit [a]: cui [b] *orationem nivibus hibernis, et copia verborum, atque impetu parem* tribuit. Cum hoc igitur nemo mortalium contendet: hunc ut 65
deum homines intuebuntur. Hanc vim et celeritatem in Pericle miratur Eupolis, hanc fulminibus Ariſtophanes comparat: hæc eſt vera [c] dicendi facultas. Sed neque his 66
tribus quaſi formis incluſa eloquentia eſt. Nam ut inter gracile validumque tertium aliquid conſtitutum eſt: ita horum intervalla ſunt: atque inter hæc ipſa mixtum quiddam ex duobus medium eſt eorum [d]. Nam et ſubtili plenius aliquid atque ſubtilius, et vehementi remiſſius atque vehementius invenitur; ut illud lene aut aſcendit ad fortiora, aut ad [e] tenuiora ſubmittitur: ac ſic prope in- 67
numerabiles ſpecies reperiuntur, quæ utique aliquo momento inter ſe differant, SICUT quatuor ventos generaliter a totidem mundi cardinibus accepimus flare, cum interim plurimi medii [f] eorum, varietate [g] regionum ac fluminum [h] proprii [i] deprehendantur [k]. Eademque muſicis 68

x *om.* G. Jenſ. z ſumma regreſſus eſt G. ſi in mare greſſus eſſet Jenſ. a viciſſent G. b cum orationi G. c vere G. Jenſ. d quorum et ſubt. G. e *om.* G. f et *inſ.* G. Jenſ. g varia etiam G. *Vid. leg.* varie etiam. h flaminum *Obr. vid. not.* i proprie Jenſ. k deprehendentur G. deprehenduntur Jenſ.

64. *Nam et Homerus*] Ἰλ. γ'. 213,

Ἦ τοι μὲν Μενέλαος ἐπιτροχάδην ἀγόρευε
Παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λιγέως, ἐπεὶ οὐ πολυμυθος,
Οὐδ' ἀφαμαρτοεπής.—

De Ulyſſe verba jam dedimus ad 11, 3, 158. Cæterum non intermiſit Clarkius tum Fabii noſtri, tum Ciceronis, Halicarnaſſenſis Dionyſii, et Gellii verba adſcribere, qui omnes tria illa genera in Menelao, Ulyſſe, Neſtore, non adumbrata, ſed expreſſa ab Homero agnoſcunt. Cæterum de Neſtore Ἰλ. α'. 249, Τῆ̃ καὶ ἀπὸ γλώσσης μείλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.

65. *in Pericle*] Vid. 2, 16, 19. et 12, 2, 22.

67. *fluminum proprii*] Ne *flaminum* alicui placeat, congeſſit hic Burmannus feſtivam locorum copiam, ubi ſpirantium *a fluminibus* ventorum mentio fit. Nobis duos laudaſſe ſatis fuerit, Senecam Quæſt. Nat. 5, 7, *Antelucanos flatus inſpiciamus, qui aut* ex fluminibus, *aut ex convallibus, aut ex aliquo ſinu feruntur*. Plin. 2, 43, ſ. 44, de ventis, *Namque et* e fluminibus, *ac ſinubus, et e mari videmus—conſurgere*. Adeo frequens iſta ſententia, ut vulgo ipſum aerem, in

ratio eſt, qui cum in cithara quinque conſtituerunt ſonos, plurima deinde varietate complent ſpatia illa nervorum, atque iis quos interpoſuerunt, inſerunt alios, ut pauci illi
69 tranſitus multos gradus habeant. Plures igitur etiam eloquentiæ facies, ſed ſtultiſſimum quærere, ad quam recturus ſe ſit orator: cum omnis ſpecies, quæ modo recta eſt, habeat uſum, atque id ipſum omne [l] ſit oratoris, quod vulgo *genus dicendi* vocant. Utetur enim, ut res exiget, omnibus, nec pro cauſſa [m] modo, ſed et [n] pro partibus
70 cauſſæ. Nam ut non eodem modo pro reo capitis, et in certamine hereditatis, et de interdictis [o] ac ſponſionibus, et de certa re [p] credita dicet; ſententiarum in ſenatu, et concionum, et privatorum conſiliorum ſervabit diſcrimina; vitam [q] ex differentia *perſonarum, locorum, temporumque* mutabit: ita in eadem oratione aliter conciliabit, non ex eiſdem partibus iram et miſericordiam petet: alias
71 ad docendum, alias ad movendum [r] adhibebit artes. Non unus color *proœmii, narrationis, argumentorum, egreſſionis, perorationis*, ſervabitur. Dicet idem graviter, ſevere, acriter, vehementer, concitate, copioſe, amare, comiter, remiſſe, ſubtiliter, blande, leniter, dulciter, breviter, ur-
72 bane, non ubique ſimilis [s], ſed ubique [t] par ſibi. Sic fiet, cum id, propter quod maxime repertus eſt uſus orationis, ut dicat et utiliter, et ad efficiendum quod intendit, potenter: tum laudem quoque nec [u] doctorum modo [x], ſed
73 etiam vulgi conſequatur. Falluntur [z] enim plurimum, qui vitioſum et corruptum dicendi genus, quod aut verborum licentia reſultat, aut puerilibus ſententiolis laſcivit, aut immodico tumore turgeſcit, aut inanibus locis bacchatur, aut caſuris, ſi leviter excutiantur, floſculis nitet, aut præcipitia pro ſublimibus habet, aut ſpecie libertatis inſanit: magis exiſtimant [a] populare atque plauſibile.
74 Quod quidem placere multis nec infitior, nec miror. Eſt

[l] non G. Jenſ. *ex* oc. [m] cauſſæ Jenſ. [n] *om.* G. Jenſ. [o] intemis G. [p] *om.* G. Jenſ. [q] multa *Obr.* utram *V. C. Alm. Quid ſi* ut rationem *ex* ut ram? [r] monendum Jenſ. [s] ſimul G. Jenſ. [t] ubicunque G. [u] non Jenſ. [x] quoque G. [z] Fallunt e. plurimi Jenſ. [a] exiſtiment G. exiſtimet Jenſ.

cujus motu ventus ineſt, aquam attenuatam et rarefactam dicerent. Nec vera ratio nimis obſcura.

70. *aliter conciliabit*] Etiam hic ſapienter prohibet medicam manum Burmannus, certe lacunæ ſuſpicionem ex uno tantum *aliter* motam a Rollino, et ad Gronovium nos ablegat, qui ad Liv. 3, 37, et ad Tac. 3, 37, oſtenderit, ſolitarium nonnunquam illud poni.

enim jucundioris [b] ac favorabilis qualiscumque eloquentiæ [c], et ducit animos naturali voluptate vox omnis, neque aliunde illi per fora atque aggerem circuli: quo minus mirum est, quod nulli non agentium parata vulgi corona est. Ubi vero quid exquisitius dictum accidit auribus 75
imperitorum, qualecumque id, quod modo se ipsi posse desperent, habet admirationem, neque immerito: nam ne illud quidem facile est. Sed evanescunt hæc atque emoriuntur [d] comparatione meliorum: *ut lana tincta fuco citra*

[b] *Vid. leg.* jucunda auri—eloquentia *vel certe* jucundi oris: *sed prius magis placet.* [c] eloquentia G. [d] moriuntur G. Jens.

74. *atque aggerem*] Non intelligo vias publicas, quas *aggeres* potius dixisset; neque speciatim *aggerem Tarquinii*, magnificum opus, de quo Liv. 1, 44. Plin. 3, 5, s. 9. it. 36, 15, s. 24, 2, donec ostendatur, ibi quoque circulos otiosorum hominum, aures locantium nugis, fuisse: sed eum quem *circo* jungit, et in circo, ut mihi quidem videbatur, collocat Juvenalis 6, 588. Nec putabam aliter videri posse, si quis totum locum attente legat:

Plebeium in circo positum est et in aggere fatum.
Quæ nudis longum ostendit cervicibus aurum,
Consulit ante phalas Delphinorumque columnas &c.

Minime profecto audiendus Rycquius de Capitolio, qui de præcipitatis supplicii causa ex aggere Tarquinii poetam intelligit. Sane hic *agger* non minus circi pars quam *phalæ* ac *delphini*. Intelligo igitur eam, quæ *spina* alias vocatur, theatrum et campum varii generis agyrtarum, nugas canoras populo venditantium, quem graphice etiam describit, quin tabula depictum proponit Anton. van Dalen de Oraculis p. 308.

75. *ut lana tincta*] Placet ingenium Colomesii, qui versiculos ex tragœdia forte sumtos ita restituit:

Ut lana tincta purpuram citra placet;
At si contuleris eam lacernæ,
Conspectu melioris obruatur.

Sed *fuco* omitti non debebat, e qua herba vestes tingi, Servius docet ad Georg. 4, 39. Add. Plin. 26, 10, s. 66, ubi docet, *in Creta vestes* fuco *tingi*, eumque *conchyliis substerni* h. e. lanas eo prius imbui, quam pretiosum alterum colorem bibant. Conf. Plin. 32, 6, s. 22. Huc respicit elegantissimus e Tullii Hortensio locus, servatus a Nonio 4, 405. *Ut ii qui combibi purpuram volunt, sufficiunt prius lanam medicamentis quibusdam: sic literis talibusque doctrinis ante excoli animos, et ad sapientiam concipiendam imbui et præparari decet.* Deinde probat quidem ex hoc loco Ferrarius de Re Vest. 2, 1, 24, *lacernas* vulgo fuisse purpureas. Cum vero vilioris etiam coloris fuisse, ipse non neget; non potuit eam Ovidius *lanæ fuco tinctæ* ita simpliciter opponere. Quæ cum ita sint, non dubito scripsisse Ovidium, quod servavit Vallæ liber, *Lacænæ*, i. e. *Laconicæ*, quod nobilissimum purpuræ genus fuisse, nemo ignorat, qui vel Horatium legit et illud Od. 2, 18, 7, *Nec Laconicas mihi Trahunt honestæ purpuras Clientæ. Citra purpuram* igitur h. e. si non comparetur purpuræ, placet *lana fuco tincta*, sed si *Lacænæ* purpuræ eam *contuleris, obruatur* splendoremque suum perdat &c.

purpuram [e] *placet: at si contuleris etiam lacernæ* [f], *conspectu*
76 *melioris obruatur*, ut Ovidius ait. Si vero judicium his corruptis acrius adhibeas, ut buccinis [g] purpuram, jam illud quod [h] fefellerat, exuat mentitum colorem, et quadam vix enarrabili fœditate palleſcat. Luceat igitur hæc citra ſolem, [i] UT quædam exigua animalia igniculi viden-
77 tur in tenebris. Denique mala multi probant, nemo improbat bona. Neque vero omnia iſta, de quibus locuti ſumus, orator optime tantum, ſed etiam facillime faciet. Neque enim vis ſumma dicendi eſt [k] admiratione digna, ſi infelix uſque ad ultimum ſolicitudo perſequitur, ac oratorem macerat et coquit, ægre verba vertentem, et perpen-
78 dendis coagmentandiſque eis intabeſcentem. Nitidus ille, et ſublimis, et locuples, circumfluentibus undique eloquentiæ copiis imperat. Deſinit enim in adverſa niti, qui pervenit in ſummum. Scandenti circa ima labor eſt [l]: ceterum quantum proceſſeris, mollietur clivus [m] et lætius

[e] purpuras G. Jenſ. *Obr.* [f] Lacenæ *ſ.* Lacænæ *liber Vallæ: quod probat Gallæus. vid. not.* [g] ſuccinis ſulfura Jenſ. *et al. ap. Burm.* buccini purpuram *Ferrar. conj. vid. not.* [h] quo G. [i] et *inſ.* G. Jenſ. [k] eſſet *iid.* [l] laboret: cet. Jenſ. [m] *Sic auſus ſum reſcribere.* dives *omn.*

76. *ut buccinis purpuram*] Si ita dedit Fabius, fuerit *Buccinum* concha et color purpura deterior, et favere videtur Plin. 9, 38, ſ. 62, *Buccinum per ſe damnatur, quoniam fucum remittit.* Sed deinde cum pretia indicat, *non tamen uſquam*, inquit, *pelagii* (hoc alterum genus purpuræ) *centenas libras quinquagenos nummos excedere, et buccini centenos, ſciant* &c. Itaque *buccinum* pretioſiſſimum, cujus illud vitium, *quod fucum remittit* atque adeo palleſcit facile, quomodo emendetur, idem tradit Plinius, *Pelagio admodum alligatur* (cum eo coaleſcit et inoleſcit) *nimiæque ejus nigritiæ dat auſteritatem illam, nitoremque qui quæritur, cocci.* Igitur probanda eſt conjectura Ferrarii, qui l. c. legendum putat *buccini purpuram. Buccini* nempe *purpura* præſtantiſſima ſi adhibeatur *lanæ* ſolo *fuco tinctæ*, exuit mentitum colorem &c. Altera lectio, *ut ſuccinis ſulfura* ab aliquo videtur excogitata, qui *buccinum* quid ſibi hic vellet, ignarus, cogitaret de externa quadam *ſuccini* et *ſulphuris* ſimilitudine, quæ fallere non poſſit, ſi quis utrumque comparet. An mangonio quodam effici potuerit aliquid ſuccino ſimile, idque admoto ſulphuris fumo deprehendi, docuerint forte Chymici.

77. *infelix ſolicitudo*] Vid. ad 10, 1, 115.

78. *mollietur clivus*] Ita auſus ſum reſcribere, non Harduini equidem ſecutus auctoritatem, cui idem videri deprehendo, dum Virgilianæ auctoritati *mollis clivi* Ecl. 9, 8, adſcribere hic volo Plinium, cujus recordabar *mollem clivum* a Cherſiphrone *exaggeratum æramibus* 36, 14, ſ. 21: ſed quod *dives ſolum* hic nihil ad rem facit, ubi *ſcandendum* eſt; quod *dives ac lætius ſolum* opus non habet ut *molliatur*; quod ſtatim *lenius ſupina* eodem intellectu appellantur, (vid. not. prox.) quod *clivos* forte antiqua ratione ſcriptum cum inventum in libris eſſet, tanto mutari facilius

ſolum. Et ſi hæc quoque jam lenius ſupina [n] perſeveran- 79
tibus ſtudiis evaſeris [o], inde fructus illaborati offerunt ſeſe, et omnia ſponte proveniunt: quæ tamen quotidie niſi decerpantur, areſcunt. Sed et copia habet modum, ſine quo nihil nec laudabile, nec ſalutare eſt: et nitor ille cultum virilem, et inventio judicium. Sic erunt *magna*, non 80
nimia [p]; *ſublimia*, non abrupta; *fortia*, non temeraria; *ſevera*, non triſtia; *gravia*, non tarda; *læta*, non luxurioſa; *jucunda*, non diſſoluta; *plena* [q], non tumida. Similis in ceteris ratio eſt [r]. Tutiſſima fere per medium via, quia utriuſque ultimum vitium eſt.

XI. His dicendi virtutibus uſus orator in judiciis, conſiliis, concionibus, ſenatu, in omni denique officio boni civis, finem quoque dignum et optimo viro, et opere ſanctiſſimo faciet: non quia prodeſſe umquam ſatis ſit, et illa mente atque illa facultate prædito non conveniat operis pulcherrimi quam longiſſimum tempus: ſed quia decet hoc quoque proſpicere, ne quid [s] pejus, quam fecerit, faciat. Neque enim ſcientia modo conſtat orator, quæ 2
augetur annis, ſed voce, latere, firmitate; quibus fractis aut imminutis ætate ſeu valetudine, cavendum eſt, ne quid in oratore ſummo deſideretur, ne [t] interſiſtat fatigatus, ne quæ dicet, parum audiri ſentiat, ne [u] ſe quærat

[n] *Sic Burm. ex V. C. Almel.* ſuprema G. Jenſ. [o] evaſerit Jenſ. [p] nimium Jenſ. [q] grandia G. fortia Jenſ. [r] *om.* G. Jenſ. [s] id *inſ.* Jenſ. [t] non G. Jenſ. [u] nec ſe queratur perire G. Jenſ.

potuit. Ultra progreditur Harduinus, et legit *clivis elatius ſolum*, vel *clivus et elatius ſolum*. Sed niſi *lætius* fuiſſet in libris antiquis, nemini in mentem veniſſet *dives*: et *lætius ſolum* etiam aſpero et ſcrupis horrido opponitur &c.

79. *lenius ſupina*] Hunc *mollem clivum* eſſe jam diximus, et oſtendit pluribus tum ad h. l. Burmannus, tum Bentleius ad Horat. Epod. 1, 29, ubi itidem *ſupinum Tuſculum* reſtituit pro *ſuperno*, quod libros, ut hic, obſederat: quemadmodum etiam in Statio factum Theb. 8, 640, ubi *crines a fronte ſupinos* i. e. molliter ſurgentes retrorſum, ex MSS. repoſuit pro *ſupernis* Barthius. Verbo igitur *lenius ſupina* ſunt minus jam ardua, adhuc tamen acclivia.

XI, 1. *ne quid pejus—faciat*] Hoc uſque eo metuit Socrates, ut hanc præcipue cauſam habuerit irritandi judices ſuos, quo mortem illi ſibi decernerent, quod in proœmio Apologiæ illius docet Xenophon. Et nota illius Barbari hiſtoria, qui interfici mallet, quam ſpecimen artis edere, quam aliquandiu non exercuerat, ne famam forte peccato amitteret.

2. *ne ſe quærat*] Id eſt deſideret, ſentiat ſe immutatum et plane alium. Illuſtrarunt hanc formulam laudati hic Burmanno Grævius lectt. Heſiod. c. 10. Broukh. ad Tib. 2, 3, 26. Barth. ad Stat. Achill. 2, 211. Cæterum quod ſuadet hic Fabius aliis, id ſe feciſſe ipſum teſtatur 2, 12, 12.

priorem. Vidi ego longe omnium, quos mihi cognoscere contigit, summum oratorem, *Domitium Afrum* valde senem, quotidie aliquid ex ea, quam meruerat, auctoritate perdentem, cum agente illo, quem principem fuisse quondam fori [x] non erat dubium, alii (quod indignum videatur) riderent, alii erubescerent: quæ occasio illis [z] fuit dicendi [a], *malle eum deficere, quam desinere*. Neque erant illa qualiacumque mala, sed minora. Quare ANTE, quam in has ætatis veniat insidias, receptui canet, et in portum integra nave perveniet. Neque enim minores eum, cum id fecerit, studiorum fructus sequentur [b]. Aut ille monumenta rerum posteris, aut, ut L. Crassus in libris Ciceronis destinabat, [c] quærentibus tradet, aut eloquentiæ componet artem, aut pulcherrimis vitæ præceptis dignum os dabit. Frequentabunt vero ejus domum optimi juvenes more veterum, et veram dicendi viam velut ex oraculo petent. Hos ille formabit quasi eloquentiæ parens, et UT vetus gubernator, litora et portus, et quæ tempestatum signa, quid secundis flatibus, quid adversis, ratis poscat, docebit: non humanitatis solum communi ductus officio, sed amore quodam operis. Nemo enim minui velit id, in quo maximus fuit. Quid porro est honestius, quam docere quod optime scias? Sic ad se Cælium deductum a patre Cicero profitetur. Sic Pansam, Hirtium, Dolabellam in morem præceptoris exercuit, quotidie dicens, audiensque. Ac nescio an eum tunc beatissimum credi oporteat fore [d], cum jam secretus et consecratus, liber invidia, procul a contentionibus, famam [e] in tuto collocarit [f], et sentiat [g] vivus eam, quæ post fata præstari magis solet, venerationem, et quid apud posteros futurus sit, videbit [h]. Conscius sum mihi, quantum mediocritate valui, quæque antea scierim, quæque operis hujusce gratia potuerim inquirere, candide me atque simpliciter in

[x] alii *hic ponit, mox omittit* Jens. [z] illi G. Jens. [a] dicendo G. [b] persequentur *id.* [c] jura *inf. Obr. pulchre.* [d] *om.* G. Jens. [e] fama Jens. [f] collocavit *id.* [g] *Forte leg.* sentiet Jens. [h] viderit *conj. Heusingeri.*

4. *quærentibus tradet*] De jure commentarios hic intelligi, etiam ex ipso Ciceronis, ad quem respicit Fabius, loco, et consilio Crassi apparet, de Orat. 1, 42, *Ut primum omne jus civile in genera digerat* &c.

4. *præceptis dignum os dabit*] Præcepta iis verbis conscribet, quæ digna sint rerum gravitate.

5. *juvenes more veterum*] Vid. Cic. de Sen. 8 et 9. De Cœlio ad Ciceronem a patre deducto, in orat. pro eod. c. 4. De *Hirtio, Pansa, Dolabella* discipulis suis ad Fam. 9, 16, et al.

notitiam eorum, si qui forte cognoscere voluissent, protulisse. Atque id viro bono satis est, docuisse quod scierit. 9
Vereor tamen, ne aut magna nimium videar exigere; qui eumdem virum bonum esse, et dicendi peritum velim: aut multa; qui tot artibus in pueritia discendis, morum quoque præcepta, et scientiam juris civilis, præter ea quæ de eloquentia tradebantur, adjecerim: quique hæc [l] operi [l] nostro necessaria esse crediderim [m], velut pondus rei perhorrescant, ac desperent ante experimentum. Sed [n] hi 10
primum renuntient sibi, quanta sit humani ingenii [o] vis, quam potens efficiendi quæ velit, cum maria transire, siderum cursus numerosque cognoscere, mundum ipsum pene dimetiri, minores, sed difficiliores, artes potuerint. Tum cogitent, quantam rem petant, quamque nullus sit hoc proposito præmio labor recusandus. Quod si mente 11
conceperint, huic quoque parti facilius accedent, ut ipsum iter neque impervium, neque saltem [p] durum putent. Nam id, quod prius, quodque majus est, ut boni viri simus, voluntate maxime constat: quam qui vera fide induerit, facile eadem, quæ virtutem docent, artes accipiet. Neque enim aut tam [q] perplexa, aut tam numerosa 12
sunt quæ premunt, ut non paucorum admodum annorum intentione discantur. Longam enim facit operam, quod repugnamus. BREVIS est institutio vitæ honestæ beatæque, si credas. Natura enim nos ad mentem optimam genuit: adeoque discere meliora volentibus promtum est, ut vere intuenti mirum sit illud magis, malos esse tam multos. Nam UT aqua piscibus, ut sicca terrenis, cir- 13
cumfusus nobis spiritus volucribus convenit: ita certe facilius esse oportebat, secundum naturam, quam contra

[l] *om.* Jens. [l] opera nostra G. [m] crediderint vel remoram perh. *Obr.* crediderint, velut morosiora perhorrescant *conj. Burm.* Crediderint *certe legendum.* [n] Namque pri. G. Namque qui pri. Jens. [o] generis Jens. [p] callem *conjeceram, sed vid. not.* [q] *om.* G.

11. *neque saltem durum*] Offensus primo inconsueta, ut videbatur, significatione τῆς *saltem, callem* suspicabar hic fuisse. Sed revocavit me usus Fabii, qui *neque saltem* ponit pro *ne quidem*. Vid. ad 6, 2, 19. et add. 6, 4, 15. Nam *illud vix saltem præcipiendum videtur*, eandem vim habet.

12. *si credas*] Si bona tibi fide persuaderi patiaris, beatam non esse vitam, nisi quæ honesta sit: tum enim id sequitur, quod ex Socratis disciplina refertur Cic. de Orat. 1, 47, *Quibus id persuasum esset, ut nihil mallent se esse quam bonos viros, iis reliquam facilem esse doctrinam.*

15. *facilius secundum naturam*] Sen. de Ira 2, 13. *Omnium virtutum tutela facilior est: vitia magno coluntur.* Latissime hoc pa-

eam vivere. Cetera vero, etiam si ætatem nostram non spatio senectutis, sed tempore adolescentiæ metiamur,
14 abunde multos ad discendum annos habent. Omnia enim breviora reddet ordo, et ratio, et modus. Sed culpa est in præceptoribus prima, qui [r] libenter detinent [s] quos occupaverunt, partim cupiditate diutius exigendi mercedulas, partim ambitione, quo difficilius sit quod pollicentur, partim etiam inscientia tradendi, vel negligentia. Proxima in nobis, qui morari in eo, quod novimus, quam dis-
15 cere quæ nondum scimus, melius putamus. Nam, ut de nostris potissimum studiis dicam, quid attinet tam multis annis, quam in more est plurimorum, (ut de his, a quibus magna in hoc pars ætatis absumitur, taceam) declamitare in schola, et tantum laboris in rebus falsis consumere, cum satis sit modico tempore imaginem veri discriminis,
16 et dicendi leges comperisse? Quod non dico, quia sit umquam omittenda dicendi exercitatio, sed quia non sit in [t] una ejus specie consenescendum. Cognoscere enim [u], et præcepta vivendi [x] perdiscere, et in foro nos experiri potuimus, dum scholastici sumus. Discendi [z] ratio talis, ut non multos annos poscat. Quælibet [a] enim ex iis artibus, quarum prius [b] habui mentionem, in paucos libros contrahi solet: adeo infinito [c] spatio ac traditione opus non [d]
17 est. Reliqua est, quæ vires cito facit, consuetudo. Rerum cognitio quotidie crescit; et tamen quam [e] multorum ad eas librorum necessaria lectio est, quibus aut rerum exempla ab historicis, aut dicendi ab Oratoribus petuntur? Philosophorum quoque consultorumque opiniones, 3
sicuti [f] alia, velimus legere necessarium [g] est. Quæ quidem possumus omnia: sed breve nobis tempus nos faci-
18 mus. Quantulum enim studiis impartimur [h]? Alias horas vanus salutandi labor, alias datum fabulis otium, alias spectacula, alias convivia trahunt. Adjice tot genera ludendi, et insanam corporis curam. Trahat inde peregrinatio, rura [i], calculorum anxiæ solicitudines, multæ causæ libidinum, et vinum, et flagitiosus [l] omni genere vo-

[r] *om.* G. Jens. [s] detinentibus puerum par. *iid.* [t] in una *om. iid.* [u] *om. iid.* [x] dicendi G. *recte, puto.* [z] *Sic* G. Jens. dicendi *al.* [a] Quantumlibet G. [b] *om.* G. Jens. [c] finito G. [d] non est *om.* G. Jens. [e] *om. iid.* [f] *Vid. leg.* si uti alias velimus, leg. [g] ne quidem potest omnia *iid.* [h] partimur G. patimur Jens. [i] jura G. Jens. [l] flagitiis Jens.

tet. Oriens uno nomine עמל labo- rem et mala facinora signat; πονηρὸς Græci et μοχθηρὸς h. e. *laboriosos* vocant malos.

luptatum animus [m]. Ne ea quidem tempora idonea, quæ
ſuperſunt. Quæ ſi omnia ſtudiis impenderentur, jam no- 19
bis longa ætas, et abunde ſatis ad diſcendum [n] ſpatia vi-
derentur, et [o] diurna tantum computantibus [p] tempora:
et [q] noctes, quarum bona [r] pars omni ſomno longior eſt [s],
adjuvarent. Nunc computamus annos, non quibus ſtu-
duimus, ſed quibus viximus. Nec vero ſi Geometræ, et 20
Grammatici, ceterarumque artium profeſſores, omnem
ſuam vitam, quamlibet longa fuerit, in ſingulis artibus
conſumſerunt, ſequitur, ut plures quaſdam vitas ad plura
diſcenda deſideremus. Neque illi didicerunt hæc uſque
in ſenectutem, ſed ea ſola didiciſſe contenti fuerunt, ac
tot annos in [t] utendo, non in percipiendo [u] exhauſerunt.
Ceterum ut de *Homero* taceam, in quo nullius non artis 21
aut perfecta [x], aut certe non dubia, veſtigia reperiuntur;
ut *Eleum Hippiam* tranſeam, qui non liberalium modo
diſciplinarum præ [y] ſe ſcientiam tulit, ſed veſtem et annu-
lum, crepidaſque [z], quæ omnia [a] manu ſua fecerat, in uſu
habuit, atque ita ſe præparavit, ne cujus alterius ope ege-
ret, neve [b] ullius rei: *Gorgias* quoque ſummæ ſenectutis,
id quærere auditores, de quo quiſque vellet, jubebat.
Quæ tandem ars digna literis *Platoni* defuit? Quot ſecu- 22
lis *Ariſtoteles* didicit, ut non ſolum quæ ad philoſophos
atque Oratores pertinent, ſcientia complecteretur, ſed
animalium ſatorumque naturas omnes perquireret? Illis
enim hæc invenienda fuerunt, nobis cognoſcenda ſunt.
Tot nos præceptoribus, tot exemplis inſtruxit antiquitas,
ut poſſit videri nulla ſorte [c] naſcendi ætas felicior, quam
noſtra, cui docendæ priores elaboraverunt. *Marcus Cen-* 23
ſorius Cato, idem orator, idem hiſtoriæ conditor, idem ju-
ris, idem rerum ruſticarum peritiſſimus [d], inter tot operas
militiæ, tantas domi contentiones, rudi ſeculo, literas

[m] animis G. Jenſ. [n] dicendum Jenſ. [o] ut G. [p] computatio-
nibus *id.* [q] aut G. at Jenſ. [r] una G. [s] *om. id.* [t] in utendo
om. Jenſ. [u] præcipiendo Jenſ. [x] præcepta *id.* [y] per G. [z] cre-
pidas quoque Jenſ. [a] tulit *inſ.* G. Jenſ. [b] nullius *iid.* [c] forte
G. Jenſ. [d] fuit *inſ. iid.*

18. *Ne ea quidem tempora idonea*] Propter habitus malos, deſi-
diamque nihil agendo contractam, et perturbationes animi vel negotia
adeo orta ex his, quæ enumerata ſunt.

21. *Eleum Hippiam*] Nemini ignotum ex Cic. de Orat. 3, 32; luxurie Africana deſcriptum ab Apuleio, Florid. p. 346, Elmenh. *Ætas illi cum Socrate; patria Elis* &c. De *Gorgia* etiam Cic. l. c.

23. *tantas domi contentiones*] *Accuſator aſſiduus malorum, Galbam octogenarius accuſavit. Ipſe quadragies quater accuſatus, glorioſe*

Græcas ætate jam declinata didicit, ut eſſet hominibus documento, ea quoque percipi [e] poſſe, quæ ſenes concu-
24 piſſent. Quam multa, imo [f] pene omnia tradidit *Varro?* Quod inſtrumentum [g] dicendi *M. Tullio* defuit? Quid plura? cum etiam *Cornelius Celſus*, mediocri vir ingenio, non ſolum de his omnibus conſcripſerit artibus, ſed amplius rei militaris, et ruſticæ etiam, et medicinæ præcepta reliquerit? dignus vel ipſo propoſito, ut eum ſciſſe omnia
25 illa credamus. At perficere tantum opus, arduum eſt [h], et nemo perfecit. Ante omnia ſufficit ad [i] exhortationem ſtudiorum, non capere id rerum naturam, ut quidquid non eſt factum, ne fieri quidem poſſit; cum omnia, quæ magna ſunt atque admirabilia, tempus aliquod, quo pri-
26 mum efficerentur, habuerint [l]. Quantum enim Poeſis ab Homero et Virgilio, tantum faſtigium accepit [m] eloquentia a Demoſthene atque Cicerone. Denique quidquid eſt optimum, ante non fuerat. Verum etiamſi quis ſumma deſperet, (quod cur faciat, cui ingenium, valetudo, facultas, præceptor, non deerunt?) tamen eſt (ut Cicero ait)
27 *pulchrum in ſecundis tertiiſque conſiſtere.* Neque enim ſi quis Achillis gloriam in [n] bellicis conſequi non poteſt, Ajacis aut Diomedis laudem aſpernabitur, neque qui Homeri non, Tyrtæi [o]. Quin immo ſi hanc cogitationem homines habuiſſent, ut nemo ſe meliorem fore eo, qui optimus fuiſſet, arbitraretur; ii ipſi, qui ſunt, optimi non fuiſſent: neque poſt Lucretium ac Macrum Virgilius, ne-

[e] præcipi Jenſ. [f] *om.* G. Jenſ. [g] inſtrumenta didicimus G. [h] *om.* G. [i] adhortationem G. *forte* ad hortat. [l] habuerunt G. [m] accipit G. Jenſ. [n] imbecillis Jenſ. [o] fuerunt G. *vid. not.*

abſolutus. Aur. Vict. de Vir. Illuſtr. c. 47. Eadem Plut. in vita, et Plinius 7, 27.

24. *mediocri vir ingenio*] Hoc Fabii de Cornelio Celſo judicium ne nimis iniquum ſtudioſis illius videatur, cogitandum, cum ſummis omnis ævi ingeniis eum comparari. Quod obſervavit in Epiſtol. de Celſo Cel. Morgagnus p. 11.

26. *etiamſi quis ſumma deſperet*] Cic. Orat. 1, *Par eſt omnes omnia experiri* &c. quem locum παραφράζει Columella præf. operis ſ. 29, ſqq. Plinius et ipſe in præf. p. 6, Harduin. *Itaque etiam non aſſecutis voluiſſe abunde pulchrum atque magnificum eſt.*

27. *neque qui Homeri non, Tyrtæi*] Retinui lectionem receptam, niſi quod interpunctionem ita mutavi ut inciderem poſt *non*, quod factum etiam in Aſcenſiana 1519, f. in qua nihil eſt quod poſſit offendere, niſi forte illud *non* abrupte poſitum, quod tamen in ipſius etiam periodi fine ſic fieri a Cicerone, conſtat, v. g. Cic. Att. 14, 12, *Octavium ſui Cæſarem ſalutabant, Philippus non.* Sententia igitur eſt, *neque qui Homeri* gloriam *non* poteſt conſequi, *Tyrtæi* laudem aſpernabitur.

que post Crassum et Hortensium Cicero, sed nec alii postea vicerint [p]. Verum ut transeundi spes non sit, magna ta- 28
men est dignitas subsequendi. An Pollio et Messala [q], qui, jam Cicerone arcem tenente eloquentiæ, agere cœperunt, parum in vita dignitatis habuerunt, parum ad posteros gloriæ tradiderunt? Alioqui pessime de rebus humanis perductæ in summum artes mererentur, si quod optimum fuisset, defuisset [r]. Adde quod magnos modica quo- 29
que eloquentia parit fructus, ac [s] si quis hæc studia utilitate sola metiatur, pene illi perfectæ par est. Neque erat difficile, vel veteribus vel novis exemplis palam facere, non aliunde majores honores, opes, amicitias, laudem præsentem, futuram, hominibus contigisse: si tamen dignum literis esset, ab opere pulcherrimo, cujus tractatus atque ipsa possessio pleniſſimam studiis gratiam refert, hanc minorem exigere mercedem, more eorum, qui a se non virtutes, sed voluptatem, quæ sit ex virtutibus, peti dicunt [t]. Ipsam igitur orandi majestatem, qua nihil dii 30
immortales melius homini dederunt, et qua remota muta [u] sunt omnia, et luce præsenti et memoria posteritatis carent, toto animo petamus, nitamurque semper ad optima: quod facientes, aut evademus in summum, aut certe multos infra nos videbimus.

Habes, Marcelle Victori, quibus præcepta dicendi pro 31
virili parte adjuvari posse per nos videbantur: quorum cognitio studiosis juvenibus si non magnam utilitatem afferet [x], at certe, quod magis petimus [z], bonam voluntatem.

[p] vicerunt G. Jens. [q] Messalla Jens. [r] *Forte leg.* defeciſſet.
[s] at G. [t] dicantur Jens. [u] muta sunt *om.* G. [x] afferret Jens.
[z] optamus G. *punctis subductis.*

29. *voluptatem—ex virtutibus*] Cic. Off. 3, 33, *Ab Aristippo Cyrenaici atque Annicerii philosophi nominati omne bonum in voluptate posuerunt: virtutemque censuerunt ob eam rem esse laudandam, quod efficiens esset voluptatis: quibus obsoletis floret Epicurus, ejusdem fere adjutor auctorque sententiæ.*

INDICES TRES.

I. *Verborum, Phraſium, ac Rerum.*

II. *Auctorum, Virorum doctorum, Artificum, &c. quorum a Quinctiliano fit mentio.*

III. *Auctorum veterum ac recentium, qui in Notis laudantur, explicantur, illuſtrantur, emendantur, &c.*

INDEX I.

Verborum, Phraſium, ac Rerum.

A.

A *literæ* I *junctæ* 1, 7, 18. *in* E *mutata ibid.* 23. *in* A *et* S literas exire &c. 1, 5, 61.

a, ab: a capite primum 7, 1, 25. a facultatibus argumenta, *vid.* venio. a finitione ſecundus 7, 10, 1. a fonte 2, 1, 4. ab initio 2, 17, 12. 2, 20, 6. a narrationibus ſtatim 2, 1, 8. a parte accuſantis, defendentis 7, 4, 38. protinus a petitore primo loco 4, 1, 24, *i.* pro. *v. n.* a primis ſtatim actionibus 6, 4, 15. a principiis 1, 1, 1. jam a tenero 1, 2, 18. ſcriptores, qui ſunt ab Iſocrate 4, 2, 31. longe ab aliquo 12, 9, 8. *ſubint.* eſſe. *conf.* continuo, converto, duco, perduco, renovo.

ab 12, 10, 32. *v. n.*

abalienata morbis membra 8, 3, 75.

abdicare 3, 6, 76. adoptatum 7, 1, 21. abdicat pater ex meretrice natum &c. 11, 1, 82. abdicare liceat minus dicto audientem filium 7, 1, 14. abdicari 7, 4, 4. abdicans 4, 2, 95. 7, 4, 27. - pater 11, 1, 59. abdicati 7, 4, 11. abdicatus medicinæ ſtuduit &c. 7, 2, 17. *ſeq.* abdicatus, qui a patre poſtulat &c. 9, 2, 89. abdicatorum lex 3, 6, 96, 98. *ſeqq.*

abdicatio 3, 6, 76. 7, 4, 25. *ſeq.* abdicationis judicium 7, 4, 10. abdicationum actiones 7, 4, 29. formæ duæ 7, 4, 27.

abducere aliquem ab aliqua re 9, 2, 39. 12, 9, 1. manum 11, 3, 145. mentem a veri contemplatione 6, 2, 4.

abeo, ire: in exilium 7, 1, 42. in laudes alicujus 9, 2, 55. abit ſanguis cum metu 11, 3, 78. vis, jucunditas, decor 9, 4, 14. abi 1, 5, 36.

abhorrere ab aliqua re 12, 10, 41. non procul ab aliqua re 9, 2, 78. a fide 9, 2, 30.

abies pro tabellis 8, 6, 20.

abjicere codices 10, 3, 28. abjicit animum pudor 1, 3, 16. abjectus, *de homine*, 4, 1, 14. 11, 1, 16. abjecta 2, 12, 7. abjectiſſimus quiſque animus 11, 1, 13.

abjectio, *figura*, 9, 3, 18.

ablativus, *caſus*, 1, 4, 26. 7, 9, 10. eum Græci non habent 1, 5, 59. ei naturalis ineſt amphibolia 7, 9, 10. *add.* 1, 7, 3. *conf.* caſus.

abnegare alicui partem pecuniæ 11, 2, 11.

abnuere rationem vocabulo 1, 6, 33. nec abnuo 6, 2, 11. nec abnuerim 5, 8, 3.

aboletur lex 1, 5, 29. abolita retinere 1, 6, 20.

abolitionis pactum 9, 2, 97. *v. n.*

abominari palmis 11, 3, 114. abominandus, a, um: crimina 9, 2, 80. infelicitas 8, *proœm.* 27. procul negotiatio 12, 7, 11. ſcelus 8, 6, 40. vitia 12, 5, 2.

abortus: pro abortu pecuniam accipere 8, 4, 11.

abripi tempeſtate 2, 17, 24.

abrogatur jus jure 7, 7, 2. abrogata retinere 1, 6, 20.

abrumpere ſermonem 4, 3, 13. ſtudia 6, *pro.* 14. abruptus a toto corpore ſenſus 9, 4, 123. abruptum eſſe 9, 4, 62. ſermonis genus 4, 2, 45. abrupta 10, 2, 19. *conf.* ſublimia. principia 3, 8, 58. *add. ibid.* 68. jaculari 2, 11, 6.

abrupte 4, 1, 79. incipere 3, 8, 6.

abs 12, 10, 32. *v. n.*

abſcindere aliquid 12, 1, 20. ſibi partem ſermonis 8, 3, 23. vocem 8, 3, 85. abſciſſa vox 8, 3, 85. ſpatia 9, 4, 118.

abſolvo: abſolutus 4, 2, 95. abſoluta 9, 3, 19. pars 7, 4, 5. abſolutæ omnibus oratoriis numeris

fabulæ 10, 1, 70. abſolutius os 1, 1, 37.
abſolutio 11, 1, 9, 11.
abſona litera S 12, 10, 32. abſonum 6, 3, 107.
abſque ſententia 7, 2, 44.
abſtemius *unde, et quomodo dividi oporteat?* 1, 7, 9.
abſtinere ſe a convicio 7, 2, 34. abſtinens 1, 6, 29. *quis?* 12, 2, 3.
abſtinentia temeti 1, 7, 9. Veneris 11, 3, 19.
abſum, eſſe alicui 1, 12, 11. 2, 5, 13. 6, 3, 84. ab aliqua re 6, 3, 29. ab intellectu artis 2, 13, 10. a vitiis 2, 2, 15. longe 6, 3, 28. plurimum ab alio 1, 3, 2. - a ſaltatore 11, 3, 89. - a ſcenico geſtu &c. 1, 11, 3. procul ab aliquo 2, 3, 11. 2, 15, 11, 37. 11, 3, 136. - ab aliqua re 8, 3, 64. abeſt ab aliquo culpa 11, 1, 64.
abſumere ætatem in aliquid 12, 11, 15.
abſurdum eſſe 9, 2, 30. videatur 1, 5, 16. abſurdis ſimilia 6, 3, 99.
abverſa 12, 10, 32.
abundare amicis, clientibus, propinquis 5, 10, 26. copia rerum, verborum, compoſitione &c. 2, 7, 4. 10, 5, 3. fortuna 6, 1, 50. numero 5, 7, 23. vitiis 10, 1, 129. abundans rerum copia 7, *pro.* 1. magis ad aliquid materia 12, 2, 28. ſupra neceſſitatem oratio 9, 3, 46. *conf.* Aſiane. abundantia 8, 3, 56.
abundantia juvenilis 12, 1, 20.
abunder dicere 8, 3, 40.
abunde bene 12, 9, 7. diſertus 11, 1, 36. multi anni 12, 11, 13. falſis in aliquo 10, 1, 94. ſatis 12, 11, 19.
abuti 4, 2, 112. *v. n.* animo alicujus 4, 2, 112. jure cædendi in probra 1, 3, 16. nomine 5, 10, 6.
abuſio 3, 3, 9. 8, 2, 5. *quid?* 8, 6, 34. *ſeq.* per abuſionem vocare 10, 1, 12.
abuſive 8, 6, 35. 9, 2, 35.
Academia, academici: *vid. Ind. II.*
accedere alicui 3, 4, 16. 6, 4, 8. *n.* 9, 2, 102. - maxime 10, 1, 86. alicui opinioni 1, 5, 37. 2, 15, 29. alicui parti 12, 2, 18. - facilius 12, 11, 11. alicui rei 7, 3, 15. alicujus ſententiæ 2, 15, 1. ad agendum 4, 1, 8. *conf.* 8, 2, 9. ad amicum trans mare 7, 3, 33. ad veritatem 12, 10, 9. prope, propius ad aliquem, ad aliquid 12, 1, 20. 12, 2, 2, 25. his accedit 2, 12, 6. *add.* 6, 4, 8. 12, 2, 2. vis et proprietas rebus accedit tali adſtipulatione 11, 3, 175.
acceſſus facilis per quælibet vada 12, 10, 37.
accelerare lectionem 1, 1, 31.
accendere animos 1, 2, 22. judices 11, 3, 166. affectibus 6, 2, 35. accendi aliqua cauſſa 1, *pro.* 1. modis muſicis 1, 10, 14. ad aliquid 5, 11, 10.
accentus Græci προσῳδίαις vocant 1, 5, 22. *gravis Græcorum* 12, 10, 33. *v. n. Latinorum* 12, 10, 33. *vid.* litera.
acceptare mercedes 12, 7, 9.
accidere 9, 3, 2. ex caſu 2, 17, 31. quid exquiſitius dictum accidit auribus 12, 10, 75. hinc vitium *vel* vitia 1, 1, 13, 32. 8, 6, 67. aliquid nominibus 1, 5, 60. accidunt verbo plurima 1, 5, 41. quæ rebus aut perſonis accidunt 5, 8, 4. *add.* 5, 10, 17 *et* 58. per quot accidat ſpecies ſolœciſmus 1, 5, 38. accidentia 3, 6, 55. 8, 3, 70. rerum 5, 10, 23. perſonæ cum ſuis accidentibus 4, 2, 130.
accingi ad aliquid 1, 12, 16. 12, 1, 5.
accipere aliquid 3, 3, 13. 8, 6, 21. - animo placido 4, 2, 74. - auribus 2, 6, 3. 10, 1, 10. - mente 2, 7, 3. - ſine motu mentis 4, 2, 115. - a præceptoribus 10, 5, 19. - cito 12, 8, 3. - diligenter 12, 3, 3. - non difficulter, quæ traduntur 1, 3, 3. - facillime 4, 2, 36. 5, 10, 96. - aliter 6, 3, 24. - dupliciter 3, 11, 2. - ſimpliciter 4, 2, 20. - ſic 4, 5, 17. aliquid figuram 9, 1, 10. *add. ibid.* 13. 9, 4, 45. ex aliqua re 9, 4, 94. - pignori 7, 8, 4. - pro regula 1, 6, 44. - pro vero 2, 17, 6. actionem 3, 6, 72. appellationem urbis, Romam 6, 3, 103. *i. intelligere.* artes facile 12, 11, 11. barbariſmum pluribus modis 1, 5, 7, 9. beneficium 7, 4, 37, 38. cladem 9, 2, 62. depoſitum 7, 3, 1. faſtigium ab aliquo 12, 11, 26. figuram aliquam 9, 2, 103. finem 2, 18, 2. formam orationis 2, 4, 15. hereditatem 6, 3, 97. injuriam 8, 5, 4. locum 8, 2, 11. munera 4, 4, 5. nomen 5, 10, 5. 9, 1, 8. - ex aliqua re 8, 5, 3. originem ab aliquo 5, 11, 19. pecuniam 5,

10, 87. potionem 7, 2, 17. probationes extra rationem dicendi 5, 1, 1. rem 4, 2, 24. sermonem auribus 10, 1, 10. speciem 8, *pro.* 19. spiritum, *de tibiis*, 11, 3, 20. venustatem 9, 3, 72. vesperug, quod vesperuginem accipimus 1, 7, 12. viam 5, 14, 31. vicinum ex eodem, ex diverso 9, 3, 68. vim 8, 5, 6. vires 10, 1, 2. vocales pro consonantibus 1, 4, 10. vocem 9, 2, 31. - auribus 6, 1, 26. usuram 5, 10, 107. accipit animus 9, 4, 119. quid accipere possit animus alicujus 7, 10, 12. *conf.* 8, 3, 71. accipi aliter 5, 11, 31. 5, 13, 35. 12, 5, 2. per allegoriam 5, 11, 21. simpliciter 8, 2. *init.* voce aliqua 8, 5, 12. pro advocato 7, 1, 61. verba generaliter accipi volo 1, 5, 2. id ita accipi volo 4, 2, 46. *conf.* 7, 5, 6.

Accius: *vid. Ind. II.*

—— Navius 6, 3, 69.

acclamatio 8, 3, 3. 8, 5, 11 *et* 14. 12, 5, 1.

accommodare actum colori 2, 12, 10. aliquem alicui 7, 2, 56. aliquid alicui 9, 4, 86. animum 6, 2, 26. curam alicui rei 1, 12, 7. gestum voci 11, 3, 14. gestum ad vocem, vultum ad gestum 1, 11, 8. gratiam, vires sensibus 9, 3, 28. media primis, summa mediis, et quocunque modo 9, 3, 78. nomen alicui rei 8, 6, 34. operam fabulis 1, 8, 19. - studiis 1, 10, 15. se dicenti 6, 1, 37. verba &c. alicui 6, 1, 27. verba et vultum 6, 2, 26. verba ad voluntatem 7, 3, 21. verba suis rebus 8, 2, 6. *add.* 9, 1, 15. vocem alicui 11, 1, 39. accommodat dextræ se siniſtra manus 11, 3, 114. accommodari alicui rei 3, 8, 51. ad alienum propositum 10, 2, 11. in aliquid aliqua re 4, 2, 36. in plures cauſſas 4, 1, 71. accommodatur aliquid secundum quid 3, 8, 64. 5, 13, 13. accommodatus, a, um: alicui rei 3, 4, 10. 10, 1, 69. seriis jociſque pariter 6, 3, 110. ad aliquid 1, 11, 13. gestus ad sensus, ad verba 11, 3, 89. ad materiam ornatus 8, 3, 13. rebus atque personis ornatus 11, 1, 2. pedes ad aliquid 9, 4, 135. vir administrationi rerum 1, *pro.* 10. *conf.* motus. exercitatio suasoriis &c. 2, 4, 33. augendis affectibus figuræ 9, 2, 26. rebus verba 1, 5, 3. ad auditum vox 11, 3, 40. omnia rebus, personis 10, 1, 101. *add.* 11, 1, 2. *conf.* compositio. accommodatior alicui 4, 1, 5. - rei 4, 2, 80. accommodatius ad aliquid 8, 3, 80. accommodatissimum alicui rei 12, 10, 63.

accrescere paullatim 1, 2, 1.

accurata actio 4, 1, 57. accuratum 8, 3, 49. accuratius dicendi genus 8, 3, 14.

accusare quam defendere facilius 5, 13, 3. aliquid 3, 2, *extr.* culpam alienam 11, 1, 81. dementiæ 7, 4, 26. *conf.* invicem. accusans 7, 4, 38.

accusatoris nomen 12, 7, 1.

accusatoria vita 12, 7, 3.

accusatio malorum civium 12, 7, 3. contra caput 11, 1, 69. mutua 3, 10, 4. 7, 1, 3. *et* 2, 9 *et* 23. *erat quasi tirocinium adolescentium* 5, 13, 3. *n.*

accusativus 7, 9, 10.

acer atque instans in exprobrando et arguendo digitus 11, 3, 92. præceptor acer atque subtilis 1, 4, 25. *conf.* animus. acris tibia 8, 2, 9. *v. n. conf.* argumentatio, cura, probatio, vox. acres senes 11, 3, 178. syllabæ, *quæ?* 9, 4, 92. *conf.* imagines, sensus, sententiæ. acre 8, 3, 89. quiddam atque expeditum habere 11, 3, 146. studium 10, 6, 4. *conf.* judicium. acria: *vid.* argumenta. acria currere debent 9, 4, 139. acrior sensus oculorum quam aurium 11, 2, 34. acriores literæ 1, 11, 4. *v. n. conf.* faces. acriora 6, 3, 57. 9, 3, 54. *conf.* judicium. acerrimus labor 10, 3, 26.

acriter 9, 3, 30. *vid.* argumentari, dicere, intendere, propulsare.

acerbus in emendando 2, 2, 7. natura 6, 3, 53. acerba mors 6, *pro.* 4. supra modum ac pene naturam vox 11, 3, 169. *vid.* vox. acerbum illud quidquid est 12, 6, 2. *conf.* crimen, præconium. acerba ac luctuosa 6, 2, 23. acerbissima fata 6, *pro.* 4.

acerbe instare 1, 1, 20.

acerbitas in aliquo 10, 1, 94. 96. mira in aliquo 10, 1, 117.

acervare verba 9, 3, 47.

acetabulum 8, 6, 35.

Achilles 7, 9, 8. 10, 1, 47, 65.

Achilli 1, 5, 62. Achillis clypeus 7, 2, 7. *v. n.* hasta 8, 4, 24.
Acidus 6, 3, 53.
acor in cibis 9, 3, 27.
acies duplex 5, 7, 3. a securis otiosisque compositæ 5, 13, 59. luminum a prospectu rerum non aversa 11, 2, 10.
Acilius Palicanus M. 4, 2, 2.
Aciſculus 6, 3, 53.
acquirere, *absolute* 1, 12, 17. aliter 12, 7, 10. *add. ibid.* 12. benevolentiam 3, 8, 7. gratiam dicendi ex aliqua re 9, 3, 74. opem extrinsecus 2, 16, 13. tempus adolescentiæ 1, 1, 19. justior acquirendi ratio 12, 7, 10. acquisita facultas 8, *pro.* 29.
act. *vid.* ago.
acuere ingenia 1, 4, 6. 1, 10, 34. - puerorum 1, 3, 11. *et* 4, 6. syllabam 1, 5, 22. *et* 5, 30. amor laudis acuit ad cupiditatem literarum 12, 1, 8. acuitur syllaba 1, 5, 22. acutus *auctor* 10, 1, 77. *orator* 12, 10, 39. sonus 1, 5, 24. tenor 1, 5, 26. *conf.* sonus. acuti rebus 10, 1, 84. acuta brevitas 6, 3, 45. luna 7, 2, 6. vox 1, 5, 30. magis vox 11, 3, 42. *vid.* syllaba, vox. acutum 8, 3, 49. acutior ad inveniendum 6, 3, 12. gradus 11, 3, 166.
acute dicta 6, 3, 7. *vid.* dico.
acumen 6, 4, 12. *ubi v. n.* 12, 10, 59. differendi 10, 1, 81. inventionum 10, 1, 83. naturale 5, 7, 28.
ad, præpositio et conjunctio 1, 7, 5. aliquid poni 1, 6, 13, *de relatis.* ut unum ad decem, sic decem ad centum 5, 11, 34. ad arbitrium alicujus 12, 9, 10. citharam canere 1, 10, 10. diem 7, 4, 14. digitum pugnare 8, 5, 20. hoc 8, 5, 22. 11, 2, 29. 12, 10, 40. incursus tempestatum, varietatem caussarum, ratio mutanda est 10, 7, 3. intellectum facilior, ad suscipiendas molestias minus superbus 2, 3, 1. legem veritatis loqui 12, 1, 19. literam 9, 1, 25. lyram componere carmina 1, 10, 29. manum habere aliquid 12, 5, 1. medios articulos 11, 3, 99. hunc modum 5, 14, 9. *add.* 11, 3, 88 *et* 120. morem 3, 1, 18. 7, 3, 14. propositum subjecta ratio, *schema* 9, 3, 93. sed ad propositum, *transeundi formula* 8, 3, 14. ad regulam et diligentiam loqui 9, 4, 4. præsens tempus 11, 3, 21. Trojam navigare 7, 2, 3. verbera motus qualis est 11, 3, 90. verbum 7, 4, 5, 7. - edisserere 11, 2, 44. - ponere 11, 2, 22. - reddi 11, 2, 39. singula vestigia resistere 10, 7, 14. voluntatem 5, 7, 21. præsentes usus 10, 4, 3.
adc. *vid.* acc.
addere aliquid insuper 8, 6, 70. - arti 12, 10, 4. - ad aliquid 12, 10, 46. decorem formæ 12, 10, 8. honorem alicui 3, 7, 8. quæstionem arti 1, 5, 17. se in spatia 8, 3, 78. *v. n.* stimulos 10, 7, 16. adde, quod 10, 1, 33, *et* 2, 10, 11, 12. 12, 1, 4, *et* 11, 29.
additio, *figura* 9, 3, 18.
addicere bona uno sestertio 11, 3, 172. se sectæ 3, 1, 22. se uni alicui proprie 10, 2, 24. addictus 5, 10, 60. *quis?* 7, 3, 26. *seq.* addicta 3, 6, 25. *v. n.*
adducere aliquem ad aliquid 7, 1, 53. aliquid 5, 13, 10. - in corpus 12, 2, 9. - usque ad contemtum 12, 6, 7. pituitam trochleis ab imo pulmone 11, 3, 56. res extrinsecus 12, 9, 8. adduci aliqua re in memoriam 9, 2, 61. extrinsecus 3, 6, 7. 5, 11. *init.*
adedi 6, 3, 90.
adeo 1, 12, 7. id adeo manifestum erit, si 2, 16, 18. *pro ideo* 12, 11, 12 *et* 16.
adeo, adire colles &c. 12, 9, 2, 3.
adeps, adipes tenuare 2, 10, 6.
adeptio, *vid.* adipisci.
adf. adg. *vid.* aff. agg.
adhærens tempus 5, 10, 46.
adhibere affirmationem alicui rei 5, 11, 17. aliquid 11, 1, 35. aliquem in consilium 4, 2, 22. aliquid contra aliquem 4, 1, 56. - orationi 7, 3, 4. *conf.* 11, 1, 3. argumentum 5, 10, 115. argumenta alicui rei 5, 10, 109. artem alicui rei 8. *pro.* 28. artes 4, 2, 51. auctoritatem extrinsecus in caussam 5, 11, 35. consilium 6, 5, 3. curam 10, 3, 18. - in aliquid 5, 10, 109. decorem fructiferis 8, 3, 9. dispositionem probatis 10, 3, 5. fides et tibias epulis 1, 10, 20. fraudem juri 2, 15, 30. judicium 5, 11, 26. 6, 3, 5. 10, 1, 36, 40. - inventis 10, 3, 5. *add.* 12, 10, 76. laudem alicui rei

3, 6, 4. manum alicui rei 7, *pro.* 1. metum 4, 1, 20. *ſeq.* 6, 1, 13. - alicui 1, 3, 15. modum 9, 2, 69. - voluptati 9, 3, 74. numeros rebus 9, 4, 126. - ſaltationi, modulationibus 9, 4, 139. nutrices infantibus 1, 10, 32. obſervationem 10, 7, 9. patrocinia 5, 13, 5. probationes cauſſæ 2, 10, 8. 4, 2, 24. purpuram buccinis 12, 10, 76. rem probationi 5, 14, 1. remedia 6, 4, 19. - extrinſecus 5, 13, 35. 10, 3, *prin.* ſtudium 6, 3, 5. adhiberi cœnæ 11, 2, 12. in hoc 2, 5, 4. huc ſtudium adhibendum 8, *pro.* 16. quantuſcunque numerus (*diſcipulorum*) adhibeatur rhetoribus 1, 2, 13.

adhortari aliquem ad laborem 12, 2, 24.

adhuc 1, 7, 22. 7, 1, 36. 9, 3, 80. concitatior 2, 15, 29. atque adhuc alibi 2, 21, 6. *conf.* 2, 15, 29. 5, 8, 7.

adjacet via 1, 6, 22.

ἀδιανόητα 8, 2, 20.

adigi jurejurando 7, 2, 3.

adjicere *abſolute* 7, 3, 25. 10, 3, 32. aliquid breviter 9, 3, 100. virtutibus quod deſiderari poteſt 10, 1, 120. adj. ad conſuetudinem 2, 10, 9. - receptæ religioni 12, 10, 9. - gratiæ alicui rei 11, 3, 4. colores, conſilium 12, 8, 6. exſpectationem alicui 4, *pro.* 5. ignominiam alicui 3, 7, 20. invidiam 4, 2, 75. literam ſyllabamve verbo 1, 5, 10. loco probationis quid 12, 2, 25. moram lectioni feſtinatione 1, 1, 32. multa 1, 5, 7. non multum 1, 10, 8. vim rebus 9, 1, 2. 11, 3, 9. hoc adhuc adjiciendum 11, 1, 48. *add.* 11, 3, 177. quidquid huc fit adjectum 12, 10, 40. adjectæ literæ, ſyllabæ 1, 6, 32.

adjectio 1, 5, 6 *et* 40. 11, 2, 32. aliqua ex nobis 6, 3, 71. literarum 1, 4, 16. ſupra ſummum 8, 4, 6. verborum 7, 9, 9. *ea* fit ſoloeciſmus 1, 5, 39. *ſeq.* *Eſt figura* 9, 3, 28.

adimere alicui ſcientiam alicujus rei 11, 1, 69.

adipiſci virtutem aliquam 8, 3, 1.

adeptio bonorum 5, 10, 33.

adjungere aliquem lateri filii 1, 2, 5. defenſionem 7, 1, 35. adjunctus a, um 5, 9, 8, 10. 6, 3, 66. adjuncta perſonis et cauſſis 4, 1, 30.

adjuvare aliquem 2, 16, 17. 10, 1, 16. aliquid 10, 2, 20. - argumentis 5, 10, 116. intellectum 8, 3, 55. memoriam 11, 2, 18. modulationem fidibus, tibiis, cymbalis 11, 3, 59. multum ad fidem 5, 14, 35. partem 4, 2, 101. ſe aliqua re 7, 6, 9. teſtimonio 5, 7, 32. urbanitatem 6, 3, 96. *abſolute ponitur e. g.* 6, 4, 19. 7, 2, 51. adjuvat ſermo 12, 10, 36. adjuvante natura 1, *pro.* 26. adjuvari ab aliquo 2, 21, 22. 10, 1, 40. aliqua re 2, 17, 5. 4, 2, 88. 6, 3, 48. doctrina, uſu 6, 2, 3. gratia varietatis 9, 4, 43. in aliquam rem 2, 8, 3. 11, 3, 179. mores adjuvantur diſciplina 12, 2, 2. adjutus acri ſtudio 10, 6, 4. in hoc 11, 2, 24.

adjumenta ingenita 1, *pro.* 27.

adjutores 2, 5, 3. *v. n.* adjutoribus uti aliquibus in aliqua re 11, 1, 18.

adjutorium juris 3, 6, 83. *add.* 3, 9, 4. egere adjutorio 1, 1, 27. uti adjutoriis 12, 10, 43.

adminiſtrare patrimonium 4, 2, 73. remp. fortiſſime 6, 5, 8. *vid.* reſpublica.

adminiſtratio reip. 12, 2, 7. - totius 1, *pro.* 14.

adminiſtrativa 2, 18, *extr.*

admirari 7, 4, 40. aliquem 10, 1, 69. ſumme alicujus naturam 11, 1, 70. admirandum facere aliquem 12, 10, 6. *conf.* leviter.

admirabilis in aliqua re 10, 1, 55. magis admirabilis 10, 7, 31. oratio 8, *pro. extr.* admirabile, *quid?* 4, 1, 40. *ſeq.* dicendi genus 11, 1, 93. admirabilia 12, 11, 25. admirabilior 5, 11, 10.

admirabiliter 9, 2, 29.

admirator aliorum tanquam ſapientium 9, 2, 46. antiquitatis 2, 5, 21.

admirationis motus 11, 3, 71. admirationem habere 12, 10, 75. per admirationem ſententia 8, 5, 5.

admiſcere aliquid nitoris 3, 1, 3. - ferium 6, 3, 16. gravitatem 6, 3, 25. his omnibus admiſcebitur 1, *pro.* 23.

admittere aliquid 6, 1, 43. facinus 4, 2, 13. figuram 9, 1, 24. *et* 2, 5. ſacrilegium 4, 2, 8. admit-

tunt aures 4, 3, 10. admitti 6, 1, 10. in animum judicis 4, 1, 5.
admodum placere 8, 5, 25. puer 12, 6, 1. *conf.* 12, 11, 12. *it.* dura.
admonere 4, 1, 36. aliquid 6, 4, 9. rectè admones 4, 5, 4. admoneri 11, 2, 45. alicujus imagine 11, 2, 20. ex aliqua re 12, 2, 31.
admonitio ſimilium 5, 11, 8. admonitione dignum 6, 1, 37. egere 1, 8, 4. unius verbi in memoriam reponi 11, 2, 19.
admovere aliquem ad ſpes honorum 6, *pro.* 13. manum pectori 11, 3, 104.
adn. *vid.* ann.
adoleſcere ad juſtam magnitudinem 8, 5, 26. adoleſcit profectus 10, 5, 14. adulti pueri 2, 2, 3.
adoleſcentes *dicuntur iidem* juvenes 2, 2, 14. adoleſcentium 7, 3, 34. adoleſcentibus nobis 5, 6, 6.
adoleſcentia hilaris 8, 6, 28. adoleſcentiæ amores 6, 2, 15. *i. e. adoleſcentium.*
adoptio conſularis 6, *pro.* 13.
adornare aliquid 5, 13, 56. legem leviter 7, 1, 47.
ἄδοξον 4, 1, 40.
adp. adr. adſ. *vid.* app. arr. aff. af.
ἀδοὺν 12, 10, 58.
adſciſcere aliquid ſimilitudinis gratia 8, 3, 73. tranſlationem rectè 8, 6, 5. adſcita varietas compoſitionis gratia 9, 4, 58.
adſcribere aliquid alicui rei 8, 4, 26. 9, 3, 99. 12, 5, 3.
adſum, adeſſe 11, 1, 27. ad diem 7, 4, 14. ad rem agendam 11, 1, 51. dexter ac volens adſit 4, *pro.* 5. alicui 5, 10, 107. 7, 1, 42. *ſeqq.* judicio contra aliquem 6, 3, 32. reo 7, 1, 42. veritati contra calumniam 12, 1, 26. adeſt ipſis virtus 2, 5, 23. cui adfuerint natura, doctrina, ſtudium 7, 10, 14.
adt. *vid.* att.
advehi equis 11, 2, 12.
adverbium 1, 5, 48. adverbia 1, 4, 19 *et* 29. adverbiorum vicem obtinent aliquando manus 11, 3, 87.
adverſus gratiæ 3, 9, 7. montes 2, 17, 19. *conf.* flatus. adverſa facies 2, 13, 9. virtuti malitia 12, 1, 35. palmas objicere 11, 3, 114. pars 4, 1, 11, *vid.* pars. verecundiam interim adverſam eſſe 12, 5, 2. adverſum naturæ 4, 2, 52. ſubſellia 11, 3, 132. *vid.* ſubſellia. adverſorum ſolatium 6, *pro.* 14.
adverſari ſcripto 7, 1, 49. adverſante filio 9, 2, 85.
adverſarii plane et inimici 12, 9, 11.
adulari huic, hunc 9, 3, 1.
adulatores præſentis potentiæ 12, 10, 13.
adulatio ſubmiſſa 11, 1, 30.
adulter an ſit, qui deprehenſus eſt in lupanari 7, 3, 6. adulterum occidere licet 5, 10, 39, 88. 7, 1, 7. - an in foro 3, 11, 7. - an in lupanari 5, 10, 39. - veneno an ferro 5, 10, 52. - non niſi cum adultera 5, 10, 104. 7, 1, 7.
adulterium, *quid?* 7, 3, 10. an in lupanari *committatur?* 7, 3, 9. incertum 7, 2, 52.
adumbrare aliquid 7, 10, 9.
advocare affectum alicui rei 4, 2, 115. oratorem alicui 12, 1, 43. - advocari cauſſis 11, 1, 38. ad defendendas cauſſas 12, 1, 24. in conſilia 3, 8, 70.
advocatus 3, 8, 51. 6, 2, 4. 12, 1, 13. partis alicujus 5, 6, *extr.* adverſæ partis 9, 3, 22. ſedens adverſis ſubſelliis 11, 3, 132. bonus 5, 13, 10. litium non inutilis 12, 1, 25. advocati ſtudium 4, 1, 7. - voce uti 11, 1, 59. advocato quam litigatori agere facilius 4, 1, 45. *add. ibid.* 46. multum clamante 9, 2, 95. advocati minores 12, 3, 2. advocatorum genus aliquod 12, 8, 5. inſidiæ 12, 9, 5.
advocatio 7, 1, 58. 12, 7, 4. advocationum ſtipe 1, 12, 18. in advocationibus jactari 5, 13, 49.
Æacida 7, 9, 7.
ædificare equum 8, 6, 34. *v. n.*
æger pedibus 6, 3, 77.
ægre: *vid.* vertere.
Ægialaus 8, 6, 26. *v. n.*
æmulus alicujus 11, 3, 8. alicui atque par 3, 1, 16. brevitatis 8, 2, 19.
æmulari poſitis invicem quæſtiunculis 1, 3, 11. veteribus 10, 1, 122. aliquem 10, 1, 62.
Ænea 1, 5, 61.
ænigma 6, 3, 51. 8, 6, 14. *quid?* 8, 6, 52. *ſeq.*
Ænobarbus 6, 1, 50.
Æolus 8, 4, 18.
Æolicæ literæ 12, 10, 29. *v. n.* rationi ſermo Latinus eſt ſimillimus

1, 6, 31. digamma Æolicum 1, 4, 7. *et* 7, 27. dicta Æolica 8, 3, 59.
æquus, æquo animo 12, 8, 4. campo congredi 12, 9, 2. æquum 4, 3, 11. 5, 10, 118. pectus 11, 3, 125. *conf.* disputatio, tractatus. æqui judices 12, 7, 7. *conf.* pedes.
æque bene 4, 1, 53. communis pars accusatori patronoque 6, 1, 8. sed æque non &c. 1, 10, 8.
æquitas 7, 1, 63. 12, 1, 35. æquitatis regula 12, 3, 6.
æquare aliquem 10, 2, 10. aliquem alicui 10, 1, 101. domum solo 3, 7, 20. passus 9, 4, 113. virtutes alicujus 10, 1, 54. *conf.* majestas æquari alicui rei 10, 1, 50.
æqualis meus 10, 3, 12. cura 1, 1, 14. mediocritas 10, 1, 54. æqualia membra 9, 3, 80.
æqualiter in tota actione apparere 11, 1, 72. transire aliqua 11, 2, 34.
æqualitas *in Virgilio* 10, 1, 86. in pronuntiando 11, 3, 43. *seqq.*
aer denatus et laxatus 5, 9, 16.
aëriæ palumbes 1, 6, 2.
ærarium sanctius 10, 3, 3.
ærumna 8, 3, 26. urget, viget 9, 3, 15.
æstimare 3, 6, 79. 8, 4, 16. 9, 4, 51. pœnam suam honoribus summis 11, 1, 10. pubertatem annis, habitu corporis 4, 2, 5. vires suas 6, 1, 45. æstimandum dare aliquid alicui 8, 4, 24. *conf.* relinquere.
æstimatio pœnæ 11, 1, 10. *n.*
æstus ille major 11, 1, 84. æstu ferri 6, 2, 6.
æstuat animus anceps 10, 7, 33.
ætas apta vestibus &c. 11, 1, 31. omnis 12, 1, 31. *i. e. homines omnis ætatis.* longa studiorum 10, 7, 4. prima 1, 11, 2. puerilis turgescit humore 11, 3, 28. quæ discit 1, 12, 14. quæstoria 12, 6, 1. robustior 1, 12, *prin.* fecurior 12, 1, 20. ultima, *pro senectute* 12, 4, 2, ætatis infidiæ 12, 11, 4. robur 1, 8, 6. ætate nostra 1, 4, 20. ætates *pro pueris* 1, 1, 36 *et* 37. 1, 3, 10. 1, 12, 12. 2, 4, 8. 2, 5, 18. 2, 7, *prin.* ætates nondum rhetorem capientes 1, 9, *prin.* teneræ 1, 10, 34. ætatum imprudens 1, 1, 20.
æternitas quæ supereft 12, 1, 21.
Ætoli 10, 1, 49.
ævum feculorum omnium 11, 1, 10.
affectare aliquid 6, 3, 30. 10, 1, 84. - nimium 9, 3, 4. cultum 3, 8, 58. decus 8, *pro.* 18. famam eloquentiæ 7, 1, 40. - eruditionis 8, 2, 12. - imitationem antiquitatis 11, 3, 10. magnificentiam verborum validius 3, 8, 61. plausum 3, 11, 26. tumorem 9, 4, 140. tyrannidem 7, 2, 11. *et* 53. *seq.* qui esse docti affectant 10, 1, 97. videri 5, 10, 28 affectata magis ars 9, 3, 54. difficultas 1, 1, 37. regnum 5, 9, 13. scurrilitas 11, 1, 30. subtilitas 3, 11, 21. improbare aliqua ut affectata et parum naturalia 11, 3, 10. affectatius aliquid 12, 10, 45.
affectatio 3, 8, 62. 8, 3, 27. frigida et inanis 9, 3, 74. frigida et puerilis 4, 1, 77. mala 8, 3, 56. severitatis 11, 1, 32. subtilitatis 1, *pro.* 24. verbi 8, 1, 2. affectationis esse 12, 10, 40. suspicio maxime cavenda 9, 4, 143. affectatione nihil est odiosius 1, 6, 40. *V. n.* 3, 8, 62.
affectator libertatis 6, 2, 16. regni 5, 13, 24. risus 6, 3, 3.
afferre aliquid ad confirmationem 2, 17, 12. aliquid domo 4, 1, 20. 4, 5, 4. 5, 13, 3 *et* 36. 6, 3, 33. 10, 6, 6. argumentum contra aliquid 7, 6, 7. casum, necessitatem, voluntatem 8, 4, 17. consilium furti in templum 4, 2, 70. dolorem alicui 6, *pro.* 5. errorem 7, 9, 2. exspectationem 3, 8, 48. fastidium, odium alicui 11, 1, 15. fidem 7, 2, 57. - dubiis 5, 10, 8. - testis 4, 1, 7. - veritatis aliquam 9, 2, 19. frigus 6, 1, 37. injuriam, pudorem 8, 3, 46. iram, lacrimas, solicitudinem 11, 3, 5. laudem alicui 3, 7, 18. - orationi 1, 5, 71. majestatem orationi 1, 6, 39. momentum 6, 1, 24. - ad aliquid 6, 1, 33. motum animis 11, 3, 41. mutationes 1, 4, 13. propositum 5, 7, 20. sensum incrementi alicui 11, 2, 41. studium advocati 4, 1, 7. tædium 11, 2, 41. vim animis 5, 13, 57. - oculis 2, 15, 7. voces aliorum 5, 7, 5. utilitatem, bonam voluntatem alicui 12, 11, *extr.*
afficere judicem aliquo modo 4, 2, 21. afficit corpus fatigatio 11, 3, 21. - saltatio 11, 3, 66. affici 2, 10, 8. 6, 1, 7. 6, 2, 14. bene 11, 3, 62. circa stillicidia 8, 3, 14.

contumelia 9, 3, 13. fortuna judicii, periculo aliorum 10, 1, 16. afficiuntur animi in diversum habitum 1, 10, 25.
affectio 5, 12, 6. 8, 6, 6. affectionibus uti 11, 3, 181. *conf. h. l. not. it. ad* 3, 8, 62.
affectus 6, 2, 6. 2, 20. 7, 1, 15. 9, 1, 23. *species* affectuum *quæ?* 6, 2, 8. *seqq. add.* 11, 3, 61. amoris, avaritiæ, metus 1, 11, 2. audientium 1, 10, 25. eorum, quæ dicuntur 1, 10, 24. voluptatis 8, 3, 4. concitati, mites, compositi, commoti, lenes 6, 2, 9. continuus 6, 2, 10. dulciores 10, 1, 101. flebiles 11, 3, 162. lenes 6, 2, 9. leniores 9, 2, 58. medius ex amoribus et ex desideriis 6, 2, 17. mites, concitati, &c. 6, 2, 9. 10, 1, 48. mitiores 5, 13, 1. veri, ficti, imitati 10, 2, 11. 11, 3, 61. affectum spectare in docendo 1, 2, 15. Athenis *non licebat* affectus movere 6, 1, 7.
affigere aliquid animo diligenter 11, 2, 18. - familiarius animo suo 2, 7, 3. - penitus memoriæ 10, 1, 19. 11, 2, 31. literas pueris 1, 1, 25. mentum pectori affixum 11, 3, 82. affigi diutius, *subaud.* animo 11, 2, 44.
affingere falso 8, 3, 70.
affinitatem literarum animadvertere 1, 6, 24.
affirmare 9, 3, 28. 11, 3, 5. aliquid 7, 2, 12. 9, 2, 88. 11, 3, 67. - falso 12, 1, 11. fortiter 12, 3, 3. fortissime 2, 4, 42. plane 6, 3, 11. sine pudore 12, 1, 13. *vid. de hoc verbo not.* 7, 2, 12.
affirmatio 5, 12, 12. 11, 3, 154. hoc affirmationis genus 11, 1, 28. *V. n.* 5, 12, 12.
afflat fortuna 11, 3, 147.
affligi malo 6, *pro.* 5. afflictus levius 6, *pro.* 15.
affluentia ingenii 12, 10, 13.
Afri 11, 1, 80.
Africanus 5, 11, 13. prior 11, 1, 12. *vid.* Scipio.
Agamemnon 11, 1, 37.
age 1, 10, 27. age vero 10, 1, 48.
ager, *unde dictus* 1, 6, 37.
agreste 6, 3, 107.
agricola bonus 5, 10, 48.
agere, *de caussis judiciorum caussarumque patronis, ut,* caussam *vel* caussas 1, *pro.* 22. 10, 7, 30. 12, 6, 6. litem adversus aliquem 6, 1, 50. adulterii 4, 4, 8. dementiæ cum aliquo 9, 2, 90. furti 7, 1, 22. injuriarum 3, 6, 19. talionis 8, 5, 12. contra aliquem 6, 3, 81. ex diverso 5, 11, 43. in aliquem 6, 3, 60. pro aliquo 11, 1, 42. gratis 12, 7, 7. melius 12, 10, 54. modeste 5, 6, 4. pejus 12, 9, 6, *et* 15. 12, 10, 54. prius 4, 2, 29. agens, agentes 6, 1, 48. 10, 7, 3. 12, 3, 4. *et* 5, 6. *et* 10, 74, *&c.* agendi caussas finis 1, *pro.* 22. in agendo clarissimi 12, 10, 49. agere aliquid diebus ac noctibus 6, *pro.* 2. aliquem, *ut* orbum, naufragum 6, 2, 36. imperitum 9, 2, 46. juvenem 11, 3, 91. solicitum 4, 1, 33. *add.* 12, 8, 10. aliquem in furorem 6, 1, 31. - in insaniam 1, 10, 33. - in noctem 10, 3, 27. aliquid magnum 1, 2, 30. armenta in montes 2, 17, 19. bella 10, 1, 91. *v. n.* comœdias, tragœdias 11, 3, 111. consulatum 12, 1, 16. curam 8, *pro.* 18. delectum 10, 3, 5. delectus 12, 3, 5. disceptationes 11, 1, 43. digitum in latus 11, 3, 93. judicia publica 11, 1, 43. multum 4, 1, 13. orationem pro aliquo 10, 1, 23. ordine 4, 5, 19. partes 11, 3, 74. pœnitentiam 9, 3, 12. res præ se 10, 7, 10. silentium de aliqua re 10, 1, 38. non id ago 8, 6, 28. non id agentes 1, 11, 19. agere, ut prior sis 10, 2, 10. agit nos ventus 10, 7, 23. agi apud aliquem 5, 10, 111. 12, 8, *extr.* agitur caussa apud aliquem 12, 8, 15. qua de re agitur 3, 11, 18. agitur multum superciliis 11, 3, 77. acti multum est 7, 1, 50. acturi multa 11, 2, 2.
acta pueritiæ 11, 2, 6. in actis vulgatum 9, 3, 17.
actus histrionum 10, 2, 11. orationis 9, 2, 4. rei 10, 1, 31. rei verus 7, 2, 41. inter medios rerum actus 10, 6, 1. scenarum 5, 10, 9. vitæ 11, 1, 47. forensis, quotidianus 10, 1, 27. gravior 6, 2, 35. 12, 2, 14. longior 6, 3, 43. prælians 11, 3, 145. suus 12, 2, 8. præcedente actu 11, 3, 144. in actu et contentione esse 11, 1, 48.
actor, *pars litigantium, quisquis agit in judicio* 2, 12, 11. 5, 2, 3. caussiæ 4, 1, 7. comœdiarum 3, 8, 51. 11, 3, 178. comici 2, 10,

13. exercitati 11, 3, 116. ſcenici 6, 1, 26. 11, 3, 4. *conf.* elegantia.
actio, *ſc. cauſſarum patroni*, dicitur a pleriſque pronuntiatio 11, 3, *prin.* majeſtatis 5, 10, 39. mandati 7, 4, 35. probationum 11, 3, 163. aſpera 7, 4, 27. blanda et ſuadenti ſimilis 7, 4, 27. brevis, conciſa, perpetua 6, 4, 2. clamoſa 5, 13, 2. extemporalis 10, 7, 16. favorabilis 5, 10, 113. fortior 11, 3, 10. impudens, iracunda, tumultuoſa 11, 1, 29. indirecta 5, 13, 2. inotioſa 11, 3, 183. læta, magnifica, ſublimis 11, 3, 153. mollis 11, 3, 128. prima et compoſita 11, 3, 110. ſecunda 11, 2, 25. trunca ac debilis 11, 3, 85.
actiones 6, 4, 7. legum 7, 4, 39. primæ, ſecundæ 4, 1, 4. 12, 9, 16. pupillares 12, 6, 1.
activa 2, 18, *extr.*
actutum 4, 3, 13.
agilis, agilior argumentatio 11, 3, 164. natura ingenii 1, 12, 2.
agilitas 11, 3, 180.
agitare aliquid animo 12, 2, 29. animos 1, 10, 34. animum judicis vanitate &c. 4, 1, 33. cogitationem murmure 10, 3, 15. agitans corpus ſpiritus 9, 2, 4. agitari omnibus modis 12, 8, 9. agitata tumeſcere 8, 3, 47. agitatiora 11, 3, 178.
agitator 8, 6, 9.
agitatio mentis 1, 1, 1.
agger 12, 10, 74. *v. n.*
aggravare reum 5, 7, 18.
aggredi aliquid 5, 13, 10 *et* 34. ad aliquid 6, 1, 44. in aliqua materia ad ſpem oratoris 2, 8, 12. inſtitutionem 5, 7, 6. latius—opus 6, 4, 3. componere aliquid 1, 5, 54. dicere 3, 6, *init.* ſcribere librum 6, *pro.* 3. tractare 2, 2, 2.
aggreſſio 5, 10, 4, *et* 10, 27.
aggregare aliquid alicui 9, 2, 107.
agmen totidem lixas habens quot milites 8, 6, 42.
agnominatio, *figura* 9, 3, 66.
agnoſcere *abſolute* 11, 2, 6. aliquid 6, 2, 13. expoſitum 7, 1, 14. non agnoſcere, *de libro* 3, 1, 18. agnoſci 7, 2, 26. agnoſcentes 11, 1, 4.
agnitio, ſine agnitione ſigna 12, 8, 13.
agr. *vid.* ager.
Agrippa 1, 4, 25. *conf.* Menenius.
Ahala 5, 13, 24.
Ai Græcum quomodo Latinis ſcribatur? 1, 7, 18. *v. n.*
Ajax apud Ovidium 5, 10, 41. Oilei et Telamonis 7, 9, 2. attonitus in tragœdia 11, 3, 73. Ajacis clypeus 8, 4, 24.
Aiio 1, 4, 11.
Αἶνος 5, 11, 20.
Aio te, Æacida &c. 7, 9, 7.
Αἰσχρὸν σιωπᾶν &c. 3, 1, 14.
Αἰσωποσοίητον 5, 11, 20.
Αἰτία 3, 11, 5.
Αἰτιολογία, *figura* 9, 3, 93.
Αἴτιον, *quid?* 3, 11, 4. *ſeqq.* ἐξ αἰτίᾳ 3, 11, 6.
ἀκόλουθα 5, 10, 75.
ἄκυρον 8, 2, 3.
al 8, 3, 28.
Alba facit Albanos et Albenſes 1, 6, 15.
Albanum 6, 3, 44.
albenti cœlo 8, 3, 35.
albus dens 8, 2, 10. 8, 6, 40. homo 11, 1, 38.
album et rubricæ 12, 3, 11. *v. n.*
Alcibiades 8, 4, 23.
alere aridum atque jejunum 2, 8, 9. facundiam 1, *pro.* 23. 10, 5, 14. flammam 5, 13, 13. ingenium 1, 8, 8. ingenia 2, 5, 18. 8, *pro.* 2. memoriam exercitatione 1, 1, 36. mentes 2, 4, 5. mollius *ibid.* orationem 10, 1, 31. profectus alit æmulatio 1, 2, 26. ſemina 10, 3, 2. alunt lyrici 1, 8, 6. alendum ingenium 12, 6, 6. qui parentes non aluerit, vinciatur 5, 10, 97. *conf.* 7, 1, 55. *et* 6, 5.
Alexander 1, 1, 23. 2, 20, 3. 3, 8, 16. 8, 5, 24. Thebas evertens &c. 5, 10, 111.
Alexandrinæ deliciæ 1, 2, 7.
Alexanter 1, 4, 16.
alius alium ingenio præſtat 1, 1, 2. aliud agere 9, 2, 62. dum aliud agitur 1, 1, 35. aliud voce, aliud oculis agitur 1, 1, 34. aliam literam pro alia ponere 1, 4, 10 *et* 16. aliud eſt—aliud 9, 1, 24. quanto fit aliud 10, 1, 53.
alias 12, 1, 39.
alibi 4, 1, 53.
alio: neque alio inventa ſunt &c. 8, 6, 64.
alioqui *Ep. ad Tryphon.* 1. 2, 14, 4. *et* 15, 9. *et* 17, 31. 5, 10, 22. 12, 1, 43. *et* 10, 63. quid melius alioqui facient 1, 1, 18.
aliter *ſolitarium* 12, 10, 70. *v. n.* non aliter quam 7, 2, 23.
aliunde 12, 10, 74. *et* 11, 29.

alienus 7, 2, 22. *et* 4, 21. infans 6, *pro.* 7. locus non al. 6, 4, 1. alienus ſcholis 2, 2, 10. aliena fide dicere 12, 3, 2. perſona dicere de aliqua re 11, 1, 21. res non aliena 1, 1, 28. uxor 7, 1, 24. *et* 3, 6. alienum beneficium 10, 2, 6. inſtituta 1, 5, 60. judicio 10, 1, 130. loco, tempore 6, 3, 33. ore loqui 11, 1, 39. verba 12, 10, 41. alienum arti oratoriæ 1, *pro.* 5. his omnibus 4, 2, 62. non alienum videtur 12, 9, 14. alieniſſimum perſonæ 6, 3, 29.
alienare aliquem *vel* aliquid alicui 5, 10, 17. alienata mens 6, *pro.* 11. alienati a familia 3, 6, 99.
alienigena 12, 10, 14.
aliquis unus 12, 1, 31. ſe fore illum aliquem *ibid.* aliquid eſt eloquentia 1, *pro.* 20. ſui interponendo 2, 4, 12. aliqua contemnere 10, 1, 130. de his 6, 2, *prin.*
aliquatenus 11, 1, 28. *et* 3, 78.
aliquanto difficilius 1, 12, 4. magis propriæ virtutes 6, 2, 15.
allatrari ab aliquo 8, 6, 9.
allectatio nutricum 1, 10, 32. *v. n.*
allegare aliquid cui pro quo 4, 1, 16. dignitatem alicujus 4, 1, 13, 16. liberos, parentes, conjuges 4, 1, 13. rem 3, 8, 46. 7, 4, 21.
allegoria, ἀλληγορία 5, 11, 21. 8, 6, 14 *et* 58. 9, 1, 5. *et* 2, 46. *quid?* 8, 6, 44. *ſeqq.* in exemplis 8, 6, 52.
allevare abjectos aut ſubmittentes ſe 11, 1, 16. aliquid viribus 5, 1, 2. brachium 11, 3, 141. pollicem *ib.* 142. ſupercilia 1, 11, 10. 11, 3, 79. allevari 6, 3, 97. acervo 8, 4, 26. allevata manu 11, 3, 94. *v. n.* 5, 1, 2.
allevatio humerorum 11, 3, 83.
allicere aliquem ad cognitionem 3, 1, 3. - delectatione 5, 14, 29. allici aliqua re 7, 2, 44.
alligare aliquem 7, 6, 8. - certis præceptis 5, 13, 60. - ad aliquid 10, 1, 29. 12, 10, 45. - ad leges 8, *pro.* 2. - ad pœnam 10, 3, 10. aliquid lege, numero 4, 5, 3. artem ad exitum 2, 15, 35. cognitionem ad quæſtionem præſentem 7, 2, 33. orationem ad rhythmos 9, 4, 53. ſe ad præcepta 2, 13, 14. ſe ad omnia verba 11, 2, 48. verbum proximis 8, 6, 62. alligari 7, 6, 5.
Allobroges 11, 1, 89.
alloqui populos 6, 2, 30.
allocutiones obliquæ 9, 2, 37.
ἀλλοίωσις *figura* 9, 3, 92.
alludere alicui 3, 11, 18.
ἄλογος τροπὴ 10, 7, 11.
alterum ex duobus lumen 6, *pro.* 6.
altercandi præſtantia 6, 4, 5.
altercator bonus 6, 4, 10. turbidus, clamoſus 6, 4, 15.
altercatio 12, 3, 3. *quid?* 6, 4, 1. *ſeqq.* altercationes 2, 4, 28. 6, 3, 4. 10, 1, 35. *v. n.* 2, 4, 28.
alternus motus 11, 3, 102. ordo 11, 2, 38. alterna quies 1, 3, 8. repetitio 9, 3, 32.
alta mens 6, *pro.* 7. altum 10, 7, 28. altæ radices 1, 1, 28. ripæ 12, 2, 11. altior intellectus 8, 3, 83. quæſtio 3, 8, 42. ſolicitudo 4, *pro. init.* altiores artes 8, 3, 2. diſciplinæ 2, 1, 3. altiſſima eruditio 1, 4, 6. altiſſimum conſilium 2, 13, 15. ſilentium 10, 3, 22. altiſſimi ſoni 11, 3, 23.
altius vel inferius attolli, deſcendere 11, 3, 65. ire 1, *pro.* 20. repetere 5, 7, 27.
altitudo 8, 3, 88.
alveus plenus 2, 1, 4.
alumnus urbis 8, 1, 3. alumno præſente 1, 1, 11.
amare aliquem magis quam imitari 10, 1, 126. meretricem in matrimonium 11, 1, 82. ſtudia 1, 1, 20. amas me, quod &c. 6, 3, 93. *v. n.* amat ſpondeum bacchius 9, 4, 102. *conf. ibid.* 136. amari ab aliquo familiariter 10, 3, 12. amantes de forma judicare non poſſunt 6, 2, 6. amantior alicujus rei 12, 10, 9. amantiſſimos mei 1, *pro.* 3.
amabile audientibus ἦθος 6, 2, 15. vitium 12, 5, 2.
amator 8, 5, 17. gentis *Græcorum* 11, 1, 89. nimium ingenii ſui 10, 1, 88. ſecreti 10, 3, 30. *conf.* 10, 1, 44. veterum 1, 5, 59. vetuſtatis 9, 3, 14. amatores ita deditos ſibi habere 10, 1, 93. *add.* 11, 1, 92. 12, 10, 2.
amatorium 7, 3, 10. *et* 8, 2. 8, 5, 31.
amor laudis 12, 1, 8. quidam operis 12, 11, 5. ſubtilitatis 10, 2, 19. verborum 8, *pro.* 24. amores adoleſcentiæ 6, 2, 15. fœdi puerorum 10, 1, 100.
amara cortex 1, 5, 35. amarum quiddam 8, 3, 89. amari ſales 10, 1, 117.

amaritudo ſemel præcepta 1, 1, 20. ridicula 10, 1, 117. amaritudinis vox 11, 3, 169. amaritudinem reformidare 1, 1, 20.
ambigi 7, 3, 22. de facto 7, 1, 7. *conf.* 7, 3, 6 *et* 10.
ambiguum 6, 3, 62. ſignum 7, 2, 13.
ambiguitas 1, 5, 2. 6, 3, 47. 7, 9, 3. *ſeqq.* vocum 5, 10, 106. ambiguitates 1, 10, 5.
ambitio vitium eſt 1, 2, 22. perverſa 10, 7, 21.
ambitioſus 8, 3, 25. in lædendo aliquo 11, 1, 67. in malis 6, *pro.* 7. inſtitor eloquentiæ 11, 1, 50. declamandi ſudor 6, 4, 6. ambitioſa feſtinatio 1, 4, 22. jactantia in loquendo 12, 10, 40. ambitioſi pauperes 2, 4, 29. ambitioſis utilia præferre 1, 2, 27. ambitioſiſſimum gloriandi genus 11, 1, 22.
ambitioſe augere numerum 8, 3, 63. ambitioſiſſime 6, 3, 68.
ambitus 3, 8, 46. 4, 1, 18. 5, 10, 34. genus utrumque 12, 7, 6. intelligendi proprius 12, 10, 3. *v. n.* pronuntiandi adverſus amicos 4, 1, 18. judicium 9, 3, 56. damnati quidam 11, 1, 79. *pro periodo* 9, 4, 22. navigationis 1, 10, 40. rerum 10, 1, 16. urbium 11, 2, 21. *conf. n.* 3, 8, 45. *et* 10, 1, 16.
ambulare millia paſſuum 6, 3, 77. viam 1, 5, 38. *id quod recte dici, contra Quinctilianum oſtendit Burm. ibid. et Weſſel. ad Itin. Hieroſolym. p.* 571.
ambulatio 11, 3, 19.
amentum 9, 4, 9.
amiciri 11, 3, 149.
amictus 11, 3, 137. 141. 144. decentior *ibid.* 156. negligentior *ib.* 147. recidens *ibid.* 162. quem mater amictum dedit, ſolicite cuſtodire 5, 14, 31.
amicus alicui eſſe 5, 7, 2. potentes 5, 12, 16. ubi amici, ibi opes 5, 11, 41. amiciſſimos habere aliquos 12, 7, 5. *conf.* familiariter.
amicæ 1, 2, 8.
amicitiæ *ſcholaſticæ* 1, 2, 20.
amittere fidem 8, *pro.* 23. fidem, affectus, motus omnes 9, 4, 143. filium 6, *pro.* 2 *et* 13. gratiam 9, 3, 4. modum 8, 6, 51. rationem 6, 2, 6.
amnis lucidus &c. 12, 10, 60. amnes latiſſimi 5, 14, 31. amnium vis 12, 2, 11.
amœnus egreſſionibus 12, 10, 60. amœnum iter 4, 2, 46. amœna 12, 9, 2.
amœnitas locorum 10, 3, 22. *add. ibid.* 24.
amoliri aliquid 4, 1, 29. *et* 2, 27. 5, 7, 23. 7, 1, 33. 9, 2, 71.
amovere metum 4, 1, 20.
amphibolia 6, 3, 47. 7, 10, 1. *ſeqq.* 9, 4, 32. *ejus ſpecies* 7, 9. naturalis 7, 9, 10.
ἀμφιεσολία 3, 6, 45 *et* 88.
amphibrachus, amphibrachys, *pes* 9, 4, 105 *et* 82.
Amphictyones, Amphictyonas 5, 10, 111. 115. 118.
ἀμφίδοξον 4, 1, 40.
amphimacer, *pes* 9, 4, 81.
Amphiona 12, 10, 57.
amplecti modum 12, 10, 21. ſcientiam 2, 1, 5. ſpatium 1, 10, 43.
amplior virtus 8, 3, 83. amplius compoſitionis genus 9, 4, 129. amplius atque auguſtius 12, 10, 5. ampliora verba 8, 4, 2. ampliſſimum præmium 10, 7, *init.*
amplius, hoc amplius 1, 5, 50 *et* 55.
ampliare virtutem alicujus 8, 4, 20. ampliari ingenita adjumenta modica poſſunt ratione 1, *pro.* 27.
amplitudo 1, 10, 45. dactyli, pæonis 9, 4, 136.
amplificare orationem 11, 1, 44. ſpecies amplificandi 8, 4.
amplificatio 2, 5, 9. 5, 10, 99. ejus genera 8, 4. omnis 9, 4, 128. per ratiocinationem 8, 4, 15.
amputare radices vitis 10, 7, 28. turpes ac perniciosos 8, 3, 75.
an *diſtinguitur ab* aut 1, 5, 49. videndum eſt, an—an 7, 1, 13. an vero 1, 10, 47. *et* 12, 3.
antanaclaſis 9, 3, 68. *n.*
Anacreontion colon 9, 4, 78.
ἀναγκαῖον, *figura* 9, 2, 106. *et* 3, 99.
ἀναπεφαλαίωσις, *quid?* 6, 1, 1.
analogia 1, 5, 13. *et* 6, 1. Latine proportio 1, 6, 3. non demiſſa cœlo formam loquendi dedit 1, 6, 16. analogia tueri dictum 1, 6, 11.
ἀναλογία 5, 11, 34.
ἀνάμνησις, *figura* 9, 2, 106.
anapæſtos, anapæſtus, anapæſton 9, 4, 48. 81. 110.
ἀναστενὴ, *quid?* 2, 4, 18.
ἀναφορὴ 1, 5, 40. *quid?* 8, 6, 65.
anceps 4, 1, 40. *ſeq.* inter utrumque animus 10, 7, 33. ratio alicujus rei 6, 3, 7. ſors 11, 1, 50.

Anchariana familia 4, 1, 74. 7, 2, 10.
Anchiſa 1, 5, 61.
Andromache 6, 2, 23.
ἀνεπίφατος actio 4, 1, 60.
anfractus 9, 2, 78. juris 12, 9, 3. infinitos habere 6, 1, 15.
angi aliqua re 1, 6, 22.
angulus normalis 11, 3, 141.
anguſtus amictus 11, 3, 141. anguſta vena 6, 2, 3. anguſtum os 1, 2, 28. pulpitum 11, 3, 130. tempus 11, 1, 46. anguſtior litera 9, 4, 34.
anguſtiæ tabellarum 10, 3, 32.
anhelitus creber 11, 3, 55. *conf.* ſonans.
aniles fabulæ 1, 8, 19.
anima immortalis eſt 5, 14, 10. *add.* 7, 4, 1.
animus acer, præſens 6, 4, 8. *vid.* acrior, anceps. cœleſtis 12, 2, 28. flagitioſus omni genere voluptatum 12, 11, 18. otioſus 11, 2, 33. præſtantiſſimus 12, 1, 17. ſublimis 10, 3, 22. judicis 10, 3, 15. operis 6, 2, 7. animi agreſtes 1, 10, 9. aperti ad percipiendum 1, 2, 28. præſtantia 12, 5, 1. animorum origo 12, 2, 28. ſi animis noſtris divina origo, tendendum ad virtutem &c. *ibid.* 21. ut terram cultu, ſic animum diſciplinis meliorem fieri 8, 3, 75. maxima pars eloquentiæ conſtat animo 1, 2, 30. *conf.* accendere, æſtuare, aſſurgere, augere.
animal hinniens, irrationale, mortale 7, 3, 3. animalia quædam parva 12, 2, 14. - exigua 12, 10, 76. *quo argumento præcipuo videatur probari, quod bruta careant ratione* 2, 16, 15. *n.*
annalis, ſ. 6, 3, 16.
annalis liber 6, 3, 86. annales pontificum 10, 2, 7. annalium monumenta 2, 4, 18.
annectere prioribus ſequentia 7, 1, 1.
anni pueriles 1, 11, 19. 1, 12, 1. tutelæ 7, 6, 10.
Annibal 5, 10, 48. ab eo cæſa apud Cannas 60,000, 8, 6, 26. *conf.* Hannibal.
anniti, ut 10, 7, 29.
annotare aliquid 7, 1, 58. 8, 1, 2. *et* 2, 4. *et* 6, 2. pauca de aliqua re 1, 4, 17. proprietates 11, 3, 179. annotandum 2, 5, 7.
annotatio brevis 10, 7, 31.
annuendi motus 11, 3, 71. ratio *ib.* 79.
annulus tranſlatus vel alligatus 11, 2, 30. annulorum ſigna in ceris 11, 2, 4. annulis implere manum 11, 3, 142. *conf.* comtum.
annumerare aliquem oratoribus, poetis 10, 1, 90. literas 11, 3, 33.
ἀνοικονόμητον, *quid?* 8, 3, 59.
ἀνταναπλασις, *quid?* 9, 3, 68.
ἀνταπόδοσις 8, 3, 77. antapodoſi *ib.* 79.
ante oculos eſſe 8, *pro.* 28. omnia 1, 1, 3. *et* 2, 8, 18. 2, 15, *prin. et paſſim.* - eſſe 10, 1, 3. *conf.* proponere.
anteacta crimina 7, 10, 12. vita 4, 2, 12 *et* 15. 6, 1, 34. 7, 1, 12. *et* 2, 33. 11, 1, 42. anteacta 9, 2, 67. ante geſta 9, 4, 25.
antecedere 7, 2, 46. *et* 4, 6. antecedens memoria 1, 1, 25.
antecedentia, 5, 5, 2. *et* 8, 5. *et* 10, 45.
ἀντίγκλημα 7, 4, 8.
anteponere: quæ quibus anteponas 9, 4, 44.
ἀνθηρὸν 12, 10, 59.
ἀνθιτοφορὰ, *figura* 9, 2, 106. *et* 3, 87.
Anticato 1, 5, 68.
antidotum 1, 10, 6. 7, 2, 25.
antigerio 1, 6, 40. 8, 3, 25.
ἀντιπατηγορία 7, 2, 9. *ſeq.* 18, 20. 25. *ſeq. quid?* 3, 10, 4.
ἀντιμεταβολὴ, *figura* 9, 3, 85. *conf. ibid.* 97.
ἀντινομία 3, 6, 45. 7, 1, 15. antinomia 7, 7, 1. *et* 10, 2.
ἀντίφρασις 8, 6, 57.
antiquus ſermo 9, 3, 1. antiquum magis 8, *pro.* 31. antiqui 1, 5, 21. 22. 2, 1, 9. *et* 5, 23. 3, 6, 61. antiquiſſimus quiſque 12, 10, 42.
antiquitus 1, 10, 18 *et* 30. accepta opinio 1, 10, 12. traditum 6, 2, 8. 12, 2, 29.
antiquitas dat dignitatem *verbis* 8, 3, 24. antiquitatis admirator 2, 5, 21. omnis peritiſſimus 10, 1, 95.
ἀντίῤῥησις, *figura* 9, 2, 106.
antiſophiſta 11, 3, 126.
ἀντίσταϛις 7, 4, 12.
antiſtes juris 11, 1, 69.
ἀντίθιτον Lupi 9, 2, 101. *figura* 9, 3, 81 *et* 92.
Antonius, M. occidit Ser. Sulpicium 7, 3, 18. ejus luxuria 8, 4, 25.
ἀντωνομασία, *quid?* 8, 6, 29. *conf.* 9, 1, 5 *et* 6. antonomaſiam 8, 6, 43.

anus Attica 8, 1, 2. graves 11, 3, 178.
anxius de aliqua re 5, 10, 75. 11, 1, 50. anxiæ ſolicitudines 12, 11, 18.
anxietas quærendi, judicandi, comparandi 8, *pro.* 29. ad extremam uſque anxietatem deſcendere 1, 7, 33.
Aoriſtus apud Latinos 8, 3, 30. *n.*
ἀπαγόρευσις, *figura* 9, 2, 107.
ἀπάλαιστος 9, 4, 56. *n.*
ἀπάλαιστροι 9, 4, 56.
Apennino 9, 4, 65.
aper, apri 1, 6, 13.
aperire aliquid 8, 3, 68. ambigua 12, 2, 10. artes dicendi 8, 3, 11. -ſuas alicui 10, 1, 91. fauces 11, 3, 167. figuras 9, 2, 72. -ex diverſo 9, 2, 93. fontes 6, 1, 51. penetralia 6, 2, 25. latius ſe aperit materia 1, *pro.* 3.
apertus Cicero 2, 5, 20. intellectus 3, 6, 23. *orator* 10, 1, 119. *conf.* animus. aperta magis omnibus dimenſio 9, 4, 52. narratio 4, 2, 36. *vid.* vox. aperta 8, 2, 23. aperta verbis 8, 2, 20. nomina 3, 6, 43. verba aut aperta aut dubia 7, 2, 48. apertis, ut aiunt, tibiis 11, 3, 50. apertior ars 9, 3, 54. motus animi 10, 3, 21. tropus 9, 2, 45. - vox 11, 3, 161.
aperte docere aliquem 1, 5, 43. gloriari 11, 1, 21. ſcripta 4, 4, 4. apertius 11, 1, 26. diſtinguere 3, 6, 44. apertiſſime colligere 1, *pro.* 13.
apex 1, 4, 10. *n.* apicem apponere ſyllabis 1, 7, 2. apice circumducta ſyllaba 1, 5, 23. diſtinguere 1, 7, 2. uti 1, 4, 10.
ἀφέλια 8, 3, 87.
ἄφοδος, *figura* 9, 3, 87.
ἀφορμαὶ ἐργων 3, 6, 27.
ἀποδείξεις, *quid?* 5, 10, *init. et* 7. ἀποδείξεις γραμμικαὶ 1, 10, 37. 5, 10, 7. apodixin 5, 10, 7.
ἀποκαρτέρησις 8, 5, 23. *v. n.*
Apollo 3, 7, 8.
Apollodoreus: *vid.* Ind. II.
apologus 6, 3, 45.
apologatio 5, 11, 20.
ἄπορον 3, 6, 35.
ἀποσιώπησις, apoſiopeſis 8, 3, 85. 9, 2, 54. *ſeq.* quæ, quæ *non?* 9, 3, 60. *ſeq.*
ἀπόφασις, *quid?* 9, 2, 47.
ἀποφθεγματικὸν 6, 3, 109.
ἀποστροφὴ, *quid?* 9, 2, 38. *add. ibid.* 3, 24 *et* 26. 4, 1, 63.
apparere 4, 2, 127. 12, 9, 6. per aliquid 7, 6, 7. aliqua re 10, 7, 30. quo apparet 5, 10, 9. apparet in libro 1, 7, 34. apparens magis quam confeſſa fictio 9, 2, 46. apparentia vitia 12, 8, 10.
appellare 4, 1, 22. aliquem 5, 10, 107. *de credita pecunia.* judices vel præſidentes magiſtratus 6, 4, 11. ab aliquo 11, 1, 76. appellari aliquo nomine 1, 9, 5. a creditoribus 5, 12, 5. -pecunia 5, 13, 12. de ſtupro 4, 2, 98.
appellatio Græca 9, 2, 44. ſuavis literarum 11, 3, 35. nominum 1, 4, 19. *ſeq. add.* 9, 3, 9. urbis 6, 3, 103.
appellere ad litus 7, 3, 31.
appetere pectus manu, digitis 11, 3, 124. ſumma 10, 2, 9. appetit tempus 2, 10, *prin.* appetenda 3, 6, 55. 7, 4, 2.
Appius Cæcus 2, 16, 7. 3, 8, 54. 5, 13, 35. 11, 1, 39.
applicare aliquid alicui rei 9, 4, 27. - ad aliquid 5, 11, *extr.* finitionem in rem 7, 3, 19. priora ſequentibus 5, 7, 27. verba verbis 1, 10, 17. perſonis applicantur pignora, amicitiæ, regiones &c. 4, 1, 30. applicitus locus communis 2, 4, 30. applicitæ vites arboribus 1, 2, 26.
apponere aliquas notas 11, 2, 28. aliquid alicui 8, 6, 29 *et* 40. *ſeq.* piſces 6, 3, 90. appoſitus juri an æquo magis 4, 3, 11. rei cultus 4, 2, 117. appoſitæ res ad faciendam fidem 5, 8, *init.*
appoſitum 2, 14, 3. 5, 10, 86. *pro* epitheto 8, 2, 10. *et* 6, 39. *ſeq. pro adjectivo* 9, 4, 24.
appoſite ad perſuadendum dicere 2, 15, 3 *et* 5.
appoſitio ſimilium 5, 11, 1.
apprehendere aliquid 5, 14, 32. 6, 4, 18. 9, 2, 74. 10, 5, 10. aliquid manu 5, 10, 116. -caute, cum judicio 10, 2, 3. confeſſionem alicujus 8, *pro.* 18. leviter ſummum articulum 11, 3, 95. apprehendendo ramos 1, 2, 26. apprehendi 5, 13, 29. 7, 1, 55. apprehenſis invicem manibus 9, 4, 129.
approbare 3, 6, 62. aliquid 7, 3, 25. 9, 2, 78. -rationibus, verbis 5, 14, 7.
appropinquat nox 8, 6, 27.

Apronianus Næv. 7, 2, 24.
aptus alicui rei 9, 4, 128. militiæ, palæstræ 5, 12, 21. ad disputandum digitus 11, 3, 95. compositione aptus 12, 10, 60. *conf.* motus. apta satis alicui rei ætas 11, 1, 31. *vid.* junctura, pronuntiatio, vox. aptæ sententiæ 6, 1, 2. parum aptum 11, 1, 89. aptior ad aliquid 10, 1, 65. majoribus 10, 1, 63. fini pes 9, 4, 107. aliquid numeris aptius 12, 10, 26. dicendo, scribendo aptius esse 12, 10, 51. aptissimum in aliquid 10, 3, 22.
apte: *vid.* cadens, cæsa, dicere, &c.
aptare cothurnos infanti 6, 1, 36. nomina personis et affectibus 8, 3, 30. orationem locis, temporibus, personis 6, 5, 11. personam Herculi 6, 1, 36. proverbium opportune 6, 3, 97. quo quidque loco conveniat 10, 2, 26. se ad aliquid 10, 2, 16. sententias vocibus 12, 10, 35. vela 10, 7, 23. verba rebus 8, 3, 30. *conf.* 3, 8, 61 *et* 68. vocem affectibus 8, 6, 31. aptari ad aliquid 3, 8, 50. alicui rei 5, 10, 124. aptatus ad popularem delectationem 2, 10, 11. ad præsens tempus 10, 7, 31. aptata armamenta 10, 7, 23.
apud aliquem dicere 11, 1, 43. - esse 1, 6, 17. - institui 2, 3, 11. pro Ligario apud Cæsarem 6, 3, 108. apud Centumviros repetere bona 7, 4, 11. apud se ipse discutere obscuritatem 8, 2, 23. antiquos in libris invenire 1, 5, 21. auctores legere 3, 6, 28.
aqua deficit actionem 12, 6, 5. tenuis 12, 2, 11. aquam perdere 11, 3, 52. aquæ corruptæ 7, 2, 3.
ara Augusti 6, 3, 77.
aratrum accipere pignori non licet 7, 8, 4.
arbitrorum disceptationes 11, 1, 43.
arbitror 9, 3, 7.
arbitrium: *vid.* ad.
arbos 1, 4, 13. arboris generosioris statim cum planta fructus est 8, 3, 76.
arbustum colere 1, 12, 7.
arcana alicujus perdiscere 1, 12, 15.
arcessere locos 2, 4, 31. aliquid aliunde 5, 11, 42. res extrinsecus 8, 3, 30. sequi, non arcessiri 10, 2, 27. arcessita affectatio 9, 3, 74. descriptiones 2, 4, 3. numeri 9, 4, *extr.* arcessitum aliquid 10, 1, 78. 12, 10, 40. extra ad caussam 5, 13, 4. arcessita 8, *pro.* 23. *et* 3, 56.
Archimedes 1, 10, 48.
architectonice 2, 21, 8.
arculæ 12, 3, 4.
ardere 9, 2, 8. ardent omnia 11, 3, 145. ardens *scriptor* 10, 1, 90. ardentissimus amor 4, 2, 96.
ardor oculorum 12, 5, 5.
ardua persuadendi ratio 11, 1, 75. res, orator 1, 1, 10. arduum est 12, 11, 25. cui in arduo spes est 1, 10, 8.
areæ 1, 10, 42.
Areopagitæ damnant puerum &c. 5, 9, 13.
arescunt fructus 12, 10, 79.
aridus magister 2, 4, 8. orator 8, *pro* 17. *add.* 12, 10, 13 *et* 15. historia 2, 4, 3. traditio 3, 1, 3.
argentum legatum 5, 10, 62. *add.* 5, 14, 26.
argenteei 1, 7, 16.
argentariorum lex 5, 10, 105. tabulæ 11, 2, 24.
Argi 9, 4, 140.
Argiletum quæ appellandi ratio 1, 6, 31.
arguere adversarium 7, 1, 3. argui fecisse 7, 2, 18. arguens 6, 1, 6.
argumentum 2, 4, 2. *quot res significet?* 5, 10, 9. *seq. v. n. definitur* 5, 10, 11 *et* 14, *init.* argumentum fuerit 1, 1, 2. *add.* 1, 11, 18. 11, 2, 9. malæ caussæ 12, 1, 13. *cf.* 4, 1, 11. odii 5, 12, 7. vanum 7, 2, 34. argumenta 4, 1, 73. *et* 2, 79. 5, 10. acria et citata 9, 4, 135. criminis 4, 2, 12. morum 3, 7, 22. *conf.* diducere, inquinare. argumentorum loci 12, 8, 13. *vid.* loci. *ordo* 6, 4, *extr.*
argumentari 4, 2, 103 *et* 108. argumentandi ratio 2, 4, 41.
argumentatio 4, 2, 13 *et* 79. agilior, acrior, instantior 11, 3, 164. suspecta 5, 14, 35.
argumentosum 5, 10, 10.
argutiæ digitorum 11, 3, 122. in gestu 11, 3, 181.
Ariona 6, 3, 41.
aristis inanibus ante messem flavescere 1, 3, 5.
Aristophon 5, 12, 10.
arma affixa templo 5, 10, 36. fortia, fulgentia 8, 3, 3. eloquentiæ 5, 12, 21. facundiæ 2, 16, 10. rhetorum 12, 2, 5. armorum sci-

entiam habere 8, 6, 26. in armorum ratione antiquior cavendi quam ictum inferendi cura 4, 2, 26.
armare ferrum veneno 8, 6, 12. *ſeq.*
armamentum 7, 9, 4. armamentis 9, 4, 65. *conf.* aptare.
arripere aliquid 6, 4, 15.
arrogare ſibi eloquentiam immodice 11, 1, 19. *add. ibid.* 20. -nomen 1, *pro.* 14.
arrogans de ſe perſuaſio 2, 4, 16. arrogantium de ſe opinio 11, 1, 17. *add. ibid.* 27. arrogantior pigritia 12, 3, 12.
arrogantia 11, 1, 38.
ἄρρυθμον 9, 4, 56.
ars collocandi 8, *pro.* 28. dicendi 2, 17, 17. *ſeq. et* 18, *prin. &c.* eloquentiæ 12, 11, 4. figurarum 9, 3, 64. *vid.* Grammatica. medicinæ 3, 6, 63. memoriæ 11, 2, 11. -una maximaque *ibid.* 40. orandi 1, *pro.* 4. *vid.* rhetorica. tibiarum 2, 3, 3. variandi 11, 3, 44. verborum 10, 1, 118. ludicra 3, 6, 18. *ſeq.* occulta 4, 2, 58. *conf. n.* 1, 8, 14, *et* 2, 5, 14. *it.* labi, percipere. artis eſt 6, 4, 17. artis libellus 2, 13, 15. *conf.* 2, 15, 4. omni arte 4, 2, 47. *conf.* vincere. artes *i. e. de artibus compoſiti libri* 2, 5, 14. *et* 13, *prin. et* 15, 37. 3, 1, 1. editæ 5, 10, 120. *pro aſtutiis in agendo* 5, 7, 21 *et* 32. 5, 13, 2. conſiliorum, litium 10, 1, 47. difficiliores, minores 12, 11, 10. nudæ 1, *pro.* 24. occultæ 12, 9, 3. ars prima eſt, ne ars eſſe videatur 1, 11, 3. definit eſſe, quæ apparet 4, 2, 127. ubicunque oſtentatur, veritas abeſſe videtur 9, 3, *extr.* quæ ſunt artes altiores, plerumque occultantur, ut artes ſint 8, 3, 2. nihil præcepta atque artes valent, niſi adjuvante natura 1, *pro.* 26.
artifex mirus pingendi fingendique 12, 10, 6. motus 9, 4, 8. omnium, quæ pugna poſcit 12, 3, 5. perſuadendi 2, 15, 18. pronuntiandi 11, 3, 73. ſtatuarum 5, 12, 21. tractandorum animorum 11, 1, 85.
artificialis probatio 5, 1, 1. 5, 9, *init.* ratio 6, 4, 4. artificiale probationis genus 12, 8, 14. artificialia 1, 8, 14. *v. n.*
artificialiter 2, 17, 42.
artus loco moti 7, *pro.* 2. carne ſpoliati 5, 12, 6. artuum dolor 11, 3, 129.
articulus, *non eſt figura* 9, 3, 98. mollis adverſarii 2, 12, 2. articuli 1, 4, 19. cauſſæ 11, 3, 51. formare articulos 1, 1, 27.
articuloſa partitio 4, 5, 24.
aruſpex, *unde, et quomodo dividendum?* 1, 7, 9.
arx 7, 4, 22. *et* 7, 4. arcem tenere eloquentiæ 12, 11, 28.
aſſem elephanto dare 6, 3, 59. ex aſſe heres 7, 1, 20.
aſcendere per plures gradus 8, 4, 5. *add. ibid.* 26. ad aliquid 12, 10, 66. murum 7, 6, 6. aſcendentes 8, 4, 28.
ἀσχήματον, *quid?* 8, 3, 59.
ἀσχηματίστος oratio 9, 1, 13.
Aſianus eloquens 12, 10, 1. *conf. ibid.* 12. Aſiana gens 12, 10, 17. Aſiani 8, *pro.* 17. 9, 4, 103. *diſtinctio inter* Aſianos *et* Atticos 12, 10, 16. *ſeqq.*
Aſiane abundans 12, 10, 18.
aſinus albus 6, 3, 57.
Aſpaſia 5, 11, 27.
aſper homo 8, 6, 6. 11, 1, 90. *orator* 12, 10, 39. *vid.* exactor. colles 12, 9, 2. numeri 9, 4, 126. oculi motu 11, 3, 75. aſpera compoſitio 9, 4, 142. lex 4, 3, 9. *vid.* res. verba. vox. cauſſæ 10, 2, 23. figuræ 9, 2, 81. *vid.* conſonantes. aſperum 6, 3, 27. 9, 4, 26 *et* 141. *vid.* crimen. aſpera 9, 4, 136. aſperior: *vid.* frons. aſperius jus 9, 2, 90. dictu 12, 1, 37. quid aſperius 11, 1, 40. aſperiora 4, 5, 20. verba 12, 1, 25. aſperrima dimicatio 6, 4, 4. aſperrima Stoicorum 12, 1, 38.
aſpere dicere 11, 3, 23. aliquid dicere 11, 1, 65. *vid.* dicere. innituntur ſyllabæ in B literam 12, 10, 32. aſperrime coire 1, 1, 37.
aſperare compoſitionem 9, 4, 31.
aſperitas 2, 13, 3. in maledictis 2, 5, 8. *auctoris* alicujus 10, 2, 23. contentionum 10, 5, 14. forenſis 1, 8, 11. orationis 11, 1, 85. quæſtionum 4, 1, 25. evitare aſperitatem 1, 5, 42.
aſpergere auctoritatem 8, 3, 25. condimentum 9, 3, 4. aſpergi ab equo 6, 3, 90. ſal in cibis paullo liberalius aſperſus 6, 3, 19.
aſpernari laudem 12, 11, 27. *vocabula* 8, 3, 33.

aſpicere aliquem truculentiſſime 6, 1, 43. aliquid 9, 4, 115.
aſpectus 6, 3, 26. mutus 6, 1, 26. primus velut aſpectus orationis 10, 2, 16. quidam unus 11, 3, 44. aſpectu integra corpora 11, 3, 55. eodem vertitur aſpectus, quo geſtus 11, 3, 70.
aſpirare conſonantibus 1, 5, 20. ingenium alicui 4, *pro.* 5.
aſpiratio 1, 5, 6. adjicitur vel detrahitur 1, 5, 19. *conf.* 6, 3, 55. aſpirationis nota 1, 4, 9. ſine aſpiratione 1, 6, 21.
Aſprenas 1, 5, 62. 10, 1, 22. 11, 1, 57.
aſſentio et aſſentior 1, 5, 13. 9, 3, 7. *add.* 9, 3, 49 *et* 90. aſſentire alicui 9, 3, 49. aſſentiri alicui rei 1, 2, 16. 9, 2, 52.
aſſenſio 6, 3, 73.
aſſequi ut 11, 1, 85. aliquid arte 8, *pro.* 16. facilitatem 10, 1, 59. nomen urbanitatis, ſtultitiæ 8, 6, 74. - per aliquid 10, 1, 87.
aſſectator 1, 5, 8.
aſſerere aliquem tanquam filium 4, 2, 95. libertatem reip. 6, 5, 8. ſibi aliquid 9, 3, 64. - nomen ſapientis 12, 1, 20. aſſeri velut propria philoſophiæ 1, *pro.* 16.
aſſertores habere 1, 6, 39.
aſſertio 3, 6, 56. *v. n.* ſecunda 5, 2, 1. *v. n.* 11, 1, 78.
aſſeverare 9, 2, 59.
aſſeveratio, *pars orationis* 1, 4, 20. dicentis 11, 3, 2.
aſſidere 7, 1, 52. aſſidentes Priamo 8, 4, 21.
aſſiduus, *unde?* 5, 10, 55. comitatus 1, 2, 5. ſit pædagogus 1, 1, 11. *conf.* exactor. aſſidua conſuetudo 1, 1, 13. lectio 10, 7, 4.
aſſidue minores parentibus liberi 6, 3, 67.
aſſignare aliquid 2, 17, 14. 5, 13, 35. 6, 3, 4. 9, 4, 58. 11, 2, 20. - virtuti ſenatus, providentiæ deorum 11, 1, 23. locum alicui 2, 21, 3. officia alicui 12, *pro.* 4. aſſignari proprie alicui rei 4, 2, 62. tropis 9, 3, 20. aſſignatur locus etymologiæ in definitionibus 1, 6, 29. auditori et infigitur verbum 9, 4, 29. nomina verbis 12, 10, 41. appellatione privatim ſibi aſſignata 8, 2, 5. res alicui parti aſſignanda 9, 3, 88.
aſſimulare aliud 7, 10, 9. affectus 11, 1, 41. aſſimulati ſermones 9, 2, 31. aſſimulata 9, 2, 27. materia 10, 2, 12.
aſſiſtere alicui 1, 2, 12. aſſiſtentes 9, 2, 76, 11, 1, 68.
aſſuefacere aliquem, ne *&c.* 10, 5, 17. manus ponderibus plumbeis 11, 2, 42.
aſſueſcere alicui rei 4, 2, 115. in aliquid 2, 4, 17. mori 4, 2, 29. aſſueſcat non reformidare homines 1, 2, 18. aſſueſcendum optimis 10, 1, 59. aſſueta tyrannis civitas 7, 4, 22. aſſuetæ alicui ſedes 11, 2, 6.
aſſumere aliquid 6, 2, 34. 10, 2, 25. aliquid ab aliis 2, 4, 41. - ex aliis 2, 18, 3. - in exemplum 10, 2, 11. affectus 6, 2, 36. auxilia extrinſecus 7, 4, 7. conſcios 4, 2, 48. locum communem 2, 4, 31. naturas judicum in cauſſam 4, 1, 17. nitorem 2, 10, 12. poemata ad fidem cauſſarum, ad ornamentum eloquentiæ 1, 8, 10. vim ingenii 2, 5, 23. uſum paullatim 10, 6, 3. aſſumi in locum alicujus 9, 1, 6. aſſumta in hoc 3, 11, 21. laus utilitatis gratia 10, 2, 27.
aſſumtiva cauſſa 7, 4, 7.
aſſumtio 5, 14, 5. *ſeq.*
aſſurgere 10, 1, 52. in cothurnos 10, 2, 22. ſibi 11, 3, 135. aſſurgat animus 1, 8, 5. aſſurgendi licentia 2, 2, 9.
aſtipulatio 11, 3, 175.
ἀστεϊσμὸς 8, 6, 57.
aſtra tenet cœlum *&c.* 9, 4, 90.
aſtringere aliquid magis 11, 2, 30. - breviter 3, 4, 4. corpus 2, 4, 5. labra 11, 3, 81. luxuriantia 10, 4, 1. mores 2, 2, 4. ſe ad ſervitutem juris 2, 16, 9. ad verba 7, 3, 16. vultum ſuperciliis 11, 3, 160. aſtringi certis legum vinculis 5, 10, 101. nervis oſſa debent 1, *pro.* 24. aſtrictum corpus 8, *pro.* 19. ilia 8, 3, 10. aſtrictior periphraſis 8, 6, 60.
aſtrictius et latius concludere 10, 1, 106.
aſtruere ſibi aliquid 8, 3, 64.
aſtu caret oratio 9, 1, 20.
ἀσύνδετον, *quid?* 9, 3, 50. *ſeq.* ἀσύνδετα 9, 4, 23.
at *in tranſitione* 1, 6, 37. 12, 1, 12. *pro contra* 1, 7, 22. pædagogus at unus 1, 1, 11. ſi tamen—at certe *ibid.* ſi non—at certe 12, 11, *extr.* at enim 3, 6, 75. 4, 2, 82. at vero 2, 5, 16.

Atabulus ventus 8, 2, 13.
Atalanta 5, 9, 12.
ἀτιχνος 5, 1, 1.
ἀτιχνία 2, 20, 2.
Atellana 6, 3, 47. *v. n.*
ater an albus homo fit 11, 1, 38.
Athenarum proprius fapor 6, 3, 107. ftudia 12, 10, 19. an Athenis muri fiant 7, 2, 4.
Athenienfes 6, 5, 7. prudentiffima civitas Athenienfium 5, 11, 38.
athleta pulcher afpectu 8, 3, 10. athletæ 10, 1, 4. *et* 5, 15. ponderibus plumbeis affuefaciunt manus 11, 2, 42. athletarum corpora 12, 10, 41. tori 10, 1, 33.
atomorum concurfus 7, 2, 2.
atque *in tranfitione* 1, 10, 9.
atqui 1, 7, 21. *et* 10, 25. 2, 17, 7. *&c.*
Atratinus 11, 1, 68.
Atreus 1, 5, 24.
Atridæ 7, 2, 3.
atrox, miferabilis cauffa 6, 3, 30. *conf.* Medea. vox. atroces res 11, 3, 116. atrociffimum 6, 1, 15.
atrocitas 6, 1, 15. 7, 2, 31. formularum 7, 1, 37. *v. n.*
attendere fignia ad aliquid 11, 2, 29. *v. n.*
attentior judex 4, 5, 21.
attentare aliquid 12, 8, 14.
atterere ingenium afperiorum tractatu rerum 8, *pro.* 2. attrita quotidiano actu forenfi ingenia 10, 1, 27.
Atticus eloquens 12, 10, 1. fapor 12, 10, 19 *et* 25. fermo 10, 1, 65. 12, 10, 35. Attici 6, 1, 7. 9, 4, 145. 10, 1, 80, 100, 107, 115. 10, 2, 17. *conf.* Afiani. Romanorum 12, 10, 39. Atticorum falfum 6, 3, 18. imitatores 12, 10, 14. Attica anus 8, 1, 2. eloquentia 6, *pro.* 13. *v. n.* Atticæ febres 8, 3, 28. feges &c. 12, 10, 25. Atticum 12, 10, 26. Attica dicta 8, 3, 59. vere Attica, preffa et tenuia 10, 1, 44.
Attice dicere 12, 10, 22 *et* 26. loqui 8, 1, 2. preffus *orator* 12, 10, 18.
Ἀττικισμὸς 1, 8, 8. Atticifmus 6, 3, 107.
attinere: non *f.* nihil attinet 2, 15, 37. 4, 2, 70. 10, 1, 105.
attingere 8, 4, 1. aliquid 1, 6, 24. 6, 2, 2. *et* 3, 102. - leviter in tranfitu 7, 3, 27. terram 1, 2, 7.
attollere aliquid fupra quotidianum fermonem 2, 4, 9. frontem 11, 3, 78. mentem 1, 2, 18. minores 12, 7, 6. orationem 10, 5, 4. pedem 11, 3, 125. pueros 11, 3, 174. res per fimilitudinem *&c.* 8, 6, 68. *feq.* - fignis quibufdam *ibid.* 69. attolli fupra modum fermonis 1, 2, 31. attollitur elocutio 8, 3, *extr.*
attonitus: *vid.* Ajax.
attractatio, *pars orationis* 1, 4, 21.
attributum verbis officium 12, 10, 40.
avarus: tam deeft avaro, quod habet &c. 8, 5, 6. 9, 3, 64.
avaritia crudelitatis mater 9, 3, 89.
auct. *vid. fub* augere.
aucupari verba 11, 1, 50.
audere aliquid licentius aut lætius 2, 4, 14. aufim dicere 2, 5, 14. 6, 3, 11. 7, 4, 28, *&c.* audendi facilitas 12, 6, 7. audendum contra aliquem 6, 4, 10. audentes plus quam poffunt 1, 1, 33. audentior *orator* 12, 10, 23. aliquid novi fceleris aufurus 7, 4, 22.
audax figuris et verbis feliciffime 10, 1, 96. audaces fententiæ 10, 1, 104. audacius 9, 2, 32. audaciora *ibid.* 29. verba 10, 5, 4.
audaciter *pro* audacter 1, 6, 17.
audaciæ tutioris effe 12, *pro.* 4.
audire *pro difcere* 2, 2, 9. aliquem propius 10, 1, 91. - ftudiofe 3, 1, 17. male 12, 9, 9. - ab aliquo 12, 10, 13. negligenter 8, 2, 23. audiviffe 1, 6, 17. audiri verba in faucibus 1, 11, 6. auditur vox quafi in receffu oris 1, 5, 33. audiens dicto 7, 1, 14. audientes *pro auditoribus, difcipulis* 12, 2, 11. *et* 9, 10, *&c.*
auditio 2, 2, 11. 10, 1, 10. auditiones 5, 7, 5.
auditor benevolus 10, 1, 48.
auditorium 2, 11, 3. *et* 21, 21. 10, 1, 36.
avertere aliquem a miferatione 6, 1, 20. - a potioribus 9, 4, 35. *add.* 12, 1, 39. animum difcentis tædio 1, 12, 13. - ab intentione rerum 6, 3, 1. crimen in alium 7, 2, 10. 11, 1, 65. fidem gratia 12, 1, 24. intellectum 6, 3, 87. judicem ab adverfario 6, 1, 11. - a fe 9, 2, 91. orationem ad aliquem 4, 5, 20. fermonem a judice 4, 2, 103. averti ab aliis *rebus* 10, 6, 7. a vero 6, 1, 7. avertendus ab homine occidendo graffator 12,

1, 39. averſus in aliud animus 4, 3, 8. judex 4, 5, 19. pollex 11, 3, 104. ſermo per aliquam figuram 2, 13, 5. -a judice 9, 2, 38. *add.* 4, 1, 63. *et* 2, 106. averſa oratio 4, 1, 67. *v. n.* voluntas 4, 1, 10. *conf.* acies. -averſæ manus 9, 1, 20. palmæ 11, 3, 114. averſum ab aliqua re 5, 12, 19. averſa pro abverſis 12, 10, 32. averſior defenſioni 7, 1, 11.
averſio, *quid?* 9, 2, 39.
averſari aliquid vultu 11, 3, 70.
averſatio tacita 8, 3, 65.
aves gignuntur ad volatum 1, 1, 1.
avete 1, 6, 21.
auferre aliquem ab intentione 4, 5, 6. auctoritatem alicui 5, 7, 32. diſſimulationem 9, 2, 9. gratiam alicui 6, 1, 20. judicium alicui 4, 5, 6. mentem 9, 2, 105. multum ſtudiis 12, 1, 6. nomen alicui 10, 1, 72. pecuniam 7, 4, 44. veritatem judici 12, 1, 36. vim 11, 3, 152. vitam 9, 2, 105. auferri admiratione 8, 3, 5. in altum 12, *pro.* 3. tempeſtatibus 10, 7, 23.
abſtulit 1, 5, 69.
ablativus: *vid.* abl.
Aufidia 10, 1, 22.
aufugit 1, 5, 69.
augere 8, 3, 89. aliquid per gradus 2, 4, 34. affectus 9, 2, 26. aliud ex alio 8, 4, 20. animum 1, 8, 8. cauſſas lacrimarum 6. *pro.* 7. crimen 9, 2, 12 *et* 53. eloquentiam 1, 11, 13. 2, 1, 9. intentionem 11, 3, 42. ſententiam 9, 3, 46. vires 12, 10, 44. -eloquentiæ 1, *pro.* 23. augeri contumelia 12, 9, 11. impetu 1, 2, 30. uſu 10, 6, 3. debent ſententiæ 9, 4, 23. auctus eſt numerus 1, 4, 19.
auctor alicujus rei 1, 5, 35. major 2, 5, 19. primus 3, 7, 21. auctores utriuſque linguæ clariſſimi 1, *pro.* 1. ejuſdem operis 10, 1, 64. *ſimpliciter pro ſcriptoribus* 1, *pro.* 17. 1, 1, 16. maximi 10, 5, 8. vetuſtiſſimi 10, 1, 40. tot auctorum notitia 1, 2, 12.
auctoritas 1, 6, 42. 5, 11, 35. *ſeq.* 8, 3, 3. adverſus aliquem 5, 12, 14. in adoleſcentibus immatura 11, 1, 32. audientium 12, 5, 1. frontis 12, 5, 5. hiſtoriæ 10, 1, 102. morum ſenilis 11, 1, 32. in negotio neglecta 11, 1, 30. in oratione 5, 13, 52. perſonarum 10, 1, 97. rerum geſtarum 5, 11, 1. ſenibus *unde* major 12, 4, 2. vetuſtatis 8, 3, 25. unde petatur 1, 6, 2. *de vocabulis.* ineſt omnibus, quæ dicit 10, 1, 111. auctoritatem addit cultus 8, *pro.* 20. antiquitatis habere 1, 6, 39. conſervare 11, 3, 153. deorum explere 12, 10, 8. auctoritate conſtat ſermo 1, 6, *init.* excuſantur vitia 1, 5, 5. qua a. ſuadendum 1, 11, 12.
auctionem dimittere 11, 2, 24.
augurale 8, 2, 8.
auguſtius 12, 10, 5. nihil habitu triumphali 11, 1, 3.
aula 7, 9, 4. infelix 9, 3, 79.
αὐλητρὶς illa vulgata 7, 9, 4.
aulœdus 8, 3, 79.
avocare aliquem ab aliqua re 10, 3, 23. 11, 3, 25. arma 9, 1, 20. controverſiam a propriis perſonis atque temporibus 3, 5, 15. judicem 6, 4, 21. dicentem avocat a cura vocis affectus 11, 3, 25. avocari cogitationibus 8, 2, 23.
aura communis 6, *pro.* 12. popularis 11, 1, 45. concipitur in *bronchiis* 11, 3, 16. ſolicitante aura 12, *pro.* 2. auræ inſpirantes ramis arborum 10, 3, 24.
aurata tecta 8, 6, 28.
aureum plectrum 10, 1, 63. aurea tecta 8, 6, 28.
aureei 1, 7, 16.
aurifex 9, 2, 61.
auriga pro gubernatore 8, 6, 9. *n.*
auris facilis 6, 5, 8. aures vacuæ atque eruditæ 10, 1, 32. aurium tenus 12, 2, 17. hæc communis voluptas 1, 10, 4. *quomodo* judicent aures 9, 4, 116.
auſterus 9, 4, 64. *n.*
auſteritas non triſtis 2, 2, 5.
aut *in tranſitione, redarguendo &c.* 1, 12, 6. 2, 17, 9. 4, 2, 80, *&c.* hic aut ille ſit, *non recte dicitur* 1, 5, 50. *v. n.*
autumo 8, 3, 26.
auxilium legum 6, 5, 9. miſericordiæ 11, 1, 49. oratoris 10, 4, *extr.* auxilia liberorum 7, 1, 56.
auxiliator litigantium 12, 3, 2.
ἀξία 3, 6, 52.

B.

B in præpoſitione 12, 10, 32. in locum aliarum data 1, 4, 15.

Babylonis incendio ſepelire Alexandrum 8, 5, 24.
bacchari inanibus locis 12, 10, 73.
bacchius, *pes* 9, 4, 82.
Bagoas 5, 12, 21. *v. n.*
bajulare aliquem 6, 1, 47.
balæna 1, 4, 15.
balare 1, 5, 72.
balneum: in balneis perpotare 1, 6, 44.
balteus 11, 3, 140.
barba 5, 12, 18. - atque triſtitia 11, 1, 34. *de philoſophis.* immiſſa 12, 3, 12.
barbarum Græcumve 11, 3, 31. *cf.* ſurdum. barbara 1, 8, 13.
barbare exclamare 1, 6, 45. loqui 1, 5, 9.
barbaria quædam mentis 11, 3, 69.
barbariſmus 1, 5, 4. eſt unius verbi vitium *ibid.* 6 *et* 16. pluribus modis accipitur *ibid.* 7. *ſeqq. et* 16.
baſilica 10, 5, 18. Julia 12, 5, 6.
beata vita 12, 11, 12. *conf.* vox, *et n.* 11, 3, 40. beatior ſpiritus 10, 3, 22. beatiſſimus 12, 11, 7. beatiſſima copia 10, 1, 61. ubertas 10, 1, 109.
beatitas 8, 3, 32.
beatitudo 8, 3, 32.
belle reſpondere 6, 3, 48. ſubjici *ibid.* 74. uti contumeliis *ib.* 100.
Bellii *pro* Duellii 1, 4, 15.
bellum ex Duello factum 1, 4, 15. civile 9, 2, 67. 11, 1, 36. 12, 1, 16. *conf.* Peloponneſiacum. Trojanum.
bellicæ laudes 8, 4, 20. bellicum canere 9, 4, 11. 10, 1, 33.
belligerare 9, 4, 39.
bene accommodata rebus verba 1, 5, 3. affici 11, 3, 62. comitatus 12, 8, 3. conceptus affectus 10, 7, 14. dicere et ſcribere, unum atque idem 12, 10, 51. noſſe cauſſam 12, 9, 19. precari alicui *Ep. ad Tryphon.* 3. pronuntiare 11, 3, 12. ſcribere 1, 1, 28. 10, 3, 10. ſudans 12, 8, 3. ſuſcipere cauſſam 12, 1, 39.
beneficium ætatis 3, 1, 9. ingenii 2, 11, 2. 5, 10, 121. in hoc eſt 12, 7, 7.
benevolus auditor 10, 1, 48.
benevolentia *auditoris quomodo paretur* 4, 1, 6. *ſeqq.*
Berenice 4, 1, 19. *v. n.*
bibere ſuliginem 11, 3, 23. hauſtus juſtitiæ 12, 2, 31. potionem 7, 2, 17. ſuccum 1, *pro.* 24. in ſpectaculis 6, 3, 63. inter agendum 11, 3, 136.
bibliopolæ *nomen an auctor poſuerit, dubitatur in not. prima omnium.*
bibliotheca 10, 1, 57. quibus nullus eſt in bibliothecis locus 11, 3, 4.
biclinium 1, 5, 68.
bina millia paſſuum 6, 3, 77. verba *ibid.* 55. bini digiti 11, 3, 98.
bipartita 5, 14, 5.
bipennis, a pinna 1, 4, 12.
bipes 5, 10, 61.
bis de eadem re ne ſit actio 7, 6, 4.
blandi nimium 11, 1, 30. blandiſſimus alicui eſſe 6, *pro.* 8.
blandiri partibus 4, 2, 90.
blanditur aliqua ſententia 4, 1, 53. blandiuntur nobis ſcripta noſtra 10, 4, 2.
blanditia 10, 1, 27. blanditiæ deformes 8, 3, 65.
Bleſſus, P. 6, 3, 58.
bonus altercator 6, 4, 10. audientium 12, 9, 10. juvenes 6, *pro.* 1. patres 11, 3, 178. præceptor 5, 13, 44. 10, 5, 22. ſcriptor 10, 1, 104. vir 4, 1, 7. 6, 2, 18, *&c.* improbant boni 11, 1, 17. indoles 1, 2, 5. *et* 3, 2. mens 12, 1, 42. *et* 7, 3. pars noctium 12, 11, 19. res 8, 6, 57. valetudo *ſ.* valitudo 10, 3, 26. 11, 2, 35. voluntas 12, 11, *extr. conf.* cauſſæ. conſcientia. fides. vox. bona vere 12, 2, 28. eloquentiæ 1, *pro.* 13. ingenii ſtudiique 1, *pro.* 27. 12, 5, 2. omnium, *ſc. rerum* 11, 3, 19. vocis, ſicut omnium, augentur cura *ibid.* boni conſulere: *vid.* conſulere.
bonitas 6, 2, 13 *et* 18. 12, 1, 24. nihil tam populare quam bonitas 8, 5, 3.
bos clitellas 5, 11, 21.
Boſtaris mors 7, 2, 10.
brachii projectio 11, 3, 84. brachium veſte continere 11, 3, 138. brachia recta 1, 11, 16.
βραγχες 11, 3, 55. *v. n.*
βραχυλογία, *figura* 9, 3, 50. *conf. ibid.* 99. *it.* 8, 3, 82.
brevis eloquentia 12, 10, 64. in eloquendo 10, 1, 63. narratio 4, 2, 40. ſcriptor 10, 1, 73. ſyllaba, *quæ?* 9, 4, 47. *conf.* ſpiritus. urbanitas 6, 3, 105. breves ſtatura 2, 3, 8. geſtus 11, 3, 100. ſinus 11, 3, 137. ſyllabæ 9, 4, 91. *cf.* manus. ſyllaba. breve ſpatium 10,

1, 7. tempus 12, 11, 17. brevia 10, 7, 10. *de verbis.* verba 9, 4, 42. breviora ſpatia 11, 3, 127. reddere omnia 12, 11, 14. breviſſima ratio 1, 5, 29.
breviter 9, 1, 38. *n.*
breviare aliqua 1, 9, 2. 5, 13, 41. cervicem 11, 3, 83. ſyllabam 12, 10, 57.
brevitas 4, 2, 43. acutior et velocior in urbanitate 6, 3, 45. differendi 12, 10, 15. integra 8, 3, 82. Salluſtiana 4, 2, 45. 10, 1, 32. tutiſſima 10, 1, 39. brevitate impedire 12, 10, 55.
Britannus Thucydides 8, 3, 28.
Britannia 7, 4, 2.
Bruges 1, 4, 15.
Brutus occidit liberos &c. 5, 11, 7. unde Bruti 1, 6, 31.
buccinis purpuram adhibere 12, 10, 76. *v. n.*
Burrhi 1, 4, 25.
Burrus 1, 4, 15.

C.

C in Gaius *&c.* ac T in G et D molliuntur 1, 11, 5. ad omnes vocales vim ſuam perfert 1, 7, 10. inverſum 1, 7, 28.
Cacophaton 8, 3, 47.
Cacozelia 2, 3, 9.
cacumina oleæ 8, 3, 10.
cadere 7, 1, 9. abrupte in narrationem 4, 1, 79. a longis in breves 9, 4, 136. *aliqua re, v. n.* 5, 8, 1. *et* 5, 13, 7. cauſſa 7, 3, 17. formula 3, 6, 68. in aliquem 7, 2, 29. in antitheton 9, 3, 92. - calumniam 9, 4, 57. - caſus eoſdem 9, 3, 78. - cauſſas 1, 10, 35. - controverſiam unam 3, 6, 103. - feminas 6, *pro.* 5. - formam unam 5, 14, 30. - quemcunque 4, 2, 37. - ſpeciem ſolœciſmi 1, 5, 40. *add.* 3, 6, 26. - teſtem 4, 2, 93. paribus verbis 9, 3, 79. pro patria 2, 15, 29. ſimiliter 1, 7, 23. ſub idem nomen 8, 3, 56. cadit clauſula ſimiliter 9, 3, 77. conjectura in omnia tempora 7, 2, 6. geſtus ad pedes 11, 3, 108. ſyllaba in literam gravem 12, 10, 33. tranſlatio in ſtatus 7, 4, 13. verbum aliqua litera 12, 10, 31. umbræ in corpora 8, 5, 26. in ſermone quid quomodo caderet 1, 6, 16. verba ceciderunt 8, 2, 4. cadens opportune numerus 9, 4, 27. apte oratio 9, 4, 32. cadentia pariter 9, 3, 102. ſimiliter 9, 4, 18. - verba 9, 4, 42. caſura manus 11, 3, 109. floſculi 12, 10, 73. an ſit caſurus mundus 7, 2, 2.
caſus miſer 6, 2, 23. præliorum 7, 10, 13. inopinatæ rei 6, 1, 39. ſubiti 10, 3, 3. manet aliquem 6, 1, 19. caſu fieri 5, 7, 29. ullo alio 7, 7, 5. caſus *in nominibus* 1, 5, 45. nominativus 1, 7, 3. genitivus *ibid.* 18. dativus *ibid.* 17 *et* 18. ablativus 1, 7, 3. *vid.* nominativus, genitivus, dativus, accuſativus, ablativus. obliqui 1, 6, 22. rectus 1, 5, 61. caſus ſexti ſitne vis quædam apud Græcos 1, 4, 26. et ſeptimi apud Latinos *ibid.* ſingularis 8, 3, 20. per caſus duci 1, 5, 58. caſibus proprie fit ſolœciſmus 1, 5, 45. *conf.* caſſus.
Cæcilius, Q. 7, 2, 2. 11, 1, 20.
Cæcilianus pater 11, 1, 39.
cæcus animi 1, 10, 29. in cauſſa 8, *pro.* 17. *conf.* ſocordia. cæcis hoc clarum eſt 12, 7, 9.
cædere femur, pectus, frontem 2, 12, 10. flagris 6, 3, 25. loris 5, 10, 88. pectus 11, 3, 123. cædi diſcentes minime velim 1, 3, 14. cædendi jus 1, 3, 16. cæſa apte toga 11, 3, 139.
cæſim 11, 3, 102. *v. n.* dicere 9, 4, 126.
Cælius, M. prætor 6, 3, 25. *ejus cauſſa* 4, 2, 27. *n.*
Cæliana cauſſa 5, 13, 30. pyxis 6, 3, 25.
Cælibes unde dicti 1, 6, 36.
cælum novum illi fuit 10, 5, 18. undique et undique pontus 12, *pro.* 3. cæli libertas 10, 3, 22. cælo decurrit aperto 7, 9, 10. demitti 1, 6, 16.
cæleſtis animus 12, 2, 28. *conf.* fragor. origo animi 1, 1, 1. vir in dicendo 10, 2, 18. cæleſtia 1, 10, 5.
cælum, *altero ſignificatu* 2, 21, *extr.*
cælare opus 10, 3, 18.
cælator 2, 21, *fin.*
cælatura altior 2, 4, 7. *add.* 2, 17, 8. 2, 21. 9.
cæna: *vid.* cœna.
Cæſaris inſcriptio 1, 7, 22. triumphus 6, 3, 61. *conf.* Ind. II.
cæterum *&c. vid.* ceterum.

calare: a calando claſſis 1, 6, 33.
calentibus animis 4, 1, 59.
calefacere 1, 6, 21.
calor 6, 2, 15. cogitationis 8, *pro.* 27. 10, 3, 6. in affectibus 10, 3, 18.
calidus dies 11, 3, 27. calidum *pro* caldum 1, 6, 19.
caligo craſſa 9, 2, 43.
caligare in ſole 1, 2, 19.
Callicles: *vid.* Ind. II.
callidus in diſputando 12, 2, 14. callidi ſervi 11, 3, 178.
calliditas occulta 2, 5, 7. calliditatis ſuſpicio 4, 2, 126.
callum ingenio inducere 12, 6, 6.
calumnia conſpirationis 6, 1, 9. nimia contra ſe 10, 1, 115. calumniæ indignitas 6, 1, 9. manifeſtæ eſt 1, 5, 35. *add.* 2, 17, 18. *conf.* reprehendere.
calumniari 2, 1, 12. 8, *pro.* 31. *v. n. it. ad* 10, 1, 115. actione 4, 2, 8. infelix ſe calumniandi pœna 10, 3, 10.
Calypſonem 1, 5, 63.
calx: in clauſula et calce pronuntiari 8, 5, 30.
calcare aliquid faſtidiendo 5, 13, 22.
calcaribus egere 10, 1, 74.
calcei veteres 6, 3, 74.
calculi 7, 4, 35. *add.* 11, 3, 59. calculorum paucorum cauſſæ 8, 3, 14. anxiæ ſolicitudines 12, 11, 18. calculum promovere 11, 2, 38. *conf.* fluere.
Camilli 8, 3, 19.
campus expoſitionis 4, 2, 39. *conf.* æquus.
canali pleniore fluere 11, 3, 167.
candelabrum humile 6, 3, 99. *v. n.*
candor lanarum ſimplex 1, 1, 5. clariſſimus 10, 1, 101.
candidus *auctor* 10, 1, 73 *et* 113. panis 6, 3, 60. candidum genus dicendi 10, 1, 121. *conf.* vox. candidiſſimi *auctores* 2, 5, 19.
candide atque ſimpliciter 12, 11, 8.
candidatus alicujus operis 12, 2, 27. Cæſaris 6, 3, 62. *v. n.* coqui filius 6, 3, 47. eloquentiæ 6, *pro.* 13.
caneſcit oratio 11, 1, 31.
canem paſcis 8, 3, 22.
canina eloquentia 12, 9, 9.
Cannæ 8, 6, 26.
cano, canto, dico 8, 6, 38.
canere ſe poetæ teſtantur 1, 8, 2. bella, duces 10, 1, 62. *add. ibid.* 91. bellicum 9, 4, 11. 10, 1, 33. fidibus, tibiis 1, 10, 14. laudes heroum ac deorum ad citharam 1, 10, 10. receptui 12, 11, 4. canere *dicitur* oratio 1, 10, 24.
canor 1, 10, 22.
canorus modus 11, 3, 170.
canto 1, 8, 2. 8, 6, 38. cantare aliquid ubique 8, 3, 76. *in orando* 11, 1, 56. *v. n. add.* 11, 3, 57. *ſeqq.*
cantus gallorum immaturus 11, 3, 51. obſcurior 11, 3, 60. 172. oris 11, 3, 23. tibiarum 1, 11, 7. vocis 5, 10, 124: *ubi ſimile ad vim exercitationis pertinens.*
canticum 1, 8, 2. 1, 10, 23. 11, 3, 167. deforme 11, 3, 13. cantica modulata 9, 2, 35. obſcena 1, 2, 8.
Canobus 1, 5, 13.
Canopitarum 1, 5, 13.
canthus, *quid?* 1, 5, 8. *v. n.*
capere *diſtinguitur ab* intelligere 11, 1, 45. aliquid *ibid.* conſilium ex præceptis, ex natura ſua 11, 3, 180. dolorem ex aliquo homine 6, *pro.* 8. penitus ultimi fati imaginem 6, 2, 33. imagines rerum 10, 7, 15. impetum 6, 1, 28. initium a parvis 12, *pro.* 2. - ex aliqua re 2, 11, *prin.* 10, 1, 46. intellectum diſciplinarum 1, 1, 15. locum caſtris 12, 3, 5. reprehenſionem 5, 7, 1. ſpem 1, 1, 1. capi oratione 9, 4, 129. ſpecie 2, 5, 12. non capit me aliquid 9, 4, 110. 10, 1, 44. non capit id rerum natura 12, 11, 25. majora non capit ætas 1, 11, 13. *add.* 1, 12, *extr.* præmia, quæ capit illa ætas 1, 1, 20. *conf.* ætates. captus mente 8, 3, 4.
capaciſſima forma 1, 10, 40.
capeſſere remp. 12, 3, *init.*
captare 6, 3, 47. aliquid 11, 3, 142. - magnopere 9, 2, 98. auctoritatem 12, 3, 12. brevitatem 10, 1, 32. elegantiam 11, 3, *extr.* favorem ex aliqua re 6, 1, 25. leporem 11, 1, 53. riſum 6, 3, 26. 8, 3, 48. ſententias 8, 5, 30. tempus 4, 2, 70. captata vox 9, 3, 73.
captatio geminata 5, 13, 54. puerilis vocum ſimilium et ambiguarum 8, 3, 57. nimia 8, 6, 51.
Capſis 1, 5, 66.
Capitonis, Coſſutiani, accuſator 6, 1, 14.
Capitolium quæ appellandi ratio 1, 6, 31.

caput 9, 4, 73. *n.* rectum, dejectum, ſupinum, inclinatum in latus, prædurum ac rigens 11, 3, 69. in actione præcipuum 11, 3, 68. artis 3, 1, 26, *ſeq.* 11, 3, 177. generale 3, 6, 21. primum pro Ligario 9, 4, 73. a capite primum 7, 1, 25. capita minora 3, 6, 89. decurrere per capita 6, 1, 2. referre aliquid in capita 10, 7, 32.
capitale eſt 9, 2, 67. capitales cauſſæ 8, 3, 14. capitalia judicia 4, 1, 57.
cardo cauſſæ 5, 12, 3. litium 12, 8, 2. cardines mundi quatuor 12, 10, 67.
carere aliquibus rebus 9, 4, 4. arte 11, 3, 61. compoſitione 9, 4, 4. culpa 6, 3, 28. cultu atque ſententiis 10, 2, 17. natura 11, 3, 62. reprehenſione 1, 6, 44. ſenſu et anima 1, 3, 8. rudis et confuſus ſtilus intellectu caret 1, 1, 28. auctores arte carentes 10, 1, 40. animalia ſermone carentia 11, 3, 66. *conf.* dare vocem.
caritatis inter nos mutuæ pignus *pro.* 6. caritatem alicujus præ ſe ferre 6, 2, 14.
carmen, *ejus etymologia* 1, 8, 2. dulce 12, 10, 33. quale componi victoribus ſolet 11, 2, 11. receptui 9, 4, 11. ſolutum, hiſtoria 10, 1, 31. ſuum quoddam aſſignare 1, 10, 32. ortum ante, quam obſervatio carminis 9, 4, 115. carmina Magorum 7, 3, 7. Virgilii veniſſe 8, 6, 26.
carnis plus habere, lacertorum minus 10, 1, 77.
carpere aliquem 9, 4, 64. aliquid 11, 1, 24.
caſæ 9, 4, 4.
Caſnar 1, 5, 8. *v. n.*
Caſſander reſtituit Thebanos 5, 10, 111.
Caſſantra 1, 4, 16.
caſſus *pro* caſus 1, 7, 20.
caſtella tuenda 7, 10, 13.
caſtigata oratio 10, 1, 115.
caſtigatio 1, 3, 14.
Caſtor 11, 2, 11.
Caſtorum, media ſyllaba producta 1, 5, 60.
caſtrare remp. 8, 6, 15.
catenati acti ante prædones 8, 3, 69. verſus et nomina 1, 1, 37.
Catilina 5, 2, 4. 11, 1, 23. *conf.* Ind. II. *ſub* Cicero.
Cato, ſecunda brevi vel producta 7, 9, 13. *vid.* Ind. II.
catuli ferarum 12, 6, 6.
Caudinum jugum 3, 8, 3.
cavere 4, 2, 26. 5, 13, 54. aliquid 9, 1, 20. *et* 4, 8. *de* certamine armorum *in palæſtra.* cavete proditorem 7, 1, 30. tyrannidem, vox audita &c. 7, 2, 49. caveri legibus 5, 10, 13. *add.* 7, 8, 7. non ſatis, nihil cautum eſt de aliqua re 7, 8, 5. 6.
cauti illi ac diligentes 4, 1, 70. cautior ad aliquid 6, 1, 20. cautiores 6, 2, 9.
cavillari aliquid 1, 4, 5.
cavillatio 2, 14, 5. 2, 17, 30. 8, 6, 2. *de diſputatione* 12, 2, 14. inepta 7, 9, 4. *add.* 1, 7, 33. infelix verborum 10, 7, 14. juris 7, 4, 37. verborum 2, 17, 7. cavillationem effugere 1, 5, 38. ad cavillationes ineptas deſcendere 1, 7, 33.
cavillatrix verborum 7, 3, 14.
cauſſa, geminata S ſcripſit Cicero et Virgilius 1, 7, 20. cauſſa *i.* quod litem facit 3, 11, 24. bona utriuſque partis 9, 2, 29. demonſtrativa 8, *pro.* 8. difficilis et perplexa 11, 1, 63. melior 7, 4, 10. nulla reperta eſt cauſſa, quæ eſſet tota alteri ſimilis 7, *pro.* 4. damnationis 7, 1, 53. reip. cauſſa abeſſe 5, 10, 97. cauſſa eſt alicui 1, 1, 25. ex cauſſa 3, 11, 6. *conf.* ex. nec ſine cauſſa 1, 10, 35. 11, 1, 30. *add.* 7, 2, 36. cauſſæ, Græcis ὑποθέσεις 3, 5, 7. cauſſarum genera 4, 1, 40. varietas 12, 2, 15. ambitus, repetundarum 4, 2, 9. 14. *ſeq.* bonæ 12, 1, 33 *et* 45. capitales 8, 3, 14. decretoriæ 10, 5, 20. deliberativæ 8, 3, 11. demonſtrativæ *ibid.* difficiles 12, 1, 33. judiciales 8, *pro.* 9. 8, 3, 11. judiciorum 5, 2, 4. malæ 12, 1, 45. majores 9, 4, 128. 11, 1, 93. maximæ 12, 10, 63. minores 9, 4, 21. 10, 1, 77. 12, 9, 7. privatæ 10, 1, 119. publicæ 8, 3, 14. 10, 1, 119. 11, 3, 130. reorum 11, 3, 153. ſimplices 4, 2, 85. ſuaſoriæ 8, *pro.* 9. tenues 11, 1, 93. triſtes, hilares, &c. 11, 3, 151. veræ 7, 4, 36. cædis 4, 2, 9. deſidiæ 10, 3, 29. factorum turpium 1, 2, 2. ignotæ 7, 2, 37. cauſſas diſcere 1, *pro.* 22. ſuſcipere *ibid. conf.* agere, diſcere, diſtare, exigere, ſuſcipere.

cauſſari 11, 1, 59. *n.* cauſſans pupillus 11, 1, 59.
cauſſidicus, *quis?* 12, 1, 25.
cavus: *vid.* manus, os.
cedere 6, 4, 16. alicui aliqua re 10, 1, 35. *aliqua re* 5, 7, 2. *et* 5, 13, 7. *n.* bonis 6, 1, 19. cauſſa 5, 13, 7. cauſſæ 11, 1, 76. in locum alicujus 5, 11, 36. in partes 3, 8, 53. labori 11, 3, 40. oneri 10, 1, 24. opere 2, 1, 5. patria 11, 1, 12. præcipientibus facillime 1, 3, 12. victoria 5, 8, 1. cedit aliquid alicui feliciſſime 10, 2, 16. cedere, quo minus 5, 7, 2.
cedo 9, 2, 21.
celebris locus 11, 1, 47. celebria templa 1, 4, 16.
celebritas 1, 2, 18. audientium 1, 2, 29.
celebrare facta alicujus 11, 2, 11. iambum 10, 1, 96. celebrari 2, 10, 2. alicujus nomine 5, 11, 19.
celeres ſumus ipſo motu in argumentis 9, 4, 138. *conf.* oratio.
celeritas 4, 2, 107. augendi 1, 10, 49. *v. n.* fortis 11, 3, 164. orationis 12, 10, 65. percipiendi 1, 10, 34. *conf.* conſuetudo.
cellæ ſervorum 8, 4, 25.
Celſina 6, 3, 85.
celſior animus 1, 2, 30.
cenſoria nota 5, 13, 32. virgula 1, 4, 3.
cenſura maledicendi 12, 9, 9.
Centaurus, Chiron 8, 6, 37.
centum millia nummum 1, 6, 18.
Centumviri 3, 10, 3. 7, 4, 20. apud Centumviros 4, 1, 57. 4, 2, 5. 5, 10, 115. 7, 4, 11.
Centumvirale judicium 5, 2, 1. *n.*
cauſſæ 4, 1, 57. *n.* 7, 4, 11. *n.* centumviralia judicia 11, 1, 78. centumviralium partes 5, 2, 1. *v. n.*
Centuriones 11, 3, 138. *add.* 4, 2, 124. *conf.* Chenturiones.
Cepaſius 6, 3, 39. Cepaſii 6, 1, 41.
cera turbata 12, 8, 13. ceræ 1, 1, 27. Platonis ceræ 8, 6, 64. ceris iiſdem, quibus ſcripſeris, ediſcere 11, 2, 32. ſcribere, mandare 10, 3, 30. *ſeqq.* ſigna annulorum in ceris 11, 2, 4. *conf.* 10, 5, 9. *n.*
Ceratinæ 1, 10, 5.
Cerellia 6, 3, 112.
Ceres 3, 7, 8. cogit dici Cereris 1, 6, 14. pro pane 8, 6, 24.
cernere aliquid 7, 9, 2. -oculis 6, 2, 29. verba materiæ modo 8, 3, 18. cerni ſuo lumine 8, *pro.* 21.
certamen 4, 1, 2. *n.* 10, 3, 3. *n.* armorum 9, 1, 20. 9, 4, 8. in foro 12, 2, 13. hereditatis 12, 10, 70. legitimum 4, 1, 2. luctandi 12, 2, 12. ſacrum 3, 7, 4. ſaliendi 10, 3, 6. *de luſu ſcriptorum* 11, 2, 38. certamina forenſia 2, 1, 11. ſacra 9, 4, 11. in omni certamine qui opulentior eſt *&c.* 8, 5, 4.
certatim 6, 1, 21.
certus *pro aliquis, indefinitus* 6, 3, 85. *n.* parum auctor 6, 3, 68. certi quidam pedes 9, 4, 8. certa dicendi copia 10, 6, 6. credita res, pecunia 4, 2, 6 *et* 61. *add.* 8, 3, 14. *v. n.* 12, 10, 70. lectio 1, 1, 33. manus 4, 5, 14. neceſſitas 10, 1, 29. 10, 5, 15. opinio 6, 3, 85. certa tempora 11, 3, 22. verba 7, 3, 16. veſtigia 1, 1, 27. certior manus 9, 4, 8. proprietas 12, 10, 36. certius eſt 6, 1, 12. judicium 10, 1, 17. certiſſima magiſtra loquendi 1, 6, 3. regula 10, 2, 13.
cervix *ſingulariter* 8, 3, 35. *v. n.* recta, rigida, ſupina 11, 3, 82. cervicem reponere, *de oratore* 4, 2, 39.
cervicula contracta 11, 3, 180.
cervom 1, 7, 26.
ceſſare: quod ceſſat, addere 2, 8, 10. ceſſans ex nulla parte orator 1, 10, 4.
ceterum 5, 14, 33. ceteraque 5, 10, 34. 12, 8, 14. *conf.* et cetera.
Cethegus: *vid.* Ind. II.
Chæronea 9, 2, 62.
Chalcidicus verſus 10, 1, 56.
χαλκεοῖ, verſus 1, 1, 37.
χαλκευτικὴ 2, 21, 10.
Chaos 3, 7, 8.
χαρακτηρισμὸς, *figura* 9, 3, 99.
charitas: *vid.* caritas.
Chenturiones 1, 5, 20.
chirographus 6, 3, 100. chirographum 5, 13, 8. dare alicui exſpiranti 9, 2, 73.
Chiron 8, 6, 37.
chironomia 1, 11, 17.
Choa in triclinio 8, 6, 53.
choreus, *pes* 9, 4, 80. *ſeqq. et* 140.
choronæ 1, 5, 20.
chorus: quodam choro connexa 11, 2, 20.

χρειώδες 1, 9, 5.
Chremetem audivi percuſſiſſe Demeam 8, 2, 16.
chria *quid?* 1, 9, 3. *ſeqq.* chriarum genera 1, 9, 4. *ſeq.* 2, 4, 26.
Chriſtiani appellati Judæi 3, 7, 21. *n.*
χρέος 3, 6, 25.
Chryſippus Vettius 6, 3, 61. *n.*
ciborum diverſitate reficitur ſtomachus *&c.* 1, 12, 5. *conf.* lex. neceſſitas.
cicatricem pati 2, 4, 11.
cicatricoſa 10, 4, 3. facies 4, 1, 61.
Cimber occidit Germanum 8, 3, 29.
Cimbricum ſcutum 6, 3, 38.
cingi 11, 3, 138 *et* 139.
cinctura 11, 3, 139. *v. n.*
circa, *adverbium* 9, 2, 45. multos circa habere 12, *pro.* 2. quæ ſunt in ea *via*, circaque 10, 7, 16. - *præpoſitio:* circa aliquid 4, 2, 105. *ſeq.* 6, 3, 85. - diligentia 1, 8, 15. - labor 2, 16, 14. *add.* 3, 3, 10. aliqua verſari 2, 21, 19. auctores errare 2, 5, 26. Demetrium *&c.* 2, 4, 41. 2, 17, 7. 12, 10, 6. hoc diſputatum eſt 1, 5, 34. ima ſubſiſtere 1. *pro.* 20. ſolas literas habere aliquid 6, *pro.* 11. voluntariam mortem exempla 9, 2, 86. movendos affectus ſumma 6, 2, 26. res ſperare 1, *pro.* 4. - magnas, minores *verba* humilia, apta 8, 3, 18. ſummas trepidare 1, 10, 35. tempora 12, 10, 4. vitia notiores 3, 7, 19.
circi turba 1, 6, 45. uſitatum circo nomen 1, 5, 57.
circuitus: *vid. ſub* circumeo.
circulus pullatus 2, 12, 10. circuli 6, 3, 105. per fora atque aggerem 12, 10, 74.
circulatoria jactatio 2, 4, 15. volubilitas 10, 1, 8.
circumcidere 10, 1, 104. ſi quid redundabit 10, 2, 28. illa rotunda et undique circumciſa 8, 5, 27. circumciſa expoſitio 4, 2, 42.
circumcile 8, 3, 81.
circumcurrens ars 2, 21, 7. linea 1, 10, 41.
circumducere aliquid 11, 3, 172. - longius 10, 2, 17. ſenſum longiore ambitu 9, 4, 124. ſyllabam litera flexa 12, 10, 33. circumduci apice, *de ſyllaba* 1, 5, 23. circumductus 1, 10, 43. circumductum aliquid 9, 4, 22.
circumductio una *in periodo* 11, 3, 39. circumductiones 9, 4, 118.
circumeo, ire aliquid 8, *pro.* 24. 11, 2, 20. omnia copioſa loquacitate 8, 2, 17. res 12, 10, 34. quæ circumibit linea 1, 10, 44.
circuitus 1, 10, 40, 45. decurrentes contexto nitore 11, 1, 6. loquendi 8, 6, 59. longiores habere 9, 4, 60. verborum plurium 10, 1, 12. circuitu pervenire ad aliquid 5, 7, 16. *conf.* enuntiare.
circumferre aliquem manibus 2, 15, 8. circumlata oratio 4, 1, 60. *v. n.*
circumfluunt undique copiæ 12, 10, 78.
circumfuſus aliqua re 9, 4, 91. nitor 4, 1, 59. nobis ſpiritus 12, 11, 13. arma 2, 20, 8. multitudo 4, 2, 37.
circumjacentia 9, 4, 29.
circumjecta oratio 4, 2, 117.
circumlinire aliquid aliqua re 12, 9, 8. ſimplicem vocis naturam pleniore quodam ſono 1, 11, 6. *v. n.* circumlini 8, 5, 26.
circumlocutio 8, 6, 61.
circumſcribere aliquid 12, 10, 5. lineas extremas umbræ 10, 2, 7. ſatis circumſcriptum eſt 11, 3, 110.
circumſcriptio non eſt figura 9, 3, 91.
circumſpiciendi late libertas 10, 3, 24. circumſpectus *orator* 12, 10, 23. circumſpecta interrogatio 5, 7, 31. circumſpectum judicium 10, 1, 26. circumſpectius facere aliquid 9, 2, 69.
circumſpectare 10, 7, 6. aliquid 12, 8, 14.
circumſtantes 4, 2, 22 *et* 127. circumſtantia judicia, jurgia, clamores 10, 3, 30. circumſtantibus obſcurare 5, 12, 4.
circumſtantia: argumenta ex circumſtantia 5, 10, 104.
circumvenire aliquem judicio 5, 13, 32. circumventus 6, 2, 31.
circumverſio 11, 3, 105.
citharæ ſonos nominibus et ſpatiis diſtinguere 1, 10, 3. in cithara quinque conſtituerunt muſici ſonos 12, 10, 68.
citharœdi 1, 12, 3. *v. n.* 8, 3, 79. canunt pauca ante, quam legitimum certamen inchoent 4, 1, 2.
cito: ante diſcere recte dicere quam cito 2, 4, 17. cito ſcribendo non fit, ut bene ſcribatur 10, 3, 10.

citiſſimum factum 6, 4, 14.
citare aliquem 6, 4, 7.
citati ſumus in argumentis 9, 4, 138. citata argumenta 9, 4, 135. citatior Roſcius 11, 3, 111.
citatius moveri 11, 3, 112. citatiſſime volvere 1, 1, 37.
citra æmulum longe, in ebore 12, 10, 9. complexum rerum perſonarumque 2, 1, 9. *add.* 2, 4, 36. diſtinctionem 8, 4, 8. docentem 2, 16, 13. nomen 3, 6, 59. perſonam ex re ducere argumenta 7, 2, 13. perſonas in vitia perorare 2, 4, 22. ſummam quæſtionem 7, 1, 22. reprehenſionem 1, 5, 64. ſcientiam 1, 10, 33. virtutem 12, 2, 1. voluntatem domini 7, 3, 27.
civis malus 12, 1, 43. optimi voluntas 12, 1, 16.
civica donare aliquem 6, 3, 79.
civilis vere vir 1, *pro.* 10. 12, 2, 7. *add.* 1, 10, 15. 11, 1, 35. 12, 2, 21. civiles virtutes 1, 11, 17. civile bellum 9, 2, 67. *vid.* bellum. jus. civilia bella 12, 1, 16. officia 2, 4, 27. 10, 7, 1. 11, 3, 22. 12, 2, 6.
civilitas 2, 15, 33. *v. n.* civilitatis particula 2, 15, 25. 2, 17, 14.
civitatium 1, 2, 2. 2, 4, 33. 2, 16, 4.
clamare 12, 8, 2. clamante multum advocato, tolli &c. 9, 2, 95.
clamor oratoris 12, 3, 4. *pro plauſu* 4, 2, 37. *v. n.* clamorem mereri 12, 9, 8. clamores ſummi 12, 8, 3. -audientium 12, 6, 4.
clamos 1, 4, 13.
clamoſus 5, 13, 2. 6, 4, 15.
clamoſe dicere aliquid 11, 3, 45.
clarus arte medicinæ Hippocrates 3, 6, 63. in arte tibiarum Timotheus 2, 3, 3. in concionibus 12, 2, 7. finis vitæ 12, 1, 15. profectus in foro 10, 5, 14. *conf.* ſonus. ſpiritus. clari auctores 9, 3, 90. juvenes 12, 7, 3. pictores 12, 10, 3. viri 2, 4, 20. -nomine ſapientiæ 1, 10, 12. claræ ſententiæ 10, 1, 129. *conf.* vox. clarum nomen 12, 6, 7. clari nominis profeſſor 10, 5, 18. clara ingenia 10, 1, 118. clarior fides ac religio in pronuntiando 11, 1, 75. vis eloquentiæ 12, 10, 15. clariores poetæ 12, 4, 1. clariſſimus candor 10, 1, 101. ſententiis ſcriptor 10, 1, 90. *addatur ibidem* 97. ſol 5, 12, 8. clariſſimi in agendo 12, 10, 49. poetæ 1, 10, 10. clariſſima comparatio 10, 1, 51. clariſſimæ civitates 1, 2, 2. clariſſimum nomen 10, 1, 120.
claritas 8, 3, 70. 10, 1, 72. generis 8, 6, 7. naſcendi 5, 11, 5. vocis 6, *pro.* 11. -ſecura 11, 3, 64. vocum 9, 4, 131.
clarigatio 7, 3, 13.
clareſcere 3, 8, 61. *de tibiis* 1, 11, 7. alicui 6, 4, 9. comparatione 8, 5, 19.
claſſis unde dicta 1, 6, 33. claſſem ducere 1, 2, 24. claſſes certis diebus audire 10, 5, 21.
claudere judicium militibus armatis 4, 2, 25. ſenſum 1, 8, *prin.* verba fine 9, 4, 13. vocem 1, 5, 31. quantum campi claudat circuitus 1, 10, 42. *add. ibid.* 45. claudi eodem verbo 9, 3, 86. illud quo comœdiæ &c. clauduntur, Plaudite 6, 1, 52. clauſus locus 7, 2, 44. clauſæ lineis areæ 1, 10, 43. *conf.* foramina. tibiæ.
cludere *vid. infra.*
clauſula 2, 2, 12. *v. n.* 7, 3, 18. *quid?* 8, 5, 13. hujus loci 11, 3, 181. unius ſyllabæ 8, 3, 20. clauſulæ 9, 4, 61. *ſeq.* claudæ, pendentes 9, 4, 70. ſententiarum 9, 3, 45. in clauſulis literæ 12, 10, 31.
clauda deprehendere 9, 4, 116. *conf.* clauſulæ.
claudicare in comœdia 10, 1, 99. claudicat ſermo inæqualitate 11, 3, 43.
Claudius: *vid.* Ind. II.
clavus et purpuræ 8, 5, 28. *v. n.* lati clavi jus 11, 3, 138. latum clavum habere 11, 3, 139.
clavum rectum tenere 2, 17, 24. *v. n.*
clementia juris 7, 4, 18. victoris 9, 2, 28.
clipeus: *vid.* clypeus.
Cliſthenes 3, 7, 19. *n.*
Cloantilla 8, 5, 16. 9, 2, 20. 9, 3, 66. 9, 4, 31.
Clodia 3, 8, 54.
Clodius 3, 8, 54. 4, 2, 88. 5, 2, 4. 7, 2, 45. 11, 1, 39. editi in Clodium libri 3, 7, 2. *conf.* Milon. *it.* Ind. II. *ſub* Cicero.
cludere *de pedibus metricis* 9, 4, *paſſim.* male 9, 4, 71. ſenſum verbo 9, 4, 26. ſententias 9, 4, 18. verba ſuo fine 9, 4, 36. -verbo 9,

3, 62. verſum 9, 4, 65. *vocabula* litera M 12, 10, 31.
Cluentius Habitus 11, 1, 61. *conf.* Ind. II. *ſub* Cicero.
Cluentianum judicium 11, 1, 74.
Cluſinius Figulus 7, 2, 5 *et* 26.
clypeus: *vid.* Achilles. Ajax.
Clytæmneſtra 8, 6, 53.
Cneus alia litera ſonat ac ſcribitur 1, 7, 29.
Co: *vid.* Cos.
coacervatio, *figura* 9, 3, 53.
coact. *vid.* cogo.
coagmentare verba 12, 10, 77. coagmentata verba 8, 6, 63.
coaleſcere ex duobus quaſi corporibus 1, 5, 65. in unum ſonum 1, 7, 26. coaleſcit eloquentia 2, 9, 3.
coarguere aperte vitia 2, 6, 4. magis 4, 2, 106. coarguitur pluribus, eſſe falſum 4, 2, 4.
coccum intelligere 1, 2, 6.
codicilli 7, 2, 52.
cœc. cœl. *vid.* cæc. cæl.
coemere frumentum 11, 1, 80.
cœnæ grandes 10, 1, 58.
cœnare in litore 7, 3, 31.
cœnaculum 6, 3, 64.
coeo, ire cum ancilla, ſervo 5, 11, 35. - vino 5, 9, 5 *et* 7. - uxore 7, 3, 10. ex pari 2, 19, 2. in populos 2, 16, 9. et τρόπον et figuram coire frequenter in eaſdem ſententias 9, 1, 9. mente 5, 11, 32. coit fluxus aquarum 11, 3, 21. νάρκημα atque concurrit 10, 7, 8. quæ cum qua optime coeat 9, 4, 91. *de literis ſyllabiſve.* coeunt ſummi digiti 11, 3, 103. extrema et prima 9, 4, 43. vocales 9, 4, 40. 11, 3, 34. cum omnia coierint 11, 3, 9. coeundi in ſe ipſas natura vocalibus 1, 4, 11. coeuntes leviter in ſummum digiti 11, 3, 96. literæ 9, 4, 36. aſperrime inter ſe ſyllabæ 1, 1, 37.
coitus ſyllabarum 9, 4, 59.
cœpiſſe aliquid 4, 1, 53. rite ab aliquo 10, 1, 46. a jure 7, 1, 2.
cœpti pœnitentia 12, 5, 3.
coercere aliquid ex abundantia 12, 1, 20. anguſte 2, 15, 36. cacumina oleæ ferro 8, 3, 10. cupiditates 12, 2, 28. equos frenis 10, 3, 10. exſultantia 10, 4, 1. verba 9, 2, 76. vitem manu 9, 4, 5.
cœtus ſcholarum 2, 9, 2.
coexercitatus 2, 17, 41.
cogitare aliquid 5, 10, 122. pro aliqua parte 7, 1, 4. cogitantibus ſimiles 11, 2, 47. in cogitando 2, 11, 4.
cogitatum 4, 5, 2. cogitata 10, 6, 5. 11, 2, 2.
cogitatio aliqua 5, 10, 30. difficilior 10, 7, 17. nec exſpectata 2, 4, 15. fortuita 10, 3, 29. proviſa et formata 10, 7, 8. redit 1, 7, 33. tacita 6, 1, 44. *conf.* complecti. cogitationes impotentiſſimæ cupiditatum 12, 1, 6. *de cogitationis exercitatione agitur* 10, 6.
cognatæ res 12, 2, 31. cognata, id eſt ejuſdem generis 1, 5, 49.
cognatio cum literis 1, 4, 12 *et* 16. inter ſtatus 7, 10, 1. rerum duarum, *figura* 9, 2, 105. cognationem habere cum aliqua re 1, 10, 36.
cognomen 7, 3, 27.
cognominare aliquid proœmium 4, 1, 2.
cognoſcere 12, 11, 16. aliquid per omnes numeros penitus 8, *pro.* 1. - præceptis, uſurpatum ratione 7, 1, 3. aliquem aliqua re 12, 10, 54. auctores diligentius 10, 5, 8. eandem cauſſam iterum 11, 1, 77. crimen propoſitione 4, 2, 7. de calculis 7, 4, 35. cognoſcens 4, 1, 19. 5, 2, 2. *i. judex.*
cognitor 3, 6, 70. *v. n.*
cognitio de crimine 4, 2, 27. principum, ſenatus, populi 3, 10, 1. rerum 12, 11, 17. cujus cognitio eſt 5, 6, 4. *tanquam judicis.*
cogo, ere, *abſolute* 12, 1, 44. aliquem aliquid 11, 1, 22. dicere 12, 8, 8. - verberibus 1, 3, 15. aliquid ex aliqua re 5, 14, 9. - in breve dictum 6, 3, 104. carmina in menſuras 9, 4, 53. conſilium 7, 2, 19. dici 1, 6, 14. facere, mereri convicia 6, 4, 10. judicium 12, 5, 6. ſyllabam ex duabus ſyllabis in unam 1, 5, 23. cogi in neceſſitatem graviorum metu 3, 8, 23. coactum ſtudium 6, *pro.* 10. coacti numeri 9, 4, *fin.*
cohærere 9, 4, 20. alicui ſanguine 8, 3, 75. - rei 4, 2, 89. 8, *pro.* 26. - natura 11, 3, 154. in complexu alicujus 8, 3, 68. inter ſe 9, 4, 66. ita ne commiſſura pelluceat 7, 10, 16. natura 6, 3, 76. naturaliter 4, 2, 53. rebus 8, *pro.*

21. non cohæret 12, 9, 17. cohæret ſtatus civitatis Sullæ legibus 11, 1, 85. male cohærens cogitatio 10, 6, 16.
coheres 5, 14, 16.
cohortandus ad prælium miles 12, 1, 28.
colere domum alicujus 6, 3, 94. ſacra literarum 10, 1, 92.
collatus &c. *vid. in* confero.
collect. *vid.* colligere.
collegit, *non* conlegit 11, 3, 35.
collidere binas conſonantes 9, 4, 37. leges 7, 7, 10. manus 2, 12, 10.
collidi inter ſe 5, 7, 33. 7, 7, 2.
colliduntur leges caſu et eventu 7, 7, 2. perſonæ, res 7, 2, 11. res 7, 10, 17.
colligare res diverſas 9, 3, 64.
colligere, *de ratiocinationis opere, ut* 8, 4, 16. 7, 3, 18. 10, 1, 84. 12, 2, 10. expeditum eſt 1, 10, 42. aliquid aliqua re 5, 14, 14. aliud 5, 14, 22. - per aliud 5, 10, 11. apertiſſime 1, *pro.* 13. argumentis 3, 6, 103. concluſione 2, 20, 5. conjectura animi ſui 1, 2, 25. *add.* 6, 4, 4. ex minoribus majora 8, 4, 12. pluribus ſingula 4, 4, 5. - præteritis, quæ fiunt et quæ futura ſunt 7, 2, 3. indubitata 5, 14, 32. pluribus 5, 13, 14. probatione 12, 10, 52. rem per aliquid 4, 2, 81. - ſignis 3, 6, 29. aquas pluvias 10, 1, 109. argumenta ſparſa 5, 7, 18. fontes anguſtis fiſtulis 5, 14, 31. intervalla ſiderum 2, 17, 38. manum in ſe 11, 3, 97. *add. ibid.* 100. menſuram 1, 10, 39. menſuras ſolis ac terræ 2, 17, 38. res in ſpeciem unius corporis 4, 1, 77. ſpiritum 11, 3, 53. vocabula 10, 1, 7. colligi omnia non poſſunt 4, 1, 26. ex eo quod manifeſtum, colligitur quod dubium 7, 8, 6.
collectio, *figura* 9, 2, 103. ſumma 4, 4, 2.
collectivus ſtatus 3, 6, 45 *et* 65. collectiva quæſtio 7, 1, 60.
collis: colles aſperi 12, 9, 2.
collocare aliquid in conſpectu 7, 1, 4. famam in tuto 12, 11, 7. materiam, ſaxa &c. 7, *pro.* 1. res 8, *pro.* 17. ſtatuam 7, *pro.* 2. verba opportune proprieque, aut ſecus 10, 2, 13. collocari apte 8, *pro.* 26. 31. ex diverſo 9, 3, 86. ordine 7, 10, 16. 9, 1, 7. collocatum bene 9, 4, 6. male 8, 3, 59. collocandi genus 9, 4, 1. verba et eligendi et collocandi ratio 10, 1, 4.
collocatio 7, 9, 7. *quid?* 9, 4, 58. rerum 3, 3, 8. rerum, verborum 8, *pro.* 6. verborum 1, 10, 22. 9, 4, 130.
collos 1, 6, 42.
colluctatio oris cum verbis ſuis 11, 3, 56.
collum contrahere, tendere 11, 3, 82.
colon Anacreontion 9, 4, 78.
colonia Narbonenſis 6, 3, 44.
color alicujus rei non unus 12, 10, 71. actionis 11, 1, 58. *in dicendo* 11, 1, 85. dicendi 6, 3, 107. 6, 5, 5. 8, 5, 28. eorum quæ dices 2, 12, 10. *add.* 3, 8, 44. 4, 2, 88. *v. n.* eminens fuco 8, 3, 6. extemporalis 10, 6, 5. inaffectatus 9, 4, 17. mentitus 12, 10, 76. orationis 6, 3, 110. ſimplex 9, 4, 17. 12, 10, 3. ſolicitudinis 11, 1, 49. ſomniorum, ſuperſtitionum 4, 2, 94. colores *dicendi* 7, 1, 40. 12, 1, 33. *add.* 12, 8, 6. lanarum 1, 1, 5. colorum figuræ 9, 1, 18. coloris loco 7, 1, 53. unius eſſe 8, 3, 52. colorem adjicere et gravitatem ceteris virtutibus orationis 10, 1, 116. dare alicui rei 3, 8, 44. habere 11, 1, 81. *conf.* inæqualitas.
colorat ſol 5, 10, 81. coloratus *ibid.* coloratum corpus 8, *pro.* 19.
Coludumo 8, 6, 33.
Columa pro Columna ſcriptum 1, 7, 29.
columna roſtrata 1, 7, 12. Scauri 5, 13, 40.
comam in gradus frangere 1, 6, 44. comæ turbatæ 11, 3, 148. comas componere 11, 3, 148.
comere comas acu 2, 5, 12. corpora muliebriter 8, *pro.* 19. orationem 8, 3, 42. comtus *auctor* 10, 1, 79. in gradus atque annulos comtum caput 12, 10, 47.
comedere patrimonium 6, 3, 74.
comicus geſtus 11, 3, 125. mos 1, 8, 3. comici 10, 1, 72. veteres 1, 7, 22. 12, 2, 22. *conf.* actor.
comœdia: *vid. inferius.*
comis vir 6, 2, 18.
comiſſantium 11, 3, 57.
comiſſator 3, 6, 26.
comitatur artem decor 9, 4, 7.
comitatus Clodii 7, 2, 45.

commata Sotadeorum 1, 8, 6. *v. n.*
commeatus dies 7, 4, 14. petere 7, 10, 13.
commemoratio frequens alicujus rei 11, 1, 18.
commendare affectus 10, 1, 101. aliquid 9, 4, 13. vetera majestas quædam et religio commendat 1, 6, 1. commendari aliqua re 10, 1, 64. 11, 3, 148. commendantium personæ 12, 7, 5. commendata viribus actionis oratio 11, 3, 5.
commendatio 6, 2, 11. animi 4, 2, 113. morum 11, 3, 154. vetustatis 9, 3, 14.
commentari motu digitorum labiorumque 11, 3, 160.
commentarii 10, 7, 30. 31. 32. Ciceronis 4, 1, 69. 10, 7, 30. pontificum 8, 2, 12. puerorum 2, 11, 7.
commentariola 1, 5, 7.
commentatio 5, 10, 1.
commentum 5, 10, 1. *figura* 9, 2, 107.
commilito 6, 3, 90. 95.
commilitium 5, 10, 111.
comminuere ingenia 1, 7, 33.
commiseratio, *affectus* 10, 1, 107.
committere adulterium 7, 2, 11. *et* 3, 1. aliquid animo alicujus 4, 1, 25. - aliorum sententiæ 3, 4, 8. cædem 7, 4, 43. 10, 1, 12. discrimen 6, 4, 17. *v. n.* inter se aliqua 7, *pro.* 1. - duo comparativa 9, 3, 19. - literas, verba 9, 4, 33. lege 7, 1, 9. parricidium 7, 2, 2. pœnam 7, 4, 20. sacrilegium 7, 2, 18.
commissura 7, 10, 16. verborum 9, 4, 37. *conf.* 9, 4, 90. hiantes 12, 9, 17.
commixtum 8, 6, 48. commixtæ ex utroque genere materiæ 3, 8, 55.
commodare 6, 3, 64. manum ad aliquid 11, 3, 110. se alicui 2, 8, 4.
commoda, ut quisque locus postulabit, pronuntiandi ratio 10, 1, 17. commodior valetudo 6, 3, 77. aliquid commodius 2, 7, 5. commodissimum 6, 1, 9.
commode positi versus 6, 3, 96. fingere, mirari 9, 2, 33. commodissime 4, 1, 76. 9, 3, 82.
commonere aliquem 11, 2, 30. - officii sui 1, 5, 7. memoriam 11, 2, 28. utcunque 11, 2, 24. commoneri offensatione 11, 3, 130.
commonitio 4, 2, 51. *et* 4, 9.
commorari cum syllabis 8, *pro.* 31. in vitio 8, 3, 46.
commoratio 9, 2, 4.
commovere affectibus 9, 4, 4. aliquem atrocitate rei 6, 1, 32. animos 12, 10, 50. miserationem 6, 1, 46. 10, 1, 64. theatrum 6, 1, 52. commoveri majoribus organis 1, 2, 30. non magnopere 12, 3, 8. vice sua 4, 1, 33. voce 2, 16, 9. vultu 6, 1, 38.
commotio 5, 10, 28. *v. n.*
communis aura 6, *pro.* 12. gestus maxime communis 11, 3, 92. omnium lex 7, 1, 47. ratio 5, 8, 6. sensus 1, 2, 20. 8, *pro.* 25. sermo 11, 3, 87. usus 9, 1, 25. utilitas 12, 1, 37 *et* 43. *conf.* consuetudo. locus. commune 4, 1, 71. 5, 13, 34. 7, 1, 28. cum alio 5, 10, 103. officium humanitatis 12, 11, 5. communia 3, 3, 5. 6, 5, 2. *utrobique v. n.* nomine 9, 1, 7. nominibus 1, 4, 23. *de verbis* 12, 10, 42. *i. vulgaria, usitata.* officia 12, 9, 11.
communiter 3, 6, 102. 9, 1, 23. 11, 3, 22.
communicare 9, 2, 22.
communicatio 9, 2, 20. 23.
communire aliquid occultius 9, 4, 21. *v. n.*
commutabile 4, 1, 71.
commutatio 8, 6, 51. figuræ 8, 5, 6. orationis 9, 1, 6.
comœdus, comœdi 1, 11, 1. *seqq. et* 12. 6, 2, 35. 11, 3, 91 *et* 181.
comœdia antiqua 10, 1, 65. *Græcorum et Latinorum* 10, 1, 99. *seq.* 12, 10, 38. veteris scriptores 10, 1, 9. *conf. ibid.* 82. non assurgit in cothurnos 10, 2, 22. confert plurimum ad eloquentiam 1, 8, 7. *personarum* observatio in comœdiis 11, 3, 74. comœdiarum actor 3, 8, 51. 11, 3, 178.
comicus: *vid. supra.*
comparare alius ætatem suæ 6, *pro.* 5. aliquid alicui rei 8, 6, 8. 9, 3, 1. 10, 1, 98. 12, 10, 65. arma latroni, militi 12, 1, 1. incommodum commodis 1, 2, 15. se alicui 1, 2, 18. - auditoriis, judiciis 10, 1, 79. - ad aliquid 10, 2, 14. ad agendum 10, 1, 67. sibi supellectilem 8, *pro.* 28. comparari in auxilium atque ornamentum 5, 8, 2. in ostentationem 2, 10, 10.

comparata tantis laboribus vis dicendi 1, 2, 31. comparatum idcirco, ut 4, 2, 24. oftentationi genus ftudiorum 10, 1, 28. libri comparati in hoc (*ut ederentur*) 1, *pro.* 7.
comparatio 1, 6, 4. 5. 7, 2, 22. 8, 4, 3 *et* 9. 8, 5, 5. 8, 6, 9. parium, majorum, minorum 6, 3, 66. clariffima in materia fimili 10, 1, 51. rerum 5, 10, 91. *non eft figura* 9, 2, 100. comparationis exercitatio 2, 4, 21. comparationes 1, 5, 45.
comparativus 3, 6, 90. comparativum genus cauffæ 3, 6, 74. 3, 10, 3. 7, 4, 12. comparativa 5, 10, 86. pro abfolutis 9, 3, 19.
compafcere 5, 10, 85.
compafcuum 5, 10, 85.
compellere aliquem in mortem, *et* ad mortem 7, 3, 7 *et* 10.
compendium nullum eft fyllabis 1, 1, 30. durum arduumque 4, 2, 46. compendia docendi brevia monftrare 1, 1, 24. compendio morari 1, 4, 22.
compenfare: reprehendens alia laude compenfes 11, 1, 87.
comperire ex aliquo 1, 7, 24. aliquid 12, 11, 15. - exitu 11, 2, 12. parum 2, 4, 42. compertum eft accidiffe 1, 8, 20. comperta de exordio 4, 1, *extr.*
compefcere feditiofum civem 11, 1, 40. fcelera 12, 1, 26. vocem 11, 3, 169.
competere 4, 1, 17. competit actio in aliquem 3, 6, 11.
competitor 3, 7, 2. 7, 1, 29. 9, 2, 97.
complecti aliquid 3, 6, 67. 6, 3, 102 *et* 104. 10, 6, 1. 11, 2, 36. - animo 10, 6, 3 *et* 6. - carmine 3, 1, 4. - cogitatione 10, 7, 30. 11, 2, 19. - latius 9, 2, *prin.* - lectione 11, 2, 2. - libris 1, 6, 36. - *fc. memoria* 2, 7, 3. - mente 12, 2, 17. - penitus 12, 1, 25. fcientia 12, 11, 22. genua 6, 1, 34. invicem 7, 10, 17. omnia 3, 1, 21. fpatium 1, 10, 41. verba fyllabis 1, 1, 32. vim rerum atque ordinem 11, 2, 44. vim verbi 5, 10, 54. voluntatem 6, 2, 9. utrumque eadem appellatione 7, 4, 16. liber complectitur fermonem 6, 3, 44. memoria complectitur aliquid 8, *pro.* 6.
complexus alicujus rei 1, 4, 18. cauffæ 7, 10, 3. cauffarum 5, 10, 103. extremus fuorum 8, 3, 68. loquendi ferieíque 1, 5, 3. orationis 1, 5, 34. rerum perfonarumque 2, 1, 9. 5, 8, 6. *add.* 2, 4, 36. 3, 5, 7 *&c.* verborum 7, 3, 18. in complexu fermonis 9, 3, 18. in complexu habere virtutes et vitia 9, 4, 32.
complexio 1, 5, 17. 5, 14, 5. *feqq. opponitur* divifioni 1, 5, 6.
complere judicem indignatione 9, 4, 138. - tædio 8, 6, 14. alia aliis magis complent, ut in cibis 11, 1, 91.
complodere manus 11, 3, 123.
componere 12, 1, 20. actionem 11, 3, 68. affectus 3, 4, 15. 6, 1, 11. aliquem cum aliquo 2, 17, 33. aliquos inter fe 2, 17, 33. *feq.* aliquid ad imitationem alicujus 9, 2, 34. - ad legem ac regulam 12, 10, 50. - ad oftentationem 3, 7, 3. - ad utilitatem juventutis 2, 2, 15. - cum alia re 7, 2, 22. - de ratione dicendi 1, *pro.* 1. - intra femet ipfum 11, 3, 2. - oftentatione 3, 7, 3. 8, 3, 11. - ftilo 2, 4, 15. 3, 9, 9. 10, 5, 20. animum ad omnes cafus 12, 9, 20. artem eloquentiæ 12, 11, 4. - grammaticam 1, 5, 54. - fcholæ 7, 4, 40. cauffas ftilo 10, 5, 20. cogitationes turbidiores 9, 4, 12. comas 11, 3, 148. commentarios 10, 7, 30. - in memoriam pofteritatis 10, 7, 31. exercitationem 10, 7, 24. fabulas ad fcenam 11, 3, 73. geftum 1, 11, 19. 11, 3, 101. intellectum e duobus 8, 6, 66. juvenes concitatos 1, 10, 32. libros *Ep. ad Tryph.* 1 *et* 6, 3, 65. male 8, 2, 16. manum ad modum aliquem 11, 3, 120. motum corporis 11, 3, 29. orationes 12, 10, 49. oratorem ad aliquid 11, 1, 46. præcepta 6, 3, 11. recte 9, 4, 19. fe 11, 3, 157. - ad exemplum 2, 6, 5. - ad imitationem 2, 8, 2. foluta 9, 4, 15. 10, 4, 1. togam 11, 3, 156. verfus 10, 3, 8. componi ad modum aliquem 11, 3, 120. ad ftomachum alicujus 12, 9, 12. ex multis affectibus 1, 10, 6. quiete 11, 2, 5. ad componendum optimi 12, 10, 50. componendi ratio 10, 2, 1. compofitus ad aliquid natura 10, 2, 20. ad animum judicis, ad ftomachum

litigatoris 12, 9, 12. ad clamorem 4, 2, 37. ad carmen 2, 8, 7. ad risum 6, 3, 18. in aliquam rem 3, 8, 54. 5, 7, 7. *orator* 10, 1, 119. vultus orationis ad aliquid 9, 1, 21. compositæ aciei 5, 13, 59. actio 11, 3, 110. - ad satisfaciendum 7, 4, 27. *vid.* manus. compositum 8, *pro.* 23. arte 9, 2, 27. domi 4, 1, 54. genus 10, 1, 44. supercilium 11, 3, 74. pro compositis exsultantes 10, 2, 16. compositi affectus 6, 2, 9. 11, 3, 65. compositæ voces 1, 5, 65. composita 1, 5, 3. ad voluptatem aliorum 10, 1, 43. durius 9, 4, 15. compositiora 1, *pro.* 8.

compositio *vocabulorum quot modis fiat* 1, 5, 65. *seqq. et de orationis contextu:* accommodata rebus 10, 2, 13. Ciceronis 12, 1, 22. dura, aspera, effeminata, enervis 9, 4, 142. dissimulata, jucundissima 4, 2, 117. fracta 8, 3, 57. severa 9, 4, 63. superior, supina, tarda 9, 4, 137. sermonis est 1, 5, 35. compositionis decor 9, 4, 45. 145. pedes 10, 2, 13. virtutes 9, 4, 146. *seq.* dissolutum compositione genus sermonis 11, 1, 6. compositiones ambiguæ 9, 2, 70.

compos mentis 11, 3, 27. sceleris 12, 1, 7.

comprehendere 1, 5, 21. 3, 4, 5. aliquid mire 11, 1, 51. - arte 5, 10, 109. - breviter verbis 7, 3, 2. celeriter summam 10, 1, 48. finem artis 2, 15, 4 *et* 35. finitionem 7, 3, 18. finitione in universum 3, 5, 10. idem diversis verbis 7, 3, 12. proxima virtutibus vitia 10, 2, 16. comprehendi generaliter 4, 1, 43. comprehensa breviter sententia 9, 3, 91.

comprehensio 7, 3, 12. 12, 2, 13. latior 2, 5, 14. obscura 8, 3, 57. præcisa 7, 3, 15. universa 9, 4, 115. finitionis 5, 10, 61. sententiæ 5, 10, 5. comprehensionis unius sequentium ac priorum positio 1, 5, 51. comprehensiones breves, propriæ 12, 2, 19. efficiuntur ex pedibus 9, 4, 121.

comprimere digitos 11, 3, 102. compressa manus 11, 3, 104. - in pugnum 2, 20, 7. oculi 11, 3, 76.

comprobare aliquem 10, 1, 130.

computare 1, 10, 43. annos 12, 11, 19. quid studia referant 1, 12, 17. tempora 12, 11, 19.

conari perdite 2, 12, 5. conantur nihil, dum omnia timent 2, 4, 10.

conatus 8, *pro.* 2. capitis, lateris 1, 11, 8. crebri parvique 8, 5, 29. plurium conspirat in operibus 1, 10, 16. vocis 1, 11, 10. fine conatu esse 8, 5, 32. sub conatu adversarii 6, 4, 8. velut sub uno conatu 1, 12, 4. conatum habere ex ingenio suo 5, 10, 101. conatus simulare 11, 3, 158. variare 9, 1, 20.

concedo 1, 1, 2. concedere a contentione 11, 3, 22. aliquid alicui 9, 2, 49. aliquid in aliquem 5, 13, 40. fiduciam 11, 1, 25. quæstiones 7, 1, 18. ut 6, 2, 11. concessum est 6, 3, 28. 8, 6, 55. concessa sunt natura 2, 20, 6. - a natura 12, 10, 43. hominibus species 12, 10, 41.

concessio 9, 2, 51.

concentus avium 5, 9, 16. signorum 9, 4, 11. vehementior 1, 10, 14.

concertativa *accusatio* 7, 2, 9.

conchylium poscere 1, 2, 6.

concidere, *secunda brevi* 12, 5, 4. concidens 6, 2, 31.

concidere, *secunda producta:* aliquid 5, 10, 91. 11, 2, 27. actionem continuo motu 11, 3, 107. ingenia 1, 7, 33. quicquid est in oratione generosius 1, *pro.* 24. rationem docendi per minutas rerum particulas 3, 11, 21. sententiam 11, 3, 53. concisa actio 6, 4, 2. clausulis compositio 9, 4, 42. conclusionibus eloquentia 5, 14, 30. oratio 2, 20, 7. 8, 5, 27. partitio 4, 5, 24. concisum affectibus 12, 1, 7. concisa 10, 7, 10. concisorum continuatio 11, 3, 170.

concise 12, 2, 11.

conciliare 12, 10, 70. fidem 8, 3, 75. judicem 3, 9, 7. 11, 1, 6. - sibi 4, 1, 16. 6, 1, 11. mores agentis 9, 1, 21. risum 6, 3, 35. - facto 6, 3, 25.

conciliatior judex ad aliquid 4, 2, 24.

conciliatio: ad conciliationem valere 4, 1, 41.

concilium amplius 4, 1, 21. concilium judicum sapientum 12, 10, 52.

concinna transgressio 9, 3, 91.

concio 7, 6, 3. contra Catilinam 5, 11, 42. funebres 11, 3, 153. Metelli 9, 3, 50. concionum fremitus 10, 3, 30.
concionalis 3, 4, 1 *et* 9. *seq.* genus 9, 4, 130.
concionari: ex meretrice natus ne concionetur 7, 6, 3. qui bona paterna consumserit, ne concionetur 3, 11, 13 *et* 16. concionanti Graccho 1, 10, 27.
concipere aliquid 8, 3, 61. mentis ac spiritus in dicendo 1, 2, 29. -mente 8, *pro.* 15. 12, 11, 11. -opinione 12, *pro.* 1. cogitationem 9, 1, 16. elocutionem 8, 3, 40. exordia *&c.* 3, 11, *extr.* habitum *&c.* 1, 2, 31. 3, 8, 51. ignem 11, 3, 3. imaginem animo 2, 20, 4. -mente 1, 12, 18. imagines rerum 1, 2, 30. 6, 2, 30. 8, 3, 64. 11, 3, 62. 10, 7, 15. res animo 9, 1, 19. summa de aliquo 8, *pro.* 1. ventum veste 11, 3, 179. visiones 8, 3, 88. 12, 10, 6. concipiat quis mente habitum *&c.* 1, 2, 31. concipitur affectus ex rebus ipsis 11, 3, 25. in quibus aura concipitur 11, 3, 16. *de organis humanæ vocis, al. bronchiis pulmonum.* conceptus bene affectus 10, 7, 14. concepta mens 10, 3, 20. mente 5, 10, 1. 8, 5, 2.
concitare actionem 11, 3, 111. affectus 3, 4, 15. 6, 1, 11. aliquem 5, 7, 26. 6, 1, 9. -ad aliquid 1, 2, 24. animum 10, 3, 21. animos 9, 4, 11. invidiam, iram, odium 6, 1, 14. judicem 9, 4, 138. 11, 3, 170. -ad aliquid 6, 1, 20. lacrimas alicujus 11, 3, 8. pugnam sibi 10, 1, 105. sententias 9, 4, 9. concitari 6, 2, 14. ad aliquid 10, 2, 5. affectu 10, 7, 15. amentis nervisve 9, 4, 9. ira 6, 3, 46. concitantur asperа iambis 9, 4, 136. concitatus scriptor 10, 1, 90. concitati affectus 6, 2, 9. 9, 2, 3. 10, 1, 48 *et* 73. 11, 3, 65. juvenes ad vim afferendam 1, 10, 32. concitata nutatio 11, 3, 129. magis vis ingenii 10, 1, 44. *conf.* vox. concitatæ sententiæ 12, 9, 3. concitatior *orator* 10, 1, 118. adhuc concitatior Callicles 2, 15, 28. concitatius aliquid 8, 3, 14. concitatissimus motus 2, 11, 4.
concitate dicere 10, 2, 23. 11, 3, 23. ire 11, 3, 133. concitatius dicere 1, 8, 1. 9, 4, 130. movere affectus 12, 10, 26.
concitatio 1, 11, 12. 2, 8, 11. 7, 4, 31. judicum 1, 10, 25.
concludere aliquid in unam speciem 6, 2, 1. astrictius, latius 10, 1, 106. sensum 9, 4, 125. subtilius 12, 2, 26. vocabulum tenore acuto 1, 5, 26. concludi finitionibus 12, 2, 15. conclusus numero, numeris sensus 9, 4, 122. *seq.* concludenda argumenta 5, 13, 60.
conclusio 8, 5, 13. *quid?* 6, 1, *prin. de periodo* 9, 4, 22. *non est figura* 9, 3, 98. æqua ex pedibus 9, 4, 57. argumenti 5, 10, 2. dilata in longum 8, 2, 22. extrema 9, 4, 123. præcisæ 10, 2, 17. quæstionum propositarum 1, 10, 37. subtilis et ad morem dialecticorum formata 7, 3, 14. expugnare conclusionem 5, 14, 20.
concoquitur labor 11, 2, 43.
concordat caput cum gestu 11, 3, 69.
concordia nervorum 5, 10, 124.
concubinæ 4, 2, 124.
concubini 1, 2, 8.
concupiscere aliquid 1, 2, 6. facundiam 12, 10, 16. laudem, voluptatem 5, 13, 6. parum 10, 1, 130.
concurrere 10, 7, 8. inter se 12, 2, 15. concurritur ad aliquem 1, 2, 16. concurrens os 11, 3, 121. *add.* 10, 7, 8. *n.*
concursus atomorum 7, 2, 2. oris 11, 3, 56. vocalium 9, 4, 33.
concutere corpus 6, 3, 9. omnia tumultu ac vociferatione 4, 2, 37.
condere aliqua in materia 3, 1, 19. fugam alicujus 6, 3, 39. genus satiræ 10, 1, 95. gladium 8, *pro.* 15. *v. n.*
conditor historiæ 12, 11, 23.
conditio 3, 6, 100. 4, 1, 13. alicujus 4, 2, 113. cauffarum 4, 2, 25. 11, 1, 48. controversiæ 4, 1, 26. duplex 7, 5, 2. eadem litium ac disputationum 10, 1, 36. litium 5, 1, 3. metri 1, 5, 28. personarum 3, 10, 2. rei 4, 2, 47. 6, 1, 34. temporum 11, 3, 137. 12, 1, 41. 12, 10, 10. versuum propria 9, 4, 84. eadem conditio est in iisdem 6, 3, 55. vivendi nulla est 9, 3, 95. conditionis alicujus esse 4, 2, 9. ejusdem esse 6, 3, 81. *add.* 11, 1, 66.

conditionem aliquam habere 1, 2, 13. mutare 1, 5, 26. fine illa conditione 5, 6, 1. conditione non tam ſua quam rei conſtat 11, 1, 7. temporum mutari 11, 3, 137. *conf.* 12, 1, 41.
condire aliquid voluptatibus 5, 14, 35. carmen ambiguitate 6, 3, 96. gratiam verborum extrinſecus 12, 10, 38. condita nimium oratio 11, 3, 182.
condimentum orationis 6, 3, 19. *conf.* 9, 3, 4.
condiſcere 1, 9, 2.
condiſcipuli 2, 2, 12. *et* 3, 10.
conducere portorium 5, 10, 78. propoſitionem unum in locum 5, 14, 9. conductus eſt cæcus ſecus viam ſtare 8, 2, 20. conducit aliquid alicui 11, 1, 12.
confect. *vid.* conficere.
conferre aliquid 7, 6, 2. 10, 7, 26. 10, 7, 26. - alicui 7, 1, 45. 10, 1, 71. - ad aliquid 12, 1, 1. - in capita, commentarios, ſummas 10, 7, 32. - in libros *pro.* 25. *add.* 3, 3, 10. 8, *pro. init.* - in ultimam partem 9, 3, 77. - in procœmium 4, 1, 23. - in unum 3, 1, *extr.* - oratori futuro *pro.* 6. argumenta cum argumentis 5, 13, 12. cibum ore 2, 6, 7. copiam verborum 1, 8, 8. materiam 3, 9, 8. multum 1, 8, 8. *conf.* 2, 5, 16. - eloquentiæ 1, 1, 6. - moribus 10, 1, 63. nihil ad probationem 7, 1, 40. plura opera in unam tabulam 8, 5, 26. orationem illuc *&c.* 7, 2, 36. pedem 8, 6, 51. - cum aliqua re 5, 13, 11. ſe ad aliquid 12, 2, 8. - ad imitationem alicujus 10, 1, 108. ſtudia inter ſe 4, *pro.* 1. confert parum cauſſæ 8, 3, 5. plus ſcientiæ quam eloquentiæ 10, 1, 95. plurimum alicui 10, 1, 27. 11, 2, 46. quantum conferre unus poſſit annus 1, 1, 17. quod contulerit ætas prior 1, 1, 18. confertur ortus hominis ex utroque gignentium 2, 9, 3. alicui ad victum 12, 7, 9. collata ordine enumeratio 4, 5, *init.* e membris, fructis oratio 8, 5, 27.
collatio 5, 11, 2 *et* 23. 7, 7, 2. invicem reſpondens 8, 3, 77.
confertum eſſe aliqua re 5, 14, 27.
confeſſ. *vid.* confiteri.
conficere aliquid ex aliqua re 5, 14, 9 *et* 22. confecta lectio 10, 1, 19.
confecta frons 12, 3, 12.
confidentiæ vitium 12, 5, 2. tendere vultum confidentia 11, 3, 160.
confinis alicui rei 8, 3, 89. 9, 2, 14 *et* 65. 5, 11, 21, *&c.* ei confine eſt 6, 3, 88. confinia ſunt his 9, 2, 92.
confirmare aliquid argumento 4, 2, 54. - aliqua re palam 1, 10, 10. - ex aliqua re 5, 10, 87. - exemplis 4, 1, 76. facultatem dicendi 10, 1, 44. finitionem 7, 3, 19. latus 11, 3, 29. memoriam 11, 2, 43. propoſita 4, *pro.* 6. ſua 5, *pro.* 2. vocem 11, 3, 29. confirmatur aliquid breviter 2, 17, 41. confirmandi motus 11, 3, 71. confirmans pars 5, 10, 7. confirmata teſtamenta contra filios 5, 2, 1. vox 11, 3, 29.
confirmatio 4, 3, *prin.* 5, 8, 5. *add.* 10, 5, 12. *n.* ſententiarum 10, 5, 12. confirmationem mutuam præſtantia 5, 10, 78.
confiteri 9, 2, 5. admirationem ſuam acclamatione, plauſu 8, 3, 3. aliquid 1, 6, 10 *et* 15. 11, 2, 46. - alicui 9, 2, 64. - ſilentio 4, 2, 66. de ſe 2, 4, 28. inſcitiam ſuam 9, 4, 39. motum animi lacrimis 6, 1, 23. tuto 4, 5, 17. confeſſus ornatus 8, 3, 13. confeſſa aſſumtio, propoſitio 5, 14, 13. fictio apparens magis quam confeſſa 9, 2, 46. Græca verba 1, 5, 58. confeſſum 7, 1, 5. *ſeq.* 12, 1, 33. jus 7, 7, 7. ex confeſſo 3, 5, 3.
confeſſio 9, 2, 17. 11, 1, 44 *et* 52. nihil nocitura 9, 2, 51. pœnitentiæ 11, 1, 76. vultus ac vocis 6, 3, 9. confeſſionis ſimulatio 6, 3, 81. confeſſione plurimorum 10, 1, 58. ſua quoque 12, 3, 9. confeſſiones 4, 2, 69.
conflare *nummos* in uſum belli 9, 2, 92. teſtis conflatus odio 5, 7, 23.
confligere acie 5, 7, 3. confligit cauſſa 3, 6, 12. confligunt leges 7, 7, 4.
conflictio cauſſæ 3, 6, 4. *ſeq. et* 11. duorum corporum 3, 6, 6.
conflictatio 3, 8, 29. 7, 1, 18.
conformare vocem ſecundum aliquid 11, 3, 45.
conformatio cauſſæ 9, 2, 46. verborum ac ſententiarum 9, 2, *prin.*
confragoſa 5, 8, 1. 8, 5, 29. velut

confragoſi verſus et nomina 1, 1, 37.
confugere ad aliquem 12, 8, 5. ad aliquid 12, 3, 11. ad eloquendi quædam deverticula 10, 1, 29.
confundere aliquem *dicuntur* fulmina 8, 3, 5. dicta aliis 8, 3, 59. omnia tumultu 6, 4, 11. orationem 10, 7, 6. *pedes in verſu* 9, 4, 49. priora interpoſitione novorum 10, 3, 32. vocem volubilitate nimia 11, 3, 52. ſubjecta ſibi vocalis in unum ſonum coaleſcere et confundi nequit 1, 7, 26. confunditur animus 1, 12, *prin.* confuſus metu 1, 10, 48. ordo 7, *pro.* 3. ſtilus 1, 1, 28.
confuſio 3, 6, 29. 4, 2, 47. 12, 5, 3. quæ ita natura ſunt copulata, ut mutari aut intervelli ſine confuſione non poſſint 10, 7, 5.
congerere aliquid in aliquem 12, 1, 15. - in locum 9, 1, 25. - in unum 9, 3, 39. argumenta 5, 13, 15. dicta 6, 3, 5. diverſa 9, 3, 48. floſculos in aliquid 10, 5, *fin.* vana maledicta 7, 2, 34. materiam, ſaxa &c. 7, *pro.* 1. nomina 10, 1, 56. plura expoſitione 4, 2, 82. ſententias in partem 4, 3, 3. congeſta actio 12, 7, 5. oratio 2, 11, 7. temere res 10, 3, 17. congeſtæ figuræ 9, 3, 5.
congeries *quid?* 8, 4, 26 *et* 3, *et* 27.
congeſtus 7, *pro.* 1. ſignorum 10, 7, 16.
congiarium *quid?* 6, 3, 52. congiaria Auguſti *ibid.*
congredi æquo campo 12, 9, 2. pugilum congredientium facies 8, 3, 63.
congreſſus cauſſæ 3, 6, 4. durior conſonantium inter ſe 11, 3, 35. non hominibus ſolum, ſed mutis quoque animalibus naturalis eſt 1, 2, 20.
congregare argumenta 5, 12, 4. turbam 10, 1, 7. verba 9, 3, 45.
congregatio argumentorum 5, 7, 18. criminum 7, 1, 31. rerum 6, 1, *prin. add.* 3, 5, 17.
congruere 7, 2, 57. auditori, loco, perſonæ, tempori 4, 2, 89. 11, 1, 4. naturaliter 5, 10, 74. congruunt media primis et mediis ultima 9, 3, 40. inter ſe præcepta et experimenta 12, 6, *fin.* tempora 5, 5, 2. verba jungantur atque congruunt maxime 9, 4, 27. congruens 5, 10, 107. narrationi confirmatio 4, 2, 79.
conjectare 7, 3, 5.
conjectores 5, 7, 36. *quinam?* 3, 6, 29.
conjectus 3, 6, 29. oculorum 9, 3, 101.
conjectura 3, 6, 29. 7, 4, 24. *quid?* 7, 2, *prin. etymologia* 3, 6, 29. animi 7, 2, 6. animi ſui colligere 1, 2, 25. duplex atque diverſa 7, 2, 27. mentis 7, 3, 25. voluntatis 12, 2, 19.
conjecturales cauſſæ 2, 4, 26. 4, 2, 81. conjecturalia 7, 1, 53. *conf.* controverſiæ.
conire *pro* coire 1, 6, 17.
coniſcans 8, 3, 21. *v. n.*
conjugatum 5, 10, 85.
conjungere 8, 3, 36. judicium ſuum cum auctoritate alterius 10, 3, 1. laudem judicis ad utilitatem cauſſæ 4, 1, 16. partes 11, 2, 28. prioribus ſequentia 11, 2, 20. ſeriem 7, 1, 14. verba 1, 5, 27. vocales 12, 10, 30. conjunctus 7, 4, 21. ſermo 8, 3, 40. conjuncta ex pluribus cauſſa 6, 1, 54. diverſitas rerum 9, 3, 38. laus ad dignitatem 8, *pro. fin.* lectio 1, 1, 33. propoſitioni protinus probatio 5, 14, 1. quæſtio 7, 2, 7. ſcribendi ratio conjuncta cum loquendo eſt 1, 4, 3. conjunctæ perſonæ 6, 2, 14. conjunctum tempus 5, 8, 5. 5, 9, 5. 7, 2, 46. *ubi v. n.* conjuncta 1, 1, 33. *v. n.* verba 8, 1, *init.*
conjunctio 11, 3, 110. alicujus rei cum altera 7, 8, 1. literarum inter ſe 1, 1, 31. conjunctiones 8, 3, 46. *de parte orationis* 1, 4, 18. certæ 11, 2, 25. conjunctionibus abundare, carere 9, 3, 50. 51.
conjurare in alicujus mortem 4, 2, 72.
conlegit 11, 3, 35.
connectere quid cui 7, 2, *extr.* - inexplicabili ſeric 5, 14, 32. res ac verba 2, 4, 15. ſermonem 10, 3, 20. *v. n.* - verbis 1, 1, 32. ſimilitudinem cum re 8, 3, 77. connecti choro 11, 2, 20. connectendi facultas 2, 11, 5. connexus ac mixtus partibus operis locus 6, 5, 1. connexa inter ſe 10, 1, 2. membra hiſtoriæ 9, 4, 129. oratio 9, 4, 7. ſeries 9, 4, 22.
connexio 5, 14, 6. 12. 17.

connivere 10, 3, 16.
conquestio 5, 13, 41. 6, 1, 27. 8, 3, 78.
conquisitæ figuræ 9, 3, 5.
conscendere 4, 2, 41.
conscius alicujus rei 10, 3, 19. sibi esse 12, 11, 8. - alicujus rei 10, 1, 126.
conscientia 10, 3, 2. 11, 1, 17. bona 2, 15, 32. 6, 1, 33. 9, 2, 93. infelix 6, *pro.* 10. magna 12, 5, 4. mala 12, 1, 3. mille testes 5, 11, 41. ex conscientia suæ infirmitatis 1, 2, 10.
conscribere de aliqua arte 12, 11, 24. - conscripta historiis exempla 12, 4, *init.*
consecratus 12, 11, 7. consecrata *vocabula* 1, 6, 41.
consenescere in aliqua re 3, 8, 67. 12, 11, 16. in umbra 10, 5, 17. consenescit oratio 9, 4, 112.
consentire 1, 10, 33. alicui rei 5, 14, 9. 9, 3, 97. cum aliquo 2, 17, 2. 3, 5, 3. cum *rebus* verba 11, 1, 2. in aliquid 5, 10, 12. - non contumaciter 11, 3, 11. in summam 4, 2, 90. inter se 5, 7, 29. initia sententiarum et fines consentiunt 9, 3, 79. quid cui consentiat 7, 2, *extr.* consentiat manus cum capite, latera cum gestu 11, 3, 113 *et* 122. consentiens orationi gestus 11, 3, 164. consentientes orationi gestus 11, 3, 164. consentientes præceptiones 2, 17, 41.
consentaneum alicui 6, 3, 106.
consensio 9, 2, 51.
consensus bonorum 1, 6, 45. civitatis 5, 3. eruditorum 1, 6, 45. Grammaticorum 10, 1, 53. omnium 10, 1, 72. consensu defendi 1, 5, 13.
consceptum fori 12, 2, 23.
consequi *aliquem* notando 1, *pro.* 7. *de excipientibus sermonem.* antecedentem 12, *pro.* 4. aliquid imitatione 11, 1, 92. - intellectu 2, 3, 7. 2, 5, 21. - mente 2, 2, *prin.* per partes 4, 2, 128. - studio 1, 1, 2. celeritatem alicujus 10, 3, 19. exercitationem 2, 12, 11. 10, 5, 19. facilitatem scribendo, legendo, dicendo 10, 1, *init.* fidem 5, 6, 2. gaudium, incommodum ex aliqua re 7, 2, 42. gloriam 12, 11, 27. gratiam 8, *pro.* 27. id quod imiteris 10, 2, 7. impetum dicentium 10, 3, 20. judicia 3, 7, 18. laudem 11, 1, 73. 12, 10, 72. libertatem 7, 3, 27. omnia 10, 2, 24. opinionem 11, 3, 8. rem 1, 1, 35. scientiam 5, 10, 119. species cauſſarum 4, 1, 43. summum 12, 1, 18. vitium de aliqua re 8, 2, 19. vitia 10, 1, 25. levem umbram 10, 1, 100. utrumque 12, 1, 31. ut 8, 3, 70. ne 9, 2, 62. consequitur aliquid 6, 3, 45. aliquem laus, reprehensio 7, 4, 19. successum extemporalem cura 10, 7, 13.
consequens, *genus dicti* 6, 3, 76. *figura* 9, 2, 103. *v. n.* tam nihil est consequens quam &c. 4, 3, 4. consequentia 4, 1, 76. 5, 8, 5, 5, 10, 75. *seq. v. n.* 6, 3, 66.
conserere: consitus locus 5, 10, 37.
consertus ordo 5, 10, 71.
conservare legem 9, 2, 83. conservaviſſe 1, 6, 21.
considerata minus oratio 5, 13, 31.
consignationes paratissimæ 12, 8, 11.
consilium 7, 4, 35. *v. n. pro suffragio* 6, 1, 10. *n.* alicujus rei 7, 2, 51. *quomodo* distet a judicio 6, 5, 3. *seqq.* orandi 6, 3, 34. in oratore 2, 13, 2. *conf.* 10, 1, 106. 113. 117. 10, 2, 27. 12, 8, 6. 12, 10, 27. consilia præturæ 7, 5, 2. privata 12, 10, 70. multi in re consilii atque artis est 6, 4, 17. consilio nihil prius 6, 5, 11, summo 6, 5, 4. in consiliis rerum maximarum versari 1, *pro.* 14.
consimilia 9, 3, 102.
consistere 7, 1, 49. *n.* ad horam 12, 3, 5. *v. n.* aliqua re 12, 10, 59. circa aliquid 3, 5, 8. 6, 3, 19. in actu 2, 18, 2. in aliqua re 6, 3, 42. 7, 1, 7. 7, 3, 7. in jure suo 7, 5, *init.* in secundis tertiisque 12, 11, 26. intra aliquid 1, 5, 7. 3, 4. 13. lege 7, 1, 49. post aliquem 11, 3, 118. consistens ex diverso patronus 4, 1, 42.
consolari otium suum 2, 12, 12.
consolationes 11, 3, 153.
consonare extremis syllabis 9, 3, 76, *conf. ibid.* 77. inter se 9, 3, 45. jucunde *dicitur* vox 9, 3, 73.
consonans, consonantes 1, 4, 6. 10. 11. asperiores 9, 4, 37.
consortium nullum honestorum turpiumque in eodem pectore 12, 1, 4.

conſpergere maculis 8, 5, 28.
conſpici magis in aliquo 11, 3, 136.
conſpectus: in conſpectu eſſe 10, 1, 6.
conſpicari 4, 2, 13.
conſpirationis calumnia 6, 1, 9. conſpiratione quadam 12, 1, 14. conſpirationes in remp. erupturæ 12, 7, 2.
conſpuere Alpes nive 8, 6, 17.
conſtare actione, imitatione *dicitur* oratio 11, 3, 182. aliqua re 2, 13, 15. 11, 1, 7. impendio probitatis 6, 3, 35. inter omnes 6, 1, 8. qualitate 2, 4, 40. ſibi 5, 7, 11. *ſeq.* voluntate 12, 11, 11. conſtat 1, 2, 3. ars ex præceptionibus 2, 17, 41. de re 7, 2, 21. 7, 3, 4. cauſſæ generalibus quæſtionibus 10, 5, 13. conciliatio commendatione morum aut orationis ſuavitate 11, 3, 154. omnis diſciplina memoria 11, 2, 1. experimentum detrimento temporis 10, 1, 41. initia literarum ſola memoria 1, 1, 19. quibus mixtura 1, 10, 6. mores natura 12, 2, 2. oratio rebus, perſonis 6, 3, 104. ordo 3, 7, 19. profectus diligentiâ 2, 7, 1. ſermo auctoritate, conſuetudine, ratione, vetuſtate 1, 6, *prin.* ſtudium diſcendi voluntate 1, 3, 8. ſubabſurda imitatione ſtultis ſimili 6, 3, 99. id ſi conſtiterit 12, 1, 39.
conſtantia inter ſe dicere 5, 4, 2.
conſtantia 11, 3, 155.
conſtituere 3, 6, 80. 7, 1, 5. 7, 3, 31. 9, 4, 54. accuſatorem 7, 4, 33. - in aliquem 11, 1, 20. aliquid ex aliqua re 7, 4, 16. - in animo 3, 6, 12. 7, 3, 20. 11, 1, 35. diſpoſitionem 7, 10, 11. efficere 11, 1, 35. figuras 9, 1, 22. judicium 7, 1, 14. judicia 3, 10, 3. legem 10, 1, 48. ordinem ſuo arbitrio 11, 2, 38. perſonas rebus 4, 2, 52. pœnam alicui 7, 1, 57. - crimini 7, 4, 42. quæſtionem 4, 2, 10. ſummam 7, 4, 29. conſtitutum mihi eſt 12, *pro.* 2. conſtituendum in primis 1, 6, 43. *conf.* 10, 3, 9. conſtitutus habitus animi 4, 2, 115. conſtituta vox 11, 3, 29. conſtitutæ leges 12, 2, 3. vires 10, 1, 57. conſtitutum contra fidem 5, 13, 34. præter opinionem hominum 4, 1, 41. *ſeq.*
conſtitutor legis 3, 6, 42.
conſtitutio 3, 6, 2. *quid?* 7, 4, 5 *et* 6. hominum poſterior 5, 2, *extr.*
conſtringere lacertos exercitatione 12, 10, 44. conſtringi ſuperſtitione 12, 2, 26. conſtrictum in vinculis habere aliquem 7, 3, 14. conſtricta narratio 2, 13, 5. conſtrictæ immutabili neceſſitate leges 2, 13, *prin.* conſtricta ſupercilia 1, 11, 10.
conſueſcere ad aliquid 2, 10, . conſuetæ aures 9, 3, 4.
conſuetudo 6, 3, 18. 12, 11, 17. *quid?* 1, 6, 43. claſſium audiendarum 10, 5, 21. declamatoria 5, 13, 46. dominæ cum ſervo, domini cum ancilla 5, 11, 34. loquendi communis 11, 1, 12. 12, 1, 19. otii 1, 3, 11. ſcholarum 4, 2, 28. 7, 2, 54. ſermonis 1, 6, 45. dat celeritatem 10, 3, 9. fecit analogiam 1, 6, 16. vires cito facit 12, 11, 17. magiſtra loquendi certiſſima 1, 6, 3. conſuetudinis peſſimæ 12, 8, 5. conſuetudine conſtat ſermo 1, 6, *prin.* excuſantur vitia 1, 5, 5.
conſul *unde dictus?* 1, 6, 32. conſules *vox quomodo ſcribatur?* 1, 7, 29.
conſulere *apud veteres pro judicare dictum* 1, 6, 32. aliquem 6, 3, 92. aliquid boni 1, 6, 32. 6, *pro.* 16. animum ſuum 4, 2, 52. aures ſuas 9, 4, 93. labori alicujus 3, 1, 21. moribus 1, 2, 2. ſibi inutiliter 11, 1, 12. vires ſuas 10, 2, 18. 12, *pro.* 1. conſultus prætor 11, 3, 157.
conſultor 6, 3, 87.
conſultus, conſulti *i. ICti* 7, 6, *init.* 12, 3, 8. conſultorum opiniones 12, 11, 17. - reſponſa 12, 3, 7.
conſulta ſenatus 5, 2, 5.
conſulto 11, 3, 64.
conſultatio 3, 8, 55.
conſumere affectus 4, 2, 120. diem totum in uno diſcipulo 1, 2, 11. gratiam rei 8, 6, 51. laborem 12, 11, 15. lacrimas 9, 2, 26. patrimonium 8, 6, 25. ſe in cura aliqua 9, 4, 113. vires 12, 2, 13. vitam in aliqua re 12, 11, 20. conſumi dicendo 10, 7, 10. in artibus 1, 12, 14. labore 10, 3, 12. proſcriptione 12, 10, 13. *i. interfici.* ſitu 12, 5, 2. longiore valetudine 7, 2, 14. conſumturæ viſcera flammæ 6, *pro.* 3. con-

fumtus humor 11, 3, 21. ſpiritus 11, 3, 53.
conſummare aliquem 10, 1, 89. oratorem 10, 2, 28. *conf.* 12, 1, 31. conſummatur facultas orandi 3, 5, *init.* conſummatus 5, 10, 119. orator 1, 10, 6. 2, 19, 1 *et* 2. patronus 10, 1, 122. profectus 10, 5, 14. profeſſores 1, 9, 3. undique ſapiens 1, 10, 5. conſummata eloquentia 1, *pro.* 20.
conſummatio operis 2, 18, 2. orationis 6, 1, *extr. figura* 9, 2, 103.
conſurgere leniter 11, 3, 156. qua concitatione conſurgat ira 1, 11, 12.
contemnere aliquem 6, 2, 3. aliquid tanquam facile 4, 2, 37. nitorem 9, 4, 113. quaſi quædam 4, 1, 38. contemni bene 5, 13, 22. *conf.* 6, 4, 10. 9, 2, 4. non contemnendum opus 10, 1, 54.
contemtiſſimi homines 1, 8, 18. contemtiſſima 12, 2, 2.
contemtor ſui 12, 1, 20.
contemtus operis 12, 6, 2 *et* 7. opinionis 12, 1, 12. pecuniæ 7, 2, 29.
contemtio 4, 1, 14.
contemplatio 1, 12, 18. alicujus rei 12, 1, 35. veri 6, 2, 5.
contendere potius quam ſequi 10, 2, 9. ad ſpatium 10, 3, 6. aliquid eſſe 9, 4, 3. alternis geſtibus 6, 3, 65. cum aliquo de aliqua re 11, 1, 12. cum legente 11, 2, 34. de aliqua re lite 3, 4, 8. in aliqua re 12, 2, 38.
contentio 7, 4, 31. *conf.* 9, 1, 31. *n. pro figura* 9, 3, 81. cum his eſt 4, 2, 132. dicendi 11, 1, 26. dignitatis 11, 1, 80. *i. de dignitate.* inter duces 10, 1, 47. palmæ 1, 2, 24. *i. de præſtantia.* contentiones forenſes 5, 1, 2. decertare contentione cum aliquo 11, 1, 26. in actu et contentione eſſe 11, 1, 48.
contentus *ſine caſu* 2, 3, 3. *v. n.* aliqua re 3, 4, 1. 10, 2, 4. conſequi aliquid 10, 2, 7. didiciſſe 12, 11, 20. notaſſe 6, 2, 23. tradere 1, 4, 23. contentum eſſe 7, 1, 25.
conterere tempora 1, 12, 18. 6, 4, 13.
contexere aliquid 11, 2, 43. orationem 10, 6, 2. omnes partes 4, *pro.* 7. quæ contexta ſunt 9, 4, 67. contextus nitor 11, 1, 6. contexta cura 12, 9, 18. oratio 9, 4, 19. verba 9, 4, 23.
contextus 5, 13, 29. brevium 9, 4, 66. dicendi 10, 7, 26. factorum dictorumque 3, 7, 15. literarum 1, 1, 24. ſermonis 8, 2, 14. 8, 3, 37. 8, 6, 21. troporum 9, 2, 46. verborum 11, 2, 24 *et* 28. lenis et fluens 9, 4, 127. rectus literarum 1, 1, 25. in contextu 8, 4, 8. 9, 4, 55. contextum interrumpere 11, 3, 39. rerum ac verborum ſequi 11, 2, 2.
conticeſcere 2, 15, 28. ad aliquid 6, 1, 42.
continere et contineri 9, 4, 129. continere aliquid 11, 2, 36. - cogitatione 11, 2, 10. - exercitatione 10, 6, 3. - fidelius 10, 3, 2. - firme 11, 2, 2. in ſe 1, 6, 31. cauſſam 7, 1, 23. faciem in aliqua ſpecie 9, 3, 101. facultatem ſtudio 10, 7, 24. fideliter 1, 3, 1. manum intra pallium 12, 10, 21. rem 12, 10, 48. - maxime 3, 6, 104. ſtudentem domi 1, 2, 1. contineri 7, 2, 1. aliqua re 11, 3, 36. 12, 2, 16. exemplis, præceptis 4, 2, 116. exercitatione 10, 7, 24. intra numerum 1, 5, 30. jure belli 5, 10, 113. libellis 6, 2, 5. marginibus utrinque 1, 1, 27. memoria 9, 4, 125. metu 12, 7, 2. more ac modo agendi 11, 1, 29. nervis 5, 8, 2. præſcripto 2, 13, 2. reverentia judicum 11, 1, 29. ſpiritu 11, 2, 1. veſte 11, 3, 138. viſceribus parentum 10, 3, 4. continet quoſdam metus 1, 3, 6. continetur actio facto et animo 7, 4, 32. id quod continetur 8, 6, 24. id quod continendum eſt 11, 2, 30.
continens 3, 11, *init. et* 9, *et* 18, *ſeq. et* 24.
continentia invicta Socratis 8, 4, 23.
contentus: *vid. ſupra.*
contingere aliquid, *ut*, perſonam 6, 3, 24. litera continget vocalem verbi ſequentis 9, 4, 40.
contingit aliquid alicui 5, 12, 19. 6, 3, 2. 7, *pro.* 4. - liberius in peroratione 6, 1, 14. alicui longior ætas 10, 1, 120. curſus 10, 7, 5. excuſatio nulla 11, 1, 81. facultas 10, 3, 10. memoria &c.

natura, arte 3, 3, 4. modus alicui rei 6, 3, 26. relatio 4, 1, 13. velocitas exercitatione 1, 1, 33. virtus hæc naturali acumine, usu 5, 7, 28. si non continget habere &c. 1, 1, 11. *conf.* 5, 7, 25. 12, 1, 31. ut hoc contingat 4, 2, 78. *add.* 5, 7, 26. 6, 3, 38. contigit utrumque 9, 2, 74. quibus discere ipsis non contigit 1, 1, 7. quoties contigerit 11, 1, 78.
continuus, compositus 7, 10, 17. 10, 7, 14. gemitus 11, 1, 54. impetus 10, 7, 14. labor 1, 3, 8. motus 11, 3, 107. obtutus 1, 2, 11. sermo 11, 3, 37. continui loci 11, 3, 84. non continua, sed composita vocum singularum electio 10, 7, 14. oratio 6, 4, 1. 7, 10, 17. oratione dicere 10, 4, 30. continuæ res 10, 7, 16. sententiæ 10, 5, 7. continua lumina 12, 10, 46.
continuo 8, 4, 29. 9, 2, 84.
continuare contextum verborum 11, 2, 28. lectionem 1, 1, 31. monosyllaba 9, 4, 42. operam ab initio 12, 6, 6. syllabas breves 9, 4, 91. verba 1, 3, 4. 4, 1, 61. - verbis, nomina nominibus &c. 9, 4, 43. versus quam possis plurimos 11, 3, 54. continuari *præpositiones duæ in compositione possunt* 1, 5, 65. continuata cum insequente syllaba 8, 3, 45.
contorquere hastam 9, 4, 8. contorta in se aqua 8, 2, 7. vis 10, 7, 14. contortis excitari 9, 4, 116.
contra finem loquendi 4, 2, 118. naturam 11, 3, 160. contra dici 1, 2, 17. 7, 2, 12. esse 7, 1, 49. 7, 3, 14. 8, 6, 25. esse contra aliquem 4, 2, 65. 68. 75. 12, 7, 1. excogitari 12, 8, 10. fieri 9, 4, 25. petere 6, 1, 17. poni 9, 3, 85. *vid.* contrapositum. venire 6, 3, 95.
contra agentes 4, 1, 8.
contradicere 5, 11, 13. 9, 2, 83. alicui 9, 2, 81.
contradictiones 2, 17, 36. *add.* 3, 8, 27. 4, 2, 29. 5, 13, 28. *seq. et* 36. *seqq.*
contrahere aliquid alicunde 8, 2, 12. in paucos libros 12, 11, 16. collum 11, 3, 82. commentarios 10, 7, 31. copias 12, 3, 5. cruditatem 7, 3, 33. digitum medium in pollicem 11, 3, 92. frontem 11, 3, 78. inimicitias alicui 7, 1, 53. orationem 11, 1, 45. satellites 7, 2, 54. summam breviter 5, 10, 94. tempora dicendi 6, 5, 4. vela 12, *pro.* 4. verbum longius 8, 6, 65. contracti digiti 11, 3, 94. contracta cervicula 11, 3, 180. vox 11, 3, 15, *v. n.* 64. 175. contractum atque submissum 11, 3, 48. dicendi propositum 11, 1, 32. contracta supercilia 11, 3, 79. contractiores digiti 11, 3, 95.
contractus rei 4, 2, 49.
contrapositum, *figura* 9, 3, 81. *conf. ibid.* 83. contrapositа 9, 3, 32 *et* 102. 9, 4, 18. 12, 2, 5.
contrarius sum alicui 4, 2, 72. 6, 3, 21. contraria appellatio 12, 10, 15. nota 1, 4, 9. sibi non est rhetorica 2, 17, 33. significatio 9, 3, 68. contrariæ causæ 9, 2, 81. opiniones inter se *pro.* 2. contrarium 5, 13, 15, *v. n.* 17. 30. 9, 3, 67. *figura* 9, 3, 90. contraria 5, 11, 31. 6, 5, 2. contrarium alicui esse 2, 17, 35. putare 4, 2, 64. contrariis probari 12, 1, 35.
controversum 5, 13, 34. 7, 1, 5.
controversia actionis 5, 13, 8. controversiæ conjecturales 7, 2, 50. figuratæ 9, 1, 14. juris 7, 6, 1. scholasticæ 4, 2, 92. veræ fictæque 2, 1, 9.
contubernales 4, 2, 123.
contumaciter: *vid.* consentire. contumacius 6, *pro.* 15.
contumelia judicum 5, 2, 2. contumeliam fecit 9, 3, 13.
contumeliosus adversus aliquem 2, 15, 20. in aliquem 10, 7, 21. contumeliosum *dictum* 6, 3, 27 *et* 108. contumeliosum est 11, 3, 132. contumeliosissimum alicui est 12, 5, 6.
contundere aliquem 11, 2, 13.
convalescit flamma congerie 5, 13, 13. convalescunt omnia exercitatione 11, 3, 22.
convellere: convulsæ fauces 11, 3, 20.
convenire 7, 1, 6. ad aliquem 6, 3, 51. alicui 6, 1, 7 *et* 9. 6, 3, 25 *et* 46. - rei 11, 1, 2. crimini 7, 2, 28. de aliqua re 5, 10, 2. in aliquem 6, 3, 32 *et* 34. in cœtus scholarum 2, 9, 2. in manum 5, 10, 62. convenit observare 1,

7, 7. quærere 7, 3, 9. *add.* 11, 3, 144. aliquid injuria 1, 3, 14. - mihi cum alio 7, 1, 29. de numero parum 1, 4, 17. de pretio 4, 2, 41. inter omnes 8, *pro.* 13. inter utramque partem 5, 10, 13. non conveniunt alicui preces 6, 1, 24. conveniens admirationi geſtus 11, 3, 100. conveniens parum perſonæ riſus 11, 3, 180. convenientes ad aliquem 2, 2, 4.

conventus ſcholarum 12, 2, 8.

convertere aliquid 4, 2, 87. - ad aliquid 9, 3, 28. 10, 7, 1. 11, 2, 49. in mutuam perniciem 12, 1, 2. auditorem in ſe 9, 3, 27. judicem in ſe 11, 3, 128. orationem ad aliquem 4, 1, 66 *et* 67. ordinem 7, 2, 15. ſe ad judicem 11, 3, 157. ſtudia in ſe 3, 1, 17. tempora in laborem 10, 3, 26. converti 9, 3, 85. ad aliquid 9, 2, 38. a viro bono in rabulam latratoremque 12, 9, 12. in argumentum facti 7, 2, 32. in odium alicujus rei 11, 1, 81. in ſe 4, 5, 5. converſa in maledictum ambiguitas 6, 3, 47. maxima ex parte ſermo Romanus ex Græco converſus eſt 1, 5, 58.

converſio ex Latinis 10, 5, 4. malorum 5, 10, 33.

converſatio doctorum 6, 3, 17. inter ſervos ingenuos 1, 2, 4.

convicium 6, 2, 16. convicia luxuriæ, petulantiæ, impudicitiæ, veneficii 4, 2, 27. vera, ficta 12, 9, 8. quotidiano convicio efflagitare aliquid *Ep. ad Tryph. prin.*

conviciari 6, 3, 78. 11, 1, 65. alicui 5, 13, 40. inhumane 3, 8, 69. conviciando conterere tempora 6, 4, 13. *apud Romanos olim in judiciis conviciari licuit* 6, 4, 13. *n.*

convincere 2, 15, 14. 12, 1, 41. amentiam alicujus 12, 1, 10. factum 5, 7, 18. quod objicitur 5, 10, 35. convinci 1, 6, 10. 5, 12, 3. 7, 1, 20. convincendum eſt 5, 10, 2.

convinctiones, *quæ vulgo conjunctiones* 1, 4, 18. *ſeqq.* in convinctionibus complexus verborum et nominum eſt 1, 4, 18.

convivere 7, 3, 31. *add.* 10, 1, 38. *n.* cum adoleſcentibus 5, 9, 14. convivimus 1, 6, 44.

convivium grande in honorem victoriæ 11, 2, 12. luxurioſum 8, 3, 66. conviviorum mora 1, 12, 18. in conviviis poſt cœnam 1, 10, 19.

copia beatiſſima rerum ac verborum 10, 1, 61. dicendi *pro.* 12. - certa 10, 6, 6. eloquentiæ 12, 2, 26. exemplorum 12, 4, *init.* facilis figurarum verborumque 12, 5, 1. inveniendi 10, 1, 69. inventionis 11, 3, 56. locuples, floribus læta 8, 3, 88. rerum ac verborum 10, 1, 5 *et* 61. ſermonis optimi 10, 7, 7. verborum 1, 8, 8. 2, 7, 4. 10, 1, 15. 10, 2, *prin.* 11, 3, 85. copiæ eloquentiæ 7, 10, 15. 12, 10, 78.

copioſum 8, 3, 49. ingenium 10, 1, 128. copioſior *orator* 10, 1, 106. 12, 5, 5. quam copioſiſſima verba 5, 14, 7.

copioſe: *vid.* dicere. tractare. copioſius exſequi aliquid 9, 3, 89.

copula ſe tenere res *dicuntur in complexu verborum* 7, 10, 17.

copulare communem locum vinculo propriæ quæſtionis 2, 4, 30. verba 10, 6, 2. copulata diſſolutio, *figura* 9, 3, 50. natura 10, 7, 5. officio *pro.* 13. quomodo poterunt copulata fluere 11, 2, 26. *ſubaud. verba.*

copulatio rerum 7, 10, 8. 11, 2, 37. ſyllabarum, verborum inter ſe 8, 3, 16. vocum 1, 10, 23. 9, 4, 45. frequenter præpoſitiones copulatio corrumpit 1, 5, 69.

coquere aliquem 12, 10, 77. vinum 8, 4, 16.

coqui filius 6, 3, 47.

cor vulneratum 5, 9, 5. *ſeqq.*

coraca 2, 17, 7.

cordax, *quis ſit pes?* 9, 4, 88.

cordus 1, 4, 25.

Corinthi Dionyſium eſſe 8, 6, 52.

Corinthium æs, aurum, argentum 8, 2, 8. Corinthia æra *ibid.* Corinthiorum verborum amator 8, 3, 28.

Cornelia, Gracchorum mater 1, 1, 6.

Cornelius: *vid.* M. T. Cicero *in* Ind. II.

——— C. tribunus pl. 4, 4, 8, *v. n.* 5, 13, 18 *et* 26. 7, 3, 36. 10, 5, 13.

——— Rufinus 12, 1, 43.

Cornelii tres 5, 10, 30.

corona vulgi 12, 10, 74.

coronari certamine 2, 8, 14. *conf.* 10, 1, 66. coronatus pugil 11, 2, 11.

corpus *opponitur partibus* 4, *pro.* 7. eloquentiæ 10, 1, 87. 12, 2, 9. orationis 3, 11, 23. *conf.* 9, 4, 61 *et* 123. plenius 2, 4, 5. terrenum 12, 2, 21. corporis inſana cura 12, 11, 18. corpori proſpicere 2, 11, 6. corpore operienda ſunt oſſa *pro.* 24. in corpore numeri muſici 1, 10, 22. corpora quæ aſpectu integra, nervis parum ſuſtinentur 11, 3, 55. aſſueta gymnaſiis et oleo 11, 3, 26. ſpecioſa et robuſta in ſuis certaminibus 11, 3, 26 ex duobus quaſi corporibus coaleſcere 1, 5, 65.
corpulentus 6, 1, 47.
corrigere 1, 1, 11. 7, 4, 27. aliquem 2, 3, 12. aliquid 1, 3, 12. 9, 4, 15. mores 12, 7, 2. ſolœciſmum unius emendatione verbi 1, 5, 34. vitium admonitione 10, 3, 32. corrigi objurgatione 1, 3, 14. corrigenda 2, 2, 7. correctæ fabulæ Æſchyli 10, 1, 66.
correctio, figura verborum et ſententiarum 9, 3, 88.
corripere aliquem inimice 11, 1, 68. nimium omnia 4, 2, 44. verba 10, 1, 29. correpta ſyllaba 1, 5, 18. correptæ literæ ſyllabæve 1, 6, 32.
correptio 7, 9, 13. 9, 3, 69.
corrogati auditores 10, 1, 18.
corrotundare enthymemata geſtu 11, 3, 102. *v. n.*
corruere ſupra aliquos 11, 2, 13.
corrugare nares 11, 3, 80.
corrumpere bona ingenii ſtudiique 1, *pro.* 27. *conf.* 12, 2, 9. corrumpit copulatio præpoſitiones 1, 5, 69. fidem cupiditas 12, 1, 24. corrumpi abſentia cuſtodum, occaſione 4, 2, 70. in naturam alterius rei 8, 3, 45. judicium *dicitur* 5, 10, 68. 7, 1, 32. mores in ſcholis putant 1, 2, 4. corrumpitur continentia 8, 4, 23. corruptus 4, 1, 21. 8, 3, 7. aliquo genere 8, *pro.* 17. ingenio 2, 8, 9. pro lætis corrupti 10, 2, 16. corruptæ negligentia excipientium actiones 7, 2, 24. aquæ 7, 2, 3. orationes 2, 5, 10. corruptum in eloquendo obſcurumque 6, 5, 2. dicendi genus 10, 1, 125. *ingenium* 2, 8, 9. *n.* judicium 7, 1, 32. os in eloquendo 10, 1, 129. - in peregrinum ſonum 1, 1, 13. vocabulum 1, 5, 68. *i. mutilum.* corrupta 12, 10, 76. corruptorum formæ 8, 5, 25. corruptiſſimus 10, 2, 14. quiſque poetarum 8, *pro.* 25.
cortex amarus, amara; medius, media 1, 5, 35.
corvus ſuper caput Valerii 2, 4, 18.
Corvinum 7, 9, 4.
Cos: in inſula Co 8, 6, 71.
cotes hebetibus detrahunt aliquid 2, 12, 8.
coſſ. *pro* conſules 1, 7, 29.
cothurnus Sophoclis 10, 1, 68. cothurni 6, 1, 36.
Cotta 6, 5, 10. 11, 1, 67. Cottæ 1, 4, 25.
Cranon 11, 2, 14.
craſſa toga 12, 10, 47.
Craſſus dives 11, 2, 50.
——— L. 6, 3, 43. *ſeq.* 7, 6, 9.
Crates 1, 9, 5.
creare ſentes, dumos, fructus 5, 11. 24. tædium ac ſatietatem 9, 4, 143.
creber anhelitus 11, 3, 55. ſententiis 10, 1, 102. crebra meditatio 11, 2, 28. relatio 10, 3, 31. crebra lumina 12, 10, 46. crebrior tranſlationibus *ſcriptor* 12, 10, 60.
crebreſcit geſtus 11, 3, 111.
credere 12, 11, 12. *v. n.* aliquem ſibi ipſum 2, 6, 6. aliquid 2, 6, 3. - parum 1, 7, 19. alicui 10, 7, 19. - rei 9, 2, 71. argumentis 2, 1, 11. exemplis 12, 2, 21. id credere ſuo quiſque experimento (*videtur*) 11, 2, 17. memoriæ 1, 1, 31. pecuniam 5, 10, 66. - alicui 7, 2, 50. ſe ventis 12, *pro.* 2. credit ſe actori judex 9, 4, 129. diſpoſitio modicæ doctrinæ credi poteſt 8, 3, 2. credita pecunia 7, 2, 50. *conf.* certa. creditum 7, 2, 51. exigere 5, 10, 105.
credibilis 4, 2, 31 *et* 34. ſuſpicio 9, 2, 90. credibile 2, 15, 16. *ſeq. et* 31. 2, 17, 34. credibilia dicere 5, 4, 2. credibilius 2, 17, 34.
credibiliter 2, 15, 36. 6, 2, 19. 9, 2, 30.
credulitas 5, 3, 6. 4. 8. 7, 3, 34.
crepitacula puerilia 9, 4, 66.
creſcere 6, 1, 29. 7, 1, 17. in lecticis 1, 2, 6. in locum aliquem 8, 5, 26. creſcit animus laude 1, 2, 30. atrocitas ex his 6, 1, 15. invidia 6, 1, 16. metus quotidie 12, 6, 3. nihil ſola imitatione 10, 2, 8. oratio 8, 4, 8.
creticus *pes* 9, 4, 81.
crimen aſperum 5, 13, 17. arrogan-

tiæ 4, 1, 45. fortunæ 6, *pro.* 13. gratiæ, odii 10, 1, 34. imperfectum, perfectum 7, 4, 27. fordium 12, 7, 9. tarditatis, temeritatis 12, 9, 14. crimina acerba 6, 3, 100.
criminari auctores 1, 5, 11. *rem aliquam* vitiis 2, 17, 26.
criminoſum 9, 2, 23.
crocodilinæ 1, 10, 5.
crudus, *de homine* 11, 3, 27. cruda lectio 10, 1, 19.
cruditas an venenum *fuerit* 2, 21, 19. 5, 9, 10. 7, 2, 8 *et* 13. *ſeqq.* cruditate contracta diſcedere 7, 3, 33.
crudelis 9, 2, 91. quid crudelius? 11, 1, 85.
crudeliter dicere aliquid 1, 5, 9.
cruenta veſtis 5, 12, 3.
crux: cruci fixus 7, 1, 30.
cruciare aliquem validius 6, *pro.* 8. cruciati cives 6, 1, 54.
cruciatus 5, 4, 2.
cubaſſe ſupra ſe 8, 2, 20.
cubitare 8, 3, 22.
cubiculum: de Romanorum cubiculis agitur 10, 3, 25. *n.*
cudere annulum 9, 2, 61.
cui, cuicunque, cujuſlibet &c. *vid.* qui &c.
Culchides 1, 4, 16.
culeus, parricidarum pœna 7, 8, 6.
culpam alienam accuſare 11, 1, 81. pertinaciter tueri, culpa altera eſt 6, 4, 16. noſtra culpa 8, 2, *extr.*
culpare aliquem 4, 2, 26. 8, 4, 23.
cultum *quid proprie?* 8, 3, 61. cultior pars 10, 1, 9.
culte dicere 8, 3, 7.
cultor 2, 19, 2.
cultus 8, 3, 2. 11, 1, 48. agrorum *pro.* 26. conceſſus atque magnificus addit hominibus auctoritatem 8, *pro.* 20. luxurioſus, muliebris 8, *pro.* 20. oratoris 11, 3, 136. ſeculi 2, 5, 23. ſplendidus, virilis 11, 3, 137. ante cultum 9, 4, 3.
cultura experimento probata 10, 2, 2.
cum *triplex* 1, 7, 5. cura 5, 10, 67. cura et ſtudio 10, 7, 29. eo 2, 4, 30. *v. n.* favore 10, 1, 16. ferro 4, 2, 72. fide majore 12, 1, 11. gratia et venere 6, 3, 18. hominibus notis, *non* cum notis hominibus 8, 3, 45. judicio 10, 1, 8 *et* 116. 10, 2, 3. metu 11, 3, 78. modo 4, 1, 16. pondere 6, 1, 2. ratione 9, 1, 11. riſu 5, 10, 67. 6, 3, 21. 8, 6, 56. ſono 11, 3, 53. venia 10, 1, 72. conferri cum virtute 11, 1, 13. mecum, ſecum 8, 6, 65. cum maxime 6, 1, 23.
cumulus *vocatur a quibuſdam* peroratio 6, 1, *prin.* ex abundanti 8, 3, 88.
Cunctator 8, 2, 11. Fabius 11, 2, 30.
cunctationes 9, 2, 71.
cuneari per vim 4, 3, 4.
cuniculi 12, 9, 3.
cupidus corrigendi mores, emendandi vitia, pœnæ nocentium 12, 7, 2. cupidi milites 11, 1, 88. maledicendi 6, 2, 16. opinionis 12, 9, 4.
cupide facere aliquid 1, 3, 13.
cupiditas effrenata 8, 6, 41. inſita augendi res vel minuendi 8, 6, 75. juvenilis gloriæ 7, 2, 24. novitatis 9, 1, 18. pecuniæ 7, 2, 29. cupiditates 12, 1, 6.
cupido lucis 6, *pro.* 13. placendi 10, 7, 17.
Cupido puer ac volucer, et ſagittis ac face armatus 2, 4, 26. *v. n.*
cupreſſus 8, 6, 58.
cura 1, 1, 2. 8, *pro.* 21. 11, 3, 148. acris 1, 1, 3. æqualis 1, 1, 14. agrorum nimia 12, 1, 6. compoſitionis 9, 4, 3. *vid.* corporis. decoris 11, 1, 89. dicendi 3, 2, 2. dicturi 11, 3, 157. docentium 1, 1, 36. elocutionis 8, *pro.* 32. in proximo 7, 1, 44. minutior 8, 6, 28. morum *pro.* 13. odioſa 8, 3, 30. terrarum 10, 1, 91. verborum 8, *pro.* 18 *et* 21. 9, 3, *extr.* 10, 1, 118. 10, 7, 22. voluptatis 6, *pro.* 1. curæ omnes aliæ, culpa carentes 12, 1, 5. curarum prima 4, 2, 89. *curam agere* vel *habere* 5, 6, 3. *n. conf.* eſſe. habere.
curare 2, 17, 39. 2, 18, 3. aliquid 1, 1, 34. curata vox 11, 3, 26.
curator petendus 7, 4, 11.
curationem bonorum poſtulare 11, 1, 58.
curioſus 1, 8, *extr.* diſtat a diligenti 8, 3, 55. curioſum conſilium 7, 5, 2.
curioſe loqui 8, 1, 2.
Curetum Ætolorumque prælium 10, 1, 49.
Curio: in Curionem editi libri 3, 7, 2.
Curius 6, 3, 91.

Curius T. 7, 2, 38.
—— Vib. 6, 3, 73.
Curii 12, 2, 30.
Curianum judicium 7, 6, 9.
currere debet ac ferri hiſtoria 9, 4, 18. debent acria 9, 4, 139. in ſublime 8, 4, 9. currunt rhythmi 9, 4, 50. ſyllabæ 9, 4, 91. currentes per ſe numeri 9, 4, 31. currentium pes etiamſi non moratur, tamen veſtigium facit 9, 4, 67.
curriculum laudis 12, 2, 31.
curſus, *de compoſitione* 9, 4, 70. dicendi 4, 3, 13. 8, *pro.* 27. fluminum 9, 4, 7. fontium 10, 1, 46. orationis 9, 4, 106. pronus 8, *pro.* 5. ſiderum 1, 10, 46. 12, 11, 10. in contextu et curſu 8, 4, 8. *ſubaud.* orationis. cum curſus ad ſingula veſtigia reſtitit 10, 7, 14. *de oratione.*
curſitare 9, 1, 12.
curulis ſella 6, 3, 25.
curvatis modice digitis 11, 3, 95.
cuſtodes ſalutis 5, 11, 8.
cuſtodia decoris 11, 1, 57. pædagogorum 1, 2, 25. religionis 6, 1, 20.
cuſtodire aliquem ab aliqua re 2, 2, 3. aliquid 12, 8, 6. - ſolicite 5, 14, 31. decorum mire 10, 1, 71. differentiam diligenter 11, 1, 39. modum 4, 2, 35. patronum 4, 2, 58. pudorem 1, 2, 4. ſimulationem 12, 1, 29. voces 1, 7, 31. urbes 7, 10, 13. cuſtodit nos audientium intentio 4, 1, 59. ſe judex 4, 2, 126. quæ ſcribentibus cuſtodienda 1, 7, 1. *add.* 4, 1, 5. 4, 2, 35. 8, 3, 72. 8, 5, 7.
cutis elocutionis 5, 12, 18. *conf.* 10, 2, 15. cutem infirmam accipit verecundia 11, 3, 78.
Cyclops Virgilii 8, 4, 24. Cyclopa 8, 3, 84.
cymba 12, 10, 37.
cymbalum 11, 3, 59.
Cynicus reus de moribus 4, 2, 30.
Cyrus *memorioſus* 11, 2, 50.

D.

D 12, 10, 32. ejus cum T cognatio 1, 4, 16. a veteribus ſæpe in fine vocabulorum adjecta 1, 7, 12.
dactylus *pes* 9, 4, 46. *ſeqq.* *quis?* 9, 4, 81.
Dædalus Virgilii 8, 6, 18.
damæ timidi 9, 3, 6.
damnare aliquem 10, 1, 125. - tarditatis 2, 5, 24. aliquid 9, 3, 90. facta 12, 1, 41. tempora infelicitatis 10, 2, 8. damnat mors acerba immeritos 6, *pro.* 4. damnatus 7, 1, 57. 9, 2, 83. ambitus 11, 1, 79. proditionis 5, 10, 107. damnata adulterii 5, 10, 47.
damnas eſto 7, 9, 9 *et* 12.
dare *pro donare* 6, 3, 79. *uſurpatur in teſſerarum ludo* 11, 2, 38. *n.* actionem 12, 9, 16. - in crimen 7, 4, 26. actum et animos rebus 8, 6, 11. æſtimandum 2, 13, 13. aliquid alicui 6, 4, 18. 12, 1, 19. - ex ſuo 9, 4, 86. - proprium 5, 12, 18. - parti proprie 4, 2, 63. - rei 1, 12, 7. 3, 3, 7. - auribus 12, 10, 45. - defenſioni, gloriæ 11, 1, 18. - delectationi 10, 2, 27. 12, 10, 45. - deſiderio 4, 2, 122. - publico 8, 4, 29. - epilogis 11, 1, 6. - muneri 1, 10, 16. - perſonis commendantium 12, 7, 5. - ſcholis 9, 2, 81. - tempori 12, 10, 47. - temporibus 12, 10, 45. argumentum 7, 1, 57. - ad aliquid 5, 10, 76. arma alicui 12, 5, 2. calculum 11, 2, 38. cauſſas 4, 2, 76. celeritatem 10, 3, 9. colorem alicui 6, 2, 28. conſilium judicum 12, 10, 52. declinationem 1, 5, 63. dignitatem alicui rei 8, 3, 24. diſcrimen 3, 8, 38. dominationem alicui 5, 10, 30. exemplum et ortum rei alicui 10, 1, 46. exordium 10, 1, 85. formam rei 9, 4, 132. idem juris alii 12, 9, 11. impetus 10, 3, 10. in adoptionem 3, 6, 96. *ſeqq.* incrementum alicui rei 5, 3. initium alicujus rei 3, 2, 3. - alicui rei 5, 3. lacrimas agenti 6, 2, 27. - ſuas alicui 6, 1, 54. laudatores alicui 3, 7, 2. legem 9, 4, 109 *et* 143. libellos 1, 7, 35. libros inventioni, elocutioni *pro.* 22. licentiam malis 12, 7, 1. locum alicui rei 10, 6, 5. 11, 3, 6. lumen rei alicui 3, 1, 20. luſus de ſe 5, 13, 46. manum 2, 3, 7. materiam 6, 3, 81. - exordio 4, 1, 11. matrimonium alicui 9, 3, 80. moram cogitationi 10, 3, 19. 11, 3, 157. - inter ultimum et proximum verbum 9, 4, 108. mores alicui 11, 1, 39. 12, *pro.* 4. nomen rei 8, 3, 48. 9, 3, 65. obſidem reip.

12, 7, 3. occasionem alicui rei 6, 3, 87. omnia utilitati 12, 10, 45. operam alicui (*tanquam doctori*) 12, 2, 22. ordinem dicendi 1, 2, 23. - rei alicui 10, 5, 1. os 12, 11, 4. otium libris *Ep. ad Tryph.* 2. palmam alicui rei 11, 3, 6. personam alicui 9, 2, 30. plus rei alicui 12, 10, 5. pœnas 7, 4, 18. possessionem 5, 14, 15. potestatem petendi alicui 7, 7, 2. potionem, potionem alicui 7, 2, 17. 18. 25. 9, 2, 105. preces alicui 6, 1, 27. 6, 5, 10. rationem 4, 2, 76. risum populo 11, 3, 180. se alicui rei 10, 2, 23. 10, 7, 23. sonum rei 1, 10, 12. spem 1, 3, 2. studium in aliquid 12, 2, 19. summam rei 3, 2, 1. syllabam acutam *voci alicui* 1, 5, 62. tempus alicui 2, 1, 13. - rei 12, 1, 6. - stilo &c. *Ep. ad Tryph.* 1. tempora certa ad aliquid 11, 3, 22. terga 2, 13, 4. terminos certos 11, 2, 28. testem 5, 7, 9. 5, 13, 3. testimonium 5, 7, 2. triennium nutricibus 1, 1, 16. vela 10, 3, 7. verba alicui 11, 1, 37. vires sententiæ 4, 1, 64. vocem alicui 3, 8, 50. 4, 2, 103. - carentibus 12, 10, 23. voluptatem expositis 10, 5, 11. dari 7, 4, 13. 7, 6, 11. da patri panem 8, 3, 22. mentem &c. 1. 2, 4. *i. fac esse.* da nunc, ut &c. 12, 1, 43. dat se occasio 12, 2, 12. oratores schola 12, 10, 22. vim sentiendi &c. ingenium dabit 7, 10, 10. dabunt mihi in irascente figuram &c. 9, 1, 25. demus 4, 1, 24. 12, 1, 9. datur etiam imperitis aliquid 4, 1, 15. *i. in potestate ipsorum est.* quod si datur 1, 10, 11. *i. conceditur. add.* 10, 7, 20. 11, 3, 125. datur recedere 11, 3, 127. uti 6, 3, 100. datum est homini 6, *pro.* 10. si id non dabitur 10, 7, 29. dabuntur illis sua tempora 2, 1, 13. dandum aliquid comœdo 1, 11, *prin.* datus spectaculis dies 12, 1, 6. a grammaticis ordo 10, 1, 54. dato *subint.* calculo 11, 2, 38. data gloriæ et defensioni commendatio 11, 1, 18. vita 12, 1, 20. datæ leges 12, 2, 3. datum fabulis otium 12, 11, 18. data tempora ad aliquid 10, 3, 26.

dederont 1, 4, 16.

dativus 1, 4, 26. casus 7, 9, 13. de æquitate tractari 7, 1, 63. bonis alicujus quæritur 7, 1, 62. caussa pronuntiare 11, 1, 77. celeritate deperdere aliquid 10, 7, 24. industria 9, 4, 144. libro 6, 3, 87. rerum natura tolli 9, 2, 95. parte alicujus 7, 1, 59. schola controversia 7, 1, 41. servitute eripere 9, 3, 84. templo 7, 3, 10 *et* 21. theatro exire 6, 3, 71. quibus de rebus 8, 6, 65.

Deæ studiis præsidentes 10, 1, 91. quæ præsident vatibus 10, 1, 48.

debere aliquid alicui 12, 2, 23. beneficium alicui 9, 2, 83. reverentiam alicui 6, 1, 50. debita altioribus disciplinis ætas 2, 1, 3. dignitas 10, 1, 62. - rerum 12, 1, 8. actionibus respiratio 9, 4, 80. reverentia 12, 5, 1.

debitoris corpus inter creditores dividi licuit 3, 6, 84.

decantare aliquid 12, 8, 3.

decedere *pro mori 6, pro.* 4. 7, 2, 25. eruditate contracta 7, 3, 33. via 4, 5, 3.

decere mire 11, 1, 93. quod decet, fere prodest 11, 1, 8. *add. ibid.* 14. decet prospicere 12, 11, 1. duo verba uni apposita ne versum quidem decuerint 8, 6, 43. decens motus 1, 10, 26. 11, 3, 29. ornatus 2, 15, 21. decentior amictus 11, 3, 156. equus 8, 3, 10. decentius 8, 6, 6. decentissimus sinus togæ 11, 3, 140.

decenter 9, 3, 59. 11, 1, 69 *et* 79. 11, 3, 80. decentius 11, 1, 78.

decor proprius in habitu atque vultu 6, 3, 12. in personis 10, 1, 27. *conf. ibid.* 119. in rebus atque personis 10, 2, 27. *in statuis* 12, 10, 7 *et* 8. scenicus 2, 10, 13. suus cuique 10, 2, 22. *add.* 11, 1, 41. persequitur furtim aliquem 1, 11, *extr.* venit a gestu atque a motu 11, 3, 67. decoris gratia 4, 2, 19. decorem compositionis quærere 9, 4, 145.

decora actio 10, 1, 17. decori urbibus cives 3, 7, 26.

decorum rerum 1, 8, 17. custodire 10, 1, 72. spectare 11, 3, 177. latens quædam ratio in decoro 11, 3, 177.

decernere de cruce 8, 2, 4. de re semel 1, 2, 24. de rebus summis 10, 1, 29. judicio 12, 7, 5.

decretum quoddam 10, 5, 12. de-

creta principum, magiſtratuum 5, 2, 5. technicorum 2, 13, 15.
decretoria pugna 6, 4, 6.
decerpere aliquid 4, 1, 23. 10, 1, 72. 10, 5, 21. fructus 12, 10, 79. ſpem 6, *pro.* 10.
decidere, *ſecunda longa*, aliquid verbis propriis 8, 6, 46.
Decii 12, 2, 30.
decimas uxoribus dari 8, 5, 19.
decipere exſpectationes 6, 3, 24. legentes 6, 3, 112. opinionem 6, 3, 64. opinione 6, 3, 84. fortuna decipit aliquem 10, 6, 6. decipi ab aliis 10, 1, 128.
declamare 2, 1, 2. 11, 1, 83. millia paſſuum 11, 3, 127. declamat hic laus omnis 9, 4, 62. declamandi ratio 2, 10, *prin.* declamantium ratio 11, 1, 38.
declamitare 12, 11, 15.
declamatores 9, 2, 42. 10, 7, 21.
declamatorium 2, 10, 9. declamatoria res 4, 2, 128.
declamatio, forenſium actionum meditatio 4, 2, 29. declamationis fortuna 2, 2, 12. ante declamationem exponuntur *quædam* 7, 1, 4. declamationes rhetorum 1, 2, 13. 10, 5, 14. cur minus ſanguinis ac virium habeant quam orationes 10, 2, 12.
declarare aliquid palam 8, *pro.* 15. - aliqua re 5, 10, 8. tempora 1, 4, 4. voluntatem 11, 3, 66. declarari nomine ipſo 1, 11, 17. inverſa ♀ mulierem declarat 1, 7, 28. declarant verba per ſe ipſa 8, 3, 83.
declinare 9, 2, 92. *i. rem aſperam verbis mollire. v. n.* a recto itinere 4, 3, 14. ad aliquid 7, 2, 30. 12, 3, 9. aliquem ab aliqua re 10, 3, *fin.* aliquid 12, 8, 5. crimen 9, 2, 12. in pejus 10, 2, 16. nomina et verba 1, 4, 22. declinari caſibus 9, 3, 66. eadem ratione 9, 1, 12. *de flexione verborum.* ex vocibus 8, 6, 32. quædam verborum figuræ paullum figuris ſententiarum declinantur 9, 3, 88. declinandi ratio 1, 5, 63. declinatus aliqua re animus 12, 1, 16. declinata ætas 12, 11, 23. verba 9, 3, 85. declinata 11, 2, 31. eodem modo 9, 4, 42. Æolica ratione 1, 6, 31. declinato a Græcis verbo 1, 5, 22.
declinatio 1, 4, 13 *et* 27. 2, 15, 4. 8, 3, 32. vocis 11, 3, 46. per caſus ducitur 1, 9, 5. declinationis ordo 1, 4, 29. declinationes *de verbis* 9, 3, 42. Græcæ 1, 5, 63, *de nominibus.*
decoquent multum anni 2, 4, 7.
decreſcit admiratio 1, 3, 5. oratio a potentiſſimis argumentis ad leviſſima 5, 12, 14. *conf.* 9, 4, 23.
decuriæ 4, 2, 45.
decurrere ad aliquid 9, 2, 79. in hoſtes 7, 7, 4. latius 12, 9, 2. per aliquid 9, 2, 48. - capita 6, 1, 1. - materiam ſtilo 10, 3, 17. qua cœperis, ad finem 9, 4, 55. qua juberis 10, 7, 11. fine gladio 6, 3, 90. tractu 5, 8, 2. decurrit manus in ſcribendo 10, 7, 11. pyrrhichius 9, 4, 140. verſus una ratione 9, 4, 60. decurrens circuitus contexto nitore 11, 1, 6. oratio 9, 4, 61. *add.* 12, 9, 2. decurrentes loci 11, 3, 84. periodi 11, 1, 49. decurrentia ſimiliter ſpatia 9, 4, 114.
decurſus 9, 4, 115. *de carmine.* - eorum quæ dicuntur 11, 2, 25.
dederont 1, 4, 16.
dedere ſe adminiſtrationi reip. diſputationibus 11, 1, 35. - uni alicui generi 10, 2, 23. deditus meretrici 8, 3, 48. velut deditum eſſe alicui rei 4, 2, 62. deditos ſibi habere amatores 10, 1, 93.
dedicare aliquid libris 12, 10, 50. libros alicui operi proprie 9, 3, 89. opus alicui 4, *pro. init.*
dedignatio tacita 1, 2, 31.
dediſcere fermonem 1, 1, 5.
dedocendi onus 2, 3, 2.
deducere 3, 6, 58. *n.* 6, 3, 16. *n.* ad defenſionem 7, 1, 35. *add.* 12, 9, 12. aliquem in forum 12, 6, 6. animum judicis paullatim 7, 10, 12. argumenta plura ad unum effectum 9, 2, 103. deos 9, 2, 31. - in congreſſum ſermonemque 12, 10, 62. manum 11, 3, 112. nomina 6, 3, 16. quartam 1, 10, 43. ſceptrum a Jove ad Agamemnonem 9, 3, 57. ſcholas 3, 6, 58. deduci a patre ad aliquem *oratorem* 12, 11, 6. in judicium 5, 10, 114. - periculum 4, 2, 12. - ſpecies 2, 4, 22. deducta oratio 4, 1, 60. *v. n.* deductum carmen 8, 2, 9. deducta ſupercilia 11, 3, 79.
deerrare 11, 2, 32. itinere 10, 3, 29. ſignificatione 1, 5, 46.

INSTITUTO DE ESTUDIOS RIOJANOS
BIBLIOTECA

deeſſe cœnæ 7, 3, 31. non rationi, ſed homini 1, 1, 11. deeſt advocatus alicui 6, 2, 4. aliquid alicui 6, 4, 17. ingenium alicui *pro.* 26. tempus 10, 7, 20.
defendere difficilius quam accuſare 5, 13, 2. aliquem a vulgari dicendi genere 9, 3, 3. aliquid 1, 6, 12. - a riſu 1, 5, 70. - fortius et liberius 12, 1, 21. crimen 4, 5, 8. orationem a tædio 6, 3, 19. defendi *pro impugnari* 9, 2, 76. actione 4, 2, 27. conſenſu 1, 5, 13. jure poetico 1, 5, 12. ratio qua recte factum defenditur 3, 6, 83. defendens 7, 4, 38. fortiſſime 5, 13, 5. his defenſis 4, 2, 26. *conf.* 6, 1, 3.
defenſor 4, 2, *extr.* 3, 6, 83. bonus 5, 13, 3. rei ſuæ 4, 1, 46.
defenſio cauſſæ 11, 1, 51. conjuncta 7, 1, 15. criminis 7, 4, 3. *ſeq. add.* 7, 1, 11. dignitatis, probitatis 4, 5, 19 *et* 21. negotii 4, 2, 27. ſcripta 11, 1, 11. defenſionis ſolicitudine aliqua dubia facere 1, 10, 30.
deferbuiſſe tempore 12, 6, 4.
deferre 4, 1, 22. aliquid ad agendum 4, 5, 2. - de aliquo 4, 2, 98. - in certamen 10, 1, 66. jusjurandum 5, 6, 6. reos 11, 1, 79. 12, 7, 3. ſecundas alicui 10, 1, 53. deferri ad aliquem 5, 9, 1. in terram 1, 12, 10. is qui defert 5, 6, 3. *de jurejurando.* nullo deferente jurare paratus 5, 6, 3.
delatores 3, 10, 3. 9, 2, 74.
deficere 5, 10, 79. 6, *pro.* 11. 7, 2, 37. 12, *pro.* 2. malle quam definere 12, 11, 3. dolore et fatigatione 11, 3, 173. ſubito 7, 2, 14. defici aliqua re 3, 6, 83. 10, 1, 53. aqua ciboque 3, 8, 23. numero 5, 7, 23. deficit affectus 6, 1, 29. animus 1, 10, 8. aqua actionem 12, 6, 5. cura 1, 1, 2. 7, 1, 59. fides memoriæ, patientia audiendi 11, 2, 8. natura 1, 1, 2. oratio, ſermo aliquem 12, 9, 21. deficiunt corpora 11, 3, 26. minora aliquem 2, 3, 6. omnia 4, 1, 21. verba in aliqua re 8, 4, 5.
defectio lunæ 1, 10, 47.
definire annos 12, 6, 1, *quibus cauſſas agere quis poſſit.* rem 7, 3, 16. definita quæſtio 7, 2, 1 *et* 2.
definitio 3, 6, 41. definitiones 1, 6, 29.
defixi in terram oculi 11, 3, 158.
deflectere 11, 3, 13, *de voce.* aliquem ab inſtitutis ſtudiis 10, 1, 91. aliquid a recta et ſimplici ratione cum aliqua dicendi virtute 9, 1, 3. - in ſuam utilitatem 4, 1, 71. factum in aliquem 7, 2, 23. intellectum ab aſperioribus ad leniora 6, 3, 87. deflecti nominibus 3, 8, 32. deflexa a ſimplici rectoque dicendi genere *figura* 9, 3, 3.
deflere mala 6, 1, 26. necem alicujus 11, 3, 8. urbem aliquam ſermone 11, 3, 168.
defluere ab aliquo 10, 1, 126. in delicias vitiaque 1, 8, 9.
deformare orationem 10, 7, 32. deformari aliqua re 11, 1, 3. deformati fructus 6, *pro.* 9. deformata marmora 5, 11, 30.
deformis 6, 1, 30. hæſitatio 11, 2, 48. libido 8, 6, 40. oratio 9, 4, 15. pax 2, 16, 7. pertinacia 12, 1, 13. deforme eſt 9, 4, 72. atque ſervile eſt cædi diſcentes 1, 3, 14. canticum 11, 3, 13. nomen 9, 4, 33. deformia dictu 1, 3, 16. 8, 6, 59.
deformiter ſonare 8, 3, 45. non deformiter dicere aliqua 11, 1, 82.
deformitas 6, 1, 37. 8, 3, 48. 9, 4, 30. corporis 11, 3, 12. rei 8, 3, 39. *conf.* 11, 3, 59. deformitati eſſe 6, 1, 12.
Degen Germanorum et Schwert differunt 10, 1, 11. *n.*
degenerant fata cælo terraque 12, 10, 19.
deguſtare aliquid primis labris 12, 2, 4. genera 10, 1, 104. quaſi deguſtatæ materiæ 10, 5, 23. deguſtanda 4, 1, 14.
dejicere aliquid 10, 4, 1. ſinum 11, 3, 144. togam 6, 3, 54. dejectus fulmine 1, 5, 18. dejecti ſumus in epilogis 9, 4, 138. in terram oculi 1, 11, 9.
deinceps 7, 10, 5. 12, 8, 15.
deinde 8, 6, 32. *v. n. idem quod ἔπειτα Græcorum* 12, 8, 5. *v. n.* deinde tum 4, 2, 27.
δείνωσις 8, 3, 88. *quid?* 6, 2, 24. *figura* 9, 2, 104.
delabi in aliquid 7, 8, 2. delabitur ſinus 11, 3, 144.
delectare novitate ac varietate 9, 2, 66. audientes 12, 2, 11. mire 11, 3, 157. delectari acumine

fuo 8, 2, 21. delectandi partes 8, *pro.* 7. 2, 17, 28.
delectatio 8, *pro.* 7.
delectus 8, 5, 30. *εὐφωνίας quis?* 1, 5, 4. rerum verborumque 10, 3, 5. 12, 9, 6. ſtudiorum 2, 8, 7.
delegare alicui curam alterius 4, *pro.* 2. - officium 6, *pro.* 1.
delere 10, 3, 31. 10, 4, *prin.*
delibare aliquid narratione 4, 2, 55.
deliberare, non hæſitare 10, 7, 22. cum aliqua re 5, 13, 59. cauſſa 7, 10, 10. - cauſſæ conditione 4, 2, 101. - judicibus 9, 2, 21. materia 3, 7, 16. - re præſenti 9, 4, 117. de aliqua re 2, 21, 18. propter aliquam rem 3, 8, 18.
deliberativum genus 2, 4, 25. 8, *pro.* 6. deliberativæ cauſſæ 8, 3, 11. *conf.* materiæ.
delibutus medicamentis 11, 3, 129.
delicata voluptas modulandi 9, 4, 31. delicatæ aures 3, 1, 3. delicatum eſt 11, 3, 132. delicata fluere debent 9, 4, 139.
deliciæ 12, 8, 4. Alexandrinæ 1, 2, 7. circa S literam 1, 11, 6. dictandi 10, 3, 18. recentes 10, 1, 43. deliciis ſolvere infantiam 1, 2, 6.
deligare ſarmenta circa cornua boum 2, 17, 19. vulnus 2, 17, 9. 2, 21, 17. 4, 2, 84. deligatus propter valetudinem 11, 3, 129.
deligere locum exilio 12, 10, 19. mores cuſtodum et præceptorum 1, 3, 16. præcepta, viam 12, 2, 27. ſibi oratorem aliquem 10, 5, 19.
delectus: *vid. ſupra.*
deliniri cantu, guſtu 5, 8, 1. voluptate 2, 5, 22.
delinquere 1, 5, 49.
delitefcit infirmitas in aliqua re 10, 5, 10. delitefcere umbra 12, 10, 15.
Delos materna 8, 3, 73.
Delphicum oraculum 10, 1, 81.
delphinus 6, 3, 41.
Demeas 7, 9, 10. 8, 2, 16.
demens *auctor* 10, 1, 41.
dementia rationi obſtat 7, 4, 30. dementiæ actio 7, 3, 2. cauſſa 7, 4, 10. *add. ibid.* 11 *et* 25. *ſeq.* judicia 7, 4, 29.
demereri aliquem 9, 2, 29. - obſequio *pro.* 3.
Demetrius, comœdiarum actor 11, 3, 178. *ſeqq.* circa Demetrium Phalerea 2, 4, 41.
demittere cibos 10, 1, 19. frontem 11, 3, 78. ſe ad minora *pro.* 5. ſupercilia 11, 3, 79. togam 11, 3, 143. vim dicendi ad unum auditorem 1, 2, 31. demiſſus 1, 3, 10. *de puero dejecti animi.* demiſſa cœlo analogia 1, 6, 16. brachia 2, 13, 9. *n.*
Demoleos 8, 4, 24.
demonſtrare aliquid 1, 4, 5. - breviter *pro.* 25. 1, 4, 5. - digito 6, 3, 38. - præceptis 6, 5, 6. - voce, nutu, manu 1, 5, 36. exemplum ad imitationem 5, 7, 28. demonſtrari ſcripto 1, 5, 32.
demonſtrativus: *vid.* genus. materiæ. pars.
demovere formidine animum loco et certo de ſtatu 7, 3, 17.
demum *pro tantum, tantummodo &c. pro.* 3. 1, 4, 29. 1, 10, 5. 2, 15, 1. 2, 21, 5. 4, 2, 79. *v. n.* 4, 5, 7. 6, *pro.* 11. 9, 2, 105. 11, 3, 68.
denique 6, 3, 8. 12, 10, 77. 12, 11, 26.
denominari in aliquid 1, 5, 71. denominata 8, 2, 4. 12, 10, 34. res 3, 6, 40.
denſus *auctor* 10, 1, 73. ſententiis 10, 1, 68. denſa omnia in Demoſthene 10, 1, 76. denſior eſt 10, 1, 106.
denſitas *figurarum* 9, 2, 72. ſententiarum 8, 5, 26.
denſare figuras 9, 3, 101. orationem 11, 3, 164. denſatus aer 5, 9, 16.
dentes albi: *vid.* albus.
denuntiare ſublata manu 11, 3, 120. alicui teſti lege 5, 7, 9. *add. ibid.* 15.
denuntiatio 4, 5, 5.
depellere aliquem 7, 6, 6. aliquid 3, 4, 15. ignominiam 1, 2, 24. depelli a veritate 5, *pro. init.* a recta via 10, 1, 29. recto itinere 4, 2, 104. poſſeſſione 2, 1, 5. recta via 2, 17, 29.
depulſio 3, 6, 7. *et* 16. *ſeqq.* 6, 4, 2. *quid?* 8, *pro.* 9.
deperdere aliquid de celeritate 10, 7, 24.
depingere imaginem rerum verbis 8, 3, 63. depicta imago 6, 1, 32.
deplorandus dies 10, 3, 28.
deponere aliquid apud aliquem 5, 13, 49. 7, 2, 50. - memoriam 11, 2, 3. *conf.* 9, 2, 63. dolorem

11, 1, 56. dominationem ſub pacto abolitionis 9, 2, 97. imperium 9, 2, 67. manum 11, 3, 106. perſonam 6, 2, 35. poteſtatem 7, 4, 22. ſermonem 11, 3, 35. *ſeqq.* urbem apud deos 9, 2, 92. depoſitum 7, 2, 50 *et* 51. 7, 3, 1. reddere legentibus 1, 7, 31. in depoſito eſſe 10, 3, *fin.* depoſita 11, 2, 25.
depoſitio *verborum* 11, 3, 46. *v. n.*
deportati rei 5, 2, 1.
depravare inania verba in modos 9, 3, 100. depravatum ex induſtria dictum 6, 3, 6.
deprecari 3, 6, 13. *n.* aliquid 4, 1, 52.
deprecatio 3, 6, 13. *v. n.* 5, 13, 5. 11, 1, 52. criminis 7, 4, 3 *et* 17. *ſeqq.* deprecationis venia *pro.* 2.
deprehendere *vel* deprendere 9, 4, 59. deprehendere et deprehendi 1, 8, *extr. add.* 12, 8, 6. *et ibid. v. n.* aliquem 6, 2, 36. 10, 1, 41. aliquid 1, 5, 41 *et* 42. 9, 2, 44. 11, 1, 17. - argumentis, oculis 7, 2, 4. - experimentis 1, 12, 8. - ex aliqua re 6, 4, 19. - in aliquo 2, 16, 5. declinationem 1, 6, 5. 1, 8, 13. genus 1, 6, 5. rem furtivam in domo 5, 13, 49. deprehendi 1, 1, 30. *n.* cum ferro 7, 6, 8. vitioſe loqui 1, 6, 7. eventu 4, 2, 74. experimentis quotidianis 11, 2, 42. in aliqua re 1, 1, 30. - adulterio 6, 3, 87. 9, 2, 42. loco aliquo 12, 2, 14. deprehendit geometria ratione falſa verisimilia 1, 10, 38. deprehenduntur ſyllabæ in nominibus ſcribendis 1, 1, 30. deprehenſus orator 10, 7, 29. 12, 9, 20. deprehenſi 6, 3, 100. agendi ſubita neceſſitate 1, 12, 4. numeri in compoſitione 9, 4, 114. deprehenſa audientium memoria 2, 4, 29. deprehenſum ſacrilegium 8, 6, 26.
deprendere 9, 4, 59.
deprimit aliquid aut attollit elocutio 8, 3, 90.
depromere verba 6, 3, 40.
depugnare 8, 5, 12.
depulſio: *vid. ſub* depellere.
deridere, ambitioſiſſimum gloriandi genus 11, 1, 22.
deridiculus: uſque ad deridicula 1, 8, 21.
deriſus 6, 2, 15. 6, 3, 7. 8, 6, 59.
deriſio pro irania 11, 1, 22. *n.*
derivare 8, 3, 31 *et* 36. culpam in rem aliquam 7, 4, 14. derivari a nominibus, a verbis 8, 3, 32.
derivatio verborum 3, 7, 25. *v. n.*
derogare alicui fidem 9, 3, 102.
deſcendere 8, 3, 79. *n. emphatikôs* 8, 3, 84. ab aliquo 10, 1, 126. ab aliqua re 3, 5, 8. a genere ad ſpeciem 7, 1, 23. *conf.* 7, 3, 2. a longis *ſyllabis &c.* in breves 9, 4, 92. ad accuſationes libenter 11, 1, 57. ad aliquid 9, 2, 23. 9, 3, 55. 9, 4, 23. anxietatem, cavillationes 1, 7, 33. - jusjurandum cupide 5, 6, 2. - intellectum diſcentium 1, 2, 27. - minutiſſima geometriæ opera 1, 12, 14. - petitionem 4, 2, 15. in aliquid 1, 4, 7. - amores, luſus 10, 1, 63. - Piræeum 8, 6, 64. - ſilentium uſque 10, 3, 12. affectus qui deſcendit 6, 1, 29. deſcendit ejus diſciplinæ uſus in noſtram uſque ætatem 1, 11, 18. oratio non deſcendit ad ſtrepitum digitorum 9, 4, 55. vox 11, 3, 65. deſcendunt digiti 11, 3, 95. radices penitus deſcendendo firmantur 10, 7, 28. deſcenditur a qualitate ad finitionem 7, 3, 2. deſcendentes 8, 4, 28.
deſciſcere ab aliquo 9, 4, 146.
deſcribere tabulas menſuris ac lineis 10, 2, 6.
deſcriptio 9, 4, 138. convivii luxuriosi 8, 3, 66. dilucida et ſignificans locorum 9, 2, 44.
deſerere 9, 2, 85. reos 11, 3, 27. deſerta pars oratoriæ artis *pro.* 17. ſtudia ſapientiæ 12, 2, 8.
deſertor 9, 2, 86. lex contra deſertores ſcripta 7, 7, 6. *ſeqq.*
deſervire alicui 1, 12, 6. lectioni 2, 5, 5. deſerviens oculis in palpebris et in genis miniſterium 11, 3, 77.
deſiderare 7, 2, 55. aliquem majorem in modum 11, 2, 12. aliquid 7, 2, 56. 9, 2, 33 *et* 53. 12, 6, 5. tempus proprium deſideratura res 1, 1, 35.
deſiderium, utrius juſtius ſit 7, 1, 62.
deſidere amœnioribus locis 5, 8, 1.
deſidiæ deverticula 12, 3, 11. deſidiam vereri 1, 3, 7.
deſignare affectus velut primis lineis 4, 2, 120.
deſinentia ſimiliter *verba* 9, 4, 4.
deſperare aliquid 12, 11, 26. de ali-

quo 7, 2, 17. desperatur turpiter, quidquid fieri potest 1, 10, 8. desperata facultate agendi, connectendi 2, 11, 5. 12, 3, 9.
desperatio in posterum 10, 3, 14.
despicere 11, 1, 16. *i. contemnere.* despicienda aliqua judicare 11, 1, 13. despicit terras providentia 6, *pro.* 4. *i. respicit.*
destinare 12, 11, 4. generum alicui 6, *pro.* 13. signum loco alicui 11, 2, 29. destinari certamini 10, 5, 19. foro 2, 8, 8. destino perducere aliquem ad aliquid *pro.* 6. tradere 5, 1, 3. destinatus spei 1, 1, 7. locus libro 10, 7, 33. modus 9, 4, 146. destinata ad scribendum materia 5, 10, 9. 10, 3, 14. probatio 5, 10, 5. destinatum opus 10, 3, 23. 12, *pro. init.*
destituere subsellia 6, 4, 6. destitui solet pars verborum 11, 3, 33. *v. n.* destitui facultate 4, 1, 61. temporibus 9, 4, 20. destitutus litigator 10, 7, 29. destituti scientia 12, 3, 10. destituta cura morum *pro.* 14. instrumenta 12, 8, 13.
destruere 3, 9, 5. aliquem 8, 3, 21. *v. n.* 10, 5, 12. *n.* - infamia 5, 7, 26. finitionem 7, 3, 19. narrationes 2, 4, 18. orationem 11, 1, 2. testem 5, 7, 25. tyrannidem 1, 10, 48.
destructio sententiarum 10, 5, 12. *v. n.*
desuescenda 3, 8, 70.
desumtæ ex aliquibus partibus sententiæ 4, 3, 3.
detegere aliquid 12, 1, 35. mentem 8, *pro.* 20. ossa *pro.* 24. secreta animi 11, 1, 30. mores se inter ludendum simplicius detegunt 1, 3, 12.
deterere bonum ingenitum 2, 8, 10. fulgorem 10, 5, 16. detrita 8, 6, 51.
detrimentum temporis 10, 1, 41. *conf.* 11, 1, 10.
deteriores pedes 9, 4, 91. deteriora imitari 10, 1, 25. deterrima 12, 1, 4.
deterreri periculo ab advocatione 7, 1, 58.
detinere adolescentes in falsa rerum imagine 10, 5, 17. aliquem 12, 11, 14. - apud minores rhetores 2, 3, *init.* ingenia 1, 8, 18. detinentur oculi aspectu 9, 2, 63.
detonare inter plausores 12, 9, 4.
detorquere sermonem in obscenum intellectum 8, 3, 44.
detrahere 9, 4, 58. simulatione laudis 8, 6, 55. aliquid 5, 10, 36. 9, 2, 3. - salva gratia 11, 1, 71. - alicui rei 6, 3, 104. - cognitioni, utilitati 4, 2, 40. - formæ quadrati 1, 10, 45. - ex spatio, tædio 4, 2, 47. aspirationem 12, 10, 57. auctoritatem alicui 6, 5, 10. 11, 1, 88. - alicui rei 7, 1, 36. auctoritati 4, 5, 25. facultatem dicendi alicui 11, 1, 20. fatigationem 4, 5, 22. fidem 7, 2, 57. - alicui 2, 17, 15. 5, 7, 4. 7, 1, 11. 7, 2, 34. 9, 2, 53. 11, 1, 89. - alicui rei 5, 10, 46. invidiam 11, 1, 90. laborem alicui 5, 10, 121. literam, syllabam verbo 1, 5, 10. opinionem 4, 1, 20. vim rebus 9, 4, 6. vitia doctrina 2, 12, 8. detractæ literæ, syllabæ 1, 6, 32. detractis sequentibus 3, 8, 21. ceteris virtutibus 12, 10, 59.
detractio 7, 9, 11. literarum 1, 5, 16. *figura* 9, 3, 18, 19. per detractionem figuræ 9, 3, 58 *et* 62. - προσωποποιία 9, 2, 37. detractione fit solœcismus 1, 5, 38 *et* 40. sanguinis curari 2, 10, 6.
detrectare officia 2, 1, 5. partem officii 12, 7, 3.
detrimentum &c. *vid.* deterere.
devertere 2, 3, 9. 2, 11, 5. 4, 3, *extr.* in aliquid 4, 3, 13.
deverticula 9, 2, 78. desidiæ 12, 3, 11. eloquendi 10, 1, 29.
devincire aliquid 7, *pro.* 1. devinciri verbis 7, 3, 15. devinctus legibus 12, 10, 14.
devolvere saxa 12, 10, 61.
devorare tædium 11, 2, 41. devorari homo *dicitur* 8, 6, 25. verborum pars solet 11, 3, 33. *v. n.*
devovere se 5, 6, 2.
deus *quid?* 7, 3, 5. an humana specie? 7, 4, 1. ille princeps 2, 16, 12. deum adfuisse *in dicendo quando putaverint veteres?* 10, 7, 13. deorum effigies 12, 10, 5. deum 2, 4, 34. fidem 1, 6, 18. deos habere curam rerum humanarum 5, 6, 3. in deis 3, 7, 7. diis 3, 7, 8.
dextra 6, 3, 69. *v. n.*
διαίρεσις 1, 5, 17.
διάλεκτος Herodoti 9, 4, 19. διάλεκτοι Græci vocant genera loquendi 1, 5, 29.

dialectica pars 12, 2, 13.
dialectice 2, 17, 42. 2, 20, 7. 2, 21, 13.
dialectici 2, 4, 41. 2, 17, 14. 7, 3, 14. dialecticæ disputationes 5, 14, 27.
διαλλαγὴ *figura* 9, 2, 103. *v. n.* 9, 3, 49.
διάλογοι 9, 2, 31.
dialogus 5, 14, 27. 10, 5, 15. dialogi Bruti patris 6, 3, 44. Platonis, Socraticorum 5, 7, 28. dialogorum libertas 10, 5, 15.
Diana 3, 7, 8.
διανοίας sententia 9, 1, 17.
διασκευαὶ *figuræ* 9, 2, 107.
διαστύγωσις 9, 2, 41.
δικαιολογία *figura* 9, 3, 99.
dicax 6, 3, 14. 22. 41.
dicacitas *quid?* 6, 3, 21 *et* 42. scenica, scurrilis 6, 3, 29.
dicere 8, *pro.* 24. 10, 1, 68. 12, 7, 6. accurate 4, 1, 58. acriter 9, 4, 126. 12, 10, 71. acute 6, 3, 7. amare 12, 10, 71. animo suo 4, 2, 93. apte 11, 1, *prin.* apud aliquem pro aliquo 4, 1, 19. - tribunalia 11, 3, 134. arroganter 4, 2, 86. aspere 5, 13, 40. 11, 3, 23. bene 12, 2, 27. 12, 10, 51. blande 12, 10, 71. breviter 12, 10, 71. cæsim 9, 4, 126. callide 4, 1, 58. celerius 1, 8, *init.* comiter 12, 10, 71. commode 6, 3, 105. concitate 11, 3, 23. 12, 10, 71. concitatius 1, 8, *init.* 9, 4, 130. contra 7, 2, 11. - aliquem 5, 7, 32. 9, 2, 95. - aliquid 2, 17, 40. 7, 1, 16. 12, 1, 35. copiose 1, 4, 5. 10, 7, 12. 12, 2, 28. 12, 10, 71. crudeliter 1, 5, 9. de aliqua re 3, 5, 3. 9, 2, 1. de caussa 11, 3, 156. diligentius 10, 7, 29. dispositè 10, 7, 12. dulciter 4, 2, 62. 12, 10, 71. ex adverso 5, 13, 31. 6, 4, 13. - diverso 5, 13, 44. ex tempore 6, 3, 111. 10, 7, 1. extra caussam 4, 1, 34. 4, 2, 40. facete 6, 3, 4. facile ex tempore 6, 3, 111. flexu 1, 8, 1. fortius 2, 12, *prin. et* 9. graviter 4, 2, 62. 12, 2, 28. 12, 10, 71. gravius 9, 4, 130. in aliquem graviter 4, 1, 11. 5, 7, 19. 6, 3, 4. *&c. &c.* - falsè 6, 3, 13. - omni materia 2, 21, 7. - se 6, 3, 82. - sole 11, 3, 27. - vitam alicujus 5, 7, 26. ingenue 12, 3, 3. insolenter 1, 5, 9. instanter 9, 4, 126. invidiosè 4, 2, 62 *et* 120. leniter 12, 10, 71. lenius 1, 8, 1. 9, 4, 130. lentius 1, 8, 1. magnificè 4, 2, 62. melius quam potes 10, 3, 14. membratim 9, 4, 126. minaciter 1, 8, 1. miserabiliter 4, 2, 62 *et* 120. ornate 10, 7, 12. per ἐτυμολογίαν 5, 10, 59. plenius aliqua 10, 1, 92. pluraliter de uno 9, 3, 20. potenter 12, 10, 72. pro aliqua re 12, 1, 35. - caussa 3, 6, 12. - facultate 10, 3, 15. - testimonio 9, 2, 88. proprie 1, 4, 5. pugnaciter 9, 4, 126. pugnacius 9, 4, 130. quam optime 10, 3, 15. remisse 12, 10, 71. robuste 5, 12, 18. falsè 6, 3, 89. - in aliquem 6, 3, 13. secundum naturam 12, 10, 42. severe 12, 10, 71. singulariter de pluribus 9, 3, 20. strictè 5, 12, 18. stulte 9, 2, 84. sublata manu 11, 3, 119. sublimius 9, 4, 130. subtiliter 12, 10, 71. super aliquid 7, 8, 1. vehementer 12, 10, 71. vere aliquid 12, 2, 17. vitiosè 1, 1, 11. urbane 6, 1, 49. 6, 3, 105. 12, 10, 71. ut advocati, ut litigatores 11, 1, 38. utiliter 12, 10, 72. argumenta 5, 14, 33. controversias 9, 2, 77. declamationes 10, 5, 14. laudem alicui rei 1, 10, 17. materias 2, 4, 41. mendacium 12, 1, 38. sententiam 6, 2, 7. 12, 2, 24. testimonium in aliquem 7, 1, 55. verum alicui 12, 7, 6. dici frigidius 6, 3, 4. ore aliquorum ipsorum 6, 1, 26. utroque modo 3, 3. *prin.* dice 1, 6, 21. dicem *pro* dicam 1, 7, 23. dicit quisque ut vivit 11, 1, 30. dicendi auctoritas 12, 10, 46. copia *pro.* 12. - parata 10, 6, 6. cupiditas bene dicendi nimia 10, 3, 12. facultas 10, 5, 4. - vera 12, 10, 65. - ex tempore dicendi 10, 3, 2. 10, 7, 1. — dat inanem loquacitatem 10, 3, 2. *vid.* genus. labor bene dicendi *pro.* 14. leges 12, 11, 15. ratio *pro.* 23. via 10, 7, 5. dicentes 12, 9, 5. dicentium ars 1, 11, 3. *conf.* ex tempore. dictus: quo dicto flendum *&c.* 6, 2, 3. dicto audiens 7, 1, 14. dictum temere 12, 6, 5. urbane 6, 3, 106. dicta bene 6, 3, 105. 106, urbane 6, 3, 42. *conf.* dixere, dixti.
dicto 1, 4, *extr.*
dictum, *active sumtum* 6, 2, 3. 4.

breve 6, 3, 104. furiosum 11, 1, 36. honorificum 6, 3, 6. humile 6, 3, 6. liberum 11, 1, 36. ridiculum 6, 3, 6. superbum 11, 1, 36. urbanum 5, 7, 26. 6, 3, 54. dicta 6, 3, 2. *seqq. et* 36. *v. n. quid?* 6, 3, 16. urbana, seria, jocosa, media 6, 3, 106. dictorum urbane libri 6, 3, 42. species 6, 3, 70.
dictu, participiale verbum 1, 4, *extr.* difficile 7, 1, 5. mirum 11, 2, 43. modica res 1, 1, 37. pudendum 6, 4, 7. pudenda 1, 2, 8.
dictio interrupta silentio 9, 2, 71. dictione persuadent sententiæ 12, 10, 48. dictiones 1, 5, 2. discipulorum 2, 2, 6. extemporales 2, 4, 27.
dictare sententiam 2, 15, 6. sportulam 11, 3, 131. dictat metus fugam lucis ac tædium 1, 3, 16. natura 8, *pro.* 26. ratio 3, 4, 11. dictandi deliciæ 10, 3, 18. labor 1, 1, 28. *de more dictandi vid.* 10, 3, 18. *n.*
dichoreus, *pes* 9, 4, 95.
Dido 9, 2, 64.
diducere aliquid ab aliquo 1, 5, 40. 5, 10, 62. - in digitos 4, 5, 24. - in partes 7, 10, 1. *add. ibid.* 5 *et* 6. animum in multiplex officium 10, 7, 9. argumenta 5, 13, 12. - in digitos 11, 1, 53. corpus orationis in parva momenta 3, 11, 23. flumina in rivos 5, 13, 13. labra 11, 3, 81. nares 11, 3, 80. vocabulum ab appellatione 1, 4, 20. diduci in species 2, 14, *extr.* 5, 10, 61 *et* 94. longo itinere 11, 2, 6. diductum stare 11, 3, 160. diducti pedes 11, 3, 159. ducta in multos recessus 11, 2, 18. argumenta 4, 2, 82. tunica 2, 15, 9.
dies ac nox 9, 4, 24. calidus, humidus, ventosus 11, 3, 27. festæ licentiæ 6, 3, 16. postera 11, 2, 43. die' hanc 9, 4, 39. quoque die 10, 3, 8. diebus ac noctibus agere aliquid 6, *pro.* 2.
διέζευξις, *figura* 9, 3, 87.
differre *i. protrahere, prorogare &c.* 9, 2, 63. aliquem 10, 1, 125. aliquid 8, 6, 63. - in ultimum 7, 1, 12. *conf.* 9, 3, 58. crimen 7, 1, 11. curationem 4, 2, 84. finem sermonis in hyperbaton 8, 2, 14. hyperbolen in tropos 8, 4, 29. judicium alicujus rei 2, 4, 28. narrationem 4, 2, 25. opinionem suam 4, 2, 79. studia 6, *pro.* 14. tirocinium in senectutem 12, 6, 2. differre *pro distare, dissidere:* genere, specie 2, 17, 42. 12, 10, 1. invicem 12, 10, 1. differt quid cui 12, 10, 1. differens 5, 10, 55. *seqq.* differentes specie 12, 10, 22. verbis atque numeris non multum differentes 10, 2, 16. differentia 6, 3, 66. 7, 3, 25. quæ sunt differentia 12, 2, 13. dilata in longum conclusio 8, 2, 22. dilatæ rerum imagines non revertuntur 10, 7, 14.
differentia 10, 1, 44. infinita 11, 3, 18. locorum, personarum, temporum 12, 10, 70. opinionum 2, 15, 1. partium 11, 3, 152. tripartita 11, 3, 17. verborum *pro.* 16. differentiæ Græci sermonis 11, 2, 50. differentiam habere 11, 3, 18. servare 1, 7, 5.
difficilis *auctor* 10, 1, 87. causa 11, 1, 63. ratio 9, 2, 8. difficile verbum 9, 4, 145. dictu 7, 1, 5. probatione 12, 1, 44. difficiles operum mole civitates 12, 9, 2. difficilior cogitatio 10, 7, 17. observatio 1, 5, 22 *et* 29. ratio 11, 1, 74. difficiliores pedes 9, 4, 20. difficillima subtilitas 10, 5, 2. quæque syllabarum 1, 1, 30. difficillimum est dicere 6, 3, 35.
difficultas rei 10, 2, 26. pulcherrimo cuique operi difficultatem præposuit rerum natura 10, 3, 4. difficultatis patrocinia 1, 12, 16.
difficulter accipere 1, 3, 3.
diffidere memoriæ judicum 6, 1, 2. partibus 6, 3, 111. diffidentes iis quæ jam sciunt 1, 1, 33.
diffidentia 5, 7, 1. 8, *pro.* 27. 9, 2, 72. memoriæ 11, 3, 142.
diffundere affectus 7, 10, 12.
digamma Æolicum 1, 4, 7. 1, 7, 27.
digerere aliquid 11, 2, 20. - in ordinem 7, *pro.* 1. argumenta in digitos 11, 3, 114. causam in partes suas 11, 1, 6. commentarios in libros 10, 7, 30. inordinata 10, 4, 1. quæstiones 11, 2, 37. digeritur cibus 10, 1, 19. digestus cibus 11, 2, 35.
digestio 9, 1, 31. *n.* ciborum facilis 11, 3, 19.

digitus, cui ab indicando nomen 11, 3, 95. medius *ibid.* 92. duo medii *ibid.* 93. minimus *ibid.* 95. pollici proximus *ibid.* 101. quartus *ibid.* 99. digiti ſe explicantes *ibid.* 84. extremi *ibid.* 99. erigi in digitos 2, 3, 8.
dignoſcere æra tiranitu, ſonis homines 11, 3, 31. dignoſci auribus, oculis *ibid.* 18.
dignu' loco 9, 4, 38. digna natura, quæ &c. 10, 1, *extr.* dignum eſt 11, 3, 148. os dignum præceptis 12, 11, 4. promiſſo tanti operis 1, 5, 6. digni lectione auctores 10, 2, *prin.* dignius odio ſcelus 7, 2, 36.
dignitas 12, 11, 28. quæ eſt in latitudine pectoris 11, 3, 141, *de amictu. pro meritis cauſſæ* 12, 7, 6. *v. n.* debita 10, 1, 62. verborum 11, 3, 46. dignitatem conſervare 11, 3, 153. infra dignitatem rerum atque ordinis 8, 2, 2. ſecundum cujuſque rei dignitatem 7, 4, 5. ſalva dignitate ac verecundia 6, 3, 34. dignitates 11, 1, 67.
digredi 3, 11, 26. 4, 3, 17. a re 9, 2, 4. *conf.* 10, 5, 17. ex aliqua re 10, 6, 5. digreſſus in laudes Caſtoris et Pollucis exierat 11, 2, 11.
digreſſio 9, 2, 55. *figura* 9, 3, 90. a re 9, 2, 56. per digreſſionem 4, 2, 19. digreſſiones 10, 1, 33.
digreſſus 4, 3, 14. 10, 1, 49.
Diiove pro Diiovi 1, 4, 17.
dijudicare aliquid ex prima ſtatim fronte 12, 7, 8. dijudicari ſorte 7, 1, 37.
dijuncta 2, 15, 2.
διχαιολογικὸς ſtatus 3, 6, 32.
dilabi ad aliquid 1, 6, 32.
dilatare aliquid 8, 4, 14. ſe 2, 3, 8.
dilatus: *vid.* differre.
diligens in compoſitione 10, 1, 79. in eloquendo 10, 1, 63. parum in philoſophia 10, 1, 129. ſtilus 10, 3, 5. magis diligentes ad cetera ſunt 1, 1, 7. diligentior fit *aliquis* 1, 1, 1. diligentiores 2, 15, 10. diligentiſſimus artis alicujus 1, 7, 34. compoſitionis 9, 4, 77.
diligenter cognoſcere 12, 8, 1. diligentius cognoſcere aliquid 10, 5, 8. exſequi 10, 3, 6. diligentiſſime oſtendere 11, 1, 62.
diligentia *auctoris alicujus* 10, 2, 25. *artificis in ſtatuis efficiendis* 12, 10, 7. inanis 5, 11, 30. partiendi 4, 5, 24. rerum 8, *pro.* 18. ſcribendi 10, 1, 3. 10, 3, 27. ſolicita 6, *pro.* 1. ſolicitior rei familiaris 12, 1, 6. tenuis 8, 3, 87. diligentiæ perverſitas 1, 6, 17.
dilucidus ſermo 5, 14, 33. dilucida deſcriptio 9, 2, 44. narratio 4, 2, 36. oratio 1, 5, 1. pronuntiatio 11, 3, 33. *vid.* vox. dilucida *quæ?* 8, 2, 23.
dilucide dicere 8, 3, 1.
diluere aliquid 7, 1, 9 *et* 11. 9, 2, 80. crimen 4, 2, 27. 9, 2, 53. crimina 7, 10, 12. objecta 4, 2, 26. 9, 2, 93. vires alicujus rei 11, 1, 52.
dimetiri aliquid 8, *pro.* 27. mundum 12, 11, 10. pedes 9, 4, 112. verba ad pedes 9, 4, 27.
dimenſio 9, 4, 45 *et* 52. pedum *ibid.* 85. vocum *ibid.* 45.
dimicatio aſperrima 6, 4, 4. ingens 5, 7, 3. vera 8, 3, 13.
dimidio 1, 10, 42.
diminutum nomen 1, 5, 46. diminutio 1, 6, 4 *et* 6.
dimittere 11, 2, 9. *n.* adulterum 5, 10, 104. aliquem 10, 1, 41. - a ſe 1, 5, 36. 12, 2, 24. aliquid ſecuritate 11, 2, 9. auctionem 11, 2, 24. cauſſam in aliquam rem 3, 11, 16. litem 12, 7, 6. teſtem 5, 7, 21 *et* 26. vocem tantum altera parte 11, 3, 81. dimitti a magiſtris 12, *pro.* 3. dimiſſa memoria 11, 2, 44.
dinumerare 6, 1, 3.
dinumeratio *non eſt figura* 9, 3, 91.
Diogenes Babylonius 1, 1, 9.
Diomedes 11, 1, 37. 12, 11, 27.
Dion 1, 10, 48.
Dionyſius 1, 10, 48. 5, 11, 8. Corinthi 8, 6, 52.
Diphthongorum compendia nulla fuerunt temporibus Quinctiliani 1, 5, 18. *n.*
dirigere actionem adverſus aliquem 5, 7, 6. aliquid divifione 2, 6, 1. curſum equorum 9, 4, 113. frontem 2, 13, 3. geſtum in poſteriora 11, 3, 105. intentionem tota mente in opus 10, 3, 28. judicium ad aliquid 6, 5, 2. mentem ad exemplum virtutum 10, 2, 1. ſe ad aliquid 12, 3, 8. - ad aliqua effingenda 10, 1, 127. tela arcu 9, 4, 8. directus ſenſus

ad perſonam alterius 4, 1, 64. directa acies 2, 13, 4. frons 5, 13, 11. directum ad aliquem principium 4, 1, 68. directi in vitia loci communes 2, 1, 11.
directio rationis ad veritatem 3, 6, 29.
dirimere pacem 2, 16, 7.
diripere talos 6, 1, 47.
direptio ſacrorum profanorumque 8, 3, 69.
dirus Hannibal 8, 2, 9. *v. n.*
Dis, *unde?* 1, 6, 34.
diſcedere ab aliqua re procul 8, 6, 23. 12, 2, 14. a perſuaſione 12, 2, 26. a ſubſelliis 6, 3, 40. a vero 8, 6, 28. in duo genera 3, 6, 86. in partes 12, 10, 58. diſcedit æmulatio 11, 1, 16. memoria 11, 2, 44.
diſcere artem ab aliquo 3, 1, 10. cauſſam 10, 7, 20. 12, 3, 2. 12, 8, *ſæpius.* 12, 9, *extr.* - ex litigatoribus 12, 8, 6. cauſſas *pro.* 22. inter ipſa ſubſellia 12, 8, 2. *ſubint. cauſſam.* loca 11, 2, 18 *et* 23. palæſtram 5, 10, 121. ſenſum communem 1, 2, 20. ſtudia *pro.* 4. viam 10, 7, 6. ne nobis diſcamus ignoſcere 11, 2, 45. diſcendi negligentia 10, 7, 32. diſcentes 1, 11, *extr.* 1, 12, 13. *&c.*
diſcipula 12, 10, 27.
diſciplina 5, 7, 28. honeſti juſtique 12, 2, 1. jucundior 2, 4, 5. mufices 1, 10, 15. omnis memoria conſtat 11, 2, 1. *ſaltationis* 1, 11, 18. ſevera 1, 2, 5. diſciplinæ Græcæ, noſtræ 1, 1, 12. hæ non obſtant 1, 7, 35. liberales 12, 7, 8. in diverſum tendentes 1, 12, *prin.* diſciplinarum ſtudia 1, 10, 2.
diſceptatio judicationum 3, 11, 19. judiciorum 2, 4, 24. juris 3, 6, 81. diſceptationes arbitrorum 11, 1, 43. domeſticæ 7, 4, 9 *et* 31.
diſceptator 11, 1, 44.
diſcernere aliquid ab aliquo 1, 6, 30. - nulla nota 11, 2, 13. conſonantes a vocalibus 1, 4, 6. hominem a diis, a mutis 7, 3, 15. momenta nominibus 9, 3, 25. perplexa 12, 2, 10. ſimilia 9, 3, 65. ſimilitudinem 9, 1, 2. diſcerni diſcrimine 10, 2, 10. inter ſe 11, 3, 74. 12, 10, 58. regionibus litoribuſque 5, 10, 21. diſcretus ordo 7, 1, *prin.*
diſcobolos 2, 13, 10.
diſcordat a ſermone tenui ſublime nitidumque 8, 3, 18. vox ab oratione 11, 3, 45. diſcordantia membra adverſus ventrem 5, 11, 19.
diſcretus, *vid.* diſcernere.
diſcrimen capitis 11, 1, 49. judicii 7, 2, 9. perſonarum 12, 10, 44. recti pravique 12, 3, 7. tenue 1, 5, 5. verum 2, 10, 8. 12, 6, 4. diſcriminis ſui ignorantia 6, 1, 47. ſine diſcrimine 10, 1, 7. diſcrimina conſtituta, fortuita 5, 10, 42. dentium 12, 10, 29. vocum 1, 5, 25. ſervare diſcrimen 1, 7, 4.
diſcumbere 11, 2, 13.
diſcurrere a media in utramque partem 2, 4, 15.
diſcurſare 6, 3, 54. 11, 3, 126.
diſcurſus 4, 2, 3. 8, 3, 69. totius diei 1, 12, 10.
diſcutere crimen 4, 2, 18. miſerationem 6, 1, 46. obſcuritatem apud ſe 8, 2, 23. ſcenas oratione 6, 1, 49.
diſertus 1, 10, 8. *quis?* 8, *pro.* 13. alieno labore 7, 10, 14. inter paucos 10, 3, 13. præceptor 2, 3, 7. ſumme 12, 1, 23. diſerti in foro 10, 1, 68. aliquid diſerti 2, 11, 5. diſerta 1, 8, 4. ex ancipiti 8, 2, 20.
diſerte dici 12, 1, 30. diſertiſſime 6, 2, 26.
disjungi a forenſi ratione 3, 4, 10.
disjunctio, *figura* 9, 3, 45.
diſpar dicendi via 10, 1, 67.
diſparata 5, 11, 31.
diſpenſatio 3, 3, 9. *n.*
diſpenſator 6, 3, 93.
diſperſus ſermo 5, 3. diſperſa 9, 3, 39.
diſpicere aliquid 10, 7, 20. proprietates ingeniorum 2, 8, 6. diſpiciendum eſt 7, 1, 9.
diſplicet mihi 10, 7, 32. - non mediocriter 11, 1, 57. diſplicente cauſſa placet *patronus* 12, 9, 6.
diſponere 6, 4, 14. *v. n.* arma contra aliquem 4, 1, 20. geſtum ad membra 11, 3, 110. inſidias 4, 2, 48. materiam, faxa *&c.* 7, *pro.* 1. ordinem rerum 10, 6, 2. *add.* 10, 7, 5. rudentes 10, 7, 23. uſum divitiarum 6, 2, 30. diſponendi ratio 10, 1, 54. uſus 12, 5, 1. diſpoſita multitudo 4, 2, 37. *v. n.* male diſpoſitum 8, 3, 59.

dispofite dicere 10, 7, 12.
dispofitio 5, 12, 14. 6, 4, 1. 7, *pro.* 1. 8, 3, 2 *et* 59. 10, 2, 27. *quid?* 7, 1, *init.* œconomica 7, 10, 11. operis 10, 1, 50. fuam dispofitionem habere 7, 10, 5. fubjungitur inventioni *pro.* 22.
difputare circa aliquid 1, 5, 34. de fententia alicujus 11, 1, 77.
difputatio 6, 3, 22. 10, 1, 36. 12, 10, 42. æqui 12, 2, 19. per argumenta 7, 3, 14. ftudiofa 11, 1, 70. difputationes *Ciceronis* quæ funt de Oratore 10, 3, 1. dialecticæ 5, 14, 27. otiofæ 11, 1, 35. fecretæ 12, 2, 7. difputationem multiplicem et fcrupulofam habere 9, 1, 7.
difputatrix 2, 20, 7. 12, 2, 13.
diffentire 1, 5, 37. ab aliquo 2, 4, 19. 9, 4, 110. 10, 1, 94. 10, 5, 5. 12, 3, 8. - non timide 3, 8, 62. a publico more privata quadam perfuafione 1, 2, 2. cafibus numerifque 1, 6, 12, *de vocabulis.* comprehenfione 7, 3, 12. geftu a computatione 1, 10, 35. verbis 8, 6, 54. diffentit caput oculique ab alia corporis inclinatione 1, 11, 16. geftus ac vultus ab oratione 11, 3, 67. refponfum ab interrogatione 1, 5, 36. diffentiunt hæc 11, 1, 9. verba ab animo 12, 1, 29. diffentiens a ceteris habitus *pro.* 15.
diffenfio 3, 1, 7. circa aliquid 3, 11, 5. inter auctores 9, 1, 10.
differere contra aliquid 12, 1, 35. de aliqua re *pro.* 12. 1, 2, 14. in utramque partem 12, 1, 35. 12, 2, 25. differamus, quid petat orator *&c.* 1, 10, 22. *add.* 2, 20, 9.
diffidet oratio ab homine, a re 3, 8, 51. diffident inæqualitate fupercilia 11, 3, 79. diffidens a voce geftus 11, 3, 165. diffidentia fupercilia 1, 11, 10.
diffimilis alicui 2, 17, 4. 2, 20, 4. atque diverfa inter fe ratio rerum 10, 2, 23. curæ fermo 8, 3, 14. diffimiles inter fe 9, 4, 17. diffimilia 6, 3, 63.
diffimilitudo 9, 3, 92.
diffimulare aliquid 6, 2, 36. 9, 4, 21. - filentio 5, 13, 9. eloquentiam 12, 9, 5. judicium fuum 4, 2, 116. diffimulantur confonantes infequente vocali 11, 3, 34. non eft diffimulandum 1, 2, 2. diffimulata actio 4, 1, 60. compofitio 4, 2, 117. diftinctione 1, 5, 27.
diffimulatio *quid?* 6, 3, 85. *conf.* 9, 2, 14 *et* 44. *it.* 9, 1, 29. *n.*
diffimulator alicujus rei 2, 2, 5. 2, 17, 6.
diffipata 9, 3, 39.
diffolvere 5, 13, 15. *n.* aliquid 5, 13, 1 *et* 2 *et* 13. 9, 4, 15. - per partes 5, 13, 29. argumenta 5, 13, 15. cauffam 8, *pro.* 11. contradicta 4, *pro.* 6. invidiam urbanitate 6, 3, 10. diffolutus 7, 4, 19. diffoluti domi 12, 3, 12. diffoluta coacervatio 9, 3, 53. comitas 2, 2, 5. in canticum lectio 1, 8, 2. oratio 8, 6, 62. profa 11, 2, 39. diffolutum 5, 14, 12. compofitione ipfa fermonis genus 11, 1, 6. diffoluta *opponuntur* jucundis 12, 10, 80.
diffolutio, *figura* 9, 3, 50. copulata, *figura ibid.*
diffona venuftas 9, 3, 72.
diffonantia funt hæc ab illis 8, 6, 36.
diffyllabæ 1, 5, 31.
diftare ab aliquo 12, 9, 9. ab aliqua re 8, 6, 23. ætate 12, 10, 4. aliqua re 3, 8, 52. 5, 10, 7 *et* 40. - ab altera 9, 2, 44. aliquo 7, 3, 26. cauffa modoque 11, 1, 93. cura 1, 2, 4. inter fe 7, 2, 3. perfonis 3, 8, 52. 6, 4, 21. plane 9, 1, 3. tempore 12, 10, 11. eo diftat procemium ab epilogo, quod *&c.* 4, 1, 28. *conf.* 5, 10, 114. 6, 5, 3. diftantia verba 9, 3, 73.
diftantia coloris 7, 10, 10. conditionis 5, 10, 26.
diftinguere 12, 2, 13. aliqua fpatiis 8, 5, 26. aliquid fcientia et actione 3, 5, 6. binos digitos 11, 3, 98. orationem 11, 2, 27. proprietatem rei 9, 3, 71. fingula diligenter 4, 2, 33. verfum 1, 8, *prin.* diftinguendi virtus 11, 3, 39. peritus diftinguendi vim cujufque verbi 12, 5, 3. diftinctus geftus 11, 3, 162. fermo 5, 14, 33. diftincta rebus, perfonis *&c.* narratio 4, 2, 36. oratio 11, 3, 35. diftinctum 8, 2, 13.
diftinctio, *figura* 9, 3, 65. *conf. ibid.* 82. *in oratione* 11, 3, 35. *feqq.* quæftionum 4, 5, 6. diftinctionis tempus 11, 3, 37. diftinctione diffimulata 1, 5, 27. diftinctionibus uti 11, 3, 181.

diſtorquere labra 1, 11, 9. vultum 6, 3, 28.
diſtribuere aliquid in omnes terras 9, 3, 84. pueros in claſſes 1, 2, 23. diſtributa 9, 3, 93.
diſtributio rerum &c. in locos 7, 1, *init.*
diſtringere frontem 12, 6, 2. diſtringi aliqua re 12, 1, 7. negotiis *Ep. ad Typhon.* 1. diſtringens cauſſa 12, 1, 5.
diu *pro die* 1, 4, 29.
diverſus 6, 3, 50. *n.* 11, 1, 64. ſenſus 9, 3, 36. diverſi nutus 11, 3, 182. diverſa conditio cauſſarum inter ipſas 10, 2, 23. opinio 1, 5, 39. pars 2, 4, 28. 4, 1, 54. 11, 1, 19. diſſimilis atque diverſa inter ſe ratio eorum 10, 2, 23. ratio loquendi 1, 1, 13. ſententia priori 2, 3, 10. ſignificatio 9, 3, 69. diverſæ opiniones *pro.* 2. - inter ſe 12, 3, 8. diverſum 4, 2, 102. 6, 3, 50. alicui rei 2, 5, 22. 9, 2, 15 *et* 46. ab aliqua re 2, 10, 7. propoſito 11, 1, 33. genus 10, 1, 126. vitium alteri 10, 3, 17. diverſa inter ſe 6, 2, 12. ſubſellia 11, 3, 133. diverſiſſimæ res 4, 1, 77. dicendi virtutes 11, 1, 92. ex diverſo occurrere 12, 9, 16. - ponere exemplum 1, 5, 43. *vid.* ex. in diverſum 3, 6, 55. *vid.* In.
diverſitas conjuncta rerum 9, 3, 38. finitionum 7, 3, 12. ingeniorum 11, 2, 44. linguæ 11, 3, 87. multiplex cauſſarum, dictorum, factorum, locorum, perſonarum, temporum 10, 5, 10. repugnat diverſitas 10, 2, 19.
dives, qui ſtatuam pauperis inimici flagellis cecidit 4, 2, 100.
divitiæ verborum 10, 1, 13.
dividere 11, 3, 37. 12, 2, 13. cum aliquo 7, 1, 45. *de hereditate.* copiole 4, 5, 25. recte 11, 2, 36. ſubtiliter 4, 5, 25. appoſitum a proprio 8, 6, 43. cauſſam 11, 1, 6. copias mari ac terra 7, 10, 13. intentionem animi 1, 1, 34. laborem 2, 1, 13. materias 10, 5, 22. navem 6, 3, 87. officia 6, 1, 9. rationem 11, 1, 15. verba 1, 7, 9. 10, 1, 29. dividi ab aliqua re 8, 3, 11. dupliciter, in inventionem atque elocutionem 3, 3, 7. 3, 6, 23. perquam tenui limite 9, 1, 3. dividendi ratio 1, 10, 49. diviſæ in duas haſtas partes centumviralium 5, 2, 1. profeſſionum vices *pro.* 4.
diviſio 2, 6, 1 *et* 3. 8, 3, 46. *quid?* 7, 1, *prin. opponitur* complexioni 1, 5, 6. pro ſententia ponitur 8, 5, 30. *figura* 9, 2, 105. rectior 7, 2, 39. verborum 7, 9, 9. *ſeqq.* 8, 6, 66. 9, 4, 98.
diviſiones 1, 7, 20.
divortium 7, 4, 11.
diurna tempora 12, 11, 19.
divus 6, 3, 79.
divinus homo 8, 5, 17. orator 4, 3, 13. ſpiritus 12, 10, 24. divina ironia 4, 1, 70. divinarum rerum cognitio 1, 10, 10. divina teſtimonia, *quæ?* 5, 7, 35.
divine aliquid exſequi 1, 6, 18. - ſervare 11, 1, 62.
divinitas alicujus rei 11, 2, 7.
divinitus factum 1, 10, 47.
divinationis partes 5, 7, 35. divinationes 3, 10, 3. 7, 4, 33.
dixere pronuntiat præco 1, 5, 43.
dixti 9, 3, 22.
docere 4, 1, 36. aliquem facile 12, 10, 56. animos 12, 10, 50. diligenter 10, 1, 110. expoſitione 9, 4, 4. judicem 11, 1, 6. poſteros 10, 2, *extr.* doceri cauſſas 6, 2, 3. *conf.* 12, 8, 4. *ſeqq.* hoc non docet litigator 6, 2, 5. docentes 1, 12, 11. muſici vocem docentium ſequuntur 10, 2, 2. doctus Lælius 8, 6, 37. non ſatis doctus in aliqua re 12, 3, 3. docta vox 2, 16, 9. doctiſſimus magiſter 1, 2, 11. ſermo 1, 1, 6.
docilis auditor 10, 1, 48. natura 1, 3, 1. docilior judex 4, 2, 24. dociliora ingenia 1, 12, 8.
doctor pexus pinguiſque 1, 5, 14. doctores palæſtrici 12, 2, 12. ſcenici 11, 3, 71.
doctrina 7, 10, 14. citra uſum 12, 6, 4.
documento eſſe 6, 3, 10. 7, 1, 2. 11, 3, 4. - alicui 12, 11, 23.
dochimus *pes* 9, 4, 79 *et* 97.
δογματικοὶ 2, 15, 26.
Dolabella 6, 3, 79 *et* 99. 9, 1, 16.
dolere propter aliquem 9, 4, 143. valetudine alicujus 11, 1, 58.
dolor artuum 11, 3, 129. non injuſtus 11, 1, 68. recens 6, 2, 26. dolorem ſuum in audientes transfundere 11, 1, 54.
domine 6, 3, 100.

dominari affectus per omnem cauſſam, in ingreſſu ac fine, oſtendimus 8, *pro.* 7. in affectibus 2, 5, 8. in judiciis 6, 2, 4. dominatur una actio in dicendo 11, 3, 7. oratio in aliqua re 6, 4, 4. *add.* 8, 3, 62. vultus maxime 11, 3, 72.
Domitia 6, 1, 50. Paſſieni 6, 3, 74.
Domitius Afer: *vid.* Ind. II.
——— L. 4, 2, 17.
Domitianus Auguſtus 4, *pro.* 2. - fororis nepotes *qui?* *ibid. n.*
domus: domi corrumpuntur mores 1, 2, 4. habere magiſtrum 1, 2, 11. *vid.* afferre domo.
domeſticus præceptor 1, 2, 4. domeſticum exemplum 9, 3, 73.
donum providentiæ 10, 1, 109.
donare aliquem aliqua re 2, 20, 3. 6, 3, 79. - nomine 12, 1, 24. aliquid nomine 8, 5, 12. jurijurando alieno ſuum 5, 2, 4. et concedere quæſtiones 7, 1, 18. donata civitate oratio 8, 1, *fin.* donatum imperium 10, 1, 91.
Dorica dicta 8, 3, 59.
dormitare 10, 1, 24. 12, 1, 22.
Doryphorus 5, 12, 21. *v. n.*
dua, barbariſmus 1, 5, 15. duapondo ab omnibus dictum eſt *ibid. v. n.*
dualis numerus *an* apud Latinos? 1, 5, 42.
dubium 7, 2, 52. dubia *ſubaud. vocabula* 1, 6, 38. verba 9, 2, 69. in dubiis habere aliquid 1, 7, 1.
dubie: nec dubie 2, 14, 2.
dubitare 6, 1, 3. de aliqua re, an 9, 3, 93. dubito an 9, 3, 65. poſſe fieri 9, 3, 34. dubitantibus ſimiles 11, 2, 47.
dubitatio 9, 2, 19. utilitatis 1, 10, 28. *figura* 9, 3, 88. dubitationis motus 11, 3, 71.
ducere *pro educere* 5, 10, 21. *n. de carmine* 8, 2, 9. *n.* affectus 9, 1, 20. aliquem aliquo 8, *pro.* 3. - longe nimium 5, 9, 14. - longius 1, 12, 19. - per gradus ad aliquid 5, 7, 20. - in aliquid 4, 1, 37. aliquid ab aliquo 2, 15, 35. - ab aliqua re 6, 3, 52. - ex loco aliquo 6, 3, 46. - in dubium 5, 10, 118. - in probationem 5, 12, 2. - per ἐγκαυσία 7, 2, 33. - pro ſe 7, 2, 54. animos 5, 11, 19. - in rem præſentem 6, 1, 31. - naturali voluptate 12, 10, 74. argumentum ex aliquo 6, 1, 4. - ex aliqua re 3, 6, 102. 4, 2, 100. 5, 10, 90. 5, 11, 9. - ex natura 5, 7, 33. argumenta ab aliqua re 5, 10, 94. *ſeq.* - ex aliqua re 2, 10, 14. - in aliquid 7, 2, 16. auditorem in motus 9, 4, 10. benevolentiam a perſonis 4, 1, 6. claſſem 1, 2, 24. colaphum alicui 6, 3, 83. colorem 10, 1, 59. comparationem via aliqua 7, 2, 22. conſilia in pejus 2, 16, 2. errorem ad meliora 12, 1, 26. exemplum ex aliqua re 5, 7, 28. exercitum 12, 9, 2. exordium 3, 8, 8. *ſeq.* 4, 1, 6. fidem ex priore parte in ſequentem 4, 5, 17. formas cera 10, 5, 9. humeros ad occipitium 11, 3, 160. id quod incertum eſt ex eo quod ſcriptum eſt 7, 8, 3. *conf. ibid.* 6. initium ex aliqua re 1, 9, 3. judicem in aliquid 11, 1, 2. laminam 2, 4, 7. primas lineas 2, 6, 2. materiam dicendi quo velis 5, 13, 42. memoriam ſerie ſua 11, 2, 39. moras 4, 2, 58. nefas 12, 2, 26. nomen ab aliqua re 5, 10, 6. - ex aliqua re 9, 1, 1. opus 10, 3, 18. orationem ex aliqua re 6, 2, 17. - latius 7, 3, 15. orbem 11, 3, 118. ordinem 5, 14, 19. - lentum profectionis 4, 2, 58. - per aliquid 10, 1, 85. originem aliunde 1, 6, 38. os 9, 3, 101. pejus 1, 3, 2. piſcem mari 5, 10, 21. prolem 8, 3, 26. quæſtionem ex perſona alicujus 7, 1, 54. rationem in utramque partem 5, 10, 72. ridicula ex quibuſdam rebus 6, 3, 101. ſaxa ſilvaſque 1, 10, 9. ſententiam ratione aliqua 5, 10, 79. ſententias ex quæſtionibus 4, 1, 24. ſimilitudines ex rebus aliquibus 5, 13, 23. ſinum oblique velut balteum 11, 3, 140. *de toga.* ſtilum per literarum velut ſulcos 1, 1, 27. vaſa e luto 2, 17, 3. virtutes falſa et impropria 12, 10, 42. vitem in ſummum ſolum 10, 7, 28. vitia vocabula quædam 1, 5, 18. urbanitatem ex hiſtoria 6, 3, 98. duci a contrario 4, 1, 14. a natura rei in aliquid 6, 2, 24. a longinqua ſimilitudine 8, 6, 17. amore quodam operis 12, 11, 5.

auctoritate 4, 1, 12. compendio 2, 13, 16. cupiditate gloriæ 7, 2, 24. - novitatis 9, 1, 18. dignum venia aut laude 1, 5, 11. ex Græco, ex vocibus avium 1, 6, 37, *de vocabulis. add.* 2, 14, *prin.* experimentis 3, 8, 36. in advocationem 12, 7, 4. in argumentum alicujus rei 5, 10, 26. in controverſias 3, 8, 52. in diverſum 12, 2, 15. jucunditate aliqua lectionis 3, 1, 3. laude 5, 12, 22. natura ad aliquid 9, 4, 10. - ſola mentis in aliquid 10, 2, 5. occaſione dicendi 5, 13, 31. officio aliquo 12, 1, 12. - communi humanitatis 12, 11, 5. per caſus 1, 5, 58. - omnia 1, 6, 12. præmio ad aliquid 12, 7, 3. ratione aliqua 7, 2, 44. - in perſuaſionem 4, 1, 63. ſerie rerum 10, 7, 6. ſpecie nitoris 8, 2, 17. voluptate 11, 3, 60. - ad fidem 4, 2, 119. ducit nos conſuetudo 4, 2, 28. ratio ad aliquid 12, 1, 34. ducunt nubilum oculi 11, 3, 75. plurimæ eodem viæ ducunt 10, 5, 7. ducitur dicacitas a dicendo 6, 3, 21. *conf.* 3, 7, 1. eloquentia præſenti fructu laudis opinioniſque 10, 7, 17. via 3, 7, 15. dicta ducuntur ex locis 6, 3, 36 *et* 46. per quot pedes longitudo ducetur 1, 10, 44. ductum a Græco 1, 6, 13. e Gallia 1, 5, 8. verbum a verbo 1, 6, 28. ductæ flumine orationis aures 9, 4, 61. ducta ex locis 2, 17, 16.

ductus literarum 1, 1, 25. 10, 2, 2. *de oratione* 9, 4, 30. *v. n.* rei credibilis 4, 2, 53. ſequi 1, 1, 27. 10, 2, 2.

ductare exercitus 8, 3, 44.

Duellum *pro* Bellum 1, 4, 15.

Duellii *pro* Bellii 1, 4, 15.

dulcis *auctor* 10, 1, 73 *et* 77. - magis eloquendo 12, 10, 44. - ſententiis 12, 10, 60. comes ſecretorum, grammatice 1, 4, 5. fructus 12, 6, 3. ſonus, non exprobrans 11, 3, 17. *vid.* vox. dulces egreſſiones 11, 3, 164. dulce carmen 12, 10, 33. muſtum 8, 2, 10. dulcia vitia 10, 1, 129. dulcior melle ſermo 12, 10, 64. dulcius genus 9, 4, 143.

dulciter canere 1, 10, 24. dictum 9, 4, 14.

dulcedo 1, 12, 19.

dum *pro quoad, adeo* 9, 3, 16. dum ſit aliquid 1, 12, 17. *i. dummodo v. n.* dum eatenus 1, 11, *prin.* dum tamen intelligatur 1, 1, 11. nihil dum 1, 1, 36.

dumi 5, 11, 24.

dumoſus 5, 13, 2. *n.*

duntaxat 1, 4, 20. 2, 10, 2. 3, 8, 10. 11, 3, 156.

duodecim ſigna 11, 2, 22. tabulæ 1, 6, 11. 5, 14, 18.

duplex intellectus verborum 1, 5, 2. metus 6, 2, 21. opera 10, 4, 1. virtus memoriæ 1, 3, 1. duplici via effici 1, 6, 4. duplices mercedes 2, 3, 3. duplicia judicia 11, 1, 78. verba 9, 2, 69.

dupliciter peccare 1, 5, 23.

duplicare materiam 2, 4, 21. duplicari 6, 1, 23. 8, 6, 12.

duplum virium 8, 6, 42.

durus 8, *pro.* 26. homo 8, 6, 6. dura compoſitio 9, 4, 142. interpretatio 2, 14, 2. propoſitio 4, 5, 5. prima fronte quæſtio 7, 1, 56. ſyllaba 12, 10, 30. vox 11, 3, 15 *et* 32. durum eſt dicere 9, 2, 92. caput 6, 3, 83. iter 12, 11, 11. dura 5, 12, 18. admodum 8, 3, 33. verba 1, 5, 72. *conf.* 8, 3, 32. *ſeq.* durior cauſſa 4, 1, 25. memoria 11, 2, 48. facta natura 11, 1, 70. *ſcriptor* 10, 1, 93. ſonus 12, 10, 27. duriores ad pleraque facit robur animos 1, 1, 22. duriora in ſtatuis 12, 10, 7. duriſſimæ leges 1, 10, 15.

durare 4, *pro. extr.* diutius 1, 7, 15. in ſudata veſte 11, 3, 23. ultra pœnam abdicationis 9, 2, 88. durari ad plagas 1, 3, 14. durat ad nos uſque 1, 5, 21. hæc differentia apud plurimos 7, 10, 4. ſapor 1, 1, 5. durant figuræ pertinaciſſime 1, 1, 13. ſeriem verborum ultra quam ſpiritus durare poſſit extendere 8, 2, 17. dura anime 9, 2, 91. durantur vitia inemendabili pravitate 1, 1, 37. durati muria piſces 8, 2, 3.

dureſcere lectione antiquorum 2, 5, 21. dureſcit articulus 10, 5, 16.

dux, qui competitorem patrem in ſuffragiis vicerat *&c.* 7, 1, 29. *ſeqq.* falſus 12, 2, 20. naturam ducem ſequi 7, 1, 40. utilis 12, 1, 43. duces ſectarum 5, 13, 59.

δυϊνὸς numerus 1, 5, 42.

δύναμις 2, 15, 3. 5, 10, 33.

δυνατὸν 3, 8, 25.
δυσπαρακολούθητον 4, 1, 40.

E.

E cum I aliquando junctum 1, 7, 15. pro I positum 1, 4, 17. litera plenior est quam I 9, 4, 34. E et O terminata verba in infinito producuntur 1, 6, 7. E et S literis finita nomina in genitivis nunquam in *ris* syllaba terminantur 1, 6, 14. *conf.* M.
e contrario dici 6, 4, 10. fico se suspendere 6, 3, 88. portu egredi 10, 7, 23.
eatenus qua 1, 11, *prin.*
ebur 1, 6, 22. *seqq.* artifex in ebore 12, 10, 9.
eborea oppida 6, 3, 61.
eburneæ literarum formæ 1, 1, 26.
ebrietas 7, 2, 40. ebrietatis vitia 1, 11, 2.
edere *i. cibum capere:* non ut edam vivo, sed ut vivam edo 9, 3, 85. esse 11, 3, 136.
edere *i. vulgare &c.* 9, 4, 74. aliquid in exemplum 12, 10, 50. locum 4, 2, 98. opus 10, 1, 54. tempus 4, 2, 98. vagitum 1, 1, 21. viros præstantissimos 12, 2, 25. eduntur secundum naturam homines, corpora 1, 1, 2.
editio 12, 10, 55. Homeri 5, 11, 40. editionis honor *pro.* 7.
edisscere 11, 2, *per tot.* aliquid 11, 2, 21. - ad verbum 11, 2, 44. - per partes 11, 2, 27. dicta clarorum virorum 1, 1, 36. interpretationem linguæ secretioris 1, 1, 35. libellum artis 2, 13, 15. locos electos 1, 1, 36. orationem prosam 11, 2, 39. *scriptorem* 10, 1, 105. tacite 11, 2, 33. versus *ibid.* 39. edisscendi causa *ibid.* 10. labor *ibid.* 20. edisscens 1, 2, 12. 11, 2, 46.
educari inter aliquos 1, 1, 7. educatur orator in scholis 9, 2, 81. educans avia 6, *pro.* 8. educandus orator alicui traditur *pro.* 5.
educator 7, 1, 14.
educatio corporum mox etiam fortissimorum a lacte cunisque initium ducit 1, 1, 21.
educere in jus ex domo non liceat 7, 8, 6.
effeminare res 8, *pro.* 20. effeminatus sexus 5, 12, 19. effeminata compositio 9, 4, 142. lectio plasmate effeminata 1, 8, 2. levitas 8, 3, 7. munice 1, 10, 31. *conf.* vox.
efferre aliquid, *pro eloqui* 9, 3, 7. 11, 3, 2. - horride atque incomposite 10, 2, 17. elocutionem 8, 3, 40. lumen orandi 11, 2, 7. pluralia singulariter 1, 5, 16. prædas 8, 3, 69. sensum verbis 9, 4, 13. syllabam varie 1, 7, 18. virtutes ex se ipso 10, 1, 109. elatus non supra modum *orator* 12, 10, 39. abunde spiritus 10, 1, 104. elati modi 11, 3, 17. elatum 6, 2, 19. elatior gestus 11, 3, 134. vis ingenii 10, 1, 44.
elate canere grandia 1, 10, 24.
efficere aliquem 12, 10, 9, *de statuariis.* - felicem 6, *pro.* 5. aliquid 5, 10, 15. 6, 5, 2. 7, 1, 5. 8, 6, 40. - certum, justum 5, 14, 16. - dicendo 12, 10, 44. - fingendo pingendove 5, 12, 21. - in animo alicujus 8, *pro.* 32. - per aliquid 4, 2, 33. 5, 10, 11. 7, 1, 5. artem 3, 2, 3. colon 9, 4, 78. figuram 9, 3, 50. literas parum 1, 11, 4. mœrorem 2, 13, 13. *se pingendo.* mundum 7, 2, 2. nomen aliquod deforme ex syllabis 9, 4, 33. oratorem 1, 10, 2. 10, 1, 3. orbem 1, 10, 41. - doctrinæ 1, 10, 1. plus eo quem sequeris 10, 2, 7. plus aut minus 1, 1, 2. quod dicis 4, 2, 79. - honestum fit, in animo suo 11, 1, 35. - intendis 1, 10, 49. 9, 1, 21. - proposueris 5, 14, 24. *conf.* 8, 3, 88. 11, 1, 35. scelus 7, 2, 42. sententiam 4, 1, 77. sonum 12, 10, 30. summam 4, 2, 40. tantum 1, 1, 17. verba 11, 3, 81 *et* 152. verum 4, 3, 6. ne 3, 6, 102. quo 4, 2, 33. ut 12, 10, 57. affectus si nihil efficit 6, 1, 44. cælatura auro, argento, ære, ferro opera efficit 2, 21, 9. quantum in studiis jam effecerit 2, 1, 7. aliquas dicendi virtutes, quo minus deceant, effici conditione causarum 11, 1, 48. nihil magnum effici cito natura voluit 10, 3, 4. ad efficiendum potentiora 6, 1, 26. efficiens idem sententia 5, 10, 79. verba plus efficientia 10, 1, 6. effecta contentio ex statu 3, 11, 18. diligenter materia 10, 5, 23. in suo genere satis effectum 8, 3, 88. effecta 5, 13, 34. 6, 3, 66.

effector dicendi 10, 3, 1.
effectus 2, 18, 2. inter se contrarii 1, 10, 6. litera alius similis effectu specieque 1, 4, 9.
effectiva ars 2, 18, 5.
efficacius ad aliquid 6, 1, 41.
efficaciter 5, 13, 25.
effingere affectus arte 11, 3, 62. aliquem 6, 2, 17. copiam, jucunditatem, vim alterius 10, 1, 108. eloquentiam 1, 2, 26. imaginem dicendo 6, 1, 28. oratorem 5, 12, 21. quæ discis 1, 3, 1. quæ legisti, mire 10, 2, 13. status quosdam 11, 3, 89. verba imitando 1, 1, 4. vitia 1, 11, 2. efficta 2, 13, 9.
effigies muta 6, 1, 32. deorum atque heroum 12, 10, 5.
efflagitare convicio, ut *Ep. ad Tryphon. prin.* aliquem cum convicio 4, 5, 10. efflagitantur libri *Ep. ad Tryphon.* 3.
efflanda litera inter discrimina dentium 12, 10, 29.
efflorescere 12, 10, 11.
effluit cito memoria 11, 2, 44. sermo 9, 4, 3. effluunt figuræ ex summis corporibus 10, 2, 15. effluunt rudia, fortuita 10, 3, 20.
effossa altius terra 10, 3, 2.
effrenata cupiditas 8, 6, 41. effrenatior iracundia 9, 2, 3.
effugere aliquem 12, 8, 8. aliquid 1, 6, 14. cavillationem 1, 5, 38. cruciatus 6, *pro.* 6. moras 4, 2, 111. nomen aliquod 9, 3, 4. satietatem 9, 3, 27. suspicionem 4, 2, 126. tædium 4, 2, 22 *et* 118. nulla me velim syllaba effugiat 11, 2, 45. effugiendæ repetitionis gratia 10, 1, 7.
effulget aliquid inter dicendum 10, 6, 5.
effundere affectus 4, 1, 28. procellam eloquentiæ 11, 3, 158. spiritum immoderate 11, 3, 63. - per nares 11, 3, 56. effundi 10, 1, 62. subito 10, 7, 7. *de verbis.* effundunt se semina 1, 3, 5. quicquid effuderint 2, 2, 10. *conf.* 10, 3, 17. effunditur sanguis in ruborem 11, 3, 78. effusus pro copioso 2, 12, 4. in aliquo laudando 2, 2, 6. effusa ex tempore 11, 2, 39. effusior cultus 3, 8, 58.
ἐγκαίνια 7, 2, 33.
ἐγκωμιαστικὸν genus 3, 4, 13.
ἐγκύκλιος παιδεία 1, 10, 1.
egere calcaribus 10, 1, 74. doctoribus 12, 2, 2. ope alicujus alterius 12, 11, 21. ratione 12, 1, 2. res eget interpretatione 1, 6, 29.
egestas turpis, apud Virgilium 8, 6, 41.
Egeria Numæ 2, 4, 19.
egerere vocem per nares 11, 3, 16.
ego vero 2, 3, 7.
egredi 4, 3, 15. annum quintum 6, *pro.* 6. e portu 10, 7, 23. extra præscriptum 1, 1, 27. modum 8, 6, 16. 9, 4, 146. scholam 5, 10, 96.
egressus 4, 3, 12.
egressio, egressiones 3, 9, 4. 4, 3, 12 *et* 15. 11, 3, 64. egressiones fere lenes, dulces, remissæ 11, 3, 164.
egregius *in philosophia* Brutus 10, 1, 123.
εἰκὼν 5, 11, 24.
εἰκότα, *quæ?* 5, 9, 8. 5, 10, 15.
ejicere verba fingultantium modo 10, 7, 10. ejectus vomitus 11, 3, 27.
εἴρων Socrates 9, 2, 46.
εἰρωνία, *quid?* 6, 2, 15. *quæ figura?* 9, 2, 44. *seqq.*
ἤθεσι, qua de causa dicantur? 1, 6, 36.
ἐκβάσεις 5, 10, 86.
ἔκλειψις 8, 6, 21.
elabi 2, 15, 8. 10, 3, *fin.* ex confessione urbane 2, 11, 2. ex crimine 3, 6, 83. joco, risu 6, 3, 10. elapsi alicui libri 3, 1, 20.
elaborare alicui docendo 12, 11, 22. aliquid 6, 3, 68. circa aliquid 8, *pro.* 15. facere 3, 8, 58. in aliquid 2, 8, 8. in aliqua re 5, 10, 119. in hoc 12, 1, 31. nihil ultra verborum proprietatem 12, 10, 43. elaborata magis pars 9, 4, 1. elaboratum 2, 13, 10. compositione 8, 3, 12. nihil arcessiti et elaborati 12, 10, 40. elaborata 10, 7, 32. quam nos poterimus elaborata *pro.* 8. figuris et numeris verba 11, 1, 2.
elatus &c. *vid. sub* efferre.
elect. *vid. sub* eligere.
elegans 7, 3, 18. *auctor* 10, 1, 78. *add. ibid.* 87. ingenium 5, 13, 48. elegantiora 6, 3, 57. elegantissimum illud Græcum 8, 3, 37. elegantissima scripta 10, 1, 99.
elegantia actoris 11, 3, 184. exculta 6, 3, 20. figurarum 12, 9, 6. sermonis mira 10, 1, 114. Socraticorum 10, 1, 83.

elegia 10, 1, 58 *et* 93. quæ amat, amovenda 1, 8, 6.
ἐλεγκτικοὶ 2, 15, 26.
elementa 3, 3, 13. 3, 6, 23. *seqq.* grammatices 1, 4, 6. ipsa 1, 1, 24. prima 1, 1, 35. - apud rhetorem *pro.* 21. - literarum 1, 1, 23. elementorum molestiæ 2, 3, 1.
elevare 6, 3, 72 *et* 75. *seqq.* 9, 3, 28. aliquid 4, 1, 38. 6, 3, 23. 6, 4, 10. 8, 4, 19. - verbis 4, 2, 77. auctoritatem beneficii 12, 7, 8. crimen 7, 2, 40. invidiam 5, 13, 40. testimonia 5, 7, 5. verba elevant 11, 3, 176.
elevatio 9, 2, 50.
elicere responsum 5, 7, 20.
elidere sententias 2, 11, 7. *v. n.* elisa vox 11, 3, 51.
eligere aliquid 7, 9, 9. nutrices 1, 1, 3. præceptorem 1, 2, 5. scholas 1, 2, 16. verba 10, 1, 4. unum e duobus 12, 9, 6. electi loci 1, 1, 36. 2, 7, 2. electa ediscere 1, 11, 14. verba 9, 4, 58.
electio facilis optimorum 10, 1, 6. verborum 1, 12, 4. vocum singularum 10, 7, 14.
elimare aliquid 2, 7, 5.
eliminat gradus 8, 3, 31.
ἔλλειψις 1, 5, 40.
ellipsis pronominis Is 6, 3, 13. *n.*
elogium 7, 4, 20.
eloqui 6, 5, 2. *quid?* 8, *pro.* 15. aliquid præstantissime 12, 2, 9. efficaciter 5, 13, 25. parum 3, 6, 4. eloquuntur verba 8, 2, 11. eloquendi facultas 10, 1, 69 *et* 81. forma 9, 3, 24. præcepta 10, 1, *prin.* ratio 2, 5, 9. 12, 10, 27. judicium in eloquendo ac modus 8, *pro.* 17.
eloquens *quis?* 8, *pro.* 13. *conf.* 12, 1, 21. Asianus, Atticus 12, 10, 1. senator Cato 11, 1, 36. vir 12, 10, 43. eloquentior 12, 6, 6. eloquentissimi proprium 8, *pro.* 13.
eloquentia oratoris *est* 8, *pro.* 14. simulari non potest 12, 3, *extr.* quædam corporis 11, 3, 1. Galliarum 10, 3, 13. manus *pro.* 4. naturæ 12, 10, 44. locuples 5, 14, 30. naturalis 10, 1, 43. 12, 10, 40. robusta 10, 1, 2. solida *ibid.* speciosa 5, 14, 30. *vid.* brevis. favorabilis. propria. eloquentiæ corpus 10, 1, 87. 12, 2, 9. *summa manus pro.* 4. *n.* nomen eloquentiæ habetur Cicero 10, 1, 112. Romanæ princeps 8, 6, 30. *quid difficillimum* in eloquentia? 4, 2, 38.
elocutio 2, 5, 21. 6, 3, 36. 8, 1, *per tot.* argumenti 5, 14, *init.* translucida, versicolor 8, *pro.* 26. elocutionis genere constare 11, 1, 7. vis 10, 1, 60.
elocutoria 2, 14, 2.
elocutrix 2, 14, 2.
elucere clarius in operibus 12, 1, 26. proprio lumine 8, 6, 4. elucet spes 1, 1, 2. utilitas clarissime 9, 1, 19.
eludere 9, 2, 58 *et* 59. aliquid 5, 13, 23 *et* 27. 6, 3, 23. 12, 10, 25. - leviter 4, 5, 24. factum venuste 4, 13, 48. flexu 9, 2, 78. fluctus 5, 14, 34. probationes adversas 4, 1, 48. ridiculum ridiculo 6, 3, 79. eludi ambiguitate sententiæ 9, 2, 68.
eluere colores lanarum 1, 1, 5. probationes adversas 4, 1, 48. *n.* vitia 2, 3, 2.
emanat animus per oculos maxime 11, 3, 75.
emancipatio intervenit 11, 1, 65.
emblemata 2, 4, 27.
emendare 1, 6, 19. 9, 4, 74. ætatem 2, 4, 14. aliquid pluribus verbis 7, 9, 12. negligentiam 1, 3, 15. 6, 5, 7. numeros 10, 3, 17. pigritiam 10, 3, 32. testamentum 7, 6, 11. verba 10, 3, 17. vitium 9, 4, 70. 11, 3, 130. 12, 7, 2. urbem judiciis *pro.* 10. emendari ab aliquo 11, 1, 77. pœnitentia 4, 1, 45. emendatus satis 11, 1, 81. emendata vocum explanatio 1, 5, 33. lectio 1, 4, 3. oratio 1, 5, 1. 11, 3, 30. pronuntiatio 11, 3, 30. velocitas 1, 1, 33. emendata 1, 6, 30. emendatissimi libri *Ep. ad Tryphon. extr.*
emendate dicere 8, 3, 1. loqui 1, 5, 1. 1, 7, 32.
emendatio 9, 2, 17. malorum 5, 10, 73. verbi 1, 5, 34. verecundiæ 12, 5, 4. emendationis severitas 2, 4, 10. *de emendatione scriptorum vid.* 10, 4.
ementiens superjectio 8, 6, 67.
emere morte immortalitatem 9, 3, 71.
emereri favorem 4, 1, 2. judicium hominum 4, *pro. init.*

emicant inter fumum ſcintillæ 8, 5, 29. emicavit 1, 6, 17.
eminere 8, 5, 26. in aliqua re 8, 3, 64. inter æquales 12, 5, 5. virtutibus 3, 8, 65. eminet in utroque Cicero 11, 1, 93. eminent magis affectus in probatione 11, 1, 56. eminens fuco color 8, 3, 6. in omnibus *orator* 12, 10, 12. ingenium 6, *pro.* 1. eminentia 8, 5, 29. eminentiora 10, 1, 86. 11, 3, 46. eminentiſſimus 8, 2, 7. Græcorum 9, 4, 79. virtute 10, 1, 46. rhetor 2, 3, *prin.* eminentiſſimi auctores 1, 2, 2. 1, 10, 10. 10, 1, 45.
emittere actionem 7, 2, 24. aliquid 10, 7, 11. - faucibus 11, 3, 56. haſtam 9, 4, 8. humorem corruptum 2, 10, 6. jaculum, pilum, ſudem 8, 2, 5. librum 6, *pro.* 3. libros *Ep. ad Typhon.* 1. verba 10, 1, 10. voces per vinum, ſomnum, dementiam 5, 7, 36.
emori 12, 10, 75. emoritur ſpes ætate 1, 1, 2.
ἐμφασις, *quid?* 8, 3, 83. 8, 4, 26. 9, 2, 3.
emphaſis 6, 3, 69. 8, 2, 11. 8, 3, 86. ſchema 9, 2, 63. *v. n.*
emugire omnia 2, 12, 9.
emunctæ Attici 12, 10, 17.
emunctio frequens 11, 3, 80.
emutare dicta in perverſum 8, 2, 19.
ἐναντίωσις, *figura* 9, 2, 106. 9, 3, 90.
ἐνέργεια 4, 2, 63. 8, 3, 61. *quid?* 6, 2, 32.
enarrare poemata 1, 2, 14. ſupra quam enarrari poteſt 10, 1, 101.
enarrabilis motus 6, 3, 6. vix enarrabilis fœditas 12, 10, 76.
enarratio hiſtoriarum 1, 8, 18. poetarum 1, 4, 1. 2, 5, 1.
enaſci in ara 6, 3, 77.
ἔνδοξον 4, 1, 40.
ἐνέργεια, *quid?* 8, 3, 89.
enervis compoſitio 9, 4, 142.
enim *abrupte poſitum* 6, 3, 63 *et* 77. *v. n.* ſed enim 7, 1, 49.
enimvero 1, 8, 16. 3, 8, 51. 9, 3, 14. *v. n.* 9, 4, 118.
enitere 8, 5, 29.
enitefcit cultus 2, 5, 23. facundia 10, 5, 14. enitefcunt oculi hilaritate 11, 3, 75.
eniti iterum 7, 10, 14. enixa duos filios 6, *pro.* 4.
enormis toga 11, 3, 139.
enormitas 9, 4, 27.
enotare verbum literis 1, 7, 27.
ens 8, 3, 33. entia 2, 14, 2.
enſis *et* gladius *idem ſignificant* 10, 1, 11. *Virgilio familiaris vox pro gladio ibid. n.*
ἔντεχνος 5, 1, 1.
ἐνθύμημα, *quid?* 5, 10, 1. *figura* 9, 2, 107. 12, 10, 51.
enthymema 5, 10, 1. *ſeqq.* 5, 14, *init.* 5, 14, 24. *quid?* 8, 5, 9. ſyllogiſmus oratorius 5, 14, 24. - rhetoricus 1, 10, 37. 9, 4, 57. enthymematis pars 8, 5, 4. enthymemata 11, 1, 52. κατ' αἰτίασιν 9, 2, 106. corrotundare 11, 3, 102.
enumerare aliquid 6, 1, 2.
enumeratio 5, 14, 11. *quid?* 6, 1, 1. *ſeqq.* probationum 6, 1, 36. propoſitionum 4, 5, *init.*
enuntiare aliquid 1, 5, 27. - circuitu 12, 10, 16. cogitationem 9, 1, 16. *add. ibid.* 19. literas 1, 5, 18. *conf.* 1, 7, 28. - ſuis quaſque ſonis 1, 11, 4. obſcena nudis nominibus 8, 3, 38. quædam velut ſoluta 11, 2, 47. res clare atque ut cerni videantur 8, 3, 62. ſecundum naturam 2, 5, 11. voluntatem 3, 3, 1.
enuntiatio 7, 3, 2. rei cujuſque ſimplex 9, 1, 23.
enuntiatrix 2, 15, 21.
enutrire ingenium indulgentia 8, *pro.* 2.
eo: *vid.* ire.
eo *ab* is: hoc eo non omiſi, quod &c. 1, 7, 10. *add.* 4, 2, 80 *et* 119. 7, 1, 37. 10, 1, 129. 12, 1, 1, &c.
ἐπαγόμενα 5, 10, 75.
ἐπαγωγὴ, *quid?* 5, 10, 73. ἐπαγωγικὴ 5, 11, 2.
ἐπανακλώθησις, *figura* 9, 2, 103.
ἐπανάληψις, *quid?* 8, 3, 51.
ἐπάνοδος, *figura* 9, 3, 35. *conf. ibid.* 97.
ἐπεξεργασία, *quid?* 8, 3, 88.
Ephorus: *vid.* Ind. II.
ἐπιχείρημα, *quid?* 5, 10, 1. *ſeqq. figura* 9, 2, 107. ἐπιχειρήματα 4, 4, 1. 5, 11, 2.
epicherema 5, 10, 2. *ſeqq.* 5, 14, 13. *ſeq.* 9, 2, 107. epicheremata initium aut clauſula 8, 5, 4. partes 5, 14, 6.
Ἐπίκληρος, *comœdia Menandri* 10, 1, 70.
epicœnum 1, 6, 12. epicœna 1, 4, 24.

epicum carmen 10, 1, 62.
ἐπιδεικτικὸν genus 2, 10, 12. 3, 4, 13. *ſeq.* ἐπιδεικτικοὶ panegyrici 3, 4, 14.
ἐπιδιήγησις 4, 2, 128.
Epicurus: *vid.* Ind. II. *de ejus* figuris 10, 2, 15.
Epicureus 6, 3, 78. 10, 1, 124.
epigramma 8, 3, 29.
epilogus 11, 3, 152. epilogi 6, 1, 37. 7, 2, 56. 10, 1, 107. epilogi genus unum 6, 1, 7.
ἐπίλογοι μερικοὶ 6, 1, 55.
epiphonema *quid?* 8, 5, 11. epiphonemata 11, 1, 52.
epirhedium 1, 5, 68.
epiſtolæ ſecretæ et familiares 1, 1, 29.
ἐπιτάφιοι 3, 4, 5.
epithalamium 9, 3, 16.
ἐπίθετον, *quid?* 8, 6, 39.
epitheton 8, 2, 10. 8, 3, 20. 8, 6, 29. nonnullis figura eſt 9, 1, 3 *et* 6.
epitogium 1, 5, 68.
Ἐπιτρέποντες, *comœdia Menandri* 10, 1, 70.
epodos 10, 1, 96.
epota pars potionis 7, 2, 17. *conf. ibid.* 25.
eques Romanus 6, 3, 63 *et* 74. equitis Romani eſſe filium 11, 1, 28.
equus *definitur* 7, 3, 3 *et* 24. decentior, velocior 8, 3, 10. equi gignuntur ad curſum 1, 1, 1. equos, equum ſcribere 12, 10, 30.
erigere digitum 11, 3, 120. orationem vi ſuperlationum 12, 10, 62. ſe ad imitationem 2, 3, 10. - contumacius 6, *pro.* 15. erigi in digitos 2, 3, 8. in ungues 11, 3, 120. erecta circa ſtudia mens 1, 3, 10. vox 11, 3, 175. - totis viribus erecta 11, 3, 63. erectum genus eloquentiæ 11, 1, 31. erectum quiddam habet mens noſtra 11, 1, 16. ſupercilium 11, 3, 74. erectior ad agendum 9, 4, 12. vultus 11, 3, 134. erectius aliquid 11, 3, 48.
eripere aliquem 6, 1, 35. 6, 5, 10. - de ſervitute 9, 3, 84. erepta mihi filiorum matre 6, *pro.* 4. erepti 1, 5, 69.
errare 6, 5, 7. 7, *pro.* 3. 12, 2, 20. in alteram partem 10, 1, 26. in rerum ordine 11, 2, 36. in uno verbo 7, 3, 17. verbis, *quid?* 12, 10, 64. errans nocte in ignotis locis 7, *pro.* 3. adverſarius 6, 4, 17.
error alienatæ mentis 6, *pro.* 11. honeſtus 1, 6, 2.
ἔρρυθμον 9, 4, 77.
erubeſcere 11, 1, 22. aliena ſtultitia 6, 4, 8. erubeſcis Cæſarem timere 6, 1, 14.
Erucius Antoniaſter 8, 3, 22.
erudiri ſub magiſtro 2, 17, 33. primis ſaltem literis 1, 10, 35. plane 1, 1, 8. ſermo 8, 6, 24. erudita oratio 8, 3, 17. eruditæ aures 10, 1, 32. eruditior ſermo 12, 2, 3. eruditiſſimus homo 1, 6, 9. quiſque 9, 4, 9. vir Romanorum 10, 1, 95. qui ſtultis videri eruditi volunt, ſtulti eruditis videntur 10, 7, 21. eruditum eſt 6, 3, 98. *conf.* 9, 3, 56. eruditiſſimum longe 9, 2, 97.
erudite: eruditius quærere 1, 5, 36.
eruditio altiſſima 1, 4, 6. mira in aliquo 10, 1, 94. potior in ſcholis quam domi 2, 3, 10. tacita 6, 3, 17. eruditionis gratia 1, 8, 11. eruditionem multam continere 1, 6, 31. quæ ad eruditionem modo pertinent 1, 8, 8.
eruere aliquid 10, 2, 6. 12, 8, 13. - latens ex abdito 9, 2, 64. lumen alicui 6, *pro.* 6. ſenſus 12, 10, 36. vocem 11, 3, 90. eruens coturnicum oculos puer 5, 9, 13. eruenda veritas 12, 9, 3. erutum a ſe prudenter 4, 2, 60.
erumpere ex media oratione 4, 3, *extr.* in affectum 8, 3, 4. in ſonum 11, 3, 51. per obſtantia 12, 9, 5. protinus 11, 3, 157. *ſc. in verba.* erumpit fletus 6, 2, 7. percuſſor ſubitus 6, 2, 31. riſus invitis 6, 3, 9. erumpunt affectus veri naturaliter 11, 3, 61. lacrymæ dolore 11, 3, 75. erupit affectus 9, 2, 64. uſus 1, 5, 20. erumpens affectus 9, 3, 54. indignatione ſpiritus 4, 3, 5. vinum 8, 4, 17. erumpentia vi quadam veritatis verba 9, 2, 76. erupturæ in remp. conſpirationes 12, 7, 2.
eruptio inopinata 6, 4, 14. eruptione pugnare 4, 5, 7. *eruptiones* 6, 4, 14. *n.*
ἐσχηματισμένη oratio 9, 1, 13.
eſſe videtur 9, 4, 73. videatur, in clauſula poſitum 10, 2, 18. *add.* 10, 7, 29. alicui 9, 2, 49. aliqua re longe 2, 15, 4. 8, *pro.* 3.

circa aliquid 8, *pro.* 21. ex aliquibus *i. conſtare* 3, 3, 14. 5, 14, 17. extra aliquid 4, 1, 51. 7, 1, 31. -litem 4, 1, 12. in aliquo 6, *pro.* 3. 6, 1, 15. 9, 2, 49. in animo 10, 1, 45. in legatione 7, 1, 51. in lite 2, 21, 16. in manu alicujus 5, 10, 117. in natura verbi 9, 3, 7. in opere aliquo 2, 7, 2. in operibus 12, 1, 26. in opinione aliqua 3, 6, 62. intra aliqua 6, 3, 37. pro aliquo 7, 2, 47. pro mala cauſſa 4, 1, 37. ſine cicatrice 5, 9, 5. ultra 7, 1, 25. eſt aliquid in aliqua re 5, 8, 3. 6, 2, 24. 9, 4, 65 *et* 84. 11, 3, 52 *et* 137. 12, 10, 42. culpa in his rebus 3, 6, 58. ex cauſſa 4, 1, 27. ex hoc 4, 1, 4. hæc natura in metalepſi 8, 6, 38. probatio in aſſeveratione 4, 2, 94. profectus omnis in audiendo 1, 12, 12. quæſtio ex facto, ex ſcripto 8, *pro.* 10. quod deceat *&c.* 11, 1, 35. *conf.* 11, 1, 33. ſi eſt qui poſſit *&c.* 7, 2, 50. eſto 10, 5, 6.

eſſe inter agendum 11, 3, 136. *i. edere.*

eſſentia 2, 14, 2. 3, 6, 23. 8, 3, 33.

et *amplificans* 2, 16, 7 *et* 18. *v. n. pro quanquam* 2, 5, 19. *v. n. pro quin etiam &c.* 11, 2, 11. *conf.* 12, 10, 44. *pro ſed* 9, 2, 15. et, et, *longe diſtracta* 5, 14, 13. *n.* 6, 3, 40. 9, 4, 72. *v. n.* 11, 1, 46. *ſeqq.* et ceteri 1, 8, 11. et cetera 5, 10, 23. 5, 11, 12. 8, 3, 60 *et* 63. *&c.* et ſic cetera 11, 2, 23. et tu 6, 3, 32.

ἐτυμωσις, *quid?* 9, 3, 12.

ἔθος 6, 2, 8. *ſeqq.*

ἠθικὴ philoſophiæ pars 6, 2, 8.

ethice 2, 21, 3. *quid?* 12, 2, 15.

ethologia, *quid?* 1, 9, 3.

ἠθοποιΐα, *quid?* 9, 2, 58. *conf.* 9, 3, 99.

etiam tenaciſſima 1, 1, 19. *in augendo: ſic*, etiam ultra rudes annos *ibid.* 20. *add.* §. §. *ſeqq. et ſæpius.* deridere 11, 1, 22. *ſicut εἶτα apud Græcos. v. n.* etiam pridem 2, 12, 12. etiam probabit fortaſſe 2, 3, 11.

etymologia 1, 6, 1 *et* 28. *ſeqq. et* 38. 5, 10, 55. 7, 3, 25.

evadere 8, 3, 79. *n.* orator 8, 3, 79. aliquid 12, 10, 79. in cacumina 1, 2, 26. in infinitum 2, 17, 16. in ſummum 12, 11, 30. quo velis *pro.* 20.

evagari 3, 6, 3. 3, 11, 25. hactenus 2, 4, 32.

evaleſcit natura 2, 8, 5. *conf.* 10, 2, 10. evaluit 8, 6, 33. 9, 3, 13.

evaneſcere 12, 10, 75. evaneſcit imago 6, 1, 28. evanuerunt hæc jam inter ipſas ineptias 1, 7, 6.

Euathlus 3, 1, 10.

evehi confragoſis atque aſperis 6, 1, 52.

eventus joci 6, 3, 79. fallit aliquem 12, 8, *fin.* eventis 5, 10, 94.

everberare os oculoſque 2, 4, 18.

evertere aliquid 7, 2, 12. 7, 3, 23. remp. 8, 2, 9.

everſor Carthaginis et Numantiæ, pro Scipione 8, 6, 30. *add. ibid.* 43.

everſio templorum 5, 10, 97. everſionis deſcriptio 8, 3, 67. *ſeqq.*

evidens probatio 5, 10, 7. evidentior figura 9, 2, 52. evidentiſſimum 4, 2, 65.

evidentia 4, 2, 63. *ſeq.* 6, 2, 32. 8, 3, 61. 9, 2, 40.

evincentia vitia 8, 3, 45.

evitare aliquid 6, 3, 32. tædium narrandi 10, 1, 31. verba 9, 4, 145.

evocare aliquem 12, 8, 9. *v. n.* -præmiis 1, 1, 20. ictum adverſarii 5, 13, 54. judicem in quæſtionem 6, 4, 20. teſtem 5, 7, 16.

evolvere auctores penitus 12, 2, 9. cauſſas 6, 3, 86. rem 6, 4, 20. volumina 2, 15, 24.

εὐφυντασίωτος 6, 2, 30.

Euripus 8, 6, 49.

Europæ 1, 5, 17.

εὐρυθμία 1, 10, 26.

Euthia 1, 5, 61.

ex *in compoſitis* 1, 7, 4. abundanti 4, 5, 15. 5, 6, 2. 8, 3, 88. actu aliquo, *i. poſt* 6, 2, 35. adverſo 5, *pro.* 2. 6, 4, 13. alea redemtus 6, 3, 72. ancipiti 8, 2, 20. arte geſtus 11, 3, 102. aſſe 7, 1, 20. cauſſa eſt, *i. juvat* 4, 1, 27. contrario 6, 1, 16. differentia 12, 10, 70. diverſo 4, 1, 29 *et* 42. 5, 10, 64. 6, 3, 81. - ponere exemplum 1, 5, 43. eo, quod 3, 1, 5. facili 9, 2, 53. facto, ſcripto eſſe 8, *pro.* 10. induſtria 6, 3, 6. 8, 3, 48. 10, 1, 20. *&c.* -facere aliquid 5, 7, 32. 10, 1, 125. -ſumere aliquid 10, 5, 9. inopinato 8, 5, 15. inſidiis factum 6, 4, 14. integro injicere togam 11, 3, 156. -reſumere aliquid 10, 1, 20.

ironia fictio 6, 3, 91. neceſſitate 4, 3, 16. 4, 5, 7. nobis adjectio 6, 3, 71. occaſione 4, 3, 16. pædagogo 6, 1, 41. parte 1, 10, 31. 6, 1, 48. 6, 3, 90 *et* 97. privato 7, 1, 24. *ſeq.* profeſſo oſtentare aliquid 11, 1, 33. quo 1, 1, 18. 2, 1, 9. ſcripto eſſe 8, *pro.* 10. ſe ipſo petere argumentum 11, 1, 28. ſententia 8, 5, 1. - animi 6, 3, 32. *v. n.* - noſtri 8, 5, 1. tempore 9, 4, 114. - dicere 10, 7, 1 *et* 4. *vid.* dicere. dicendi. - effuſa 11, 2, 39. - fundere aliquid 9, 4, 114. - occurrere ſubitis 10, 7, 30. - orare 11, 1, 1. ultimo prorogari 10, 7, 10. voluntate tua 6, *pro. init.* uſu 5, 14, 33.

exact. *vid.* exigere.

exaggerare aliquid 8, 4, 11. 9, 2, 53. indignitatem 8, 3, 88. injuriam 6, 2, 23.

examinare aliquid circa aliquos 11, 1, 57. - diligentius 10, 1, 1. - exactiſſimo judicio 10, 2, 14. - regula 12, 3, 6. lineas ſubtilius 12, 10, 4. pondera ſingulorum 10, 3, 5. vitia 1, 5, 1.

exanclare 1, 6, 40.

exanguis *&c. vid.* exſang.

exanimat 8, 3, 31.

exaſperare aliquid verbis 4, 2, 75. exaſperatur vox 11, 3, 20.

exaudire vocem ex aliquo loco 10, 3, 25.

excandeſcere verbis 5, 10, 64.

excedere 8, 4, 29. *n.* modum cantandi ſeveriorem 11, 3, 58. - humani ingenii 10, 1, 50. - naturalem 8, 6, 76. - quæſtionis 1, 7, 29. nomen 8, 4, 29. excedentia modum nomina 8, 3, 48.

exceſſus 3, 9, 4. *i. egreſſio ſ. digreſſio.*

excellere ſonis 2, 8, 15. excelſior *orator* 12, 10, 23.

except. *vid.* excipere.

excerpere 7, 1, 29. aliquid ex orationibus 9, 1, 24. paucos 10, 1, 45. verba ex oratione aliqua 10, 2, 13. excerpta 2, 15, 24.

excidere, *ſecunda longa* 2, 4, 7. robur virile 1, 10, 31. *v. n.* rubos arvis 9, 4, 5. exciſa virilitate 5, 12, 17.

excidere, *ſecunda brevi:* ex molliſſimo rhythmorum genere 9, 4, 78. fine 2, 17, 25. genere 1, 5, 16. excidit 4, 2, 83. 4, 5, 2. aliquid, *ſc. memoria* 11, 2, 29 *et* 30. *et ſæpe.* - alicui 6, 3, 23 *et* 47. 9, 4, 41. - temere 7, 2, 52. aliquis alicui 10, 1, 75. metus alicui 12, 1, 28. mihi 2, 3, 10. 4, 5, 4. pes in breves *ſyllabas* 9, 4, 106. ſimulatio alicui 12, 1, 12. excidunt arma 3, 11, 26. quæ falſa ſunt 4, 2, 91. proxima 11, 2, 6. verſus nobis in oratione 9, 4, 52. excidens, excidentes *i. oblitus* 11, 2, 19. 11, 3, 132.

excipere actionem 7, 2, 24. aliqua 9, 2, 63. aprum venabulo 4, 2, 17. cantica muſicis modis 1, 12, 14. indicia 5, 7, 36. librum *pro.* 7. nova cum favore ac ſolicitudine 10, 1, 16. quæ relicta erant 2, 1, 2. verba alicujus riſu, oſculo 1, 2, 7. vulnus ore 6, 3, 75. qui excipit 10, 3, 20. excipit vocem cogitatio 10, 7, 8. quantum excipere poſſint animi puerorum 1, 2, 28. excepto 8, 3, 38. quod 9, 4, 79. exceptis quæ 9, 4, 127. *add.* 10, 1, 9. 11, 3, 70.

exceptio 7, 1, 58. brevitatis 6, 3, 104. *v. n.* fine exceptione 7, 1, 50. exceptiones 2, 15, 36. *v. n.*

excio, excitus nuntio 11, 2, 12.

excitare aliquem 6, 1, 37. aliquid ſententiis 6, 1, 2. animum voce 11, 2, 33. animos 9, 3, 66. - ad lyram 9, 4, 12. aurem novitate 9, 3, 5. defunctos 4, 1, 28. 12, 10, 61. inferos 9, 2, 31. dormitantes judices 4, 1, 73. lectores 6, 3, 44. memoriam 11, 2, 28. mentem 1, 2, 18. orationem 9, 2, 29. palatum 6, 3, 19, reum 6, 1, 45. reos 11, 3, 174. ſonos 11, 3, 42. teſtem 5, 7, 32. excitari de aliqua re 3, 6, 19. figura 9, 3, 27. laude 1, 2, 22. tactu 4, 4, 9. excitat oratorem motus 10, 7, 26. qui dicit, ſpiritu ipſo 10, 1, 16. excitant aliquem notæ 11, 2, 29. excitatur auditorum frequentia actio extemporalis 10, 7, 16. ſyllaba ultima acuta 12, 10, 33. dicens qui excitatur 6, 1, 37. excitantur aures contortis 9, 4, 116. excitatius aliquid alio 9, 3, 10. excitatiora lumina 12, 10, 49. excitandi ad audiendum 4, 1, 34.

exclamare 1, 11, 8. 11, 3, 13. barbare 1, 6, 45. digna memoria 2, 11, 2. diſertiſſime 6, 2, 26. maxime verba *dicuntur* 8, 3, 17. ex-

clamantes 6, 4, 9. syllabæ 9, 4, 137.
exclamatio 9, 2, 27. *quæ figura?* 9, 3, 97. exclamationes dulces 11, 3, 179.
excludere aliquid 1, 1, 26. 1, 6, 20. 3, 6, 100. 5. *pro. init.* 7, 1, 9. curam compositionis 9, 4, 3. verba quædam 6, 3, 48. excludi 2, 17, 11. ab aliqua re 10, 7, 29.
excogitare aliquid acriter 5, 13, 44. figuras 10, 5, 3.
excolere animum 5, 11, 24. mores 4, *pro.* 3. 12, 3, 11. - studiis 12, 2, 1. opus 10, 1, 97. orationem 8, 3, 86. studia 4, *pro.* 3. excolendo augetur memoria 11, 2, *prin.* exculta elegantia 6, 3, 20.
excreare: *vid.* exscr.
excrescere in caput 4, 1, 62.
exculpere *&c. vid.* exsculpere.
excurrere 2, 2, 12. in locum aliquem 4, 3, 1. in studiorum secessus 10, 5, 16. excurrit pes in quinque syllabas 9, 4, 79. excurrens extra ordinem tractatio 4, 3, 14.
excursus *singulariter* 4, 3, 5. *plur.* 4, 3, 12. 10, 5, 12.
excursio 2, 13, 1. 4, 2, 103. *seq.* libera adjicienti 10, 3, 32. excursiones 1, 11, 3.
excusare aliquem 1, 6, 2. 10, 7, 31. aliquid 11, 1, 14. 11, 3, 144. necessitatem officii 11, 1, 67. se alicui 4, 1, 75. vitia excusantur interim 1, 5, 5. excusatum esse 7, 1, 45.
excusate fieri 2, 1, *extr.*
excusatio 6, 2, 11. 7, 4, 31. ætatis 6, 3, 76. criminis 7, 4, 3 *et* 14.
excusor 2, 21, 10.
excutere 7, 1, 34. 7, 4, 3. aliquem 7, 1, 30. 10, 1, 126. aliquid 6, 4, 3. 7, 2, 44. 7, 3, 28. 12, 8, 13. bibliothecas 10, 1, 104. causas 5, 10, 35. comas 11, 3, 71. flosculos leviter 12, 10, 73. intentionem mentis mora et iracundia 10, 3, 20. locum communem 5, 7, 6. scriptores 1, 4, 4. spiritum impulsu subito 11, 3, 80. excuti solet species justi 2, 4, 38. *add.* 5, 10, 35. manibus 6, 2, 32. excussæ inventiunculæ 8, 5, 22.
execare: *vid.* exsec.
execratio: *vid.* exsecr.
exedræ 11, 2, 20.
exemplar: perscribere opus ad exemplar 10, 1, 89. vox mentis index et velut exemplar 11, 3, 62.
exemplum 5, 11, 1. *seqq. quid?* 5, 11, 6. dare: *vid.* dare. lectionis 10, 1, 2. virtutum 10, 2, 1. exempli gratia 4, 2, 17. - hæc sufficient 9, 2, 56. non mediocris officium 4, 1, 7. exempla 5, 2, 1. bene dicendi 10, 2, 28. vitiorum 1, 5, 17. sunt potentiora etiam ipsis quæ traduntur artibus 10, 1, 15. difficiliora debent esse, quæ exercent 11, 2, 42. exemplorum copia 12, 4, *init.*
exequi *&c. vid.* exseq.
exercere 11, 2, 42. aliquem 12, 11, 6. dispositionem, inventionem 10, 5, 14. eruditionem 1, 4, 6. facultatem dicendi 2, 4, 41. in aliquid 11, 2, 42. ingenium 2, 4, 20. 2, 17, 4. judicium 10, 1, 131. judicia alicujus rei 6, 1, 36. locum 4, 2, 29. rhetoricen 2, 1, 3. 2, 15, 27. spiritum 11, 3, 54. stilum 10, 5, 15. vocem et memoriam 1, 11, 14. exerceri decretoriis 10, 5, 20. per aliquid 2, 10, 9. in utrumque locum 5, 13, 50. exercetur acrius memoria 2, 7, 3.
exercitari studio 5, 10, 123. exercitatus 5, 10, 82. exercitati actores 11, 3, 116. forensibus certaminibus 10, 5, 17.
exercitatio 1, 11, 18. cauſſarum 12, 2, 25. cogitandi 10, 7, 25. dicendi 12, 2, 20. malorum 2, 4, 16. multa 10, 6, 3. puerilis 1, 11, 19. rei alicujus facilior 6, 4, 21. scribendi multa 9, 4, 114. exercitationis gratia 10, 1, 23. uti exercitatione 11, 2, 26.
exercitatrix 2, 15, 25.
ἐξεργασία, *quid?* 8, 3, 88.
exerere: *vid.* exser.
exeunt: *vid. in* exire.
exhaurire annos in aliqua re 12, 11, 20. orationem 11, 3, 147. patrimonium 5, 10, 48. quod reliquum erat 7, 2, 17. vinum 8, 4, 16. exhausimus in hoc laborem 8, *pro.* 6. exhauriri bello 8, 4, 22. vires usu exhauriuntur 10, 3, 3. exhaustus labor 4, 5, 23.
exheres 5, 10, 107. 7, 1, 42 *et* 47.
exheredare aliquem crimine aliquo 5, 13, 32. exheredatus 9, 2, 98. exheredati 7, 4, 11.

exheredatio 7, 1, 52.
exhibere civilem virum 12, 2, 7. exhibetur plus affectus 11, 3, 116.
exhortari aliquem in spem aliquam 10, 7, 19. - ultro 12, 8, 7.
exhortatio 11, 3, 153. 12, 2, 6. studiorum 12, 11, 25. *figura* 9, 2, 103. exhortationes docentium 1, 2, 25.
exhortativus 3, 6, 46.
exigere 6, 5, 5. *n.* aliquid 1, 5, 17. 6, 5, 5. - ab aliquo 1, 1, 37. - amplius ad usus necessarios 12, 7, 9. - in aliquo *pro.* 9. cogitationem 5, 10, 125. confessionem 4, 2, 73. creditum 5, 10, 105. judicium acre 1, 6, 3. jusjurandum 5, 6, *init.* manum 6, 4, 8. *v. n.* mercedem 12, 11, 29. mercedulas 12, 11, 14. multa 1, 1, 10. officium 4, 2, 86. plenam operam 1, 1, 20. orationem 12, 10, 38. pœnam 7, 4, 20. sonos literarum 1, 4, 7. tota verba 11, 3, 33. ut 9, 2, 94. 10, 1, 37. exigit ita ratio aliqua 12, 9, 20. communis utilitas 12, 1, 37. quum res exiget 10, 3, 3. exigi aure 1, 5, 19. uti pondus exigitur 9, 4, 83. quod exigitur, præstare *pro.* 3. regula verbis exigitur 1, 5, 2. exacti ita sunt commentarii 10, 7, 31. exactissimum judicium 10, 2, 14.
exactor asper recte loquendi 1, 7, 34. assiduus studiorum 1, 3, 14.
exiguus mus 8, 3, 20. vox 11, 3, 15.
exiguitas 6, 3, 52.
exilis vox 11, 3, 15. exiles pro pressis 10, 2, 16. exilia 8, 3, 56.
exilitas 1, 11, 4. *n.* ægrorum, mulierum, spadonum 11, 3, 19, *de voce.* literarum 1, 11, 4. vocis 1, 11, *prin.*
exilium 3, 6, 25. *n.*
eximere aliquem opinionibus vulgi 12, 2, 28. aliquos numero 1, 4, 3. conjunctiones figuræ alicui 9, 3, 62. dubitationem 1, 10, 28. hyperbaton tropis 9, 1, 6. literam 9, 4, 40. partem quæstionis 12, 1, 9. prænomen a familia 3, 7, 20. telum 9, 2, 75. vitia 1, 1, 37. eximi animo 12, 1, 32. turbæ 10, 1, 74. forte 4, 2, 74.
eximius amor literarum *pro.* 6. eximia dicendi facultas *pro.* 9. eximium nomen 8, 2, 8.
exire 4, 3, *extr.* de gremio 1, 2, 1. de servitute per industriam 11, 1, 88. de theatro 6, 3, 71. in allegoriam et ænigmata 8, 6, 14. in figuras per casus 1, 6, 25. in jocos 1, 5, 71. in laudes alicujus 11, 2, 11. in literas 1, 5, 60. *seq.* in longum 4, 2, 51. per genitivos 1, 6, 14. per literam 1, 6, 8. exit aliquid numeris aptius 12, 10, 26. exeunt gestus naturaliter 11, 3, 88.
exitus 5, 10, 86. 9, 4, 13. recto exitu 1, 11, 7. exitu comperire aliquid 11, 2, 12. judicii periclitari 6, 1, 36.
ἔξις *quæ?* 10, 1, *prin. et* 59.
existere: *vid.* exsist.
existimari tanquam adversus 4, 2, 25.
exolescere vetustate 1, 6, 11. exoletus auctor 8, 2, 12.
ἐξώμιδες 11, 3, 118. *n.*
exorare aliquem 9, 2, 90. exorabunt epiphonemata aut enthymemata 11, 1, 52.
exordium 4, 1, *prin.* 5, 10, 71. *n.* 8, *pro.* 11. auspicatissimum 10, 1, 85. pullum 5, 10, 71. exordia non uno modo dicuntur 11, 3, 161.
exordiri cautam 4, 1, 2. ita *pro.* 4.
exornare aliquid 8, 6, 41. 10, 1, 114. carmen nominibus Græcorum 12, 10, 33. corpus 8, *pro.* 20. dictiones emblematis 2, 4, 27. gloriam ætatis 10, 1, 103. narrationem omni gratia et venere 4, 2, 116. testes 5, 7, 25.
exornatio 5, 14, 6.
expatiari: *vid.* exspat.
expavescere 6, 2, 31. aliquid 9, 4, 35. 10, 3, 30.
expecto 1, 7, 4. *conf.* exspectare.
expectorat 8, 3, 31.
expedit docere &c. 7, 1, 3. quid expediat, inspicere 11, 1, 8. interrogatus &c. respondit, Non expedit tibi scire, *Controv.* 7, 2, 49.
expedita ad ingrediendum, ad demonstrandum via 8, *pro.* 3. expeditum esse 1, 10, 42. acre quiddam atque expeditum habere 11, 3, 146. in expedito positum 10, 7, 24. expeditior interrogatio 5, 7, 22. expeditissima dicendi ratio 11, 1, 75.
expellere cogitationem 10, 7, 17. tela 10, 3, 6.
experiri 8, 6, 64. *n.* aliquid sibi 9, 4, 15. - facere 8, 6, 64. an-

mum 2, 8, 3. - alicujus 5, 7, 20. bellum profpere 6, 5, 7. corpus animumque 2, 8, 3. fortunam præfentem 10, 7, 32. judicium difcipulorum 2, 5, 12. memoriam fuam 11, 2, 34. fe 12, 11, 16. teneafne 11, 2, 35. totas vires fuas in aliquo 10, 1, 109. experire, ut profis 9, 3, 76. expertus juvenem habuiffe fermones &c. 10, 3, 32. plurima 6, *pro.* 10. experti cuncta 4, 2, 38. expertæ vires 2, 6, *extr.*
experimentum morum 3, 7, 14. rationis 3, 8, 66. fequi facillimum 1, 10, 42. ante experimentum 12, 11, 9. experimento fuo accipere aliquid 6, 2, 25. - credere 11, 2, 17. experimentis conftare 2, 13, 15. experimenta quotidiana 11, 2, 42. rerum 12, 2, 7. minus valent præcepta quam experimenta 2, 5, 15.
expetere aliquid ab aliquo 10, 1, 34. pœnas fcelerum 12, 7, 1.
expilare aliquem 6, 3, 55.
expirans: *vid.* exfpir.
explanare aliquid verbis 5, 10, 4. explanatum os 11, 3, 30.
explanatio emendata 1, 5, 34. verborum 11, 3, 33.
explere annum ætatis XIX 6, *pro.* 4. auctoritatem deorum *in ftatuis* 12, 10, 8. omnia pro facultate 10, 7, 7. non expletus numerus 9, 4, 122. parum expleta 9, 4, 116.
explicare ambiguitatem conjectura 3, 6, 42. *add. ibid.* 88. artes 10, 1, 47. digitum 11, 3, 94. exercitationem 10, 7, 25. locos 5, 13, 48. manum 11, 3, 102. pudorem 6, 3, 100. quæftiones 1, 2, 14. rem inventione atque elocutione *pro.* 12. fatis 6, 3, 7. fententiam 2, 15, 14. verba per aliquid 11, 2, 25. vires 12, 9, 2. explicari refponfis confultorum 12, 3, 7. verfibus pluribus explicatur præceptum 1, 7, 19. explicitus digitus 11, 3, 92. explicita manus 2, 20, 7.
explicatio alia ratione difficilior 1, 10, 49.
explorare teftes 5, 7, 11.
expolire 2, 19, 3. orationem 8, 3, 42.
exponere 7, 10, 11. aliquid 5, 10, 9. - verbis 4, 2, 36. - verbofe 3, 11, *extr.* 12, 8, 7. dilucide 4, 2, 32. hiftorias 1, 2, 14. ornatum 8, 3, 11. res 6, 1, 53. exponi 7, 1, 4. expofitus 7, 1, 14. 15. filius 9, 2, 89. expofita controverfia 10, 7, 21. expofitis voluptatem dare 10, 5, 11.
expofitio 3, 9, 7. 7, 2, 26. 8, *pro.* 7. continua, partita 7, 10, 11. gratia expofitionis contingit ex fermone puro atque dilucido 11, 1, 53. expofitione docere 9, 4, 4. expofitiones 4, 2, 50.
exprimere aliquem totum 10, 2, 26. aliquid 6, 2, 13. 8, 3, 3 *et* 62. - alicui 5, 7, 16. cogitationem 10, 7, 17. confeffionem 6, 3, 9. faciem 8, 3, 66. genus Ciceronis pulchre 10, 2, 18. imaginem 5, 11, 24. lacertos 8, 3, 10. fyllabam 8, 3, 45. verba 1, 2, 6. 9, 4, 10. - ore libero 11, 3, 54. vim et naturam nominis 6, 2, 12. exprimere debent literæ, quod dicturi fumus 1, 7, 31. expreffus omnibus membris infans 2, 4, 6. expreffi fumus in narratione 9, 4, 138. expreffa literarum proprietas 6, *pro.* 11. inter dentes vox 11, 3, 104. expreffa 4, 2, 117. 8, *pro.* 19. *n.* corpora lacertis 8, *pro.* 19. verba 1, 11, 4. expreffior fermo 1, 1, 37.
exprobrare invicem 11, 3, 168. nuptias patri &c. 11, 1, 83. vehementer 4, 2, 124. exprobrans fonus 11, 3, 17.
exprobratio impotentiæ 6, 2, 16.
expugnare aliquid 5, 14, 20. *feq.* 11, 1, 87. civitates 12, 9, 2. quæftionem 7, 1, 45. fcriptum 7, 7, 4. veritatem 12, 1, 33. utilitatem 3, 8, 32. expugnata civitas *defcribitur* 8, 3, 67. *feqq.*
expugnator pudicitiæ 8, 4, 2.
exquirere aliquid 2, 17, 8. 3, 4, 9. 7, 1, 41. nomina 9, 3, 99. exquifita figura 8, 6, 71. exquifitum ad collocationem 9, 3, 2. exquifiti modi 9, 3, 101. exquifitæ ambiguitates 1, 10, 5. exquifitiora 2, 5, 11. verba 11, 1, 33.
exquifite dictum 8, 2, 21. exquifitius dictum 12, 10, 75.
exfanguis *orator* 12, 10, 15. exfangue corpus 6, *pro.* 12. exfanguis 10, 4, 3.
exfcreare clare 11, 3, 160.
exfculpere fignum 2, 19, 3. exfculpi 2, 4, 7.
exfecare: exfectus 7, 4, 8.

exſecratio 9, 2, 3. vitæ 11, 1, 84.
exſequi aliquid 2, 4, 26. 3, 6, *init.* 7, *pro. init.* 8, 6, 2. - copioſius 9, 3, 89. diligentius 10, 3, 6. - divine 1, 6, 18. - fortius 4, 5, 23. eo ordine quo quidque propoſueris 4, 5, *extr.* quæſtiones 7, 1, 18.
exſecutio loci 5, 13, 27.
exſerere brachium 11, 3, 118. digitum longius, liberius 11, 3, 93. fiducia ſe ipſa nimium exſerere non debet 4, 1, 55.
exſilium: *vid.* exil.
exſiſtere cauſſam mortis 1, 10, 33. poſt aliquos 12, 10, 3. exſiſtit ſtudium circa ſcriptores artium 2, 15, 37. inde errores, affectus exſiſtunt 5, 10, 34.
exſpatiari 2, 10, 5. in aliqua re 2, 17, *prin.* in latus 11, 3, 84. exſpatiandi genus 4, 3, 4.
exſpecto 1, 7, 4. exſpectare aliquid alicubi 12, 8, 11. - ultra 9, 4, 30. mortem alterius 9, 3, 68. ut 7, 10, 14. exſpectata laus 10, 7, 16.
exſpectatio vulgi 4, 1, 31. exſpectationem alicujus rei facere 9, 2, 23.
exſpirans 9, 2, 73. extremus exſpirantis hiatus 6, 2, 32.
exſtare 8, 5, 29. exſtat auctor 7, 2, 52. exſtant orationes 10, 7, 30.
exſtinguere calorem 8, *pro.* 27. ingenii vires 6, *pro.* 15.
exſtruere opera 7, *pro.* 1. tumulum 7, 3, 31.
exſuccus *orator* 12, 10, 15.
exſul 7, 1, 8 *et* 57.
exſilium: *vid. ſupra.*
exſultare *de ſyllabis* 9, 4, 28 *et* 91. vana ſpe 6, 4, 17. exſultandi licentia 2, 2, 9. exſultans 10, 2, 16. *n. orator* 12, 10, 12. pro compoſitis exſultantes 10, 2, 16. exſultantia 8, 3, 56. exſultantiſſimum 9, 4, 108.
exſultatio indecora 2, 2, 12.
exſurgere 2, 2, 12.
extemporalis actio 10, 7, 16. color 10, 6, 5. fortuna 10, 6, 1. garrulitas 2, 4, 15. oratio 4, 1, 54. - quo vigore mentis conſtet? 11, 2, 3. ſucceſſus 10, 7, 13. temeritas 10, 6, 6. extemporales dictiones 2, 4, 27.
extendere genua 11, 3, 159. partitionem ultra tres propoſitiones 4, 5, 3. ſeriem 8, 2, 17. verba 10, 1, 29. extenſiores manus 11, 3, 116.
extenuatio 9, 2, 3.
exteræ nationes 11, 1, 89.
externa verba 1, 5, 58. 8, 1, 2.
exterere opus lima 10, 4, 4. extrita ſyllaba 9, 3, 22.
extinguere: *vid.* exſt.
extollere aliquid 8, 4, 9. - quouſque deceat 8, 6, 74. humilia 10, 4, 1. orationem amplificationibus 12, 10, 62. rem in invidiam 8, 4, 19. ſe ſupra modum 11, 1, 16. ſermo nihil ſe ſupra modum extollens 1, 9, 2.
extorquere aliquid 5, 7, 17 *et* 27. 10, 1, 110. judicium alicui 10, 1, 17.
extra 7, 4, 18. aliquid 5, 13, 49. 7, 2, 4. artem probationes 6, 4, 4. carmen 1, 5, 18. cauſſam 5, 13, 10. - eſſe 5, 7, 27. 12, 9, 6. dubitationem eſſe 7, 1, 48. ordinem 10, 3, 33. organum vox 11, 3, 169. petita 5, 11, 44. rem petita 8, 5, 14. poſitæ res 3, 6, 34. poſita 3, 6, 25. 6, 3, 37. præſcriptum egredi 1, 1, 27. quæſtionem quæ ſunt 11, 3, 164. vulgarem uſum poſita 9, 3, 5. omnia quæ ſunt extra 10, 1, 119.
extrarius 7, 2, 9. 7, 4, 9.
extrahi ex turba 4, 5, 22. in infinitum 4, 1, 43. extractæ ex latebris figuræ 9, 3, 5.
extremæ lineæ 10, 2, 7. ſyllabæ 11, 3, 33.
extremitatis ſpatium 1, 10, 43. inter has extremitates mediæ ſunt ſpecies 11, 3, 15.
extrinſecus adductæ probationes 7, 4, 24. - res 12, 9, 8. adjuvari 5, 9, 11. aſſumta auxilia 7, 4, 7. aliquod extrinſecus crimen 4, 2, 18. probari 5, 10, 118.
extruere: *vid.* exſtr.
extundit alios continuatio 1, 3, 6.
exuberans opus 10, 5, *prin.*
exuccus: *vid.* exſucc.
exuere aſperitatem 10, 2, 23. colorem 12, 10, 76.
exul: *vid.* exſul.
exultare *&c. vid.* exſult.
exundare vivo gurgite 10, 1, 109.
εὔρυθμον *antea legebatur* 9, 4, 56 *et* 77: *ſed Geſnerus reſtituit* ἄῤῥυθμον *et* ἔῤῥυθμον.
εὐφανταστώτος 6, 2, 30.
εὐφωνία 1, 5, 4.
εὐχωλὴ 3, 4, 10.

F.

F litera Vau ſimilis 1, 4, 14.
fabellæ: *vid. ſub* fabula.
Faber 7, 10, 9.
fabrica 8, 3, 34.
fabricor 9, 3, 6. fabricare verba 10, 7, 2. fabricari ex integro 10, 3, 18.
fabricator mundi 2, 16, 12.
Fabius 6, 3, 67. Cunctator 8, 2, 11. Maximus 6, 3, 52. *ejus* triumphus 6, 3, 61. Fabii an dedendi? 3, 8, 19. *conf.* Ind. II.
Fabia Dolabellæ 6, 3, 73.
Fabricius 7, 2, 38. 12, 1, 43. 12, 2, 30.
fabula 2, 4, 2. fabulæ Æſchyli 10, 1, 66. Æſopi 5, 11, 19. nutricularum 1, 9, 2. poeticæ 5, 11, 17. quæ ad ſcenam componuntur 11, 3, 73.
fabuloſum 11, 2, 16. fabuloſa 1, 8, 21.
fabellæ Æſopi 1, 9, 2.
face 1, 6, 21.
facere, *de flexione nominum ac verborum, eorumque derivatione, ut*, cur aper apri faciat 1, 6, 13. *add. ibid.* 14. 15. 27. volo facit volui et volavi 1, 6, 15. facit cado cecidi, ſpondeo, ſpopondi *&c.* 1, 6, 15. ad aliquid 5, 13, 57. 9, 1, 21. 10, 1, 33. aditum ad aures 4, 1, 46. affectum 6, 2, 24. aliquem tantum, quantuſcunque fuit 2, 17, 12. *add.* 10, 1, 108. - attentum, benevolum, docilem 4, 1, 5. 33. 37. - attentum *&c.* ad aliquid 4, 1, 38. - heredem 7, 7, 9. - inviſum 5, 13, 38. - pulverulentum 5, 10, 81. - reum 4, 1, 22. - apud cenſores de moribus 4, 2, 30. aliquid 6, 4, 19. - alicui 7, 2, 53. - facile, neceſſarium 5, 4, 1. - controverſum 1, 6, 22. - credibili ratione 4, 2, 110. - cum ſono 11, 3, 53. - dubium 1, 10, 30. - adhuc manifeſtius 2, 15, 29. - manu ſua 12, 11, 21. - merito 8, *pro.* 15. - palam 12, 11, 29. - vitioſum 11, 3, 120. ambitum 6, 1, 13. amphiboliam 7, 9, 10. *ſeqq.* analogiam facit conſuetudo 1, 6, 16. auctoritatem alicui rei 6, 4, 17. barbariſmum 1, 5, 12. cauſſam judici ſuſpectam 5, 13, 51. contumeliam 9, 3, 13. *v. n.* convicium alicui 6, 3, 78. copiam 3, 1, 22. dedi-
tionem ad hoſtem 3, 8, 23. differentiam 12, 10, 17. difficultatem ſcribendi ſibi 10, 3, 11 *et* 16. diſcrimen 7, 2, 14. 11, 1, 43. diviſionem *&c.* 8, 6, 66. divortium 7, 4, 11. dolorem 5, 10, 83. eloquentiam 6, 2, 26. exemplum 5, 2, 2. exordium 11, 3, 38. exſpectationem 9, 2, 23. famam 11, 2, 46. 12, 5, 5. favorem 4, 1, 33. fidem 5, 8, *init.* - alicui rei ex aliqua re 6, 2, 18. figuram 9, 2, 107. figuras in aliquem 9, 2, 82. finem 2, 15, 10. 12, 11, *prin.* - alicui rei 9, 3, 99. formam ſtilo 10, 6, 3. ſortiter 7, 1, 42. 9, 2, 85. furtum 5, 10, 87. geſtum 11, 3, 71. 83. 114. 131. gradum 3, 6, 8. homicidium 5, 9, 9. iambum 1, 5, 28. idem 9, 3, 47. immodeſte, intemperanter 5, 7, 32. impetum in omnia 11, 1, 87. impie 7, 1, 52. in aliquid optime 10, 5, 11. injuriam 8, 5, 4. inſidias alicui 6, 3, 49. intellectum incertum 8, 2, 16. invidiam 6, 1, 14. 11, 3, 63. - alicui 9, 2, 85. iram 6, 1, 14. legem 10, 3, 4. litem 3, 11, 24. 7, 1, 14. locum alicui 9, 2, 79. magni 11, 1, 38. majorem affectum 6, 2, 24. majorem ſe, minores ceteros 11, 1, 16. memoriam 11, 2, 4. mendacium 5, 4, 1. mentionem alicujus 11, 3, 31. metum 6, 2, 21. mire ad aliquid 2, 12, 10. - hic 11, 3, 171. - in aliqua re 11, 3, 173. moram 10, 3, 10. multum 11, 2, 30. naturam alicujus rei ſibi 2, 4, 17. naufragium 5, 10, 48. neceſſitatem 10, 7, 22. negligentiam 10, 7, 32. negotium alicui 5, 12, 13. nomen 5, 10, 10. odium 6, 1, 14. optima *pro.* 15. oratorem 10, 1, 65. paria 2, 8, 13. partes 9, 4, 130. - teſtamento 7, 1, 38. particulas 4, 5, 25. φράσιν, phraſin 10, 1, 42 *et* 87. plurimum in aliqua re 6, 4, 8. portum 2, 21, 18. quæſtionem 7, 1, 8. quæſtum 12, 7, 9. ridicula 6, 3, 25. ripas ſibi 12, 10, 61. riſum 6, 1, 40 *et* 48. robur in ſtilo 10, 3, 10. ſacrilegium 5, 10, 87. ſententiam 8, 5, 18. ſermonem 8, 6, 31. ſilentium 2, 5, 6. ſitim 6, 3, 19. ſolœciſmum 1, 5, 35. ſpatium idem 1, 10, 43. tempus breve ſibi 12, 11, 17.

teſtationes 12, 3, 5. veneficium 7, 2, 15. verba 6, 3, 37. *i. fingere.* - apud aliquem 12, 2, 24. verſum 9, 4, 115. veſtigium 9, 4, 67. viam ſibi 5, 14, 31. vim 7, 10, 14. vires 10, 3, 3. 12, 7, *init.* 12, 11, 17. vitioſe 4, 1, 3. umbram 5, 10, 80. 10, 2, 7. uſum hunc 10, 3, 28. vulnera 5, 13, 3. face 1, 6, 21. faciem pro faciam 1, 7, 23. facturum eſſe ut dicat *&c.* 12, 1, 38. factumne ſit 7, 1, *extr.* facto, factu, verba participialia 1, 4, *extr.* facti ſeniores in agendo 5, 6, 6. facta bene 12, 1, 41. manu 5, 14, 32. alia mente 4, 1, 45.

facienda, non facienda 7, 4, 2.

fieri: *vid. infra.*

factum citiſſimum 6, 4, 14. *v. n.* facti controverſia 5, 10, 40. facta 7, 2, 46. *ſeq.*

factitare aliquid 10, 5, 2. 12, 3, 4. medicinam 7, 2, 26.

faces: *vid.* fax.

facetum, *quid?* 6, 3, 20. faceti pedes *ibid.*

facetiæ 6, 3, 42.

faciem pro faciam 1, 7, 23.

facies 4, 1, 42. *n.* alia ſimilium 5, 11, 24. veri diſcriminis 12, 6, 4. recta dicentis 1, 11, 9. *conf.* 9, 3, 101. 11, 3, 47. pugilum congredientium 8, 3, 63. planipedis ſenis 5, 11, 24. ſimplicis ſermonis *&c.* 4, 1, 54. ſolœciſmi 1, 5, 52. oratio habeat rectam velut faciem 9, 3, 101. 11, 3, 47. facie ingenii blandiri 8, 5, 22. ipſa premitur cauſſa 4, 1, 42. ſub hac facie latet adulatio 9, 2, 28. plures facies eloquentiæ 12, 10, 69.

facilis acceſſus 12, 10, 37. ad intellectum 2, 3, 1. ad pejora mens 1, 2, 4. quam maxime cauſſa 12, 6, 6. digeſtio 11, 3, 19. geminatio 9, 3, 67. in excogitando 1, 1, 1. in inventione 10, 1, 79. vox 11, 3, 40. facilem eſſe alicui rei 4, 5, 21. facile non eſt 6, 4, 20. ingenium 10, 1, 128. os 11, 3, 30. remedium 1, 2, 6. faciles aures 6, 5, 8. cauſſæ diluendo crimini 4, 2, 27. facilior longe exercitatio 6, 4, 21. animus 4, 2, 112. imitatio 1, 2, 26. judex 7, 1, 27. venia deprecationis *pro.* 2. facilius judicium 10, 4, 1. facilius eſt multa facere quam diu 1, 12, 7. facillimum eſt 6, 3, 71.

facile præcipuus 10, 1, 68. facilius hærere 11, 2, 28. ſcribere 10, 7, 29.

faciliter 1, 6, 17.

facilitas 4, 1, 54. 10, 5, 1. ætatis 1, 12, 11. 12, 9, 14. extemporalis 10, 7, 18. feliciſſima 10, 1, 111. firma 10, 1, *prin. et* 59. innatans 10, 7, 28. in oratore 11, 1, 42. oris 10, 7, 26. *de pictore* 12, 10, 6. promta 11, 3, 12. verborum 10, 7, 28. facilitatis vires 12, 9, 20. facilitatem maxime parit conſuetudo et exercitatio 10, 7, 8. alicujus rei ſequi 12, 3, 11.

facultas 6, 5, *prin.* alicujus rei 6, 3, 2. cogitandi 11, 1, *prin.* contingit ſtilo 2, 2, 11. continuandi verba 4, 1, 61. - dicendi 12, 1, 2. 12, 2, 6. - ex tempore 11, 2, 49. - vera 12, 10, 65. eloquendi 10, 1, 69. 12, 1, 29. - divina 10, 1, 81. legendi 1, 4, *init.* loquendi 10, 1, 10. ex tempore orandi 11, 1, *prin.* ſcribendi 1, 4, *prin.* 11, 1, *prin.* detrahere alicui dicendi facultatem 11, 1, 20. facultates 5, 10, 49. 7, 2, 25. patrimonii 6, *pro. extr.*

facundior 12, 10, 44. facundiſſimus quiſque 12, 2, 27. facundiſſima libertas 10, 1, 65.

facundia fatigata *&c.* 10, 5, 14. Latina 12, 10, 27. miræ facundiæ vir 10, 3, 12.

fæmin. *vid.* fem.

fallere 12, *pro.* 2. aliquem 9, 1, 24. - vana ſpe 12, 7, 7. credentem ſibi 10, 1, 20. hoſtem pro ſalute patriæ 12, 1, 39. judicem 4, 2, 59. lectorem 4, 2, 45. mendacio 8, 6, 74. nutu 9, 1, 20. falli ſpecie boni 8, 3, 56. fallit eventus 12, 8, *extr.* indulgentia 10, 3, 7. memoria 11, 3, 121. obſervatio aliquem 1, 5, 5. tranſitus 7, 10, 17. fallunt verba 8, 2, 13.

fallax de ſe opinio arrogantium 11, 1, 17. fallaces ſpes 6, 1, 27.

falſa fabula 6, 3, 92. imago laudis 5, 8, 1. - rerum 10, 5, 17. mors 6, 3, 84. perſuaſio ſcientiæ 1, 1, 8. querela 1, 1, 1. falſi duces 12, 2, 20. falſæ opiniones 5, 10, 34. res 12, 11, 15. falſa et impropria 12, 10, 42.

falſo 2, 17, 12. jaciari 1, 2, 2.

fama 5, 3. ingenii 4, 1, 54. 10, 1, 31. 11, 1, 50 *et* 73. *&c.*
familia bene inſtituta 10, 3, 9. venalis 7, 2, 26.
familiaris res 12, 1, 6. 12, 7, 9. familiare *diſſing. ab* uſitato 5, 10, 96. alicui 7, 2, 17. familiares epiſtolæ 1, 1, 29. familiaria magis exempla 9, 4, 44. regioni verba 8, 2, 13.
familiariter 5, 9, 14. amari 10, 3, 12. amicus 1, 2, 15. familiarius affigere aliquid animo 2, 7, 3.
fanaticum eſt 11, 3, 71.
fari 8, 3, 27.
fas eſt 5, 14, 18. *conf.* 10, 2, 9. 10, 4, 3. 10, 7, 31. 11, 1, 77. *&c.*
faſces imperare 11, 3, 26. ſubmittere populo a Publicola inſtitutum 3, 7, 18.
faſceatim 1, 4, 20.
faſciæ 11, 3, 144.
faſtidire elementa grammatices tanquam parva 1, 4, 6. lucrum 1, 1, 18. faſtidit præſtare 2, 3, 4.
faſtidium afferre alicui 11, 1, 15. verborum 8, 3, 23. faſtidio non agendi *&c.* laborare 12, 9, 7.
faſtigium eloquentiæ 12, 1, 20. faſtigia operum ſpectantur, latent fundamenta *pro.* 4.
fateri curam 8, *pro* 23. magiſtrum 5, 14, 32. mores ſuos 10, 1, 100. ſolicitudinem ſuſpiratione 11, 3, 158. vera 5, 4, *init.* fatendi modus 1, 6, 7.
fatigare aliquem 1, 12, 7. aliquid curis 6, *pro.* 3. diſcentem per ambages 3, 11, 23. vocem 11, 3, 82. fatigari 10, 1, 24. cogitatione muneris 4, *pro.* 7. in aliqua re 1, 6, 32. intentione 4, 2, 121. lacrimis 6, 1, 28. inani mora 4, 3, 8. fatigatur nulla ætas minus 1, 12, 8. *add. ibid.* 10. animus 1, 12, *prin.* intentio 1, 2, 11. fatigatus interſiſtere 12, 11, 2. ſtomachus judicis intentione 4, 2, 121. fatigata facundia 10, 5, 14. fatigatum latus 11, 3, 13. apud fatigatos dicere 4, 1, 48.
fatigatio 10, 3, 27. afficit ſenſus minus quam cogitatio 1, 12, 11. *add.* 11, 3, 21. orantis 1, 2, 31. deficere fatigatione 11, 3, 173. renovare animum a fatigatione 6, 3, 1.
fatue 6, 4, 8.
fatum: ultimi fati imaginem capere 6, 2, 33. fata acerbiſſima 6, *pro.* 4. poſt fata 12, 11, 7.
favere alicui 6, 3, 47. alienis 1, 5, 70. ingenio ſuo 9, 2, 78. favetur ei 5, 7, 31.
favor 8, 3, 34. adverſus 4, 1, 51. paratus 12, 6, 3. pro laborantibus 4, 1, 9.
favorabilis cauſſa 12, 6, 6. eloquentia 12, 10, 74. *homo* 11, 1, 42. modus 4, 1, 21. perſona 7, 1, 43. minus quæſtio 4, 3, 9. favorabile 4, 1, 23 *et* 26. aliquid facere 11, 1, 28. favorabilia maxime materiarum 10, 5, 21.
favorabiliter 4, 3, 1.
fauces convulſæ, integræ, leves, molles, obtuſæ, tumentes 11, 3, 20. raſæ *ibid.* 13 *et* 20.
fax: faces acriores ad ſtudia dicendi ſubdere 1, 2, 25. *conf.* jaculari.
febres Atticæ 8, 3, 28.
fecundus *&c. vid.* fœc.
felix: felices 11, 3, 3. felicior ſorte naſcendi ætas 12, 11, 22. feliciores fingendis nominibus Græci 1, 5, 32. feliciſſimus ſermo 9, 4, 27. feliciſſima facilitas 10, 1, 111.
feliciter 8, 6, 33. feliciſſime audax 10, 1, 96. cedit imitatio 10, 2, 16.
felicitas *de extemporali dicendi facultate* 10, 7, 19. interrogantis 5, 7, 17. quædam 6, 3, 56. rara 12, 5, 6. vocis 10, 1, 119.
femen 6, 3, 91.
femineæ vocis exilitas 1, 11, 1.
femininum 1, 6, 5. feminina nomina 1, 5, 54. 1, 6, 5. poſitio 1, 4, 24.
femur 1, 6, 22. ferire 11, 3, 123.
feræ ad ſævitiam gignuntur 1, 1, 1.
fere *pro plerumque &c.* 1, 1, 8. 1, 2, 15. 4, 1, 55. *&c.* non fere quiſquam eſt 1, 10, 42.
ferire 6, 3, 61. animum 12, 10, 48. aurem 8, 5, 13. minus aures conſuetas 9, 3, 4. vitalia 5, 12, 22. feriri ictu 6, *pro.* 3. ſonat vox, ut feritur 11, 3, 61. feriens 6, 1, 17. 6, 2, 31.
fero 1, 6, 26. ferre actionem aliquam 9, 2, 80. æquum 4, 5, 16. aliquem, ſi judicet &c. 8, 5, 8. - jocantem 6, 3, 30. - recta ad aliquid 5, 10, 123. - nitentem contra 12, 10, 61. aliquid 5, 10, 123. 12, 10, 17. - in conſilium 7, 4, 2. 9, 2, 86. animum in conſilium 6, 1, 10. annos 2, 4,

9. contemtum, faſtidium, odium, fatietatem ex aliqua re 5, 14, 30. convicium 6, 2, 14. cruciatus 6, *pro.* 12. dolorem 7, 3, 34. extra cauſſam 6, 4, 10. felicitatem ſuam fortiter 8, 5, 15. fructum 8, 3, 10. in contrarium 11, 1, 8. in utero 8, 3, 54. intentionem 11, 3, 41. judicem tranſverſum vi ſua 10, 1, 110. jus ſibi redditum 11, 2, 50. legem 7, 4, 13. - in præteritum, in ſingulos 2, 4, 37. magiſtrum 1, 12, 5. manum ad ſe 11, 3, 96. - in latus 11, 3, 99. mortem 8, 2, 4. ordinem declinationis verba *dicuntur* 1, 4, 29. præ ſe animum magnum 11, 1, 37. - caritatem alicujus 6, 2, 14. - fiduciam 5, 13, 51. talem regem 7, 1, 24. ſilentium 4, 2, 37. ſolem, clariorem vim eloquentiæ 12, 10, 15. totum 1, 2, 13. valetudinem 6, *pro.* 11. vinum 8, 4, 16. vitium 11, 3, 57. ferri 6, 3, 99. æſtu 6, 2, 6. alto 12, 10, 37. campis, ſemitis 5, 14, 31. circa judices 6, 1, 47. curſu ad ſpatium aliquod 10, 3, 6. haſta *dicitur* contorta 9, 4, 8. hiſtoria debet 9, 4, 18. impetu ſuo 12, *pro.* 3. oratio debet 9, 4, 112. fert calor ac ſpiritus ſermonem 10, 7, 13. caput ad dextram 11, 3, 113. mea opinio 4, 3, 14. 12, 10, 3. res 12, *pro.* 4. 12, 1, 45. ſi feret flatus 10, 3, 7. ſi res feret 5, 2, 3. ut tulit impetus 2, 12, 11. *add.* 11, 3, 10. ut vires noſtræ tulerunt 3, 1, 1. fertur affectus &c. continuo impetu 10, 7, 14. caſus durius 9, 4, 117. contorta vis 10, 7, 14. feruntur commentarii *oratorum* 10, 7, 30. verba quædam ad eundem intellectum 10, 1, 11. ferebantur libri ſub nomine meo *pro.* 7. *conf.* 7, 2, 24. 10, 1, 129. ferentia præ ſe aliquid 12, 10, 10. minus ſunt ferendi 1, 4, 5. ferundo 7, 3, 34.

fertilior ſeges 12, 10, 25.

ferociores 2, 2, 3.

ferocientes equi 10, 3, 10.

ferrum pro gladio 8, 6, 20. *differt* a mucrone 10, 1, 11. affert terroris aliquid 8, 3, 5. medici 4, 5, 5. noxium 7, 6, 8. ferri fulgor 10, 1, 30. qui nocte cum ferro deprehenſus fuerit, alligetur 7, 6, 8.

ferrea fibula 6, 3, 58.

fervere, *ſecunda brevi* 1, 6, 7.

feſtinare ad aliquid 4, 3, 8. 4, 5, 10. in provinciam 6, 3, 39. feſtinantium opus 9, 4, 134. feſtinatam maturitatem celerius occidere 6, *pro.* 10.

feſtinato facere aliquid 4, 2, 58.

feſtinatio ambitioſa 1, 4, 22. feſtinatione mora lectioni adjicitur 1, 1, 32.

feſta licentia 6, 3, 16.

feſtiviſſimum 6, 3, 39.

fibula ferrea 6, 3, 58.

fictus &c. *vid. in* fingere.

fides 5, 10, 8. bona 10, 3, 23. 10, 7, 1. cauſſarum 1, 8, 10. difficillima graviſſimi cujuſque ſceleris 4, 3, 6. integra alicui eſt 5, 7, 2. memoriæ 11, 2, 8. patrocinii 5, 13, 40. 11, 1, 86. ejus rei eſt, quod 11, 3, 8. rerum 5, 8, 3. terræ 12, 10, 25. *v. n.* vetuſtatis 12, 4, 2. fideicommiſſum 3, 6, 69. - tacitum 9, 2, 74. fidem deum 1, 6, 18. quærere 10, 1, 32. fide aliena dicere 12, 3, 2. bona 10, 3, 23. vera 12, 11, 11.

fides, ium 9, 2, 5. *vid.* canere.

fidelis libertus 1, 2, 5. memoria minime fidelis 11, 2, 42. ſtilus 10, 7, 7.

fideliter continere 1, 3, 1. firmum 6, 4, 15. jacere fundamenta 1, 4, 5.

fidere ingenio 10, 7, 18.

fiducia 12, 5, 4. 12, 6, 2. cauſſæ 9, 2, 51. 11, 1, 75. confeſſionis 6, 5, 10. conſcientiæ 5, 6, 2. eloquentiæ 11, 1, 25. facilitatis 10, 7, 20. juris 4, 2, 113. juſtitiæ 11, 1, 75. memoriæ 12, 8, 8. bonæ mentis 12, 7, 3. alicujus certæ partis 10, 1, 41. præſtandi aliquid *pro.* 3. teſtium 4, 2, 88. eſt mihi fiducia 5, 12, 1. ſi fiducia ſit 9, 2, 94. ſolet opinione arrogantiæ laborare 4, 1, 33.

fieri diligentiorem 1, 1, 1. manu 12, 2, 2. per aliquid 5, 7, 4. commodioris valetudinis 6, 3, 77. fit alicui aliquid 5, 11, 9. - deſperatio, dolor 10, 3, 14. ἀναισθαλαίωσις 6, 1, 8. argumentum 5, 10, 14. barbariſmus 1, 5, 9. fides dubiis 5, 10, 12. vitium 1, 5, 5. fiunt a pleriſque plures partes 2, 4, 38. factus &c. *vid. in* facere.

figi cruci 7, 1, 30.
Figulus, Clusinius 7, 2, 5.
figulaturit 8, 3, 32.
figura, figuræ 6, 3, 36. 7, 1, 40. 8, 3, 59. *quid proprie?* 9, 1, 23. *definitur* 9, 1, 4 *et* 14. *quotuplex?* 9, 1, 10. *seq. differentia a tropis* 9, 1, *prin.* tropis *a nonnullis* figuræ nomen imponitur 9, 1, 2. partes *habet* duas, διανοίας *et* λέξεως 9, 1, 17. non totidem, quot affectus 9, 1, 23. *seqq.* accommodatæ augendis affectibus figuræ 9, 2, 26. aperta 9, 2, 69. colorum 9, 1, 18. dictionis 9, 1, 17. elocutionis 9, 1, 17. Græca, Græcæ 1, 1, 13. 1, 5, 64. mentis 6, 3, 70. 9, 1, 17. orationis 1, 5, 5. 9, 1, 17. 9, 2, 27. tertiæ personæ in verbis 1, 4, 29. sensus 9, 1, 17. sententiæ, sententiarum 9, 1, 16. *seqq.* 9, 3, 88. *quæ a Quinctiliano intelligantur?* 9, 2, 1. sermonis 9, 1, 17. sine sententia 9, 3, 100. verborum 8, 6, 67. 9, 1, 16. *seqq.* 9, 3, *per tot. conf.* schemata. eadem figura dicimus cursitare, qua lectitare 9, 1, 12. oratio declinata figura 9, 3, 88. lædere aliquem figura 7, 4, 28. *quænam* verborum figuræ figuris sententiarum declinentur? 9, 3, 88. cujusmodi figuris utendum temere non esse *in judicio*, præceptum sit? 9, 2, 95.
figurare orationem 4, 1, 67. 9, 1, 9. figurata oratio 9, 1, 13. figuratum esse 9, 1, 12. 9, 2, 7 *et* 27. male 8, 3, 59. figuratæ controversiæ 9, 1, 14. 5, 10, 70. 7, 4, 28. 9, 2, 65. figurata verba 8, 1, 1.
filius an frater debeat esse intestato heres? 4, 2, 5. interrogatus, ubi esset pater, respondit, ubicunque est, vivit &c. *Controv.* 7, 2, 48. filii, mas et femina 9, 3, 63. *v. n.* qui in mortem patris conjurarant 4, 2, 72. *seqq.*
fimbriaturit 8, 3, 32.
findere spiritum 11, 3, 21.
fingere 5, 10, 96. 5, 12, 21. affectus 11, 1, 55. aliquem et imaginari 12, 1, 21. aliquid sibi 1, 5, 10. - secundum verum 6, 2, 30. animos audientium 3, 4, 15. aperte 6, 3, 70. contradictionem sibi ipsi 7, 3, 20. credibiliter 4, 2, 124. Græcis magis concessum est 8, 3, 30. *conf.* 9, 1, 23. homines 1, 6, 16. materias 2, 10, 4 *et* 14. naturam suam 10, 2, 20. nomina 1, 5, 32. 9, 1, 22. nova 1, 5, 71. responsum sibimet ipsi 12, 1, 10. se 9, 2, 5. - in habitum 11, 3, 83. sermonem 9, 2, 32. 10, 1, 82. venustissime 6, 3, 40. finge 3, 6, 100. fingamus, dari &c. 1, 1, 24. - sic 9, 4, 108. ficta controversia 7, 3, 30. imitatio omnis est 10, 2, 11. interrogatio 9, 2, 15. oratio 12, 10, 23. fictum gratia verborum 12, 10, 40. ficti affectus: *vid.* affectus. fictæ res 11, 3, 5. fictu 1, 5, 3. convicia 12, 9, 8. verba 11, 1, 6 *et* 49.
fictio, *quid?* 6, 3, 61. ex ironia 6, 3, 91. nominis, *quid?* 8, 6, 31. nominum 6, 3, 53. *palæstricæ* 9, 1, 20. *n.* personæ 9, 3, 89. personarum 11, 1, 39. ab usu communi remota 9, 1, 25. voluntatis 9, 2, 46. fictiones personarum, *quæ?* 9, 2, 29.
finis *i. definitio* 2, 15, 13. *seqq. et* 35, *et* 37. 4, 4, 3. *v. n.* 5, 10, 54. 7, 3, 25. &c. agendi *pro.* 22. laudis et gloriæ 8, 3, 11. operis *pro.* 25. fines rerum naturæ 12, 2, 23.
finire *i. definire* 2, 15, 37. 3, 5, 17. *seqq.* aliquid 6, 3, 105. - comprehensione 12, 2, 19. equum 7, 3, 3. ita 7, 3, 18. *conf.* 6, 3, 105. ut semel finiam 5, 13, 3. 9, 4, 138. finire in aliqua re 8, 6, 50. sensum 9, 4, 118. 11, 3, 38. sermonem 11, 3, 38. verbum sono aliquo 1, 5, 25. finiri conclusione una 3, 3, 2. litera aliqua 1, 5, 60. 1, 6, 14. sic optime finiri *i. definiri* 2, 1, 7. *add.* 2, 15, 1. 2, 17, 23. 12, 1, *prin. et* 40. utilitate 3, 8, *prin.* finiti numeri 9, 4, 129. finitæ sunt partes duæ 1, 9, *prin.* finita spatia 9, 4, 50.
finitio *pro definitione* 2, 15, 34. 3, 5, 10. 3, 6, 32. 5, 10, 36 *et* 54. 7, 3. 7, 10, 1. *seqq.* 9, 3, 91. *quid?* 7, 3, 3. ambigua, contraria, communis, falsa, inanis, parum plena, &c. 7, 3, 20. *seqq.* firma *ibid.* 18. finitionis quæstio 6, 4, 4. applicare finitionem in rem, comprehendere finitionem brevi complexu verborum, confirmare, destruere, &c. 7, 3, 18. *seqq.*

finitivus ſtatus 3, 6, 5 *et* 30. 12, 2, 19. finitiva cauſſa 7, 3, 36.
Fintes 9, 1, 20. *n.*
firmus teſtis 5, 7, 11. firma facilitas 10, 1, *prin.* et 59. probatio 11, 3, 2. *conf.* vox. firmum 7, 1, 10. adverſus aliquem 2, 17, 23. firmior memoria 11, 2, 4. res verbis 8, 4, 26. firmius eſt 3, 6, 10. *add.* 5, 12, 3 *et* 6. judicium 1, 8, 5. firmiores profectus 1, 2, 26. firmiſſima clauſula 9, 4, 93. firmiſſimum 5, 13, 46. 7, 1, 10. ducere 7, 1, 21. firmiſſimæ amicitiæ 1, 2, 20.
firme continere 11, 2, 2.
firmitas 12, 2, 12. animi 6, *pro.* 4. capitis, lateris, pectoriſve 11, 3, 16. corporis 11, 3, 19. - gladiatoria 8, 4, 16. lateris 11, 3, 16 *et* 40. memoriæ 12, 5, 1. vocis 10, 7, 26. firmitatem *memoriæ* affert nox interpoſita 11, 2, 43.
firmare aliquid argumentatione 4, 2, 102. clauſulam alia 9, 4, 71. gradum 9, 4, 129. inſtrumenta 5, 7, 36. memoriam 2, 4, 15. firmari exercitatione 8, *pro.* 19. firmatur memoria exercitatione 1, 1, 36. vox conſuetudine 11, 3, 24. firmantur radices 10, 7, 28. ſatis firmati ſeveriore genere 10, 1, 131.
firmamentum 3, 11, *prin. et* 9. *ſeqq. et* 19.
fiſtula τονάριον 1, 10, 27. fiſtulæ 5, 14, 31.
flagellare in tergum 11, 3, 118.
flagitia manifeſta 2, 2, 15.
flagitioſus omni genere voluptatum animus 12, 11, 18.
flagrans eximio literarum amore *pro.* 6.
flant venti a cardinibus mundi 12, 10, 67. magna flandi tumor 12, 6, 5.
flatus ſi feret 10, 3, 7. adverſi, ſecundi 12, 11, 5.
flaveſcere ariſtis inanibus ante meſſem 1, 3, 5.
Flaviæ gentis templum 3, 7, 9. *n.*
flebilis: *vid. poſt* flere.
flectere 8, 3, 36. 9, 4, 133. aliquem 6, 1, 9. aliquid 11, 3, 172. animum judicis ab aliqua opinione 4, 2, 80. judicem 6, 1, 23. orationem 12, 1, 45. pollicem 11, 3, 117. ſonum pronuntiatione 11, 3, 41. ſyllabam 1, 5, 23. vocem 4, 2, 39. flexa litera *vel* ſyllaba 1, 5, 23 *et* 30. *ſeq.* 12, 10, 33. *conf.* vox.
flexus 1, 6, 15. 1, 8, 3. 1, 11, 12. 1, 12, 3. 2, 13, 9. 4, 1, 68. 7, 9, 8. *n.* capillorum 8, 2, 7. membrorum 1, 1, 22. rediens 11, 3, 100. verſuum 10, 7, 11. vocis 1, 10, 22. 11, 3, 170 *et* 182. *conf.* 11, 3, 60. ambiguitas per flexum 7, 9, 8. flexu dicere aliquid 1, 8, *init.* eludere 9, 2, 78. flexus mille 5, 13, 2. in diverſos flexus exire 1, 6, 15, *de declinatione et conjugatione.*
flexibilis vox 11, 3, 15 *et* 40.
flere ſententiolis 11, 1, 52. flendum eſt 6, *pro.* 8. *add.* 6, 2, 3.
flebilis affectus 11, 3, 162. ſuavitas 11, 3, 170. vox 11, 3, 64.
fletibus natos, lætitia defunctos proſequi 5, 11, 38.
flos: flores nimii 12, 10, 13.
floſculi laſciviæ 2, 5, 22. floſculos congerere in aliquid 10, 5, 23. oſtendere 6, *pro.* 9. floſculis nitere 12, 10, 73.
floralia 1, 5, 52.
florere aliqua re circa aliquem *hominem* 12, 10, 6. fimul cum aliis 3, 1, 9.
floridum genus dicendi 12, 10, 59. floridius genus 2, 5, 18.
fluct. *vid. poſt* fluere.
fluere *pro fluctuare* 10, 1, 2. *n.* pleno alveo 2, 1, 4. pleniore canali 11, 3, 167. debent delicata 9, 4, 139. debet oratio 9, 4, 112. ex intimis fontibus 12, 2, 6. ex impudicitia 5, 9, 14. ex natura rerum hominumque 6, 2, 13. leniter 9, 4, 19. totis vallibus 5, 14, 31. tenui venula per calculos 12, 10, 25. fluit cauſſa alicunde 7, 3, 33. hiſtoria 9, 4, 129. labor rectore carens 10, 1, 2. nomen ex Græco 3, 4, 12. oratio totis viribus 9, 4, 7. ſanguis e cæde 5, 9, 14. ſermo 9, 4, 20. ſinus *togæ* 11, 3, 140. vitium inde 11, 3, 109. vox 11, 3, 63. omnia illaborata 10, 1, 111. fluxerunt noſtræ diſciplinæ ex Græcis 1, 1, 12. fluens contextus 9, 4, 127. fluentes 1, 2, 8. ſumus in locis ac deſcriptionibus 9, 4, 138. amnes altis ripis multoque gurgitis tractu fluentes 12, 2, 11.
fluitare ſine rectore 7, *pro.* 3.
flumen eloquentiæ 10, 1, 61. pro-

num orationis 9, 4, 61. flumina eloquentiæ 8, 6, 7. fluminum magnorum fontes navigabiles 8, 3, 76.
fluctus concionum 8, 6, 48.
fluctuat, fluctuatur 9, 3, 7.
fluxus aquarum coit 11, 3, 21.
focalia 11, 3, 144.
fodere vites 9, 4, 5.
fœcundior generandis alendisque feminibus 10, 3, 2.
fœcunditas se efferat in adolescente 2, 4, 8.
fœdera vetustissima 8, 2, 12.
fœda vomendi necessitas 9, 4, 30. fœdius 11, 3, 57. fœdissimus 6, 3, 32. fœdissima inconsequentia 8, 6, 50. fœdissimum 9, 4, 72. 11, 3, 180. fœdissima ludibria 1, 6, 32.
fœditas barbarismi ac solœcismi 1, 5, 4. vix enarrabilis 12, 10, 76. hominum 8, 6, 15.
fœdus *pro hœdus* 1, 4, 14.
fœmin. *vid.* fem.
fœnus hereditarium 7, 1, 19.
fœnerator 7, 1, 20.
fœtus recentes 10, 4, 2.
fons alicujus rei 9, 2, 25. gloriæ 8, 6, 7. philosophorum Socrates 1, 10, 13. fontes 5, 10, 19. amœni 8, 3, 8. eloquentiæ 6, 1, 51. intimi sapientiæ 12, 2, 6. navigabiles 8, 3, 76. puri 12, 10, 19.
Fonteius 6, 3, 51.
foramina tibiarum 1, 11, 7. 11, 3, 20.
fordeum *pro* hordeum 1, 4, 14.
forensis &c. *vid. post* forum.
forma *pro figura* 1, 10, 40. &c. *pro specie* 5, 10, 62. 6, 2, 6. *pro usura corporis juvenilis* 5, 11, 26. *v. n.* certa eloquendi 9, 3, 24. - pronuntiandi 5, 13, 5. dicendi 9, 1, 14. materiæ deliberativæ &c. 5, 13, 6. negandi 5, 13, 7. nummi publica 1, 6, 3. partis *orationis* 4, 1, 67. quadrati 1, 10, 45. rei 7, 4, 1. sententiæ 9, 1, 10. sermonis diversa 9, 3, 64. syllogismi 5, 14, 26. veritatis 2, 4, 2. suam quidque formam posscit 11, 1, 47. formæ 9, 2, 36. animorum 2, 8, 1. corporum, ingeniorum 12, 10, 10. *add. ibid.* 20. geometriæ 1, 10, 35. literarum eburneæ 1, 1, 26. litium 7, *pro.* 4. verborum 10, 1, 10. vitiorum 1, 5, 41. tres quasi formæ eloquentiæ 12, 10, 66.
formare actionem 11, 3, 180. aliquem 12, 1, 44. 12, 11, 5. - lectione 1, 11, 14. animos *pro.* 14. - in habitum 6, 2, 1. - judicum 4, 1, 60. articulos 1, 1, 27. conclusionem 7, 3, 14. corpora ad flexus membrorum 1, 1, 22. disciplinam alicujus 4, *pro.* 1. gestus motusque 1, 11, 16. judicem in aliquid 11, 1, 2. manum 11, 3, 97. manus ad modum alicujus 11, 3, 88. mentem lectione 10, 1, 59. mores præceptis ac ratione 12, 2, 4 *et* 27. oculos 11, 3, 78. orationem stilo 10, 7, 7. oratorem 1, 1, 10. os 11, 3, 31. pudorem 1, 2, 4. sapientem 1, 10, 5. sermonem eodem semper modo 9, 3, 3. studia alicujus *pro.* 5. verba 1, 12, 9. formari ante ad credendum, vel non credendum 5, 7, 8. ad propositum sibi præscriptum 10, 2, 2. formatur animus contemplatione recti pravique 2, 4, 20. formata cogitatio 10, 7, 8. ad morem dialecticorum conclusio 7, 3, 14. formati quodammodo tropi 9, 1, 1. formata verbis 3, 3, 10. ex Græco nova, *sc. vocabula* 8, 3, 33. formanda ætas 1, 3, 12. formandum se dare alicui 12, 6, 7. - præstare 1, 12, 10. formandi disciplinæ traditione affectus 11, 3, 61.
formator ingeniorum 10, 2, 20.
formula 6, 3, 83. formulæ *judiciorum* 7, 4, 20. formularum atrocitas 7, 1, 37.
formularii 12, 3, 11.
fornix Fabii 6, 3, 67.
forte quadam 7, 3, 36. occurrentia vocabula 1, 1, 34.
fortis 5, 10, 97. *quis?* 12, 1, 23. 12, 2, 3. celeritas 11, 3, 164. imperator in præliis 12, 3, 5. parum 12, 1, 17. vir optet quod volet 7, 5, 4. 7, 7, 4. *conf.* vox. forte ingenium 10, 2, 19. fortes 1, 10, 31. pro fortibus temerarii 10, 2, 16. fortia 5, 12, 18. 6, 1, 6. 8, 2, 20. 10, 2, 19. studia 6, 1, 21. stulta 12, 9, 13. non temeraria 12, 10, 80. fortior 7, 3, 34. fama virtutis 12, 9, 4. fortius 4, 5, 14. *conf.* 9, 4, 6. fortiori subjungatur aliquid infirmius 9, 4, 23. fortiores 12, 10, 36. fortiora 12, 10, 66. verba 12, 10, 35. fortissimum est 7, 4, 8.

fortiter affirmare 12, 3, 3. dicere 1, 5, *fin. conf.* facere. judicare 6, 1, 20. jungere 5, 10, 78. opponere aliquem alicui 10, 1, 105. repellere aliquem 11, 1, 62. fortius dicere 2, 12, *prin. et* 9. fortiſſime affirmare 2, 4, 42.
fortitudo 12, 1, 23.
fortuna 6, 1, 50. 8, 3, 67. corporis 7, 9, 2. judicii 10, 1, 16. nulla jam me efficere poteſt felicem 6, *pro.* 5. fortunæ crimen 6, *pro.* 13.
fortuita pugna 6, 5, 10. fortuitum 1, 10, 46. fortuiti clamores 10, 3, 30. fortuita 3, 7, 12. 6, *pro.* 11. 10, 3, 20. quædam 6, 1, 5.
forum: fori lux 12, 2, 8. *conf.* 12, 6, 4. profectus 12, 6, 4. veritas 6, 1, 43. foro utilis 1, 10, 4. in foro dicere, facere 11, 1, 47. - orare cauſſam 10, 5, 18.
forenſis aſperitas 1, 8, 11. contentio 11, 1, 70. opera 12, 1, 25. *conf.* pugna. forenſes cauſſæ 12, 2, 25. contentiones 5, 1, 1. controverſiæ 7, 1, 4. forenſia certamina 2, 1, 11. 5, 12, 22. 10, 5, 17.
fovere aliquem peculiariter 1, 2, 16. propria bona doctrina 2, 8, 3.
fragor 8, 3, 3. cæleſtis 12, 10, 24.
fragoſa oratio 9, 4, 7. fragoſa 9, 4, 116.
frangere audaciam alicujus 2, 16, 7. animum 11, 3, 170. *conf.* 12, 5, 1. conſonantem 1, 4, 11. 12, 10, 29. *v. n.* curſum 9, 4, 113. impetum cogitationis 10, 3, 31. iram, odium 6, 3, 9. nervos 1, 2, 6. quicquid eſt in oratione generoſius *pro.* 24. pondera rerum minutiſſimis ſententiis 10, 1, 130. vocem 11, 3, 20. frangit fidem metus 12, 1, 24. frangas citius quam corrigas, quæ in pravum induruerunt 1, 3, 12. conſonantes ſe frangunt 1, 4, 11. frangi ætate 12, 11, 2. compoſitione 8, 3, 57. femineæ vocis exilitate puer *dicitur* 1, 11, 1. valetudine 12, 11, 2. fractus in compoſitione 12, 10, 12. inceſſus 5, 9, 14. fracta impudicis modis muſice 1, 10, 31. fractum omnibus vitiis genus dicendi 10, 1, 125. fractæ inter obſtantia ſaxa aquæ 9, 4, 7. fracta compoſitione 8, 3, 57. organa 11, 3, 20. tela 9, 4, 14.
fratres gemini, *non* gemini fratres 9, 4, 24. *mas et femina fratres appellantur* 9, 3, 63. *n.*
fraudare aliquem aliqua re 9, 1, 25. - debita laude 2, 14, 1. verba aliqua ſui parte 11, 3, 52.
fraudator 1, 4, 28.
fraudulentus quaſi geſtus 11, 3, 83.
fremere clamoribus 12, 5, 6.
fremitus concionum 10, 3, 30.
frequens admonitio 10, 3, 32. commemoratio 11, 1, 18. in judiciis 12, 2, 7. locus 5, 10, 37. nutus capitis 11, 3, 71. ſpectator certaminis 10, 5, 19. tranſlatio 11, 1, 49. turba 10, 5, 21. frequenti 11, 1, 49. frequentior repetitio 9, 3, 41. more frequentiſſimo poetis 11, 2, 11.
frequentiſſime 7, 1, 12.
frequentia auditorum 10, 7, 16. gaudere 1, 2, 9. ſcholarum 1, 2, 1.
frequentare domum alicujus 12, 11, 5.
fretus meritis 4, 2, 15.
frigus 5, 7, 26. *n.* 6, 1, 37. argumentorum, quæſtionum 2, 12, 6. non leve interrogantis 5, 7, 31.
frigeſcere 6, 1, 29. frigeſcit affectus 11, 3, 133. ſanguis pallore 11, 3, 78.
frigidus in ſalibus 12, 10, 12. frigida affectatio 4, 1, 77. 9, 3, 74. frigidum 4, 2, 59. 5, 10, 31. illud et inane 10, 2, 17. in jocis 9, 3, 69. corpus 6, *pro.* 12. frigidæ ſententiæ 8, 5, 30. frigida 5, 11, 31. 6, 3, 53 *et* 55. frigidiora 1, 7, 6.
frigide redire 11, 3, 133. frigidius dicta 6, 3, 4. frigidiſſime 6, 1, 39.
frivola jactantia 1, 6, 20. frivolum et ſcenicum eſt 10, 7, 21. maledictum 7, 2, 34.
frons, frondis: frondibus teneris non adhibenda falx eſt 2, 4, 11.
frons, frontis 4, 1, 42. *n.* aſperior 11, 1, 61. cauſſæ prima 4, 1, 42. directa 5, 13, 11. imbecilla 12, 5, 4. mollis 6, 4, 12. attollitur, contrahitur, demittitur 11, 3, 78. pluribus generibus peccat 1, 11, 10. ſanguis *frontis* habitu mentis movetur 11, 3, 78. frontem facere improbam 11, 3, 160. habere aſperiorem 11, 1, 61. perfricare 11, 3, 160. fronte prima 7, 1, 56. ex prima fronte dijudicare aliquid 12, 7, 8. in fronte areæ 1, 10, 43. promittere aliquid fronte 1, 4, 2.

fruct. *vid. poſt* frugis.
frugis: ad frugem pervenire 1, 3, 3.
frugi homo 1, 6, 29.
frugalis *pro* frugi 1, 6, 17.
frugalitas 12, 1, 8. *quæ?* 11, 3, 19. unde dicta? 1, 6, 29. eloquentiæ 12, 10, 21.
fructus dulcis adhuc 12, 6, 3. laudis, opinionis præſens 10, 7, 17. - ſtudiorum 8, *pro.* 26. 10, 3, 2. 12, 11, 4. - maximus 10, 7, *prin.* viridis 12, 6, 3. fructu graves vites 8, 3, 8. certi atque deformati 6, *pro.* 9. illaborati 12, 10, 79. laborare 8, 6, 6.
fructifera 8, 3, 9.
fructuoſus 1, 6, 29.
frui contemplatione ſui 2, 18, 4. perſuaſione ſua 11, 3, 11. uſura 6, 3, 68.
fruſta 4, 5, 25. 8, 5, 27.
fruſtra laborare in aliqua re 4, 2, 35. præcipere alicui 11, 3, 143. non fruſtra Plato credidit 1, 10, 15.
fruſtratio: ſine fruſtratione 2, 20, 3.
fuco eminens color 8, 3, 6. tincta lana 12, 10, 75. *v. n.*
fucatum corpus 8, *pro.* 19.
fuga lucis 1, 3, 16.
fugare aliquem a propoſito 2, 2, 7.
fugere aliquem 4, 5, 4. aliquid longiſſime 11, 3, 88 *et* 128. de civitate 6, 1, 19. diſciplinas omnes 2, 17, 15. ex ſubſelliis 6, 1, 48. memoriam 4, 5, 3. ſcholas 1, 2, 16. turbam hominum 1, 2, 2. fugit aliquid aliquem 6, 1, 3. 10, 1, 12. fugiens ſpiritus 6, *pro.* 12. fugienda 3, 6, 55.
fugitivus 7, 4, 14.
Fulcinius 4, 2, 49.
fulgentes purpura coccoque veſtes 11, 1, 31.
fulgor auri argentique 10, 1, 30. armis inſit 10, 1, 30. claritatis 10, 1, 72. ferri 10, 1, 30. fulminum timetur 8, 3, 5. ſpeculi 11, 3, 68. virtutum 10, 1, 92.
fulgurare 2, 16, *extr.*
fulminis metus 6, *pro.* 10. fulmini ſimilis 8, 6, 71. *conf.* 12, 10, 24 *et* 65. fulmina *cur* tantum nos confundant? 8, 3, 5. fulminum fulgor *ibid.*
fuligo lucubrationum 11, 3, 23.
fumani et ſpumani confunduntur a librariis 8, 6, 45. *n.*
fundus cultior 8, 3, 8.
fundare urbem legibus *pro.* 10.
fundamentum orationis 12, 8, *prin.* fundamenta 10, 3, 3. impudentiæ 12, 6, 2.
fundere aliquid ex tempore 9, 4, 114. contracta 10, 5, 11. famam latius 11, 2, 14. fructus ſtudiorum uberius 10, 3, 2. membra 7, *pro.* 2. poema 9, 4, 114. ſe in orbem 8, 3, 10. fundit ſe cum geſtu oratio 11, 3, 84. - ubertas in aliquo 12, 2, 23. fundi late 2, 13, 17. latius 2, 13, 5. fuſus *auctor* 10, 1, 73. - magis 10, 1, 77. locus 11, 1, 5. - latius 6, 5, 11. fuſa vox 11, 3, 15. *v. n. et* 64. fuſum 11, 3, 50. fuſi ſumus in locis ac deſcriptionibus 9, 4, 138. fuſæ per domos ac templa flammæ 8, 3, 68. fuſiores numeri 9, 4, 130.
fungi fato 3, 7, 10. primo loco 3, 6, 8. officio alicujus 1, 4, 10. vice procemii 4, 1, 75. virtute 6, *pro.* 5.
funis, maſculinum an femininum? 1, 6, 5.
funiculus 1, 6, 6.
funus immaturum 6, *pro.* 3.
funebris laudatio 3, 7, 2. 11, 3, 153. funebre carmen 8, 2, 8. funebres conciones 11, 3, 153.
fur *quadruplo multabatur* 7, 4, 44. furem diurnum interficere licuit 5, 14, 18. nocturnum occidere licet 5, 10, 88. 5, 14, 18. duo fures, ſeparatim quadruplum quiſque an duplum debeat? 7, 4, *extr.* 7, 6, 2.
furei 1, 7, 15.
furtum 9, 2, 68. facere 5, 10, 87.
furtim proſequitur aliquem decor 1, 11, *extr.*
furtiva res 5, 13, 49.
furentes diſcurſu, anhelitu *&c.* 2, 12, 9.
furioſum eſt 11, 3, 146. dictum 11, 1, 36. initium 3, 8, 59.
Furii *primo* Fuſii *dicti* 1, 4, 13.
fuſca vox 11, 3, 15 *et* 171.
fuſtibus vapulare ab aliquo 9, 2, 12.
fuſus &c. *vid. ſub* fundere.
futurus orator *pro.* 6. 1, 1, 3. 1, 2, 18. 1, 4, 5. 10, 1, 35. in aliquo uſu 7, 4, 18. futura claritas 3, 7, 11.

G.

G a veteribus ultima adjecta 1, 7, 12.

Gabinius 11, 1, 73.
Gaii *nomen* C litera notatum 1, 7, 28.
Galba 2, 15, 8. 6, 3, 64 *et* 66 *et* 80. Galbæ 1, 4, 25.
Gallus, *ejus vocis ὁμωνυμία* 7, 9, 2.
Galli 6, 3, 79. Gallorum fortitudo 8, 4, 20.
Galliæ 8, 5, 15. Galliarum eloquentia 10, 3, 13.
Gallicum *eſt* rheda 1, 5, 69. Tau 8, 3, 28. Gallica verba 1, 5, 57.
Galli imago 6, 3, 38.
Gallius 8, 3, 66.
Gallus, Did. 6, 3, 68.
—— Sulpicius 1, 10, 47.
Galliambi 9, 4, 6.
gaudere aliqua re 2, 10, 5. 9, 4, 92 *et* 111. 10, 3, 5. figuris 12, 10, 23. ingenio 2, 4, 14. inventis 2, 4, 6. ſpe 2, 4, 13. gaudet intelligere 9, 2, 78. occupari 2, 1, 5. res varietate 9, 2, 63. ſtilus ſecreto 10, 7, 16.
γιλοῖον, παρὰ γιλοῖα 6, 3, 22.
gemini fratres, *non recte dicitur* 9, 4, 24.
geminare ſemivocales 1, 7, 14. ſpiritus 4, 2, 123. verba 9, 3, 28. geminatum onus 2, 3, 2.
geminatio 8, 5, 18, 9, 3, 47. 9, 4, 119. accuſativi 7, 9, 10. verborum 9, 3, 45. vitii 1, 5, 12. vocalium 1, 4, 10. geminationis repetitio 9, 3, 29.
gemitus 6, 2, 32. continuus 11, 1, 54.
gemma in vitibus 8, 6, 6.
genæ leves 12, 10, 8.
γένεσις 3, 6, 52.
gens *diſtinguitur a populo* 11, 1, 86. 12, 2, 3. Græcorum 11, 1, 89. gentes nationeſque 11, 3, 87.
genua complecti 6, 1, 34. recta 11, 3, 159.
genus *in nominibus* 1, 5, 45. 1, 6, 5. *conf.* 9, 3, 6. *ſenſu logico, diverſum a* ſpecie 4, 5, 27. 5, 10, 55. *ſeqq.* 7, 1, 59. 8, 6, 13. cauſſæ ſimplex, comparativum 7, 4, 3. *vid.* comparativum. deliberativum. demonſtrativum 8, *pro.* 6. dicendi *ſ.* orationis 12, 10, 69. *vid. totum hoc caput.* - grande 12, 10, 58. - lætum, lene, limatum, minax, parvum, ſublime, ſubmiſſum, trux, violentum 11, 1, 3. eloquentiæ *pro.* 22. 10, 1, 125. - audax, erectum, limatum, mite, plenum, præcultum, preſſum 11, 1, 31. exercitationis 10, 5, 4. hoc hominum 1, 1, 8. judiciale 8, *pro.* 6. orationis 12, 10, *prin. et per tot.* - longe ſpecioſiſſimum 8, 6, 49. ſermonis diſſolutum compoſitione ipſa, humile, quotidianum 11, 1, 6. ſummum 3, 6, 38. *ſeqq.* valetudinis 7, 10, 10. *verborum* 9, 3, 6. genere fit ſolœciſmus 1, 5, 45. hoc genere tranſlati libri *i. ex Græco in Latinum* 10, 5, 2. in hoc genere 10, 7, 31. genere ſimiles, differentes ſpecie 12, 10, 22. genera dicendi *ſ.* orationis 12, 10, *per tot.* in nominibus tria 1, 4, 23. in verbis 1, 4, 27. loquendi *i. dialecti* 1, 5, 29. *exemplum permutati generis grammatici* 8, 3, 61.
generalis quæſtio 7, 1, 23. - ſpeciali potentior 12, 2, 18. generale eſt 7, 1, 23. generales cauſſæ 7, 1, 64. quæſtiones 7, 1, 58. 7, 2, 1. *ſeqq.* 10, 5, 13.
generaliter 1, 5, 2. 2, 1, 11. 7, 2, 31. 12, 10, 67.
generatim 5, 10, 100.
generare aliquid 6, 2, 3. 8, 6, 32. - ex ſe 1, 1, 36. ipſe 1, 12, 12. *conf.* 10, 2, 5. litem 7, 3, 7. poema 9, 4, 114. femina 10, 3, 2. virtutes 12, 5, 2.
generoſus conatus 2, 4, 4. generoſior celſiorque animus 1, 2, 30. arbor 8, 3, 76. quicquid eſt in oratione generoſius *pro.* 24. generoſiſſimus homo, equus, pomum 5, 11, 4.
genitivus caſus 1, 5, 62.
geometres 1, 10, 6. geometrem audire 1, 10, 4. apud geometras 5, 10, 7.
geometria, *quatenus oratori futuro utilis?* 1, 10, 34. *ſeqq.*
Georgos, *comœdia Menandri* 11, 3, 91.
Germanum Cimber occidit 8, 3, 29.
Germani 8, 5, 24. Germanorum fortitudo 8, 4, 20.
Germanicum bellum 10, 1, 103.
germinare 11, 3, 29.
gerere bella 12, 3, 5. 12, 9, 2. rem 12, 9, 3. ſimultates cum aliquo 4, 1, 18.
geſtus 1, 10, 22. 1, 11, 3. 11, 3, 65. *ſeq.* *vid.* accommodare. accommodatus. comicus 11, 3, 125. digitorum incertus aut indecorus 1, 10, 35. diſtinctus 11, 3, 162. elatior 11, 3, 134. quam

fraudulentus, humilis, fervilis 11, 3, 83. jactantior 11, 1, 51. modeftiffimus 11, 3, 159. oratorius 11, 3, 125. geftus obfervatio 10, 7, 9. præftantia 12, 5, 5. geftum facere, *vid.* facere. geftus alterni 6, 3, 65. quafi geftus 9, 1, 13.
geftire dialogorum libertate 10, 5, 15.
gefticulationes 11, 3, 183.
gerundiorum in do et dum conftructio 11, 1, 20. *n.*
gignere probationes 5, 1, 1. gigni ad aliquid 1, 1, 1. gignentium uterque 2, 9, 3.
gladius non oftendit mucronem 10, 1, 14. *conf.* enfis. gladia qui dixerunt, genere exciderunt 1, 5, 16. *v. n.*
gladiola 1, 6, 42.
gladiatores exercentur decretoriis 10, 5, 20. gladiatorum manus 5, 13, 54.
gladiatoria corporis firmitas 8, 4, 16.
Glauco Caryftius 11, 2, 14.
globofa luna 7, 2, 6.
gloria dicendi vanior 12, 10, 17.
gloriari aliqua re 5, 7, 24. aperte 11, 1, 21. circa aliquam rem 11, 2, 23. gloriandi genus ambitiofiffimum 11, 1, 22.
γλῶσσαι 1, 1, 35.
gloffemata 1, 8, 15.
Glycerium 1, 4, 24.
Glyco Spiridion 6, 1, 41.
γνώμαι 8, 5, 3.
Gorgias: *vid.* Ind. II.
Gracchus, Gracchi: *vid.* Ind. II. *de fiftula* Gracchi 1, 10, 27. *n.*
Gracci 1, 5, 20.
Gracchanum illud 11, 3, 115.
gracilis *orator* 12, 10, 36. inter gracile validumque tertium 12, 10, 66.
gracilitas Lyfiaca 12, 10, 24. narrationis 4, 3, 2. gracilitatem ftilo exigere 1, 9, 2.
graculi, *unde dicti?* 1, 6, 37.
gradus 5, 10, 116. 8, 4, 3. ætatis 3, 7, 15. quidam medius inter id &c. 8, 6, 38. ab ima ad fummam vocem ac retro multi funt gradus 11, 3, 15. occulti 9, 4, 68. temporum 5, 10, 46. gradu pares 7, 4, 39. procedere 10, 7, 10.
gradatio, *figura* 9, 3, 54.
Græcus fermo jucundior 12, 10, 33. Græci fermonis quinque differentiæ 11, 2, 50. a Græco fermone puerum incipere malo 1, 1, 12. barbarum Græcumve 11, 3, 31. Græci feliciores fingendis nominibus 1, 5, 32. præceptis valent, Romani exemplis 12, 2, 30. teftes 11, 1, 89.
Græce difcere 1, 1, 13. loqui *ibid.* vocari 1, 1, *extr.*
gramen *pro herba* 5, 8, 1. *n.* lætum 8, *pro.* 23. quoddam apud Lotophagos 5, 8. 1.
grammaticus 1, 2, 14. 1, 4, 1 *et* 2. *et paffim.* inter virtutes grammatici, aliqua nefcire 1, 8, *extr.* grammatici moleffi 9, 4, 53. grammatica ars 1, 5, 54. 2, 1, 4. grammaticæ difciplinæ 1, 1, 12. figuræ 1, 1, 13.
grammatice 1, 4, 4. vocatur literatura 2, 1, 4. 2, 14, 3. grammatices amor vitæ fpatio terminatur 1, 8, 12. partes 1, 4, 2. *elogium* 1, 4, 5.
grammatice aliud, aliud Latine loqui 1, 6, 27.
grandis comœdia 10, 1, 65. vox 11, 3, 15. grande convivium 11, 2, 12. genus dicendi 12, 10, 58. grandes cœnæ 10, 1, 58. guttæ 6, 2, 33. res 11, 3, 151. fententiæ 2, 11, 3. pro grandibus tumidi 10, 2, 16. grandiori fimilis 10, 1, 77.
grandiloquus ufque ad vitium 10, 1, 66.
graffari iambis 9, 4, 141.
graffator 12, 1, 39.
gratius ad conciliandum 11, 3, 161. gratiora 4, 5, 4. gratiffima varietate compofitio 10, 2, 13.
gratia actionis 12, 5, 1. decoris 8, *pro.* 18. expofitionis 11, 1, 53. in aliqua re 6, 3, 45. - major, fumma 6, 3, 26. in explicando quod velis 10, 1, 121. *in pictura* 12, 10, 6. in vultu 6, *pro.* 7. ingenii *pro.* 4. novitatis 4, 5, 4. orationis 6, 1, 40. rerum 8, *pro.* 32. fermonis 10, 1, 65. - Attici 12, 10, 35. trium permixta 8, 6, 49. varietatis 9, 3, 4. 9, 4, 43. verborum 12, 10, 38. gratiam addere 8, 3, 20. afferre plurimum gratiæ 6, 3, 26. habere ex fimilitudine vitii 9, 3, 27. parare 1, 6, 39. *conf.* perdere. quærere 11, 1, 53. finceram fermonis retinere 10, 1, 65. gratia arguendi, nofcendi &c. invidiæ, miferationis

&c. 9, 2, 6. *seqq.* *add.* 9, 4, 31: compositionis 9, 4, 144. exempli, *vid.* exempli. exercitationis. lenitatis 9, 4, 144. morum 10, 1, 129. effugiendæ repetitionis 10, 1, 7. quærendi 2, 17, 14. significandi 8, 6, 7. verborum 12, 10, 40. gratiarum actio 11, 3, 153.
Gratiæ, *deæ* 10, 1, 82.
gratis agere 12, 7, 7.
gratificari alicui 7, 2, 3.
gratulari dolori 6, *pro.* 8. gratulantes 8, 5, 1.
gravare se 1, 12, 10. gravari aliquid 1, 1, 11. 4, 5, 8.
gravis prorsus causa 1, 2, 3. invidia 12, 1, 15. litera *vel* syllaba 1, 5, 22. *seqq.* *vid.* oratio. sonus. vir. vox. gravem ponere secundam syllabam 1, 5, 25. graves et intolerabiles 6, 2, 16. anus 11, 3, 178. causæ 10, 2, 23. inimicitiæ 6, 3, 34. fructu vites 8, 3, 8. gravia 6, 2, 34. - non tarda 12, 10, 80. gravior 11, 3, 111. *vid.* actus. ætas 12, 10, 8. ingressus 11, 3, 112. paullo graviores histriones 11, 3, 89. gravissimum onus 1, 6, 36. gravissimi magistri sapientiæ 12, 1, 36. gravissimæ pœnæ 12, 1, 3. gravissima bella 12, 1, 16. judicia 12, 6, 1.
graviter, *vid.* dicere. et severe vetare aliquid 11, 3, 148. gravius, *vid.* dicere. gravissime in aliquem dicere 11, 1, 67.
gravitas 12, 10, 59. *sc.* *in orando.* senatoria 11, 1, 45. sententiarum 10, 1, 97. 12, 9, 6. verborum 1, 8, 8. admixta gravitate 6, 3, 25.
gre brevis *syllaba in Agrestis* 9, 4, 85.
gregatim volare 1, 6, 37.
gremium: ad gremium præceptoris 2, 4, 15. de gremio exire 1, 2, 1.
Gryllus Aristotelis 2, 17, 14.
gubernator de agitatore 8, 6, 9. bonus 5, 10, 48. vetus 12, 11, 5.
gurdi 1, 5, 57. *v. n.*
gurges vivus 10, 1, 109. gurgitis tractus 12, 2, 11.
gustus *de judicio animi* 6, 5, 1. 9, 4, 120. *v. n.* urbis 6, 3, 17.
guttæ grandes 6, 2, 33.
guttur 1, 6, 22. *seq.* pressum 11, 3, 82.
gymnasium 2, 8, 3. 7, 7, 5. 12, 2, 8.

H.

H litera 1, 5, 19.
habere actionem 10, 1, 22. affectus 5, 13, 1, - in potestate sua 10, 1, 48. aliquem judicem benevolum, attentum, docilem 4, 1, 51. - constrictum in vinculis 7, 3, 14. - obvium 7, 1, 29. aliquid adulterium 7, 3, 9. - in animo 1, 3, 13. - consilio 8, 2, 23. - oculis 6, 2, 31. 6, 4, 13. 10, 7, 15. - se 6, 5, 3. 11, 3, 40. - inter curas 9, 4, 16. - inter præsidia 5, 12, 12. - intra se 2, 7, 3. - perinde 7, 3, 11. - præsens 6, 2, 29. - pro aliquo 1, 5, 56. - proximum 7, 3, 1. amatores suos 11, 1, 92. *vid.* amatores. animum 4, 2, 74. annos aliquot 6, 3, 73. 8, 5, 17. artem 6, 2, 10. auctoritatem 5, 7, 12. aures faciles 6, 5, 8. causam 7, 2, 36. causas secum 7, 2, 41. cicatricem 5, 9, 7. 6, 3, 100. cogitationem 12, 11, 27. coheredes 5, 14, 16. colorem 4, 2, 95. 6, 2, 28. conclusionem 5, 14, 1 *et* 24. congestum, cumulum 7, *pro.* 1. controversiam 3, 11, 2. 7, 5, 2. copiam 2, 12, 6. cum: causas per se ipsa crimina secum habent 7, 2, 41. curæ sermonem *pro.* 16. curam 5, 6, 3. - alicujus rei 1, 1, 7. 5, 6, 3. decorum 8, 6, 61. defensionem 2, 4, 22. delectationem 1, 12, 18. differentiam 5, 10, 25. 9, 4, 45. dubitationem 4, 3, 6. errorem circa aliquid 6, *pro.* 11. fertilitatem 2, 19, 2. fidem experimentis 4, 2, 86. fiduciam alicujus rei 2, 15, 7. finem 10, 7, 7. frontem superiorem 11, 1, 61. gradus 5, 11, 7. hoc mentis 4, 2, 74. impetum liberum 7, 4, 30. in usu 12, 11, 21. incrementum 8, 4, 8. ingenium in numerato 6, 3, 111. intellectum 2, 14, 2. 5, 10, 1. ironiam 9, 2, 46. judices 12, 10, 50. lacrimas 6, 1, 9. legem 7, 3, 27. libros 3, 7, 2. litem 7, 5, 5. locum 6, 1, 13. 7, 4, 18. mensuram 11, 1, 91. mentionem alicujus 4, 2, 19. 5, 7, 32. 8, *pro.* 13. - rei 12, 11, 16. moderationem 7, 4, 29. modum 12, 10, 79. - alicui rei 5, 14, *extr. conf.* 10, 7, 7. momentum 7, 1, 62. 12, 8, 8. moras 10, 7, 22.

mores 5, 10, 19. multum abſinthii 3, 1, 5. naturam aliam 12, 10, 43. neceſſe dicere 7, 2, 16. neceſſitatem 8, 6, 59. nomen 7, 3, 10. 9, 1, 8. notitiam alicujus 6, 4, 8. opinionem 2, 17, 20. 3, 6, 62. opus 5, 7, 36. orationem 6, 3, 44. - apud aliquem 1, 1, 6. ordinem 7, 10, 5. parum mellis 3, 1, 5. penſi nihil 11, 1, 29. percontationes 5, 7, 11. portus ſuos 12, 10, 37. pretium 12, 7, 8. probationem, propoſitionem 5, 14, 1 *et* 24. probationes in aliquem 7, 2, 15. propoſitum 2, 17, 39. quæſtionem 5, 4, 2. - dupliceм 2, 15, *prin.* rationem in aliqua re faciliorem 5, 7, 10. - in ſe 10, 7, 12. reliquum aliquid 7, 2, 21. riſum 6, 3, 102. 8, 5, 22. *vid.* ſatis habere. ſcientiam armorum, non artis 8, 6, 26. ſedem 6, 1, 51. 6, 3, 8. ſermonem 6, 3, 44. ſermones prælongos 10, 3, 32. ſpecies 5, 14, 14. 7, 3, 8. ſpem 6, 1, 3. ſtudium 1, 10, 9. ſupervacuum dicere 7, 2, 21. tempus 3, 4, 7. teſtamentum 6, 3, 92. tractatum ſuum 5, 12, 7. veniam verbis 11, 1, 5. verba adverſus aliquem 11, 1, 37. viam 5, 11, 3. vim 11, 3, 42. virtutem 12, 2, 2. vitia 2, 2, 5. uſum 6, 2, 10. 10, 7, 19. - alicujus rei 8, 6, 47. habet bene 9, 2, 26. ſe natura 8, 3, 58. quicquid habet 8, 6, 35. habet res diſputationem 9, 1, 7. ſpondeus moram per ſe 9, 4, 97. habeant ſibi ſua 11, 2, 26. quoties haberi utiliter poteſt 4, 5, 26. habita actio 12, 10, 51.

habilis ad inveniendum 6, 3, 12. habilem in latus facere manum 11, 3, 99.

habitus, *de corpore* 1, 3, 1. 2, 17, 20. 4, 1, 31. 6, 1, 17. adulationis, admirationis, metus 11, 3, 83. animi 5, 10, 29. animorum 11, 3, 45. - perſpicitur ex ingreſſu vultuque 11, 3, 66. communis 2, 5, 11. corporis 4, 2, 5. 5, 10, 26. 11, 3, 2. *add.* 9, 1, 10. geſtuſque ſine corpore 9, 3, 100. eſt aliquis in corporibus 9, 1, 10. declamantis 1, 2, 31. diſſentiens a ceteris *pro.* 15. formoſior 9, 4, 8. literarum 1, 1, 25. manus 11, 3, 142. *conf.* 9, 4, 8. mentis 6, 2, 9. 11, 1, 29. 11, 3, 78. orationis 5, 12, 18. oris 6, 3, 26. triumphalis 11, 1, 3. verborum 8, *pro.* 20. virilis orationis 5, 12, 18. *conf.* pacificator. habitus communis bona 2, 5, 11. ſemper ejuſdem eſt pictura 11, 3, 67. in diverſum habitum afficiuntur animi 1, 10, 25. quem habitum acceperit vox, hunc judicum animis dabit 11, 3, 62. quaſi habitu fieri 11, 2, 4.

hactenus 1, 12, *extr.* 2, 4, 32. 6, 3, 63. cedere 12, 10, 47. utiles 6, 2, 3.

hæc: *vid.* hic.

hærere animo 12, 10, 48. circa aliquid 5, 10, 114. - diſciplinas 1, 7, *extr.* - formas literarum 1, 1, 21. - ſingula 8, *pro.* 27. in occurſu non hærere 11, 2, 18. patri 11, 1, 80. ſermoni 1, 1, 13. ſingulis 1, 2, 10. hæret aliquid 10, 2, 26. - facilius 11, 2, 28. - magis, minus 11, 2, 34 *et* 44. 12, 10, 48. facultas eloquendi 12, 1, 29. gladius intra vaginam 8, *pro.* 15. telum occultum 9, 2, 75.

hæres *&c. vid.* her.

hæſitare 10, 7, 22.

hæſitatio deformis 11, 2, 48. non mediocris eſt 12, 1, 40.

halitus terræ noxius 7, 2, 3.

Hannibal 2, 17, 19. 8, 4, 20. dirus 8, 2, 9.

ἁρμονία *Pythagorica* 1, 10, 12. *v. n.*

haſta aurea 7, 9, 8. in duas haſtas diviſæ partes centumviralium 5, 2, 1. *de uſu hujus vocis apud poetas v. n.* 5, 2, 1.

haurire auram 6, *pro.* 12.

hauſtus juſtitiæ 12, 2, 31.

hebes judex 4, 2, 66. oratio 8, 3, 49. plane hebes 7, 1, 48. hebetiores literæ 1, 11, 4.

Hecoba 1, 4, 16.

Heius 7, 4, 36.

Helenæ ſpecies 8, 4, 21.

Helops 5, 10, 21. *v. n.*

Helvius Mancia 6, 3, 38. *ſeq.*

ἥμεγον 3, 8, 26.

heminaria 6, 3, 52.

hendecaſyllaba 1, 8, 6. *v. n.*

herba Iberica 8, 2, 2.

herbulæ 1, 3, 5.

Hercules 3, 7, 6. an unus? 7, 2, 7. truculentus in tragœdia 11, 3, 73. *ejus* acta 10, 1, 56. impetus adverſus Meropas 8, 6, 71. perſona 6, 1, 36.

hercule, *adverb. jur.* 5, 12, 16.
hercle 10, 1, 86. 10, 2, 3. 11, 3, 9. *&c.*
here 1, 4, 8. here, heri 1, 7, 22.
heres ex asse 7, 1, 20. meus uxori meæ dare damnas esto *&c.* 7, 9, 9. fecundus 8, 4, 11.
hereditariæ lites 3, 10, 2.
Hermacreon 5, 10, 78.
Hermagora 1, 5, 61.
heroum laudes inter convivia canebantur 1, 10, 10. magnitudo 8, 4, 24.
herous *pes* idem qui dactylus 9, 4, 88. *seq.* amplior Aristoteli 9, 4, 88.
heroicus versus 1, 5, 28. heroici *poetæ* 10, 1, 51 *et* 88. heroica tempora 1, 11, 17.
hesternorum immemores 11, 2, 6.
heu, asseveratio 1, 4, 20.
hexameter 9, 4, 74. 75. *seqq.*
hiare vocalibus 9, 4, 20. hiat oratio 9, 4, 33. hians oratio 8, 6, 62. hiantes commissuræ 12, 9, 17.
hiatus exspirantis 6, 2, 32. immodicus 1, 11, 9. oris 9, 4, 34. vocalium 9, 4, 34.
hibernæ nives 12, 10, 64.
hic, ille 6, 1, 9. *sæpe hoc pronomen ad remotiora verba respicit, et* ille *ad proxima: vid.* 1, *pro. fin.* 1, 5, 13. 5, 13, 12. 6, 1, 9. 6, 2, 21. 8, *pro.* 17. 8, 3, 61. 11, 3, 30. *conf. ad singula loca notas.* hic *pro* is 3, 7, 13. hæc et hæc 6, 1, 3. 4. hoc *bis &c.* 7, 6, 4. - ipsum *hominibus &c.* 8, 3, 45. hoc opus, hic labor est 6, 2, 7.
hic, *adverb. de remotiori*, illic *de propiori* 4, 1, 36. *n.*
hicce: hujusce 12, 2, 20. hosce 9, 4, 119.
hilaris adolescentia 8, 6, 28. vox 11, 3, 63. hilare 8, 3, 49. id, quod dicitur 6, 3, 27. hilaria 6, 3, 27. hilarior oratio 12, 10, 28.
hilaritas remissis superciliis ostenditur 11, 3, 79.
hinc sciat 2, 2, 15. illuc sequi 12, 10, 63.
hinnire 1, 5, 72. hinniens equus 7, 3, 3.
Hippiæ nuptiæ 8, 4, 16.
Hippocentaurus 6, 3, 90.
hirquitalli, hirquitallire 11, 3, 28. *n.*
Hispanum nomen 1, 5, 8.
Hispo 6, 3, 100.
historia 2, 4, 2. currere debet ac ferri 9, 4, 18. potest alere orationem 10, 1, 31. *Latina* 10, 1, 101. *seqq.* robustior 2, 4, 2. historiæ major auctor 2, 5, 19. auctoritas 10, 1, 102. ubertas 10, 5, 15.
historice 1, 9, *prin.*
historici 8, 6, 65. 10, 1, 101. reprehensi *circa mensuras* insularum 1, 10, 40. *v. n.*
histrio 6, 2, 35. histriones paullo graviores 11, 3, 89. *privati* 3, 6, 18. *n.* histrionum gestus 10, 5, 6.
hiulca 9, 4, 36.
Homerus, poeta κατ' ἐξοχήν 8, 5, 9. *vid.* Ind. II.
Homerica dispositio 5, 12, 14. facultas eloquendi 10, 1, 81. Homerico more 7, 10, 11.
homo, *quid?* 7, 3, 15. *etymologia* 1, 6, 35. homo *sum* 10, 1, 25. *n.* est ille, *emphaticum* 8, 3, 86. liberi sanguinis 12, 9, 10. homines magni 12, 4, 2.
homicida 7, 3, 7. in quibus omnia sunt homicidæ præter manum 7, 3, 35.
humanus &c. *vid. infra.*
ὁμωνυμία, homonymia, *quid?* 7, 9, 2. *conf.* 8, 2, 13.
honor editionis temerarius *pro.* 7. in honorem sexus legi 1, 1, 6. honores patris 6, *pro.* 13.
honorificum 6, 3, 108.
honestus 6, 2, 14. 11, 1, 42. error 1, 6, 2. sermo 12, 1, 30. honesta vita 12, 2, 31. 12, 11, 12. voluntas 12, 1, *extr.* honestum 2, 4, 38. 4, 1, 40. *seq.* 12, 7, 7. aliquid 1, 1, 35. honesti præsens imago 12, 1, 28. honesti 1, 1, 28. honesta 8, *pro.* 8. præcipere *pro.* 15. verba 8, 3, 17. honestiores liberi 11, 1, 82. honestiora 8, 3, 16. 12, 10, 47. honestissimus conventus 1, 2, 9. honestissima libertas 11, 1, 37. longe honestissimum 12, 7, 8. honestissima præcepta 12, 2, 27.
honeste dicere, suadere 11, 1, 14. dicere et scire et audere 12, 3, *extr.*
horarum omnium esse 6, 3, 110.
Horatius, *interfector sororis* 4, 2, 7. 5, 11, 10.
hordea, vitiosum est 1, 5, 16.
horrere aliquid 12, 7, 1.
horror dicendi 8, 5, 34. terribilis 11, 3, 160.

horridus fermo 9, 4, 3. horridum 8, 3, 26. horridi *ſcriptores* 2, 5, 21. horridæ literæ 12, 10, 28. horridior litera 12, 10, 29. horridiora genera dicendi 12, 10, 10.
hortatur cantus remigem 1, 10, 16. hortantur ſe cauda leones 10, 7, 26.
hortator ſtudiorum 10, 3, 23.
hortatrix manus 11, 3, 103.
hortativum genus 5, 10, 83.
Hortenſius: *vid.* Ind. II.
hoſpes 8, 1, 2.
Hoſtiæ portus 3, 8, 16. *conf.* Oſtienſis.
hoſtis pernicioſiſſima 2, 2, 10.
huc adjectum 12, 10, 40. incumbat orator 6, 2, 7. vocari poteſt 6, 2, 11.
humanus modus 10, 3, 15. humana forma 12, 10, 8. pene non humana vox 12, 10, 29. humanum 6, 2, 13. humani ingenii natura *pro.* 20. - vis 12, 11, 10. humanæ res 1, 2, *extr.* 12, 1, 1 *et* 25. 12, 11, 28. humanior iambus 9, 4, 88. *v. n.*
humanitas 2, 2, 10. 11, 1, 16. in oratore 11, 1, 42.
humect. humid. *vid. ſub* humor.
humeri remiſſi 11, 3, 84 *et* 159. humerorum allevatio, contractio 11, 3, 83.
humilis 2, 4, 9. 4, 1, 14. 11, 1, 13 *et* 42. *auctor* 10, 1, 87. geſtus 11, 3, 83. tranſlatio 8, 6, 14. humile 4, 1, 40. *ſeq.* 8, 5, 32. humilia 8, 2, 2. 8, 3, 18. verba 10, 1, 9. humilior 6, 3, 83. humilius verbum 8, 3, 18. humiliores 11, 1, 16. *add. ibid.* 82. 12, 8, 14. humiliora vitia 11, 1, 30. humillimus 11, 1, 12.
humilitas 7, 2, 32. verborum 8, 3, 21. humilitatis eſt 9, 4, 35. vitium 8, 3, 48.
humor oris 11, 3, 56. vocem impedit, deſtituit 11, 3, 21.
humidus dies 11, 3, 27. humida vina 8, 6, 40.
humectare ora guttis 6, 2, 33.
Hydria, *comœdia Menandri* 11, 3, 91.
ὕλη 5, 10, 33.
ὕμνοι Pindari 8, 6, 71.
ὑπαγωγαὶ 6, 3, 94.
ὑπαλλαγὴ, *quid?* 8, 6, 23. 9, 3, 92 *et* 97.
ὑπαλλακτικὴ τάσις 3, 6, 46. *ſeq.*
ὑπέρβατον 1, 5, 40. 9, 1, 3.
hyperbaton 8, 2, 14. *quid?* 8, 6, 62 *et* 65. *conf.* 9, 1, 6. 9, 3, 91. 9, 4, 26. *quibuſdam figura* 9, 1, 3. figura verborum 9, 3, 24. hyperbata longa 8, 6, 67. longiora 9, 4, 144.
ὑπερβολὴ 9, 1, 5.
hyperbole 8, 4, 29. 8, 6, 70 *et* 73. mentitur 8, 6, 74. *quando* virtus? 8, 6, 76.
hyperoargus *ante legebatur* 9, 4, 140.
Ὑποθεσιμαῖος, *comœdia Menandri* 10, 1, 70.
hypocrites 2, 17, 12. 11, 3, 7.
ὑποδιαφορὰ 11, 3, 35.
ὑπόθεσις, ὑποθέσεις 3, 5, 7 *et* 18.
ὑποστιγμὴ 11, 3, 35.
ὑποσυφορὰ 11, 3, 35.
ὑποτύπωσις 4, 2, 3. *quid?* 9, 2, 40. ὑποτυπώσει vicinum 9, 2, 58.

I.

I anguſtior litera 9, 4, 34. *ejus* medius quidam ſonus 1, 4, 8. *pro* U *poſita* 1, 7, 21. tam longæ quam brevis naturam habet 1, 7, 16. ſibi inſidit 1, 4, 11. adſcribitur *et* interponitur *a Græcis* 1, 7, 17.
H *Græcorum: quæ hanc primam habent literam vocabula, quære in* E.
jacere, *ſecunda brevi* 6, 3, 42. fundamenta 1, 4, 5. ſe 7, 2, 24. jactus ſine perſona ſermo 9, 2, 37.
jacere, *ſecunda longa* 4, 2, 118. in aliqua re 1, 3, 10. jacet oratio 9, 2, 4. dum timent, ne aliquando cadant, ſemper jacent 8, 5, 32. jacent ſenſus 8, *pro.* 31. jacens et ſegnis 1, 3, 2. animus 6, 4, 12.
jactus glebarum, teſtarum 8, 2, 5.
jactare pulchra oratione acta omnino 9, 4, 36. aliquid 5, 13, 49. - in ſe 12, 10, 6. brachium in latus 4, 2, 39. caput 11, 3, 71. humeros 11, 3, 130. ingenium 3, 1, 3. manum 10, 3, 21. manus 6, 3, 54. 11, 3, 179. ſe multum, *propria ſignificatione* 11, 3, 129. - ſtudio aliquo 12, 2, 25. jactari cafibus variis 7, 2, 26. falſo 1, 2, 2. inter manus aliorum 4, 2, 124. multum 5, 7, 34. paſſim 6, 3, 4. vulgo 6, 3, 47. jactans ſui 11, 1, 50. jactantior gens 12, 10, 17. geſtus 11, 1, 51.

jactantius genus ambitus 12, 7, 6.
jactantia 6, 3, 75. frivola 1, 6, 20. inanis 1, 8, 18. jactantiæ opinio 9, 2, 74.
jactatio 11, 2, 23. eloquentiæ 11, 1, 15 *et* 25. eruditionis 1, 5, 11. manus 10, 7, 26. patronorum 4, 3, 2. perversa 11, 1, 21. noſtrorum temporum 4, 1, 9. vitioſa dicendi 12, 9, 4. ſui omnis eſt 11, 1, 15.
jactator eloquentiæ, rerum a ſe geſtarum 11, 1, 17.
jaculari 8, 2, 5. abrupta 2, 11, 6. faces et ſaxa 12, 1, 27. in uxorem ſententiis 9, 2, 79. ſententias vibratis digitis 11, 3, 120.
jaculatio verborum 6, 3, 43.
jam ſicut tam ſcribitur 1, 4, 10. *in tranſitionibus* 1, 6, 32 *et* 33. 1, 10, 37. 2, 12, 10. *&c.* robuſtus et jam maximus rex 1, 1, 9. *add.* 1, 5, 35. jam non noſter 6, *pro.* 11. jam tum 6, *pro.* 10.
jam jam 9, 1, 16.
iambus *pes* 9, 4, 47. *quis?* 9, 4, 80. *genus carminis* 10, 1, 96. humanior 9, 4, 88. iambum facere 1, 5, 28. iamborum ſcriptores 10, 1, 9 *et* 59. *add. ibid.* 96. iambis concitantur aſpera 9, 4, 136.
janitor carceris 8, 4, 27.
Iberica herba 8, 2, 2.
iccirco: *vid.* idcirco.
ictu uno 12, 10, 48. ictus adverſi 9, 1, 20. digitorum, pedum 9, 4, 51.
id: *vid. in* is.
idem illi *i. cum illo* 8, 4, 12. declarare pluribus vocibus 10, 1, 11. facere inter ſe 10, 1, 14. valere 10, 1, 13. quod idem 9, 2, 1. de eodem et alio 3, 6, 30 *et* 36. iidem inter ſe 9, 3, 31. iidem muſici et vates et ſapientes judicabantur 1, 10, 9.
identidem 6, 3, 49 *et* 86.
idcirco 5, 9, 6. 12, 2, 12.
idiota 8, 3, 22.
ἰδιότης 3, 6, 52.
idoneus 7, 4, 39. alicui rei 12, 10, 50. dies 2, 4, 35. juvenis 10, 5, 21. idonea vox actoris 12, 7, 1. idoneum verbum 9, 4, 144. idonei auctores 1, 4, 20. rhetori pueri 2, 3, 1. idoneæ in aliquid materiæ 6, 3, 15. perſonæ 9, 2, 30. idonea tempora 12, 11, 18. *conf.* imperator.
jecur 1, 6, 22.
jejunus *orator* 12, 10, 13. *add.* 2, 5, 21. 10, 2, 17. jejuna ars 1, 4, 5. eloquentia 10, 5, 5. hiſtoria 2, 4, 3. traditio 3, 1, 3. jejuni *ſcriptores* 10, 2, 17. jejuna 6, 2, 7.
igitur in initio ſermonis poſitum, an ſolœciſmus? 1, 5, 39. nec ignoro igitur 10, 1, 57.
ignarus alicujus rei 2, 20, 8. 12, 3, 1. docendi 2, 3, 7. ignara philoſophiæ grammatice 1, 4, 4.
ignavi 1, 5, 69.
ignis 11, 3, 3.
igniculus ingenii 6, *pro.* 7. igniculi in tenebris 12, 10, 76.
ignobilis: *non ignobilis* 1, 12, 18. *n.* poeta 9, 4, 90.
ignominioſus 7, 1, 8. 7, 5, 3. *v. n.*
ignorantia 7, 2, 40. diſcriminis ſui 6, 1, 47. ignorantiæ maximum malum 12, 3, 3.
ignoſcere delicto 7, 4, 20. multa 8, 5, 3. ſibi 10, 3, 29.
ignotæ invicem res 7, 10, 17. ignotis locis errare 7, *pro.* 3.
Ilion 5, 10, 42.
ilia aſtricta 8, 3, 10.
illaborata oratio 4, 1, 60. virtus 12, 2, 2. illaborati fructus 12, 10, 79. illaborata fluunt 10, 1, 111.
ille, *ad propius relatum* 1, 5, 13. *v. n. vid.* hic. ille huic ſpei deſtinatus 1, 1, 7. ille, ille *pro* hic, ille 2, 8, 11. ſi *ſervit* putat illi ſimile *currit &c.* 1, 6, 9. oratorem inſtituimus illum perfectum *pro.* 9. ſive illa ex Græcis orta tractemus 1, 6, 31. *add.* 1, 7, 27. 2, 4, 22. 2, 5, 18. 2, 12, 6. 3, 6, 56. 6, 3, 62. 8, 6, 32. *conf.* aliquis. neſcio quid.
illic: *vid.* hic.
illuc: *vid.* hinc.
illiberalis mens 1, 3, 14.
illicere 12, 2, 13. *v. n.*
illidere al ſpinæ male 8, 3, 28. illidit ſe fluctus cum ſono in litus 10, 3, 30.
illudens Cicero 1, 5, 8.
illuſio *i. ironia* 8, 6, 54.
illuminare aliquid 2, 4, 12. 2, 16, 10. 8, 3, 73. orationem 12, 10, 36.
illuſtris oratio 8, 3, 43. *conf.* 9, 2, 2.
illuſtrare forum 10, 1, 122. genus factis 3, 7, 10. opus 10, 1, 67. orationem 4, 3, 4. 8, 6, 14. 11, 1, 2.

illuſtramenta pronuntiationis 11, 3, 149.
illuſtratio 6, 2, 32.
imago veri diſcriminis 12, 11, 15. facie minor 10, 2, 11. honeſti præſens 12, 1, 28. improviſa, *figura* 9, 3, 90. laudis falſa 10, 6, 17. litis 4, 1, 4. mulieris 7, 7, 5. orantis 5, 12, 17. oratoris 1, 10, 4. perſonarum 5, 11, 24. rerum 5, 11, 24. 10, 1, 16. 10, 7, 15. futuri temporis 6, 1, 19. tyrannicidæ 7, 7, 5. virtutis 10, 2, 15. vitæ 10, 1, 69. imagines 11, 2, 21. *ſeq.* acres *&c.* 11, 2, 22. rerum 8, 3, 64. - abſentium 6, 2, 29. - recentes 10, 7, 14. imaginem veri diſcriminis comperire 12, 11, 15. oratoris concipere animo 1, 10, 4. imagines rerum concipere 1, 2, 30.
imaginari aliquem ac fingere 12, 1, 21. aliquid 9, 2, 41 *et* 42.
imbecilla frons 12, 5, 4. vox 11, 3, 13.
imbecillitas 6, 4, 12. 12, 10, 15.
imbellis fulgor 10, 1, 30.
imbuere aliquem vitiis 1, 1, 9. nova ſapore 1, 1, 5. imbui conſuetudine 11, 3, 24. imbutus literis leviter 1, 2, 16. ſuperſtitione 3, 1, 22. imbutæ religioſa neceſſitudine amicitiæ 1, 2, 20.
imitari affectus 11, 3, 156. opinionem 6, 3, 85. libentius imitamur, quibus favemus 2, 2, 8. imitantes 10, 2, 15. imitati, *vid.* affectus. imitatæ ſpicas herbulæ 1, 3, 5.
imitator alicujus 10, 1, 74.
imitatio 10, 1, 3. *pertractatur* 10, 2. eſt ſignum ingenii 1, 3, 1. callidiſſima ſimplicitatis 4, 2, 57. conſiliorum 2, 4, 41. noſtrorum dictorum factorumque per relationem 9, 2, 59. fori 2, 4, 41. iræ, luctus *&c.* 6, 2, 26. mollior diverſæ partis 11, 3, 165. morum alienorum 9, 2, 58. omnis ficta eſt 10, 2, 11. ſcribendi 1, 1, 35. veritatis 5, 12, 22. vitioſa 11, 3, 91. imitationis locum vix habere 12, 10, 27.
imitabilis alicui 10, 1, 61. non imitabilitas, inventio, vis 10, 2, 12.
immanis vox 11, 3, 32. immania pocula 5, 10, 99.
immanitas parricidii 9, 2, 53.
immaturus cantus gallorum 11, 3, 51. immatura frons 12, 6, 2. mors 10, 1, 89. immaturum funus 6, *pro.* 3.
immenſa vaſtitas 12, *pro.* 4.
imminente bello 12, 1, 43.
imminuere quædam 4, 1, 38. imminui ætate, valetudine 12, 11, 2.
imminutio *figura* 9, 3, 90. criminis 7, 4, 3. rerum 6, 3, 52.
immiſcere ſe familiæ alienæ 7, 2, 26. immiſceri alicui rei 7, 3, 5.
immittere claſſi habenas 8, 6, 10. immiſſa barba 12, 3, 12. *v. n.* immiſſæ penitus radices 1, 3, 5.
immobilis rigor 9, 3, 101.
immota ſupercilia 11, 3, 79.
immoderate effundi 11, 3, 63.
immodeſte proponere 12, 1, 13.
immodicus amor 6, 3, 3. in aliqua re 9, 3, 74. præceptor 2, 2, 5. tumor 12, 10, 73. immodica claritas 11, 3, 41.
immodice ſibi aliquid arrogare 11, 1, 19. petere aliquid 9, 3, 100.
immorari 9, 3, 73. in aliqua re 11, 2, 4. terrenis 2, 16, 6.
immori alicui rei 9, 3, 73.
immortalis anima, *vid.* anima.
immota: *vid. poſt* immobilis.
immunis 1, 7, 8.
immutare aliquid paullulum 9, 4, 14. nomen 8, 6, 28.
immutabile 5, 10, 74.
immutatio *differt a tranſmutatione* 1, 5, 12. eſt ſoloeciſmus 1, 5, 41.
immuteſcere 10, 3, 16.
imparatus ad caſus *orator* 10, 7, 3.
impares ſoni 11, 3, 43. imparia 5, 11, 10. ſpatia 11, 3, 43.
impartiri tempus ſtudiis 12, 11, 18.
impatiens ſuperioris 11, 1, 16.
impedire vocem 11, 3, 21. impeditur intellectus 8, 2, 15. impedita oratio 8, 6, 42.
impedimento eſſe alicui 1, 2, 12. - ſibi ipſi 7, *pro.* 2. impedimentis ejuſmodi pleni ſunt grammaticorum *libri* 1, 8, 19.
impellere aliquem ad aliquid 6, 2, 24. - ad crudelitatem 8, 3, 85. aliquid 5, 13, 11. animum 12, 10, 48. in plurimas ſpecies 12, 10, 43. - uno ictu 12, 10, 48. judicem 7, 1, 10. impelli conſcientia 5, 13, 46. impulſum prope 3, 4, 2.
impulſio ad hilaritatem 9, 2, 3.
impendere, *penultima brevi:* aliquid patientiæ in audiendo 12, 8, 19. biennium componendis libris *Ep.*

ad Tryphon. 1. curam ſpei futuri oratoris 1, 1, 3. laborem in aliquid 12, 8, 4. paullulum operæ 6, 4, 3. ſtudia erudiendis juvenibus *pro.* 1. tempora ſua liberalius 1, 2, 2. vim ſuam in plura 1, 12, 2. tota volumina in aliquam diſputationem 3, 6, 21. impenſam operam dare ſcientiæ alicui 1, 10, 35.
impendium probitatis 6, 3, 35.
impenſe petere 10, 5, 18.
imperare 6, 2, 9. 7, 4, 24. acrius 9, 2, 11. copiis 12, 10, 78. faſces, militare iter, vigilias 11, 3, 26. fronti 11, 3, 78. certum modum 11, 2, 27. moram et ſolicitudinem initiis 10, 3, 9. nationibus 11, 2, 50. nuptias alicui 7, 1, 14. penſa 3, 7, 6. ſibi 5, 10, 84. imperantes 9, 2, 48.
imperator fortis, idoneus 12, 3, 5.
imperatoria virtus 7, 10, 13. 8, 2, 11.
imperioſi velut jure quodam poteſtatis pædagogi 1, 1, 8. imperioſiſſima vis 6, 3, 8.
imperfectum crimen 7, 4, 27. imperfecto ſermone obambulare 11, 3, 121.
imperitus: non imperitus dicendi 1, 1, 11. in aliqua re 12, 3, 5. imperitum initium 9, 4, 114. imperita multitudo 10, 1, 43.
imperitia 6, 1, 37.
imperterritus 1, 5, 65.
impervium iter 12, 11, 11.
impetrare aliquid 7, 1, 42 *et* 60. 10, 1, 110. aures alicui 11, 3, 4.
impetrata provincia 6, 3, 68. ſtudiis quies *pro.* 1. impetranda erit venia *pro.* 21.
impetus actionis 10, 1, 19. adverſus aliquem 8, 6, 71. animi 11, 3, 10. cogitationis 10, 3, 31. facit plus in aliquibus 1, 3, 6. fit in aliquem 12, 9, 9. liber 7, 4, 30. 12, 9, 18. impetum facere in aliquid 11, 1, 87. qualem actionem impetus cujuſque animi tulit 11, 3, 10. non nixu, ſed impetu 8, 4, 9. augeri 1, 2, 30. continuo ferri 10, 7, 14. impetus ſecundi 10, 7, 17. quoſdam ex natura ſumere 12, 2, 1.
impius pro parricida 8, 6, 29. impia vivacitas 6, *pro.* 3.
impingere navem 4, 1, 61.
implere affectus 4, 2, 110. aliquid 6, 1, 12. - affectibus, probatione 2, 6, 1. - lacrimis 4, 2, 114. - ſpiritu 5, 13, 56. annum XCVIII 3, 1, 14. rem levem ſententiarum pondere 9, 3, 74. ſe 2, 10, 6.
imploratio invidioſa 9, 2, 38.
impluvium 11, 2, 20.
impolitus grammaticus 1, 5, 7. impolitior lapis 8, 6, 63.
imponere finem volumini 9, 4, 146. nomen alicui rei 9, 1, 2. *et* 4, 88. onus *pro.* 3. partem togæ 11, 3, 140. imponi 1, 1, 24. lecto 6, 1, 31. impoſitæ rupibus civitates 12, 9, 2.
impoſſibile 5, 10, 18. 5, 13, 34.
impotens 6, 1, 12. *v. n.* actio 5, 13, 21. impotentiſſimæ cogitationes cupiditatum 12, 1, 6.
impotenter dicere 6, 3, 83. facere aliquid 1, 3, 13.
impotentia 6, 2, 16.
imprimere manum aliquo 9, 2, 42. veſtigia aliquo 11, 2, 4. impreſſa animo rudi memoria 1, 1, 36.
improbam quaſi faciem facere 11, 3, 160. improbum 7, 1, 61. improbæ cauſſæ 12, 7, 6. ſpes 12, 1, 13. improbiſſimus quiſque 1, 8, 21.
improbe facere aliquid 1, 3, 13. litigare 12, 7, 5. petere aliquid ab aliquo 6, 3, 95.
improbitas 6, 4, 11 *et* 15.
improbare libros ſuos 3, 5, 15. poetas 1, 8, 14.
improbabile 7, 4, 7.
improprium 1, 5, 46. 1, 8, 13. 8, 2, 4. *ſeqq.* 8, 3, 15. *v. n. conf.* 10, 3, 20. impropria 12, 10, 42.
improviſus rerum exitus 12, 1, 3. improviſa imago, *figura* 9, 3, 90.
imprudens 7, 1, 40. ætatum 1, 1, 20. imprudentium eſt 12, 7, 8.
imprudentia: per imprudentiam factum 1, 5, 53.
impudentia 6, 4, 10. impudentiæ fundamenta 12, 6, 2. - fortiter reſiſtere 6, 4, 10.
impudicus 7, 2, 28.
impugnare aliquid 2, 17, 40. caput alicujus palam 11, 1, 62. finitionem alicujus 7, 3, 23. perſonam adverſarii 4, 1, 14.
impulſum &c. *vid. in* impellere.
impunitatis ſpes 7, 2, 32.
impurus: quid impurius? 9, 2, 80.
imputare aliquid alicui 7, 1, 45. omnes literas 11, 3, 33. *v. n.*
imus pulmo 11, 3, 56. venter 11,

3, 112. ima toga 11, 3, 140. vox 11, 3. 42. imi soni 11, 3, 22. ima pollicis 11, 3, 99. *conf.* scandenti.
in actu et contentione esse 11, 1, 48. adversum 11, 3, 121. æquo esse 5, 9, 11. æternum 5, 11, 41. affectus recipere aliquid 10, 7, 15. aliquem dicere 9, 2, 67. *vid.* dicere. - rogari 9, 2, 12. aliquo esse gratum 7, 4, 23. altum reduci 10, 7, 28. animo esse 5, 1, 3. - alicui 6, 2, 25. 7, 4, 40. argumentum 6, 3, 49. argumentando, incipiendo, narrando tractare aliquid 11, 1, 6. arte 5, 8, *init.* balneis perpotare 1, 6, 44. caussa 7, 1, 33. - esse 7, 3, 34. 11, 2, 43. 12, 5, 2. omne certamen vires 12, 7, *init.* cibis aspersus sal 6, 3, 19. commune 5, *pro.* 5. 6, 1, 7. complexu habere aliquid 9, 4, 32. conspectu collocare aliquid 7, 1, 4. - esse 10, 1, 6. contrarium vertere aliquid 11, 1, 2. diversum transferre aliquid 11, 1, 64. - valere 5, 10, 49. exemplum 7, 1, 41. 12, 2, 27. expedito positum 10, 7, 24. futurum 7, 4, 18. 11, 3, 21. hoc *pro.* 7. 4, 2, 21. 11, 2, *extr.* imagine rei 6, 1, 32. infinitum durare 11, 2, 8. judiciis ac foro dari 10, 7, 20. legatione esse 7, 1, 51. libros digerere aliquid 10, 7, 30. malaco sanum 8, 2, 13. maledicto plus injuriæ quam in manu 6, 2, 23. manu patroni esse 7, 7, 9. manibus adolescentium esse *dicitur auctor aliquis* 10, 1, 125. Marathone ac Salamine 9, 2, 62. 12, 10, 24. matrimonium amare aliquam 11, 1, 82. memoriam reponi 11, 2, 19. eundem modum 5, 11, 4. majorem in modum 11, 2, 12. morem præceptoris 12, 11, 6. more esse 12, 11, 15. nervo 6, 3, 72. occursu hærere 11, 2, 18. officio esse 8, *pro.* 30. opaco 1, 2, 18. opinione aliqua 1, 5, 39. 3, 6, 62. 9, 4, 87. neutram partem 12, 8, 8. partem quamcunque 8, 3, 9. utramque 7, 9, 14 *et* 15. parte 2, 8, 6. 4, 5, 13. 5, 7, 22. 6, 3, 45. 10, 7, 25. - utraque 7, 1, 57. - juvari 11, 2, 34. parvis 1, 1, 19. pejus notabile 1, 3, 1. plano tumere 8, 3, 18. posterum 6, 5, 7. potestate esse 6, 2, 29. - habere affectus 10, 1, 48. præsentia 8, *pro.* 3. 9, 4, 109. 10, 7, 22. præteritum 7, 4, 30. 9, 2, 19. primis 6, 3, 39 *et* 47. &c. probra abuti jure 1, 3, 16. procinctu habere aliquid 10, 1, 2. - stare 12, 9, 21. promtu esse 8, *pro.* 28. 9, 1, 2. 10, 1, 6. - habere aliquid 7, 10, 14. 11, 2, 1. ratio 11, 2, 43. prosa consequi aliquid 10, 7, 19. proximo esse 1, 3, 4. 7, 1, 44. publicum 10, 7, 1. quadrum 1, 10, 43. quæstum 7, 2, 24. quæstu esse *pro.* 13. quantum 8, 6, 24. ratione versari 10, 7, 12. re 6, 4, 17. 7, 1, 13. 7, 3, 5. rem præsentem perducere audientes 4, 2, 123. *conf.* 6, 1, 31. recessu plus habere 1, 4, 2. reliquum 4, 5, 4. scripto 7, 1, 13. signum pœnitentiæ, iræ 11, 3, 104. siniſtrum definere 11, 3, 109. se habere aliquid 10, 7, 12 *et* 17. senectutem prosequitur hæc memoria 1, 1, 36. sensum aliquem dicere 6, 1, 14. servitute esse 7, 3, 26. sole sidera desinunt cerni 8, 5, 29. aliquam spem suam dare aliquid 7, 4, 23. summam 11, 2, 41. summa 9, 2, 72. 12, 8, 11. hoc tempus 5, 12, *init.* totum 4, 1, 72. 8, 6, 8. 9, 2, 88. transitu 6, 2, 2. 7, 3, 27. tribunatu 7, 4, 13. turba esse 1, 2, 15. vestibulo velut 8, *pro.* 18. ultimum differre aliquid 7, 1, 12. universum 5, 10, 100. 6, 5, 4. 8, 3, 17. 9, 2, 87. 10, 1, 42. - pronuntiari non potest 11, 2, 44. uno totum diem consumere 1, 2, 11. usum 6, *pro.* 16. eum 4, 5, 26. usu esse 12, 10, 48. - aliquo futurus 7, 4, 18. - habere 12, 11, 21. quædam in usu 8, 3, 34. utramque &c. *vid.* in partem. *conf.* dicere. digerere. esse. recipere. res præsens. &c.
inæqualia 8, 5, 29.
inæqualitas coloris 12, 9, 17. pedum, sonorum &c. 11, 3, 43. *seqq.* superciliorum 11, 3, 79.
inaffectatus color 9, 4, 17. inaffectata ἀφέλεια 8, 3, 87. jucunditas Xenophontis 10, 1, 82. oratio 11, 1, 93.
inanis affectatio 9, 3, 74. diligentia 5, 11, 30. finitio 7, 3, 26. labor 11, 2, 1. loquacitas 10, 3, 2. *orator* 12, 10, 16. persuasio 1, 2, 18. vox 11, 3, 32. inane gau-

dium parentum 2, 4, 16. judicium 7, 1, 48. *in numero oratorio* 9, 4, 108. *conf.* 10, 1, 78. 10, 2, 17. 12, 10, 17. inanes ariftæ 1, 3, 5. res 11, 3, 5. ſpes 6, *pro.* 12. 6, 2, 30. inania ſimulacra 10, 5, 17. tempora 9, 4, 51. verba 9, 3, 100.
inanitas oris 1, 11, 6. *v. n.*
inardeſcunt affectus voce, vultu, habitu corporis 11, 3, 2.
inareſcere 6, 1, 27.
inartificialis probatio 5, 1, 1.
inartificialiter 2, 17, 42.
inauditus 7, 6, 11. quod nobis inauditum eſt 1, 6, 9.
incendere aliquid invidia 4, 2, 114. rebus 10, 1, 16. incendi ira 8, 6, 7.
inceptus &c. *vid.* incipere.
incertus geſtus digitorum 1, 10, 35. incerta manus 4, 5, 14. vox 1, 1, 21.
inceſſere aliquem 10, 1, 126. 12, 10, 12. -aſpere 5, 7, 27. 6, 3, 21. aliquid 5, 7, 23. nomen alicujus 5, 10, 31. inceſſi epigrammate 8, 3, 29. inceſſens ſermo 6, 3, 21.
inceſſus 1, 3, 1. orantis 1, 2, 31. in pedibus obſervatur 11, 3, 124. rarus, neque ita longus 11, 3, 126.
inceſta 7, 8, 5.
inceſtus cum filia 5, 10, 19. inceſti damnata et præcipitata 7, 8, 3 *et* 5.
inchoare aliquid 7, 10, *extr.* præcepta 6, 4, *prin.* ſententias 9, 4, 18. ſtatuam 2, 1, 12. ſtudia 1, 12, 12. inchoatæ materiæ 10, 5, 23.
incidere, *ſecunda longa:* ferrum 6, 3, 69.
inciſum, *quid?* 9, 4, 122. inciſa, *quæ?* 9, 4, 22. *add. ibid.* 67. 122. *ſeqq.*
incidere, *ſecunda brevi* 7, 1, 19. 7, 2, 41. aliquo 9, 2, 81. in ætatem alicujus 12, 1, 16. -annum 6, 5, 4. -eundem caſum &c. 4, 2, 118. -grammaticos 9, 4, 53. -laqueos 5, 10, 101. -limitem 2, 13, 16. -obſcuritatem 4, 5, 25. -patrocinium 7, 2, 5. -perſonas, rem 9, 2, 73. -præfanda 8, 3, 45. -reſponſum 5, 7, 18. -ſtatum 7, 1, 64. -verſus 1, 5, 17. -vitium 2, 4, 9. 5, 13, 46.
incidit affectatio in acres ſenſus 9, 3, 74. *add. ibid.* 76. contentio, diſputatio inter aliquos 11, 1, 78. dubitatio 3, 8, 34. idem nomen in alia diviſione 3, 3, 14. quæſtio *pro.* 12. 7, 1, 19. verbum 2, 5, 4. incidunt aliæ ſpecies in hæc genera 3, 4, 15. triplices ſuaſoriæ 3, 8, 33. vitioſa in auctore 10, 2, 15.
incingi 11, 3, 146.
incipere a poſterioribus 1, 4, 22. ab iiſdem verbis plura acriter et inſtanter 9, 3, 30. emittere libros *Ep. ad Tryph.* 1. incipientes atque adhuc teneri 1, 2, 26. in contentionibus aut incipiendis aut finiendis 11, 3, 128. inceptus ordo 5, 12, *extr.*
inceptio 11, 3, 46.
incitare aliquem 6, 4, 10.
inclamare 11, 3, 172. nomen 4, 2, 124.
inclinare aliquem 4, 1, 14. paullulum aliquid ad voluptatem audientium 2, 10, 10. caput in humerum 11, 3, 119. eloquentiam 10, 1, 80. inclinari ad aliquem 11, 3, 132. inclinatus in latus pollex 11, 3, 99. inclinata quædam lenitas 11, 3, 170.
inclinatio cauſtæ 5, 13, 57. corporis 1, 11, 16. judicum ad nos 6, 1, 10. vocis 11, 3, 168.
incluſa breviter urbanitas 6, 3, 43. aperire quæ verbo uno incluſa erant 8, 3, 68.
incolumitas 9, 2, 85.
incommodum aliquando eſt 1, 7, 16. incommodo minore fieri 12, 3, 2. incommoda 11, 1, 83. nos conſequentur 2, 10, 14. oris 11, 3, 12. *add. ibid.* 32. vitæ 5, 11, 38.
incomparabilis 1, 2, 11.
incompoſitus 1, 5, 65. in pleriſque Æſchylus 10, 1, 66. moribus 4, 5, 10. incompoſita oratio 9, 4, 32. incompoſitum 9, 4, 6.
incompoſite efferre aliquid 10, 2, 17.
incomprehenſibile præceptum 9, 1, 12.
incomtum 8, 6, 66.
inconceſſum homini 10, 2, 26. *v. n.*
inconditum 6, 3, 107.
inconſequentia rerum 8, 6, 50.
inconſideratior 2, 15, 28.
inconſtantia frontis ac luminum 9, 3, 101.
inconveniens inter ſe poſitio 1, 5, 51.
incorporale 5, 10, 116.

incorruptum 5, 12, 20. incorrupta natura 2, 5, 12.
incredibile eſt, quantum &c. 1, 1, 32. fieri 4, 2, 12.
incredulus patronus 12, 8, 11. increduli quidam 10, 3, 11.
increſcere 8, 4, 2 *et* 4. uno gradu 8, 4, 4. increſcit reſpiratio naturali quodam conatu 11, 3, 49.
incrementum, *figura* 9, 3, 87. *n. genus amplificationis* 8, 4, 3 *et* 29. incrementi ſenſum afferre 11, 2, 41. incrementa modica 10, 6, 3.
incubare theſauris 10, 1, 2. tranſverſas a ſpondis 4, 2, 123.
inculcare aliquid memoriæ 6, 4, 5. - ſingulis peculiariter 11, 3, 130. diu 1, 1, 31.
incumbere alicui 11, 3, 132. huc 6, 2, 7. illi, in illum 9, 3, 1. in aliquid 7, 2, 33. in mare 5, 9, 5. in mulierculam 11, 3, 90. in pedem 11, 3, 125.
incunabula diſcendi *pro.* 6.
incurrere in animum 8, 2, 23. - eoſdem caſus, tempora, numeros, pedes 9, 1, 11. - latera 9, 1, 20. - locos 5, 10, 54. - oculos 7, 1, 41. 8, 2, 23. 10, 3, 16. - ordinem 1, 5, 54. - ordines, gentes, populos 11, 1, 86. - terga 9, 1, 20.
incuſare auribus, oculis 10, 3, 28.
incurſus tempeſtatum 10, 7, 3.
incurvicervicum pecus 1, 5, 67 *et* 70.
incuſare deos 6, *pro.* 4. negligentiam alicujus 5, 2, 3.
incutere pedem terræ 2, 12, 10.
inde *pro.* 4. 6, 1, 6. *v. n.* 7, 1, 6. 7, 2, 32.
indecens 10, 2, 19. non indecens natura ipſa rei facere aliquid 11, 1, 82. non indecentes moræ 11, 3, 158.
indecenter 1, 5, 64. indecentiſſime 8, 3, 45.
indecorus geſtus 1, 10, 35. indecora actio 11, 1, 29. exultatio 2, 2, 12. jactatio 11, 1, 25. mutatio in Latinum ſermonem 2, 14, 4. indecorum 11, 1, 91. indecora dicentes 11, 1, 60.
index mentis vox 11, 3, 62. indices mentis lacrimæ 11, 3, 75.
indicium 5, 9, 9. 5, 12, 20.
indicare aliquid 2, 4, 3. - breviter et dilucide 4, 1, 34. - decentius, tutius 9, 1, 21. brevius 4, 2, 106. conſcios 9, 2, 81. portum 10, 7, 1. rem 4, 2, 37. - proprie et ſignificanter 12, 10, 52. res 12, 10, 43. ſimplex modus indicandi 9, 2, 1.
indicativus cum pronomine interrogandi 4, 5, 7. *in ſermone indirecto* 4, 5, 17.
indicere nuptias 7, 4, 24.
indifferens ſyllaba 9, 4, 93. eſt rhythmo 9, 4, 48.
indignus cognitione 10, 1, 90. indignæ res 6, 2, 24. indigniſſimum 2, 16, *init.*
indignitas calumniæ 6, 1, 9.
indignari cedere 1, 1, 8. imperia 1, 3, 6. pontem 12, 10, 61. indignantur verba 11, 3, 176. non indignandum eſt diſcere 1, 11, 17.
indignationis motus 11, 3, 71.
indiſcernibilia quomodo Latinius vocanda? 10, 2, 10. *n.*
indiſcreta et inter ſe connexa, juncta 1, 2, 3. 10, 1, 2.
indiſtinctus *orator* 12, 10, 39. indiſtincta 8, 2, 23.
indoctos a muſis atque gratiis abeſſe, proverbium 1, 10, 21. indoctæ manus 1, 11, 16. indoctiores 4, 2, 37.
indoles maxima 10, 1, 89.
indomitum animal 9, 4, 5. ingenium 10, 2, 19.
indubitata literarum inter ſe conjunctio 1, 1, 31. indubitata 1, 6, 33.
indubitabile 4, 5, 13. genus cauſſæ 4, 1, 55.
inducere 9, 2, 42. alia per aliam rem 9, 2, 97. aliquid 5, 14, 8. *ſeq. conſ.* callum. hæſitationem, ſilentium 11, 2, 48. judicem in affectus 11, 3, 58. induci in iter 8, *pro.* 4.
inductio 5, 10, 73. 5, 11, 2. *ſeq.*
induere auctoritatem alicujus 4, 1, 46. cauſſas perſonis 4, 1, 47. orationem perſonis 4, 1, 28. perſonam 3, 8, 50. 6, 2, 36. - alicujus 12, 8, 15. perſuaſionem ſibi falſam ſcientiæ 1, 1, 8. voluntatem aliquam vera fide 12, 11, 11. indui in laqueum 5, 7, 1, 3. loricam 8, 4, 24.
indulgere aliquid alicui præcipue 12, 1, 2. cauſſis deſidiæ 10, 3, 29. compoſitioni 9, 4, 145. eloquentiæ 10, 1, 84. ingenio ſuo 10, 1, 98. juri 7, 5, 3. nomen alicui

rei 2, 17, 32. numero 6, 3, 5. offenfæ, utilitati 11, 1, 75. fibi 8, 3, *prin.* 8, 5, 17. - ultra 2, 5, 24. ſono 11, 3, 33. voluptati 12, 10, 22. - ingenii ſui 10, 1, 24. indulgens: indulgentiores parentes 4, 2, 74.
indulgentia, mollis educatio 1, 2, 6. dum nos indulgentia illa non fallat 10, 3, 7.
indureſcere in pravum 1, 3, 12.
induſtria juvenum 10, 1, 122. hiſtorias ſcribendi 10, 1, 75. ex induſtria 1, 5, 8. *vid.* ex.
inemendabilis pravitas 1, 1, 37. inemendabilia incommoda oris 11, 3, 12.
inenarrabilis ratio 11, 3, 177.
ineptus homo 11, 3, 128. multo ineptius eſt 9, 2, 78. ineptiſſimum eſt 1, 7, 2. *conf.* 9, 3, 100.
ineptiæ: inter ineptias evaneſcere 1, 7, 6.
inertior in legendo 10, 3, 20.
ineruditus 8, *pro.* 26. judex 10, 1, 32. ineruditæ voluptates 1, 12, 18.
inerudite, non 1, 10, 33.
ineſſe alicui verbo, rei 1, 5, 3. 3, 6, 104. 5, 10, 9. in aliquo 8, 1, 3. in aliqua re 3, 4, 11. in arte 2, 17, 41. ineſt aliquid quibuſdam in habitu atque vultu 6, 3, 12. hoc injuriæ genus verecundius ineſt paſſis quam auſis 11, 1, 84. vis ſermonis in verbis 9, 4, 26. - quædam tacita numeris et modis 9, 4, 13.
ineuntes: *vid.* inire.
inexercitatus 11, 2, 9.
inexpiabilia bella 2, 16, 2.
inexplicabilis laqueus 5, 10, 101. pugna 8, 6, 1.
inexpugnabilis 5, 10, 44. 7, 3, 18.
inexſpectatum 9, 2, 22 *et* 24. inexſpectata magis ſimilitudo 8, 3, 74.
inevitabilis ſonus 1, 5, 33.
infamis femina 6, 3, 51. filius in matrem 9, 2, 79. pater amore virginis filiæ 9, 2, 70. infames cauſſæ 4, 1, 62.
infamia 6, 2, 23. criminum 5, 7, 26.
infamare aliquem 5, 7, 1. 10, 1, 127. perſonam aliquam 4, 2, 129. infamatur fides alicujus 10, 1, 75. infamantes oratoris officia 2, 15, 4.
infans 11, 1, 21. alienus 6, *pro.* 7. infantes a mutis nutricibus in ſolitudine educati 10, 1, 10. infantium 1, 1, 16.
infantia actoris 6, 1, 32. in dicendo 5, 13, 38. ſua eſt etiam ſtudiis 1, 1, 21.
infauſtum opus 6, *pro.* 3.
infelix *de obliviofo* 11, 2, 29. conſcientia 6, *pro.* 10. opera 10, 1, 7. pœna 10, 3, 10. ſolicitudo 12, 10, 77. ſupellex 2, 4, 29. infelices literæ 6, *pro.* 3. infelicius 8, 6, 33.
infelicitas abominanda 8, *pro.* 27. aliqua magna 11, 1, 56. rara, *de memoriæ debilitate* 11, 2, 49.
inferos excitare 9, 2, 31. inferior *opponitur* honeſto 6, 2, 14. inferius 6, 3, 57. inferiores modi *vocis* 11, 3, 17. radices 10, 7, 28. rami 1, 2, 26. inferiora 7, 1, 27. 8, 4, 3.
inferre actionem 4, 3, 9. aliquid 5, 11, 3 *et* 27. 5, 14, 9. 8, 4, 20. artem in eloquentiam 10, 5, 3. fabulam 6, 3, 92. ictum 4, 2, 26. lucem rebus 8, 3, 72. lumen eloquentiæ 10, 5, 16. - tenebris 8, 2, 23. - in ſolem 5, 12, 8. quæſtionem 6, 4, 20. ſtudia aliquo 12, 10, 19. verbum 9, 3, 62.
infeſtus pollex 11, 3, 119. minus infeſta res 11, 1, 64.
infeſtiſſime interrogare aliquem 12, 8, 10.
inficere mentem 1, 11, 2.
inficias &c. *vid.* infit.
infigere aliquid alicui 9, 4, 29. - repetitione, commoratione 9, 2, 4. - animis 1, 8, 17. 9, 4, 134. infixus pectori dolor 9, 2, 26.
infinita cura 10, 3, 12. materia, res 7, 10, 8. infinitum, infinita *ſenſu grammatico* 1, 6, 7 *et* 8. momentum 1, 11, 10. ſpatium 12, 11, 16. verbum 9, 3, 9. infiniti operis eſſe 10, 1, 37. 10, 5, 19. quod infinitum erat 1, 10, 1. *conf.* 3, 1, 7. 6, 5, 10. in infinitum ſectio 1, 10, 49. infinito magis 11, 3, 172. plus 8, 4, 25.
infinite magis 11, 3, 4.
infinitivus in ſermone indirecto &c. 4, 5, 13. 7, 2, 37. 8, *pro.* 7.
infirmus 11, 1, 21. actor 6, 1, 44. infirma ætas 1, 3, 12 *et* 17. 1, 11, 13. cutis 11, 3, 78. memoria 11, 2, 49. infirmi plura minantur 2, 3, 8. infirmior multo 10,

1, 74. visus 10, 3, 31. infirmius aliquid subjungatur fortiori 9, 4, 23. infirmiora ingenia *pro.* 14.
infirmitas in dolore ferundo 7, 3, 34. *de pueris* 2, 2, 14. discentium 1, 2, 27. naturæ 10, 2, 19. puerilis 2, 3, 7. quantum nostra valebit infirmitas *pro.* 22. infirmitatis vitio laborare 2, 3, 9.
infirmare aliquid 7, 6, 9. infirmatur lex 7, 1, 49.
infitias ire 7, *pro. extr.*
infitiari aliquid 7, 3, 9. infitiantes 7, 2, 27.
infitialis *status* 3, 6, 15 *et* 31.
infitiatio 8, *pro.* 9. 8, 5, 5. nuda 5, 13, 7.
infitiator 7, 2, 50.
infixus: *vid.* infigere.
inflammare animum 11, 3, 155. inflammari cupiditate 8, 6, 7.
inflare aliquem 5, 7, 26. nares 11, 3, 80. inflari gloria 11, 1, 75. 12, 10, 17. inflantur corpora valetudine 2, 3, 9. inflatus *orator* 12, 10, 16.
inflectere leviter digitos 11, 3, 142.
influit sermo in civitates 12, 10, 16.
informare oratorem *pro.* 22. informatur mens optimis institutis 1, 1, 16.
infra aliquem esse 12, 9, 7. dignitatem esse 8, 3, 38. grammatici officium esse 1, 7, 1. *add.* 2, 5, 4. se multos videre 12, 11, 30. Ciceronis temporibus paullumque infra 1, 7, 20.
inferos &c. *vid. supra.*
infringere articulos 11, 3, 158. infracti sumus in epilogis 9, 4, 138.
infusa senis cadaveri imago 6, 1, 40.
ingenita natura 5, 10, 123. adjumenta *pro.* 27.
ingenium et natura 1, 3, *prin.* copiosum, facile 10, 1, 128. elegans, jucundum 5, 13, 48. forte 10, 2, 19. immortale 10, 1, 109. indomitum 10, 2, 19. mobile, velox 6, 4, 8. *in pictore* 12, 10, 6. poeticum, vehemens 10, 1, 90. promtum 11, 2, 46. tenue 10, 2, 19. 12, 8, 1. ingenii fama 12, 5, 5. *conf.* fama. gratiam sperare *pro.* 4. jactantia 12, 8, 3. lumen *pro.* 6. natura præstans 12, 1, 25. signum 1, 3, 1. vis *pro.* 12. humani vis 12, 11, 10. vires 1, 2, 23. ingenio nullo esse 4, 5, 2. - indulgere, temperare 10, 1, 98. suo non intelligere sermonem 8, 2, 19. ex ingenio habere aliquid *dicitur* sermo 2, 5, 11. ingenia conciduntur, comminuuntur aliqua re 1, 7, 33. deficiunt 2, 4, 10. in argumentis 5, 7, 33. infirmiora *pro.* 14. minora 12, 10, 37. paullo tardiora 11, 2, 42. viventium 10, 1, 96. ingeniis pravis &c. 1, 6, 32. *conf.* alere.
ingeniosus 2, 12, 7. 8, *pro.* 25. vere, probus quoque 1, 3, 2. adolescens 10, 3, 12. ingeniosi auctores 10, 1, 40.
ingeniose dicere aliquid 1, 6, 36.
ingenuus 7, 3, 27. ingenua, *ambiguum* 7, 9, 4. ingenui parum modesti 1, 2, 4.
ingenue: *vid.* dicere.
ingens contentio palmæ 1, 2, 24. crimen 9, 4, 35. error 3, 6, 6. proventus 12, 10, 11.
ingignere: *vid.* ingenita.
ingratus 12, 7, 11. *quis?* 7, 4, 37. non ingrata voluptas 9, 3, 74. ingrati actio 7, 4, 37. ingratissima ὁμοιολογία 8, 3, 52.
ingredi annum ætatis X 6, *pro.* 9. consulatum 6, 1, 35. debent sublimia 9, 4, 139. dicere 1, 3, *extr.* formare 2, 15, 33. in locos 4, 1, 59. iter 3, 1, 6. mare 12, *pro.* 4. partem aliquam 4, 3, 1. per funes 2, 13, 16. rationem eloquendi 12, *pro.* 3. socco 10, 2, 22. studia 1, 10, 2. ingressus aliquid 6, *pro. init.* vestibulum artis 1, 5, 7. viam *pro.* 3.
ingressus 8, *pro.* 7. 9, 4, 72. ab aliqua re 2, 4, 1. civilis et humanus 3, 8, 59. gravior 11, 3, 112. operis 10, 1, 48. rei 4, 1, 3. *seq.* 4, 2, 112.
ingruit vis 3, 8, 22. - major eloquentiæ 11, 3, 56.
inhabile alicui rei 11, 3, 146.
inhærere molestissima diligentiæ perversitate 1, 6, 17. cogitatis superstitiose 10, 6, 5. locutioni 1, 6, 20. memoriæ fidelius 10, 6, 2. sensibus 8, *pro.* 30. verbis 7, 1, 58. vetera inhærent 11, 2, 6.
inhibere cursum 10, 3, 20. impetum 9, 4, 35. malos 4, 1, 21. multa 11, 3, 13. numeros 9, 4, 31. remos, *an remis?* 12, *pro.* 4. *v. n.* inhibet bonos validius pudor quam metus 9, 2, 76. inhiberi verecundia 10, 1, 18.

inhonoratum tranſire aliquid 1, 5, 54.
inhorreſcere 9, 4, 126.
inhumana fortunæ inſectatio 6, 3, 28. voluptas 12, 9, 10. inhumanum 1, 6, 35.
injicere opus ſuper funus 6, *pro.* 3. ſinum *togæ* humero 11, 3, 140. togam ex integro 11, 3, 156. injecto periculo mortis 7, 3, 17.
inimica mater *filio* 4, 2, 16.
inimice corripere aliquem 11, 1, 68. inſequi 12, 1, 22.
inimicitiæ graves 6, 3, 34.
inimitabilis arti auctoritas vetuſtatis 8, 3, 25. humanæ rationi ſapor 1, 10, 7. inimitabile 2, 16, 16. 10, 2, 19.
iniqua conditio 5, 6, 3. ira 6, 1, 17. iniquum 12, 1, 35. petendum, ut æquum feras, *Proverb.* 4, 5, 16.
iniquitas litis 12, 7, 6. rei 4, 2, 22.
inire prælium 3, 8, 20. pugnam ineuntes 12, 1, 28.
initium 3, 11, 5. capere ex aliqua re 2, 11, *init.* dicendi 4, 1, 25. ducere ex aliqua re 1, 9, 3. quoddam naturale 11, 3, 60. ſpiritus 11, 3, 38. corporum etiam fortiſſimorum educatio a lacte cuniſque in. ducit 1, 1, 21. initia 2, 20, 6. 3, 3, 13. 9, 4, 62. deſtinare ſibi certa 2, 11, 5. diſciplinæ 10, 2, 2. circa initia ſtatim primi libri 1, 5, 44. literarum ſola memoria conſtant 1, 1, 19. pertinent ad ſummam 1, 1, 23. ſcribere 10, 7, 30. ſententiarum 9, 3, 45 *et* 79. ſtudiorum tractare 1, 1, 23. nec ad ullius rei ſummam niſi præcedentibus initiis perveniri *pro.* 5.
initiari ſacris 1, 2, 20. 12, 10, 14.
injucundus (non) auctor 10, 1, 124.
injudicatum aliquid relinquere 10, 1, 67.
injungere alicui laborem *pro.* 2.
injurati 5, 7, 5.
injuria libidinis 9, 2, 47. quæ morte gravior 11, 1, 53. *i. ſtuprum. v. n. conf. ibid.* 84. injuriam facere alicui 10, 1, 115. injuriarum controverſiæ 7, 4, 32.
injuſtus 4, 5, 12. 11, 1, 90.
inmunis 1, 7, 8.
innaſci 2, 4, 16. 12, 6, 2. innatus eſt male interpretantibus error 3, 6, 6. innata affectatio 9, 3, 74. innata 7, 10, 14.
innatans verborum facilitas 10, 7, 28. innatantia 7, 1, 44. *v. n.*
inniti curæ tutelæque 6, 1, 36. innituntur ſyllabæ in literam 12, 10, 32.
innocens 1, 5, 65. civis 12, 1, 41. reus 12, 1, 45. innocentium civium 10, 7, 2.
innocenter vivere 7, 4, 18.
innocentia ſalva facere aliquid 7, 2, 37.
innumerabilis copia 5, 10, 100. innumerabiles ſubitæ neceſſitates 10, 7, 2.
inoffenſa literarum inter ſe conjunctio 1, 1, 31. copulatio vocum 1, 10, 23.
inofficioſum teſtamentum 9, 2, 9.
inopinatæ rei caſus 6, 1, 39. inopinatum 6, 3, 84. 9, 2, 23. inopinata delectant magis 8, 6, 51. *inſtrumenta cauſſæ* 12, 8, 13.
inordinatum 1, 10, 46. inordinata 8, 2, 23.
inornata brevitas 4, 2, 46. res 2, 4, 3. inornatum *quid?* 8, 3, 15 *et* 58. inornata verba 8, 3, 38.
inotioſa actio 11, 3, 183. *v. n.*
inprimis: *vid.* in.
inquietare digito nares 11, 3, 80.
inquinare argumenta amoribus 10, 1, 100. inquinantur bona permixtis malis 4, 2, 102.
inquirere aliquid 12, 11, 8. de opere aliquo parum diligenter 3, 11, 21. etymologia verborum originem inquirit 1, 6, 28.
inquiſitio inſtituti operis *Ep. ad Typhon.* 1. opinionum 3, 1, 2.
inſalubria 3, 2, 3.
inſana cura corporis 12, 11, 18. inſanum eſt 11, 3, 45. inſanæ ſubſtructiones 8, 6, 41.
inſanabilis dolor 6, *pro.* 5.
inſania 11, 1, 38.
inſanire ſpecie libertatis 12, 10, 73.
inſcientia tradendi 12, 11, 14.
inſcitum 9, 4, 56.
inſcite recipere ſpiritum 11, 3, 39.
inſcitia 9, 4, 39. in proferendis pedibus 1, 11, 16. rerum verborumque 5, 13, 38.
inſcribere librum 8, 6, 71. -nomine alicujus 2, 15, 10. nomen 1, 6, 36. -tumulo 7, 3, 31. inſcribitur hæc diſputatio περὶ γελοίου 6, 3, 22. inſcriptus nomine alicujus liber 2, 15, 5. 3, 5, 14. inſcripti falſo libri 1, 4, 3. lapi-

des 4, 5, 22. maleficii actio 7, 4, 36. *i. non scripti. v. n.* inscripta *i. non scripta* 3, 6, 36.
inscriptio 2, 17, 15. C. Cæsaris 1, 7, 21. inscriptiones 1, 5, 20.
insculpi formas literarum tabellæ 1, 1, 27.
insecabilia corpora 2, 17, 38. 3, 3, 13.
insenescere alicui rei 10, 3, 11.
insequi 6, 3, 34. 7, 2, 46. aliquem 3, 1, 8. 12, 10, 14. aliquid inimice 12, 1, 22. cedentem 12, 10, 47. distinctionem aliquam protinus altero spiritus initio 11, 3, 38. insequens tempus 7, 2, 46. insequentia 5, 5, 2. 5, 10, 45. *seq.* insecuta 5, 7, 18.
insectari aliquem 1, 5, 56. aliquos ut hostes 11, 1, 89. aliquid 5, 13, 39. 10, 1, 65. inscitiam alicujus 9, 4, 39. tyrannos 10, 1, 63. insectans 5, 7, 27.
insectator vitiorum 10, 1, 129.
insectatio 5, 7, 6. fortunæ 6, 3, 28. 11, 1, 86.
inserere aliquid 9, 2, 74. 11, 2, 31. - alicui rei 4, 2, 108. 11, 2, 37. 12, 9, 17. - loco 8, 5, 28. - scriptis 10, 6, 5. - cogitationem luctibus 6, *pro.* 14. grana ciceris in acum 2, 20, 3. munus aliquod negotiis 3, 7, 2. sensum aliquem medio sermone 8, 2, 15. similitudinem parabolæ 6, 3, 59. furculum 6, 3, 88. inseri 4, 2, 47. 8, 3, 27. commode 9, 4, 145. insertus locus communis 2, 4, 30. inserta numeris compositio 9, 4, 61. insertæ orationibus narrationes 6, 3, 42.
insero, sevi &c. *vid.* insita.
insidere animo 6, 2, 32. memoriæ 10, 7, 2. insidet aliquid rudibus mentibus 1, 8, 4. insident alicui vitiose dicta 1, 1, 11. *add.* 1, 6, 44. vitia 2, 3, 2.
insidit sibi litera I 1, 4, 11.
insidiæ advocatorum 12, 9, 5. ætatis 12, 11, 4. insidias virtute superare 11, 1, 40.
insidiari 8, 3, 11. alicui 12, 1, 40.
insidiatur orator 10, 1, 21. insidians fortuna 6, *pro.* 8.
insidiator Clodius 7, 1, 36. oporteatne insidiatorem interfici? 10, 5, 13.
insignia monstris corpora 1, 1, 2.
insigniter 8, 5, 15.
insignitæ imagines 11, 2, 22.

insimulari repetundarum 4, 2, 15.
insinuatio 4, 1, 42.
insipiens 6, 3, 8.
insistere in aliqua re 3, 6, 5. 9, 4, 27. in pedem 11, 3, 125. invicem 8, 5, 27. alternis pedibus 11, 3, 128. studiis suo nisu 1, 12, 10. vestigiis alicujus 10, 2, 10. - alienis *pro.* 3. insistit pars vocabuli participio 9, 3, 64. nec usquam insistentes 10, 7, 6.
insita hominibus est cupiditas augendi res vel minuendi 8, 6, 75. insita contra aliquem opinio 4, 2, 80.
insolens verbum 4, 1, 58. insolentissimum nomen *pro.* 14.
insolenter dicere aliquid 1, 5, 9.
insolentiæ est 1, 6, 29.
insolitus labor 11, 3, 26.
insolubile signum 5, 9, 3.
insonare 11, 3, 121.
inspicere aliquid 7, 2, 45. 8, *pro.* 10. 11, 1, 8. materiam 3, 9, *extr.* mores 2, 2, 1. partes causſæ 3, 9, 7. inspici in aliqua re 8, 2, 8. per se 5, 8, 5.
inspectio 2, 17, 42. 2, 18, *prin.* 5, 5, *extr.*
inspirare 5, 14, 32. iram, misericordiam 12, 10, 63. viribus 2, 5, 8. inspirantes ramis auræ 10, 3, 24.
inspoliatus 7, 1, 33.
instare 1, 3, 6. 4, 1, 68. 6, 4, 17. acerbe protinus teneris 1, 1, 20. alicui 6, 3, 86. - loco 7, 2, 36. - parti 7, 1, 10. - rei 5, 13, 52. 12, 10, 56. argumentis 5, 12, 4. interrogationi 5, 7, 16. interrogatione 6, 3, 38. instandi gratia 9, 2, 7. instans in exprobrando &c. digitus 11, 3, 92. sibi Thucydides 10, 1, 73. instante nullo 1, 12, 9. instantior argumentatio 11, 3, 164. gestus 11, 3, 93. instantius aliquid dicere 9, 3, 50. acriora et instantiora 9, 3, 54.
instanter 9, 3, 30. dicere 9, 4, 126.
instabile membrum 9, 4, 125.
instillatis compleri 1, 2, 28.
instinctus ingenio hominis, Delphico oraculo 10, 1, 81. instincti celebritate audientium præceptores 1, 2, 29. divino spiritu vates 12, 10, 24.
institor eloquentiæ 8, 3, 12. - ambitiosus 11, 1, 50.
instituere *i. incipere* 1, 5, 63. ali-

quem in aliquid 1, 11, 1. aliquid 1, 5, 63. 10, 1, 84. artes 2, 3, *prin.* exemplum 3, 7, 21. exercitationis genus quoddam 10, 6, 5. heredem 8, 5, 17. judicium 7, 4, 29. loqui 3, 2, 2. mores civitatium 1, 2, 2. opus *pro.* 21. oratorem *pro.* 25. 1, 1, 10 *et* 21. 10, 1, 4. 12, *pro.* 3. 12, 1, *prin.* os 1, 2, 6. palatum 1, 2, 6. præceptorem 10, 2, 20. quæstionem in re, in scripto 7, 1, 13. rhetoricen 2, 20, 4. scholas severe 2, 2, 10. simplicius 3, 11, 21. instituti ad lectionem 1, 7, 17. artibus 1, 3, 18. cognitione 1, 10, 5. disciplinis 1, 1, 12. literis 1, 1, 15. lyra 1, 10, 13. institutus ordo 1, 5, 55. familia bene instituta 10, 3, 9. institutum opus *Ep. ad Tryphon.* 1.

instituta aliena 1, 5, 60.

institutio brevis vitæ honestæ beatæque 12, 11, 12. numerosa atque perplexa 8, *pro.* 2. profiteri institutionem 11, 1, 5.

instruere aciem 2, 13, 3. aliquem 10, 1, 4. - lectione 2, 5, 1. - notitia rerum 4, 2, 24. - scientia *pro.* 23. copias 12, 3, 5. malitiam 12, 1, 1. instruxit nos præceptoribus, exemplis antiquitas 12, 11, 22. instrui ad aliquid 12, 2, 19. instructus satis 2, 13, 15. - ad aliquid 8, *pro.* 2. in aliquid 5, 10, 102. instructa navis 12, *pro.* 4. toto organo vox 11, 3, 40.

instrumentum 2, 21, 24. 5, 10, 51. 7, 2, 25 *et* 45. dicendi 12, 11, 24. litis omne 12, 8, 12. status 7, 1, 62. instrumenta 4, 2, 88. 5, 9, 1. causiæ 5, 6, 2. conjecturæ et qualitatis 3, 6, 25. quædam bene dissimulantur 6, 4, 17. destruere, firmare 5, 7, 36. naturalia 12, 5, 5. oratoris 12, 5, *init.*

insuavis 8, 6, 5.

insui culeo 7, 8, 6.

insulsum 6, 3, 19. 8, 3, 26.

insulsitas 5, 13, 38.

insultatio extrema 8, 5, 11.

insum: *vid.* inesse.

insumere operam 3, 4, 5.

insuper 6, *pro.* 3.

insurgere 9, 4, 45. 10, 1, 96. mala vel imbecilla vox inhibet insurgere 11, 3, 13. debent sententiæ 9, 4, 23. ex brevibus ad longas syllabas 9, 4, 92. locis 12, 10, 23. insurgit mens, oratio aliqua re 12, 2, 28. narratio interim verbis 9, 4, 134. insurgunt omnibus partibus iambi 9, 4, 136. insurgentia altius atque altius verba 8, 4, 27.

intabescere alicui rei 12, 10, 77.

intactum omittere aliquid 12, 10, 49.

integer *orator* 12, 10, 16. sanguis 8, *pro.* 19. integra fides 5, 7, 2. navis 12, 11, 4. integrum nomen 1, 5, 46. de integro scribere 2, 4, 18. *conf.* ex. integræ fauces 11, 3, 20.

integritas vitæ 7, 2, 33.

intelligo sæpe idem valet quod scio 10, 1, 13: *ubi et de differentia*, vel intelligere vel capere 11, 1, 45. aliquid aliter 6, 3, 84. coccum 1, 2, 6. jus suum 4, 1, 55. obscene intelligere sensu 8, 3, 47. parum 6, 3, 85. periculum 12, 5, 4. sermonem suo ingenio 8, 2, 19. verbum ex verbo 8, 6, 21. quantum ego intelligo 4, 2, 64. intelligi 10, 1, 103. 12, 5, 6. aliqua re 4, 2, 41. 8, 6, 54. latius 3, 11, 1. sic volo *illud* 4, 2, 20. sine his nulla intelligi vere potest oratio 9, 2, 2. *add. ibid.* 87. 12, 1, 23. 12, 2, *prin. et* 21. *Socrates* ab hominibus sui temporis parum intelligebatur 11, 1, 10. quum ad intelligendos nos opus sit ingenio 8, *pro.* 25.

intelligentia 8, 2, 21. 12, 1, 3.

intellectus 6, 2, 10. 7, 6, 3. 8, 2, *prin.* altior 8, 3, 83. animi 10, 1, 14. communis 5, 10, 18. disciplinarum 1, 1, 15. diversus ei quod dicit 6, 2, 15. duplex aliquorum 1, 5, 2. nominis 7, 10, 1. obscenus 8, 3, 44. omnis 8, 5, 12. operis 12, 5, 4. significat 1, 5, 2. ad intellectum audientium descendere 1, 2, 27. intellectum facere 1, 7, 2. præbere 1, 5, 71. intellectu majora 1, 2, 28. sine intellectu moræ 11, 3, 39. intellectus diversos habere 7, 9, 2.

intemperies cæli 7, 2, 3.

intendere 3, 6, 15 *et* 85. 8, 2, 23. *n.* aliquid 3, 4, 15. aliquo 7, 1, 30. animum 10, 1, 24. 11, 3, 151 *et* 158. - ad aliquid 1, 1, 25. - in aliquid 3, 6, 11. 9, 2, 63. 10, 7, 16. - ordini rerum 4, 1, 78. - ul-

tra 7, 1, 54. cogitationem 10, 3, 24. manum in aliquem 11, 3, 89. mentem aliquo 10, 2, 27. se acriter in aliquid 1, 5, 5. - acrius ad quæstionem 4, 4, 9. - in rem 4, 1, 39. sententias 9, 4, 9. vim rebus 10, 7, 22. ut &c. 10, 1, 45. quod intendimus, efficere 1, 10, 49. *add.* 2, 12, 6. 8, 3, 41. 9, 1, 21. intendit se animus in aliquid 10, 3, 23. intendi amentis nervisve 9, 4, 9. *conf.* 10, 1, 76. in aliquid 8, 2, 23. intenditur actio 3, 6, 83. vox omnibus nervis 11, 3, 63. intentus ad aliquid auditor 9, 4, 62. 10, 1, 48. intenta omnibus nervis cithara 2, 8, *extr.* citharæ modo ratio doctrinæ 5, 10, 24. *conf.* 10, 1, 76. alicui rei mens 12, 1, 5. sella loris 6, 3, 25. intenti memoriæ alicujus rei 10, 3, *extr.* modi vocis 11, 3, 17. oculi motu 11, 3, 75. intenta 5, 14, 24. intentior judex 4, 2, 24 *et* 119. 6, 4, 5. intentissima cura 10, 1, 111.

intente audiri 2, 2, 13.

intentio 3, 6, 7 *et* 13. *seqq.* 5, 14, 6. *v. n. add. ibid.* 10. *n.* 6, 4, 2. 7, 5, 2. *seqq. v. n.* 8, 2, 14. acris 8, 2, 23. animi dividenda 1, 1, 34. paucorum annorum 12, 11, 12. conjuncta 7, 1, 9. discentis perpetua 1, 2, 11. firma 11, 3, 55. mentis 11, 2, 10. operis 10, 3, 23. præcedat 10, 7, 10. rerum 6, 3, 1. simplex 7, 1, 9. una quædam spiritus ac soni 11, 3, 45. vincat omnia quæ impediunt 10, 3, 28. vocis 1, 10, 25. vox habens omnes in se sonos intentionesque 11, 3, 40.

intentare crimen invicem 3, 10, 4. intentatur periculum ab aliqua re 4, 3, 7.

inter agnoscentes notare aliquid 11, 1, 4. cœnam 6, 3, 10. cetera 5, 10, 41. prima elementa 1, 1, 35. duas leges quæritur 7, 4, 42. lusum 1, 1, 36. mundum 7, 3, 5. necessaria est 5, 12, 3. diversas opiniones electio *pro.* 2.

intercapedinis nominativus casus 8, 3, 46.

intercidere, *tertia producta*, Isthmon 3, 8, 16.

intercidere, *tertia correpta:* jam intercidit illud 1, 4, 26. negligentia memoria 11, 2, 40. intercidunt extremæ syllabæ 1, 11, 8. verba temporibus 10, 2, 13. hæc sequenti tempore interciderunt 1, 5, 52.

intercipere librum *pro.* 7. sermones medios 6, 4, 11. intercipiunt aliquem fata 6, *pro.* 1. interceptus *homo, sc. morte* 10, 1, 120.

intercludi flumine, valetudine 7, 4, 14.

interclusio, *figura* 9, 3, 23.

interconciliare 12, 10, 59. *v. n.*

interdicere *et* petere *differunt* 3, 6, 70. *v. n.* alicui domo sua 6, 3, 79. de vi hominibus armatis 4, 2, 132.

interdicta 2, 10, 5. *n.* 4, 2, 61. 7, 5, 3. 12, 10, 70.

interdum 2, 12, 6.

interesse alicui rei 6, 2, 32. 10, 5, 19. interest medium illud 8, 6, 38. nihil interest actionum 7, 2, 20.

interfatio 4, 2, 50.

interjacent multa iis media 11, 3, 18.

interjecta sententia 4, 2, 121. interjecti dies 12, 9, 16.

interjectio 1, 4, 19. 8, 2, 15. *v. n.* 9, 3, 29. interjectiones 1, 5, 51.

interim *pro interdum* 1, 1, 8. 1, 1, 20. *et passim. pro interea* 1, 8, 5. 1, 12, 3 *et* 6. 2, 1, *prin. et sæpius.* datur 11, 3, 125. sunt necessaria 11, 1, 47. respicere 10, 7, 31.

interiora sacri 1, 4, 6.

interlocutio 5, 7, 26.

intermittere 1, 12, 7. contextum 10, 7, 26. consuetudinem, exercitationem 10, 7, 8. dolorem 11, 1, 56. nihil intermittentes 1, 12, 7.

intermissus somnus 10, 6, 1. intermissa industria 10, 1, 75. verba 1, 6, 39.

intermissio 1, 1, 33. 10, 7, 24.

interpellari ab aliquo 4, 5, 20.

interpellator 6, 3, 65.

interponere aliquid 8, 2, 15. judicium alicui rei 1, 7, 30. sententiam suam 5, *pro.* 3. subinde interponens precibus, Quid respondebo &c. 6, 3, 64. interposita nox 11, 2, 43.

interpositio novorum 10, 3, 32. *figura* 9, 3, 23.

interpres operis alieni 10, 1, 87. *conf.* 12, 8, 4. interpretes somniorum atque ominum 3, 6, 29.

interpretari aliquid apertius 5, 10, 8. nomina 6, 2, 9.

interpretatio, *non eſt figura* 9, 3, 98. in lege 7, 6, 1. linguæ ſecretioris 1, 1, 35. propria 5, 10, 8. verborum 12, 3, 7. egere interpretatione 1, 6, 29.
interpunctis quibuſdam 9, 4, 108.
interritus vultus 1, 3, 4.
interrogare *et* percontari *quatenus differant?* 9, 2, 6. de aliquo urbane 11, 3, 126. paullatim, pedetentim 5, 7, 20. teſtes 6, 3, 4. interrogant verba 11, 3, 176.
interrogatio 8, 5, 5. *quæ ſit figura?* 9, 3, 98. opportuna 5, 7, 11. patronorum 5, 7, 22. *ſeqq.* teſtium 5, 7, 3. *ſeqq. et* 22. *n. et* 27.
interrumpere contextum 11, 3, 39.
interruptus actionis impetus 11, 2, 46. interrupta ſilentio dictio 9, 2, 71. oratio 9, 4, 7.
interruptio 9, 2, 54.
interſiſtere 8, 3, 45. 9, 4, 36. 10, 7, 10. clauſulis 9, 4, 106. fatigatum 12, 11, 2. interſiſtit oratio 9, 4, 33. interſiſtunt conatus 9, 4, 67. interſiſtentes 10, 7, 10. clauſulæ 9, 4, 18.
interſum: *vid.* intereſſe.
intertexere veſtem notis 8, 5, 28.
intervallum motus 11, 3, 107. naturale 9, 4, 61. longo poſt intervallo 9, 3, 40. intervalla 9, 4, 51. 12, 10, 66. *arborum* 8, 3, 9. majora, *in periodis* 9, 4, 127.
intervellere aliquid 10, 7, 5. 12, 9, 17. *v. n.*
intervenit adjectio, litura, mutatio 11, 2, 32. epodos 10, 1, 96. oratio 5, 14, 17. medius aliquis ſenſus continuationi ſermonis 9, 3, 23. interveniens poteſtas 7, 1, 32. intervenientes cauſſæ 3, 8, 18.
interventus alicujus 1, 2, 12. - tumultus 4, 3, 16. aliquorum 11, 2, 39.
inteſtatus 7, 1, 42. *ſeqq.* inteſtato heres 4, 2, 5. uter ſit inteſtato propior 4, 4, 8. inteſtatorum parentum liberi *&c.* 3, 6, 96.
inteſtina peſtis 12, 7, 3.
intima ſubtilitas 1, 4, 4. intimum artificium 6, 3, 40. intimi affectus 11, 3, 67. fontes 12, 2, 6.
intingere calamos 10, 3, 31.
intoleranda 6, 2, 23.
intolerabilis 6, 2, 16.
intonſum caput 12, 10, 47.
intra, *adverbium* eſſe 1, 10, 43. - *præpoſitio*; biennium, quam *&c.* 1, 12, 9. famam eſſe 11, 3, 8. hæc eſt omnis vituperatio 6, 3, 37. initium ſtare 10, 2, 8. manus facta tranſlatio 11, 3, 165. modum loquendi 11, 3, 45. ſe ipſa diſponit rerum ordinem cogitatio 10, 6, 2. ſe ipſum dicere 10, 7, 25. ſemet ipſum componere aliquid 11, 3, 2. ſe verſare aliquid per omnes affectus 11, 3, 176.
interiora *&c. vid. ſub ſuis elementis.*
intrare in affectum 9, 4, 10. cubiculum cum ferro 4, 2, 72. intrat aliquem oratio 4, 5, 5.
intro *quomodo differat ab* intus? 1, 5, 50. *v. n.*
introducere narrationem 4, 2, 19. ſermones alicujus 9, 2, 30. ſuperſtitiones 4, 4, 5.
introſpicere latus 11, 3, 118. ſingula 10, 5, 8. virtutes penitus 10, 2, 16.
intueri 3, 6, *prin.* 7, 1, 12 *et* 14. *diſtinguitur a* ſpectare 11, 3, 72. aliquem ut deum 12, 10, 65. - torvo vultu 6, 1, 43. aliquid 3, 6, 82 *et* 85. 11, 2, 3. - in exemplum 10, 2, 2. - plenius atque apertius ex ipſis operibus 2, 20, 8. - temere 7, 4, 6. lacunaria 11, 3, 160. manum 11, 3, 158. rem ipſam 5, 2, 4. ſpeculum 11, 3, 68. tectum 2, 11, 4. vim *vocabuli* 1, 6, 28. intuentur aliquid oculi 10, 7, 11. intuens vere 12, 11, 12. intuentes parum diligenter 9, 1, 24. procul 12, 3, 6.
intumeſcere poteſtate 1, 1, 8.
intus *et* intro *quomodo differant?* 1, 5, 50. *v. n.*
invadere aliquem 5, 7, 5. 9, 2, 38. aliquid 5, 13, 11. 7, 1, 43. 9, 4, 55. - fortiſſime 5, 13, 21. in bona alicujus 8, 3, 89. præturam 9, 2, 41. non reſponſurum 12, 10, 13. invadunt civitatem verba 1, 6, 44.
invaleſcit affectus 6, 1, 44. conſuetudo 2, 1, *prin.* invaleſcunt verba temporibus 10, 2, 13.
invehi in aliquem 12, 9, 11. - ingratum 4, 3, 7. - portum ex alto 5, 11, 23.
invenire 2, 10, 9. *n.* 7, *pro.* 4. aliquid in aliqua re 6, 3, 5. artem 7, 10, 10. nova *pro.* 2. res et diſponere 10, 1, 4. vitia quæ latent 12, 8, 10. invenio apud Ci-

ceronem 2, 21, 14. *add.* 11, 2, 9. 12, 10, 48. Comicorum libris 1, 7, 22. hæc nos tirones in foro inveniunt 2, 10, 9. inveniendi copia 10, 1, 69.
inventis aliorum uti *pro.* 17.
inventio 3, 3, 1 *et* 5. *ſeqq.* 6, 5, 1. 8, *pro.* 6. 8, 3, 2. 10, 7, 9. rerum 12, 10, 36. inventionis amor *Ep. ad Tryph.* 2.
inventiunculæ minimæ 8, 5, 22.
inventrix 2, 15, 21.
invenuſte: non invenuſte dici 1, 6, 27.
inverecunda frons 2, 4, 16.
inverecunde: non inv. 7, 4, 10.
inverſa conſuetudo 3, 9, 9.
inverſio 1, 5, 40. *i.* allegoria 8, 6, 44.
invicem accuſare 7, 2, 19 *et* 23. conſequens 5, 10, 79. ignota 7, 10, 17. laudare 2, 2, 10. objicere 7, 2, 18. obſtare 4, 5, 13. permutari 1, 4, 16. præſtare aliquid 12, 7, 10. probare 5, 10, 71. prodeſſe 10, 7, 29. ridere aljos 10, 7, 21. aut alteri aut invicem utrique 7, 7, 9.
invicta continentia 8, 4, 23.
invidere hanc rem, hac re *et hujus rei* 9, 3, 1. *v. n.* inviſus 6, 1, 12. habere aliquem inviſum 10, 1, 125. inviſum 6, 1, 11.
invidia 6, *pro.* 10. 6, 2, 20. *ſitne vocabulum μίσος?* 1, 1, 20. *n.* criminis 5, 13, 3. 6, 3, 10. duplex 6, 2, 21. gravis 12, 1, 15. infidiarum 6, 5, 10. morum 12, 1, 15. reſponſi 11, 1, 14. invidiæ parem non eſſe 11, 1, 18. invidiam concitare, facere 6, 1, 14. facere alicui 9, 2, 85. noſtram minuere, transferre 11, 1, 64. *apud pueros non alenda* 1, 1, 20. *n.*
invidus *et* invidioſus *diſtinguuntur* 6, 2, 21.
invidioſus 6, 2, 21. 11, 1, 42. invidioſa imploratio 9, 2, 38. res 6, 5, 9. invidioſum 6, 1, 11. facere alicui nomen 11, 1, 63. invidioſiora 11, 3, 50.
invitare aliquem ad cœnam 7, 3, 33.
inultum pati aliquid 12, 7, 2.
inumbratus ſilvis amnis 12, 10, 60.
invocare ad aurem alicujus blandius 4, 2, 124. aliquem, deos in auxilium 4, *pro.* 5. muſas initiis operum 4, *pro.* 4.
invocatio 9, 2, 38. dearum 10, 1, 48. deorum 6, 1, 33.
involvere aliqua diverſis opinionibus 8, *pro.* 4. lævam toga 11, 3, 146.
inurbanus 6, 3, 26.
inurbane 8, 3, 54.
inuſtæ comæ 2, 5, 12.
inutilis: non inut. advocatus 12, 1, 25. *conf.* 12, 3, 5. non inutilis mos 1, 2, 23. non inutiles erudiendo alicui libri *pro.* 6. non inut. acuendis ingeniis luſus 1, 3, 11. inutilia civitati 12, 1, 41. inutilius 11, 3, 57.
inutiliter: nec inut. 11, 3, 183.
jocus, *quid?* 6, 3, 21. inhumanus 6, 3, 33. opportunus 6, 3, 10. joci 9, 4, 131. jocis lacrimas ſiccare 11, 1, 6.
jocoſum 6, 3, 106.
jocari aliqua re 6, 3, 57.
jocularis libellus 8, 6, 73.
Ionica dicta 8, 3, 59.
Ἰωνικισμὸς 1, 5, 32.
Iphicrates 5, 12, 10. *v. n.*
ipſe dixit 11, 1, 27.
ira deum 7, 2, 3. oſtenditur contractis ſupercilliis 11, 3, 79. præceps 8, 6, 28. iram concitare, facere 6, 1, 14.
iracundus 5, 10, 64.
iraſci admonitioni 2, 6, 3. faucibus ſuis 8, 5, 23.
Ircos dicebant veteres 1, 5, 20.
ire, *de navigantibus* 10, 7, 23. ad aliquid per gradus 8, 4, 7. altius *pro.* 20. concitate 11, 3, 133. in aciem 9, 2, 85. - aliquid 2, 8, 9. - κακοζηλίαν 8, 6, 73. - corpus 2, 10, 5. - forum 7, 2, 54. - pedes ſemper eoſdem 9, 4, 142. - rixam 6, 4, 13. - ſententias quaternas ac plures 9, 3, 77. infitias 4, 2, 67. 7, *pro. extr.* longius 5, 13, 54. 12, *pro.* 4. quam longiſſime 6, 4, 17. pariter 1, 1, 13. per diſciplinas 1, 7, *extr.* - totas materias 10, 5, 21. - medium 4, 2, 32. - partes ſingulas 7, 1, 64. - plures 1, 2, 13. *v. n.* - ſingula 6, 1, 12. - omnes et perſonas et affectus 1, 8, 7. *add.* 2, 5, 14. 11, 1, 84. 12, 8, 13. ultum ſcelera *&c.* 11, 1, 42. eunt geſtus in ſiniſtrum 11, 3, 135. reus damnatum iri videbatur 9, 2, 88. *v. n.*
ironia 4, 1, 39. 6, 3, 68. 9, 2, 97. *quid?* 8, 6, 54. *nonnullis figura*

9, 1, 3. ſchematis, tropi 9, 1, 7. fictio ex ironia 6, 3, 91.
irrationabilia 2, 16, 16.
irrationalis uſus 10, 7, 11. irrationale 8, 6, 13.
irrepere in animum alicujus 9, 1, 19.
irridere aliquid 1, 4, 14. aliquid 4, 2, 32.
irritare infantiam ad diſcendum 1, 1, 26.
irritus labor 12, 1, 13.
irrogare pœnam verecundiæ 6, 4, 16. tempus labori 10, 3, 26.
irrumpere ad aliquid 2, 1, 2. ad vicinos *pedes* 9, 4, 89. in pectora 2, 5, 8. irrumpit voluptas in pericula capitis aut fortunarum 4, 2, 122. irrumpunt affectus 3, 5, 2. nonnunquam optimi ſenſus 10, 3, 33.
Irus 3, 7, 19.
is, ea, id: rhetoricen videri malum, ſed eam veram &c. 2, 15, 28. id eſt 1, 9, *prin.* 1, 11, 12. 2, 14, 5. 2, 17, 37. 5, 1, 1, &c. id non eo tantum, quod &c. 12, 1, 1. ſi id cauſſæ cedit 11, 1, 76. *conf.* eatenus. eo.
Iſauricus 6, 3, 25 *et* 48.
ἰσχνὸν 12, 10, 58.
ἰσχνότης 1, 5, 32.
ἰσόπλευρον, *quid?* 9, 3, 80.
ita: non ita ſane difficiles &c. 7, 1, 41. *conf.* 11, 3, 126.
Italia 1, 6, 31.
Italica, verba 1, 5, 56.
item 2, 17, 20 *et* 34. 3, 5, 2 *et* 5. itemque 2, 13, 6. 3, 8, 34. item, itemque 4, 2, 93.
iter amœnum ac molle 4, 2, 46. impervium, durum 12, 11, 11. manifeſtum ad ingenii lumen oſtendit prima ætas alicujus *pro.* 6. militare 11, 3, 26.
iterare declamationis partem 11, 2, 39. iterata lectio 11, 2, 2. iteratis utrinque mediis 9, 3, 34.
iteratio 4, 2, 43. 9, 3, 36. *ſeq.* per ſe non eſt ſchema 9, 2, 63. ſermonis 8, 3, 50. verborum mutata declinationibus 9, 3, 42.
Juba 11, 1, 80. *conf.* Ind. II.
jubere: *vid.* juſi. juſſus aliquid teſtamento 7, 4, 14. tanquam juſſus ſequi 2, 13, 1. juſſæ mori 6, 2, 22.
jucundus et gravis Homerus 10, 1, 46. jucunda expoſitio 4, 2, 63. litera N 12, 10, 31. oratio 8, *pro. fin.* 9, 2, 63. jucundum 8, 3, 49. figuris 8, 3, 12. et elegans ingenium 5, 13, 48. os 11, 3, 30. jucunda proprio quodam lepore 6, 3, 102. non diſſoluta 12, 10, 80. jucundior diſciplina 2, 4, 5. eloquentia 12, 10, 74. imitatio 1, 2, 26. figuris modus *orationis* 12, 10, 60. ſermo Græcus Latino 12, 10, 33. vox 11, 3, 179. jucundiores epulæ 10, 5, 15. jucundiſſima compoſitio 4, 2, 117. in oratore humanitas &c. 11, 1, 42. jucundiſſimæ literæ 12, 10, 27.
jucunditas animi 12, 10, 64. Ciceronis 10, 1, 110. Iſocratis *ibid.* 108. in eloquendo 12, 10, 35. - ſermone 6, *pro.* 7. *conf.* 10, 1, 64. inaffectata 10, 1, 82. mira 10, 1, 101. vocis 6, *pro.* 11. jucunditatis gratia 1, 8, 11.
Judaicæ ſuperſtitionis auctor 3, 7, 21.
judex rei capitalis 7, 3, 33. datur aut populus aut ex populo 12, 10, 53. facilior 7, 1, 27. privatus 5, 10, 115. judicis fidem afferre 10, 1, 111. judicem in decurias mittunt rura 4, 2, 45. *add.* 12, 10, 53. *conf.* ducere. judices poetarum 10, 1, 54. quid libentiſſime audiant? 7, 1, 63. ſecundum legem dicturi ſententiam 5, 13, 7.
judicare 7, *pro.* 4. contra aliquem 5, 2, 3. de aliqua re *pro.* 2. - cauſſa 11, 1, 27. - falſis 12, 2, 10. - forma 6, 2, 6. perſonis 10, 5, 13. fortiter 6, 1, 20. nihil 5, 7, 36. ſe ſummos artifices 9, 3, 100. judicant aures 9, 4, 116. judicare ex paribus cauſſis 5, 2, 1. motu animi 6, 3, 6. ratione, ſenſu 8, 3, 19. ſatis 7, 1, 49. judicantes 11, 1, 45 *et* 54. judicatum 7, 4, 6. judicata 5, 13, 25. 12, 4, 2.
judicatio 3, 6, 70. 3, 11, *init.* *et* 4 *et* 7. *ſeqq.* 5, 11, 36. 6, 5, 3. 7, 5, 3.
judicatrix 2, 15, 21.
judicium, *quid in oratione?* 6, 5, *per tot.* abdicationis 7, 4, 10. acre terſumque 1, 6, 3. 12, 10, 20. acrius 12, 10, 76. alicujus rei 2, 4, 28. 10, 5, 12. aurium 9, 4, 118. Calvi 10, 2, 25. certius in lectione 10, 1, 17. dementiæ 7, 4, 29. eſt de crimine 4, 2, 10. facilius 10, 4, 1. firmius 1, 8, 5.

laboris 1, 12, 11. latens 6, 3, 19. liberale 6, 3, 32. rerum 12, 10, 38. ſummorum in eloquentia virorum pro ratione eſt 1, 6, 2. utrumque 10, 1, 131. cui judicium ac modus deeſt 12, 10, 16. judicii loco infirmitas 2, 4, 9. judicio alieno 10, 1, 130. alius dicere 2, 2, 13. cujuſque atque propoſitio 12, 10, 2. latente ſentiri 6, 3, 19. *i. e. gout. conf.* 11, 1, 91. meo 6. 3, 107. 8, 3, 71. 9, 3, 59. plaudere 8, 3, 4. cum judicio legi 10, 1, 116. judicia 5, 11, 36. 10, 1, 79. *pro cauſſis* 12, 6, 1. alicujus rei præbentur 1, 2, 24. cæleſtia 4, *pro.* 2. graviſſima judicia 12, 6, 1. hominum varia 6, 3, 6. mala 10, 1, 70. privata 3, 10, 2. 4, 2, 61. 6, 4, 7. 11, 3, 156. publica 3, 10, 1. 6, 4, 7. 11, 1, 43. quatuor 12, 5, 6. ſeveriora 10, 1, 125. ſuprema 6, 3, 92. judiciorum pravitas 2, 5, 10. repræſentatis judiciis 10, 7, 2.
judiciale genus 2, 1, 10. 8, *pro.* 6. 9, 4, 130. - defenſionis 11, 1, 9. judiciales cauſſæ 6, 2, *prin.* 10, 7, 5. *conf.* cauſſæ. materiæ 11, 1, 48. *conf.* materiæ.
judiciaria lex 4, 5, 20.
jugata 5, 10, 94. 6, 3, 66.
jugeri menſura 1, 10, 41.
jugum Caudinum 3, 8, 3. *conf.* jumenta.
Julius, C. 6, 3, 38. *vid.* Ind. II.
Julia baſilica 12, 5, 6.
jumenta onere et jugo laborantia 11, 3, 55.
jungere 8, 3, 31. aliquid alicui commode 4, 1, 76. dure 8, 6, 33. ſe magis 8, 6, 63. - optimis partibus 12, 1, 16. verba compoſitione in exitu 9, 4, 13. vocem fidibus 5, 10, 124. jungi inter ſe 7, 10, 16. junctum 8, 6, 44. 9, 4, 6. male opus 12, 9, 17. tempus 5, 10, 46. junctæ figuræ 9, 3, 27. manus 11, 3, 116. juncta 5, 10, 102. atque indiſcreta 12, 2, 3. aut diſſoluta 9, 3, 53. natura *pro.* 13. ſine reprehenſione dicuntur *nonnulla*, quæ ſingula vitioſa ſunt 1, 5, 14.
junctura 8, 3, 45. apta 9, 4, 27. in compoſitione 9, 4, 22 *et* 32. *ſeqq.* membrorum inciſorumque 9, 4, 43. juncturæ ſermonis 11, 3, 53.
Juno 1, 6, 25. Junonem 1, 5, 63.
Jupiter 3, 7, 8. a prima ſtatim poſitione mutatur 1, 6, 25. Capitolini laudes 3, 7, 4. Olympius 12, 10, 9. tabula ſupra Jovem 6, 1, 32. ab Jove incipiendum 10, 1, 46.
jurare: *vid. ſub* jus.
jus *diſtinguitur ab* æquo 4, 3, 11. 7, 1, 63. *pro judicio* 6, 1, 41. actionis 7, 1, 9. ambiguum 7, 10, 2. aſperius 9, 2, 90. belli 5, 10, 113. *ſeq.* certum, dubium 12, 3, 6. civile 12, 3, *init.* civitatium 2, 4, 33. confeſſum 7, 7, 7. diverſum 7, 7, 2. dubium 7, 7, 7 *et* 9. 12, 3, 6. forenſe 7, 2, 20. gentium 7, 1, 46. mortis petere 11, 1, 56. *v. n.* noſtrum 4, 3, 10. obſcurum 7, 10, 2. poeticum 1, 5, 12. poteſtatis 1, 1, 8. privatum, publicum 2, 4, 33. rhetorices *pro.* 23. ſacrum 2, 4, 33. juris erat conſultus 3, 11, 18. juriſconſulti 5, 14, 34. 11, 2, 41. juris lites 5, 10, 40. *conf.* quæſtio. jure 6, 3, 47. ipſo 7, 7, 2. in jure pleraque non legibus, ſed moribus conſtant 5, 10, 13.
juridicialis 3, 6, 31. *ſeq. et* 44. *ſeq.*
jurare gravi viro parum convenit 9, 2, 98. ita Ciceronem locuturum fuiſſe 10, 2, 17. ex animi ſententia 8, 5, 1. in leges alicujus 12, 2, 26. per patroni cineres 9, 2, 95. per mala ſua, infelicem conſcientiam, manes 6, *pro.* 10. *add.* 11, 3, 168. recto ſono 11, 3, 168.
jusjurandum 5, 6, *init.* exigere, offerre, recipere, recuſare *ibid.*
juſi *pro* juſſi 1, 7, 21.
juſtus, *quis?* 12, 1, 35. juſta plane fatigatio 11, 3, 132. magnitudo 8, 5, 26. juſtum *pro.* 16. 2, 4, 38. 12, 2, 5. omne continetur natura vel conſtitutione 7, 4, 5. juſtæ cauſſæ 12, 7, 6. juſta natura 12, 1, 41.
juſte 6, 3, 28. *v. n.* juſtiſſime 10, 1, 82.
juſtitiæ hauſtus 12, 2, 31.
juvare aciem oculorum 10, 3, 31. ad aliquid 2, 4, 24. aliquem 2, 16, 15. invicem 4, 5, 21. memoriam cura 1, 1, 36. *add.* 11, 2, 17. - ſtudio 11, 2, 41. naturam cura 11, 3, 11. - ratione 11, 2, 9. juvant honeſta magis 1, 12,

19. juvabunt hæ artes, ut &c. 1, 10, 6. juvari patrocinio 10, 1, 28.
juvenes clari 12, 7, 3. in litore cœnantes &c. *Controv.* 7, 3, 31. *seqq.* ad optima tendentes 10, 1, 122.
juvenilis abundantia 12, 1, 20. calor 2, 15, 28. cupiditas 7, 2, 24.
juveniliter dicta 12, 6, 3.
juventus *i. adolescentes* 2, 2, 14. 12, 1, 31

K.

K quorundam nominum nota 1, 4, 9. in quibus verbis utendum sit *hac litera?* 1, 7, 10.
καιρὸς 3, 6, 26.
κακόζηλον, *quid?* 8, 3, 56. *seqq.*
κακοζηλία in κακοζηλίαν itur 8, 6, 73.
κακοσύνθετον, *quid?* 8, 3, 59.
κακοτεχνία 2, 20, 2. 2, 16, 2.
κακόφατον 8, 3, 44.
κατ' αἴσθησιν 3, 6, 36. - αἰτίασιν 9, 2, 106. - ἀντίληψιν 7, 4, 5. - ἔννοιαν 3, 6, 36. κατὰ ῥητὸν καὶ διάνοιαν 3, 6, 45. - ῥητὸν καὶ ὑποκαίρεσιν 3, 6, 60. - συμβεβηκότα 3, 6, 55. καθ' ὑπερβολὴν 6, 3, 67. - ὑπόθεσιν 5, 10, 95.
κατατετηλασμένον 1, 11, 6. *v. n. it.* 11, 3, 50. *n.*
κατάπληξις, *figura* 9, 2, 103.
κατασκευὴ, *quid?* 2, 4, 18.
κατάχρησις 8, 2, 5. *quid?* 8, 6, 34 *et* 36. *conf.* 9, 1, 5.
καθολικὰ 2, 13, 14. 8, 5, 7.
κεῖσθαι 3, 6, 24.
κεφάλαιόν ἐστιν 3, 11, 27.
κλίμαξ, *figura* 9, 3, 54.
κλωσμὸς, *quid?* 11, 3, 51. *v. n.*
κοιλοτομία 1, 5, 33.
κοινισμὸς, *quid?* 8, 3, 59.
κόμματα, *quæ?* 9, 4, 22.
Koppa nunc tantum in numero manet 1, 4, 9.
κρινόμενον, *quid?* 3, 11, 4 *et* 18.
κρίσεις 5, 11, 36.
κριτικὴ pars 5, 14, 28.
κυρταυχένα 1, 5, 70.
κῶλα 9, 4, 22.

L.

labefactari 2, 13, 14.
labefactatio mediocris 8, 4, 14.
labi *pro peccare* 10, 1, 24. ab aliqua re ad aliquid 7, 10, *fin.* amore 6, 3, 3. diligentia 5, 13, 37. errore 8, 6, 7. in aliqua re nimia subtilitate 11, 3, 107. recto itinere 2, 3, 9. persuasione 11, 1, 90. valetudine 7, 4, 30. non labitur ars 10, 7, 24. labens undique toga 11, 3, 147. labentes oculi 6, *pro.* 12.
labor *non minus quam* ærumnæ 8, 3, 26. *v. n.* labos 1, 4, 13. actionum 11, 2, 49. certaminum 10, 3, 3. circa aliquid 5, 14, 34. bene dicendi *pro.* 14. formæ 8, *pro.* 19. inanis 11, 2, 1. primus est 11, 2, 18. scribendi 10, 6, 1. studiorum 1, 12, 8. 12, 1, 8. supervacuus 1, 8, 18. *conf.* scandenti.
laborare caussa 4, 1, 44. circa aliquid 6, 4, 1. nomina rerum ambitiose 3, 11, 21. contemtu, invidia, odio 12, 8, 14. crimine temeritatis 12, 9, 14. exilitate vel pinguetudine nimia literarum 1, 11, 4. fastidio aliquo 12, 9, 7. fructus 8, 6, 6. in aliqua re frustra 10, 1, 2. - parte frustra 4, 2, 35. in cogitando 12, 2, 17. in commune 5, 11, 24. in partibus 7, 2, 22. jugo 11, 3, 55. litera P. 1, 11, 5. onere 11, 2, 27. 11, 3, 55. opinione arrogantiæ 4, 1, 33. persona 4, 1, 44. virtute ac studiis, ut *pro.* 15. vitio 8, 2, 4. vitiis 5, 13, 36. laborat oratio 9, 4, 33. laboravit, ne putarent 4, 1, 20. - ut *&c.* 4, 2, 34. laborari in aliquid 8, 2, 18. numero 8, 5, 30. laborans compositio 9, 4, 117. laborantia onere et jugo jumenta 11, 3, 55. laborata dicrum ac noctium studio actio 12, 6, 5. laboratum videri 9, 4, 144. cui idem semper laborandum est 10, 7, 4.
laboriosum minus 12, 3, 8.
labra distorquentur 1, 11, 9. astringuntur, diducuntur, pendent, replicantur, porriguntur, scinduntur, trahuntur *&c.* 11, 3, 81. labris offendere aliquid 11, 3, 80. primis degustare literas 12, 2, 4.
lac jucundioris disciplinæ 2, 4, 5.
lactea ubertas 10, 1, 32.
Lacedæmonii 7, 2, 4. saltationem ad bella utilem putarunt 1, 11, 18.
lacerare artus morsu 8, 2, 20. mem-

bra ſua 8, 5, 23. orationem 10, 7, 32. laceratum affectibus 12, 1, 7.
lacerna 12, 10, 75.
lacerti, *lacertus* 8, *pro.* 19. *n.* ac robur 5, 12, 18. militum 10, 1, 33. lacertos exprimere 8, 3, 10. lacertorum minus habere 10, 1, 77. lacertis expreſſa corpora 8, *pro.* 19.
laceſſere 6, 3, 45 *et* 84. aliquem 6, 3, 34. riſum 6, 3, 7.
Laches 7, 9, 10.
lacrimæ erumpunt dolore, lætitia manant 11, 3, 75. inareſcunt 6, 1, 27. indices mentis 11, 3, 75. ſubſiſtunt 11, 1, 54. lacrimarum cauſſæ 6, *pro.* 7. lacrimas alicujus concitare 11, 3, 8.
lacunaria intueri 11, 3, 160.
lacus *muſti* 2, 4, 9.
lædere 6, 3, 28. 8, 4, *prin.* 11, 1, 61. adverſarium 5, 7, 13. aliquem infamia 7, 2, 28. remp. 7, 3, 2. 7, 4, 37. reum 5, 7, 15. 6, 3, 86. quod lædit 4, 1, 27. *add. ibid.* 44. læſæ opinionis exempla 1, 2, 4. reip. actio 7, 3, 2. 7, 4, 37.
Lælius: *vid.* Ind. II.
Lælia 9, 4, 31.
Lænates 1, 4, 25.
lætus ac preſſus, Homerus 10, 1, 46. *v. n.* locus 4, 3, 1. læta actio 11, 3, 153. floribus copia 8, 3, 88. indoles 2, 4, 4. lætum gramen 8, *pro.* 23. tempus 11, 1, 46. lætæ res 11, 3, 63 *et* 116. læta, non luxuriosa 12, 10, 80. lætius quid auſi 2, 4, 14. pabulum 10, 5, 14. ſolum 12, 10, 78. *v. n.* lætiores numeri 9, 4, 17. lætiora 11, 1, 34. quam lætiſſimi loci ſententiæque 11, 1, 49.
læva pars 11, 3, 113. lævam abducere 11, 3, 145.
lagena deficit 6, 3, 10.
λαμβδακισμὸς 1, 5, 32.
lambere labra 11, 3, 81.
laminam tenuem ducere 2, 4, 7.
lana tincta fuco 12, 10, 75. *v. n.* lanarum colores 1, 1, 5. lanas Tarento vehere non licet 7, 8, 4.
lanipes 5, 11, 24. *n.*
languet auditor 9, 3, 27.
langueſcit mens in ſecretis 1, 2, 18. vis 4, 1, 67. langueſcunt affectus 11, 3, 2.
languidus vultus 11, 3, 159. languidior oratio 4, 1, 67.
languidulæ coronæ 8, 3, 66.
laniare veſtes 11, 3, 174.
lapidare 8, 2, 5.
lapillorum objectus 12, 2, 11.
laqueus: in laqueum indui 5, 7, 11.
largior oratio 5, 14, 17.
largiri formam 5, 11, 26. occaſionem 12, 8, 2.
laſcivus 6, 3, 41. *auctor* in heroicis 10, 1, 88. laſciva hiſtoria 2, 4, 3. laſcivum 6, 3, 27. *ſeq.* carmen 9, 4, 108. laſcivior *ſcriptor* 10, 1, 93.
laſcivia maledicendi 9, 2, 76. recens 10, 1, 43. laſciviæ floſculi 2, 5, 22.
laſcivire 4, 1, 77. 9, 4, 28 *et* 142. 11, 1, 56. aliqua re 4, 2, 39. in oratione licentia 9, 4, 6. puerilibus ſententiolis 12, 10, 73.
Laſes 1, 4, 13.
latere circumjectæ orationis copia 4, 2, 117. *de verbis.* plerumque in judiciis debet ars 2, 10, 11. penitus 6, 2, 25. ſub aliqua re 9, 2, 28. latens conſilium 9, 2, 83. judicium 6, 3, 19. quædam ratio in decoro 11, 3, 177. ſignificatio 9, 2, 90. latentes cauſſæ 7, 2, 36. numeri 9, 4, 19. latentia vitia 9, 2, 93.
latebræ veritatis 12, 9, 3.
latitatio 7, 2, 46.
Latium 1, 6, 31.
Latinus ſermo 12, 10, 33. tibicen 7, 1, 51. Latina facundia 12, 10, 27. vox 1, 5, 31. in Latinum transferre aliquam vocem 2, 1, 4. Latini dicendi præceptores quando cœperint? 2, 4, *extr.* Latina verba 8, *pro.* 31. 8, 1, 1.
Latine loqui 8, 1, 2. aliud, aliud grammatice loqui 1, 6, 27.
Latona 3, 7, 8.
lator legum 2, 4, 33. 3, 7, 18. *vid.* legum.
latrare 6, 3, 81. 11, 3, 31.
latrator 12, 9, 12.
latrocinio proximum 12, 7, 3.
latus, eris: fatigatum 11, 3, 13. occultum latus *quædam editt. habent* 7, 9, 5. oportuit 6, 3, 100. patiens laboris *pro.* 27. lateri filii adjungere aliquem 1, 2, 5. oſtendere latus 11, 3, 74. latere dextro facere geſtus 11, 3, 179. laterum majorum eſſe 9, 2, 29. motus 11, 3, 161 *et* 165.
latus, a, um: clavus 11, 3, 138. *ſeq.*

v. n. ſermo 5, 14, 33. latum atque fuſum 11, 3, 50. latior *orator* 12, 10, 23. vox 11, 3, 82. latiſſimi amnes 5, 14, 31.
late: latius complecti aliquid 9, 2, *prin.* dicere 3, 5, 15. loqui 1, 5, 5.
latitudo 1, 10, 42. pectoris 11, 3, 141.
lavari cum viris, ſignum adulteræ 5, 9, 14. lavamus 1, 6, 44.
laureati poſtes 8, 6, 32.
laus doctorum, vulgi 12, 10, 72. popularis 10, 2, 27.
laudare aliquem pro roſtris 12, 6, 1. aliquid 1, 5, 3. ſimulatione vituperationis 8, 6, 55. laudari 12, 5, 6. contumelioſe 2, 12, 7. in aliqua re 5, 12, 22. laudo facit laudavi 1, 6, 15. laudat manus 11, 3, 102. laudata induſtria 1, 2, 21.
laudabilis civis 12, 1, 41.
laudatio legis 7, 1, 47. laudationes 11, 3, 153. funebres *ibid.* laudationum moræ 11, 3, 126 *et* 131.
laudativa 2, 15, 20. 3, 3, 14. 3, 4, 11. *ſeqq.*
Lauſus 8, 4, 6.
laxior ſinus 11, 3, 146. laxiores nodi 9, 4, 127. laxiora vincula 9, 4, 20.
laxare aliquid ſcribendi ſecuritate 10, 6, 2. manum 11, 3, 96. miſerationem ſecuritate 11, 1, 52. neceſſitatem dicendi longiore dierum ſpatio 10, 5, 22. laxatus aer 5, 9, 16.
leber 1, 4, 17.
lect. *vid. ſub* legere.
lectus aliud alio loco valet 1, 4, 27.
legare argentum 5, 11, 33. 5, 14, 26. 7, 6, 11. legari 5, 10, 62. 7, 4, 36.
legatus 6, 3, 100.
legationis male geſtæ actio 7, 4, 36.
legalis, leges, legit, leguleii *&c. vid. ſub* lex.
legere diſceptatorem alicui cauſſæ 9, 4, 132. oſſa e vulneribus 6, 1, 30. legi cum judicio 10, 1, 116. - venia 10, 1, 72. lego facit legi 1, 6, 15. legentes 10, 1, 16. lectus: *vid. ſupra.* lecta e capite cujuſdam oſſa 8, 5, 21.
lector 6, 3, 44.
lectio, *de ea vid.* 10, 1, *per tot.* cruda 10, 1, 19. diſſoluta in canticum 1, 8, 2. effeminata plaſmate 1, 8, 2. emendata 1, 4, 2. gravis cum ſuavitate quadam 1, 8, 2. idonea 8, *pro.* 28. iterata 11, 2, 2. *conf.* lentior. libera 10, 1, 19. mollita multa iteratione 10, 1, 19. multa 8, *pro.* 28. poctarum 10, 1, 27. virilis 1, 8, 2. dat ubertatem ac divitias 10, 1, 13. lectionis opus 12, 3, 8. lectionum genera 10, 1, 45.
lectitare 9, 1, 12.
ΛΗΙΣΤΗΙ 1, 7, 17.
λεκτικὸς *cur Ariſtoteli dicatur dactylus?* 9, 4, 88. *n.*
lenis contextus 9, 4, 127. motus laterum 11, 3, 161. vox 11, 3, 15. - et ſubmiſſa 11, 3, 64. lene id, quod dicitur 6, 3, 27. genus 10, 1, 44. - cauſſarum 10, 2, 23. - dicendi 10, 1, 121. *add.* 12, 10, 66. lenes venti 10, 7, 1. lenia duci debent 9, 4, 139. ſtagna 12, 10, 19. lenibus mulcentur aures 9, 4, 116. lenior modus *dicendi* 12, 10, 60. oratio 9, 4, 39. - et ſubmiſſior 11, 1, 64. leniores egreſſiones 11, 3, 164. epilogi 6, 1, 50. ſyllabæ, *quæ?* 9, 4, 92. *conf.* affectus. lenis *et* levis *confunduntur* 10, 1, 52. *n.*
leniter dicere aliquid 10, 2, 23. *add.* 12, 10, 71. lenius dicere 1, 8, 1. 9, 4, 130. ſupina 12, 10, 78. *v. n.*
lenitas 9, 4, 136 *et* 144. compoſitionis 10, 1, 52. inclinata 11, 3, 170. *de oratione* 12, 10, 59. probabilis 10, 1, 52. verborum 10, 1, 52.
lenire affectus 1, 10, 31. aliquid nomine 4, 2, 77. mentes ad lyram 9, 4, 12. aſpera remedia molli manu 2, 4, 12. ſonos cantu 11, 3, 23.
lenoni filium vendere 7, 1, 55.
lenocinari formæ 5, 12, 17.
lenocinium 4, 2, 118. 8, *pro.* 26. 12, 1, 30. lenocinii reus 5, 10, 47.
Lentulus, Corn. *quare conjuraverit?* 5, 10, 30. - Spinther 6, 3, 57.
Lentulorum genus 6, 3, 67.
lentus *orator* 12, 10, 19. ordo profectionis 4, 2, 58. lentum os 11, 3, 52. lentæ ſyllabæ 9, 4, 137. lentior lectio 1, 1, 33. vox 11, 3, 63. lentiora ſpatia 11, 3, 17.
lente: lentius dicere 1, 8, 1.
leo *de homine* 8, 6, 9. pariet 8, 6, 34. leones cauda hortantur 10, 7, 26.

Leocrates 11, 2, 14.
λεων 7, 9, 6.
Leonides 1, 1, 9.
lepor propositionum ac partitionum 11, 1, 53. lepore jucundum 6, 3, 102.
lepus, epicœnum 1, 6, 12. *unde?* 1, 6, 33.
levis auctor 10, 1, 124. causſa 7, 2, 37. derisus 6, 2, 15. *in quibusdam libris.* res 9, 3, 74. levem umbram consequi 10, 1, 100. leves fauces 11, 3, 20. genæ 12, 10, 8. levia 7, 2, 34. *subint.* convicia. atque nitida 5, 12, 18. levior res 11, 1, 64. leviores causſæ 12, 1, 38. viri 11, 1, 45. leviſſima res 11, 1, 44. levis *et* lenis *confundi solent* 10, 1, 52. *n.*
leviter admirari 11, 3, 103. saltem imbutus literis 1, 2, 16. moveri loco 7, *pro.* 2.
levitas effeminata 8, 3, 6. in rebus 10, 3, 17.
levare animum mutationibus 4, 2, 118. annonam 5, 11, 12. fastidium 9, 3, 3. - varietate 9, 1, 21. suspicionem 4, 2, 81. tædium 1, 12, 4. 4, 1, 49. levatur difficultas consuetudine 11, 3, 24. levati 2, 5, 12. levata manu 2, 12, 9.
lex, *quot res agat?* 7, 5, 5. abdicationis 7, 1, 15. adversa 7, 7, 4. antiquior 7, 7, 8. ciborum 12, 10, 41. de expositis 7, 1, 15. de sicariis 7, 1, 9. defensionis 4, 2, 84. dicendi 5, 13, 60. 8, *pro.* 2. 10, 1, 25. gestus 1, 11, 17. loquendi 1, 6, 16. 1, 8, 13. Manilia 2, 4, 40. nascendi 10, 3, 4. orandi Demosthenes 10, 1, 76. potentior, potentissima 7, 7, 7. 8. proœmiorum 10, 1, 48. sermonis 1, 5, 29. Servilia 6, 3, 44. temporum 1, 12, 3. *theatralis* 3, 6, 19. *n.* veritatis 12, 1, 19. legem dare 9, 4, 109 *et* 143. - liberis 11, 1, 83. lege civitatis 12, 10, 26. leges contrariæ 7, 7, 7. custodes pudoris diligentissimæ 8, 5, 19. dicendi 12, 11, 15. diversæ 7, 7, 4. duæ, duplices 7, 7, 10. impares 7, 7, 6. quæ natura sunt omnibus datæ 12, 2, 3. *obscuræ* 7, 6, 1. quæ propriæ populis et gentibus constitutæ 12, 2, 3. populares 7, 4, 13. sapientium 12, 7, 9. severiores 12, 1, 40. vitæ *pro.* 14. 5, 11, 39. legum *differentia* 7, 7, 6. *seqq.* judicia 9, 3, 56. lator 7, 1, 52 *et* 56. 7, 6, 8. 12, 10, 5. laus et vituperatio 2, 4, 33.
legalis 3, 5, 4. 3, 6, 37 *et* 44. *seqq.*
legitimus 3, 6, 96. *seqq.* 7, 7, 10. filius 3, 6, 96. finis 9. 2, 57. legitima disciplina 1, 10, 30. an liberi sint etiam legitimi? 3, 6, 103. legitimis obstare 2, 4, 35.
leguleii 12, 3, 11.
λέξις: *vid.* figura. schema.
libenter: *vid. sub* libet.
Liber *i. Bacchus* 3, 7, 8. pro vino 8, 6, 24.
liber, bri: *vid. Ep. ad Tryphon. auctoris* de causſis corruptæ eloquentiæ 6, *pro.* 3. Aristophanis, *pro fabula comica* 1, 10, 18. Horatii de arte poetica 8, 3, 60. *pro oratione* 5, 10, 98. 5, 11, 42. 9, 3, 46. libri comicorum 1, 7, 22. quinque in Verrem actionis secundæ libri 11, 2, 25.
libellus 2, 13, 15. 6, 3, 59. jocularis 8, 6, 73. libelli 6, 2, 5. 10, 7, 31. 12, 8, 5.
librarii 11, 3, 131. librariorum inscitia 9, 4, 39.
liber, a, um: pro maledico 5, 13, 26. liberi propria 7, 3, 27. animus undique 10, 3, 28. - cogitationibus aliis 11, 2, 35. *vid.* impetus. arbitris locus 10, 3, 22. invidia *orator* 12, 11, 7. libera civitas 7, 4, 22. lectio 10, 1, 19. mens vitiis 12, 1, 4. mora 12, 3, 3. oratio 9, 2, 27. vox 9, 2, 3. liberum cælum 2, 6, *extr.* dictum 11, 1, 37. os 11, 3, 54. tempus 11, 1, 46. liberi sanguinis homo 12, 9, 10. liberum alicui relinquere aliquid 1, 4, 22. libera spatia 9, 4, 50. liberiores numeri 9, 4, 130. liberiora officia 6, 1, 9. omnia poetis quam oratoribus 8, 6, 19. verba 10, 1, 31. liberrimum genus hominum 12, 2, 22.
libere loqui adversus aliquem 6, 3, 83.
libertas *in dicendo* 6, 2, 16. 11, 1, 67. cæli 10, 3, 22. dialogorum 10, 5, 15. eloquendi 11, 2, 48. honestissima 11, 1, 37. numerorum 8, 6, 20. poetica 10, 5, 4. verborum 10, 1, 28. libertatis affectatores 6, 2, 16. rationem reddere 11, 1, 67. - libertatem negli-

gentiæ facere 11, 2, 45. præſtare 12, 2, 31. ſumere 12, 2, 31.
libertus, liberti Cæſaris 6, 3, 81. liberti heredem ſequantur 7, 7, 9.
libertinus 7, 3, 27. libertini 11, 1, 86.
liberare aliquem 3, 8, 42. - onere 5, 6, 4. reum præjudiciis 6, 5, 10. liberari a judicibus aliquo defenſionis genere 7, 4, 20.
liberalis homo 6, 3, 83. minus materia 12, 9, 7. vox 11, 3, 13. liberale judicium 6, 3, 32. liberales diſciplinæ 12, 7, 8. liberalior paullo vita 5, 13, 26.
liberaliter: paullo liberalius aſperſus ſal 6, 3, 19. liberalius tempora ſua impendere 1, 2, 2.
liberalitas pro luxuria 8, 6, 36. a quo profecta ſit, refert 7, 4, 23.
liberi 6, 1, 24. parentes alant &c. 7, 6, 5. liberum 9, 1, 16.
libet 1, 10, 28.
libenter adhibere aliquid 11, 1, 35. libentius audire aliquem 2, 6, 3. - aliquid 7, 1, 63. imitari aliquem 2, 2, 8.
libido deformis 8, 6, 40. libidinis exemplum deforme 3, 7, 21.
libidinoſa eloquentia 5, 12, 20. libidinoſior 6, 3, 64.
Liburnia 9, 2, 34.
licet dicere 2, 17, 13. 5, 2, 4. huic eſſe procuratori 4, 4, 6. *v. n.* - procuratorem 7, 1, 19. fieri 4, 2, 83. nobis uti 10, 1, 33. ſint exempla licet 1, 10, 48. *conf.* 2, 4, 6. 8, 3, 8.
licenter 1, 8, 6. licentius audere aliquid 2, 4, 14. dicere aliquid 1, 2, 7. *conf.* 8, 6, 24.
licentia, *figura* 9, 2, 27. declamatoria 8, 3, 76. ebriorum comiſſantium 11, 3, 57. feſta 6, 3, 16. figurarum 10, 1, 28. ludorum talarium 11, 3, 58. mentiendi 4, 2, 89. poetica 2, 4, 3 *et* 19. rei 4, 1, 4. verbi 4, 1, 59. verborum 4, 1, 58. 12, 10, 73. licentiam malis dari 12, 7, 1.
licentioſum 1, 6, 23.
ligare aliquid in catenas 5, 14, 32.
ligamenta aurium 11, 3, 144.
Ligarius 7, 2, 6. 8, 5, 13. 11, 1, 78 *et* 80. *conf.* Cicero *in* Ind. II.
lignea oppida 6, 3, 61.
λιγνὸς βίος 1, 5, 72.
limatum 12, 10, 50. genus dicendi 2, 8, 4. - eloquentiæ 11, 1, 31. limati Attici 12, 10, 17.
linea 3, 6, 82. *n.* 11, 3, 133. *n.* tenſa rectiſſima 3, 6, 82. lineam poſcere adverſus aliquos 11, 3, 133. lineæ *in arte pingendi* 10, 2, 6. *ſeq.* 12, 10, 4. extremæ 10, 2, 7. lineas ſuas dare membris 11, 3, 46.
linearis ratio 1, 10, 36. lineares probationes 1, 10, 49.
lingua eſſe cœpit in quæſtu *pro.* 13. utraque, *i. Græca et Latina pro.* 1. 1, 1, 14. linguæ ſecretioris interpretatio 1, 1, 35. linguæ inter ſe differentes, *i. dialecti* 12, 10, 34.
linquere ſceptra alicui 9, 4, 140.
linter: in lintre loqui 11, 3, 129.
linum ruptum 12, 8, 13. *v. n.*
linus 1, 10, 9.
liquet mihi non 9, 3, 97. *add.* 12, 1, 42. 12, 2, 24. de eo 3, 6, 35.
liquata annis 12, 6, 4. *de oratione.*
liquefacti prope cibi 10, 1, 19.
lis facti 5, 9, 4. litium 4, 1, 26. quoddam genus 11, 1, 56. media manus 12, 8, 4.
litigare alicujus nomine 4, 4, 6. litigatur inter aliquos 4, 2, 129. 11, 1, 65.
litigator 6, 1, 25. 9, 2, 84. 10, 1, 34. 12, 8, 13. litigatores adverſarii 12, 8, 6.
litera acuta, flexa, gravis 12, 10, 33. brevis, longa 1, 7, 11. mugiens M 12, 10, 31. ſexta *Romanarum* 12, 10, 29. tinniens N 12, 10, 31. literam aliquam eximere 1, 7, 29. literæ Æolicæ 12, 10, 29. *v. n.* vetuſtiſſimis temporibus *aliæ* 1, 7, 11. Romanæ pauciſſimos eloquentes tulerunt 10, 1, 123. ſolatium adverſorum unicum 6, *pro.* 14. melius ſonantes 8, 3, 16. literarum contextus, formæ, nomina 1, 1, 24. uſus 1, 7, 31. literis plus honoris tribuere 2, 12, 11. ultra primas literas progredi 1, 1, 8. in literis clarus 1, 6, 35. primis ſaltem literis eruditus 1, 10, 35.
literarius ludus 1, 4, 27.
literatus multum 1, 6, 21.
literatoria 2, 14, 3.
literatrix 2, 14, 3.
literatura 2, 1, 4. 2, 14, 3.
litura 11, 2, 32.
litus 7, 3, 13. *etymon ejus* 5, 14, 34. *v. n.* occultum 7, 9, 5.
livor, livores *in corpore* 2, 21, 19. 4, 2, 54. 5, 9, 11. 5, 10, 46.

lixa 8, 6, 42.
Λοχεοὶ, *comœdia Menandri* 10, 1, 70. *ante legebatur* λοχὸς. *v. n.*
locus 6, 3, 63. *n.* 7, 2, 43. *seq.* 11, 2, 20. actionis 6, 1, 6. circa teſtes 6, 4, 21. clauſus, recluſus 7, 2, 44. communis 2, 1, 11. *n.* compoſitionis 12, 10, 43. fortior 6, 1, 13. fortunæ ut ſit 4, 5, 14. frequens, ſolus 7, 2, 44. frequentiſſimus 5, 4, *init.* lætus ac plauſibilis 4, 3, 1. magnus 10, 1, 121. mendacio non eſt 11, 2, 39. nominis 12, 7, 4. quibus nullus eſt in bibliothecis locus 11, 3, 4. numeroſus 11, 2, 27. præſens 12, 2, 31. primus a petitore 5, 13, 45. - et ſecundus 5, 13, 50. probationum 7, 1, 16. ſecundus partis 4, 2, 28. de aliqua re ſepoſitus 1, 10, 26. *add.* 2, 4, 17 *et* 24 *et* 30. omnibus verbis in oratione eſt 10, 1, 9. uterque 4, 2, 29. 5, 13, 50. utrinque 5, 7, 33. loci alicujus eſſe 6, 1, 20. locum perdere 6, 3, 63. ſignare 1, 4, 17. loco 8, 5, 28. coloris 7, 1, 53. juris 7, 4, 36. teſtimonii 6, 3, 4. vitii 6, 1, 7. loci 4, 1, 59. *ſeq. et* 4, 2, 117. 9, 4, 138. 11, 2, 21. afficiendi, argumentandi 8, *pro.* 12. argumentorum 5, 8, 4. 5, 10, 20. 6, 3, 65. *ſeq.* 7, 2, 35. 12, 8, 13. communes 2, 1, 9 *et* 11. 2, 4, 22. 10, 5, 12. - et proprii 5, 13, 57. continui et decurrentes 11, 3, 84. electi ex poetis 1, 1, 36. *add.* 1, 11, 12. 6, 3, 40 *et* 43. *&c.* pleni 8, 4, 14. repetiti ex intima quæſtionum naturalium ſubtilitate 1, 4, 4. uberes 5, 13, 42. loca 11, 2, 17. *ſeqq.* explicata, illuſtria, multa 11, 2, 22. ſignata varietate, ſpatioſa 11, 2, 18. locorum amœnitas 10, 3, 22. locis utile 9, 4, 83.
locare aliquem in numero veterum 10, 1, 118. - juxta ſe 8, 4, 22. portorium 5, 10, 78. locari in exordio 4, 1, 26. in ultimo 9, 3, 82. locatum et conductum 4, 2, 61.
locatio 7, 1, 1. verborum vitioſa 9, 4, 32.
locuples, *unde?* 5, 10, 55. parum ad augendam facultatem dicendi *auctor* 10, 1, 87. *orator* 12, 10, 78. propinquus 7, 1, 14.
locutio *&c. vid. poſt* loqui.
lodices hos 1, 6, 42.
λόγοι μυθικοὶ 5, 11, 20.
λογικὸν 3, 5, 4.
λογοδαίδαλοι 3, 1, 11.
longus inceſſus 11, 3, 126. labor 10, 7, 1. ſpiritus 11, 3, 55. teſtis 5, 7, 26. longa ætas 12, 11, 19. - ſtudiorum 10, 7, 4. conſuetudo 2, 5, 2. expoſitio 4, 2, 32. opera 12, 11, 12. ſyllaba 1, 5, 18. - an pro longa ſit, multum refert 9, 4, 93. - duorum temporum 9, 4, 47. veſtis 11, 1, 3. longum 4, 1, 71. eſt perſequi 8, 3, 46. 10, 1, 118. longo poſt intervallo 9, 3, 40. longæ ſyllabæ 1, 5, 62. 9, 4, 91. nimis tranſgreſſiones 9, 4, 28. longa verba 9, 4, 42. longior ætas 10, 1, 120. compoſitione *orator* 10, 1, 118. omni ſomno pars noctium 12, 11, 19. receptus ſpiritus 11, 3, 53. ſermo 9, 3, 60. vita 12, 1, 20. longius ſpatium dierum 10, 5, 22. in longius trahere obſidionem 1, 10, 48. longiſſimus ſpiritus 11, 3, 54. longiſſima ætas 3, 1, 9. quam longiſſimum tempus 12, 11, 1. longiſſimæ actiones 11, 2, 8.
longe citra æmulum 12, 10, 9. omnium ſummus orator 12, 11, 3. perfectiſſimus Græcorum Demoſthenes 10, 2, 24. princeps aliquorum 10, 1, 61 *et* 98. ſubſequi 1, 1, 13. longius circumducere aliquid 10, 2, 17. longiſſime ab aliqua re eſſe 1, 6, 34. fugere aliquid 11, 3, 128.
longitudo ducitur per pedes 1, 10, 44. longitudinis pedes 1, 10, 42.
longi: longos ex habitu corporis fecerunt origines 1, 4, 25.
Longus, Sulpicius 6, 3, 32.
loqui *opponitur* tumori magna flandi 12, 6, 5. adverſus aliquem libere 6, 3, 83. alicui 6, 1, 25. ſecum ipſum 7, 1, 26. de aliqua re 12, 2, 20. emendate 1, 7, 32. in aurem alicujus 11, 3, 131. in lintre 11, 3, 129. labris 11, 3, 81. Latine 1, 6, 27. 8, 1, 2. mollius 4, 2, 69. ore 11, 3, 81. - alieno 11, 1, 39. parce et quaſi timide 11, 3, 100. pro ſe 2, 17, 6. recte 1, 7, 34. ſecurius de aliquo 6, 3, 10. ſermone 1, 6, 43.

locutio pulchra 2, 4, 32. locutiones 1, 5, 2.
loquacitas 12, 2, 20. inanis 10, 3, 2. incidere in loquacitatem 5, 10, 91.
loricatus 8, 5, 15.
lotophagi 5, 8, 1. *v. n.*
lubrica eſt hiſtoria 9, 4, 129. obſervatio fallit 1, 5, 5.
lucere, lucidus &c. *vid. ſub* lux.
Lucretia 5, 11, 10.
lucrum ſordidum 1, 12, 16. rapere ad ſcribendum &c. 10, 7, 27.
luctans circa omnia momenta 5, 13, 51. luctaturi 11, 3, 160.
luctator 2, 8, 7.
luctuoſa 6, 2, 23.
lucubrantes 10, 3, 25.
lucubratio 10, 3, 27.
lucus, *unde?* 1, 6, 34. luci vetuſtate ſacri 10, 1, 88.
ludus, *unde appellatus?* 1, 6, 34. literarius 1, 4, 27. ludum habere 6, 3, 51. ludi Floralia 1, 5, 52. Megaleſia 1, 5, 52. talares 11, 3, 58. *v. n. quinam ludo ſe auctoraverint?* 8, 5, 12. *n.*
ludere *antea legebatur, nunc vero* lædere 6, 3, 28. carmine 10, 5, 15. in re triſti 9, 4, 28. *de compoſitione.* pila 6, 3, 71. ſibi 6, 3, 16. ludendi tot genera 12, 11, 18.
ludibrii cujus eſt? 2, 10, 8. ludibrio eſſe alicui 6, 1, 45. ad fœdiſſima uſque ludibria dilabi 1, 6, 32.
luſus acuendis ingeniis non inutiles 1, 3, 11. duodecim ſcriptorum 11, 2, 38. venuſtiſſimi 5, 13, 46.
lucre petulantiam 12, 9, 9.
lumen 8, 5, 28. conventus 1, 2, 9. dicendi 12, 9, 5. *add.* 12, 10, 46. eloquentiæ 3, 8, 65. ingenii *pro.* 6. intelligentiæ 8, 2, 23. mortale 5, 12, 8. orandi 11, 2, 7. orationis 8, 6, 7. lumina 8, 5, 2. *pro oculis* 9, 3, 101. 11, 2, 10. in clauſulis poſita 8, 5, 2. alterius modi 9, 2, 2. orationis 8, 5, 34. 9, 1, 25. *conf.* 12, 10, 62. ſententiarum 9, 2, 102. luminum acies 11, 2, 10. inconſtantia 9, 3, 101. umbrarumque ratio 12, 10, 4.
luna, *qualis?* 7, 2, 6.
lupa Romuli 2, 4, 19.
lupanar 7, 3, 6 *et* 9. in lupanari occidere adulterum 5, 10, 39. *conf.* 7, 3, 6.
lupercalia, *unde dicta?* 1, 5, 66.
lupus femina 1, 6, 12.
lurchabundus 1, 6, 42.
Luſius, C. tribunus *militum in exercitu Marii* 3, 11, 14.
lutulentum fluere Lucilium 10, 1, 94.
lux fori 12, 2, 8. *conf.* 12, 6, 4. narrandi 2, 5, 7. orationis 4, 5, 22. verborum 9, 4, 15. lucis cupido 6, *pro.* 13. fuga 1, 3, 16. ſpatia 10, 3, 27.
lucet oratio 8, 5, 29.
lucidus amnis 12, 10, 60. *orator* 12, 10, 21. lucida narratio 4, 2, 31. lucidior aliquatenus *auctor* 10, 1, 74. cauſſa 4, 2, 83. res 7, 3, 21. via 3, 11, 23. lucidiora 2, 3, 8.
lucide: lucidiſſime oſtendere cauſſam 4, 5, 12.
luxuria: pro *ea* liberalitas dicitur 8, 6, 36.
luxuriat *et* luxuriatur 9, 3, 7. luxuriantem patrem luxurioſus ipſe juvenis accuſat 11, 1, 79.
luxurioſus juvenis 11, 1, 79. luxurioſi juvenes in comœdiis 11, 3, 74. luxurioſum 9, 4, 69. convivium 8, 3, 66. luxurioſa 12, 10, 80.
Lycia hiberna 8, 3, 73.
Lydiæ regina 3, 7, 6.
lyra 10, 1, 62. circumlata poſt cœnam 1, 10, 19. inſtitui lyra 1, 10, 13.
lyrici alunt 1, 8, 6. lyricorum carmina 9, 4, 53. longe princeps Pindarus 10, 1, 61.

M.

M litera mugiens 12, 10, 31. in E mollita 9, 4, 39. quando parum exprimatur? 9, 4, 40.
macerare aliquem 12, 10, 77.
macies 2, 4, 6. pro ſanitate 2, 4, 9.
machinæ ad amplificandam orationem 11, 1, 44.
μαχρολογία, quid? 8, 3, 53.
macula velut in oratione 8, 3, 18. color dicendi variis velut maculis conſpergitur 8, 5, 28.
maculoſa oratio 8, 5, 28. *n.*
madere 6, 1, 31.
madeſcere 6, 2, 28.
Mæcenas 1, 5, 62. 9, 4, 28.
magiſter *pro magiſter* 1, 4, 17.

magis ambiguum, remotum, inopinatum 8, *pro.* 31. minusve vitiosum 11, 1, 27. *conf.* 11, 1, 66. 11, 2, 34. vocalia 8, 3, 16. *conf.* 8, 3, 24. 9, 2, 73. 9, 3, 5. *et sic passim* magis *cum positivis loco comparativorum occurrit. Omittitur per ellipsin* 11, 1, 84. *n.*
magister, *olim* magester 1, 4, 17. cujusquam rei 10, 2, 6. declamandi 2, 1, 3. dicendi 10, 3, 1. operis sui 2, 1, 13. magistri eloquentiæ ac sapientiæ 12, 6, 7. graviſſimi sapientiæ 12, 1, 36.
magistra loquendi certissima, consuetudo 1, 6, 3.
magistratus ab arce ne discedat 7, 7, 4. si magistratus rogationem suam populo ipse recitaverit &c. 10, 5, 13.
magnus quamlibet auctor 9, 4, 16. vir 10, 1, 50. magna conscientia 12, 5, 4. vox 11, 3, 40. utilitas 12, 11, 31. magnæ operæ esse 1, 4, 6. pecuniæ sphinx 6, 3, 98. magni nominis professores 2, 11, 1. -umbra 12, 10, 15. magnum locum sibi vindicare 10, 1, 121. magna admonitione egere 1, 8, 4. magni et venerabiles 12, 1, 18. auctores 10, 1, 24. 10, 2, 15. duces 1, 6, 2. fructus 12, 11, 29. viri 9, 4, 110. magnæ res 11, 3, 116. virtutes 10, 1, 128. magna, non nimia 12, 10, 80. major ætate 10, 1, 78. intentio 11, 2, 35. spiritus 12, 2, 20. majores causſæ, *vid.* causſæ. nihil neque majus neque minus 11, 3, 51. majora *pro.* 5. discenda sunt 1, 3, 15. intellectu 1, 2, 28. majorum laterum esse 9, 2, 29. majoribus organis commoveri 1, 2, 30. velis moveri 12, 10, 37. maximus: *vid. suo loco.*
magnitudo animi 11, 3, 49. rerum 1, 8, 5. 10, 1, 48.
magnificus in eloquendo 10, 1, 63. oratione 10, 1, 84. magnifica actio 11, 3, 153. magnificum 8, 3, 18. translationibus 8, 3, 12.
magnificentia 4, 2, 61. 8, 3, 3. spiritus 10, 1, 61. verborum 3, 8, 61.
Magorum carmina 7, 3, 7.
majestas 7, 3, 36. quædam commendat vetera 1, 6, 1. operis deum æquavit 12, 10, 9. orandi 12, 11, 30. majestatis actio 5, 10, 40. judicia 9, 3, 56. majestatem orationi afferunt verba a vetustate repetita 1, 6, 39.
Maiia 1, 4, 11.
major: *vid. in* magnus.
μακρολογία, quid? 8, 3, 53.
malaco: in malaco fanum 8, 2, 13.
malle aliquid 1, 5, 64. 1, 6, 43.
malus 1, 7, 2. 6, 2, 18. civis 12, 1, 43. homo 5, 6, 5. vir 12, 1, 23. tam malus est nemo, ut malus videri velit 3, 8, 44. nemo malus nisi stultus idem 12, 1, 4. mala conscientia 12, 1, 3. facies 6, 3, 32. mens 12, 1, 7. siniſtra 6, 3, 69. tractatio, *vid.* tractatio. vox 11, 3, 13. malum ingenium 1, 3, 2. malo esse alicui 5, 9, 13. peccare 12, 7, 11. mali cives 12, 7, 3. poetæ 6, 3, 96. servi 1, 2, 4. malos esse tam multos mirum est 12, 11, 12. pejor, pessimus, *vid. in suis elementis.*
male audire 12, 9, 9. dicere 6, 2, 18. dici 1, 5, 6. junctum opus 12, 9, 17. scribi 1, 5, 6.
maledicendi cupidi 6, 2, 16.
maledicus 12, 9, 9. pro libero 2, 12, 4. maledicum 9, 4, 141.
maledictum: plus invidia quam convicium potest 6, 2, 16. in maledicto plus injuriæ quam in manu 6, 2, 23.
malefacere 7, 2, 56.
maleficus 1, 5, 65. 12, 9, 9.
maleficii inscripti actio 7, 4, 36.
malevolus 1, 5, 68.
malignus in laudando aliquo 2, 2, 6.
maligne: non maligne crediderim 12, 1, 20.
malignitas 5, 3.
malitia 12, 1, 35.
manant lacrimæ lætitia 11, 3, 75.
Mancinus defendens fœdus Numantinum 7, 4, 12.
mancipare prædium 6, 3, 44.
mandare aliquid alicui inquirendum 10, 1, 128. -ceris 10, 3, 30. mandari 7, 4, 36. affectus non possunt 4, 1, 47. mandantibus sociis 7, 4, 33.
mandati actio 7, 4, 35.
mandere: manſi cibi 10, 1, 19.
manere 10, 1, 104. aliquem 6, 1, 19 *et* 23. ex præceptis veteribus 4, 1, 58. in exsilio 11, 1, 12. manente honesta voluntate 12, 1, 45. manentes leges 2, 4, 35.

manſuris mox literis relinquere aliquid 12, 10, 49.
manes, numina doloris mei 6, *pro.* 10.
Mangones 2, 15, 25.
manifeſtus eſt ex opere ipſo labor 10, 3, 8. intellectus 11, 2, 37. manifeſta ſententia 9, 3, 46. manifeſtum vifu tactuque corpus 1, 4, 20. crimen 12, 1, 43. eſt omnibus 6, 2, 20. facere 1, 10, 20. iter *pro.* 6. verbum 9, 3, 60. manifeſti peculatus reus 12, 1, 43. manifeſtæ calumniæ eſſe 1, 5, 35. manifeſta ſunt ratione 12, 2, 21. manifeſtior fit ex iniqui contemplatione æquitas 12, 1, 35. manifeſtius aliquid habere 9, 2, 43.
manifeſto ſatis docere 12, 10, 24.
Manilia lex 2, 4, 40.
Manius Curius: *vid.* Ind. II.
Manlius affectati regni damnatus 5, 9, 13. *conf.* 7, 2, 2. occidit filium 5, 11, 7. Marci prænomen a familia exemtum 3, 7, 20.
——— Sura 6, 3, 54.
manſuetum 3, 8, 26.
manſuefacere animalia 9, 4, 5.
manus artificum 7, *pro.* 1. certa 9, 4, 8. ingens oratorum 10, 1, 76. integra 8, 5, 12. media quædam 11, 2, 3. -litium 12, 8, 4. *in oratoria actione:* cava 11, 3, 103. citatior *ibid.* 102. collecta per ſingulos digitos *ibid.* 100. elata ſupra humeri altitudinem *ibid.* 103. lenior *ibid.* 102. leviter pandata *ibid.* 100. pigra *ibid.* 119. paullulum prolata *ibid.* 96. prona *ib.* 96 *et* 99. rara *ibid.* 103. ſecanti ſimilis *ibid.* 119. ſupina *ibid.* 99. ſupinata *ibid.* 119. modice ſupinata *ibid.* 100. tremula *ibid.* 103. trepida *ibid.* 119. varia *ibid.* 182. cadit, redit, reſilit *ibid.* 106. ſenilis 9, 2, 42. ſumma in excolendis operibus 10, 1, 97. manus injectio patri in filium, patrono in libertum ſit 7, 7, 9. manum, *in actione oratoria,* attollere 11, 3, 115. componere *ibid.* 101. continere intra pallium 12, 10, 21. contrahere alterno motu et explicare 11, 3, 102. convertere *ibid.* 100. deducere ad imum ventrem *ibid.* 112. dejicere a capite *ibid.* 119. demittere infra pectus *ibid.* 112. deponere *ibid.* 106. erigere ad tectum *ibid.* 118. explicare *ibid.* 100 *et* 102. extendere *ibid.* 119. flagellare in tergum *ibid.* 118. jactare in ſuperiora *ibid.* 119. petere a capite *ibid.* 112. proferre ultra finum *ibid.* 118. promovere intra humerum *ibid.* 113. propellere in lævam partem *ibid.* 113. protendere *ibid.* 118. rejicere *ibid.* 106. ſpargere *ibid.* 118. tollere ſupra oculos *ibid.* 112. vertere *ibid.* 101. integram habere 8, 5, 12. ſummam eloquentiæ imponere *pro.* 4. manu demonſtrare aliquid 1, 5, 36. mittere 5, 10, 60. ſua ſcribere 1, 7, 22. ſublata denuntiare 11, 3, 120. in manu alicujus eſſe 7, 7, 9. *conf.* maledictum. manus eorum docent, eos hoc modo ſcripſiſſe 1, 7, 20. averiæ 9, 1, 20. breves, junctæ, extenſiores, *in actione oratoris* 11, 3, 116. gladiatorum primæ, ſecundæ, tertiæ, quartæ 5, 13, 54. *v. n.* indoctæ 1, 11, 16. rectæ 9, 1, 20. ruſticæ 1, 11, 16. ſimplices 9, 1, 20. tectæ 9, 1, 20. manuum motus *in actione oratoria* 11, 3, 85. *ſeqq.* in manibus loci 10, 3, 33. plus in manibus 2, 19, 3.
manumittere 5, 10, 60. manumitti 7, 2, 26. 7, 3, 27.
mappa 1, 5, 57.
Marathonis propugnatores 11, 3, 168. in Marathone 9, 2, 62. 12, 10, 24.
Marcellus, M. 5, 11, 7.
——— *vid.* Victorius *in* Ind. II.
Marcia 10, 5, 13.
Marcipores 1, 4, 26.
Margaritæ 11, 1, 3.
Margini 7, 2, 26.
margo: marginibus utrinque ſulcorum contineri 1, 1, 27.
Marianus miles, qui C. Luſium tribunum interfecit 3, 11, 24. Marianum Cimbricum ſcutum 6, 3, 38.
marita: *vid ſub* mas.
marmur *pro* marmor 1, 6, 23.
Mars 3, 7, 8. varius, pro bello 8, 6, 24.
Martianus 6, 3, 95.
mas: marem feminamque filios dicimus 9, 3, 63.
maſculinum 1, 6, 5. 5, 12, 20. maſculina 1, 5, 61. *add.* 1, 6, 5.
marita ulmus 8, 3, 8.
maſtruca 1, 5, 8. *v. n.*
μαστιστιγία 2, 20, 3.
mater familias 5, 10, 62. matrem tuam occidiſti &c. 8, 4, 7.

matrimonium juſtum 5, 11, 32. amare aliquam in matrimonium 11, 1, 82. matrimoniorum duæ formæ 5, 10, 62.
materia 2, 19, *extr.* 5, 10, 33. 7, *pro.* 1. 10, 1, 62. *pro indole* 2, 8, 12. *v. n. add.* 2, 19, 3. ad ſcribendum deſtinata 10, 3, 14. deliberativa, demonſtrativa 3, 8, 53. gloriæ 8, 6, 7. ingenii 12, 9, 8. jocorum ex aliqua re 5, 10, 31. judicialis 3, 8, 53 *et* 58. magna 10, 1, 122. major 5, 14, 34. ſcholaſtica 11, 1, 82. ſermonis in nominibus 1, 4, 18. ſtudiorum omnis 10, 1, 128. materiæ deliberativæ, judiciales, ſuaſoriæ 2, 1, 2 *et* 8. 2, 10, *prin.* 11, 1, 48. fictæ ad imitationem fori conſiliorumque 2, 4, 41. officiorum 7, 4, 24. totas materias dictare 2, 4, 12.
mathematici 5, 7, 36.
maturus percipiendæ alicui rei 2, 1, 7. ſenectute 10, 1, 90.
maturitas Afri 12, 10, 11. feſtinata celerius occidit 6, *pro.* 10. ipſa ne feſtinet 2, 4, 9.
maturatur labor 11, 2, 43.
maturuiſſe nondum ſatis libros opinabar *Ep. ad Tryph.* 1.
matutino eodem 12, 8, 2.
maximus, maxumus 1, 7, 21. auctor 9, 1, 25. rex 1, 1, 9. maximi auctores 1, 5, 39. 10, 5, 8. maximæ vires 9, 2, 78. maxima vitia *pro.* 15.
maxime perfecta 1, 10, 40. *et ſic ſæpe loco ſuperlativorum, ut* 1, 11, 13. 2, 1, 3. 2, 4, *prin. et* 12 *et* 37 *et extr.* 2, 5, 5 *et* 19. 2, 15, 37. *&c.* maxime poſſe 2, 3, 5. 3, 8, 59. cum maxime 6, 1, 23. ſi maxime 1, 12, *init.*
meat aura per quædam velut organa 11, 3, 16. ſol per duodecim ſigna 11, 2, 22.
meatus ſpiritus 7, 10, 10.
mecum 8, 6, 65.
Medea 9, 2, 8. atrox in tragœdia 11, 3, 73. Ovidii 10, 1, 98. apud Ovidium 8, 5, 6.
mederi alicui 11, 1, 68. morbis aut vulneribus 1, 10, 6. quibus adverſus hæc modis ſit medendum 4, 1, 43.
medicus præſtantiſſimus 2, 3, 6. medici *opera* 7, 10, 10. medici remedia perſeverant adhibere vel deſinunt *&c.* 6, 4, 19. ut medici abalienata morbis membra præcidunt, *&c.* 8, 3, 75. qua medicorum admiratione valetudinem tulit? 6, *pro.* 11.
medicina ex obſervatione ſalubrium atque his contrariorum reperta eſt 2, 17, 9. tota conſtat experimentis *ibid.* medicinæ adulatio 2, 15, 25.
medidiem 1, 6, 30.
meditans 10, 3, 30.
meditatus 6, 4, 13.
meditatio 10, 1, 70. actionum 4, 2, 29. dicendi 2, 10, 2.
medius digitus 11, 3, 92. quidam V et I literæ ſonus 1, 4, 8. media inter ſcribendi laborem extemporalemque fortunam, cogitatio 10, 6, 1. forma *orationis* 12, 10, 10. litium manus 12, 8, 4. res 6, 3, 23. vox inter acutum ſonum et gravem 11, 3, 64. velut vox 11, 3, 62. medium 9, 3, 63. forum 10, 3, 30. genus dicendi 10, 1, 52 *et* 80. 12, 10, 59. *conf. ibid.* 66. velut genus *dicendi* 12, 10, 18. genus ſeriorum dictorum 6, 3, 108. medium nihil habet iſta res 6, 1, 45. per medium via tutiſſima 12, 10, *extr.* medio poni 7, 1, 10. ex medio ſumere 5, 7, 31. medii actus rerum 10, 6, 1. articuli 11, 3, 142. ſoni 11, 3, 42. media crura 11, 3, 139. dicta 6, 3, 24. - urbana 6, 3, 106. utrinque iterata 9, 3, 34. præcepta ſapientiæ 12, 1, 28. mediis ea cura ſit, ut inter ſe cohæreant *&c.* 9, 4, 66. *ſeq. in orationis contextu.*
mediocris: diſſenſio non mediocris 9, 1, 10. hæſitatio non med. 12, 1, 40. oratio 11, 3, 5. utilitas non med. 1, 8, 12. mediocre ingenium 12, 11, 24. mediocres in dicendo 5, 13, 3. 6, 4, 5. patroni 12, 1, 24. vires ingenio ſunt 6, *pro.* 15.
mediocriter doctus 9, 2, 4. improbus 12, 7, 11. non mediocriter errare 8, 2, 2. - probandum 8, 2, 9. - reprehendi 11, 1, 17.
mediocritas æqualis 10, 1, 54. memoriæ 11, 2, 39. præceptoris 2, 3, *prin.* quantum mediocritate valeo 12, 11, 8.
medullæ litium 2, 1, 11.
Megabyzus 5, 12, 21. *v. n.*
Megaleſia 1, 5, 52.
μεγαλεπίστια, *quid?* 4, 2, 61.

Megarei 5, 11, 40.
mehe pro me in veteribus libris 1, 5, 21.
mehercule 11, 3, 59. mehercle 12, 5, 2.
mei pars 7, 2, 24. uſus 6, *pro.* 3.
μείωσις, quid? 8, 3, 50.
mellis ſapor 1, 10, 7.
melior cogitatio 10, 7, 19. pars oratoriæ artis *pro.* 17. tanto melior 8, 2, 18. conſpectu melioris obrui 12, 10, 75. ad meliora traduci 12, 7, 2. melioribus obſtare 12, 2, 13. verbis dicere triſtia 8, 6, 57. *ſed idoneis arbitris legendum videtur* mollioribus.
melius ſonare 8, 3, 16.
Melius, Sp. 3, 7, 20. 5, 9, 13. 5, 13, 24.
membranæ 10, 3, 31.
membrum, *quid?* 9, 4, 128. non eſt figura 9, 3, 98. membra 4, 5, 25. 9, 4, 22. *conf. ibid.* 67. æqualia 9, 3, 80. brevia 11, 3, 110. cauſſæ 11, 3, 51. non diſſimilia 9, 3, 77. multa membra habet periodus 11, 3, 39.
membratim dicere 9, 4, 126. narrare 9, 4, 127.
Memmius 6, 3, 67.
memor ordine quo quiſque diſcubuerat 11, 2, 13.
memoria: *de ea, qua ad oratorem pertinet, tractatur* 11, 2, *per tot.* alicujus ſacra 11, 1, 59. alitur exercitatione 1, 1, 36. antecedens 1, 1, 25. augetur cura *&c.* 11, 2, 40. firmatur exercitatione 1, 1, 36. fit quaſi habitu tardior firmiorque 11, 2, 4. poſteritatis 6, 1, 22. 10, 1, 31 *et* 41. 10, 7, 31. 12, 2, 31. proſequitur in ſenectutem 1, 1, 36. ſeculorum 10, 1, 103. ſignum eſt ingenii 1, 3, 1. ſuffragatur 11, 2, 45. tenaciſſima 1, 1, 19. venit in partem elocutionis *pro.* 22. memoriæ auxilium maximum 4, 5, 3. cura duplex 11, 2, 25. firmitas 12, 5, 1. natura 11, 2, 5. vires 10, 6, 6. memoriam agitare 1, 8, 14. memoria ſeculorum dignus 10, 1, 103. repetere aliquid 1, 6, 10.
Menalcas, Virgilius 8, 6, 46.
mendacem memorem eſſe oportere, vulgo dicitur 4, 2, 91.
mendacium ſexus 5, 12, 19.
Menelaus 8, 3, 84. 12, 10, 64.
Minerva 1, 4, 17.
mens alta 6, *pro.* 7. bona 12, 1, 42. 12, 7, 3. concepta 10, 3, 20. libera 12, 1, 4 *et* 5. mala 12, 1, 7. placida 6, *pro.* 7. mentis agitatio 1, 1, 1. intentio 10, 3, 20. ſolertia 1, 1, 1. vigor 11, 2, 3. ad mentem optimam genuit nos natura 12, 11, 12. mente illa præditus 12, 11, 1. bona facere 7, 4, 25. mala facere 7, 3, 34. mentium parentes, præceptores 2, 9, 1. totis mentibus tendere aliquo 12, 1, 31.
mentio 7, 3, 36. mentionem alicujus rei facere 10, 1, 56.
menſio, menſura *vid. poſt* metiri.
mentiri robur ſagina 2, 15, 25. mentiuntur 2, 17, 22. mentiens multum de annis ætatis ſuæ 6, 3, 73. mentitus color 12, 10, 76.
mentum affixum pectori 11, 3, 82.
mercedes duplices exigere 2, 3, 3.
mercedulæ 12, 11, 14.
mercenaria vox 12, 1, 25.
Mercurius 3, 7, 8.
mereri amorem 6, *pro.* 7. aſſenſum 3, 8, 59. auctoritatem 4, 2, 125. clamorem 12, 9, 8. conſenſum 5, 1, *prin.* convicium 6, 4, 10. de ingenio ſuo peſſime 10, 3, 11. *conf.* 12, 1, 1. diligentiam 6, *pro.* 1. favorem 4, 1, 44. favorem, miſerationem voce, vultu, habitu 4, 2, 77. fidem 9, 2, 98. lacrimas 6, 1, 45. nomen 6, 4, 5. 12, 6, 7. odium 4, 1, 44. præmium 5, 10, 73. riſum 6, 1, 45. veniam 5, 10, 73. meruit credi ſecundus 10, 1, 72.
meretrix pro impudica 8, 4, 2. meretricem amare in matrimonium 11, 1, 82. ex meretrice natus ne concionetur *&c.* 7, 6, 3.
meridiem an medidiem oporteat dici, quæritur 1, 6, 30.
μερικοὶ ἐπίλογοι 6, 1, 55.
Meropas 8, 6, 71.
mertare 1, 4, 14.
merula, *unde dicta?* 1, 6, 38.
merus: meri affectus 11, 1, 52.
meſſis plena 8, 3, 8.
μετάθεσις, figura 9, 3, 25.
μεταβολή, figura 9, 3, 38. *conf.* 9, 4, 50.
μετάληψις 3, 6, 45. 9, 1, 5. *quid?* 8, 6, 37. *figura* 9, 2, 106.
metalepſis 6, 3, 52. 8, 6, 38.
μεταφορὰ 8, 6, 4. 9, 1, 5. continua 9, 2, 46.
metaphora, *quid?* 8, 6, 4. *ſeqq.*
metaplaſmus 1, 8, 14.

φραστικὸς 3, 6, 52. 7, 4, 14. *quid proprie?* 9, 2, 41.
Metelli concio 9, 3, 50.
methodice 1, 9, *prin.*
Metieo Suffetieo 1, 5, 12.
metiri aliquid ætate, tempore 12, 11, 13. - animo 9, 4, 51. magnitudinem oneris ex aliqua re 4, *pro.* 2. quæ jam egeris 1, 12, 11. ſermones numero verſuum 10, 3, 32. ſtudia utilitate 12, 11, 29. tempus, tempora 9, 4, 48 *et* 51. vires 6, 1, 45.
menſio, *μέτρον* 2, 15, 21.
menſura 9, 4, 53. aurium 9, 4, 114. celeritatis 11, 3, 107. diſcentis 2, 3, 7. exhaufti laboris 4, 5, 23. tarditatis 11, 3, 107. menſuram et quaſi pondus habere 11, 1, 91. menſuræ verborum 10, 1, 10.
μετωνυμία 9, 1, 5. *quid?* 8, 6, 23. *figura* 9, 3, 45.
μέτρον, dimenſio 9, 4, 45.
metrum, *quid? et quomodo differat a rhythmo?* 9, 4, 45. *ſeqq.* metri neceſſitas 1, 6, 2. 8, 6, 17. metro ſervire 1, 8, 14.
metrici pedes 9, 4, 48 *et* 52.
metus duplex 6, 2, 21. continet quoſdam 1, 3, 6. jurisjurandi 5, 6, 3. pro aliquo 4, 2, 96. metum adhibere 1, 3, 15. ferre in conſilium 9, 2, 86. metu mortalitatis 6, *pro.* 2. metus *plur.* doloris, mortis, ſuperſtitionis 12, 2, 3.
metuere ab aliquo 5, 13, 21.
meus Quinctilianus 6, *pro.* 9. mei adoleſcentes 7, 3, 30. mei *vid. ſupra.*
mica ſalis 6, 3, 18.
Midias 6, 1, 17.
mihi 1, 5, 21.
Mileſia quædam 8, 4, 11.
milites cupidi, petulantes 11, 1, 88.
militaris 11, 1, 33 *et* 45. *ſc. homo.* militare iter 11, 3, 26. de re militari præcepta 2, 5, 15.
mille 1, 4, 25. juris cavillationes hic moventur 7, 4, 37.
Milo *Crotoniates* 1, 9, 5.
—— T. Ann. 7, 1, 34. *ſeqq.* 7, 2, 45. *de ejus cauſſa agitur* 3, 11, 15 *et* 17. 5, 2, 1. 6, 5, 10. 7, 4, 8. 10, 5, 13. *conf.* Cicero pro Mil. *in* Ind. II.
Milonianum exemplum 4, 2, 61. judicium 2, 20, 8.
μίμησις, quid? 9, 2, 58.
mimus 4, 2, 53. 6, 3, 8.
mimica 6, 1, 47.
Min 8, 3, 28.
minæ, *figura* 9, 2, 103.
minaciter dicere aliquid 1, 5, 9.
minari maciem et infirmitatem 2, 4, 6.
Minerva 3, 7, 8. 11, 1, 24. Phidiæ 12, 10, 9. Minervæ familiare numen 10, 1, 91.
miniſterium quoddam deſerviens oculis in palpebris et genis 11, 3, 77.
miniſtrare alicui fiſtula 1, 10, 27.
minor aliis in hiſtoria 10, 1, 74. *conf. ibid.* 60. filius 6, *pro.* 6. minores 2, 5, 18. 6, 4, 7. ſeptem annis 1, 1, 15. *vid.* cauſſæ. præceptores 1, 2, 10. res 11, 3, 134. minora ſi negligas, non eſt majoribus locus *pro.* 5. *conf.* 3, 1, 20. minima incipiunt eſſe, quæ prima ſunt 10, 1, 4.
minus contentionis habere 11, 3, 164. preſſius *auctor* 10, 1, 102. quam 6, *pro.* 2.
minuere 8, 3, 89. auctoritatem 6, 3, 30. culpam 7, 4, 15. curſum 9, 4, 113. fidem 5, 7, 16. gradum 2, 3, 7. jactantiam 6, 3, 75. invidiam 11, 1, 64. majeſtatem 4, 4, 8. 7, 3, 36. veniam 6, 3, 75. *ſed Geſn. ſuſpicatur leg.* crimen. minuendi ſpecies 8, 4, 28. minuti ſenſiculi 8, 5, 14. minuta 4, 5, 25. minutior cura 8, 6, 28. minutiſſimæ partes 5, 11, 30. ſententiæ 10, 1, 130.
minute 12, 2, 11. minutius et ſcrupuloſius ſcrutari omnia 5, 14, 28.
mirus fingendi, pingendi artifex 12, 10, 6. in aliqua re 10, 1, 68. miræ facundiæ vir 10, 3, 12. mixtura figurarum 9, 3, 40. ſpecies 11, 3, 179.
mire 2, 4, 24. callidi 12, 2, 14. excitare 9, 2, 29. *vid.* facere. movere 9, 2, 38 *et* 41. valere 9, 2, 16. variare 9, 2, 29. venuſtus 6, 3, 42.
mirari aliquem minus 6, 1, 7.
mirabilis copia, brevitate Homerus 10, 1, 46. voluntas 10, 1, 89.
miracula illa in ſcenis 10, 7, 11.
mirifice 8, 3, 27.
Mirmillo 6, 3, 61.
mis 8, 3, 25.
miſcere aliquid 8, 6, 48. - alicui 8, 3, 28. - cum alio 6, 5, 11. al-

terum alterius natura 2, 8, 11. eloquentiam cum vitiis mentis 12, 1, 32. narrationem 4, 2, 101. paſſim 7, 10, 6. utramque rationem 2, 6, 4. ſublimia humilibus &c. 8, 3, 60. mixtus ex utroque 10, 1, 54. mixtum carminum varietate genus ſatiræ 10, 1, 95. mixti affectus 11, 1, 56. mixtæ probationes 6, 4, 4. mixta ex utroque 2, 13, 10. *conf.* 8, 3, 59.
mixtura 1, 10, 6. aliorum cum aliis 6, 3, 63. figurarum 9, 2, 37. 9, 3, 40. verborum 8, 2, 14.
miſer 9, 4, 112. quid miſerius? 5, 14, 31. miſerrima neceſſitas 11, 1, 58.
miſellus homo 11, 3, 175.
miſeriæ nimiæ eſt 1, 8, 18.
miſerabilis 4, 1, 42. 9, 4, 133. 11, 1, 64. exitus 4, 1, 29. miſerabile 4, 2, 115. 6, 1, 11. miſerabiliora 6, 1, 26.
miſeratio 6, 1, 19. duplex 11, 3, 171. rei 6, 1, 9. urbium captarum 8, 3, 67. affectus qui miſeratione conſtant 10, 1, 68.
miſericordia, dea 5, 11, 38.
Mithridates 8, 3, 82. *memorioſus* 11, 2, 50.
mites affectus 6, 2, 9. 10, 1, 48. motu oculi 11, 3, 75. res 11, 3, 116. mitiores affectus 5, 13, 1. 9, 2, 3. mitiora verba 5, 13, 25. *v. n.*
mitigare 6, 2, 12. aliquem modeſtia 5, 7, 27. aures 12, 1, 14. dolores 6, 1, 28. febrem 2, 17, 9. metus 12, 2, 28.
mitto amicitias 1, 2, 20. hæc exſequi 5, 10, 18. mittam alios 1, 10, 9. mittere ad aliquem 6, 3, 63. aliquem rus 2, 8, 7. cauſſam in aliquam rem 3, 11, 17. in ſuſpiciones 4, 2, 92. judicem in decurias 4, 2, 45. oculos per aliquid 10, 7, 16. plura 5, 10, 91. ſanguinem 8, 6, 51. *v. n.* ſe in medium 11, 1, 54. miſſa ex ſpatio diſtante grana ciceris 2, 20, 3.
miſſilia 12, 9, 3.
mixtus &c. *vid. ſub* miſcere.
mobilis &c. *vid. ſub* movere.
modo 11, 3, 79. quæ modo aliquid conferant artes *pro.* 6.
modus 5, 10, 52 *et* 94. 7, 6, 11. *de amictu* 11, 3, 139. modi *de figuris* 9, 3, 100. *de arte muſica* 9, 4, 10. *orationis* 12, 10, 21. *verbi* 1, 5, 41. faciendi 9, 3, 7. patiendi 1, 6, 26. 9, 3, 7. aptus 1, 10, 22. cantandi paullo ſeverior 11, 3, 58. deſtinatus volumini 9, 4, 146. dicendi 9, 1, 13. 10, 1, 76. eloquentiæ proprius 11, 1, 47. in geſtu 4, 5, 24. humani ingenii 10, 1, 50. orationis medius 6, 2, 19. periodi 9, 4, 125. principii 4, 1, 62. rei 6, 3, 2. regnat maxime 11, 3, 181. ſermonis 1, 2, 31. ſpiritus 9, 4, 125. iſtius rei modus eſt ut 4, 1, 35. modi quantitas 7, 4, 41. omnis modi res 3, 7, 28. ad modum quendam 1, 11, 3. - aliquid portantium 11, 3, 120. ultra modum 11, 1, 90. modum ſuum dare cuique profeſſioni 2, 1, 4. *vid.* tenere. modo diſtare 11, 1, 93. rixantis 11, 3, 172. temperari 11, 1, 91. tibicinis Latini 7, 1, 51. pro modo virium 2, 4, 14. modi elati, remiſſi, intenti, inferiores 11, 3, 17. impudici 1, 10, 31. rerum 12, 10, 38. ſyntonorum 9, 4, 142. modos adhibere 9, 4, 11. modis muſicis accendi 1, 10, 14. - cantica excipere 1, 12, 14.
moderari ſe aliqua re 11, 3, 122. moderatus in aliqua re 7, 4, 31. moderata procurſio 11, 3, 126. projectio brachii 11, 3, 84. moderatum os 11, 3, 52.
moderate facere aliquid 11, 1, 73.
moderatio 6, 4, 10. adverſus aliquem 6, 2, 14. hujus rei difficilis 4, 1, 58. in oratore 11, 1, 42. propria 11, 1, 58. verborum 11, 1, 90. moderationis noſtræ ratio 11, 1, 68. moderatione aliqua temperare aliquid 11, 1, 28. uti 11, 1, 68.
moderator 12, 1, 27.
modeſtus geſtus 11, 3, 161. modeſta juventus 2, 2, 14. modeſtum factum 4, 2, 100. ingenui parum modeſti 1, 2, 4. parum modeſtæ res ac verba 11, 1, 30. quam modeſtiſſimus geſtus 11, 3, 159.
modeſte audiri 2, 2, 13. pronuntiare de aliquo 10, 1, 26.
modeſtia 4, 5, 21. 12, 9, 12. compoſitionis, ſententiarum, vocis, vultus 4, 1, 55.
modicus parum tranſlationibus 10, 1, 118. motus 11, 3, 81. modica dicta res 1, 1, 37. doctrina 8,

3, 2. eloquentia 12, 11, 29. exercitatio 10, 5, 19. laus 1, 5, 71. narratio 4, 2, 50. vox 11, 2, 33. modicum judicium 8, 3, 11. tempus 1, 2, 12. 12, 11, 15. teſtimonium juvenum 2, 2, 9. modica 12, 7, 9. elocutione 9, 4, 13. incrementa 10, 6, 3.
modice exercitatus 10, 7, 6. reſpicere ad aliquid 9, 4, 35.
modulari 1, 12, 14. ſecum clare 2, 11, 5. modulandi tenera delicataque voluptas 9, 4, 31. modulata ad aliorum ſimilitudinem cantica 9, 2, 35.
modulatio collocationis 1, 10, 25. pedum 1, 6, 2. rudis 1, 10, 16. ſcenica &c. 11, 3, 57. vocis 1, 10, 22. 11, 3, 59. modulatione corripi, produci 9, 4, 89.
mœſtus vultus 11, 3, 159.
moles operum 12, 9, 2.
moleſta geſticulationibus pronuntiatio 11, 3, 183. moleſti grammatici 9, 4, 53. moleſtior vultus 11, 1, 51. moleſtiſſima perverſitas 1, 6, 17.
moleſte uti aliqua re 11, 3, 181.
moliri cubilia 2, 16, 16. proditionem 5, 11, 7.
mollis 5, 9, 14. actio 11, 3, 128. articulus 11, 1, 70. - adverſarii 2, 12, 2. *v. n.* educatio 1, 2, 6. ſuccus 10, 1, 31. vox 11, 3, 23 *et* 32. molle iter 4, 2, 46. mollis frontis eſſe 6, 4, 12. molli manu lenire aliquid 2, 4, 12. indecens eſt, quum mollia dura fiunt 10, 2, 19. mollior viro 12, 10, 12. figura 9, 2, 32. imitatio 11, 3, 165. præda 12, 6, 6. via 1, 6, 22. molliora *in ſtatuis* 12, 10, 7. molliſſimum quod eſt 11, 1, 90. rhythmorum genus 9, 4, 78.
molliſſime referre pedem 6, 4, 19.
mollire aliquid 4, 5, 16. aſperitatem orationis colore 11, 1, 85. literam 12, 10, 32. literas in alias 1, 11, 5. 9, 4, 39. vocem deliciis 11, 3, 24. molliri defenſione 4, 2, 74. uſu 1, 5, 72. 8, 3, 32. mollitur clivus 12, 10, 78. *v. n.* mollita iteratione lectio 10, 1, 19. mollitum eſt evitandæ aſperitatis gratia 1, 5, 42.
moloſſus, *pes* 9, 4, 82. moloſſon 9, 4, 100. 102.
momentum ad aliquid 4, 1, 7. afferre magnum ad aliquid 6, 1, 33. in aliquo 7, 2, 39. infinitum in his rebus 1, 11, 10. judiciorum 3, 7, 2. magnum 6, 1, 33. - habet 7, 1, 62. majus naturæ 2, 19, 2. momento aliquo differre inter ſe 12, 10, 67. momenta parva 9, 3, 25. rerum 2, 13, 2. 6, 3, 9. ſuadendi 5, 10, 42.
moneor inde 11, 3, 131. moneri palam 11, 3, 132. ſigno 11, 2, 19.
monitores 6, 4, 9.
monilia 11, 1, 3.
μονοειδὴς 11, 3, 44.
monoſyllaba 9, 4, 42. *multa coacervata, in linguis quibuſdam non male ſonant* 9, 4, 42. *n.*
μονοτονία, *quid?* 11, 3, 45.
monſtrare 6, 5, 7. compendia docendi 1, 1, 24.
monſtrum 8, 3, 60. monſtro ſimile 4, 2, 39. monſtris inſignia corpora 1, 1, 2.
montes adverſi 2, 17, 19.
monumentum 7, 3, 34. actionis habitæ 12, 10, 51. multum agri circa monumentum legare, ut ſolet 7, 9, 5. monumenta annalium 2, 4, 18. *conf.* 12, 2, 22. noſtræ civitatis 12, 2, 29. rerum 12, 11, 4.
mora et reſpiratio 7, 9, 11. cogitandi 1, 1, 31. dubitationis 11, 3, 182. judicandi 4, 4, 4. quædam ſine reſpiratione 11, 3, 39. ſtili 10, 7, 14. multum moræ lectioni feſtinatione adjicitur 1, 1, 32. in ſtilo dat aliquam cogitationi moram manus 10, 3, 19. moram habere 9, 4, 97. moræ quædam non indecentes 11, 3, 158. moras habere 10, 7, 22. quærere 10, 7, 2.
morari 5, 10, 21. 9, 4, 67. 11, 3, 38. circa aliquid 8, 4, 9. cogitationem 1, 1, 28. 5, 10, 125. compendio 1, 4, 22. in aliqua re 5, 13, 10. 6, 1, 28. 12, 11, 14. in intervallis 11, 3, 39. manum 10, 3, 31. ne morer 9, 3, 11.
morbus in ſignis atque tabulis 9, 2, 62.
mordere labra 11, 3, 81. mordet odium et pudor 6, 4, 10. hunc objurgatio 1, 3, 7.
mordacius 6, 3, 74.
mori ut ſibi liceat, poſtulare 9, 2, 85. moriuntur quotidie multa ab antiquis ficta *nomina* 8, 6, 32. morituri 9, 2, 86.

mors miſera non eſt &c. 8, 5, 5. nihil ad nos 5, 14, 12. tot exempla circa voluntariam mortem 9, 2, 86.
mortalis quidam deus 1, 10, 5.
mortalitatis meæ metu 6, *pro.* 2.
mortifera potio 7, 3, 7.
mos ac modus agendi 11, 1, 29. communis loquendi 8, 2, 17. Romani pudoris 8, 3, 39. ſtudiorum 12, 2, 18. uſitatiſſimus 1, 7, 14. moris eſt 1, 1, 34. 1, 10, 20. - alicui 1, 1, 13. 11, 3, 74. more 6, 3, 47. mores, *quid?* 6, 2, 8. *ſeq.* civitatium 1, 2, 2. reip. 12, 3, *init.* in tuto ſunt 1, 8, 7.
moralis: *vid.* philoſophia. tractatus.
morata oratio 4, 2, 64.
movere 6, 3, 112. *v. n.* affectus 1, 10, 25. 2, 16, 4. 6, 1, 7. 10, 2, 27. 11, 3, 58. 12, 10, 52. - concitatius 12, 10, 26. aliquem in omnem affectum 6, 3, 104. aliquid 4, 1, 29. - pro aliquo 7, 1, 11. aliqua circa artem aliquam 3, 1, 8. audientes 12, 2, 11. auditorem 9, 1, 25. cavillationem 7, 4, 37. conjecturam 3, 6, 10. faſtidium 2, 4, 29. judicem 11, 1, 6. judices aliqua re 6, 1, 19. lacrimas 4, 2, 77. miſerationem 3, 8, 12. nares 11, 3, 80. per ſingula minus 6, 1, 1. pudorem 2, 4, 29. pulverem 5, 10, 81. riſum 6, 1, 38. 6, 3, 94. tragœdias 6, 1, 36. non me movent nomina illa 9, 1, 22. moveri 12, 5, 4. minore conatu 1, 12, 10. ex aliqua re 6, 1, 14. - ſe ipſo 5, 14, 10. exemplo 7, 2, 3. in aliquid 2, 15, 7. parvis intervallis 11, 3, 100. loco 7, *pro.* 2. tanquam veris rebus 11, 3, 62. majoribus velis 12, 10, 37. voluntate alicujus 12, 7, 5. ſanguis ille *in fronte*, qui mentis habitu movetur 11, 3, 78.
mobilis oratio 9, 4, 83. mobile ingenium 6, 4, 8. mobiles animi 2, 17, 29. mobilia in anguſtiis animalia 12, 2, 14. nimium ſupercilia 11, 3, 79. mobilius ingenium 10, 7, 22.
mobilitas naturalis animi 10, 7, 8.
motus 8, 5, 35. *n.* accommodatus orationi 11, 3, 29. in affectibus 10, 1, 27. animi 1, 2, 31. 6, 1, 23. animorum 9, 1, 21. 9, 4, 9. artifex 9, 4, 8. *capitis:* admirationis, dubitationis, indignationis, verecundiæ 11, 3, 71. annuendi, confirmandi, renuendi *ibid.* corporis 9, 4, 139. 10, 7, 26. - aptus et decens 1, 10, 26. decens 11, 3, 29. labrorum modicus 11, 3, 81. mentis 4, 2, 115. minor 6, 2, 15. orationis 9, 2, 4. motus ſex partes 11, 3, 105. ſeptima *ibid.* afferre animis motum 11, 3, 41. ipſo etiam motu celeres ſumus *pedibus metricis* 9, 4, 138. non ſine motu quodam imaginari 9, 2, 42. motus animorum 7, *pro. init.* 11, 3, 61. caloris 7, 10, 10. *appellantur etiam* tropi 8, 5, 35. 9, 1, 1.
Mucii 12, 2, 30.
mucro pro gladio 8, 6, 20. *quæ ſit differentia inter* mucronem et gladium? 10, 1, 14. ingenii 10, 5, 16. totius ductus quaſi mucro 9, 4, 30. mucrone pugnari 6, 4, 4.
mugiens litera M 12, 10, 31.
mugitus 8, 6, 31.
mulcere animos admiratione 1, 10, 9. aures 11, 3, 60. - delectatione 12, 10, 52. caput 11, 3, 158. mulceri aliqua re 9, 4, 116.
mulier *opponitur* virgini 6, 3, 75. mulieris imago in gymnaſio ne ponatur 7, 7, 5.
muliebris cultus 8, *pro.* 20.
mulierculæ jurgantes 10, 7, 13.
mulſa, *plural.* vitioſum 1, 5, 16.
multari exſilio perpetuo, quinquennali 7, 4, 43.
multus amnis 12, 10, 61. ſtilus 10, 1, 2. 10, 7, 4 *et* 7. multa et continua exercitatio *pro. extr.* inventio in Aſinio Pollione 10, 1, 113. multum intereſt 7, 4, 21. momenti 11, 1, 20. multo gurgitis tractu fluentes amnes 12, 2, 11. plus, plurimus, *vid. in ſuis elementis.*
multo optimum 9, 4, 26.
multitudo imperita 10, 1, 43.
multiforme 12, 1, 7.
multiplex officium 10, 7, 9. partitio 4, 5, 3. ratio 9, 3, 96. multiplices cauſſæ 4, 4, 4.
multipliciter 7, 4, 22.
multiplicare aliquid 4, 4, 7. 5, 14, 3. confeſſionem 7, 1, 29.
multiplicatio unius rei 8, 4, 27.
mundus eſt animal 5, 14, 12. regitur providentia 3, 5, 6. 5, 10, 14. 5, 10, 89. 7, 2, 2. 12, 2, 21. *v. n.*

ad fingula loca, excepto penultimo. complures quæſtiones de mundo *vid.* 7, 2, 2 *et* 7. 7, 4, 1. mundi cardines 12, 10, 67. locus inter mundos 7, 3, 5.
munditiæ circa proprietatem ſignificationemque 8, 3, 87.
munitæ actoris voce leges 12, 7, 1.
munus naturæ 11, 2, *prin.* providentiæ 12, 1, 2.
munerarius 8, 3, 34.
Muræna *ſcil.* Murena: *vid.* Ciceronis Oratio pro Murena *in* Ind. II.
murena quinque pedes longa 6, 3, 80.
muria 8, 2, 3.
murmur 8, 6, 31. 11, 2, 33. incertum 2, 11, 4. ſubmiſſum 11, 3, 45.
murus, tranſlate 8, 6, 10. *n.*
mus, *clauſula* 8, 3, 20.
muſa ruſtica et paſtoralis 10, 1, 55. craſſiore, ut vocant, muſa 1, 10, 28. *quid apud Ciceronem ſignificent muſæ?* 1, 10, 18. *n.*
muſicus: muſica ratio numerorum 9, 4, 139.
muſici vates et ſapientes judicati 1, 10, 9. muſicos intelligere 1, 10, 4.
muſica 8, 3, 34. *pro* ἐγκυκλιοπαιδείᾳ 1, 10, 18. *n.*
muſice, ſtudiorum antiquiſſima 1, 10, 10. muſices numeri 1, 10, 22. *utilitas* 1, 10, 15. *n.* citra muſicen grammatice non poteſt eſſe perfecta 1, 4, 4. in muſice 1, 10, 23. *add. ibid.* 29.
muſta auſtera 2, 4, 9.
mutare accentum 1, 5, 28. ætatem 1, 3, 14. aliquid ex aliqua re 1, 5, 59. 3, 6, 62. 8, 5, 33. - palam 9, 2, 88. aliqua in veteribus libris reperta 9, 4, 39. caſas domibus, veſtibus pellium tegmina, urbibus montes ac ſilvas 9, 4, 4. caſum 9, 4, 117. caſus, numeros figuris 9, 4, 58. codices 10, 3, 32. conditionem 1, 5, 27. flexum alicui 4, 1, 68. narrationem longis hyperbatis 8, 6, 67. nocentem in bonam mentem 12, 1, 42. numerum 9, 3, 20. tabulas 5, 12, 5. 5, 13, 12. vitam ex differentia perſonarum, locorum, temporumque 12, 10, 70. voces productione vel correptione 9, 3, 69. vultum 11, 3, 47. mutari aliquatenus 4, 1, 57. colore 12, 5, 4. in pejus 1, 1, 5. morbo 7, 4, 30. utilitate 7, 1, 2. mutatur candor lanæ coloribus 1, 1, 5. media *ſyllaba* 1, 5, 23. mutata pronuntiatione eadem verba indicant, affirmant, exprobrant *&c.* 11, 3, 176.
mutatio, *an figura?* 9, 3, 92. caſus 9, 3, 85. caſuum 7, 9, 9. laboris 11, 3, 44. literarum 1, 5, 16. opportuna ordinis 8, 6, 64. tabularum 6, 3, 92. vultus 9, 3, 101. mutationes vocis 11, 3, 183. habere mutationem caſus 9, 3, 85.
mutus aſpectus 6, 1, 26. ſtare mutum 10, 7, 2. muta ſcientia 5, 10, 119. mutæ 1, 4, 6. *de literis.* mutæ res 6, 1, 25. muta 2, 16, 16.
mutua accuſatio, *vid.* accuſatio. benevolentia 12, 7, 12. caritas inter nos *pro.* 6. pernicies 12, 1, 2. mutuum auxilium 5, 12, 4. id mutuum eſt 2, 2, 12. mutuam accipere 4, 4, 6. *ſc. pecuniam.* mutua auxilia 3, 4, 16. dare talenta 5, 10, 112.
mutuo reprehenſa inter doctos 10, 2, 15.
mutuari affectus a perſonis 11, 3, 73. aliquid 8, 6, 5. - ab aliquo 1, 4, 7. 1, 5, 58. 5, 10, 107. - ex aliqua re 3, 3, 6. - ex proximo 10, 1, 13. - in aliquam rem 6, 3, 61. figuras, tranſlationes a poetis 8, *pro.* 25. literas 12, 10, 27. - ab aliis 1, 4, 7. *verba* ab aliis 1, 5, 58.
μυκτηριασμὸς, quid? 8, 6, 59.
Myro 2, 13, 10.
Myrrha *in fabulis* apud Ovidium 9, 2, 64.
myrtus tonſa 8, 3, 8.
myſteria quaſi quædam 5, 13, 60.

N.

N jucunda et quaſi tinniens litera 12, 10, 31. Latinum *nomen*, quod O *et* N litera finiatur, non reperitur 1, 5, 60.
nænia, *ſ.* nenia, *quid?* 8, 2, 8. *add.* 1, 10, 32. *n.*
Nævius Apronianus 7, 2, 24.
nam, *ubi nihil præceſſit, cujus ratio reddatur pro.* 16 *et* 22. 1, 7, 10 *et* 11. 1, 11, 9 *et* 18. 2, 4, 19 *et* 27. *et paſſim. in reſpondendo, refellendo &c.* 2, 11, *extr.* 2, 20, *extr. conf.*

2, 11, 7. *n.* *in principio periodi* 9, 3, 14. *n.*
namque, *poſtpoſitum alicui vocabulo in principio periodi* 3, 9, 3. 8, 6, 71.
nanciſci velut campum expoſitionis 4, 2, 39.
Narbonenſis Colonia 6, 3, 44.
narium ſuavitas 11, 3, 16. nares corrugare, inflare, movere, digito inquietare, diducere, plana manu reſupinare 11, 3, 80. naribus oſtendere aliquid *ibid.*
ναύρκημα 10, 7, 8. *v. n.*
narrare brevius, ſignificantius 10, 1, 49. cum præparatione quadam 4, 2, 21.
narratio, *quid in oratoria arte?* 4, 2, 31 *et* 79. 8, *pro.* 11. *quales* geſtus poſtulet? 11, 3, 162. repetita 4, 2, 128. narrationum ſpecies 2, 4, 2. 4, 2, *prin. et ſeqq. it.* 11.
narrator rerum ſuarum 11, 1, 36.
naſci ab aliquo 3, 6, 13. ex caſu 1, 4, 25. - cauſſa 7, 2, 51. ſubito 10, 6, 5. 12, 3, 2. naſcitur ars ab experimento 11, 2, 17. conſilium ex aliqua re 4, 1, 44. 7, 2, 51. ſententia naſci debet ex locis 2, 4, 31. naſcentes quotidie pene res 2, 5, 14. naſcentia velut, nova illa 10, 1, 16. in labris verba 10, 3, 2. natus delectationi 10, 1, 119. in aliquid 2, 8, 5. natum ab oſtentatione 4, 3, 2. e, ex re 4, 1, 54. 4, 5, 4. natum demum eſſe ad aliquid 6, *pro.* 11. natum alicujus erudire *pro.* 6. nato filio 1, 1, *init.* nati poſtea 8, 3, 36. ea quæ ſubito nata ſunt 10, 6, 5.
nativa verba 8, 3, 36.
natura 1, 2, 8. 7, 10, 14. *conf.* 3, 6, 23. *n.* alicujus 11, 1, 70. affectus 5, 8, 2. animi 1, 5, 9. argumentorum 5, 10, 8. canendi 5, 10, 124. cœleſtis et immortalis *Homeri?* 10, 1, 86. cujuſque 1, 2, 4. - rei 7, 4, *prin.* divina 7, 3, 5. durior facta 11, 1, 70. fert 2, 8, 1. hominis 12, 1, 18. ingenii 12, 1, 25. - humani *pro.* 20. 1, 12, 2. mentis 10, 2, 5. minime patitur 12, 1, 23. non prohibet 1, 10, 8. rerum 5, 10, 15. 7, *pro.* 3. 9, 2, 95. 10, 3, 4. 12, 1, 2. virtutum vitiorumque 2, 4, 21. naturæ eloquentia 12, 10, 44. *vid. V. L.* vis omnis 12, 2, 4. naturam ducem ſequi 7, 1, 40. litera corrumpitur in naturam inſequentis 8, 3, 45. natura *pro.* 13. 1, 1, 5. 1, 5, 70. 2, 4, 39 *&c.* natura verbi patere 1, 7, 2. naturæ omnes animalium ſatorumque 12, 11, 22. audientium, dicentium 12, 10, 17. judicum 4, 1, 17. ex diverſis naturis 8, 3, 60.
naturalis conatus 11, 3, 49. *vid.* eloquentia. ordo 7, 2, 15. 9, 4, 24. pars philoſophiæ 12, 2, 10 *et* 20. magis ſermo 9, 4, 3. maxime naturalis ſuavitas vocis flebilis 11, 3, 170. voluptas 12, 10, 74. naturale, *quid?* 9, 4, 3. *ſeqq.* eſt 4, 1, 12. 4, 2, *prin.* 7, 1, 26. 12, 10, 44. - homini 1, 1, 1. acumen 5, 7, 28. vitium *legebatur antea* 11, 3, 60. naturales cauſſæ *pro.* 16. affectata et parum naturalia 11, 3, 10. naturalia corpora 12, 10, 41.
naturaliter 2, 12, 3.
nationes et gentes 11, 3, 87. exteræ 11, 1, 89. reprehenduntur quibuſdam ſonis 1, 5, 33.
Naſica 5, 13, 24.
navis pro republica apud Horatium 8, 6, 44. integra nave pervenire in portum 12, 11, 4.
navalium cura 5, 10, 89.
navarchus 8, 4, 19. navarchi 4, 2, 106.
navigare in Aſiam 12, 6, 7. ratibus 10, 2, 7.
navigatio velociſſima 12, 2, 24. navigationis ambitus 1, 10, 40.
Navius, Accius 6, 3, 69.
ne *diſtinguitur a* non 1, 5, 50. *interrogativum, initio poſitum* 1, 5, 39. *v. n.* ne dum infans quidem eſt 1, 1, 5.
nedum 11, 3, 3. 12, 1, 39.
nec—atque 1, 7, 33. neque—et 2, 21, 15. nec *pro non etiam* 9, 3, 55. *n.*
necare aliquem veneno 7, 8, 2. liberos 12, 1, 37.
neceſſe eſt 11, 1, 61. habere aliquid 11, 1, 74.
neceſſarius 6, 2, 17. color periclitanti 11, 1, 49. neceſſaria eſt lectio multorum librorum 12, 11, 17. neceſſarium 5, 13, 34. eſt præcavere 5, 7, 13. neceſſariæ literæ 1, 4, 7. neceſſaria 5, 12, 23. operi *pro.* 21.
neceſſitas 5, 4, *init.* dicendi 10, 5,

22. *vid.* metri. certa pedum 10, 1, 29. vitæ 11, 1, 83. neceſſitati dare laudem virtutis 1, 8, 14. neceſſitatem ſilentii habere 9, 2, 68. neceſſitates ſubitæ 10, 7, 2. neceſſitatibus repugnat fere animus 1, 3, 9.
neceſſitudo religioſa 1, 2, 20.
nectere figuras 9, 3, 100. laqueum 8, 5, 23. ſyllabas 9, 4, 65. nectitur ſermo 1, 5, 2.
nexus, *in palæſtra* 2, 8, 13. *v. n.*
nedum, *vid. ſub* ne.
nefas 10, 2, 5. 11, 3, 181. *v. n.* 12, 2, 26. habere 12, 8, 6. ſummum 9, 2, 80.
nefandi homines 1, 3, 16.
nefarius 8, 3, 48. nefariæ figuræ 9, 2, 79.
negatum eſſe 12, 10, 35. negatæ remiſſiones 1, 3, 11.
negligere aliquid 12, 4, 1. rerum pondus et vires ſententiarum 9, 3, 100. negligi *in ſchola* 1, 2, 15. negligens 7, 2, 29. 12, 8, 2. 12, 9, 15. auctor non negligens 9, 2, 101. prorſus 11, 3, 149. ſermo 10, 7, 28. ſtilus 2, 4, 13. negligentes pro ſimplicibus 10, 2, 16. negligentior amictus 11, 3, 147. neglecta terra 5, 11, 24. neglectum relinquere aliquid 1, 1, 29.
negligenter tranſire aliquid 2, 4, 17.
negligentia *in amictu* 11, 3, 139. collocationis 9, 4, 15. formandi cuſtodiendique pudoris 1, 2, 4. pædagogorum 1, 3, 15. *conf.* 12, 11, 14. ſcribendi 10, 7, 32. ſcribentium 10, 3, 18. negligentia minuuntur bona omnium rerum 11, 3, 19.
negotia vera 9, 2, 68. negotiorum geſtorum judicium 7, 4, 35.
negotialis 2, 21, 3. 3, 6, 57.
negotiator ſordidæ mercis 1, 12, 17. negotiatores mancipiorum 5, 12, 17.
negotiatio 12, 7, 11.
nemora ſilvæque 10, 3, 22.
nempe 7, 1, 47. nempe enim 2, 13, 9. 8, *pro.* 6.
Neptunus 3, 7, 8.
nequam 8, 3, 48.
nequaquam 8, 6, 66. 9, 1, 22.
nequidquam 8, 2, 2.
Nerei 1, 5, 24.
Nero de furaci ſervo 6, 3, 50. — *Imp.* ſcriptum miſit ad ſenatum occiſa matre 8, 5, 15.
nervus: nudus in nervo 6, 3, 72. nervi in cauſſis ſunt res 8, *pro.* 18. corporis, mentis 1, 2, 6. remiſſiores, tenſiores 11, 3, 42. nervorum concordia 5, 10, 124. plurimum in Archilocho 10, 1, 60. nervos continere, percutere, probare, trahere 1, 12, 3. mollis educatio nervos omnes et mentis et corporis frangit 1, 2, 6. nervis ſuis adſtringere oſſa *pro.* 24. carere 5, 12, 17.
neſcire aliqua 1, 8, *extr.* literas 6, 4, 15. neſcio an 2, 1, 10. 3, 1, 2. 6, 3, 6 *et* 8. quid 6, 3, 95. 9, 4, 84. illud neſcio quid 9, 2, 71 *et* 94. neſcio quomodo 9, 4, 94. 12, 10, 28. neſciretur 11, 2, 7.
neſcia ſimulandi ætas 1, 3, 12.
νῆνοι θεαὶ, ὄξεῖαι 8, 6, 37.
neutrum: ſi neutro litis conditio præponderet 7, 2, 39. neutra alteri 1, 1, 14.
neutralis poſitio 1, 4, 24. neutralia nomina 1, 5, 54.
nexus, *vid. ſub* nectere.
Nicias 1, 10, 48.
Nicoſtratus 2, 8, 14. *v. n.*
niger in vultu color 6, 3, 56. *n.*
nihil penſi habere 11, 1, 29. prohibet 1, 2, 8. nihilominus 1, 2, 5. 3, 8, 29.
nimirum 4, 1, 24. 12, 2, 8.
nimis longæ tranſgreſſiones 9, 4, 28. *frequentius autem altero illo* nimium *utitur auctor.*
nimius excurſionibus, manu, vultu orator 1, 11, 3. in aliqua re 9, 4, 35. 10, 1, 118. 12, 10, 9. in repetitionibus 12, 10, 12. uſus 1, 5, 20. nimia cura 12, 1, 6. obſervatio 9, 4, 24. ſuperſtitio 9, 4, 25. tarditas, volubilitas 11, 3, 52. nimium omne 11, 1, 91. nimium quam 4, 2, 70. nimii flores 12, 10, 13. nimiæ remiſſiones 1, 3, 11.
Niobe, triſtis in tragœdia 11, 3, 73.
Nirea 3, 7, 19.
niſi *pro ſed* 9, 4, 145. *v. n.* forte 1, 10, 6 *et* 23. 2, 3, 6. 3, 5, 3. *&c.* ſi forte 12, 9, 11. quod 6, *pro.* 4.
niſus, *vid. poſt* niti.
nitere floſculis 12, 10, 73. ſanguine et viribus 8, 3, 6. tranſlationibus 12, 10, 23. vetuſtate gratius 8, 3, 27.

nitescere cultu 9, 4, 5.
nitidus minus Messala 1, 7, *extr.* Isocrates 10, 1, 79. non suo colore 2, 5, 12. *orator* 12, 10, 78. nitida vox 11, 3, 26. nitidum 8, 3, 18 *et* 49. genus 10, 1, 44. verbis 8, 3, 12. nitida verba 11, 1, 2. nitidius 8, 2, 3. 12, 10, 45.
nitor 8, 3, 3. 11, 1, 48. in cultu victuque 8, 5, 34. eloquendi divinus 10, 1, 83. eloquentiæ 12, 2, 26. historicus 10, 1, 33. translationum 12, 10, 36.
niti ad optima 12, 11, 30. - summa *pro.* 20. - victoriam 10, 1, 29. auctore aliquo 2, 4, 42. contra 12, 10, 61. et crescere a brevibus in longas *syllabas* 9, 4, 136. in adversa 12, 10, 78. judicio vetustatis 1, 5, *extr.* jure 7, 4, 26. radicibus altis 1, 1, 28. - penitus immissis 1, 3, 5. ratione 1, 6, 16. spe ac voluptate 6, *pro.* 9. nitens teneris adhuc viribus 12, 6, 6. nixus altis radicibus profectus 1, 1, 28.
nisus corporis 2, 12, 2. major 11, 3, 51.
nixus: non nixu, sed impetu 8, 4, 9.
nix: cana nive conspuit Alpes 8, 6, 17. nives capitis *ibid.*
nobile epigramma 1, 5, 20. magis nobiles figuræ 9, 3, 5.
nobilitatem in dicendo præ se ferre 10, 1, 113.
nobis juvenibus 1, 5, 24. *pro* me. pueris 6, 3, 57. 10, 1, 24.
nocere aliqua re 5, 7, 19. caussæ 5, 7, 17. eloquentiæ, sententiis 9, 4, 59. moribus 1, 1, 8. non tantum 12, 8, 5. scripsisse 12, 9, 16. ut fulmine, ut grandine 5, 12, 5. nocens 11, 1, 74, 12, 1, 34 *et* 42. reus 12, 1, 45. nocentissimi mores 2, 15, 32. nocituram 12, 8, 12.
noct. *vid. sub* nox.
nodi laxiores 9, 4, 127. *in orationis contextu.*
νόημα 2, 11, 1. *quid?* 8, 5, 12.
nola in cubiculo 8, 6, 53.
nolle aliquem salvum 12, 1, 40.
nomen 7, 3, 27. ingenii 6, 2, 36. insolentissimum *pro.* 14. patronorum 6, 4, 5. proprium 6, 3, 103. superbum 12, 2, 9. nominis magni professores 2, 11, 1. - umbra 12, 10, 15. nomine alicujus 2, 2, 13. 7, 1, 20. - edi 10, 1, 70. eodem appellare aliquid 1, 9, 5. illius, meo 6, *pro.* 8. præmii 7, 1, 42. sacerdotum durans saltatio 1, 11, 18. sapientiæ clarus vir 1, 10, 12. quo nomine gratia habenda 2, 1, 2. nomina, *i. voces integræ* 1, 1, 30. *v. n. add. ibid.* 34. *pars orationis* 1, 4, 18. rerum 10, 1, 8. 11, 2, 23. sua quæ sunt rebus, *et* vicina 8, 6, 35. pecunia in nominibus 5, 11, 33.
nomenclator 6, 3, 93.
nominare in tormentis aliquem conscium 9, 2, 82. nominari 10, 1, 95 *et* 103. appellationibus 1, 8, 14. contra aliquem 10, 1, 114.
nominativus casus 7, 9, 13.
νομικὸν, *quid?* 3, 5, 4.
Νομοθέτης, *comœdia Menandri* 10, 1, 70.
non 11, 1, 50. datur sequi 10, 7, 22. feceris *pro,* ne feceris, *non recte dicitur* 1, 5, 50. mediocriter mihi illud displicet 11, 1, 57. non tamen nunquam 1, 10, 37. temere 1, 3, 3. sive intelligitur, sive non 9, 2, 69. *v. n.* non solum cantare—sed ne argumentari quidem decet 11, 1, 56. *an in hac formula,* non modo non, *posterius illud* non *omitti possit?* 11, 1, 2. *n.* non *cum aliis vocibus quasi compositum:* non—agendi fastidium 12, 9, 7. non—denominata 8, 2, 4. non—exordium 4, 1, 73. non—facienda 6, 2, 11. 7, 4, 2. non—orator 2, 15, 17. 4, 1, 22. non—proposita 5, 13, 35. non—scriptum 3, 5, 4. non—suæ res 8, 2, 6. non—vox 12, 10, 29. *et forte plura.*
nonnunquam, *divise* 1, 10, 37.
nos: *vid.* nobis.
noster 6, 3, 3. jam non noster 6, *pro.* 11.
noscere experiendo 5, 10, 123.
noscitare 4, 2, 124.
nosse aliquem 5, 7, 26. aliquid familiariter 5, 7, 7. 6, 4, 8. - fatis ex alia re 10, 5, 20. causas 10, 1, 22. se 11, 3, 180.
nota consilia 12, 1, 35. cui nota, quæ nocent, fuerint 12, 1, 34. in notioribus deprehendi 1, 8, 21.
notitia auctorum 1, 2, 12. historiarum veterum 1, 6, 31. notitiæ caussa 1, 9, 6.

nota, æ: 9, 4, 40 *et* 51. aſpirationis 1, 4, 9. cenſoria 5, 11, 13. prænominis 1, 7, 29. ejuſdem notæ eſſe 8, 3, 31. nota monendi fumus 1, 7, 3. notis intertexta veſtis 8, 5, 28. - notare aliquid 11, 2, 21. - ſcribere 11, 2, 25.
notare aliquem ignominia 6, 3, 64. aliquid 1, 5, 4. 10, 3, 21 *et* 33. 9, 4, 15. 11, 1, 4. - ad imitandum vitandumque 3, 2, 3. - breviter 2, 2, 15. - notis 11, 2, 21. - ſigno 11, 2, 19. contentus ſum 1, 5, 17. diſcrimina ingeniorum 2, 8, *prin.* licentiam verbi 4, 1, 59. mores hominum 10, 1, 94. verſus cenſoria quadam virgula 1, 4, 3. notari dicto 6, 3, 37. Gaius C litera notatur 1, 7, 28. *add. ibid.* 29. liber interceptus, quantum notando conſequi poterant juvenes *pro.* 7. *i. ſcribendo per notas et compendia vocum.* notatum in ſermone 1, 6, 16.
notabilis clauſula 9, 4, 101. figura 9, 3, 27. notabile ad reprehenſionem 9, 4, 33. in pejus 1, 3, 1. verbum humilius in oratione nitida 8, 3, 18. illud notabile 8, 5, 5. quicquid in ea domo notabile eſt 11, 2, 18. notabilius eſt 8, 3, 22.
notarii 7, 2, 24. *v. n.*
notatio 1, 6, 28.
nothus 3, 6, 96. *ſeqq.* *quando* legitimus, *quando* civis? 7, 7, 10.
notrix 1, 4, 16.
noverca fuerit, non parens, natura 12, 1, 2.
Novanius Gallio, P. 9, 2, 35.
novi, noviſſe: *vid.* noſſe.
novum rurſus exordium facere 11, 3, 38. rurſus initium 4, 2, 50. novi *i. ſcriptores recentiores* 1, 8, 9. 2, 5, 26. 5, 4, 1. 10, 1, 41. impetus 10, 3, 10. nova exempla 12, 11, 29. verba fingere 1, 5, 71. *quare periculoſum? ibid.* novorum interpoſitio 10, 3, 32. *verborum* optima maxime vetera 1, 6, 41. noviſſimus 3, 6, 80. noviſſimum 1, 12, 6. noviſſima artis opera 2, 1, 3.
noviſſime 2, 10, 1. 3, 6, 24. 7, 1, 37. 11, 2, 41.
novitas, *de opere* 2, 13, 10. *de vocabulis* 1, 6, 39. grata 8, 6, 51. novitate ſtupere 12, 6, 5.
novitii noſtri 1, 12, 9. venales, novitios accipimus 8, 2, 8.
novare aliquid aliquatenus 3, 9, 5. novari 5, 10, 106. novata forma arte 9, 1, 14.
nox, noctes: *vid.* dies, *it.* per. nox *in ſermone nonnunquam præponitur* diei 9, 4, 24. *n.*
noctivagus 1, 5, 68.
nudus in nervo 6, 3, 72. ſudor 11, 3, 26. nudum 12, 1, 37. nudæ artes *pro.* 24. manus 11, 2, 42. res 2, 4, 3. nuda 6, 2, 7. nomina 8, 3, 38.
nuditas alicujus ſcriptoris 10, 2, 23.
nudare corpus 6, 1, 30. dentes 11, 3, 81.
nulla nota diſcernere poſſe membra aliquorum 11, 2, 13.
num: *vid.* numquid.
Numa 1, 10, 20. 3, 7, 18. deliberat *&c.* 7, 1, 24.
Numantiæ everſor 8, 6, 30.
Numantinum fœdus 3, 8, 3. 7, 4, 12. *ſeq.*
numen familiare 10, 1, 91. numina doloris mei, manes 6, *pro.* 10.
numerus 7, 4, 16. *quis auctori dicatur?* 9, 4, 57. in compoſitione 9, 4, 22 *et* 45. *ſeqq.* oratorius 9, 4, 57. numero eximere 1, 4, 3. fit ſolœciſmus 1, 5, 45. figura in numero 9, 3, 8. numeri *qui?* 9, 4, 45 *et* 54. *v. n.* aſperi 9, 4, 126. fuſiores liberioreſque 9, 4, 130. lætiores 9, 4, 17. latentes 9, 4, 19. in nominibus 1, 5, 45. *conf.* 9, 3, 8. oratorii 10, 1, 70. palæſtricorum 12, 2, 12. ſiderum 12, 11, 10. in verbis 1, 4, 27. 1, 5, 42. verſuum 10, 3, 32. numerorum libertas 8, 6, 20. muſica ratio 9, 4, 139. per omnes numeros 8, *pro.* 1. numeris omnibus præſtantius 10, 1, 91. - oratoriis abſolutæ meditationes 10, 1, 70.
numeroſus 2, 12, 3. *n.* locus 11, 2, 27. ſermo 8, 6, 64. numeroſa compoſitio 11, 1, 33. inſtitutio 8, *pro.* 2. numeroſum 9, 4, 56. numeroſi loci 6, 3, 36. numeroſa 12, 11, 12. numeroſius opus 5, 10, 10. numeroſiora 2, 12, 3.
numerari inter ridicula 6, 3, 111. ingenium in numerato habere 6, 3, 111.
nummi feſtertii 7, 6, 11. nummûm centum millia 1, 6, 18.
numquid 6, 3, 79 *et* 86. 7, 1, 48.

9, 2, 60. numquid non 7, 1, 48.
nunc 1, 1, 5.
nuncupare 8, 3, 27.
nundinum trinum 2, 4, 35.
nuntiare aliquid 10, 1, 49. nuntiari alicui 6, 3, 65.
nutrices ſapientes optavit Chryſippus 1, 1, 3. nutricum, quæ adhibentur infantibus, allectatio 1, 10, 32. nutricibus ne ſit vitioſus ſermo 1, 1, 3. triennium dedit Chryſippus 1, 1, 16.
nutricularum fabulæ 1, 9, 2.
nutritor 1, 4, 28.
nutus capitis frequens 11, 3, 71. demonſtrare aliquid nutu 1, 5, 36. nutus diverſi 11, 3, 182.
nutatio in utramque partem 11, 3, 129.

O.

O literæ apud Græcos diverſa vis 1, 7, 11. *pro οὐ particula ibid. n.* pro V 1, 4, 16. 1, 6, 22. *hac litera terminata verba, cujus ſint quantitatis?* 1, 6, 8. eadem terminata verba varie formantur præterito tempore 1, 6, 15. *conf. n.*
O dii boni 9, 2, 50. O quam iſtud parum putant 12, 2, 3.
obambulare 11, 3, 121.
obducere tenebras alicui 10, 1, 72. obducta frons 10, 3, 13.
obdureſcunt ingenia 1, 12, 8.
obeliſco 8, 6, 33.
obequitare 12, 9, 3.
obeſſe 12, 8, 7.
objicere aliquid 6, 3, 28. 7, 2, 28. - alicui 9, 2, 62. - invicem 7, 2, 18. - palam 9, 2, 72 *et* 94. anteacta 9, 2, 67. crimina 6, 3, 69 *et* 100. gravia alicui 11, 1, 58. metum 3, 8, 39. moras 9, 4, 7. quo inhibeas 9, 4, 31. objici alicui 6, 3, 5. aliquid alicui 6, *pro.* 4. 12, 1, 42. objiciens crimina 6, 3, 69. objecta defendere, minuere, negare 7, 2, 29.
objectu aliquo findi 11, 3, 21. lapillorum reſultans aqua 12, 2, 11.
objurgare 6, 3, 75. 10, 3, 21. ſegnitiem alicujus 6, 5, 8. objurgari a prætore 6, 3, 78. objurgata deſidia 1, 2, 21.
objurgatio 9, 2, 3. ſui 11, 3, 49. objurgatione corrigi 1, 3, 14.
oblat. *vid.* offerre.
oblectari liberis 6, *pro.* 6.
oblimare ſulcos 8, 6, 8.
obliquus pes 11, 3, 127. obliqui caſus 1, 6, 22. obliquæ allocutiones 9, 2, 37. ſententiæ 9, 2, 79 *et* 94. prima poſitio ex obliquis 1, 6, 10. *ſc. caſibus.*
oblique duci 11, 3, 140.
obliquatur Q a noſtris, *Romanis* 1, 4, 9.
obliterata tempora 1, 6, 40.
oblivifci reverentiæ 11, 1, 62.
obmuteſcere aliqua re 6, 1, 39.
obniti 5, 13, 11.
obnoxia injuriæ ætas 1, 3, 17. obnoxia omnia injuriæ 11, 3, 29.
obruere ingenia 1, 8, 18. mentem cura corporis 1, 11, 16. obrui 4, 2, 101. conſpectu melioris 12, 10, 75.
obſcenum 11, 3, 125. obſcena 8, 2, 2. cantica 1, 2, 8. nudis nominibus enuntiare 8, 3, 38.
obſcene intelligere 8, 3, 47.
obſcenitas 6, 3, 29.
obſcurus *opponitur* nobili 11, 1, 21. obſcura oratio 8, 3, 50. obſcurum 4, 1, 40. *ſeq.* 5, 13, 16. obſcuri præciſis conclufionibus *oratores* 10, 2, 17. obſcurior flexus 11, 3, 60. quaſi vox 11, 3, 64. *conf.* cantus. obſcurius vitium 9, 4, 34.
obſcuritas 5, 13, 38. 8, 2, 12. *ſeqq.*
obſcurare 8, 2, 18. veritatem 4, 2, 64. obſcurari circumjacentibus 9, 4, 29. obſcuratur litera 9, 4. 40. vox 11, 3, 20.
obſcuratio ſolis 1, 10, 47.
obſecratio judicum 6, 1, 33.
obſequi flumini 6, 2, 6. obſequitur manibus ac lateribus caput 11, 3, 69.
obſequium a Terentio primum dictum eſſe putat Cicero 8, 3, 35. *v. n.* - amicos, veritas odium parit 8, 5, 4. pleniori obſequio demereri aliquem *pro.* 3.
obſecundare ſenſim ad aliquid 11, 3, 92.
obſervare aliquid in ſcribendo 1, 7, 7. *de orthographia.* obſervatum fere eſt 6, *pro.* 10. obſervandum eſt 1, 11, 9.
obſervabilis 9, 1, 20.
obſervantia eadem *&c.* 11, 1, 66. ſine obſervantia quadam facere aliquid 4, 2, 107.
obſervatio alicujus rei 6, 4, 3. a-

mictus 11, 3, 144. artium ſecura 11, 1, 54. carminis 9, 4, 115. ciborum 11, 3, 23. difficilior 1, 5, 22 *et* 29. ea duplex 9, 4, 121. eloquendi 8, 2, 22. geſtus 10, 7, 9. loquendi, analogia 1, 6, 16. loquentibus ſua, ſua ſcribentibus 1, 6, *prin. conf.* 1, 7, 9. 2, 17, 5 *et* 9. lubrica 1, 5, 5. in perſonis apud comicos tragicoſque 11, 1, 38. poetica 9, 4, 95. pronuntiationis 10, 7, 9. recte pronuntiandi prima 11, 3, 43. propria 11, 1, 46. ultimæ *ſyllabæ* 9, 4, 104. illius viri, *Ciceronis* 11, 1, 71. vocis 10, 7, 9. *in voce* prima 11, 3, 14. ſecurus tam parvæ obſervationis 8, 3, 51. obſervationum libri 4, 1, 19.
obſidere itinera 7, 10, 13. obſeſſi 3, 8, 12. obſeſſæ inter ſe breves longæque ſyllabæ 9, 4, 84.
obſidem reip. dare 12, 7, 3.
obſignatum 6, 3, 50.
obſoleta vetuſtas 4, 1, 58.
obſtare 9, 2, 68. agnitioni 1, 1, 25. invicem 4, 5, 13. obſtat affectus rationi 6, 4, 10. *add.* 7, 4, 30. 9, 2, 79. aliquid faucibus 11, 3, 121. natura alicui 10, 2, 21. nihil, quo minus *&c.* 5, 11, 32. quicquid non adjuvat 8, 6, 61. obſtantia 12, 9, 5. ſaxa 9, 4, 7. obſtaturi 2, 11, 1. *v. n.*
obſtinatus contra aliquid 12, 1, 10.
obſtrepere alicui 6, 3, 38. clamore 6, 4, 11. obſtrepit adverſarius 12, 6, 5. ſi quid obſtrepet 10, 3, 28.
obſum: *vid.* obeſſe.
obtendere appellationem alicui rei 12, 10, 15.
obticentia, *figura* 9, 2, 54.
obtinere aliquid 2, 5, 18. 3, 6, 9. 4, 5, 27. 6, 1, 7. 9, 2, 73. - ab aliquo 11, 2, 45. - apud aliquem 3, 8, 38. - alicunde 7, 1, 6. ne 5, 13, 25. ſummam opinionem 10, 5, 18. quod intendis 12, 10, 53. vicem aliorum 11, 3, 87. vim procœmii 4, 2, 26. - vocis 1, 5, 37. ut 4, 2, 100. 4, 5, 27. obtineri 2, 5, 18. 7, 1, 6. *v. n.* obtinent id adhuc Græci 2, 1, *extr.* obtinuit, an optinuit, ſcribendum? 1, 7, 7. obtinuit conſuetudo 1, 7, 30. obtinentes ſubjecta 8, 6, 23.
obtrectatores 11, 1, 23.
obtundi 1, 12, 5. obtuſa vox 11, 3, 15. obtuſæ fauces 11, 3, 20. obtuſior uſus 8, 6, 8.
obtutu continuo fatigatur viſus oculorum 1, 2, 11.
obvenire: exſpectare, quid obveniat 10, 3, 15.
obvia virtus 12, 2, 2. voluntas 8, 4, 23. obvium eſſe alicui 9, 3, 5. ex obvio victus 2, 16, 14. obviæ figuræ 9, 3, 5. minime obviæ probationes 5, 10, 103.
obumbrare ſenſus 8, *pro.* 23.
occaſio 3, 8, 47. *v. n.* propior 12, 10, 13. occaſiones 6, 1, 5.
occidere hominem, ſæpe virtus 12, 1, 37.
occluſum 6, 3, 50.
occulere vitia 12, 8, 10.
occultum telum 9, 2, 75. occultiores quæſtiones 7, 1, 40.
occulte: communire aliquid occultius 9, 4, 21.
occultare aliquid ex induſtria 10, 1, 20. eloquentiam 4, 1, 9.
occultatio, *figura* 9, 3, 98.
occupare aliquem 12, 11, 14. aliquid 6, 1, 20. animum 7, 1, 31. - alicujus 4, 1, 48. animos 5, 12, 14. conditionem aliquam 5, 6, 5. totum diem 1, 12, 13. laborem 2, 1, 5. locum aliquem 10, 3, 5. - vacantem 8, 6, 18. partem oratoriæ artis deſertam *pro.* 17. *add.* 1, 10, 11. partes alienas 2, 1, *prin.* proximum quodque 10, 1, 7. quæ videntur obſtare 4, 1, 49. *add.* 9, 2, 16. ſecundas 10, 1, 58. occupari affectibus 6, 2, 6. in aliqua re 10, 1, 52. ira, miſeratione 4, 2, 112. occupatus variis cogitationibus judex 10, 1, 32. dies 10, 7, 27. in minimis 9, 4, 112. officiis 11, 3, 22. occupata uſque ad ſupervacuum laborem enarratio hiſtoriarum 1, 8, 18. ſentibus ac rubis terra 12, 1, 7.
occurrere 4, 5, 2. 6, 3, 84. alicui 1, 5, 6. 1, 5, 36. 9, 2, 13. *i. reſpondere.* - ad aliquid 9, 2, 12. - rei 3, 5, 12. 4, 2, 27. 5, 11, 35. altercationibus velociter 2, 4, 28. contra aliquid 7, 6, 5. ex diverſo 12, 9, 16. inopinatis 5, 13, 3. ſubitis ex tempore 10, 7, 30. ultro 7, 1, 59. occurrit 10, 3, 11. occurrunt alicui res cum nominibus ſuis 8, *pro.* 29. *add.* 10, 1, 7. 11, 3, 134.

occurſus 11, 2, 18.
oceani natura 7, 4, 2. ex oceano amnium vim fontiumque curſum initium capere 10, 1, 46.
Octavius 11, 3, 129.
octonarius verſus 9, 4, 72. *ſeq.*
oculi *in actione oratoris* aſperi, compreſſi, extenti, intenti motu, languidi, laſcivi, limi, mites, mobiles, natantes, operti, pollicentes aut poſcentes aliquid, remiſſi, rigidi, ſtupentes, ſuffuſi quadam voluptate, ſuperbi, torpentes, torvi, venerei 11, 3, 75. *ſeq.* eloquentiæ 8, 5, 34. mentis 8, 3, 62. plurimum valent in vultu 11, 3, 75.
odiſſe malos 11, 1, 42. 12, 7, 3. ſtudia 1, 1, 20.
odium concitare 6, 1, 14. facere 1, 3, 11. 6, 1, 14. ſtudiorum 1, 3, 11. odia juſta 5, 13, 38.
odioſum *i.* ἀτοπώτερον 1, 6, 19. *v. n.*
odor arte non traditur 6, 5, 1.
Ὀδυσσεὺς 1, 4, 16.
œconomia 3, 3, 9. comœdiæ 1, 8, 9. *add.* 1, 8, 17.
œconomica cauſſæ diſpoſitio 7, 10, 11.
Œdipus Othryaſius 9, 3, 89.
œdos dicebant veteres, *i. hœdos* 1, 5, 20.
offendere 9, 2, 69. aliquem 4, 2, 15. aliquid 11, 3, 21. caput ad fornicem 6, 3, 67. in aure velut quodam veſtibulo 9, 4, 10. manu in proximos 11, 3, 118. omnia nova 1, 2, 19. offendi verbo aliquo 12, 9, 13. aures fragoſis offenduntur 9, 4, 116.
offenſa 6, 5, 8. 9, 2, 67 *et* 72. indulgere offenſæ ſuæ 11, 1, 75.
offenſio in aliqua re 9, 4, 34.
offenſare 10, 7, 10.
offenſator 10, 3, 20.
offenſatione aliqua commoneri 11, 3, 130.
offerre aliquem 5, 4, 2. aliquid 6, 1, 40. 7, 6, 2. - muneri 4, 2, 17. - in luſum 1, 1, 26. aliquos alicui obvios 9, 2, 20. ſe *ſ.* ſeſe 7, 1, 27. 10, 1, 6. - aliunde 10, 7, 6. - protinus 10, 3, 5. - ultro 7, 1, 50. offerunt ſe alicui res 11, 2, 5. offerens ſe primum ratio 9, 1, 4. oblata vox 9, 3, 73.
officit lingua linguæ 1, 1, 14. officiunt invicem lumina 12, 10, 46.
officium delegatum 6, *pro.* 1. oratoris, quibus partibus contineatur? 8, *pro.* 7. præſens 11, 2, 44. procœmii 4, *pro.* 6. rhetoris *pro.* 21. officii eſſe 6, 1, 40. neceſſitas 6, *pro.* 1. in officio eſſe 10, 3, 9. officia civilia 2, 4, 27. communia 12, 9, 11. liberiora 6, 1, 9. ſupellex, quæ pluribus et diverſis officiis conteritur 2, 4, 29.
offundere tenebras alicui 2, 17, 21.
οἶμη 4, 1, 2.
οἶμον 4, 1, 3.
olea 8, 6, 58. uber 8, 3, 8. oleæ cacumina coercere ferro 8, 3, 10.
oleum: in oleo conſumere partem vitæ 1, 11, 16.
olere alumnum urbis 8, 1, *extr.*
olli 8, 3, 25.
Olympo 1, 5, 62.
omittere aliquid in tranſitu 2, 10, *extr.* - prorſus 12, 10, 38. cogitationem 12, 9, 20. laborem aliquem omnino totum 11, 2, 49. maledicta 7, 2, 34. memoriam alicujus 3, 1, 19. quod didicimus 1, 12, 6. quod promiſimus 12, *pro.* 1. partes ſuas 2, 1, *prin.* omiſſum eſt a Latinis 2, 1, *extr.* qua re omiſſa 1, 1, *extr.*
omni pede ſtare 12, 9, 18.
ὁμοιολογία, *quid?* 8, 3, 52.
ὁμοιόπτωτον, *quid?* 9, 3, 78 *et* 80.
ὁμοιοτέλευτον, *quid?* 9, 3, 77. 78. 80.
ὁμωνυμία, *quid?* 7, 9, 2. *conf.* 8, 2, 13.
ὀνοματοποιΐα, *quid?* 8, 6, 31. *quibuſdam figura* 9, 1, 3. *add. ibid.* 5. non conceſſa Latinis 1, 5, 72. *add.* 8, 6, 31. *ſeq.*
onus dicendi 2, 1, 2. oneri cedere 10, 1, 24. onera epici carminis 10, 1, 62. dicendi 11, 3, 136.
onerare aliquid verbis 8, *pro.* 24. annos pueriles 1, 12, 1. infirmitatem diſcentium 1, 2, 27. judicem argumentis 5, 12, 8. librum exemplis 6, 3, 65. orationem ſupervacuis verbis 8, 3, 53. *conf.* 8, 6, 42. ſe majore numero, *ſc. diſcipulorum* 10, 5, 22. onerari ſupervacua adjectione 9, 3, 46. ſupervacuo verbo 4, 5, 26. præceptoribus 2, 1, 13. ſe labor non ſentiat 10, 6, 3. oneratus flagitiis et criminibus 4, 2, 27.
opacus umbra lucus 1, 6, 34. mens

in ſecretis velut in opaco ſitum ducit 1, 2, 18.
opera, *de homine* 12, 1, 25. *v. n.* ad ſcribendum, legendum, dicendum 10, 7, 27. operam ſtudiis accommodare 1, 10, 15.
opera *plural.* operari, operoſitas, opifex, *vid. ſub* opus, eris.
operire aliquid cute 5, 12, 18. deformia dictu 8, 6, 59. humerum cum jugulo 11, 3, 141. operienda ſunt oſſa corpore *pro.* 24. operti in dicendo oculi 11, 3, 76.
opes parare 10, 1, 5.
opulentior 8, 5, 4.
opimæ ſyllabæ 9, 4, 36.
opinari 2, 17, 38. aliquid 4, 2, 24. factum eſſe 4, 2, 20. opinaturis liberum relinquo 1, 4, 21.
opinio arrogantium de ſe fallax 11, 1, 17. certa 6, 3, 85. communis 5, 10, 12. conſervata ſanctiſſime 1, 2, 4. eſt credere 3, 6, 21. jactantiæ 9, 2, 74. læſa 1, 2, 4. opinionis contemtus 12, 1, 12. *conf.* 12, 9, 4. opinionem afferre 2, 12, 5. opinione mea *pro.* 18. quidem mea 6, 5, 1.
Opiter 1, 4, 25.
Opitergina ratis 3, 8, 23.
Opitergini 3, 8, 30.
Oppianicus 5, 2, 1. *vid.* Ciceronis Orat. in Oppianicum *in* Indice II.
oppido 8, 3, 25. *v. n.*
Oppius, P. 11, 1, 67. *vid.* Ciceronis Orat. pro Oppio *in* Ind. II.
opponere aliquem cuicunque fortiter 10, 1, 105. aliquid contradictioni 5, 13, 54. ſe 6, 5, 10. opponi contra aliquid 7, 7, 5. opponuntur ſingula ſingulis 9, 3, 81. oppoſita 5, 11, 31.
opportunus uſus 8, 6, 14. opportuna procurſio 11, 3, 126. opportunis locis ponere aliquid 11, 2, 2.
opportune adhiberi 4, 5, 22. poſitæ figuræ 9, 3, 100. opportunius ratus 11, 3, 31.
opprimere aliquem invidia 7, 2, 30. conjurationem 11, 1, 18 *et* 23. oppreſſus orator 12, 9, 20. oppreſſi 11, 2, 13.
optare diſceptatorem cauſſæ 9, 4, 132. optet vir fortis *&c.* 7, 1, 24 *ſeq. add.* 7, 5, 4. accuſator ejus, qui tyrannidis affectatæ damnatus eſt, optet, quod volet 9, 2, 81.
optabile eſt 4, 1, 44. *add.* 6, *pro.* 1.
optatio 9, 2, 3.
optio 4, 2, 68. *n.* 7, 1, 53. 7, 7, 2 *et* 4. fortium 5, 10, 97. judicis 5, 6, 6. optionem patri dare 4, 2, 68.
optimus, *olim* optumus 1, 7, 21. civis 12, 1, 16. pes clauſulis 9, 4, 107. -initiis *ibid.* quiſque 12, 7, 5. vir 12, 11, 1. optima cauſſa 12, 9, 6. mater 6, *pro.* 8. mens 12, 11, 12. ſpes 1, 1, *init.* optimi juvenes 12, 11, 5. velut optimæ ſyllabæ 9, 4, 36. optima 10, 5, 5. poetarum 11, 3, 4.
optime 6, 1, 3. cedere 10, 7, 14. dicere 1, 2, 3. finiri 2, 1, 7.
opulentior 8, 5, 4.
opus eſt ingenio veloci *&c.* 6, 4, 8.
opus, eris: confirmandi, deſtruendi 2, 4, 18. duplex eſt 7, 3, 19. infauſtum 6, *pro.* 3. orationis 9, 1, 19. *conf.* 10, 1, 67 *et* 69 *et* 70. oratoris 12, 2, 10. *add.* 12, 10, 1. - proprium 6, 2, 5. proprium 10, 1, 96. tacens 11, 3, 67. operis amor 1, 12, 16. contemtus 2, 4, 16. majoris eſſe 1, 9, 6. partes 6, 5, 1. ſui officia prima 2, 1, 8. plus habere quam oſtentationis 1, 4, 5. opera 12, 2, 7. 12, 9, 3. vetuſta urbis noſtræ 1, 4, 16. vitæ 8, 3, 71. operum genera 12, 10, 2. faſtigia ſpectantur, latent fundamenta *pro.* 4. ſuorum onera et modum noſſe 1, 9, *extr.*
operari ſcholæ 10, 3, 13.
operoſitas ſupervacua 8, 3, 55.
opifex perſuadendi 2, 15, 4.
opuſcula laudandi vituperandique 2, 1, 8.
ora ex toga duplex 11, 3, 141. finus extrema 11, 3, 140. oram ſolvere *Ep. ad Tryph.* 3. *v. n.* 4, 2, 41. *v. n.* quadraginta pedes per oram 1, 10, 42. oræ pares 1, 10, 41. tunicæ 11, 3, 138.
oraculum: *vid. poſt* os, oris.
orare cauſſam 10, 5, 18. pro capite 11, 1, 44. orandi ars *pro.* 4. 9, 4, 3. conſilium 6, 3, 34. majeſtas 12, 11, 30. ſcientia 1, 10, 2. ſtudium 9, 4, 110. vis 10, 5, 6. orantis vox 1, 2, 31.
orator M. Catonis, *qualis?* 12, 1, *prin.* Ciceronis *liber: vid.* Cicero *in* Ind. II. *quibus* conſtet? 12, 11, 2. miſer, pauper 8, *pro.* 28.

ille perfectus 10, 2, 9 *et* 28. *conf.* perfectus. philosophus 12, 2, 6. vere sapiens sit *pro.* 18. oratoris conditio 10, 3, 9. officium in eloquendo positum est 10, 1, 3. oratores *Latini recensentur* 10, 1, 105. *seqq.*
oratio ἀσχημάτιστος 9, 1, 13. castigata 10, 1, 115. celeris 9, 4, 83. composita 7, 10, 17. contexta 9, 4, 19. continua 7, 10, 17. corrupta, in quibus consistat? 8, 3, 57. declinata figura 10, 5, 8. dilucida 1, 5, 1. distincta, *quæ?* 11, 3, 35. dubitans 10, 7, 22. florida 8, 3, 74. gravis 10, 1, 115. gravior 9, 4, 83. hebes 8, 3, 49. jejuna 8, 3, 49. impedita 8, 6, 42. incomta 8, 6, 41. ingrata 8, 3, 49. lenior 11, 1, 64. jucunda 8, 3, 74. longa 8, 6, 42. mirabilis 8, 3, 74. mobilis 9, 4, 83. nuda 8, 6, 41. pedestris, prosa 10, 1, 81. recta 10, 5, 8. resistens 11, 2, 46. Romana 8, 1, 3. salebrosa 11, 2, 46. sancta 10, 1, 115. scripta, monumentum actionis habitæ 12, 10, 51. soluta 9, 4, 19. sordida 8, 3, 49. sublimis 8, 3, 74. submissa 11, 1, 9. submissior 11, 1, 64. suspensa 10, 7, 22. vehemens 10, 1, 115. verecunda 11, 3, 96. vilis 8, 3, 49. vincta 9, 4, 19. vitiosa 1, 6, 41. oratio Milonis 7, 4, 8. *i. defensio. v. n.* orationis partes 1, 4, 17. 1, 5, 48. 1, 8, 13. orationes causarum, sententiarum 3, 8, 68.
oratiuncula 4, 3, 17.
oratorius gestus 11, 3, 125. numerus 9, 4, 57. ornatus 3, 1, 12. syllogismus 5, 14, 24. oratoria ars *pro.* 17. 6, 1, 7. pars 2, 18, 5. oratorium genus 10, 1, 68. robur 10, 5, 4. studium 12, 2, 25.
oratoria 2, 14, *prin.*
oratorie 9, 1, 13.
oratrix 2, 14, *prin.*
orbæ, *vid. sub* orbus.
orbis 11, 3, 105. doctrinæ 1, 10, 1. orbem quendam contextumque desiderat historia 9, 4, 129. in orbem se fundit olea 8, 3, 10.
orbita 2, 13, 16.
orbus 7, 4, 23. 11, 3, 170.
orbarum nuptias indicentium caussa 7, 4, 24. *conf. ibid.* 39.
orbitatis vulnus 6, *pro.* 2 *et* 5.
orchestra 6, 3, 71.
ordo non est figura 9, 3, 91. certaminis 11, 2, 38. in partes discretus 7, 1, 1. diversus 7, 1, 2 *et* 3. dividendi, præparandi, &c. 10, 1, 106. lentus profectionis 4, 2, 58. quæstionum 10, 7, 5. rerum 10, 6, 2. 10, 7, 9. verborum 10, 7, 9. ordinem totum ferre 1, 4, 29. in ordinem incurrere 1, 5, 54. redigere 1, 4, 3. ordine apparere 4, 5, 8. proferre 6, 4, 22. sequi 6, 5, *init.* ultimus 6, 4, 1. eodem verborum ordine 9, 3, 43. ordines 6, 3, 34. toti 11, 1, 86.
ordinare 5, 12, 14. 7, 1, 16. judicia suprema 6, 3, 92. opus in totum diem 1, 2, 12.
Orestis defensio 3, 11, 4. *seqq. et* 11. *seq.* 7, 4, 8.
organum: extra organum vox 11, 3, 169. toto organo instructa vox 11, 3, 40. organa 1, 2, 30. *n.* 11, 3, 40. *n.* 11, 3, 16. tracta 11, 3, 20. quibus sermo exprimi non potest 1, 10, 25. majoribus velut organis commovetur animus 1, 2, 30.
origo verborum 1, 6, 28. originem aliunde ducere 1, 6, 38. scrutari origines nominum 1, 4, 25.
originatio 1, 6, 28.
Oriona 9, 4, 65.
oriuntur occasiones ex caussis &c. 6, 1, 5.
ortus et occasus 9, 4, 24.
ornare orationem 4, 3, 4. 10, 5, 3. personam 4, 2, 129. ornari natura sua 12, 1, 30. ornandi virtutes 8, 3, 66. ornata sit oratio 1, 5, 1. pronuntiatio 11, 3, 40. vox 11, 3, 30. ornatum, *quid?* 8, 3, 61. *seqq.*
ornate dicere 1, 7, 32. 10, 7, 12.
ornatus, *quid?* 8, 3, *per tot. qua re* constet? 11, 1, 7. *vid.* accommodatus. confessus 8, 3, 13. fortis 8, 3, 6. honestus 8, 3, 11. obscuratur 5, 14, 34. orationis 8, 3, 15. *seq.* 11, 1, 2. oratorius 3, 1, 12. pressior 8, 3, 13. purus in feminis amatur 8, 3, 87. sanctus 8, 3, 6. severior 8, 3, 13. virilis 8, 3, 6. ornatus plerique orationis 11, 1, 33.
ὀρθοέπεια 1, 5, 33. 1, 6, 20.
ὀρθογραφία 1, 7, 1.
ὀρθηγοποιία 5, 9, 13. *n.*
os, oris: absolutius 1, 1, 37. dignum præceptis dare 12, 11, 4.

explanatum, facile, jucundum, urbanum 11, 3, 30. lentum, moderatum, præceps, promtum 11, 3, 52. prædurum 6, 4, 11. profanatum 11, 1, 84. inſtituere 1, 2, 6. oris anguſti vaſcula 1, 2, 28. corrupti vitia 1, 1, 13. inanitas 1, 11, 6. incommoda 11, 3, 12. vitia 1, 1, 13. 1, 11, 4. ore cavo aut patulo efferri 9, 4, 34. ora oppreſſorum 11, 2, 13.
oraculum: velut ex oraculo petere aliquid 12, 11, 5.
oſcitantes heſterna potatione 8, 3, 66.
oſcitatio 11, 3, 3.
oſculo excipere verba *puerorum* 1, 2, 7.
oſſa aſtringere nervis ſuis, detegere, operire corpore *pro.* 24. e capite lecta 8, 5, 21. e vulneribus legere 6, 1, 30.
oſſilegium 8, 5, 21. *n.*
oſtendere 4, 1, 49. 11, 3, 60. aliquem, *ut* ægrum, citharœdum, ſimilitudine *&c.* 11, 3, 88. - talem 6, 3, 38. aliquid circuitu verborum 10, 1, 12. - tranſlationibus 12, 10, 41. - labris 11, 3, 80. - latius cum ornatu 8, 6, 61. - naribus 11, 3, 80. - ſatis 4, 2, 41. - verbo aliquo 3, 6, 52. aliud quam petimus 9, 1, 20. amorem, odium, metum 4, 2, 96. indicium 5, 12, 20. judicium ſuum 9, 4, 2. manifeſtius 4, 2, 124. quæſtionem 4, 4, 1. quicquid dicet 11, 3, 89. quodammodo 4, 2, 64. ſe alicui 3, 6, 18. - in dicendo 1, 10, 7. - quodammodo 8, 3, 61. oſtendunt ſe res 6, 5, 3. *add.* 10, 3, 9. - verba judicio dicentis 10, 1, 6.
oſtentare aliquid 12, 9, 6. - alicui 4, 2, 127. diſcipulos circa ſpecioſiora 1, 4, 23. oſtentari cura in principiis minime debet 4, 1, 56. oſtentantes philoſophiam ex profeſſo 11, 1, 33.
oſtentatio 3, 4, 13. *ſeq.* ſcenica 2, 10, 8. res procul ab oſtentatione poſitæ *pro.* 4.
oſtiatim pulſare 5, 10, 122.
Oſtienſis portus 2, 21, 18. *conf.* Hoſtiæ portus 3, 8, 16.
Othryaſius Œdipus 9, 3, 89.
otium dare libris *Ep. ad Tryph.* 2. datum fabulis 12, 11, 18. ſegne 8, 6, 28. otia animorum 6, 2, 30.
otioſus lector 4, 2, 45. ſermo 8, 2, 19. otioſa manus 11, 3, 107. otioſum 8, 3, 55. 9, 4, 58. 10, 1, 76. nihil pati 2, 5, 7. otioſi *ſcriptores* 10, 2, 17. otioſæ diſputationes 11, 1, 35. ſententiæ 1, 1, 35. otioſa 8, 3, 89.
Ovinius 6, 3, 84.
οὐσία, quid? 3, 6, 23.
ovum non tam ſimile ovo 5, 11, 30.
ὀξείας νήσους 8, 6, 37.

P.

P *Græcorum: vid.* R.
pabulum lætius 10, 5, 14.
pace alicujus dicere aliquid 1, 6, 9.
pacificator, habitus in ſtatus 11, 3, 119.
paciſci 9, 2, 90. paciſcendi piraticus mos 12, 7, 11. pacta mercede 11, 2, 11.
pactum 7, 5, 6. abolitionis 9, 2, 97.
pactiones deponentium imperium tyrannorum 9, 2, 67.
Paciſculus 6, 3, 53.
Padus: circa Padum invenit Catullus ploxenum 1, 5, 8.
pædagogi 1, 1, 8. 1, 3, 15. pædagogorum *conditio apud veteres Romanos inferior quam* præceptorum: *vid.* 1, 2, 10. *et conf. ibid. n.*
pæon, *quis pes?* 9, 4, 47. *ſeq. et* 79. *ſeqq. et* 96. pæonas 9, 4, 96.
pago, pagunt 1, 6, 11.
paginæ 11, 2, 32.
παιδομαθεῖς 1, 12, 9.
palæſtra 10, 1, 79. omnis 9, 4, 8.
palæſtrica 2, 21, 11.
palæſtricis vacare 1, 11, 15. *add.* 2, 8, 7.
palæſtritæ 9, 4, 56.
palam eſt 2, 1, 9. 11, 1, 64. 11, 3, 168. contraria, falſa, ſtulta, ſupervacua 5, 13, 16. facere 12, 1, 43. 12, 11, 29. fieri 5, 10, 52. legere 2, 5, 10.
palatum excitare 6, 3, 19. inſtituere 1, 2, 6.
palimbacchius, *quis pes?* 9, 4, 82.
Pallæ bona 4, 2, 27.
Pallas, Pallantis 6, 2, 33.
pallere 1, 2, 18. *n.* 7, 10, 14.
palleſcere 1, 2, 18. *n.* fœditate 12, 10, 76. vita ſolitaria et velut umbratili 1, 2, 18.

allium 11, 3, 143.
palliolum 11, 3, 144. *v. n.*
palma, *arbor:* in ara enata 6, 3, 77. datur alicui 10, 1, 52. tribuitur alicui 12, 10, 7. palmæ contentio 1, 2, 24. palmam Demosthenes dedit pronuntiationi, eidem secundum ac tertium locum 11, 3, 6.
palma, *de manu:* palmam premere 11, 3, 99. palmas avertere in finistrum, objicere adversas, distendere in latus 11, 3, 114.
palumbes aëriæ *Virgilii* 1, 6, 2.
palus, *est duplicis significationis* 1, 7, 3.
pancratiastes 2, 8, 13.
pandari 11, 3, 100. *n.*
pandere posteriora 11, 3, 122. vela 6, 1, 52.
pandus 6, 3, 58.
pango: *vid.* pepigi.
panis candidus 6, 3, 60.
Pansa 8, 3, 54. Pansæ 1, 4, 25.
Παντελίων 7, 9, 6.
pantomimi 6, 3, 65.
par 7, 4, 6. extremis syllabis consonans 9, 3, 76. ex diverso virtus 8, 6, 67. in utramque partem 7, 9, 14. invidiæ 11, 1, 18. operi 10, 1, 55. spatium 1, 10, 39. pares 12, 8, 14. cum paribus facillime congregantur, proverbium 5, 11, 41. aut saltem proximi 10, 1, 127. *conf.* 10, 5, 6. magis quam similes 10, 1, 102. *add.* 12, 10, 71. caussiæ 5, 2, 1. gradu orbæ 7, 4, 39. syllabæ 9, 3, 79. paria contraria 9, 3, 74.
pariter et—et 1, 1, 25. hæc pariter omnia 1, 12, 3. *i. simul. add. ibid.* 4. ire 1, 1, 13. surripere 7, 6, 2. utrumque 7, 2, 11.
παραβολα, παρακεκινδυνευμένα 2, 11, 3. *n.* 8, 2, 20. *n.* 8, 6, 11. *n.*
παραβολὴ 5, 11, 1 *et* 23.
parabola 6, 3, 59. 8, 3, 77.
παράδειγμα 12, 10, 51. *quid?* 5, 11, *a principio.*
παραδιαβολὴ, *figura* 9, 3, 65.
παραδιηγήσις, *in figuris* 9, 2, 107.
παράδοξον 4, 1, 40. *quid?* 9, 2, 23.
παραγόμενα, *quæ?* 8, 6, 32.
παραινετικὴ ῥῶσις 3, 6, 46. παραινετικὸν, *figura* 9, 2, 103.
παρακεκινδυνευμένα: *vid.* παραβολα.
παράφρασιν *qualem* esse velit *Quinctilianus?* 10, 5, 5.
paraphrasi audacius vertere 1, 9, 2.
parare aliquid 12, 9, 16. -studio 11, 3, 10. animum sublimem &c. 10, 3, 22. bella 12, 3, 5. copiam 10, 1, 8 *et* 15. facultatem 2, 4, 17. -ex aliqua re 10, 5, 10 *et* 11, *prin. add.* 11, 2, 49. gratiam 1, 6, 39. judicem attentum, benevolum, docilem 4, 1, 41. opes 10, 1, 5. opus alicui 6, *pro. extr.* patrimonium 8, *pro.* 29. profectum 1, 1, 28. verba in caussas 10, 1, 6. parari simul in omnia 11, 3, 25. paratus favor 12, 6, 3. in aliquid 10, 5, 12. jurare 5, 6, 3. parata dicendi copia 10, 6, 6. alicui corona vulgi 12, 10, 74. ad omnes casus eloquentia 10, 1, 2. paratum esse 9, 2, 95. -alicui 6, 4, 13. paratum aliquid afferre 12, 9, 19. paratior certamini 8, 3, 10. venia 12, *pro.* 4. paratissimæ consignationes 12, 8, 11.
παρασιώπησις, *figura* 9, 3, 99.
parasitus juvenem tanquam filium suum asserens 4, 2, 95. *seq.* parasiti 11, 3, 178.
παραύξησις, *figura* 9, 2, 106.
parce dicere 11, 1, 66. loqui 11, 3, 100. parcius 6, 1, 10. 9, 2, 69. 12, 10, 42. parcissime dicere 10, 1, 101. uti 1, 5, 20.
parcere 11, 1, 24. alicui 1, 1, 17. 11, 1, 68. nominibus viventium 3, 1, 21. verbis asperioribus 12, 1, 25. voci 11, 3, 28.
παρίκασις, *quid?* 4, 3, 12 *et* 14.
παρίνδησις, *figura* 9, 3, 23 *et* 26.
parere, *secunda brevi* 8, 6, 34. facilitatem 10, 7, 8. tædium 9, 4, 43.
parens uterque 11, 1, 65. eloquentiæ 12, 11, 5. rerum 2, 16, 12. parentes non quidem corporum, sed mentium sunt præceptores 2, 9, *prin.*
parere, *secunda producta:* animo 11, 3, 65. patri 7, 4, 27. voluntati alicujus 7, 1, 21. tam diversa parent simul 1, 12, 4.
paries: intra privatos parietes 1, 2, 1.
Paris 3, 7, 19. 8, 4, 21.
πάρισον, *figura* 9, 3, 76. *v. n.*
pariter, *vid. sub* par.
Parium marmor 2, 19, 3.
Parmularius 2, 11, 2.
παροιμία 8, 6, 57. *quid?* 5, 11, 21.
παρομολογία, *figura* 9, 3, 99.

παρῳδὴ, *quid, et unde dicta?* 9, 2, 35.
παρῳδία 6, 3, 97.
παρυπερμασία, *quid?* 9, 3, 66. *add. ibid.* 67 *et* 80.
παῤῥησία, *quid?* 9, 2, 27. *conf.* 9, 3, 99.
parricida *dicitur* matris quoque aut fratris interfector 8, 6, 35. parricidarum pœna culeus 7, 8, 6.
parricidatum 1, 6, 42.
parricidii reus, quod fratrem occidisset *&c. controversia* 9, 2, 88.
pars adversa 11, 2, 2. artis magna 10, 2, 1. defensoris 5, 13, *init.* demonstrativa 7, 4, 3. diversa 11, 1, 19. litigantis 4, 2, 28. *v. n. et* 101. nostra 12, 9, 19. oratoria 2, 18, 5. patrimonii quarta 7, 4, 39. philosophiæ moralis dicta 6, 2, 8. - naturalis, moralis, rationalis 12, 2, 10. *seqq.* victa 11, 1, 78. parte ea nominare aliquem, qua reprehenditur 1, 6, 35. in parte 2, 8, 6. 10, 7, 25. - hac 10, 1, 64. - operis, qua *&c.* 10, 1, 63. - prima poni 5, 11, 42. pro virili parte 12, 1, 1. 12, 11, *extr.* partes accusatoris 7, 2, 12. centumviralium 5, 2, 1. orationis 1, 4, 17. 1, 5, 48. præcipuæ alicujus 11, 3, 74. primas esse naturæ 11, 3, 11. in partibus laudandus 10, 1, 88.
particula 7, 10, 7. particulæ 1, 5, 67. *orationis contextæ*, acres, celeres, exsultantes, graves, lentæ, remissæ 9, 4, 69. sonorum 2, 8, *extr.*
partim—partim 7, 1, 3. 12, 10, 2. 12, 11, 14.
participium 1, 5, 47. verbo mixtum 1, 4, 19. participia 1, 4, 27. 1, 6, 26.
participialia verba 1, 4, 29.
partiri aliquid locis 5, 12, 14. copias 7, 10, 13. horas pluribus curis 1, 12, 4. in genera, species 4, 5, 27. literas in numerum *&c.* 1, 4, 6. species 5, 8, 4. tempora in plures 1, 2, 2. partiendo multiplicare aliquid 7, 1. 29. in partiendo 4, 5, 2. partita peroratio 6, 1, 55.
partitio 4, 2, 59. 4, 5, *prin. quid?* 7, 1, *prin. figura* 9, 2, 105. partitiones 9, 4, 131. rhetorum 1, 2, 13.
parum aptum dicere 11, 1, 89. audiri 12, 11, 2. diligenter 9, 1, 24. distertum 8, *pro.* 24. esse 9, 2, 16. magnus 10, 1, 80. ostendi 9, 2, 44. plena 7, 3, 23. *seqq.* putare aliquid 12, 2, 3. tragicus 10, 1, 98. tutum 9, 2, 66. vir 5, 9, 14. non parum 6, 2, 3. - copiosa 2, 1, 4. - multi 6, 2, 3. - multa 10, 1, 124. - significanter 6, 2, 17.
parumper 2, 4, *prin.* 6, 2, 34.
parva virtus 11, 3, 39. parvum dicendi genus 11, 1, 3. parvi refert 1, 4, 21. parvi *de pueris* 1, 1, 19 *et* 36. 1, 3, 1. parvæ cauſſæ 11, 1, 3. res 11, 1, 44. 11, 3, 116. parva 11, 1, 13. docere 1, 1, 21. elementa grammatices tanquam parva fastidire 1, 4, 6. facere facile 1, 3, 4. hæc sunt 1, 5, 7. sententiis 9, 4, 13. minor *et* minimus *quærantur in suis elementis.*
parvuli *de infantibus* 1, 1, 24.
pascere 6, 3, 93. canem 8, 3, 22.
pastor populi 8, 6, 18.
pastoralis musa 10, 1, 55.
passim circumjacere 4, 2, 123. facere 4, 1, 70. miscere 7, 10, 6. quærere 5, 10, 21.
passus æquare 9, 4, 113.
Patavinitas Livii 1, 5, 56. 8, 1, 3. *v. n. ad* 1, 5, 56.
pater, patris 1, 6, 13. Cæcilianus, Terentianus 11, 1, 39. in comœdiis 11, 3, 74. naturalis 3, 6, 96. patrem qui occiderit, culeo insuatur 7, 8, 6. patri proditionis reo qui non affuerit, exheres esto 5, 10, 107. patres conscripti 8, 5, 20. - circumscripti 9, 3, 72.
patrie monere aliquem 11, 1, 68.
patrium 1, 5, 45. *i. patronymicum: v. n.*
patrimonium: de parte quarta patrimonii *controversia* 7, 4, 39. patrimonium qui non pararunt, subinde quærunt *&c.* 8, *pro.* 29.
patere 8, 3, 61. argumento 1, 12, 9. ex aliqua re 7, 6, 5. 11, 3, 65. exemplo 4, 2, 61. in latitudinem 1, 10, 42. late 7, 2, 42. uno verbo 8, *pro.* 24. patet imperito etiam 1, 10, 45. Græco verbo 6, 1, 2. via 8, 5, 34. in quantum patet longitudo 11, 3, 118. quo vel solo patet 11, 1, 11.
patulum maxime os 9, 4, 34.
patefacere portum alicui 12, 7, 4.
πάθος, πάθη 6, 2, 8. *seqq.*
παθητικαὶ probationes 5, 12, 9.

pati 1, 2, 31. *n.* aliquid ab aliquo 8, 4, 23. *de fœdo amore.* - furori fimile 1, 2, 31. - iniquum 9, 2, 51. - unum diu 11, 3, 44. incommodum 11, 3, 32. laborem 1, 1, 15. metum 6, 2, 21. omnia 11, 1, 65. otium 10, 6, 1. pœnam 11, 1, 18. rifum 6, 3, 31. fimile quiddam aliis 1, 4, 29. patitur aliquid locus 6, 5, 6. non patitur natura 12, 1, 23. hoc pati non poffumus 4, 2, 127. quantum res patitur 1, 1, 3. *add.* 5, 6, 2. 5, 10, 100. 6, 5, 6. 7, 4, 31. non fere conjungi patiuntur 9, 4, 101. patiendi naturam habere 1, 6, 10. patiens laboris latus *pro.* 27. patientior 4, 5, 10. laboris natura pueris quam juvenibus 1, 12, 10. paffi: non ut advocati, fed ut paffi 11, 1, 55. *v. n. conf. ibid.* 84.

patientia 5, 4, 1. 6, *pro.* 13. 6, 4, 10.

patrare bellum 8, 3, 44.

Patroclus 10, 1, 49.

patronus 7, 7, 9. 11, 1, 66. cauffarum 12, 3, 1. patroni mediocres 12, 1, 24. patronorum nomen mereri 6, 4, 5. patronos non fatisfeciffe 11, 1, 77.

patrocinari alicui homini, crimini 2, 4, 23.

patrocinia 5, 13, 5. difficultatis 1, 12, 16.

paucitas 5, 7, 23. paucitatis teftis 11, 3, 169.

pavide dicere 11, 3, 49.

paveſcentes 11, 3, 103.

paullum aliquid 12, 3, 12. admodum deperdere 10, 7, 24. ultra paullum 11, 3, 21.

paullatim perducere aliquid ad fummam 10, 7, 18.

pauper eloquentia 10, 5, 5. ut fic dicam, eft orator 8, *pro.* 28.

pauperculus *homo* 11, 3, 175.

paupertas appellationis 2, 1, 4. *conf.* 12, 10, 34. furandi cauffa aliquibus 7, 2, 38. fermonis 8, 3, 33.

pax: *vid.* pace.

peccare 7, 3, 6. nihil 1, 6, 42. fcripto 1, 5, 6. validius 10, 3, 12. peccatur compofitione 1, 5, 35. in aliqua re per aliquid 1, 5, 47.

pectus difertos facit 10, 7, 15. leve 6, 2, 33. pectoris firmitas 11, 3, 16. latitudo 11, 3, 141.

peculatus reus 12, 1, 43.

peculiolum magnum 1, 5, 46.

peculiaris opera 6, 4, 3.

peculiariter fovere aliquem 1, 2, 16. tribuitur alicui rei nomen 8, 2, 8.

pecunia, non eft bonum 5, 14, 25. *feq.* credita 4, 2, 6. 7, 2, 50. *conf.* certa. quæ eft in argento fignato 5, 14, 26. in nominibus 5, 11, 33. pecuniarum repetundarum judicia 9, 3, 56.

pecuniaria lis 6, 1, 50. pecuniariæ quæftiones 12, 1, 26.

pecunioſus 5, 10, 55.

pede &c. pedeſtris, pedetentim, pediſequus, *quære ſub* pes.

Pedo: *vid.* Ind. II.

pejerare 5, 6, 2. conceptis verbis 5, 11, 13.

πεῖθῆς δημιουργὸς 2, 15, 4.

pejus nihil eft iis 1, 1, 8. in pejus mutari 1, 1, 5. ad pejora facilis 1, 2, 4.

Pelia Cincinnatus 1, 5, 61.

Pelias haſta 8, 4, 24.

Pelides 8, 6, 29 *et* 30.

Πηλικότης 7, 4, 16.

pellium tegmina 9, 4, 4.

pellucere 8, 3, 25. ex oratione 6, 2, 13. pellucet commiſſura 7, 10, 16. pellucent mores ex voce atque actione 11, 3, 154.

Pelops 9, 4, 140.

Peloponnefia tempora 12, 10, 4.

Peloponnefiacum bellum 7, 2, 7.

pendere, *fecunda longa:* aliqua re, *ut,* vultu *dicentis* 11, 3, 72. ex aliqua re 3, 7, 2. 5, 10, 36. 7, 1, 15. 7, 4, 44. - judicio alicujus 2, 2, 9. - jure 7, 4, 44. - laude 4, 2, 127. e manibus ſuſtinentium 1, 2, 7. ex præterito 7, 2, 5. - ſuperiore quæſtione 2, 1, 8. - ſcripto 7, 3, 7. pendet hoc totum ex finitione 9, 3, 65. pendent labra male 11, 3, 81. pendens crimen 7, 4, 27. pendentes clauſulæ 9, 4, 70.

pene tragœdi 12, 5, 5.

penetrare in affectus 8, 3, 67. in intimos affectus 11, 3, 67. in Germaniam 3, 8, 21. per ſenſus *oculorum et aurium* omnis ad animum penetrat affectus 11, 3, 14.

penetralia loci 6, 2, 25. ſapientiæ 12, *pro.* 3.

penitus cognoſcere aliquid 8, *pro.*

1. immitti 1, 3, 5. latere 6, 2, 25.
penicilla 2, 21, *extr.*
penſum, penſa revoluta 6, 2, 32.
penſare aliquid aliqua re 10, 1, 86. vitia 2, 12, 5.
pentameter 9, 4, 98 *et* 109.
πεντάσημοι percuſſiones 9, 4, 51.
πενθημιμερὴς 9, 4, 78.
penula 6, 3, 64 *et* 66. 8, 3, 54. *v. n.*
penus 7, 3, 13.
pepigi 1, 6, 10.
per allegoriam 6, 3, 69. aliquem fieri 7, 3, 32. *ſeq.* aliquid fieri *&c.* 5, 7, 32. 5, 9, 9. 7, 1, 5. 7, 3, 32. 11, 1, 88. totam cauſſam 6, 2, 2. contumeliam 4, 1, 11. digitos ſingulos 11, 3, 100. errorem 7, 4, 31. omnes gentes 2, 17, 10. - nationeſque 11, 3, 87. hoc 2, 17, 30. 5, 14, 32. jocum 6, 3, 79. latera 1, 10, 43. leges 7, 4, 14. 9, 2, 74. mala mea *&c.* juro 6, *pro.* 10. noctem 2, 17, 19. omnes numeros penitus cognoſci 8, *pro.* 1. omnia 10, 1, 28. oram 1, 10, 43. ordinem 4, 2, 72. 11, 2, 20 *et* 23. partes 10, 1, 20. 11, 2, 27. - conſequi aliquid 4, 2, 128. quot pedes ducetur longitudo 1, 10, 44. Q *&c.* ſcribi 1, 7, 5. ſe *pro. extr.* 5, 8, 5. 7, 4, 7 *et* 9 *et* 13. ſeſe 9, 4, 137. tranſlationem dici 6, 3, 51. *conf.* circuli. via.
peragere aliquid 6, 4, 1. ſacra 5, 14, 27.
perceenſere omnia 10, 2, 8.
percipere aliquid 1, 1, 5. - diſciplina 2, 14, 5. - ſatis 8, 2, 24. - ſenſibus 5, 10, 12. - uſu 5, 12, *prin.* artem 10, 7, 24. cito 11, 2, 2. diſciplinas 6, *pro.* 10. facile 1, 3, 1. percipiendi celeritas 1, 10, 34.
perceptio 2, 17, 18. *perceptiones* 2, 17, 18. *n.*
percitus ira 6, 4, 9.
percontari, *vid.* interrogare.
percurrere aliquid 7, 5, *extr.* 11, 2, 18.
percutere aliquem 7, 9, 10. animum celeriter 11, 2, 27. nervos 1, 12, 3. 11, 3, 88. percuſſa frons 11, 3, 123. percuſſum corpus 6, 1, 17.
percuſſor 6, 2, 31.
percuſſiones latentes 11, 3, 108. πεντάσημοι, τετράσημοι 9, 4, 51. tres 9, 4, 75. *ſed ultimus locus interpolatus videtur Geſn.*
perdere quotidie aliquid ex auctoritate 12, 11, 3. amicum potius quam dictum 6, 3, 28. aquam 11, 3, 52. auctoritatem 4, 2, 94. dictum 6, 3, 28 *et* 30. dignitatem 11, 3, 141. diviſionem 7, 1, 25. exercitum 1, 10, 48. fidem 5, 13, 51. 9, 4, 17. gratiam 9, 4, 17 *et* 63. 11, 1, 91. - alicujus rei 6, 1, 40. 11, 2, 46. laborem tarditate ingenii 1, 1, 1. locum 6, 3, 63. minus 7, 7, 8. mores liberorum 1, 2, 6. operam 1, 1, 34. profectus 2, 4, 16. quæ jam effecta erant 12, *pro.* 1. ſanguinem verum 10, 1, 115. ſcripta 10, 7, 33. tempus 1, 1, 19. tempora tarditate ingenii 1, 1, 1. verbum 8, *pro.* 28. 11, 2, 49. vim 10, 2, 19. uſum 7, *pro.* 2.
perdiſcere aliquid 1, 12, 15. 12, 11, 16. - ab aliquo 10, 1, 4. ſyllabæ omnes perdiſcendæ 1, 1, 30.
perdocere ſtultitiam ſuam 1, 1, 8.
perducere aliquem ad iræ pudorem 11, 1, 76. - ſuſpicionem 9, 2, 71. - eo 10, 1, 15. - in quem velis habitum animi 6, 2, 3. - velut in rem præſentem 4, 2, 123. aliquid a parvis initiis paullatim ad ſummam 10, 7, 18. - ad frugem 6, 2, 3. - liquidum confeſſumque 5, 14, 28. - ſummum 6, 1, 29. natum in adoleſcentiam 4, 2, 42. libros ad ſummam *pro.* 6. perduci ad æquitatem 2, 17, 27. - aliquid 2, 5, 13. - clauſulam 2, 15, 28. ex aliqua re eo 5, 7, 17. perductæ in ſummum artes 12, 11, 28.
perdurare 8, 3, 33.
peregrinus qui murum aſcenderit *&c.* 4, 4, 4. 7, 6, 6. ſapor 12, 10, 19. ſonus 1, 1, 13. peregrinum 6, 3, 107. peregrina 1, 5, 3. *ſc. verba.* verba 1, 5, 55. 8, 1, 2.
peregrinitas *oris* 11, 3, 30.
peregrinatio 7, 3, 31.
perexiguæ partes 11, 2, 27.
perfectus *&c. vid. in* perficere.
perferre 6, 2, 14. aliquid 6, 1, 19. - ad audientes 8, *pro.* 15. - cogitationem, ſtilum 2, 6, 3. - judicem 4, 2, 81. 12, 3, 2. laborem 1, 3, 8. 12, 1, 8. legationem 7, 4, 36. mandata 12, 3, 2. mo-

tum animi 4, 1, 47. vetuſtatem 10, 1, 40.
perficere opus 12, 11, 25. ſaporem mellis ex vario florum ac ſuccorum genere 1, 10, 7. vires 10, 1, 57. virtutem doctrina 12, 2, 1. ut 8, 2, 20. perfectus 5, 10, 119. omni genere doctrinæ *pro.* 4. laude aliqua 12, 2, 27. orator *pro.* 9. *et* 17. 6, 4, 3. 10, 2, 9 *et* 28. 12, *pro.* 4. 12, 1, *per tot. paſſim*, *it.* 12, 9, 8. 12, 10, 2. - moribus, ſcientia, facultate dicendi *pro.* 18. *conf.* 12, 1, 24. *quem ita appellet Noſter?* 12, 1, 19. undique vir 12, 1, 25. perfecta ars 9, 4, 16. eloquentia 6, 3, 104. perfecta eſſe omnia 10, 1, 24. perfectius ea nihil 10, 1, 32. *add.* 10, 1, 78.
perfidus in cauſſa 12, 9, 15.
perfluere aures 2, 5, 13. *ſed Geſnerus reſtituit* ſuperfluent.
perforare navem 8, 6, 47.
perfricare faciem 11, 3, 160. frontem 9, 2, 25.
perfundi ſanguine 6, 1, 30.
perhorreſcere 9, 4, 35. corpore ipſo 11, 1, 44. pondus 12, 11, 9.
περὶ ἐννοίας 3, 6, 34. γελοίου diſputatio 6, 3, 22. ὑσίας καὶ συμβεβηκότων 3, 6, 35.
periambus, *quis ſit pes?* 9, 4, 80.
Pericles cauſſas eclipſeos ſolis reddidit 1, 10, 47. fulguravit *&c.* 2, 16, *extr. v. n. vid.* Ind. II. Periclea 12, 10, 24.
periculum 2, 11, 3. *n.* in elocutione 2, 12, 5. litigatoris 2, 12, 4. *tranſlationis* 8, 6, 11. *n.* audax proxime periculum tranſlatio 8, 6, 11. ſententiæ, quæ a periculo petuntur 2, 11, 3. ex periculo petita verba 10, 1, 121. pericula capitis, fortunarum 4, 2, 122. *de cauſſis forenſibus* 10, 1, 36. *v. n. add. ibid.* 121. *it.* 12, 7, 11. epilogorum 6, 1, 41.
periculoſius aliquid fingere 8, 3, 37. periculoſiſſimum præceptum 1, 6, 44.
periclitari cauſſa 7, 2, 12. exitu judicii 6, 1, 36. opinione, ſtatu *ibid.* rumpi 11, 3, 42. verbo 7, 3, 17. periclitans 6, 1, 21. 6, 2, 35. pene periclitantia in juvenibus ferre 11, 1, 32.
περίεργον, odioſum 1, 6, 19.
περιεργία, *quid?* 8, 3, 55.
perinde ac 5, 10, 112. 7, 1, 60. atque 7, 3, 11. firma 5, 9, 11. prout 9, 4, 34. ut 5, 13, 58. 6, 4, 19.
περίοδος, *quid?* 9, 4, 22. περίοδῳ 9, 3, 36.
periodus 9, 4, 14. auſtera, fuſa 9, 4, 128. longior 11, 3, 53. periodi nomina, genera, membra *&c.* 9, 4, 124. periodis poſtulare aliquid 8, 3, 14.
περίφρασις, *quid?* 8, 6, 59. *ſeqq. quibuſdam figura* 9, 1, 3. *conf. ibid.* 6. *it.* 9, 3, 97. aſtrictior apud oratores 8, 6, 60.
periphraſis, *quid?* 8, 3, 53. *add.* 8, 6, 61.
perire 9, 4, 143. cruditate, veneno 7, 2, 8. perit aliquid amplitudini 1, 10, 45. dictum 12, 6, 5. hereditas 9, 2, 74. hoc mihi 11, 1, 10. impetus 9, 4, 113. tempus alicui rei 12, 1, 6. quicquid perit 12, 9, 5. pereat raptor niſi *&c.* 9, 2, 90. peritura omnia 7, *pro.* 3.
περισσολογία, *quid?* 4, 2, 43. 8, 6, 61.
περίστασις, *quid?* 3, 5, 18. 5, 10, 104.
periſtromata conchyliata 8, 4, 25.
peritus dicendi *vir* 12, 1, 1. 27. 31. 44. 12, 11, 9. diſtinguendi 12, 5, 3. doctor *pro.* 27. juris 12, 3, 3. loquendi 12, 10, 16. periti 6, 2, 10. præcipiendi 1, 1, 8. peritiſſimus juris, rerum ruſticarum 12, 11, 23. *add.* 10, 1, 95. 12, 3, 9.
permanere in perſuaſione 3, 4, 4.
permiſcere laudem alicujus 3, 7, 24. permixtæ figuræ 9, 3, 41. permixta cum alio aliquo 12, 8, 12. permixtis ſalibus 6, 3, 15.
permittere aliquem ſuæ ipſius fiduciæ 2, 6, *extr.* aliquid ſibi 2, 15, 4. 8, 6, 32. 11, 1, 24. plus nitoris ac cultus 11, 1, 48. vela ventis *Ep. ad Tryph.* 3. expertas vires libero cœlo 2, 6, *extr.* permittit mos 11, 1, 47. permittite mihi ſic uti 8, 3, 37. permittentes 9, 2, 48. permiſſum eſt 6, 3, 28. permiſſa oratoribus ſchemata 1, 5, 52.
permiſſio, *quid in figuris?* 9, 2, 25. 9, 3, 90.
permolle in carminibus 9, 4, 65.
permovere omnes affectus 12, 10, 36. aliquem 6, 1, 45. ira, luctu 2, 10, 8.

permulcere auditorem omni ſono 9, 2, 5. aures voluptatibus 2, 12, 6. jucunditate 2, 5, 8.
permutare partem in corpore 7, *pro.* 2. permutato cum uxore habitu 2, 17, 20. ordine 9, 4, 24. permutatis literis ſyllabiſve 1, 6, 32.
permutatio defenſionis 5, 13, 41.
pernicioſus civis 10, 5, 13. pernicioſiſſima mens 5, 9, 13. pernicioſiſſimum 12, 6, 2.
perorare in matrem 11, 1, 61.
peroratio 7, 10, 12. *quid?* 6, 1. *conf.* 8. *pro.* 11. quot ejus ſpecies? 6, 1. partita 6, 1, 55.
peroſi diſciplinam 1, 10, 30.
perpendere aliquid auditu, intellectu 8, 2, 6. - per omnia tempora 5, 9, 5. libros tanquam lector *Ep. ad Tryph.* 2. plura 6, 5, 3. ſyllabas 9, 4, 112. verba 12, 10, 77.
perpetua ſeculorum admiratione celebrari 11, 1, 13. oratio 2, 20, 7. 11, 2, 24. perpetuum ſtudium 1, 1, 10.
perpetualia 2, 13, 14.
perplexa ars 1, 5, 17. cauſſa 4, 1, 62. 11, 1, 63. expoſitio 4, 1, 79. inſtitutio 8, *pro.* 2. perplexæ magis controverſiæ 2, 10, 9. perplexa 12, 11, 12.
perpluere 6, 3, 64.
perpolierunt literæ aliquid 2, 12, 8.
perpotare in balneis 1, 6, 44.
perquam 9, 1, 3. 12, 10, 52.
perquirere aliquid 12, 11, 22.
perſcribere aliquid 10, 1, 89.
perſcrutari aliquid 12, 8, 15.
perſecare vomicas 8, 6, 15.
perſequi 1, 8, 18. *ſc. enarrando.* argutias omnes 11, 3, 181. cauſſas 11, 3, 16. legem 5, 14, 31. materias omnes 7, 4, 40. - ſilentio 10, 7, 25. omnia 11, 3, 121. *ſcriptores, ut,* philoſophos, poetas &c. 10, 1, 38. ſingula 6, 3, 65. ſpecies omnes 6, 3, 35. perſequitur aliquid aliquem 12, 10, 29. ſolicitudo uſque ad ultimum 12, 10, 77. manus pene ipſam verborum copiam perſequuntur 11, 3, 85.
Perſes vir 3, 7, 21.
Perſice loqui 11, 2, 50.
perſeverare 11, 1, 80. adhibere 6, 4, 19. animo 4, *pro. extr.* apud præceptorem aliquem 2, 2, 3. in aliqua re 12, 10, 16. - opinione 12, 10, 27. - uſum prorium 6, *pro.* 16. ire 3, 8, 19. 7, 1, 30. perſeverantibus ſtudiis 12, 10, 79.
perſona 5, 10, 23. adverſarii 4, 1, 14. *conf.* 1, 4, 27. alicujus 6, 1, 50. alterius 4, 1, 64. comica 11, 3, 79. Herculis 6, 1, 36. hujuſmodi 11, 1, 69. judicis 4, 1, 63. litigatoris 4, 1, 12. prima præterito tempore, *in verbo* 1, 6, 15. qualiſcunque 11, 1, 73. ſuadentis 3, 8, 48. perſonæ difficultas 3, 8, 49. ſermo 9, 2, 32. tertiæ perſonæ figura 1, 4, 29. perſonam Herculis et cothurnos aptare infanti 6, 1, 36. a perſona facere initium 4, 2, 129. in ſua perſona 2, 20, 10. ſub perſona valere 6, 1, 26. perſonæ convenientes 4, 2, 52. idoneæ 9, 2, 30. inter quas litigatur 4, 2, 129. patrum, filiorum, maritorum 10, 1, 71.
perſpicere ingenium, naturam alicujus 1, 3, *init.* vim omnem naturæ penitus 12, 2, 4. perſpicitur habitus animorum ex ingreſſu vultuque 11, 3, 66.
perſpicuus 4, 2, 31. perſpicuum probatione 2, 20, 5.
perſpicuitas 8, 3, 15 *et* 61. *quid?* 8, 2. orationis ſumma virtus 1, 6, 41. *conf.* 2, 3, 8. 8, 2, 22. rerum 8, 2, 22.
perſtringere locum aliquem breviter 11, 1, 4. perſtringitur fulgore ferri mens ſimul viſuſque 10, 1, 30. perſtringere, præſtringere, et præſtinguere, *cognata ſunt ſignificatione* 10, 1, 30 *et* 92. *n.*
perſuadere 6, 2, 9. aliquid alicui 1, 6, 37. - animo ſuo 6, 2, 34. dictione 12, 10, 48. judici 2, 15, 12. nec *collos* mihi Calvus perſuaſerit 1, 6, 42. *add.* 9, 4, 16. perſuadetur nihil facile invitis 4, 3, 11.
perſuaſibile 2, 15, 13. 16. 17. 21. 2, 21, 2.
perſuaſibiliter 2, 15, 14 *et* 22.
perſuaſio alicujus 2, 3, *prin.* 11, 3, 143. arrogans de ſe 2, 4, 16. falſa ſcientiæ 1, 1, 8. nationum 5, 11, 38. popularis 5, 11, 37. ſemel ſuſcepta 12, 2, 26. vana de ſe 2, 2, 12. perſuaſione diſſentire 1, 2, 2. inani tumeſcere 1, 2, 18. labi 11, 1, 90. perſuaſiones inculcatæ 3, 1, 6. receptæ 2, 8, 6. aut noſtras aut alienas fingere 6, 3, 89.

pertendere in tormentis, ſe innocentem eſſe 9, 2, 83. *v. n.*
pertinax *homo* 11, 1, 90. ſpiritus ſpatio 11, 3, 40. ſtudium *pro.* 27. pertinacior *vir* 11, 1, 71.
pertinaciter 8, *pro.* 4. hærere 1, 1, 5. pertinaciſſime durare 1, 1, 13.
pertinere ad aliquid 1, 5, 58. 6, 1, 18. 9, 1, 36. - exemplum 4, 1, 33. - ἕξιν 10, 1, 59. - oratorem nonnunquam poteſt 1, 10, 46. - rem 2, 11, 1. pertinet ad artem oratoriam *pro.* 11. - literas ætas, quæ ad mores jam pertinet 1, 1, 17. - officium *pro.* 4. - ſummam 1, 1, 23. extra ad cauſſam 4, 1, 31. *conf. ibid.* 50. huc 5, 13, 25. quod pertinet ad actorem 7, 1, 10. *ille*, ad quem hoc pertinet 1, 4, 17. *de offic.* neque hoc eo pertinet, ut 8, 3, 13.
pertractare: omnis honeſti juſtique diſciplina pertractanda 12, 2, 1. pene pertractandum dare aliquid 8, 3, 12.
perturbare aliquem affectibus 4, 5, 6. aliquid 9, 4, 14. pueros varia permutatione literarum 1, 1, 25. ſomnos perturbant cogitationes voluptatum 12, 1, 6.
perturbatio animi 5, *pro. init.*
pervadere: pervaſit aliquem perſuaſio 8, 2, 21. vitium 11, 1, 56.
pervenire ad aliquid 10, 6, 2. - circuitu 5, 7, 16. - partiendo 3, 6, 48. - animum 10, 3, 28. - dominationem 5, 11, 8. - frugem 1, 3, 3. - infinitum uſque in ſummam 11, 2, 41. - intellectum eundem 8, 3, 39. - ſequentium 1, 4, 22. - nomen ingenii 6, 2, 36. - riſum 8, 6, 74. - ſummum 8, 4, 9. - ſumma ex principiis 10, 1, 4. in craſtinum 5, 10, 16. - portum 12, 11, 4. - ſummum 12, 10, 78. perveniri aliter ad conſummatam eloquentiam non poteſt *pro.* 20. pervenit pecunia ad aliquem 4, 2, 10. res uſque ad ænigma 6, 3, 51. utilitas ex aliquo ad aliquem 6, *pro.* 1. perveniunt bona ad aliquem per aliquid 9, 2, 74. perveniant tunicæ ad medios poplites uſque 11, 3, 138.
perverſa ambitio 10, 7, 21. in perverſum 8, 2, 19.
perverſitas diligentiæ moleſtiſſima 1, 6, 17.
pervicax teſtis 5, 7, 26. pervicaces *grammatici* 1, 5, 17.
pervidere aliquid 1, 1, 3. *v. n.* 2, 10, 7. 5, 10, 22.
pes non videtur excedere tres ſyllabas 9, 4, 79. *ſeq.* omni pede ſtandum eſt 12, 9, 18. pedes æqui et diducti 11, 3, 159. difficiliores 9, 4, 20. *geometrici* 1, 10, 42. *ſeqq.* modeſtiores, tardiores 9, 4, 134. *in palæſtra* 9, 4, 8. parvi 9, 4, 6. pedum ictus 9, 4, 51. modulatio 1, 6, 2. proprietates 1, 8, 13. pedes ſuos habet illud ſolutum 9, 4, 20. in pedibus obſervantur ſtatus et inceſſus 11, 3, 124. *ſc. in actione oratoris.*
pedeſtris oratio 10, 1, 81.
pedetentim 5, 7, 20.
pediſequus 1, 5, 68.
peſſimus vir *pro.* 16. peſſimi mores *pro.* 15.
peſtis inteſtina 12, 7, 3.
peſtilentia, *unde?* 7, 2, 3. *cur in ea exulent ſumtuariæ leges* 3, 6, 26. *n.*
petere acclamationem 8, 5, 14. aliquem ad ſupplicium 7, 6, 6. aliquid 5, 10, 109. 8, *pro.* 16. - *in armorum tractandorum arte* 9, 4, 8. - a ſe 7, 10, 10. - ab aliquo 6, 3, 57. - animo toto 12, 11, 30. - contra 6, 1, 17. - ex aliquo loco 6, 3, 35. - oraculo 12, 11, 5. - extra rem 4, 2, 89. - pro aliquo 6, 1, 20. aliqua re, ut 1, 3, 2. auctoritatem alicunde adverſus alios 5, 12, 14. auxilia ex ſapientiæ penetralibus 12, *pro.* 3. benevolentiam judicis 4, 1, 25. caput alicujus juſte 6, 3, 28. collum amplexu 4, 2, 124. commeatus 7, 10, 13. conatum longius 10, 3, 6. conſilium a ſe ipſo 7, *pro.* 4. exempla ab hiſtoricis *&c.* 12, 11, 17. favorem audientium 3, 8, 7. honores 7, 4, 4. intellectum 6, 2, 15. judicium doctorum 8, 3, 2. jugulum 8, 6, 51. jus a judice 9, 2, 90. laudem popularem 8, 3, 2. legatum ex teſtamento 4, 2, 6. optionem 7, 8, 4. pecuniam *&c.* ex ſtipulatione 4, 2, 6. pilam 6, 3, 62. *v. n.* plauſum alicujus præſtigiæ 4, 1, 77. probationes a perſonis, rebus 5, 10, 102. provinciam 6, 3, 68. riſum ex aliquo 6, 3, 23. riſus 6, 3, 58. ſomnum 9, 4, 12. teſtimonia ab aliquo 10, 1, 49. voluptatem audientium 5, *pro.* 1. petitur fletus perorationibus 6, 1,

7. peti in vincula 7, 1, 55. solet auctoritas ab oratoribus &c. 1, 6, 2. petentes 7, 2, 27. petita alte ratio 6, 5, 3. petitæ paullo licentius voluptates 12, 10, 50. petita aliunde 8, 5, 17. ex periculo *verba* 10, 1, 121. ferro femina 6, 3, 91. petendi commeatus 7, 10, 13.
petitor 3, 6, 85 *et* 95. 4, 1, 24. 4, 2, *extr.* 7, 1, 3 *et* 5. 7, 2, 26.
petitio pecuniæ 4, 4, 6. petitiones 7, 1, 9 *et* 37. invicem diversæ 3, 10, 4.
petorritum 1, 5, 57.
petulans 7, 2, 28. ad alterius arbitrium esse 12, 9, 10. in lædendo aliquo esse 11, 1, 67. dictum 6, 3, 33. petulantes milites 11, 1, 88.
petulantia dicendi 6, 3, 33. incurrit in aliquem 11, 1, 86. patroni petulantiam luit litigator 12, 9, 9.
pexus doctor 1, 5, 14.
Φ aspirare solent Græci 1, 4, 14.
Phaethon, *dissyllabum* 1, 5, 18. *v. n.*
φαντασία in concipiendis visionibus 8, 3, 88. *φαντασίαι*, rerum imagines, visiones 6, 2, 29. 10, 7, 15. 12, 10, 6.
Pharsalus 11, 2, 14.
Philippus, Macedonum rex 1, 1, 23.
——— Consul 11, 1, 37.
Philippicæ: *vid.* Cicero *in* Ind. II.
Philoctetes, Philocteta: *vid.* Ind. II.
Philodamus 6, 1, 54. Philodami damnatio 11, 3, 171.
philosophi: isti, qui philosophi vocantur 11, 1, 35. philosophorum consuetudo, servitus 7, 3, 16. lectio 10, 1, 35.
philosophia simulari potest, eloquentia non potest 12, 3, *extr.* philosophiæ tres partes, *vid.* pars.
philosophetur, qui beatam vitam vivere volet 5, 14, 13. philosophandum est 5, 10, 70.
Phœnix Homericus 2, 3, 12.
phonasci 2, 8, 15. 11, 3, 19 *et* 22. *seq.*
Phormio 6, 3, 56.
φράσις, *quid?* 8, 1, *init.* ad faciendam *φράσιν* accommodatum 10, 1, 42.
phrasin, id est, corpus eloquentiæ non faciunt Macer et Lucretius 10, 1, 87. *add. ibid.* 88.
Phrygium canere 1, 10, 33.
Phryne 2, 15, 9.
physicus 12, 2, 22.
Picens 4, 2, 2.
Pici 1, 6, 31.
pictaï vestis 1, 7, 18.
pictor, pictura: *vid. sub* pingere.
pietas principis nostri 3, 7, 9.
piget referre 8, 6, 74.
pignus mutuæ inter nos caritatis *pro* 6. pignora, *quid?* 6, 1, 24 *et* 33.
pigrum ingenium 10, 2, 4. pigra media *in orationis contextu* 9, 4, 66.
pigritia emendandi 10, 3, 32.
pilam petere 6, 3, 62.
pilariorum miracula 10, 7, 11.
pilum emittere 8, 2, 5.
pingo facit pinxi 1, 6, 15. pingere 5, 12, 21. singulis coloribus 11, 3, 46. pingendi mirus artifex 12, 10, 6.
pictor 7, 10, 9. pictores quidam *quid faciant?* 10, 2, 6.
pictura, tacens opus &c. 11, 3, 67. in qua nihil circumlitum est 8, 5, 26.
pinguis doctor 1, 5, 14. syllaba aliqua ad pinguem sonum uti 1, 7, 27. pinguiora verba 12, 10, 35.
pinguetudo literarum nimia 1, 11, 4. *v. n.*
pinna: a pinna bipennis 1, 4, 12. pinnæ *non sunt* avium 1, 4, 12.
pinus, arbor 8, 6, 58.
Piræeus 8, 6, 64. *v. n.*
piraticus mos 12, 7, 11.
piratica, *vocabulum novum, Quinctiliano puero* 8, 3, 34.
Pisaurum 7, 2, 26.
pisces muria durati 8, 2, 3. piscium genera 5, 10, 21.
piscatorium navigium 6, 3, 41.
piscosi scopuli 8, 3, 72.
Pisistratus 5, 11, 8.
Piso 9, 3, 22. Pisonis annulus 9, 2, 61. in Pisonem libri 3, 7, 2. non Pisonum, sed Pistorum 9, 3, 72.
πίσυς 5, 10, 8.
pituita, *unde?* 1, 6, 37.
placare judices 8, *pro.* 12.
Placentinus Tinca 1, 5, 12.
placere 10, 4, 4. lanam fuco tinctam 12, 10, 75. in dicendo 10, 1, 126. diversis virtutibus 11, 3, 178. *de* actoribus comœdiarum. nihil potest, quod non decet 1, 11, 11. nobis placet 12, 2, 21.

placidus 6, 3, 53. placida mens 6, *pro.* 7. placidior animus 4, 2, 74.
Plancus, Cn. 6, 3, 44. Planci 1, 4, 25.
planus imperitis fermo 8, 2, 22. plana an luna 7, 2, 6. manus 11, 3, 80. probatio 2, 20, 5. planum 8, 5, 32. plani et voluntatis ſtatus 7, 6, 4. plana, *de locis* 5, 10, 21. 8, 5, 29. 12, 9, 2. in planis 1, 10, 41 *et* 45. planiſſima ratio 2, 3, 5.
Planus, *agnomen* 5, 10, 30.
plane in tenebris 2, 12, 7. inſtare interrogatione 6, 3, 38.
planipes ſenex 5, 11, 24. *v. n.*
plaſma 1, 8, 2. *v. n.*
platanus 5, 10, 56. ſterilis 8, 3, 8.
Platearum propugnatores 11, 3, 168.
πλατισασμὸς 1, 5, 32.
Plato, *non* Platon 1, 5, 60.
plaudere, voluptatis affectus 8, 3, 4. ſponte, judicio *ibid.* plaudite, quo veteres comœdiæ tragœdiæque clauduntur 6, 1, 52.
plauſor 12, 9, 4.
plauſus 8, 3, 3.
plauſibilis locus 4, 3, 1. - magis 12, 10, 73.
Plautiæ legis judicium 9, 3, 56.
Plautinus ſermo 10, 1, 99.
plebiſve ſcita 2, 13, 6.
plectrum aureum 10, 1, 63.
plenus vini, vino 9, 3, 1. nimium ſonus 11, 3, 41. ſpiritus 11, 3, 55. plena finitio 7, 3, 23. *ſeqq.* meſſis 8, 3, 8. opera 1, 1, 20. ſpiritus vis ingenii 10, 1, 44. vox 11, 3, 15 *et* 63. plenum 9, 4, 93 *et* 116 *et* 119. auctoritatis 9, 4, 108. eloquentiæ genus 11, 1, 31. ſuo genere 12, 10, 59. *v. n.* ſanguinis 11, 1, 34. varietatis 9, 2, 10. pleni talibus antiqui 9, 3, 16. fumus in narratione 9, 4, 138. temporibus ſatis pleni pedes 9, 4, 136. plena, non tumida 12, 10, 80. ſpatia 9, 4, 118. plenior canalis 11, 3, 167. temporibus pes 9, 4, 83. *ſcriptor* 10, 1, 77. vox 11, 3, 42. plenius 12, 10, 66. aliquid et erectius 11, 3, 48. adhuc et lentius 11, 3, 167. obſequium *pro.* 3. pleniſſima eloquentia 11, 1, 19. pleniſſimam gratiam referre 12, 11, 29. pleniſſima in aliquo ſunt 10, 2, 21.
πλεονασμὸς 1, 5, 40. *quid?* 8, 3, 53. *quænam figura?* 9, 3, 46. *ſeq.*
Pletorius, Fonteii accuſator 6, 3, 51.
Pliſthenes 3, 7, 19.
πλοκὴ, *figura* 9, 3, 41 *et* 49.
plorare aliena 6, 1, 29.
ploxenum 1, 5, 8. *v. n.*
plumbea pondera 11, 2, 42.
plus loci 6, 4, 10. operis quam oſtentationis habere 1, 4, 5. opinionis conſequi 11, 3, 8. quam dixeris ſignificatio, id eſt ὑμφασις 9, 2, 3. quam poſſunt 1, 1, 33. ſignificanter 9, 3, 67. vindicare ſibi 11, 1, 23. virium 1, 3, 9. plurimus erit in maximis quibuſque exercitationibus 12, 2, 27. plurimum voluptatis 10, 7, 17.
pluralis numerus 1, 5, 42. plurale 8, 6, 28. pluralia ſingulariter efferre 1, 5, 16.
pluraliter 1, 5, 16. 8, 3, 35. 8, 6, 28. dici 1, 6, 25.
pluviæ aquæ 10, 1, 109.
po' meridiem 9, 4, 39.
poculum epotum 8, 6, 24. *conf.* immania.
poema 1, 8, 16. *de quadam Horatii Epiſtola* 5, 11, 20. *quomodo ſit* generatum? 9, 4, 114.
pœna levis 7, 2, 42. pœnæ graviſſimæ legum, malæ conſcientiæ 12, 1, 3. ſatis pœnarum dare 7, 4, 18. ad pœnas ſuperſtes 6, *pro.* 13. *pro cruciatu, dolore &c.* 6, *pro.* 13. *n.*
pœnariæ actiones 4, 3, 9. 7, 4, 20.
pœnitet: non pœniturus, *pro, non acturus pœnitentiam* 9, 3, 12.
pœnitentia cœpti 12, 5, 3. quaſi pœnitentia dicti 9, 2, 60. pœnitentia pœnas dare 7, 4, 18.
poeſis 12, 11, 26.
poeta *pro* Homero 8, 5, 9. non ignobilis 9, 4, 90. poetæ mali 6, 3, 96. poetarum corruptiſſimus quiſque 8, *pro.* 25. ſcripta pronuntiare 12, 3, 1. ſententiæ 5, 11, 39.
poeticus ſpiritus 8, 3, 80. poetica libertas 10, 5, 4. obſervatio 9, 4, 95. virtus 10, 1, 46. poeticum 9, 4, 56. jus 1, 5, 12. poeticæ narrationes 2, 4, 2. voluptates 1, 8, 11. poetica 8, 3, 60. themata 2, 10, 5.
poetice 9, 1, 13.
poema, *vid. ſupra.*
ποιητικὴ, ars 2, 18, 2.
ποιότης antea legebatur 7, 4, 16.
πολιτικὸς 1, 10, 15.

polire opus lima 10, 4, 4. verba 8, 6, 63. ungues 8, *pro.* 22.
pollet multum in epilogis periodus 9, 4, 128.
polliceri aliquid 12, 11, 14. - in publicum 10, 7, 1. ſe magiſtrum 2, 5, 5. teſtimonium 5, 11, 13.
Pollux 11, 2, 11.
Polus *apud Platonem* 2, 15, 28.
Polynices 5, 10, 31.
πολύπτωτος, *figura* 9, 3, 36.
πολυσύνδετον *vid.* 9, 3, 51.
Polyxena 6, 2, 23.
Pompeius, Cn. 3, 8, 33 *et* 56. *ſeq.* 4, 2, 25. 7, 2, 6. 11, 1, 36 *et* 80. 9, 2, 55. abunde diſertus rerum ſuarum narrator 11, 1, 36. de dictatura Cn. Pompeii 9, 3, 95. dictum *ejus* in Ciceronem 6, 3, 111.
——— S. 3, 8, 44.
Pomponius 6, 3, 75.
Pomptina palus 3, 8, 16.
pondo 1, 5, 15. argenti 7, 6, 11. centum 6, 3, 79. 7, 9, 9.
pondus 12, 2, 12. in affirmando 4, 2, 125. rei 8, 5, 8. 12, 11, 9. rerum 9, 3, 100. 9, 4, 113. 10, 1, 123. 10, 2, 23. ſententiarum 9, 3, 74. *in arte ſtatuaria* 12, 10, 7. verborum 10, 1, 97. in verbis 8, 3, 43. pondere valere 12, 10, 36. cum pondere dici 6, 1, 2. *add.* 9, 4, 83. 12, 10, 19. non ſine pondere *oratores* Rhodii 12, 10, 19. pondera plumbea 11, 2, 42. ſingulorum examinare 10, 3, 5. *ſc.* rerum verborumque. *conf.* menſura.
ponderare inventa 8, *pro.* 27. *ſcil. verba.*
pone 8, 3, 25.
pono facit poſui 1, 6, 15. ponere 3, 6, 49. aliquem inter præcipuos 10, 1, 116. aliquid 3, 6, 45. 3, 11, 16. 11, 3, 183. - ante oculos 1, 12, 18. 6, 1, 1 *et* 11. 10, 2, 26. - in aliqua re 4, 2, 43. - in clauſula 10, 2, 18. - in conſpectu 4, 5, 22. - in medio 7, 10, 15. - inter argumenta 4, 1, 11. argumentum 2, 17, 34. 4, 2, 108. *v. n.* auctorem 6, 3, 64. cauſſam 4, 2, 86. corpus in occulto loco 7, 9, 5. exemplum 6, 3, 108. fines 7, 3, 20. genu 9, 4, 11. literam aliam pro alia, eandem alio loco 1, 5, 10. narrationem ante probationes 4, 2, 86. quæſtionem omnem in rebus et in verbis 3, 5, 4. quæſtiunculas invicem 1, 3, 11. rem ante oculos 8, 3, 81. ſententiam ſuam 3, 1, 22. ſtatuam 7, 9, 8. verba 8, 3, 36. poni 4, 2, 20 *et* 28. 6, 3, 84. *pro dici &c.* 2, 21, 1. *n.* gravius, levius 6, 3, 37. in inventione 6, 4, 1. - materia 1, 10, 33. - ſententia apud aliquem 2, 21, *prin.* medio 7, 1, 10. ſolet a quibuſdam illud 2, 21, 14. ponitur alicui materia 2, 21, 20. ſi ponatur aliquis 2, 4, 22. poſita eſt ſecunda quinque partium 7, *pro.* 2. - ſumma in hoc 6, 2, 26. poſitum eſt a Meſſala in libro *&c.* 1, 7, 23. - in conditione 7, 4, 27. - in eventu 2, 17, 23. - in intellectu 5, 10, 18. - multum in tua fide ac diligentia, ut *Ep. ad Tryph.* 3. poſito genu ſupplicare 9, 4, 11. poſiti commode verſus 6, 3, 96. poſitæ in affectibus cauſſæ 4, 1, 47. poſita velut auxiliis noſtris 4, 2, 102. in more 12, 3, 7. *de jure.* - uſu 5, 10, 5. - quotidiano verba 2, 10, 9. *add.* 4, 2, 30.
poſitio 1, 5, 28. 1, 6, 12. *de metro* 9, 4, 86. ſublatio ac poſitio 9, 4, 48 *et* 55. feminina 1, 4, 24. inconveniens 1, 5, 51. loci 3, 7, 26. neutralis 1, 4, 24. nominis pro nomine 8, 6, 23. numinum 1, 5, 60 *et* 65. 1, 6, 22 *et* 25. - prima 1, 5, 60. verborum 1, 6, 10. *poſitiones, quid?* 1, 2, 13. *n.* poſitionum vitia 2, 10, 14. poſitionibus mutantur materiæ 7, 4, 40.
Pontificum annales 10, 2, 7. commentarii 8, 2, 12.
populus *diſtinguitur* a gente 11, 1, 86.
popularis delectatio 2, 10, 11. error 12, 1, 26. laus 8, 3, 2. 10, 2, 27. perſuaſio 2, 15, 19 *et* 20. populare magis 12, 10, 73. ſententiis 8, 3, 12. *conf.* bonitas. populares leges 5, 13, 24. 7, 4, 13.
populariter 12, 9, 2.
popularitas 5, 9, 13.
porca *pro* porco *apud Virgilium* 8, 3, 19.
porro 1, 12, 11. 2, 1, 7. 2, 4, 18. 2, 17, 8. *&c.*
porrigere libellum 6, 3, 59. labra porriguntur male 11, 3, 81. porrecti utrinque pedes 1, 10, 44.

literæ 1, 6, 32. ſyllabæ *ibid.* -geminis vocalibus ſcriptæ 1, 7, 14.
porticus 12, 2, 8.
portione ſua quadam 6, 1, 26. *pro proportione* 11, 3, 139. *v. n.* pro ſua portione perfectum 10, 7, 28.
portorium 5, 10, 78.
portus eloquentiæ ſalutaris 12, 7, 4. portum pro pace atque concordia dicit Horatius 8, 6, 44. in portum integra nave pervenire 12, 11, 4. portus ſuos habent ingenia 12, 10, 37. *v. n.*
poſcere aliquid ſibi 9, 4, 57. conchylium 1, 2, 6. laudem ſilentio 11, 3, 121. lineam adverſus aliquos 11, 3, 133. poſcit conditio 5, 1, 3. hoc bonum et comem virum 6, 2, 18. res 9, 3, 4. 10, 1, 9. utilitas 3, 8, 63. poſcitur aliquid 9, 4, 128.
ποσότης 7, 4, 16.
poſſe aliquid 1, 3, 4. maxime 2, 3, 5. nimium quam in animis hominum 4, 2, 70. plus 6, 2, 16.
poſſibile 3, 8, 25.
poſſidere 7, 5, 3. animum alicujus 6, 1, 52. omnis ſenſus poſſidet naturale intervallum 9, 4, 61.
poſſeſſio bonorum ſecundum tabulas teſtamenti datur 5, 14, 15. poſſeſſionis quæſtio 7, 5, 3. in poſſeſſione aliquarum rerum eſſe 12, 2, 5. poſſeſſiones 6, 3, 44.
poſſeſſivum 1, 5, 45.
poſt aliquem conſiſtere 1, 10, 27. natos quæ eveniunt 1, 4, 25. paullum 9, 4, 19. tempus 11, 2, 17. *ſc. aliquod.*
poſteriores tunicarum oræ 11, 3, 138.
poſteritatis memoria 12, 11, 30. ad memoriam 10, 1, 31. -memoriæ traditum eſt 1, 10, 9.
Poſthumus 1, 4, 25.
poſtumus 7, 6, 10.
poſtulare 6, 4, 17. aliquem, *i. accuſare* 11, 1, 57. apud aliquem 11, 2, 50. *ſc. jus.* aliquid periodis 8, 3, 14. credi ſibi aliquid 12, 3, 2. curam 10, 1, 6. familiariter, ut *pro.* 1. reverentiam 4, 1, 55. ut quiſque locus poſtulabit 10, 1, 17.
poſtulatio 11, 3, 150. *v. n.* æqua 7, 1, 47. recta benevolentiæ et attentionis 4, 1, 42.
potens argumentum 5, 12, 8. femina 6, 3, 85. vis efficiendi aliquid 12, 11, 10. perſonæ potentes 9, 2, 68. potentium 2, 20, 8. potentior jure 7, 1, 2. quæſtio, *vid.* generalis. potentius eſt 2, 5, 16. 3, 6, 11. fit 6, 4, 18. potentiorem facere linguam Latinam 1, 5, 66. potentiora 12, 10, 34. ipſis artibus exempla 10, 1, 15. potentiſſimus in affectibus 6, 2, 30. potentiſſima in dicendo ratio 10, 1, 17. potentiſſimum 2, 17, 12 *et* 16. 4, 5, 8 *et* 10. ad aliquid 6, 2, 1. in cauſſis 12, 3, 1. potentiſſimæ quæſtiones 4, 1, 24. potentiſſima ad aliquid 4, 1, 26. ad potentiſſima ab infirmiſſimis pervenire 7, 1, 17. argumenta 5, 12, 14. ſunt exempla 2, 4, 20.
potenter ad aliquid efficiendum dicere 12, 10, 72.
potentia, *vid.* adulatores.
poteſtas aliqua 7, 1, 32. eligendi 5, 10, 69. major cogit 4, 1, 72. neceſſaria 5, 10, 69. poteſtatis jus 1, 1, 8. in noſtra poteſtate eſſe 6, 2, 29.
potio mortifera 7, 3, 7. potionem bibere 7, 2, 17. dare 7, 2, 17. 9, 2, 105.
potior eſt ſalus noſtra quam adverſarii pernicies 7, 2, 21. ratio vivendi honeſte, quam *&c.* 1, 2, 3. potioribus vacare 9, 4, 113.
potus diverſum valet quam indicat 1, 4, 29.
πραγτικὴ ars 2, 18, *prin.*
præ ſe agere aliquid 10, 7, 10. -ferre aliquid 9, 3, 54. 10, 1, 111. 11, 1, 37.
præbere *et* probare *de citharœdo* 1, 12, 3. gratiam 11, 3, 44. intellectum 1, 5, 71. 8, 3, 83. occaſionem flagitiis 1, 2, 4. tranſitum 5, 13, 13. 8, 6, 38. præbet ſe Latinus ſermo vel nobis nolentibus 1, 1, 12. præbebantur hujus rei judicia 1, 2, 24.
præcavere 5, 7, 13.
præcedere 7, 4, 18. aliquem 9, 4, 85. -ætate 10, 1, 103. -dignitate, uſu 11, 1, 29. -longe 10, 1, 96. 10, 7, 10. profectu 1, 2, 23.
præceps in compoſitione 9, 4, 71 *et* 83. ira 8, 6, 28. os 11, 3, 52. via 6, *pro.* 6. ſententiæ præcipites 7, 1, 44. præcipitia pro ſublimibus 12, 10, 73. per præcipitia deferri 1, 10, 33.
præcipitare aliquem 7, 2, 24. edi-

tionem *Ep. ad Tryph.* 2. inceſtam 7, 8, 3 *et* 5. præcipitari 7, 8, 6. de ſaxo 7, 8, 3.
præcerpere gratiam novitatis 4, 5, 4.
præchones 1, 5, 20.
præcidere membra 8, 3, 75. præciſa comprehenſio 7, 3, 15. undique narratio 4, 2, 47. oratio 9, 2, 57. præciſæ concluſiones 10, 2, 17. rupes 12, 9, 2.
præcipere *i. docere* 2, 3, 5. aliquid 1, 1, 16 *et* 34. 10, 1, 69. - in univerſum 7, 1, 63. de aliqua re 6, 3, 34. 12, 2, 9. muſicen 1, 10, 31. optima 1, 1, 11. ſtudium 1, 10, 29. præcipi fruſtra 7, 9, 13. ſtultiſſime 5, 13, 9. jam præceptum eſt 6, 3, 33. præcipientes 2, 3, 5. præcipiendi periti 1, 1, 8. *add.* 1, 8, 2 *et* 6. 9, 2, 77. *pro ante capere &c. ut*, amaritudo ſemel præcepta 1, 1, 20. domi præcepta et compoſita ad judicem perferre 12, 3, 2.
præceptum periculoſiſſimum dare 1, 6, 44. præcepta brevitatis 4, 2, 32. dicendi 12, 11, 31. eloquendi 10, 1, *prin.* ſapientiæ *pro.* 19. 1, 4, 4. 12, 1, 28. valent nihil niſi adjuvante natura *pro.* 26. virtutis *pro.* 17. vitæ 12, 11, 4. vivendi 12, 11, 16. præceptorum certiſſimum genus 11, 1, 71. quod contra præcepta 4, 1, 71.
præceptor acer atque ſubtilis 1, 4, 25. *athletæ* 10, 1, 4. bonus 5, 13, 44. clariſſimus ille 2, 8, 11. præceptores dicendi 12, 2, 8. eloquentiæ 2, 1, *prin.* 2, 8, 4. velut publici 1, 2, 1.
præceptio 2, 17, 18. *n.*
præcipuus philoſophorum 10, 1, 81. ad notandos hominum mores 10, 1, 94. in aliqua re 10, 1, 65. - facile *ibid.* 68. in eloquentia vir 6, 3, 3. præcipua cura 1, 2, 5. præcipuum in ſtudiis, *quid?* 1, 1, 28. opus 9, 4, 60. præcipuæ partes oratoris *pro.* 12. præcipua in quocunque 8, 6, 29. inter præcipua legenda erit comœdia 1, 8, 7. ſervandum 11, 2, 47.
præcipue facere aliquid 7, 1, 23.
præclare dicta ac facta 12, 2, 29. - ſcribere hiſtoriam 10, 1, 73.
præcludere aures alicui rei 7, 1, 31. præcluſa via 10, 5, 7. foramina tibiæ 1, 11, 7.
præco 11, 3, 156. præconis vox 1, 12, 17. 6, 4, 7.
præconium acerbum 11, 3, 172.
præcogitare aliquid 12, 9, 20.
præcox genus ingeniorum 1, 3, 3. *v. n.*
præcultum eloquentiæ genus 11, 1, 31.
præcurrere legem 7, 4, 25.
prædæ eſſe *pro.* 14.
prædicere 3, 6, 89. 5, 7, 23. prædictus 4, 2, 57. 6, 1, 20. *ſeq.* 8, 3, 83. 10, 1, 74.
prædictio 9, 2, 17.
præditus aliqua re 12, 1, 10. 12, 11, 1.
prædo 8, 3, 69.
prædulce illud genus 2, 5, 22. prædulcia 8, 3, 56.
prædurum os 6, 4, 11. prædura 1, 6, 26.
præeſſe quæſtioni 5, 4, 2.
præfanda 8, 3, 45. *v. n.*
præfatio ſua quibuſque partibus danda eſt 4, 1, 74. præfatione rationem reddere 7, 1, 11. *conf.* 11, 1, 67. præfationes 8, 3, 31.
præferre aliquem alicui 10, 1, 64 *et* 80 *et* 93. voluptatem ſaluti 5, 8, 1. præferri potioribus 10, 1, 126. *de ſcriptoribus.* longe præferendi ceteris 10, 1, 73. prælatus eſt ſæpe Philemon Menandro 10, 1, 72. prælatæ a Cicerone cauſſæ 7, 2, 39.
præfinita tempora 11, 3, 52.
præformata materia 2, 6, 5. præformatæ infantibus literæ 5, 14, 31.
præire legentibus 2, 5, 3. præeunte non eget omnis lectio 1, 2, 12.
præjudicium 6, 5, 10. præjudicio damnari 4, 2, 25. præjudicia 5, 1, 2. 5, 2, *prin.* 5, 11, 13.
prælegere auctores 1, 5, 11. *add.* 1, 8, 8 *et* 13.
prælectio 1, 2, 15.
præliari in cauſſa 8, 3, 3. pondere, mole, impulſu 9, 1, 20. prælians velut actus 11, 3, 145.
prælongus 6, 3, 67. ſermo 10, 3, 32.
præloqui 4, 1, 2. 5, 13, *extr.*
præmeditatum 4, 5, 2. 5, 13, 3.
præmium ampliſſimum 10, 7, *init.*
præmodulari cogitationem geſtu 11, 3, 109.
præmollire aſperum fomentis 4, 3, 10. præmollitus ſulcus 2, 9, 3. præmollitæ mentes 6, 5, 9.

præmonere 6, 1, 20.
præmunire aliquid probatione 7, 10, 12. - remediis quibuſdam 8, 3, 37. cauſſam propoſitione 4, 2, 71.
præmunitio 9, 2, 17.
prænomen 7, 3, 27.
præoptare 8, 3, 8.
præparare 10, 1, 21. aliquem 2, 4, 26. - alicui rei 7, 1, 2. - quo ſit &c. 4, 1, 5. aliquid 12, 3, 5. - foro 5, 13, 44. animum judicis 5, 13, 58. 9, 4, 133. arma 2, 1, 2. athletam ad certamina 10, 1, 4. foro 2, 10, 8. judicem 4, 1, 24. 7, 1, 63. - ad intentionem 4, 2, 47. *conf.* 6, 4, 22. 7, 2, 34. latus 10, 7, 2. oratorem 10, 1, 35. proœmiis 9, 4, 4. ſe ad aliquid 4, 2, 50. - ita 12, 11, 21. vocem 10, 7, 2. - ab imis ſonis ad ſummos 11, 3, 22. præparari adverſus aliquem 11, 2, 47. foro 10, 7, 19. in aliquid 10, 6, 6. præparatus 5, 10, 49. non præparata oratio 9, 2, 59. pugna 7, 1, 35. vis 8, *pro.* 30. præparatum dictum 6, 3, 32. nihil habere 4, 1, 54. præparato facere aliquid 4, 2, 58. ſic præparata afferre 4, 3, 16. verba 2, 4, 28.
præparatio 4, 2, 55. 5, 13, 51. 9, 2, 17. probationum 3, 9, 7. præparatione egere 4, 1, 72.
præpilatis exerceri 5, 12, 17. *v. n.*
præponderare neutro 7, 2, 39.
præponere cauſſas ac rationes factis 4, 2, 52. brevem literam longæ 9, 4, 34. quæſtiones 4, 2, 25. natura pulcherrimo cuique operi difficultatem præpoſuit 10, 3, 4. præpoſitus ſtudiis moribuſque vir 2, 2, 14. præpoſitum verbum 9, 3, 62.
præpoſitio 1, 4, 13. 12, 10, 32. *quomodo in compoſitis ſcribi oporteat?* 1, 7, 4. præpoſitiones 1, 4, 19. 1, 5, 51. 9, 3, 71.
præpinguis vox 11, 3, 32.
præpropere 12, 6, 2.
præſcribere aliquid alicui 10, 3, 15. accuſator actione præſcripſerat modum 4, 1, 32. præſcribit ignominioſo patri filius 7, 5, 3.
præſcriptum alicujus rei 9, 4, 117. certum 4, 2, 84. ſibi propoſitum 10, 2, 2. extra præſcriptum egredi 1, 1, 27. præſcripto contineri 2, 13, 2.
præſcriptio 3, 6, 71. *v. n.* 7, 5, 2. *ſeqq. v. n.*
præſens animus 6, 4, 8. fortuna 10, 7, 32. locus 12, 2, 31. officium 11, 2, 44. potentia 12, 10, 13. res 7, 10, 11. tempus 10, 7, 31. in rem præſentem 4, 2, 123. cum re præſenti deliberare 9, 4, 117. *conf.* in *et* res. præſentius numen 4, *pro.* 5. præſentiſſima pericula 10, 7, 1.
præſentia: in præſentia 5, 7, 15. 8. *pro.* 3. 10, 7, 22.
præſertim: quum præſertim 1, 11, 17. 1, 12, 4. 2, 21, 13.
præſidere: deæ, quas præſidere vatibus creditum eſt 10, 1, 48. præſidentes ſtudiis deæ 10, 1, 91. magiſtratus 6, 4, 11.
præſes bellorum deus 3, 7, 5.
præſidium inter pericula 9, 3, 79.
præſtare aliquem docilem 4, 1, 34. - ingenio 1, 1, 2. aliquid 6, 3, 101. - alicui *pro.* 7. *illius cauſſa facere.* conſilium et eventum 7, 4, 35. diſciplinas 1, 12, 15. fidem 7, 4, 35. geſtum et motum 1, 11, 3. intentionem alicui 4, 1, 38. ordinem rerum 11, 2, 8. perſpicuitatem 8, 2, 22. probationem 5, 10, 11. ſatis 7, 10, 15. ſe formandum 1, 12, 10. ſudorem 6, 4, 6. viam alicui rei 7, 1, 34. quantum præſtare potuerit 10, 1, 98. præſtat bonam valetudinem frugalitas 10, 3, 26. præſtans circa aliquid 12, 10, 12. ingenii natura 12, 1, 25. ingenium, quo nihil præſtantius cognovi 6, *pro.* 10. quid omnibus numeris præſtantius? 10, 1, 91. præſtantiſſimus animus 12, 1, 17. cura, ratione, facilitate, conceptendis viſionibus, ingenio et gratia 12, 10, 6. in dicendo 12, 3, 9. præſtantiſſimi oratores 12, 10, 54. præceptores 1, 1, 10. in eloquentia viri 12, 2, 25.
præſtantia altercandi 6, 4, 5. animi 6, 1, 25 *et* 27. 12, 5, 1. geſtus 12, 5, 5. mentis 6, *pro.* 7.
præſtigiæ plauſus 4, 1, 77.
præſtinguere: *vid.* perſtringere.
præſtringitur laus aliqua re 10, 1, 92. *conf.* perſtringere.
præſum: *vid.* præeſſe.
præſumere 2, 4, 7. *n.* 10, 5, 4. *n.* aliquid 1, 10, 27. 8, 6, 63. 10, 5, 4. partes alterius 11, 1, 27. patientiam alicujus rei 12, 9, 9. tempus 1, 1, 19. ingenium judi-

cio præſumitur 2, 4, 7. præſumta deſperatio *pro.* 20. opinio 2, 17, 28. præſumtum 3, 6, 35.
præſumtio, *πρόληψις, in figuris* 9, 2, 16 *et* 18.
prætendere *pro.* 15. *n.* 8, 5, 15. ignorantiam 7, 1, 35. vultum et triſtitiam et habitum peſſimis moribus *pro.* 15. *verbum hoc legebatur etiam* 9, 2, 83. *ubi nunc eſt* pertendat. *v. n.*
prætentanda eſt judicis miſericordia 4, 1, 28.
prætenuis ſpiritus 11, 3, 41.
præter alios plurimum valere aliqua virtute 6, 2, 24. hæc 4, 5, 8. id 5, 10, 45. 10, 3, 6. manum 7, 3, 35. 10, 6, 2.
præterfluere 11, 2, 1.
præterire aliquid *pro* 21. - tacitum 10, 1, 92. exempla cetera 7, 1, 2. narrationem 4, 2, 65. alia prætereo 11, 1, 83. non me præterit 10, 1, 12. præteritus labor 10, 7, 4. præterita gratia 6, 1, 40. ſecula 12, 4, *extr.* lex in præteritum 2, 4, 37. *v. n.*
præteritum, *in verbis* 1, 4, 29. 1, 6, 26. perfectum 1, 6, 26.
præterlabentia flumina 10, 3, 24.
prætermittere aliquid 9, 4, 144. - ex ordine 4, 2, 49.
prætexere difficultatis patrocinia ſegnitiæ 1, 12, 16.
prætexta C. Cæſaris 6, 1, 31. ad talos demiſſa 5, 13, 39. toga 5, 10, 71. prætextam in ciſta mures roſere Camilli 8, 3, 19.
prætextatus 12, 6, 1.
prætor conſultus permittit dicere 11, 3, 157. certa lege ſortitur 3, 10, 1.
prætoriæ cognitionis ſumma 3, 6, 69.
prætoræ conſilium 7, 5, 2. prætoram invadere 9, 2, 41.
prævalere 7, 4, 19. ad aliquid 6, 2, 9.
prævaricari 9, 2, 87.
prævaricator 12, 1, 24.
prævaricationum crimina 7, 1, 32.
prævelox memoria 11, 2, 44.
prævenit vires fiducia 12, 6, 2.
prævidere 5, 10, 109.
πράγματα 3, 6, 28.
πραγματικὸς locus 2, 21, 3. *πραγματικὴ* pars 3, 6, 56. *πραγματικὸν* 3, 6, 34. *πραγματικοὶ*, juris interpretes 3, 6, 58.
pragmatici, *qui?* 12, 3, 4. *conf.* 3, 6, 58.
prandere 6, 3, 63. pranſus diverſum valet quam indicat 1, 4, 29.
pranſorium 6, 3, 99.
pravus: in pravum induruiſſe 1, 3, 12. pravi judices 4, 1, 18. prava 5, 10, 34. ingenia 1, 6, 32. judicia 10, 1, 19 *et* 72.
pravitas artis 2, 15, 2. judiciorum pravitate mirari aliquid 2, 5, 10.
πρᾶξις 3, 6, 26.
Praxiteles: *vid.* Ind. II.
preces dare alicui 6, 1, 27.
precari bene oram ſolventibus *Ep. ad Tryph.* 3. ne 9, 2, 24.
precatio 4, *pro.* 4.
preculam pro pergulam dixit Tinca Placentinus 1, 5, 12.
premere 4, 1, 68. 5, 7, 1. 11, 1, 16. 12, 11, 12. aliquem 5, 13, 39. 12, 8, 10 *et* 14. 12, 10, 14. confeſſionem 7, 1, 29. - adverſarii 4, 4, 4. crimen 7, 2, 40. digitos pollice 11, 3, 94. invidia 6, 1, 4. reum 5, 7, 23. *conf.* 12, 1, 45. ſenſum oculorum 6, 2, 6. tumentia 10, 4, 1. premit aliquem auctoritas 6, 5, 9. premi aliqua re 7, 2, 12. crimine 12, 1, 43. lethargo 4, 2, 106. malis 7, 2, 36. preſſus 10, 1, 46. *n.* cultus 4, 2, 117. Homerus 10, 1, 46. *orator* 12, 10, 16 *et* 18. diu ſub aqua 11, 3, 53. preſſa gracilitas 4, 3, 2. narratio 9, 4, 134. *add.* 10, 1, 102. preſſum limatumque genus dicendi 2, 8, 4. et mite et limatum genus eloquentiæ 11, 1, 31. guttur 11, 3, 82. preſſa 10, 1, 44. pro preſſis exiles 10, 2, 16. preſſior ornatus 8, 3, 13. preſſiora 12, 10, 38.
preſſe dicere 2, 8, 15. *conf.* 8, 3, 40.
pretium operæ 12, 6, 7. riſus 6, 3, 35.
Priamus 8, 4, 21. *ſeq.* apud Achillem 3, 8, 53. 10, 1, 50.
Priameïa virgo 6, 2, 22.
pridie Calendas Januarias ingredi conſulatum 6, 1, 35.
primus aſpectus 10, 2, 16. locus in aliquo grammaticis eſt 1, 4, *init.* prima actio 7, 2, 34. 11, 3, 110. ætas 1, 2, 4. 1, 11, 2. 9, 3, 74. cura 1, 1, 8. *vid.* frons. manus 5, 11, 30. memoria 1, 1, 31. primum tribunal 12, 5, 6. primæ actiones 4, 1, 4. 12, 9, 16. literæ 1, 1, 8. prima 10, 1, 4. verba 1, 2, 6.

prima verba 9, 3, 32.
primordia futuræ mox artis 12, 10, 3. dicendi 1, 9, *prin.*
primipilaris 6, 3, 92.
princeps 5, 13, 6. elegiæ 10, 1, 58. eloquentiæ Græcæ, Latinæ 6, 3, 1. - Romanæ, *quis?* 8, 6, 30. fori 12, 11, 3. in eloquentia 10, 3, 13. lyricorum longe pr. 10, 1, 61. noſter 3, 7, 9. orator longe pr. 10, 1, 76. *add. ibid.* 98. oratorum 11, 3, 8. 12, 2, 22. qui vult omnia ſcire, neceſſe habet multa ignoſcere 8, 5, 3. principes oratorum 12, 10, 32. ejus ſectæ 1, 10, 15. Stoicorum ac Peripateticorum 3, 1, 15. in republica viri 12, 7, 3.
principalis quæſtio 4, 4, 1.
principium 4, 1, *init.* a principiis 1, 1, 1.
prior, (*i. anterior*) poſterior pars togæ 11, 3, 139. ætas 1, 1, 18. *i. infantilis.* eſt ratio morum 1, 1, 4. ſeculo prior 10, 1, 113. prius ſatiræ genus 10, 1, 95. priores 9, 2, 41. *i. majores.* oræ tunicæ, poſteriores 11, 3, 138.
priſtinus mos 11, 3, 50.
privatus locus 11, 1, 47. privata pecunia 4, 2, 8. 5, 10, 39. perſuaſio 1, 2, 2. privatum officium 12, 7, 1. privatæ cauſſæ 10, 1, 119. res 12, 1, 1. privata conſilia 12, 3, 1. 12, 10, 70. *vid.* judicia. intra privatos parietes 1, 2, 1.
privatim 8, 2, 5.
Privernati in *prædio* 6, 3, 44.
pro aliquo 9, 2, 51. *ſeqq.* - ſtare 11, 1, 80. cauſſa 12, 10, 69. conditione alicujus rei 5, 7, 24. confeſſione eſſe 9, 2, 14. facto eſſe 6, 1, 43. facultate 6, 5, *prin.* 10, 3, 15. indole accipi 12, 6, 3. me eſt 7, 1, 29. parte meliore eſſe 6, 2, 4. - virili 12, 11, *extr.* partibus cauſſæ 12, 10, 69. pergulam dicere preculam 1, 5, 12. perſonis 11, 1, 27. ſua portione perfectum 10, 7, 28. re 4, 2, 84. - publica 11, 1, 40. roſtris 12, 6, 1. ſe dicere 11, 1, 26. ſublatione judicii eſſe 7, 1, 60. tempore 4, 2, 84. Thraſumeno dicere Tharſomenum 1, 5, 13. vanis accipi 9, 2, 33. una ſonant aliquot ſyllabæ 9, 4, 109.
probare acrius 12, 2, 26. aliquid *dicuntur* aures 9, 4, 116. argumentis 9, 4, 4. *de citharœdis* 1, 12, 3. *n.* duci 9, 3, 12. certis incerta 1, 6, 4. 1, 10, 37. ex prioribus inſequentia 1, 10, 37. *librum* 10, 7, 31. muſicen 1, 10, 15. ſcriptorem 1, 10, 17. probari ab aliquo 9, 4, 63. debet judici *&c.* ratio noſtræ moderationis 11, 1, 68. ſeculis 3, 7, 18. *de monumentis.* probat dialectice 1, 10, 37. proba, te habuiſſe 7, 1, 22. probatur orator in opere ſuo 10, 1, 70. probata experimento cultura 10, 2, 2. jam verba 9, 4, 58.
probaveront 1, 4, 16.
probatio 4, 2, 79. 8, 4, 12. 9, 1, 19. acrior 9, 2, 6. ex cauſſis 7, 2, 35. firma 11, 3, 2. fortior 5, 14, 2. juris 4, 5, 21. pudoris 4, 5, 20. ſimplex ex affectibus et ex affirmatione 5, 13, 55. ex adverſo ſumta, *figura* 9, 3, 90. probationem petere 1, 10, 38. probationes 6, 4, 7. 5, 1, *prin.* 5, 8, *a principio. quid* efficiant? 6, 2, 5. ex antecedentibus, conſequentibus, adjunctis *&c.* 7, 3, 28. lineares 1, 10, 49. mixtæ 6, 4, 4. potentiſſimæ 1, 10, 38. propriæ finitionis 7, 3, 28. probationum locus 11, 1, 78.
probabilis copia 1, 8, 17. genere ipſo in omnibus 10, 1, 103. hoc ipſo 10, 1, 75. doctis ſermo 8, 2, 22. voluntas 2, 15, 37. *add.* 12, *pro. extr.* probabile 4, 2, 31. 8, 3, 42. aliquid ſcribere 2, 4, 17. eſt 10, 7, 19. in aliquo 5, 10, 24. 6, 3, 82.
probus *puer, quis?* 1, 3, 2. probi mores 7, 2, 33. probæ virgines 1, 10, 31. *v. n.*
probitas vocatur, quæ eſt imbecillitas 6, 4, 12.
procedere ad prælium 9, 4, 11. gradu, proſpectu 10, 7, 10. ad quem uſque modum proceſſerimus 12, 1, 32. procedens minimo momento ſiniſter pes 11, 3, 159. procedente libro 3, 1, 7. opere 10, 1, 4. *conf.* 4, *pro.* 6. proceſſum eſt eo uſque 9, 3, 12.
procella eloquentiæ 11, 3, 158. procellæ concionum 8, 6, 7.
procinctus: in procinctu habere aliquid 10, 1, 2. - ſtare 12, 9, 21.
proclamare canoro modo 11, 3, 170.

proclivior 4, 5, 21.
procul a literis 7, 1, 46. ab ira, odio 6, 2, 14. - oſtentatione poſitum *pro.* 4. abeſſe ab aliqua re 8, 3, 64. dubio 1, 5, 14. 9, 2, 27.
Proculeius 6, 3, 79.
procumbunt aliquando ſuper habitantes tecta 2, 16, 6.
procurator 4, 4, 6. 7, 1, 19. *ſeq.*
procurationis male geſtæ judicium 7, 4, 35.
procurſio 4, 3, 9. 11, 3, 126.
Prodamus apud Eupolidem 1, 10, 17.
prodere aliquid judici 4, 2, 127. - memoriæ 5, 11, 18. cauſſam 4, 2, 78. conſilium latens 9, 2, 83. remp. 5, 12, 10. prodit ſe ſimulatio 12, 1, 29. prodita eſt proditio 7, 1, 30.
proditor 12, 1, 24. in cauſſa 12, 9, 15.
proditionis reus damnatus 5, 10, 107. 7, 1, 42. *ſeqq.* damnatus cum advocato exſulet 5, 10, 107.
prodeſſe 2, 4, 13. 4, 2, 84. 5, 7, 21. ad aliquid 11, 1, 9. 11, 2, 23. - commendationem plurimum 9, 2, 59. alicui rei 5, 12, 2. apud judicem 4, 1, 3. in aliquid 8, 3, 9. - aliqua re 11, 2, 24. - commune 6, 1, 7. - ſumma parte *orationis* 10, 1, 21. ſtudiis 1, 2, 3. prodeſt agricola terræ 2, 19, 2. aliquid per ſe *pro.* 27. profutura 5, 7, 12. 10, 1, 21. 12, 3, 4.
Prodicus: *vid.* Ind. II.
prodigium 7, *pro.* 2. prodigia 8, *pro. extr.*
prodigioſa corpora 1, 1, 2. 2, 5, 11.
prodigus 7, 2, 29.
producere aliquem 6, 1, 30. 11, 3, 174. - liberos in concionem 2, 15, 8. - in epilogum 6, 1, 47. - in jus 6, 1, 41. pignora defunctorum 4, 1, 28. teſtem 5, 7, 10. *pro, longiore ductu enuntiare, ut,* dulces exclamationes 11, 3, 179. omnia 11, 3, 167. ſyllabam correptam 1, 5, 18. produci 3, 6, 18. ab aliquo 11, 1, 74. producta ſyllaba 1, 5, 60. paullo productior in narrando digitus 11, 3, 92.
productio 7, 9, 13. 9, 3, 69.
προέκθεσις, *figura* 9, 2, 106.
præliari &c. *vid.* præliari.
προεπιτελήσασθαι τῇ ὑπερβολῇ 8, 3, 37.

v. n.
profanatum os 11, 1, 84.
profecto 8, 6, 57.
proferre acerbum illud, quicquid eſt 12, 6, 2. aliquid 5, 13, 4. - in lucem 10, 1, 66. 12, 5, 2. - in notitiam aliorum, candide atque ſimpliciter 12, 11, 8. - ordine 6, 4, 22. - ſubito 6, 4, 14. brachium tranſverſum 11, 3, 93. humerum 11, 3, 113. imaginem pro aliqua rea 6, 1, 40. judicium alterum 7, 2, 19. manum 5, 13, 54. 11, 3, 84. opes ad ſubitos caſus 10, 3, 3. ordinem rei breviter ac ſignificanter 11, 1, 53. - rerum 4, 3, 1. pedem 1, 11, 16. 11, 3, 124 *et* 135. - alterum longe 11, 3, 160. rem verbis 5, 13, 25. ſe in dicendo 1, 10, 7. ſtudia 1, 2, 19. ſyllabas 11, 3, 33. tabulas 6, 3, 100. profert mores oratio 11, 1, 30. ut quodque ſe proferet verbum 10, 3, 5. prolatus modice digitus 11, 3, 92. prolata paullulum manus 11, 3, 96 *et* 159.
proficere aliquid dicendo 9, 2, 77. in ſummam 1, 1, 19. nec quicquam 6, 3, 81. vetuſtate 2, 4, 9. uſque ad mores 1, 1, 36. - in hoc 6, 3, 14. in quantum adhuc profecerant 9, 4, 16. proficientes 6, 4, 19.
profectus 10, 3, 15. 12, 5, 2. fori 12, 6, 4. omnis in audiendo 1, 12, 12. non a ſummo petitus 10, 3, 2. verus et altis radicibus nixus 1, 1, 28. profectum parare 1, 1, 28. profectu opus eſt ad intelligendum Salluſtium 2, 5, 19. præcedere 1, 2, 23. profectus firmiores 1, 2, 26. teneri 2, 3, 10.
proficiſci a cauſſa 4, 2, 126. ab animo 6, 2, 27. - oratore 4, 2, 126. - ipſa veritate 8, *pro.* 23. ex bona conſcientia 6, 1, 33.
profectio 7, 3, 33.
profiteri aliquid 1, 1, 21. 12, 1, 21. apertius 1, 10, 31. grammaticen 2, 1, 6. inſtitutionem 11, 1, 5. profitentium commentariola 1, 5, 7. ex profeſſo 11, 1, 33.
profeſſor artium 12, 11, 20. primus clari nominis 10, 5, 18. ſapientiæ *pro.* 15. *de totius vitæ inſtituto dicitur: v. n.* profeſſores conſummati 1, 9, 3.
profeſſio 1, 4, 2. 1, 9, *prin.* 2, 1, 4.

profeſſionum vices *pro.* 4. *profeſſionis nomen in titulis ponere, vix Romanum videtur* Ep. ad Tryph. 1. *n.*
profligatus temulento ſopore 4, 2, 123.
profluit ſanguis e naribus 5, 9, 9. in profluentem abjici 3, 7, 5. *ſc. aquam &c.*
progenies, quid genitivo ſingulari faciet? 1, 6, 26.
prognoſtica 5, 9, 15.
progredi paullum aliquid ultra primas literas 1, 1, 8. couſque ſcientiæ 2, 1, 6.
prohibere aliquem 7, 4, 39. prohiberi bonis patris 3, 6, 102. concione 7, 6, 3. per præconem 6, 1, 7. natura non prohibet 12, 1, 31.
projicere pectus, ventrem 11, 3, 122. talos in medium 6, 1, 47. tela 9, 4, 14.
projectio brachii 11, 3, 84.
proinde, *pro perinde* 5, 13, 20.
prolem ducendam, tragicum 8, 3, 26.
προλήψις, *quid?* 4, 1, 49. 9, 2, 16. *add.* 9, 3, 99.
προληπτικὸν 3, 6, 35.
proletarius 7, 3, 13.
promere aliquid 7, 1, 3. 8, *pro.* 15. 12, 10, 53. - in publicum 1, 1, 22. fructum 12, 6, 3. loquendo, quæ concepimus mente 2, 16, 15. ſenſum animi 8, *pro.* 32. voluntatem animi 12, 10, 40.
promtus ad diſcendum 1, 1, 1. manu 12, 1, 23. promta facilitas 11, 3, 12. promtum hoc 10, 7, 24. eſt dicere 10, 3, 12. *conf.* 12, 11, 12. ingenium 11, 2, 46. os 11, 3, 52. in promtu eſſe 9, 1, 2. 10, 1, 6. - poſitum 9, 1, 13. paullo minus promti 12, 9, 16. promtiſſimum eſt Græcis fingere nomina 9, 1, 22.
promereri favorem actioni 9, 1, 21.
promiſcua 1, 4, 24.
promittere 3, 9, 3 *et* 7. 4, 2, 82. 6, 3, 21. *pro, profiteri ſcientiam, artem &c. aliquam* Pro. 15. *n.* aliquid 4, 5, 2. - fronte 1, 4, 2. ita 12, 10, 1. nimia verbis vultuque 4, 1, 60. optima *pro.* 15. probationes 4, 1, 48. ſe dicturum 4, 5, 11. *add. ibid.* 18.
promiſſum 2, 5, 5. tanti operis 1, 5, 6.
promiſſor *a quibuſdam legitur* 1, 5, 6. *v. n.*
promovere calculum 11, 2, 38. cornua 2, 13, 3. manum intra humerum, ultra 11, 3, 113.
pronomen 1, 4, 19. 1, 5, 47. pronomina 1, 5, 26. pronominum vicem obtinent manus 11, 3, 87.
pronus alveus 9, 4, 7. curſus ad aliquid 8, *pro.* 5. digitus 11, 3, 94. prona maxime ad vitia ætas 1, 2, 2. pronum flumen orationis 9, 4, 61. proni ad clauſulam conclamant 2, 2, 12.
pronuntiare adverſus amicos 4, 1, 18. cubito 11, 3, 93. de aliquo modeſte 10, 1, 26. - aliqua re 2, 10, 8. 4, 2. *init.* 5, 11, 44. 12, 8, 15. - in univerſum 11, 2, 44. - cauſſa 5, 2, 1. 5, 6, 3. 7, 1, 53. 11, 1, 77. inique 5, 2, 4. *pro judicare &c.* 2, 5, 25. 3, 6, 9 *et* 72. 4, 2, 45. *&c.* pro aliquo 4, 1, 18. proſopopœias 1, 8, 3. ſecundum aliquid 4, 2, 66. pronuntiandi ſcientia 1, 11. *prin. v. n. et* 13. recte obſervatio 11, 3, 43.
pronuntiatio 1, 11, 17. *pertractatur* 11, 3. a pleriſque dicitur actio 11, 3. *prin.* in partem elocutionis venit *pro.* 22. tria præſtare debet 11, 3, 154. apta 11, 3, 61. *ſeqq.* citata 11, 3, 111. *comicorum* 2, 10, 13. dilucida 11, 3, 33. emendata 11, 3, 30. lenis 11, 3, 161. moleſta geſticulationibus 11, 3, 183. ornata 11, 3, 40. preſſa 11, 3, 111. reſultans vocis mutationibus 11, 3, 183. ſcenis ſuffectura 10, 1, 119. tardior 10, 7, 22. vultuoſa 11, 3, 183. *pro ſententia judicis* 6, 2, 7. pronuntiationis obſervatio 10, 7, 9. *de veterum pronuntiatione vid.* 7, 9, 13. *n.*
προοίμιον, *quid, et unde?* 4, 1, *a principio.*
proœmium 4, 1, 2. *ſeq. diſtinguitur ab* exordio 4, 1, 53 *et* 73.
prope eſt, ut dicam 11, 3, 85. *conf.* 12, 7, 1. publicus mos 1, 2, 2. propius audire aliquem 10, 1, 91.
propior occaſio 12, 10, 13.
propellere bella umbone 8, 5, 24. manum 11, 3, 113.
propenſus 5, 10, 16. *n.* propenſior in partem aliquam 4, 1, 18. velut propenſius genus 5, 10, 16.
properare in lectione 1, 1, 31. properatus ſtilus 10, 3, 19. properata mors 10, 1, 115.
propinquitates 4, 1, 30. 11, 1, 66.

propitius judex 4, 2, 27. 7, 1, 12. magis propitium ſtudiis numen 4, *pro.* 5.
proponere 3, 6, 9. *n.* 3, 9, 2. 4, 2, 6 *et* 34. 5, 13, 2. *n.* 11, 1, 27. 11, 3, 163. 12, 1, 13. aliquem ſibi in exemplum ad imitandum 12, 2, 27. aliquid 1, 8, 12. 6, 1, 6. 12, 1, 11. - ante oculos 12, 8, 15. - ex adverſo 4, 2, 22. 5, *pro.* 2. - in exemplum 7, 1, 41. auctionem 6, 3, 99. exemplum ſibi 10, 1, 112. imaginem 12, 1, 40. immodeſte 12, 1, 13. *cum infinitivo* 11, 1, 27. initium et finem 7, *pro.* 3. quæſtiones procemiis 7, 10, 12. res duas 6, 4, 18. verſus ad imitationem ſcribendi 1, 1, 35. viam 12, 1, 3. proponitur uno modo, diſſolvitur varie 5, 13, 2. proponens *et* reſpondens *opponuntur* 4, 1, 36. *v. n.* ita proponenti 1, 10, 39. propoſita ſua cuique lex 10, 2, 22. propoſitum opus 11, 3, 16. propoſitæ quæſtiones 1, 10, 37. propoſita 7, 1, 4. ex parte diverſa 2, 4, 28.
propoſitum alicujus 11, 1, 42. dicendi ſiccum, ſolicitum, contractum 11, 1, 32. ſtudendi 2, 2, 7. tale 11, 1, 33. varium 12, 9, 14. propoſiti mei ratio 9, 2, 1. propoſita velut 3, 6, 86. propoſitorum differentia 11, 1, 42. diverſitas 9, 4, 19.
propoſitio 3, 6, 13. *v. n. et* 15 *et* 75. *v. n.* 4, 4. *init.* 4, 5, 26. 7, 1, 46. 12, 9, 19. *figura* 9, 2, 105. nonnunquam pro narratione eſt 4, 2, 30. conjuncta 7, 1, 9. continua probationis 4, 2, 79. diverſa 11, 3, 163. diviſa et ſimplex 4, 5, 26. duplex, multiplex, ſimplex 4, 4, 5. propoſitioni ſimilior quam expoſitioni 4, 1, 35. prima propoſitione durum videtur 12, 1, 36. propoſitiones diverſæ 7, 1, 9.
proportio *i. analogia* 1, 6, 3 *et* 9.
propria eloquentia 12, 10, 64. lex 7, 8, 7. 12, 2, 3. in meretrice turpitudo 11, 1, 83. proprium 5, 10, 55. *ſeqq.* 7, 3, 24. alicujus rei 4, 2, 62. aptum 8, 3, 20. eſt ad efficiendum 1, 10, 49. tempus 1, 1, 35. *vocabulum* 8, 2, 11. proprii quidam ſoni 1, 5, 33. propria 7, 3, 25. 8, 4, 29. *n.* 9, 4, 64. *n.* hujus officii 6, 2, 11. philoſophiæ *pro.* 16. verba, vocabula 1, 5, 3 *et* 71. *conf.* 8, 2, 10. 12, 10, 42. - artium 8, 2, 13.
proprie accipere nomen 6, 3, 109. dicere 1, 4, 5. dici 10, 1, 9. fieri 1, 5, 45. indicare aliquid 12, 10, 52. loqui 12, 1, 19. mea ſententia 12, 1, 36. noſtra 2, 20, 5. pertinere aliquo *pro.* 11. petere aliquid ex aliqua arte 1, 10, 22. ſtudioſus alicujus rei 10, 1, 114.
proprietas 3, 6, 52. 5, 10, 48. 7, 5, 3. 8, *pro.* 10. *n. quot res ſignificet?* 8, 2, *init.* animi, corporis 7, 3, 15. literarum 6, *pro.* 11. morum 6, 2, 9. rei 9, 3, 71. rerum 8, *pro.* 10. *conf.* accedit. verborum *pro.* 16. 5, 14, 34. 9, 2, 18. 10, 1, 121. 12, 2, 19. 12, 10, 43. - certior 12, 10, 36. vocis 11, 3, 40. 12, 2, 10. proprietates *hominum* 11, 3, 179. ingeniorum 2, 8, 6.
propter aliquem dolere, iraſci 9, 4, 143. hoc 4, 3, 1. 4, 4, 4. 6, *pro.* 15 *et* 16. *&c.* - ipſum 1, 1, 7. opinionem 7, 1, 21. quæ 2, 13, 14. 4, 5, 4. quod 1, 10, 37. 4, 1, 56. 10, 1, 10. 10, 7, 6.
propugnatores 11, 3, 168. patriæ 12, 7, 3. reip. 12, 10, 24.
propulſare aliquid acriter 6, 4, 11. *conf.* 9, 1, 20. peſtem 12, 7, 3.
prorogare aliquid per ſingulos annos 1, 1, 19. prorogatur munus 2, 1, 8. prorogetur ex ultimo 10, 7, 10.
prorſus oratoris eſſe 9, 4, 121. *πρὸς ἄλληλα, τὰ* 5, 10, 78.
proſa 1, 5, 13. 1, 8, 2. 8, 6, 17 *et* 20 *et* 35. 10, 7, 19. oratio 1, 5, 18. 10, 1, 81. 11, 2, 39. diſſoluta, vincta 11, 2, 39. proſa ſcribi 9, 4, 52.
proſapia 1, 6, 40. univerſam ejus proſapiam, inſulſum 8, 3, 26.
προσαπόδοσις figura 9, 3, 94.
proſcriptorum liberi 11, 1, 85.
proſcriptio triumviralis 12, 10, 13.
proſcripturit 8, 6, 32.
προσηγορία 1, 4, 22.
proſequi aliquem imagines dicuntur 6, 2, 30. - vitia *dicuntur* ab inſtitutione puerili 1, 1, 9. aliquid *pro.* 25. 8, 2, 14. - honore verborum 3, 7, 12. - late dicendo 2, 6, 1. - latius 5, 8, 2. - memoria 10, 7, 32. defunctos lætitia, fletibus natos 5, 11, 38. furtim 1, 11, *extr. v. n.* materias ad morem actionum 4, 1, 43. ſenſus

verbis 2, 4, 28. singulas species 6, 1, 5. prosequitur memoria 1, 1, 36.
Proserpinæ raptus 4, 2, 19. 4, 3, 13. 11, 3, 164.
προσληπτικὴ 7, 4, 7.
προσῳδίαι, accentus 1, 5, 22.
προσομιλητικὴ pars 3, 4, 10.
προσωποποιΐα, *quid?* 9, 2, 29. *seqq. et* 37.
prosopopœia 1, 8, 3. 3, 8, 49 *et* 52. 11, 1, 41. *quid?* 6, 1, 25.
prospicere aliquid sibi 4, *pro.* 7. commeatus 12, 3, 5. ex turba 6, 1, 48. finem 12, *pro.* 2. in dextrum 1, 1, 34. navem 4, 2, 41. prospici in aliquid 6, 4, 1.
prospectus rerum 11, 2, 10. prospectu procedere 10, 7, 10.
prostare, *de scorto* 7, 6, 3.
prosternere aliquem 6, *pro.* 2.
prosum: *vid.* prodesse.
protendere brachium ab aure 11, 3, 119.
protinus 1, 1, 35. 2, 15, 34. 2, 21, 10. 4, 1, 68. 4, 2, 84. 8, 3, 9 *et* 10. *&c.* abducere 2, 1, 12. corrigere 1, 1, 11. dicere 10, 7, 21. instare 1, 1, 20. subsistere *pro.* 20. sumere aliquid 11, 2, 46. ut erit parens factus 1, 1, 3.
protrahere aliquem 5, 7, 19 *et* 26. aliquid 9, 2, 30.
προτρεπτικὴ τάσις 3, 6, 46.
provehi 2, 8, 4. 4, 2, 41. 6, *pro.* 10. audacia 1, 3, 4. provecta tantum ab hac appellationis suæ paupertate grammatice 2, 1, 4. provecti longius 4, *pro.* 4.
provenire ipsa natura 5, 14, 32. sponte 12, 10, 79.
proventus oratorum 12, 10, 11.
proverbium: in proverbium usque celebrari 1, 10, 21. proverbia 6, 3, 97.
providere 1, 1, 34. 1, 12, 4. 4, 5, 5. aliquid signis 7, 10, 10. *de prognosi medicorum.* aliqua 6, 1, 37. provisa cogitatio 10, 7, 8.
providentia 1, 10, 7. 1, 12, 19. ab opere suo aversa 5, 12, 19. deorum 11, 1, 23. providentiæ munera 12, 1, 2. nullam terras despicere providentiam 6, *pro.* 4. an providentia regatur mundus? *vid.* 3, 5, 6. *n.* 5, 10, 14. *n.* 7, 2, 2.
provinciam universam offendere 4, 2, 15. festinare in provinciam 6, 3, 39.
provocare aliquem aliqua re 10, 1, 93. aliquid 6, 1, 6. 6, 3, 13. simultates 12, 7, 3.
proximus 10, 1, 53. *n.* liber 9, 3, 58. locus 10, 5, 6. proxima cura 11, 1, 1. imago 2, 10, 2. syllaba extremæ 1, 5, 30. vox 11, 3, 162. proximum 7, 3, 1. 7, 4, 13. 7, 7, *init.* aliud proximum esse, aliud secundum 10, 1, 53. tempus 12, 2, 31. quod in proximo est 1, 3, 4. 8, 6, 34. proximæ radices 10, 7, 28. proxima dicere 10, 7, 8. sermoni 11, 3, 163. virtutibus vitia 10, 2, 16.
proxime 6, 1, 21. periculum 8, 6, 11. *v. n.*
proximitas 3, 6, 95.
prudens vir 12, 3, 8. cædem committere 7, 4, 43. prudentium commune est 12, 3, 8. prudentissimi viri 12, 1, 19.
prudentia 2, 20, 5. 12, 1, 3. plus sine doctrina, quam sine prudentia facit doctrina 6, 5, 11.
psaltæ 1, 10, 18.
psalteria 1, 10, 31.
Ptolemæus 7, 2, 6.
ψευδογραφία 1, 10, 39.
pseudographiæ 1, 10, 39. *n.*
ψοφοδὴς, *comœdia Menandri* 10, 1, 70.
pubertas annis an habitu corporis æstimetur? 4, 2, 5.
Publicola 3, 7, 18. Publicolæ 1, 6, 31.
publicus locus 11, 1, 47. mos prope publicus 1, 2, 2. publica forma est nummo 1, 6, 3. vice commoveri 11, 1, 42. publicum judicium 11, 3, 150. officium 12, 7, 1. in publico tristes 12, 3, 12. velut publici præceptores 1, 2, 1. publicæ cauſſæ, *vid.* cauſſæ. res 12, 1, 1. publica consilia 12, 3, 1. judicia 12, 9, 16. *conf.* judicia. opera 11, 2, 21.
publicani 11, 1, 86.
publicari 7, 9, 4. *v. n.*
Publilia 6, 3, 75.
Publipores 1, 4, 26.
pudendum dictu 6, 4, 7. pudenda dictu spectantur 1, 2, 8. queri 11, 1, 84. usque ad pudenda 1, 8, 21.
pudor domus 11, 1, 83. iræ 11, 1, 76. judicum 11, 1, 78. Romanus 8, 3, 39. vilis in rebus ac verbis 11, 1, 30. *v. n.* deprehensi interim pudorem suum ridiculo aliquo explicant 6, 3, 100.

pudica domus 1, 10, 32. filia 11, 1, 82. parum pudicæ res ac verba 11, 1, 30.
puellaris ætas 6, *pro.* 5.
puer coturnicum oculos eruens 5, 9, 13. nobis pueris 1, 7, 27. *i. me puero.*
puerei 1, 7, 15.
puerilis, *vid.* captatio. infirmitas 2, 3, 7. inſtitutio 1, 1, 9. puerile 10, 1, 7. pueriles ſententiolæ 12, 10, 73. puerilia ingenia 1, 4, 6. opera 10, 1, 89.
pugil coronatus 11, 2, 11. pugiles congredientes 8, 3, 63.
pugna, *de actione forenſi* 7, 1, 7 *et* 8. certaminum forenſium 5, 12, 22. contra tabulas 5, 7, 1. decretoria 6, 4, 6. forenſis 5, 12, 17. 6, 3, 28. *conf.* 10, 1, 79. legum contrariarum ex diverſo eſt 7, 10, 3. præſens 10, 1, 31. quotidiana 10, 5, 16. pugnæ majoris eſſe 7, 8, 6.
pugnare *et* luctari *differunt* 2, 8, 14: *nimirum illud ad arma pertinet. conf.* 2, 12, 2. acumine, pondere 10, 1, 106. ad digitum 8, 5, 20. atrocitate, invidia, miſeratione 9, 3, 102. directa fronte 5, 13, 11. in aliqua re 6, 4, 15. inter ſe 4, 2, 90. 5, 13, 30. 7, 7, 10. invicem 5, 13, 32. mucrone 6, 4, 4. ſenſu 7, 3, 12. pugnat aliquid inter ſe 11, 1, 93. pugnant aliqua 11, 3, 44. quædam 11, 1, 9. ne pugnemus 2, 14, 4.
pugnax multo magis 10, 1, 120. pugnaciſſima gladio gens, Romani 9, 3, 8.
pugnaciter dicere 9, 4, 126. pugnacius dicere 9, 4, 130.
pugnacitas argumentorum 4, 3, 2.
pugno bene uti 6, 3, 90.
pulchrum, ſuperare majores 1, 2, 22. pulchrior auditu ſyllaba 8, 3, 16. pulchriora ſenſu, elocutione 9, 4, 15. pulcherrima rerum, eloquentia 12, 1, 32. multo pulcherrimum, ducere claſſem 1, 2, 24. quodque opus 10, 3, 4. pulcherrimæ artes 12, 1, 25. pulcherrima conſilia 12, 1, 15. præcepta 12, 11, 4.
pulchre exprimere aliquid 10, 2, 18.
pullum exordium 5, 10, 71. *v. n.*
pullatus circulus 2, 12, 10. pullata turba 6, 4, 6. *pullati* 6, 4, 6. *n.*
pullus equinus 8, 2, 15.
pulmo: *vid.* imus.
pulpitum anguſtum 11, 3, 130.
pulſare aliquem 6, 1, 16.
pulſus venarum 7, 10, 10. pulſum frequentiorem habent iambi 9, 4, 136.
pultare 1, 4, 14.
pulvinar ſolis 1, 7, 12.
pulvis forenſis 10, 1, 33.
Pulyxena 1, 4, 16.
punire aliquid 7, 1, 48. punior, *active* 9, 3, 6. puniri 12, 1, 42. capite 7, 4, 42. 7, 6, 6. lege aliqua 7, 4, 41.
pupillus cauſſans 11, 1, 59.
pupillares actiones 12, 6, 1.
puppis pro navi 8, 6, 20.
purgare crimen 7, 1, 12. metus ratione quadam 12, 2, 3.
purpuræ et clavus 8, 5, 28. ut recte deſcendant 11, 3, 139. in purpuris repere 1, 2, 6.
purpuratus 8, 5, 24.
purus fons 10, 1, 78. magis *ſcriptor* 10, 1, 94. ſermo 1, 9, 2. 1, 11, 6. 5, 14, 33. pura voluptas literarum 2, 18, 4. vox 11, 3, 40. puri fontes 12, 10, 19. puriſſimus ſermo 4, 2, 118.
puſilla vox 11, 3, 32. puſillum 8, 6, 28. res puſillæ 11, 3, 151.
Puſio 8, 3, 22.
putare aliquem diligentem 1, 4, 24. aliquid magni 6, 1, 40. - parum 12, 2, 3. - pro ſe 6, 4, 18.
putere 6, 3, 65.
Pyrrhichius *quis pes?* 9, 4, 80. *eum* alii periambum vocant *ibid.* decurrit *&c.* 9, 4, 141.
Pyrrhus 5, 11, 10. 6, 3, 10. 7, 2, 6.
Pythagoras, Pythagorei: *vid.* Ind. II.
pyxis 8, 6, 35. Cœliana 6, 3, 25.

Q.

Q 1, 4, 9. 1, 7, 5.
qua competent, repugnabunt 4, 1, 17. non obſervatur 9, 1, 19. rapit 12, 1, 61. quo fit et qua perveniendum 10, 7, 5.
quadrum 1, 10, 43.
quadragena 7, 6, 2.
quadrantaria Clytæmneſtra 8, 6, 53.
quadrare quoque loco 9, 4, 60. quadrata compoſitio 2, 5, 9. *v. n.* quadrati pedes 1, 10, 43.

INSTITUTO DE ESTUDIOS RIOJANOS
BIBLIOTECA

quadratum 9, 4, 69. paribus oris 1, 10, 41.
quadripartita ratio 5, 14, 5.
quadripertita ratio 1, 5, 38. - in omnibus cauſſis 3, 6, 82. - ſolœciſmi 1, 5, 38.
quadrupes pro equo 8, 6, 20.
quadruplex ratio ſimilium 9, 3, 75.
quadruplum ſolvat fur 7, 6, 2. *add.* 7, 4, 44.
quærere 2, 4, 26. 7, 1, 23. aliquid circa aliquem 7, 1, 54. - de aliqua re *pro.* 21. 12, 11, 21. - extra themata 4, 2, 90. - retrorſum 10, 6, 7. - ſubtiliter 7, 1, 59. aliqua de cauſſis naturalibus *pro.* 16. habitum geſtumque ſine corpore 9, 3, 100. invidiam alicui 5, 6, 5. - ex aliqua re 6, 1, 17. literam 1, 4, 9. moras, receſſum, ſilentium 10, 7, 2. patrimonium 8, *pro.* 29. ſe priorem 12, 11, 2. *v. n.* teſtem 5, 7, 24. ultra id, quod eſt, longius 11, 2, 3. quæri 2, 16, 11. *n.* conjectura 12, 2, 15. ex aliqua perſona 7, 1, 58. - re 7, 2, 13. - inter aliqua 5, 7, 33. 7, 2, 12. - plurimos 10, 1, 67.
quæſtio 3, 6, 2. 3, 11, 1. *ſeq.* 7, 10, 5. actionis 7, 5, *init.* aſpera 5, 10, 113. ex facto, ex ſcripto 8, *pro.* 10. exoritur 1, 5, 58. facti 7, 1, 18. finitionis 6, 4, 4. *vid.* generalis. honeſti 12, 2, 16. in re, in ſcripto 7, 1, 13. incidit in cauſſa *pro.* 12. juris 4, 2, 8. 5, 10, 44. 7, 1, 18 *et* 21. 7, 4, 25. 12, 2, 19. legum 7, 1, 2. mentis 3, 6, 37. *ſeqq.* ſcripti et voluntatis 7, 1, 45. 7, 6. *de tormentis* 5, 4, *init.* vehemens 5, 10, 113. vocis 7, 10, 2. quæſtionis parvæ modum excedere 1, 7, 29. quæſtionem addere arti 1, 5, 17. quæſtiones finitæ, infinitæ 8, *pro.* 8. *vid.* generales. legitimæ 7, 3, 13. litium 10, 1, 23. naturales 1, 4, 4.
quæſtoria ætas 12, 6, 1.
quæſtus: in quæſtu eſſe cœpit lingua *pro.* 13.
qualia ſunt 7, 4, 1. 8, 6, 63.
qualiſcunque 9, 1, 10. qualecunque diſcrimen 11, 1, 14.
qualitas 7, 2, 6. 7, 3, 6 *et* 36. *quid?* 7, 3, 4. cœli 5, 9, 15. generalis 6, 4, 4. mentis 9, 1, 23. rei 6, 1, 53. vocis 11, 3, 15. qualitates 5, 10, 89 *et* 99. *i. modi* in verbis 1, 4, 27. 1, 5, 41.
quam longiſſime 6, 4, 17. maxime varie 7, 2, 12. minime peregrina 8, 1, 2. molliſſime 6, 4, 19. ordine quam optimo 3, 3, 8. nos poterimus elaborata *pro.* 8. adeo —quam 9, 4, 53. contraria— quam 9, 2, 50. duplices—quam 2, 3, 3. *v. n.*
quamlibet abundans rerum copia 7, *pro.* 1. parum fit 1, 1, 18. utilis 1, 10, 4. *add.* 1, 10, 16. 1, 12, 5. 2, 4, 32. 5, 13, 56. *&c.*
quando *pro.* 4. 7, 1, 61. 10, 1, 100. 12, 2, *init. et* 6.
quandoque *pro aliquando* 9, 2, 73. *v. n. et conf.* 10, 1, 24.
quanquam ſunt magna *pro.* 6.
quantitas 7, 2, 6. 7, 4, 3. modi, numeri 7, 4, 41. vocis 11, 3, 14. *ſeq.* per quantitatem fit vitium 1, 5, 46.
quantuſcunque 2, 17, 12. 4, 2, 86. 6, 2, 36.
quantuſlibet 3, 8, 22.
quantulacunque cauſſæ differentia 5, 2, 5. quantulumcunque 12, 9, 11. eſt 1, 1, 18.
quartas meretricibus dari 8, 5, 19.
quaſe pro quaſi ſcriptum 1, 7, 24.
quaſi vero 1, 6, 34. 5, 10, 84. 8, *pro.* 26.
quaſſa litera 12, 10, 29.
quatenus 1, 10, 31. 2, 4, 13. 4, 2, 65. 6, 2, 12. 8, 3, 45. 11, 3, 60.
quaternæ ſententiæ 9, 3, 77. ſyllabæ 9, 4, 65.
que—que, *pro et—et* 2, 13, 11. 3, 6, 89. 12, 11, 8. quam multæque 9, 1, 10. *conf.* 11, 3, 37.
queri de aliqua re 9, 2, 64. - vehementius 6, 1, 9. de aliquo 9, 3, 68. querens uxor 11, 1, 59. queſti de vi et injuria 6, 1, 19.
qui, *pronomen, pro quis* 5, 12, 11. 6, 1, 40. *pro aliquis* 5, 11, 33. quod *pro quid* 11, 1, 28. quicum 11, 2, 38. cui, *olim* quoi 1, 7, 27. quo ille animo, qua medicorum admiratione *&c.* 6, *pro.* 11. qui caſus maneant eos, qui *&c.* 6, 1, 19. quos ſcribitur ut eos 1, 4, 10. quibus de rebus, apud hiſtoricos 8, 6, 65.
qui, *adverbium, i. quomodo* 5, 13, 45. 6, *pro.* 7. 7, 3, 35.
quianam 8, 3, 25.

quicquid, quare c habeat quartam literam? 1, 7, 6.
quicunque, *pro ſi quis* 6, 3, 106. *v. n.* cuicunque 7, 1, 58.
quidam Latinorum 6, 1, 1.
quidem *in tranſitione* 1, 12, 8.
quies alterna 1, 3, 8. quiete compoſiti 11, 2, 5.
quieſcit labor 11, 2, 43.
quilibet: cujuſlibet auris eſt 1, 4, 7. cui libebit 1, 5, 10.
quin 2, 2, 13. 2, 4, 5. 6, 2, 12. e contrario 5, 14, 4. etiam 2, 2, 9. 2, 16, 10. 3, 1, 5. *&c.* immo 5, 12, 1. 12, 11, 27.
quincunx rectus 8, 3, 9.
quini 1, 10, 43. quinideni 1, 10, 43. quinæ ſyllabæ 9, 4, 65.
quingentorum numerum geſtu efficere 11, 3, 117.
quinquaginta reges ad Trojam navigaverunt 7, 2, 3. ubi erant centum inde occidit Achilles 7, 9, 8.
quinquennale exſilium 7, 4, 43.
quippe 1, 1, 1.
quire 1, 6, 26.
Quirini ædes 1, 7, 12.
Quirinalis collis 1, 6, 31.
quiritare 3, 8, 59.
quis, quid, *pro aliquis &c.* 3, 8, 25. cum quid 4, 2, 64 *et* 83. qui quid 7, 4, 14. quoque quid 5, 14, 35. in quo mihi quis 8, 3, 8. ut quis 5, 10, 65. 7, 3, 33. quid cui connectatur, quid cui conſentiat 7, 2, *extr. conf.* 7, 1, 64. 7, 10, 9. 8, 6, 55. 9, 4, 91 *et* 117. 10, 1, 44. *&c.* quis negat? 1, 6, 22. 8, 3, 9. quis ſit? 7, 2, 4. *ſeq.* quid? 1, 6, 25. 1, 7, 23 *et* 28. 1, 10, 37 *et* 46. 1, 12, 4. 2, 3, 8. *&c. &c. pro cur* 2, 4, 26. 9, 4, 110. agam? 6, *pro.* 3. attinet? 6, 2, 36. 9, 4, 15. 12, 11, 15. dicam vortices? *&c.* 1, 7, 25. enim, ſi? 2, 13, 3. ergo? 2, 3, 7. 2, 10, 5. 2, 21, 16. eſſent? 8, 3, 8. factum ſit? 7, 2, 2. fiat? *ibid.* futurum ſit? *ibid.* apud poſteros futurus ſit? 12, 11, 7. loquor de philoſophis? 1, 10, 13. ſit? 7, 2, 5. vero? 1, 6, 15.
quidni 2, 5, 25.
quiſquis 7, 1, 58. aut alius quiſquis fuit 6, 3, 5. quidquid *ſ.* quicquid id eſt 9, 3, 97. hoc eſt infelicium literarum 6, *pro.* 3. *vid. ſupra.*
quo ſchema? *&c.* 5, 10, 70. quoque quid magis aſperum 5, 14, 35. eo ſolo minus, quo melius 2, 12, 8.
quocirca 12, 10, 49.
quod, *pro quid* 11, 1, 28. *pro quia* 7, 2, 31. *v. n.*
quodammodo 8, 3, 37. quodam tamen modo 1, 12, 5.
quomodo: quo id modo conſequi poſſemus 6, 2, 2. *add.* 7, 1, 54.
quoque: ego quoque tibi jure favebo, *jocus Ciceronis* 6, 3, 47. et ſic quoque rariſſimus ejus uſus 1, 5, 42. huic quoque igitur 3, 3, 3. *pro adeo &c.* 2, 12, 9.
quos ut cos ſcribitur 1, 4, 10.
quota pars? 12, 1, 26.
quotus enim quiſque? *&c.* 10, 1, 41.
quoties 2, 4, 13.
quotidie *quare ſcribatur, non* cotidie? 1, 7, 6.
quotidianus ſermo 6, 3, 4 *et* 27. 12, 10, 40. uſus 10, 1, 44. quotidianum convicium *Ep. ad Tryph.* 1. ſermonis genus 11, 1, 6. quotidianæ res 12, 9, 21. quotidiana experimenta 11, 2, 42. verba 4, 2, 58.
quouſque patitur decor 1, 5, 63.
quum 6, 1, 46. 11, 1, 12.

R.

P Græcorum: hac litera laboravit Demoſthenes 1, 11, 5. *eidem* ſuccedit Λ *ibid. ab ea* Ῥωϊκοὶ, ῥωτασμὸς, ῥωτακισμὸς 1, 11, 5. *n.*
Rabirius 7, 1, 9.
rabula 12, 9, 12.
radere aures 3, 1, 3. raſæ fauces 11, 3, 13 *et* 20. *v. n.*
radii excuſſi manibus 6, 2, 32.
rapere judicem 6, 2, 3. lucrum, operam 10, 7, 27. *mulierem* 8, 4, 21. occaſionem turpitudinis ex verbis 8, 3, 47. virginem 4, 2, 68. *conf.* 9, 2, 70. non rapi, ſed ſequi 10, 1, 110. fatis 6, *pro.* 4. impetu 7, 2, 44. rapta *mulier* 7, 7, 3. 7, 8, 4. 9, 2, 70 *et* 90.
raptor *feminæ* 7, 8, 4. niſi intra trigeſimum diem et raptæ patrem et ſuum exoraverit, pereat *&c. controverſia* 9, 2, 90.
rapidum flumen 6, 2, 6.
rarus inceſſus 11, 3, 126. reperiebatur qui *&c.* 12, *pro.* 3. rara fe-

licitas 12, 5, 6. manus 11, 3, 103. procurſio 11, 3, 126. rarum eſt, ut 6, 3, 38. 10, 7, 24. textum dicendi in Lyſia 9, 4, 17. rarior 9, 3, 54. rarius eſt 6, 2, 3. rariſſimus ejus uſus 1, 5, 42.
raritas dentium 11, 3, 55. figurarum 9, 3, 27.
ratus, *vid.* reor.
ratio 1, 1, 11. *n.* 2, 3, 5. *n.* 3, 11, 4 *et* 5 *et* 19. 5, 1, 3. 5, 10, 6. 5, 14, 5. *ſeqq. et* 14 *et* 16. *figura* 9, 2, 107. acris 8, 6, 58. amplificandi 9, 2, 3. architectorum 2, 21, 18. *ſeq.* armorum 4, 2, 26. artificialis 6, 4, 4. breviſſima 1, 5, 29. cauſſæ 4, 2, 75. comparationis 8, 6, 62. delendi 10, 3, 31. dicendi *pro.* 1. 5, 1, *init.* 12, 11, 16. dictorum 5, 10, 47. 6, 3, 52. doctrinæ 5, 10, 124. eloquendi 10, 5, 19. 12, *pro.* 3. 12, 10, 27. epilogi 6, 2, 20. expeditior 11, 2, 33. facilior 5, 7, 10. factorum 5, 10, 47. honeſta 4, 1, 8. imitandi 7, 10, 9. impendiorum 1, 10, 18. inenarrabilis in decoro 11, 3, 177. inquirendæ veritatis 6, 2, 6. inveniendi 10, 5, 19. inventionis 12, 5, 1. jocandi 9, 2, 78. latens in decoro 11, 3, 177. Latina 1, 5, 59 *et* 63. linguarum 8, 3, 59. *i. dialectus.* loquendi 1, 1, 13. 1, 5, 35. 8, *pro.* 28. 9, 3, 2. lucida 4, 5, 3. luminum et umbrarum 12, 10, 4. magna 4, 1, 8. major 4, 1, *init.* manifeſta 4, 5, 3. 10, 7, 14. media 5, 13, 59. medicinæ 2, 21, 19. *ſeq.* mettorum 9, 4, 49. minuendi 6, *pro.* 7. 9, 2, 3. morum in nutricibus prior eſt 1, 1, 4. mundi 1, 10, 46. narrandi 4, 2, 31. 10, 2, 27. orandi 5, *pro.* 2. pedum 9, 4, 60. in percipiendo plurimum valet 2, 3, 5. potentior 11, 2, 33. probandi 5, 13, 56. proœmii 4, 1, 52. 6, 2, 20. propoſiti 9, 2, 1. ad propoſitum ſubjecta, *figura* 9, 3, 93. refutandi 5, 13, 56. ſcribendi 1, 4, 3. ſententiarum 9, 2, 78. ſiderum 1, 4, 4. ſpei 6, 5, 7. verbi 1, 5, 42. vivendi 6, *pro.* 14. vitæ rectæ honeſtæque *pro.* 10. vocis 1, 10, 22. rationis eſt 1, 1, 34. - cujuſdam proprie 1, 4, 28. rationi deeſſe 1, 1, 11. rationem debere 1, 6, 4. defenſionis reddere 11, 1, 69. *conf.* reddere. ratione 5, 7, 29. *i. reſpectu, ut*, dicendi quoque ratione 1, 8, 9. muſices mundum eſſe compoſitum 1, 10, 12. conſtat ſermo 1, 6, 1. vincere aliquem 11, 1, 90. ſine ratione eſſe 4, 5, 16. non ſine aliqua ratione 11, 1, 18. rationes domeſticæ 1, 12, 7. ſequi 1, 2, 2.
rationalis: *vid.* philoſophia. tractatus. rationale 8, 6, 13.
ratiocinatio 3, 6, 15. 5, 10, 6. 5, 11, 2. 5, 14, 5. 8, 4, 3. *quid in figuris?* 9, 3, 98. ratiocinationis nomen 8, 4, 16. amplificatio per ratiocinationem 8, 4, 15. ratiocinatione colligi 7, 8, 3.
ratiocinativus ſtatus 3, 6, 42 *et* 45 *et* 60. *ſeq.* 5, 10, 6. 7, 8, 3. ratiocinativa quæſtio 7, 1, 60.
ratis 6, 3, 96. 12, 11, 5.
reatus 8, 3, 34.
rebellans 8, 5, 16.
rebus agentibus 9, 3, 13. *v. n.*
recedere a judicio 6, 3, 40. - partibus 11, 1, 80. - portu procul 12, *pro.* 3. - præcepto 1, 5, 29. - præparatis 12, 9, 17. - propriis *&c.* procul 12, 10, 42. - ſtilo 6, 1, 42. ab actu 2, 18, 4. - aliqua re 9, 2, 1. - longiſſime 11, 1, 35. *conf.* 12, 2, 6. - exemplo 1, 6, 6. - uſu quotidiano 10, 1, 44. in aliquid 12, 2, 8. flexus 10, 5, 12. ſenſim 11, 3, 127.
receſſus oris 1, 5, 32. plus habet in receſſu grammatice, quam fronte promittit 1, 4, 2. domus in multos diducta receſſus 11, 2, 18.
recens laſcivia 10, 1, 43. recentes 1, 3, 9. ad aliquid 1, 12, 5. fœtus 10, 4, 2. recentiores 1, 5, 63. amici 6, 3, 92.
recenſere loca 11, 2, 20.
recidere, *ſecunda longa:* aliquid 4, 2, 40. 8, 6, 63. - ex aliqua re 12, 10, 52 *et* 55. facultatem 12, 7, 10. nimiam loquacitatem 10, 5, 22. pollicem alicui 8, 5, 12. *verba* 8, 6, 63. reciſa poteſtas 2, 16, 4.
recidere, *ſecunda brevi:* in aliquem 5, 2, 2. 6, 3, 8 *et* 28 *et* 32. 9, 2, 49. ex aliqua re in aliquid 6, 1, 23. res eo recidit 2, 10, 3. *partes illæ* in hæc tria genera recidunt 4, 1, 51. recidens amictus 11, 3, 162.
recipere aliquid 4, 5, 21. 5, 9, 12.

5, 13, 35. 8, 3, 47. 8, 6, 66. 9, 2, 107. 10, 7, 31. - in affectus 10, 7, 15. animam 6, *pro.* 12. colorem 4, 2, 100. credita 5, 10, 111. emendationem 2, 4, 13. errorem 1, 5, 47. excurſus 10, 5, 12. expoſitum 7, 1, 14. finitiones 6, 3, 106. jus 5, 10, 118. probationem 5, 13, 55. quæſtionem 7, 1, 20. regnum 7, 1, 24. remedia 6, 4, 19. ſpiritum 11, 3, 39. - crebro 11, 3, 53. - cum ſtridore per raritatem dentium 11, 3, 55. vires ex integro 10, 3, 6. recipi 4, 1, 59. 6, 3, 55. 12, 10, 56. in aliqua re 8, 3, 31. in mores 5, 10, 13. - uſum 5, 11, 20. 8, 6, 2 *et* 32. *conf.* 11, 3, 60. inter tropos vel figuras 9, 4, 26. perſuaſione 5, 11, 37. recipit aliquid uſus 8, 6, 21 *et* 24. figuras res 6, 3, 70. iambum verſus non recipit 1, 5, 28. alium pro alio pedem metrorum ratio non recipit 9, 4, 49. quæcunque talis fortuna recipit 8, 3, 67. quantam muſicen illa recipiebat ætas 1, 10, 20. quantum recipiant aures 11, 1, 91. quicquid recipit in ejuſmodi diſceptatione natura 12, 8, 10. recipienda aliquando 6, 3, 55. receptus mos 9, 2, 32. recepta auctoritas 6, 3, 33. immutatio 1, 5, 13. publice perſuaſio 3, 7, 23. religio 12, 10, 9. receptum 1, 5, 8. auctoritate veterum 4, 2, 118. eſt 1, 3, 14. recepti ſcriptores 10, 1, 59. receptæ figuræ 9, 3, 4. hiſtoriæ 1, 8, 18. recepta maxime 9, 1, 9. verba 1, 5, 71.

receptus longior, non opportunus 11, 3, 53. receptui carmen 9, 4, 11. ſpiritus in receptu difficilis 11, 3, 32.

recitare rogationem ſuam populo 10, 5, 13. teſtamentum 9, 2, 35. teſtes 5, 7, 25.

reclamari alicui 12, 1, 14.

reclinari ad ſuos 11, 3, 132.

recluſus locus 7, 2, 44.

reconciliari per aliquid 5, 7, 13.

recondere ſe in locum aliquem 10, 3, 25. reconditus 1, 5, 65. reconditæ velut ſanctiore quodam ærario opes 10, 3, 3.

recoquere: velut recoquendum ſe dare magiſtris 12, 6, 7.

recordatio, firmiſſima pars memoriæ 11, 2, 43.

recreari mutatione 1, 12, 5.

rector alienorum ingeniorum 10, 2, 20. ſine rectore fluitare 7, *pro.* 3.

rectus caſus 1, 5, 61. judex 4, 1, 14. ordo 9, 4, 27. ſermo 2, 5, 11. ſonus 11, 3, 168. ſtatus 11, 3, 159. vultus 12, 10, 56. recta cervix 11, 3, 82. recta, id eſt, emendata cum ſuavitate vocum explanatio, ἐξήγησις 1, 5, 33. loquendi ratio 1, 5, 35. repetitio 6, 1, 2. voluntas 12, 1, 31. vox 11, 3, 64. rectum 6, 3, 89. 8, 5, 6. pravumque 12, 2, 16. 12, 3, 7. genus 9, 2, 78. *v. n. conf. ibid.* 103. *v. n.* - dicendi 10, 1, 43. *conf. ibid.* 89. recti ignorantia 12, 1, 12. generis voluntas 10, 1, 89. recti caſus 1, 4, 13. rectæ manus 9, 1, 20. ſententiæ 8, 5, 6. recta quæ ſunt 1, 6, 44. *add.* 2, 6, 4. 5, 10, 34. 9, 2, 5. 10, 5, 12. *&c.* genua 11, 3, 159. rectiſſima ad virtutem via 12, 2, 27.

recte dici 8, *pro.* 24. non recte dictum 1, 5, 35. facere aliquid 1, 1, 22. loqui 1, 1, 4. 1, 4, 1. rectene omnia? 6, 3, 84.

recuperare dignitatem 11, 1, 79.

recuperatores 7, 3, 17.

recurrere ad auctores *pro.* 17. - rationem aliquam 1, 6, 13. in contrarium 5, 9, 6.

recuſare laborem 11, 3, 26. 12, 11, 10. recuſo, hanc eſſe legem 9, 4, 133. recuſans 3, 10, 1.

recuſatio 4, 4, 6. 5, 6, 5.

redarguere 6, 3, 72. crimen ſolicite 11, 1, 9.

reddere aliquid 8, 3, 82 *et* 85. 8, 5, 35. 8, 6, 22. 12, 5, *init.* - fideliter 10, 6, 3. beneficium 7, 4, 38. cauſſas alicujus rei 1, 10, 47. cibum 8, 4, 17. colorem ſcriptorum 10, 7, 7. corpora ſuis 11, 2, 13. dignitatem perſonis 10, 1, 62. eloquentiam alicujus in loquendo 1, 1, 6. exempla 8, 3, 51. imaginem veritati 2, 10, 2. judicium 7, 4, 42. ſuam naturam verbis 11, 3, 152. partes orationis ſoluto verſu 1, 8, 13. *in exponendis carminibus.* poteſtatem certaminis victo 1, 2, 24. rationem 9, 4, 119. - cur id fiat 2, 4, 12. *conf.* 6, 3, 112. - quare *&c.* 7, 1, 7. - defenſionis 11, 1, 69. - mortis 7, 4, 39. - vitæ 12,

7, 1. repetita ad verbum 11, 2, 39. ſemen 12, 10, 25. ſonum 11, 3, 20. teſtimonium alicui 11, 1, 88. verſus ſemel auditos protinus 11, 2, 51. reddi inter aliquos 10, 1, 75. *i. iterum commemorari.* eodem ordine ſingulis 9, 3, 95. reddit imagines ſiniſtras ſpeculum 11, 3, 68. res ſubito reddunt ſe et offerunt 11, 2, 5. *de reminiſcentia.* redditum ſibi jus ferre 11, 2, 50. primo verbo longo poſt intervallo redditum eſt ultimum 9, 3, 40.

redditio, ἀντιπάθεσις, *in figuris* 8, 3, 77 *et* 79 *et* 80.

redhibitio mancipii 8, 3, 14.

redigere aliquem in numerum 10, 1, 54. aliquid in verſiculos 9, 4, 52. arbores in ordinem certaque intervalla 8, 3, 9. auctores in ordinem 1, 4, 3. memoriam in conſuetudinem aliquam 11, 2, 45. verba ad neceſſitatem ordinis ſui 8, 6, 62.

redimere aliquem a ludo 8, 5, 12. - ex alea 6, 3, 72. ducem captum 7, 1, 29.

redire 8, 2, 15. ab impetu ad rationem 6, 1, 28. ad aliquid 7, 1, 52. - judicium 10, 3, 7. - propoſitum 9, 2, 4. 11, 3, 29. in aliquid 10, 6, 5. - familiam 3, 6, 101. *ſeq.* redit animus ad petitorem 7, 1, 48. memoria 11, 2, 7. orbis in ſe 11, 3, 105. rediens flexus 11, 3, 100.

redolere ſaporem 6, 3, 107. thymum 12, 10, 25.

reducere aliquem ab exſilio 5, 11, 9. - ad juſtitiam 6, 1, 46. - cum alio in gratiam 5, 11, 19. aliquid 4, 2, 83. - ad ſtatum 7, 3, 36. animum ab aliqua re 12, 5, 3. brachia in jaculando 10, 3, 6. dolorem in animum judicantium 11, 1, 54. ordinem 4, 2, 83. ſinum togæ 11, 3, 131. verba ad veritatem 1, 6, 32. reduci in altum 10, 7, 28. per forum 12, 8, 3. reductiora 11, 3, 46.

redundare 8, 6, 40. 10, 1, 62. ad aliquid 12, 2, 19. copia 9, 3, 74. 12, 10, 48. redundat cibus uſque in poſterum diem 8, 4, 17. redundant literæ 1, 4, 9. redundans *orator* 12, 10, 12. aliquid 12, 10, 17. redundantia faſtidire 9, 4, 116.

refellere mendacia 6, 4, 5. teſtem ex re ipſa 5, 13, 5. refelli 12, 9, 19. per contumeliam judicum 5, 2, 2.

referre ad aliquem 3, 5, 13 *et* 16. ad verbum, quæ cogitaveris 10, 6, 4. *conf.* 11, 2, 43. aliquid 3, 7, 17. 5, 13, 29. - ad aliquem 10, 1, 99. - aliquid ſimile 1, 6, 4. - capita 3, 11, 26. - conjecturam 3, 6, 41. - ſe 8, 3, 71. - utilitatem alicujus 5, 12, 7. audita ſecum 2, 2, 8. de aliqua re 11, 3, 32. digitos ad os 11, 3, 103. gratiam alicui 12, 7, 9. - dictis 10, 1, 19. - plenius 2, 16, 18. jocoſa urbane 6, 3, 106. manum ad ſe 11, 3, 89. nomen ad intellectum 7, 4, 4. pedem 6, 4, 19. ſe ad libidinem, luxuriam 12, 10, 47. ſententias plures ad unum verbum 9, 3, 62. verbum ultimum primo 9, 3, 43. referri ad aliquid 1, 5, 37. 3, 5, 8 *et* 16. 3, 6, 51. alio 3, 6, 50. de ſingulis propoſitis rebus ad ſingula 9, 3, 83. quid ſtudia referant, computare 1, 12, 17. quo judicium referatur 3, 6, 104. relata alio 8, 5, 16. *add. ibid.* 3. tempora tria ad duo 9, 4, 47.

relatio: *vid. infra.*

refert 5, 13, 25. 6, 3, 27. multum 1, 6, 42. parvi 1, 4, 22. plurimum 5, 11, 44.

refertum eſſe aliqua re 5, 11, 39.

reficere animum 6, 3, 1. audientem 4, 5, 22. dicentem mutatione laboris 11, 3, 44. fauces raſas 11, 3, 13. latus fatigatum 11, 3, 13. memoriam judicis repetitione 4, *pro.* 6. *conf.* 6, 1, 1. 8, *pro.* 11. ſtomachum alicujus ſententia 4, 2, 121. refici 12, 6, 6. aliqua re 4, 2, 50. 10, 5, 15. reficit animos varietas 1, 12, 4. - urbanitas 4, 1, 49. reficiuntur animi 9, 4, 62. refecti 10, 3, 27.

refectio 10, 3, 26.

reformidare amaritudinem ſtudiorum 1, 1, 20. arbitros 10, 7, 16. conatum 8, *pro.* 2. vera diſcrimina velut quendam ſolem 10, 5, 17. forum 10, 1, 55. homines 1, 2, 18. communem loquendi morem 8, 2, 17. non aliter quam qui ferrum medici prius quam curetur, aſpexit 4, 5, 5. verbum aliquod 1, 6, 28. urbem 10, 1, 55.

refragari alicui rei 5, 7, 2. refragatur alicui ingenium 10, 6, 4.
refrenare curſum 8, *pro.* 27.
refrigerare aliquem urbane dicto 5, 7, 26. *v. n.* refrigeratur calor 9, 4, 113. refrigerato inventionis amore *Ep. ad Tryph.* 2.
refrigeſcere aliqua re 10, 7, 14. refrigeſcit oratio 4, 3, 2. refrixit calor cogitationis ſcribendi mora 10, 3, 6.
refringit animum pudor 1, 3, 16.
refugere ab iis quæ lædunt, ad ea quæ profunt 4, 1, 44. aliquid 12, 10, 8. vitia 4, 2, 43. voluptatem modulandi 9, 4, 31. refugit ſanguis metu 11, 3, 78.
refutare aliquid 5, *pro.* 2. quæ contra dicuntur 1, 2, 17. munera temporis 10, 6, 6. teſtem 5, 7, 26. refutari varie 7, 2, 50.
refutatio *pertractatur* 5, 13. in quibus ſit? 6, 3, 72. *conf.* 8, *pro.* 11. maledictorum 4, 3, 15.
regere bellum 3, 7, 8. conſilia 1, 10, 3. 12, 1, 26. eloquentiam 6, 2, 4. manum alicujus manu ſuperimpoſita 1, 1, 27. mare, omnia 3, 7, 8. ſe ad aliquid 12, 10, 69. urbes conſiliis *pro.* 10. *add.* 2, 16, 19. ſi regitur providentia mundus, &c. 3, 5, 6. 5, 10, 89. 12, 2, 21. regaturne providentia mundus 5, 7, 35. *conf.* providentia. regi conſilio 5, 14, 7.
regina rerum, oratio 1, 12, 18.
regula loquendi 1, 7, 1. - emendate 1, 5, 1. ſermonis 1, 6, 44. verborum in conſuetudine 11, 1, 12. veritatis 11, 1, 12.
rector, rectus &c. *vid. ſupra.*
regnum malis moribus nunquam hoc contingit &c. 5, 12, 19.
regnare 7, 4, 24. in judiciis 10, 1, 112. modus maxime regnat 11, 3, 181.
regerere 3, 6, 58. *n.* aliquid in commentarios 2, 11, 7. invidiam in aliquem 11, 1, 22. velut regeſtæ in commentarios ſcholæ 3, 6, 58.
regeſtum 3, 6, 58. *n.*
regreſſio, *figura* 9, 3, 35.
Reguli 12, 2, 30.
rejicere aliquid 6, 3, 5. manum 11, 3, 106. oram ſinus 11, 3, 140. togam a ſiniſtro 11, 3, 144. - in humerum 11, 3, 131.
rejectio 7, 1, 34.
reiteratione crebra firmari 11, 2, 35.
relata, *vid. in* referre.
relatio, *quæ figura?* 9, 3, 97. ad aliquid 8, 4, 21. cauſſarum 6, 3, 77. crebra 10, 3, 31. in ſermone bene a quoque dictorum 2, 7, 4. meritorum 4, 1, 13. recta 9, 2, 66. per relationem imitatio 9, 2, 59.
relegare aliquid ad aliquem *pro.* 10. 3, 7, *init.* 6, *pro.* 13. culpam in aliquem 7, 4, 13.
relegentes 11, 2, 23.
religio 4, *pro.* 6. deûm 2, 4, 34. omnis 12, 2, 21. in pronuntiando 11, 1, 75. quædam commendat vetera 1, 6, 1. quaſi—religio 9, 2, 54. religionis vis 5, 6, 2. religiones reip. 12, 3, *init.*
religioſus judex 4, 1, 9. religioſa neceſſitudo 1, 2, 20.
relinquere aliquem in gremio alicujus 6, 1, 39. - plenum iræ 4, 2, 75. aliquid 5, 13, 34. 9, 2, 4. - alicui æſtimandum 9, 2, 25. - dubium 5, 6, 5. - liberum 1, 4, 21. - cogitationi alicujus 6, 1, 44. - intelligendum 9, 3, 61. - manſuris mox literis 12, 10, 49. - neglectum 1, 1, 29. *add.* 1, 9, 6. 1, 10, 11. 2, 1, 2. - poſteritati 12, 10, 49. - ſcriptum 6, 1, 7. - ſibi adverſus aliquem 6, *pro.* 15. auctoritates magiſtrorum 2, 13, 7. bona alicui 7, 9, 6. judicium alicui ſuum 9, 4, 2. libertatem eloquendi ſibi 11, 2, 48. locum nominis alicui 12, 7, 4. omnes procul a ſe 10, 1, 51. orationem ſcriptam 4, 2, 25. partem hereditatis 6, *pro.* 1. - patrimonii quartam cui 7, 4, 39. pecuniam 5, 11, 33. ſcripta poſteris *pro.* 1. vacuas tabellas 10, 3, 32. relinqui 9, 4, 70. hoc unum relinquetur 5, 6, 5.
reliquias habere in uſu quotidiano *dicitur vocabulum* 8, 5, 1.
reluctari diu *pro.* 1. reluctantes aquæ 9, 4, 7.
remandere eundem cibum 11, 2, 41.
remanere 7, 6, 11. apud aliquem 12, 2, 8. in conſuetudine 9, 3, 14. remanent veſtigia 11, 1, 59.
remedium adverſus aliquid 5, 2, 5. invenire in aliqua re 12, 8, 8. infirmæ memoriæ 11, 2, 49. me-

tus facile 1, 2, 5. remedia aſpera 2, 4, 12. melius adhibebit, cui nota quæ nocent fuerint 12, 1, 34. remediis quibuſdam præmuniendum eſt aliquid 8, 3, 37.
remigare pennis 8, 6, 18.
remittere 7, 1, 20. aliquid 7, 1, 21 *et* 22. - ex cura verborum 10, 7, 22. - fortunæ 6, *pro.* 15. animos 9, 4, 11. cogitationem 10, 3, 24. contentionem 7, 8, 2. crimen alicui 8, 5, 16. curam ſucceſſu 1, 2, 24. digitos 11, 3, 99. dolorem 11, 1, 54. intentionem judicis 4, 1, 38. neceſſitatem certam ciborum atque exercitationum 10, 5, 15. pœnam 7, 1, 60. remitti ad eoſdem, a quibus appellatum erit 11, 1, 76. *conf.* 12, 10, 21. remiſſus *orator* 12, 10, 19. remiſſum genus cauſſarum 10, 2, 23. omni intentione remiſſa loqui 11, 1, 53. remiſſi quidam, niſi inſtiteris 1, 3, 6. affectus 10, 1, 73. digiti 11, 3, 99 *et* 101. humeri 11, 3, 84 *et* 159. modi 11, 3, 17. motu oculi 11, 3, 75. remiſſæ egreſſiones 11, 3, 164. remiſſa ſupercilia 11, 3, 79. remiſſior vox 11, 3, 42. remiſſius genus 12, 10, 66.
remiſſe dicere aliquid 10, 2, 23. 12, 10, 71. remiſſius 9, 2, 91.
remiſſio aliqua omnibus danda 1, 3, 8. laborum non inutilis 3, 8, 29. remiſſiones negatæ, nimiæ 1, 3, 11. modus fit remiſſionibus 1, 3, 11.
removere aliquid 3, 6, 67. 6, 5, 10. - a ſe 11, 3, 70. - præceptis 5, 1, 2. - modice 11, 3, 159. a ſe 9, 2, 4. moram 8, *pro.* 3. togam 11, 3, 124. removeri 3, 6, 66. remotus ab aliqua re 10, 1, 57. a ſenſu hominis 2, 17, 3. remota ab uſu communi fictio 9, 1, 25. remotum magis 8, *pro.* 31. *ſubaud. vocabulum.* ab uſu 8, 2, 12. *conf.* 11, 1, 49. a cura decoris 11, 1, 89. a veritate 12, 10, 40. remota finitione 7, 3, 32. hac re 12, 11, 30. ratione honeſta 12, 1, 39. remota magis ab uſu dicendi 11, 2, 41. verba ab uſu 8, 2, 12. remotis perſonis, temporibus, locis *&c.* 3, 5, 5. vitiis 1, 5, 33. remotiores figuræ 10, 1, 31.
remotio: argumenta ex remotione 5, 10, 66.
renidet oratio 12, 10, 28.
renovare animum a ſatietate vel fatigatione 6, 3, 1. pudorem domus 11, 1, 83. renovat aures variatio 11, 3, 44. renovari 12, 6, 6. aliqua re 10, 5, 14. renovati ac recentes 1, 3, 9.
renuendi motus 11, 3, 71. ratio 11, 3, 79. renuentes 11, 3, 67.
renuntiare 7, 4, 36. civilibus officiis 10, 7, 1. ſibi 12, 11, 10.
reor: ratus 11, 3, 31.
repandiroſtrum 1, 5, 67.
reparare intermiſſam induſtriam nova laude 10, 1, 75. ingenium 10, 1, 27.
repellere aliquem fortiter 11, 1, 62. aliquid 4, 1, 27. - manu 11, 3, 70. crimen 4, 2, 26. repelli 3, 6, 102. 3, 10, *extr.*
repercutere 6, 3, 46 *et* 78. aliquid 6, 3, 23.
repere in purpuris 1, 2, 6.
reptatio per manus et genua 1, 12, 10.
reperire aliquid ſatis perite 6, 2, 3. locum 6, 4, 10. reperiri apud aliquem 5, 14, 32.
non reperio, quid amplius debeam optare 4, 1, 51. *conf.* 5, 11, 31. finis operis non reperietur *pro.* 25. repertum eſt, agere cauſſas 4, 3, 2. reperti philoſophi, qui negarent 5, 6, 3. reperta verba 8, 3, 36.
repertor legis 2, 16, 9.
repetere 5, 13, 54. 6, 3, 46. aliquid 4, 2, 22. - a vetuſtate 1, 6, 39. - ex memoria, materia 10, 6, 7. - ultimis tenebris 8, 3, 25. - de aliqua re 1, 7, 13. - jure 5, 10, 113. auctoritatem a verſibus 5, 11, 39. bona apud centumviros 7, 4, 11. cauſſas ab ultimo 5, 10, 83. - altius 11, 1, 62. geſtum ultra lævum humerum 11, 3, 118. interrogationem longius 5, 7, 17. 5, 11, 23. memoria 1, 6, 10. memoriam 11, 2, 20. ordinem 4, 2, 128. percontationem altius 5, 7, 27. prædas 8, 3, 69. proxima ſcriptorum 10, 3, 6. rationem rei altius 6, 2, 2. res 12, 2, 9. tempus 12, 8, 7. vota 4, *pro.* 4. repetitus ordo 11, 2, 28 *et* 38. repetitum ſpatium 10, 3, 6. vulnus 6, *pro.* 2. repetiti ex intima quæſtionum naturalium ſubtilitate loci 1, 4, 4. repetitæ res tanto ex intervallo 11,

2, 5. repetita a vetuſtate verba 1, 6, 39. *add. ibid.* 40. *it.* 11, 1, 49. libros diligentius repetitos perpendere *Ep. ad Tryph.* 2.
repetitio alterna 9, 3, 32. frequentior vocatur πλοκὴ 9, 3, 41. nominis alicujus 9, 1, 24. probationis, *quid?* 8, 3, 88. rerum 6, 1, 1. *earundem ſyllabarum* 9, 4, 41. *n.* effugere repetitionem 10, 1, 7.
replere aliquid 10, 4, 1.
replicantur velut quodam faſtidio labra 11, 3, 81.
reponere aliquem velut in gradum 5, 7, 11. aliquid ſcriptis 11, 2, 9. capillum 8, *pro.* 22. cervicem 4, 2, 39. digitum oblique 11, 3, 99. res ſuis locis 11, 2, 23. ſcripta in aliquod tempus 10, 4, 2. ſpem in aliquo 6, *pro.* 2. togam 6, 3, 54. 11, 3, 149. verbum 11, 2, 49. reponi in memoriam 11, 2, 19. repoſitus theſaurus 2, 7, 4. repoſita facultas 8, *pro.* 29. repoſiti cibi 2, 4, 29.
reportare aliquem 6, 1, 39.
repoſcere aliquem 5, 10, 111. quæ depoſueris 9, 2, 63. ſuum *pro.* 17. repoſci rationem 6, 3, 10.
repræſentare affectus 11, 3, 156. imaginem 6, 1, 31. - animo 6, 2, 29. repræſentat aliquid vis memoriæ 11, 2, 1. repræſentata judicia 10, 7, 2.
repræſentatio 8, 3, 61.
reprehendere 1, 6, 10. aliquem calumnia 12, 10, 43. leges 2, 4, 39. mores alicujus 12, 1, 14. nationes ſonis quibuſdam 1, 5, 33. reprehendi ab aliquo 1, 6, 35. 9, 4, 53. reprehendendus ſententia alicujus 9, 2, 17. reprehendenda 11, 1, 14.
reprehenſio 9, 2, 18. alicujus 9, 2, 68. facilis 6, 3, 91: *ubi tamen nunc legitur* reſponſio. negligentiæ 5, 13, 10. ſine reprehenſione 1, 11, 18.
reprobantibus diis 6, *pro.* 3.
reptatio: *vid. ſub* repere.
repudiare 6, 3, 49. aliquem 9, 1, 23. formam literæ 12, 10, 29. maritum 7, 8, 2. uxorem 4, 2, 98. repudiat mos legem 3, 6, 84. repudiata *uxor* 4, 2, 99. verba 1, 5, 71. *add.* 3, 6, 32.
repudii injuſti actio 7, 4, 38.
repugnare 4, 1, 17. 7, 2, 57. 8, *pro.* 5. 12, 11, 12. alicui 1, 6, 20. 5, 11, 2. 12, 10, 45. - rei 3, 6, 13. 5, 7, 18. hiſtoriæ vanæ 1, 8, 20. incommodis 10, 3, 28. neceſſitatibus 1, 3, 9. ſibi 1, 6, 12. repugnat alicui ſermo 1, 12, 9. repugnantia 5, 8, 5. 6, 3, 66. ſibi dicere 4, 2, 60.
requieſcere 6, 1, 28. in aliqua re 10, 1, 27. ſtilus requieſcit lectione 1, 12, 4.
requirere 12, 9, 17. aliquid 2, 20, 10. 12, 10, 40. - apud ſcriptorem 1, 7, 19. nomina ex hiſtoriarum notitia 1, 6, 31. requirentes 11, 2, 5. *corpora mortuorum* ad ſepulturam propinqui 11, 2, 13. requiſita quædam ſe occultant 11, 2, 7: *ubi de memoria agitur.* ad requiſita reſpondere 8, *pro.* 30. *v. n.*
res *pro actione* 9, 2, 63. *n. vid.* familiaris. reſpublica. recidit. reddunt. hæc non habet menſuram et quaſi pondus 11, 1, 91. poſcit 1, 10, 38. *conf.* poſcit. præſens 6, 1, 31. 6, 2, 31. 9, 4, 117. *conf.* in *et* præſens. uxoria 7, 4, 11. in re eſſe 7, 3, 5. quæſtio in re 7, 1, 13. res animales 8, 6, 9. aſperæ 6, 2, 24. aſperiores 8, *pro.* 2. - atroces 6, 1, 53. divinæ 10, 1, 35. atque humanæ 12, 2, 9 *et* 20. humanæ 12, 11, 28. Græcæ, noſtræ 10, 1, 95. minores 5, 14, 33. miſerabiles 6, 1, 53. rebus agentibus 9, 3, 13. *v. n.*
reſcindere latentia vitia 9, 2, 93. reſciſſa teſtamenta 5, 2, 1.
reſcribere veteribus orationibus 10, 5, 20.
reſervare aliquid ad firmius ætatis robur 1, 8, 6. - ex aliqua re 6, 1, 51. - majori operi 1, 7, 32. perorationi 7, 10, 12. ſe poſterorum judiciis 11, 1, 10. tabulas, teſtimonia 7, 10, 13.
reſidet impetus 6, *pro.* 14.
reſilire 11, 3, 127. ab aliqua re 12, 10, 56.
reſiſtere 10, 3, 10 *et* 19. argumentis 4, 2, 14. impudentiæ fortiter 6, 4, 10. in aliqua re 9, 3, 55. ſubito 11, 3, 121. reſiſtit curſus ad ſingula veſtigia 10, 7, 14. reſiſtens oratio 11, 2, 46.
reſolvere ambiguitatem 12, 2, 13. amphiboliam 7, 9, 14. dicta 5, 13, 12. judicem urbanitate 4, 2, 19. 8, *pro.* 12. manum fuſius paullo in diverſum 11, 3, 97. pe-

riodos majoribus intervallis, laxioribus nodis 9, 4, 127. resolvitur vulnus, vulnera 6, 1, 30 *et* 49.
resonare oris inanitate 1, 11, 6. resonat in ore peregrinitas, rusticitas 11, 3, 30.
resorbere spiritum 11, 3, 55.
respicere 3, 11, 26. 12, 9, 17. ab elocutione ad curam rerum 10, 1, 120. ad aliquid 9, 3, 62. 9, 4, 35. 11, 1, 55. 11, 3, 127. - libellos 10, 7, 31. *conf.* 11, 2, 45. - Græcas literas 1, 12, 6. aliquid 3, 8, 39. 7, 10, 14. curam suæ voluptatis 6, *pro.* 1. magistrum 5, 10, 101. non respicere, quid dixeris 5, 13, 31. respicientes 10, 6, 6.
respergit sanguis vestem 5, 9, 9.
respirare 8, 5, 14. 9, 2, 26. respirant animi 9, 4, 62. aures ab asperitate 1, 8, 11.
respiratio 7, 9, 11. 9, 4, 67. secunda 11, 3, 49. sub aqua diu pressi similis 11, 3, 53.
respondere 4, 2, 29. 5, 13, 39. 9, 3, 32. 10, 1, 68. ad aliquid 6, 3, 93. - probandum aliquid 5, 10, 122. - proposita 5, 13, 35. - requisita 8, *pro.* 30. alicui 10, 7, 3. - rei 2, 15, 23. 2, 17, 37. 5, 13, 37. 6, 3, 2. belle 6, 3, 48. commodius 6, 3, 53. contra aliquem 5, 7, 31. - aliquid 5, 7, 24. 9, 2, 93. incaute 5, 11, 27. inter se 9, 3, 78. interrogationi 5, 7, 28. invidiæ 11, 1, 18. male 5, 13, 42. nobilitati 3, 7, 10. parum ponderi rerum 10, 2, 23. propositis 2, 4, 28. 2, 17, 32. protinus 12, 9, 16. pudice 5, 11, 29. sibi ipsum 6, 4, 18. voci 11, 1, 34. respondent futura præteritis 3, 8, 66. media vel primis vel ultimis, primis ultima 9, 3, 34. *conf. ibid.* 78. verba 10, 3, 9. respondens 4, 1, 36. *v. n.* 5, 13, 29. invicem collatio 8, 3, 77.
responsum partis alterius 7, 1, 6. responsa 12, 2, 21. *de divinis.*
responsio sibi ipsi, *figura* 9, 3, 90.
respublica administranda est, si regitur providentia mundus 12, 2, 21. *v. n.* læsa 7, 4, 37. reip. læsæ actio 7, 3, 2. 7, 4, 37. e rep. esse 12, 1, 42. rerump. tres formæ 5, 10, 63.
respuere aliquid 6, 4, 19. remedia 6, 4, 19. respuunt aures aliquid 11, 1, 61. vascula oris anguſti superfusam humoris copiam 1, 2, 28.
restat 6, 1, 10.
restis: pro restibus uti murænis 6, 3, 80.
restituere aliquem 5, 10, 111. 7, 1, 42. *seqq.*
restitutio 5, 10, 118. 7, 1, 42 *et* 60.
restitutor 7, 1, 43. *seqq.*
restringere manum 11, 3, 131.
resultare contextu brevium 9, 4, 66. verborum licentia 12, 10, 73. resultans, *in compositione* 9, 4, 83. objectu lapillorum aqua 12, 2, 11. vocis mutationibus pronuntiatio 11, 3, 183.
resumere aliquid ex integro 10, 1, 20. librum in manus 10, 4, 3.
resupina voluptas 5, 12, 20. resupinum sensim esse 11, 3, 167. resupini 10, 3, 15.
resupinare nares plana manu 11, 3, 80.
resurgit fortior fama 12, 9, 4.
retendi alterna quiete 1, 3, 8.
retiarius 6, 3, 61.
reticentia, *figura* 9, 2, 54 *et* 57.
retinere abolita atque abrogata 1, 6, 20. *v. n.* aliquem 8, 3, 69. aliquid 10, 1, 65. animum 12, 9, 18. partes 7, 10, 13. uxorem 9, 2, 80. retineri ab aliquo 7, 2, 26.
retinacula tendens auriga 8, 3, 78.
retractare aliquid 11, 2, 35. suspectam facilitatem 10, 3, 7. rursus materiam 2, 4, 13.
retro 5, 10, 74. 8, 6, 23. 11, 3, 15. adjungere 9, 4, 90. legere 5, 10, 84. tendere nervos 10, 3, 6.
retrorsum 9, 4, 24. ab ultima specie retrorsum quærere usque ad primam generalem quæstionem 7, 1, 23. *conf. ibid.* 25.
retrorsus quæri 10, 6, 7. idem valere 5, 9, 6.
retroagere 5, 10, 77. capillos 11, 3, 160. expositionem 2, 4, 15. ordinem 12, 2, 10. rursus pueros 1, 1, 25. retroactus *pes* 9, 4, 81.
retundere aliquid 6, 4, 11. mucronem 10, 5, 16.
revera 5, 7, 13.
reverentia judicum 11, 1, 29. personæ 9, 2, 76. *conf.* 11, 1, 62 *et* 66.
revertor *et* reverto 9, 3, 7. reverti ad easdem particulas 3, 6, 64. - assuetas sibi sedes 11, 2, 6. in mentem 11, 2, 17. res eo rever-

tetur 3, 6, 16. *seqq.* dilata non revertuntur 10, 7, 14.
reverſio 8, 6, 65.
revocare aliquem 6, 1, 42. 11, 1, 12. - ab errore 2, 6, 2. - in patriam 6, 1, 24. aliquid ad ſeveriora judicia 10, 1, 125. animos a metu 2, 16, 8. *diſcipulos* ad gremium 2, 5, 5. ſpiritum inter junĉturas ſermonis 11, 3, 53. revocari publice 5, 11, 9.
revolvere aliquem in eadem 12, 10, 34. ſæpius lecta, ſcripta 11, 2, 41. revoluta penſa 6, 2, 32.
reus 6, 3, 60. de aliqua re 4, 2, 30. - vi 11, 1, 51. injuriarum 4, 2, 100. ob aliquid 12, 1, 40. manifeſti peculatus 12, 1, 43. proditionis 5, 10, 107. qui patri proditionis reo non adfuerit, *&c. controverſia* 5, 10, 107. 7, 1, 42.
rheda, *vocabulum* Gallicum 1, 5, 57 *et* 69.
rhetor *pro.* 21. ſe magiſtrum eloquentiæ pollicetur 2, 5, 5. officium rhetoris *pro.* 21. prima apud rhetorem elementa *ibid.*
rhetorica ars *pro.* 7, 2, 4. *prin.*
rhetorice, *quid?* 2, 14, *ab initio. conf.* 5, 10, 54. 7, 3, 6 *et* 12. 8, *pro.* 6. rhetorices 12, 10, 1. *etymon* 2, 1, 5. jus ipſum *pro.* 23. rhetoricen 8, *pro.* 6. in rhetorice 2, 17, 22.
P, ῥωτικοὶ, *&c. vid.* P *literam.*
Rhodium genus *eloquentiæ* 12, 10, 18.
Rhodii 5, 10, 78. 11, 3, 7.
ῥυθμὸς, *quid? et quotuplex?* 1, 10, 22. *v. n.* 9, 4, 45. *seqq. v. n.* ῥυθμοὶ numeri 9, 4, 45.
rhythmi 9, 4, 45. *seq. add. ibid.* 109.
rictum diſtendere 1, 11, 9.
ridere aliquem invicem 10, 7, 21. aliquid 2, 11, 1. 6, 3, 7. - in aliquo 6, 3, 28. intempeſtive 6, 1, 38.
ridiculus mus 8, 3, 20. geſtus, vultus 6, 3, 26. ridicula vituperatio 6, 3, 37. ridiculum, *quid?* 6, 3, 22. *seqq.* eſt 9, 3, 100. nimium ridiculi 11, 1, 30. ridicula *dicta* 6, 3, 110. *seqq.*
riſus 6, 3, 7 *et* 105. *unde?* 6, 3, 7. *v. n. et* 37. *seq.* aptus 8, 6, 74. parum conveniens perſonæ 11, 3, 180. riſus gratia 6, 3, 65. riſu excipere verba alicujus 1, 2, 7.
rigens opus 2, 13, 9. præduro ac rigente capite barbaria quædam mentis oſtenditur 11, 3, 69.
rigida, *in arte ſtatuaria* 12, 10, 7. cervix 11, 3, 82. vox 11, 3, 32. rigidum ſtare 11, 3, 160.
rigor 6, 1, 37. accentuum 12, 10, 33. immobilis 9, 3, 101.
rimari cuncta 3, 4, 6. *conf.* 12, 8, 14. diligentiſſime 5, 13, 23.
ritu ferarum 8, 3, 81.
rixa, rixoſus 2, 12, 2. *n.*
rixari aliquid 6, 4, 9. cum ore concurrente 11, 3, 121. conſonantes in commiſſura verborum rixantur 9, 4, 37. rixantis modo 11, 3, 172.
rixatores 11, 1, 29.
robur 1, 6, 22. *seqq.* ac lacerti 5, 12, 18. ætatis firmius 1, 8, 6. contra dolores ac metus 6, *pro.* 11. dignum viris 10, 1, 43. diſcendi 8, *pro.* 3. oratorium 10, 5, 4. virile 1, 10, 31. robora grandia et antiqua in lucis 10, 1, 88.
roborare aliquid exercitatione 8, *pro.* 28. cauſſam 8, *pro.* 11.
robuſtus 1, 1, 9. 5, 10, 82. robuſta eloquentia 10, 1, 2. robuſtum dicendi genus 12, 10, 58. robuſti juvenes 2, 5, 2. robuſta in certaminibus corpora 11, 3, 26. jam robuſtis et ſeveriore genere ſatis firmatis legendus Seneca 10, 1, 131. robuſtior ætas 1, 12, *prin.* robuſtius putare 2, 12, *prin.* robuſtiores 1, 8, 12. *de diſcipulis. conf.* 1, 12, 9. 2, 2, 14.
rogare 6, 2, 15. teſtem 5, 7, 25. 6, 3, 98. teſtes 6, 3, 46. ut 6, 3, 97. rogari ſacramento 12, 2, 26. ſententiam primus 6, 3, 97. rogantur ſententiæ de aliqua re 3, 8, 18. rogatus in reum teſtis 6, 2, 12.
rogatio 2, 4, 35.
Romam accipi Urbis appellationem, receptum eſt 6, 3, 103.
Romanus quidam ſapiens 12, 2, 7. prælio victor 8, 6, 20. *i.* Romani. Romana in bellis gloria 1, 10, 14. plane oratio 8, 1, *extr.* Romani: *vid.* Græci. pugnaciſſima.
Romulus 3, 7, 5. lupa Romuli 2, 4, 19.
Roſcius Amerinus S. 7, 2, 2 *et* 23. *conf.* Cicero pro S. Roſcio *in* Ind. II.
——— Q. *comœdus vid.* Ind. II.
roſtra: pro roſtris laudare aliquam 12, 6, 1.
rotare caput 11, 3, 71.

rotunda diſtributio 3, 4, 16. rotunda illa 8, 5, 27.
rubet luna vento 5, 9, 16.
rubor 5, 9, 16.
rubigine ſqualere 10, 1, 30.
rubricæ 12, 3, 11. *v. n.*
ructuoſi ſpiritus 4, 2, 123.
rudis in plerſque Æſchylus 10, 1, 66. animus 1, 1, 36. modulatio 1, 10, 16. ſtilus 1, 1, 28. vox 11, 3, 32. rude ſeculum 12, 11, 23. rudes 2, 3, 3. 10, 2, 5. anni 1, 1, 5 *et* 20. rudia illa, *in arte pingendi* 12, 10, 3. ingenia tractare 1, 2, 27. ſaxa 9, 4, 27.
rudimenta dicendi 2, 1, 8. rhetoricæs 2, 5, *prin.*
ruere 1, 6, 26. 5, 12, 3. in pugnam 2, 12, 2. ruentia tecta 8, 3, 68.
rufos ex habitu corporis fecerunt 1, 4, 25.
rumores 5, 3.
rumpitur vox 11, 3, 42. rupta via 9, 4, 63.
rurſus, *in connectendo, &c.* 1, 10, 41. 2, 14, 5. 4, 5, 2 *et* 12. *&c.* nec rurſus 1, 10, 2. 2, 4, 3. 12, 5, 4. retractare 2, 4, 13.
rus: rura 12, 11, 18.
ruſtica muſa 10, 1, 55. ruſticæ manus 1, 11, 16.
ruſtici 6, 2, 17. 6, 3, 13.
ruſticitas 6, 1, 37. *quid?* 6, 3, 17. *oris* 11, 3, 30. ſoni, verborum 11, 3, 10.
Ruſcio 8, 3, 22.
Rutilius damnatus 5, 2, 4. 11, 1, 12.
ῥυθμὸς, *&c. vid. ſupra.*

S.

S, abſona litera 12, 10, 32. ſucceſſit literæ T 1, 4, 14. *quando ab antiquis* geminatum ſit? 1, 7, 20. ultima cum X proxima rixatur 9, 4, 37. deliciæ circa S literam 1, 11, 6. *v. n.*
ſaccaria navis 8, 2, 13. *v. n.*
ſacer: ſacra memoria 11, 1, 59. pecunia 4, 2, 8. ſacrum nomen 12, 1, 24. ſacra certamina 2, 8, 7.
ſacrum, *ſubſtant.* velut ſacri hujus interiora 1, 4, 6. ſacra literarum 10, 1, 92. nuptialia 1, 7, 28. tradentium artes 5, 14, 27.
ſacerdos 6, 3, 55. ille adulter 5, 10, 104. ſacerdotes 1, 11, 18.
ſacrilegus, *quis?* 3, 6, 37. 4, 2, 68. 5, 10, 36.
ſacrilegium 4, 2, 8. 4, 4, 3. 5, 10, 39. *quid?* 7, 3, 10 *et* 21. *ſeq.*
ſæpius ac magis 6, 1, 9.
ſæva 6, *pro.* 6, *de matre et uxore.*
ſævientes pædagogi 1, 1, 8.
ſaguciter intueri 2, 8, 4.
ſagina dicendi 10, 5, 17.
ſaginari præda 12, 6, 6.
ſal aſperſus in cibis 6, 3, 19. ſales *dicuntur* affectus 10, 1, 107. ſalibus permixtis 6, 3, 15. vincere aliquem 10, 1, 107.
ſalſum, *quid?* 6, 3, 18. *ſeq.* ſalſa 6, 3, 26.
ſalſe dicere 6, 3, 101. - in aliquem 6, 3, 13. ſalſius dici 6, 3, 26.
Salamin 5, 11, 40. Salaminis propugnatores 11, 3, 168. in Salamine interfecti 9, 2, 62. *add.* 12, 10, 24.
ſalarius 7, 1, 9.
ſalebroſa oratio 11, 2, 46.
ſalientes huc illuc 10, 7, 6.
ſaltator 6, 3, 65.
ſaltatio facerdotum nomine ac religione durans 1, 11, 18. ſine voce intelligitur 11, 3, 66. Lacedæmoniorum, ad bella utilis 1, 11, 18. Titius, ſaltationis quoddam genus 11, 3, 128.
ſaltitare 9, 4, 142.
Saliorum carmina 1, 6, 40. verſus 1, 10, 20.
Salluſtiana brevitas 4, 2, 45. 10, 1, 32.
ſaltem 1, 1, 24 *et* 31. 1, 10, 35. 5, 1, 3. 6, 2, 19. *v. n.* 6, 4, 15. *v. n.* 6, 5, 1. *pro, fere* 1, 4, 7. neque ſaltem 12, 11, 11. *v. n.*
ſalus jam ſola ſupereſt 3, 6, 83.
ſalubria 2, 17, 9. 3, 2, 3. ſalubrior ſtudiis quam dulcior liber 3, 1, 5.
ſalutaris portus eloquentiæ 12, 7, 4. vox 10, 7, 2. ſalutare eſt 12, 10, 79.
ſalutare mulierem liberius 8, 4, 2. vanus ſalutandi labor 12, 11, 18.
ſalvus eſt curſus 9, 4, 70. ſalva reſp. 11, 1, 80. ſalvo me 6, *pro.* 6. ſenſu 1, 9, 2. ſalva dignitate ac verecundia 6, 3, 34. gratia detrahere aliquid 11, 1, 71. innocentia 7, 2, 37. nave in portum pervenire 2, 17, 24. cauſiæ ratione 4, 2, 75. tractatione *&c.* 12, 10, 46. his ſalvis 8, 3, 43. ſalvis qui interfuerunt 11, 2, 39. *i. ſuperſtitibus. add.* 12, 1, 40 *et* 42.

Sămia mulier 3, 7, 21.
ſancire præcepta 2, 13, 6.
ſanctus ornatus 8, 3, 6. ſanctum genus orationis 4, 2, 125. *conf.* 10, 1, 115. ſanctior oratio 8, 3, 24. ſanctius ærarium 10, 3, 3. ſanctiſſimus cenſor 4, *pro.* 3. præceptor 1, 2, 5. ſanctiſſimum opus 12, 11, *prin.*
ſancte dicere 8, 3, 44. ſanctiſſime conſervata opinio 1, 2, 4.
ſanctitas 1, 8, 9. docentis 2, 2, 3. fori 11, 3, 58.
ſane 5, 10, 104. *pro quidem*; *pro.* 7. et ſane 1, 6, 43. ſane merito 2, 4, 15. ſane non utique 5, 10, 3. concedamus ſane 12, 1, 23.
ſanguis, *de declamationibus orationibuſque* 10, 1, 60 *et* 115. 10, 2, 12. frontis mentis habitu movetur 11, 3, 78. integer 8, *pro.* 19. liberi ſanguinis eſſe 12, 9, 10. *conf.* mittere.
ſanum in malaco 8, 2, 13. ſana 10, 1, 44.
ſanare aliquem 7, 2, 17. 12, 8, 10. vulnera 5, 13, 3.
ſanitas *in oratione* 12, 10, 15.
ſapere 7, *pro.* 4. *de odoratûs ſenſu* 6, 3, 107. *n.* oratio ſapit aliud 11, 3, 182.
ſapiens aliud alio loco valet 1, 4, 27. Cato alter appellatus eſt, alter creditur fuiſſe 12, 7, 4. quidam Romanus 12, 2, 7. vere *vir* 11, 1, 35. ſapientum 12, 10, 52. præcepta 5, 11, 39. ſapientium leges 12, 7, 9.
ſapientiæ fontes 12, 2, 6. *vid.* præcepta. profeſſores *pro.* 15. ſtudia 12, 2, 8. ſtudioſi *pro.* 14.
ſapor, quo nova induas, durat 1, 1, 5. Athenarum proprius 6, 3, 107. *conf.* Atticus. peregrinus.
Sardum 1, 5, 8. Sardi 11, 1, 89.
σαρκασμὸς, *quid?* 8, 6, 57.
Sarmentus 6, 3, 58. *v. n.*
ſarracum 8, 3, 21.
Saſſia 11, 1, 61.
ſat eſt 5, 10, 121. 7, 3, 32. 8, 3, 58.
ſata 8, 5, 26.
ſatagere 6, 3, 54. 11, 3, 126.
ſatellites contrahere 7, 2, 54.
ſatiare aurem copia 9, 3, 5. ſatiari optimis 10, 1, 58.
ſatietatem creare 9, 4, 143.
ſatira *ſ.* ſatyra 9, 3, 9. 10, 1, 93. alterum genus ſatiræ 10, 1, 95.
ſatis 8, 3, 25. *v. n.* eſt 2, 2, 4. 2, 4, 3 *et* 17 *et* 32. 12, 11, 1 *et* 9. *&c.* facere de aliqua re plene 4, 5, 18. habere 9, 4, 15. - attingere 3, 6, 28. - dicere 6, 5, 11. *conf.* 11, 1, 4. 12, *pro.* 4. putare 2, 4, 9. tribuere alicui 12, 1, 22. videri 2, 4, 3. abunde ſatis ad diſcendum ſpatia 12, 11, 19. eſt in hac re aliquid ſatis 8, *pro.* 31. quantum ſatis ſit 11, 1, 91. ſunt quibus nihil ſit ſatis 10, 3, 11. ſat *vid. ſupra.* ſatius eſt 7, 2, 34. 12, 1, 2.
ſatisfacere 6, 2, 14. 11, 1, 64. 11, 3, 63. adverſario 6, 1, 50. alicui 12, 1, 34. - rei 6, 2, 25. ſatisfactum omnibus volo 3, 6, 64.
ſatisfactio 11, 1, 52. culpæ 11, 1, 76. turpis 6, 3, 34.
ſatum eſt 5, 9, 5. fuiſſe 5, 9, 7.
Saturninus 5, 11, 6. 6, 1, 49. 7, 1, 9.
ſaucius pectus 9, 3, 17.
ſaxa rudia 9, 4, 27.
ſaxea verruca 8, 3, 48.
ſaxoſa 5, 10, 21.
ſcabellum ex ſcamno 1, 4, 12.
Scævola 7, 6, 9. *memoriоſus* 11, 2, 38.
ſcala, *plural.* vitioſum 1, 5, 16.
Scamander 11, 1, 74.
ſcamnum 1, 4, 12.
ſcandere in adverſum 11, 3, 54. ſcandenti circa ima labor eſt 12, 10, 78.
ſcarus 5, 10, 21. *v. n.*
Scaurus 5, 13, 40. M. Scauri defenſio 5, 12, 10. 5, 13, 55. Scauri 1, 4, 25.
ſcelus abominandum 8, 6, 40. ſcelera non habent conſilium 7, 2, 44.
ſceleratus pro infelice 6, *pro.* 3. *n.*
ſceleratiſſima res 3, 8, 45.
ſcenæ 6, 1, 49.
ſcenicus geſtus et motus 1, 11, 3. ſcenica modulatio 11, 3, 57. ſcenicum eſt 11, 3, 123. ſcenici 11, 3, 158. *conf.* actores.
ſcenice fieri 6, 1, 38.
ſceptici 10, 1, 124.
ſceptrum apud Homerum 9, 3, 57.
ſchedas excutere 1, 8, 19.
σχῆμα 2, 11, 1. σχήματα 9, 1, *prin.* διανοίας 6, 3, 70.
ſchema 8, 3, 50. 9, 1, 25. 9, 2, 22 *et* 24. *quid proprie?* 9, 1, 11. *ſeqq. quid tempore Quinctiliani?* 9, 2, 65. in ſententia, in verbis

9, 1, 16. multiplex 9, 2, 6. per imprudentiam factum, solœcismus 1, 5, 53. per subjectionem 9, 2, 15. schemata 1, 5, 52. *seqq.* 1, 8, 14. 9, 2, 27. διανοίας, λέξεως 1, 8, 16. λέξεως duorum generum 9, 3, 2. *conf.* figura.
schematismi 1, 8, 14.
scheren: hujus vocis Teutonicæ peculiaris quædam significatio 8, 3, 44. *n.*
schola 2, 2, 15. 3, 6, 58. minor 2, 1, 3. Theodori 3, 11, 26. scholæ 1, 2, 3 *et* 4. severe institutæ 2, 2, 10. peregrinæ 11, 3, 103. philosophorum *pro.* 17. pomeridianæ 3, 1, 14. regestæ in commentarios, quas adolescens deduxerat *Cicero*, scholæ *dicuntur ejusdem libri rhetorici* 3, 6, 58. rhetorum 10, 5, 14. scholarum tempora 1, 8, 12.
scholasticus 7, 1, 58. *n.* scholastica materia 11, 1, 82. scholastici dum fumus 12, 11, 16. in scholasticis 4, 2, 30. 7, 1, 14.
scilicet 5, 13, 36. 7, 1, 40. 7, 2, 57. 8, *pro.* 25. 8, 2, 18. 10, 2, 17. 11, 2, 25.
scindere: scidit se studium *pro.* 13. scinditur vox 11, 3, 20. scinduntur labra 11, 3, 81. *v. n.*
Scipio 5, 10, 48. 5, 11, 10. serpente traditur genitus 2, 4, 19. allatratus a Catone 8, 6, 9. eversor Carthaginis et Numantiæ 8, 6, 30. *conf. ibid.* 43. Africani virtus 8, 4, 20. *vid.* Africanus. Nasica. P. 8, 4, 13. Serapio 6, 3, 57. Scipiones 1, 4, 25. *conf.* Ind. II.
scire aliquid optime 12, 11, 6. scierim, scierit 12, 11, 8. sciviſſe 1, 6, 17. sciens omiſit 3, 1, 20. agere &c. 12, 3, 5. *add.* 12, 7, 7. scitus pugnandi 9, 3, 10. *i. qui scit eam artem: v. n.* scitæ interrogationes 5, 7, 28.
scientia armorum 8, 6, 26. bene dicendi 7, 3, 6. - inveniendi, enuntiandi, &c. 7, 3, 12. divinarum rerum humanarumque 12, 2, 9. juris civilis &c. 12, 3, *init.* 12, 11, 9. justitiæ 2, 15, 29. recte loquendi 1, 4, 2. petendi consulatus 11, 1, 69. recte scribendi 1, 7, 1.
scisitari 9, 2, 7.
scopa, *plural.* vitiosum 1, 5, 16.
Scopa, *pugil*, 11, 2, 14. *seq.*
scribere, *pro, exarare literis* 1, 7, 20 *et* 30. 10, 3, 31. ad præsentes usus 10, 4, 3. aliquid alicui *pro.* 26. *i. in ejus usum.* bene 12, 10, 51. carmina alicui 11, 2, 11. celerius 10, 3, 15. chrias, ethologias, sententias apud Grammaticos 1, 9, 3. *add.* 2, 4, 13. de integro aliquid 2, 4, 13. de oratoribus 10, 1, 122. defensionem alicujus 2, 15, 29. diligenter 3, 1, 15. ex tempore 10, 3, 17. formulam 6, 3, 83. historiam præclare 10, 1, 73. laudem alicujus 2, 15, 29. locos communes 10, 5, 12. orationem in aliquem 11, 1, 73. stigmata fugitivo 7, 4, 14. studiosius 3, 1, 15. scribitur optime ceris 10, 3, 31. scribendum quidque, quomodo sonat 1, 7, 30. scribendi facultas, *vid.* facultas. labor 10, 6, 1. mora 10, 3, 6. recte scientia 1, 7, 1. securitas 10, 6, 2. scribens 7, 6, 12. scriptus heres 3, 6, 98. scriptum *opponitur* voluntati legum &c. 5, 10, 52 *et* 98. 7, 1, 49. *seqq.* 7, 5, 5 *et* 6. 7, 6, 7. *seqq.* 7, 8, 1. omne 7, 5, 6. et voluntas 7, 7. 7, 10, 1. *seqq.* prosa 9, 4, 52. status scripti 7, 4, 13. quæstio in scripto 7, 1, 13. 7, 5, 5. 7, 6. scripto demonstrari non posse 1, 5, 32. scripta dicere 12, 9, 15. diligentissime posteris relinquere *pro.* 1. scriptorum colorem, etiam quæ subito effusa sunt, reddunt 10, 7, 7.
scriptum *pro libro, epistola &c.* 8, 5, 18. scripta Terentii 10, 1, 99. scriptorum duodecim lusus 11, 2, 38. *v. n.*
scriptor 7, 2, 53. 7, 6, 11. scriptores hujus artis 9, 4, 96. carminum 1, 5, 11. iamborum 10, 1, 9. tragœdiarum 1, 5, 21.
scriptura dubia 7, 9, 6.
scrupulosa disputatio 9, 1, 7.
scrupulose 4, 5, 6. scrupulosius 5, 14, 28.
scrutari aliquid 8, 2, 12. - minutius et scrupulosius 5, 14, 28. - ratione 5, 10, 22. omnia per partes 10, 1, 20. voluntatem 2, 4, 26.
sculpta dicere 12, 9, 15.
sculptura 2, 21, 9.
scurra 6, 3, 8 *et* 82.
scurrilis dicacitas 6, 3, 29. scurrile 6, 3, 48.
scurrilitas affectata 11, 1, 30.
scutum signi gratia positum 6, 3, 39.

ſe vereri 10, 7, 24. ex ſe generare aliquid 1, 1, 36. ſecum 8, 6, 65.

ſecare aliquid in particulas 8, 3, 63. diviſionem in partes 4, 5, 6. in ſpecies 5, 10, 90. integra 10, 4, 3. per partes 5, 11, 30. quæ natura ſingularia ſunt 4, 5, 25. vias 3, 1, 14. ſecans aera vox 11, 3, 40. ſectæ ad tenuitatem vires 12, 2, 13.

ſectio in infinitum 1, 10, 49. *v. n.*

ſecedere, *ſeceſſum petere* 10, 1, 91. *n.* ad ſtilum 1, 12, 12. in opera 10, 1, 91.

ſeceſſus 10, 3, 23. ſtudiorum 10, 5, 16.

ſecernere, *unde* ſecretus 12, 11, 7. locus 10, 3, 22. ſecretum 10, 3, 30. ſecreti optimum genus 10, 3, 27. multo plus ſtudia deſiderant 1, 2, 12. ſitus quidam 12, 5, 2. ſecreto gaudet ſtilus 10, 7, 16. ſecretæ diſputationes 12, 2, 7. epiſtolæ 1, 1, 29. figuræ 9, 3, 5. ſecreta 1, 2, 18. *pro domo et privatis parietibus* 1, 2, 4. animi detegere 11, 1, 30. ſtudia 2, 18, 4. 12, 6, 4. ſecretorum dulcis comes, grammatice 1, 4, 5. ſecretius 1, 4, 25.

ſecta aſperrima 1, 10, 15. Epicuri 5, 7, 35. ſeveriſſima 1, 10, 15. vitæ 3, 8, 38. 12, 2, 6. quæ ſecta conferre plurimum eloquentiæ poſſit? 12, 2, 23. ſectæ principes 1, 10, 15.

ſectari figuras 9, 3, 100. veneres dicendi 10, 1, 79. voluptatem 10, 1, 28. non, ut omnia dicerem, ſectatus 1, 10, *init.*

ſecubare 7, 8, 2.

ſeculum felix 8, 6, 24. ſeculi ſqualor 2, 5, 23. ſeculorum memoria dignus 10, 1, 103.

ſecum 8, 6, 65.

ſecundus 10, 1, 53. *n.* credi meruit 10, 1, 72. a finitione ſtatus 7, 10, 1. ſecunda, *vid.* actio. aſſertio. - quinque partium 7, *pro.* 2. reſpiratio 11, 3, 49. ſecundum tempus 7, 2, 46. *v. n.* aliud eſt, proximum eſſe; aliud, ſecundum 10, 1, 53. ſecundum locum ſibi vindicare 10, 1, 89. ſecundi flatus 12, 11, 5. impetus 10, 7, 17. ſecundæ actiones 4, 1, 4. *v. n.* ſecundas deferre alicui 10, 1, 53. occupare 10, 1, 58.

ſecundum aliquem eſſe 3, 8, 34. conditionem propoſitorum 6, 2, 17. *conf.* 10, 1, 71. loquendi conſuetudinem 12, 1, 19. facilitatem illius ætatis 1, 12, 11. quendam intellectum 6, 2, 10. legem 5, 13, 7. leges 12, 7, 9. mores 2, 20, *prin.* naturam 1, 1, 2. 4, 1, 63. 7, 2, 39. 7, 9, 15. 12, 10, 42. - alicujus dici 12, 10, 55. rationem eorum *&c.* 3, 2, 3. verum 6, 2, 30. vires 12, 6, *init.* alia vitia etiam hoc *&c.* 11, 3, 60.

Secundus, Jul. *vid.* Ind. II.

ſecurus 4, 2, 115. 6, 1, 14. tam parvæ obſervationis 8, 3, 51. ſecura claritas 11, 3, 64. lectio 10, 5, 8. obſervatio 11, 1, 54. ſecuri 11, 3, 3. ſecuræ res 11, 3, 151. ſecura fluant 10, 6, 6. ſecurior ætas 12, 1, 20.

ſecuritas 2, 2, 6. 5, 13, 52. infelix, certiſſima, ex malis 6, *pro.* 15. inviſa 6, 1, 34. litigantis 4, 1, 55. inaffectatæ orationis 11, 1, 93.

ſecus viam ſtare 8, 2, 20. *v. n.* utiles aut ſecus 2, 20, *prin.*

ſecutus *&c. vid.* ſequi.

ſed 8, 3, 9. enim 7, 1, 49. *extruſum eſt a Geſnero* 7, 4, 5. *n.*

ſedere 2, 2, 14. ad arculas 12, 3, 4. cum aliquo 5, 7, 32. in labris 10, 1, 82. - quatuordecim ordinibus 3, 6, 18. *ſeq.* ſcholis philoſophorum 12, 3, 12. ſedet aliquid 9, 4, 94. ora ex toga æqualiter ſuper aliquid 11, 3, 141. toga 11, 3, 140. ſedens apud diſceptatorem dicere 11, 1, 44. judex 6, 2, 7. humero toga 11, 3, 161. auribus vox 11, 3, 40. ſedentes agunt *quidam* 11, 3, 134. 135.

ſedes argumentorum 5, 10, 20. 5, 12, 17. orationis 9, 4, 62. probationum 5, 10, 100. verborum 8, 6, 63. ſedem habere 6, 1, 51.

ſeditio vulgi 12, 1, 27.

ſeditioſus civis 11, 1, 40.

ſeges gloriæ 8, 6, 7. fertilior 12, 10, 25.

ſegnis et jacens 1, 3, 2. ſegne otium 8, 6, 28.

ſegnitia ſolvit animos tarditas vocis 11, 3, 52.

ſegnities populi in aſſerenda libertate reip. 6, 5, 8.

ſegregare ſe a congreſſu 1, 2, 20.

ſejungi a veritate 8, 3, 23.
ſella curulis 6, 3, 25.
σημεῖον, σημεῖα, *quid?* 5, 9, 3 *et* 9. 9, 4, 51.
ſemel 2, 3, 2. decernere 1, 2, 24. venire 2, 15, 34. *i. ſimul.* ut ſemel dicam 10, 1, 17. -finiam 1, 12, 6. 8, 3, 55. 11, 3, 59. -plura complectar 11, 1, 66.
ſemina 2, 20, 6. 3, 6, 59. probationum 4, 2, 54.
ſemiſomnus ſopor 4, 2, 124.
ſemiſſis 7, 1, 62.
ſemivocalis 1, 4, 6. geminare ſemivocales 1, 7, 14.
ſemper et ubique 1, 1, 29.
ſenarius verſus 9, 4, 72. *ſeq. et* 125.
ſenator eloquens 11, 1, 36.
ſenatoria gravitas 11, 1, 45.
ſenatus quomodo in genitivo faciat, incertum eſt 1, 6, 27. ſenatui nomen dedit ætas 1, 6, 33. ſenatus conſulta 7, 7, 10. poſt civile bellum 9, 2, 67.
ſenex valde 12, 11, 3. ſenes in ſchola facti 12, 6, 5.
ſenectus triſtis 8, 6, 41.
ſeneſcere aliqua re 8, *pro.* 18.
ſenilis morum auctoritas 11, 1, 32.
ſeniliter tremere 1, 11, 1.
ſentio ſæpe idem valet, quod ſcio 10, 1, 13. ſentire aliquid 6, 1, 7. 6, 3, 19. melius de aliquo nomine 12, 10, 26. pulſus venarum 7, 10, 10. virtutes 1, 11, 14. idem ſentiret finis hoc modo comprehenſus &c. 2, 15, 35. *i. eundem intellectum præberet definitio &c.* ſentiat vivus venerationem &c. 12, 11, 7. judicio magis quodam ſentiri quam præceptis tradi 11, 1, 91.
ſenſa *pro* ſententiis 8, 5, 1.
ſenſus 4, 1, 64. *v. n. quid?* 8, 5, 1 *et* 2. acer 9, 3, 72. animi noſtri 8, *pro.* 32. *vid.* communis. incrementi 11, 2, 41. oculorum 6, 2, 6. neſcio quis 9, 4, 120. *i. gout. v. n.* primus, ſecundus, tertius 7, 10, 16. vehemens 9, 3, 72. ſenſum invenire 2, 11, 5. ſenſu pulchra 9, 4, 15. ſenſus *i. ſententiæ* 12, 10, 46. *v. n.* acres 9, 3, 74. duos ſignificantia verba 6, 3, 48. idem facientes 9, 3, 47. qui non docentur 6, 5, 2. *v. n.* ſinguli 4, 1, 23. ſublimes, varii 12, 10, 36. toti 9, 3, 43. vulgatiſſimi 2, 4, 28. figuræ in ſenſibus 2, 13, 11. quid in ſenſibus laudandum 1, 8, 17.
ſenſiculi minuti corruptique, et extra rem petiti 8, 5, 14.
ſenſim recedere 11, 3, 127. reſupina 11, 3, 167.
ſententia, *quid?* 1, 9, 3. 8, 5. *conf.* 10, 5, 12. *an figura?* 9, 2, 107. 9, 3, 98. cum ratione 5, 10, 1. firma 5, 2, 2. ex locis naſci debet 2, 4, 31. *vid.* dicere. ex ſententia, ex animi noſtri ſententia 8, 5, 1. ſententiæ 1, 8, 12. 1, 9, 3. 6, 3, 36. 12, 10, 48. acres 9, 3, 76. breves 10, 1, 60. concitatæ 12, 9, 3. crebræ 8, 5, 7. palam falſæ 8, 5, 7. grandes 2, 11, 3. lætiſſimæ 11, 1, 49. obſcuræ 7, 1, 44. otioſæ 1, 1, 35. populares 5, 13, 42. præciptes 7, 1, 44. rectæ 8, 5, 6. validæ 10, 1, 60. vibrantes 10, 1, 60. 12, 9, 3. utiles circa præcepta 10, 1, 52. ſententiarum genera 8, 5, *a principio.* cupidi 5, 13, 31. pondus 9, 3, 74. ſententias ſolam virtutem omnium operum putare 1, 8, 9. *add.* 8, 4, *extr.* ſententiis clariſſimus 10, 1, 90. dicere 11, 1, 49.
ſententiolæ gratia jurare 9, 2, 98. ſententiolæ, *plur.* 5, 13, 37. pueriles 12, 10, 73. ſententiolis fiere 11, 1, 52. laſcivire 12, 10, 73.
ſentes 5, 11, 24.
ſeorſum 7, 2, 20.
ſeparare aliqua 12, 2, 13. aliquid ab aliqua re 1, 5, 5. 7, 2, 29. aliqua re homines a ceteris animalibus 12, 1, 2. officium 5, 7, 9. quædam ſchemate aliquo 9, 2, 63. ſi ſepares 12, 6, 4. ſeparata quæſtio 7, 2, 7. ſeparatum 1, 5, 35. 4, 1, 71.
ſeparatim 7, 4, 44. edere aliquid 5, 7, 6. ſcribere de aliqua re 4, *pro.* 7.
ſeparatio criminum 7, 1, 31. nominum idem ſignificantium 9, 3, 45.
ſepelitote 8, 5, 16.
ſeponere aliquid 7, 1, 27. ſepoſitum eſſe ab aliqua re 12, 2, 16. ſepoſitus nobis eſt locus hac de re 1, 10, 26.
ſeptentriones 8, 6, 33.
ſeptimus caſus 1, 4, 26.
ſequeſter ille 12, 8, 4.
ſequi 8, *pro.* 18. non arceſſiri 10, 2, 27. affectus 10, 3, 18. aliquem

1, 5, 44. 1, 10, 12. 3, 6, 67. aliquid 3, 4, 14. 5, 10, 17. 7, 1, 3. 8, 4, 15. 9, 2, 1 *et* 83. 9, 4, 17. - jam ſuis viribus 10, 1, 15. *de diſcente.* calorem atque impetum 10, 3, 17. caſum 7, *pro.* 3. conſilium 7, *pro.* 3. docentes ſimplicius 1, 12, 11. *conf.* 8, *pro.* 3. duces magnos 1, 6, 2. ductus literarum 10, 2, 2. errorem 1, 4, 12. heredem 7, 7, 9. imaginem 5, 8, 1. judicium alicujus 10, 1, 27. legem 1, 5, 26. litora 12, 10, 37. longe 10, 1, 87. motum animi 10, 3, 21. natura 6, 3, 76. 6, 5, 8. naturaliter 4, 2, 53. opiniones 9, 1, 15. oratorem 8, 6, 24. ordinem 7, 1, 2. 10, 3, 4. - inſtitutum 1, 5, 55. ordine 6, 5, *init.* poetas per omnia 10, 1, 28. præcepta 6, 2, 25. quo duxeris, *dicuntur* diſcipuli 8, *pro.* 3. rationes aliquas 1, 2, 2. ſcripta oculis 2, 5, 4. ſectam 5, 7, 35. viam mediam 9, 1, 25. virtutes alicujus æmulatione, intellectu 10, 1, 50. ſequitur aliquid aliquem 8, 3, 83. 8, 6, 24. 10, 2, 26. 12, 11, 4. - animum 12, 9, 18. - memoriam 11, 2, 39. opinio 2, 12, *prin.* non, ſi— ſequitur, ut *&c.* 12, 11, 20. non omnia nos ducentes ex Græco ſequuntur 2, 14, 1. ſequens *pro epitheto* 8, 6, 30. *i. poſterior* 1, 5, 23. 1, 7, 3. 4, 3, 9. 4, 5, 13. *v. n. et* 17. 5, 7, 5. 8, 3, 85. 9, 3, 16 *et* 44. 9, 4, 33. 12, 2, 4. ſequenti, *ablativus* 1, 5, 52. 1, 7, 3. ſequentia 5, 10, 75. *v. n.* ſecutus antiquos C. Cæſar 1, 5, 63. aures vocem continuam ſecutæ 9, 4, 61.

ſecta, *&c.* ſecundus, *&c. vid. ſuis locis.*

Serani 1, 4, 25.

Serapio, *quis?* 6, 3, 57. *v. n.*

ſerenu' fuit 9, 4, 38. medium quoddam ſerenum 11, 3, 78.

ſerere: *vid.* ſata. ſatum.

ſerica toga 12, 10, 47.

ſeries complexuſque loquendi 1, 5, 3. connexa 9, 4, 22. rei actæ 7, 1, 14. ſeriem aliquam cum alia jungere 8, 2, 17. ſerie ipſa rerum duci 10, 7, 6.

ſeria vituperatio 6, 3, 37. ſerium aliquid 6, 3, 16. ſeria urbane dicta 6, 3, 106. - *quotuplicia ſint? ibid.* 108, *ſeq.*

ſerio diſcere 1, 2, 1. fieri 9, 2, 14.

ſermo 9, 4, 19 *et* 20. communis omnium hominum, *quis?* 11, 3, 87. conjunctus 8, 3, 40. *quibus* conſtet? 1, 6, 1. converſus ex Græco, Romanus 1, 5, 58. dilucidus 5, 14, 33. diſtinctus 5, 14, 33. doctiſſimus 1, 1, 6. ex uſu quam maxime 5, 14, 33. expreſſior 1, 1, 37. fortuitus 10, 7, 13. Græcus 1, 1, 12. 1, 5, 58. 9, 4, 146. horridus 9, 4, 3. latus 5, 14, 33. naturalis 9, 4, 3. noſter 9, 4, 146. numeroſus 8, 6, 64. ornatus 5, 14, 33. ſibi par 1, 11, 8. proprius 5, 14, 33. 10, 1, 64. *vid.* purus. quotidianus 6, 3, 4 *et* 27. Romanus 1, 5, 58. 6, 2, 8. tumultuarius 10, 7, 13. vetus, *quid?* 1, 6, 43. virilis 9, 4, 3. vitioſus 1, 1, 3. vulgaris 12, 10, 43. ſermonis copia 8, 6, 5. 10, 7, 7. genus humile atque quotidianum 11, 1, 6. percuſſiones 11, 3, 108. vitia 1, 1, 13. ſermoni proximum 9, 4, 76. ſimile 9, 4, 131. ſermone deflere aliquid 11, 3, 168. utendum ut nummo 1, 6, 3.

ſermocinatio 9, 2, 31.

ſermocinatrix 3, 4, 10.

ſero 6, 3, 49.

ſervare 3, 6, 65. aliquem 12, 1, 41. - clementia 5, 13, 6. aliquid 7, 6, 5. 9, 3, 94. - in diſcipulo 2, 5, 1. - operi majori 8, 5, *extr.* civitatem 7, 6, 7. diſcrimen perſonarum 12, 10, 44. diſcrimina 12, 10, 71. fidem 10, 6, 4. legem 10, 1, 48. morem 1, 2, 23. patriam 11, 1, 18. perſonam alicujus 2, 17, 6. pondus 10, 7, 28. pudorem judicum 11, 1, 78. tenorem 10, 7, 6. vim ſuam 1, 3, 8. nec reſtat *aliquid,* quo ſervemus *illam rem* 6, 1, 10. ſervari male fato 8, 3, 68. diu ſervatum 1, 5, 20. id inter præcipua ſervandum 11, 2, 47.

Servilia lex 6, 3, 44.

ſervom 1, 7, 26.

ſerum eſt advocare *&c.* 4, 2, 115. *conf.* 12, 6, 3. tempus 12, 1, 31.

ſero 6, 3, 49.

ſervus, *quis?* 7, 3, 26. *ſeq. quotuplex?* 5, 10, 67. *amor dominarum in ſervos* 5, 11, 34. *n.*

ſervilis geſtus 11, 3, 83. ſervile eſt, cædi diſcentes 1, 3, 14.

ſervire 9, 4, 63. *n.* alicui rei 7, *pro.* 4. compoſitioni 9, 4, 144. conſuetudini 1, 6, 18 *et* 30. 1, 7, 11. decori 1, 6, 18. flexibus vocis, memoriæ, ſono 1, 12, 3. metro 1, 8, 14. præcedentibus 9, 4, 63. ſenſibus 12, 10, 40. ſervitutem 7, 3, 26. *ſeq.* voluptatibus 12, 2, 21.
ſervitus ad certa ſe verba adſtringendi 7, 3, 16.
ſeſcuplex *pes* 9, 4, 47.
ſeſcuplum 9, 4, 47.
ſeſtertii nummi 7, 6, 11. ſeſtertiorum ſeptingenta millia 9, 2, 47.
ſeverus 9, 4, 63 *et* 64. *n.* pes 9, 4, 97. vultus 11, 3, 159. ſevera compoſitio 9, 4, 63. diſciplina 1, 2, 5. ſeverum 9, 4, 69 *et* 120. ſeveri juvenes 11, 3, 74. ſevera 2, 4, 6. non triſtia 12, 10, 80. ſeverior ornatus 8, 3, 13. ſeverius genus *eloquentiæ* 10, 1, 131. ſeveriora 9, 4, 64. *v. n.* judicia 4, 2, 122. 10, 1, 125.
ſevere et graviter vetare 11, 3, 148.
ſeveritas plurimum gratiæ dictis affert 6, 3, 26. fori 8, 6, 24.
ſexageni 11, 2, 22.
ſexagenarius 6, 3, 75.
ſextus annalis 6, 3, 86. caſus 1, 4, 26.
ſexus uterque altero ſignificatur 9, 3, 6. *add.* 1, 4, 24. in ſexus honorem legi 1, 1, 6. *v. n.* ſexus diverſi 9, 3, 63.
ſi is eſſet, an Soſipater 7, 2, 5. licet dicere 8, 3, 37. non—ſed 7, 2, 4. non—at certe *pro.* 2. diis placet 8, 3, 44. qua utilitas 6, *pro.* 1. quidem 6, 1, 55. 6, 3, 64. quis ignoſcat, ſi ſtudere amplius poſſum? 6, *pro.* 4. ſi quis, *pro quicunque* 6, 3, 106. *v. n.*
ſibe *pro ſibi* 1, 7, 24.
ſibi, *ambigue poſitum* 7, 9, 12. *ſeq. v. n.*
ſibilus 8, 6, 31.
Sibyllini libri 5, 10, 30.
ſic meritus 7, 1, 45. quoque 2, 10, 14. 2, 21, 20. 4, *pro.* 7. utile eſſe 2, 13, 7.
ſicarii, *qui?* 10, 1, 12.
Sicilia 6, 3, 80. Triquetram an Triquedram dici oporteat? 1, 6, 30. Siciliæ deſcriptio 11, 3, 164.
Siculum bellum 10, 1, 89.
ſiccum dicendi propoſitum 11, 1, 32. ſicci oculi 6, 2, 28. ſicca 2, 4, 6.
ſiccare frontem ſudario 11, 3, 148. jocis lacrimas 11, 1, 6.
ſicut, *pro, cujuſmodi ſunt* 1, 10, 5.
ſidere: ſidit cymba 12, 10, 37.
ſiderum curſus numerique 12, 11, 10.
ſignum 11, 2, 19. *ſeqq.* ingenii præcipuum in parvis 1, 3, 1. ſigni gratia poſitum ſcutum 6, 3, 39. ſigna 5, 9, *init.* 8, 3, 80. *n.* ſine agnitione 12, 8, 13. corporis 11, 3, 66. duodecim, per quæ ſol meat 11, 2, 22. pedum 9, 4, 139. rerum 10, 1, 49. tempeſtatum 12, 11, 5. ſignorum ortus et occaſus 1, 4, 4.
ſignare aliquid appellatione 4, 1, 2. - proprie 12, 10, 16. - proprio verbo 8, 4, 15. differentiam proxime 6, 2, 20. - rerum 9, 1, 4. intervalla 9, 4, 51. locum 1, 4, 17. res 8, 6, 19. tabulas 5, 11, 32. verba Latina Græcis 2, 14, 1. ſignari in aliquem 5, 5, 2. ſignatur perſona factis 8, 6, 29. ſignantes 5, 7, 33. ſignata pecunia 5, 11, 33. ſignatum argentum 5, 10, 62. 5, 14, 26. ſignatæ animo ſedes 11, 2, 17. ſignata multa varietate loca 11, 2, 18.
ſignator 5, 5, 1 *et* 2. 5, 7, *init.* 5, 9, *init. et* 9. *ſeqq. et* 14. 5, 10, 44. 7, 2, 53.
ſignificare 8, *pro.* 24. contemtum, deriſum, faſtidium 11, 3, 80. inventa ab inventore, &c. 8, 6, 23. magnitudines ſatis 1, 10, 40. per ſe 8, 6, 43. plus quam eloqui 8, 2, 11. res aſperas mollius 9, 2, 92. - imitatione 11, 3, 88. ſignificari ſatis 5, 10, 43. ſimulacris 11, 2, 25. ſatis ſignificatum videtur 7, 6, 8. ſignificans 9, 2, 44. *orator* 12, 10, 21. ſignificantia idem, diverſum 9, 3, 49. idem nomina, verba 9, 3, 45. verba 4, 2, 36. 8, *pro.* 31. 11, 1, 2. duos ſenſus verba 6, 3, 48. ſignificantius eſt nomen aut verbum 8, 6, 6. nihil 8, 2, 9.
ſignificanter dicere 1, 7, 32. indicare rem 12, 10, 52. proferre ordinem rei 11, 1, 53. non parum ſignificanter 6, 2, 17. plus ſignificanter 9, 3, 67. ſignificantius paullo 3, 6, 64. narrare 10, 1, 49.
ſignificantia tanta in *verbis* quibuſdam 10, 1, 121.

significatio latens 9, 2, 90. plus quam dixeris, id est ἐμφασις 9, 2, 3. tacita 5, 7, 2. verborum 10, 1, 10.
silentium altissimum 10, 3, 22. intentionis 4, 2, 37. noctis 10, 3, 25. subitum 12, 5, 3.
silex nuda 1, 6, 2.
silva 10, 3, 17.
similis verbis pronuntiatio 11, 3, 173. simile 5, 11, 1. *seqq. et* 30. *quotuplex?* 7, 8, 7. similes, *vid.* pares. similia inter se 9, 3, 49. similium quadruplex ratio 9, 3, 75. similiores poetis 12, 10, 42.
similitudo 5, 11, 22. 6, 3, 57. *seqq.* 8, 3, 72. *seq.* 8, 5, 5. 8, 6, 49. habet difficultatem 10, 2, 10. imago rei est 8, 3, 77. libera et separata *ibid.* vitii 9, 3, 27. similitudinis amantior 12, 10, 9. gratia asciscere aliquid 8, 3, 73. similitudines 8, 3, 72.
simplex candor 1, 1, 5. *vid.* color. in docendo 2, 2, 5. genus causse 7, 4, 3. - loquendi 9, 3, 3. modus indicandi 9, 2, 1. sonus 11, 3, 162. vox 11, 3, 63. maxime usus 6, 3, 23. non simplex differentia 9, 4, 45. - natura affectuum 6, 2, 2. non simplicis utilitatis res 2, 4, 20. simplices manus 9, 1, 20. voces 1, 5, 65.
simplicia verba 1, 5, 3. pro simplicibus negligentes 10, 2, 16.
simplicius judicium 10, 4, 1. simpliciora 11, 1, 33. 11, 2, 26.
simpliciter positum nomen 1, 6, 13. non simpliciter 2, 4, 38. simplicius mores se inter ludendum detegunt 1, 3, 12.
simplicitas 5, 7, 24. 9, 4, 21. orationis 11, 1, 93. vitii 11, 1, 21.
simul, *pro item* 1, 1, 12.
simulare *cum infinitivo* 9, 2, 19. conatum 11, 3, 158. simulans 6, 3, 92. simulata fuga terga dare 2, 13, 4.
simulatio 6, 2, 15. *quid?* 6, 3, 85. *conf. ibid.* 92. circa occultandam eloquentiam 4, 1, 9. oblivionis 5, 13, 10. *figura* 9, 2, 26.
simulacra 3, 6, 88. inania 10, 5, 17. pugnæ 2, 10, 8. simulacris significari 11, 2, 25.
sin 2, 21, 1.
sincera gratia sermonis 10, 1, 65.
sine controversia 1, 5, 41. dubio 1, 6, 12 *et* 38. 1, 10, 12. *&c. &c.* reprehensione dici 1, 5, 14.
singuli anni 1, 1, 19. singulæ syllabæ 8, *pro.* 31. singula verba 8, 1, 1. lex in singulos homines 2, 4, 37. *v. n.* singulis tantum præsentibus 1, 2, 29.
singularis, *vid.* casus. numerus 1, 5, 42. 1, 6, 25. singulare 8, 6, 28. singularia pluraliter efferre 1, 5, 16.
singulariter 1, 5, 16. 8, 6, 28. efferre syllabam 1, 7, 18.
singultantium modo ejicere *verba* 10, 7, 10.
sinistras imagines reddit fulgor *speculi* 11, 3, 68.
sinistram malam habere 6, 3, 69. *v. n.*
Sinon 9, 2, 9.
sinus togæ, *tunicæ* 11, 3, 137, *v. n.* - decentissimus *ibid.* 140. - sinum injicere humero *ibid.* - ejus extremam oram rejicere *ibid.* in sinu alicujus invenire aurum 7, 1, 30. implentur sinus *velorum* 10, 7, 23.
sinuosa historia 2, 4, 3.
siparium 6, 3, 72.
siquidem, *vid. in* si.
Sirenes 5, 8, 1.
sitis audiendi 6, 3, 19.
sitire segetes dicuntur 8, 6, 6.
situm ducere 1, 2, 18. situ squalere 10, 1, 30.
sive—sive—seu *pro.* 4. sive—seu 2, 1, 11.
σίζει ὀφθαλμὸς 1, 5, 72.
σκότισον 8, 2, 18.
sobrium accessisse Cæsarem ad evertendam remp. Cato dixit 8, 2, 9.
soccus 10, 2, 22.
socia civitas 3, 8, 12. scelerum facultas dicendi 12, 1, 2. socium esse alicujus rei cum aliquo 2, 16, 14.
societas generalis 9, 1, 3.
sociata concordia 2, 9, *extr.* 5, 10, 124.
socordia parentum cæca ac sopita 1, 2, 5.
Socrates: *vid.* Ind. II.
Socraticum defensionis genus 11, 1, 12. Socratici 5, 7, 28. 5, 11, 27. Socraticæ interrogationes 5, 11, 27. Socraticorum more 12, 1, 10.
sol, quantus? 7, 2, 6. 7, 4, 1. qui colitur juxta ædem Quirini 1, 7, 12. solis pulvinar *ibid.* solem ferre 12, 10, 15. soles 11, 3, 27.

ſolatur ſe modulatione ſatigatio 1, 10, 16.
ſolatium adverſorum unicum 6, *pro.* 14 vitæ inter adverſa 9, 3, 79.
ſolea 8, 2, 7.
ſolemnis dies 6, 1, 16.
ſolertia 1, 1, 1.
ſolicitus 4, 2, 55. de fide 11, 1, 73. - judicio et opinione alicujus 10, 7, 24. verbis 8, 3. 13. in hoc 8, 4, 15. nimium 5, 13, 51. civitatis ſtatus 6, 1, 16. ſolicita nimium diligentia 3, 11, 22. - parentis 6, *pro.* 1. ſolicitum propoſitum dicendi 11, 1, 32. ſolicitior circa aliquid 7, 1, 43. ſolicitius 2, 15, 19.
ſolicitudo 8, *pro.* 21. 8, 3, 37. infelix 12, 10, 77. ſolicitudinem fateri ſuſpiratione 11, 3, 158. pene ad ſcribendi ſolicitudinem 10, 1, 20.
ſolicitare aliquem 6, *pro.* 8. ſolicitari ad aliquid 10, 1, 74. aliqua re 11, 3, 151. ſolicitante aura 12, *pro.* 2.
ſolida eloquentia 10, 1, 2. vis ingenii 2, 5, 23. ſolidum petere ab aliquo 5, 10, 105.
ſolitaria vita 1, 2, 18.
ſolitudo 7, 1, 33. parentum 6, 1, 18.
ſolitaurilia *ante legebatur* 1, 5, 67. *v. n.*
ſollemnis, ſollicitus *&c. vid.* ſolemn. *&c.*
ſoloeciſmus 1, 5, 4 *et* 16 *et* 34 *et* 54. per quas ſpecies accidat? 1, 5, 38. *ſeqq.* eſt in complexu 1, 5, 47. fit per numeros et genera 1, 5, 16. an in verbis 1, 5, 36. in geſtu 1, 5, 36. ſoloeciſmi per genera, tempora, perſonas, modos 1, 5, 41.
ſolvere ænigmata 8, 6, 53. affectus 6, 3, 1. alimenta 7, 1, 14. aliquid 9, 4, 14. - probatione 5, 5, 2. ambiguitatem 7, 2, 49. amphiboliam 7, 9, 10. *ſeq.* animos ſegnitia 11, 3, 52. contradictiones 7, 1, 38. infantiam deliciis 1, 2, 6. leges 11, 1, 85. oram *Ep. ad Tryph.* 3. *v. n.* 4, 2, 41. *v. n.* ſanctitatem fori ludorum licentia 11, 3, 58. verſum, verſus 1, 8, 13. 1, 9, 2. 9, 4, 49. vincta 9, 4, 144. ſolvi oſcitatione alicujus 11, 3, 3. ſolvitur res 5, 10, 67. vis 11, 3, 133. ſolvuntur vires ſpecie 9, 4, 7. ſolventes e portu 5, 11, 23. ſolutus luxu 3, 8, 28. ſoluta corpore anima 5, 14, 13. oratio 9, 4, 19 *et* 77. toga 11, 3, 147. ſolutum 9, 4, 20 *et* 69. carmen 10, 1, 31. ac delicatum 11, 3, 146. ſoluto verſu 1, 8, 13. ſoluti 1, 2, 8. ſolutis legibus 11, 1, 85. ſolutiora 9, 4, 15. numeris 11, 2, 41.
ſolum ſummum 1, 3, 5. 10, 7, 28. uberius 12, 10, 25. plus ſoli quam cœli 1, 10, 45.
ſomnus intermiſſus 10, 6, 1. ſomnum petere 9, 4, 12. ſomnos perturbant cogitationes voluptatum 12, 1, 6.
ſomnia vigilantium 6, 2, 30.
ſonus 1, 5, 6. *quid?* 3, 6, 6. acutus 11, 3, 64. acutiſſimus 11, 3, 41. clarus 11, 3, 41. claritatis immodicæ 11, 3, 41. durior 12, 10, 27. exprobrans 11, 3, 17. gravis 1, 5, 30. 11, 3, 64. graviſſimus 11, 3, 41. plenus 11, 3, 41. plenior quidam 1, 11, 6. prætenuis 11, 3, 41. ſimplex 11, 3, 162. Sophoclis 10, 1, 68. conſumti ſpiritus 11, 3, 53. ſono eodem agi 11, 1, 43. ſequentis ſyllabæ victum verbum 1, 7, 8. cum ſono colligere ſpiritum 11, 3, 53. ſoni acuti 2, 8, 15. 5, 10, 125. altiſſimi 11, 3, 23. graves 2, 8, 15. 5, 10, 125. imi 11, 3, 22. impares 11, 3, 43. literarum 1, 4, 7. medii 2, 8, 15. 5, 10, 125. 11, 3, 42. organorum 9, 4, 10. ſonos intentioneſque omnes in ſe habens vox 11, 3, 40. vitia oris et linguæ per ſonos 1, 5, 32.
ſonare deformiter 8, 3, 45. melius 8, 3, 16. ſonat verbum 1, 7, 29 *et* 30. vox 11, 3, 61. ſonans clare introrſum anhelitus 11, 3, 55. ſonantia melius verba 10, 1, 6.
ſopita ſocordia 1, 2, 5.
ſordes 4, 1, 8. 6, 3, 74.
ſordet aliquid alicui 8, *pro.* 26.
ſordida merx 1, 12, 17. ſordidum lucrum 1, 12, 16. ſordida verba 8, 2, 2. 8, 3, 17. 10, 1, 9.
ſors; - anceps 11, 1, 50. - naſcendi 12, 11, 22.
ſortiti 4, 2, 72.
Soſipater 7, 2, 5.
Sotadei 1, 8, 6. *v. n.* 9, 4, 6 *et* 90. Sotadeorum commata 1, 8, 6.

ſpadicæ 1, 10, 31. *v. n.*
ſpado 5, 12, 19. 6, 3, 64.
ſpargere aliquid de aliqua re 8, 3, 58. - figura 9, 2, 75. crimina in aliquem 9, 2, 80. proximos humore 11, 3, 56. ſemina 4, 2, 54. ſuſpiciones varie 7, 2, 12. tela 4, 5, 14. articuli in alias partes orationis ſparguntur 1, 4, 19. ſparſa argumenta 5, 7, 18. ſummo ſolo ſemina 1, 3, 5.
ſpartum 8, 2, 2.
ſpatale 8, 5, 17 *et* 19.
ſpatium breve 10, 1, 7. diſtans 2, 20, 3. infinitum 12, 11, 16. ſenectutis 12, 11, 13. temporum 9, 4, 46. *conf. ibid.* 131. vitæ honeſtæ 12, 2, 31. breve intra ſpatium 10, 1, 7. ſpatium dabit ceteris longa ætas 1, 8, 8. ſpatio fiunt vitia 1, 5, 18. ſpatia Academiæ 12, 2, 23. decurrentia ſimiliter 9, 4, 114. lucis 10, 3, 27. metris finita 9, 4, 50. nervorum complere varietate 12, 10, 68. notata inſcriptis lapidibus multum detrahunt fatigationis facientibus iter 4, 5, 22. pedum 9, 4, 48. *conf. ibid.* 118. rhythmis libera 9, 4, 50. vocis citatiora, lentiora 11, 3, 17.
ſpatiari 11, 3, 22 *et* 131. aliquid 11, 3, 135.
ſpatioſæ voces 9, 4, 136. ſpatioſa loca 11, 2, 18.
ſpecies artium 12, 10, 12. corporis 5, 8, 2. dictorum 6, 3, 70. expoſitionis 10, 1, 32. Helenæ 8, 4, 21. juris 7, 1, 13. juſti 2, 4, 38. libertatis 12, 9, 12. *literæ* 1, 4, 9. nitoris 8, 2, 17. *orationis* 12, 10, 78. *conf. ibid.* 10. ſimilitudinum 5, 11, 26. vera nunquam ab utilitate dividitur 8, 3, 11. virium 2, 12, 3. *ſenſu logico* 5, 10, 55. *ſeqq.* 7, 1, 59. *add.* 4, 5, 27. 8, 6, 13 *et* 19. *conf.* genus. extrema 7, 1, 23. ultima *ibid.* ſpeciem habere 10, 1, 88. ſpecie libertatis inſanire 12, 10, 73. ſpecies, *plur. ſenſu logico* 4, 5, 27. tres velut ſpecies in eandem *finitionem* habeo 7, 3, 8. in oratione intueri 12, 10, 10.
ſpecialis 3, 5, 9. *ſeq.*
ſpecialiter 3, 6, 103. 5, 7, 5.
ſpecioſa quædam, *de muliere* 5, 10, 47. ſpecioſum 1, 5, 3. 5, 12, 19. dicendi genus 10, 1, 121. ſpecioſi loci 7, 1, 40. ſpecioſæ ad exercitationem dicendi theſes 2, 4, 24. ſpecioſa 2, 4, 32. corpora 11, 3, 26. parum ſpecioſa dictu 8, 6, 8. - natura 11, 1, 60. ſpecioſius 8, 3, 9. aliquid 11, 3, 84. genus 7, 1, 54. ſpecioſiora 1, 4, 23. 12, 10, 47. ſpecioſiſſimus homo 8, 4, 23. ſpecioſiſſimum 8, 6, 49. ſpecioſiſſima corpora 5, 12, 21.
ſpecioſe dictum 9, 4, 14. tranſlatum 2, 5, 9. ſpecioſiſſime 8, 6, 18. 9, 4, 8.
ſpectare *et* intueri *diſtinguuntur* 11, 3, 72. ad alienos 6, *pro.* 16. - aliquem 11, 3, 135. - aliquid 2, 13, 8. - victoriam 10, 2, 27. 12, 10, 48. aliquem 11, 3, 134. aliquid 10, 1, 8. - in univerſum 6, 5, 4. - ultra 7, 1, 59. 10, 7, 9. e tecto 8, 5, 24. in omnem partem 1, 12, 2. naturam rei 6, 2, 9. præmium 10, 7, 17. tectum 10, 3, 15. terram 2, 4, 9. victoriam 5, 12, 22. vultum 11, 3, 72. ſpectari per ſe 5, 8, 6. ſpectatur decorum in actione præcipue 11, 3, 177. natura vocis ſpectatur quantitate et qualitate 11, 3, 14. ſpectans humerum manus 11, 3, 94. ſpectantes deorſum, intra, digiti 11, 3, 97 *et* 98. his ſpectatis 7, 1, 15. ſpectandum *eſt* 7, 4, 33.
ſpectator certaminis 10, 5, 19.
ſpectativus 3, 5, 11.
ſpes alicujus rei eſt in arduo 1, 10, 8. emoritur 1, 1, 2. melior 6, 5, 7. plurimorum elucet in pueris 1, 1, 2. recordationis 10, 6, 6. ſenectutis 6, *pro.* 2. ſuperiorum 1, 2, 29. ſpei deſtinari 1, 1, 7. curam impendere 1, 1, 3. ad ſpem ſe tollere 1, 2, 26. ſpes, *plural.* 1, 6, 26. honorum 6, *pro.* 13. improbæ 12, 1, 13. inanes 6, *pro.* 12. 6, 2, 30.
ſperare dolorem 8, 2, 3. gratiam ingenii *pro.* 4. memoriam poſteritatis 10, 1, 41.
Sphinx ænea 6, 3, 98.
ſpicas imitatæ herbulæ 1, 3, 5.
ſpiculum 11, 2, 29. in corpore inventum 5, 10, 51.
Spinther, Lentulus 6, 3, 57. *v. n.*
ſpirare dulcius 12, 10, 27. *de literis.*
ſpiritus agitans corpus 9, 2, 4. beatior 10, 3, 22. brevis 11, 3, 32. brevior 11, 3, 15. labori non facile ceſſurus 11, 3, 40. circum-

fuſus nobis 12, 11, 13. clarus 11, 3, 55. concipiens plura juſto 2, 4, 4. difficilis in receptu 11, 3, 32. durabilis *ibid. vid.* fert. immixtus omnibus partibus, *non eſt* Deus 7, 3, 5. in rebus 10, 1, 27. intentionis firmæ 11, 3, 55. longus 11, 3, 55. longior 11, 3, 15. longiſſimus 11, 3, 54. *in lucta* 12, 2, 12. operis 6, 2, 7. oratoris 5, 13, 56. pertinax ſpatio 11, 3, 40. plenus 11, 3, 55. poeticus 8, 3, 80. ſublimis 10, 5, 4. tremulus 11, 3, 55. validior 12, 10, 37. ultra quam ullus ſpiritus durare poſſit 8, 2, 17. ſpiritus majoris res 1, 9, 6. plus habere *dicuntur ſyllabæ* 8, 3, 16. unius eſt unus ſenſus 9, 4, 68. ſpiritum concipere in docendo 1, 2, 29. ducere ex magnitudine rei 1, 8, 5. graviorem reddere 1, 11, 7. velut ſpiritu contineri 11, 2, 1. majore loqui de aliqua re 12, 2, 20.

Spiridion, Glycon 6, 1, 41.

ſplendidus cultus 11, 3, 137.

ſpoliari a cive 12, 1, 43. ſpoliata a prætore templa 6, 1, 3.

ſponda 4, 2, 123.

ſpondeo facit ſpopondi 1, 6, 15.

ſponſiones 2, 10, 5. *v. n.* 12, 10, 70. ex interdictis 7, 5, 3.

ſpondeus, *pes* 9, 4, 48. *ſeq. quis?* 9, 4, 80 *et ſeqq. it.* 97. in ſpondeum mutare modos 1, 10, 32.

ſportulam dictare 11, 3, 131. *v. n.*

ſpumans *et* fumans *a librariis confundi deprehenduntur* 8, 6, 45. *n.*

ſqualent arma ſitu ac rubigine 10, 1, 30.

ſqualor ſeculi 2, 5, 23.

ſqualidus 6, 1, 30.

ſtagna lenia 12, 10, 19.

ſtare armatum in acie 10, 1, 29. *add.* 12, 9, 21. mutuis auxiliis 3, 4, 16. contra aliquem 11, 1, 64. diductum, incurvum, rigidum, ſupinum 11, 3, 160. in acie 7, 2, 26. 10, 1, 29. - faſtigio eloquentiæ 12, 1, 20. intra initium 10, 2, 8. - verſus trimetros 10, 1, 99. jurejurando 5, 6, 4. naturam rerum ordine 7, *pro.* 3. per aliquem 3, 6, 77. prolato dextro pede 11, 3, 124. pro aliquo 11, 1, 80. verbis 3, 6, 100. voluntate 3, 6, 100. 7, 1, 49. ſtari ſcripto 7, 6, 7. - *et* voluntate 7, 6, 12. ſtat acies 6, 4, 17. civitas 11, 1, 85. impetus 9, 4, 61. oratio citra, ultra 8, 6, 76. profectus 1, 3, 5.

ſtabilis longis ſyllabis pes 9, 4, 83. *conf. ibid.* 97 *et* 111. minus ſtabiles pedes 9, 4, 106. ſtabilia probare 9, 4, 116.

ſtatim 12, 10, 27. *vid.* A.

ſtatus 3, 5, 16. 3, 6, 1. *ſeqq.* 7, 1, 58. 7, 5, 4. civitatis ſolicitus 6, 1, 16. conjecturalis *variis nominibus dicitur* 9, 1, 8. de ſubſtantia 9, 1, 8. facti 9, 1, 8. indecorus 1, 11, 16. infitialis 9, 1, 8. pedum 11, 3, 124. plani et voluntatis 7, 6, 4. præſcriptionis 7, 5, 2. præſens rerum 6, 1, 35. quantitatis 7, 4, 15. *vid.* ratiocinativus. rectus 11, 3, 159. ſubſtantiæ 9, 1, 8. verbi 1, 5, 41. ſtatu periclitari 6, 1, 36. ſtatus plures 7, 1, 9. *conf.* 7, 4, 24. 7, 5, *extr.* qui ſcripti ſunt 7, 4, 13. ſcripti et voluntatis 7, 7, 1.

ſáv.s 3, 6, 3.

ſtatuere leges vitæ *pro.* 14. ſtatutum 7, 4, 25.

ſtatua 7, *pro.* 2. ſtatuam auream haſtam tenentem poni 7, 9, 8.

ſtatuarius 2, 21, 1 *et* 10.

ſtatura 11, 3, 179. ſtatura breves 2, 3, 8.

ſtella, *unde dicta?* 1, 6, 35.

ſtercus curiæ 8, 6, 15.

ſteriles terræ *pro.* 26. ſterilia nullo labore vincuntur 2, 4, 6.

ſterilitas agrorum 8, 5, 22.

ſternere: ſtratum jacere 6, 1, 34. iter 2, 13, 16.

ſtrata 11, 2, 20.

ſtertere præcordiis 4, 2, 123.

ſtigma 7, 4, 14.

ſtilla 1, 6, 35.

ſtillicidium 8, 3, 14.

ſtilus non minus agit, cum delet 10, 4, 1. confuſus 1, 1, 28. diligens 10, 3, 5. ducatur per literarum velut ſulcos 1, 1, 27. optimus effector ac magiſter dicendi 10, 3, 1. *et per tot.* fidelis 10, 7, 7. multus 10, 1, 2. 10, 7, 4 *et* 7. properatus 10, 3, 19. rudis 1, 1, 28. tardus 10, 3, 5. tardior 1, 1, 28. velociſſimus 10, 3, 17.

ſtimulos addere ad dicendum 10, 7, 16.

ſtipe advocationum 1, 12, 18. *v. n.*

ſtipatio aggreſſionum et enthymematum 5, 14, 27.

ſtipulatio 7, 5, 6.

ſtirps imus 1, 6, 2.
ſtlites 1, 4, 16.
ſtlotum 1, 4, 16.
Stoica ſecta 11, 1, 70. Stoici: *vid.* Ind. II. *an Muſices amantes?* 1, 10, 15. *n.*
στοχία, *quæ?* 3, 3, 13.
ſtomachus 6, 3, 112. alitur 1, 12, 5. bonus 2, 3, 3. velut judicis 4, 2, 121. litigatoris 12, 9, 12. reficitur 1, 12, 5. ſtomachi boni dicta 6, 3, 93. ſtomacho plus quam conſilio dare 10, 1, 117.
ſtrangulare fata gramine 8, *pro.* 23. nec ſtrangulet ſinus nec fluat 11, 3, 140. fauces tumentes ſtrangulant vocem 11, 3, 20.
Stratocles: *vid.* Ind. II.
ſtratum, *&c. vid. ſub* ſternere.
ſtrenuus in præliis imperator 12, 3, 5.
ſtrepit convivium canticis 1, 2, 8.
ſtrepitus 4, 2, 58. *v. n.* digitorum 9, 4, 55.
ſtridor conſonantium triſtior 9, 4, 37.
ſtringere rem 4, 2, 128. ſtrictus minus Æſchines 10, 1, 77. ſtrictior multo *orator* 12, 10, 52.
ſtrictim 1, 10, 1.
ſtruere ex præpoſitione et duobus vocabulis *verbum* 1, 5, 67. orationem 7, 10, 7. *conf.* 10, 7, 8.
ſtructura 1, 10, 23. 8, 5, 27. lapidum 8, 6, 63. ſaxorum 9, 4, 27. vocum 9, 4, 45.
ſtudere 2, 7, 1. 6, *pro.* 4. 10, 3, 29. 10, 7, 26. famæ 3, 6, 62. in aliquid 10, 2, 6. 12, 6, 6. literis 1, 12, 6. medicinæ 7, 2, 17. petitioni alicujus 11, 1, 69. Demoſthenes diligenter apud Andronicum Hypocritem ſtuduit 11, 3, 7. *ſc. actioni.* ſtudendi propoſitum 2, 2, 7. ſtudentem domi atque intra privatos parietes continere 1, 2, 1. *add.* 1, 12, 14.
ſtudium 10, 7, 7. coactum 6, *pro.* 10. conſtat diſcendi voluntate 1, 3, 8. dierum ac noctium 12, 6, 5. *pro diſciplina*; *pro.* 13. imitandi 1, 3, 2. inane circa voces 8, *pro.* 18. juris 12, 3, 11. loquendi 6, 4, 8. 9, 4, 110. pertinax *pro.* 27. ſcidit ſe *pro.* 13. ſtudii bona *pro.* 27. ſtudia 5, 10, 27. alicujus formare ab infantia *pro.* 5. amare 1, 1, 20. dicendi 1, 2, 25. 2, 20, 2. diſcere *pro.* 4. fortia 6, 1, 21. odiſſe 1, 1, 20. optima 12, 10, 6. prima 2, 3, 10. quæ poſt finem *agendi* ſtudia *oratoris*; *pro.* 22. quid præſtent? 12, 4, *extr.* ſecreta 12, 6, 4. ſua erudiendis juvenibus impendere *pro.* 1. ſtudiorum ætas 10, 7, 4. *vid.* fructus. genus omne 10, 3, 26. ſtudiis impetrare quietem *pro.* 1. prodeſſe 1, 2, 3. nihil in ſtudiis parvum eſt 10, 3, 31.
ſtudioſus 10, 1, 45. alicujus rei 9, 2, 62. honeſti 10, 1, 79. juvenis 10, 3, 32. ſapientiæ *pro.* 14. 12, 1, 19. ſtudioſa diſputatio 11, 1, 70. parum ſtudioſum eſſe alicujus rei 9, 4, 16. ſtudioſi 12, 10, 62. ejus rei 1, 6, 32. eloquentiæ 5, 10, 122. juvenes 12, 11, 31. ſtudioſos ſui habere aliquos 12, 10, 3.
ſtudioſe: ſtudioſius legere antiquos 3, 6, 61. ſcribere de aliqua re 3, 1, 15.
ſtulta 12, 9, 13. ſtultior 6, 3, 71.
ſtultitia 6, 3, 8. 8, 6, 74. ſtultitiam ſuam perdocere 1, 1, 8.
ſtupere gaudio 9, 3, 58. novitate 12, 6, 5. rigore 9, 3, 101. ſtupens vultus 11, 3, 159.
ſtuprum in maribus 11, 1, 84.
ſtuprare ingenuum 4, 2, 69. *ſeqq.*
ſtuprator 4, 2, 69. *quænam ei pœna conſtituta ſit?* 4, 2, 69. *ſeqq.* 7, 4, 42. *v. n.*
ſtylus: *vid.* ſtilus.
Suadæ medulla 2, 15, 4.
ſuadere aliquid alicui 6, 5, 7. 7, 3, 33.
ſuaſor 12, 3, 1.
ſuaſoriæ, *quid?* 2, 1, 8. *add.* 2, 4, 25. 7, 4, 2.
ſuavis appellatio literarum 11, 3, 35. ſuaves accentus 12, 10, 33.
ſuavitas 1, 5, 33. eloquendi 10, 1, 83. narium 11, 3, 16. orationis 11, 3, 154. oris 6, *pro.* 11. 11, 3, 16.
ſuaviloquens os 11, 3, 31.
ſub, *vid.* conatus. lege 7, 4, 38. mœnibus 6, 2, 22. nomine alicujus feruntur libri, *&c. pro.* 7. 7, 2, 24. hoc nomine *philoſophiæ* vitia latuerunt *pro.* 15. oculos venire 7, 2, 5. pacto abolitionis denominationem deponere 9, 2, 97. perſona 6, 1, 26. ſtatu aliquo eſſe 7, 4, 16.
ſubabſurdum 1, 5, 65. 6, 3, 23 *et* 99.
ſubaſſentientes humeri 11, 3, 100.

subcœnare 6, 3, 90.
subdere faces alicui ad aliquid 1, 2, 25. subdi in locum alterius 3, 6, 53.
subditicii *vel* subdititii libri 1, 4, 3.
subducere partem tunicæ 11, 3, 140. se 8, *pro.* 21.
subesse 3, 5, 9. 6, 3, 54. aliquid ex exercitatione puerili volo 1, 11, *extr.* alicui 10, 2, 11. subest ars aliqua 11, 2, 9. auctoritas 11, 3, 155. labor alicui rei 11, 3, 82. ratio 9, 3, 6. ut subsit copia 12, 2, 12.
subjacere alicui rei 3, 6, 27 *et* 41. 7, 4, 12 *et* 41. 8, 3, 81.
subjicere 2, 21, 5. *v. n.* 3, 3, 6. *v. n.* 3, 8, 23 *et* 26 *et* 53. *v. n.* 6, 4, 8. aliquid 9, 1, 25. - alicui 3, 1, 1. 3, 6, 26. 4, 1, 40. 9, 4, 34. - belle 6, 3, 74. - falsum 12, 3, 3. - oculis 6, 3, 38. 8, 3, 79. - pro alio 6, 3, 74. - sibi 11, 3, 151. - suis locis subinde 11, 1, 7. dicere apte, ornatui 1, 5, 1. domum periculo 7, 1, 53. judicium inventioni 3, 3, 6. literam literæ 12, 10, 32. narrationem proœmio 4, 2, 24. omnia oratori 2, 15, 16 *et* 19. 2, 21, 23. dictorum rationes 1, 9, 3. rem nomini 7, 3, 4. res sub oculos 8, 6, 19. *responsum* 9, 2, 15. sinum brachio 11, 3, 146. speciem genere posito 4, 5, 27. testamentum alicui 9, 2, 73. testem 5, 7, 12. vocabulum nomini 1, 4, 20. *seq.*
subjectus in alia omnia *adoptatus* 7, 1, 21. fortunæ fructus 1, 12, 18. petitor 4, 2, 96. subjecta musicæ grammatice 1, 10, 17. res arti, artifici 2, 21, 4. *seqq. et* 13 *et* 19 *et* 21. subjectum 8, 6, 23.
subjectio, *quænam figura?* 9, 3, 98. sub oculos, *quid?* 9, 2, 40. schema per subjectionem 9, 2, 15.
subinde 6, 3, 85 *et* 93. 8, *pro.* 29. 11, 1, 7 *et* 83.
subire affectus, ut advocati, ut passi 11, 1, 55. *v. n.* censuram 12, 9, 9. incommoda 5, 10, 100. invidiam 12, 1, 14. judicem variis artibus 4, 5, 5. negotium 4, 1, 8. onus 6, 1, 45. partes 6, 1, 24. personam 10, 1, 71. pœnam 7, 2, 42. subit aliquem cogitatio 3, 8, 41. majora intellectu velut parum apertos ad percipiendum animos non subibunt 1, 2, 28. subeunt personæ 11, 2, 17. *de reminiscentia.* subit exercitatio 2, 4, 21. post subeat ratio collocandi *&c.* 10, 3, 5.
subitus erumpit percussor 6, 2, 31. impulsus 11, 3, 80. subita indignatio 11, 3, 103. mors 7, 2, 14. necessitas agendi 10, 7, 22. pugna 7, 1, 35. subitum silentium 12, 5, 3. subiti casus 10, 3, 3. subitæ necessitates 10, 7, 2. subita 10, 7, 30.
subito deficere 7, 2, 14.
subjungere 4, 2, 13 *et* 31. aliquid 10, 7, 9. - alicui rei 3, 3, 10. 4, 2, 28. 9, 4, 23 *et* 34. - continuo 8, 4, 29. de aliqua re strictim 1, 10, 1. probationem partibus 4, 2, 82. subjungi alicui *pro.* 12. parti alicui 1, 5, 45. utri duorum antecedentium sermo subjunctus sit 7, 9, 9.
sublatio, positio 9, 4, 48 *et* 55. judicii 7, 1, 60.
sublimis actio 11, 3, 153. animus 10, 3, 22. *orator* Trachalus 10, 1, 119. *scriptor* 10, 1, 66. spiritus 10, 5, 4. sublime 1, 5, 3. 6, 2, 19. 8, 3, 18. quiddam et erectum mens habet natura 11, 1, 16. genus dicendi 11, 1, 3. sublimia 8, 3, 18. 9, 4, 131 *et* 136. ingredi debent 9, 4, 139. non abrupta 12, 10, 80. præcipitia pro sublimibus 12, 10, 73. sublimior cothurnus, gravitas, sonus 10, 1, 68. sublimius aliquid 8, 3, 14.
sublimius dici 9, 4, 130.
sublimitas heroici carminis 1, 8, 5. corporis 12, 5, 5. *in dicendo* 8, 3, 3. 12, 10, 23. mira 8, 6, 11. in verbis 10, 1, 27.
subministrare tela ad manum 5, 7, 8. *conf.* 12, 3, 4.
submittere *vel* summittere 11, 3, 13. *de voce.* aliquid 4, 2, 62. intentionem 11, 3, 42. multa in oratione 2, 12, 10. orationem 8, 3, 21. 11, 1, 45. se 11, 1, 16. - ad mensuram discentis 2, 3, 7. - utilitatem discentium 7, 1, 54. - adversario 6, 2, 16. vocem 1, 8, *init.* 11, 3, 42. submitti ad aliquid 12, 10, 66. submissa actio 7, 4, 27. adulatio 11, 1, 30. causa 11, 3, 153. vox 11, 3, 63 *et* 175. submissum murmur 11, 3, 45. submissi fumus in proœmiis 9, 4, 138. submissa 9, 4,

137. ſubmiſſior latus clavus 11, 3, 139. modus 3, 8, 48.
ſubmiſſe loqui 6, 5, 5.
ſubmovere *vel* ſummovere aliquid 7, 7, 5. a proœmio 4, 1, 63. *add.* 5, *pro.* 2. ambitum 12, 7, 6. ſubditicios familia 1, 4, 3. ſubmoveri a republica 11, 1, 85. jure 12, 2, 15.
ſubnectere aliquid alicui rei 3, 3, 5. proxima 7, 10, 7.
ſubornatus teſtis 5, 7, 32.
ſubrui 2, 13, 14.
ſubſcribere audita 12, 8, 8.
ſubſcriptio cenſoria 5, 13, 33. *v. n.*
ſubſeciva temporum 1, 12, 13. *v. n.*
ſubſellia 10, 5, 18. adverſa 6, 1, 39. adverſarii 5, 7, 32.
ſubſequi 6, 3, 41. 12, 11, 28. non longe 1, 1, 13.
ſubſidere in minore ſchola 2, 1, 3. ſilentio 11, 3, 24. *de voce.* ſubſidet impetus 3, 8, 60.
ſubſiſtere 4, 5, 20. circa ima *pro.* 20. ſubſiſtit ſententia 8, 5, 27. *conf.* 9, 4, 94. ſubſiſtunt lacrimæ 11, 1, 54.
ſubſtantia 3, 6, 23. *n. et* 38. *ſeq. v. n.* 7, 2, 5. rerum 2, 21, 1. rhetoricæ *pro.* 21. *add.* 2, 14, 3. 2, 15, 34.
ſubſtituere mutuam accuſationem 7, 2, 9. aliquid alicui rei 7, 4, 15. ſubſtitutus heres 7, 6, 10.
ſubſtringere effuſa 10, 5, 4.
ſubſtructiones inſanæ 8, 6, 41.
ſubſultat compoſitio 9, 4, 42. ſermo imparibus ſpatiis ac ſonis 11, 3, 43.
ſubſum: *vid.* ſubeſſe.
ſubſurda vox 11, 3, 32. *v. n.*
ſubterfugi 1, 5, 68.
ſubtexere aliqua 4, 4, 4. his ſubtexitur argumentatio 4, 2, 13.
ſubtilis argumentatio 2, 5, 8. *auctor* 10, 1, 78. diviſio 4, 2, 2. præceptor 1, 4, 25. vir 3. 11, 22. ſubtile 6, 3, 39. dicendi genus 12, 10, 58 *et* 66. illi ſubtiles 12, 10, 51. ſubtilior tranſlatio 6, 3, 61. ſubtilius dicendi genus 12, 10, 66.
ſubtiliter dicere 8, 3, 40. quærere aliquid 7, 1, 59. ſubtilius concludere 12, 2, 26.
ſubtilitas 1, 7, 1. *add.* 2, 17, 14. 7, 3, 26. 12, 2, 13. difficillima Romanis 10, 5, 2. intima quæſtionum naturalium 1, 4, 4. ſubtilitatis affectatio *pro.* 24. amore vim ſuam perdere 10, 2, 19.
ſubtrahere aliquid 6, 3, 108. - alicui copulationi 11, 2, 37. literam S 9, 4, 38. narrationem 4, 2, 8. neceſſaria cum periculo 4, 2, 44. ornatum alicui rei 5, 14, 34. ſe alicui rei 7, 4, 39. - oneri 12, 9, 21. verbum, verba 9, 3, 58 *et* 59. verba orationi 8, 2, 19.
ſubvertere interpretationem alicujus 7, 6, 1. legem 7, 7, 6. præjudicia, *&c.* 5, 11, 13. ſubverti 9, 4, 3.
ſuccedere alicui rei 1, 5, 45. 3, 10, 4. - proxime 1, 9, 2. in locum lacrimarum 6, 1, 25. *add.* 12, 1, 28. - precum 6, 5, 10. labori alicui 2, 1, *extr.* ſuccedit minus alicui res 1, 5, 70. humanitas, quoties diſceſſit æmulatio 11, 1, 16. priores partes probationi ſuccedunt 3, 9, 1. *i. ſub ea continentur: v. n. hoc vocabulum antea quoque legebatur* 10, 1, 91: *ubi nunc* feceſſerat. ſuccedentes 2, 3, 2. ſuccedentia genera 3, 6, 38. *ſeqq.*
ſucceſſores Alexandri 12, 10, 6.
ſucceſſus extemporalis 10, 7, 13.
ſuccinctus ſcientia 2, 2, 12. ſuccincti ad omnem clauſulam exſurgunt *&c.* 2, 2, 12.
ſuccurrere rei laboranti 9, 4, 117. *conf.* 9, 2, 84. ſuccurrit cura alicui 11, 3, 148. forte 11, 2, 7. ratio 3, 4, 6. ut ſuccurrit 1, 8, 21. - ſuccurrerit 4, 1, 53. *conf.* 11, 1, 77. ſtatim, ſi non ſuccurratur, perituri 10, 7, 2.
ſuccus jucundus, mollis 10, 1, 31. ſuccum omnem ingenii bibere *pro.* 24. - terræ æquaſiter trahere 8, 3, 9. *de arboribus in quincuncem reductis.*
ſudare in mancipii redhibitione 8, 3, 14. ſudata veſtis 11, 3, 23.
ſudarium 11, 3, 148. candidum 6, 3, 60.
ſudor circa aliquam rem 5, 7, *init.* declamandi ambitioſus 6, 4, 6. nudus 11, 3, 26. orantis 1, 2, 31.
ſudes 8, 2, 5.
Suffenas 1, 5, 62.
ſufficere abſolutioni 7, 4, 31. ad aliquid 1, 12, *init.* 2, 1, 6. 10, 1, 69. 12, 1, 32. 12, 11, 25. - abunde 10, 3, 27. alicui rei 5, 13, 3. 6, 5, 9. 9, 3, 63. - operi 10,

1, 55. *conf.* 10, 7, 9. 12, 8, 5. cauſſis *agendis* 12, 9, 15. cuicunque diſcendo 1, 9, 3. in aliqua re 12, 2, 14. civilibus officiis 10, 3, 11. ponderi rerum 10, 1, 123. ſufficit 5, 13, 16. 12, 1, 44. aliquid alicui 10, 2, 15. conſcientia in veris 11, 1, 17. dicere 4, 2, 41. ſolatio 6, *pro.* 9. ſufficiat 12, 5, 6. ſit aliquando quod placeat, aut certe quod ſufficiat 10, 4, 4. ſufficientia ſibi poſſidere 12, 7, 9. ſuffecturæ vires 2, 4, 33. ſuffectura tempora 2, 5, 3.

ſuffocata vox 11, 3, 51.

ſuffragio ſuo aliquem conſulem facere 12, 1, 43.

ſuffragatur cogitatio 11, 3, 121. memoria 11, 2, 45. tempus 11, 2, 48. vox pronuntiationi 11, 3, 40.

ſuffugia infirmitatis 9, 2, 78.

ſuffuſi quadam voluptate oculi 11, 3, 76.

ſuggerere materiam 5, 7, 8. occultam vim 1, 10, 7.

ſui: *vid.* ſe. ſecum. ſibi.

ſuum, *vid. infra.*

ſulci inertes 8, 6, 8. literarum inſculptarum 1, 1, 27.

ſulfur 1, 6, 22.

Sullæ 1, 4, 25. leges 11, 1, 85. *conf.* Sylla.

Sullaturit 8, 3, 32. 8, 6, 32.

Sulpicius: *vid.* Ind. II.

Sulpiciana ſeditio 6, 3, 75.

ſum: *vid.* eſſe.

ſumere aliquid 5, 11, 3. - ex aliquo 1, 5, 11. 5, 7, 16 *et* 25. - ibi protinus 11, 2, 46. *conf.* 12, 9, 19. - in argumentum 7, 2, 35. - exemplum operis 5, 12, 21. - manus 10, 1, 22 *et* 58. - ſibi ipſe 12, 6, 5. aliqua, ut videntur 2, 10, 14. animum alicujus 2, 2, 4. - judicis 9, 2, 80. argumenta alicunde 5, 10, 23. arma 5, 10, 72. contradictionem 11, 3, 163. *v. n.* copiam verborum ex auctoribus 10, 2, *init.* eruditionem ex converſatione doctorum 6, 3, 17. *conf.* 6, 5, 4. exordium novum 9, 4, 63. impetum repetito ſpatio 10, 3, 6. impetus quoſdam ex natura *dicitur* virtus 12, 2, 1. indicem ex bibliotheca 10, 1, 57. initium ab aliqua re 8, 6, 50. *add.* 12, 6, *init.* materiam 6, 4, 21. ſententias quaſdam ex induſtria, eaque verſare 10, 5, 9. tempus ad aliquid 10, 7, 20. venenum 8, 5, 23. verba ex medio 5, 7, 31. ſumi contra 9, 3, 36. quædam *vocabula* neceſſario interim ſumuntur 8, 3, 27. ſumtus ex proximo ſermo 4, 1, 54. hinc ſumta libertas 12, 2, 31. ſumtum a vetuſtate, a licentia poetica verbum 4, 1, 58. ſumta ex medio verba 5, 7, 31.

ſummittere, *&c.* ſummovere: *vid.* ſubmittere, *&c.*

ſummus liber 9, 4, 146. orator ille, Demoſthenes 12, 10, 26. ſuæ ætatis philoſophus 1, 1, 23. ſumma eloquentia 1, 2, 26. manus 10, 1, 97. - eloquentiæ *pro.* 4. *n.* paupertas, *de lingua Latina* 12, 10, 34. quæſtio 7, 1, 27. ſenectus 12, 11, 21. virtus 12, 1, 18. - orationis 1, 6, 41. vox 11, 3, 15 *et* 42. ſummum 8, 4, 6. alicujus rei 2, 15, 38. quod natura hominis habet 12, 1, 18. ſolum 1, 3, 5. 10, 7, 28. ſummam manum imponere *pro.* 4. in ſummum pervenire 12, 10, 78. ſummo *loco* poni 7, 1, 10. a ſummo peti 10, 3, 2. ſummi 10, 1, 25. 10, 2, 28. artifices 9, 3, 100. auctores 1, 6, 10 *et* 22 *et* 42. clamores 12, 6, 4. 12, 8, 3. digiti 11, 3, 124. oratores 9, 4, 26. 11, 1, 4. viri in eloquentia 1, 6, 2. ſummæ res 10, 1, 29. ſumma ingenia 10, 1, 122. ad ſumma niti *pro.* 20. - tendere *pro.* 19.

ſumma 5, 10, 71. *ſeq.* 12, 1, 20. cauſſæ 3, 6, 7. cauſſarum 6, 2, *init.* circa movendos affectus 6, 2, 26. concitandi affectus 6, 1, 15. criminis 4, 2, 10. in qua cauſſa vertitur 3, 11, 2. judicii noſtri 10, 1, 40. laboris 4, 2, 127. non contingit 2, 17, 25. oratoris 2, 14, 5. *de pecunia* 5, 10, 117. exigua 5, 10, 19. major prætoria cognitione 3, 6, 69. rei *pro.* 5. 4, 1, 34. 5, 13, 55. 10, 3, 10. rhetorices 2, 16, 11. ſcientiæ 8, *pro.* 1. totius 7, 4, 20. totius ſummæ creditor 5, 10, 117. ſummam dare alicui rei 3, 2, 1. ad ſummam cauſſæ conferre aliquid 3, 6, 7. - pertinere 1, 1, 23. - operis perducere aliquem *pro.* 6. - rei pervenire *pro.* 5. in ſumma ſcire 4, 2, 21. circa ſummas trepidare 1, 10, 35.

in ſummas referre aliquid 10, 7, 32.
ſumme diſertus 12, 1, 23.
ſummum, *adverbialiter poſitum* 5, 14, 6.
ſummatim attingere aliquid 10, 1, 44.
ſumtuariæ leges cur in peſtilentia ſileant? 3, 6, 26. *n.*
ſumtuoſus 5, 10, 48.
ſuovetaurilia 1, 5, 67. *v. n.*
ſupellex infelix, quæ, ſicut apud pauperes ambitioſos, pluribus et diverſis officiis conteritur 2, 2, 29. copioſa verborum 8, *pro.* 28.
ſuper hæc 11, 1, 91. omnia 2, 15, 12. 12, 9, 12. ſcriptum dici 7, 8, 1. terram eſt ſol 5, 8, 7.
ſuperare alios vi, ſublimitate, impetu, cultu, compoſitione 12, 10, 23. ſuperavit auctoritatem conſuetudo 1, 5, 64.
ſuperbus exitus 4, 1, 29. minus ſuperba ad ſuſcipiendas elementorum moleſtias mediocritas præceptoris 2, 3, 1. ſuperbum dictum 6, 3, 33. 11, 1, 36. nomen 12, 2, 9. ſuperbi motu oculi 11, 3, 75.
ſupercilium compoſitum, erectum 11, 3, 74. ſupercilia allevantur aut demittuntur annuendi et renuendi ratione 11, 3, 79. diffident inæqualitate; finguntur contra id quod dicimus *ibid.* contracta, deducta, remiſſa, immota omnino, nimium mobilia *ibid.* imperant fronti 11, 3, 77. multum ſuperciliis agitur *ibid.*
ſupereſt aliquid alicui 10, 1, 119. - narrationi 4, 2, 44. ſuperfui 1, 5, 68.
ſuperfluere 8, 2, 22. aures 2, 5, 13. ſuperfluit aliquid in aliquo 12, 10, 16. ſermo alicui 10, 7, 13.
ſuperfui 1, 5, 68.
ſuperfuſa humoris copia 1, 2, 28.
ſupergreſſa laudem omnem mater 6, *pro.* 8.
ſuperjectio ementiens, *quid?* 8, 6, 67.
ſuperimpoſita manus 1, 1, 27.
ſuperinductum corpus 5, 8, 2.
ſuperior locus *in claſſibus ſcholarum* 1, 2, 23. ſucceſſu 1, 2, 24. paullum ſuperiores 1, 7, 21. *ſc. ætate.* paullulum tempore noſtro ſuperiores 8, 3, 25.
ſuperlata 8, 3, 43.
ſuperlatio veritatis 9, 2, 3. ſuperlationes 1, 5, 45. ſuperlationum vis 12, 10, 62.
ſuperponi levioribus 9, 4, 25.
ſuperſtes meorum 6, *pro.* 4. parens ad pœnas 6, *pro.* 13. liberi ſuperſtites 6, *pro.* 6.
ſuperſtitio diſtat a religione 8, 3, 55. nimia 9, 4, 25. præceptorum 4, 2, 85. ſuperſtitionis metus 12, 2, 3.
ſuperſtitioſus vir 12, 10, 14. ſuperſtitioſi 6, 2, 17.
ſuperſtitioſe cogitatis demum inhærere 10, 6, 5. fieri 1, 1, 13.
ſuperſtruere aliquid *jactis fundamentis* 1, 4, 5.
ſuperſum: *vid.* ſupereſt.
ſupervacuus labor 1, 8, 18. ſupervacua adjectio 9, 3, 46. litera 12, 10, 30. ſupervacuum eſt 1, 4, 22. 1, 7, 16 *et* 34. - alicui 2, 2, *extr.* ſupervacua proœmia 12, 10, 52.
ſupervenit aliud majus alio 9, 4, 23.
ſupinus *a ſupra eſt* 11, 3, 122. *n.* vultus 1, 11, 9. ſupina cervix 11, 3, 82. compoſitio 9, 4, 137. ſupinum ſtare 11, 3, 160. ſupini ſecurique movere judicem 11, 3, 3. *ſcriptores* 10, 2, 17. lenius ſupina 12, 10, 79. *v. n.*
ſupinata manus 11, 3, 119.
ſupinitas omnis odioſa eſt 11, 3, 122.
ſuppeditat inoffenſa atque indubitata literarum inter ſe conjunctio, ſine ulla cogitandi ſaltem mora 1, 1, 31. ſatis exemplorum ad imitandum ex lectione 2, 2, 8. tempus 1, 12, 14.
ſupplere omiſſa 10, 5, 4. ſupplet quædam ætas 12, 6, 3.
ſupplices manus 6, 1, 42.
ſupplicare poſito genu 9, 4, 11. pro capite 6, 1, 25.
ſupplicatio 2, 16, 7. 9, 3, 68.
ſupplicio affici 9, 3, 68. ſupplicia verberum 11, 1, 40.
ſupplofio pedis 10, 7, 26. pedum 11, 3, 128.
ſupponere capiti libros 1, 10, 17.
ſupprimere vocem 8, 3, 85. ſuppreſſa vox 8, 3, 85.
ſupra, *præpoſitio:* ceteros 12, 10, 7. Jovem 6, 1, 32. modum 1, 9, 2. 6, 4, 12. 11, 3, 125. - multæ 9, 3, 27. neceſſitatem 9, 3, 46.

quam enarrari poteſt 10, 1, 101. ſe cubaſſe 8, 2, 20. verum 12, 10, 8. vera eſſe 9, 2, 33. nihil in poetis ſupra Livium Andronicum, &c. haberemus 10, 2, 7.
—— *adverbium*: de qua ſupra dixi 1, 7, 13. *huc referantur quaſi— compoſita, ut*
ſupradictis contraria quæ ſunt 1, 5, 1. unum ex ſupradictis 6, 1, 13.
ſupraponi 8, 4, 6 *et* 9.
ſuprema 6, *pro.* 11. judicia 6, 3, 92.
ſurculus ex arbore 6, 3, 88.
ſurdum quiddam et barbarum 12, 10, 28.
ſurgere ad dicendum 2, 6, 2. ſolicitum 12, 5, 4. *de dicturo.* ſupra aliquid 10, 1, 81. ſurgentes fontes 8, 3, 8. ſurgentia in altum cacumina oleæ 8, 3, 10.
ſurrepere animo alicujus 4, 5, 20. ſurrepit actio diſſimulata melius ſæpe 4, 1, 60. ſurrepet animis inſinuatio 4, 1, 42.
ſurripere aliquid 7, 6, 2. pecuniam, rem de templo 4, 2, 8. 7, 3, 10 *et* 21. pecuniam ex æde ſacra 4, 2, 8. ſpiritum 11, 3, 39. tranſgreſſionem 4, 1, 78.
ſus: Verrem ſuem nominare non licet 8, 6, 37.
ſuſcipere cauſſam 11, 1, 75. cauſſas *pro.* 22. 11, 1, 29. 12, 7, 1. *conf.* 12, 1, 39. 12, 9, 7. cicatrices bello 6, 1, 21. inimicitias 6, 1, 22. judicia 12, 6, 1. litem aliqua ratione 4, 2, 66. litigatorem 2, 12, 4. moleſtias 2, 3, 1. mortem 12, 1, 17. negotia 12, 9, 8. officium aliquod 1, 1, 23. onus 10, 2, 18. oneris plus quam imponebatur, ſponte *pro.* 3. perſonam alicujus 4, 2, 95. reum temere 11, 1, 74. ſermonem 2, 15, 28. ſuſcipitur S alia conſonante 9, 4, 38. ſuſcipiuntur clauſulæ ſequentibus 9, 4, 70. ſuſcepta lis 12, 7, 6. pars 7, 2, 55. ſuſcepti diſcipuli 2, 5, 1. *conf.* 11, 1, 55. labores 6, 1, 27.
ſuſpecta cauſſa 11, 1, 74. facilitas 10, 3, 7. ſuſpectum eſſe in quadam cauſſa 6, 3, 96. - aliqua parte 4, 1, 56. ſuſpecta arte magiſtrum fateri videntur 5, 14, 32. ſuſpectos judici facere 9, 2, 59. ſuſpectius promiſſum 5, 7, 14.
ſuſpendere animos judicum 9, 2, 22. pedem ſummis digitis 11, 3, 125. ſe 7, 3, 31. - - e fico 6, 3, 88. ſermonem 11, 3, 35. *ſeq.* ſpiritum 1, 8, *prin.* ſuſpenſa ſpe recordationis 10, 6, 6.
ſuſpicio alicujus rei 9, 4, 143. credibilis 9, 2, 90. per ſuſpicionem 6, 3, 88. 9, 2, 65 *et* 90. carendum eſt non ſolum crimine turpitudinis, verum etiam ſuſpicione 2, 2, 14.
ſuſpicioſe narrare 4, 2, 81.
ſuſpicor 9, 3, 7. ſuſpicari aliquid 6, 3, 95. nefas de aliquo 9, 2, 80.
ſuſtinere clauſulas ſequentibus 9, 4, 70. *conf. ibid.* 71. corpus nervis 11, 3, 55. mala 8, 4, 21. numerum 10, 5, 22. *add.* 12, 7, 5. onera aliqua re 10, 1, 62. ſermonem 11, 3, 35. ſpiritum 9, 4, 67. turbam 1, 2, 15. non ſuſtineo eſſe 3, 6, 63. *conf.* 12, 9, 10. ſuſtineri mutuo auxilio 5, 12, 4. conſcientia 12, 5, 4. manibus 11, 3, 132. e manibus utrinque ſuſtinentium pendere 1, 2, 7.
ſuſtentare ſe animo 12, *pro.* 1.
ſuſtentatio, *quid?* 9, 2, 23. duplex *ibid.*
ſuum facere aliquid 10, 2, 26. quæ ſua cujuſque ſunt 7, 10, 10.
Sybaritæ 3, 7, 24.
Sylla 11, 1, 12. dictaturam deponens 3, 8, 53. 5, 10, 72.
ſyllaba acuta 1, 5, 22, *ſeqq. et* 62. 12, 10, 33. brevis 7, 9, 13. producta 7, 9, 13. ſyllabæ clariores 8, 3, 16. pares 9, 3, 79. ſyllabis verba complecti 1, 1, 32.
συλλογισμὸς 3, 6, 45. 7, 3, 11. *figura* 9, 2, 103.
ſyllogiſmus 3, 6, 15. *ſeq. et* 42. 5, 10, 6. 5, 14, 14 *et* 24. *ſeq.* 7, 10, 1. *ſeqq. quid?* 7, 8. *v. n.* 1. imperfectus, rhetoricus 5, 10, 3. 5, 14, 1. oratorius 5, 14, 24. ſyllogiſmis conſtare 1, 10, 37.
ſyllogiſticus ſtatus 5, 10, 6.
σύμβολον, quod eſt nota 1, 6, 28.
συναίρεσις 1, 5, 17.
συναλοιφὴ 1, 5, 17. *quid?* 9, 4, 36.
ſynalœphe 9, 4, 109.
συναθροισμὸς 8, 4, 27.
σύνδεσμος 1, 4, 18.
συνίζησον 3, 11, *init. et* 9.
συνεκδοχὴ, *quid?* 8, 6, 21. 9, 1, 5.
ſynecdoche, *quid?* 8, 6, 18. figura 9, 3, 58. *ſubjecta a veteribus metaphoræ* 8, 6, 13. *n.*

ſyneſeos exempla 9, 2, 79. *v. n.* 9, 3, 3 *et* 100.
συνίζυγμένον, figura 9, 3, 62. *v. n.*
συναιρέσις, quid? 9, 3, 64.
συναφεία 8, 3, 16.
συντελικὴ φάσις 3, 6, 46.
σύντομον, quid? 4, 2, 42.
ſyntonorum modi 9, 4, 142. *v. n.*

T.

T literæ cognatio cum D 1, 4, 16. 1, 11, 5.
tabernaculum 7, 8, 6. 10, 7, 27. ducis 8, 2, 8.
tabula ſupra Jovem 6, 1, 32. tabulæ 5, 5, *init.* 6, 3, 92. 7, 10, 13. duodecim 1, 6, 11. 5, 14, 18. teſtamenti 5, 14, 15. tabularum dies 5, 10, 44.
tabellæ vacuæ 10, 3, 32.
tacere de aliqua re 1, 5, 56. 4, 2, 87. non taciturus de tanta ſua gloria 11, 2, 16. tacens opus, pictura 11, 3, 67. tacita commendatio 4, 1, 8. dedignatio 1, 2, 31. exprobratio 6, 2, 16. verecundia 10, 1, 18.
tacite ediſcere 11, 2, 33. ſentiri 1, 10, 7.
tactus corporis 6, 3, 7.
tædium evitare 10, 1, 31. laboris 12, 3, 11. lucis 1, 3, 16.
talares ludi 11, 3, 58. *v. n.*
talio 7, 4, 6. 8, 5, 12.
talpæ oculis capti 9, 3, 6.
talus: talos in medium projicere 6, 1, 47.
tam eſt nitor divinus in Theophraſto ut *&c.* 10, 1, 83. ætas tam puellaris 6, *pro.* 5.
tamen 3, 6, 27. *v. n.* 7, 9, 7. *in principio* 2, 17, 32. 3, 8, 28. 3, 9, 5. ſi tamen 11, 3, 3 *et* 46. 12, 11, 29. ſi tamen—at certe 1, 1, 11.
tandem 6, 3, 38. 8, 3, 76. 12, 2, 10. 12, 11, 22.
tamquam 2, 17, 39. 5, 13, 59. 12, 7, 12.
tantus: quod ſcio vix credi poſſe tantum 6, *pro.* 7.
tantum, *i. ſolum* 1, 1, 13. non 6, 2, 4. non eiſdem tantum verbis, *ſine ſequente* ſed 2, 15, 14.
tantumdem valere 1, 5, 4. virium 6, 2, 10.
tantopere—quam *Ep. ad Tryph.* 3.
ταπείνωσις, quid? 8, 3, 48.
tardus, in adulterio deprehenſus 6, 3, 87. *memoria* 11, 2, 29. ſermo trajectione 8, 2, 14. ſtilus 10, 3, 5. tarda compoſitio 9, 4, 137. tardum auxilium 10, 4, *extr.* ingenium 1, 3, 2. membrum *ſermonis* 9, 4, 126. tardum eſſe 6, 3, 87. - ad aliquid 11, 2, 29. tarda *in oratione et* gravia *opponuntur* 12, 10, 80. ingenia 1, 12, 14. tardior pœna 7, 2, 42. pronuntiatio 10, 7, 22. ſtilus 1, 1, 28. paullo tardiora ingenia 11, 2, 42.
tarditas 12, 9, 14. *in agendis cauſſis.* dicendi 5, 10, 123. vocis 11, 3, 52. tarditate ingenii laborem ac tempora perdere 1, 1, 1.
tardare animum 12, 5, 1. tardari verecundia 1, 3, 4. tardatur velocitas 10, 7, 8.
Tarento lanas vehere 7, 8, 4.
Tarentini juvenes 6, 3, 10.
Tarraconenſes 6, 3, 77. *de quodam eorum nummo vid. ibid. n.*
Tau Gallicum 8, 3, 28.
Taurus, homonymon 8, 2, 13.
ταυτολογία, quid? 4, 2, 43. 8, 3, 50.
technici 2, 13, 15.
tegere aliquid 9, 2, 76. tectæ manus 9, 1, 20. tectos tenere lucubrantes 10, 3, 25.
tectum pro domo 8, 6, 20.
tegmina pellium 9, 4, 4.
τεκμήρια, quæ? 5, 9, 3.
Telamo 1, 5, 60.
τέλος 2, 15, 38.
telum occultum 9, 2, 75. ut tela ſupervacua ſunt neſcienti, quid petat: ſic argumenta, *&c.* 5, 10, 109.
temere congeſtæ res 10, 3, 17. dictum 12, 6, 5. ſuſcipere reos 11, 1, 74. non temere 1, 3, 3. *i. facile.*
temerarius 7, 2, 28. pro forti 2, 12, 4. 10, 2, 16. honor editionis *pro.* 7. temeraria *in oratione et* fortia *diſtinguuntur* 12, 10, 80.
temeritas 12, 9, 12. extemporalis 10, 6, 6.
temperare aliquid modo 11, 1, 91. - moderatione aliqua 11, 1, 28. ingenio ſuo 10, 1, 98. ſonos 11, 3, 42. vires ſuas 1, 2, 27. temperatus ſanguis 11, 3, 78. temperata vox 11, 3, 161. tempera-

tiores brevibus ac longis *syllabis* pedes 9, 4, 87.
tempestas comitiorum 8, 3, 80. tempestates fluctuum 8, 6, 44. tempestatibus, quo volent, auferri 10, 7, 23.
tempus 5, 10, 43. 7, 2, 43. *seq.* adolescentiæ 12, 11, 13. angustum 11, 1, 46. conjunctum, hoc est insequens 5, 10, 94. 7, 2, 46. in distinctionibus 11, 3, 37. lætum, liberum, triste 11, 1, 46. præcedens 5, 10, 94. præsens 7, 2, 46. secundum, id est præsens 7, 2, 46. *in verbis*, futurum, præsens, præteritum 7, 2, *init.* 9, 3, 11. - præteritum 1, 6, 10 *et* 15. suffragatur 11, 2, 48. temporis modus 10, 4, 4. munera 10, 6, 6. unius, duorum syllabæ 9, 4, 47. tempora 5, 10, 43. 7, 2, 25. 11, 3, 181. *v. n.* adhibita corporis motui, saltationi, modulationibus 9, 4, 139. data a judice 12, 10, 55. dicendi 6, 5, 4. nostra damnare infelicitatis 10, 2, 8. sua impendere alicui 1, 2, 2. tria 9, 4, 47 *et* 81 *et* 84. *seqq. in metrorum ratione.* - conjecturæ 7, 2, *init.* temporibus uti 11, 3, 181.
temporale 6, 2, 10.
temporarius animi motus 5, 10, 28.
temulentus sopor 4, 2, 123.
tenax, *vid. sub* tenere.
tendere ad aliquid 7, 1, 22. 12, 2, 27. - majora 2, 4, 20. - summa *pro.* 19. - victoriam, ad finem laudis et gloriæ 8, 3, 11. alio 9, 3, 45. aliquo 7, 1, 59. collum 11, 3, 82. huc totis mentibus 12, 1, 31. in superiora 8, 4, 9. - verticem supercilio 1, 11, 10. longius 12, 1, 3. manus supplices ad genua 6, 1, 42. nervos retro 10, 3, 6. rus 11, 2, 38. sinus 12, 10, 37. vultum confidentia 11, 3, 160. vis nominum eodem fere tendit 5, 10, 1. tendens ad aliquem gestus 11, 3, 134. tendentes ad eloquentiam 12, 3, 11. - optima juvenes 10, 1, 122. in diversum disciplinæ 1, 12, 1. tendentia alio verba 9, 3, 45. tensum collum 11, 3, 82. tensi digiti 11, 3, 98 *et* 99. tensior vox 11, 3, 42.
tenebræ ac solitudo 1, 2, 9. orationis 8, 2, 23. ultimæ 8, 3, 25.
tener: tenera quædam in utramque partem translatio 11, 3, 165. voluptas modulandi 9, 4, 31. vox 11, 3, 23. tenera 11, 3, 29. corpora 1, 1, 22. teneriores anni 2, 2, 3.
tenere 11, 2, 31. 12, *pro.* 1. 12, 8, 3. adversarium quasi confessum 6, 4, 18. aliquem diutius 5, 7, 19. aliquid 5, 10, 68. 5, 14, 29. 11, 2, 30. *add. ibid.* 35 *et* 50. - parum 11, 2, 45. articulum medium 11, 3, 95. cassam 9, 2, 68. cibum 9, 4, 30. cursum 4, 3, 13. formam 12, 10, 10. hastam 7, 9, 8. lora 7, 9, 7. magis, *de memoria* 11, 2, 31. modum 1, 7, 23. 10, 1, 62. 12, 7, 11. nomen 8, 6, 65. 9, 4, 47. *obsidionem* 1, 10, 48. *n.* propositum 6, 4, 13. rem 9, 4, 129. se 9, 2, 82. - aliqua societate copulaque res *in oratione dicuntur* 7, 10, 17. somnum 11, 3, 155. viam dicendi mediam 4, 2, 45. teneri forma certa pronuntiandi 5, 13, 5. incendio 2, 13, 16. reus cædis *dicitur* aliquis 5, 14, 11. tenet consuetudo 2, 1, *prin.* 8, 5, 2. pudor 12, *pro.* 1.
tenax custos patrimonii 4, 2, 73. propositi 11, 1, 90. tenacissimus alicujus rei 1, 1, 5. tenacissima memoria 1, 1, 19.
tenor acutus 1, 5, 26. in narrationibus 10, 7, 6. tenores ab antiquis tonores dicti 1, 5, 22.
tentare, *cum infinitivo* 6, 2, 29. 6, 3, 7. 7, 1, 60. 12, 10, 32. eventum 6, 3, 79. se subinde 11, 2, 34. venas 11, 3, 88. tentari leviter 3, 4, 2. tentata pauciissimis eloquendi ratio 12, *pro.* 3. non tentanda, quæ effici non possunt 4, 5, 17.
tenuis aqua 12, 2, 11. ars 1, 4, 5. perquam limes 9, 1, 3. magis vox 11, 3, 42. *orator, scriptor* 10, 1, 64. 12, 10, 21 *et* 23. sermo 8, 3, 18. vena 6, 2, 3. venula 12, 10, 25. vox 11, 3, 32. tenue discrimen 1, 5, 5. *vid.* ingenium. præmium 8, 3, 1. textum 9, 4, 17. tenues aquæ 11, 3, 21. caussæ 11, 1, 93. res 1, 1, 35. tenuia 10, 1, 44. tenuiora 12, 10, 38 *et* 66. paullo tenuiora ad dicendum negotia 12, 9, 8.
tenuitas alicujus *scriptoris* 10, 2, 23.

rerum 1, 4, 7. 12, 10, 35. *conf.* fectæ *in* fecare.
tenuare adipes 2, 10, 6. tenuatur vox ad exilitatem 11, 3, 19.
tepere 6, 1, 44. *de affectu.*
Terentius: *vid.* Ind. II.
Terentianus pater 11, 1, 39.
terere: *vid.* trita.
teres vox in difputationibus 11, 3, 64. *v. n.*
tergere frontem fudario 6, 3, 60. nares 11, 3, 121. terfus, *vid. infra.*
terminare aliquid anguſte 7, 4, 40. 9, 1, 14. ingenium ſuum 12, 2, 23. modum periodo alicui quatuor fenariis verſibus aut ipſius ſpiritus modo 9, 4, 125. terminari in ri ſyllabam 1, 6, 14. intra quatuor ſenſus 4, 1, 62. litera, ſyllaba aliqua 1, 6, 15. toga mediis cruribus terminatur 11, 3, 139. terminati in aliqua ſyllaba genitivi 1, 6, 14.
terra altius effoſſa generandis alendiſque feminibus fecundior eſt 10, 3, 2. terræ fides 12, 10, 25. *v. n.*
terrenum corpus 12, 2, 21. terrena 12, 11, 13.
terrere 6, 3, 21.
terſus atque elegans auctor 10, 1, 93. terſum 12, 10, 50. *vid.* judicium. terſior multo *ſcriptor* 10, 1, 94.
tertia ab ultima ſyllaba 1, 5, 30. *i. antepenultima.*
teſtarum jactus non habet nomen 8, 2, 5.
teſtes corrupti 5, 7, 13. eorum duplex genus 5, 7, 9. teſtibus argentariorum tabulis 11, 2, 24.
teſtimonium induſtriæ reddere alicui 11, 1, 88. juvenum modicum eſſe debet 2, 2, 9. publicum 5, 3. teſtimonio eſt 12, 1, 16. ſunt poetæ 1, 10, 10. teſtimonia 5, 7, *init.* divina 5, 7, 35. 5, 11, 42. ſententiæ poetarum velut quædam teſtimonia *ſunt* 1, 8, 12. *conf.* 10, 1, 49.
teſtari 6, *pro.* 4. 11, 3, 172. exheredatum elogio 7, 4, 20. per aliquid 5, 14, 11. teſtatur Cicero frequenter 1, 10, 4. *conf.* 2, 2, 2. 2, 15, 8. 2, 17, 2. *&c.* teſtans 7, 6, 10. teſtatus 5, 14, 15. 6, 3, 92. ut teſtatum eſt Græco verſu 8, *pro.* 20. teſtandum eſt *pro.* 26. 11, 1, 65.
teſtatio 5, 7, 33. *v. n.* 5, 13, 49. *v. n.* teſtationes facere 12, 3, 5.
teſtamentum 7, 5, 6. apertum 4, 2, 87. juſtum 5, 14, 16. ſignatum 4, 2, 87. teſtamenta 7, 4, 39. legibus facta rata ſint 3, 6, 96.
τετράσημοι percuſſiones 9, 4, 51.
tetraſtichon carmen 6, 3, 96.
Teucer Ulixem reum facit Ajacis occiſi, *controv.* 4, 2, 13.
textum tenue atque rarum dicendi 9, 4, 17.
textus 8, 6, 57. *v. n.*
Tharſomenum pro Thraſumeno 1, 5, 13.
theatrum 6, 1, 52. theatri cauſſa 11, 3, 179. theatro majore dignus 1, 2, 9. tota theatra exclamaſſe 1, 6, 45.
theatralis 2, 2, 10. lex 3, 6, 19.
Thebas ſermone deflere 11, 3, 168.
Thebanorum *cauſſa cum* Theſſalis 5, 10, 111. *ſeqq.*
thecæ 6, 3, 61.
thema 4, 2, 28 *et* 68. 5, 10, 9. 7, 2, 54. themata poetica 2, 10, 5. in ſcholis poſita 12, 8, 6.
θήματα 7, 1, 4.
Themiſtocles 9, 2, 92. *memoriosus* 11, 2, 50.
Theodorus, Theodorei, *vid. in* Ind. II.
Theodotus 3, 8, 55. *ſeq.*
θεωρητικὴ ars 2, 18, 1.
Therſites 3, 7, 19. 11, 1, 37.
theſaurus eloquentiæ 11, 2, 1. theſauri clauſi 10, 1, 2.
θέσις, *quid?* 3, 5, 5. *add.* 10, 5, 11.
theſis 3, 5, 11. theſes dicere 2, 1, 9. 12, 2, 25. ſimplices 7, 10, 5. ſumere ex aliqua re 2, 4, 24.
Theſſalorum *lis cum* Thebanis 5, 10, 111. *ſeqq.*
Thetis 3, 7, 11.
Thraſybulus 7, 4, 44.
θύλακος 8, 2, 13. *n.*
thymus redolet alicubi 12, 10, 25.
tibiæ accipiunt ſpiritum 11, 3, 20. apertæ 11, 3, 50. *v. n.* apertis, clauſis foraminibus 11, 3, 20. quæ præcluſis foraminibus graviorem ſpiritum reddunt 1, 11, 7. purgatæ, quaſſiæ 11, 3, 20. tibiarum cantus στιπλασμένοι 1, 11, 7.
tibicen Latinus 7, 1, 51. tibicines publice revocati 5, 11, 9.
tibicina 1, 10, 32. 7, 9, 4.
Tiburti in *prædio* 6, 3, 44.

Timanthes 2, 13, 12.
Timarchides 9, 3, 11.
timere aliquem juſtitiæ ſuæ 4, 1, 9. aliquid 4, 5, 14. omnia 2, 4, 10. *vocabulum aliquod* 8, 3, 31. timeri, *i. de morum integritate ſuſpectum haberi* 1, 2, 5.
timide quaſi loqui 11, 3, 100. timidiſſime dicere aliquid 11, 1, 77.
Timotheus, *vid.* Ind. II.
Tinca Placentinus 1, 5, 12.
tingere, *unde* tincta fuco lana 12, 10, 75. *v. n.* tincta ſenſu 4, 2, 117. *v. n.*
tinniens litera N 12, 10, 31.
tinnuli 2, 3, 9.
tirocinii metus 12, 6, 7. tirocinium differre in ſenectutem 12, 6, 2.
Titius, ſaltationis genus 11, 3, 128.
titubare aliquid 5, 7, 11. *de teſtibus. v. n.* titubat facultas eloquendi 12, 1, 29.
tituli librorum 2, 14, 4.
Tityus maximus 6, 3, 71.
toga, *qualis* 11, 3, 131. *n.* apte cæſa 11, 3, 139. craſſa 12, 10, 47. decidit 11, 3, 149. rotunda 11, 3, 139. ſerica 12, 10, 47. ſoluta et velut labens undique 11, 3, 147. togam abducere 11, 3, 145. componere 11, 3, 156. dejicere 11, 3, 144. demittere ad calceos uſque 11, 3, 143. injicere ex integro 11, 3, 156. rejicere 11, 3, 144. reponere 11, 3, 149.
tolerare laborem difficilius 1, 12, 8. tempora illa C. Cæſaris tam patienter 6, 3, 112.
tolerabilis utcunque ſecuritas 2, 3, 4. tolerabile eſt 6, 1, 42. - magis 11, 1, 21. vix 1, 6, 42.
toleranter 8, 6, 33.
tollere 10, 1, 94. *v. n.* 92. aliquem cervicibus 4, 2, 124. aliquid de templo 3, 6, 37. 4, 2, 8 *et* 68. 4, 4, 3. - *in teſtamento* 7, 6, 11. fructus 5, 10, 48. litem 7, 2, 45. natum 4, 2, 42. pecuniam de templo 4, 2, 8. ſe ad ſpem 1, 2, 26. tollit ſe geometria ad rationem mundi 1, 10, 46. tolli in crucem 4, 2, 17. tranſlatione 8, 6, 11. tollitur lis 9, 2, 91. tollens ſe ſupra modum oratio 4, 2, 61.
Tollius 6, 3, 53.
tonare 2, 16, *extr.*
τονάριον fiſtula 1, 10, 27.
tondere: tondemus 1, 6, 44. tonſa myrtus 8, 3, 8.
τόνοι, tenores 1, 5, 22.
tonores 1, 5, 22.
τονική pars 5, 14, 28.
τοπογραφίαι, *quid?* 9, 2, 44.
topper 1, 6, 40.
tori athletarum 10, 1, 33.
Torquatus 5, 11, 10.
torquere aliquem 5, 4, 2. 7, 2, 25. motum laterum 11, 3, 90. vultum 10, 3, 21. torqueri 9, 2, 82. aliqua re 12, 1, 7. tortus 9, 2, 82. exſpectatione 6, 1, 18.
tormenta 2, 20, 10. 5, 4, *init.* 9, 2, 82. *ſeq.*
torques aureus 6, 3, 79.
torrens amnis 12, 10, 61. oratio 3, 8, 60. verborum inanis 10, 7, 23. torrentes turbidi 12, 10, 19.
torvus vultus 6, 1, 43. - magis 11, 3, 160. torvi motu oculi 11, 3, 75.
tot: unde
totidem: agmen totidem lixas habens quot milites 8, 6, 42.
toti ordines, gentes, populi 11, 1, 86.
tota 8, 4, 13.
trabes abiegna 5, 10, 84.
tractare 7, 1, 20. 10, 1, 19. non ſcripta ſecura lectione tranſcurrere, ſed tractare ſingula 10, 5, 8. affectum 6, 1, 53. aliquem molli articulo 11, 1, 70. aliquid *pro.* 21. 1, 6, 31. 7, 1, 27. 9, 4, 19. - copioſe 10, 5, 12. - pluribus modis 10, 5, 9. - probatione 4, 2, 55. 12, 1, 44. - ſermone 12, 2, 3. animum diſcentis 1, 3, 6. animos 11, 1, 85. argumenta recte 5, 10, 15. cauſſas utrinque 10, 5, 20. circuitus decurrentes *&c.* 11, 1, 6. de aliqua re 1, 5, 5. elementa *pro.* 21. ingenia rudia 1, 2, 27. infirmiſſimum quidque primum 7, 1, 18. *lecta* 10, 1, 19. non libenter ea quæ lædunt 11, 1, 87. locum aliquem 9, 1, 25. 9, 4, 112. male 7, 3, 2. motus animorum 7, *pro.* 1. opus aliquod commode 1, 9, 3. propria philoſophiæ *pro.* 16. quæſtiones 2, 1, 11. tractatum aliquem ſermone 12, 2, 3. verba 11, 1, 6. tractari in utramque partem 3, 5, 5. *conf.* 12, 7, 7. inter aliquos 8, 3, 31. latius 11, 1, 5. per affectus 12, 10, 63. hoc loco tractanda quæſtio eſt 1, 2, 1.

tractabilis vox 11, 3, 40.
tractatus 3, 7, 10. æquî bonique 12, 1, 8. 12, 2, 3 *et* 15. æquitatis 5, 10, 72. artis 8, *pro.* 5. duplex 5, 7, 35. generalis, ſpecialis 2, 4, 22. 5, 7, 35. latior variuſque 7, 3, 16. locorum communis 12, 8, 2. moralis, rationalis 12, 2, 19. *de philoſophia.* recti pravique 12, 2, 16. troporum 1, 1, 16. tractatus *plur.* 7, 4, 21. 7, 6, *extr.*
tractatio æqui 5, 10, 118. armorum, orationis 9, 1, 33. *v. n.* cauſſæ 12, 10, 46. malæ tractationis actio 7, 3, 2. *add.* 7, 4, 11 *et* 25. *ſeq.* 9, 2, 79. - actiones 7, 4, 29. - accuſare zelotypum 4, 2, 30. - accuſari ab uxore 7, 4, 10.
tractus 8, 3, 32. corporis 6, 3, 7, *ſicut ab aliis legitur*; *Geſn. reſtituit* tactu. elocutionum 4, 2, 118. gurgitis multus 12, 2, 11. orationis continuus 5, 8, 2. *conf.* 9, 4, 61.
tradere *abſolute, pro docere* 12, 11, 14. aliquem præceptoribus 1, 2, 1. *conf.* 2, 1, 1. 2, 4, 1. aliquid 7, 10, 4. - alicui 11, 1, 5. - memoriæ 9, 4, 1. literis *pro.* 4. - in poſteros 10, 2, 6. - poſteris 12, 10, 55. ſcripto 1, 5, 17. - ſermonibus velut per manus 12, 4, 1. decorem diſcentibus 1, 11, *extr.* diſpoſitionem in omnes materias 7, *pro.* 4. elementa literarum alicui 1, 1, 23. gloriam ad poſteros 12, 11, 28. *cum infinitivo* 10, 2, 20. lectionem memoriæ imitationique 10, 1, 19. locos communes 5, 1, 3. monumenta rerum poſteris 12, 11, 4. nomen 3, 6, 3. opiniones 3, 1, 18. puerum magiſtris 2, 2, 1. præcepta ſapientiæ *pro.* 19. - verſibus 1, 4, 4. quærentibus 12, 11, 4: *ſed aliquid excidiſſe videtur, vid. V. L.* ſcientiam declamandi ac facultatem 2, 1, 2. verba 1, 6, 42. viam aliquam certam in omnes materias 7, *pro.* 4. victoriam 7, 1, 44. tradi arte 6, 5, 1. 10, 2, 12. educandum *pro.* 5. inter præcepta 9, 3, 69. memoria aliquid acceptum ab inventione tradit elocutioni 11, 2, 3. traditus epiſtolis in poſteros fermo 1, 1, 6. antiquitus traditum accepimus 6, 2, 8.
traditio 3, 1, 3. 12, 11, 16. diſciplinæ 11, 3, 61.
traducere equum 5, 11, 13. traduci ratione ad meliora 12, 7, 2.
traductio alterius intellectus ad alterum 9, 3, 71.
tragicus non ignobilis 1, 12, 18. noſter 9, 3, 57. parum Pomponius Secundus 10, 1, 98. tragicum eſt 8, 3, 26. tragici 8, 6, 26 *et* 34.
τραγίζειν 11, 3, 28. *n.*
tragœdi utiles 1, 8, 6. pene tragœdorum vox 12, 5, 5.
tragœdia non ingreditur ſocco 10, 2, 22. Thyeſtes 1, 5, 52. tragœdiæ ſcriptores 10, 1, 97. tragœdiæ 10, 1, 66.
trahere 12, 11, 18. ad ſe 10, 3, 24. affectum ex aliqua re 6, 1, 26. aliquem 6, 4, 17. - viribus 5, 14, 29. aliquos in diverſum 2, 17, 32. aliquid ex aliquo 10, 1, 81. - ex vi rerum 6, 3, 57. argumentum ex aliqua re 5, 5, 2. 5, 10, 102. cauſſas ex aliqua re 5, 9, 15. colorem 12, 10, 44. in diverſum 7, 10, 3. materiam ab actione diverſæ partis 4, 1, 54. - dicendi invidia 5, 13, 3. nomen ab aliquo 9, 4, 109. - ex aliquo 10, 1, 83. *obſidionem* 1, 10, 48. *n.* orationem ex præceptis ſapientiæ 12, 1, 28. probationes ex cauſſa 5, 1, 1. ſpiritum eo uſque donec deficiat 11, 3, 53. ſuccum terræ æqualiter *dicuntur arbores in quincuncem redactæ* 8, 3, 9. verba de verbis 9, 4, 20. vocales 11, 3, 167. trahi 3, 7, 11. a contrariis 1, 6, 34. a nominibus 6, 3, 55. aliqua re 12, 10, 52. contra rationem cauſſæ ſuperſtitione præceptorum 4, 2, 85. in diverſum 7, 2, 32. utrinque 7, 9, 7. trahunt horas ſpectacula, convivia, *&c.* 12, 11, 18. tracturæ aliquid altius mentes 1, 8, 4.
tractus, *vid. ſupra.*
trajicere in alium 9, 2, 4. verba in clauſulas 9, 4, 31.
trajectio 8, 2, 14. 9, 2, 3.
tranſact. *vid.* tranſigere.
tranſcendere, tranſumtio, *&c: vid.* tranſ.
tranſcurrere aliquid 4, 2, 2. - ut partem operis 9, 3, 89. impetu 10, 1, 19. ſcripta lectione ſecura 10, 5, 8.

tranſeuntes: *vid.* tranſire.

transferre 1, 1, 28. *n.* 5, 13, 8. *n.* - ad verbum 7, 4, 5 *et* 7. - aliquem, aliquid ab aliqua re in aliud 2, 8, 14. *conf.* 6, 1, 39. 9, 1, 6. - aliquid 1, 1, 28. 5, 11, 28. 5, 13, 4 *et* 7 *et* 9. 11, 3, 179. - ad utilitatem 6, 2, 31. - ex Græco 2, 15, 21. - proxime in Latinum 1, 6, 3. - in alterum 6, 5, 9. 7, 2, 9. 10, 1, 82. 11, 1, 64. - in diverſum 11, 1, 64. - cogitationem 12, 9, 20. - crimen 4, 2, 26. 6, 3, 78. - in alium 7, 4, 13. - Græcos 10, 5, 3. - libros alterius in ſuum 9, 2, 102. - literam in aliam 1, 6, 22. - nomen, verbum ex aliquo loco in alium 8, 6, 5. 9, 4, 27. - oppida 6, 3, 61. - partem in corporibus *&c.* 7, *pro.* 2. - res 12, 10, 34. - ſe ad album et rubricas 12, 3, 11. - ſubſellia in aliquem locum 10, 5, 18. - tempora 9, 3, 11. - transferri 3, 6, 67. *ſeqq.* ad præceptores 2, 2, 3. - jure 12, 2, 15. - tranſlatus annulus 11, 2, 30. - tranſlatum 4, 1, 71. - audacius 4, 1, 58. - tranſlati libri 10, 5, 2. - tranſlata 8, 3, 37. 8, 4. 29. *n.* - bene 8, 2, 10. - ex Græco 9, 3, 17. - ex alio loco in alium 8, 5, 17. - licentius 8, 3, 37. - verba 1, 5, 3 *et* 71. 11, 1, 6.

tranſlatio 5, 13, 8. *n.* 7, 5, 1. *n.* - quædam tenera in utramque partem fit geſtu 11, 3, 165. - depulſionem conſtare defenſione ac tranſlatione 8, *pro.* 9. - *quæ ſit figura?* 9, 3, 98. - *i.* metaphora 8, 6, 4. *ſeqq.* - *diſtinguitur ab* abuſione 8, 6, 35. - tropus, qui fit tranſlatione 8, 6, 4. *conf.* 3, 6, 37 *et* 41 *et* 65. *ſeqq.* 5, 13, 8. 5, 14, 34. 7, 4, 13. 8, 2, 6. 8, 6, 49. 50. - audax 8, 6, 11. - deformis 8, 6, 15. - ex ſimili 6, 3, 71. - humilis 8, 6, 14. - magis propria 1, 4, 18. - fordida 8, 6, 15. - temporum 9, 2, 41. - verborum 7, 9, 9. - tranſlationes 10, 1, 118. - tranſlationum mixtura 5, 11, 22.

tranſlativa, *μετάληψις* 3, 6, 45. - tranſlativæ quæſtiones 3, 6, 51.

transfigurare 6, 2, 1.

transformari ad aliquid 1, 2, 30.

transfuga 12, 1, 24.

transfundere dolorem ſuum in audientes 11, 1, 54.

tranſgreſſio 4, 1, 78. *i.* hyperbaton 9, 4, 28. - verbi 8, 6, 62. - verborum 8, 6, 66. - concinna, *figura* 9, 3, 91.

tranſigere partem laboris 4, *pro. init.* - tranſigitur cum materia pulchre 7, 1, 44. *v. n.* - pœna levi vel tardiore 7, 2, 42.

tranſire 9, 3, 90. 12, 11, 28. - ad aliquid 6, 5, *prin.* - diſertum 7, 1, 51. - muſicum 1, 12, 6. - rhetoris officia 1, 12, *extr.* - ſequentia 4, 2, 82. - alio 9, 2, 55. - aliquem 10, 2, 10. 12, 1, 22. 12, 11, 21. - aliquid 6, 3, 82. 7, *pro.* 3. 10, 3, 31. - inhonoratum 1, 5, 54. - ſilentio 2, 3, *prin.* 5, 12, 23. - ex aliquo caſu in alium 9, 4, 117. - vicinia ad diverſa *&c.* 9, 3, 65. - in aliam perſonam 12, 8, 10. - maria 12, 11, 10. - minora 10, 3, 31. - tranſiri intentione 9, 4, 29. - tranſit aliquem jus, res 5, 10, 116. *ſeq.* - frequens imitatio in mores 1, 11, 3. - litera in vocalem verbi ſequentis 9, 4, 40. - verba quæ rectis quoque caſibus ætate tranſierunt 1, 4, 13. - inde in ſyllabas cura tranſibit 1, 4, 17. - nec a nobis negligenter locus iſte tranſibitur 2, 4, 17. - tranſeuntes medios articulos annuli 11, 3, 142. - tranſeuntia in adverbium vocabula 1, 4, 29.

tranſitus 4, 1, 77. 11, 3, 46. *non eſt* ſchema 9, 2, 61. - a pueritia in adoleſcentiam 11, 3, 28. - *in ſonis muſicis* 12, 10, 68. - in tranſitu 6, 2, 2. 7, 3, 27. - venuſti 9, 2, 61. - verſuum 10, 7, 11.

tranſlatus, tranſlatio, *&c. vid.* tranſferre.

tranſlucida elocutio 8, *pro.* 20.

tranſmarina peregrinatio 7, 3, 31.

tranſmutatio *differt ab* immutatione 1, 5, 12. - tranſmutatione fit ſolœciſmus 1, 5, 39. *ſeq.*

tranſpoſitiva, *μετάληψις* 3, 6, 45.

transſcendere ad leviora 7, 1, 21. - obſcure 4, 1, 79.

transſumtio, *quid?* 8, 6, 37.

transſumtiva, *μετάληψις* 3, 6, 45.

tranſvehi 6, 3, 41.

tranſverſum brachium 11, 3, 93. - telum 9, 4, 14. - judicem ferre 10, 1, 110. - tranſverſas a ſpondis incubare 4, 2, 123.

tranſvolare audientem 4, 2, 45.

tre, barbariſmus 1, 5, 15.

treceni et ſexageni loci 11, 2, 22.

tremulus ſpiritus 11, 3, 55. - tremula vox 11, 3, 91.

trepidare frontis ac luminum inconſtantia 9, 3, 101.
trepidationis vitia 11, 3, 121.
trepondo ab omnibus dictum eſt 1, 5, 15. *v. n.*
tres: in tribus verbis 9, 4, 78. *v. n.*
triangula æquis lateribus conſtituere in data linea 1, 10, 3. *add. ibid.* 41. inæqualibus lateribus 1, 10, 41.
triarius 5, 13, 40.
τριβὴ 2, 15, 23. ἄλογος 10, 7, 11.
tribrachys, *pes* 9, 4, 82.
tribuere nomen commune, peculiariter alicui rei intellectu 8, 2, 8. nimium ſibi 1, 2, 18. ſatis alicui in aliqua re 12, 1, 22. veniam delicto 7, 4, 20.
tribus 7, 3, 27.
tribunus plebis ipſe pro concione legit codicem 4, 4, 8. - humillimus 11, 1, 12.
tribunatus 7, 4, 13.
tribunale 1, 6, 17. 11, 3, 134 *et* 156. primum 12, 5, 6.
triclinium 11, 2, 13.
τρίκωλα, *quæ?* 9, 3, 77.
trimeter verſus 9, 4, 71 *et* 75. 10, 1, 99. trimetron 9, 4, 78. trimetrum 9, 4, 75. trimetri 9, 4, 90.
tripartita 5, 14, 5.
triquedram an triquetram dici Siciliam oporteat? 1, 6, 30.
tris ſyllabæ 1, 7, 17.
triſtis, *vid.* auſteritas. Niobe. ille ſemperque demiſſus puer 1, 3, 10. ſenectus 8, 6, 41. triſtes ac jejuni *auctores*, *oratores*, &c. 10, 2, 17. cauſſæ 11, 3, 151. literæ 12, 10, 28. res 11, 3, 116. triſtia *diſtinguuntur a* ſeveris 12, 10, 80. triſtior judex 6, 3, 31. ſtridor 9, 4, 37.
triſtitia deductis ſuperciliis oſtenditur 11, 3, 79. triſtitiæ vultus 11, 1, 54.
trita magis via 1, 6, 22.
trivialis ſcientia 1, 4, 27.
triumphalis habitus 11, 1, 3. *vir* 11, 1, 36.
triumpi 1, 5, 20.
triumviri 1, 1, 6. 5, 13, 5.
triumviralis proſcriptio 12, 10, 13.
trochæus, *quis pes ſit?* 9, 4, 80 *et* 82. *ſeqq. et* 87. *v. n. et* 140. nimis currens 9, 4, 88.
trochaicus, ſenarius comicus 9, 4, 140.
trochleæ 11, 3, 56.
Trojæ ſub mœnibus 6, 2, 22. ad Trojam L reges navigarunt 7, 2, 3.
Trojanum bellum 7, 2, 7. Trojani principes 8, 4, 21.
Troilus 7, 9, 7.
τρόπος, *quid?* 5, 10, 52. *categoria* 3, 6, 27.
τροπικῶς 10, 1, 11.
tropus 6, 3, 47. 8, 6, 66. *quid? et quotuplex?* 8, 6. tropi *definitio* 9, 1, 4. tropi 8, 4, 29. *qui? et unde?* 9, 1, *a principio*. tropi, qui ſunt virtutis 9, 4, 26.
truculentus Hercules in tragœdia 11, 3, 73.
truculentiſſime, quam potuit, eum aſpexit 6, 1, 43.
trunca actio 11, 3, 85.
tu: quos tu licet appelles 12, 10, 10.
Tubero 8, 4, 27. *vid.* Ind. II.
tuburchinabundus 1, 6, 42.
tueri aliquem 11, 1, 18. aliquid fortiter 6, 1, 34. - et induſtrie contra aliquos 5, 13, 35. - ingenio 4, 2, 88. - dicendi viribus 12, 2, 5. caput 9, 2, 74. cauſſas 12, 7, 11. culpam pertinaciter 6, 4, 16. dictum analogia 1, 6, 11. falſum 12, 7, 7. injuſta 12, 7, 7. innocentes 12, 1, 26. linguam utramque æquali cura 1, 1, 14. opiniones diverſas pertinaciter 8, *pro.* 4. *add.* 12, 3, 8. opus ſuum 10, 1, 9. partes diverſas 6, 4, 21. ream 9, 2, 73. ſe vita, vi religionis 5, 6, 2. vitalia 5, 12, 22.
tutus, &c. *vid. infra.*
tuli: *vid.* ferre.
Tullius, fur 6, 3, 53.
tum maxime 6, 1, 31.
tumere in plano 8, 3, 18. tument nares ac pectus 11, 3, 29. tumentes fauces 11, 3, 20.
tumeſcere 8, 3, 47. inani perſuaſione 1, 2, 18.
tumor et livor 4, 2, 54. *add.* 5, 9, 11. 5, 10, 46. et vana de ſe perſuaſio 2, 2, 12. ſpondeis atque iambis maxime continetur 9, 4, 140.
tumidum 8, 3, 18. tumidi pro grandibus 10, 2, 16. tumida 8, 3, 56. plena, non tumida 12, 10, 80. tumidior gens 12, 10, 17. *orator* 12, 10, 12. tumidius 11, 1, 28.

tumultus, *quid? et unde?* 7, 3, 25.
tumultuari paſſim, *in dicendo* 2, 12, 11. tumultuatur oratio 7, *pro.* 3.
tumultuarium opus 7, 3, 34.
tumultuoſius 3, 8, 60.
tumulus 7, 3, 31 *et* 34. hoſtilis 6, 2, 22.
tunica 11, 3, 138 *et* 140.
turba hominum 1, 2, 2. laudantium 6, 4, 6. pullata 6, 4, 6. verborum 8, 2, 17. in turba eſſe 1, 2, 15. *de diſcipulis in ſchola.*
turbare 6, 4, 10. aliquem 12, 8, 9. -affectibus 5, 14, 29. aliquid 9, 4, 14. intentionem 4, 5, 3. ſenſum 8, 2, 16. turbari 12, 8, 9. memoria 4, 1, 61. ſenſibus 10, 7, 6. tranſmutatione ordo turbatur 1, 5, 39. turbata cera 12, 8, 13. turbati exercitus 7, *pro.* 2. turbatæ comæ 11, 3, 148.
turbidus 6, 4, 15. torrentes turbidi 12, 10, 19. turbidius 3, 8, 60. turbidiores cogitationes 9, 4, 12. turbidiſſimæ actiones 1, 10, 28.
turdus 8, 2, 7.
turgeſcere humore, tumore 12, 10, 73. turgeſcit ætas *puerilis* humore 11, 3, 29.
turpis 6, 3, 44. egeſtas 8, 6, 41. præceptor 1, 2, 4. voluptas 12, 9, 10. turpe 4, 1, 40. *ſeq.* ducere cedere pari 1, 2, 22. turpia facta 1, 2, 2.
turpiter dici 6, 3, 83. eſt 11, 1, 14. *v. n.*
turpitudo 6, 3, 8. 8, 3, 47.
Tuſcanicæ ſtatuæ 12, 10, 1 *et* 7.
tutor 5, 10, 72. 11, 1, 59.
tutus jure 4, 5, 19. tutum factum 4, 2, 100. mores in tuto ſunt 1, 8, 7. tutior audacia 12, *pro.* 4. brevitas 12, 10, 15. converſatio 1, 2, 4. tutiſſima brevitas 10, 1, 39. via per medium 12, 10, *extr.*
tuto confiteri 4, 5, 17. mentiri 1, 8, 21. non tuto dici 8, 3, 37.
Tydides 8, 6, 29 *et* 30.
tympana eloquentiæ 5, 12, 22. *v. n.*
Tyndaridæ 11, 2, 16.
tyrannus, ſuſpicatus a medico ſuo datum ſibi venenum, *&c. controverſia* 7, 2, 25.
tyrannidis affectatæ damnatus torqueatur, *&c.* 9, 2, 81.
tyrannicida 5, 10, 36 *et* 59. 7, 3, 7. tyrannicidæ imago in gymnaſio ponatur 7, 7, 5.
tyrannicidium 7, 3, 10.
tyrocinium: *vid.* tir.

V.

Vau literæ, ſimilis litera F 1, 4, 14. V *litera permutata cum* O 1, 4, 16. 1, 7, 26. ſibi infidit 1, 4, 11. *ejus* medius eſt ſonus 1, 4, 8. V *et* S literis finita, nunquam genitivo caſu in ris ſyllabam terminantur 1, 6, 14.
vacare alicui 1, 2, 8. criminibus 10, 1, 34. curis 10, 3, 29. 12, 1, 5. foro 10, 1, 114. militia ex lege 9, 2, 85. potioribus 4, 2, 3. 9, 4, 113. ſtudio operis 12, 1, 4. vacat aliquid alicui 9, 4, 143. - loci 9, 4, 118. locus 10, 3, 33. ſumere in manus 10, 1, 58. tempus cura 1, 1, 16. ſi vacet 10, 1, 90. 10, 3, 27. cui eſſe diſerto vacet 11, 1, 50. vacans locus 8, 6, 18. tempus 9, 4, 93. vacatura aliis ingenia 1, 8, 18.
vacillare ex vino 8, 3, 66. 11, 3, 165.
vacillatio in latus 11, 3, 128.
vacui aliquid 10, 6, 1. vacuæ aures 10, 1, 32. manus 11, 2, 42. tabellæ 10, 3, 32. vacua cauſſarum implere conviciis 12, 9, 8.
vada 12, 10, 37.
vaga multitudo 2, 16, 9. vagi per ſilvas ritu ferarum 8, 3, 81. vagæ gentes 3, 2, 4.
vagari per ſilvas 5, 9, 12.
valde ſenex 12, 11, 3.
valere 1, 11, 5. *n.* ad aliquid 5, 10, 34 *et* 41. 12, 3, 6. -fidem 7, 2, 28. - vincendum 12, 3, 6. aliquid in literis 11, 2, 49. apud aliquem 6, 2, 28. arte, ingenio 1, 8, 8. circa aliquid 4, 5, 6. corpore toto 8, *pro.* 22. curſu parum 9, 2, 78. ex contrariis 8, 5, 18. idem 9, 2, 105. 9, 4, 58. in aliquid 4, 5, 16. 6, 3, 12. 9, 2, 62. in actu multum 9, 3, 101. - aliqua re maxime 6, 3, 57. - perſona 7, 2, 38. - animis tantum 11, 3, 67. - diverſum 5, 10, 49. - utramque partem 8, 4, 29. præteritum 9, 2, 19. multum ad aliquid 9, 1, 21. perinde ac ſi 7, 1, 60. plurimum ad aliquid 9,

1, 25. - victoriam 6, 4, 3. pondere 12, 10, 36. pro nomine 8, 6, 29. pronuntiatione multum, plurimum 11, 3, 8. satis ad aliquid 10, 1, *prin.* - efficiendum oratorem 1, 10, 2. sensu 9, 3, 71. tantundem 1, 5, 4. turba 4, 2, 82. 4, 5, 7. 5, 13, 12. valet hoc eo 1, 2, 16. consuetudo 9, 3, *prin.* - sensus 9, 3, 73. sine arte nulla res satis 9, 4, 7. nihil præcepta atque artes valent nisi adjuvante natura *pro.* 26. in vultu plurimum valent oculi 11, 3, 75. quantum natura studioque valeat memoria 11, 2, 50. - Græci præceptis valent, tantum Romani exemplis 12, 2, 30. - mediocritate valui 12, 11, 8. - nostra valebit infirmitas *pro.* 22. *literæ* non valuerunt 1, 11, 5. *v. n.* valentiora argumenta 5, 13, 12. valentissimum 5, 13, 52.

validus ingenio 10, 1, 62. validum 12, 10, 66. validæ sententiæ 10, 1, 60. validior spiritus 12, 10, 37. validius 2, 5, 5. 9, 2, 76. validissima quæque forma 12, 10, 5. validissimum 12, 10, 63.

validius cruciare aliquem 6, *pro.* 8. peccare 10, 3, 12.

valetudo 6, *pro.* 11. 11, 1, 58. 11, 3, 144. bona 11, 2, 35. 10, 3, 26. commodior 6, 3, 77. longiore valetudine consumi 7, 2, 14.

Valerii pugnantis super caput corvus 2, 4, 18.

Valerii primo Valesii dicti 1, 4, 13.

vanus salutandi labor 12, 11, 18. vana spes 12, 7, 7. vox 11, 3, 32. vanum argumentum 7, 2, 34. vana 11, 1, 44. congerere maledicta 7, 2, 34. omnia vana esse, credere 7, 1, 11. vanior dicendi gloria 12, 10, 17.

vanescere 4, 3, 8.

vanitas 8, 2, 2. 11, 2, 23.

vapos 1, 4, 13.

vapulo 9, 3, 7. vapulare ab aliquo fustibus 9, 2, 12.

Varenus C. 4, 1, 74. 7, 1, 9. 7, 2, 36.

——— Cn. 7, 1, 9.

——— L. 7, 1, 9. *conf.* Cicero pro Vareno, *et* in Varenum.

varices 11, 3, 143.

varicare 11, 3, 125.

varius 6, 3, 48. et multiplex ornatus orationis 11, 1, 2. quæ ratio et quam varia narrandi 10, 2, 27. magis varia vox 11, 3, 145. varium propositum 12, 9, 14. variæ manus 11, 3, 182.

varie defendere aliquid 4, 5, 8.

variare adverbia, pronomina 9, 3, 53. aliquid 9, 2, 5. - figuris 4, 2, 22. 5, 14, 32. 6, 1, 2. figuras 9, 1, 11. gestus 10, 5, 6. iterationem casibus et generibus 9, 3, 36. orationem 9, 2, 29. sermonem 8, 6, 19. structuram 8, 6, 67. variatus ornatus 8, 3, 11. variatæ figuræ 9, 4, 117.

varietas 9, 2, 59. caussarum 10, 7, 3. criminum 4, 3, 7. ex vilioribus 10, 1, 58. *in cœnis.* juris 3, 6, 90. opinionum 10, 1, 42. plurima 12, 10, 68. pronuntiandi 11, 3, 51. quæ solum est pronuntiatio 11, 3, 43. *seqq.* reficit ac reparat animos 1, 12, 4. regionum ac fluminum 12, 10, 67. rerum 5, 4, 2. multa varietate signata loca 11, 2, 18. varietates in caussa, in prosopopœia 11, 1, 41.

Varius, Q. Sucronensis 5, 12, 10. *conf.* Ind. II.

Varus, L. 6, 3, 78.

vasculum facit faber 7, 10, 9. vascula oris anguSti 1, 2, 28.

vastitas immensa 12, *pro.* 4.

vaticinantes 4, 2, 3.

Vatinius 6, 3, 77. 11, 1, 73. testis 5, 7, 6. *v. n.* Vatinii mors 6, 3, 68 *et* 84.

uberes oleæ 8, 3, 8. ad exercitationem dicendi theses 2, 4, 24. uberior ad aliquid 12, 2, 20. uberius quid 11, 3, 84. solum 12, 10, 25. uberiora paullo in juvenibus feruntur 11, 1, 32.

ubertas beatissima immortalis ingenii 10, 1, 109. historiæ 10, 5, 15. locorum 4, 1, 59. verborum 10, 1, 13. ubertatis facile remedium est 2, 4, 6.

ubique 12, 6, 2.

Ucalegon 8, 6, 25.

vehemens 11, 3, 175. dicendi genus 12, 10, 66. et poeticum ingenium 10, 1, 90. sensus 9, 3, 72. 9, 4, 29. vehementior cursus fluminum 9, 4, 7. probatio 9, 2, 6. vox 11, 3, 145. vehementius dicendi genus 12, 10, 66. vehementissima vis 9, 4, 13.

vehementer 1, 5, 21.

vehere lanas, oves Tarento 7, 8, 4.

quanti veheret, interrogavi 4, 2, 41. vecta lenibus ventis navis 10, 7, 1.
Veiove pro Veiovi 1, 4, 17.
vel 3, 6, 32. *v. n.* 6, 3, 1. *num pro an positum sit?* 3, 6, 32. *n. pro aut* 3, 4, 15. *pro etiam, adeo &c.* 9, 3, 14. *v. n.* hoc uno malo 6, *pro.* 5. plurimum valere 6, 4, 3. ultro se offerre 7, 1, 50.
velle alicui omnia meritissimo 9, 2, 35. ut res vult 3, 8, 53. *conf.* volo.
velli 1, 6, 44. vulsum corpus 5, 9, 14. 8, *pro.* 19. vulsi 2, 5, 12.
vellicari ex pædagogo 6, 1, 41. *v. n.*
velox ingenium 6, 4, 8. natura ingenii 1, 12, 2. velocior brevitas 6, 3, 45. stilus quam velocissimus 10, 3, 17. quam velocissima navigatio 12, 2, 24.
velociter 8, 3, 81. demonstrare aliquid 7, 10, 15. scribere 1, 1, 28.
velocitas animi 5, 10, 123. illa *dicendi* 10, 7, 8. immortalis Sallustii 10, 1, 102.
velum: vela majora 12, 10, 37. tota pandere 6, 1, 52.
velare: capite ex parte velato 6, 1, 48. velandarum varicum gratia 11, 3, 143.
velut: geminatione literarum velut apice uti 1, 4, 10. velut si 2, 13, 1.
vena ingenii tenuis et angusta 6, 2, 3.
venula tenuis 12, 10, 25.
venales, novitios accipimus 8, 2, 8. venalia *ibid.*
vendere operam 12, 7, 8.
venditare operam suam alicui 12, 7, 6.
venenum amatorium 7, 3, 30.
veneficus, *quis?* 9, 2, 105.
venefica capite puniatur 7, 8, 2.
veneficium, an carmina magorum? 7, 3, 7.
venerabilis vir 12, 1, 18.
venerationem sentire vivum 12, 11, 7.
veneres dicendi 10, 1, 79. *vid.* Venus.
venia moræ 6, *pro.* 14. veniam dare labori 11, 3, 11. dignum venia 1, 5, 11.
venire, *a* veneo: ab hoste 12, 1, 43. venit beneficium 12, 7, 12. venibant bona 6, 3, 51. venisse carmina Virgilii 8, 6, 26.
venales, *&c. vid. supra.*
venire, *a* venio: a communibus ad propria 7, 1, 28. ad accusandum 11, 1, 68. - agendum 4, 1, 7. 11, 1, 20. - argumenta 11, 3, 144. - judicem 3, 4, 7. - locos 11, 3, 144. - manum 2, 11, 6. - summum per aliquid 8, 4, 3. - syllogismum 7, 8, 2. commeatus, qui afferantur 8, 6, 26. ex arte 6, 4, 12. - causa 4, 1, 27. - copia, inopia 2, 4, 4. - falsis opinionibus 5, 10, 34. in cognitionem senatus *&c.* 7, 2, 20. - contentionem, controversiam 3, 6, 43. 7, 2, 8. - deliberationem 2, 21, 18. - dubium 1, 6, 5. 7, 2, 2. - fastigium 2, 17, 3. - eundem finem 9, 3, 78. - insidias 12, 11, 4. - judicium 2, 21, 18. 3, 6, 40. 5, 7, 16. 10, 5, 13. - judicia 12, 6, 5. laudem 2, 21, 18. - manus doctorum, *de libris, &c.* 12, 10, 50. *add. Ep. ad Tryph. extr.* - ultro 10, 7, 11. - mentem 7, 10, 6. 12, 9, 13. - officium 2, 21, 19. - ordinem 10, 1, 54. - partem *pro.* 22. *conf.* 1, 11, 17. - potestatem alicujus 5, 10, 114. - quæstionem 5, 14, 16. 7, 2, 14. - species 7, 8, 3. sub oculos 5, 9, 14. 7, 2, 5. - eandem rationem 5, 10, 78. supra summum 8, 4, 3. undique 5, 10, 21. venit a gestu atque a motu decor 11, 3, 67. ab oratore probatio 11, 3, 2. ex aliqua re pulchritudo 2, 5, 12. *conf.* 6, 2, 15. 8, 6, 48. hoc naturali quodam initio 11, 3, 60. in orationem pes 9, 4, 83. inde celeritas percipiendi 1, 10, 34. - cognitio 2, 4, 20. - plus fructus alicui 12, 9, 4. dignum operæ pretium 12, 6, *extr.* quando extrema conclusio venit 9, 4, 123. veniunt a facultatibus argumenta 7, 2, 50. duo medii digiti sub pollicem 11, 3, 93. venitur 8, 4, 3. ventum est 6, 1, 52. 11, 3, 144.
venter imus 11, 3, 112.
venti lenes 10, 7, 1. medii, proprii 12, 10, 67. quatuor *ibid.*
ventosus dies 11, 3, 27.
ventilare cubitum in latus 11, 3, 118.
ventilatorum miracula 10, 7, 11.
venula tenuis 12, 10, 25.
Venus 6, 3, 18. facit *genitivum* Veneris 1, 6, 14. armata apud La-

cedæmonios 2, 4, 26. *v. n.* pro coitu 8, 6, 24. ſolis conceſſa Atticis 10, 1, 100. Veneres dicendi 10, 1, 79.
venuſta comœdia 10, 1, 65. expoſitio 6, 3, 39. venuſtum, *quid?* 6, 3, 18. venuſtiora 6, 3, 13. venuſtiſſimum 6, 3, 78. venuſtiſſima dicta 6, 3, 84.
venuſte dicta 6, 3, 7. reſpondere 5, 7, 31. venuſtiſſime fingere aliquid 6, 3, 41.
venuſtas 4, 2, 118.
verbera civis Romani 4, 2, 113.
verberatum corpus 6, 1, 30.
verbum corruptum 8, 3, 18. exquiſitum 4, 2, 36. humilius 8, 3, 18. improprium 8, 3, 15. inornatum 8, 3, 15. magnificum 8, 3, 18. medium 8, 6, 39. nitidum 8, 3, 18. proprium 4, 2, 36. remotum ab uſu *ibid.* ſordidum *ibid.* ſignificans 4, 2, 36. ſublime 8, 3, 18. tumidum 8, 3, 18. vitioſum 8, 3, 55. verbi appellationes 1, 4, 27. verbo plurima accidunt 1, 5, 41. verba *an* ab aere verberato *dicta?* 1, 6, 34. *quid per ſe?* 10, 2, 13. *diſtinguuntur a* vocabulis 9, 4, 24. quæ magis aut minus noceant vel proſint? 7, 2, 46. *ſeq.* pars orationis 1, 4, 18. 1, 5, 2. quædam non totum declinationis ordinem ferunt 1, 4, 29. quædam tertiæ demum perſonæ figura dicuntur 1, 4, 29. apta 8, 3, 18. aſpera 8, 3, 17. aſperiora 12, 1, 25. certa 7, 3, 16. clara 8, 3, 18. communia magis 8, 2, 24. non deſunt 10, 7, 15. exquiſitiora 11, 1, 33. ficta 8, 3, 24. 11, 1, 6. fortiora 12, 10, 35. honeſta 8, 3, 17. honeſtiora 8, 3, 16. humilia 8, 3, 18. inania 8, 2, 17. 9, 3, 100. jucundiſſima ſono 8, 3, 17. mitiora 5, 13, 25. parum modeſta 11, 1, 30. quot quæque verba modis intelligenda ſint 1, 8, 15. in labris naſcentia 10, 3, 2. nativa 8, 3, 36. participialia 1, 4, 29. pinguiora 12, 10, 35. planiora 8, 2, 24. propria 8, 3, 15 *et* 24. parum pudica 11, 1, 30. reperta 8, 3, 36. appellationibus ſimilia 1, 4, 28. *ſeq.* ſimplicia, ſordida, ſublimia 8, 3, 17. *ſeq.* ſordida 10, 1, 9. tranſlata 8, 3, 15 *et* 24. 11, 1, 6. turpia 8, 3, 17. parum verecunda 10, 1, 9. vetera 11, 1, 6. magis vocalia 8, 3, 15. vulgaria 10, 1, 9. verborum cauſſa nihil faciendum 8, *pro.* 32. proprietas ac differentia *pro.* 16. genera, qualitates, perſonæ, numeri 1, 4, 27. faſtidium 8, 3, 23. humilitas 8, 3, 21. duplex intellectus 1, 5, 2. officium ſolum 12, 10, 40. regula certiſſima 10, 2, 13. in verbis ſermonis vis ineſt 9, 4, 26.
verboſior expoſitio 4, 2, 79. verboſiſſimi loci 2, 4, 31.
verboſius exponere aliquid 3, 11, *extr.*
vereri offendere aliquem 11, 1, 68. offenſam 6, 5, 8. ſe 10, 7, 24. veritus opinionem jactantiæ 9, 2, 74. illud minime verendum eſt 1, 12, 8.
verecunda parum cauſſa 4, 5, 19. hoc dicere, ruſtico verecundum eſt 7, 1, 56. verecundior confeſſio quam expoſitio 4, 2, 8. *conf.* 9, 2, 41.
verecunde: hoc genus injuriæ verecundius ineſt paſſis quam auſis 11, 1, 84. *de ſtupro in maribus.*
verecundia 4, 2, 88. *v. n.* 11, 3, 161. *ejus definitio* 12, 5, 3. *eſt* vitium amabile 12, 5, 2. alicujus facit, ut ne auctorem ponam *eundem ipſum* 6, 3, 64. negandi *pro.* 3. reprehendi 3, 5, 15. tacita 10, 1, 18. timida 8, 3, 65. verecundiæ ita notæ eſſe 6, 3, 33. motus 11, 3, 71.
verecundari 11, 3, 87.
veritas, *vid. ſub* verus.
verna 5, 10, 67.
vernilitas ſervilis 1, 11, 2.
verrere 6, 3, 55.
Verres, C. 5, 11, 7. 5, 13, 35. 6, 3, 55 *et* 98. 7, 2, 3. 7, 4, 33 *et* 36. 8, 3, 64. 8, 4, 2. 8, 6, 55. Verres, ſus nominari *non poteſt* 8, 6, 37. *conf.* Cicero in Verrem *in* Ind. II.
verruca ſaxea 8, 3, 48. 8, 6, 14.
verſare aliquid figuris 5, 14, 32. - intra ſe per aliquid 11, 3, 176. conſilium de aliqua re 12, 2, 21. numeros omni modo 10, 3, 5. ſententias quam numeroſiſſime 10, 5, 9. teſtem domi percontationibus 5, 7, 11. verſari 6, 3, 90. circa aliquid 2, 15, 15 *et* 20. 6, 2, 20. in adminiſtratione reip. in conſiliis rerum maximarum præ-

clariſſime *pro.* 14. - cauſſa 7, 1, 4. - literis 2, 17, 12. - mediis litium medullis 2, 1, 11. - ratione 10, 7, 12. - rebus iiſdem 10, 1, 36. - tragœdiis 2, 4, 2. - veritate 2, 10, 11. legibus 7, 3, 1. numerorum notitia in cauſſis verſari ſolet 1, 10, 35. ubi rerum momenta verſantur 8, 3, 13.
verſicolor elocutio 8, *pro.* 20. veſtis 10, 1, 33.
vertere 1, 6, 38. *v. n.* aliquid 6, 2, 8. 7, 2, 40. - ad perſonam 8, 5, 7. - in contrarium 3, 11, 5. 9. 3, 33. 11, 1, 2. aures in ſe aliqua re 9, 3, 66. crimen in adverſarium 7, 2, 23. formas verborum, ſenſuum, *&c.* 8, 6, 2. Græca in Latinum 10, 5, 2. invidiam in alterum 6, 5, 10. latus 10, 3, 21. manum 11, 3, 101. momenta rerum 6, 3, 9. orationem 9, 1, *init.* orationes Latinas 10, 5, 5. plurima poetæ ipſa metri neceſſitate coguntur 8, 6, 17. proſopopœiam in ſpeciem narrandi 9, 2, 37. ſenſus 9, 1, 15. verba ægre 12, 10, 77. vitia in bonum 1, 1, 5. vocabulum in aliam literam 1, 7, 25. verte 11, 1, 38. verti in aliqua re maxime 3, 6, 21. vertitur cardo alicubi 12, 8, 2. diſcrimen in aliqua re 6, 1, 37. verſus in terram digitus 11, 3, 94.
verſus in oratione 9, 4, 72. *in proſa* 9, 4, 52. *n. et* 72. *n. et* 74. *n.* verſus habent carmen 1, 10, 20. ſinguli 11, 2, 41. trimetri 10, 1, 99. verſuum multa millia 7, 1, 37. *add.* 10, 1, 38. verſibus tradere præcepta ſapientiæ 1, 4, 4.
verſiculorum genera, membra 9, 4, 52.
verſificare 9, 4, 143.
verſificator, quam poeta, melior 10, 1, 89.
verſificatio 9, 2, 35. 9, 4, 116.
vertex, *quid?* 8, 2, 7. in verticem tendere ſupercilio 1, 11, 10.
verumtamen 8, 6, 41.
verus profectus 1, 1, 28. ſonus 11, 3, 41. vera fides 12, 11, 11. gloria 10, 1, 94. materia 10, 2, 12. ſpecies 8, 3, 11. virtus 12, 9, 4. vis 10, 2, 11. verum diſcrimen 12, 6, 4. 12, 11, 15. veræ ſyllabæ 1, 5, 18. vera 11, 1, 17. convicia 12, 9, 8. negotia 9, 2, 68. verius eſt 9, 4, 103.
verum 6, 3, 89. veri conſcientia 11, 1, 17, *ut ante editum erat, nunc* veris. *vid.* veriſimilis. vero proximum *pro.* 4. ſimilis 6, 2, *extr.* ſimilius 3, 8, 31.
vere dicere aliquid 11, 1, 58. jure vereque contenderim *pro.* 11. verius tradere aliquid 4, 1, 71.
veritas 9, 4, 85. *i. natura ipſius rei: v. n.* exigit 1, 7, 8. *i. etymon.* morum 6, 2, 26. ad veritatem reducere verba 1, 6, 32. *v. n.*
veriloquium 1, 6, 28.
veriſimilis 4, 2, 31 *et* 34. veriſimilia 6, 3, 60. 12, 1, 45. falſa 1, 10, 38.
veſperug 1, 7, 12.
veſtibulum modo artis ingreſſus 1, 5, 7.
veſtigium 5, 9, 9. facit currentium pes 9, 4, 67. veſtigia amoris 11, 1, 59. artis 12, 11, 21. alienis veſtigiis inſiſtere *pro.* 3.
veſtis longa 11, 1, 3. verſicolor Demetrii Phalerei 10, 1, 33.
veſtire aridum atque jejunum 2, 8, 9. crura faſciis 11, 3, 144. veſtiri ex ſuo corpore 2, 16, 14. res verborum habitu veſtiuntur 8, *pro.* 20. homo in agendis cauſſis optime veſtitus 6, 3, 84.
vetus ætas 12, 1, 36. comœdia 10, 1, 9 *et* 82. conſuetudo 1, 6, 43. 11, 3, 50. lex ſermonis 1, 5, 29. ſermo, *quid?* 1, 6, 43. veteres, *de auctoribus* 1, 8, 10. 2, 4, 41. 5, 4, 1. 10, 1, 43. Latini 1, 8, 8. libri 1, 5, 21. vetera commendat majeſtas et religio 1, 6, 1. verba 11, 1, 6. veterum *verborum* optima maxime nova 1, 6, 41.
vetuſtas diligenter cognita 10, 1, 34. nulla 12, 1, 25. vetuſtatis gratia 12, 10, 3. judicio niti 1, 5, 72. vetuſtate conſtat ſermo 1, 6, 1. excuſantur vitia 1, 5, 5. a vetuſtate repetita verba 1, 6, 39.
vexari agrorum ſterilitate 8, 5, 22.
via *pro ordine* 2, 17, 41. dicendi 4, 5, 3. - diſpar 10, 1, 67. docendi 7, 10, 5. expedita 8, *pro.* 3. honeſtorum ac turpium 12, 1, 3. in materias 7, *pro.* 4. mollior, trita magis 1, 6, 22. per medium 12, 10, *extr.* virtutis *in dicendo* ſummæ facillima 8, 3, 71. viam ex alio in aliud præſtare 8, 6, 37. certam aliquam tradere in omnes materias 7, *pro.* 4. via

duplici efficitur 1, 6, 4. tractari aliqua via 7, 2, 56.
vibrantes 10, 1, 60. 12, 9, 3. vibratis digitis jaculari sententias 11, 3, 120.
vice periclitantium moveri 6, 2, 35. publica commoveri 11, 1, 42. - reip. 4, 1, 33. - sua *ibid.* vices ambulandi, jacendi, sedendi, standi 11, 3, 44. non ingratæ interrogandi, et respondendi 9, 2, 14. loquendi 6, 4, 11. professionum divisæ *pro.* 4. per vices 2, 5, 6. vicibus levatur lectionis tædium 1, 12, 4.
vicinum 9. 3, 68. alicui rei 6, 3, 81. vicina 6, 3, 85. virtutibus vitia 8, 3, 7.
vicinia est alicui cum aliquo 8, 6, 28. rerum diversarum 8, 4, 12. virtutum vitiorumque 2, 12, 4. ex vicinia transire ad diversa aut similia 9, 3, 65.
vicinitas inter aliqua 5, 10, 6. vicinitate virtutum excusantur vitia 1, 5, 5. *conf.* 3, 7, 25.
victus luxuriosus, frugi, fordidus 5, 10, 27.
victus, victoria, *&c. vid. sub* vincere.
videlicet 1, 12, 10. 3, 8, 9 *et* 63. 6, *pro.* 10. 9, 2, 102. *est* elevatio 9, 2, 50.
video sæpe idem valet, quod scio 10, 1, 13. *quomodo differant? ibid.* 14. videre aliquid prius 5, 10, 113. nihil 10, 1, 70. res 8, *pro.* 17. non video, cur 6, 3, 109. videri ab aliquo loco procul 12, *pro.* 2. per se 6, 2, 22. pro aliquo 5, 13, 18. videbar videre 11, 3, 165. videndum, an 7, 4, 15. visurus, *i.* missus ad videndum 9, 3, 12.
visa per quietem 12, 1, 6.
visus infirmior 10, 3, 31. oculorum 1, 2, 11. 10, 1, 14.
visio 6, 2, 29 *et* 32. *conf.* 8, 3, 88. 12, 10, 6.
visere opera alicujus 12, 10, 3.
vidua anno quæ fuisset, enixa est 5, 13, 9. viduæ 11, 3, 170.
vigere 10, 1, 122. usu 7, *pro.* 2.
vigor mentis 11, 2, 3.
vigilare 7, *pro.* 4. vigilandæ noctes 11, 3, 23.
vigilantia 5, 7, 10.
vigilia 7, 2, 14.
vigintiviratus 12, 1, 16.
vilis aliquis contemtusque 6, 1, 16. pudor 11, 1, 30. *v. n.* usus 1, 12, 16. vilia 12, 7, 8. viliora in cœnis 10, 1, 58. viliissimus quisque 6, 3, 47.
vilitas 5, 7, 23.
vincere 12, 11, 27. aliquem ratione 11, 1, 90. aliquid aliqua re 7, 2, 22. *in caussa* 7, 4, 24. 12, 3, 6. competitorem in suffragiis 7, 1, 29. copia 12, 10, 36. deformitatem corporis arte 11, 3, 12. honeste 12, 1, 43. per aliquid 6, 2, 4. vinci in aliqua re 12, 10, 38. *in lusu scriptorum* 11, 2, 38. subtilitate 12, 10, 36. ubi vinci necesse est *&c.* 6, 4, 16. vincebat me non tam præstandi fiducia quam negandi verecundia *pro.* 3. *i. persuadebat.* vincunt pejora 9, 3, 1. sterilia nullo labore vincuntur 2, 4, 6. victus 1, 2, 24.
victoria 6, 4, 3. victoriæ aureæ 9, 2, 92. *sc. imagines.*
victoriatus 6, 3, 80.
vincire aliquid optime 11, 2, 47. verbum 8, 6, 62. vinciuntur rotæ cantho 1, 5, 8. vincta oratio 9, 4, 19 *et* 77. prosa 11, 2, 39.
vinculum quæstionis 2, 4, 30. vincula laxiora 9, 4, 20. legum 5, 10, 101. constrictum in vinculis suis habere aliquem 7, 3, 14.
vindicare aliquem 6, *pro.* 13. 7, 4, 8. aliquid 2, 17, 2. - sibi 1, 5, 57. 12, 2, 9 *et* 13. bona sibi 7, 6, 10. factum sibi 7, 2, 25. locum sibi magnum 10, 1, 121. - secundum 10, 1, 89. nuptias 7, 4, 39. nomen sibi audere *pro.* 14. plus sibi contra aliquem 11, 1, 23. totum sibi 7, 1, 42 *et* 62. verecundiam silentio 8, 3, 39. Tharsomenum pro Thrasumeno multi vindicaverunt 1, 5, 13. *add. ibid.* 26. 2, 17, 2.
vinum: in vino consumere vitam 1, 11, 16. vina humida 8, 6, 40.
vio pro eo 8, 6, 33.
violare majestatem 10, 5, 13. matrimonium 5, 11, 9.
violentia 2, 12, 11.
vir bonus 4, 1, 7. 6, 2, 18. 11, 3, *extr.* civilis 11, 1, 35. spadone formosior 5, 12, 19. gravis 1, 2, 5. 6, 3, 25. 9, 2, 98. 11, 3, *extr.* malus 12, 1, 23. virum esse oportet, *emphatice* 8, 3, 86. viri ac feminæ 9, 4, 24.
virilis compositio 2, 5, 9. cultus

11, 3, 137. 12, 10, 79. laterum flexio 11, 3, 122. lectio 1, 8, 2. fermo 9, 4, 3. pro virili parte 12, 1, 1. 12, 11, 31.
virilitas 1, 8, 9.
virentes filvæ 12, 10, 60.
viridis et adhuc dulcis fructus ftudiorum 12, 6, 3.
virgines probæ 1, 10, 31. *v. n.*
Virgilius: *vid.* Ind. II.
Virgilianum illud 1, 3, 13.
virgula cenforia 1, 4, 3.
virtus 8, 3, 53. Argivum occidit 8, 6, 10. bonum 5, 14, 25. 12, 1, 35. dicendi 9, 1, 3. *ειρωνίας*, rogandi, fatisfaciendi, fimulationis 6, 2, 15. elocutionis quarta 11, 1, 1. facundiæ 12, 3, 9. *vid.* imperatoria. in quoque auctore præcipua 10, 1, 37. *conf. ibid.* 64. - decoro rerum, œconomia 1, 8, 17. orationis 7, 3, 12. oratoria, poetica 10, 1, 46. pro temeritate 8, 6, 36. virtutis imago 10, 2, 15. virtutes ingenii 6, *pro.* 10. orationis 9, 2, 2. *conf.* 8, 3, 49. *feqq.* orationum 1, 11, 14. picturæ 12, 10, 6. fcriptoris intelligere 1, 8, 5. quafi—virtutes dicendi 9, 1, 36.
vis 2, 12, 11. 2, 15, 3. 5, 6, 2. *v. n.* 5, 10, 55. amnium 10, 1, 46. 12, 2, 11. artis 2, 17, 21. Cæfaris, *in dicendo* 10, 2, 25. Demofthenis, *fimiliter* 12, 10, 23. cogitandi 10, 6, 2. contorta 10, 7, 14. contra vim 7, 4, 6. dicendi 1, 2, 31. 10, 1, *prin.* 10, 2, 16. 12, 10, 77. elocutionis 10, 1, 60. eloquentiæ 9, 2, 33. 11, 3, 56. epilogi 2, 17, 6. ingenii 12, 11, 10. inventionis 10, 2, 16. mentis 10, 7, 15. orandi 6, 2, 2. 10, 1, 8. orationis 9, 2, 53. oratoris omnis, *quæ?* 8, 3, 89. in oratore 10, 2, 11. *feq.* percipiendi 1, 1, 1. perfuadendi 2, 15, 3. 7, 3, 6. 11, 3, 154. probandi 10, 2, 27. probationis 11, 3, 2. proportionis 1, 6, 3. quæftionum 7, 1, 17. refellendi 10, 2, 27. religionis 5, 6, 2. rerum 5, 10, 15. 11, 1, 2. 11, 2, 44. refpondendi 5, 13, 43. fentiendi pulfus venarum 7, 10, 10. fermonis 1, 4, 18. tacita quædam ineft numeris et modis 9, 4, 13. vehementiffima 9, 4, 13. venti incumbit in mare 5, 9, 5. verbi 5, 10, 54. - cujufque 2, 5, 4. 12, 5, 3. verborum 9, 2, 18. *conf.* 11, 3, 152. veritatis 9, 2, 76. vocis cujufque 12, 3, 8. ut cuique ingenio vis eft 7, 2, 32. fubeft natura et vera vis aliquibus 10, 2, 11. vim afferre animis judicum 5, 13, 57. ingenii præ fe ferre 12, 10, 10. habet *pronuntiatio* miram quandam vim ac poteftatem 11, 3, 2. *vocabuli* intueri 1, 6, 28. C vim fuam ad omnes vocales perfert 1, 7, 10. vires cauffæ 6, 1, 11. dicendi 12, 2, 5. eloquentiæ *pro.* 23. 5, 1, 2. facilitatis 12, 9, 20. figuræ 9, 2, 44. in ftudiis 2, 2, *prin.* ingenii 1, 2, 23. fententiarum 9, 3, 100. mediocres ingenio noftro funt 6, *pro.* 15. virium *in oratione* genera 8, 3, 88. virium 2, 3, 9. minus fanguinis ac virium habent declamationes quam orationes 10, 2, 12. viribus actionis commendata oratio 11, 3, 5. fequi jam fuis viribus poffe exempla 10, 1, 15. *de difcipulo.*
vifcera 6, *pro.* 3.
vifere, vifio, vifus, *&c. vid.* videre.
vita fine thalamis 9, 2, 64. vitæ ratio 10, 2, 2. fecta 12, 2, 6. plures quædam vitæ 12, 11, 20.
vitalia ferire 5, 12, 22.
vitare aliquid 9, 4, 77. ambiguitatem 1, 5, 2. nubila, ficcitates, foles, ventos 11, 3, 27. fcholas 1, 2, 16. vitaviffe, vitaffe 9, 4, 59. vitans 7, 4, 10. vitanda 7, 4, 2.
vites graves fructu 8, 3, 8.
vitium animi 6, 2, 31. copiæ 10, 1, 62. in geftu 1, 5, 36. - verbo 1, 5, 34. - voce 1, 5, 35. ingenii 10, 1, 60. iracundiæ 6, 4, 10. materiæ 10, 1, 60. orationis 8, 3, 50. vitii fimplicitas 11, 1, 21. vitio alicujus fieri 10, 1, 35. vitia aliis in carmine appellationibus nominantur 1, 8, 14. ex vocibus 1, 5, 34. linguæ 1, 1, *extr.* 1, 5, 32. mentis 12, 1, 32. orationis 12, 1, 22. *conf.* 8, 3, 59. *feqq.* oris 1, 1, 13. 1, 5, 32. rerum, *quæ?* 8, 3, 57. fermonis 1, 1, 13. vitæ 11, 3, 60.
vitiari ab aliquo 9, 2, 70.
vitiofus ordo 9, 4, 32. fermo 1, 1, 3. vitiofa diftinctio 11, 3, 39. jactatio dicendi 12, 9, 4. - fui omnis eft 11, 1, 15. imitatio 11,

3, 91. - verborum 11, 3, 152. locatio verborum 9, 4, 32. vitiosum 11, 2, 45. magis minusve est 11, 1, 27. verbum, *quod?* 8, 3, 55. vitiosæ sententiæ 8, 5, 20. vitiosa placent interim pluribus 10, 1, 18. non alio vitiosa sunt quam 1, 5, 16. vitiosissimum 8, 5, 21. vitiosissima 2, 2, 10.
vitiose adjici, detrahi 1, 5, 19. dicere 1, 1, 11. 1, 5, 6. insidere alicui 1, 6, 44. loqui 1, 6, 7.
vituperatio 6, 3, 37.
vivere alicui 9, 2, 34. contra naturam 12, 11, 13. secundum naturam 12, 11, 13. vitam 5, 14, 13. 12, 7, 3. vivit 7, 2, 48. *v. n.* vivendum est, *emphatice* 8, 3, 86.
viva vox alit plenius 2, 2, 8.
vivaciores 2, 6, 3.
vivacitas impia 6, *pro.* 3. *v. n.*
vix dum 5, 13, 34. saltem 6, 4, 15.
ulcisci aliquem 6, 1, 18. aliquid 6, 1, 9.
ultio 5, 13, 6.
Ulixes 11, 3, 158. reus Ajacis occisi 4, 2, 13. Ulixi 1, 5, 62. *conf.* Ulysses.
ulmus marita 8, 3, 8.
ultra 6, *pro.* 3. fidem esse 8, 6, 73. modum esse 8, 6, 73. 11, 1, 90. oceanum 7, 2, 5. paullum 11, 3, 21. quam 2, 3, 7. 2, 4, 7. 2, 5, 24. 6, *pro.* 10. Socratem usque 3, 1, 9. spectari aliqua *dicuntur* 10, 7, 9. virtutem esse 8, 3, 56. nihil ultra 3, 3, 2. *add.* 3, 6, 80. ulterius non 1, 6, 26.
ulteriora struere 10, 7, 8.
ultima ætas 12, 4, 2. ars compositionis 9, 4, 16. senectus 11, 1, 10. species 7, 1, 64. vox 11, 1, 54. ex ultimo prorogari tantum 10, 7, 10. ultimæ tenebræ 8, 3, 25. ultima vitia 2, 2, 15.
ultro donare 5, 10, 111. miserabilem fieri 11, 1, 64. mutuari 5, 10, 107. percontari non interrogantes 2, 2, 5. venire in manus 10, 7, 11.
Ulysses 1, 4, 16. 6, 3, 96. *ejus eloquentia* 12, 10, 64. *conf.* Ulixes.
umbra 10, 5, 17. minor corpore 10, 2, 11. magni nominis 12, 10, 15. ut umbra corpus sequi 8, *pro.* 30. lineas extremas umbræ, quam corpora in sole fecissent, circumscribere 10, 2, 7. luminum umbrarumque ratio 12, 10, 4.
umbratilis velut vita 1, 2, 18.
umquam raro 5, 7, 22.
unci digiti 11, 3, 119.
unctio 11, 3, 19.
unctor 11, 3, 26.
undecunque 4, 1, 49. 7, 3, 33.
undeviceni 1, 10, 44.
undevicesimus ætatis annus 6, *pro.* 4.
undique velut labens toga 11, 3, 147. placere 1, 2, 15.
universum 12, 2, 18. in universo 3, 5, 15. - universum 3, 11, 27. 7, 1, 39. *vid.* in. universa 7, 1, 62.
universitas 7, 2, 22.
universalis vox 8, 5, 3. universalia præcepta 2, 13, 14.
unus ex amicis 6, 3, 92. una ante alias 6, 2, 22. de schola controversia 7, 1, 41. vox 11, 1, 40. unum atque idem 12, 10, 51.
unicum apud nos specimen orandi dedit M. Tullius 3, 1, 20.
unice 8, 3, 24. 9, 3, 14.
unaquæque earum *sententiarum* 9, 3, 62.
unusquilibet: quilibet unus 5, 10, 117. quarum una res quælibet 1, 12, 7. unum quodlibet 5, 10, 67. unum ex his quodlibet 12, 1, 44. unius eorum cujuslibet 11, 2, 48.
vocare, vocabulum, vocalis, *&c. vid. sub* vox.
volo facit volui et volavi 1, 6, 15. datum 9, 3, 9. *conf.* velle.
volare ad aures 8, 3, 62.
volucrum cantus 10, 3, 24.
voluntas 6, 2, 9. *v. n.* 7, 10, 1. *v. n.* animi alicujus in alterum summa 9, 2, 35. civis optimi 12, 1, 16. cogi non potest 1, 3, 8. diversa rationi 8, 6, 54. recti generis mirabilis 10, 1, 89. nominis 7, 10, 1. recta 12, 1, 31. *in legibus opponitur* scripto: *vid.* scriptum *in* scribere. testantis 7, 6, 10. *conf.* 7, 6, 12. verborum 8, *pro.* 10.
voluntaria mors 9, 2, 86.
volvere calculos lingua 11, 3, 54. versus citatissime 1, 1, 37.
volubilitas circulatoria 10, 1, 8. nimia vocis 11, 3, 52.
voluptas accusandi 11, 1, 57. audientis 5, 14, 35. aurium 1, 10,

4. corporis 12, 2, 21 *et* 24. deformis 8, *pro. extr.* ingeniorum 10, 1, 24. irrupit in ipſa capitis aut fortunarum pericula 4, 2, 122. judicis 4, 1, 49. multitudinis imperitæ 10, 1, 43. ultionis 5, 13, 6. voluptates Ciceronis 12, 10, 46. dicendi 4, 3, 2. poeticæ 1, 8, 11.
Voluſenus Catulus 10, 1, 24.
vomica reipublicæ 8, 6, 15.
Vopiſcus 1, 4, 25.
vorſus 1, 7, 25.
vortices 1, 7, 25.
voventes 11, 3, 100.
votum eſt 12, 5, 6. parentum omnium 11, 1, 82. vota parentum 1, 2, 25.
vox 7, 5, 6. *pro complexu plurium verborum* 9, 4, 55. abſciſſa 8, 3, 85. acerba 11, 3, 32. actoris idonea 12, 7, 1. acuta 11, 3, 17. -magis 11, 3, 42. amaritudinis 11, 3, 169. aſpera 11, 3, 15 *et* 63. atrox 11, 3, 63. beata 11, 3, 40. bona 11, 3, 13. candida 11, 3, 15. clara 11, 3, 15 *et* 40. concitata 11, 3, 175. confirmata 11, 3, 29. conſtituta 11, 3, 29. contracta 11, 3, 15 *et* 64 *et* 175. curata 11, 3, 26. denſa 11, 3, 63. dulcis 11, 3, 40. dura 11, 3, 15 *et* 32. durabilis 11, 3, 23 *et* 40. effeminata 11, 3, 32 *et* 91. efficitur quam ſentimus 1, 7, 26. eliſa 11, 3, 51. erecta 11, 3, 63 *et* 175. eruitur 11, 3, 90. exaſperatur 11, 3, 20. exemplar velut *eſt* mentis 11, 3, 62. exilis 11, 3, 15. facilis 11, 3, 40. finditur 11, 3, 21. firma 11, 3, 13 *et* 40. flebilis 11, 3, 64. flexa 11, 3, 17 *et* 64. flexibilis 11, 3, 15 *et* 40. fortis 11, 3, 23 *et* 64. frangitur 11, 3, 20. fuſa 11, 3, 15 *et* 64. fuſca 11, 3, 15 *et* 171. gravis 11, 3, 17. gravior 11, 3, 42. hilaris 11, 3, 63. idonea actoris 12, 7, 1. ima 11, 3, 42. imbecilla 11, 3, 13. immanis 11, 3, 32. immoderatior aliqua 11, 1, 51. inanis 11, 3, 32. index mentis 11, 3, 62. lenis 11, 3, 15 *et* 63. lentior 11, 3, 63. libera 9, 2, 3. libertatis honeſtiſſimæ 11, 1, 37. magna 11, 3, 40. mala 11, 3, 13. mollis 11, 3, 23 *et* 32. nitida 11, 3, 26. obſcuratur 11, 3, 20. obtuſa 11, 3, 15. plena 11, 3, 15 *et* 169. plenior 11, 3, 42. præpinguis 11, 3, 32. propria cuique 11, 3, 18. proxima ſermoni 11, 3, 162. pura 11, 3, 40. puſilla 11, 3, 32. remiſſior 11, 3, 42. rigida 11, 3, 32. rudis 11, 3, 32. ſana 11, 3, 32. ſcinditur 11, 3, 20. ſecans aera 11, 3, 40. ſedens auribus 11, 3, 40. ſimplex 11, 3, 63. ſtrangulatur 11, 3, 20. ſubmiſſa 11, 3, 63 *et* 175. ſubſurda 11, 3, 32. ſumma 11, 3, 42. tenera 11, 3, 23. tenſior 11, 3, 42. tenuatur ad exilitatem ſpadonum, mulierum, ægrorum 11, 3, 19. tenuis 11, 3, 32. -magis 11, 3, 42. tremula 11, 3, 91. turpis natura 8, 3, 39. vana 11, 3, 32. viva alit plenius 2, 2, 8.
vocis jucunditas claritaſque 6, *pro.* 11. obſervatio 10, 7, 9. qualitas, quantitas 11, 3, 14. *ſeq.* ratio 1, 10, 22. vocem ſentire 1, 7, 26. tenuare 11, 3, 19. voce aliqua jucunda præeunte 1, 10, 16. voces *i.* verba 1, 5, 2. avium 1, 6, 37. claræ 9, 4, 136. conjunctæ, ſingulæ 7, 9, 2. ſpatioſæ 9, 4, 136.
vocare aliquem ad reddendam rationem 12, 7, 1. -ſe 1, 5, 36. -vetuſtatem 8, 5, 33. aliquid in invidiam 6, 3, 60. vocari ad aliquid 6, 4, 7. -judicem 2, 4, 33. idem 11, 2, 31. in culpam 7, 2, 53. -diſcrimen 3, 2, 2. huc vocari poteſt 6, 2, 11.
vocabulum, *quid?* 1, 4, 20. *conf.* 9, 4, 24. vocabula vulgaria et forte occurrentia 1, 1, 34. quæ idem ſignificant 10, 1, 7. in adverbium tranſeuntia 1, 4, 29.
vocalis, e: vocalia magis verba 8, 3, 16. vocaliora 8, 3, 16.
vocalis, *ſubſtant.* ſibi ſubjecta, in unum ſonum coaleſcere nequit 1, 7, 26. vocales 1, 4, 6. geminæ 1, 7, 14.
vocalitas 1, 5, 4.
vociferatio furioſa 2, 10, 8.
vocitari 1, 7, 28.
urbs *præcipua quadam ratione dicitur* Roma 6, 3, 103. 8, 2, 8. 8, 5, 9. urbis guſtus 6, 3, 17. urbes bene moratæ 8, 6, 24.
urbanus, *novum vocabulum* 8, 3, 34. *ſeq.* homo, *quis?* 6, 3, 105. urbana res 6, 3, 71. urbanum,

quid? 6, 3, 110. os, *quid?* 11, 3, 30.
urbane dicta 6, 1, 46. 6, 3, 42.
urbanitas 6, 3, 8 *et* 18. 8, 6, 74. *quid?* 6, 3, 18. *et* 103. *seq. et* 107. in accusando multa 10, 1, 115. -jocis 2, 5, 8. mira 6, 3, 3. narrandi 6, 3, 105. oratoria 6, 3, 14.
Urbinia 7, 2, 5 *et* 26.
Urbiniana lis 7, 2, 26.
urgere: vocem ultra vires 11, 3, 51. urgeri copia alicujus rei 11, 3, 56. urgens orationem 11, 3, 102.
ὑσρία, quid? 3, 6, 23.
usitatum, usus, usurpari, *&c. vid. sub* uti.
usque a Chirone atque Achille ad nostra tempora 1, 10, 30. ad nos durat 1, 5, 21. -nostram ætatem 1, 5, 15. -ultimum videre 10, 7, 16.
usquequaque 1, 7, 34.
ut 6, 2, 31. *loco accusativi cum infinitivo* 7, 1, 35. *v. n.* 7, 2, 36. ne 6, 3, 64. uno interim contenti simus exemplo 1, 10, 27. ita dicam 8, 3, 37. sic dixerim 9, 4, 134. de hac (*Musica*) primum loquar 1, 10, 9. *add.* 1, 10, 25. si 7, 9, 5. *pro quamvis* 6, 3, 112. 7, 1, 21. etiam ut sola ponatur 1, 7, 10. maxime servetur 9, 3, 94. *pro quomodo* 6, *pro.* 11. *-cum conjunctivo* 6, 5, 10. solet 7, 9, 5. toti versus, ut sunt 6, 3, 96. hæc arbitror, ut in brevi, de ordine fuisse dicenda 9, 4, 32. narrationem, ut si ullam partem orationis, — exornandam puto 4, 2, 116. res gesta aut ut gesta 5, 11, 6. primum *pro.* 13. protinus ut erit parens factus 1, 1, 3.
utcunque 2, 3, 4. 3, 6, 6. 4, 1, 21. 9, 3, *prin.* 11, 2, 24.
utercunque 9, 2, 6. utracunque lingua 6, *pro.* 11. *de Græca et Romana.* utrumcunque 4, 2, 89. 5, *pro.* 3. utrocunque modo 3, 6, 29. *conf.* 12, 10, 59.
uterlibet: utralibet earum rerum *duarum* 6, 4, 18. utrumlibet 1, 5, 35. 5, 10, 68. *seqq.* 9, 1, 7.
utrum—an—an 6, 1, 18.
utrinque 5, 3, *extr.* 5, 4, *extr.* 5, 10, 81. habitæ actiones 10, 1, 22. trahi id quod medium est 7, 9, 7.
utrobique 4, 2, 91.

utrolibet inclinata cervix 1, 11, 9.
uti adjutoriis 12, 10, 43. alienis *pro.* 17. amicitia alicujus familiariter 5, 9, 14. conditione 9, 2, 95. consilio *Ep. ad Tryph.* 2. 12, 7, 7. -suo 4, 5, 20. exemplo 9, 3, 73. exemplis in aliquid 9, 3, 67. inclinatione laterum 1, 11, 18. inventis aliorum *pro.* 17. judicio severe 1, 4, 3. modo 8, 3, 25. nominibus 1, 5, 54. numeris 9, 4, 21. persona sua 1, 8, 3. præceptore patre 6, *pro.* 1. schemate 9, 3, 44. sermone 1, 5, 56. 1, 6, 3. sonis mediis 11, 3, 42. ad utendum 8, 6, 58. in utendo, non in percipiendo, annos exhaurire 12, 11, 20.
utilis ad bella saltatio 1, 11, 18. alicui rei 12, 2, 13. *conf. ibid.* 25. aliqua re 10, 1, 124. *auctor* oratori 10, 1, 33. dux 12, 1, 43. multis, id est fructuosus 1, 6, 29. studio juris 2, 8, 7. utile ad aliquid 12, 10, 30. ædificanti 7, *pro.* 1. ædificio 2, 21, 8. circa aliquid 6, 4, 2. parum 10, 1, 7. utilia 8, *pro.* 8. probationibus 6, 2, 3. utilius nihil ad aliquid 6, 1, 35. utilissimus civitati orator, philosophus, *an* medicus? 7, 1, 39. utilissima exercitationi difficultas 10, 5, 8.
utilitates 3, 4, 14.
usus alicujus rei est 4, 1, 72. 4, 2, 72 *et* 80. -rarissimus 1, 5, 42. communis 9, 1, 25. cum aliqua muliere longior est alicui 8, 4, 2. dicendi 11, 2, 41. divitiarum 6, 2, 30. frequentissimus 10, 6, 1. irrationalis 10, 7, 11. literarum 11, 2, 9. mei 6, *pro.* 3. proderit ita, si 10, 7, 12. quotidianus 6, 3, 14. scribendi ut fiat 10, 2, 2. sermonis quotidiani 8, 6, 21. vilis 1, 12, 16. vocis 6, *pro.* 4. usus quoque est, non rationis modo 1, 1, 34. usum habere 1, 6, 29. 10, 7, 19. in usum linguæ percipere aliquid 12, 2, 17. usu contineri 10, 7, 18. perfici *ibid.* in aliquo esse 7, 4, 18. usus necessarii 12, 7, 9.
usitatum *distinguitur a* familiari 5, 10, 96. minus verbum 2, 5, 4. usitata verba 1, 5, 3 *et* 71.
usurpari 7, 1, 3.
usura frui 6, 3, 68. *v. n.*
utique, *sæpissime in confirmando, in-*

tendendo &c. ut, non utique et 1, 5, 6. noſtræ utique linguæ non conceſſerim 1, 5, 66. *conf.* 2, 14, 1. 3, 4, *prin.* 6, *pro.* 4. 6, 2, 18.
Vulcanus pro igne 8, 6, 24.
vulgus: vulgi opiniones 12, 2, 28. vulgo auctore 9, 3, 13.
vulgo dicitur 4, 5, 16.
vulgaris geſtus 11, 3, 102. ſermo 12, 10, 43. via *pro.* 3. uſus 9, 3, 5. vulgare 4, 1, 71. genus dicendi 9, 3, 3. -eloquendi 10, 1, 53. vulgaria 8, 3, 60. verba 10, 1, 9. et forte occurrentia vocabula 1, 1, 34.
vulgare aliquem 7, 3, 16. falſa 5, 3. librum *pro.* 7. opinionem 1, 10, 12. vulgata falſo de aliquo opinio 10, 1, 125. vulgatum inter opifices 5, 10, 10. vulgati ſermones 3, 6, 67. minus vulgata doceri 1, 5, 11. vulgatiſſimi ſenſus 2, 4, 28.
vulnus invenire in aliqua re 12, 8, 8.
vulneratus 7, 2, 30.
vulpes, *unde?* 1, 6, 33.
vulſus, *vid.* velli.
vultus dominatur maxime *in geſtu* 11, 3, 72. erectior 11, 3, 134. languidus 11, 3, 159. mœſtus 11, 3, 159. moleſtior 11, 1, 51. orationis ad id, quod intendimus efficere, compoſitus 9, 1, 21. rectus dicentis 12, 10, 56. ſeverus, ſtupens 11, 3, 159. torvus 6, 1, 43. 11, 3, 160. triſtitiæ 11, 1, 54. vultus mutatio 9, 3, 101. vultum moribus prætendere *pro.* 15. vultus, *plural.* 8, 6, 28. varios velut vultus dare actioni 9, 2, 63. *conf.* 11, 3, 47.
vultuoſa pronuntiatio 11, 3, 183. *v. n.*
uxor aliena 7, 3, 6. marito dixit, appellatam ſe de ſtupro a privigno *&c. controverſia* 4, 2, 98. *ſeqq.*
uxoria res 7, 4, 11.

X.

X ultima litera Latinarum 1, 4, 9.
Xenophontis uxor 5, 11, 27. *vid.* Ind. II.

Y.

Voces, quæ hanc literam primam habent, Græcæ ſunt et ſpiritu aſpero notatæ: quare in H *quærantur.*

Z.

Zelotypus 4, 2, 30.
ζήνημα 3, 11, 4.
Zephyri 12, 10, 28.
zeugma 9, 3, 12.
Zopyri 12, 10, 28.

INDEX II.

Auctorum, Virorum Doctorum, Artificum, &c. quorum a Quinctiliano fit mentio.

A.

ACADEMIA *ſ.* Academici *Philoſophi* 12, 1, 35. 12, 2, 25.

Accius (*ex conjectura Burm.*) 6, 3, 96.

——— Nævius, *poeta tragicus* 1, 7, 14. 1, 8, 11. 5, 13, 43. 8, 3, 31. in Philocteta 5, 10, 84. *ut conjectura eſt. conf. infra* Philocteta. *judicium de eodem* 10, 1, 97.

——— Navius 6, 3, 69.

Accuſator Coſſutiani Capitonis 6, 1, 14. Manii Curii 6, 3, 72. militis Mariani 3, 11, 14.

Acilius, M. Palicanus 4, 2, 2.

Adagia: *vid.* proverbia.

Ælius, L. 1, 6, 37.

——— Stilo 10, 1, 99.

Æoles 1, 4, 17.

Æolicus: *vid.* Ind. I.

Æſchines, *orator* 2, 17, 12. 11, 3, 7 *et* 168. contra Cteſiphontem 3, 6, 3. 5, 13, 41. 7, 1, 2. contra Demoſthenem 6, 1, 21. 10, 1, 22. legatio male geſta ei objecta 4, 4, 5. *judicium de eo* 10, 1, 77. *conf.* 12, 10, 23. *Rhodium dicendi genus intulit* 12, 10, 19.

——— *Socraticus*, dialogo Aſpaſiæ cum Xenophonte ejuſque uxore 5, 11, 27. *ſeq.*

Æſchylus, *poeta tragicus* 10, 1, 66. *ubi de illo judicatur, additurque*, correctas ejus Fabulas in certamen deferre, poſterioribus poetis Athenienſes permiſiſſe, et eſſe eo modo multos coronatos.

Æſopus, *auctor fabularum* 1, 9, 2. Fabulæ illæ etiamſi originem non ab Æſopo acceperunt, nomine tamen Æſopi maxime celebrantur 5, 11, 19. Αἰσωποποίητον 5, 11, 20.

——— *actor comœdiarum* 11, 3, 111.

Afranius, *ſcriptor comœdiarum: judicium de eo* 10, 1, 100. togatis excellit *ibid.*

Africanus: *vid.* Julius. *it.* Scipio.

Agatharchus: an carmen Simonidis in eum ſcriptum ſit? 11, 2, 14.

Aglaophon, *pictor* 12, 10, 3.

Agnon, Rhetorices accuſationem ſcripſit 2, 17, 15. *Nihil præterea de eo conſtat.*

Agrippa, Menenius 5, 11, 19.

Albinovanus, *vid.* Pedo.

Albutius, *rhetor*, non obſcurus profeſſor atque auctor 2, 15, 36. 3, 3, 4. 3, 6, 61. *declamator inter eos, quos Seneca laudat. Vid. Schottus in Ind.*

Alcæus, *poeta lyr. judicium de eo* 10, 1, 63.

Alcamenes, *ſtatuarius* 12, 10, 8.

Alcidamus Eleates, *rhetor*, quem Palamedem Plato appellat 3, 1, 10.

Amphictyonum judicium 5, 10, 111. *ſeq.*

Anaxagoras, *philoſophus*, Periclem inſtituit 12, 2, 22.

Anaximenes, *rhetor* 3, 4, 9.

Andocides, *orator* 12, 10, 21.

Andronicus, *Hypocrites*, apud quem ſtuduit Demoſthenes 11, 3, 7.

Annalis Sextus, teſtis, *it.* Ennii 6, 3, 86. Annales Pontificum 10, 2, 7.

Anonymus Hiſtoricus, *quem Geſnerus* Plinium *eſſe ſuſpicatur* 10, 1, 103. *ſeq.* Poeta, *forte* Accius in Philoctete 5, 10, 84. *vid.* Palæmon. poeta. tragicus.

Antimachus, *poeta: judicium de illo* 10, 1, 53.

Antipater Sidonius, *poeta extemporalis* 10, 7, 19.
Antiphilus, *pictor* 12, 10, 6.
Antiphon, *rhetor* 12, 10, 22. orationem primus omnium scripsit 3, 1, 11. artem et ipse composuit *ibid.* pro se dixisse optime est creditus *ibid.*
Antonius, C. 9, 3, 94. *Ciceronis in consulatu competitor.*
——— Gnipho 1, 6, 23. *Vid. Sueton. de Grammat. c.* 7. *Macrob. Sat.* 3, 12.
——— M. *orator.* liber ejus imperfectus de arte dicendi *citatur* 3, 1, 19. 3, 6, 44. 8, *pro.* 13. *seq. v. n. add.* 12, 1, 21. in libris Ciceronis de Oratore 2, 17, 5. *seq.* 7, 3, 16. 8, *pro.* 13. *seq.* 12, 1, 21. defendens M. Aquilium 2, 15, 7. dissimulator artis fuit 2, 17, 6. *conf.* 12, 9, 5. multum valuit actione 11, 3, 8. *add. ibid.* 184. vox in eo fuit fusca 11, 3, 171.
——— *Triumvir: vid.* Ind. I. *it.* Cicero in Philippicis, *in* Ind. II. *et* Sulpicius, Serv.
——— Rufus 1, 5, 43. *Vetus Schol. Cruquianus ad Horat. A. P. p.* 632. *edit.* 1611, 4to. *inter præ. textatarum togatarumque fabularum scriptores refert.*
Apelles, *pictor* 2, 13, 12. 12, 10, 6.
Apollas: *vid.* Callimachus.
Apollodorus, *rhetor* 2, 15, 12. 3, 1, 1. 3, 6, 34. *seq.* 3, 11, 3. 4, 1, 50. 4, 2, 31. 5, 13, 59. 7, 2, 20. 11, 2, 14. Pergamenus, præceptor Apolloniæ Cæsaris Augusti 3, 1, 17. *seq.* se dici maluit Rhodium *ibid.* certæ sectæ auctor *ibid.* præcepta ejus diligentissime tradiderunt Latine C. Valgius, Græce Atticus, discipuli ipsius *ibid. citatur* ex interpretatione Valgii 3, 5, 17. *seq.* ex traditione Cæcilii 9, 1, 12.
Apollodorei, *secta* 2, 11, 2. 2, 15, 12. 3, 1, 18. 4, 1, 50.
Apollonius, Drepanitanus 9, 2, 52.
——— Molon, *rhetor* 3, 1, 16. Magister Ciceronis 12, 6, 7.
——— *Rhodius, secundum Fabricium, poeta: judicium de ipso* 10, 1, 54.
Appius 12, 9, 9. *v. n.*
——— Cæcus: *vid.* Ind. I.
Aratus, poeta 10, 1, 46. *judicium de eo* 10, 1, 55.
Archias, A. Licin. *poeta extemporalis* 10, 7, 19.
Archidemus 3, 6, 30 *et* 32.
Archilochus, *poeta iamb. judicium de illo* 10, 1, 59.
Archimedes, *mathematicus* 1, 10, 48.
Architas, *philosophus* 1, 10, 17.
Areopagitæ damnaverunt puerum coturnicum oculos eruentem 5, 9, 13.
Areus, *rhetor* 2, 15, 36. 3, 1, 16.
Aristarchus, *grammaticus* 1, 4, 20. poetarum judex 10, 1, 54 *et* 59.
Aristippus, *philosophus* 12, 2, 24.
Aristogiton, *orator* 12, 10, 22.
Ariston, Critolai Peripatetici discipulus 2, 15, 19.
Aristophanes, *poeta comicus* 1, 10, 18. 12, 10, 65. *judicium de ipso* 10, 1, 65.
——— *Grammaticus* 1, 1, 15. poetarum judex 10, 1, 54.
Aristophon 5, 12, 10.
Aristoteles, *philosophus* 1, 1, 23. 1, 4, 18. 1, 6, 28. 2, 15, 10. 13. 16. 2, 17, 14. 2, 21, 23. 3, 1, 13. *seqq.* 3, 4, *init.* 3, 6, 23. 48. 59. 3, 7, *init.* 23. 25. 3, 8, 8. 63. 3, 9, 5. 4, 1, 72. *seqq.* 4, 2, 32. 5, 1, *init.* 5, 12, 9. 8, 3, 6. 9, 4, 87. 88. 12, 10, 52. 12, 11, 22. dubium est, sitne ejus opus, quod de rhetorice nomine Theodectis inscribitur 2, 15, 10. in Gryllo 2, 17, 14. artem pluribus libris complexus est 2, 17, 15. in Rhetoricis 3, 6, 48. in secundo de arte rhetorica libro 5, 10, 17. *judicium de eo* 10, 1, 83. versus ex Philocteta, quo frequenter usus est 3, 1, 14. pomeridianis scholis præcepit artem oratoriam 3, 1, 14. elementa, *i. prædicamenta* decem constituit 3, 6, 23. *seqq.*
Aristoxenus, *musicus* 1, 10, 17 *et* 22.
Artium scriptores 7, 7, *init.*
Artifices veteres *i. scriptores artis rhetoricæ* 11, 3, 106.
Artorius Proculus, C. 9, 1, 2. *meminit alicujus* Arorii *Festus, in* Procestria, Tentipellium, *et* Topper.
Aruspices 5, 7, 36. aruspicum responsa 5, 10, 30.
Asiani, *vid.* Ind. I. *et ibid.* Attici.
Asconius, *vid.* Pedianus.
Asinius Pollio, *pater* 1, 5, 8. 56. 1, 6, 42. 1, 8, 11. 9, 2, 9. 9, 3, 13. 9, 4, 76. 132. 12, 1, 22. 12, 6, 1.

12, 11, 28. pro Aſprenate 10, 1, 22. pro Liburnia 9, 2, 34. *ſeq.* pro Scauro filio 6, 1, 21. *v. n.* 9, 2, 24. pro Urbiniæ heredibus 4, 1, 11. 7, 2, 26. *conf.* 7, 2, 5. in T. Livio putat ineſſe Patavinitatem 8, 1, 3. *formavit*, fimbriaturit *et* figulaturit 8, 3, 32. multum ante quæſtoriam ætatem graviſſima judicia ſuſcepit 12, 6, 1. defendit eoſdem cum Meſſala 10, 1, 24. multum in vita dignitatis habuit, multum ad poſteros gloriæ tradidit 12, 11, 28. omnium horarum *homo, id eſt*, ſeriis jociſque pariter accommodatus fuit 6, 3, 110. *judicium de illo* 10, 1, 113. *præcipue tribuitur ei* diligentia 10, 2, 25. 12, 10, 11. *ejus* æmulatores *ſunt* triſtes ac jejuni 10, 2, 17.

Aſinius Pollio, *filius* 12, 1, 22. uterque vitia orationis Ciceronis etiam inimice inſequitur 12, 1, 22.

Atellanæ *fabulæ* 6, 3, 47. Atellanæ more captare 6, 3, 47.

Athenæus, *rhetor* 2, 15, 23. 3, 1, 16. 3, 3, 13. 3, 5, 5. 3, 6, 46. Hermagoræ par et æmulus 3, 1, 16.

Athenodorus Rhodius 2, 17, 15.

Atticus, *rhetor*, diſcipulus Apollodori, cujus præcepta tradidit Græce 3, 1, 18. *Burmannus putat, intelligi* M. Vipſanium Atticum Agrippam, filium [*it. nepotem*] Pomponii Attici, *laudatque Schottum in Catal. Rhet. apud Senecam, qui* Atticum Dionyſium, *Apollodori diſcipulum, malit.*

——— *conf.* Ciceronis Ep. ad Atticum.

Attici oratores: *vid.* Ind. I.

Attius adverſus Cluentium 5, 13, 41.

Auctor ad Herennium 2, 15, 5. 9, 3, 31. 56. 69. *conf.* Cornificius.

Aufidius: *vid.* Baſſus.

Augures 5, 7, 36.

Auguria 3, 7, 11.

Auguſtus, Octavianus Cæſar 3, 1, 17. *dicta* 6, 3, 59. 63. 64. 65. 74. 77. 79. 95. 8, 3, 34. in Epiſtolis ad C. Cæſarem 1, 6, 19. -quas ſua manu ſcripſit aut emendavit 1, 7, 22. duodecim natus annos aviam pro roſtris laudavit 12, 6, 1. *conf.* Apollodorus.

B.

Baſſus, Aufidius, *hiſtoricus, qui ſcripſit libros belli Germanici, et de quo judicium fertur* 10, 1, 103.

—— Cæſius, *poeta, de quo judicium exſtat* 10, 1, 96. vidit eum Quinctilianus *ibid.*

—— Junius 6, 3, 27. 57. *ſeq.* 74. *quem* Julium *potius eſſe cenſent Schottus Catal. Rhetorum Senec. et Burmannus p.* 545.

—— Saleius, *poeta, de quo judicium eſt* 10, 1, 90.

Bibaculus, M. Furius, *poeta*, in quo acerbitas iambi 10, 1, 96. *verſus ejus* Jupiter hibernas *&c. vitioſus cenſetur* 8, 6, 17. *v. n.*

Bleſſus, P. 6, 3, 58. *v. n.*

Bruti verba *apud* Ciceronem 6, 3, 20.

Brutus, Pater 6, 3, 44.

——— Accuſator Cn. Planci 6, 3, 44.

——— M. *philoſophus et orator* 9, 3, 95. 9, 4, 63. 75. 76. 10, 7, 27. 11, 1, 5. 12, 1, 22. pro Milone orationem exercitationis gratia compoſuit 3, 6, 93. 10, 1, 23. 10, 5, 20. *judicium de eloquentia ejus et ſcriptis de philoſophia* 10, 1, 123. *præſertim ipſi tribuitur* gravitas 12, 10, 11. in philoſophicis ſcriptis multo quam in orationibus præſtantior 10, 1, 123.

C.

Cæcilius, *poeta comicus* 1, 8, 11. 10, 1, 99. *judicium de eo* 10, 1, 99.

——— Quintus, qui petiit accuſationem in Verrem 5, 13, 18. 7, 2, 2. *conf.* Cicero in Verrem.

——— *rhetor* 3, 1, 16. 3, 6, 47. 5, 10, 7. 9, 3, 38. 46. 91. 97. ad Siſennam 8, 3, 35: *verum lectio mendi ſuſpecta eſt: v. n.* tradidit aliquid de Apollodoro 9, 1, 12. proprie libros operi *de figuris* dedicavit 9, 3, 89.

Cælius: *vid.* Cœlius.

Cæſar, C. Jul. 1, 5, 63. 1, 8, 2. 3, 8, 19. *ſeqq.* 47. 55. *ſeqq.* 4, 1, 39. 5, 13, 5. 6, 1, 31. 6, 3, 75. 91. 108. 109. 112. 7, 2, 6. 7, 4, 2. 8, 2, 9. 8, 4, 20. 11, 1, 38. 80. *et* 12, 7, 4. *ejus* Anticatones 3, 7, 28. *conf.* 1, 5, 68. libri de Analogia 1, 7, 35. *cum* Marcello

ſolus de omnibus ætatis ſuæ oratoribus a Cicerone in Bruto *laudatur* 10, 1, 38. multum ante quæſtoriam ætatem graviſſima judicia ſuſcepit 12, 6, 1. *judicium de eloquentia* Cæſaris 10, 1, 114. *præcipue* vis *ei tribuitur* 1, 7, 35. 10, 2, 25. 12, 10, 11. ſi foro tantum vacaſſet, non alius ex Romanis contra Ciceronem nominaretur 10, 1, 114. actiones apud C. Cæſarem et Triumviros 5, 13, 5. inſcriptio Cæſaris 1, 7, 22. triumphus ejuſdem 6, 3, 61.

Cæſius Baſſus: *vid.* Baſſus.

Calamis, *ſtatuarius* 12, 10, 7.

Calidius pro Domo Ciceronis 10, 1, 23.

Callicles apud Platonem 2, 15, 28.

Callidius, *orator* 11, 3, 155. *tribuitur ei* ſubtilitas 12, 10, 11. *conf. ibid.* 39. *Idem nomen Burmanno* p. 883, *videtur, et uno* l *ſcribi debere, ex Cic. de Inv.* 2, 9. *nempe* Calidium, *non* Caldum, *ibi vult legi.*

Callimachus, *poeta, de quo judicium fertur* 10, 1, 58. Callimachii pedes *legit Fabricius* 9, 4, 6. - Apollas 11, 2, 14.

Calon, *ſtatuarius* 12, 10, 7 *et* 10.

Calvus, *orator* 9, 3, 56. in Vatinium 6, 1, 13. 6, 3, 60. 9, 2, 25. *judicium de eo* 10, 1, 115. *præcipue laudatur in eo* judicium 10, 2, 25. *itemque* ſanctitas 12, 10, 11. imitator Atticorum 10, 1, 115. reprehendit compoſitionem Ciceronis 12, 1, 22. multum ante quæſtoriam ætatem graviſſima judicia ſuſcepit 12, 6, 1.

Capitonis, Coſſutiani, accuſator 6, 1, 14.

Carbo, C. etiam in tabernaculo uſus exercitatione dicendi 10, 7, 27. *add. Cic. Bruto* c. 86.

Caria: *inde* rhetores 11, 3, 58.

Carneades, *philoſophus*, Romæ pro juſtitia et contra juſtitiam dixit 12, 1, 35.

Carpathius 6, 3, 71.

Caſſelius 6, 3, 87. Caſceljum *malit Scipio Gentil. Parerg.* 1, 83: Cæcilium, *de quo Gell.* 20, 1. *Colomeſius apud Burm.*

Caſſius Severus, C. *orator* 6, 1, 43. 6. 3, 27. 78. 79. 90. 8, 2, 2. 8, 3, 89. 11, 3, 133. contra Aſprenatem 10, 1, 22. 11, 1, 57. *judicium de eo* 10, 1, 116. *et præcipue tribuitur ipſi* acerbitas 12, 10, 11.

Caſſium Severum, *tragœdiarum etiam ſcriptorem, intelligit Burmannus eum, cujus locus laudatur* 5, 11, 24.

Catius, in Epicureis levis, ſed non injucundus auctor 10, 1, 124.

Cato 3, 5, 8. 3, 8, 37 *et* 49. 6, 3, 112. 10, 5, 13. *in his locis intelligitur* Uticenſis *ille.*

—— Cenſorius, M. 1, 6, 42. 1, 7, 23. 2, 5, 21. 6, 3, 105. 8, 5, 33. 8, 6, 9. 9, 2, 21 *et* 25. 9, 4, 39 *et* 76. 12, 1, 35. 12, 10, 10 *et* 45. in oratione quadam 3, 6, 97. - de Servio Galba 2, 15, 8. *ejus* judicium de adultera 5, 11, 39. - *definitio* oratoris 12, 1, 1. Atticus Romanorum 12, 10, 39. idem orator, idem hiſtoriæ conditor, idem juris, idem rerum ruſticarum periti ſſimus, inter tot operas militiæ, tantas domi contentiones, rudi ſeculo, literas Græcas, ætate jam declinata, didicit 12, 11, 23. in dicendo præſtantiſſimus, et juris peritiſſimus 12, 3, 9. appellatus eſt ſapiens 12, 7, 4. Romanorum primus condidit aliquid in materia artis rhetoricæ 3, 1, 19. verba ejus furatus eſt Salluſtius 8, 3, 29.

—— Uticenſis 5, 11, 10. 8, 2, 9. 11, 1, 69 *et* 70. eloquens ſenator fuit 11, 1, 36. niſi ſapiens creditur fuiſſe, vix ſcio, cui reliquerit hujus nominis locum 12, 7, 4. Stoicæ ſectæ vitio quibuſdam in rebus facta durior ejus natura 11, 1, 70. *quomodo* tractatus ſit a Cicerone pro Muræna? 11, 1, 69 *et* 70.

—— uterque 12, 7, 4.

Catones 12, 10, 10.

Catullus, *poeta* 1, 5, 8. *verſus ejus* 6, 3, 18. 9, 4, 141. 11, 1, 38. in Epithalamio 9, 3, 16. nobile ejus Epigramma *de abuſu literæ* H 1, 5, 20. *quomodo ſit uſus particula* dum? 9, 3, 16. *judicium de eo* 10, 1, 96. in eo iambi acerbitas *ibid.* inſaniæ *arguitur* 11, 1, 38.

Catulus: *ejus dictum in Philippum* 6, 3, 81. *laudatur in eo* ſuavis appellatio literarum 11, 3, 35.

—— Voluſenus 10, 1, 24.

Celſus, Aur. Cornel. 2, 15, 22 *et* 32. 3, 5, 3. 3, 6, 13 *et* 37. 3, 7, 25.

4, 1, 12. 4, 2, 9. *seq.* 5, 10, 4. 7, 2, 19. 8, 3, 35 *et* 47. 9, 2, 23. 40. 54. 101. 102. 104. 107. 9, 4, 132 *et* 137. 10, 1, 23. mediocri vir ingenio, non ſolum de his omnibus, *de quibus dixerat*, conſcripſit artibus, ſed amplius rei militaris, et rufticæ etiam, et medicinæ præcepta reliquit 12, 11, 24. ſcripſit non parum multa, Sceptico ſecutus, non ſine cultu ac nitore 10, 1, 124. Gallione prior *fuit, et* accuratius *quam is* de arte dicendi ſcripſit 3, 1, 21. adjicit figuras colorum, nimia novitatis cupiditate ductus 9, 1, 18. *in aliqua re* Ciceronem eſt ſecutus 7, 1, 10. *ceterum plerumque a Quinctiliano reprehenditur ac refutatur.*

Certamina ſacra 3, 7, 4. 9, 4, 11.

Ceſtius: *vid.* Seſtius.

Cethegus 1, 5, 23. *eum* Ennius Suadæ medullam vocat 2, 15, 4. -ſuaviloquenti ore fuiſſe, dicit Ennius 11, 3, 31.

Chariſius: orationes, quæ Chariſii nomine eduntur, a Menandro ſcriptas putant *nonnulli, quibus adſtipulari videtur ipſe Quinctilianus* 10, 1, 70.

Charmadas 11, 2, 26.

Chiron, *centaurus* 1, 10, 30. 8, 6, 37.

Chryſippus, *philoſophus* 1, 1, 16. 1, 10, 32. 2, 15, 35. 12, 1, 18. *ejus* præcepta de liberorum educatione 1, 11, 17. *ad* Chryſippum *reſpici* 7, 9, *dicit Fabricius.* nutrices ſapientes optavit 1, 1, 3. a nutricibus jam informandam quam optimis inſtitutis mentem infantum judicat 1, 1, 16. nutricum allectationi ſuum quoddam carmen aſſignat 1, 10, 32. cædi diſcentes, non improbat 1, 3, 14. chironomiam *docuit* 1, 11, 17. mercedem a diſcipulis acceptavit 12, 7, 9.

——— Vettius 6, 3, 61. *v. n.*

Cicero, M. Tullius *pro.* 13. 1, 6, 37. 2, 4, *extr.* 2, 16, 7. 2, 20, 10. 3, 2, 4. 3, 3, *extr.* 3, 8, 50. 4, 2, 64. 5, 10, 6 *et* 73. 5, 13, 2. 5, 14, 7. *ſeqq.* 6, 2, 32. 6, 3, 111. 7, 1, 10. 7, 2, 39. 7, 3, 28. 8, 5, 33. 9, 1, 25. 9, 2, 29. 96. 102. 9, 3, 40. 9, 4, *init.* 35. 53. 56. 57. 10, 1, 39. 113. 114. 10, 5, 2. 10, 7, 13. 12, *pro.* 4. 12, 1, 21. 12, 2, 23. 12, 7, 4. 12, 10, 45. 52. 54. 56. 12, 11, 24 *et* 27.

——— *Verba ejus præter ea, quæ deinde ſub ſingulorum librorum titulis &c. recenſentur*, 2, 12, 7. 2, 15, 33. 2, 21, 14. 3, 5, 18. 4, 1, 74 *et* 79. 4, 2, 2 *et* 121. 6, 3, 84 *et* 97. 8, 3, 21. 8, 5, 7. 8, 6, 47. 9, 2, 40. 48. 54. 55. 56. 57. 9, 3, 40. 42. 43. 45. 47. 48. 49. 85. 87. 9, 4, 93 *et* 103. 11, 1, 92. 11, 3, 8 *et* 60. maſtrucam illudens dixit 1, 5, 8. Canopitarum exercitum dicit 1, 5, 13. dicit Plato, Hermagora 1, 5, 60. *ſeq.* voce *ſubabſurdum* utitur 1, 5, 65. 6, 3, 23. *de* Capſis 1, 5, 66. etymologia ei dicta eſt notatio 1, 6, 28. *veriloquium*, quod ipſe finxit, reformidat *ibid. favorem* et *urbanum* nova credit 8, 3, 34. dicit, invideo hanc rem 9, 3, 1. reprehenditur ab eo, *contumeliam fecit* 9, 3, 13. ſententiarum *vocabulum* apud Ciceronem non invenio 12, 10, 48. *ejus ſunt* beatitas, beatitudo, Sullaturit 8, 3, 32. obſequium a Terentio primum dictum putat 8, 3, 35. *dictum, judicium &c. ejus* de actione Cn. Lentuli, Gracchi, Antonii, Craſſi, Q. Hortenſii 11, 3, 8. de S. Annali 6, 3, 86. de Antipatro Sidonio et L. Archia 10, 7, 19. de Antonii fuſca voce 11, 3, 171. de Bruto 10, 7, 27. de Calvo 10, 1, 115. de L. Cottæ ruſticitate ſoni 11, 3, 10. de Demetrio Phalereo 10, 1, 80. neque ei ipſe Demoſthenes videtur ſatis eſſe perfectus 12, 1, 22. de Memmio 6, 3, 67. de Publilia 6, 3, 75. de Roſcio, *comœdo* 9, 3, 86. de Thucydide et Xenophonte 10, 1, 33. de Vatinii morte 6, 3, 68 *et* 84. dictum in Accium 6, 3, 96. in Clodiam 9, 2, 99. in Clodii cædem 6, 3, 49. in M. Cœlium 6, 3, 69. in coqui filium 6, 3, 47. in Curionem 6, 3, 76. in Vib. Curium 6, 3, 73. in Hirtii declamationem 8, 3, 54. in Hortenſii Sphingem 6, 3, 98. in Iſauricum 6, 3, 48. in Pletorium 6, 3, 51. in Triarium 5, 13, 40. in Vatinium 6, 3, 77. *alii ejuſdem joci* 6, 3, 73. 84. 91. 112. *conf.* 6, 3, *ab initio: de urbane dictis ipſius libri* Q. Ciceronis *et* Tironis liberti 6, 3, 5.

——— Commentarii *ejus*, 4, 1, 69. 10, 7, 30. quos libertus Tiro contraxit 10, 7, 31.

——— Loci Communes in vitia directi 2, 1, 11. *conf.* 10, 5, 12.
——— Theſes, quibus jam princeps in republica exerceri ſolebat 10, 5, 11.
——— ad Herennium: *vid.* Auctor ad Herennium, *et* Cornificius.
——— Rhetorica (*ſ. de Inventione*) 1, 5, 60 *et* 61. 3, 3, 6. 3, 6, 49 *et* 63. 3, 11, 10 *et* 18. Rhetoricus primus 3, 5, 14. 3, 6, 57. hos libros primum ſcripſerat 2, 14, 4. ipſe adoleſcenti ſibi elapſos dicit 3, 1, 20. ſine dubio ipſe non probat 2, 15, 6. *conf.* 3, 6, 58. *ſeq. et* 63. ſunt velut regeſtæ in hos commentarios, quos adoleſcens deduxerat, ſcholæ 3, 6, 58.
——— de Inventione 2, 15, 5. 2, 17, 2. 3, 11, 10 *et* 12. 5, 10, 6 *et* 78. 5, 11, 2 *et* 23. 5, 14, 5.
——— de Oratore 2, 4, 8. 2, 12, 7. 2, 15, 5. 2, 17, 5. 2, 20, 9. 2, 21, 5. 6. 14. 3, 4, 2. 3, 5, 5. 3, 6, 43 *et* 79. 3, 8, *init. et* 14. 6, 3, 8. 23. 42. 7, 3, 16. 10, 5, 2. 8, *pro.* 25. 8, 6, 15. 9, 3, 39. 83. 97. 10, 7, 13 *et* 19. 11, 1, 1 *et* 4. 11, 2, 14. 11, 3, 1 *et* 128. 12, 5, 5. 12, 9, 5. 12, 11, 4. ſecundus 2, 17, 36. 6, 3, 43. *ſeq.* 11, 2, 21. *ſeq. et* 26. 11, 3, 94. tertius 1, 11, 18. 9, 1, 26. *ſeqq.* 11, 3, 10. 12, 2, 5. diſputationes, quæ ſunt de Oratore 10, 3, 1. rhetoricis pulcherrimos illos de Oratore ſubſtituit 3, 6, 59. in oratoriis hæc minora, quæ plerique deſiderant, ſciens omiſit 3, 1, 20. multas in tertio de Oratore libro poſuit figuras, quas in Oratore, poſtea ſcripto, tranſcundo videtur ipſe damnaſſe 9, 3, 90.
——— Brutus, *ſ.* de Claris Oratoribus 1, 5, 61. 3, 1, 12. 10, 1, 38. 11, 3, 123. 128. 155. 184.
——— ad Brutum ſcriptus liber 1, 10, 4. *i. Orator: conf.* 9, 4, 101. 11, 1, 4 *et* 5.
——— Orator 1, 6, 18. 3, 5, 15. 3, 6, 43. 6, 3, 18 *et* 42. 8, *pro.* 14. 8, 6, 23. 9, 1, 36. *ſeqq.* 9, 2, 15. 9, 3, 90. 9, 4, 14. 37. 39. 55. 79. 101. 109. 122. *ſeqq.* 10, 1, 33. 11, 1, 4. *ſeq.* 31. 92. 11, 3, 1. 31. 58. 122. (*conf.* 184.) 126. 167. 12, 3, 11. 12, 11, 26. poſt libros de Oratore ſcriptus 9, 3, 90. in Oratore divine omnia conſequitur 1, 6, 18.
——— Topica ad Trebatium ICtum 3, 5, 5 *et* 15. 3, 6, 13. 3, 7, 28. 3, 11, 18. 5, 10, 62. *ſeqq. et* 85. 5, 11, 32. 7, 1, 4. 7, 3, 8.
——— Partitiones Oratoriæ 3, 3, 7. 3, 5, 5 *et* 6. 3, 11, 10 *et* 19. 4, 2, 107. 7, 1, 4. 7, 3, 8. 8, 3, 36. 42. 43. 11, 1, 92.
——— Oratio contra Agrarias Leges 2, 16, 7. *conf.* contra Rullum.
——— in Antonium: *vid.* Philippicæ.
——— pro Archia 5, 11, 25. 8, 3, 75. 9, 4, 44. 10, 1, 27. 10, 7, 19. 11, 1, 19 *et* 34. 11, 3, 84 *et* 97.
——— contra Atratinum: *vid. pro* Cœlio.
——— pro Balbo 11, 3, 164.
——— contra Boſtarem pro Scauro 5, 13, 28. *vid.* pro Scauro.
——— contra Q. Cæcilium: *vid.* in Verrem divinatio.
——— pro Cæcina 4, 2, 49. 132. 5, 10, 68. 92. *ſeq.* 98. 5, 11, 33. 6, 3, 56. 7, 3, 17. 29. 7, 6, 7. 9, 3, 22. 80. 11, 1, 44.
——— pro Cælio: *vid.* pro Cœlio.
——— in Catilinam 4, 1, 68. 5, 10, 99. 5, 11, 42. 6, 3, 109. 8, 4, 10 *et* 13. 8, 6, 15. 9, 2, 7. *ſeq.* 26. 32. 45. 9, 3, 19. 29. 30. 44. 45. 46. 62. 71. 77. - in ſenatu 12, 10, 61.
——— contra Chryſogonum: *vid.* pro S. Roſcio.
——— in Clodium 8, 3, 81. 8, 6, 56. 9, 2, 96. *conf.* pro Milone *et* de Reſponſis Aruſpicum.
——— in Clodium et Curionem 5, 10, 92. *conf.* 3, 7, 2.
——— pro Cluentio 2, 17, 21. 4, 1, 36. 69. 75. 79. 4, 2, 16. 19. 85. 105. 107. 121. 130. 4, 5, 11. 20. 5, 7, *extr.* 5, 10, 108. 5, 11, 13. 22. 25. 5, 13, 15. 32. *ſeq.* 39. 41. 47. 6, 1, 41. 6, 3, 39. *ſeq.* 8, 3, 51. 8, 4, 11. 8, 6, 55. 65. 9, 2, 8. 19. 51. 9, 3, 37. 38. 62. 75. 77. 81. 82. 9, 4, 68. 74. 92. 101. 133. 11, 1, 61. *ſeqq.* 11, 3, 162. . *laudatur valde hæc oratio* 6, 5, 9. *conf.* 11, 1, 61. *ſeqq.* 74. *in eadem aliquid reprehenditur* 4, 5, 11.
——— pro Cœlio 3, 8, 54. 4, 1, 31. 39. 4, 2, 27. 5, 13, 30. 8, 4, 1. 9, 2, 15. 39. 60. 99. 9, 4, 64. 97. 98. 102. 11, 1, 28. 12, 10, 61. 12, 11, 6. *in primis laudatur hæc oratio* 11, 1, 68.

——— pro Cornelio 4, 3, 13. 4, 4, 8. 5, 11, 25. 5, 13, 18. 26. 7, 3, 35. *seq.* *præcipue laudatur* 6, 5, 10. *conf.* 8, 3, 3.
——— in Cottam pro Oppio 5, 13, 20 *et* 30. 11, 1, 67. *vid.* pro Oppio.
——— in Curionem 3, 7, 2. 5, 10, 92.
——— pro Deiotaro 4, 1, 31.
——— pro Domo ejus dixit Calidius 10, 1, 23.
——— pro Flacco 11, 1, 89.
——— pro Fonteio 6, 3, 51. 11, 1, 89.
——— pro Fundanio 1, 4, 14.
——— pro Gabinio et Vatinio, in quos antea orationes etiam scripserat 11, 1, 73.
——— pro Gallio 8, 3, 66.
——— pro Ligario 4, 1, 38. *seq.* 66. 70. 4, 2, 51. 108. *seqq.* 131. 5, 10, 93. 5, 11, 42. 5, 13, 5. 20. 31. 5, 14, 1. 6, 3, 108. 7, 4, 17. 8, 3, 85. 8, 4, 27. 8, 5, 10. 13. 8, 6, 12. 9, 2, 7. 14. 28. 29. 38. 50. 51. 9, 3, 36. 9, 4, 73. 75. 92. 99. 102. 105. 107. 133. 11, 3, 108. 110. 162. 166. *eximiæ sunt hujus orationis laudes* 6, 5, 10. pars ejus vehementissima 4, 1, 67. Tuberonis *contraria* oratio 10, 1, 23.
——— pro Lege Manilia 2, 4, 40.
——— contra Concionem Metelli 9, 3, 50. *conf. ibid.* 48. *n.*
——— pro Milone, quæ habita est 9, 2, 54. *v. n.* contra eam scripsit Sestius *f. potius* Cestius 10, 5, 20.
——— scripta 3, 6, 12. 93. 4, 1, 20. 31. 4, 2, 25. 57. 121. 4, 3, 17. 4, 4, 2. 5, 10, 37. 50. 5, 11, 12. 15. *seqq.* 5, 14, 2. 3. 17. *seqq.* *et inf.* 6, 1, 24. 27. 7, 2, 43. 8, 3, 22. 8, 5, 11. 8, 6, 7. 48. 49. 9, 2, 26. 38. 59. 9, 3, 23. 28. 30. 77. 83. 9, 4, 74. 93. 133. 11, 1, 34. 40. 11, 3, 47. *seqq.* 115. 167. 172. 173. 12, 10, 62. *magnopere eadem laudatur* 6, 5, 10. *conf.* 9, 2, 41. 11, 3, 47. pulcherrima 4, 2, 25. nobilissima 11, 3, 47.
——— pro Muræna 2, 4, 24. 4, 1, 75. 4, 2, 26. 4, 5, 12. 5, 10, 99. 5, 11, 11. 23. 5, 13, 27. 6, 1, 35. 7, 1, 51. 8, 3, 22. 79. 8, 6, 30. 9, 2, 100. 9, 3, 32. 33. 82. 9, 4, 107. *laudatur in primis* 11, 1, 69. *seqq.* *conf.* 4, 5, 12.
——— in Oppianicum pro Cluentio 9, 3, 38. *vid.* pro Cluentio.
——— pro Oppio 5, 10, 69. 76. 5, 13, 17. 20. *seq.* 30. 9, 2, 51. 11, 1, 67. *egregie laudatur* 6, 5, 10.
——— Philippicæ 3, 8, 5. 5, 10, 99. 5, 13, 38. 7, 3, 18. 8, 3, 29. 8, 4, 8. 10. 16. 25. 8, 6, 68. 70. 9, 2, 26. 47. 9, 3, 13. 29. 72. 86. 9, 4, 23. 29. 44. 107. 11, 1, 25. 26. 11, 3, 39. 167. 172. 12, 10, 62.
——— in Pisonem 5, 13, 38. 8, 3, 21. 9, 3, 67. 9, 4, 76.
——— in Pletorium Fonteii accusatorem 6, 3, 51.
——— de Proscriptorum liberis 11, 1, 85.
——— adversus Quintium 5, 13, 39. *vid.* pro Cluentio.
——— pro Quintio 9, 3, 86.
——— pro Rabirio Perduellionis reo 5, 13, 20. 6, 1, 49. 7, 1, 15. 11, 3, 169.
——— Post. 3, 6, 11. 4, 1, 46. 69. 4, 2, 10. 18. 9, 2, 17. 11, 3, 172.
——— de Responsis Aruspicum 5, 11, 42.
——— pro S. Roscio Amer. contra Chrysogonum 4, 2, 3. 19. 9, 2, 53. 12, 6, 4.
——— contra Rullum 2, 16, 7. 5, 13, 38. 8, 4, 28.
——— contra Saffiam : *vid.* pro Cluentio.
——— pro Scamandro 11, 1, 74.
——— pro M. Scauro, patre, ambitus et repetundarum reo 4, 1, 69. 5, 13, 28. 6, 1, 22. 11, 1, 89. circa mortem Bostaris 7, 2, 10.
——— pro Tullio 4, 2, 131. 5, 13, 21.
——— pro Vareno 4, 1, 74. *add.* 9, 2, 56. 5, 10, 69. 5, 13, 28. 6, 1, 49. 7, 1, 12. 7, 2, 10. 22. 36. 8, 3, 22.
——— in Vatinium testem 5, 7, 6. 11, 1, 73.
——— pro Vatinio : *vid.* pro Gabinio.
——— in Verrem 3, 7, 27. 4, 1, 20. 31. 4, 2, 2. 17. *seqq.* 106. 113. *seqq.* 4, 3, 13. 5, 10, 76. 6, 1, 3. 13. 54. 6, 3, 4. 55. 8, 3, 64. 8, 4, 2. 4. 19. 27. 8, 6, 72. 9, 2, 22. 38. 40. 47. 51. 52. 60. 61. 62. 9, 3, 34. 43. 9, 4, 64. 70. 71. 97. 104. 108. 119. 124. 127. 11, 1, 40. 11, 3, 90. 162. (*conf.* 6, 1, 54. 11, 3, 171.) 164. divinatio in Q.

Cæcilium 4, 1, 49. 5, 13, 18. 9, 2, 17. 59. 11, 1, 20. quinque contra Verrem actionis ſecundæ libri 11, 2, 25. conſilium Ciceronis in cauſſa Verrina 6, 5, 4. *add.* 7, 4, 33. Hortenſii pro Verre oratio 10, 1, 23.
——— adfuit cauſſæ, ubi quidam ſuarum ipſe rerum judex erat 4, 1, 19. orationes, quas C. Appio, Domitio, Cn. Pompeio, ceteriſve ſcripſit 3, 8, 50. Ciceronis ſententiæ et conciones non minus clarum, quam eſt in accuſationibus ac defenſionibus, eloquentiæ lumen oſtendunt 3, 8, 65. orationum ejus thema expoſuit Pedianus 5, 10, 9.
——— Epiſtolæ 1, 7, 34. 6, 3, 20. 9, 3, 61. 9, 4, 41. 10, 1, 107. 11, 1, 21. 12, 2, 6.
——— ad Appium Pulchrum 8, 3, 35.
——— ad Atticum 6, 3, 109. 8, 5, 18.
——— ad M. Brutum 2, 20, 10. 3, 8, 42. 5, 10, 9. 8, 3, 6 *et* 34. 8, 6, 20 *et* 55. 9, 3, 41 *et* 58. 9, 4, 41. *conf.* 6, 3, 20.
——— ad Cerelliam 6, 3, 112.
——— ad Filium 1, 7, 34.
In Epiſtolis nulla contentio eſt Ciceronis *ac* Demoſthenis 10, 1, 107.
——— Academica 2, 15, 5. 6, 2, 32.
——— Tuſculanæ Quæſtiones 1, 10, 19.
——— de Natura Deorum 1, 5, 72. 8, 3, 32.
——— de Senectute 5, 11, 41.
——— de Amicitia 8, 3, 35.
——— Cato 5, 10, 9.
——— Catulus et Lucullus, quos jam editos, aliis poſtea ſcriptis, ipſe damnavit 3, 6, 63.
——— in Dialogis 11, 1, 21.
——— in libris de Philoſophia, Platonis æmulus exſtitit 10, 1, 123. libros Platonis atque Xenophontis edidit tranſlatos 10, 5, 2. *conf.* 5, 11, 28.
——— in Carminibus 9, 4, 41. 11, 1, 24.
——— Epigramma in quodam joculari libello 8, 6, 73.
——— de Jure componere aliqua cœperat 12, 3, 10.
Ciceronis manus *ſ.* αὐτόγραφα 1, 7, 20.
Judicium de Cicerone, *et ejuſdem cum* Demoſthene *comparatio* 10, 1, 105. *ſeqq. et* 123. Apollonio Moloni, quem Romæ jam audierat, Rhodi rurſus ſe formandum ac velut recoquendum dedit 12, 6, 7. ſex et viginti natus annos pro S. Roſcio dixit 12, 6, 4. inde quædam deferbuiſſe tempore et annis liquata, jam ſenior idem fatetur *ibid.* dicit, orationem ſuam cœpiſſe canefcere 11, 1, 31. non tantum ſe debere ſcholis rhetorum, quantum Academiæ ſpatiis, frequenter ipſe teſtatus eſt 12, 2, 23. ex philoſophis plurimum ſe traxiſſe eloquentiæ, confitetur 10, 1, 81. dicendi facultatem ex intimis ſapientiæ fontibus fluere, teſtatur 12, 2, 6. ſe totum ad imitationem Græcorum contulit 10, 1, 108. ubique Platonis æmulus 10, 1, 123. ſe ab illis quoque vetuſtiſſimis auctoribus, ingeniofis quidem, ſed arte carentibus, plurimum fatetur adjutum 10, 1, 40. eminentiſſimos Græcorum eſt ſecutus *in pedum ratione* 9, 4, 79. *Quare* tantum intulerit eloquentiæ lumen? 10, 5, 16. *add.* 12, 6, 7. effinxit vim Demoſthenis, copiam Platonis, jucunditatem Iſocratis 10, 1, 108. præcipuum lumen, ſicut eloquentiæ, ita præceptis quoque ejus dedit, unicum apud nos ſpecimen orandi docendique oratorias artes 3, 1, 20. optimus auctor ac magiſter eloquentiæ 5, 11, 17. Latinæ eloquentiæ princeps 6, 3, 1. cæleſtis in dicendo vir 10, 2, 18. quod Cicero divine, ut omnia, exſequitur 1, 6, 18. optime idem, qui omnia, Cicero præceperat 11, 3, 184. fiducia, ſicut omnia, in Cicerone præcipua eſt 5, 13, 52. arcem tenuit eloquentiæ 12, 11, 28. ſtetit in faſtigio eloquentiæ 12, 1, 20. *conf.* 12, 11, 26. in utroque dicendi genere, *et ſimplici illo et admirabili*, eminet 11, 1, 92. *ſeq. conf.* 12, 10, 39. in omnibus eminentiſſimus 12, 10, 12. ſummus ille tractandorum animorum artifex 11, 1, 85. certiſſimum præceptorum genus, illius viri obſervatio 11, 1, 71. ad omnium orandi virtutum exempla vel unus ſufficit 8, 3, 66. ille ſe profeciſſe ſciat, cui Cicero valde placebit 10, 1, 112. Cicero jam non ho-

minis nomen, ſed eloquentiæ 10, 1, 112. *add.* 6, 3, 3. 8, 3, 64. 8, 6, 30. 12, 11, 26. hunc ſpectemus, hoc propoſitum nobis ſit exemplum 10, 1, 112. non *tamen* ſolus imitandus eſt 10, 2, 24. *exempla vitioſorum ejus imitatorum* 10, 2, 17.

——— *Redarguitur* 6, 3, 47 *et* 48. 7, 9, 12. 9, 4, 16. 11, 1, 24. *reprehenſus a multis: ſed ſimul contra obtrectatores defenditur* 9, 4, *prin.* 11, 1, 17. *ſeqq.* 12, 1, 22. 12, 10, 12. *ſeqq.* rerum a ſe geſtarum major quam eloquentiæ jactator 11, 1, 17. rationes, *cur nonnunquam* jactatione ſui *uſus ſit, ibid. et ſeqq. ejus* collocandi genus ejuſdem ætatis homines, ſcriptis ad ipſum etiam literis reprehendere auſi fuerunt 9, 4, 1. eum inceſſere audebant ut tumidiorem, et Aſianum, et redundantem, et in repetitionibus nimium, et in ſalibus aliquando frigidum, et in compoſitione fractum, exſultantem, ac pæne viro molliorem 12, 10, 12. modice reſpexit ad *concurſum vocalium* 9, 4, 39. *nec* malum virum *eundem fuiſſe, nec* timidum 12, 1, 14. *ſeqq. eum non fuiſſe* nimium riſus affectatorem 6, 3, 2. *ſeqq.* de jocis *ejus et* dictis congeſti editique libri 6, 3, 5. delectatus eſt paribus contrariis 9, 3, 74. jocatus in nomen Verris 5, 10, 31. *conf.* 6, 3, 4. compoſitionem in primis elaboravit 9, 4, *init.* deſcivit paullulum a Demoſthene *in ratione numerorum* 9, 4, 146. *conf.* 10, 1, 107. 12, 10, 26. *ſeqq.* Cum omnia utilitati, tum partem quandam delectationi dedit 12, 10, 45. ſciens juris 12, 3, 10. diligentiſſimus orthographiæ 1, 7, 34. in filio recte loquendi uſquequaque aſper quoque exactor *ibid.* ſcripſit Aiio, Maiia 1, 4, 11. geminavit τὴν S 1, 7, 20. inſerit frequenter verſus Ennii, Accii, Pacuvii, *cet.* 1, 8, 11. Græco nomine inſcripſit libros 2, 14, 4. ei placet, ut, quicquid loquamur, ubicunque, ſit, pro ſua ſcilicet portione, perfectum 10, 7, 28. quando legi poſſit 2, 5, 20. declamatio de Cicerone, ut Antonium roget, Philippicas exurat 3, 8, 46. ad Ciceronem Cælius a patre deductus eſt 12, 11, 6. Ciceronem Panſam, Hirtium, Dolabellam in morem præceptoris exercuit 12, 11, 6. in oratione Dolabellæ emendavit, *mortem ferre* 8, 2, 4. *quid in* Hirtii declamatione in Panſam *reprehenderit?* 8, 3, 54. velandarum varicum gratia quid facere ſolitum tradat Plinius? 11, 3, 143. æmulus *ejus, et* ſecundus, Hortenſius 11, 3, 8.

Cicero, Q. Tullius: de jocis Marci fratris libros edidiſſe *dicitur* 6, 3, 5: *ſed v. n.*

Cinnæ Smyrna, novem annis ſcripta 10, 4, 4.

Claudius, *Imperator* 8, 5, 16. *ejus* libertus 6, 3, 81. Æolicum digamma adjecit *literis Latinis* 1, 7, 27.

Cleanthes, *philoſophus* 2, 15, 35. 2, 17, 41. 12, 1, 18. mercedes a diſcipulis acceptavit 12, 7, 9.

Cleon, ſemur ferire Athenis primus *inſtituit* 11, 3, 123.

Cleoſtelæus (*ſ. rectius* Cleo Stelæus) 9, 3, 77. *Ignotum nobis cum Burmanno fatemur. Stelas Cretæ urbem formare* ἡρωικὸν Stelæus, *docet* ἡρωικῶν *ſcriptor.*

Clitarchus, *hiſtoricus, de quo judicium ſertur* 10, 1, 75.

Clodius: *vid.* Ciceronis oratio in Clodium. editi in competitores, Clodium et Curionem libri 3, 7, 2. *add.* 5, 10, 92. *conf.* Ind. I.

Coccus, *orator* 12, 10, 21.

Cœlius, M. (*ſ.* Cælius) *orator* 1, 5, 61. 4, 2, 27. 4, 2, 123. *ſeq.* 8, 6, 53. 11, 1, 51. ad *eum* Cicero a patre deductus eſt 12, 11, 6. prætor, *cujus* ſellam curulem conſul Iſauricus fregit 6, 3, 25. *qua re* ſe hominem frugi voluerit probare? 1, 6, 29. *dixit* parricidatum 1, 6, 42. in Antonium 9, 3, 58. *et egregia temulenti, qui excitabatur,* deſcriptio 4, 2, 123. *ſeq.* De C. Lælii collegæque ejus in provinciam feſtinantium contentione 6, 3, 39 *et* 41. in defenſione cauſſæ, qua reus de vi fuit 11, 1, 51. *judicium de eo* 10, 1, 115. *præcipua virtus ei tribuitur* aſperitas 10, 2, 25. *it.* indoles 12, 10, 11. *et* in accuſando urbanitas 10, 1, 115. melius objecit crimina, quam defendit 6, 3, 69.

——— *vid.* Ciceronis oratio pro Cœlio.

Colotes Teius, *pictor, a* Timanthe victus 2, 13, 13.
Commentarii Rhetorum 3, 8, 67. *conf.* Cicero.
Comœdi: *vid.* Ind. I.
Comœdia antiqua *ſ.* vetus, *i. e. poetæ comici veteres Græci, de quibus judicatur* 10, 1, 9. 65. 82.
——— *Latini ſcriptores* 10, 1, 99.
——— illud, quo veteres tragœdiæ comœdiæque clauduntur, *plaudite* 6, 1, 52. *conf.* Ind. I.
Comici *Græci*, alii quoque, *præter Menandrum*, habent, ſi cum venia legantur, quædam, quæ poſſis decerpere 10, 1, 72. - veteres, liberrimum genus hominum 12, 2, 22.
——— *Latini* 1, 7, 22. *conf.* fabula. ſcenici. *it.* Ind. I.
Controverſiæ 9, 2, 77. *vid.* Ind. I. *conf. hic* declamationes. declamatores.
Corax, *rhetor, cum* Tiſia artium ſcriptor antiquiſſimus 2, 17, 7. 3, 1, 8.
Corneliæ, Gracchorum matris, Epiſtolæ 1, 1, 6.
Cornificius, *rhetor* 5, 10, 3. 9, 2, 27. 9, 3, 71. 91. 98. ſcripſit *de arte dicendi* non pauca 3, 1, 21. proprie libros operi *de figuris* dedicavit 9, 3, 89. *conf.* auctor ad Herenn.
Coſſutiani Capitonis accuſator 6, 1, 14.
Cotta, L. 6, 5, 10. 11, 1, 67. *ejus* epiſtola 5, 13, 20 *et* 30. verborum atque ipſius ſoni ruſticitate imitationem antiquitatis affectavit 11, 3, 10.
Craſſus, L. *orator* 1, 11, 18. 2, 4, *extr.* 2, 20, 9. 6, 3, 43. *ſeq.* 8, *pro.* 14. 8, 3, 89. 10, 3, 1. 11, 1, 4 *et* 37. 12, 2, 5. 12, 10, 10. 12, 11, 4. 27. contra Brutum 6, 3, 43. *ſeqq.* contentio cum Scævola in judicio Curiano 7, 6, 9. oratio de Colonia Narbonenſi 6, 3, 44. - de L. Servilia *ibid.* vertit Græca in Latinum 10, 5, 2. vox *ejus* honeſtiſſimæ libertatis 8, 3, 89. 11, 1, 37. multum valuit actione 11, 3, 8. digito *quodam* optime uſus eſt 11, 3, 94.
——— ille dives, quum Aſiæ præeſſet, quinque Græci ſermonis differentias ſic tenuit, ut, qua quiſque apud eum lingua poſtulaſſet, eadem ſibi jus redditum ferret 11, 2, 50.
Crates, *philoſophus*, quum indoctum puerum vidiſſet, pædagogum ejus percuſſit 1, 9, 5.
Cratinus, *poeta comicus, de quo judicium fert auctor* 10, 1, 65.
Criſpus Paſſienus 6, 1, 50. 6, 3, 74. Quinctiliano puero ejus inſignis pro Voluſeno Catulo oratio ferebatur 10, 1, 24. *Vid. Schott. Catal. rhetor. ap. Senecam, ubi avum, patrem, filium diſtinguit.*
——— Vibius, *orator: ejus dicta* 5, 13, 48. 8, 5, 15. 17. pro Spatale 8, 5, 17. *judicium de eo* 10, 1, 119. vir ingenii jucundi et elegantis 5, 13, 48. *laus ejus præcipua* jucunditas 12, 10, 11. *Vid. Ryck. ad Tac. A.* 6, 20.
Critolaus Peripateticus, Ariſtonis *præceptor* 2, 15, 19. 23. 2, 17, 15.
Curio 6, 3, 76.
—— Pater 11, 3, 129.
—— in Curionem editi libri 3, 7, 2. *add.* 5, 10, 92.
Curius, Manius 6, 3, 72.
——— M. Curianum judicium 7, 6, 9.
——— T. 7, 2, 38.
——— Vibius 6, 3, 73. 91. *Vid. Burm. p.* 552.
Cynicus, reus de moribus 4, 2, 30.
Cythnius, *vid.* Timanthes.

D.

Dædalus: *vid.* Ind. I.
Decimus: *vid.* Lælius.
Declamatores *et* Declamationes *taxantur* 3, 8, 44 *et* 51 *et* 69. 4, 2, 28. 4, 3, 2. 5, 12, 17. *ſeqq.* 5, 13, 42 *et* 44. *ſeqq.* 9, 2, 42. 11, 1, 55. *ſeqq. quando, et quatenus* utiles *ſint?* 10, 5, 14. *ſeqq. Non nimium diu illis immorandum* 12, 11, 15. *ſeqq.* quo fiat, ut minus ſanguinis ac virium declamationes habeant quam orationes 10, 2, 12. declamatorum quorundam perverſa ambitio 10, 7, 21. *conf.* ſcholaſtica.
Demades, remex, *idem orator* 2, 17, 12. orationes ſcribere non eſt auſus 2, 17, 13. in agendo clariſſimus, nihil poſteritati manſuriſque literis reliquit 12, 10, 49.
Demetrius, *actor comœdiarum, valde laudatur* 11, 3, 178. *ſeqq.*
——— Phalereus 2, 4, 41. *ſeq.* 9, 3, 84. *v. n. judicium de eo* 10, 1,

80, verſicolore veſte dicebatur uti 10, 1, 33. primus inclinaſſe eloquentiam dicitur 10, 1, 80.
——— *ſtatuarius* 12, 10, 9.
Demoſthenes 2, 5, 16. 3, 6, 3. 5, 13, 41. 5, 14, 32. 6, 1, 21. 8, 5, 33. 9, 2, 62. 98. 9, 4, 17. 35. 97. 146. 10, 1, 39. 12, 2, 22. 12, 6, 7. 12, 9, 15. 12, 10, 26. 52. 54. 12, 11, 26. *verba ejus Græca* 4, 2, 131. 9, 4, 63. *ſeq. et* 73. - *Latine* 5, 14, 4. 9, 3, 55. 11, 1, 22. puer admodum actiones pupillares habuit 12, 6, 1. adverſus Androtionem 5, 14, 4. pro Cteſiphonte *ſ.* contra Æſchinem *ſ.* pro Corona 4, 1, 32. 66. 68. (*conf.* 5, 13, 41. *et* 7, 1, 2.) 4, 2, 131. 7, 1, 2. 9, 2, 55. 62. 98. 9, 3, 55. 9, 4, 63 *et* 73. 10, 1, 22. 11, 1, 22. 11, 3, 168. in illo pro Cteſiphonte timido ſubmiſſoque principio 11, 3, 97. de Halonneſo 3, 8, 5. adverſus Midiam 6, 1, 17. Philippicæ 3, 8, 65. 6, 5, 7. 9, 4, 63. - eiſdem, quibus habitæ in judiciis orationes, eminent virtutibus 3, 8, 65. epiſtolæ, in quibus nulla ejus cum Cicerone contentio eſt 10, 1, 105. *judicium de eo, ſ. potius encomium* 10, 1, 76. *conf.* 12, 10, 23. *ſeq. et* 26. *comparatur* Ciceroni 10, 1, 105. *ſeqq.* ſtrictior multo eſt Cicerone 12, 10, 52. dedit operam Platoni 12, 2, 22. 12, 10, 24. *vindicatur ab obtrectatoribus eloquentiæ pariter ac vitæ ſuæ* 12, 1, 14. *ſeq.* 22. *conf.* 12, 10, 26. pæne lex orandi 10, 1, 76. in primis legendus, vel ediſcendus potius 10, 1, 105. Græcæ eloquentiæ princeps 6, 3, 1. *add.* 12, 2, 22. longe perfectiſſimus Græcorum 10, 2, 24. neque ipſi Ciceroni videtur ſatis eſſe perfectus, quem dormitare interim dicit 10, 1, 24. 12, 1, 22. aliqua ei defuerunt 12, 10, 26. *conf.* 10, 2, 24. conſilium *ejus* 6, 5, 7. *ſeq.* quamobrem juraverit per interfectos in Marathone et Salamine 9, 2, 62. *conf. ibid.* 98. 11, 3, 168. 12, 10, 24. *conatus eſt gloriari de ſemet ipſo* 11, 1, 22. amator ſecreti, *et receſſus ipſius* 10, 3, 25. 30. *exercitationes vocis et geſtus* 11, 3, 54. 68. 130. pronuntiationi palmam dedit &c. 11, 3, 6. *ſeq.* *divitiæ* præter alios plurimum valuit 6, 2, 24. *ſ.* vi 10, 1, 108. fulmina ejus numeris contorta ferunt 9, 4, 55. *quapropter quidam* putent ejus eloquentiam maxime eſſe laudabilem 9, 2, 40. modice reſpexit ad *concurſum vocalium* 9, 4, 39. ſpondeo plurimum eſt uſus 9, 4, 97. ejus ſevera compoſitio 9, 4, 63. laboravit litera R 1, 11, 5. non diſplicuerunt illi joci, ſed non contigerunt 6, 3, 2. urbanum fuiſſe dicunt, dicacem negant 6, 3, 22. ait, *oratorem decere* dicere, ſi contingat, et ſculpta 12, 9, 15.
Deorum auctoritas, divina teſtimonia 5, 11, 42. *ſeq. conf.* oracula. reſponſa. teſtimonia.
Dialectici 7, 3, 14.
Dialogi, *vid.* Plato. Socratici. *et* Ind. I.
Didymus, quo nemo plura ſcripſit 1, 8, 20. accidit ei, ut, quum hiſtoriæ cuidam tanquam vanæ repugnaret, ipſius proferretur liber, qui eam continebat *ibid.*
Diogenes Babylonius 1, 1, 9.
Dion: *vid.* Ind. I.
——— *rhetor* (*Pruſæus, inquit Fabricius*) 3, 3, 8.
Dionyſius: *vid.* Ind. I.
——— *rhetor, ſ.* Halicarnaſſeus 3, 1, 16. 9, 4, 88. operi de figuris proprie libros dedicavit 9, 3, 89.
Doctores artis *rhetoricæ* circa Titiam et Coraca primum reperti 2, 17, 7.
Dolabellæ jocus ad Auguſtum 6, 3, 79. oratio a Cicerone emendata 8, 2, 4. *commemoratur item* 9, 1, 16. 12, 11, 6.
——— *ejus* ſervus 6. 3, 99.
Domitianus, Germanicus, Auguſtus 4, *pro.* 2. morum ſanctiſſimus cenſor 4, *pro.* 3. princeps, ut in omnibus, ita in eloquentia quoque eminentiſſimus 4, *pro.* 3. quo neque præſentius aliud, neque ſtudiis magis propitium numen eſt 4, *pro.* 5. *ut poeta ſummis effertur laudibus* 10, 1, 91. *v. n. adulatur ei frequenter Quinctilianus: vid. Geſneri Præfatio* §. 13.
Domitius, L. *vid.* Ind. I.
——— Afer, *orator* 5, 7, 7. 5, 10, 79. 6, 3, 27. 32. 54. 68. 84. 85. 92. 93. 94. 8, 5, 3. 9, 3, 79. 11, 3, 126. Quinctiliano puero inſignis ejus oratio pro Voluſeno Catulo ferebatur 10, 1, 24. pro Clo-

antilla 8, 5, 16. 9, 2, 20. 9, 3, 66. 9, 4, 31. pro Lælia 9, 4, 31. egit contra Libertum Claudii Cæsaris 6, 3, 81. libros duos *de testibus* compoſuit 5, 7, 7. *judicium de ejus eloquentia* 10, 1, 118. lõnge omnium, quos Quinctiliano cognoſcere contigit, ſummus orator 12, 11, 3. princeps fori *ibid.* eum ſenem adoleſcentulus Quinctilianus coluit 5, 7, 7. dictorum ab eodem urbane ſunt editi libri 6, 3, 42. *judicium ejus* de Virgilio 10, 1, 86. ſolebat trajicere in clauſulas verba tantum aſperandæ compoſitionis gratia 9, 4, 31. *præcipua virtus ipſius* maturitas 12, 10, 11. mire fuit in narrando venuſtus, et orationibus ejus complures hujuſmodi narrationes *facetæ* inſertæ reperiuntur 6, 3, 42. valde ſenex auctoritatem perdidit 12, 11, 3.

——— Marſus de urbanitate diligentiſſime ſcripſit, *cujus in præceptis tamen a Quinctiliano redarguitur* 6, 3, 102. *ſeqq.* 108. *ſeqq.*

Duellius *ſ.* Duillius, C. Columna Roſtrata, quæ eſt ei in foro poſita 1, 7, 12.

E.

Egeſias, *ſtatuarius* 12, 10, 7. *Suſpicabar* Hegeſiam: Egeſiam *ſolo Fabio auctore laudat etiam in Catalogo Junius.*

Empedocles præcepta ſapientiæ verſibus tradidit 1, 4, 4. primus poſt eos, quos poetæ tradiderunt, moviſſe aliqua circa rhetoricen dicitur 3, 1, 8. ejus diſcipulus, ut traditur, Gorgias Leontinus *ibid.*

Ennius 1, 5, 12. 1, 6, 12. 1, 8, 11. 2, 15, 4. 2, 17, 24. *v. n.* 7, 9, 7. *v. n.* 9, 4, 115. 11, 3, 31. *judicium de eo* 10, 1, 88. *ejuſdem* Sextus Annalis 6, 3, 86. Medea 5, 10, 83. in Satyra mortem ac vitam contendentes tradit 9, 2, 36. *ejuſdem verſus eſſe* 8, 6, 9, *ſuſpicio eſt: v. n.*

Ephorus, *hiſtoricus* 2, 8, 11. 9, 4, 87. ut Iſocrati viſum, calcaribus eget 2, 8, 11. 10, 1, 74.

Epicurus, *philoſophus:* figuræ *ejus* 10, 2, 15. diſciplinas omnes fugit 2, 17, 15. fugere omnem diſciplinam navigatione quam velociſſima jubet 12, 2, 24. humanam Deo naturam locumque inter mundos dedit 7, 3, 5. *ejus* ſecta 5, 7, 35.

Epicuri ſecta *ſ.* Epicurei 10, 1, 124. inter Stoicos et Epicuri ſectam ſecutos pugna perpetua eſt, Regaturne providentia mundus 5, 7, 35. *conf.* Catius *et* L. Varus.

Eratoſthenes 11, 2, 14. literis non inſtituendos, qui minores ſeptem annis eſſent, præcepit 1, 1, 16.

Eriphylus Rhodius 10, 6, 4. *variat lectio: neque aliunde notus.*

Erutius Antoniaſter 8, 3, 22. *Nempe ſic legendum pro operarum ineruditarum* erudito.

Euathlus, *rhetor*, a Protagora decem millibus denariorum didiciſſe artem, quam edidit, dicitur 3, 1, 10.

Euphorion, *poeta* 11, 2, 14. quem niſi probaſſet Virgilius, idem nunquam certe conditorum Chalcidico verſu carminum feciſſet in Bucolicis mentionem 10, 1, 56.

Euphranor, *pictor* 12, 10, 6 *et* 12.

Eupolis, *poeta comicus* 1, 10, 17. 12, 10, 65. *judicium de eo fertur* 10, 1, 65.

Euripides 1, 12, 18. 3, 1, 14. *v. n.* 5, 10, 31. *judicium de eo* 10, 1, 67. *ſeq.* Sophocles an Euripides, in diſpari dicendi via, ſit poeta melior, inter plurimos quæritur *ibid.* illud quidem nemo non fateatur neceſſe eſt, iis, qui ſe ad agendum comparant, utiliorem longe Euripidem fore *ibid.* hunc et admiratus maxime eſt, et ſecutus Menander *ibid.* 69.

Eurypilus Lariſſæus 11, 2, 14. *v. n.*

F.

Fabius: *vid.* Ind. I.

—— Cunctator 8, 2, 11. 11, 2, 30.

—— Maximus, incuſans Auguſti congiariorum exiguitatem 6, 3, 52. *ejuſdem* triumphus *ibid.* 61.

—— Pictor 1, 6, 12.

Fabulæ (fabellæ) quæ ad ſcenam componuntur 11, 3, 73. *ſeq.* poeticæ 5, 11, 17. *conf.* Ind. I.

Flaccus: *vid.* Valerius.

Flavius 7, 4, 40. *An* Sergius *cognominetur?* 8, 3, 33. *n.* artem ſcholæ tantum compoſuit 7, 4, 40. ejus apud me merito ſumma eſt

auctoritas *ibid.* essentiam atque entia *dixit* 2, 14, 2. 3, 6, 23. 8, 3, 33.
——— Cn. 8, 3, 22.
——— *vid.* Virginius.
Florus, Julius, *orator* 10, 3, 13. *seqq.* in eloquentia Galliarum princeps, alioqui inter paucos disertus *ibid.*
Fœdera vetustissima 8, 2, 12.
Formularii 12, 3, 11.
Fulvius 6, 3, 100.
Furius, *vid.* Bibaculus.

G.

Galba, L. 6, 3, 27. 62. 64. 66. 80. 90.
—— Serv. 2, 15, 8.
Galliarum eloquentia 10, 3, 13.
Gallio, *rhetor* 3, 1, 21. pater 9, 2, 91. *Vid. Schott. Catal. declamator. Sen. Ryck. ad Tac. A.* 15, 73. *et qui hos laudat Bur. p.* 218. *vid.* Novanius.
Gallus, Cornelius, *poeta* 1, 5, 8. oratio in Pollionem *sitne* C. Galli *an* Labieni, *dubitatur ibid. in elegia durior* 10, 1, 93.
—— Did. 6, 3, 68.
—— Sulpicius: *vid.* Sulpicius.
Geometræ 5, 10, 7.
Germanicus Augustus: *vid.* Domitianus.
Glyco Spiridion 6, 1, 41.
Gnipho, *vid.* Antonius.
Gorgias Leontinus 3, 1, 8. *seq.* in Olympico 3, 8, 9. apud Platonem 2, 15, 5 *et* 10 *et* 18 *et* 24. *seqq.* 2, 16, 3. 2, 21, 1 *et* 4. Empedoclis discipulus 3, 1, 8. *unus* eorum, qui primi Communes locos tractasse dicuntur 3, 1, 12. in paribus contrariis immodicus 9, 3, 74. se in auditoriis interrogari patiebatur, qua quisque de re vellet 2, 21, 21. *add.* 12, 11, 21. centum et novem vixit annos 3, 1, 9. clarissimus ejus auditorum, Isocrates 3, 1, 13. *distinguitur a sequente* 9, 2, 102.
——— *alius rhetor* 9, 2, 102 *et* 106. *vixit* tempore Rutilii Lupi, *idemque hic* illius quatuor libros in unum suum transtulit 9, 2, 102.
Gracchus, C. præcipuus suorum temporum orator 1, 10, 27. Cicero corrigit, quæ a Graccho composita durius putat 9, 4, 15. ei concionanti consistens post eum musicus fistula modos, quibus deberet intendi, ministrabat 1, 10, 27. actione Gracchus in defienda fratris nece totius populi Romani lacrimas concitavit 11, 3, 8. *fragmentum hujus orationis* 11, 3, 115.
——— Tib. 7, 4, 13.
Gracchi 2, 5, 21. 8, 5, 33. 12, 10, 10 *et* 45. *antique* Gracci *vocati* 1, 5, 20. eorum eloquentiæ multum contulisse accepimus Corneliam matrem 1, 1, 6. in Gracchorum, Catonisque, et aliorum similium lectione durescent pueri: fient enim horridi atque jejuni, *&c.* 2, 5, 21. eorum leges invisæ 3, 7, 21. *add.* 5, 13, 24.
Græci *oratores, rhetores* veteres 11, 3, 183. 12, 10, 48. *novi* 5, 11, 36. 7, 4, 36. 7, 9, 4. 11, 3, 35 *et* 102 *et* 160. quid solum pejus Romanis faciant? 5, 14, 32. pragmatici 12, 3, 4. testes 11, 1, 89. quantum Græci præceptis *virtutum* valent, tantum Romani exemplis 12, 2, 30. sententiæ veteribus, præcipue Græcis, in usu non fuerunt 12, 10, 48. nomina fingere, Græcis promtissimum est 9, 1, 22. *conf.* 1, 5, 32. apprehensa *apud Demosthenem nuda enthymemata* Græci magis in catenas ligant, et inexplicabili serie connectunt, et indubitata colligunt, et probant confessa, et se antiquis per hoc similes vocant 5, 14, 32. secuti Græcos 5, 11, 36. Græcorum proverbia: *vid.* proverbia. *conf.* Græcus in Ind. I.
Grammatici 9, 1, 4. 10, 1, 53. veteres quam severe usi sint judicio *in auctoribus?* 1, 4, 3. *seq. add.* 10, 1, 54. poetarum judices 10, 1, 54. qui lyricorum quædam carmina in varias mensuras coegerunt 9, 4, 53. *conf.* Aristarchus. Aristophanes: *it.* Grammaticus *in* Ind. I.
Granius, C. 1, 6, 36. *variant libri: vid. Burm. p.* 81.

H.

Helvius: *vid.* Mancia.
Herculis laus 3, 7, 6. *conf.* Ind. I.
Herennius: *vid.* Auctor ad Herenn.
Hermacreon 5, 10, 78.
Hermagoras, *rhetor* (Ciceroni *appel-*

latus Hermagora 1, 5, 61.) 2, 15, 14. 2, 21, 21. 3, 3, 9. 3, 5, 4. 3, 6, 21 *et* 52 *et* 55 *et* 58. *ſeq.* 3, 11, 1 *et* 3 *et* 18 *et* 22. 5, 9, 12. 9, 2, 106. fecit velut propriam viam, quam plurimi ſunt ſecuti 3, 1, 16. nomen στάσεως non primum ab Hermagora traditum putant 3, 6, 3. vitio illo, quo per minutas rerum particulas ratio docendi conciditur, præcipue laboravit, vir alioqui ſubtilis et in plurimis admirandus, tantum diligentiæ nimium ſolicitæ: ut ipſa ejus reprehenſio laude aliqua non indigna ſit 3, 11, 22. de arte rhetorica mirabiliter multa compoſuit 3, 5, 14. de libris nonnullis, ejus nomine inſcriptis, *dubitatur an ejus ſint?* 3, 5, 14. ei maxime par atque æmulus videtur Athenæus fuiſſe 3, 1, 16. Cicero ſecutus eum 3, 6, 58. 3, 11, 18. idem ejus præcepta in aliqua parte reprehendit 3, 5, 15. *et ab eo diſſentit* 3, 11, 18.

——— *alius*, Theodori Gadarei diſcipulus, quem *tempore Quinctiliani* erant qui vidiſſent 3, 1, 18.

——— ſunt inſcripti nomine Hermagoræ libri, qui confirmant illam opinionem, ſive falſus eſt titulus, ſive alius hic Hermagoras fuit 3, 5, 14.

Hermagorei *ſ.* Hermagoram ſecuti 3, 1, 16. 3, 5, 4. 7, 4, 4.

Herodotus, *hiſtoricus, judicium de eo, et differentia a* Thucydide 10, 1, 73. *an* parum ſtudioſus compoſitionis fuerit? 9, 4, 16. in eo eum omnia leniter fluunt, tum ipſa διάλεκτος habet eam jucunditatem, ut latentes etiam numeros complexa videatur 9, 4, 19. non indignetur ſibi æquari T. Livium 10, 1, 101.

Heroum laudes inter convivia canebantur 1, 10, 10.

Heroici poetæ 10, 1, 51 *et* 88.

Heſiodus, *poeta, de quo judicium fertur* 10, 1, 52. primus auctor fabularum 5, 11, 19. ὑποθήκας ejus eſſe, negavit Ariſtophanes Grammaticus 1, 1, 15. datus ei palma in illo medio dicendi genere 10, 1, 52.

Hippias Eleus, *rhetor* 3, 1, 10. non liberalium modo diſciplinarum præ ſe ſcientiam tulit, ſed veſtem et annulum crepidaſque, quæ omnia manu ſua fecerat, in uſu habuit, atque ita ſe præparavit, ne cujus alterius ope egeret, neve ullius rei 12, 11, 21.

Hippocrates, clarus arte medicinæ 3, 6, 63. videtur honeſtiſſime feciſſe, qui quoſdam errores, ne poſteri errarent, confeſſus eſt *ibid.*

Hirtius in Panſam declamans 8, 3, 54. eum Cicero in morem præceptoris exercuit 12, 11, 6. *quid* in illo emendaverit Cicero? 8, 3, 54.

Hiſpo 6, 3, 100. Romanus Hiſpo *eſt inter declamatores Senecæ.* Terentius Hiſpo *Cic. Fam.* 13, 65. *et alias.*

Hiſtoria alere orationem quodam molli jucundoque ſucco poteſt 10, 1, 31. *conf.* 3, 8, 67. *ſeqq. Latina* 10, 1, 101. *ſeqq. add.* Ind. I.

Hiſtorici 1, 6, 2. 2, 4, 19. 4, 2, 3. 8, 6, 65. 10, 1, 101. 12, 2, 22. reprehenſi *circa dimenſionem* inſularum 1, 10, 40. *v. n.*

Hiſtriones: *vid.* Ind. I.

Homerus 1, 5, 67. 10, 1, 57. 62. *verba ejus Latine* 10, 1, 46. 11, 3, 158. 12, 10, 64. nonus liber, quo miſſa ad Achillem legatio continetur 10, 1, 47. *judicium de illo ſ. potius laudes ejus* 10, 1, 48. *ſeqq.* 86. *poeta* καθ' ἐξοχήν 8, 5, 9. *eum* ſemper excipi par eſt 10, 1, 65. *in eo* nullius non artis veſtigia deprehenduntur 2, 17, 8. 12, 11, 21. poeſis ab eo faſtigium accepit 12, 11, 26. omnibus eloquentiæ partibus exemplum et ortum dedit 10, 1, 46. in utriuſque ſui operis ingreſſu pauciſſimis verſibus legem procœmiorum, non dico, ſervavit, ſed conſtituit 10, 1, 48. *conf.* 4, 1, 34. validiſſimæ cujuſque formæ amator 12, 10, 5. *ab hoc* incipienda lectio 1, 8, 5. 10, 1, 85. *in quibus* non imitandus? 8, 6, 18. dormitare interim Horatio videtur 10, 1, 24. verſus Homeri, quo victi ab Athenienſibus Megarei, qui tamen ipſe non in omni editione reperitur 5, 11, 40. de tribus generibus dicendi 2, 17, 8. 12, 10, 64. Homerica diſpoſitio 5, 12, 14. 7, 10, 11. facultas eloquendi Homerica *i.* divina 10, 1, 81. de Agamemnone atque Achille, itemque Tydeo 3, 7, 12. Phœnix Homericus 2, 3, *extr.* 2, 17, 8. cælatura

clypei Achillis 2, 17, 8. Priami verba apud Achillem 3, 8, 53. de equo Trojano 8, 3, 84. *ejus* paſtor populi 8, 6, 18. de ſceptro 9, 3, 57. verba adverſus Agamemnonem a Therſite habita 11, 1, 37. de Ulixis *eloquentia* 11, 3, 158. de ſenum auctoritate 12, 4, 2.

Horatius Flaccus, Q. verba ejus 1, 5, 2 *et* 57. 5, 11, 20. 6, 3, 20. 8, 2, 9. 8, 3, 20. 8, 6, 23. 27. 44. 9, 3, 10. 17. 18. 65. 9, 4, 54 *et* 65. 10, 1, 94. 11. 3, 80. in Arte Poetica *Ep. ad Typh.* 2. in prima parte libri de Arte Poetica 8, 3, 60. locus, quo navim pro republica, fluctuum tempeſtates pro bellis civilibus, portum pro pace atque concordia dicit 8, 6, 44. dormitare interim ei Homerus ipſe videtur 10, 1, 24. Tyrtæum Homero ſubjungit 10, 1, 57. Pindarum merito credidit nemini imitabilem 10, 1, 61. *judicium de eo* 10, 1, 94 *et* 96. in quibuſdam Horatium nolim interpretari 1, 8, 6. diſſentit ab eo Quinctilianus *in judicio de* Lucilio 10, 1, 94.

——— *de alio vid.* Ind. I.

Hortenſius, Q. *orator: dictum ejus a Cicerone elusum* 6, 3, 98. pro Verre 6, 3, 98. 10, 1, 23. editi ſunt ab eo Communes Loci, quibus quæſtiones generaliter tractantur 2, 1, 11. juvenis accuſationem *ſuſcepit* 12, 7, 4. ejus ſcripta intra famam fuere 11, 3, 8. diu princeps oratorum, aliquando æmulus Ciceronis exiſtimatus eſt, noviſſime, quoad vixit, ſecundus *ibid. add.* 12, 11, 27. mediam formam teneat 12, 10, 10. annus, quo erat Conſul futurus 6, 5, 4. *cervicem* videtur primus dixiſſe 8, 3, 35. actio 11, 3, 8. placuit aliquid eo dicente, quod legentes non invenimus *ibid.* diligentia partiendi 4, 5, 24. memoria 10, 6, 4. 11, 2, 24. reprehendit Tincam Placentinum 1, 5, 12. Cato Martiam ei tradidit 3, 5, 11. 10, 5, 13.

——— Filia Hortenſii: ejus oratio apud Triumviros habita, legitur non tantum in ſexus honorem 1, 1, 6.

Hyperides, *orator: judicium de eo* 10, 1, 77. actio pro Phryne admirabilis 2, 15, 9. *add.* 10, 5, 2. Atticus 12, 10, 22. at plus indulſit voluptati *ibid. conf.* Meſſala.

Hyperbolus: *vid.* Maricas.

I.

Iamborum ſcriptores quidam 10, 1, 9.

Inſcriptio C. Cæſaris 1, 7, 22. in Columna Roſtrata 1, 7, 12. in pulvinari ſolis 1, 7, 12. inſcriptiones quædam 1, 5, 20.

Interdicta 2, 10, 5. 4, 2, 61. 7, 5, 3. 12, 10, 70.

Iſæus, *orator* 12, 10, 22.

Iſocrates 2, 15, 33. 3, 4, 11. 3, 5, 18. 3, 6, 3. in Helenes laude 3, 8, 9. in Panegyrico 3, 8, 9. de Ephoro atque Theopompo quo modo judicaverit? 2, 8, 11. *add.* 10, 1, 74. *judicium de eo* 10, 1, 79. *tribuitur ei* jucunditas 10, 1, 108. *ejus* ars, ſi tamen revera, quæ circumfertur, ejus eſt 2, 15, 4. *add. ibid.* 33. *et* 3, 1, 15. Panegyricum ejus, qui parciſſime, decem annis dicunt elaboratum 10, 4, 4. de præceptore ejus inter auctores non convenit 3, 1, 13. *ſecundum* Ariſtotelem, Gorgiæ auditor *ibid.* palæſtræ quam pugnæ magis accommodatus 10, 1, 79. ad componendum optimus, actionibus idoneus non fuit 12, 10, 50. in compoſitione adeo diligens, ut cura ejus reprehendatur 10, 1, 79. in paribus contrariis copioſus utique prima ætate fuit 9, 3, 74. an Attice dixerit, 12, 10, 22. octavum et nonageſimum implevit annum 3, 1, 14. clariſſimus ille præceptor 2, 8, 11. ejus præſtantiſſimi diſcipuli fuerunt in omni ſtudiorum genere 3, 1, 14. eum non magis libri bene dixiſſe, quam diſcipuli bene docuiſſe teſtantur 2, 8, 11. ejus ſchola principes oratorum dedit 12, 10, 22. Ariſtoteles ab eo parte in una diſſenſit 4, 2, 32.

Iſocratis ſectatores 4, 2, 31. 9, 4, 35.

Juba 6, 3, 90. *ſed inſpice V. L.*

Judaicæ ſuperſtitionis auctor primus 3, 7, 21.

Judicialibus de cauſſis qui aliqua compoſuerunt 3, 6, 104.

Julius, C. (*forte* Cæſar) *ejus in Helvium Manciam dictum* 6, 3, 38.

Julius Africanus, *orator:* apud Neronem de morte matris 8, 5, 15. *judicium de eo reperitur* 10, 1, 118. *conf.* 12, 10, 10. *in primis ei tribuuntur* vires 12, 10, 11.

—— Florus: *vid.* V.

—— Secundus, *orator* 10, 3, 12. *seqq.* æqualis Quinctiliani, atque ab eo familiariter amatus *ibid.* miræ facundiæ vir, infinitæ tamen curæ *ibid. judicium de eo* 10, 1, 120. *seq. character ei tribuitur* elegantia 12, 10, 11.

Junius 11, 3, 129.

——— Baſſus: *ubi vid.*

Jupiter: laudes Capitolini Jovis perpetua ſacri certaminis materia 3, 7, 4.

Juris conſulti 5, 14, 34. eorum ſummus circa verborum proprietatem labor eſt *ibid. eorundem* ſunt ſolutiora numeris et magis ab uſu dicendi remota 11, 2, 41.

L.

Labienus: ejus in Pollionem oratio, ſi modo eſt 1, 5, 8. contra Urbiniæ heredes 4, 1, 11. in Rabirium lege perduellionis 5, 13, 20. Pollio in eo damnat, rebus agentibus 9, 3, 13. *v. n.*

Lælius, C. 6, 3, 39.

——— Decimus 10, 1, 24. 12, 10, 10. Atticus Romanorum 12, 10, 39. doctus 8, 6, 37.

——— Lælii filia reddidiſſe in loquendo paternam eloquentiam dicitur 1, 1, 6.

Lænas, *vid.* Lenas.

Latini 9, 4, 145. *vid.* comœdia. hiſtoria. noſtri. *conf.* Ind. I.

Latro, Porcius, *rhetor* 9, 2, 91. primus clari nominis profeſſor 10, 5, 18. *actioni forenſi non idoneus, ibid. eſt inter declamatores Senecæ, ubi vid. Schott.*

Lauranius 9, 4, 38: *homo ignorabilis: et variat lectio.*

Laus: *vid.* Hercules. Jupiter. Leges. ſomni et mortis ſcriptæ laudes, et quorundam a medicis ciborum 3, 7, 28.

Laudationes funebres pendent frequenter ex publico aliquo officio, atque ex ſenatus conſulto magiſtratibus ſæpe mandantur 3, 7, 2.

Leges XII Tabb. 1, 6, 11. 3, 6, 84. 5, 14, 18. Manilia 2, 4, 40. Plautia 9, 3, 56. Servilia 6, 3, 44. Romanis pro concione ſuadere ac diſſuadere moris fuit 2, 4, 33. apud Græcos lator earum ad judicem vocabatur *ibid.* trino nundino promulgabantur, et idoneo die *&c.* 2, 4, 35. legum laus et vituperatio 2, 4, 33. *seqq.*

Legulcii 12, 3, 11.

Lenas, *f.* Lænas, Popilius, *rhetor* 10, 7, 32. prior Gallione patre, et accuratius ſcripſit *de arte oratoria* 3, 1, 21. *de* inactioſa actione 11, 3, 183.

Lentulus, Cn. actione plus opinionis conſecutus eſt quam eloquentia 11, 3, 8.

Leonides, pædagogus Alexandri M. quibuſdam eum vitiis imbuit 1, 1, 9.

Librarii 11, 3, 131. *quidam* dum librariorum inſectari volunt inſcitiam, ſuam confitentur 9, 4, 39.

Licinius: *vid.* Archias.

Linus 1, 10, 9.

Livius Andronicus 10, 2, 7.

—— T. *ejus verba* 8, 6, 9 *et* 20. *legitur quoque hoc nomen in nonnullis libris* 6, 3, 69. *ubi nunc* Julius. circa initia ſtatim primi libri 1, 5, 44. in primo ſtatim libro 9, 2, 37. in epiſtola ad filium præcipit, legendos Demoſthenem atque Ciceronem; tum ita, ut quiſque eſſet Demoſtheni et Ciceroni ſimillimus 2, 5, 20. 10, 1, 39. de præceptore illo, qui diſcipulos obſcurare, quæ dicerent, jubebat 8, 2, 18. *judicium de eo* 10, 1, 101. *seq. quando legendus* 2, 5, 19. miræ facundiæ vir 8, 1, 3. *ejus* lactea ubertas 10, 1, 32. *μακροκατάληξις* 8, 3, 53. *ejuſdem quidam locus vindicatur* 9, 4, 74. hexametri exordio cœpit 9, 4, 74. ſcripſit *fibe, quaſe* 1, 7, 24. frequentiſſime dubitat 2, 4, 19. Pollio deprehendit in eo Patavinitatem 1, 5, 56. 8, 1, 3.

Λογοδαίδαλοι Platonis 3, 1, 11.

Longus: *vid.* Sulpicius.

Lucanus, *poeta, de quo judicium exſtat* 10, 1, 90. magis oratoribus quam poetis annumerandus *ibid.*

Lucilius *f.* Lucillius, *poeta ſatiricus* 1, 5, 56. 1, 7, 19. 1, 8, 11. *verſus ejus et verba* 1, 6, 8. 1, 7, 15. 9, 4, 38 *et* 113. in nono 1, 7, 19. *judicium de eo* 10, 1, 94: *ubi etiam*

Horatii *finiſtra de illo judicia improbantur.*
Lucretius, *poeta* 12, 11, 27. *verſus ejus* 3, 1, 4. *judicium de eo* 10, 1, 87. legendus quidem, ſed non ut phraſin faciat *ibid.* præcepta ſapientiæ verſibus tradidit 1, 4, 4. 3, 1, 4. 8, 6, 45.
Luculli 12, 7, 4.
Lupus, *vid.* Rutilius.
Lycia; *inde* rhetores 11, 3, 58.
Lycurgus duriſſimarum Lacedæmoniis legum auctor 1, 10, 15. muſices diſciplinam probavit *ibid. conf.* 1, 11, 18.
——— *orator* 12, 10, 22.
Lyrici 1, 8, 6. 9, 4, 53. novem 10, 1, 61.
Lyſias, *orator* 2, 17, 6. oratio, quam Socrati compoſuerat 2, 15, 30. *conf.* 11, 1, 11. *judicium de eo* 10, 1, 78. *conf.* 12, 10, 21 *et* 22. in dicendo præſtantiſſimus habitus 11, 1, 11. eo nihil, ſi oratori ſatis ſit docere, quæras perfectius 10, 1, 78. optime videtur in iis, quæ ſcribebat indoctis, ſervaſſe veritatis fidem 3, 8, 51. *add.* 9, 4, 17. *Lyſiacæ* compoſitionis *genus* 9, 4, 17. an parum ſtudioſus compoſitionis fuerit? *ibid.* 16. Lyſiaca gracilitas 12, 10, 24. gratia in eo maxima eſt ſimplicis atque inaffectati coloris 9, 4, 17.
Lyſippus, *ſtatuarius* 12, 10, 9.

M.

Macer, *poeta* 12, 11, 27. *judicium de eo* 10, 1, 87. *add.* 12, 11, 27. legendus quidem, ſed non ut phraſin faciat 10, 1, 87. Nicandrum ſecutus eſt 10, 1, 56. ex tetraſticho Macri carmine Ovidius librum in malos poetas compoſuit 6, 3, 96.
Mæcenas 1, 5, 62. compoſitiones ejus vitioſæ 9, 4, 28.
Magi 2, 10, 5. Magorum carmina 7, 3, 7.
Mancia, Helvius 6, 3, 38. *ſeq.*
Manilia, *vid.* Leges.
Manlius Sura *orator: Domitii Afri in eum dicta* 6, 3, 54. 11, 3, 126.
Marcellus, *orator*, quicum Cicero vixit, *et cujus meminit* in Bruto 10, 1, 38.
——— Victorius: *vid.* Victorius.
Marcus Veſtinus: *vid.* Veſtinus.
Maricas, *alias* Hyperbolus 1, 10, 18.
Marſus, *vid.* Domitius.
Mathematici *pro aſtrologis* 5, 7, 36.
Matius 3, 1, 18.
Melanthius, *pictor* 12, 10, 6.
Menalcas Virgilii 8, 6, 46.
Menander, *poeta comicus* 3, 11, 27. 12, 10, 25. *laudes ejus* 1, 8, 7. 10, 1, 69. *ſeqq.* in perſonis omnibus mire ab eo cuſtoditur decorum *ibid.* 71. ejus fabula Ἐπιτρέποντες, Ἐπίκληρος, Λοκροὶ, Ψοφοδεὴς, Νομοθέτης 10, 1, 70. Georgus 11, 3, 91. Hydriæ prologus *ibid.* Ὑποβολιμαῖος 10, 1, 70. in Hypobolimæo 1, 10, 18. apud eum Œdipus Othryaſius 9, 3, 89. *ſunt* qui orationes, quæ Chariſii nomine eduntur, a Menandro ſcriptas putent 10, 1, 70. orator Quinctiliano probatur in opere ſuo *ibid.* Euripidem et admiratus maxime eſt et ſecutus *ibid.* 69. juſtiora poſterorum quam ſuæ ætatis judicia eſt conſecutus 3, 7, 18. *conf.* Philemon.
Menelaus apud Homerum 8, 3, 84. 12, 10, 64.
Meſſala, *orator: verba ejus* 1, 5, 15. 61. 1, 6, 42. 8, 3, 34. pro Auſidia 10, 1, 22. defendit eoſdem cum Pollione 10, 1, 24. multum in vita dignitatis habuit, multum ad poſteros gloriæ tradidit 12, 11, 28. *judicium de illo* 10, 1, 113. nitidus 1, 7, 35. *et* 10, 1, 113. *character ejus*, dignitas 12, 10, 11. vertit Græca in Latinum, multæque ſunt ab eo ſcriptæ ad hunc modum orationes, adeo ut etiam cum illa Hyperidis pro Phryne difficillima Romanis ſubtilitate contenderet 10, 5, 2. ejus prooemia orationum 4, 1, 8. liber de litera S 1, 7, 23. *conf.* 9, 4, 38. quoſdam totos libellos non de verbis modo ſingulis, ſed etiam literis dedit 1, 7, 35. *Add. Schott. de clar. rhet. ap. Senecam.*
Metelli Concio, contra quam dixit Cicero 9, 3, 50.
Metrodorus Scepſius 10, 6, 4. 11, 2, 22 *et* 26.
Midias, *Demoſthenis adverſarius* 6, 1, 17.
Mimi 4, 2, 53. 6, 3, 8.
Mithridates 8, 3, 82. ei duas et viginti linguas, quot nationibus imperabat, traditur notas fuiſſe 11, 2, 50.

Modeſtus 1, 6, 36.
Molon, *vid.* Apollonius.
Myro *ſ.* Myron, *ſtatuarius* 2, 13, 10. 12, 10, 7.

N.

Nævius: *vid.* Accius *et* Apronianus.
Naſica: *vid.* Scipio.
Naucrates, Iſocratis diſcipulus 3, 6, 3.
Navius: *vid.* Ind. I.
Neſtoris eloquentia 12, 10, 64.
Nero de ſervo peſſimo 6, 3, 50.
—— *Imperator* 8, 5, 15. ſcriptum, quod ad ſenatum miſit occiſa matre *ibid.* 18.
Nicander, *poeta*, quem ſecuti ſunt Macer atque Virgilius 10, 1, 56.
Nicoſtratus, *Pancratiaſtes*, quem adoleſcens ſenem vidit Quinctilianus 2, 8, 14. luctando pugnandoque, quorum utroque certamine coronatus eſt, invictus *ibid.*
Nigidius, *rhetor*, de geſtu ſcripſit circa tempora *veterum oratorum* 11, 3, 143.
Nonianus: *vid.* Servilius.
Noſtri: noſtrorum quidam 7, 2, 9. *conf.* 6, 3, 3.
Notariorum, in quæſtum excipientium, negligentia corruptæ fuerunt actiones Quinctiliani 7, 2, 24. *v. n.*
Novanius Gallio, P. 9, 2, 35.
Numa: *vid.* Ind. I.
Nuptialia ſacra: ex iis apparet, tam Caias eſſe vocitatas, quam Caios 1, 7, 28.

O.

Ὀδυσσεύς: *vid.* Ind. I.
Oppianicus 5, 2, 1.
Oppius, P. 6, 3, 67. 11, 1, 67. *vid.* Cic. pro Oppio.
Oracula 3, 7, 11. 5, 7, 35. *ſeq.* 5, 11, 42. *ſeq.*
Orationes veterum ac novorum 5, 4, 1.
Oratores: *vid.* Aſiani. Attici. Rhetores. Rhodii. Latini, *de quibus judicium fertur* 10, 1, 105. *ſeqq.* vetus orator 8, 6, 15.
Orpheus 1, 10, 9.
Ovidius Naſo, P. in Metamorphoſi 5, 10, 41. 8, 3, 47. 9, 2, 64. 9, 3, 48. 9, 4, 65. in Medea 8, 5, 6. *forte etiam* 12, 10, 75. in Elegis 10, 1, 93. in Heroicis 10, 1, 88. ludens 9, 3, 70. ex tetrafticho Macri carmine librum in malos poetas compoſuit 6, 3, 96. *judicium de eo* 10, 1, 88. 93. 98. ingenio ſuo indulgere quam temperare maluit 10, 1, 98. laſcivire *tranſitionibus* in Metamorphoſi ſolet 4, 1, 77. laudandus in partibus 10, 1, 88. *de ejuſdem* Medea 10, 1, 98. *de* Metamorphoſi *ejus* 4, 1, 77.
Ovinius, Vatinii libertus 6, 3, 84.

P.

Pacuvius, *poeta tragicus* 1, 5, 67. 1, 8, 11. *judicium de eo* 10, 1, 97.
Palæmo *ſ.* Palæmon, *grammaticus* 1, 5, 60. Quinctiliani ætate 1, 4, 20. *ad eum veſpici* 1, 6, 35. *ſuſpicatur Fabricius.*
Palamedes 3, 1, 10. *vid.* Alcidamus.
Pamphilus, *rhetor* 3, 6, 33.
—— *pictor* 12, 10, 6.
Panegyrici: quales legimus Panegyricos 2, 10, 11. *add.* 3, 4, 14. 3, 8, 7.
Panſa, Mut. 8, 3, 54. 12, 11, 6.
Panyaſis, *poeta, de quo judicium exſtat* 10, 1, 54.
Parrhaſius, *pictor*, legum lator *dictus* 12, 10, 4. *ſeqq.*
Paſſienus: *vid.* Criſpus.
Patrocles 2, 15, 16. 3, 6, 44. *rhetorem ſ. eloquentiæ doctorem oſtendunt loca Fabii.* Patrocles *apud Suidam* v. Ἀντίπατρος *eſt inter* X *oratores cum Demoſthene damnatos.*
Patroni cauſſarum ſeniores in agendo facti 5, 6, 6.
Pedianus, Aſconius, *grammaticus* 1, 7, 24. 5, 10, 9. orationum Ciceronis velut thema exponens 5, 10, 9.
Pedo *Albinovanus*, *poeta* 6, 3, 61. *judicium de eo* 10, 1, 90.
Pericles, Anaxagoræ phyſici auditor fuit 12, 2, 22. ſolebat optare, ne quod ſibi verbum in mentem veniret, quo populus offenderetur 12, 9, 13. cauſſas obſcurationis ſolis reddidit 1, 10, 47. ejus aliqua ferri, *ſcribit* Cicero, quæ ornatum oratorium habeant 3, 1, 12. *quæ tempore Quinctiliani ferebantur tanquam ab ipſo compoſita, eo*

indigna judicat Quinctilianus. ibid. ejus eloquentiæ nulla ad nos monumenta venerunt 12, 2, 22. *add.* 12, 10, 49. fulgurare ac tonare visus est 2, 16, *extr. add.* 12, 10, 24 *et* 65. ejus eloquentiæ vis quædam incredibilis fuit 12, 2, 22. vis et celeritas *eidem tribuuntur* 12, 10, 65. in labris ejus sedisse quandam persuadendi deam, de eo veteris Comœdiæ testimonium est 10, 1, 82. *conf.* 12, 2, 22. 12, 10, 65.

Peripatetici 2, 15, 20. 2, 17, 2. 3, 1, 15. 12, 2, 25.

Persius, *poeta satiricus: versus ejus* 9, 3, 9 *et* 42. 10, 3, 21. *add.* 9, 4, 65. *n.* multum, et veræ gloriæ, quamvis uno libro, meruit 10, 1, 94. *vocabulo* Canthi utitur 1, 5, 8.

Phidias, *statuarius* 2, 3, 6. 12, 10, 8. *seq.*

Philemon, *poeta comicus*, pravis sui temporis judiciis Menandro sæpe prælatus est 10, 1, 72. consensu omnium meruit credi secundus *ibid.*

Philetas, *poeta, in elegia* secundas occupavit 10, 1, 58.

Philippus, *Consul* 6, 3, 81.

Philistus, *historicus: judicium de illo* 10, 1, 74. imitator Thucydidis *ibid.*

Philoctetes *f.* Philoctetes, *fabula comica, forte Euripidis* 3, 1, 14. *v. n. alia, forte Accii*, 5, 10, 84. *v. n.*

Philosophi quidam 7, 9, *init.* qui deos habere curam rerum humanarum negarunt 5, 6, 3. *conf.* 5, 7, 35. qui de arte oratoria scriptum aliquid reliquerunt 6, 1, 7. philosophorum lectio *ad studium oratorium commendanda* 10, 1, 35. 12, 2, 9. *seqq.* 12, 11, 17. servitus ad certa se verba astringendi 7, 3, 16.

Phœnix *apud* Homerum, *præceptor Achillis* 2, 3, 12.

Phormio, S. Clodius, Terentiano Phormioni comparatus 6, 3, 56.

Pictor, *vid.* Fabius.

Pindarus, lyricorum princeps 8, 6, 71. 10, 1, 61. *verba ipsius Latine* 8, 6, 71. 10, 1, 109. in libro, quem inscripsit *Ὕμνους* 8, 6, 71. *judicium de eo* 10, 1, 61.

Pisandros *f.* Pisander, *poeta*, Herculis acta *scripsit* 10, 1, 56.

Piso 9, 3, 22. in Pisonem editi libri 3, 7, 2. *conf.* Ind. I. *it. hic sub* Cicero.

Plancus, Cn. Stoicus 6, 3, 44. *judicium de eo* 10, 1, 124.

Plato 1, 5, 60. 10, 1, 123. 11, 2, 9. *verba ejus Græca* 2, 15, 27. *seq.* 3, 1, 11. *Latine* 2, 15, 24. *seqq.* 8, 6, 64. defensionem Socratis, et eorum, qui pro patria cecidерant, laudem scripsit 2, 15, 29. dialogi 5, 7, 28. duplex sermonum genus 2, 15, 26. pulcherrimum operum, *i.* πολιτεία 8, 6, 64. in Gorgia 2, 15, 5. 10, 18, 24. *seqq.* 2, 16, 3. 2, 21, 1 *et* 4. in Phædro 2, 15, 29 *et* 31. 2, 16, 3. 2, 21, 4. 3, 1, 10 *et* 12. in Sophista 3, 4, 10. in Symposio 8, 4, 23. in Timæo 1, 10, 13. 9, 4, 77. civili viro necessariam musicen credidit 1, 10, 15. chironomia ab eo in parte civilium posita virtutum 1, 11, 17. quatenus rhetoricen improbet? 2, 15, 24. *seqq.* præceptor Demosthenis 12, 2, 22. *et* 12, 10, 24. Cicero ejus libros edidit translatos 10, 5, 2. *conf.* Cicero. *judicium de* Platone 10, 1, 81. *tribuitur ipsi* copia 10, 1, 108. acumine differendi, *et* eloquendi facultate divina quadam et Homerica præcipuus est 10, 1, 81. omnium artium peritus fuit 12, 11, 21. *discendi caussa ad multos profectus est* 1, 12, 15. diligentissimus compositionis 9, 4, 77. *seq. add.* 9, 4, 17. *de ejusdem* ceris 8, 6, 64. *sine musices peritia non potest intelligi* 1, 10, 13. Sophronem adeo probavit, ut suppositos capiti libros ejus, quum moreretur, habuisse credatur 1, 10. 17. τὸ ἐμμελὲς vitare non potuit 9, 4, 77. *seq.*

Plautus, *poeta comicus: judicium de eo* 10, 1, 99. Plautinus sermo *ibid.*

Plautia, *vid.* Leges.

Pletorius 6, 3, 51.

Plinius Secundus, Major: nostra ætate de arte oratoria accuratius scripsit 3, 1, 21. doctus homo, et in hoc utique libro pæne etiam nimium curiosus 11, 3, 143. *liber hic indicari interpretibus videtur ille, qui sub titulo* Studiosi *prodiit. reprehenditur* 11, 3, 143. 148. *eundem* Plinium *intelligendum esse putat Fabricius sub illo, qui* maximus temporum nostrorum auctor *dicitur* 3, 4, 2. *conf.* Anonymus.

Plotius, *rhetor*. Latinorum dicendi præceptorum, extremis L. Craſſi temporibus, inſignis maxime fuit 2, 4, *extr.* de geſtu ſcripſit circa tempora *veterum oratorum* 11, 3, 143. *de eo Sueton. de cl. rhet. c.* 2. *eſt etiam inter Senecæ declamatores.*

Poeta *Anonymus* 8, 3, 19. quidam non ignobilis 9, 4, 90. poetæ 1, 6, 2. 3, 7, 19. 4, *pro.* 4. noſtri 12, 10, 33. poetarum aliquis 11, 1, 38. *i.* Catullus. *conf.* Heroici. Fabulæ. Ennius. poetarum lectio plurimum confert oratori 10, 1, 27. ſententiis poetarum non orationes modo ſunt refertæ, ſed libri etiam philoſophorum, qui repetere auctoritatem a plurimis verſibus non faſtidierunt 5, 11, 39.

Pollio: *vid.* Aſinius.

Pollux: *vid.* Ind. I.

Polus apud Platonem 2, 15, 28.

Polycletus, *ſtatuarius* 12, 10, 7. 8.

Polycrates, artem compoſuit 3, 1, 11. Buſirim laudavit, et Clytæmneſtram 2, 17, 4. compoſuiſſe orationem, quæ eſt habita contra Socratem, dicitur 2, 17, 4. 3, 1, 11.

Polygnotus, *pictor* 12, 10, 3 *et* 10.

Pompeius, Cn. *vid.* Ind. I.

Pomponius Secundus, *grammaticus, et poeta tragicus* 8, 3, 31. *judicium de illo* 10, 1, 98.

——— *alius vid. in* Ind. I.

Pontificum Annales 10, 2, 7.

Popilius, *vid.* Lenas.

Porcius: *vid.* Latro.

Poſidonius 3, 6, 36.

Pragmatici, *πραγματικοὶ, qui?* 3, 6, 58. 12, 3, 4.

Praxiteles, *ſtatuarius* 2, 19, 3. 12, 10, 9.

Proculeius 6, 3, 79. 9, 3, 68.

Proculus: *vid.* Artorius.

Prodamus apud Eupolidem et muſicen et literas docet 1, 10, 17.

Prodicus Ceius, *rhetor*, cum Gorgia floruit 3, 1, 10. *inter eos*, qui primi Communes Locos tractaſſe dicuntur 3, 1, 12. quo velut dormitantes judices excitari putaverit? 4, 1, 73.

——— apud Xenophontem 9, 2, 36.

Propertius, S. Aur. *judicium de eo* 10, 1, 93.

Protagoras Abderites, *ſophiſta f. rhetor* 3, 4, 10. cum Gorgia floruit 3, 1, 10. ab eo decem millibus denariorum didiciſſe artem Euathlus dicitur *ibid. refertur in iis, qui* primi Communes Locos tractaſſe dicuntur 3, 1, 12.

Protogenes, *pictor* 12, 10, 6.

Proverbia: indoctos a Muſis atque Gratiis abeſſe 1, 10, 21. dum clavum rectum teneam 2, 17, 24. non noſtrum onus: bos clitellas 5, 11, 21. non ovum tam ſimile ovo 5, 11, 30. ubi amici, ibi opes 5, 11, 41. conſcientia mille teſtes *ibid.* pares cum paribus facillime congregantur *ibid.* non male reſpondit, male enim prior ille rogarat 5, 13, 42. quem mater amictum dedit, ſolicite cuſtodire 5, 14, 31. nihil facilius, quam lacrimæ, inareſcit 6, 1, 27. tollat te, qui non novit 6, 3, 97. tranſeat tibicinis Latini modo 7, 1, 51. cornicum oculos configere 8, 3, 22. aulœdi ſunt, qui citharœdi fieri non potuerunt 8, 3, 79. Dionyſius Corinthi 8, 6, 52. ut vivat, quemque etiam dicere 11, 1, 30. omni pede ſtandum eſt 12, 9, 18.

Publius, *vid.* Bleſſus.

Pulvinar ſolis: *vid.* Inſcriptio.

Pyrrho, *ſcepticus* 12, 2, 24.

Pythagoras, *philoſophus, et* Pythagorei, in Italia 1, 12, 15. de harmonia mundi 1, 10, 12. Pythagoreis moris fuit, et, quum evigilaſſent, animos ad lyram excitare, et quum ſomnum peterent, ad eandem prius lenire mentes 9, 4, 12. Pythagoras non ſapientem ſe, ſed ſtudioſum ſapientiæ vocari voluit 12, 1, 19. contigit illi inter diſcipulos *illud*, Ipſe dixit 11, 1, 27. quomodo Pythagoras concitatos juvenes compoſuerit? 1, 10, 32.

Q.

Quinctilianus, M. Fabius: de patre ſuo 9, 3, 73. *add. Schott. de rhetoribus ap. Senecam.* de uxore et filiis 6, *pro.* non Communes Locos tradere deſtinavit, ſed viam quandam atque rationem 5, 1, 3. *conf.* 5, 12, 15. ad utilitatem me ſubmitto diſcentium 7, 1, 54. nos inſtitutionem profeſſi, non ſolum ſcientibus iſta, ſed etiam diſcentibus tradimus 11, 1, 5. *quam ra-*

tionem in agendo docendoque ſecutus ſit? 7, 1, 3. *ſeqq. et* 22 *et* 29 *et* 54. *de nova ſua, ut putat, arte* circa movendos affectus 6, 2, 26. *uſque ad fin.* perveniſſe me ad aliquod nomen ingenii credo 6, 2, 36. de actionibus et declamationibus ſuis 4, 2, 86. 7, 2, 24. *conf. pro.* 7. de actione in cauſſa Nævii Aproniani, quam ſolam emiſit 7, 2, 24. de alia quadam actione difficili 9, 2, 73. *ſeqq.* pro regina Berenice apud eam ipſam dixit 4, 1, 19. de opere præſenti Inſtitutionum Oratoriarum 11, 1, 55. 12, 11, 8. *ſeq. et extr.* de duobus artis rhetoricæ libris *pro.* 7. de ſermonibus ipſo nolente vulgatis 3, 6, 67. de cauſſis corruptæ eloquentiæ 6, *pro.* 3. 8, 6, f. *add.* 2, 4, 42. 2, 10, 3. 5, 12, *extr.* de memoria ſua 11, 2, 39. *præceptor fuit* nepotum ſororis Domitiani Auguſti 4, *pro. vid. Præf.* §. 6. *it.* filii Marcelli Victorii, *quem vide. deſiit in tempore tum præcipere tum dicere* 2, 12, 12. *conf.* 12, 11, *ab initio.* Domitium Afrum ſenem adoleſcentulus coluit 5, 7, 7. *adulatur* Domitiano, *vid. Geſneri Præfatio* §. 13. *et add.* Ind. III. *de aliis ad ipſum pertinentibus rebus* 5, 13, 29. 6, 2, 36. 8, 4, 15.

Quintius contra Cluentium 5, 13, 39.

R.

Rabirius, C. *poeta, de quo judicium habetur* 10, 1, 90.

——— *de alio vid.* Ind. I. *it.* Cicero.

Reſponſa 2, 10, 5. 3, 7, 11. 5, 11, 42. 12, 2, 21.

Rhetores ex Lycia et Caria 11, 3, 58. maximus temporum noſtrorum auctor 3, 4, 2. *ſub quo* Plinius *intelligi videtur Fabricio.* qui de judicialibus cauſſis aliqua compoſuerunt 3, 6, 104. vetera rhetorum præcepta 4, 1, 57 *et* 58. qui de artibus ſcripſerunt, plurima earum rerum teſtimonia ab Homero petunt 10, 1, 49. *conf.* artis libelli, artes *in* Ind. I. doctores *in hoc* Ind.

Rhodii oratores 5, 10, 78. 11, 3, 7. Rhodium genus eloquentiæ ab Æſchine eo illatum; et quomodo comparatum ſit? 12, 10, 18. *ſeqq.*

Roſcius, Q. *comœdus* 11, 3, 111. 177. *v. n.*

——— S. Amerinus: *vid.* Ind. I *et ſub* Cicero.

Rufus: *vid.* Antonius.

Ruſcio: *vid.* Ind. I.

Rullus: *vid. ſub* Cicero.

Rutilius Lupus, *rhetor* 9, 2, 101. 102, *ejus verba* 9, 3, 36. 84. 91. 92. 93. 99. ætate Quinctiliani 3, 1, 21. accuratius *de arte oratoria* ſcripſit 3, 1, 21. Gorgiam quendam ſui temporis eſt ſecutus 9, 2, 102. *ejuſdem* quatuor libros in unum ſuum tranſtulit *ibid.* operi *figurarum* propriæ libros dedicavit 9, 3, 89.

——— P. *ſapiens ille Romanus* 5, 2, 4. 11, 1, 12.

S.

Sacra nuptialia 1, 7, 28. *conf.* certamina.

Saleius Baſſus: *vid.* Baſſus.

Saliorum carmina, vix ſacerdotibus ſuis ſatis intellecta 1, 6, 40. 1, 10, 20.

Salluſtius Criſpus 10, 2, 17. *verba ejus* 2, 13, 14. 8, 3, 44 *et* 82. 8, 6, 59. 9, 3, 12 *et* 17. 9, 4, 77. Catilina apud eum 3, 8, 45. in bello Jugurthino et Catilinario nihil ad hiſtoriam pertinentibus principiis orſus eſt 3, 8, 9. oratio in Ciceronem 4, 1, 68. 9, 3, 89. *judicium de eo* 10, 1, 101. *ſeq.* hiſtoriæ major (*Livio*) auctor, ad quem tamen intelligendum jam profectu opus ſit 2, 5, 19. eum opponere Thucydidi non verear 10, 1, 101. quando legendus? 2, 5, 19. quomodo ſcripſerit? 10, 3, 8. Salluſtiana brevitas 4, 2, 45. 10, 1, 32. immortalis velocitas 10, 1, 102. epigramma in eum 8, 3, 29.

Santra, *grammaticus* 12, 10, 16. *v. n.*

Sapientiæ nomine clari viri 1, 10, 12. profeſſores *pro.* 15. *conf.* philoſophi. ſeptem præcepta ſapientum quædam vitæ leges exiſtimantur 5, 11, 39. ſapientium leges 12, 7, 9. Stoici ſapientes 12, 1, 4 *et* 18. 12, 7, 9.

Sarmentus 6, 3, 58. *v. n.*

Satira *ſ.* ſatyra, *vid.* Ind. I.

Scævola, Q. Muc. *et 1Ctus et orator*

12, 3, 9. ejus et L. Craſſi in judicio Curiano contentio 7, 6, 9.
——— *alius quidam quam memoria valuerit* in luſu duodecim ſcriptorum? 11, 2, 38.
Scaurus: *vid.* Ind. I.
Scenici doctores 11, 3, 71. *add. ibid.* 158. *conf.* Ind. I.
Sceptici 10, 1, 124.
Scholaſticus 7, 1, 58. *n.* ſcholaſtici dum ſumus 12, 11, 16. ſepes in ſchola facti 12, 6, 5. *conf.* 10, 5, 17. *ſeqq.* ſcholaſtica materia 11, 1, 82. declamationes 4, 2, 28. *ſeqq. et* 90. 5, 13, 50. 7, 1, 14 *et* 21 *et* 24 *et* 38 *et* 41. *ſeqq.* 7, 2, 54. 7, 3, 30. *ſeqq.* 7, 4, 2 *et* 11 *et* 36. 11, 3, 57. *conf.* ſchola *in* Ind. I.
Scipio Africanus 12, 10, 10. E loco O uſurpavit 1, 7, 25. Atticus Romanorum *dicitur* 12, 10, 39. Terentii ſcripta ad eum referuntur 10, 1, 99. *vid. reliqua in* Ind. I. *ſicut etiam de* Naſica.
Secundus: *vid.* Julius.
Seneca, L. Ann. *philoſophus*, in omni genere eloquentiæ 10, 1, 125. tractavit omnem fere ſtudiorum materiam: nam et orationes ejus, et poemata, et epiſtolæ, et dialogi feruntur 10, 1, 129. in philoſophia parum diligens *ibid.* in eo ſcripto, quod Nero ad Senatum miſit occiſa matre 8, 5, 18. dictum ab eo eleganter 9, 2, 98. *judicium de eo* 10, 1, 125. *ſeqq. tribuitur ei* copia 12, 10, 11. aliquando ab iis, quibus inquirenda quædam mandabat, deceptus eſt 10, 1, 128.
——— *rhetor* 8, 3, 31. 9, 2, 98. in controverſia quadam 9, 2, 42.
——— *tragicus*, apud eum Medea 9, 2, 8.
Septimius, libri obſervationum ab eo editi 4, 1, 19.
Sergius, *vid.* Flavius.
Servilius Novanius, *hiſtoricus, de quo judicium fertur* 10, 1, 102.
Servius 9, 3, 21. 9, 4, 38. *v. n.*
——— *vid.* Sulpicius.
Seſtius 10, 5, 20. *vid.* Ceſtius.
Servilia, *vid.* Leges.
Severus, Caſſius, *ubi vide.*
——— Cornelius, verſificator quam poeta melior 10, 1, 89. puerilia ejus opera et maximam indolem oſtendunt, et mirabilem, præcipue in ætate illa, recti generis voluntatem *ibid.* ſi ad exemplar primi libri bellum Siculum perſcripſiſſet, vindicaret ſibi jure ſecundum locum *ibid.* eum conſummari mors immatura non paſſa eſt *ibid.*
Sibyllini libri 5, 10, 30.
Sicinius, C. 11, 3, 129. *vid. Cic. Brut.* 76.
Simonides, *poeta, de quo judicium habetur* 10, 1, 64. artem memoriæ primus oſtendiſſe dicitur 11, 2, 11. *fabula de illo a Caſtore et Polluce ſervato* 11, 2, 11. *ſeqq.* cui carmen illud ſcriptum ſit, magna inter auctores eſt diſſenſio *ibid.* 14.
Siſenna 1, 5, 13. 8, 3, 35.
Socrates 3, 1, 9. 11, 1, 9. *ſeqq.* apud Platonem 2, 15, 26. *ſeq.* 2, 21, 4. ſermo cum Parrhaſio apud Xenophontem 12, 10, 4. ſapientiſſimus 5, 11, 42. 11, 1, 10. fons philoſophorum 1, 10, 13. jam ſenex inſtitui lyra non erubeſcebat *ibid.* chironomia ab eo probata 1, 11, 17. alii ſunt ejus ſermones ἐλεγκτικοὶ, alii δογματικοὶ 2, 15, 26. oratione, quam Lyſias ei compoſuerat, uti noluit 2, 15, 30. 11, 1, 11. ei objiciunt Comici, docere eum, quomodo pejorem cauſſam meliorem faciat 2, 16, 3. accuſatus eſt, quod corrumperet juventutem, et novas ſuperſtitiones introduceret 4, 4, 5. ejus invicta continentia 8, 4, 23. ei collatum eſt ad victum 12, 7, 9. vita ejus ironiam habuit 9, 2, 46. *ejus apophthegma quoddam* 9, 3, 85. Socraticum defenſionis genus 11, 1, 12. de inductione, qua uſus eſt 5, 11, 3 *et* 27.
Socratici, *judicium de iis* 10, 1, 81. *ſeqq. eorum* dialogi 5, 7, 28. interrogationes 5, 11, 27. mos 12, 1, 10. altercationibus et interrogationibus oratorem futurum optime præparant 10, 1, 35.
Sol, qui colitur juxta ædem Quirini, *ejuſque* Pulvinar 1, 7, 12.
Sophocles, *de quo judicium et contentio cum* Euripide *vid.* 10, 1, 67. *ſeq. tribuitur ei* gravitas et cothurnus, *it.* ſonus *ibid.* 68.
Sophron, Mimorum ſcriptor, quem Plato adeo probavit, ut ſuppoſitos capiti libros ejus, quum moreretur, habuiſſe credatur 1, 10, 17.

Sotadei: *vid.* Ind. I.
Spiridion: *vid.* Glyco.
Sponſiones 2, 10, 5. 7, 5, 3. 12, 10, 70.
Stertinius, *rhetor* 3, 1, 21. *inter plures* Stertinios *Burmanno memoratos unice huc convenit ille qui laudatur Senecæ Controv.* 2, 9.
Steſichorus, *poeta lyricus, de quo judicium eſt* 10, 1, 62. Epici carminis onera lyra ſuſtinens *ibid.*
Stilo, L. Ælius 10, 1, 99.
Stoici, *philoſophi* 1, 4, 19. 2, 5, 20. 2, 17, 2. 3, 1, 15. 5, 7, 35. 6, 3, 78. 10, 1, 124. 11, 1, 70. 12, 1, 18 *et* 38. *per* claros illos auctores 5, *pro. init. Stoicos ſignificari putat Fabricius. judicium de* Stoicis *iiſque* veteribus *noviſque* 10, 1, 84. 12, 2, 26. *conf.* ſapientes.
Stratocles, *actor comœdiarum* 11, 3, 178. *ſeqq.*
Suellius 6, 3, 78. *ignotus. de* Suilliis, *qui huc quadrare poſſint, plura Burm.*
Sulla *ſ.* Sylla: *vid.* Ind. I.
Sulpicius, Servius, *ICtus:* ei conceſſa eſt etiam facundiæ virtus 12, 3, 9. pro Aufidia 4, 2, 106. contra Aufidiam 6, 1, 20. *conf.* 10, 1, 22. inſignem non immerito famam tribus orationibus meruit 10, 1, 116. *add.* 10, 7, 30. commentarii cauſſarum, quæ ſunt actæ ab eo, ita ſunt exacti, ut ab ipſo mihi in memoriam poſteritatis eſſe videantur compoſiti 10, 7, 30. *ſeq.* ſolo illo genere exercitationis, converſione carminum ex Latinis, dicitur uſus eſſe 10, 5, 4. juvenis accuſationem malorum civium ſuſcepit 12, 7, 4. *character ipſius eſt* acumen 12, 10, 11. occiſus ab Antonio 7, 3, 18. de Statua ejus 3, 8, 5. *an hic ſit ille* Servius 9, 4, 38, *dubium eſt: v. n.*
——— Gallus 2, 15, 8. de lunæ defectione differuit 1, 10, 47.
——— Longus, *a Domitio Afro repulſus illius jocus* 6, 3, 32.
Sura, *vid.* Manlius.
Sylla, *vid.* Ind. I.

T.

Tabulæ XII 1, 6, 11. 3, 6, 84. 5, 14, 18.
Technicorum decreta 2, 13, 15. *conf.* artifices.
Terentius, *comicus poeta* 1, 8, 11. *verba ejus* 9, 2, 58. 9, 3, 18. initio Eunuchi 9, 2, 11. 9, 3, 16. 9, 4, 141. 11, 3, 182. ejus ſcripta ad Scipionem Africanum referuntur 10, 1, 99. a Terentio primum dictum eſſe obſequium, putat Cicero 8, 3, 35. *judicium de eo* 10, 1, 99. Terentianus ille pater 11, 1, 39. - Phormio 6, 3, 56.
Teſtimonia divina 5, 7, 35. 5, 11, 42.
Themiſtocles 9, 2, 92. eum unum intra annum optime locutum eſſe Perſice conſtat 11, 2, 50.
Theocritus, *poeta bucolicus, de quo judicium auctoris habetur* 10, 1, 55. admirabilis in ſuo genere *ibid.*
Theodectes, *rhetor* 1, 4, 18. 4, 2, 63. 9, 4, 88. 11, 2, *extr.* tempore Ariſtotelis fuit 3, 1, 15. id opus, quod de Rhetorice nomine ejus inſcribitur, *dubitatur, utrum* ipſius ſit, *an*, ut creditum eſt, Ariſtotelis 2, 15, 10. *conf.* 3, 1, 15. ſemel auditos quamlibet multos verſus protinus dicitur reddidiſſe 11, 2, *extr.*
Theodorus, *rhetor* 2, 15, 16. 3, 6, 2. (*add.* 3, 11, 3 *et* 26.) 35. 50. 4, 1, 23. 5, 13, 59. *idem eſt, qui ſequitur*, Gadareus: *vid.* 3, 6, 2. 3, 11, 3 *et* 26. *coll.* 3, 1, 18.
——— Byzantius 3, 1, 11. ex iis et ipſe, quos Plato appellat λογοδαιδάλους *ibid.*
——— Gadareus 2, 15, 21. qui ſe dici maluit Rhodium 3, 1, 17. quem ſtudioſe audiſſe, quum in eam inſulam ſeceſſiſſet, dicitur Tiberius Cæſar *ibid.* appellati ab eo Theodorei 3, 1, 18. plura ſcripſit *ibid.* ejus auditorem Hermagoram ſunt, qui viderint *ibid.* verba eorum, qui *præcepta ejus* ex Græco tranſtulerunt 2, 15, 21.
Theodorei, Theodori ſchola 2, 11, 2. 3, 1, 18. 3, 3, 8. 3, 11, 26. 4, 2, 32. diverſas ab Apollodoreis opiniones *ſecuti ſunt* 3, 1, 18.
Theodotus, *pædagogus Ptolemæi Dionyſi:* de ejus pœna conſultatio *declamatoria* 3, 8, 55. *ſeqq.*
Theon, *rhetor* 3, 6, 47.
——— Samius, *pictor* 12, 10, 6.
Theophraſtus, *philoſophus*, Ariſtotelis diſcipulus 3, 1, 15. de Rhetorice diligenter ſcripſit *ibid. qui liber citatur* 3, 7, 1. 3, 8, 62. 4, 1,

32. 9, 4, 88. secutus Aristotelem 3, 7, 1. 3, 8, 62. dissentire ab Aristotele non timide solet *ibid.* in eo tam est eloquendi nitor ille divinus, ut ex eo nomen quoque traxisse dicatur 10, 1, 83. Attica anus eundem, hominem alioqui disertissimum, annotata unius affectatione verbi, hospitem dixit: nec alio se id deprehendisse interrogata respondit, quam quod nimium Attice loqueretur 8, 1, 2. plurimum dicit oratori conferre lectionem poetarum 10, 1, 27.

Theopompus, *historicus*, antequam est ad hoc opus (*historiæ scribendæ*) solicitatus, diu fuit orator 10, 1, 74. *judicium de eo exstat* 10, 1, 74. ei frenis opus esse dixit Isocrates 2, 8, 11. nimius in ea cura, *qua concursus insuavis literarum vitatur*, fuit 9, 4, 35.

——— Lacedæmonius, *qui* permutato cum uxore habitu, e custodia ut mulier evasit 2, 17, 20.

Thrasymachus Chalcedonius 3, 3, 4. cum Gorgia floruit 3, 1, 10. *in iis est, qui* primi Communes Locos tractasse dicuntur *ibid.* 12. ab eo Pæon inventus est 9, 4, 87.

Thucydides, *historicus* 10, 1, 74. 10, 2, 17. *judicium de eo* 10, 1, 73. ei opponere Sallustium non vereor 10, 1, 101. M. Tullius illum non putat utilem oratori, quanquam *eundem* bellicum canere existimet 10, 1, 33. *an* parum studiosus compositionis fuerit? 9, 4, 16. *ex eo exemplum* mollissimi rhythmorum generis 9, 4, 78. *conf.* Philistus.

Tiberius Cæsar, Theodorum Gadareum Rhodi studiose audisse, quum in eam insulam secessisset, dicitur 3, 1, 17.

Tibullus, Alb. elegiæ mihi tersus atque elegans maxime videtur auctor 10, 1, 93.

Timagenes, *historicus* 1, 10, 10. *judicium de eo* 10, 1, 75.

Timanthes, Cythnius, *pictor*: ejus tabula, qua Colotem Teium vicit 2, 13, 13.

Timotheus, clarus in arte tibiarum 2, 3, 3. eum ferunt duplices ab iis, quos alius instituisset, solitum exigere mercedes, quam si rudes traderentur *ibid.*

Tinca Placentinus 1, 5, 12. *vid. Cic. Bruto* 46.

Tiro, libertus Ciceronis: *an* tres *illos* de jocis M. Tullii libros ediderit, *dubitatur* 6, 3, 5. Ciceronis commentarios contraxit 10, 7, 31.

Tisias, Siculus, *rhetor*, apud Platonem 2, 16, 3. Corax et Tisias, artium scriptores antiquissimi 2, 17, 7. 3, 1, 8.

Titius, *orator, unde genus saltationis dictum fuit* 11, 3, 128.

Tityus maximus 6, 3, 71. *Variatur circa scripturam: homo ignorabilis.*

Trachallus *s.* Trachalus, *orator*, ætate Quinctiliani 10, 1, 119. 12, 5, 5. contra Spatalen 8, 5, 19. *dictum ejus aliquod* 6, 3, 78. *judicium de eo* 10, 1, 119. *vox ejus laudatur ibid. et* 12, 5, 5. *seq.* sonus *eidem tribuitur* 12, 10, 11. Trachalum *a Græco* Τραχήλος *scribi vult Burm.* p. 554.

Tragicus non ignobilis 1, 12, 18. *i.* Euripides. *v. n.* -noster, *incertus* 9, 3, 57. *incertum etiam est, quis sit ille, cujus verba producuntur* 9, 3, 77, *it.* 9, 4, 140. *conf. supra* Accius.

Tragici 8, 6, 26 *et* 34. 11, 1, 38.

Tragœdi *s.* tragœdiæ scriptores 1, 5, 21. 4, 2, 13. 10, 1, 97. 11, 3, 73. utiles 1, 8, 6. verborum in tragœdiis gravitas inveniri potest 1, 8, 8. tragœdiæ veteres clauduntur illo *Plaudite* 6, 1, 52.

Trebatius, ICtus 3, 11, 18.

Tuberonis oratio in Ligarium 5, 13, 20 *et* 31. 10, 1, 23. *conf.* 11, 1, 78 *et* 80. *add.* Cicero pro Ligario.

Tyndaridarum fabula 11, 2, 16. *seqq.*

Tyro: *vid.* Tiro.

Tyrtæus, *poeta* 10, 1, 57. 12, 11, 27. *conf.* 1, 10, 14.

V.

Valerius Flaccus, C. *judicium de eo* 10, 1, 90.

Valgius, C. *rhetor*, discipulus Apollodori 3, 1, 18. 3, 5, 17. in præceptis Apollodori tradendis Latine diligentissimus fuit *ibid.* interpretatio *hæc Latina citatur* 3, 5, 17. *et* 5, 10, 4. *Videri jubet Burmannus Broukh. ad Tib.* 4, 1, 180. *et Harduin. in Ind. Plinii.*

Varenus: *vid.* Ind. I. *vel sub* Cicero.

Varius, *poeta: judicium de eo, ejusque* Thyeste 10, 1, 98. *verba ex* Thy-

eſte 3, 8, 45. *ejus fragmenta collegit Rutgers. Venuſin. lect. c.* 3.
—— Q. Sucronenſis 5, 12, 10. *vid. Val. Max.* 3, 7, 8.
Varro 8, 6, 73. *ſine dubio eſt ille* M. Terentius.
—— Attacinus, P. *poeta* 1, 5, 18. interpres operis alieni 10, 1, 87. *judicium de eo ibid.*
—— M. Terentius: præcepta ſapientiæ verſibus tradidit 1, 4, 4. *liber ejus* de initiis Urbis Romæ 1, 6, 12. ſatiræ genus, quod non ſola carminum varietate mixtum, condidit 10, 1, 95. *judicium de eo* 10, 1, 95. vir Romanorum eruditiſſimus *ibid.* pene omnia tradidit 12, 11, 24. plurimos libros, et doctiſſimos compoſuit 10, 1, 95. *ejus quædam* etymologiæ *refelluntur* 1, 6, 37. *add.* 8, 6, 73. *ejus de* Plauto *judicium* 10, 1, 99.
Varus, L. Epicureus, Cæſaris amicus 6, 3, 78. Varus auctor eſt Virgilium die pauciſſimos compoſuiſſe verſus 10, 3, 8.
Vatinius, P. 6, 3, 68. 77. 84. 11, 1, 73. *conf. ſub* Cicero.
Vectius, quem, Præneſtinorum ſermone utentem, Lucilius inſectatur 1, 5, 56. *alius, de quo Cic. Bruto c.* 46.
Veſtinus, M. 6, 3, 65.
Vettius: *vid.* Chryſippus.
Vibius: *vid.* Criſpus. Curius.
Victorius, Marcellus, *ad quem eſt* proœmium *totius operis: conf.* 4, *pro. init. idem commemoratur Ep. ad Tryph.* 1. *Pro.* 6. 4, *pro.* 6, *pro. init. it. lib.* 12, *extr.* filium ejus inſtituit Quinctilianus *pro.* 6. 4, *pro.* 1.
Virgilius Maro, P. *ejus verſus et verba* 1, 3, 13. 1, 4, 28. 1, 5, 18. 25. 27. 28. 43. 1, 6, 2. 2, 13, 8. 4, 2, 2. 5, 9, 15. *ſeq.* 5, 10, 10. 5, 11, 14 *et* 30. 6, 2, 22. 7, 9, 7 *et* 10. 8, 2, 3. 9. 14. 15. 8, 3, 19. 54. 63. 70. 72. 73. 78. 84. 8, 4, 6. 18. 24. 8, 5, 6. 11. 8, 6, 8. 10. 11. 12. 21. 22. 23. 25. 26. 27. 29. 34. 41. 42. 45. 52. 60. 66. 68. 69. 73. 9, 2, 7. 9. 10. 11. 26. 36. 37. 39. 48. 49. 50. 54. 64. 9, 3, 6. 8. 9. 11. 14. 15. 17. 18. 20. 21. 24. 25. 26. 28. 34. 35. 39. 44. 46. 51. 52. 53. 59. 64. 75. 96. 9, 4, 40. 49. 54. 65. 85. 10, 1, 12 *et* 92. 11, 3, 34. 36. *ſeqq* 70. 176. 12, *pro.* 3. *v. n.* 12, 1, 27. 12, 11, 26. 27. *ſub* Menalcæ *perſona* Virgilius eſt intelligendus 8, 6, 47. in Bucolicis 8, 6, 46. 9, 2, 13. 10, 1, 56. in primo Georgicôn 8, 3, 78. quid operum ſuorum principiis faciat? 4, 1, 34. *ejus* manus *ſ.* αὐτόγραφα 1, 7, 20. Iopas 1, 10, 10. ἀνταποδόσεως præclara apud Virgilium multa reperio exempla 8, 3, 79. viſiones quædam apud eum 6, 2, 32. *ſeq.* 8, 3, 63. 8, 4, 24. mus, clauſula 8, 3, 20. verſus in Cimbrum *affectatorem* 8, 3, 27. *ſeq. judicium de* Virgilio 10, 1, 85. *ſeq.* ab Homero ſecundus eſt, propior tamen primo quam tertio *ibid.* Nicandrum ſecutus eſt 10, 1, 56. Euphorionem probavit *ibid.* facetum carminis genus ei natura conceſſum eſſe dicit Horatius 6, 3, 20. ab hoc lectio incipienda 1, 8, 5. 10, 1, 85. ubi non imitandus oratori 8, 6, 18 *et* 25. auctor eminentiſſimus 1, 10, 10. acerrimi judicii 8, 3, 24. amantiſſimus vetuſtatis 1, 7, 19. *et* 9, 3, 14. *antiquorum verborum* ornamento eſt unice uſus 8, 3, 24. *ſeq. cujuſmodi ibidem proferuntur* olli, quianam, mis, pone. *illo*, volucres pennis remigare, in apibus ac Dædalo ſpecioſiſſime eſt uſus 8, 6, 18. pauciſſimos *quoque* die verſus compoſuit 10, 3, 8. geminavit *S* 1, 7, 20. ſcripſit pictai, aulai 1, 7, 19. cacophaton apud eum, *falſo exiſtimatum* 8, 3, 47.
Virginius, *rhetor* 3, 6, 44. 7, 4, 24. 11, 3, 126. *ubi* Flavius *vocatur*: Flaccum *malit Burman.* ætate Quinctiliani 3, 1, 21. accuratius ſcripſit *de arte rhetorica ibid. erroris arguitur* 4, 1, 23.
Viſellius, *rhetor*, non negligens auctor 9, 2, 101. proprie libros operi *figurarum* dedicavit 9, 3, 89. *ejus quædam peculiares* figuræ 9, 2, 107.
Ulyſſis eloquentia 12, 10, 64. *reliqua vid. in* Ind. I.
Volumina tota in hanc diſputationem *de ſtatu* impendiſſe multos ſcio 3, 6, 21.
Voluſenus, Catulus 10, 1, 24.
Urbinia, Urbiniana lis 7, 2, 5 *et* 26.

X.

Xenophon, *hiſtoricus et philoſophus* 9, 2, 36. 10, 1, 75. 12, 10, 4. *tribuitur ipſi* jucunditas inaffectata, ſed quam nulla poſſit affectatio conſequi, ut ipſæ finxiſſe ſermonem Gratiæ videantur, et in hunc transferri *illud* juſtiſſime poſſit, in labris ejus ſediſſe quandam perſuadendi deam 10, 1, 82. ejus ore Muſas eſſe locutas, Cicero exiſtimat 10, 1, 33. non tamen utilem oratori putat *idem ibid.* ejuſdem libros Cicero edidit tranſlatos 10, 5, 2. Xenophontis uxor, *et hujus ſermo cum* Aſpaſia apud Æſchinem Socraticum 5, 11, 27.

Z.

Zeno *aliquis* 4, 2, 117. *v. n.*
—— *philoſophus* 2, 20, 7. 12, 1, 18. mercedes a diſcipulis acceptavit 12, 7, 9.
Zeuxis, *pictor* 12, 10, 4. *ſeq.*
Zoilus 9, 1, 14.
Zopyrus Clazomenius: nomen ζώπυρος primum ab eo traditum putant *aliqui* 3, 6, 3.

INDEX III.

Auctorum veterum ac recentium, qui in Notis laudantur, explicantur, illustrantur, emendantur, &c.

ABRAMIUS *notat.* 6, 3, 25.
Academia, *vid.* Inscriptionum Ac.
Æschines *histrio fuit* 2, 17, 12. *ejus locus explic.* 3, 6, 3.
Æschylus: *de ejus fabulis an correctæ* 10, 1, 66.
Anaxagoras 12, 2, 22.
Anaximenes, rhetor 3, 4, 9.
Antonius, M. 3, 1, 19. 12, 9, 5.
Apuleius *explic.* 1, 5, 38. 8, 2, 13.
Aristophanes *explic. contra veterem Scholiast.* 8, 2, 13. *it.* 10, 1, 66.
Aristoteles *defend.* 4, 1, 37. *emend.* 3, 7, 25. 8, 3, 37. *explic.* 9, 4, 88.
Arnobius 1, 10, 32.
Asconius Pedianus *redarg.* 11, 3, 118.
Asinii 12, 1, 22. Asinius pro Asprenate dixit 10, 1, 22.
Barnesius 5, 10, 31.
Barthius, Casp. *laudat.* 12, 10, 79.
Bassus, Saleius 10, 1, 90.
Beda, Venerab. 1, 10, 35.
Bentleius *laudat.* 9, 4, 75. 12, 10, 79.
Bergerus de Pulchrit. Orat. 8, 5, 28.
Boivin 7, 2, 7.
Brummer. de L. Cincia 1, 12, 18.
Burmannus *laudat. passim, e. g.* 4, 2, 2. 6, 1, 38. 6, 3, 58. 8, 2, 5. 8. 9, 3, 58. 12, 10, 14. 67. 70. 79. *corrig.* 6, *pro.* 3. 6, 3, 7. 9, 3, 67. 12, 10, 61.
Bynkershoeckius *laudat.* 3, 6, 69. 5, 10, 39. 6, 3, 106. 7, 4, 44.
Cæsar, C. Jul. 6, 3, 5.
Cambdenus 1, 10, 40.
Cannegieter 9, 3, 11.
Capella, Martian. *notat.* 9, 4, 45.
Carolus M. *num potuerit scribere?* 10, 3, 18.
Casaubonus *notat.* 10, 1, 95.
Cassius Severus: *ejus character* 10, 1, 22.
Cato, M. *an de arte rhetorica scripserit* 3, 1, 19.
Catullus *restit. et explic.* 9, 3, 16.
Celsus, A. Corn. 3, 6, 63. 10, 1, 124. 12, 11, 24.
Christius, Jo. Frid. *laudat.* 8, 3, 46. 12, 9, 8.
Cicero *defend.* 4, 5, 11. 8, 3, 51. 9, 4, 14. 16. *explic.* 8, 3, 36. 8, 6, 30. 9, 3, 1. 61. 67. *reprehend.* 8, 3, 54. 9, 3, 1. *restit.* 9, 3, 58. *vindic.* 9, 3, 38. 67. 85. 11, 1, 10. *quædam ejus loca præcipue laudanda indicantur* 4, 1, 20. 4, 5, 20. 5, 7, 11. 5, 13, 38. 7. 6, 7. 8, 4, 28. 9, 2, 30. 9, 3, 80. 83. 12, 10, 75. *add.* de Verrina prima 4, 1, 20. *præterea agitur de Commentariis ejus* 4, 1, 69. *de orat. pro Milone habita* 4, 3, 17. *de Rhetoricis* 3, 3, 6.
Clarke, Sam. *laudat.* 5, 11, 40. 12, 10, 64.
Claudianus *vindic.* 1, 2, 18.
Clemens Alexandrinus *vindic.* 9, 3, 85.
Clericus, Jo. *laudat.* 7, 9, 1.
Columella 8, 3, 80.
Cornificius, rhetor 3, 1, 21.
Cortius *notat.* 1, 2, 18. 10, 1, 46.
Cuningamus 12, 10, 33.
van Dalen, Anton. 12, 10, 74.
Davisius *refut.* 11, 1, 30.
Demades, *orator* 2, 17, 12.
Dodwellus 10, 1, 24.
Durandus, David. 12, 10, 3.

Eginhardus *explic.* 10, 3, 18.
Ennii Medea 5, 10, 83.
Euripides 3, 1, 14.
Faber, P. 3, 6, 71.
Fabri Theſaurus *emend.* 3, 6, 13.
Fabricius, Jo. Alb. *laudat.* 1, 10, 12. 2, 17, 12. 2, 20, 7. 3, 4, 9. 5, 11, 38. 6, 3, 59. *emend.* 2, 15, 10. 3, 4, 9. 10, 1, 66.
Facciolatus 1, 9, 5.
Francius, P. 11, 3, 68.
Gebaverus, G. C. *laudat.* 1, 8, 6. 12, 3, 5.
Gebhardus, Jan. *refut.* 6, 3, 87. 8, *pro.* 15.
Germanicus Auguſtus, *geminus* 10, 1, 91.
Geſnerus *ſe ipſe corrigit Præf.* §. 8. 6, 2, 3. 8, 5, 21. 9, 2, 47. 12, 10, 16.
Grævius *laudat.* 8, 5, 28. *emend.* 3, 6, 13.
Gronovius, Jo. Frid. *laudat.* 1, 12, 13. 9, 2, 47. 9, 3, 13. 12, *pro.* 4.
Gutherius *reprehend.* 7, 9, 5.
Harduinus 5, 12, 17. 12, 10, 78.
Hartung. 8, 3, 84.
Heinſius 1, 2, 18.
Henninius, H. C. *laudat.* 7, 9, 4.
Heſychius *emend. et explic.* 8, 2, 13.
Heumannus *laudat.* 12, 10, 16. *et al.*
Heuſingerus 7, 9, 5. 9, 3, 6. 12, 10, 32. 33.
S. Hieronymus *notat.* 1, 1, 20. *explic.* 1, 1, 27.
Hippocrates 3, 6, 63.
Horatius *vindic.* 8, 6, 17. *de ejus Od.* 1, 14, *vid.* 8, 6, 44.
Inſcriptionum Academiæ Hiſtoria 11, 2, 38.
Iſocrates 2, 15, 4. 3, 1, 14. 3, 6, 3.
Juvenalis *illuſtrat.* 12, 10, 74.
Kromayerus 3, 6, 63. 8, 6, 21.
Küſterus, Ludolf. 7, 9, 2.
Laërtius, Diog. *illuſtrat.* 12, 7, 9.
Lucanus *vindic.* 1, 2, 18.
Lucianus 1, 1, 17. 6, 3, 97. 12, 2, 22. *Hemſterhuiſ.* 5, 12, 21.
Lucretius *emend.* 3, 1, 4. *vindic.* 8, 6, 45.
Lyſias 3, 8, 51.
Miſcellaneæ Obſſ. Epiſt. ad Typhon. 2. *it.* 1, 1, 30.
Morgagnus 12, 11, 24.
Morhoſius 1, 5, 56.
La Motte, Carol. 11, 3, 67.
Naucrates 3, 6, 3.
Nicolaus Smyrnæus 1, 10, 35.
Obrecht. Ulric. *laudat.* 6, 3, 92.
Ovidius *vindic.* 1, 2, 18. *explic.* 11, 3, 133. *reſtit.* 12, 10, 75.
Parerga Gotting. 12, 10, 16.
Paſſeratius 6, 3, 5.
Paullus *in* Sentent. *emend.* 12, 8, 13.
Pearcius, Zach. 6, 3, 38. 9, 1, 26. *emend.* 9, 1, 29.
Pedianus, *vid.* Aſconius.
Perizonius *laudat.* 6, 2, 3. 7, 9, 2.
Philander 9, 4, 65.
de Pitaval, Gayot 7, 2, 5.
Plato 2, 15, 24. *vindic.* 8, 3, 36.
Plinius Major 11, 3, 143. *explic.* 5, 12, 17. 12, 10, 76. Junior *explic.* 9, 3, 1. 10, 1, 82. 11, 3, 156.
Plutarchus 6, 3, 97. 12, 2, 2.
Polycrates 2, 17, 4.
Pontanus, Jo. Jov. 1, 10, 32.
Potterus *corrig.* 9, 3, 85.
Propertius 8, 3, 22.
Quinctilianus: *declam. vindic.* 1, 2, 18. *reprehend.* 5, 14, 6. 10. *ſeqq.* 9, 4, 44. *non diſtinxit librum in capita* 2, 15, 1. 2, 17, 1. 4, 5, 26. 5, 4. *non eſt auctor dialogi de cauſſis corr. eloquentiæ* 8, 3, 58. *conf.* 5, 12, 23. *non eſt accuratus in præceptionibus artis* 8, *pro.* 3. 8, 6, 2. *non bene vertit Græca* 9, 3, 55. 9, 4, 88. *in afferendis auctorum verbis memoria labitur* 2, 13, 14. 8, 3, 83. 9, 2, 47. 9, 3, 87. 9, 4, 85. *in judiciis de ſcriptoribus ſequitur Dionyſium Halicarnaſſ.* 10, 1, 52. *imitatur Tibullum* 1, 11, 19. *item Horatium* 1, 12, 17. *adulatur Domitiano* 1, *pro.* 15. 4. *pro.* 2. 10, 1, 91. 12, 2, 6. 12, 3, 12. *locuples non fuit* 6, *pro.* 13. *ex impatientia doloris propter mortes ſuorum, deos incuſat* 6, *pro. ab init. v. n. conf.* Præf. Geſneri.
Ramireſius *refut.* 8, 6, 53.
Rapicius, Jovita 9, 4, 45.
Regius, *Interpres* Quinctil. *laudat.* 9, 2, 79. *reprehend.* 9, 3, 38.
Rollinus *reprehend.* 9, 4, 34. 12, 10, 70.
Roloffius, Frid. Guil. 8, 6, 21.
Rutilius 3, 1, 21.
Rycquius *refut.* 12, 10, 74.
Salluſtius *illuſtrat.* 2, 5, 19. 8, 6, 59. in Ciceronem 4, 1, 68.
Santra Grammaticus 12, 10, 16.
Seneca *vindic.* 8, 5, 21.
Socrates 12, 8, 9. 12, 11, 1.
Statius *vindic.* 12, 10, 79.

Stephanus, Henr. 8, 6, 21.
Suetonius *illuſtrat.* 11, 3, 140.
Tacitus *explic.* 10, 1, 91. *reſtit.* 9, 3, 1. f.
Terentius *vindic.* 9, 2, 83.
Theodorus Byzant. 3, 1, 11.
Trebonius 6, 3, 5.
Valerius Flaccus *explic.* 10, 1, 91.
Vavaſſor 6, 3, 5.
Virgilius *vindic.* 8, 6, 45. 9, 3, 8.
Voſſius G. I. 8, *pro.* 3. 8, 3, 48. 8, 6, 57.
Werlhofius *laudat.* 6, 1, 32. 6, 3, 69. 7, 1, 9. 31. 7, 9, 5. 8, 2, 20, *bis.* 8, 3, 28. *bis.* 8, 6, 33. 37. 57. 9, 3, 11. 12. 67. 9, 4, 84. *bis.* 85. 10, 7, 8. 11, 2, 25. 11, 3, 16. 58. 81. 12, 10, 32.
Zeno 4, 2, 117.

FINIS.

ADDENDA.

VAR. LECTT.

I, 12, 14. *muſicis modis*] *Muſicis notis* eſſe in Gothano, monuit me Cl. Heuſingerus.

III, 3, 12. *rhetorices propria videri poteſt*] *Priva* conjicit Burmannus, et firmat ad Ovid. Met. 9, 20.

VI, *pro.* 16. Pro illo *certum. eſt*, quod notamus ſub g, Gothanus ſecundus habet *cecum* eſt, quo firmatur conjectura noſtra *æquum*.

VI, 1, 6. *non arguentis eſt, ſed monentis*] *Moventis*, quod e Gothano 1. protulimus, etiam in altero eſſe obſervat Heuſingerus, et non alienum eſſe judicat.

VI, 1, 13. Heuſingerus ex utroque codice Gothano legendum cenſet, *Metus etiam, ſi eſt adhibendus, ut faciat idem* (h. e. licet eandem vim habeat) *hunc habet locum fortiorem*, &c.

VI, 1, 26. Pro *ſcenicis actoribus* belle G. 2. *actionibus*.

VI, 1, 40. G. 2. *nam ſenis caduca veri infuſam*.

VI, 2, 6. *ſenſum oculorum premit amor*] G. 2. *præcipitat animus*.

NOTIS.

III, 6, 26. Indicavit mihi pro veteri amicitia, *locum magni ICti*, quem non ſubjiciebat memoria, ICtus ipſe non vulgaris, idemque acutiſſimus et vere elegans, Neuburius, Prætor in hac urbe Regius. Eſt autem Matthiæ Berlichii in Deciſſ. aureis, n. 66, de pecunia ad ludum mutuo data, §. 13. p. 160. *Quæ tamen omnia*, inquit, *huc uſque de prohibita pecuniæ ad ludum mutuatæ repetitione dicta, fallunt tempore peſtis. Propterea quod tempore peſtis, ad fugiendas melancholicas cogitationes; quivis ludus permittitur* (laudantur hic auctores aliquam multi) *temporeque peſtis inter Deum et homines bellum eſſe dicatur* (nubes teſtium) *quo omnes leges et diſpoſitiones jurium ceſſant*.

ERRATA.

Pag. 48. col. 1. l. 18. *pro* Cari *lege* Carin.
Pag. 93. col. 1. l. 6. *pro* 1, 20, 5. *lege* 1, 20, 10.
Pag. 352. col. 2. l. 8. *pro* 15, *lege* 13.
Pag. 400. col. 2. l. 20. *pro* 9, 4, 80. *lege* 9, 4, 18.

INSTITUTO DE ESTUDIOS RIOJANOS
BIBLIOTECA

HAND BOUND
E.A.WEEKS
& SON
LONDON

1897

QUINOTLIAN

VOL. II